L-Gr

Toronto University Library

Presented by

The Revd. H. H. Halford - Adcock

through the Committee formed in
The Old Country
to aid in replacing the loss caused by
The disastrous Fire of February the 14th 1890

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/musaeher03hero

LGr
H562C

HERODOTI MUSAE.

TEXTUM AD GAISFORDII EDITIONEM RECOGNOVIT,
PERPETUA TUM

FR. CREUZERI

TUM SUA ANNOTATIONE INSTRUXIT, COMMENTATIONEM DE VITA ET SCRIPTIS HERODOTI, TABULAS GEOGRAPHICAS INDICESQUE

ADIECIT

IO. CHRIST. FEL. BAEHR.

VOLUMEN TERTIUM.

LIPSIAE
IN BIBLIOPOLIO HAHNIANO.
cIɔIɔcccxxxiv.

LONDINI
APUD BLACK, YOUNG & YOUNG.

821

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες 372
ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπη-
κόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας
2 πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν
ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ ἢν μὲν ἀντικατιζό-

Megabazus a Dario post expeditionem Scythicam cum copiis in Europa relictus [4, 143.], ut Thraciam in ditionem regis redigeret [c. 2.], primum Perinthios subigit: quos antea Paeo-

---

Cap. I.

πρώτους μὲν Περινθίους κ. τ. λ.] De *Perintho* urbe diximus ad IV, 90. Ad verba, quae sequuntur: *περιεφθέντας—τρηχέως* (i. e. *male tractatos*) conf. similes Nostri locos I, 73. 114. II, 64. V, 81. VI, 15. 44. VII, 181. 211. *Paeones*, de quibus Noster V, 15 seqq. VII, 124. 185 etc., ex Asia minori prisco admodum aevo delati, omnem Thraciae meridionalis tractum occidentalem tenebant, eâ qua Herodotus et Thucydides vixere aetate, ad Strymonem Axiumque fluvios potissimum habitantes; unde omnis Paeonia in Strymoniam et Axianam dividi poterit. Strymoniam certe incolebant, qui hoc loco commemorantur a Strymone, ubi sedes habebant, profecti ad Perinthios. Nunc huic fluvio nomen esse *Strama*, sic satis constat. Tu vid. Gatterer. Commentat. de Thracia (in vernaculum sermonem convers. ab H. Schlichtegroll. Gotting. 1800) pag. 73. 99 et Poppo (ad Thucydidis locum de his classicum II, 96.) Tom. II p. 376.

καὶ ἢν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνταί σφεας οἱ Περίνθιοι] Particularum *μὲν* et *δὲ* eadem hic ratio atque III, 36, ubi vid. nott. Verbum *ἐπικαλεῖσθαι* hic videtur esse *invitare ad pugnam, provocare*, nec multum differre videtur a verbo *ἐπιβοᾶσθαι*, quo mox Noster utitur eadem *inc. amandi* (hostes sc. ad pugnam significa-

nes, Strymonis accolae [c. 13], oraculi monitu ad bellum iis inferendum exciti, afflixerant.

μενοι ἐπικαλέσωνταί σφεας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν· ἢν δὲ μὴ ἐπιβώσων-
3 ται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίευν οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστηΐῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ
4 συνέβαλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπάν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, „Νῦν ἂν 373
„εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον
5 „τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι

---

tione, cum alias vulgo sit aliquem *ad opem ferendam inclamare*, *auxilium alicuius sibi implorare*, ut I, 87. IX, 23. Nec aliter ἐπικαλεῖσθαι invenitur V, 63. 80.

ὀνομαστὶ βώσαντες] Schaeferus de suo dederat οὐνομαστί. Equidem cum recentt. editt. veterum librorum lectionem restitui. Conf. V, 102. Ad formam βώσαντες conf. nott. ad I, 10. Mox pro ἀντικατιζομένων plures libri ἀντιζομένων; male, meâ quidem sententia. Quod sequitur: ἐκ προκλήσιος (cuius loco libri quidam ἐκ προκλήσεος) i. e. *e provocatione*, iterum reperitur IX, 75. Voculam σφι retinui, quamquam illa a Mediceo, Florentino, aliis abest.

συνέβαλον] i. e. *ad pugnam commisere*, plane ut III, 32. At medium verbum συμβαλέσθαι est *coniicere* indeque etiam *intelligere*, ut I, 68. IV, 43. VII, 209 aliis locis. In seqq. pro olim vulg. παρὰ σφὶν αὐτοῖσι cum Schweigh. Gaisf. et Matth. dedi παρὰ σφίσι αὐτοῖσι. Sancrofti liber ac Vindob. retinuerunt σφίν. — Ad locutionem νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον vid. Matth. Gr. Gr. § 264 not. pag. 546. Conf. Valcken. ad Euripid. Phoeniss. 447.

παιωνίσασι] Haec verba excitans Eustath. ad Homer. Il. II, p. 359, 36 ed. Rom. p. 272, 22 Basil. coll. in Odyss. IX, p. 366, 18. *) ob παρήχησιν in verbis παιωνίσασι — Παίονες, affert παια νίσασι, cuius loco in ed. Basil. scriptum

*) „Studiose quaesitas recentioribus commodum oblatas alliterationes non prorsus evitarunt veteres: praeter ceteros Reiskius apta quaedam eam in rem collegit in Miscell. Lips. Nov. VI. p. 113“ *Valcken.* Plat. conviv. p. 185. cap. 13: Παυσανίου δὲ παυσαμένου, ubi de eiusmodi alliteratione haud infrequenti veteribus plura excitavit Ast. pag. 237.

ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους.
2 Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτη-
2 σαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε

Perintho devicta, Thraces maritimos [c. 10.] adoritur eorumque alium ex alio populum imperio Persarum subiicit.

---

adeo exstat παιονίσασι: nisi utrumque hoc e vitio natum existimes, cum sane, quod non fugit Wesselingium, liquidior παρήχησις, si dederis παιωνίσασι quam παιανίσασι. Ac dicitur sane παιωνίζειν atque παιανίζειν nullo significationis discrimine, ut ad Thucydid. I, 50 annotavit Dukerus: quo tamen eodem loco nuperrimus editor monet optimos quosque libros exhibere παιωνίζειν; quae sane magis antiqua videatur esse forma. Tu conf. pag. 147 ed. Gervini. Ad ipsum loci argumentum oraculique sensum bene intelligendum hoc teneamus: duplicem apud veteres fuisse paeanem, alterum qui ante pugnam in Martis honorem canebatur, alterum, probe ab hoc discernendum, qui post pugnam parta victoria Apollini canebatur. Tu vid., ne plura, Wesseling. ad Diodor. Sicul. XIII, 16.

καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους] i. e. *magnam s. splendidam victoriam reportarunt paucosque eorum* (Perinthiorum scil.) *fecerunt reliquos.* Nam σφέων ad Perinthios spectare, vix quemquam fugit. Pro πολλὸν in Sancrofti libro exstat πολλῶν, quod non absurdum videtur Wesselingio ob consequens ὀλίγους, nisi apud Herodotum multo crebrius esset πολλὸν, quod ipsum Herodoteum esse (ut πολλὸν ἑσσώθησαν V, 102) recte statuit Valcken., quamquam usitatius πολλῷ ἐκράτησαν, quod V, 77 exstat, quodque etiam hic olim fuisse lectum suspicatur vir sagacissimus: quippe unde exstiterit πολλῶν in codice Sancrofti.

Cap. II.

Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο]. Praepositio ἀπὸ eodem significatu, quo II, 54, ubi vid. nott. De voce ὧδε, quae hic ad antecedentia spectat, monuit Matth. Gr. Gr. pag. 871. Nec aliter ὧδε adhibetur VII, 62. In seqq. ἄνδρες ἀγαθοὶ dicuntur *viri fortes*, quemadmodum I, 169 Iones, pro libertate sua pugnantes; namque ex Herodoti mente a virtute disiungi nequit fortitudinis notio, sed utrumque aeque coniunctum cogitari debet. Tu cf. VI, 114. 117. VII, 224. IX, 75. et quae de his disseruit Hoffmeister: Sittlich reli-

τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηΐκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλέϊ· ταῦτα γάρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηΐκην καταστρέφεσθαι.

3 Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετά γε Ἰν-

Thraces, post Indos [3, 94.],

---

giöse Lebensansicht des Herodotus (Essen. 1832.) pag. 48.

πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλέϊ] Verbum *ἡμεροῦσθαι* (*sibi subigere*, *domare*) iam invenimus IV, 118. Activum *ἡμεροῦν* posuit Noster VII, 5. Cum verbis *τῶν ταύτῃ οἰκημένων* Dahlmann. in Herodot. p. 166 apte comparat Xenophontea in Cyropaed. VII, 1, 21.: *τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων*, bene monens apud Herodotum non de omni Thracia agi, sed de maritimo tantum Thraciae meridionalis tractu. Ita enim infra V, 10 in fin. *τὰ παραθαλάσσια δ' ὦν αὐτῆς* (Thraciae scil.) *Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.* At mirum videtur eidem Dahlmanno, quod, quae de Thracibus, gente praeter Indicam omnium frequentissima, ut Herodoto certe videtur, sequitur digressio, solito sit brevior. Quod pluribus ex causis fieri potuisse idem observat Dahlmann.: sive quod Thracia maritima, ex quo Atheniensium in ditionem venerat, melius iam Graecis innotescere coeperit, sive quod in media Thracia post Darii demum tempora Odrysarum regnum exstiterit: de quo exponere hic longum fuit, praesertim cum incoepti operis ratio sponte scriptorem in sequentibus eo deducere videretur. Accedit quod Herodotus remotioris Thraciae partes minime ipse perlustraverat, nec omnino ullam accuratiorem notitiam gentium ad Istrum habitantium, Graecis vix accuratius cognitarum, habuisse videtur.

Cap. III.

Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι κ. τ. λ.] Thracum gentem, exceptis Indis, omnium maximam habuit Herodotus: qui Thraces si unius imperio concordes regerentur, omnium iudicat esse firmissimos invictosque. Quae procul dubio Pausaniae obversabantur (ut dudum monuit Valckenaerius), haec scribenti I, 9 §. 6: *Θρακῶν τῶν πάντων οὐδένες πλείους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι μὴ Κελτοὶ, πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐν ἀντεξετάζοντι.* At aliter visum Thucydidi, qui II, 97 Thracum scribit regnum exstitisse maximum reditu aliisque opibus, sed exercitus multitudine roboreque multum Scythis cessisse; quibus ipsis concordibus nullam gentem neque

δοὺς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοι κατὰ τὠυτὸ, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν
2 ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐν γένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες.
3 Οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν

gens omnium numerosissima, sed in plures divisa populos parum concordes, ideoque minus valida virium.

---

in Europa, neque in Asia resistere posse addit. Quae quum Herodoteis contraria videri possint, tenendum est Herodoteam Thraciam Thucydideâ multo ampliorem magisque extensam cogitari debere ob eam, quam de Istri cursu Noster habuit opinionem, falsam sane, sed quâ factum est, ut Thraciam ille multo ulterius, quam revera fuit, septentrionem versus promoveret ipsiusque Scythiae quadratam sibi fingeret formam, de quâ diximus ad IV, 99. Cf. Dahlmann. l. l. pag. 88. Niebuhr. Vermischt. Schrift. pag. 157. 359. De *Indis* conf. III, 94 ibique nott.

μετά γε Ἰνδούς] Vocula *γε* a nonnullis libris abest; male meâ quidem sententia. Pro *ἄρχοιτο* in Sancrofti ac Vindob. libro invenitur *ἀρχοίατο* (Ionum more pro *ἄρχοιντο*), quod arridet Wesselingio, ut etiam *ἢ φρονέοιεν* olim fuisse suspicetur, cum minime offendat praecedens *ἔθνος* ita positum ut III, 113: *τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἴων — φορέουσι*. Nos reliquorum codd. auctoritatem secuti retinuimus *ἄρχοιτο*. Eustathius ad Dionys. Perieg. 323 haec ita affert: *διὸ καὶ Ἡρόδοτος λέγει τοὺς Θρᾶκας ἐθνῶν μέγιστον μετὰ τοὺς Ἰνδούς. ἦν δὲ ἂν*], *φησὶ*, *καὶ ἄμαχον καὶ κράτιστον, ἐὰν ὑπὸ ἑνὶ ἐτάττετο ἄρχοντι ἢ ἐφρόνει κατὰ τὸ αὐτό.* — Ad verba *φρονέοι κατὰ τὠυτὸ* conf. V, 72: *τὰ αὐτὰ φρονήσαντες*, I, 60. V, 117. coll. VII, 102. De particulis *ἀλλὰ γὰρ* in proxime seqq. monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1243. Mox ob praestantiorum codd. consensum pro *ἐγγένηται*, ut vulgo legitur, exhibuimus *ἐν γένηται*, quod vulgato melius iudicavit Matthiae, citans Schaefer. Appar. Demosthen. II pag. 321 seq. Infinitivum *εἶναι*, quem post verba *κατὰ πάντα* de suo intruserat Schaeferus, cum libri praeter unum Sancrofti codicem, qui exhibet *καὶ τὰ πάντα εἶναι πλὴν*, illum ignorent, exstinxi, praeeunte Gaisfordio.

πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν] De *Getis* vid. nott. ad IV, 93. *Trausi*, gens Thracum, teste Livio XXXVIII, 41, procul dubio sunt accolae fluvii *Traui*, cuius mentio fit VII, 109. Conf.

Horum populorum omnium similes leges institutaque, praeter Getarum, Trausorum et Transcrestonacorum.

4 *κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν* 374

Gatterer. l. l. pag. 64. At cum Tauroxeniis, qui Sindis sunt vicini, vix eos componi posse credam. Tu vid. Köppen. Nordgestade d. Pontus. pag. 73. Propius huc facit Stephanus Byz. p. 715: *Τραυσοί· πόλις Κελτῶν· ἔθνος, οὓς οἱ Ἕλληνες Ἀγαθύρσους ὀνομάζουσι. Qui supra s. ultra Crestonaeos habitant* (*οἱ κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκέοντες*), eos sane accuratius haud novimus. De *Crestone* vid. disputata ad I, 57 coll. interprett. ad Thucydid. II, 99.

Cap. IV.

Τούτων τὲ τὰ μὲν Γέται — εἴρηταί μοι] *τούτων* restitui pro vulg. *τουτέων*. Ad verba *οἱ ἀθανατίζοντες* vid. nott. ad IV, 93 pag. 453 et in Add. pag. 678 Tom. II. Verbum *ἐπιτελεῖν*, quo Noster mox utitur, in rebus sacris usitatum, attigimus ad III, 8.

κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε] *τοιάδε* cum recentt. editt. exhibui pro vulg. *τάδε*. Pro *γινόμενον* in Gaisford. editionem nescio unde irrepsit *γενόμενον*, cum recte impressum sit *ἀπογινόμενον*. At in proxime sequentibus exhibui *τὸν μὲν γενόμενον*, ubi Schaeferus et Matth. *τὸν μὲν γινόμενον*, invitis codd., quibus iisdem probatur quod paulo infra exstat *τὸν δ' ἀπογενόμενον*.

Quod ad totius loci argumentum, Herodotea transscripsit Stobaeus CXX, 33 pag. 603 T. III p. 472 Gaisf. eodemque pertinent, quae ex Euripidis Cresphonte in Latinum sermonem conversa servavit Cicero Tuscull. I, 48 §. 115:

„Nam nos decebat, coetus celebrantes, domum
Lugere, ubi esset aliquis in lucem editus,
Humanae vitae varia reputantes mala:
At, qui labores morte finisset graves,
Hunc omni amicos laude et laetitia exsequi."

Ubi vid. Davis. hanc Euripidis sententiam pluribus illustrantem. Nec dissimilia exstare notat Valcken. apud Aeschin. in Axioch. p. 142 [§. 4 pag. 111 Boeckh.] Plutarch. II p. 36 E. Dion. Chrysost. p. 276 D. Aristid. T. III p. 326 [Vol. II p. 264 Dindorf.]. Quibus addit Cr. Wyttenbach. ad Plut. Moral. I, 2 pag. 800. Tu vide potius ipsum Herodotum VII, 46. Ac ne mireris, in gente rudi atque inculta, qualem Thraciae gentem illa aetate fuisse credibile est, eam de mortuis reperiri persuasionem, quae vix apud cultissimos quosque

2σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιϊζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται,

---

illius temporis Graecos homines obtinuerit; videtur sane historiae pater, quae sua ipsius adeoque vulgaris illius aetatis fuerit opinio de mortuis mortuorumque statu, ad Thraciae gentem transtulisse, apud quam forsitan ritus simile quid indicantes caeremoniasque similes observaverat, e prisco illo tempore repetendas, quo reliquae Graeciae Thraces cultu omni ac doctrina praestitisse, sacris excelluisse vatibusque eximiis abundasse feruntur. Cf. Hoffmeister l. l. pag. 110 et Herod. V, 24 ibiq. not. Ac postmodo incidi in Lobeckii disputationem (Aglaopham. p. 801), qui ex hoc Herodoti loco immortalitatis fidem, quae apud illam gentem invaluerit, minime demonstrari posse contendit. Nil in his inesse posse, ait, sublimioris doctrinae, cuius ignaros vitae inopis et agrestis molestias indoctissimo cuique gravissimas Trausos vult muliebriter luxisse, mortem autem, quae omnibus liberationem et vacuitatem dolorum, meritis vero perpetuas lautitias et festivitates afferre videretur, laetis votis ominibusque prosecutos esse. Quae num vere prorsus sint disputata, ipse viderit vir doctissimus; hoc vero idem recte monere videtur l. l. pag. 804, veteres ethnographos et νομίμων βαρβαρικῶν collatores gentium exterarum instituta persaepe ex suo sensu interpretatos esse eandemque cautionem in Herodoto adhibendam esse, quum praesertim constet, hominum ferorum lamenta et iubila tam sibi simili barritu efferri, ut lugeant an laetentur, saepe dignosci nequeat. Idem similis moris rituumque exempla affert e Nigrorum gentibus Americaeque nationibus maxime rudibus. De Thracia gente, apud quam talia invaluisse ait Herodotus, testantur Arnobius De fid. resurrect. T. III p. 24 et, Herodotea, opinor, respiciens Mela II, 2 §. 3: „Quidam feri sunt et ad mortem paratissimi, Getae utique. Id varia opinio perficit; alii redituras putant animas obeuntium: alii etsi non redeant, non extingui tamen, sed ad beatiora transire: alii emori quidem, sed id melius esse quam vivere. Itaque lugentur apud quosdam puerperia, natique deflentur: funera contra festa sunt et veluti sacra, cantu lusuque celebrantur.“ Ad quem locum cf. Tzschucke in nott. Exegett. T. III, P. II pag. 79 seq.

τὸν μὲν γενόμενον — ὀλοφύρονται] De structura verbi *ὀλοφύρεσθαι* monuit Matth. §. 412 p. 757. — Ad locutionem *γῇ κρύπτουσι* in seqq. (*terrâ condunt, terrae demandant*) conf. I, 140. IV, 103. De locutione *ἀναπλῆσαι κακά*, quam

ὅσα μιν δεῖ ἐπεί τε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογενόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

Getarum de immortalitate, opinio [4, 94.], Trausi recens natos lugent: mortuorum funus gratulabundi prosequuntur.

5 Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἣ 2 δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ

Latini imitantes utuntur verbo *implendi*, monuit, Herodoteo h. l. allato, Walch. ad Tacit. Agricol. 45 pag. 415, a *Cr.* excitatus.

Cap. V.

ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς] Eadem de Paeonibus infra V, 16; in eandem sententiam Euripides in Androm. 215 atque Strabo VII p. 297 s. 455. C, uterque a Wesselingio laudatus. Mox dedi αὐτῶν pro αὐτέων. Κρίσις est *disceptatio*, ut VII, 26. In seqq. ἐφιλέετο optimi quique libri. Male olim ἐφίλετο. Ad verba ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν conf. Wellauer. in Iahnii ac Sebodii Annall. Supplem. I (1832) pag. 385 de usu et loco particulae τε, ubi articulus nomini non additur, quemadmodum in similibus Nostri locis I, 106. 154.

σφάζεται ἐς τὸν τάφον] Male olim ἐπὶ τὸν τάφον. Namque ita mactatur mulier, ut *in ipsum tumulum* sanguis defluat. Similis ratio IV, 62, ubi vid. nott. VII, 114. 113. Mox dedi οἰκηϊοτάτου cum recentt. pro οἰκηϊωτάτου, quod habet Schaeferus. Tu vid. Nott. ad III, 65. Locutio συμφορὴν ποιεῖσθαι (*calamitatem sibi ducere aliquid, calamitatis loco aliquid habere indeque lugere ac dolere*) Herodoto haud infrequens: IV, 79 ibiq. not. V, 90. 35. VI, 61. 86 § 3. VII, 118. — Getarum morem, quo in viri tumulo mactatur uxor relicta, attigit quoque Stephanus Byzantinus s. v. Γετία, p. 271 de certamine, quod super hac re haberi scribit Herodotus, tacens. Ad Herodotum proxime facit Cicero in Tuscull. V, 27, ubi vid. Davis., cui add. interprett. ad Aelian. V. H. VII, 18. Idem apud Indos olim valuisse e Diodori narratione intelligitur XIX, 33. 34, ubi vid. Wesseling.; quin etiamnum valere nemo fere nescit. Aliud Graecarum mulierum exemplum, quae omnes τοῖς ἄνδρασιν ἑαυτὰς ἐπικατέσφα-

τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτε-
3 ται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην
ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.
6 Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηΐκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πω-
λεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ
φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀν-
2 δράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσ-
σουσι· καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γο-

Transcrestonaei polygami. Viri vita defuncti in tumulo dilectissima uxorum immolatur. Caeterorum Thracum instituta maxime memorabilia.

ξαν e Pausan. IV, 2 §. 5 fin. attulit Valcken. Nec aliena sunt, quae de talibus gentium quarundam institutis notavimus ad IV, 71. — *Cr.* ad huius cap. argumentum conferri vult Zoegam De obeliscc. pag. 276 not. 2, ubi plurima colliguntur de hoc more, quo apud rudes quasdam gentes uxor cum viro mori iubetur.

Cap. VI.

πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ] i. e. *vendunt natos suos in alias terras abducendos.* Haud aliter fere ἐπὶ cum dativo reperitur VII, 156. I, 60. III, 48 ubi vid. *Cr.* ad haec conferri vult Heyne. Opuscc. Acadd. IV p. 125 seq. not. de more apud gentes rudes incultasque introducto liberos, inprimis puellas vendendi indeque quaestum sibi parandi disserentem; quem morem inde repeti vult, quod liberi olim inter res habebantur, quas quocunque modo alienare licuit. Quae mox de puellis enarrantur, eorum memor fuit Cousinéry, similem quendam adhuc in istis regionibus obtinere morem testans. Namque e locis montanis ad fines veteris Macedoniae sitis (nunc vocatur regio *Doïran*) quotannis in planas regiones ad urbem Salonichi adhuc descendunt virgines messem facturae ibique libere cum Turcis consuescentes honori adeo sibi ducunt, si messe facta gravidae domum venerint. Neque enim eo impediri putant matrimonium iustum et illae ipsae virgines, quando semel nuptae fuerint, fidem maritis praestare dicuntur maximam. Vid. Annal. d. voyages par Klaproth. 1832 Juin p. 367 seq. — Ad indicativum *βούλονται* in proxime seqq. conf. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 274.

καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας — χρημάτων μεγάλων] Genitivi usum attigit Matthiae Gr. Gr. §. 364, b. Satis constat, per omnem fere orientem hanc olim viguisse consuetudinem, ut sponsam sponsus emeret indeque hic illi dotem constitueret, prout de Germanis quoque scribit Tacitus in German. 18, ubi consul. interpretes. Add. Perizon. in Dissertat. Triad. pag. 277 (Daventr.

νέων χρημάτων μεγάλων· καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐ-
γενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεννές. ἀργὸν εἶ-
3ναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ 375

1679). Qui mos cum omnibus fere gentibus rudioribus fuerit communis, haud mirum est, eum apud Thraciae gentes rudes atque incultas quoque inveniri.

καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται] Attigit haec Eustathius ad Il. p. 933, 7 s. 904, 8 et ad Dionys. Perieg. 322. Inter veteres hunc morem, quo qui cutem notis distinctam gerunt, pulcriores habentur, testantur Artemidor. On. I, 9, Dio Chrysost. Or. XIV p. 235 D. et, qui de causa et origine stigmatum agit, Phanocles apud Stob. Serm. LXII p. 400. T. II p. 478 Gaisf. Quos laudans Wesselingius de hoc more locupletissime egisse addit Io. Rhodium in Scribonii Largi Compos. Med. p. 231; quem vero librum mihi inspicere non licuit. *Cr.* confert Plutarch. De S. N. V. pag. 52 ibique Wyttenbach. pag. 67, qui Clearchi locum affert apud Athen. XII pag 524. D. pag. 448 Schweigh. Nec quemquam fugit, etiamnum in feris Americae atque Australiae incolis quibusdam eundem certe morem obtinere, ut cutem notis variis, imaginibus, aliis, distinctam coloribusque variis inductam habeant eoque plurimum se iactent, quum in eo magna venustatis pars apud illos censeatur. — In sqq. cum Gaisford. e Florentino aliisque reposui *ἀγεννές*. Vulgo *ἀγενές*. Tu vid. Stallbaum ad Phileb. pag. 133 seq. Held ad Plut. Timol. 15 pag. 400. Namque *ἀγενὲς* ad natales et genus, *ἀγεννὲς* ad animum referri vulgo tradunt. Schweighaeuserus in textu quamquam exhibens *ἀγεν νές*, melius tamen cum Eustathio ad Dionys. Perieg. 322 scribi dicit *ἀγενές*. At in Eustathio, qualem exhibuit Bernhardy, recte nunc impressum video *ἀγεν νές*. Conf. quoque Schaefer. ad Plutarch. Vit. T. IV p. 295 ed. Teubn.

ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον κ. τ. λ.] „Quando *γῆς ἐργάτην* opponit ipsisque *τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου* itidem *κάλλιστον* habitum scribit, primam Herodotus vocis respiciens significandi dotem, quâ notat *ἀργὸς* *ab opere rustico vacantem*, honestiusque intelligit *otium*, quodque homines bellicosos non dedeceret; *ἀργὸν εἶναι* et *πολεμικὸν* in talibus tantumdem paene valent. Talem *ἀργίαν ἀδελφὴν τῆς ἐλευθερίας* dixerat Socrates, si dicti legitimum patrem tradidit Aelian. V. H. X, 14, ostendere voluit Maximus Tyr. Diss. XXIX *ὅτι λυσιτελέστεροι τῇ πόλει οἱ προπολεμοῦντες ἢ οἱ γεωργοῦντες.*" — „Artibus abstinentes sellulariis agroque colendo, atque adeo *ἀργοί*, apud

ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον. οὗτοι
7 μέν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ
2 σέβονται μούνους τούσδε· Ἄρεα, καὶ Διόνυσον,
καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλέες αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλ-
λων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ
ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ
8 Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν

Deos solos colunt Martem, Bacchum, Dianam: reges praecipue Mercurium, originem ab eo ducentes.

Sepultura ditiorum.

---

plerasque gentes amantiores libertatis habebantur honoratiores: vid. Herod. II, 167." Valcken. Quae ipsa in memoriam revocant Spartanorum similia instituta, de quibus Plutarch. Lycurg. 24 coll. Wachsmuth. Hell. Alterthumsk. II, 1 pag. 50 seqq. nec magis huc non pertinent, quae de maioribus nostris scribit Tacitus German. 14 fin., ubi vid. interpretes. Usum praepositionis ἀπὸ in verbis seqq. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος notavimus ad IV, 22. De forma vocis ληϊστὺς atque accentu vid. Fischer. ad Weller. I pag. 398. Pertinent huc Homerica ἐδητὺς, ὀρχηστὺς, (Od. I, 152. 421.) alia.

Cap. VII.

Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν] *Dianam* a Thracibus cultam fuisse, ad IV, 33 monuimus. *Martem, Dionysum* atque *Mercurium*, quem prae ceteris reges colere dicuntur, ad Samothracia sacra haud scio an referre liceat, praesertim quum, quae Samothraciae atque Thraciae in istiusmodi rebus fuerit antiquissimo aevo coniunctio, vix quemquam fugiat. In quibus sacris quem locum tenuerit *Mars* s. *Axiocersus*, deus magnus ille foecundans, omniumque in natura rerum parens, e Creuzeri disputatione (Symb. II p. 321 seq.) satis intelligi potest. Qui idem Creuzerus l. l. pag. 326 sq. 333 sq. plura de reliquis diis, quibus etiam *Dianam* annumerare possis, *Axiocersam* illam, Martis, ut volunt, coniugem. Sed nolo in talibus diutius immorari, in quibus hariolari facilius est, quam certi quid definire. Quod a *Mercurio*, praecipuo Deo, originem ducere dicuntur reges, nemo mirabitur, qui reges apud plerasque antiquitatis nationes divina ferri stirpe, a diis ipsis vel ab heroibus oriundos noverit. Hinc enim maior illorum dignitas atque auctoritas.

Cap. VIII.

Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἵδε] αὐτῶν dedi pro vulg. αὐτέων — εὐδαίμονὲς sunt *divites* s. *beati*, ut Latini passim loquuntur. Cf. Herodot. I, 133. 196 ibique nott. Thucyd. I, 6. Hinc infra V, 28:

εἰσὶ αἵδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παντοῖα σφάξαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειταν δὲ θάπτουσι κατακαύσαν-

---

ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε. Add. V, 31. 81. VIII, 111. Pindar. Pyth. IV, 491 (276). — Formam προτιθέασι in seq. attigit Matth. Gr. Gr. pag. 396 coll. Grashof in: Schulzeit. 1832 pag. 972. Unus Sancrofti liber προτιθεῖσι. At mox omnes, quantum scio, scripti libri τιθεῖσι. Quod satis documento est, in talibus Herodotum minime sibi constitisse: ut, qui ad unam eandemque normam talia exigere velint, magnopere mihi errare videantur.

ἔπειταν δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες] In hisce, ut iam annotavit Wesseling., humationem ab ignium sepultura scite distinguit Herodotus. Nam verbum θάπτειν, de quo egregia exstat Hemsterhusii Disputatio ad Xenophont. Ephes. pag. 202 seq. cum proprie valeat *obruere* indeque *humo corpora defunctorum obrüere*, *humare*, *condere*, mox latiori sensu omnem curandi funeris honorem complectitur, ita ut, qui v. c. cadavera Aegyptiorum more condiant, aeque dicantur θάπτειν atque ii, qui rogo imponant mortuos atque concrement: unde vel θάπτειν πυρὶ dicitur ab Aeliano N. A. X, 22, aliis; *igne sepeliri* a Floro III, 21, 21, itemque θάπτειν χθονὶ de *humatione* ab Euripid. Suppll. 17. Cum igitur tam late pateret vocabuli vis, omnem ritum in funeribus tractandis omnemque mortuorum curam indicans, factum est, ut corpora dicerentur θάπτεσθαι, *sepeliri*, in quibus sola crematio locum habuerat, necdum (quod plerumque cremationem excipiebat) insecuta fuerat humatio aut in hypogaeum aliumve locum condendis reliquiis destinatum delatio. Vid. Dorville ad Charit. pag. 244. Boissonad. ad Philostrat. Heroicc. p. 570. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 1023. Ac recte Plinius H. N. VII, 54: „*sepultus* intelligitur, quoquo modo conditus: *humatus* vero humo contectus.“ Quae si teneamus, apud Herodotum quoque intelligemus verbum θάπτειν sensu latiori, quo ad quamvis mortuorum curam pertinet, dici, beneque addi a patre historiae verba minime supervacua, sed ad accuratius definiendam vim verbi θάπτειν ad utrumque funeris genus spectantem necessaria: κατακαύσαντες ἢ κρύψαντες. Scite reddit Lange, vernaculus interpres, hunc in modum: „*und nachher bestatten sie ihn also, dass sie ihn verbrennen oder auch in der Erde begraben.*“ Schweighaeuserus interpretatus est: „*Deinde sepeliunt combustum aut etiam non com-*

2 τες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶ-
να τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθε-
ται κατὰ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηΐ-
κων εἰσὶ αὗται.

9 Τὸ δὲ πρὸς βορέω τῆς χώρης ἔτι ταύτης οὐδεὶς
ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ
οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου
2 ἐρῆμος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους
δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου
ἀνθρώπους, τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι

Thraciam ab aquilone qui populi contingant, parum constat. Soli Sigynnae trans Istrum cogniti, a Medis, uti fama fertur, oriundi, et usque ad Enetos Adriae accolas (1, 196.) pertinentes: eorum vestitus et equi.

---

bustum terrâ condunt." Ad sensum recte. Voculam ἄλλως, quam in interpretatione omisit Schweigh., accipio: *omnino, plane.* Cf. Ast. ad Platon. Phaedr. pag. 241; ad Polit. p. 415. 521. 641.

χῶμα δὲ χέαντες] Vix pluribus monere attinet, moris fuisse apud Graecos, ut sepulcralem tumulum erigerent. Cf., ne plura, Virgilium Aen. III, 63, a Larchero laudatum. — ἀγῶνα παντοῖον interpretor: *varia certaminum genera.* — In seqq. verba κατὰ λόγον μουνομαχίης vix accurate reddidit Schweigh., totum locum ita interpretans: — „*certaminum varia proponunt genera, in quibus maxima pretia proposita sunt his, qui singulari certamine vincunt.*" At κατὰ λόγον h. l., plane ut I, 134, valet: *pro s. ex ratione, ita ut par est;* Letronne (in Journ. d. Savans 1817 pag. 99) explicuit: *avec raison, comme de raison, ainsi que cela doit être.* Malim equidem: *pro certaminis singularis ratione, s. prouti quisque in hoc vel illo certaminis genere vel magis vel minus praestitit.* — In fine capitis cum Schwgh. et Gaisf. scripsi αὗται pro vulg. αἵδε, quod Matth retinuit.

Cap. IX.

οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς] Simili modo Noster locutus est III, 98. IV, 16. 24. VII, 152. VIII, 8. In verbis proxime antecedentibus e Florentino cum Schweigh. et Gaisf. edidi *τῆς χώρης ἔτι,* ubi vulgo *ἔτι τῆς χώρης;* quem verborum ordinem retinuerunt Schaeferus et Matthiae. — Articulus *οἱ* ante *οἰκέοντες* in plurimis codd. deest, ut mox etiam *τὰ* ante *πέρην.*

ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἐρῆμος χώρη κ. τ. λ.] Videtur haec scriptoris opinio, quâ ultra Istrum deserta sibi videri enuntiat, ex Thraciae forma ad septentrionem nimis producta, quam animo Noster sibi finxerat, repetenda. Conf. nott. ad V, 3.

τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύννας] Fluctuant libri, ut fit, in

3 δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶ-
ναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους
τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ, καὶ σιμοὺς, καὶ
ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἅρ-
ματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἁρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦ-
4 τα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὔ-
ρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
5 Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι
Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφρά-
6 σασθαι· γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ.
Σιγύννας δ' ὦν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασ-

---

gentis nomine, quorum alii Σιγύννας, ut vulgo editur, alii Σιγύνας, alii Σιγύννα. Apud Apollon. Rhod. IV, 320 nunc editum invenio Σίγυνοι e meliorum librorum consensu pro olim vulg. Σίγυννοι. Straboni XI p. 520 B. s. 790 B. sunt Σίγυννοι in Asia habitantes, qui, prorsus ut Europaei, equis utuntur statura exiguis, hispidis, et quadrigas iungunt. Errorem Zosimi IV, 20, de equis quae retulit Noster, ad homines transferentis indeque Sigynnos Hunnorum abavos dictitantis dudum notarunt Wesseling. atque Gatterer. Larcherum si sequamur, Sigynnorum gens a septentrione habuit Carpates montes, a meridie Danubium, ad quem usque *Veneti* (de quibus conf. I, 196), omnem olim Hadriae oram ac regiones adiacentes tenentes, porrecti erant, ab oriente Agathyrsos in Transylvania nostra habitantes. Quod vero Sigynnos pro *Cingarorum*, qui dicuntur, maioribus olim vir doctus quidam haberi voluit, de eo nolim statuere. Conf. Köppen Nordgestad. des Pont. pag. 72 et Gatterer. in Commentt. societ. Gotting. T. XIV p. 4 seqq. — In proxime seqq. αὐτῶν dedi pro αὐτέων et paulo infra τούτων pro τουτέων. Ad usum praepositionis ἐπὶ in verbis: ἐπὶ πέντε δακτύλους consul. Fischer. ad Weller. III, 6 pag. 243 nr. 2.

ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι] i. e. *Haud possum equidem intelligere s. animo comprehendere.* Sic fere verbum ἐπιφράζεσθαι I, 48; alia significatione IV, 200. Ad verba seqq. γένοιτο δ' ἂν πᾶν conf. Matth. Gr. Gr. § 514, 2. b. p. 977; et ad verba ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ, ubi ἐν tempori indicando inservit, Fischer. ad Weller. III, b. pag. 139. Cum ipsa Herodoti sententia Valcken. Sophoclea comparat in Aiac. 655. [632 seqq. ed. Hermann.]

Σιγύννας δ' ὦν καλέουσι Λίγυες — τὰ δόρατα] Haec verba

σαλίης οἰκέοντες τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ
10 δόρατα. Ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου εἰσί· καὶ ὑπὸ τουτέων 1
2 οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μέν νυν,

Fabula Thracum de regionibus trans Istrum propter examina apum imperviis explosa. Terra

Wesselingio, quem sequuntur Valcken. et Larcher. minime videntur Herodotea esse, sed iusto officiosioris scholiastae, cum orationis seriem illa turbent patreque historiae sint indigna. Equidem in Schweighaeuseri partes discedere malim, ita de hoc loco statuentis: „vetus admodum fuerit oportet adsumentum, quod libri omnes, qui diversis ex familiis ad nos pervenerunt, agnoscunt. Equidem, cur Herodoto indigna ista iudicarem, nullam vel vidi vel exputare causam potui.“ Nec aliter placet Gallo interpreti, Miot. Itaque haec verba uncis, quibus vulgo inclusa erant, liberavi. Atque ipsa Scholiastae annotatio ad Apollonii Rhod. II, 99: σιγύννους [in ipso Apollonii textu secundum meliores libros nunc editum σιγύνους] δὲ καλοῦσιν οἱ Κύπριοι τὰ ἀκόντια· ἄλλοι δὲ τὰ ὁλοσίδηρα ἀκόντια et ad IV, 320: ἔστι δὲ καὶ σίγυννος εἶδος δόρατος, παρώνυμον τῷ ἔθνει haud scio an ex hoc Herodoti loco probabiliter sit ducta. *Cr.* confert Schoenemann. Geogr. Argonautt. pag. 51 et Schol. Platon. pag. 87 ed. Ruhnk. Apud Suidam T. III p. 311 legimus: Σιγύνη καὶ Σιγύνους, τὰ δόρατα παρὰ Μακεδόσιν, duobus ex epigrammate locis subiunctis. In nota laudatur I. Ulitius, qui ad Gratii Cyneget. p. 142. 143 de huius vocis significatione disputavit. *Ligyes*, quos Valla hic vertit *Poenos*, cum in uno Parisino cod. sane exstet Λίβυες, olim validissimi et ab ora Massiliensi septentrionem atque occidentem versus ad Iberos usque porrecti fuere, donec separati a Gallis et a Celtis posthac magis magisque repressi ad oram maritimam e regionibus interioribus cogerentur, ubi in Pedemontio potissimum ac Nicia, ut nunc vocantur, sedes tenuerunt. Conf. Niebuhr Hist. Rom. I pag. 167 seq. coll. pag. 173 ed. secund. Gail ad Scymnum Chium vs. 203 T. II p. 351 seq. (Geograph. minn.) Et vide quoque Herod. VII, 165. Itaque recte dicuntur a Nostro οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, cum, qui a mari remotas sedes habent in terris interioribus, ἄνω οἰκεῖν dicantur. Vid. nott. ad IV, 18.

Cap. X.

Ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι] Quo ex loco Thracum gentes Nostrum visisse ut omnino probabile fit (de quo conf. Heyse Quaest. pag. 127), ita scriptoris religio et in rebus portentosis enarrandis summa cautio egregie perspicitur, ut qui istius-

septentrioni subiecta ob frigus inhabitabilis.

ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ
γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλά μοι
τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύ-
3 χεα. Ταῦτα μέν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγε-
ται. τὰ παραθαλάσσια δ' ὦν αὐτῆς Μεγάβαζος Περ-
σέων κατήκοα ἐποίεε. 376

11

Darius ab expeditione Scythica Sardes reversus, Histiaeum ob pontem Istri servatum [4, 137.], Coën ob consilium salubre datum [4, 97.] remuneratur, illi petenti

Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσπον-
τον ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου
τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος
2 τοῦ Μυτιληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δέ σφεας
ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστι-
αῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν

---

modi rebus aliorum e fide enarrandis suam ipsius dubitationem subiungat, ne quis talia, quae a rerum natura abhorrere videantur, a se ipso aut prorsus ficta aut certe probata existimet. Cf. IV, 7. — Ad structuram verborum sequentium, ubi in accusativum cum infinitivo transit oratio, consul. Matth. Gr. Gr. §. 631, 2 p. 1297, qui idem pag. 1186 ad verba ὑπὸ (cuius loco in Medic. ac Florent. exstat ὕπερ) τουτέων consulendus. Add. Herod. VII, 168.

φαίνεται εἶναι δύσριγα·] „Quod adnectitur, apes esse ζῶα δύσριγα [i. e. *animalia frigoris impatientia*], a veritate quidem haud deflectit, non aptum tamen ad apes septentrionis regionibus eiiciendas. Secus habet, nec reticuit, Aelianus Hist. An. II, 53, Nostro ἀκοῇ ᾄδειν exprobrans" *Wesseling*. Ad Aeliani locum haec Schneiderus: „Herodotum refellunt testimonia recentiorum a Bochart. Hieroz. T. II p. 505 collecta, quae publica hodie naturae fide nituntur."

Περσέων κατήκοα ἐποίεε] Voci κατήκοος et genitivus et dativus astrui solet, monente Matth. Gr. Gr. §. 362, not. 1. 2. Add. Herod. I, 72. III, 88. De simili structura vocis ὑπήκοος monuit Siebelis ad Pausan. III, 3 §. 3.— Pro ἐποίεε in duobus codd. invenitur ἐποίησε; quod tamen vulgatae vix praeferam. Ad argumentum loci conf. not. ad IV, 2.

Cap. XI.

ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου κ. τ. λ.] Conf. IV, 137 seq. et de *Coë* IV, 97. *Μυτιληναίου* dedi cum recentt. pro *Μιτυληναίου*; ut mox *Μυτιλήνης* pro *Μιτυλήνης*; de quo vid. nott. ad I, 27. Ad argumentum loci satis constat, Persarum fuisse moris, ut re-

3 οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδω-
νίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν
δὴ ταύτην αἱρέεται. ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραν-
νος δημότης τε ἐών, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεῦσαι.
τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἵ-
12 λοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνήνεικε, πρῆγμα
τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβά-
ζῳ, Παίονας ἑλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς

Myrcinum Edonidem, huic Mytilenen donans.

Qua re motus Megabazum Paeones ex Europa vi abductos in Asiam transferre iusserit.

---

ges eos, qui bene de ipsis promeriti essent, eximie remunerarentur. Monuit Brissonius De reg. Pers. princ. I §. 138 coll. nott. ad Herod. III, 140.

Μύρκινον τὴν Ἠδωνίδα] Olim *τῶν Ἠδωνῶν*. Conf. Herod. V, 124. Quod nunc e duobus codd. receptum est: *τὴν Ἠδωνίδα*, Aeschyli loco firmatur in Pers. 495, ubi *Ἠδωνίδα αἶαν*, coll. Tzetz. Chil. III, 508. IX, 221, ubi *Μυρκῖνος Ἠδωνός:* de quo conf. Duker. et Poppo ad Thucydid. IV, 102 pag. 625 ed. Gervin. Nec sane quidquam obstat, quo minus Herodotum utroque modo locutum esse putemus. Itaque id sequimur, quod librorum vetustorum auctoritate maxime nititur. Apud Thucydidem IV, 107 legitur *Μύρκινος* (ita enim scribendum esse pro *Μυρκῖνος* docent interpretes) *Ἠδωνικὴ πόλις*, et apud Diodor. Sicul. XII, 68 *Ἠδωνικὸν πολισμάτιον*. Tenuerunt *Edones* potissimum loca maritima ab oriente Strymonis fluvii (ad quem ipsum *Myrcinus* exstructa fuit haud longe ab Amphipoli septentrionem versus), intus porrecta ad Orbelum usque montem. Conf. Gatterer l. l. pag. 99—101 coll. pag. 67. Mannert. Geogr. VII p. 240. Ad vocem *δημότης* in seqq. conf. II, 172 ibique nott.

τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι] i. e. *Cum rex utriusque votis annuisset, cum utrique* (ea, quae quisque petierat) *a rege concessa s. perfecta essent.* Idem verbum paulo aliter III, 86. Quae sequuntur verba: *οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἵλοντο ἐτράποντο* (i. e. *prouti elegerant, eo se converterunt quisque*), in iis Struvio in Quaest. de dialect. Herod. Spec. I p. 36 placet, delere articulum *τὰ*, cum *κατὰ* (pro *καθὰ*) positum sit pro *καθ' ἃ*, nec omnino praepositio *κατὰ* apud Herodotum eam admittat relativi formam, quae a consonante incipiat. Nos contra codd. nihil in talibus immutare ausi sumus.

Cap. XII.

Παίονας ἑλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι] De hac locutione monuimus ad IV, 204. Videntur *Paeones* Herodoti aetate omnem tenuisse tractum

2 Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης,
ἄνδρες Παίονες· οἳ, ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν
Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπι-
κνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγά-
3 λην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προ-
κατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίη-
σαν τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον

---

meridionalis Thraciae occidentalem una cum adiacentibus quibusdam Macedoniae partibus ad utramque Strymonis atque Axii ripam. Plura Gatterer. l. l. pag. 72 seqq. 98 seqq.

Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης] ἦν in numero singulari, quem bene tuetur Matthiae Gr. Gr. pag. 413. 604 coll. Heindorf. (quem Cr citat) ad Platon. Euthydem. pag. 403 atque Schaefer. ad Plutarch. Vit. T. V pag. 142. 143 ed. Teubn., omnes praebent libri, ut sane Valckenaerio accedere non possim, voculam ἦν a novatore veterumque poetarum imitatore insertam esse coniicienti. Quin ipse Valcken. aliquos attulit locos, in quibus ita verbum ἦν excipit pluralis numerus, teste Eustathio, quem citat, ad Iliad. ρ' p. 1148, 41. — Ad verba seqq. ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα Hoffmeisteri spectat annotatio, ad III, 1 in Addendis allata. Cf. V, 47. VII, 12. 187 et Homer. Hymn. in Cerer. 275; in Vener. 82, ubi simili modo μέγεθός τε καὶ εἶδος. — „De sorore Pigretis et Mantyis sic agit Tzetzes Chil. X, 200 etc., ut solum sequi videatur Herodotum; atque eidem alter fratrum dicitur Μαντύης, ut vel eandem, vel Herodoteae simillimam [de muliere Mysa ex Thracia] narrat historiam, sed quam evenisse scribit sub Alyatte, Nicolaus Damasc. Vales. p. 497. [p. 170 Orell.]" *Valcken.*, qui praeterea excitat Aeliani locum N. A. VII, 12, ubi Paeonides feminae τῇ μὲν κεφαλῇ φέρουσιν ὑδρίαν, — ἐξαρτήσασαι δὲ τοῦ κόλπου θηλάζουσι τὰ βρέφη, καὶ — ἵππον εἰς ἀρδείαν ἄγουσι καὶ ταῖς χερσὶ νήθουσι λίνον.

φυλάξαντες δὲ κ. τ. λ.] De hoc verbo cf. I. 48. IV. 190. V, 104. Alios locos, ubi *observandi* vim habet, excitavit Iacobs ad Aelian. N. A. V, 39 nec hoc loco omisso. Hinc Glossa Herodotea h. l. reddit ἐπιτηρήσαντες. Ad verba προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον cf. VII, 15. 16. 17. I, 14. III, 14 ibique nott. IV, 145. V, 25. 26. VI, 108. Ad eundem usum refero, quod V, 92 fin. exstat: μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλις. Schaeferus invitis codicibus scripserat προαστήϊον. Vulgari forma Noster quoque

ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν,
4 καὶ κλώθουσαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνὴ, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς
5 τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυ-
6 λάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ

---

usus est III, 54. Ad verba *ὡς εἶχον* conf. I, 24.

ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον] Plane sic Noster III, 14: *ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον*, ubi vid. nott. De usu praepositionis *ἐπὶ* sequente *dativo* in verbis *ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν* dixit Matthiae §. 586 pag. 1186. Neque *genitivus* in tali structura insolitus. Ita enim Herodotus paulo post: *φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*, ut II, 35. V, 16 coll. V, 92 §. 3 (*ἑστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων*) ubi vid. nott. Tu conf. Matth. Gr. Gr. p. 1162 et Fischer. ad Weller. III, p. 229.

καὶ κλώθουσαν λῖνον] i. e. *nentem linum*. Mediceus, Florentinus aliusque liber afferunt *κλῶσαν*. Apud Nicol. Damascen. l. l. legimus *νήθουσαν ἐκ τῆς ἠλακάτης τὸν ἄτρακτον*. Ex Euripide Pollux VII, 31 citat *κλωστῆρα*, id est *τὴν περιστροφὴν τοῦ λίνου*, nec aliter fere apud Aeschyl. Choephor. 500 (505) invenimus *κλωστῆρα λίνου*, *filum nendo deductum*, ubi consul. Blomfield. in Gloss. Quo eodem monente Valckenaerio, pertinent, *ἐρίου κλώσματα*, quae levi pollice deducebant *αἱ κατάκτριαι*.

ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή] Haud aliter *παρεξέρχεσθαι* III, 14 et *παρεξιέναι* VII, 109. 113. 115 coll. 210 in. Ad locutionem *ἐπιμελὲς — ἐγένετο* conf. III, 40. VII, 37; Suidas s. v. T. I p. 820, ubi h. l. tangitur; Zonaras pag. 818, ubi *ἐπιμέλεον* pro *ἐπιμελὲς*, quod exponitur *φροντίδος ἄξιον*.

ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή] i. e. *quid equo faceret*, s. *quem ad finem equo uteretur mulier*. De locutione conf., ne plura, K. W. Krüger. ad Xenophont. Anab. I, 3, 18. *χρήσεται* meliores tenent libri, alii *χρήσαιτο*; minus recte, opinor. Nam futurum indicativi haud infrequens esse in iis locutionibus, in quibus deliberativo coniunctivo locus esse videatur, monuit Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 232 seq., qui idem p. 271 conferatur de locutione. Hinc in simili loco VII, 213 probo restitutum *χρήσεται* futurum, cuius loco alii *χρήσαιτο*. Add. VI, 52. — Paulo post retinui *ὄπισθεν*, ut libri ferebant. Schweigh. de suo dedit *ὄπισθε*. Mox pro *ἦρσε* (*τὸν ἵππον*)

ὄπισθεν εἵποντο. ἡ δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν πο-
ταμὸν, ἦρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ, καὶ τὸ ἄγγος
τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήϊε, 377
φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα
ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν
13 ἄτρακτον. Θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε
ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐ-
τὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
2 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὔ κῃ πρόσω σκοπιὴν ἔχον-
τες τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ
3 εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην
εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ
„Παίονες ἄνθρωποί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι,
4 „καὶ τί κεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις.“ οἱ δέ
οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας
„αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι πο-
„ταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ

Situs Paeoniae: Paeones Teucrorum coloni.

Eustath. ad Iliad. p. 707, 31 s. p. 591, 36 exhibet ἦρδε, quod explicat ἐπότιζεν, quodque ipsum vulgato non deterius iudicat Valcken., quum ἄρδειν (cuius loco Aelian. l. l. habet εἰς ἀρδείαν ἄγειν *potum agere*) multo sit usitatius quam ἄρσαι. Nec displicet hoc Schweighaeusero. Ut autem h. l. ἄρδειν activa significatione valet *potum agere*, ita ἄρδεσθαι *bibere* VII, 109.

Cap. XIII.

Θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος] Restitui θωυμάζων, a Schwgh. et Gaisf. mutatum in θωμάζων. In seqq. e Florentino cum recentt. scripsi: οὔ κῃ πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων, ubi Wesselingius dederat οὐκὶ et τουτέων, monens, videri locutionem ad Homericum illud: Ἠέλιος γάρ οἱ σκοπιὴν ἔχεν Odyss. VIII, 302 expressam. Itidem refinxi ὁποδαπὴ, cum apud Schaeferum esset ὁποδαπή.

τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποί εἰσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι καὶ τί κεῖνοι κ. τ. λ.] Similes fere interrogationes exstant I, 35. III, 156, ubi conf. nott.

εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη] Citat haec Eustath. ad Iliad. p. 359, 37 s. 272, 22. Wesseling. hic recte intelligit Paeoniam Strymoniam *urbibus instructam et distinctam*, citans χώραν πολίζειν apud Strabon. VIII p. 364 D. s. pag. 560. Tu vid. nott. ad Herodot. IV, 108 et adde sis V, 52. VII, 59, 108, 199. Neque huc facit quod Appianus Illyr. 22 scribit: οὐ πόλεις ᾤκουν οἱ Παίονες, ἀλλ' ἀγροὺς ἢ κώμας κατὰ συγγέ-

„Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης
5 „ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες „οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηΐκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἠθέων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖ-
2 κας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηΐκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ
15 τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἁλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο

Eorum terram Megabazus cum exercitu ingressus, Siropaeones, Paeoplas,

---

γειαν, quum, monente Wesselingio, ista gens Dravum inter Savumque et Danubium sedes suas haberet, diversas utique a Paeonibus Herodoteis ad Strymonem habitantibus. Quos eosdem Paeones ad Pelasgorum stirpem referri vult Niebuhr. Rom. Hist. I pag. 53, modo de Teucrica istorum origine sit compertum.

αὐτὰ ἕκαστα] Ita optimi quique codd. Alii ταῦτα ἕκαστα. Spectat huc Lexic. Seguier. p. 462, 25: Αὐθέκαστα· αὐτὰ τὰ γενόμενα, οἷον ἀκριβῶς καὶ συντόμως καὶ ἀποτόμως· καὶ λόγοι αὐθέκαστοι, οἱ σαφεῖς καὶ σύντομοι, ἢ οἱ ἀληθεῖς. Ἡρόδοτος δὲ διαλύων φησὶν αὐτὰ ἕκαστα, οἷον αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. — Verba extrema huius capitis: αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο, in quibus καὶ a pluribus codd. abest, valent: *Namque huius ipsius rei causa hoc etiam* (a Paeonibus scil.) *ita factum* s. *institutum erat.*

Cap. XIV.

καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτῶν] De locutione conf. citata ad V, 98. — Αὐτῶν dedi pro αὐτέων.

καὶ λαβὼν ἡγεμόνας] In Sancrofti libro exstat ἡγεμόνα, probante Valla, qui exhibet: *sumpto e Thracia duce.* Nec vero, mea quidem sententia, pluralis numerus sollicitandus, praesertim cum cap. 15 reperiatur ἡγεμόνας. Sunt vero ἡγεμόνες, vel addita vel omissa voce ὁδοῦ *viae* s. *itineris duces*, ut VIII, 31. 35 coll. V, 100, aliis locis, a Valckenaerio allatis. Infra VII, 128 τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ dixit, ubi duo codd. ἡγεμόνας. Add. VII, 197.

osque, qui ad paludem usque Prasiadem pertinent, astu in deditionem acceptos in Asiam deducit.

πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς
Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἵ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖ-
2 μοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν. οἱ δὲ
Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παίονας, καὶ
τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες
ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται· λαθόντες δὲ
τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτῶν,
ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόν-
3 τες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύ-
θοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέν-
τες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδί-
4 δοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. Οὕτω δὴ 378
Παιόνων Σιροπαιόνές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ
μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάν-

Cap. XV.

Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαιόνές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης κ. τ. λ.] Ex iis, quae h. l. et seq. cap. recensentur octo ferme Paeonum gentes, Thucydides II, 96 seqq. novit solos *Agrianes* et *Odomantos*, sed *Graeos* quoque habet et *Leaeos* Herodoto haud memoratos. Quarum singularum sedes investigare studet Gatterer. h. l. pag. 110 seqq. Pro *Σιροπαίονες* in Florentino, aliis legitur *Σειροπαίονες*. Wesselingio magis placeret *Σιριόπαίονες* e Stephan. Byz. s. v. *Σίρις*, ubi inter alia haec p. 671: *ἔστι καὶ Σίρις ἐν Παιονίᾳ, ἧς τὸ ἐθνικὸν ἀπὸ γενικῆς Σιριοπαίονες.* Ac sane apud ipsum Herodotum VIII, 115 Paeoniae urbs commemoratur *Σίρις*: quo eodem, opinor, faciunt *Σιροπαίονες* atque, quod apud Livium XLV, 4 legitur: „*Sirae oppidum terrae Odomanticae.*" Est vero credibile, Siropaeonum in Asiam abductorum sedes postea occupasse Odomantos, cum nulla posthac Siropaeonum fiat mentio, qui Strymonis probabiliter fuere accolae a septentrione urbis Sirarum et e regione Paeoplarum. Conf. Gatterer l. l. pag. 112. 118. *Paeoplae*, si Gatterer. l. l. p. 116 sequamur, ob Herodot. VII, 112 seqq. septentrionem versus ultimi omnium Paeoniae gentium habitabant ad orientem Strymonis. Qui iidem cum in Xerxis expeditione commemorentur, nisi e Phrygia, in quam translati sunt, patriam in terram rediisse credas, non omnes in Asiam a Megabazo abductos esse statuamus necesse erit. In Phrygiam autem eos fuisse perductos, ex Herodot. V, 98

16 τες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ

Qui illius gentis populi libertatem tum vindicaverint. Paludem Prasiadem incolentium vitae ratio. Equi

---

satis patet. De *Prasiade* lacu vid. nott. ad V, 16.

Cap. XVI.

Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος] *Pangaeum* montem intra Strymonem ac Nestum, in Thraciae atque Macedoniae confiniis collocant; unde ab aliis Thraciae, ab aliis Macedoniae adscriptum; seriori tamen aetate ad Macedoniam pertinuisse, vix dubium. Ad montis, qui auri atque argenti metallis abundabat, radices Philipporum urbs celeberrima fuit exstructa. Nunc monti nomen *Castagnatz*. Tu vid. Spanhem. ad Callimach. in Del. 134 coll. Herod. VII, 112 et Gatterer. p. 117 et Mannert. VII pag. 7. 232. 498, ubi Orbeli montis, qui e Rhodope monte exit, finem meridionalem prope Philippos atque maritimam oram *Pangaei* nomine indicari atque subinde etiam latiori *Orbeli* nomine comprehendi monet.

καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους] Qui olim hic refingi voluit, probante Gatterer. pag. 109: *Δόβηρες καὶ Ἀγριᾶνες καὶ Ὀδόμαντοι καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα ἔχοντες*, mihi quidem minime persuasit. Nec enim ulla opus mutatione, cum hi accusativi pendeant a praepositione *περί*. *Doberes*, qui apud Plin. H. N. 10 § 17 vocantur *Doberi*, eodem, opinor, pertinent, quo *Doberus Paeonica* apud Thucyd. II, 98, quam, qui e Thraciae montibus in Paeoniam descendunt, offendunt primam, ad occidentalem Cercines montis partem, ut statuit Mannert. VII p. 491. 499. Doberes a meridie tetigisse Paeoplas, ex Herod. VII, 113 colligit Gatterer. l. l. pag. 116, qui idem *Agrianes* omnium Paeoniae gentium ultimos collocat septentrionem versus ad Rhodopen montem et usque ad Strymonis fontes porrectos. Tu vid. pag. 114. *Odomanti αὐτόνομοι*, qui a Thucydide II, 101 vocantur, ad montem Pangaeum usque, cuius metalla exercebant, pertinebant, Strymonis accolae. Vid. ibid. p. 118 seq. coll. Herod. VII, 112. Mannertus VII p. 499 *Aegrianes* aeque atque *Odomantos* in montibus consedisse statuit: quo eodem auctore Odomantos pater historiae iniuriâ dixit Paeonios cum Thraciae illi fuerint stirpis secundum Thucydidem aliosque rerum auctores.

καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα] Eadem videtur esse palus, quae apud Thucydid. I, 58. IV, 103 Scylac. Peripl. § 67 p. 27 Huds. vocatur *Bolbe* haud procul a sinu Strymonico intra Chalcidicen ac

eorum iumentaque piscibus vescuntur, quorum genera duo, papraces et tilones.

ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ
2 καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἕστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα
3 μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μέν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ
4 πάντες οἱ πολιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἱστᾶσι τοιῷδε. κομίζοντες ἐξ οὔρεος, τῷ οὔνομά ἐστι Ὄρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς
5 ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων

Bisaltiam, ubi nunc inveniri paludem *Siderocapsa* s. *Sidrecaissi* scribunt. Cf. Spanhem. l. l. Gatterer. p. 120. At Mannertum VII p. 495 si audis, Herodotus confudit, quae bene discernenda erant, cum palus Prasias a Bolbe palude longe diversa in superioribus Strymonis regionibus, ubi plures sint lacus, quaeri debeat. Ibi enim Orbelum esse, ait, montem propinquum, unde palos ad tabulata aedesque construendas petierint, non mari proximum, ubi Bolbe palus. Quare Gatterer. l. l. p. 24 seq. 102 duplicem Orbelum exstitisse sumit, alterum prope Philippos lacumque *Bolbes*, quem eundem pro *Prasiade* habet, a mari non longe remotum; alterum septentrionem versus cum Scomio et Haemo cohaerentem, ad Macedoniae fines septentrionales. Larcherus eam paludem, quae a meridie urbis Philipporum extenditur, pro *Prasiade* habet. — In seqq. ἀρχὴν valet *omnino*, ut IV, 25, ne plura. ἰκρία, quae deinceps commemorantur, sunt *tabulata* (Nos: Gerüste, Bretter) *superimposita palis altis in terram defixis*. Vid. nott. ad IV, 85 et add. Nitzsch. ad Homer. Od. V, 252 pag. 39. — Paulo inferius verba κατὰ γυναῖκα ἑκάστην valent: *pro unaquaque uxore*, quam quis scil. in matrimonium ducit. De usu verbi medii ἄγεσθαι conf. nott. ad I, 59. IV, 78.

κρατέων ἕκαστος — καλύβης κ. τ. λ.] Haec ad eam structuram, de qua Matthiae Gr. Gr. §. 302 not., sunt explicanda. κρατεῖν nil aliud videtur esse nisi *habere* s. *possidere*, *dominum esse*. Ad argumentum loci traditum accepimus, hanc aedes exstruendi rationem vel hodie reperiri apud Cosaccos Donicos, quorum urbs princeps Tscherkask simili modo in fluvio rapido exstructa esse fertur, ita ut singulae aedes palis superstructae sint in fluvium demissis, qui haud raro exun-

καλύβης τε ἐν ᾗ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν

---

dans lacus speciem sane referre videatur.

θύρης καταπακτῆς] Reiskius scribi mavult καταῤῥακτῆς et mox, ubi idem redit vocabulum, καταῤῥακτὴν, ut *ianua* intelligatur *demissilis*, quae attolli ac demitti queat. At Wesselingius καταπακτὴν θύρην eandem dici vult atque καταπηκτήν. Valla ac Portus interpretantur *ianuam bene compactam* et *firmiter obseratam*, Gronovius: *depactam ianuam*, Schweighaeuserus: *plicatilem*. in Lexico Herodoteo reddit: *ianuam non erectam* sed *humi stratam* et ita compactam, ut, quando clausa erat, cum reliquo tabulato in eodem esset plano. Hinc procul dubio Nostrum: *Fallthüre*, *Zugthüre*. Quocum etiam bene convenit verbum ἀνακλίνειν de eiusmodi foribus *quando aperiuntur*, bene adhibitum, cum proprie sit *reflectere*, *resupinare*, *retroponere*, quod idem est atque *aperire*, ut apud Homer. Il. V, 751. IX, 395. Odyss. XXII, 156. 157. XI, 525. — Ad verba τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ Wesseling. comparat Heliodori Aethiopp. I [cap. 5] p. 11. Homericam vocem νήπιος, de qua plura in Lexicis traduntur, nemo ignorat. Huc potissimum faciunt hi fere loci: νήπιος υἱὸς, de *filio infante* Il. V, 480. 688. VI, 366. 400. νήπια τέκνα Il. II, 136 coll. 311. IV, 238. VI, 95 etc.

τοῖσι δὲ ἵπποισι — παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς] Haud insolens iumentis pabulum esse pisces Wesselingius comprobare studuit, Athenaeo laudato VIII, 35 p. 345 E. de Thraciae bobus, quae piscibus vescantur, enarrante, adiiciens in frigidis et maritimis Europae tractibus pisces iumentis saepe esui esse. Quo etiam pertinet Aeliani locus De N. A. XVII, 30.

κατίει σχοίνῳ σπυρίδα] κατίει (i. e. *demittit*) cum recentt. edd. exhibui; Schaefer. male κατιεῖ. Tu vid. nott. ad I, 6. 180. III, 109. De subiecto, quod vocant, in his omisso vid. Matth. Gr. Gr. § 295, ubi pro V, 15 leg. V, 16. — Pro σχοίνῳ in duobus libris σχοινίῳ, quae forma reperitur IV, 154. — σπυρίδα intelligo *corbem*, *canistrum* e viminibus *textum* s. *plexum*. Cf. Arrian. Epictet. IV, 10. Inter piscatorum instrumenta, notante Wesselingio,

ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχὼν, 7 ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα 1 δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ 2 στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς 3 τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης 379 τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυ-

Abductis Paeonibus, Megabazus ad Amyntam Macedoniae regem mittit, qui aquam terramque petant. Via a palude Prasiade, ad quam argenti fodinae, in Macedoniam.

διϭϭαὶ σχοινοτενεῖς σπυρίδες in Antholog. VI, 3 p. 548 (Tom. IX p. 165. 455 Iacobs.). Plura vid. in Stephan. Thes. T. V p. 8091.

τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας] De his piscibus nihil quidquam reperi traditum. *Tilonem* Larcherus comparat cum eo pisci, quem *Tillonem* vocat Aristotel. Hist. An. VIII, 20 pag. 915 B.

Cap. XVII.

ἦσαν δοκιμώτατοι] Vulgo ἔσαν, cuius loco cum Gaisf. et Matth. e Florentino ac Sancrofti libro dedi ἦσαν. Idem feci V, 20: συνέπαινοι γὰρ ἦσαν, ubi vulgo ἔσαν. — Ad verba αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ vid. nott. ad IV, 126 et in Addend. pag. 678 Tom II. Nunc tu add. V, 48. 73. VII, 131. 133. 138. 163 a Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. pag. 42 allatos, ubi solemnem fere in hac formula apud bonos scriptores articuli omissionem esse monet vir doctus.

σύντομος κάρτα] „Malunt σύντομον, ob συντομώτατον VII, 121 et σύντομα τῆς ὁδοῦ I, 185 [Add. IV, 136]. Sed consimiliter Aristoteles Gener. IV, 4 τὴν σύντομον." *Wesseling.* Nil mutandum, si quidem cum Fischero ad Weller. III, a. p. 259 supplere licet ὁδός. Mox dedi τούτων pro τουτέων.

πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον] „Metalla, unde Alexandro Amyntae f. tam copiosa argenti vis, forte eadem, quae Philippus, Alexandri M. pater, ingenti deinceps lucro exercuit apud Appian. Civil. IV cap. 106, quamquam et aliae istic auri atque argenti fodinae in Nostri VI, 46 et VII, 112. Fuit sane prisco tempore, fortasse et nunc, modo sollers cura accederet, illa Thracum regio utriusque metalli uberrime ferax. Multa Blas. Caryophilus, Opusc. de Auri,

ρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα· μετὰ δὲ
τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὖρος ὑπερβάν-
18 τα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέν-
τες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον,
ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλέϊ γῆν
2 τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καί σφεας ἐπὶ
ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγα-
3 λοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ
ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρ-
σαι τάδε· „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι
„Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε

Amyntas Dario se dedit legatosque convivio lautissimo excipit. Qui cum adpoti feminas contra Macedonum morem, facili tamen Amynta, ad coenam depoposcissent, in easque se petulantius gererent,

---

Argenti etc. Metall. pag. 76." *Wesseling*. Tu add. Diodor. XVI, 8. Mannert. VII p. 232. 495. Verbum φοιτᾶν attigi ad III, 90. Nec aliter fere προσέρχεσθαι VII, 144 coll. προσιέναι III, 91. 96. VI, 46.

Δύσωρον — εἶναι ἐν Μακεδονίῃ] Ante infinitivum mente subaudias licet ὥστε. Loci sententia minime dubia: „Post metallum sequitur Dysorus mons, qui dicitur, quo *superato in Macedonia eris; ipsum Dysorum* montem a Bolbe sive Prasiade lacu occidentem versus proficiscentibus obvium esse statuit Gatterer. l. l. pag. 22. Larcherus Dysorum pro parte montis Pangaei habet aut alio quo colle separato, cuiusmodi plures in illis regionibus exstent. Cf. Mannert. VII p. 495.

Cap. XVIII.

ἐπὶ ξείνια] Male olim ἐπὶ ξεινίᾳ, quod Matth. retinuit. At certe debebat esse ἐπὶ ξεινίῃ. Sed vid. II, 107. VI, 34. IV, 154 ibiq. laudat. Voemel. pag. 12. Et vid. quoque Herod. VII, 27. 29. 135 (ubi est ξείνια προθέμενος). In seqq. ad locutionem ἀπὸ δείπνου γενέσθαι vid. VI, 129 ibiq. nott. Ad loci argumentum Wesseling. confert Cicer. in Verr. I, 26, ubi plura Herodoteis non absimilia. Tu vid. Iustin. VII, 3, qui omnem, quae sequitur, narrationem retulit. διαπίνειν in seqq. valet *bibendo certare*, prouti moris fuit apud Persas, teste Dinone apud Aelian. V. H. XII, 1, coll. Brisson. de reg. Pers. princip. II, 126, quo iam usi sumus ad I, 133. Ac plura ad h. l. collegit Valckenaer. de praepositione διὰ multis verbis ita addita, ut *certandi* habeat vim, de quâ vid. Hermann. ad Viger. pag. 856.

ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι κ. τ. λ.] De hoc Persarum more nonnulla exstant apud Brisson. l. l. II, 127—129. Vix ille ad priscam Persarum aetatem pertinuisse videtur, sed seriori aetati haud

„καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσά-
4 „γεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεί περ προθύμως
„μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασι-
5 „λέϊ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμε-
„τέρῳ." Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης· „Ὦ Πέρσαι,
„νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρί-
„σθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες
„δεσπόται, προσχρῄζετε τουτέων, παρέσται ὑμῖν καὶ
6 „ταῦτα." Εἴπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο
τὰς γυναῖκας. αἳ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπε-

---

scio an adscribi debeat, quâ Persas multum in omne luxuriae genus prolapsos esse novimus. Vid. nott. ad I, 133; ac sane apud eundem Brissonium alia quoque exstant testimonia (Ioseph. Antiq. XI, 6. Iustin. XLI, 3 § 2), quae Persas olim severiorem servasse legem declarant eosque pro orientalium hominum more mulieres a virorum conspectu indeque etiam a conviviis sedulo retinuisse ostendunt. Sed ista postmodo, ut fit, in oblivionem venisse veri fit simillimum, nisi omnino Persas, quo melius ac securius voluptatibus suis perfruerentur, talem legem, quae mulieres ad coenam induci iuberet, finxisse aut simulasse statuas. — Ad formam *προτιθώμεθα* consul. Matth. p. 407. Quae Graecis sit *κουριδία γυνή*, notavimus ad I, 135. — In seqq. pro *διδοῖς τε* Florentinus, alii, *διδοῖς δὲ*, quod probabilius videtur Schweighaeusero.

νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος κ. τ. λ.] Ita locutus est Amyntas Macedo, Graecorum, quibus se accenseri voluerunt reges Macedoniae, morem respiciens, de quo sic satis inter omnes constat. Nec aliter Philodamus apud Cicer. in Verr. II, 1, 26, negavit „moris esse Graecorum, ut in convivio virorum accumberent mulieres."

ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες κ. τ. λ.] „*ἐπεί τε δὲ* pro *quoniam, quandoquidem* alibi apud Herodotum non legitur, apud quem valet *postquam.*" H. Apetz. Haud assentior equidem. Vid. Matth. Gr. Gr. § 618 p. 1254 et Herod. III, 156. V, 39. 91, qui locus et ipse Apetzium offendit. — Mox cum recentt. edd. restitui *προσχρῄζετε*, ubi Schaefer. de suo *προσχρηΐζετε*, ut V, 20 *χρήσας* pro *χρηΐσας*. Hinc vereor ut recte dederim I, 41 *χρηΐζω* pro *χρῄζω*, quod scripti libri tuentur. In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. dedi *μετεπέμπετο* pro *μετεπέμψατο*, quod Schaefer. et Matth. retinuerunt.

7 ξῆς ἀντίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρ-
σαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς
Ἀμύντην, φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι
„σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς
„γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας
8 „ἵζεσθαι ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμε-
νος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων τε
τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἅπτον-
το, οἷα πλεύνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φι- 380
19 λέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων ἀτρέ- Alexander Amyntae filius, impatiens contumeliae,
μας εἶχε, καί περ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων
2 τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν
τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν
ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τε ἦν· ὥστε δὲ

ἀντίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι] ἀντίαι cum Schweigh. et Gaisf. exhibui e nonnullis libris pro vulg. ἀντία, quod ipsum infra pro ἀντίας codd. quidam exhibent. At vid. VI, 77. IX, 26 coll. 18. 62. Euripid. Orest. 1479: quae dudum ab interpretibus allata esse video. — Ad ἔλεγον — φάμενοι conf. V, 36, et ad significationem vocis σοφὸν notata ad III, 4. 85: quibus nunc adde sis V, 21. VII, 23. 130 et Hoffmeister. l. l. pag. 59 seq.

ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν] i. e. *quae* (mulieres), *quum attingere non liceat, oculorum ipsis sint dolores* s. *oculorum excitent dolores.* Locutionem, quam attigit Eustath. ad Iliad. p. 433, 29 s. 329, 22, vituperat Longinus De Subl. 4, sine iusta, opinor, causa, quum quam scita sit haec Herodoti locutio, vix quemquam fugiat. Hinc merito eam I. Scaliger adhibuit verbis Propertii II, 19, 76 Broukhus.: „*Quantum sic cruciat lumina vestra dolor?*“ Geminum Plutarchi locum in Alexandr. Vit. p. 676 F. [cap. 21 fin.] attulit Wesseling., qui idem verbi ὀφθαλμιᾶν et ἐποφθαλμιᾶν meminit, quo *vehemens* explicatur *desiderium* in simili negotio apud Polyb. I, 7. XXXII, 2. Aelian. N. A. I, 12, ubi nunc vid. Iacobs. annotatio pag. 14.

Cap. XIX.

κακῶν ἀπαθὴς] i. e. *malorum expers, mala haud expertus, nullas passus calamitates,* quum, quo quisque aetate provectior sit, eo plura, quae iuvenis haud novit, mala experiundo cognovit. Cf. Herod. I, 32. VII, 184 coll. I, 207. — In seqq. ad verba εἶκε τῇ ἡλικίῃ vid. nott. ad VII, 18.

3 βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τάδε· „Σὺ μὲν,
„ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀναπαύεο, μηδὲ
„λιπάρεε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε,
4 „πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι.“ Πρὸς
ταῦτα συνιεὶς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα
πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „Ὦ παῖ, σχεδὸν
„γάρ σευ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι
5 „ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον. ἐγὼ ὦν
„σευ χρηΐζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους,
„ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ
„ποιεύμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“

20 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τουτέων, „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετείη, καὶ εἰ πάσῃσι

patre summoto, illos per dolum confodit.

μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει] i.e. „*ne persevera bibere, noli ulterius adsidere compotationi.*“ *Schweigh.* in Lex. Herodot. s. v. Ad αὐτοῦ τῇδε conf. I, 189. IV, 80. 135 ibique nott.; ad locutionem νεώτερα πρήγματα πρήξειν et ποιεῖν τι νεώτερον III, 62 ibiq. nott. IV, 127. VII, 6. 52.

σχεδὸν γάρ σευ — συνίημι] De vocula γὰρ orationem sic exordiente vid. nott. ad III, 63 et de structura vocis συνίημι nott. ad I, 47. Pro ἀνακαιομένου in Sancrofti libro exstat ἀναγομένου sine σευ; unde Valla: *me summoventis.* Verbum νεοχμοῦν, quod Glossa Herodotea exponit νεωστὶ κινῆσαι, attigi ad IV, 201 et verbum ἐξεργάζεσθαι ad III, 52. Wesselingius excitat Euripid. Hippol. 607. Helen. 1104, ubi idem verbum eadem *perdendi* notione. — Quod sequitur ἀνέχευ ὁρέων τὰ ποιεύμενα valet: *fieri sinas, quae hic fiunt* s. *quae hic fieri vides.* Structuram verbi ἀνέχεσθαι cum participio, de qua Valcken. laudat II, 37. V, 80. VIII, 26, ad Euripid. Phoeniss. 550, attigi ad I. 80. Ad verba ἀμφὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ conf. Matth. Gr. Gr. § 583. β p. 1185.

Cap. XX.

πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετείη] i. e. *plane vobis earum erit facultas, facilis earum vobis conceditur usus.* Vocula ἐν, quae in quibusdam libris reperitur ante ὑμῖν, bene carere poterimus. Ad verba κοίτης ὥρη vid. nott. ad I, 9 et ad verba καλῶς ἔχοντας — μέθης adhibe Matth. Gr. Gr. § 337 pag. 644. Locutionem: εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ attigi ad IV, 97. In seqq. ad ἐς τὴν γυναικηΐην mente addere licet οἰκίαν, notante Fischer. ad Weller. III, 1 pag. 260. Pro σκευάσας in duo-

„βούλεσθαι μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τού-
2 „του μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχε-
„δὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν,
„καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας
„ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λου-
3 „σαμένας δὲ, ὀπίσω προσδέκεσθε.“ Εἴπας ταῦτα,
συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελ-
θούσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν γυναικηΐην· αὐτὸς δὲ ὁ
Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας
λειογενείους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ
4 ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω. παράγων δὲ τούτους,
ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „Ὦ Πέρσαι, οἴκατε παν-
„δαισίῃ τελέῃ εἱστιῆσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα, ὅσα εἴ-
„χομεν, καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέ-
5 „χειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε, τὸ
„πάντων μέγιστον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
„ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῖν· ὡς παντελέως μά-
„θητε τιμεώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι,
381 „πρὸς δὲ καὶ βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς
„ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων ὕπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέ-
6 „ξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἴπας Ἀλέ-

---

bus codd. invenitur διασκευάσας. At vid. I, 50. V, 12. Pausan. IV, 4 §. 2. — πανδαισίην τελέην Schweighaeus. recte interpretatur *epulas omni munificentia instructas* Suidam citans [T. III p. 17.], ubi: πανδαισία, ἡ πάντα ἔχουσα ἄφθονα καὶ μηδὲν ἐλλείπουσα ἐν τῇ δαιτί.

τάς τε ἑωυτῶν — ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῖν] Haec verba ita Latine reddidit Schweighaeuserus: „*matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus;*“ in Lexic. Herodoteo Vallae praefert interpretationem: *nostras ipsorum matres et sorores liberaliter vobis exhibemus.* Exstat de verbo ἐπιδαψιλεύεσθαι egregia Hemsterhusii disputatio ad Lucian. Dial. Mort. 30 p. 549 seq. T. II Bip. Quo auctore ἐπιδαψιλεύεσθαι primum significat *luculentum et copiosum s. liberaliter largiendo s. quodlibet aliud faciendo se praebere,* deinde, ubi vim activam accipit accusativumque sibi adstrui patitur: *suis e copiis et facultatibus largiter aliquid erogare atque aliis tribuere.* Atque id ipsum nostro loco valere nemo non intelligit. — In Mediceo, Florent. ac duobus aliis exstat

ξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα,
ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δὲ, ἐπεί τέ σφεων οἱ Πέρ-
σαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ
21 οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ
καὶ ἡ θεραπηΐη αὐτῶν. εἵπετο γὰρ δή σφι καὶ
ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρα-
σκευή· πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφά-
2 νιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτη-
σις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων

Cuius caedis auctores Persis quaerentibus, Alexander multis muneribus Bubarae datis ac Gygaea sorore eidem desponsata [8, 136.] inultus evadit.

ἐπιδαψιλευόμεθα, apud Zonaram p. 836 ἐπιδαψιλευσάμεθα. Vulgatum retinet Suidas T. III p. 805, ubi ἐπιδαψιλευόμενος explicatur πολυτελῶς διαπραττόμενος.

ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ] „Alexander imberbes iuvenes Macedonas adsidere iussit singulis Persis singulos, *tanquam mulieres videlicet.* Saepius adhibitum Herodoto τῷ λόγῳ significat id, *quod primo videatur adspectu.* Ὡς γυναῖκα δὴ poni potuerat et hic in eundem sensum, ut apud Plutarch. II p. 247 C. muliebrem in modum vestitos viros οἱ φύλακες παρῆκαν ὡς δὴ γυναῖκες, de quo *Cr.* confert Platon. Charmid. p. 163 p. 88 Heindorf. eiusque nott. Narrant Herodoteae simillimas historias antiquiores Pausanias in Messen. p. 288 [IV, 4 §. 2], Polyaen. I, 20, 2; recentiorem, quae Thebis evenit, Xenophon Hellen. V p. 331, 28 [V, 4 §. 5 seqq.] *Valcken.* alia disputans de vocula δὴ eiusque usu in ironia et ad argumentum loci citans Epist. Socrat. 28, ubi Alexander ob illud facinus laudatur, sed Xerxi tribuitur, quod fecerat Darius. Ex ipso Herodoto ad locutionem confer sis I, 205 et VI, 70, ubi λόγῳ φάς.

διεργάζοντο αὐτούς.] i. e. *Persas interfecerunt,* plane ut I, 213. V, 92 §. 3. VII, 224. Nec aliter V, 19 ἐξεργάζεσθαι. Ipsam rem attigit Liban. T. II pag. 490 C.

Cap. XXI.

τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν] Vox μόρος Homericum loquendi genus redolet, ubi scil. ita de fato supremo s. morte adhibetur ac vel cum voce θάνατος iungitur, ut Odyss. IX, 61. XI, 408. XVI, 421 coll. XXI, 133, ne plura.

ἅμα πᾶσι κείνοισι] Quod a pluribus codd. abest πᾶσι, delere equidem nolim. Pro ἠφάνιστο plures codd. ἠφανίζετο. — Ad locutionem μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον conf. nott. ad III, 36. Mox dedi τούτων pro τουτέων. — Quod infra sequitur κατέλαβε, Suidas II pag. 273 exponit ἐπέλαβε, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. Tu

ἐγίνετο· καί σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ,
χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν,
τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίη· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ
Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημέ-
3 νων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μέν νυν
τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς
22 ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περ-
δίκκεω γεγονότας, κατά περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός
τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι
ὄπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ,
καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων 1
2 οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν
ἑλομένου, καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀν- 382

Macedonum reges Graecae stirpis Argivaeque prosapiae

vid. Abresch. Dilucidd. Thucydd. p. 509 et nott. ad III, 36. De voce σοφίη conf. citt. ad V, 18.

δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε κ. τ. λ.] ταῦτα ad pecuniam sororemque refer; namque cohibuit illos Alexander sororem una cum pecuniis Bubari tradens (in matrimonium), Persae viro, duci eorum, qui mortuos Persas *quaererent* s. *qui missi erant ad Persas inquirendos mortuos.* Ubi recepimus e Valcken. emendatione στρατηγῷ pro στρατηγῶν. Ita enim Iustinus VII, 3: „Megabazus cum legati non redirent, *mittit eo cum exercitus parte Bubarem,* ut in bellum facile et mediocre.“ Quod si cum Larchero retinere velis τῶν στρατηγῶν, sensus erit: „*uni ex iis ducibus, qui ad interfectos quaerendos erant missi.* Bene vernaculus interpres: „*Dem Obersten derer, welche die Erschlagenen aufsuchten.*“ — De *Bubare*, qui Megabazi erat filius, vid Herod. VII, 21; de *Gygaea* Alexandri sorore conf. VIII, 136.

Cap. XXII.

καὶ ἐν τοῖσι ὄπισθε λόγοισι] Respicit ad ea, quae VIII, 137 enarrantur. Eadem citandi formula apud Nostrum I, 75. 106. II, 38. V, 37. VII, 93. 213. Alias huiusmodi formulas, quibus scriptor ad antecedentia aut ad sequentia nos remittit, collegit Iaeger. Dissert. Herodd. p. 10. 11, monstraturus Herodoti animo in condendo hocce opere certam definitamque esse obversatam descriptionem, certum ordinem rerumque seriem, cum ubique respiciantur ceterae narrationis partes, ut, quis cuique rei locus sit, diligentissime distinguatur. — Paulo ante e Florentino cum recentt. recepi εἶναι τούτους pro τούτους εἶναι.

καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων] Ab-

τιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλ-
3 λήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀρ-

---

est vocula ἐν a quatuor libris. Tuetur Wesselingius, citans II, 160. VIII, 134. Quod vero pro Ἑλλήνων in pluribus libris vetustis exstat Ἑλληνοδίκαι, id e scholio in textum irrepsisse recte monent Wesseling. et Valcken. Nam qui Olympicum certamen curant Graeci, ii sane sunt *Hellanodicae*, praesides ludorum Olympicorum certaminumque iudices. De quibus vid. Pausan. V, 9 §. 4. 5. VI, 3. 24, ibique interprett. coll. van Dale Dissert. VII, 1 pag. 509 seq. 519 seq. In Palatini codicis Excerptis exstat: *οἱ τῶν ἀγῶνα τῶν ὀλυμπίων διέποντες ἑλληνοδίκαι.* — De verbo *διέπειν* conf. III, 53. VI, 107. Ad verba seqq. *Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἑλομένου καὶ καταβάντος — ἐξεῖργόν μιν* conf. Matth. Gr. Gr. §. 561 pag. 1108, ob participii usum; *καταβαίνειν* mihi est *descendere in arenam*. Cf. VII, 9 §. 2. *κατιέναι*. Nisi quis latiori significatu de eo accipi velit, qui de superiori regione ad plagas inferiores, mari adsitas ac planas tendit, ut VII, 20, 28. *ἐξεῖργον* interpretor: *arcere nitebantur*. Nam frustra illos egisse monstrant sequentia: *Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἐπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην κ. τ. λ.* De quo imperfecti usu monitum est ad I, 68.

ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος] Ostenderat nimirum Perdiccam, a quo genus suum ducebat, Argiva stirpe oriundum esse et Heraclidis accenseri: de quo plura Noster VIII, 137. Unde consequens est, vulgus Macedonum si Graecorum e sententia barbarae est originis, reges tamen vere pro Graecis habendos esse, prouti Hellanodicarum tulit sententia. Itaque non nisi odio atque invidia summâ excitatus Demosthenes, Philippum Macedonem tamquam barbarum traducere omnique conviciorum genere insectari potuit. Vid. Philipp. III pag. 119 §. 31. Olynth. III p. 33 §. 16, ubi consulatur Voemelii annotatio pag. 126 seq. Neque enim nunc vacat inquirere, Macedones utrum Graecâ an Illyrica aliâve prorsus stirpe fuerint, Graecis tantum admixtis. Alia veterum testimonia de Graeca vel potius Argiva regum Macedoniae origine ad hunc Herodoti locum attulit Valcken. ex Isocrat. Philipp. pag. 88. 103. 104 ed. Steph. [p. 74. 87. 88 Teubn.] Pausan. VII, 8 §. 5. Thucydid. II, 99. V, 80. Epist. Socrat. XXVIII et Maxim. Tyr. XX, 8 coll. Liv. XXVII, 30. Idem de verbo *κρίνεσθαι* monuit in tali re solemni atque usitato, atque, notante Cr., eandem rem attigit in Orat. de

γεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μέν νυν οὕτω κῃ ἐγένετο.

Megabazus cum Paeones Sardes duxisset, Myrcinum Histiaeo incaute traditam [c. 11.] docens, suadet Dario, ut donum illi auferat.

23 Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπί-
2 κετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος· μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων
3 τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „Ὦ βασιλεῦ, „κοῖόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε

Philippo Maced. pag. 272 et 274.

καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ] Valckenaer. suspicatur scriptum fuisse ἀγωνισόμενος, hoc fere sensu: *et stadio decertaturi nomen una cum primo nomine sorte excidebat*, quemadmodum apud Livium XXIII, 3: „ut primam ipsius et antagonistae sortem exiisse optimus auctor significet.“ Mihi vix opus videtur futuri participio, nec satis causae subesse credam, ut ἀγωνιζόμενος, in quo scripti libri conspirant, commutem. Ac moris fuisse accepimus, ut, plures quum adessent athletae, sortem ducerent, quinam primi committerentur; de qua sortitione classicus est Luciani locus in Hermotim. §40 Tom. IV pag. 55 ed. Bip. Unde satis patet, quid de vernacula huius loci interpretatione sit iudicandum: „*und als er im Stadium den Wettlauf halten wollte, kam er gleich mit dem Ersten.*“ Magis perspicue, opinor, Larcherus: „*son nom sortit de l'urne avec celui du premier combattant;*“ quum ἐξέπιπτε idem sit atque ἐκ δ' ἔθορε apud Homer. Il. VII, 182 seq.

Cap. XXIII.

ἅτε δὲ τειχέοντος κ. τ. λ.] Florentinus ἅτε δὴ, perperam, meâ quidem sententiâ, cum potius particulam δὲ flagitare videatur loci sensus; quae eadem particula repetita post μαθὼν minime trium codd. auctoritate tolli debebat a Schwgh. et Gaisford. Nec moror eandem particulam in verbis ἐόντος δὲ τοῦ χώρου κ. τ. λ.: quae parenthesin quasi constituunt, quippe explicandi causa prioribus addita. Voculam μισθὸν, quam spuriam habuit Schaeferus uncis includens, cancellis liberavi ut maxime sanam et omnium codd. auctoritate probatam. Neque necesse puto,

„καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηΐκῃ; „ἵνα ἴδη τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολ- 383
„λοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα· ὅμιλός τε πολ- 21

---

cum viro docto legere mutata singularum vocum sede: ἔτυχε δωρεὴν, μισθὸν φυλακῆς. Infra V, 124.: Μύρκινον — παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών. Similia quaedam affert Wesseling. e Diophant. Arithmet. V pag. 269; Stob. Serm. LXXXV pag. 497 Tom. III p. 206 Gaisf. De *Myrcino* conf. V, 11. 124.

δοὺς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηΐκῃ] Quod olim impressum erat ἐγκτίσασθαι, id e codd. nonnullis nunc mutatum in ἐγκτήσασθαι, quod dudum voluerat *Valcken.*, e cuius annotatione ad h. l. haec adscribere placet: „Quam a Dario petierat Mileti tyrannus Histiaeus in Edonide regionem, Μύρκινον dictam, impetravit, V, 11. βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι: in urbe condenda deprehendit occupatum Megabazus, et simulatque Sardes venisset, docet ille regem minus fecisse prudenter, qui permiserit, hominem Graecum in Thracia ἐγκτήσασθαι πόλιν, *urbem sibi possidendam acquisivisse.* Frequenter occurrit in monumentis etiam lapideis ἔγκτησις: quo sensu docebit Hemsterhus. ad Hesych. in voc. Ἐμπάμμῳ, occasione vocis Ἐμπάσεις, ad quam vid. Albert. *Quidquid agrorum seu aedium quis in terra sibi patria comparatum possidebat*, voce κτημάτων significabatur, *ἔγκτημα possessio* dicebatur *in regione peregrina; ἔγκτησις ius istiusmodi sibi possessionis acquirendae.*" Quibus alia quaedam addit Valck. de vocibus κτήματα atque ἐγκτήματα; de voce ἔγκτησις in antiquis monumentis tabulisve obviâ plura quoque attulit Wesselingius, cui add. Voemel. ad Demosthen. Philipp. Prolegg. pag. 19 not. 7. Ad verbum ἐγκτᾶσθαι Valcken. confert Genes. 34, 10; Demosthen. c. Polycl. pag. 667, 13 [p. 1208, 27 Reisk.]. *Cr.* addit Letronne et Boissonad. in huius Commentt. ad Inscript. Actiac. ad calcem Holstenii Epistoll. p. 455. In quo eodem verbo vim suam retinet praepositio ἐν, aeque atque in aliis eiusmodi verbis, ἐνστρατοπεδεύεσθαι, ἐναγωνίζεσθαι, aliis; de quibus vid. Wesseling. ad Herod. IX, 7 et quae diximus in Creuzeri Melett. III p. 72 ad Plutarch. Artaxerx. 22. Nec aliter fere apud Nostrum VI, 102: ἐπιτηδεώτατον χωρίον — ἐνιππεῦσαι. VII, 59. — In proxime seqq. iunguntur δεινός τε καὶ σοφὸς solemni, ut videtur, more, de quo a *Cr.* laudatus Heindorf. ad Platon. Phaedr. §. 50 pag. 245, Herodotei loci non immemor.

ἵνα ἴδη τε — πολλοὶ κωπέες] „Abietes ad naves fabricandas ἴδη dicuntur ναυπηγή-

„λὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος·
„οἳ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ
4 „ἂν κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. Σύ
„νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα,
„ἵνα μὴ οἰκηΐῳ πολέμῳ συνέχηαι· τρόπῳ δὲ ἠπίῳ
5 „μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλά-
„βῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπί-
24 „ξεται." Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως ἔπει-
θε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκι-
2 νον, ἔλεγε τάδε· „Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε
„λέγει· Ἐγὼ φροντίζων εὑρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι
„ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστε-
„ρον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μα-
3 „θών. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατερ-

Quo consilio utens rex Histiaeum Myrcinum iam condentem astute primum Sardes arcessit, post secum Susa abducit.

σιμος [conf. I, 110. IV, 109 ibique nott.]; succedunt κωπέες *ligna in remos* [s. *ligna ad remos fabricandos apta*]" *Valcken.* citans Hesych. (ubi T. II p. 401 κωπεῖς· τὰ εἰς κώπας εὔθετα ξύλα) Andocid. Or. II p. 21, 11. [p. 80 Reisk.] Aristoph. Acharn. 551. [517 Both., quem ibi vid.] Scholiasta Aristidis p. 247 Frommel. κωπέας interpretatur τὰ ξύλα πρὸς κώπας ἐπιτήδεια. — Verba οἳ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι accipio: „*Qui ducem si nacti erunt*, plane ut I, 127 coll. III, 36. VI, 13. 49. In proxime seqq. ἐξηγεῖσθαι valet *indicare, monere*, adeoque *iubere*. Mox meliores libri σύνυν, unus modo σὺ νῦν, alii quidam σὺ τοίνυν. Tu conf. I, 209. III, 122. IV, 97 ibique nott.

ἵνα μὴ οἰκηΐῳ πολέμῳ συνέχηαι] i. e. *ne domestico bello premaris.* Cf. III, 131. VII, 12. In fine capitis meliores codd. ἀπίξεται, ubi olim ἀπίξηται; de quâ structura vide sis nott. ad III, 36. Add. V, 36.

Cap. XXIV.

μετὰ δὲ — ἔλεγε τάδε] Similia quaedam e Nostro excitat Wesselingius: I, 206. IV, 126. Ad formulam τάδε (sive ὧδε) λέγει in epistolarum initiis obviam vid. laudata ad III, 40. Ad formam εὐνοέστερον conf. Matth. Gr. Gr. §. 128 not. 1.

τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι — οἶδα μαθών] Cum his contendunt Aeschylea in Prometh. 334 Both. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. Plura Both. ad Sophocl. Trachin. 982. *Cr.* conferri vult Bergler. ad Alciphron. I p. 54 ed. Wagn. — Ad ἀπικνέο conf.

„γάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ
4 „ὑπερθέωμαι.“ Τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ
Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμ-
βουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικομέ-
νῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε· „Ἱστιαῖε, ἐγώ σε με-
5 „τεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεί τε τάχιστα ἐνόστη-
„σα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλ-
„μῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχέϊ ἐπε-
„ζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέ-
„σθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώ-
„τατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνοος· τά τοι
„ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς
6 „πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπι-
„κόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν
„ἔα, καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηΐκῃ πόλιν· σὺ δ'
„ἐμοὶ ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τά περ ἂν ἐγὼ ἔχω,
25 „ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα
Δαρεῖος εἴπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα, ἀδελ-
φεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων,

Artapherne Hystaspis Sardibus, copiis maritimis in Megabazi locum

---

Matth. §. 205, 1 pag. 379 et ad ὑπερθέωμαι ibid. pag. 408. De verbi medii ὑπερτίθεσθαι significatione conf. I, 8. III, 71.

ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων — ἀνὴρ φίλος] Structuram loci expediit Matth. Gr. Gr. pag. 816. Ipsam sententiam hic quoque Herodotus enuntiare videtur prorsus Graecam, barbaris hominibus, quos loquentes inducit, tributam, ut supra V, 4, ubi vid. notata. Quae sequuntur verba: τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά, ita equidem interpretor: *quod utrumque sane in te inesse cognovi equidem testarique possum, ad meas quod attinet res.*

Ad locutionem εὖ ἐποίησας ἀπικόμενος conf. Matth. Gr. Gr. §. 554 pag. 1087.

ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος] Quanti fuerit honoris apud Persas, regis fieri σύσσιτον s. ὁμοτράπεζον (*eiusdem mensae participem*), notavimus ad III, 132.

Cap. XXV.

καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα — ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων] i. e. *et ubi Artaphernem constituit s. creavit Sardium satrapam.* Eadem modo Noster locutus est V, 92 §. 1. V, 94 coll. VII, 105. Nec differt, quod paulo inferius legitur: ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι

ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς

[c. 26.] Otane praefecto, cuius patrem Sisamnem Cambyses olim propter litem iniuste

et ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι coll. II, 65. III, 63. 88. IV, 167. V, 64. 97. 99. VI, 94. 95. VII, 154. Ad quam eandem rationem illud, opinor, explicandum V, 103: προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι. Monuit de hoc verbi εἶναι infinitivo abundanter quasi adiecto G. Hermann. ad Viger. pag. 750 seq. coll. Matth. Gr. Gr. pag. 768. 1040. Iacobs. ad Aelian. N. A. I, 9. — Pro Ἀρταφέρνεα libri quidam afferunt Ἀρταφρένεα: quae eadem varietas reperitur VI, 1. 94. VII, 74. 123, conf. nott. Tom. II p. 127. Nobis hoc ad Graecam etymologiam confictum videtur meritoque hinc repudiatum a Wesselingio, qui consimilia laudat Persarum nomina: Ἰνταφέρνης, Μεγαφέρνης, Τισσαφέρνης. Apud Pausaniam quoque, Cornelium Nepotem, Aeschylum, ut idem monuit Wesselingius, exstat *Artaphernes*. — ὕπαρχον h. l. *satrapam* dici credo, ut III, 70. IV, 166. V, 73. 123. VI. 42 coll. VII, 6 coll. 26 (ubi latiori sensu de *belli duce* accipiendum, sive *praefecto urbis*, ut VII, 105. 194. 106. Dorville ad Chariton. pag. 448. Quo satrapae munere regis plerumque cognatos Archaemenidarum e gente ornatos videmus. His vero cum provinciae administratio esset commissa, praeterea in eâdem provincia militum ibi collocatorum custodiamque agentium duces fuisse constitutos, (de qua re optime disseruit Heeren. Ideen I, pag. 490. 491 coll. nott. ad Herod. I, 153), hoc quoque e loco colligas, nisi, quae V, 30 leguntur, ubi Artapherni tribuitur imperium τῶν ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντων, obstarent; hinc enim colligi posse videtur, *Otanem* orae Europaeicae i. e. Thraciae fuisse praefectum, cum ad Asiam quae pertinerent *Artapherni* tradita essent, utrique autem imperium militare quoque fuisse. Quod enim postea passim factum esse invenimus, quamquam non sine ipsius Persici regni detrimento, ut, qui provinciae alicuius essent satrapae, iidem militare quoque imperium acciperent, id igitur vel antea, quamvis rarius, locum habuisse ponamus necesse erit.

τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν] A duobus libris abest ἀνδρῶν. In simili loco VII, 135 pro ἀνδρῶν invenitur ἀνθρώπων. — Ad Σισάμνην Wyttenbach. a *Cr.* excitatus comparat alterum Persicum nomen Σειράμνης apud Plutarch. II pag. 172 D. Animadverss. pag. 1042. — De *iudicibus regiis*, quorum mox mentio, diximus ad III, 31. Quae se-

iudicatam necaverat deglupseratque.

Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληΐων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπηΐην· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε. καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. 384

26 Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβά-

Otanes Byzantium Calchedonem, Antandrum, Lampo-

---

quuntur verba: ὅτι ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε, i. e. *quod pecunia accepta iniustam dixisset sententiam*, iterum leguntur VII, 194. Usum praepositionis ἐπὶ in talibus attigi ad III, 38.

ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπηΐην] Subintellig. δοράν, ut, hoc loco allato, docet Eustath. ad Il. III p. 283, 36 s. 374, 35, exhibens ἀνθρωπείην coll. Odyss. X pag. 379, 40. Add. Pollux. II, 5 (ubi ἀνθρωπῆν) Herodot. VII. 21 et Fischer. ad Weller. III, a. pag. 256. De ipsa re ita *Valckenaerius:* „Crudele supplicium, quo vivis hominibus cutis detrahebatur, Persis in usu fuisse Brissonius docet de Regn. Pers. II [§. 217] p. 330 conf. Wesseling. in Diodor. XV, 10. Ex Herodoto Valerius Max. VI. c. 3 extr. 3. „Cambyses, inquit, mali cuiusdam iudicis ex corpore pellem detractam sellae intendi, in eâque filium eius iudicaturum considere iussit.“ *Cr.* his addit Vales. ad Ammian. Marcell. XXIII, 6. 82. pag. 52 ed. Wagn.

σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα] Glossa Herodotea: σπαδίξας· ἐκδείρας· σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης πρινίνης· οἱ δὲ φοίνικος ῥάβδον. In quo acquiescendum puto, quamquam aliter videtur Wesselingio, qui huic verbo ob ipsum nomen σπάδιξ, quo *avulsus e palma termes cum fructu* teste Gellio N. A. II, 26 significatur, tribui vult potestatem *scindendi, dissecandi, lancinandi.* Quae si valeat significatio, haud equidem intelligo, cur Noster continuo dixerit: ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε.

ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε] Ad locutionem conf. V, 12. Paulo post: ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει et cap. sequent. ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον. Pro ἵζων apud Priscian. XVIII p. 1174. 1178 exstat προκατίζων, quod legitur supra I, 14. Infra V, 71 ἵζετο πρὸς τὤγαλμα, nisi hoc est: *adsedit prope simulacrum.*

ζω τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους· εἷλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε
27 ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. (Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι

nium, navibusque Lesbiorum utens, Lemnum atque Imbrum, utramque tum Pelasgorum sedem occupat.

Lemniis Lycaretus, Maeandrii reguli Samio-

Cap. XXVI.

Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους] Conf. nott. ad IV, 144. *Antandrus* urbs ad Alexandream, qui mons Idae ad mare usque procurrentis extrema fuisse videtur pars, sita prope sinum Adramyttenum. Vid. Strab. XIII p. 606 s. 903 D seq. Stephan. Byz. s. v. p. 135 et quae alia attulerunt Cellarius in Notit. Orb. Antiq. III, 3. Tom. II pag. 43 seq. Mannert. VI, 3 pag. 418. Tzschucke ad Mel. I, 18 §. 2 p. 527 Vol. III P. I nott. exegg. Unde haud longe remotum *Lamponium* oppidum, ab Aeolibus conditum inter Antandrum atque Gargara. Straboni XIII p. 610 s. 909 A est *Λαμπωνία*, Stephano Byzant. pag. 508. *Λαμπώνεια, πόλις Τρωάδος.*

ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας] Respexit Herodotea Eustathius ad Dionys. Perieget. vs. 347. — De Pelasgis Lemnum Imbrumque tenentibus quaedam attulimus ad IV, 145. Add. a Cr. laud. C. O. Müller. Orchomen. pag. 438. Expeditionem, de quâ hic agitur, si ad illud referamus tempus, quo Otanes a Dario fuit constitutus dux (quod post Scythicam expeditionem i. e. post 507. 508 a. Ch. n. accidit: quo ipso fere tempore Pelasgi insulam adhuc tenuisse feruntur), id minime conveniet cum eo, quod iam tribus ante annis Pelasgos ex his insulis eiecisse fertur Miltiades VI, 139. Quare Larcheri haec est suspicio, Otanem, iam antequam Megabazo in Europaeicae provinciae imperio succederet, praesidem fuisse orae maritimae Asiaticae, unde profectus iam antea, anno ferme 511 s. 512, Lemno atque Imbro sit potitus Pelasgosque Persarum imperium agnoscentes in insularum harum possessione reliquerit, e qua anno demum 510 a Miltiade eiecti sint. Hinc in Tab. chronolog. Tom. VII p. 633 Imbrum Lemnumque ab Otane captam ponit Larcherus Olymp. 67, 2 sive anno a. Chr. n. 511 eumque secutus C. Rhode in Rebb. Lemnn. p. 49, (ubi pro 511 operarum vitio legitur 551); Pelasgos inde exterminatos idem ponit anno 510 a. Chr. n. s. Olymp. 67, 3.

Cap. XXVII.

Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι κ. τ. λ.] Haec verba omnia usque ad verba *οὗτος ὁ Λυκάρητος τελευτᾷ* parentheseos signis incluserunt Schweigh. et Gaisf.

rum frater, [3, 142. 143.] praeficitur. Otanes cur illas civitates subegerit.

καὶ ἐμαχέσαντο εὖ, καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκα-
2 κώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.) Αἰτίη δὲ τούτου ἥδε·
3 πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μέν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

---

tamquam interposita ad rem accuratius explicandam, cum quae sequuntur: *αἰτίη δὲ τούτου ἥδε* non ad Lycaretum spectent eiusque res, sed ad Otanem et ad ea, quae cap. XXVI exposita sunt. Valckenaerio nonnulla ex ipso textu excidisse videbantur. Equidem haud scio an haec omnia ab Herodoto opus suum relegente et retractante fuerint adiecta et reliquis verbis interposita, ut iam orationem ipsam nonnihil turbare videantur.

καὶ ἐμαχέσαντο εὖ] Voculae *εὖ* ita postpositae exempla quaedam attuli ad III, 55: ubi quod *εὖ* delevi, vereor ut recte fecerim. Namque invenitur crebrius haec vocula extremo loco posita: I, 59. V, 50 init. V, 92 §. 6. VI, 30. 39. 135 coll. 137. VII, 134. 181. 236. Add. Iacobs. in Iahn. et Seebod. Annall. Suppl. I (1832) pag. 334 et ad Aelian. N. A. XVI, 16. Ac similis significatus adverbium simili modo postponitur apud Herod. VII, 139: *μουνωθέντες δὲ — ἀπέθανον γ ε ν ν α ί ω ς*; VII, 170: *ἀπέθανον τρισχίλιοι ο ὕ τ ω*.

ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν] Distinctionem ante *ἀνὰ χρόνον* vulgo positam cum Gaisf. sustuli, cum haec antecedenti verbo *ἀμυνόμενοι* adstrui debeant, hunc fere in modum: Lemnii, *per aliquod tempus resistentes, male dein tractati s. magna facta iacturâ ex proelio discesserunt.* De locutione *ἀνὰ χρόνον* conf. nott. ad I, 173. Viger. pag. 575. Minus accurate Schweighaeuserus ita interpretatur: „*Lemnii igitur fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad e x t r e m u m male sunt affecti.*“ De *Maeandrio* ac *Lycareto* conf. III, 142. 143. Verbum *ἐφιστάναι* hic valet *praeficere*, ut apud Pausan. III, 6 §. 2, ubi notavit Siebelis.

ὀπίσω ἀποκομιζόμενον] Locutionem attigimus ad III, 16. Add. VI, 45. 116. 135. V, 67. 92 §. 3. 94. 98. Atque haud scio an huc quoque pertineant: V, 96: *καταδέκεσθαι ὀπίσω*;

28 Μετὰ δὲ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ην,
καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου
2 Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐ-
δαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἑωυτῆς μάλιστα
δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρό-
σχημα· κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀν-
δρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν
3 Πάριοι κατήρτισαν. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ

Naxi ac Mileti illo tempore [circiter a. 506.] status florentissimus. Superioribus aetatibus Milesii seditione misere vexati, donec Parii, ab ipsis arbitri delecti, turbas componerent.

385

VI, 83: ἀνακτώμενοι ὀπίσω. VI, 92: ἀπενόστησαν ὀπίσω. VII, 162: ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, coll. 163 fin. ὀπίσω ἀπάγειν.

Cap. XXVIII.

Μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν] Haec verba vulgo capiti antecedenti annexa hinc seiunxit Schweigh., quem Gaisf. et Matth. secuti sunt, cum ipsa sic postulet sententia, ut cum cap. XXVIII verbis coniungantur. ἄνεσις e coniectura fluxit docti Galli De la Barre (Mém. de l'Acad. d. Inscript. XII pag. 180 seq.), probatâ Reiskio ac Valckenaerio. Florentinus liber offert ἄνεος, reliqui omnes ἄνεως. Portus suspicatus erat ἄνευ κακῶν.

ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε] Ad verbum εὐδαιμονίῃ conf. V, 8 ibiq. nott. Verbum προφέρειν eodem *eminendi*, *excellendi* sensu III, 106 eâdemque structurâ, quâ προέχειν, de quâ dixi ad I, 1. Ad locutionem αὐτή — ἑωυτῆς μάλιστα conf. I, 193. 203 ibique nott.

πρόσχημα] „*Ornamentum* sive, uti Thomas M. [pag. 758] et Triclin. ad Sophocl. Electr. 683 καλλώπισμα. Tale Strabonis X p. 450 C. s. 691 B. et XI p. 516 D. s. 786. Talia Plutarchi, Aristidis, Appiani atque aliorum, quae exscribere non vacat." *Wesseling*. Idem vocabulum *praetextus* significatione notavimus ad IV, 167.— In seq. verba ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν valent: *per duas hominum aetates s. genera;* de quo usu praepositionis ἐπὶ in temporis continuati notione plura attulisse video Fischer. ad Weller. III pag. 244. Verbum νοσεῖν de civitatibus, quae intestinis laborant malis, factionibus, seditionibus, adhibitum illustravimus ad Plutarchi Philopoem. pag. 5. 6. στάσι cum Schweigh. et Gaisf. e Florentino recepi pro στάσει, quod Matthiae retinuit.

κατήρτισαν] Ita plures libri. Alii κατηρτίσαντο, quo verbo medio hic minime opus, ubi de eo, qui duas partes secum rixantes conciliat, sermo est. Conf. V, 29. 106. Euseb. apud Stob. I, 85 s. p. 20, 50

Id quomodo Parii effectum dederint.

29 πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν
δέ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι. ὡς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄν-
δρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δή
σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βού-
2 λεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα,
καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως τινὰ ἴδοιεν
ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπε-
γραφέατο τὸ οὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ.
3 διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σπανίους

T. I p. 52 Gaisf. Et vide sis notata ad IV, 161 coll. V, 106. Eodem fere sensu V, 29 κατήλλαξαν et V, 95. VI, 108 coll. VII, 145. 154. Attigit Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 200. — Articulum τῶν ante Ἑλλήνων abieci cum Schweigh. et Gaisf. ob librorum auctoritatem.

Cap. XXIX.

αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι] αὐτῶν et hic et in seqq. reposui pro αὐτέων. Dicuntur οἱ ἄριστοι, noto dicendi usu, *optimates, principes civitatis*, iidemque *maxime nobiles*. Quae sequuntur: ὥρεον γὰρ δή σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ita accipe: *videbant enim illorum res pessimo esse statu*, s. *plane perditas, pessumdatas*. Tu vide de verbo οἰκοφθορεῖν I, 196. VIII, 144. 142 et quae ad Plutarch. Alcibiad. p. 189 annotavimus.

ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ] Adieci cum recentt. edd. praepositionem ἐν, quae male a prioribus editionibus aberat. Ipsa Herodoti verba Gronovius interpretatus erat *acclivem regionem*, quo sensu apud Themist. Orat. XXII p. 280 τόπος ὑψηλός τε καὶ ἀνεστηκώς. Nec aliter de regione *superiori, editiori*, unde in urbem dein *descenderunt*, (κατέβησαν, nisi hoc omnino erit: *redierunt, regressi sunt in urbem*, aut, quod Heldius statuit, omnino ad urbem mari adiacentem pertinet) accepit Schweigh., accedente Miot, qui ita Gallice haec circumscripsit: „*dans la partie superieure moins négligée que la plaine.*“ Equidem vel propter verba proxime antecedentia ὥρεον γὰρ δή σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, malim cum Wesselingio, Larchero ac Schneidero (in Lexic. Graec. s. v.) intelligere χώραν ἀνάστατον, *regionem desolatam, neglectam* et *incultam*. Atque hoc etiam probari video Heldio ad Plutarch. Timol. 1 pag. 305 seqq. De locutione ἀνάστατον ποιεῖν, γίνεσθαι diximus ad I, 76, nunc addi volumus Held. l. l. pag. 304 seq. Bergman. et Benseler ad Isocrat. Areopag. p. 116, qui locutionem hanc

εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἁλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν, τῶν εὗρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων
4 οὕτω δή σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν

30 νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς
2 δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης

Dum Histiaeus Susis commoratur, Naxi exules, ut Milesiorum opera reditum sibi in patriam pararent, Aristagoram Mileti procuratorem auxilia ro-

aeque de urbe, incolis, regione adeoque familiis dici ostendit. Cf. Herod. VII, 56. De forma *ἀπεγραφέατο* cf. Matth. Gr. Gr. pag. 379. Ipsum verbum medium malim equidem ita reddere: *eorum nomina in tabulas referenda sive perscribenda curarunt*, per scribas scil., qui ipsos sequebantur. Cf. VII, 100.

ἁλίην ποιησάμενοι] Eadem locutio I, 125. V, 79. VII, 134. Unde satis patet, *ἁλίην*, quae vox sigillatim publicas Dorum in civitatibus conciones indicat eoque sensu in publicis actis reperitur decretisve, apud Herodotum latius dici de quavis concione idemque fere esse atque *ἐκκλησίαν*. Monuit Grashof in: Schulzeitung. 1832 nr. 119 p. 957. *Cr.* confert Tittmann. Darstell. d. Griech. Staatsverfass. p. 215 add. Athen. XIII p. 561 p. 27 Schweigh. *Ῥόδιοι δὲ (τιμῶσι) τὰ Ἅλεια* (vulgo *Ἅλια*) et coll. Symbolik. II p. 197. 765. Voemel. De Heliaea pag. 19 sqq. — De verbo *νέμειν* conf. nott. ad I, 59 fin. Add. V, 92 §. 2. — *Ἀπέδεξαν* valet *constituerunt*, ut mox *ἔταξαν*. Cf. nott. ad V, 25.

καὶ τῶν δημοσίων οὕτω κ. τ. λ.] Excitavit ad h. l. Wesselingius Aeschin. in Timarch. p. 22 [§. 13] et Digest. de Susp. Tutor. III, 8, ubi Icti Romani tradunt: tutorem suspectum ex eo, quod in alia male versatus sit. — De genitivo *τούτων*, qui verbo *πείθεσθαι* additur, conf. nott. ad I, 126. V, 33. VI, 12. Male libri quidam *τούτους*.

Cap. XXX.

ἄνδρες τῶν παχέων] *Ditiores* s. *locupletiores* intelliguntur cives iidemque hinc *optimates* civitatis, nobiles, quibus opponitur *ὁ δῆμος* sive *plebs*, ut in Thucyd. III, 82. Her. VII, 155, 156. Glossa Herodotea recte *τῶν παχέων* exponit *τῶν πλουσίων* itemque Suidas

gantes, cum is suis solius viribus parum fideret, Artaphernis [c. 25.] opem exposcere iubentur. Quod negotium Aristagoras sibimet ipsi imponi passus.

ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστι-
αίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
3 κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε
οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ.
4 ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο
τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παράσχοι δύνα-
μίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ,
5 ἐπιλεξάμενος ὡς ἢν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν
πόλιν ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν
ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέ-
6 φερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύνα-
„μιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων
„τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ

T. III p. 64 et Pollux III, 109. VI, 197. Apud Athenaeum loco mox laudando iidem dicuntur *οἱ εὔποροι*. Tu conf. praeterea de hac voce Herod. V, 77. VI, 21 ibique Wesseling. VI, 91. VII, 156. Schol. ad Aristoph. Eqq. 1045. Blomfield. in Glossar. Aeschyl. S. c. Theb. 769 [771]. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 440. *Molpagoras* quidam apud Plutarch. II pag. 147 B, ubi conf. a *Cr.* excitatum Wyttenbach. pag. 917. — Caeterum similem fere seditionem, quae quinquaginta circiter ante annis Naxum agitavit, retulit ex Aristotele Athenaeus VIII, 40 p. 348 B. s. pag. 141 seq. fragmm. Aristott. ed. Neumann. — Ad vocem *ἐπίτροπος* conf. VII, 62.

εἴ κως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμίν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν] Elegantem Valckenaerii coniecturam, quâ *τινα* mutetur in *ἵνα*, et particula *καὶ* eiiciatur, ut hic fere loci existat sensus: *velletne sibi copias dare, ut in patriam possent restitui*, vellem libri scripti probarent; quibus invitis quidquam immutare nón audeam. Vulgatam enim ita accipio: *si qua ipsis copiarum aliquantum praebere posset, indeque ipsis facultas fieret patriam in terram redeundi.* De optativo conf. Matth. Gr. Gr. §. 531 not. 2 pag. 1037. *Cr.* de hoc loco conferri vult Addenda ad Matthiae Miscell. philoll. pag. 84. — In seqq. *ἐπιλεξάμενος* est: *ubi reputavit secum*, ut I, 78. V, 80. VI, 9. 86 §. 1. VII, 47. 52.

οὐ φερέγγυός εἰμι] i. e. *non satis idoneus* s. *par sum ad tantas praebendas copias.* Suidas haec citat s. v. T. III pag. 592, ubi *φερέγγυος* explicatur *ἀσφαλὴς, ἀξιόπιστος ἐγγυητής*. Glossa Herodotea: *φερέγγυος· βεβαιωτής*. Alios locos de

„ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν 386
7 „ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφέρνης μοι 26
„τυγχάνει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μέν ἐστι παῖς,
„Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεὸς, τῶν δ' ἐπι-
„θαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων
„στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν
„δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηΐζωμεν."
8 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρι-
σταγόρῃ πρήσσειν ᾗ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχε-
σθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς
αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν
ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς
Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὣς δὲ καὶ τοὺς
9 ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν
Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

---

voce φερέγγυος attulerunt Wesseling. ad VII, 46 et Blomfield. in Glossar. Aeschyl. S. c. Th. 392. Add. Themist. p. 30, 23 Dind. — In seqq. ἀσπίδα intelligo *gravis armaturae milites*, aspide s. scuto instructos; πλοῖα μακρὰ naves, ad bellicum usum destinatas.

Ὑστάσπεω μέν ἐστι παῖς] Reliqui παῖς, quae forma antiquior esse videtur ac poetis, epicis praesertim, magis frequentata; de qua vid. Buttmann. in Grammatic. mai. I p. 237. Matth. Gr. Gr. §. 13 pag. 55. Add. Herod. V, 104. VI, 86 §. 3. 127. 136. VII, 5. 61. Quo eodem modo et contracta et distracta forma utitur Apollonius Rhodius; teste Wellauer. in annotat. ad I, 202. At Grashof. in Schulzeit. 1831 pag. 703, ubivis vulgarem formam παῖς in Herodoto restitui vult. — βασιλέος sponte reposui pro βασιλῆος.

τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων] Ad extrema verba merito Wesseling. attendi iubet, quippe prudenter adiecta; nam eo distinguitur Artaphernis imperium in Asia minori ab Otanis provincia, qui Europaeicae s. Thracicae orae fuit praefectus, quum ad interiores Thraciae tractus Persarum dominatio minime pertinuerit. Cf. nott. ad V, 25.

προσέθεσαν] Male Aldina προσέθεντο. Illud enim valet: *iniunxerunt*, *mandarunt*, *permiserunt* Aristagorae, ut quâ posset optima ratione hoc perageret. Haud aliter προστιθέναι I, 108. III, 62. διαλύσοντες est: *sumtus praebituri*, *soluturi*.

ὣς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας] De vocula ὣς conf.

Artapherni persuadet, ut exulum causam agens, Naxum caeterasque Cyclades ditioni Persarum adiungere studeat.

31 Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέ-
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
θεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλή τε καὶ ἀγαθή,
2 καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἔνι πολλά, καὶ ἀν-
δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην στρατη-
„λάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς.
„καὶ τοὶ ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μέν ἐστι ἑτοῖμα
„παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμά-
„των τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς
„ἄγοντας παρέχειν· τοῦτο δέ, νήσους προσκτήσεαι
„βασιλέϊ, αὐτήν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρ-
„τημένας, Πάρον τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς
3 „Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
„εὐπετέως ἐπιθήσεαι Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ
„εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐ-
„πετέϊ αἱρεθῆναι. ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας

---

nott. ad III, 13. Add. V, 38. Spectat vero ad h. l. Broenstedii annotatio (Reise I pag. 55), quâ apud Graecos historicos αἱ νῆσοι s. οἱ νησιῶται de exiguis Cycladum insulis earumque incolis plerumque accipiantur, ut apud Herod. VI, 99. VIII, 46. Add. VI, 95. 96. VII, 95. — Paulo post *οὐδεμία* dedi pro vulg. *οὐδεμίη*. Ad locutionem *εἶναι ὑπό τινι* conf. III, 45 ibique nott. V, 96. 103.

Cap. XXXI.

ὡς Νάξος εἴη νῆσος] Vocem *νῆσος* plures omittunt codd.; minus bene, opinor. Ad verba *μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη* conf. I, 51. IV, 191 ibique nott. Mox cum recentt. editt. dedi: *χρήματα δὲ ἔνι*; alii: *χρήματα δ' ἔνι*, alii *χρήματα δὲ ἔχει*, quod firmatur quodammodo Eustath. ad Dionys. Perieg. 525, qui Herodoti h. l. tangens, habet *χρήματα ἔχουσα πολλά*. Tu conf. Herod. I, 181. 183.

ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια] *δίκαια* ex Aldina fluxit; plures cod. *δίκαιον*. Tu conf. VIII, 111. IX, 22. Thucydid. VIII, 106 ibiq. Duker.: quae ab interpretibus dudum allata, pluribus, si attineret, augeri possent. In seqq. ad *ἠρτημένας* conf. I, 125 ibique nott. De *Cycladibus* excitat Wesseling. Eustathium l. l. Strabon. X p. 485 s. 743 B. Quo sensu infra dicatur *νῆσος — εὐδαίμων*, patet e nott. ad V, 8. 18.

εὐπετέϊ αἱρεθῆναι] *αἱρεθῆναι* e codd. consensu praeeunte Gaisf. reposui pro *χειρωθῆναι*, quod post Wesselin-

4 „πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητὴς γίνεαι „πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, 5 „πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν, „διηκόσιαί τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ „τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι.“

32 Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε περιχα-
2 ρὴς ἐὼν, ἀπήϊε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὥς 387
οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-

Re Dario probata, Artaphernes primo vere classem CC triremium magnamque vim militum duce Megabate,

---

gium, qui illud tueri studet loco Herodoteo V, 97 coll. 49, retinuit Matthiae. At vel sequens χειρώσασθαι satis edocere poterat editores. — Ad formam ἀποχρῶσι conf. Matth. Gr. Gr. §. 255 pag. 497.

Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος] „Fluxit ex orientis more, quo *οἶκον βασιλέως regnum regiamque familiam* describebant. Tale Hebraeorum בֵּית הַמֶּלֶךְ οἶκος *βασιλέως* et saepissime iteratum בֵּית יִשְׂרָאֵל, tum בֵּית יְהוּדָה Sic VI, 9. IX, 106 et in Artaxerxis regis literis ad Hippocrat. Add. Casaubon. Exercitt. ad Baron. XIII p. 214.“ *Wesseling*. Add. VII, 194. Sensus loci est: *Tu quae regiae Persarum domui conducant indicas*. Namque ἐξηγητὴν *γίνεσθαί τινος* idem est atque *ἐξηγεῖσθαί exponere, docere, indicare*, quo Noster utitur verbo III, 72. IV, 9 alibi. Sed vix necesse est pluribus haec exponere post egregiam Ruhnkenii disputationem ad Timaei Lex. Platon. p. 109 sqq. — *βασιλέος* hic dedi idemque mox *βασιλέα* pro *βασιλῆος* et *βασιλῆα*.

Cap. XXXII.

καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα] i. e. *quum retulisset ad regem, quae ab Aristagora erant dicta*. Exscripsit Herodotea Suidas s. v. ὑπερθέντι T. III p. 543, exponens verbum hoc: ἐξειπόντι, ἀνακοινωσαμένῳ. Tu vide de verbo ὑπερτιθέναι nott. ad III, 155. — Hoc vero ex Herodoti loco quod Heeren. Ideen etc. I, 1 p. 504 colligi vult, satrapae copiis regiis uti minime fuisse licitum, nisi rege permittente, cui uni harum copiarum praefecti ac duces subditi fuerint, id vereor, ut hoc certe loco probari queat. Namque Artaphernem et ipsum militari imperio praeditum copiis in sua provincia collocatis imperitasse, notavimus ad V, 25 indeque colligimus, ei minime opus fuisse a rege petere, ut copiis subditis ad expeditionem aliquam uti liceret, sed hoc, opinor, petere debebat a rege, ut omnino expedi-

cuius filiam Pausanias Cleombroti post illa in matrimonium petiisse dicitur, ad Aristagoram mittit.

ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τουτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι.
3 ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

33

Assumptis, praeter Aristagoram, penes quem summa rerum, exercitu Ionico atque

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς
2 Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα,

---

tionis istiusmodi instituendae copia ipsi fieret. — In seqq. *συμμάχους* dixit milites socios ab Ionicis civitatibus vel potius earum tyrannis regi ad hanc expeditionem missos; conf. V, 37. Quo eodem refero *τὴν Ἰάδα στρατιὴν*, cuius fit mentio V, 33.

στρατηγὸν δὲ τουτέων ἀπέδεξε] *τουτέων* reliqui intactum, cum ad *τριήρεας* referatur. Ad ipsam locutionem H. Apetz confert VII, 236: *τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός* et VIII, 102: *τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες*. Tu add. IV, 166 et de verbo *ἀπέδεξε* nott. ad V, 25.

εἰ δὴ ἀληθής γε ἐστὶ ὁ λόγος] *ἐστὶ* cum Schweigh. et Gaisf. e melioribus codd. adscivi. Omisit Schaefer. itemque Matthiae. Incidit autem hoc in ea tempora, quae Herodoti excedunt narrationem, in ann. 477 a. Chr. n. s. Olymp. 76, 1. Vid. Dahlmann. Herod. pag. 38. Ac legitur epistola, quâ Pausanias Persarum regis filiam petiit nuptum, apud Thucydidem I, 128, quem alii sequuntur rerum scriptores. Tu vid. Van Staveren ad Cornel. Nepot. Pausan. 2. — Mox *τούτων* dedi pro *τουτέων*. De verbo *ἁρμόζεσθαι* diximus ad III, 137. In fine cap. pro *Ἀρισταγόρεα* Florentinus cum aliis *Ἀρισταγόρην*, quae quidem frequens est permutatio. Citat Eustath. ad Il. pag. 238, 18 s. 171, 31.

Cap. XXXIII.

τὴν Ἰάδα στρατιὴν] conf. nott. ad V, 32.

ἐπεί τε δὲ ἐγένετο κ. τ. λ.] i. e. *cum ad s. prope Chium pervenisset, naves tenuit ad Caucasa, inde aquilone vento traiecturus in Naxum.* *ἐγένετο* pro

ὡς ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ
οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι,
3 πρῆγμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιϊόντος
Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς
Μυνδίης ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι
ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας
τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύ-
λαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς
κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ

exulibus, Megabates, ut Naxiis causa expeditionis lateret, primo septentrionem versus cursum dirigit, classemque in Chium appellit. Ibi cum boream praestolaretur, cum Aristagora rixatus, rem omnem Naxiis ipse prodit.

ἐγίνετο, quod retinuit Matthiae, dedi cum Schweigh. et Gaisf. e Florentino, aliis. De locutione ἔχειν τὰς νεῦς εἰς τόπον τινά conf. nott. ad IV, 76. *Caucasa* quae fuerint et ubinam, haud liquet; nulla enim alia, quantum scio, huius loci mentio apud veteres. Portum aut vicum fuisse probabile est. Ad voces βορέῃ ἀνέμῳ conf. nott. ad IV, 7. Verbum διαβάλλειν eodem *traiiciendi* sensu V, 34. 44. IX, 114. Euripid. Suppl. 930 alibi.

οὐ γὰρ ἔδεε — ἀπολέσθαι] Pertinent haec ad Herodoti sententiam de fato, quo omnia inde ab initio ita sunt constituta, ut numquam ullo modo immutari aut averti possint. Conf., ne plura, nott. ad V, 92 §. 4. — In seqq. δεινόν τι ποιησάμενος noli delere τι. Tu confer de locutione, in qua Herodotus promiscue et activo verbo et medio utitur, V, 41. 82. 42. III, 155. 14 ibiq. nott.

τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο κ. τ. λ.] i. e. *praefectum navis quando deprehendissent, iussit satellites vincire eumque medium per infimorum navis remorum foramina ita alligare, ut extrorsum caput promineret, introrsum corpus reliquum.* Ubi displicet Wesselingii coniectura διελῶντας reponentis pro διελόντας. Nam illum vincire iubentur satellites, quando medium intercepissent alligassentque foraminibus, corpore ita quasi diviso, ut altera pars extrorsum appareret, altera introrsum esset condita. Ad θαλαμίης subaudiendum ὀπῆς, de qua voce ita Brunck ad Aristoph. Pac. 1232: „θαλαμίαι ὀπαὶ vocabantur in inferiore navi foramina, per quae exserebantur remi.“ Add. Interprett. ad Aristoph. Ran. 1013. — κατὰ τοῦτο, quod Schwgh. reddit *eam ob causam*, malim equidem reddere: *eo modo*, nec moror quod sequitur ποιεῦντας: quum participia passim adhibeantur, ubi infinitivum, praeposita particula ὥστε, exspectabas. Tu vid., ne plura, Matth. Gr. Gr. pag. 1091. — Ad verbum παραιτέετο conf. nott. ad III, 132. — In seqq. ἐσπέρχετο est: *succensuit.* De quo verbo Wesseling. citat Apollon.

4 τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἐξαγγέλλει
τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύν-
διον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν πα-
ραιτέετο τὸν Πέρσην· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν
5 ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ
Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι
„πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο 388
„πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολ-
6 „λὰ πρήσσεις;" Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυ-
μωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον
πλοίῳ ἄνδρας φράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ
34 παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ ὦν Νάξιοι οὐ- 1
δὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον
τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα
μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος,

Hi ita moniti, ad obsidionem tolerandam strenue se parant: quo fit, ut Persae, cum

---

Rhod. III, 516. Pind. Nem. I, 59. Add. Herod. I, 32 init. VII, 207, ubi Valckenaerius praeterea excitavit Callimach. in Del. 60; Hesych. s. v.; Phavorinum, qui aeque ac Suidas σπερχθεὶς exponit ταραχθεὶς, θυμωθείς.

Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι] i. e. *tibi vero et his rebus quid commune est, ecquid ad te pertinent haec, quid tibi rei s. negotii cum hisce est.* Quae Valckenaerius, voce τοῖσι prorsus eiectâ, ita constitui vult: σοὶ δὲ καὶ τούτοισι π ρ ή γ μ α τί ἐστι; *Quid vero tibi cum his est negotii?* Latina quaedam afferens itemque Graeca, in quibus hac in locutione vel additum vel omissum invenitur πρᾶγμα. Equidem libris invitis nihil quidquam muto: praesertim quum simili modo Nostrum locutum esse videam V, 84, quem locum unâ cum aliis laudat Matth. Gr. Gr. §. 389, 1. α. pag. 716. — Ad ἐμέο πείθεσθαι conf. V, 29.

τί πολλὰ πρήσσεις] i. e. *Rebus alienis quid Te immisces?* Ita Schweigh. Nam πολλὰ πράττειν de eo dici novimus, qui male est curiosus, nimis sedulus, et quae ad ipsum minime pertinent, ad se revocans, πολυπράγμων qui vulgo dicitur. Apte Larcherus citat Aristoph. Ran. 230 ibiq. interprr. 749 (761.)

Cap. XXXIV.

ἐσενείκαντο] „*Ex agris omnia comportaverant in urbem,* quae quidem essent mobilia; pro more degentium in istiusmodi regionibus, in quibus una praesertim urbs tantum esset

παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα
2 καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ οὗτοι μὲν παρε-
σκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· οἱ δ',
ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νά-
ξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπο-
3 λιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ, τά τε ἔχοντες

Naxum quatuor menses obsedissent omni apparatu consumpto infectaque re, continentem repetere cogantur.

---

muro munita. De Naxiis locupletibus scribit Aristotel. in Rep. Naxiorum apud Athen. VIII p. 348 A. [p. 141 fragmm. ed. Neumann.] Eadem ratio fuit in Attica; saepius itaque leguntur, in historia quoque recentiori, tempore Philippi et Alexandri (Demosthen. p. 140 68; Diodor. Sic. XVII, 4.) omnia mobilia e pagis Athenas Attici comportasse; imprimis bello Peloponnesiaco: praeter Thucyd. testis est Aristoph. Eqq. 789 et 802. Acharn. 72. Pac. 631, ubi vid. Schol." *Valcken.* Tres libri vetusti ἐσηνείκαντο, quod a Matthiae receptum video, citante Apetzio V, 33. I, 19. 57. 73. 74. 84. 91. — Ad οὐδὲν πάντως quod antecedit, conf. V, 65 ibique nott. — In seqq. πολιορκησόμενοι passivam habet vim, de quâ conf. nott. ad V, 35.

καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο] „Non miror in forma verbi grammaticis haud animadversa, Vallam, Portum similesque haesisse literatores; ille *murorum refectionem*, quam ἐπισκευὴν vocant, significari credidit. Portus reddidit *muros muniverant* retulitque ad Σάττειν. Verum vidissent, si similia comparassent Herodoti I, 190, Babylonii κατειλήθησαν ἐς τὸ ἄστυ, in urbem autem, obsidione praevisa, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν *iam ante comportaverant permultorum annorum commeatus,* VIII, 20. οὔτε ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο. Non facile reperietur, qui praeter Herodotum adhibuerit ἄξασθαι, ἐσάξασθαι, προεσάξασθαι. Quae habet ἧκται et ἐσῆκται, illa reperiuntur et apud alios istius etiam aetatis. Iam vero καὶ τεῖχος ab imperito positum suspicor et ab Herodoto scriptum, *ad oppugnationem autem tolerandam sese paraverant,* καὶ σιτία καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο, id est ἐς τὸ τεῖχος ἤξαντο *et esculenta potulentaque curaverant intra urbem importari.*" *Valcken.* Quem iure secuti sunt Schweigh. et Gaisf., libris scriptis et editis maxime fluctuantibus, quorum nonnulli καὶ τὸ τεῖχος exhibent, alii καὶ τεῖχος, quae ipsa adulterina cum habuisset Wesselingius uncisque inde incluserunt Schaeferus et Matthiae, qui idem haec exhibet in Gr. Gr. §. 426 pag. 786, ubi ob accusativi structuram h. l. laudatur. Hoeger. in Actt. phil. Monacc. T. III p. 492—494 ita scribi

ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα, τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

Tum Aristagoras a Persis sibi metuens, atque ab Histiaeo ad rebellandum instigatus, defectionem Ioniae meditatur.

35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεζέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀῤῥώδεέ τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδό-2κεέ τε τὴν βασιληΐην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρ-

---

vult: καὶ τὸ τεῖχος ἐφράξαντο; quo eodem verbo Nostrum usum esse monet IX, 70. VIII, 51. Plutarch Sert. 21. Brut. 20. Cat. mai. 13. — In seqq. ad formam παρεσκευάδατο, quam Mediceus, Florentinus, alii cum Eustath. ad Iliad. p. 234, 21 s. 137, 34 exhibent, cum alii afferant παρεσκευάζοντο, conf. nott. ad III, 150, V, 65. Ad διέβαλον (*traiiecerunt*) vid. nott. ad III, 32.

καταδεδαπάνητο] Ita cum recentt. edd. dedi pro κατεδεδαπάνητο; solet enim Noster haud raro negligere augmenti reduplicationem in plusquamperfecto: de quo dixi ad I, 94. 180. III, 61. Add. V, 51. 97. VII, 170. Iacobitz. ad Luciani Toxar. cap. 13 pag. 27 et Grashof. in Schulzeit. 1832. II p. 428 seq. — τείχεα sunt *arces*, *castella*, ut IV, 46, ubi vid. nott.

Cap. XXXV.

ἀῤῥώδεέ τε τοῦ στρατοῦ — διαβεβλημένος] De participiorum structura conf. ad Plutarchi Philopoem. pag. 40. 41. notata. — διαβεβλημένος est *offensus*, ut V, 97 et 64, ubi Wesselingius et h. l. citat et Euripid. Hec. 863. Iphigen. Aul. 1372. Duker. ad Thucyd. VIII, 82. Hinc verbum activum V, 96: διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, i. e. *Athenienses coram Artapherne calumnians* s. *invisos reddens Artapherni.* Nec aliter VI, 51. 61. 94. 133. VII, 10. Plurima larga manu Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. T. I pag. 299. Add. Siebelis ad Pausan. III, 4 §. 3. Paulo aliter V, 50, ubi vid. not.

ἀπαιρήσεσθαι] Male in Mediceo, aliis ἀπαιρεθήσεσθαι; ortum ex emendatione eius, qui passivi futurum medii significatione adhiberi haudquaquam novit. Nec aliter infra μετήσεσθαι (*se dimissum iri*) et V, 34 πολιορκησόμενοι. VI, 11 ἐλασσώσεσθαι. Add. VII. 159 fin. 162 ἀρξόμενος et conf. VII, 209 init. 218. ἀπολεύμε-

ϱωδέων δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰϱ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παϱὰ Ἱστιαίου, σημαίνοντα 389
ἀπίστασθαι Ἀϱισταγόϱῃ ἀπὸ βασιλέος. Ὁ γὰϱ
3 Ἱστιαῖος, βουλόμενος τῷ Ἀϱισταγόϱῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυϱήσας τὴν κεφαλὴν,
4 ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τϱίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀϱισταγόϱην ξυϱήσαντά μιν τὰς τϱίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πϱότεϱόν μοι εἴϱηται, ἀπόστασιν.
5 Ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφοϱὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτεϱόν τι ποιεύ-

---

νοι s. ἀπολεόμενοι. III, 132 et Matth. Gr. Gr. pag. 928. Plurima Bergman. et Benseler ad Isocrat. Areopag. pag. 229. 230.

καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῖχθαι] Servum intelligit, cuius caput rasum notis sive signis quibusdam defectionem a Persis indicantibus distinctum erat. Ex Herodoto, ut monuit Valckenaer., rem exposuit Tzetz. Chil. III, 512. IX, 228 seq. itemque Aeneas Tacticus in Poliorc. 31; alio ex fonte fluxisse videtur Gellii narratio Noctt. Att. XVII, 9. Polyaeno I, 24 si fides, huiusmodi notae sive literae capiti fuerunt inscriptae: Ἱστιαῖος Ἀϱισταγόϱᾳ· Ἰωνίαν ἀπόστησον. — In seqq. ad verba ἄλλως μὲν οὐδαμῶς κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1262, quem eundem pag. 1225 consul. de voce ὥστε. Add. VI, 94. De structura verbi ξυϱεῖν et ἀποξυϱεῖν vid. ibid. pag. 772 et de structura verbi ἀναμένειν ibid. pag. 1056.

ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε] Tres libri ἐποίησε. Similis confusio V, 11 fin. „Spectavit haec Nonnus in Gregorii Stelit. II p. 162.“ *Gaisford.* Quod sequitur συμφοϱὴν ποιεύμενος, illustrant ad V, 5 notata. Ad verba νεώτεϱόν τι ποιεύσης conf. nott. ad III, 62. Add. V, 93. *Cr.* confert Schaefer. Append. ad Bastii Epist. Crit. pag. 29 et ad Sophocl.

σης τῆς Μιλήτου, οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλο-
36 γίζετο. Ἱστιαῖος μέν νυν ταῦτα διανοεύμενος,
ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε
2 τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβου-
λεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τήν τε
ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἱστιαίου ἀπιγμέ-
να. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὠυτὸ
3 ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ,
ὁ λογοποιὸς, πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ
τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα
πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ.
ἐπεί τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε „ποιέειν
4 „ὅκως ναυκράτεες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν
„νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων, ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο·
„ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦ-
„σαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ

Quod consilium cum suae factioni aperuisset, quae Hecataeus Milesius [2, 143.] suaserit.

Trachin. vs. 631. — οὐδαμὰ cum Gaisf. et Matth. dedi pro οὐδαμᾶ.

Cap. XXXVI.

γνώμην κατὰ τὠυτὸ ἐξεφέροντο] i. e. *in eandem cessere sententiam*, *eandem tulerunt sententiam.* Ubi ἐκφέρεσθαι γνώμην eodem sensu, quo ἀποδείκνυσθαι, ἀποφαίνεσθαι γνώμην, de quo conf. nott. ad I, 170. Nec multum recedit, quod paulo ante legitur ἐκφήνας τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, *aperire*, *declarare*, *dicere sententiam;* quocum conf. VII, 160, ubi λόγον ἐκφαίνειν.

Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς] De *Hecataeo* conf. nott. ad II, 143. Add. Klausen in fragmentt. Hecat. pag. 2 seqq. Leguntur nonnulla in Diodori Excerptt. libri septimi a Maio editis (Nov. Collect. Scriptt. II pag. 38) de Hecataeo ab Ionibus misso oratore ad Artaphernem. — In seqq. ad οὐκ ἔα (*dissuadebat*) conf. II, 30. IV, 164 et ad structuram verbi ἀναιρεῖσθαι Matth. Gr. Gr. pag. 733.

ὅκως ναυκράτεες τῆς θαλάσσης ἔσονται] Apud Thucydidem VIII, 83, ut observat ad h. l. Valcken., Chii ac Milesii dicuntur θαλασσοκράτορες. Apud Herodotum VI, 9 exstat ναυκράτορες, quod ipsum Thucydidi VI, 18 restitui vult Valcken. pro vulgatâ αὐτοκράτορες. Ad ἔφη λέγων cf. V, 18 et Matth. Gr. Gr. p. 1310. Ad verbum ἐνορᾶν conf. locos geminos I, 123. 170, coll. VIII, 140 et III, 53. — Ad verba τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι conf. Matth. pag. 1193.

„τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς „ἀνέθηκε. πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θα„λάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἕξειν χρήμασι χρᾶ„σθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
5 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα
6 ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθὸν, ἐὸν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρα-
37 τηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρεω, τῷ Δαρεῖος Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ

Exactis tyrannis ex Ioniae civitatibus, palam rebellatur [a. 504].

390

De ipso *Branchidarum* templo vid. nott. ad I, 92.

τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε] Vid. supra I, 50. 51. 92. Mox cum recentt. edd. intactum reliqui ἐπικρατήσειν, a Schaefero mutatum in ἐπικρατῆσαι, cum duo libri afferrent ἐπικρατήσας. Neque enim ulla opus emendatione. Futuri infinitivus supra quoque invenitur V, 35: ἐλπίδας μετήσεσθαι. Sensus loci nihil dubius: *Magnam concipiebat spem, fore, ut his pecuniis potitus, per mare Aegaeum Asiaeque litora dominaretur.* Sic ἐπικρατεῖν τῶν πραγμάτων IV, 164.

ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων] Conf. I, 92. Wesseling. praeterea confert Strabon. XIV p. 634 C. s. 941 B. — Ad seqq. verba: ἐνίκα ἡ γνώμη conf. I, 61. Pro αὐτέων dedi αὐτῶν. De *Myunte* diximus ad I, 142.

In fine cap. τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγοὺς *praefectos classis*, opinor, dixit, his navibus advectos. Conf. IV, 87.

Cap. XXXVII.

Μυλασσέα] De hoc Cariae oppido conf. nott. ad I, 171. Nunc add. Prokesch. in Annall. Viennens. T. LIX Anzeige Bl. pag. 3 seq. Mox recte nunc editum *Τερμερέα*, ubi olim perperam *Τερμενέα*. „Steph. Byz. *Τέρμερα, πόλις Λυκίας, ἀπὸ Τερμέρου· ὁ πολίτης Τερμερεύς*. Fuit in Cariae Lyciaeque finibus. Cariae *Τερμέριον* et *χωρίον Τέρμερον* agnoscit Strabo XIV p. 657 B. s. 971 A., cui Cariae in situ Herodotus VII, 98 congruit.“ *Wesseling*. Pro Ἐρξάνδρεω Florentinus habet Ἐρξάνδρου. Tu confer sis nott. ad IV, 97.

ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρι-
σταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος.
2 Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονο-
μίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ
3 Μιλήσιοι συναπισταίατο· μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ
Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν
τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν
τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βου
λόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλ-
38 λην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μέν
νυν Μυτιληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξα-
γαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐ-
τῶν ἀπῆκαν· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες ἀπίεσαν.
τυράννων μέν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πό-
2 λιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράν-
νους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων
κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς

Aristagoras cum popularem Ionibus statum vindicavisset, Spartam suppetias rogaturus proficiscitur.

Μυτιλήνην scripsi pro *Μιτυλήνην*, ut V, 11, ubi vide.

ἐκ τοῦ ἐμφανέος] De locutione conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1134. Ad locutionem *πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος* pertinent, quae ad IV, 80. 154 adscripsi; ad vocem *ἰσονομίην* nott. ad III, 80. 142. In dativo *τῇ Μιλήτῳ* non haereo equidem, cum sensus sit: *instituit s. constituit Mileto*, i. e. *Mileti civibus, democratiam s. populare imperium.* — In fine capitis ad verba *τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους κ. τ. λ.* conf. Matth. Gr. Gr. §. 292 pag. 585 et ad locutionem *φίλα ποιέεσθαι* II, 152.

Cap. XXXVIII.

ἐξαγαγόντες κατέλευσαν] i. e. *Ex urbe eductum lapidibus obruerunt.* Plane eodem modo Noster locutus est I, 167. In seqq. ad verba *ὡς δὲ καὶ* cf. V, 30 et ad verba *ἄλλοι οἱ πλεῦνες* Matth. Gr. Gr. §. 266 pag. 549. Quod nonnulli codd. post *πλεῦνες* addunt *αὐτῶν*, eo vix opus, cum facili negotio illud ex proxime antecedentibus *τοὺς σφετέρους αὐτῶν* suppleri queat. *Simili modo*, ait, *alii plerique suos tyrannos dimiserunt.* Nec magis opus cum viro docto legere *οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπήεσαν*, eo ferme sensu: *plerique eorum* (*tyrannorum* scil.) *discesserunt.* — Ad verbum *καταπαύειν* conf. nott. ad II, 144.

στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων — καταστῆσαι] *στρατηγοὺς* non duces copiarum tantum hic intelligo, sed magi-

Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο· ἔδεε γὰρ δή συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

39 *Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληΐην, οὐ κα-*
2 *τὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξαν-*

Digressio de rebus Spartanis. Anaxandridas Leontis f. rex Spartae [1, 67.] uxorem nactus sterilem, ea repudiata aliam ducere ab ephoris iubetur. Id cum abnuisset,

---

stratus in Ioniae civitatibus summo loco constitutos, quales vel in iis civitatibus, ubi summa rerum penes populum, reperiuntur. Monuit Wachsmuth Hellen. Alterthumskunde I, 2 pag. 7. 49 et de vocis significatione consul. Dorvill. ad Chariton. p. 447 a Larchero laudatum. Tu add. quae ad Plutarch. Philopoem. notavimus pag. 43. 106. 259. Van Dale Diss. IV, 3 pag. 409 seqq. — Sequitur *δεύτερα*, omisso priori vocabulo *πρῶτα*, quemadmodum v. c. supra V, 36 *πρῶτα μὲν — δεύτερα*. Respexit, opinor, Noster ad verba *στρατηγοὺς — κελεύσας καταστῆσαι*, i. e. *iussit singulas civitates suos sibi constituere magistratus.* — Ad locutionem *ἀπόστολος ἐγίνετο* conf. nott. ad I, 21.

ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ κ. τ. λ.] „Structuram orationis in hunc modum constitui vult Schweighaeuserus: *ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς μεγάλης (ὥστε) ἐξευρεθῆναί οἱ* (*opus enim fuit magna quápiam armorum societate, quae illi erat exquirenda, invenienda*) excitans Euripid. Med. 1396 ibique Porson., ubi similis orationis structura. Tu adde sis Matth. Gr. Gr. §. 613. IV ed. prioris.

Cap. XXXIX.

Ἀναξανδρίδης] De hoc Spartanorum rege conf. nott. ad I, 67. Namque monentibus Larchero ac Schultzio (Spec. Appar. critic. pag. 22), initium regni Anaxandridae non multo infra annum 570 a. Chr. n. deprimi poterit; qui, postquam LV annos tenuit regnum, successorem anno 515 a. Chr. n. habuit Cleomenem et ipsum XXVI annos regnantem: contra quae tamen idem monet Schultze l. l., Herodoto si fides VI, 108 coll. Plutarch. Apophthegmm. Laconn. pag. 223 D, iam anno 520 adeoque 524 a Chr. n. regem fuisse Cleomenem. Tu conf. etiam Clinton. Fast. pag. 224 ed. Krüg. — Omnem hanc de Anaxandrida narrationem in pauciora contractam exhibet Pausanias III, 3 §. 7.

οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν] i. e. *qui non ob virtutem suam ad regnum evectus erat, sed genere.* Nec aliter V, 42. De *ἀνδραγαθίης* virtute, quae e pietate ac reverentia in deos summa proficiscitur eâque ita innititur, ut qui vir fortis ac strenuus censeatur, idem sit pius

δρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. 3 τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν, „Εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προο„ρᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτέον, γένος

---

ac probus, multa disputat Hoffmeister l. l. pag. 48. 134 seq. Eam enim *ἀνδραγαθίην* ille observat Cleomeni, viro caeteroqui probo (cf. III, 148) et bellicoso denegari ab Herodoto, quod pius ille non fuerit, sed deorum reverentia abiecta, plura contra sacra ac religionem perpetrarit (v. c. V, 66. 76. 72. 79. 80. 181); ex quo ipso calamitates, in quas post ille inciderit, patri historiae derivandas videri. — Infra VI, 128: *διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης*.

καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης] i. e. *et cum haec uxor ipsi grata, cara esset.* Eadem locutio IX, 45. Suidas II p. 254: *καταθύμιον· κατὰ ψυχὴν, εὐάρεστον.* Nostrum locum respexit Eustath. ad Iliad. p. 149, 32 s. 113, 12. Apud Pausan. III, 2 §. 7 hac in re legimus: (*γυναῖκα*) — *ἀρίστην τὰ ἄλλα οὖσαν*.

Εἴ τοι — προορᾷς] Conf. Matth. Gr. Gr. §. 379 p. 697; ad particulam *ἀλλὰ*, quae continuo sequitur, faciunt, quae in Creuzeri Melett. III pag. 26 notavimus. De voce *ἐξίτηλος* dictum est ad I, 1; add. Isocrat. Areopag. 18 ibique interprett. p. 277 Bensel. Themist. Oratt. p. 175 C. s. p. 215, 17 Dindorf. et qui, monente Wesselingio, Herodotum imitatus est, Procop. Bell. Pers. I, 5. II, 22. — Pertinet vero hic locus ad eam ephororum curam, quâ, ne ullo modo regia Heraclidarum stirps commacularetur aut pollueretur, sedulo iis erat cavendum. Namque regiam dignitatem ab ipso numine cum derivarent Dores, ut bene monuit C. O. Müller. Dor. II p. 101. 120 seq., plurimi sane interfuit, ne quis spurius immisceretur, sed integra semper haec gens atque pura ut conservaretur. Cf. Herod. V, 41. VI, 63. Unde factum, ut, qui omnia, quae ad reipublicae salutem aut ad regnum conservandum facerent, ad se pertinere vellent ephori vix ulla legum vi circumscripti, a regibus quoque iure sibi postulare posse viderentur, ut probam relinquerent progeniem atque robustam; in quos eosdem igitur animadvertebant, si secus fecissent. Ita, ut hoc utar exemplo, Archidamum vituperasse dicuntur ephori, quod feminam staturâ nimis exiguam duxisset; haud aliter atque hoc loco, ubi regem ob uxoris sterilitatem compellant eumque, uxorem ut duceret liberis procreandis magis ido-

„τὸ Εὐρυσθένεος γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν
4„μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι
5„ἀδήσεις.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο φὰς „τούτων οὐδέτερα 391
„ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι·
40 „οὐδέ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν περιεχόμενόν σε ὁρέομεν

minis cogitur, ut priorem servans uxorem, contra morem Spartanorum alteram inducat.

---

neam, admonent. Quemadmodum enim in singulis civibus ita in regibus praesertim eo spectavit matrimonium ex Spartanorum sententia, ut soboles robusta civitati gigneretur, cui numquam deessent viri robusti ac fortes. Hinc quoque diiudicanda sunt, quae apud Plutarch. in Lycurg. 15. Xenophont. Rep. Lacon. I, §. 7 leguntur, huc spectantia, bene tractata a Cragio De republ. Lac. III Inst. IX.

ἐπεί τε τοι οὐ τίκτει] Cf. V, 18. Mox recte nunc editur ἔξεο, i. e. *dimitte* a verbo ἐξίημι. Cf. Matth. Gr. Gr. §. 213. 2 pag. 407. Plurimi codd. ἐκ σέο, quod ipsum antecedenti τίκτει adiungitur. In una Aldina ἐκ σέο ἄπες, quod plures dein tenuerunt. A verbo ἐξίημι fluxit ἔξεσις V, 40 *dimissio*, *divortium*, ἀπόπεμψις γυναικὸς, ut exponit Eustathius; nam in verbis ἐξίημι, ἔξεσις eadem inest vis atque in verbo ἀποπέμπειν, quod de viris valet, quemadmodum ἀπολείπειν de feminis. Conf. VI, 63 et I, 59 ibique citata. — Ad ἀδήσεις conf. Matth. Gr. Gr. §. 224 pag. 434. Pro τουτέων dedi τούτων. — Ad verbum ἐσαγαγέσθαι in fine cap. conf. citata ad IV, 78.

Cap. XL.

Ἐπεὶ τοίνυν περιεχόμενόν σε ὁρέομεν] Quod post τοίνυν plerique codd. inserunt alterum τοι, equidem cum Schaefer. et Matth. Sancrofti cod. auctoritate delevi; quamquam retinuisse video Schweighaeus. et Gaisf. Ad verbum περιέχεσθαι conf. III, 53 ibique nott. Voculam δὲ, quae post σὺ in apodosi legitur, cum G. Hermanno ad Sophocl. Philoct. 86 pag. 23, ita explicare licebit, ut illam referamus ad aliquam partem sententiae, quae qualis sit, dubium esse nequit, quum opposita esse debeat ei, in qua est δέ. Itaque h. l. sic exponit: *quoniam te ab uxore tua teneri videmus, tu vero* (alius autem fortasse aliud faciat) *hoc fac.* Add. III, 37 et confer sis quae non prorsus dissimilia

„τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ „ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον περὶ σεῦ
2 „οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς „ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ „τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς „ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κῃ
3 λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἱστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά.
41 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐς ὕστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα

Nova nupta Cleomenem; post prior uxor Doricum, tum-

---

affert Elmslei. ad Sophocl. Oedip. Col. vs. 507. Herod. VII, 159 fin. IV, 126.

ἵνα μή τι ἀλλοῖον — βουλεύσωνται] i. e. *ne aliud quid* (mali scil. s. incommodi) *de te Spartani constituant*, quorum scil. quam maxime id interest, ne regia Heraclidarum stirps intereat, sed ut firma ac robusta conservetur propageturque. Ad verba *οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 669. *ἐξέσιος* tenui cum Eustath. ad Od. pag. 1667, 32 s. 410, 6 et pag. 1900, 2 s. 746, 22. De ipsa voce diximus ad V, 39; de voce *τεκνοποιός* conf. nott. ad I, 59.

διξὰς ἱστίας οἴκεε] i. e. duas habitavit *domos* s. *duplicem familiam constituit.* Ubi *ἱστίας οἰκεῖν* eodem fere modo, quo alibi *οἰκίας οἰκεῖν*, alia id genus; de quibus conf. Wesseling. ad Diodor. Sicul. IV, 24. Conf. etiam Herod. VI, 86 §. 4, de voce *ἱστίη*. Pausanias III, 3 §. 7 hoc ita expressit: *μόνος γυναῖκάς τε δύο ἅμα ἔσχεν καὶ οἰκίας δύο ἅμα ᾤκησε.* Neque enim hoc apud Graecos umquam in more fuit, ut duas quis simul uxores haberet, nisi certas interdum ob rationes, si permissu magistratuum vel populi hoc fiebat, praesertim *διὰ σπάνιν ἀνθρώπων*, quod semel accidisse accepimus. Hinc recte, ut ad h. l. monuit Valcken., Noster ait: *ποιέων οὐδαμῶς* (ita enim e librorum vetustorum consensu dedimus pro *οὐδαμᾶ.*) *Σπαρτιητικά*, quae ne *Ἑλληνικά* quidem erant. Sunt vero talia diiudicanda ex ea veterum Graecorum, Dorum imprimis sententiâ, quâ civitatis salus, quae in conservanda ac propaganda progenie maxime cernitur, omnium prima haberetur lex, cui postponerentur vel quae alias sanctissima essent et legibus institutisque firmissime constituta. Conf. C. O. Müller. Dorer. II pag. 285.

Cap. XLI.

καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε]

Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· καὶ ἡ προτέρη γυνὴ, τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε,
2 συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθέϊ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
3 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι
4 τίκτουσαν τὴν γυναῖκα περιϊζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γε-
5 νέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον.

que Leonidam ac Cleombrotum parit.

42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν

Mortuo Anaxandridae Cleomenes succedit. Quod graviter

Ἔφεδρον, pro quo Schweigh. exspectaverat ἔπεδρον, Noster intelligit *successorem*. Ac satis notum est, proprie ἔφεδρον dici *gladiatorem tertiarium* s. *secutorem*, qui post aliorum duorum pugnam tertius progreditur, viribus recens cum victore defatigato congressurus. Unde mox latius serpsit vocabuli vis, ad alias quoque res, in quibus *succedendi* primaria inest notio, traducta. Plura Dorvill. ad Charit. pag. 436. Hinc quoque in Glossa Herodotea et apud Gregor Cor. De dial. ion. §. 153 pag. 546 Schaefer. exponitur ἐπίκληρος, *haeres*.

τότε κως ἐκύησε συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένῃ] i. e. *tum illa nescio quo casu fortuito facta est gravida*. — In proxime seqq. verbum ἔχειν illustravimus ad III, 32; de locutione δεινὰ ποιεῖν conf. V, 33 et ad verba ὑπ' ἀπιστίης Herod. I, 68. Quae sequuntur: τοῦ χρόνου συντάμνοντος valent: *adpropinquante, instante tempore*, quo sc. paritura erat uxor.

Cap. XLII.

ἦν τε οὐ φρενήρης ἀκρομανής τε] Supra III, 25 de Cambyse: οἷα δὲ ἐμμανής τε ἐὼν καὶ οὐ φρενήρης (ubi vid. nott.), quae huic loco sunt simillima. Vox ἀκρομανὴς a Gronovio redditur *admodum furens*, a Porto: *summe insanus, supra modum insanus*, probante Schneidero in Lex. Gr. s. v., quamquam hoc minus convenire videtur in Cleomenem, qui cum Aristagorâ colloquens V, 49—51 non admodum insa-

ferens Doricus, colonos in Africam ad Cinypem [4, 175. 198.] deducit: sed inde eiectus tertio post anno, in Peloponnesum revertitur.

ἡλίκων πάντων πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληΐην. ὥστε ὦν
2 οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὅ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν Σπαρτιήτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρη- 392

---

num ac furiosum se praebuit. Quem quod Herodotus VI, 75 in furorem incidisse tradit progressu temporis, quum antea non nisi ὑπομαργότερος (i. e. *mente hebetior*) fuisset, Schweighaeusero commodius visum est, vel retinere Vallae interpretationem: *mentis inopem* vel reponere *furiosum*, *semifuriosum*, *subinsanum*. Nam eam ille in voce ἄκρος, quacum composita est vox ἀκρομανὴς, inesse statuit vim, ut eorum verborum, quibus praeposita et quibuscum coniuncta est, minuat vim ac potestatem. At mihi ea potius in hâc voce inesse videtur vis, quâ eorum vocabulorum, quibuscum composita est, notionem augeat atque ampliet, ut v. c. in ἀκρόχολος apud Athen. X p. 432 C., ἀκροπενθὴς in Aeschyl. Pers. 140. Add. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 547 [514 Both.], ubi ille cum Pauwio edidit ἀκρογόοι cum vulgo esset ἁβρογόοι. Et conf. denique Pollux VI, 125, qui Herodoteam vocem inter vilia retulit vocabula. In Stephani Thes. (T. V p. 5896) exponitur *summo furore correptus*, *extrema insania laborans*. Ubi plura alia composita cognata afferuntur. — Ad argumentum loci conf. Herod. VII, 205. — Ad verba κατ' ἀνδραγαθίην conf. nott. ad V, 39.

χρεώμενοι τῷ νόμῳ] Successionis intelligit legem, de quâ conf. C. O. Müller. Dor. II pag. 101. Pro δεινόν τε ποιεύμενος Florentinus, alii δεινόν τι ποιεύμενος, quod haud displicet. Cf. III, 33. — Mox ληὸν exhibent Mediceus, Florentinus, alii; Sancrofti liber cum aliis λαὸν, quae forma alibi quoque frequentatur, quum nuspiam apud Herodotum exstet ληὸς, quod tamen ipsum, ut annotat Valcken., commendatur simili forma νηὸς, ac dein Hesychii (T. II p. 467) et Heraclidis auctoritate apud Eustath. in Odyss. II p. 93, 32 s. 1443; nisi potius, quae est Matthiae ad h. l. sententia, formam ληὸν ob nimium dialecti Ionicae studium a grammatico ad similitudinem vocis νηὸν effictam esse statuas. — In seqq. ἄγε cum Schweigh. et Gaisf. retinui pro ἦγε.

οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος] Hoc eo per-

σάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἴῃ, οὔτε ποιήσας
3 οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, 45
ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκισε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξε-

---

tinet, quod inde a Doricae gentis incunabulis omnia fere ad Delphos Pythicumque oraculum, ut ex quo omnia gentis instituta prodierint, apud Dores referebantur. Namque Lycurgum dicebant e Pythiae ore leges, quas Spartanis ferret, accepisse, unde ipsae leges πυθόχρηστοι, id quod neminem fugit; ac vel postea Laconum rebus publicis oraculum ita praeesse putabatur, ut eas quasi regere, summamque earum curam gerere videretur, magistratusque Pythiorum essent constituti, maximo honore praediti regumque ac senum assessores, quibus Delphicorum oraculorum cura erat permissa (vid. Herod. VI, 57). Neque enim quidquam publice privatimque suscipiebant Spartani, nisi oraculo Delphico consulto; id quod in colonia condenda quam maxime valuisse, sponte quivis intelligit. Itaque de Spartanis Doribus Delphicum deum consulentibus sigillatim valuit, quod in universum de Graecis ita enuntiavit Cicero De divin. II, 1 §. 3: „Quam vero Graecia coloniam misit in Aeoliam, Ioniam, Asiam, Siciliam, Italiam, sine Pythio aut Dodonaeo aut Hammonis oraculo? aut quod bellum susceptum ab eo sine consilio deorum est?" Tu cf. de his C. O. Müller. Dor. II, 17 seqq. I p. 57. 137. C. F. Hermann. Lehrbuch d. griech. Staatsalterth. §. 23 not. 9 et §. 75 not. 4. Ch. F. Wilster De religion. et oracul. Apollinis Delphici (Havn. 1827) P. I §. 34 pag. 78 seqq. — Mox cum Schweigh. et Gaisf. reposui ἴῃ, quod offert optimus liber Florentinus. Coniunctivus enim in interrogatione ponitur, ut I, 53, ubi vid. nott. VI. 35. Probavit G. Hermann. in Opuscc. IV pag. 90.

οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων] Neglexit nimirum ille omnia ea, quae a civibus ad coloniam condendam proficiscentibus rite fieri solebant, sacra publica, ritus solemnes, alia id genus, de quibus conf. Herod. I, 146 ibiq. nott. et C. F. Hermann. Lehrbuch. etc. §. 75 not. 3. — Mox ἀπίει, ut ἐξίει I, 6, ubi vid. nott. ἀνίει III, 109, alia. Magis advertit celer transitus a praesenti (ἀπίει) ad praeteritum κατηγέοντο; quamquam in Herodoto talia minus offendere debent. Vid. allata ad V, 55.

κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι] *Theraeos* viros exstitisse duces haud mirum; quippe quorum maxime floruit com-

λασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον.
43 *Ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλήϊην*

Hinc ad condendam in Sicilia

---

mercium cum Africa atque imprimis cum Cyrene, quae Theraeorum fuit colonia. Cf. IV, 156 sqq. De *Cinype* conf. IV, 175. 198. — Cum recentt. edd. reposui *ἐξελασθεὶς* pro *ἐξελαθεὶς*, de quo saepius in prioribus monitum est.

ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων] Haerent in his Wesselingius atque Valckenaer., quorum ille particulas *τε καὶ* inductas vult, cum Macae, de quibus Noster IV, 175, et ipsi sint Libyes, nec ab iis ullo modo distingui possint, sed Libyum communi nomine ad Afros indigenas spectante aeque comprehendantur, diversi quidem a Carthaginiensibus, qui Poeni genere, alius prorsus sunt originis atque stirpis. Valckenaerio Herodotus pro *Λιβύων* scripsisse videtur *Μαχλύων* (de qua gente conf. IV, 178), aut aliud quod Africani populi nomen. Wesselingio adsentitur Larcherus. Equidem codd. invitis nihil immutare ausus sum, cum verba *τε καὶ Λιβύων* etiam ita accipi possint, ut idem valeant atque *καὶ τῶν ἄλλων Λιβύων*, vel ita posita existimentur, ut non distinguatur alterum ab altero, sed ut alterum altero declaretur: qualia, monente Schweigh., inveniuntur I, 2, 16. 27, alibi. — Cur vero Spartanos Afri expulerint, id e Scylace p. 112, [§. 108 p. 47 Hudson.] monente Valckenaerio, aestimare licebit.

Cap. XLIII.

ἀνὴρ Ἐλεώνιος] „*Ἐλεῶνα* Poeta memorat Il. II, 500 et Strabo prope Tanagram IX, p. 622 s. 405. Hinc *Ἐλεώνιος* apud Ethnicographum in *Νέων*.“ *Wesseling*. De voce *ἀνὴρ* in talibus addi solita conf. III, 125.

συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν] Cum apud veteres nullus, quantum scimus, commemoretur vates *Laius*, Valckenaerio pro *Λαΐου* hic in mentem venit *Ἰάμου*, qui vates sane celeberrimus idemque Iamidarum generis auctor, de quo Pindarus Olymp. VI. Cum vero nec huius memorentur oracula, forsitan usitatius hic latere nomen *Βάκιδος* idem existimat, qui vates ex eodem Eleonis pago agri Tanagraei natus fertur apud Schol. Aristoph. Pac. 1071 coll. Interprett. in Aelian. V. H. XII, 35. C. O. Müller. Dor. Orchom. p. 145 seq. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 2 pag. 274. Unde simul discimus in Eleonis vico inde ex antiquiori aevo prophetarum familiam vel Persici belli tempore floruisse, qui, ut mea fert opinio, antiqua illa

τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶ-
σαν εἶναι Ἡρακλῃϊδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμέ-
2 νου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο
χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ' ἣν στέλλε-
3 ται χώρην· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. παραλα-
βὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λιβύην
44 ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον δὲ
τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς

Heracleam tendens, cum Italiae oram legeret,

a Crotoniatis, ut Sybaritae aiunt, exoratus, una cum ipsis Sybarin evertit

---

Laii regis vaticinia vel Bacidis oracula servarint. Nam Boeotia, ut bene monuit C. O. Müller. l. l., oraculorum sortiumque per Graeciam sedes fere antiquissima. Neque vero haec ita valent, ut a vulgata lectione, librorum scriptorum auctoritate satis munita discedam, praesertim cum etiam, quae Larcheri et Schweighaeuseri est sententia, τοὺς Λαΐου χρησμοὺς accipere liceat: *oracula Laio data*, ut apud Sophocl. Oed. Tyr. 907 [898 Erf.] Λαΐου παλαιὰ θέσφατα, Electr. 344 [336 Herm.] coll. Matth. Gr. Gr. §. 367.

Ἡρακλῃΐην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν κ. τ. λ.] Pertinet huc Diodori locus classicus IV, 23 coll. Pausan. III, 16 §. 4, et Völcker. Myth. Geogr. I pag. 144.

εἰ αἱρέει] De hoc futuri indicativo praecepit G. Hermann. ad Viger. pag. 947 et Opuscc. IV p. 92, ubi, „futurum, ait, ad ea videtur referri, in quibus neque an debeant fieri neque an censeat quis futura esse, sed simpliciter an sint futura, quaeritur, i. e. an, si quis ea faciat, effectum daturus sit, id quod fere idem est atque an liceat facere.“ Add. Herod. V, 119. — *Italiam* quo sensu Noster dixerit, monuimus ad IV, 15.

Cap. XLIV.

ὡς λέγουσι Συβαρῖται] De structura loci conf. IV, 5. 95, ibique citata. Quae vero h. l. Noster refert ex ore Sybaritarum atque Crotoniatarum, quos ipse consuluisse putandus est, vix dubium est, ab Herodoto sene, Thuriis degente, quam urbem in Sybaris a Crotoniatis dirutae locum cessisse nemo nescit, conscripta et in historiam illata esse. Cf. Heyse Quaest. pag. 139. Dahlmann. Herod. pag. 51 seq., qui simul attendi iubet, quantis tenebris iam Herodoti aetate res, quae anno 510 a. Chr. n. acciderit, obvoluta fuerit, cum ita diversimode ab utrisque enarrata nec ab ipso Herodoto diiudicata sit, ut qui contra Sybaritas iudicium ferre noluerit, quum famâ illi tantum eniterentur, Crotoniatae autem, ut Dahlmanno placet, historico argumento, quod ipse Herodotus agnoscere videatur. Ipsam Sy-

[a. 510.]. Diversa Crotoniatarum de hoc bello narratio,

καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρατεύεσθαί τε δὴ ἐπὶ Σύβα-
2 ριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μέν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς
3 μετ' αὐτοῦ. Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον 393
4 μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι

---

barim accepimus a Crotoniatis dirutam fuisse anno 510 a. Chr. n. (vel, ut Larchero placet, 507 a. Chr. n.), incolis modo interfectis, modo per alia magnae Graeciae oppida dispersis, donec anno 444 ex Athenis eo deducta est colonia, quae non procul a vetere urbe novam *Thuriorum* condidit urbem. Tu vid. potissimum Diodor. XII, 9. 10. Plura dabit C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 80 not. 19 seq.

καὶ Τῆλυν] „Tyrannidem occupaverat, eadem prius deiectus, quum Sybaritas inter et Crotoniatas bellum exardesceret, ni Heraclides Ponticus, quod arbitror, fallat in Athenae. XII [4] p. 521 E. Potior Herodoti, illi propioris tempori, auctoritas; cui Diodorus XII, 9, paria facit, *δημαγωγὸν* adpellans, quippe blanda vulgus oratione ad ditiores exilio multandos, unde belli Pythagorae aetate gesti origo, concitantem. Consimili *δημαγωγοῦ* titulo Cypselum Corinthiorum tyrannum, Aristoteles ornat Polit. V, cap. ult." *Wesseling.* De ipsa voce *Τῆλυν Cr.* conf. Doederlein. De vocabulo *Τηλύγετος* (Erlang. 1825) pag. 12. Mox *βασιλέα* dedi pro *βασιλῆα* et paulo post *σφι τιμωρῆσαι* e Sancrofti libro, ubi reliqui *σφίσι τιμωρῆσαι*, quod praefert Matthiae, quem conf. ad I, 57.

οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου] i. e. *neminem peregrinum ipsos hoc in bello adiuvisse.* Verbum *συνεπιλαμβάνεσθαι* eodem fere significatu V, 45. III, 48 init. De *Iamidis*, quibus oraculorum cura ad Iovis Olympici aram fuit commissa, ab Iamo Apollinis, ut ferebant, filio oriundis, satis multa Pindarus Olymp. VI, ubi consul. interpretes. Qui quum ex ignispicio res futuras canerent, verba seqq. *ἐπεί τέ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ* (i. e. *quum sacrificanti sacra non feliciter cederent*) de tali vaticinandi genere

παρὰ σφέας, ἐπεί τέ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὦν οὗτοι λέγουσι.
45 Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἱδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστίῃ· τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρ-

et argumenta utriusque famae.

---

quod per ignem fiebat, intelligi vult Wesseling. Ad locutionem faciunt allata a Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellips. pag. 213. — In fine capitis recentiores editores secuti exhibuimus: ταῦτα δὲ ὦν οὗτοι λέγουσι.

Cap. XLV.

τέμενός τε καὶ νηὸν] De voce τέμενος vid. nott. ad III, 142 (ubi pro II, 112 mendose impressum exstat III, 112) et IV, 161. Mox unus Sancrofti liber Κράστον; reliqui omnes Κράστιν et mox Κραστίῃ, quod in Κρᾶθιν et Κραθίῃ mutandum censuerat Wesselingius, quem Schaef. et Matth. secuti sunt. Namque *Crathis* a reliquis scriptoribus, quorum testimonia attulit Cellarius in Notit. Orb. Antiq. II, 9 pag. 910, vocatur rivus, intra quem et Sybarin fluvium ipsa urbs Sybaris fuit exstructa, teste Diodoro XI, 90. XII, 9. Strab. VI p. 263 s. 404 B. Equidem cum Schweigh. et Gaisf. librorum scriptorum auctoritatem deserere nolui, quum sane fieri potuerit, ut unus idemque torrens utroque nomine vocaretur et *Crastis* et *Crathis*, nisi pronuntiatio literae ϑ haud dissimilis a literis τσ diversam scribendi rationem peperit. Nam supra Noster I, 145: ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπ' ὅτου ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε, coll. Pausan. VII, 25 §. 7 ibiq. Siebelis p. 190. Vocatur *Crathis* h. l. ξηρὸς *siccus*: ut qui hieme fluit, aestatis vero tempore exsiccatus est: quod adhuc in multis Italiae inferioris fluviis observant. Itaque recte in antiquo Glossario ad calcem Thesaur. Stephan. ξηροπόταμος redditur *torrens*. (Conf. T. V p. 6503 ed. Valp. et T. IX pag. 123.) De aquis fluvii Crathis vid. Strabo l. l. Ovid. Metamorph. XV, 315 coll. Euripid. Troad. 226. Nunc vocatur *Crati*.

Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστίῃ] De hac Minerva mihi quidem nihil innotuit. Videntur autem, modo vera sint quae hic enarrantur, Minervae huius sacra ex Sparta, ubi et ipsam Minervam cultam esse novimus (conf. C. O. Müller. Dor. I pag. 397), huc allata fuisse a colonis pro veterum more urbis patriae numina secum abducentibus et in colonia aeque colentibus. — Mox scri-

τύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευ-
2 μένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε
μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίεε, εἷλε ἂν τὴν Ἐρυ-
κίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε
3 καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται
ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ
τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριέϊ δὲ καὶ τοῖσι
Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι εἰ συνεπελά-
βετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆ-
4 ναι ἂν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μέν νυν
ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρε-
στι ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν τούτοισι προσ-
46 χωρέειν. Συνέπλεον δὲ Δωριέϊ καὶ ἄλλοι συγκτί-

Expeditionis Siciliensis exitus infelix, Doriei-

---

psi τοῦτο δὲ, ubi simplex antecedit μὲν pro τοῦτο μὲν: de quo vid. G. Hermann. ad Viger. pag. 702. Itidem cum recentt. editt. restitui ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη, a Schaefero mutatum in ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη, quod ipsum duo praebent libri. Tu conf. III, 59 ibique nott.

ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα κ. τ. λ.] ἐξαίρετα de agrorum portione e reliquis electa et Calliae in honorem assignata intelligo non aliter atque IV, 161: τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν καὶ ἱρωσύνας, ubi vid. nott. Neque huc non pertinent γέρεα ἐξαραιρημένα II, 168 coll. I, 148. — In seq. ἐνέμοντο est *possidebant et in suum usum convertebant:* quo sensu haud infrequens apud Herodotum verbum νέμεσθαι, ut III, 160. IV, 165. 188. 191. 11. 18. 19. V, 95. Voce ἀπογόνων, monente Dahlmann. pag. 51, plerumque non secunda eademque proxima stirps indicatur, sed tertia nepotes quae complectitur.

πολλαπλήσια] Ita e plurimorum codd. auctoritate scripsi pro πολλαπλάσια, quod tenuit Gaisford., qui h. l. laudat Herod. VII, 48. VIII, 140. 143. Lobeck. ad Phrynich. pag. 663. Tu add. nott. ad III, 135 et IV, 50. — Mox scripsi αὐτῶν pro αὐτέων.

Cap. XLVI.

Συνέπλεον δὲ Δωριέϊ κ. τ. λ.] Ad συγκτίσται conf. Pollux. IX, 6. Meminit huius quoque rei Pausan. III, 16 §. 4, A t h e n a e u m, heroem inter Dorici comites referens: quo quidem nomine aeque significatur Spartanus homo atque h.

σται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ
2 Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ
στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες
ὑπό τε Φοινίκων καὶ Ἐγεσταίων· μοῦνος δέ γε Εὐ- 95
ρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ
3 πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς
περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων
ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίους τοῦ μου-
4 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε,
αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ ἐμου- 394
νάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἵ γάρ μιν Σελινούσιοι 2

que ac sociorum interitus. Unus ex ducibus superstes Euryleon Minoam ac Selinuntem occupat brevique post a Selinuntiis interficitur.

---

l. *Thessalus*; ut bene monuit Wesselingius. Pro Παραιβάτης duo libri Παραβάτης: quam eandem varietatem ad Plutarch. De S. N. V. pag. 55 annotat Wyttenbach. *Doriei* ab Egestanis in Sicilia interfecti Noster meminit VII, 158. 205 collat. Diodor. Sic. IV, 23 et Pausan. l. l. Paulo post dedi Ἐγεσταίων, editt. recentt. secutus et codd. probatos. Fluctuant enim libri vetusti in huius vocis scriptura, de qua conferunt Herod. VII, 158. Wasse ad Thucyd. V, 6. [ubi nunc quoque videatur Poppo pag. 149 ed. Gervin. coll. pag. 138] Sylburg. ad Dionys. Halic. Antiqq. Romm. I p. 42. — Vocem πάθος ad cladem acceptam mortemque refero; cf. V, 87 et Perizon. ad Aelian. V. H. III, 32, ne plura.

ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων] In voce Σελινουσίων libri, quantum scio, conspirant. Apud Thucydidem ac Pausaniam itemque in nummis altera exstat forma Σελινούντιοι, unde apud Latinos *Selinuntii*. Vid. Reinganum in scriptione de urbe Selinunte pag. 73, qui idem pag. 192 seq. de *Minoa* consulendus, quae ad Halyci ostia in Siciliae ora meridionali a Cretensibus prisco admodum aevo, ut fama ferebat, condita, tunc temporis ad Selinuntis ditionem pertinuit, circa ann. 508 a. Chr. n., mox vero ab his ipsis Doribus secundum Herculem vocata est Ἡράκλεια: quo nomine, vel addita voce Μινώα vel omissa, inde ab hoc tempore plerumque urbem appellari invenimus. Add. Mannert. Geogr. Gr. et Romm. IX, 2 pag. 364 seq.

αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε] Restitui cum recentt. edd. τυραννίδι, ab uno Schaefero Sancrofti libri auctoritate mutatum in τυραννίδα. Vix enim ab Herodoto et qui eius sunt aequales, accusativum huic verbo adstrui credam, quamquam hanc structuram non prorsus alienam esse monstrant,

ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν.
47 Συνέσπετο δὲ Δωριέϊ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἴχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέσπετο οἰκηΐῃ τετριήρεϊ καὶ οἰκηΐῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν.

Philippus Crotoniata, Olympionices, Dorieum in Siciliam secutus, post mortem a Segestanis ut heros colitur.

---

quos Wesseling. laudavit, Perizon. ad Aelian. V. H. VII, 13. Reiske. Animadverss. in Dion. Chrysost. p. 14. *Euryleonem* anno 508 in pugna cum Carthaginiensibus commissa periisse perperam ponit Larcherus Tab. Chronol. pag. 634, Herodoti hunc locum negligens. *Pithagorae* tyrannidem ad Olympiad. 70 s. 500 a Chr. n. refert Reinganum l. l. pag. 103.

ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμὸν] Attigit Eustathius ad Il. p. 45, 12 s. 34, 11. Odyss. p. 1434, 37 s. 80, 23. Equidem malim scribere Ἀγοραίου. Iovem ἀγοραῖον, cuius ara in foro, aliis quoque Graeciae locis cultum fuisse novimus: quippe ad quem deum omne pertinuit ius, indeque etiam illud, quod in foro atque commercio valet, fidesque publica in pactis atque contractibus conspicua, alia id genus in foro tractari atque exerceri solita; optime monente Creuzer. in Symbol. II pag. 507 seq. Itaque hoc loco, ubi non nisi Iovis forensis ara, ad quam supplex ille confugerit, memoratur, perperam faciunt, qui eo referri volunt templi cuiusdam, quod Iovi consecratum fuisse ponunt, rudera illa grandia, adhuc conspicua maximamque ab ambitu et mole insigni admirationem excitantia. Ut enim vel hoc largiamur, Iovi dedicatum fuisse istud templum amplissimum, inde non sequitur, idem templum hoc loco intelligi debere, ubi de arâ tantum sermo eâque, opinor, in foro positâ. Vid. Reinganum pag. 98. 153 et add. a *Cr.* laudatum Thiersch. Epoch. d. bild. Kunst. pag. 422.

Cap. XLVII.

Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω] Ob *Bulacidae* nomen vestigia quaedam sacrorum *Buddhae* Indicorum stirpisque Indicae in his invenit Ritter. Vorhalle pag. 351 coll. pag. 324. De quibus sane ipse viderit vir doctissimus. Mox Κροτωνιήτης ἀνήρ dicitur, ut V, 43 ἀνὴρ Ἐλεώνιος. Ad ἁρμοσάμενος conf. III, 137 ibique nott. Ad verba seqq. κάλλιστος Ἑλλήνων Hoffmeisteri pertinet observatio ad III, 1 in Addendis allata, cui adde sis, de pulcri-

2 διὰ δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἐγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον

48 ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μέν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν

2 Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος. οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ.

Cleomenes post imperium [c. 42.] paucorum annorum moritur, unica filia Gorgone [7, 239.] relicta.

49 Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἤϊε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης

Vivo adhuc Cleomene, Aristagoras Spartam adit [c. 38.]. Qui cum, Asiae ostentans bona, Cleomenem ad Persas aggre-

---

tudinis vi apud Graecos disserentem et h. l. bene utentem Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 2 p. 315, ad quem *Cr.* amandat. Et confer quoque V, 12.

θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται] Eiusdem rei ex Herodoto meminit Eustathius ad Il. p. 383, 43 s. 290, 36 exhibens ἱλάσκοντο, quod idem duo afferunt Herodoti codices, probante Wesselingio. Ad ipsam locutionem Tu confer sis Herodot. I, 50. V, 83. IV, 7, ibique nott. coll. I, 67. Ad vim vocis ἡρώϊον *Cr.* adhiberi vult Raoul-Rochette in Orestéide p. 153 not. 4.

Cap. XLVIII.

εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος] Structuram verbi ἀνέχεσθαι cum participio attigimus ad I, 80. 206. Comparat cum Herodoteis Pausaniam, eadem in re ita loquentem III, 3 §. 8 Siebelis, nuperrimus editor: οὐ γὰρ ἠνείχετο ὑπακούειν Κλεομένει μένων ἐν Λακεδαίμονι. In verbis proximis: οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον pronomen τὶς collocatum ante adiectivum πολὺς advertit Iacobs. ad Aelian. N. A. XII, 20, ubi similes laudat locos. *Gorgo*, quae h. l., et V, 51 memoratur, postea Leonidae, qui ad Thermopylas obiit, nupsit, teste Herodoto VII, 239 coll. Plutarch. Opp. II pag. 225 A. et pag. 145 E. F., ubi nunc videatur Wyttenbachii annotatio Tom. II pag. 902. 1180. F. R. C. Krebs. Lectt. Diodorr. (Weilburg. 1832) pag. 59.

Cap. XLIX.

ἔχων χάλκεον πίνακα κ. τ. λ.] χάλκεον πίνακα dixit *aeneam laminam s. tabulam geographicam, cui totius terrae ambitus erat insculptus.* Nec alio sensu dici πινάκιον apud Aelian. V.

diendos ipsamque adeo regis sedem, Susa, occupandam pellicere studeret,

περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ
2 ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρι-
σταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες,
„σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωυμάσῃς τῆς ἐνθαῦ-
„τα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἰώ-
3 „νων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων, ὄνει-
„δος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ
4 „τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προεστέατε τῆς Ἑλλάδος.

H. III, 23, (ubi conf. Kühn. et Perizon.) et *πίνακας* apud Diogen. Laert. V, 51 annotat Valcken. Alia quae magis huc spectant dabit *Cr.* ad antiquiss. historicc. fragmm. pag. 9 seq. et qui ab eo nunc citatur, Wyttenbach. ad Platon. Phaedon. pag. 295. Est vero haec prima omnium apud Herodotum mentio *mapparum geographicarum*, quae vulgo dicuntur; cuius inventi laudem Anaximandro tribuit Strabo I p. 7. s. 138, ita ut Hecataeus mappam iam inventam melius excoluisse ac perfecisse adeoque commentariis scriptis illustratam in vulgus edidisse videatur. Cf. Mannert. Geograph. I pag. 10 seq. et Groskurd in vernacula Strabonis interpretat. pag. 9. Perquam igitur probabile est, quod ponit Dahlmann. pag. 114 aeneam hanc tabulam ab Aristagorâ Spartam allatam nisi ab ipso Hecataeo confectam credamus, ad eius certe rationes, ad systema quod vulgo vocant geographicum, fuisse adornatam. Tu conf. etiam Ukert Geogr. I, 1 pag. 70. I, 2 pag. 170. Quod ad inventi antiquitatem pertinet, Rennel. pag. 528 affert, in India quoque nuper repertam esse laminam aeneam, in quâ similis terrarum descriptio fuerit repraesentata, literis adiectis Sanscritanae linguae. Sed eam laminam ad Christi natales referunt. — In seqq. *θωυμάσῃς* reposui pro *θωμάσῃς*, ut semper. Cf. IV, 129.

τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα] Ita cum recentt. edd. exhibui pro vulg. *τὰ κατήκοντα γάρ ἐστι τοιαῦτα.* Ad loci sententiam bene annotat Wesseling. *τὰ κατήκοντα* s. *τὰ κατήκοντα πρήγματα* res dici *urgentes* ac *praesentes*, ut I, 97. VIII, 19. Tu add. VIII, 40. 102. Attigit quoque Siebelis ad Pausan. I, 5 §. 4 p. 22. — Unde hic existit sensus: *Sunt enim haec fere, quae me urgeant, ut te adeam necesse sit* s. *hic enim fere est rerum praesentium status.* — In locutione *Ἰώνων παῖδας* pro *Ἴωνας* honoris aliquid inesse observat Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 321. Tu conf. Herod. I, 27. V, 77. VII, 130.

ὅσῳ προεστέατε τῆς Ἑλλάδος] *προεστέατε* ex una Al-

„νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἷά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα·

---

dina fluxit. Reliqui libri προέστατε. Structuram loci expediit Matthiae Gr. Gr. pag. 861. Etenim haec loci sententia: *Quod Iones in servitutem redacti sunt, nobis quidem ipsis maximum est probrum ac dolor, verum etiam praeter ceteros Graecos vobis, quo magis vos reliquae Graeciae praeestis.*" — Mox cum recent. editt. omisi articulum τῆς ante δουλοσύνης vulgo additum. Cf. IX, 89. In proxime seqq. librorum vetustorum auctoritatem secutus dedi: εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἷά τε χωρέειν ἐστί. Vulgo: χωρέειν οἷά τε ἐστι. Voce χωρεῖν de prospero successu utitur Noster quoque V, 89. III, 42. VIII, 68.

οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι κ. τ. λ.] Particulae οὔτε mox respondet τε: de qua structura conf. nott. ad IV, 94. VI, 1. Ad verba proxima τὰ ἐς τὸν πόλεμον conf. Matth. Gr. Gr. pag. 558.

ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι] i. e. *ad summum virtutis gradum pervenistis, praeter omnes eminetis*, ut interpretatur Schweighaeus. in Lex. Herodot., citans similes locos VII, 134. 13. 9. 16. 237. VIII, 111. — Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα] βραχέα, ut recte monuit Wessel. dicitur Ionum more pro βραχέη (de quo cf. Buttmann. in Grammat. mai. I pag. 252. Herod. III, 86) et ad hastam unice referri debet. Tu vid. Herod. VII, 61. 211. De Persis arcus tractandi arte conspicuis vid. Brisson. de reg. Pers. princip. III, 18. Quin ipsa monumenta Persica, quae exstant Tschilminar et Nakschi Rustan, quae antiquorum Persarum feruntur sedes praecipuae, hastas hominis staturam non excedentes indeque iure *breves* ab Herodoto appellatas commonstrant. Vid. Mongez. in Mém. de l'Institut. T. IV p. 68. Ad ἀναξυρίδας conf. nott. ad III, 87. — Κυρβασία eadem esse videtur, quae alibi τιάρα vocatur, capitis tegumentum apud Persas commune. Conf. Suidas s. v. κύρβασις T. II p. 400. Aristoph. Av. 487 [462 Both.] ibique Schol. Herodot. VII, 61. 64. Plura Brissonius l. l. I, 46. Mongez. l. l. pag. 16 coll. 78. 81. — Paulo inferius ad verba ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 1100.

„ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ
6 „κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χει-
„ρωθῆναί εἰσι. Ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἤπει-
„ρον ἐκείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι
„ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ
„χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ
7 „ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
„Κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. 395
„Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώ-
„ρην ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.“ δει-
κνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν
8 ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“
ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ
„πρὸς τὴν ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἁπάν-
„των τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν
9 „δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους κα-
„λέομεν· τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκον-
„τες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος νῆσος
„κέεται· οἳ πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ τὸν ἐπέ-
10 „τειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχον-

τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε] „*quibus vos, si potiri libuerit, potiemini*, recte vertit Valla. Quod Reiskio venit in mentem, θυμῷ βαλόμενοι significaret *animo considerantes*. Hic narratis congruit θυμῷ βουλόμενοι, *cupide volentes* vel *animose desiderantes*, ἐπιθυμητικῶς πρὸς ταῦτα διακείμενοι. Idem fuisset: τὰ, εἰ τῶνδε ὑμῖν ἂν ἦν θυμὸς, αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.“ *Valcken.* Tu conf. III, 123 init. et in seqq. ad vocem πολυαργυρώτατοι conf. nott. ad III, 90. Mox dedi, libris iubentibus: ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, cum vulgo esset ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον. — Ad locutionem ἔφη λέγων conf. V, 18. 36. 50.

πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες — καὶ πολυκαρπότατοι] i. e. *qui multas alunt greges multosque capiunt fructus*, ditissimi igitur multo tum gregum tum agrorum proventu. De *Cappadocibus* conf. VII, 72 et nott. ad I, 72. — In proxime seqq. θάλασσαν τήνδε dixit mare mediterraneum, ut I, 1.

οἳ πεντακόσια τάλαντα — ἐπιτελεῦσι] Conveniunt haec cum iis, quae leguntur supra III, 90. Ad vocem ἐπέτειον conf. III, 89.

„ται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι·
„Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες.
11 ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη. ἐν τῇ δὴ παρὰ
„ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα
„ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται,
„καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι.
12 „Ἑλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη

Ἀρμένιοι] Cf. Stephan. Byz. s. v. *Ἀρμενία* p. 169 et Eustath. in Dionys. 694, ubi et h. l. et alterum VII, 73 simul respexit. Tu vid. nott. ad III, 93 add. Ritter. Erdkund. II pag. 780, qui recte monet, Armenios Herodotum non nisi pastores cognovisse, quos Xenophon in vicis habitantes et aliud vitae genus tractantes invenit. Qui iidem *πολυπρόβατοι* dicuntur; quod si quis ad omnem rem pecuariam ac sigillatim ad equos, quibus egregiis omni fere tempore abundavit Armenia, teste eodem Rittero l. l. II pag. 759, referri velit, vereor ut assentiri possim, cum Herodotus tantum de *προβάτων* genere, quo equos sane vix comprehendi posse existimem, cogitasse videatur. De *Matienis* diximus ad I, 72, de *Cissiis* III, 91 coll. VII, 61. Quae mox noster habet: *γῆ ἥδε Κισσίη*, in iis pronomen demonstrativum ita ponitur, ut articulus non adiiciatur: de quo monuisse video Krüger. ad Xenophont. Anab. VII, 2 §. 29 (ubi ex h. l. minus accurate citat *ἥδε Κύπρος* pro *ἥδε Κισσίη*), et ad I, 2 §. 20. Add. Held. ad Plutarch. Aemil. Paul. 22 pag. 228 seq. — Pro *Χοασπέα* e codd. restitui *Χοάσπην*, quod idem V, 52 omnes quantum scio libri praebent: de ipso fluvio diximus ad I, 188.

τὰ Σοῦσα ταῦτα] Satis constat Susis partem anni commorari solitos fuisse Persarum reges: de quo veterum testimonia praebet Brisson. De reg. Pers. princip. I, 67. 68 coll. I, 182 de gazis ibi reconditis, de quibus Wesseling. conferri iubet Strabon. XV p. 728 s. 1059 A. Tu vid. nott. ad III, 70 pag. 127. Cr. praeterea de Susis, de quibus veterum scriptorum locos congessit Brisson. De reg. Pers. princip. pag. 88 seq., conferri vult Athen. XII, p. 513 F. p. 409 Schweigh. Daniel. VIII, 2. Nehem. I, 1 (ubi *Schuschan*) Bochart. Geogr. sacr. II, 14 p. 451. Mannert. Geogr. V, 2 p. 484 et imprimis Hoeck. Vet. Med. et Pers. Monumm. pag. 93. 94, qui in orientali Choaspis ripâ sitam arbitratur hanc urbem. In seqq. ad verba *ἔνθα — ἐνθαῦτά εἰσι* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 881.

13 „τῷ Διῒ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώ-
„ρης ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔ-
„ρων σμικρῶν, χρεόν ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλε-
„σθαι πρός τε Μεσσηνίους, ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ
„Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχό-
„μενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καί
„τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν.

τῷ Διῒ πλούτου πέρι ἐρίζετε] i. e. „*cum Iove divitiis certare poteritis.*“ Attigit proverbialem locutionem Eustath. ad Dionys. Perieg. 1072: in quâ *certandi* verbum ponitur in comparatione de similitudine, ut bene annotat Valcken. citans Herod. IV, 152. Theocrit. IV, fin. Athen. III pag. 75 E. Sic, eodem monente, *certandi* verbum apud Horat. Ep. II, 20. Od. II, 6, 15, ubi multa Lambinus. — In proxime seqq. particulam ἄρα adverte aliquot verbis postpositam. Paulo aliter IV, 64, ubi vid. nott.

χρεόν ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι] E Florentino cum Gaisf. edidi χρεὸν, ubi vulgo χρεὼν, quod Matth. retinuit aeque atque his locis: V, 50. 109. 111. VI, 23. 43. 84. VII, 6. 13. 17. IX, 41, ubi nos scripsimus χρεὸν, quod haud scio an I, 41. 57, quoque restitui debeat. At V, 89. VII, 160 reliqui χρεὼν, in quo libri conspirant scripti: ἀναβάλλεσθαι, quod omnes codd. afferunt, Schweigh. mutatum vult in ἀναλαβέσθαι eo sensu quo III, 69 ἀναλαβέσθαι κίνδυνον, quod probat Matthiae, his adiectis verbis: „Sic est III, 69. ἀναβάλλεσθαι κίνδυνον est *differre*, ut apud Thucyd. V, 46. Non dissimulandum tamen, ἀναβάλλεσθαι πόλεμον comparari posse cum ἀνατίθεσθαι φορτίον *sibi imponere, suscipere*, de quo vid. Toup. Em. Suid. T. I pag. 242.“ At recte vulgatae patrocinatur Schneider. in Lex. Gr. comparans similis usus verbum ἀναῤῥίπτειν et Aeschyleum illud S. c. Th. 1030 (952 Both.) ἀνὰ κίνδυνον βαλῶ: quod ipsum Blomfield. Graece dici posse negans sic mutavit: κἀμὲ κινδύνῳ βαλῶ, parum recte meâ quidem ex sententiâ. Nam hic ipse Herodoti locus, qui non fugit Passow. in Lex. Gr., verum docere poterat. Itaque probo equidem quod Both. restituit κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ, quod dictum pro καὶ κίνδυνον ἀναβαλῶ idem valet atque καὶ ἀναῤῥίψω κίνδυνον, ut bene interpretatur Abreschius. Nec remoror verbum medium, in quo ipso haeret Schweighaeuserus. In mentem enim veniunt ἀναιρεῖσθαι πόλεμον (V, 36), alia id genus. — In seqq. ad verba χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν conf. laudd. ad III, 66

14 „παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· „Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι.“

50 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεί τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς 396
2 εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τἆλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφά-

Laco sciscitatus itineris a mari ad regiam longitudinem adspernatur,

---

et ad verbum ἐνάγειν IV, 79.

παρέχον] Unus Sancrofti liber παρεὸν, quod ipsum invenitur I, 129. VII, 107. VI, 72. 82. 137. VII, 24. 164. 229. Euripid. Phoeniss. 523. At merito vulgatam praetulerunt Valcken. et Wesseling. cum verbum παρέχει, ut apud alios rerum scriptores, ita imprimis apud Herodotum impersonaliter adhibeatur eo sensu, quo alias ἔξεστι, πάρεστι *licet*. Cf. III, 142. IV, 14. 140. V, 98. VII, 120. VIII, 8, et quae in nott. ad III, 73 attulimus. Apud Thucydidem, ut notat Valcken., aliquoties παρασχὸν et παρασχὸν καλῶς *occasione commodum oblata*, I, 120. V, 14, 63. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 564 pag. 1111, qui idem pag. 1064 ad structuram verborum ἀναβάλλομαι—ἀποκρίνεσθαι (ubi articulus ante infinitivum omittitur) consulendus et pag. 1146 ad verba ἐς τρίτην ἡμέρην. — Verbum ἀναβάλλομαι *differendi*, *dilatandi* notione occurrit VI, 86 §. 2. 88. IX, 8, alibi.

Cap. L.

Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν] i. e. *tunc quidem eo usque* (in colloquio s. in tota hac re) *progressi erant*,“ ut bene interpretatur Schweigh. in Lexic. Herod., comparans II, 124. Ad locutionem ἡ κυρίη ἡμέρη conf. I, 48. Mox βασιλέα scripsi pro βασιλῆα.

καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ] i. e. *et scite eum fallens*, *circumveniens*: quo eodem sensu διαβάλλειν invenitur V, 97. 107. Paulo aliter V, 35, ubi vid. nott. De vocula εὖ post posita vid. nott. ad V, 27; de voce σοφὸς (i. e. *prudens*, *callidus*) nott. ad V, 18.

ἐν τούτῳ ἐσφάλη] Nec in eo tantum falsus est Aristagoras, sed etiam, ut annotat Wesselingius, in corporis cultu et Ionico luxu, a severis Spartanorum moribus immaniter discrepante, ἐσθῆτα ἔχων πολυτελῆ καὶ τὴν ἄλλην τροφὴν τὴν Ἰωνικὴν, uti apud Zenobium V, 57 et Suidam in Οἶκοι τὰ Μιλήσια (T. II pag. 665).

λη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' 3ὦν τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὦ ξεῖνε „Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· „οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, „ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἴπας, ᾔϊε ἐς τὰ οἰκία.

51 *Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην, ᾔϊε ἐς τοῦ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἴσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεο-*

ne pollicitationibus quidem Milesii magnam pecuniam offerentis vinci se patiens.

χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν κ. τ. λ.] Pro *χρεὼν* dedi *χρεὸν*, ut monui ad V, 49. De structura loci cf. Matth. Gr. Gr. p. 1111, quem eundem ad verba seqq. *λέγει δ' ὦν* confer. pag. 1246 et ad verba *λέγει—φὰς* p. 1310. Ad *τὸ ἐὸν* (*verum*) conf. I, 95. 116. VI, 37. 50. VII, 209. Quod ad loci argumentum, minime hinc probari poterit, Herodotum plane probasse mendacium aut certe in quibusdam casibus illud admisisse. Nam ea hic Noster eloquitur, quae Aristagoram, sua commoda unice spectantem nec id, quod iustum esset, dicere oportebat, minime suam ipsius sententiam aperiens, quae a mendacio sane quam maxime abhorrebat. Nec magis huc pertinet, quod perperam statuit Hoffmeister. l. l. pag. 64, alter locus Nostri III, 72, ubi vid. notata.

ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον] i. e. *praecidens reliquum sermonem, interrumpens.* Eodem modo Noster IX, 91. Ad dictionem *ὥρμητο λέγειν* conf. IV, 16. III, 56, ibique nott. Quod in Sancrofti libro pro *ὥρμητο* exstat *ἔμελλε*, glossam sapit. — In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. reposui *λόγον εὐεπέα λέγεις*, quod plurimi ferebant libri scripti. In Sancrofti libro invenitur *εὐεπετέα*, in uno Parisino *εὐπέτεα*; unde fluxit *εὐπετέα* (*rem facilem*) quod ex edit. Wesseling. et Valck., Schaefer. et Matthiae retinuerunt. Equidem cum Schweigh. *λόγον εὐεπέα* interpretor *sermonem bene sonantem et auditu gratum.*

Cap. LI.

λαβὼν ἱκετηρίην] i. e. *sumto oleae ramo*, pro more supplicum. Cf. VII, 141. Ad verba *ἐς τοῦ Κλεομένεος* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 711. Mox e Flo-

μένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ
2 ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἤν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνα-
3 νεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ηὐδάξατο, „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστὰς
4 „ἴῃς.“ ὅ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει, ἤϊε ἐς ἕτερον οἴκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

52 Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε. Σταθμοί τε

Obiter de illius itineris [c. 50.] per stathmos, parasangas, sta-

---

rentino cod. cum recentt. edd. reduxi προσεστήκεε, ubi vulgo προεστήκεε, unde Schaeferus effinxit παρεστήκεε. Tu conf. I. 86.

ἄρχετο — ὑπισχνεόμενος] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1100 et ad verba: προέβαινε — ὑπερβάλλων (i. e. *progrediebatur augendo semper pecuniae summam*) cf. I, 134 fin. — Mox pro ἐς ὅ, quod Matthiae retinuit, cum Schweigh. et Gaisf. refinxi ἐς οὗ. Tu vid. nott. ad IV, 160. De augmenti reduplicatione omissa in verbo ὑποδέδεκτο vid. nott. ad V, 34. — Ad ηὐδάξατο conf. II, 55. 57. De *Gorgo* conf. citata ad V, 48.

Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος κ. τ. λ.] Quae ita Dorice effert Plutarch. II pag. 240 D: καταφθαρεῖ σε, ὦ πάτερ, τὸ ξενύλλιον, ἐὰν μὴ τάχιον αὐτὸν τῆς οἰκίας ἐκβάλῃς. Ad participium ἀποστὰς cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1107, et ad ἐξεγένετο conf. citata ad III, 142. Mox seiunctim scripsi ἐπὶ πλέον, ut III, 104. VI, 46 et IX, 41, ubi ἐπὶ πλεῦν, itemque βασιλέα pro βασιλῆα.

Cap. LII.

ἀμφὶ τῇ ὁδῷ] Eodem pacto Noster utitur praepositione ἀμφὶ V, 19. Quae sequitur itineris descriptio, ea maximam certe partem fluxisse videtur ex itinerariis mercatorum, quos ab Ioniae urbibus ad interioris Asiae tractus, Babylonem usque et Susa certâ quâdam viâ proficisci solitos Noster consuluit, nisi ipse eandem viam emensus ex iis, quae ipse cognovit, haec retulisse putan-

dia, diesque dimensi ratione. Fluvii in eo memorabiliores, Halys [I, 72.], Euphrates [I, 180.], Tigris [I, 189.], duo cognomines sed iidem in textu Herodoteo auo-

πανταχῇ εἰσι βασιλήϊοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· 397
2 διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος. διὰ μέν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα
3 καὶ ἥμισυ. Ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμός· ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι

---

dus est. Ac solent, quod nemo fere nescit, per orientem qui mercaturam agunt, coniuncti plerumque ad merces advehendas permutandasque, iter facere certâ quadam ac definita viâ, quâ tuti simul et rebus necessariis instructi loca deserta perlustrent. Nec dubium, quin, qui nunc viget mos, idem olim quoque obtinuerit, cum ipsa regionum natura ac ratio sic postulet. Itaque valde fit probabile, enarrari h. l. ab Herodoto eam viam, quâ Iones mercatores inde ab Asiae minoris orâ ad interioris Asiae tractus, ac praecipue, ut videtur, ad Babylonem et Susa, mercaturae causa proficisci solebant. Praeter Rennel. in Geograph. Herodot. pag. 529 seq. et Ukert in Geogr. Gr. et Romm. I, 1 pag. 74 seq. Tu vid. potissimum Heeren. Ideen. I, 2 pag. 221 seqq., qui egregie monet, hanc viam, paucis quibusdam mutatis (siquidem nunc non, ut olim, ad Susa, sed ad Ispahan, quae regia est sedes, iter faciunt), eandem ferme esse, quam qui hodie a Smyrna ad Ispahan proficiscantur, facere soleant, accurate descriptam a Tavernio; ita ut extrema tantum viae pars nunc magis septemtrionem atque orientem versus flectatur atque olim, ubi ob Susorum situm ad meridiem magis tenderent necesse erat. Hanc enim viam, idem Heerenius addit, ut longiorem ita tutiorem esse ac magis securam a praedonibus, simulque omnibus ad vitam sustentandam necessariis melius instructam, quam si rectâ per deserta iter facias latronum crebris expositus incursionibus et victu commodo facile destitutus.

καὶ καταλύσιες κάλλισται] Intelliguntur *hospitia*, in quibus proficiscentes deverti solent, certis itinerum spatiis constituta, qualia adhuc per orientem ubivis reperiuntur e Muhamedi praescripto; vulgo vocant *Caravanserei*, i. e. mansiones ad iumenta mutanda vel recreanda, ubi ipsi homines itineris requiem petunt ac recreationem. Tu vid. potissimum Heeren. Id. I, 1 pag. 78. I, 2 pag. 222, qui tales aedes accurate descripsit. Ad ipsam vocem κατάλυσις conf. Diodor. Sicul. XVI, 41. — De fluvio *Halye* conf. nott. ad I, 6, 72.

ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι] *Portas* πύλας fossis aquae coercendae et, si usus requirebat, emit-

πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν·
καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς
4 τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι
οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσὶ
τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν.
ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι διξάς τε πύλας διεξε-
5 λᾶς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψεαι. Ταῦτα
δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευ-
μένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντε-
καίδεκα καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρ-
μενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὔνομα

nymi] Gyndes [1, 189. 202.], postremus Choaspes [1, 188.], ad quem Susa Memnonia. [5, 49. 7, 151.]

---

tendae causa adpositas, invenimus III, 117, ut bene annotat Wesselingius, citans Nahum 2, 6, ubi eiusdem generis portae, sed idem monens, portas, quae h. l. commemorantur, in ponte fluvii Halyos fuisse, quod non fugerit Bochart. in Phal. IV, 19. Ac sane hic intelligi debent portae, in ipsâ terrâ, probabiliter ad pontem vel eo certe loco, quo per fluvium fiebat transitus, exstructae, munimenti loco ad hostes arcendos, cum olim hic essent Lydici ac Medici regni fines; quales v. c. in ipsa Graecia fuerunt Thermopylae, de quibus conf. VII, 201 coll. 176. Nec aliter hunc locum cepisse video Heeren. l. l. nec Schwgh. ita vertentem: „*ad quem* (Halyn fluvium) *est porta, per quam omnino transire oportet, priusquam fluvium traiicias.*“ In quam eandem sententiam Lange h. l. est interpretatus. Simili consilio ad regionem ab hostium incursionibus tutandam exstructum fuisse puto *munimentum maius* φυλακτήριον μέγα, i. e. *praesidium, castellum amplum*, in quo militum collocata erat custodia. Itaque nolim cum Heerenio l. l. et Lange, vernaculo Herodoti interprete reddere: *eine Wache*. Vid. Lexic. Xenoph. T. IV p. 505 ibique Cyrop. VII, 5, 6. Add. Polyb. VIII, 17, 5.

μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων] *Montes* Ciliciae hic intellexit Heeren. Ideen I, 2 pag. 222, ubi potius de *finibus* sermo. Qui idem Heeren. bene monet, Herodoteam Ciliciam usque ad Cappadociam extendi secundum Euphratis superiorem cursum: ita ut vel Armeniam parvam, quae posthac ita vocata est, comprehendat. Quod idem monuisse video Rennel. pag. 485. Quin ipsam Armeniam solito ampliorem hic sumi patet: quippe quae, eodem monente Heerenio l. l., omnem Mesopotamiam complectatur septemtrionalem. Add. Ritter. Erdk. II pag. 780 seq. — Ad locutionem δυῶν δέοντες conf.

6 Εὐφρήτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μέν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαί ἐστι. πρῶ-
7 τος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος

IV, 90 et de forma futuri διεξελᾶς I, 207.

σταθμοὶ μέν εἰσι καταγωγέων] i. e. *mansiones diversoriorum*, ut mox in fine huius capitis et in Aelian. V. H. XIV, 14. Suidas II p. 253: καταγωγὴ παρὰ Ἡροδότῳ πανδοκεῖον. Glossa Herodotea: σταθμός· στρατιωτικὴ κατάλυσις· ὁδοῦ μέτρον· κατάλυμα.

Τίγρις] Ita praeter Eustath., qui ad Dionys. Perieget. 976 Herodotea tetigit, duo codd. Cf. I, 189. 193. II, 150. Florentinus liber, cum aliis *Πίγρης*: quae eadem confusio in Xenophontis Anab. I, 7, 15, ubi vid. Weiske. Unus Mediceus *Τίγρης*, quemadmodum VI, 20 omnes, quantum scio, libri scripti editive; quâ eâdem forma aliquoties utitur Xenophon in Anabasi atque Appian. Syriacc. 57, quamque etiam praeferendam esse censet Breiger. De difficilioribb. quibusd. Asiae Herodot. pag. 49, qui de Tigridis fontibus ad Strabon. [XI, p. 521 s. 792. B.] amandat, in Armeniâ quaerendis; quam ipsam terram Tigris dein a Mesopotamia seiungit ac meridiem versus delapsus orientalem Mesopotamiae terminum constituit. Adhuc idem fluvio nomen vel etiam nomen *Digelat* s. *Diglit*, quod ipsum antiquitus iam obtinuisse, e Plinio Hist. Nat. VI, 31 (27) intelligitur; ad quem locum nunc Galli docti videatur annotatio (T. V p. 323 ed. Panckouck.) de nominibus variis antiquiore ac recentiore aetate huic fluvio tributis eorumque et ratione et significatione.

μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος κ. τ. λ.] Quae sic olim accipi voluerunt, ut *secundus* et *tertius* fluvius idem atque *primus* tulerint nomen indeque omnes tres uno eodemque Tigridis nomine appellati fuerint; ita ut in seqq. verba ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν ad primum referrent Tigrin, ὁ δ' ὕστερον (quod in οἱ δ' ὕστερον mutandum, probante quoque Mannerto Geogr. V, 2 p. 206, ubi vid.) ad secundum ac tertium Tigrin. Haudquaquam recte. Nam quatuor iique plane diversi hic memorantur fluvii in itinere Sardibus Susa faciendo transeundi; quorum primus est Tigris, secundus ac tertius eodem quidem s. communi nomine uterque insignitus, quamvis plane diversi sint fluvii, quorum alter (ὁ μὲν πρότερος) ex Armenia dilabitur, alter (ὁ

ὠυτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ ὠυτὸς ἐὼν ποταμὸς,
οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐ-
τῶν καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον,
8 ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὔνομα
ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς διώρυχας
ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμε-
νίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι
9 τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην με-
ταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο
καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισύ ἐστι ἐπὶ ποταμὸν Χοά-
σπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ' ᾧ
10 Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοί
εἰσι ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθ-

δ' ὕστερον) e Matienis profluit; sequitur deinceps quartus Gyndes. Ita loci sensum recte constituerunt Breiger. l. l. pag. 50 seq. et Larcher. e cuius sententia Heerenio quoque probatâ I, 2 pag. 223 hic intelligi probabile fit *Zabatum maiorem* (quem Xenophon memorat in Anabas. II, 5, 1, ubi vid. Zeune et Krüger) et *Zabatum minorem*, utrumque Tigri se miscentem. Illum nunc vocari testantur *Zab*, hunc, Turcica lingua *Altun-Sou* i. e. auri fluvium. De *Gynde* vid. nott. ad I, 189. — Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

ἐξ Ἀρμενίων ῥέει] Eodem modo Noster locutus est I, 180, sed I, 72 de Halye: ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος; quibus locis non tam de regione Armenia, quam de montibus Armeniis agi credam, nisi omnino gentis hic nomen intelligi debeat, ut mox in verbis ἐκ Ματιηνῶν (cf. I, 189. 202), aeque ac V, 49, ubi οἱ Ἀρμένιοι. Tu conf. nott. ad I, 72. — Ad verbum διέλαβε (*dissecuit*, *diduxit*) conf. I, 190. 202 et ad locutionem πόλις πεπόλισται citata ad V, 14.

Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοί εἰσι ἕνδεκα καὶ ἑκατὸν] „Ratio non constat. *Mansiones* sive σταθμοὶ in praecedentibus duntaxat LXXXI. Neque convenit parasangarum summa: numerantur tantum CCCXIII. Quia tamen *parasangis quadringentis* et *quinquaginta*, quot se posuisse significat, accurate stadiorum collectio congruit, bene illi habent. Vitia in mansionum et parasangarum numeris, suis olim locis iuste signatis, inflicta haerent, aliorum fortasse msstorum auxilio eluenda; nostri enim in eodem sunt luto.“ *Wesseling*. In quo viri doctissimi iudicio haud scio an sit acquiescendum, praesertim quum, bene monente Hee-

μῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαί-
53 νοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληΐη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήϊα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια,
παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. 398
2 πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννε-

---

ren. Ideen. I, 3 pag. 402, adhuc sane definiri nequeat, in numeris singulis computandis num ipse Herodotus fuerit lapsus, an librariorum culpae hoc tribuendum sit. Quod vero huic defectui ita succurri posse putant, ut, ubi Herodotus mansiones in Matienorum terrâ indicat, nonnulla excidisse sumamus, sic fere supplenda: *σταθμοί εἰσι τέσσερες καὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν*, ut scil. stathmorum et parasangarum numerus rotundetur (quae fuit etiam De la Barre, Galli docti in Acad. de Inscript. T. VIII pag. 343 sententia); recte observat Larcherus, hac ratione ultra modum promoveri Matienorum fines. Itaque sine codd. ope, quam adhuc exspectamus, vix quidquam melius statui posse credam. Mannerto l. supra l. ante verba *ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης* lacuna exstare videtur.

Cap. LIII.

καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια] Attigit ista codicis Palatini librarius, de quo vid. ad calcem Commentatt. Herodott. Creuzeri p. 434. Ad ipsam rem conf. II, 6 fin. ibiq. nott. et add. Mannert. l. l. I pag. 209. Ad verba *ὥσπερ οὗτός γε* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1288.

τὰ Μεμνόνια καλεόμενα] *Μεμνόνια* e Florentino ac duobus aliis dedi libris. Wesselingius exhibuit *Μεμνόνεια*, ut apud Strabon. XV pag 728 s. 1058 C. (ubi *ἡ δ' ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Μεμνόνειον*) et Diodor. II, 22. Pausan. IV, 31, 5. Infra V, 54 unus Florentinus *Μεμνόνειον*, reliqui duo *Μεμνόνιον*. Tu conf. Iacobs. ad Aelian. N. A. XIII, 18. Ad argumentum cf. Herod. V, 54 et quae ad III, 68 annotavimus; quibus add. Diodor. l. l., ubi Wesseling. aliorum collegit testimonia, et Heeren. Ideen I, 1 pag 302.

ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι] i. e. *singulis diebus, unaquaque die, conficiunt.* Ubi dativi post praepositionem *ἐπὶ* adhibiti simile exemplum non suppetit. Nam differt, opinor, quod v. c.

54 νήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἴπαντι
πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον εἶναι τριῶν μη-
2 νῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἴρητο.
εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ
καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις
3 ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω στα-
δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλλη-
νικῆς μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ
καλέεται, τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυ-
ρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσερά-
κοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέ-
ρῃσι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

55 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρ-
της, ἤϊε ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένας τυράννων ὧδε
ἐλευθέρας.

Aristagoras spe frustratus auxilii Spartani, Athenas iam proficiscitur, paullo ante [a. 510.] in libertatem vindicatas.

---

dicunt ἐπὶ δύο ἡμέρας (*per duos dies continuos*), de quo vid. Matth. Gr. Gr. p. 1169. Propius huc facere videtur, quod I, 32 legitur: τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος (i. e. *cui in diem suppetit victus*). Hinc recte idem Matthiae l. l. ἐφ' ἡμέραν *auf einen Tag*. — Ad argumentum loci conf. IV, 101, ubi *ducenta* in unum diem stadia sumuntur: quam diversitatem ne mireris, cogitandum sane de soli atque coeli diversitate diversis in regionibus, per quas itinera pedestria institui solent, itemque illud respiciendum, quod in longioribus itineribus minus celeriter progredi liceat, praesertim tam calido sub coelo; unde factum, ut in longiore itinere Sardibus Susa faciendo *centum quinquaginta* tantum stadia in unum diem supputentur, cum alias *ducenta* vulgo insumantur. Quo pacto sane Herodotus ab omni socordiae aut negligentiae culpâ liber erit, ut recte observat Dahlmann. l. l. pag. 96. Addit Heeren. Ideen. I, 2 pag. 224, hoc diurnum spatium, quod Herodotus peregrinantibus attribuit, plane idem esse, quod adhuc teste Tavernio, in his regionibus ii conficere soleant, qui una cum camelis omnium mercium genere onustis hoc iter faciant. — Ad vocem ἀπαρτὶ conf. II, 158.

Cap. LIV.

προσλογίσασθαι] i. e. *adiicere, addere* numero scil. priori, ut VII, 186. — Paulo ante dedi βασιλέα pro βασιλῆα et τούτων pro τουτέων.

Cap. LV.

γενομένας τυράννων ὧδε] Ita cum recentt. edd. exhibui

2 Ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθεϊ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ'

---

e plurimorum librorum auctoritate. Vulgo: *γενομένας ὧδε τυράννων*. — Quae continuo sequitur longior sane digressio, ad caput 97 usque deducta est simili certe consilio, quo alibi per hos libros istiusmodi digressiones institui videmus. Cf. nott. ad I, 23. III, 60. Incidunt vero, quae hic enarrantur, in annum 514 a. Chr. n.: quo ipso anno Hipparchum, Pisistrati filium, interfectum esse recte ponunt Larcherus (Tab. chronol. pag. 632) Clinton (Fast. pag. 16), et multo antea Corsini in Fastis Atticc. P. III pag. 97 a Cr. laudatus ad h. l.

ἐπεὶ Ἵππαρχον — κτείνουσι — ἐτυραννεύοντο] Quemadmodum hic tempus praesens excipit voculam *ἐπεὶ*, cum in apodosi sequatur praeteritum, ita contrario prorsus modo V, 12: *οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη — αὐτοὶ ἀπικνέονται*, cuius generis plura attulit Blomfield. ad Aeschyl. Prometh. vs. 237. Add. Herod. V, 17: *Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους*. Ac simili modo Noster V, 11: *τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήϊζε· αἰτέει δὲ κ. τ. λ.* et VI, 4: *οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε*. V, 14: *ἱππεὺς ἔθεε — διδοῖ*. V, 42: *ἀπίει — κατηγέοντο δέ*. V, 16: *ἔστησαν — ἱστᾶσι*. V, 18: *ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καί σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει*.

ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθεϊ ἐναργεστάτην] i. e. *somnium calamitatem suam* (futuram scil.) *clare indicans*; sive, ut bene interpretatur Larcherus: *qui somnium viderat, quo manifestissime futura clades illi portendebatur* s. *manifestissimum portendendae futurae cladi*, ut dativi nimirum intelligatur vis, in quâ, opinor, haerens Wyttenbach. ad Plutarch. De S. N. V. pag. 56, ubi hoc loco utitur, pro *ἐναργεστάτην* proposuerat *ἐμφερεστάτην* i. e. *simillimum*. At vulgatae patrocinantur libri scripti ususque vocis *ἐναργὴς*, quam Larcherus apte illustrat loco gemino Aeschyli in Pers. 179, (ubi vid. Blomfield. in Glossar.) et Platon. Cratyl. p. 44 B. Add. Herod. VII, 47. — Ad *τὰ ἀνέκαθεν* vid. nott. ad I, 170 et add. Themist. p. 442, 15 Dind. Pausan. II, 18 §. 6 ibique Siebelis. De *Gephyraeis* vid. mox V, 57.

ἐτυραννεύοντο οὐδὲν ἧσσον] „Neque enim Harmodius et Aristogiton, sed Herodoto iudice,

ἔτεα τέσσερα οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ
56 πρὸ τοῦ. Ἡ μέν νυν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἥδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

DIGRESSIO DE REBUS ATTICIS. Aristogiton et Harmodius, genere Gephyraei, interficiunt [a. 514.] Hipparchum Pisistrati filium, somnio frustra monitum.

2 Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει

---

verius Alcmaeonidae Athenas *ἐλευθερῶσαν* [quod idem merito placuisse video C. F. Hermanno in Lehrbuch etc. §. 110 pag. 208], VI, 123; et fuit Hippias exacerbatus fraterna caede [V, 62] patre fratreque longe *τυραννικώτερος*, Aristogiton et sodalis non habebantur tantum, ut erant, tyrannicidae, sed vulgo laudabantur Athenis, tamquam qui sublata tyrannide suam patriae reddidissent libertatem." *Valckenaer.*, qui multa alia dein excitavit testimonia, quibus patet vulgo apud Atticos eam fuisse receptam opinionem, quâ Aristogitonem atque Harmodium sublatae tyrannidis ferrent auctores, quibus sane haec laus minime debetur, quum interfecto Hipparcho ad id tantummodo provocasse videantur. In quam eandem sententiam disputat I. Perizon. ad Aelian. V. H. XI, 8.

ἐπ' ἔτεα τέσσερα] „Thucydides VI, 59 Hippiae post fratris necem tyrannidem *tribus annis* terminat; totidem Plato in Hipparcho p. 229 B. nihil admodum Herodoti *quatuor annis* officientes, modo cum Dodwello Annall. Thucyd. pag. 42 tres integri et quartus inchoatus Hippiae tyranno post Hipparchi violentam mortem relinquantur." *Wesseling.* Hinc recte Hippiam Athenis eiectum tyrannidemque eversam ad annum 510 a. Chr. n. referunt Larcher., Hermann. l. l., alii. — *πρὸ τοῦ* cum Gaisf. dedi pro *προτοῦ*, coniunctim ut olim ferebant editiones.

Cap. LVI.

Ἡ μέν νυν ὄψις κ.τ.λ.] Aliud somnium refert Plutarch. De S. N. V. pag. 555 B. — De Panathenaeorum festo, quo Hipparchus ab coniuratis interfectus est teste Thucydide VI, 54 seqq., multa collegit Schultz. Appar. critic. pag. 29. De usu verbi *δοκεῖν*, ubi de somniis sermo, consul. Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I pag. 512.

Τλῆθι λέων ἄτλητα κ. τ. λ.] Exstat hoc epigramma in Antholog. CCCCLVII p. 215 T. IV Iacobs. (Brunck. Analectt. T. III p. 248), ubi pro *ἀδικῶν* libri impressi *ἀδίκων*, quod idem Florentinus ac Parisinus liber alter in Herodoto exhibent; minus recte meâ ex sententia. Paronomasiam, quam

3 ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑπερτιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος 399 τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρε-

Gephyraeorum maiores cum Cadmo e Phoe-

---

in epigrammatis verbis τλῆθι, ἄτλητα, τετληότι observamus, bene ita Latine expressit Grotius:

„Fortiter haec leo *fer*, quamvis *fera*, quando *ferendum* est,
Iniustos homines sero cito poena sequetur.“

φανερὸς ἦν ὑπερτιθέμενος] De verbo ὑπερτίθεσθαι monuimus ad I, 8. 107. — „Eadem (sunt *Wesselingii* ad h. l. verba) τοῦ δεισιδαίμονος religio eleganter in Theophrasti Char. c. 16 expicta: ad quam ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν etiam pertinere opinor, neque adeo *spretam visionem*, sed eius expiationem et ἀποτροπιασμὸν innui. Vid. Casaubon. ad Theophrast. [pag. 184 seq.] et Spanhem. in Aristoph. Ran. 1379.“ Hipparchus igitur expiatione illa, sacris scil. averruncandi mali imminentis causa factis precibusque additis, id se effecisse opinabatur, ut malum somnio indicatum nullam in ipsum haberet vim, neque quidquam amplius contra ipsum valeret, nullumque haberet eventum.

Cap. LVII.

οἱ δὲ Γεφυραῖοι] Attigit Suidas s. v. Γεφυρίς T. I p. 479 et Aristidis schol. pag. 31 ed. Frommel., quibuscum conf. Pseudoplutarch. de Herodot. Malign. pag. 830 F. Attigit quoque Herodotea, quibus Cadmi illius origo Punica arguitur, C. O. Müller. Orchom. pag. 117 seq., ubi omnem narrationem de *Cadmo* Poeno ac de Phoenicum colonia Thebas deducta in Boeotiam dubiam adeoque fictam videri contendit, cum *Cadmi* nomen minime aliunde advectum, sed Thebis quam maxime sit proprium ac peculiare, atque ea ipsa hominum natio, quae ante Boeotorum adventum hanc terram tenuerit indigena, idem *Cadmeorum* tulerit nomen tum in sede sua primitiva arcis Cadmeae quae vocabatur, tum in coloniis alias in terras hinc emissis. Namque vel postera aetate Spartis Athenisque tribus fuisse idem addit vere Cadmeas, *Aegidas* atque *Gephyraeos*, quibus Athenienses sacra Cereris Achaeae, de quibus infra V, 61, debuerint. *Gephyraeos*, de qua gente plurima veterum testimonia dudum collegerunt Meursius Att. Lectt. V, 31 et Bochart. Geogr. Sacr. II, 1. 21 ad pontem Cephissi haud procul ab Athenarum urbe, ubi Eleusinem via sacra ducebat, consedisse probabile est, receptos eo loco ab Atticis indigenis, quum in At-

τρίης τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑ-
ρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομέ-
νων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομέ-
νην· οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν
2 *Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότε-*
ρον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο

Phoenicia in Boeotiam delati, agrum Tanagraeum sortito obtinent: unde a Boeotis eiecti [c. 61.], sedem Athenas transferunt.

---

ticam terram immigrarent. Tu conf. Kruse. Hellas II, 1 p. 171 seq. coll. Laur. Lyd. De menss. IV, 21 pag. 118 Roeth. Westermann. De publicc. Athenienss. honoribus (Lips. 1830) pag. 31, qui plures indicat gentes peregrinas, quae patria extorres, in Atticam confugerunt ibique civitate donatae sunt. In seqq. dedi *ἦσαν* pro *ἔσαν*, et *μοῖραν* pro *μοίρην*. — *τὴν ἀρχὴν* interpretor *antiquitus, ab initio.*

ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν] Huc respexit Stephan. Byz. p. 692 s. v. *Τάναγρα* ex Herodoto citans *Ταναγρικὴν μοῖραν*. Cum vero Tanagra Boeotica e regione sit Eretriae in Euboea insula sitae, facillime quam Noster memoraverat de Eretria primitiva Gephyraeorum patriâ sententiam oriri potuisse sponte intelligitur, praesertim quum Phoenices quosdam, uti probabile est, e Tanagra in Euboeam oppositam traiecisse sumas.

ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον κ. τ. λ.] Quibus verbis hoc mihi declarare videtur Herodotus, Cadmeos prius i. e. post annum 1307 a. Chr. n., eiectos esse ab Argivis s. Epigonis (ut indicavimus supra ad I, 56 coll. V, 61) tum vero etiam hos Gephyraeos et ipsos (qui non Thebis Thebarumve in ditione sedes habebant, sed separatam regionis partem, Tanagraicum agrum tenebant) pulsos sedibus fuisse a Boeotis indeque Athenas versus discessisse. Boeoti enim sunt intelligendi Aeoles, qui in Phthiotidis tractu meridionali Thessaliaeque parte habitantes, hinc coacti a Thessalis eam, quae posthac Boeotiae nomen accepit, terram tenuerunt incolis huius regionis vel subactis vel eiectis. Vid. C. O. Müller Orchomen. pag. 391—396. Inde Gephyraeos Athenas cessisse idem pag. 476 ponit anno septuagesimo post Troiam captam; sexagesimo post Troiam deletam anno Boeotos in Boeotiam ingressos esse statuerat Larcher. Tab. chronol. pag. 583 s. anno 1210 a. Chr. n. Add. Beck. Weltgeschichte etc. pag. 838, ubi vid. plura. — *δεύτερα* eodem, opinor, sensu Noster dixit, quo V, 62 *ὕστερον*.

ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων] Sancrofti liber *ἐπ' Ἀθηναίους*, quod e correctura fluxisse vide-

[3]ἐπ’ Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι.

58 Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλά, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα· οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ

Graeci a colonis Phoenicibus cum alia edocti, tum notas literarum. Pellium ad scribendum usus.

---

tur. Reliqui libri vel ἐπ’ Ἀθηναίων vel ἐπ’ Ἀθηνέων, idque recte. Nam Athenas se converterunt, in quam urbem, vel certe in cuius ditionem, reciperentur, civiumque iuribus fruerentur. — Locutionem ἐπὶ ῥητοῖσι (i. e. *certis quibusdam sub conditionibus*) attigimus supra in not. ad I, 59 pag. 146. Add. Viger. pag. 617 seq. et qui plura dabit, Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I pag. 366. Nam certis tantum sub conditionibus in civitatem Gephyraeos receperunt Athenienses, communicatis quidem plerisque iuribus, et paucis tantum iisque vix memoratu dignis exceptis.

Cap. LVIII.

ἐσήγαγον διδασκάλια] In Sancrofti libro διδασκαλεῖα; male. Tu conf. Suidam I p. 573 διδασκάλιον· αὐτὸ τὸ μάθημα. Quâ eâdem *disciplinae s. cognitionis*, *doctrinae* significatione idem vocabulum, monente Abreschio, obvium apud Basil. Homil. III in Hexaëm. p. 28 C. et Homil. V pag. 43 E. Hinc minime opus cum Ludolpho rescribere διδασκαλίας.

ὡς ἐμοὶ δοκέειν] Reliquimus δοκέειν, cuius loco Sancrofti liber offert δοκέει. At vid. V, 65 in. 69. init. 95, alibi. Sunt vero haec verba adiecta a patre historiae, quum vel antiquitus non deessent, qui Pelasgis aliisque Graeciae gentibus literarum primordia vel ante Cadmi in Graeciam adventum cognita fuisse dicerent. Diodorus III, 66, ex Dionysio refert, Linum literas a Cadmo e Phoeniciâ allatas ad Graecorum dialectum transformasse (εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον) suumque singulis constituisse nomen characteresque affinxisse (διατυπῶσαι); unde literas communi quidem *Phoeniciarum* appellatione comprehendi, quod ad Graecos e Phoenicia fuerint allatae, sed postea peculiari *Pelasgicarum*, cum hisce characteribus transformatis primi sint usi Pelasgi. In quibus verba modo allata εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, ita intelligi vult Perizon. ad Aelian. V. H. III, 32, ut *Linus literas Punicas in Graecam linguam contulerit aptando iis figuram et appellationem*: ita ut Diodori narratio, si quid ha-

ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προ-

---

beat veri, de figura literarum accipiatur inversa ab sinistra in dextram secus quam exarantur literae Phoeniciae, quam solam in literis e Phoeniciâ allatis mutationem a Graecis factam esse iudicat Perizonius. Atque haud scio an eo spectent Nostri verba: μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων et paulo post: μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα κ. τ. λ. Quae dein de Pelasgicis literis adiicit Diodorus l. l., in iis falsum esse aut Diodorum aut quem sequitur Dionysium, annotat Wesselingius. Ad Herodotum ut revertar, verbis ὡς ἐμοὶ δοκέειν adiectis Nitzschio quoque (De Historia Homer. I p. 78 seq. 80) ille videtur non ipse dubitabundus iudicare, sed contra alios quosdam contendere, quibus Graeci iam ante quam Cadmus Phoenices adduxisset, literas didicisse videbantur, Dionysium imprimis atque Hecataeum, utrumque Milesium, qui a Danao ante Cadmum literas allatas fuisse tradiderant, *Phoenicias* et ipsas dictas a Phoenice, Agenoris filio. A quibus dissentiens Herodotus nominis quoque rationem veriorem demonstravit, Phoenicias literas a Phoenicibus, qui eas in Graeciam intulerint, dictas esse statuens, ita ut dubitari nequeat, quin ipse literarum usum a Phoenicibus traditum esse crediderit. Atque id ipsa ratio evincit. Nihil enim dubium, quin sedecim literae, quibus olim Graeci sint usi, auctorem habuerint sive Cadmum sive Phoenices, qui inter rudiores Graeciae gentes literarum omnium expertes propagarint istas a se primum allatas. Tu conf., ne plura in re admodum disceptata et agitata, Fischer. ad Weller. I p. 7 coll. Boeckh. Staatshaush. d. Ath. II pag. 387. Rose in Inscriptt. pag. VII seqq. Cr. ad Herodoti locum praeterea conferri vult Raoul-Rochette Deux Lettres à Mylord Aberdeen. Paris 1816 pag. 65, et Hug. Grotium De veritate Relig. Christ. Lib. I §. 15 pag. 26 seqq. ed. Halens. 1734. Quin ipse C. O. Müller. Orchomen. pag. 115 et Götting. Anzeig. 1831 nr. 31 p. 299 hoc in dubium vocare minime ausus est, Graecos a Phoenicibus didicisse literas, sed Cadmum eas attulisse earumque censeri auctorem ille negat, cum Ionum potius commercio literarum Punicarum cognitionem Graeci debuerint. At vel ante Iones commercio florentes literae Graecis cognitae fuerunt. Itaque in Herodoti narratione acquiescendum, quam omni fide dignam merito iudicavit Hug. (Erfindung. d. Buchstabenschrift pag. 135—142), nec Wolfii probanda sententia in Prolegg. ad Homer. p. LIII: „Herodotum veri amantissimum pariter et fictorum cu-

βαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δέ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἳ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι

---

pidum narratorem, hoc quoque loco tenere morem suum, quum se non certam et vulgo creditam rem, sed famam quandam sibi probatam afferre significet, ipse cavens, ne cui mythicam rem pro comperta habere libeat.“ Valcken. ad h. l. de literis Cadmeis citaverat Plutarch. II pag. 738 E. et 1009 E., apud Pausaniam frequenter commemorari adiiciens prisca epigrammata literis antiquis Atticis scripta, VI, 19 fin. V, 17, 3. V, 22, 2. VIII, 25 §. 1. Quae una cum aliis quoque excitavit Siebelis ad Pausan. I, 2 §. 4 coll. ad VI, 19 §. 3 p. 71. Tu confer quoque a Cr. laudatum Letronne in Journ. d. Sav. 1820 pag. 49—51. Bene autem observat Zoega De obelisco. pag. 354 seq. vetustissimas literas non in sepulcris inveniri sed in donariis, ad quae spectent remotissimae aetatis inscriptiones, quae ad nos pervenerint. — In seqq. pro πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες Sancrofti liber: πρῶτα μὲν τούτοισι ἐχρέωντο, κατάπερ καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες, quod recepit Schaeferus. Equidem cum reliquis editoribus reliquorum codd. lectionem restitui, simpliciorem utique et a Sancrofti codicis librario praeter necessitatem ita explanatam. Nam scriptoris haec est sententia, Gephyraeos primis temporibus non alias usurpasse literas, quam quarum ipsarum apud Phoenices fuerit usus; tum demum, ubi paulatim linguam (Punicam) mutarint, literarum quoque ductus mutasse illos videri, ita ut iam a sinistra ad dextram literas pingere inciperent ipsamque etiam literarum singularum formam ab orientalium forma quadrata in eam magis traducerent figuram, quae Graecis literis postmodo communis fuerit. Itaque Wessel. τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων interpretatur *literarum modum, figuram* et *scriptionis seriem*, citans Aristot. De mirabill. 104 p. 1165 A., ubi vid. Niclas. Schweighaeuserus in Lex. Herod. s. v. affert Athenaeum III, 99 p. 125 F., ubi ῥυθμὸς *figuram* indicat. Quo eodem pertinet verbum μεταῤῥυθμίζειν de mutata sive forma sive directione literarum in scribendo. — τὰ γράμματα significare *literas* s. τὰ στοιχεῖα (Nos: *Buchstaben*), monitu vix opus. Tu conf. Fischer. ad Weller. I p. 14. Pro χωρίων, quod Wesselingio probatum receperat in textum Schaeferus, equidem

δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκλῆ-
3 σθαι. καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ

---

cum Schweigh., Gaisf. et Matth. restitui χώρων. Duo libri exhibent χωρέων, unus χωρῶν.

ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ — Φοινικήϊα κεκλῆσθαι] Citant Herodotea Clem. Alex. Strom. I p. 362. Eustath. ad Dionys. 907 ubi Φοινίκια, quemadmodum etiam apud Diodor. Sic. III, 66. Ipsa Herodoti verba ita accipienda sunt: „*Dixerunt has literas, prouti aequitas ferebat, cum a Phoenicibus essent introductae, Phoenicias esse vocatas.* Neque enim probo Aemilii Porti interpretationem verbum ἐφάτισαν reddentis: *rumorem sparserunt*, aut Vallae Graeca sic Latine vertentis: *Confessi sunt*, ut ratio ferebat, *vocari Phoenices*; cum verbum ἐφάτισαν simpliciter valeat *dixerunt*, *appellarunt*, ut in Apollon. Argon. I, 1019. Nec offendimur illa orationis abundantia in verbis: ἐφάτισαν — κεκλῆσθαι. Supra IV, 68 fin. Noster: τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας coll. IV, 181 ἐπίκλησιν καλέεσθαι. Quo eodem pertinent locutiones ὄνομα ὀνομάζειν, ὄνομα λέγεσθαι, alia id genus in vulgus nota. Qui Herodoti locum tractavit Nitzsch. l. l. pag. 79, inter alia quoque hoc posuit: „Apparet hoc illum (Herodotum sc.) dicere: sicut literae etiam posteaquam e Phoeniciis in formam Graecam abiissent, nomen tamen Φοινικήϊα tenuerint, item byblos ab Ionibus pelles vocari, utroque nomine e pristina rei conditione retento."

καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι] βύβλους et βύβλων recte Florentinus pro βίβλους et βίβλων. Citant Pollux VII, 211. Eustath. ad Odyss. p. 1913, 30 s. 765, 38. Pierson ad Moer. pag. 90. Quod sequitur ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ accipio: *ab antiquo inde tempore*. Minus placet: *antiquo ritu*, *antiqua ex consuetudine*. — διφθέρας sive *pelles rasas* apud varias olim gentes ad memoriam prodendam, ut ait Wesseling., resque singulas literis mandandas ac posteritati servandas in usu fuisse novimus: unde apud Diodor. II, 32 membranae Persarum regiae s. διφθέραι βασιλικαί, e quibus sua hausisse fertur Ctesias. De quibus membranis Wesseling. ibi excitat Agath. II p. 68. Esdr. VI, 2. Esther II, 22. VI, 1. X, 2, eodem respiciunt proverbia apud Zenob. IV, 11 (coll. Schol. Venet. Iliad. α', 175) et Apostol. IV, 47, alia a Valcken. ad h. l. excitata, quibuscum conf. Hemsterhus. ad Polluc. X. 57. Ac satis manifestum est, ut recte monet Nitzsch. l. l. pag. 71. 77 gravissimo Herodoti testimonio insistens, nomen διφθερῶν antiquissimis fere voluminibus fuisse proprium, cum

παλαιοῦ οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγέῃσί τε καὶ οἰέῃσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας
59 διφθέρας γράφουσι. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα

Tripodes Thebis in templo

---

ante papyri usum instrumentum et commodum et promptum praebuerint pelles ad scribendum satis utiles; ut papyri usum in ipsa Aegypto, quod tot testantur volumina in Thebaicis cryptis reperta, perantiquum, serius demum inde a Psammetichi regno (quod incipit ab anno 671 a. Chr. n.; cf. nott ad II, 157) ad alias nationes atque imprimis Graecos pervenisse cum eodem viro docto pag. 82 seqq. statuere malim, ubi bene ille adiicit, vel ante Psammetichum vix ita clausam fuisse Aegyptum, ut ad Phoenices byblus pertinere non potuerit. Quocirca Herodoti verba *ἐν σπάνι βύβλων*, quibus nonnullum certe bybli usum Ionibus vel tum fuisse significat, ad priora etiam Psammeticho tempora cum eodem Nitzschio referre placet, cum quo crebriora posthac inde a Psammetichi aetate, praesertim Amasidis sub regno (quod ab anno 570 a. Chr. n. incipit; cf. nott. ad III, 1), Graecorum cum Aegyptiis commercia floruere, eo magis etiam bybli usum per Graecos propagatum fuisse consentaneum sit. Atque vel *διφθερῶν* usus per Graeciam olim rarior fuisse videtur C. O. Müllero (Götting. Anz. 1831 nr. 31 pag. 295 sqq. De ipsa *byblo* s. *papyro* vid. Herodot. II, 92 ibiq. nott. Quae planta, quod mirum sane, vix nunc per Aegyptum reperitur. Quâ de re nuper admodum uberius disseruit Vir nobilissimus De Minutoli, Abhandlungen vermischten Inhalts (Berlin 1831) I pag. 114 seqq.

ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι] Nota verbum *γράφειν* hic primitiva *incidendi*, *insculpendi* (literas in pelles) notione.

Cap. LIX.

Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς] Pro *ἴδον* Florentinus *εἶδον*, quod recepit Matthiae, annotante H. Apetz. *εἶδον* saepe apud Herodotum sine diversitate legi, *ἴδον* numquam nisi cum varia lectione *εἶδον*; itaque *εἶδον* Herodoteum videri, *ἴδον* Grammaticorum, qui Ionismo fuerint ipso Herodoto amantiores. Quod ad argumentum loci attinet sane gravissimum, apparet haec ipsa adiici a Nostro, quo rei parum credibili maximeque mirae conciliaret fidem. Ac Pausanias quoque IX, 10 §. 4 inter tripodes, quibus Apollinis Ismenii templum fuit ornatum, unum potissimum memorat tripodem antiquitate aeque celebratum, atque dedicantis gloria, donarium Amphitryonis *ἐπὶ Ἡρακλεῖ δαφνηφορήσαντι*, unde tamen alium

γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκε-

Apollinis Ismenii, quorum epigrammata literis Cadmeis [prout Herodoto visum est] scripta.

---

hunc esse tripodem atque Herodoteum vult Siebelis ad Pausan. l. l. pag. 35. De literis tripodi insculptis nihil quidquam commemorat Pausanias, quas Herodotus se vidisse testatur, quasque, ab Herodoto mox allatas, a dextra ad laevam processisse pro antiquo more, haud male viri docti suspicantur. Quo minus cum F. A. Wolf Prolegg. ad Homer. pag. LV. faciamus, mirante, quod Herodotus haec epigrammata ad Cadmi aetatem proxime retrudat et Homero tribus quatuorve seculis constituat priora; itaque Herodotum contendit a monstratoribus sic edoctum fuisse et accepta pro more retulisse, deceptum inusitata literarum forma nec ingenio satis subacto instructum. Ipsos versus ad Homerici i. e. cultioris Ionici sermonis imitationem factos esse vult, ab ista, quae feratur, vetustate longissime abhorrentes. Tripodes, quorum iam apud Homerum frequens mentio partim ad supellectilem domesticam pertinebant, varios ad usus adhibiti, partim ad munera sponte amicis oblata sive praemia in certaminibus dari solita victoribus. Qui iidem cum in sacra Apollinis supellectili essent, crebrius ab antiquissimo inde tempore, praesertim antequam simulacra dedicare consuessent, in templis Apollinis pro donariis collocabantur. Quorum hinc numerus temporum decursu, ut fit, maxime crevit; unde factum, ut Ismenii Apollinis templum, in quo tam multi servabantur tripodes, Pindarus vocaret thesaurum tripodum aureorum, Pythic. XI, init. Vid. Spanhem. ad Callimach. in Del. 89 p. 451 E. et potissimum Thiersch. Epochen d. bild. Kunst, pag. 147 ed. alt. (quem *Cr.* citat.) Add. C. O. Müller. in Böttig. Amalthea I p. 123 seqq. 129 seqq.

ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι] Apollinis Ismenii templum ad dextram Thebarum portam fuit exstructum, in colle, quem praeterlabitur Ismenius rivulus. Vid. Pausan. IX, 10 §. 2. C. O. Müller. Orchomen. p. 148. 487 coll. Herodot. I, 52, ubi eiusdem aedis mentio. Quem Apollinem Ismenium a Cadmo Phoenicibusque allatum vix alium esse credam deum atque Punicum numen Esmun: quo quidem salutiferam solis vim duodecim coeli signa permeantis indicabant et colebant. Vid. Creuzer. Symbol. II pag. 159 seq. Quo eodem spectare videtur Daphnephoriorum festum, nono quoque anno huic Apollini celebrari solitum, antiquissimum illud quidem in honorem solis, ut monet Creuzer. l. l. pag. 161; nam ad solare numen eiusque vim ac

κολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι 2 ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.

---

potestatem faciunt sacrificia in hoc festo oblata, e quibus incensis auguria capiebant, et alia a Creuzero l. l. pag. 163 allata. — Ad verba ἐν Θήβῃσι conf. Herod. I, 52 fin. ibique nott. Add. V, 63 Ἀλωπεκῇσι sine vocula ἐν et VI, 19. Plura dabo ad V, 82.

μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων] Vulgo ἀνέθηκεν ἐὼν, quod Valckenaer. adstipulante nuper Bothio in Opuscull. critt. pag. 14, mutatum voluit in: μ' ἀνέθηκε ἐόντ' ἀπὸ Τηλεβοάων, ut *tripus se diceret dedicatum de victis Telebois*, cum in eiusmodi rebus dedicatis ἀπὸ hoc sensu frequenter legatur apud Pausaniam. Wesselingio prius placuerat: ἀνέθηκ' ἀνιὼν, dein Bergleri probavit emendationem, Wolfio in Prolegg. Homerr. p. 55, Schaefero et Matthiae quoque probatam et in textum receptam: ἀνέθηκ' ἰὼν, i. e. *Amphitryo me dedicavit veniens* [nisi potius: *venturus*] *a Telebois.* Schweighaeuserus atque Gaisfordius, quos equidem secutus sum, e Villoisoni (Anecdd. Graecc. II pag. 129) vel potius Bentleii, ut monet Larcherus, emendatione, ediderunt: ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων, i. e. *Amphitryo me dedicavit revertens a Telebois:* in quibus tamen haud scio an aoristi participium requiratur, ut sit: *reversus a Telebois me A. dedicavit*, quemadmodum in altero epigrammate V, 60 legitur: νικήσας ἀνέθηκε, i. e. „*postquam vicerat, me dedicavit.*" Deinde quoque cum Wolfio eo offendor, quod nullum unquam mihi innotuit exemplum verbi activi νέειν *revertendi* notione, quâ medium verbum apud Homerum, Apollonium, alios semper ponitur. Quod enim e Homeri Hymn. in Cerer. 395 afferunt: ὡς μὲν γάρ κε νέουσ', locus aperte mendosus et lacunosus est, cui Ruhnkenius mederi studuit scribens: ὡς μὲν γάρ κ' ἀνιοῦσ', in quo eum nuperrimus editor non obsecutus est, quod equidem valde probo. C. O. Müller. in Böttiger. Amalth. I pag. 129 proponit in Herodoto: Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νεῶν ἄπο Τηλεβοάων. Erit igitur (hic enim mihi videtur esse inscriptionis sensus) cogitandus Amphitryo, qui redux ab expeditione in Teleboas facta, in victoriae reportatae memoriam gratum deo animum declaraturus, tripodem Apollini dedicavit. *Teleboae*, qui ad Lelegum stirpem pertinuisse videntur, una cum Taphiis (nisi iidem prorsus habendi sint) in occidentali Acarnaniae ora vicinisque insulis inde cognominatis sedes dicuntur habuisse,

3 ταῦτα ἡλικίην εἴη ἂν κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου
60 τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
νικήσας ἀνέθηκε τεῒν περικαλλὲς ἄγαλμα.

---

ubi ob piraticam, quam exercebant, latrociniaque atrocia valde erant infames. Posthac gentis partem in Italiam commigrasse accepimus. Vid. Virgil. Aen. VII, 735. Tacit. Annall. IV, 67 ibique Lips. Homer. Odyss. XV, 426. XVI, 426. Plura Kruse in Hellas II, 2 pag. 273 seqq. *Creuz.* confert etiam Lanzi Saggio di Ling. Etrusc. I p. 103.

ταῦτα ἡλικίην εἴη ἂν κατὰ Λάϊον] εἴη ἂν libris iubentibus reposui pro ἂν εἴη, quod retinuit Matth. Ad locutionem conf. I, 2: *εἴησαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες.* Quod vero post ἡλικίην infertur *κατὰ Λάϊον*, noli mirari; nam ipse Noster I, 67: *κατὰ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον.* Ad loci argumentum observat Wesseling. recte haec ita enarrari ab historiae patre, quum Amphitryonem Laio, Herculem Oedipodi aequalem egisse aetatem, ex generationum serie in Apollod. Biblioth. [II, 4 §. 6, ubi vid. Heyn. Observatt. pag. 130] satis pateat. Larcherum si sequamur, Laius ad Thebarum regnum, mortuo Amphione evectus anno 1390 a. Chr. n., Hercules ab Amphitryone progenitus anno 1354 a. Chr. n., qui igitur Oedipodis (qui Laii filius erat) aequalis eodem dici potuit iure, quo ipse Laius Amphitryonis erat fere aequalis. Ipsum Laium ponunt natum anno 1417, Polydorum, Cadmi filium, ad Thebarum regnum evectum anno 1497 a. Chr. n., teste Apollodor. III, 5 §. 5, ubi conf. Heyn. Observv. Et confer supra nott. ad IV, 147.

Cap. LX.

ἀνέθηκε τεῒν] Citat Suidas in voc. τεῒν T. III pag. 440. Satis notum est τεῒν Dores atque Aeoles dixisse pro σοί. — Apollo ἑκηβόλος (qui *eminus et procul iactis iaculis vel sagittis configit*) ex Iliade notus: quippe cuius sagittis subitae mortes virorum eveniunt et pestilentiae; quibus ipsis vim solis declarari nemo non intelligit. Sed talia, quae sunt reconditiora et ad interiorem Graecorum numinum notionem pertinent, hic amplius persequi non vacat. Tu conf. Il. I, 18. 21. 438. XV, 513. XXIII, 872. Quin ipsius Apollinis loco simpliciter ponitur Ἑκηβόλος Il. I, 96. 110. XXII, 302. Quo eodem sensu idem Apollo Herod. V, 61 vocatur εὔσκοπος, quod epitheton Mercurio, Dianae, aliis tribuitur numini-

2 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τὠυτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου.

61 Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ ουτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐΰσκόπῳ Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τεῒν περικαλλὲς ἄγαλμα.

2 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, 3 καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι,

---

bus ob eximiam scil. iaculandi artem, quâ semper scopum attingunt, Odyss. I, 38. VII, 137. XI, 197. Il. XXIV, 109. Vocem *ἄγαλμα* de donariis numini alicui consecratis usitatam illustravit Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. pag. 6.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη κ. τ. λ.] „*Scaeus*, Hippocoontis si fuerit filius, vixit Oedipodis tempore, quippe una cum patre ab Hercule peremtus. Est autem Scaeus iste in Apollodor. Lib. II, 10 p. 200“ *Wesseling.* Schweighaeuser. conferri iubet Heyn. ad Apollodor. II, 7, 3. — Mox retinui *τῷ* (*οὐνόματι* scil.) *Ἱπποκόωντος*, ubi Aldina perperam *τοῦ Ἱπποκόωντος.*

Cap. LXI.

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐΰσκόπῳ Ἀπόλλωνι] Pro *αὐτὸν* Schweighaeuser. coniecit *αὐτός*, quod libri scripti vellem probarent, quippe ad loci sententiam aptissimum aeque ac sequens *μουναρχέων*: quo utroque id tempus significari credam, quo Laodamas ipse ac solus regnabat, Creonis tutelae non amplius submissus. Nam Laodamas Eteoclis filius, interfecti in certamine singulari cum fratre Polynice anno 1317, ut ponit Larcher. Quo tempore quum minor esset Laodamas, Creon tutor regni gubernacula cepit, Laodamanti ad iustam aetatem quum pervenisset, illa transmissurus. Quo ipso Laodamante post regnante Argivi altera vice bellum Thebanis intulerunt, anno 1307 a. Chr. n. eosque fugarunt, Laodamante Cadmeisque urbe eiectis, quam Thersandro Polynicis filio restituerunt. Et eo respicit Noster in verbis seqq. *ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλεας.* Tu conf. etiam Pausan. I, 39 §. 1. IX, 5 §. 6. 7; et de Apolline *εὐσκόπῳ* nott. ad V, 60. — De forma *ἐξανιστέαται* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 409, qui idem pag. 1185 consulendus ad verba *ὑπ' Ἀργείων* (*ab Argivis coacti ad fugam*) quo eodem sensu mox occurrit *ὑπὸ Βοιωτῶν,*

ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας· καί σφι ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρ-

Occiso Hipparcho [c. 55.], dum Hippias tyrannus Athenienses asperius vexat, Alcmaconidae

---

in quo minime haerere debebant interpretes. Tu vid. modo I, 56.

ὑπολειφθέντες] Virgulâ hoc a sequentibus seiungendum. Nam sensus est: *relicti*, i. e. qui in sedibus suis manserant, nec ab Argivis erant eiecti. — Qui paulo ante vocantur *Encheleës*, una cum Illyriis commemorantur IX, 42. Hinc Pausanias IX, 5 §. 7 scribit Laodamantem ab Argivis devictum ad *Illyrios* abiisse: ad quos eosdem, eodem teste Pausan. l. l. §. 1, olim profugerat Cadmus. Apud Plinium quoque H. N. III, 21 s. 25 (§. 139) inter Illyricas gentes recensentur *Encheleae*; add. Steph. Byz. s. v. et Scylax in Peripl. §. 25 pag. 9. Huds., ubi Ἐγχελεῖς. Sedes gentis accuratius definire vix licet. — In seqq. μέτα pro μέτεστι, ut V, 106 πάρα pro πάρεστι. Tu conf. Struve Spec. I pag. 36.

καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια] Quum adiiciantur ὄργια, arcani quid his sacris adfuisse probabile est adeoque furorem quendam indicari eorum, qui haec sacra peragant. Ad mysteria igitur quodammodo referenda sunt haec Achaeae Cereris sacra: quod eo magis respiciendum, quoniam et Gephyraei et Ceres Gephyraea, quae vocatur, ad Eleusinia maiora pertinent, monente Creuzer. in Symbol. IV pag. 530 seq. Ipsam deam s. Cererem *Achaeam* ἀπὸ τοῦ ἄχους s. παρὰ τὸ ἄχος τῆς λύπης vocatam esse tradunt veteres grammatici ab eodem Creuzero l. l. IV p. 280 coll. p. 85 allati, a luctu igitur ob Proserpinam raptam multumque quaesitam: quo eodem facit locus hymni Homer. vers. 480 seq. quamquam etiam in his aliud quid latere quis est qui neget? Tu vid. Creuzer. l. l., qui nunc haec addit: „Grammaticus in Bekkeri Anecdott. I p. 473 et in Bachmanni Anecdott. I p. 175 ambiguitatem nominis arguit cum dicit: Ἀχαία· ἐπίθετον Δήμητρος. βραχεῖα ἡ πρώτη, ἀπὸ τοῦ ἄχους μᾶλλον ἢ ἀπὸ τοῦ ἤχου.“ Tittmann. (Bund. d. Amphictyon. pag. 104 not. 22) hanc Herodoti Cererem cum ea contendit, quae templum habuit Aegii, teste Pausan. VII, 24 §. 2.

cum caeteris exsulibus [I, 64.] quem sibi reditum in patriam armis parare non potuerant, astu conficere nituntur. Igitur et templum Delphicum [I, 50. 2, 180.] magnificentissime restaurantes,

χου φονέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἤϊα λέξων λόγον, ὡς
2 τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι

Cap. LXII.

δεῖ δὲ — ἀναλαβεῖν τὸν — λόγον] Verbum *ἀναλαμβάνειν* (*in narrando aliquid resumere, denuo excipere priorem narrationem*) illustravi ad Plutarch. Alcibiad. pag. 113. — Ad locutionem *ἤϊα λέξων* conf. I, 194 et ad verba *ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν* consul. Matth. Gr. Gr. pag. 664. Paulo ante *ἦσαν* restitui pro *ἔσαν*. De *Alcmaeonidis*, celeberrima gente, plurima disseruit Boeckh. Pind. Explicc. pag. 300 seqq. ad Pyth. VII.

φεύγοντες Πεισιστρατίδας] Conf. I, 64. — Ad locutionem *κατὰ τὸ ἰσχυρὸν* conf. III, 65 pag. 118 et 675 T. II; de verbo *προσπταίειν* (*offendere, cladem accipere*) Herod. I, 65. VI, 45. 95. I, 16 etc. Add. nott. ad Plutarch. Pyrrh. pag. 166. — Articulum *ἡ* ante *κάτοδος*, quem aeque ignorant scripti libri atque editi, quemque de suo inseruerat Schaefer., abieci cum recentt. editt.

Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες] *Λειψύδριον* e Florentino libro recte nunc editum pro olim vulg. *Λιψύδριον*, accedente Suida, T. II p. 438 (ubi citatur Aristoteles De Republ.; pag. 86 fragmentt. ed. Neumann.) Hesychio T. II p. 493. T. I p. 1366 et Etymol. p. 563, ubi additur *τόπος τῆς Ἀττικῆς*. Mox omnes codd.: *τὸ ὑπὲρ Παιονίης*, quod, cum *Paeonia* Macedoniae regio, minime ad Atticam pertinere possit, Wessel. et Valcken. mutatum voluerunt in *τὸ ὑπὲρ Πάρνηθος*, quod Schaefer. et post illum Iacobs in Attic. pag. 333 recepit. Nam *Parnes* mons, supra quem hocce castellum fuerit situm, ad Atticam maxime pertinet, quâ scil. Boeotiae est contigua, cohaerens ille quidem cum Cithaerone indeque per agrum Rhamnusium ad mare usque porrectus. Nunc eum variis nominibus modo *Casha* s. *Kastia* dici, modo *Ozia* s. *Nozia*, modo *Nochea*, notat

πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆ-
3 σαι, οἷα δὲ χρημάτων εὖ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο

Kruse Hellas II, 1 pag. 7, ubi vid. plura. At in Herodoto vulgatae lectioni codicum auctoritate probatae iure patrocinari videtur Larcherus, observans *Παιονίδας* s. *Παιονίαν* inveniri demum Atticum ad Parnethis montis radices situm, non procul ab Acharnis eo fere loco, quo nunc vicum *Menidi*, quem ipsum Gellius pro veterum Acharnis haberi voluit, collocant; ita ut supra hunc Paeonidarum demum Lipsydrium castellum exstructum fuerit, optime docente Kruse l. l. II, 1 pag. 288 coll. 287. Quare nihil certe in Herodoti verbis immutandum, nec magis necesse cum Schweighaeus. rescribere *ὑπὲρ Παιονίας* [vel potius *Παιονίης*] *ἐπὶ Πάρνηθος*. *Paeonidas* in Attica memorat Harpocrat. s. v. *Παιανιεῖς* ac Pausan. II, 18 §. 7, qui idem I, 2 §. 4, ubi cf. Siebelis p. 11, 34 §. 2 coll. Plutarch. II pag. 842 F. *Paeoniam* memorat Minervam in Attica cultam. Est vero, ut C. O. Müller. (Zur Karte des nördl. Griechenlands pag. 36) observat, *Paeonia* nomen regionis, *Paeonidae* demi nomen. Apud Grotefend. (De demis et pagis Attice. pag. 31 et 32) exhibetur *Παιανία* demus tribus Pandionidis multis ex inscriptionibus, itemque *Παιονίδαι* Leontidis. — Ad verba *πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι* conf. nott. ad IV, 154.

μισθοῦνται] i. e. *aedificandum conducunt templum*, cum *μισθοῦν* de eo dicatur, qui *elocat*, ut II, 180. Tu vid. Kuster. de verbb. Graecc. mediis II §. 16 pag. 146. Ad argumentum loci pertinent Herodot. I, 50 fin., ibique nott. II, 180. Incendii, quo templum Delphicum fuit absumtum, culpam in Pisistratidas fuisse collatam, testantur, notante Wesseling., veteres critici ad Pindar. Pyth. VII. Qui iidem Pisistratidae Olymp. LXIII, 2, quo anno templum deflagrasse fertur, patri successisse dicuntur. Ad verbum *ἐξοικοδομῆσαι* conf. nott. ad II, 175. 176. 180 et ad locutionem *χρημάτων εὖ ἥκοντες* (i. e. *pecuniis abundantes*, *florentes*) conf. I, 30. 149. Alia dabit Iacobs ad Aelian. N. A. I, 12 p. 14. — Ad *ἀνέκαθεν* conf. V, 59 et de vocula *ἔτι* sic postpositâ Iacobs. ad Aelian. N. A. pag. 659. — Vocem *παράδειγμα* idem Iacobs in Attica pag. 333 sic exponit: „der Riss, den die Unternehmer eines Bau's be-

τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ, συγ-
κειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηὸν, Πα-
63 ρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν. Ὡς ὦν δὴ
οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι
κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅκως

et dona dantes Pythiae, obtinent, ut Spartani, quoties Apollinem consu-

folgen müssen, mit Inbegriff aller vom Bauherrn gemachten Bedingungen."

καὶ συγκειμένου σφι] i. e. *atque cum convenisset* (inter ipsos atque Amphictyones), *ut ex porino lapide aedem construerent, frontem eius Pario ex lapide* (qui utique pretiosior erat) *perfecerunt.* De *Porino lapide* Wessel. confert Polluc. VII, 123. Creuzerus ad h. l. citat: „Martini Excurs. IV ad Ernestii Archaeolog. Liter. pag. 138 ibique laud. Taylor. Lectt. Lysiacc. p. 254 ed. Lips. et Wyttenbach. ad Plutarch. Vit. Dec. Oratorr. T. II p. 835 s. 351 ed. Wyttenb. in Var. Lectt. Schneider. ad Theophrast. De lapidd. pag. 543 seq." Ac Theophrasti verba (de Lapid. pag. 250) ita reddit Plinius H. N. XXXVI, 17: „Pario similis candore et duritie, minus tamen ponderosus, qui *Porus* vocatur." Unde Schneider. in Lex. Gr. s. v. annotat, non tantum eo indicari nostrum Tufstein, sed marmoris quoque genus, colore et soliditate sive densitate simile Pario, sed levius, quale et h. l. et apud Pausan. V, 10. VI, 19 intelligendum sit. — De *Pario* marmore vid. notata ad III, 57.

Cap. LXIII.

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι] Requirebat Schweigh. οἱ Λακεδαιμόνιοι, cf. V, 90. Ad ea, quae deinceps enarrantur, de Pythiâ donis corruptâ conf. V, 66. 90 et Aristidis Schol. pag. 45 ed. Frommel. coll. Pseudoplutarch. II p. 860 D, qui Herodotea criminatur. Noster similem fraudem enarrat VI, 66. coll. Pausan. III, 4 §. 5. Polyaen. I, 16, 1, quae dudum attulit Valcken. — κατήμενοι interpretor: *otiose, quiete sedentes, commorantes* Delphis, ubi exsules nullam agere poterant rem publicam.

ἀνέπειθον τὴν Πυθίην] i. e. *Pythiae pecuniis oblatis persuadere conati sunt, ut, quoties Spartani advenirent viri sive privatim sive publice missi ad oraculum sciscitandum, his obiiceret, ut Athenas tyrannis liberarent.*" Quod eo facilius facere licuit Pythiae, quo magis Lacones ubivis tyrannos expellere idque honori sibi ducere constabat. — Ad significationem verbi χρησόμενοι cf. quae ad IV, 150 sunt notata; de Spartanis in quacumque re sive publica sive privata oraculum Delphicum consulentibus atque de huius ipsius oraculi vi in omnes Spartanorum res vid.

ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στόλῳ εἴ 402
τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας
2 ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὠυτὸ
πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέ-
ρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ,
ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξει-
νίους σφι ἐόντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ
3 πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι

lunt, toties Athenas liberare oraculi monitu iubeantur. Primae Spartanorum in Atticam expeditionis infaustus eventus.

---

nott. ad V, 42. προφέρειν Schweighaeuserus interpretatur *edere oraculum*, idem quod ἀναιρεῖν. Equidem malim eo sensu accipere, quo IV, 151 coll. I, 3. At recte idem Schweigh. πρόφαντον, quod iterum legitur IX, 93, interpretatur *oraculi responsum*, *effatum*, λόγιον, θεοπρόπιον, ut explicat Hesychius T. II pag. 1062. Add. Creuzer. Symbol. I pag. 191. — Ad formam ἐξελῶντα in seqq. conf. IV, 148.

ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας τὰ μάλιστα] i. e. *quamvis vel hospitii iure quam maxime coniuncti essent*, ubi ὅμως non valet *tamen*, sed *quamvis*. Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1115 seq. Pro ξεινίους Schaefer ad Gregor. Cor. pag. 556 mavult ξείνους, quod exstat V, 90. 91. IX, 11. Nec tamen in talibus quid contra codd. auctoritatem mutare licebit, praesertim quum ξείνιος dicatur, quidquid ad hospitium pertineat, unde Ζεὺς ξείνιος, alia id genus. Bene Iacobs ad Aelian. de N. A. XIV, 1 p. 468, „ξένοι sunt peregrini (ἐπήλυδες καὶ ξένοι opponuntur τοῖς αὐθιγενέσι ap. Lucian. Hermot. c. 24) ξένιοι autem noti et hospites.“ Satis vero novimus apud veteres idem hospitii ius inter singulos homines aeque atque gentes civitatesque valuisse: quemadmodum, uti hoc utar, Cimoni non aliter atque Pisistratidis cum Spartanis intercessisse fertur hospitium, προξενίας nomine vulgo insignitum: ita ut vel hoc loco ξεινίους s. ξένους eodem sensu, quo προξείνους accipere liceat. Cf. Creuzer. Symbol. II pag. 520.

τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν] i. e. *nam quae diis debentur, antiquiora habebant iis, quae hominum sunt mortalium.* Ad sententiam citant IX, 6, ubi de Laconibus: περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν, itemque Socratis dictum in Apolog. Platon. p. 29 C. coll. Actt. Apost. V, 29. De locutione πρεσβύτερον ποιεῖσθαί τι conf. quae ad Plutarch. Pyrrh. pag. 226 enotavimus. — οἱ ἄνδρες ubi τοῖς θεοῖς opponuntur, in universum dicuntur *homines*, *mortales*, ut in Platon. Cratyl. p. 391 E. Tu

δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
προσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ
Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέον-
το ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι
4 συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομέ-
νοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην
τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην,
ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ
5 Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε. κείραντες τῶν

---

confer. G. Hermann. ad Viger. p. 722, et qui plura dabunt Bergman. et Benseler ad Isocrat. Areopag. pag. 149. 150. — Mox restitui προσχὼν a Schaefero in π ρ ο ς σχὼν mutatum; de quo vid. nott. ad I, 2. Add. VI. 33.

χιλίην τε ἵππον] Thessalos prae ceteris Graecis equitatu excelluisse satis constat, ipso teste Herodoto VII, 196. Larcherus excitat Theocrit. Id. XVIII, 30 et Schol. ad Theocrit. XIV, 48. Suid., T. III p. 529. Plura dabit Voemel. ad Demosthen. Philipp. II §. 14 p. 21 seq., ubi vid. quae citantur. Mox pro βασιλῆα dedi βασιλέα.

ἄνδρα Κονιαῖον] *Virum Conio*, quod Phrygiae est oppidum teste Plinio H. N. XXXVI, (32) 40 atque Hierocl. in Synecd. p. 166, *oriundum*, cum Larchero hic intelligere malim, cum nulla huius nominis sive regio sive urbs per Thessaliam, quantum equidem scio, reperiatur, quin eam ipsam ob causam, quod peregrina stirpe natus fuerit Thessalorum rex, haec verba: ἄνδρα Κονιαῖον adiecta esse existimem. Wesselingius cogitaverat de *Gono* s. *Gonno* in Perrhaebia, quamquam diversae scripturae et diversi nominis gentilis et ipse haud immemor. Nam Graecis scriptoribus, Straboni IX p. 440 s. p. 672 B. Ptolemaeo, Stephan. Byz. (p. 276) aliis, modo Γόννος dicitur, modo Γόννοι, unde *Gonni* apud Livium XXXVI, 10. XLII, 54; quae civitas ad septemtrionalem Penei ripam sita, ubi Tempe incipiunt eo loco, cui nunc nomen *Goniga* s. *Gonusa*. Wachsmuthio Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 129, probabilius videtur legere Γονναῖον, quam de Phrygiae oppido cogitare.

ἐμηχανέατο] Hoc suspectum videtur Matthiae, quo auctore legendum vel ἐμεμηχανέατο (de quo plusquamperfecto cf. Gramm. Gr. §. 505. IV) vel ἐμηχανώατο, ut ἐπειρώατο I, 68. 76. Quamvis enim Herodoto frequententur ἐβουλέατο, ἀπικέατο, ἐγινέατο, alia istiusmodi, in quibus pro οντο po-

Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρ-
6 *ξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν*

---

natur *ἑατο*, numquam tamen pro *εοντο* reperiri ait *εατο*, quemadmodum hoc loco *ἐμηχανέατο* pro *ἐμηχανέοντο*. Mihi vel magis displicet *ἐμεμηχανέατο* aeque atque *ἐμηχανώατο*. — Verba proxime seqq. *ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον* valent: *equites in castra* (quibus Laconum pedites se continebant) *immiserunt*. Tu confer IX, 49, ubi eodem modo: *ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας*.

τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν] i. e. *eos, qui e proelio superstites fuere coercuerunt s. compulerunt in naves*, ut ne in terram descendere possent. Ubi pro *κατέρξαν* minime opus legere *κατήραξαν*: quod verbum in simili re adhiberi a Dione Cass. XLVII p. 396. [cap. 30. 34.] XLVIII [13] p. 416 coll. Herod. V, 106, annotat Wesseling., idem tamen recte quoque Pausaniam citans I, 32 de verbo *κατείργειν*, sive, ut Ionum more Noster loquitur *κατέργειν*. Tu conf. V, 57. 64. VI, 102. — Pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*. — *οὕτω ἀπήλλαξε* intransitive accipiendum: *ita discessit re infecta*, ut I, 16.

εἰσὶ ταφαὶ] Cum de *unius* tantum hominis sepultura agatur, pluralis numerus ita offendebat Valckenaerium, ut ipsum locum sic mutatum vellet: *τῶν δὲ Λακεδαιμονίων* vel *τῶν δὲ ἄλλων καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ κ. τ. λ.* Malim equidem facere cum Schweighaeusero, qui ad h. l. haec adscripsit: *Sepulcrum* Graece proprie *τάφος* est; *ταφὴ sepultura*, ut apud Nostrum I, 24. 112. Videndum igitur, ne eidem Nostro *αἱ ταφαὶ* (plur. num.) idem valeant ac *ὁ τάφος* in singulari. Id si minus placet, nullo certe incommodo *αἱ Ἀγχιμολίου ταφαὶ*, nullo etiam alio verbo adiecto intelligi posse videntur *Anchimoli et eorum, qui cum illo ceciderunt sepulcra.*" Attulit Iacobs. in Attic. p. 335 Euripidis locum in Helen. 1069: *εἰ χέρσῳ ταφὰς θεῖναι κελεύει*, ubi de uno Menelai sepulcro est sermo.

Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ] Cynosarges philosophorum erat ludus extra urbem ad orientem,

Felicior alterius duce Cleomene susceptae.

64 Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες,
2 ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καί σφεων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενόμενοι
3 ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε 403
τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ

---

situs et Herculi consecratus, cuius templum in monte Anchesmo, ubi nunc Sancti Georgii aedes conspicitur; cui vicinus Alopecensium demus undecim stadiorum intervallo ab ipsis Athenis distans. Cf. infra VI, 116 et Kruse Hellas II, 1 pag. 129 seq. Ad dativum Ἀλωπεκῆσι conf. citata ad V, 59.

Cap. LXIV.

ἀποδέξαντες βασιλέα] Ita dedi pro βασιλῆα. De verbo ἀποδεικνύναι in talibus vid. nott. ad V, 25. Mox reposui Θεσσαλῶν, quod cum duobus codd. praebuit Florentinus pro Θεσσαλέων. Conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 150. — De usu verbi προσμιγνύναι vid. nott. ad IV, 46 et ad verba ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας Matth. Gr. Gr. §. 582 b. coll. §. 298. — Ad locutionem ὡς εἶχεν conf. Herod. I, 24.

ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης] Praeferret Wesseling. ἰθὺ, nisi aliis quoque locis Noster dixisset ἰθὺς, ut I, 207. Conf. Hom. Il. XIII, 601. De ipsa strage hac Thessalorum equitum confer Aristoph. Lysistr 1154 et Frontini Strategg. II, 2 §. 9.

τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους] i. e. *Pisistratidas in muro Pelasgico inclusos.* Ad ἀπεργμένους conf. V, 63. II, 99. 124. 148. VI, 79. De voce τεῖχος (*arx*, *castellum*) monuit Dodwell. in itinerar. I, 2 pag. 112 vers. vernacul. — Ac feruntur antiquitus primi Pelasgi acropolin moenibus cinxisse, *Pelasgicam* hinc appellatam; sed *muri Pelasgici* nomine posthac innotuere ea potissimum munimenta, quae arcis Acropoleos aditum ipsumque introitum tuebantur, ac loca quaedam inferiora sub arce posita includebant. Quibus bello Persico destructis, eodem ferme loco Pericles Propylaea exstrui iussit. Vid. Kruse l. l. II, 1 p. 78 coll. Herod. VI, 137. Thucyd. II, 17. *Cr.* conferri vult: Götting. Anz. 1822. nr. 47 p.

65 τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πει-
σιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην
ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι 1
καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε
2 ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην.
νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι
δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω
τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἥλωσαν. 5

Pisistratidae tyrannide exuti [a. 510.], Sigeum ad Scamandrum [4, 38. 5, 94.] concedunt. Pisistratus et filii quamdiu Athenis regnaverint, undeque originem traxerint.

---

463 et C. O. Müller. Orchomen. pag. 440 et Stuart Antiqq. Athen. Partt. II p. 244 sq. et p. 258. 260 vers. German.

Cap. LXV.

Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον] i. e. *neutiquam eiecissent Pisistratidas Lacedaemonii.* *οὐδέν τι* frequentat quoque Aelian. N. A. IV, 42. II, 42, ubi Herodoti locus non fugit doctum interpretem. Non aliter *οὐδὲν πάντως* VI, 3 coll. V, 34. — In seqq. de particulis *οὔτε* — *τε* conf. nott. ad VI, 1 et ad formam *παρεσκευάδατο* V, 34.

πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας κ. τ. λ.] Haec verba cum prioribus *καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Π. οἱ Λακεδαιμόνιοι* ita sunt coniungenda, ut reliqua verba *οὔτε γὰρ κ. τ. λ.* usque ad *παρεσκευάδατο* pro intercalatis quodammodo habeantur. Eum enim loci sensum esse puto: *Neutiquam enim Pisistratidas* (ex mure Pelasgico, quo inclusi tenebantur) *Lacedaemonii eiecissent, paucorumque dierum obsidione facta* (praesertim si Spartanos in obsidendi arte minus exercitatos fuisse reputemus) *Spartam discessissent.* Ubi particula *ἂν* post *πολιορκήσαντες* aeque pertinebit ad verbum finitum *ἀπαλλάσσοντο*, distinctione, quae post *ὀλίγας* vulgo ponitur, deleta. — In seqq. ad *νῦν δὲ* conf. III, 25. *συντυχίη* Herodoto id dicitur, *quod forte accidit, casus*, ut I, 68. III, 121. 74. V, 41 etc. Ad vocem *σύμμαχος* confer. III, 31. IV, 129. VII, 6. Lys. Epitaph. §. 10 Iacobs p. 64. 118 Reisk. Non aliter *τιμωρὸς* VII, 5. Quin VII, 239: *τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται*, i. e. *ratio mecum pugnat.*

ὑπεκτιθέμενοι — *ἥλωσαν*] Wesselingius haec ita interpretatur: „*Capti sunt dum furtim ex Attica emitterentur alicubi occultandi.*" Schweighaeuserus: „*capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.*" Ubi noli praetervidere praesentis temporis notionem itemque verbi passivi vim in participio *ὑπεκτιθέμενοι*, cum dicantur in verbo medio *ὑπεκθέσθαι* (*παῖδας*) ii, qui liberos sive uxores obsidionem toleraturi alio transferunt, ut v.

3 *τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα*
συνετετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι
τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν
4 *πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ*
δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ·
ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριή-

---

c. ap. Thucyd. I, 89. Lycurg. c. Leocr. p. 154. 32. [p. 177 Reisk.] Demosthen. De fals. leg. pag. 242 [pag. 401 inf. Reisk.] Aen. Poliorcet. 10 [ubi vim verbi exposuit Casaubonus], quae attulit ad h. l. Valckenaer. Tu add. Sintenis ad Plutarch. Themistocl. 10 pag. 68. — Mox e Florentino aliisque cum recentt. edd. exhibui *πάντα αὐτῶν* pro olim vulg. *πάντῃ αὐτέων*. — Ad *παρέστησαν* vid. nott. ad III, 13, ubi pro V, 56 legendum V, 65. Nam sententia loci haec fere est: „*Mercede pacta ad liberos* (captos) *redimendos, se dediderunt iis conditionibus, quae placuerant Atheniensibus, ut nimirum* (receptis suis liberis) *intra quinque dies Atticâ excederent.*" Ad *ἐπὶ μισθῷ* conf. I, 160 et ad *ἐπ' οἷσι* I, 141 ibique citt., ne plura.

ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ] Conf. Herod. V, 94. 95. Thucyd. VI, 59. Strab. XIII p. 595 s. 890 A. Plin. H. N. V, 30 (33) §. 125, et quae de *Sigei* loco recentiori aetate praeter alios disputarunt Lechevalier (Beschreib. d. Ebene v. Troia. Leipz. 1792 pag. 23 seqq.) et Prokesch. (Erinnerungg. aus Aegypt. u. Kleinasien II p. 84 seqq. coll. 104. 218). Ac nemo nescit Sigeum in Troade non longe ab eo loco situm, quo olim Troia fuit condita, prope Scamandri ostia et promontorium Sigeum. Quod oppidum Christianis sub imperatoribus restauratum nunc prorsus evanuisse narratur, cum eius locum occupet vicus exiguus a Graecis potissimum habitatus hominibus indeque etiam cognominatus *Tschiaurkioi* (i. e. infidelium vicus), quamquam suum habet nomen *Jenischehr*. Minervae templi (de quo Herod. V, 95) fragmenta quaedam marmorea, quae adhuc exstare scribit Chandler (Reise in Kleinasien cap. XII p. 51 seq. ed. Lips.), ea nunc evanuisse narrat Prokesch. l. l. Quin ecclesiam Christianam ipsius illius aedis loco exstructam, celeberrimam ob inscriptionem illam Sigeam ad Anglos nunc allatam (vid. Boeckh. Corp. Inscriptt. Graecc. I nr. 8 pag. 14 seqq.), recentissima aetate dirutam fuisse idem testatur Prokesch. l. l. De *Scamandro* conf. etiam VII, 43.

ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα] Citat haec Schol. ad Aristoph. Vesp. 500. De ipso argu-

κοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ

---

mento sic Wesselingius: „Annos Pisistratidarum tyrannidis Aristoteles Polit. V, 12. [V, 9 fin. ed. Schneid.] XXXV enumerat, Noster XXXVI, levi discrepantia, fortasse ex annis inchoatis aut diversa Pisistrati computatione exiliorum nata.“ Sequuntur, quae ad Meursii in hisce errorem pertinent. Tu add. Perizonii iudicium ad Aelian. V. H. III, 21: „Herodoti locus explicandus est omnino ex Aristotele, qui l. l. de Pisistrato ait, *in illis tribus et triginta annis tantum septendecim regnavit, filii vero* 18, *ut ita omnes fuerint anni* 35. Nempe hoc ipsum est, quod Herodotus tradit, *Pisistratidas* h. e. Pisistratum et filios eius *Atheniensibus praefuisse in annos* 36. Nam discrepantia unius anni in his et maxime in summis, quae conficiuntur ex annis diversorum regnantium, nullius est momenti, quum in iis plerumque annum coeptum pro absoluto accipiat hic, ille omittat.“ Nec aliter fere statuit Larcher. Tab. chronol. T. VII chap. XX pag. 547, qui Pisistratum mortuum collocat ann. 528 a. Chr. n. Hipparchum interfectum 514 a. Chr. n. et Hippiam Athenis pulsum 510 a. Chr. n. Ad ἄρξαντες mente subaudiendum οἱ Πεισιστρατίδαι, quod ipsum non de Pisistrati tantum filiis, verum etiam de ipso Pisistrato unâ cum filiis intelligi docuit Perizon. l. l. plane ut apud Aristotelem l. l. et Aelian. V. H. VI, 13 ἡ τῶν Κυψελιδῶν τυραννὶς, ubi Cypselus ipse et eius posteri (filius ac nepos) intelliguntur, et apud Aelian. V. H. V, 13 ipsum *Pisistratidarum* nomen.

ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι] De voce ἀνέκαθεν cf. nott. ad V, 55. Quod Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. pag. 482 praeponi vult articulum τὰ (ut I, 170. V, 55. 66. VI, 35), libri scripti non addicunt. — Quae sequuntur, attigit Eustath. ad Odyss. p. 1474, 44 s. 136, 36. Verba: οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον *ipsum Codrum* ac *Melanthum* indicant; de quo loquendi genere vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1159. — Ad loci argumentum tenemus, *Melanthum*, Messeniae regem, ab Heraclidis regno eiectum, Pylo Athenas confugisse anno 1190 a. Chr. n., ubi eius filius Codrus rex constitutus anno 1153 a Chr. morti se devovisse fertur anno 1132. Ac Melanthus, quarto gradu a Periclymeno et quinto gradu ab ipso Nestore Nelei filio ortus erat, cuius eiusdem Nestoris et filius et nepos memoratur Pisistratus, qui cum aliis Nelidis Athenas se contulit, ubi inter nobiles illi recepti summos honores atque iura nacti sunt. Unde factum,

Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλέες. ἐπὶ τούτου δὲ
5 καὶ τὠυτὸ οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
6 ρος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

66 Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλ-
2 λαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ

De rebus Atheniensium post tyrannos expulsos usque ad Ari-

---

ut Ionum, qui post Codrum mortuum anno 1130 in Asiae oppositae oram commigrarunt dux constitueretur Neleus, eadem illâ prognatus stirpe. Praeter Larcher. notam ad h. l. vid. C. O. Müller. Orchomen. pag. 366. Hinc satis, opinor, patebit, quae Pisistratidis cum antiquis Atticae terrae regibus et cum ipso Neleo Nestoreque intercesserit cognatio. — Pro *βασιλῆες* exhibui *βασιλέες*, et pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*.

ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὠυτὸ οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης κ. τ. λ.] Hippocrates teste Herodoto I, 59, Pisistrati, Atheniensium tyranni, pater est; qui ipse in suae originis memoriam filio nomen dedit *Pisistrati*, ductum ab illo Pisistrato, qui Nestoris filius Pylo Athenas confugerat. Namque verba *ἐπὶ τούτου* mox explicantur quodammodo verbis *ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην*, ubi de usu praepositionis *ἐπὶ* vid. nott. ad IV, 45 et de significatione vocis *ἐπωνυμίη* nott. ad I, 14. *Cr.* ad haec Herodoti verba confert Eustath. ad Odyss. III, 415 pag. 135 Basil. — In seqq. dedi, quod plurimi iubebant codd. *ἀξιόχρεα* pro *ἀξιόχρεῶ*, ut IV, 129 *ἀξιόχρεος* pro *ἀξιόχρεως*, itemque mox *χρῆσαι* pro *χρηΐσαι*, quod Schaefer. et Matth. exhibent. Tu conf. V, 18. 20.

Cap. LXVI.

Ἀθῆναι — ἐγίνοντο μέζονες] Hoc ex loco haud scio an ipsius scriptoris eluceat animus a tyrannorum imperio quam maxime alienus et populari imperio potissimum deditus: id quod alii quoque loci in eius libris obvii indicare videntur. Cf. VII, 156 fin. 164. Neque tamen id sibi indulsit historiae pater, ut partium studio obnoxius rerum fidem perturbaret atque everteret. Cf.

Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διῒ Καρίῳ. οὗτοι
3 οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος. ἑσσούμενος
4 δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ

stagorae Milesii adventum. Clisthenis et Isagorae factiones. Ille auram captat popularem 404 et Athenienses, abrogata prisca in quatuor tribus divisione, in decem dispertit novis appellatas nominibus.

Hoffmeister. l. l. pag. 84 seq. et nott. ad Herod. V, 78.

ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει] „Potuisset ὅνπερ δὴ λόγος ἔχει, quomodo VII, 5 ἵνα λόγος σε ἔχῃ. [et IX, 78 coll. VII, 26 fin.] Euripid. Med. 419: *οὐκέτι δυσκέλαδος φάμα γυναῖκας ἕξει*. Verum elegans ea linguae copia et varietas. *ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης* posuit IX, 83, [vel potius IX, 84. Add. VIII, 94] at *τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει* VII, 3 [ubi vid. nott.]. Plura Abresch. Dilucidd. Thucydd. p. 247 *Wesseling*. Add. Ellendt. ad Arrian. De Exped. Alexandr. II, 3 §. 2. Ad argumentum loci conf. etiam Bergman. ad Isocrat. Areopag. cp. 6 pag. 172.

θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διῒ Καρίῳ] De Iove Cario diximus ad I, 171. Pertinent vero haec ad sacra gentilicia, quae apud Athenienses non aliter atque apud Romanos aliasque antiquitatis gentes eximie colebantur. Namque Athenis *οἱ συγγενεῖς*, i. e. qui eiusdem sunt generis s. stirpis (*οἱ ὄντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους*, ut ait Ammon. pag. 3), iisdem operantur sacris eundemque colunt deum tutelarem, totius gentis quasi praesidem *Iovem*, qui hinc vocatur ab Atticis hominibus *συγγένειος*, aliis praeterea cognominibus ornatus, observante Creuzer. in Symbol. II pag. 513 seq.; ita ut hoc tamquam peculiare quoddam proferatur et ad Isagorae originem declarandam nonnihil faciens, quod qui ad Isagorae gentem pertineant, non, ut reliqui Athenienses, *Iovi συγγενείῳ* sed *Iovi Cario* sacra faciant; ex quo ipso, ut scite suspicatur Valckenaer., vilissimam hominis originem cognoscere liceat, his verbis tecte quodammodo indicatam, nam Cares per Graeciam male audiebant infamesque habebantur: quippe qui primi mercede conducti militabant et ex quibus etiam multi in Graeciam veniebant servi. Conf. nott. ad V, 111. Inde, eodem observante Valckenaerio, proverbium *ἐν Καρὸς αἴσῃ*, aliae similes locutiones apud Euripid. Cyclop. 650. Aristid. T. III p. 256. Cicer. Flacc. c. 27: „Si quid cum periculo experiri velis, in *Care* id potissimum esse faciundum.“ Vid. Hemsterhus. ad Argument. Aristoph. Plut. pag. 6 et, notante *Cr.*, Heindorf. ad

δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε· τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὅπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρὼν, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγεί-

---

Platon. Euthyd. pag. 344. Idem *Cr.* huc citat Pseudo-Plutarch. De malign. Herodot. pag. 860. — Ad verbum *προσεταιρίζεσθαι* conf. III, 70.

τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε] Conf. infra V, 69 et, qui hunc locum respiciunt, Pausan. I, 5 §. 1. Schol. Aristid. pag. 110 ed. Frommel. Bene Aristoteles Politicc. III, 1. VI, 2 §. 11 (Schneid.) hanc reipublicae mutationem, quae in aucto phylarum consistit numero, ad ea refert, quibus respublica magis ad populare detrudatur imperium: cui scilicet conveniat, ut prioribus civium classibus solutis omnes omnium gentium cives quam maxime permisceantur nec tam arcto vinculo singuli cum singulis amplius connectantur. Nam videtur utique hoc spectasse Clisthenes, ut omni reipublicae descriptione mutata, optimatium atque nobilium potestas frangeretur ac magis magisque deminueretur, eo quod qui per quatuor tribus olim distributi essent nobiles, viribus igitur magis coniunctis, iam per decem tribus sparsi, minorem in reliquos cives omnemque rempublicam exercere possent vim, plebis vero potestas aliquantum augeretur vel magis quam e Solonis instituto, qui temperatam voluerat rempublicam et mixtam, conveniret. Adscribere iuvat Wachsmuthii iudicium de hac reipublicae Atticae mutatione, Hell. Alterthumsk. I, 1 pag. 269: „Demnach ist nicht sowohl die Vermehrung der Zahl der Phylen, als die Aufhebung von Instituten, die mit den alten Phylen verknüpft, aber dem Gedeihen der Democratie hinderlich waren, als das Wesentliche von Klisthenes Aenderung ins Auge zu fassen.“ Add. C. F. Hermann. Lehrbuch etc. etc. §. 111.

τῶν Ἴωνος παίδων — ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας] *ἐπωνυμίας* dixit *nomina*, *οὐνόματα*, ut I, 14. V, 55. VII, 74 ne plura. Quae vero in quatuor priorum, quarum nomina illic indicantur, locum successere decem novae tribus, earum nomina cum taceat Noster, hic adscribere iuvat: *Erechtheis*, *Aegeis*, *Pandionis*, *Leontis*, *Acamantis*, *Oeneis*, *Cecropis*, *Hippothoontis*, *Aeantis* et *Antiochis*; de quibus plura disseruit Corsini in Fast. Attic. P. I. Dissertt. 3 p. 114 seqq. et 4 pag. 154 seqq. Add. Tittmann. Griech. Staatsverf. pag. 302.

67 τονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα, Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος 2 τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας,

Avum maternum imitans, Clisthenem Sicyoniorum tyrannum, [6, 131.] qui cum alia Sicyone novaverat, [obiter hic de rhapso-

---

Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 pag. 14 not. 3. C. F. Hermann. l. l. — De reliquis vid. Excurs. ad h. l. — Aiacem ad Salaminem insulam proprie pertinuisse, monere vix opus. Extrema verba: τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα κ. τ. λ. recte sic accipiunt: „*Hunc vero, etsi (quamvis) peregrinum, tamen ut vicinum et socium, adiecit.*"

Cap. LXVII.

ταῦτα δὲ — ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης κ. τ. λ.] ἐμιμέετο malim reddere *imitari studuit* s. *conatus est;* de qua imperfecti significatione dixi ad I, 68. De duplici accusativo, qui additur verbo μιμεῖσθαι, consul. Matth. Gr. Gr. pag. 774.

Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον] „Aequalem hic habuit Solonem eius belli dux, quo Amphictyones [anno 600 a. Chr. n., ut ponit Larcherus] ulti Cirrhaeos sunt, in Apollinem Pythium ingratos et contumeliosos apud Pausan. X, 37 [§. 4] et II, 8 [§. 1], ubi pater illius Aristonymus, avus Pyrrho, cuncti fortasse ex Orthagorae familia, quae centum annis Sicyonem tyrannide pressit, Aristotele Polit. V, 12 [V, 9] teste." *Wesseling.* Ab hoc igitur *Clisthene Sicyonio,* de quo etiam plura Noster VI, 126, *Clisthenes Atheniensis* nomen accepit pro illo Graecorum more filiis avorum nomina imponendi. Refertur Clisthenes Sicyonius a Schultz. Appar. critic. p. 6 seqq. ad annum 576 a. Chr. n., ubi quadrigis vicit Olympiae. Cuius filia Agarista nupsit Megacli, qui ipse filiam hinc susceptam Pisistrato, Atheniensium tyranno, dederat nuptum, teste Herodoto I, 60, quod ipsum cadit vel in ann. 558, ut Schultz. ponit, vel in annum 553 a. Chr. n., quae est Voemelii sententia in scriptione de Solon. pag. 22; prouti nimirum vel hoc vel illo anno Pisistratum Athenis altera vice potitum esse sumseris: de quo conf. nott. ad I, 59. De Clisthenis Sicyonii rebus disputat C. O. Müller. Dor. I pag. 162 seqq. Nam Dorica stirpe ipse non oriundus, indeque Sicyonis incolis, qui Dores erant, aliisque Doribus civitatibus invisus, hoc modo eos ultus est, ut tribus mutaret, quemadmodum Noster enarrat V, 68; quin eam ipsam ob causam cum Argivis (nam Argorum urbs tunc temporis praecipua Dorum sedes in Peloponneso) bellum gessisse videtur et Adrasti Argivi cultum eiecisse, (eius in locum Bacchi sacris, a quibus Dores plane alieni erant introductis) Rhapsodis denique Homericis interdixisse, quum Argos Homerus celebret

dis, Adrasto Talaïonida, Melanippo Astacida, choris tragicis.]

τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζε-

optimatiumque regimen. Haec fere ex Herodoti narratione satis elucere arbitratur C. O. Müller. l. l., cui vel cassis illa in Alpheo nuper reperta et ab Argivis Olympiam consecrata ad hocce bellum referri posse videtur.

ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι] i. e. *vetuit rhapsodos Sicyone carminum Homericorum recitationibus publice institutis decertare.* Namque ῥαψῳδοὶ, utcumque de huius vocis origine statuis, minime tales esse possunt, qui carmina suopte ingenio fingant ac pangant, cum ipsa vox ῥαψῳδίας aequabilis et continuae neque ab alio interpellatae recitationis indicium habere videatur ac dein praecipue epicorum versuum, Homeri imprimis atque Hesiodi, recitationi sit adhibita. Tu vid. potissimum Nitzsch. Prolegg. in Platon. Ion. cap. II pag. 4 seqq., alios ut omittam. Itaque hoc loco, auctore eodem Nitzschio (coll. F. A. Wolf. Prolegg. ad Homer. pag. XCVII seqq.) rhapsodos intelligimus eos, qui in festis solemnibus pro more ut alia, ita Homeri imprimis carmina publice recitabant ita quidem, ut, quantum numerorum poeticorum ferret natura, ad cantus quidem similitudinem accederet recitatio, sed vocis modulatione tantum a vero cantu, quantum gestu a vera histrionum actione, abesset. Atque in eo certamen fuisse institutum, ludosque solemnes ac publicos, satis testari videtur ipsum verbum ἀγωνίζεσθαι a Nostro adhibitum. Alia de rhapsodis nunc lubens transeo, quae huc minus faciant, ubi non tam de rhapsodorum historia, quam de loci Herodotei interpretatione agitur. Tu conf. praeter Valckenaeriana ad h. l. Wolf. Prolegg. Homerr. pag. 98. 140 et Heinrich Appendic. ad Epimenid. [imprimis pag. 157] utrumque a Creuzero in Commentt. Herodott. p. 217 allatum. Eo magis sane teneamus Herodoti testimonium gravissimum illud quidem ad omnem carminum Homericorum historiam: quod si cognitum fuisset Wolfio, vix ea scripsisset Prolegg. Homer. pag. CXL: „Itaque Homeri carmina etiam ante Solonem recitari morem fuisse vel *sine testimonio veteris scriptoris* crederes." Namque Herodoti testimonio satis manifestum fit, vel ante Pisistrati aetatem, ad quam Homericorum carminum compositionem sunt qui reiiciant, rhapsodos fuisse, qui carmina Homerica vel certe Iliadem, quam h. l. tangi credibile est, publice recitantes, ad Sicyoniorum quoque ludos pervenerint sive aliis ex locis, sive, quod malim, ex ipsa Argivorum terra huc profecti; in qua sane praecipua sedes rhapsodorum; in quam etiam terram,

σθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέαται· τοῦτο δὲ, ἡρῷον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ

Sicyone cedere coacti, se recepisse eamque suis carminibus vel magis celebrasse illi videntur. Vid. Nitzsch. De histor. Homer. pag. 154 seq.

τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα] „Ob eandem, quae hic significatur, causam divinis honoribus Homerum prosecuti sunt Argivi; quia universam quidem carminibus suis illustravit Graeciam, ἔξοχα δ' Ἀργείους, ut est in Epigr. CDXCVII. T. III. Analectt. Brunck. p. 256." *Schweighaeus.* Add. Aelian. V. H. IX, 15 et quae alia attulit Nitzsch. De histor. Homer. pag. 155. Herodotea quoque attigit Eustath. ad Iliad. pag. 288 s. 218, 36.

τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέαται] i. e. *quoniam in iis ubique fere non nisi Argivi et Argos celebrantur.* Ita Schweighaeus. Olim minus bene et contra meliorum librorum auctoritatem τὰ πολλὰ πάντων. At vid. I, 203 ibique nott. Eustathius l. l. haec verba sic effert: τὰ πολλὰ ἐν αὐτοῖς ὑμνοῦνται. Quod vero Valcken. reponi vult διὰ πάντων, i. e. *prae omnibus*, ut VI, 63. VII, 83. VIII, 69. 142. I, 25, id a codd. vestigiis nimis recedit.

ἡρῷον γὰρ ἦν καὶ ἔστι κ. τ. λ.] De particula γὰρ conf. quae ad I, 8. 24 sunt notata. ἡρῷον locum dici heroum sacris dedicatum monuit Creuzer. in Symbol. III pag. 49 seqq., ubi et ἱερὸν et τέμενος subinde poni addit, quamquam qui accuratius loquuntur, ii de diis solis adhibent verbum ἱερόν. Namque vox τέμενος latius patet quemvis locum exemtum et deo cuidam sive sacris ritibus destinatum indicans: quemadmodum ipse Herodotus infra commemorat Melanippi τέμενος. Conf. nott. ad III, 142.

Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ] „Sic ed. Wesseling. consentientibus libris, quemadmodum apud Apollodorum, Pausaniam aliosque scribitur id nomen. Ταλάου ed. Schaefer. casune haud dicam an consulto, quo viri nomen distinguatur ab adiectivo ταλαὸς, quod Valla spectaverat, *Adrasti calamitosi* vertens." *Schweighaeus.* Hinc Gaisf. ac Matthiae recte dederunt Ταλαοῦ. De Adrasto conf. Excurs. ad I, 35 pag. 890 Tom. I. Qui idem Argorum rex Athenis quoque suum habuit ἡρῷον teste Pausan. I, 30 fin. et a Megarensibus accipiebat honores; quippe apud quos Thebis captis redux obiisse fertur, teste eodem Pausania I, 43. Quo etiam facit Dieutychides, qui tertio Megaricorum libro Adrasti cenotaphium Si-

Κλεισθένης, ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώ-
3 *ρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβά-λοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ φᾶσα, „Ἄδρη-„στον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ*
4 *λευστῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου,* 405
ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρη-

---

cyone fuisse scribit, cum ipse Megaris sepultus iaceret. Vid. Schol. in Pindar. Nem. IX, 30. At hoc a vulgari traditione abhorret, quâ Thebae non nisi ab Epigonis captae et Adrastus, ubi primum ad Thebas infeliciter pugnatum est, Athenas confugisse dicitur, Thesei auxilium invocans ad suorum, qui ceciderint in proelio, cadavera sepelienda idque etiam obtinuit. Vid. Apollodor. III, 6, 1 seqq. III, 7, 1 coll. Herod. IX, 27. Adrastus Argis profugus ob caedem Amphiarai a Talao patre commissam Sicyonem confugit, ubi a Polybo accepit regnum, illo fatis defuncto. Cf. Schol. ad Pindar. Nem. IX, 3. Adrasti progeniem exhibet Apollodor. I, 9, 13, cui addit Creuzer. (in Commentatt. Herodd. pag. 218) Pausan. II, 20 §. 4 coll. IX, 18 §. 1. Antimachi fragm. nr. XVIII p. 65 ed. Schellenberg. Bekker. Anecdd. I pag. 342. Heyne ad Apollodor. III, 6 p. 277 seqq. 291 (Observatt. pag. 244. 252.). Qui idem *Cr.* alia addit de Adrasto a poetis celebrato et ob facundiam, quam Athenis Thesei opem implorans eximie probasse fertur, claro.

εἰ ἐκβάλοι] De optativi ratione conf. I, 53. V, 42 ibiq. nott. Mox pro *ἡ δέ γε Πυθίη χρᾷ οἱ* cum recentt. edd. scripsi *ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ.* — *βασιλέα* refinxi pro *βασιλῆα.*

ἐκεῖνον δὲ λευστῆρα] E Dion. Chrysost. Or. III De regn. pag. 43 B., qui hoc Pythiae oraculum tangens scribit *πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ ληστῆρα* Casaubonus olim in Herodoto reponi voluit *ληστῆρα, praedonem.* At bene, si quid video, se habet *λευστῆρα,* sive passiva sive activa acceperis notione. Illâ ex notione *ὁ λευστὴρ* erit *dignus, qui lapidibus obruatur*, ut apud Suidam II pag. 435 *λευστὴρ ὁ καταλευσθῆναι ἄξιος, τουτέστι, λιθοβοληθῆναι.* Aeschyl. S. c. Th. 189 *μόρος λευστὴρ nex lapidatrix, a plebe inflicta,* (ubi vid. Blomfield. in Glossar.); quibus addit Valcken. *βαράθρους* simili modo apud Atticos dici *dignos qui in barathrum coniicerentur*, itemque *ὀλέθρους*, alia id genus. Activam notionem si cum Schweighaeusero teneamus, *λευστὴρ* tyrannus idem erit atque *φονεὺς cives lapidibus quasi cooperiens,* quemadmodum Hesychius II p. 458 *λευστῆρα* exponit *φονέα λίθοις ἀναιροῦντα* et apud Aelian. N. A. V, 15 Apollodorum

στος ἀπαλλάξεται. ὡς δέ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμ-
ψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέ-
σθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδο-
5 σαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιπ-
πον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηΐῳ,
6 καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγά-
γετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ
τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἔχθιστον ἐόντα Ἀδρή-
στῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε,
7 καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δέ οἱ τὸ τέμενος

---

crudelissimum dici invenimus τὸν Κασσανδρέων λευστῆρα. Recte autem videtur admonere Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 pag. 437 lapidationis supplicium mythica potissimum atque heroica, quae vulgo dicitur aetate, reperiri, et in gravissimis atque crudelissimis, quibus improbissimi quique ac nequissimi afficerentur, censeri: id quod multis intelligitur ac probatur exemplis a viro docto allatis. Ad ἀπελθὼν ὀπίσω conf. III, 16.

Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ] Plurimi codd. Ὀστακοῦ; quod eodem fere redit, si quidem recte tradit Schweigh. Atticos vocales ᾰ et ŏ crebro permutantes in nomine appellativo et ἀστακὸς (quod cancri genus esse fertur) et ὀστακὸς promiscue dixisse. Conf. Athen. III, 65 p. 105 B. — Ad argumentum loci pertinet Pausan. IX, 18 §. 1, ubi Melanippus omnium Thebanorum dicitur fortissimus, a quo et Tydeus et Mecisteus, qui cum Adrasto ad Thebas profecti erant, interfecti sunt. Tu vid. Apollodor. III, 6, 8 coll. I, 8, 5. Schol. ad Homer. Iliad. V, 126 atque imprimis Aeschyl. S. c. Th. 408 seqq. Wesselingius citaverat Ovid. Ib. 517 ibiq. Burmann. et Valcken. ad Euripid. Phoeniss. p. 784 sqq. (ad Schol. vs. 1666.)

τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηΐῳ καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ] i. e. *locum ei constituit sacrum in ipso prytaneo fanumque exstruxit in loco* (prytanei) *firmissimo*, ubi scil. herois simulacrum tutum esset ab omni iniuriâ neque tolli evertive umquam posset. Verbum ἱδρύειν saepius adhiberi de templis ac fanis monstrant loci a Schweighaeus. allati in Lexic. Herod. De voce τέμενος supra iam monuimus: quo referas necesse est μιν, de ipso templo cogitans, quamvis in verbis τέμενός οἱ ἀπέδεξε de loco sacro, in quo iam aedes exstruenda et alia ad sacrorum curam et loci sanctitatem pertinentia instituenda, in univer-

ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμε-
νος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθε-
8 σαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἡ γὰρ
χώρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύ-
βου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ
9 Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι
ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐ-
τοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυ-
10 σον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης
δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην
θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστόν οἱ
68 πεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ
αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, 406

tum Sicyoniorum tribubus nova nomina imposuerat.

---

sum Noster cogitasse videatur. Namque vox *τέμενος* quamlate pateat nemo fere nescit.

καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος] De structura conf. Matth. Gr. Gr. pag. 766. Mox retinui *ἐώθεσαν*, quod plerique habent libri scripti; Sancrofti liber habet *ἔθεσαν*, Aldina *ἐώθασι*. Apud Pindar. Schol. ad Nem. IX, 27, ubi hic locus citatur, legitur *εἰώθεισαν*, in ed. Boeckh.

Πολύβου θυγατριδέος] i. e. e *Polybi filia natus*, *Tochtersohn*, s. *Enkel*, non, ut Lange vertit: *Schwestersohn* Nam Talaus duxerat Lysimachen, quae Polybi filia erat, e quâ suscepit Adrastum, si Pindari scholia sequamur, a quibus discedit Apollodor. I, 9 §. 13, Lysimachen, Talai uxorem, Abantis esse filiam atque Melampi nepotem testans. Hinc *ἄπαις* h. l. non nisi is esse potest, qui *mascula prole caret* (*ἔρσενος γόνου*, ut aliis locis Herodotus loquitur I, 109. VII, 205 coll. III, 66) vel certe is, qui liberis orbatus est, quippe ipso adhuc vivo defunctis. Illud tuetur Pindari scholiasta Adrastum enarrans postquam Sicyonem confugisset, Polybi filiam in matrimonium duxisse Polyboque *χωρὶς ἐπιγονῆς ἀρσενικῆς* exstincto regnum accepisse. Quae ad illustranda Herodotea nonnihil faciunt. — Pro *ἀρχὴν* in scholiis Pindaricis exstat *χώρην*.

καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι κ. τ. λ.] De quo loco vid. Cr. Exc. Quae in fine capitis leguntur: *ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστόν οἱ πεποίητο*, in iis retinui *πεποίητο*, quamvis in Parisino uno ac Florentino *ἐπεποίητο*, et in aliis *ἐπεποίατο*. Tu conf. nott. ad V, 34. 51. *ἐς Ἄδρηστον* valet: *quod attinet ad Adrastum*; cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1144.

2 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κα-
τεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου
τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέ-
θηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὔνο-
3 μα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρ-
χέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶ-
4 ται· ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. Τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι
τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλει-
σθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ'

Cap. LXVIII.

ἐπὶ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς] Quas Schaeferus post ὄνου de suo inseruit duas voces καὶ χοίρου, eas non ausus sum recipere, quum a libris scriptis editisque aeque absint. De usu praepositionis ἐπὶ conf. V, 65. 69 et de voce ἐπωνυμία (*nomen*) V, 66.

αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε] i. e. *solas et non nisi terminationes addidit*, quatenus nimirum e vocibus ὑὸς, ὄνου, χοίρου, terminatione αται adiecta prodierint nomina Ὑᾶται, Ὀνεᾶται, Χοιρεᾶται, ita ut fine vocabulorum, ne audirent ὕες, ὄνοι, χοῖροι, differrent. Ad loci argumentum teneri velimus, quae iam ad V, 67 init. de Clisthene monuimus, quem peregrina oriundum stirpe, odio in Dores ac praesertim in optimates, a quibus sibi timebat tyrannus, ductum ita fecisse maxime fit probabile. In Dorum vero civitatibus inde ab antiquissimo aevo quum tres plerumque tribus s. φυλὰς constitutas inveniamus, nil mirum, Sicyone quoque illas reperiri tres φυλὰς vere Doricas, quibus quae quarta addita erat, eam peregrinae stirpis fuisse vel eo probatur, quod ipse Clisthenes, qui huic tribui adscriptus erat, peregrinus fuit, Dores vero, ne quis peregrinus suis gentibus, quae inde polluerentur et inquinarentur, adscriberetur, sedulo cavisse notissimum est. Suae igitur tribui tyrannus honoris plenum indidit titulum: Ἀρχέλαοι, i. e. *populum regentes*, *principes*, *duces populi*; reliquis tribubus Doricis alia per contemtum imposuit nomina, a *sue*, *asino*, *porco* repetita Ὑᾶται, Ὀνεᾶται, Χοιρεᾶται. Quae nomina C. O. Müller. Dor. II pag. 60 coll. I pag. 162 minime in contumeliam tribubus Doricis a Clisthene imposita esse censet, ipsumque Herodotum negat respublicas recte diiudicare potuisse, cum eo potius spectasse Clisthenem probabile sit, ut Dores relicta urbe agris colendis gregibusque alendis operam dare cogeret, ne quid ipsi amplius ab illis urbe inclusis

ἔτεα ἑξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας.

69 Tali modo cum multo potentior adversariis evasisset,

Ταῦτα μέν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μή σφισι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ [2] τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρότερον ἀπωσμένον, τότε

---

timendum foret. Equidem tamen in talibus Herodoto plus fidei, quam ulli recentioris aetatis scriptori haberi velim.

λόγον σφίσι δόντες] Conf. nott. ad II, 162. Quae sequuntur Doricarum tribuum nomina antiquissima illa sunt et in unaquaque civitate Dorica obvia, ut supra monuimus. De quibus plura vid. C. O. Müller. Dor. II pag. 75 seqq. C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 20 not. 3. 4. Kortüm. in Schlosser. et Bercht. Archiv. T. IV pag. 141—143. Hoc unum hic addere lubet, Herodoti *Dymanatas* apud alios vocari *Dymanes*, ut v. c. apud Steph. Byz. s. v. Δυμᾶν p. 312. Quibus ternis tribubus quarta si accessit, ea vel peregrinorum in civitatem receptorum fuisse probabile est, vel indigenam tribum, quae priores terrae incolas a Doribus invadentibus subactos complectatur. Qualem hanc ipsam Aegialensem fuisse statuimus, ab Aegialo, Adrasti filio, denominatam, cum ipsa olim Sicyon unâ cum agro adiacente *Aegialis* appellata esset, et qui in parte septemtrionali ad maris litus (αἰγιαλὸν) habitabant, Achaei dicerentur Αἰγιαλεῖς: de quibus conf. Spanhem. ad Callimach. in Del. 73. Strab. VIII pag. 382 s. 587 A. De ipso heroe, unde tribus nomen duxerit, conf. Apollodor. III, 7, 3. Pausan. IX, 5 §. 7. — Ad verba τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας conf. V, 65.

Cap. LXIX.

ἐπὶ τούτου ἔχων] De praepositione ἐπὶ conf. nott. ad V, 65. 68. — Usum particulae καὶ in verbis αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι notavit Matth. Gr. Gr. pag. 708. Mox dedi μοῖραν pro μοίρην.

πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ κ. τ. λ.] Ita e Sancrofti libro, accedentibus postea binis Parisinis codd., dederat Wesselingius

πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς

pro vulg. πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντων πρὸς τὴν κ. τ. λ., ipse proponens emendationem a Schaefero et Borheckio in textum receptam: ἀπωσμένων πάντων, τότε πρὸς τὴν κ. τ. λ. *populum* intelligens *antea iuribus omnibus liberae civitatis depulsum*. In quam sententiam h. l. quoque expresserunt et Miot et Lange. Nos cum Schweigh., Gaisf. et Matth. revocavimus Sancrofti libri lectionem, probante quoque Werfero in Actt. philoll. Monacc. I pag. 228 seq., cui in Vallae interpretatione acquiescendum esse videtur: „*postquam enim populum Atheniensem antea alienatum* (a se), *tunc omnem ad suam auctoritatem redegit.*" Participium ἀπωσμένον si a verbo ἀπωθεῖσθαι, i. e. *aspernari* (quod addito obiecti accusativo sic reperitur I, 95. 152 alibi) repetas, subintelligendum cum Werfero ἑωυτὸν, ut I, 199; sin ab ἀπωθεῖν *abalienare* (ut apud Isocrat. De permutat. 29) derives, supplendum eodem Werfero auctore ἑωυτοῦ. Et hoc sane praestaret, opinor, modo alius succurreret Herodoti locus, in quo ἀπωθεῖν s. ἀπωθεῖσθαι hoc inveniretur sensu. Itaque *populum* intelligo antea *remotum* s. *abalienatum* a Clisthene Alcmaeonida; nam Alcmaeonidarum gentem piaculo pressam et optimatium partibus quam maxime deditam invisam habuit populus indeque etiam animo quam maxime alienato fuit in Clisthenem, hac gente et ipsum prognatum. De quo viro sic iudicavit Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 269: „Reiner Sinn für Democratie ist ihm, einem Sprössling des königlichen Adels, schwerlich beizulegen; vielmehr bezeugt mit klaren Worten Herodotus, dass in der Partheiung, wo Klisthenes und Isagoras als Häupter einander entgegenstanden, jener erst, als er in Gefahr kam, zu unterliegen, das niedere Volk sich befreundete und hieraus, also aus einem Streben, den Nebenbuhler zu überbieten, sind seine Einrichtungen zu beleuchten." Niebuhr. (Hist. Rom. I pag. 507) iniuste egisse statuit Clisthenem, cum civitatis classibus mutatis, ipsos civitatis ordines sustulerit eamque introduxerit aequabilitatem, quae ad nimiam populi potestatem, democratiam vulgo dicunt, omnes res perduxerit.

προσεθήκατο] i. e. *ad suas partes traxit*, ut paulo post: τὸν δῆμον προσθέμενος, *cum plebem suam fecisset, sibi adiunxisset*; ubi quod Sancrofti liber affert: τῷ δήμῳ προσθέμενος significaret: *cum populi se partibus addidisset*: id quod ab hoc loco alienum esse nemo non intelligit. Simili fere sensu Noster V, 66: τὸν δῆμον προσεταιρίζεται; atque I, 53

φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασ-

φίλους προστίθεσθαι (quod I, 56 dicitur προσκτήσασθαι φίλους) *amicos sibi conciliare, adiungere* apud Thucydid. VI, 18. Herod. III, 74. Quae afferens Valckenaerius, ita subscripsit: „Dum favebat optimatibus inprimis Isagoras, adversarius in administranda republica Clisthenis restituit plebis auctoritatem; quam in imperio populari constitutam a Solone Pisistratus filiique labefactaverant.“ Add. προσποιεῖσθαι V, 71 ibiq. nott. Quibus vero muneribus populum sibi devinxerit Clisthenes, commemorat Isocrat. Areopag. 6. p. 220. De Big. 10 pag. 612. Atque ad hoc Clisthenis studium populare spectare videtur Wachsmuthio I, 1 p. 269 not. 24 verbum ἐλευθεροῦν, quo supra Noster usus V, 65. 66, ubi Tu vid. nott.

τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων] Pertinent huc, quae supra exstant V, 66: τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε. Clisthenes quatuor prioribus tribubus sublatis, decem constituit novas, per quas omnes demos s. vicos, quorum numerum vulgo tradunt CLXXIV, ita distribuit, ut quaevis tribus s. φυλὴ certum quendam complecteretur demorum numerum. Atque hoc ipsum est, quod Herodotus paulo post his enuntiavit verbis: δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς, i. e. *in decem vero tribus etiam demos distribuit* (singulos); quem loci sensum esse iam bene vidit Corsini in Fast. Att. III pag. 128 a *Cr.* laudatus; quamquam sunt, qui haec verba ita intelligant, ut in singulas tribus decem Clisthenes distribuerit demos: ex quo omnium tribuum efficitur numerus centenarius, a Clisthene bene constitutus, qui primus agrum Atticum in centum diviserit partes, quibus δήμων dederit nomen. Conf. Schömann. De Comitt. pag. 363 seq. coll. C. F. Hermann. Lehrbuch d. Hellen. Staatsalterth. §. 111 pag. 209. At omnes demos, quos novimus, si supputemus, multo maior quum existat numerus (nam centum septuaginta quatuor ferme novimus demos), quumque vel ante Clisthenem demorum inveniatur mentio, quos igitur a Clisthene primo institutos et temporum decursu a centenario numero ad centum septuaginta quatuor usque crevisse negamus, dissentiente quamvis ipso Niebuhrio (Rom. Histor. I pag. 426. II pag. 377 coll. Wachsmuth. l. l. II, 1 pag. 22), vix illa quidem stare poterit interpretatio. Itaque acquiescendum in ea quam dedimus loci interpretatione probatâ quoque Wesselingio et aliis Herodoti interpretibus ipsique Wachsmuthio l. l. I, 1 pag. 271, improbante quamvis

σύνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῷ κα-
70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἑσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾶται τάδε. ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυ-

Isagoras, Cleomene Spartanisque in auxilium vocatis, per speciem sceleris Cylonii [interfectus Cylon a. 612.]

C. F. Hermanno l. l. pag. 210 et Bake in Bibl. crit. IV p. 272 seq.; qui si illud, quod nos posuimus, dicere voluisset Herodotus, non dubitat, quin ille scripserit: *εἰς δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε φυλάς*, ubi articulum *τὰς* ante *φυλὰς* omissum equidem aegre desidero. Ipse Bakius ab Herodoto ita scriptum fuisse autumat: *καὶ δὴ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς*. Ut autem minime hoc ex Herodoti verbis colligi poterit, Clisthenem primum constituisse demos, ita equidem haud intercedam, si quis demos, iam antea constitutos, a Clisthene melius constitutos esse contendat. Ac legitur Aristotelis quidam locus e deperditis rerum publicarum libris, opinor, depromptus (quamquam in huius operis fragmentis a C. Neumanno collectis frustra quaesivi) in Schol. Aristoph. Nub. 32, ubi ipse Clisthenes naucrariarum loco demos fertur instituisse itemque naucrarorum loco *demarchos*, qui singulis demis eodem modo praeessent, quo naucrari naucrariis. Et cf. quoque C. L. Grotefend. in scriptione de demis et pagis Atticc. (Gotting. 1829) pag. 10 not., cui et ipsi Herodoti locus recte se habere videtur, quamquam certam sententiam pronuntiare non audet, aliis rem diiudicandam relinquens.

δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε] Phylarchorum nomen in his falso tradi statuit C. F. Hermann. l. l. pag. 209, cum qui singulis tribubus s. *φυλαῖς* praefecti fuerint, vocati sint *ἐπιμελεταὶ τῶν φυλῶν*, de quibus vid. Schömann. De Comitt. p. 369, *φύλαρχοι* autem apud solos reperiantur equites. Ita enim Aristoteles pag. 80 Neumann. ex Harpocrat. p. 344 *φύλαρχός ἐστιν ὁ κατὰ φυλὴν ἑκάστην τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων ὑποτεταγμένος δὲ Ἱππάρχῳ*. Sed inde non sequitur falsa tradere patrem historiae, cui hoc vitio vertere vix licebit, quod nullam *φυλοβασιλέων*, qui antiquo ex more ad sacra curanda constituti, ad ipsam rerum publicarum curam minime pertinebant; conf. Tittmann. Griech. Staatsverf. pag. 274 seq.

Cap. LXX.

Ἐν τῷ μέρεϊ] i. e. *vicissim*. Tu conf. I, 26 ibiq. nott. VII, 212 ibiq. Wesseling. De Cleomene, cuius mox mentio, conf.

Clisthenem cum aliis multis solum vertere cogit.

τῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω 2 2τὴν γυναῖκα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων 3„τοὺς ἐναγέας" ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε 407

supra V, 64 et ad ξεῖνον V, 63 ibique nott.

τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν κ. τ. λ.] δὲ e Florentino cum recentt. edidi pro δή. Est vero hic sensus loci: *Cleomenem criminabantur*, vel omnino: *Cleomenes dicebatur, perhibebatur*, ut Valcken. observat ad Herodot. VI, 115, ubi vid. nott. Paulo infra: οἱ Ἀλκμαιωνίδαι εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου. Add. V, 73 fin. Sintenis ad Plut. Themistocl. 21 pag. 140 plura dedit de locutione αἰτίαν ἔχειν *culpam sustinere, crimen habere.* — φοιτᾶν eodem sensu, quo II, 115. IV, 1, ubi vid. nott. Hinc in Aristidis scholiis pag. 45 Frommel. καὶ γὰρ ἐτύγχανε μοιχεύων τὴν τοῦ Ἰσαγόρου ὁ Κλεομένης.

Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων] Non sequitur δεύτερα δὲ vel simile quid, nisi hoc ipsum e totius sententiae nexu intelligi quodammodo ac bene suppleri poterit. Nam *primum quidem Clisthenem ille discedere urbe iussit;* quo facto, *dein* varia in civitate constituit cap. 72 enarrata. Nam *primum* quidem septingentas eiecit familias, *deinde* senatum dissolvere studuit. Ubi invenitur δεύτερα, non praeeunte πρῶτα, quemadmodum V, 111.

ἐξέβαλλε Κλεισθένεα] ἐξέβαλλε e Florentino dedi cum recentt. edd. pro ἐξέβαλε, quod Schaefer. retinuit ex editione Wesselingii, quum ἐξέβαλε, *expellendi conatum* et *voluntatem* indicet, ut I, 68. III, 53. coll. Gottleber. ad Thucydid. I, 126. Quod idem haud scio an e Florentino infra quoque V, 72 reponi debeat. Schweighaeuser. nostrum locum sic Latine expressit: *„primum igitur Cleomenes praecone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit,"* alterum locum V, 72 ita: *„postquam Cleomenes misso praecone eiiciendum urbe Clisthenem et piaculo contaminatum edixit."* Malim equidem, ut imperfecti ἐξέβαλλε vis ac ratio melius cernatur: *urbe cedere* (Clisthenem) *iussit* si *urbe eiicere voluit.* Bene Lange hunc in modum vernacule: *„Zuerst schickte nun Cleomenes einen Herold und* v e r w i e s *den Clisthenes aus der Stadt."* Ad verbum ἐπιλέγων conf. locos similes V, 4. IV, 65 et de articuli vi in voce τοὺς ἐναγέας Matth. Gr. Gr. p. 553.

ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε] Distinctionem post πέμπων in Schaeferi editione sustuli cum

ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' οἱ φί-
71 λοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομά-
σθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιο-
2 νίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησά-

Gaisf. Nam ταῦτα ad ἔλεγε pertinet, hoc fere sensu: „haec caduceatorem mittens dicebat Cleomenes ab Isagora edoctus, qui ipse ab hoc crimine, quo Alcmaeonidae tenebantur (ἐναγέες inde dicti) liber erat." Mox dedi αὐτῶν pro αὐτέων.

Cap. LXXI.

οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν] Schwgh. ante Ἀθηναίων requirit praepositionem ὑπό. Qua quidem vix opus. Nam is fere loci sensus: *Inter Athenienses qui Enagees sunt s. vocantur, eam ob causam ita vocati sunt.* Loci argumentum persequitur Schol. Aristid. pag. 44 seqq. Frommel., quocum potissimum confer. Thucydides I, 126, ubi vid. Duker., qui reliquos scriptores, apud quos eiusdem rei mentio, indicavit et ipsius vocis Ἐναγεῖς rationem exposuit: quippe quae non de iis tantum, qui ipsi piaculum commiserant et scelere se polluerant, verum de posteris quoque eorum adhibetur.

ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης] Eadem ferme Thucydides l. l., ubi simili modo additum ἀνὴρ, de quo cf. III, 125. Hanc Cylonis victoriam Larcher. retulit ad Olymp. 35 s. 640 a. Chr. n. Göllerus (ad Thucydid. l. l.) cum aliis ad Olymp. 30 s. 660 a. Chr. n.; turbas ad Athenas occupandas idem Larcher. reiicit ad Olymp. 42, 1 s. 612 a. Chr. n., in quo convenit cum Herodoti interpretibus. De Cylonis turbis ita iudicat C. F. Hermann. Lehrbuch. etc. §. 103, ut nimia legum Draconicarum severitate excitatas putet; quas leges qui tum reipublicae gubernacula tenuerint optimates cum severe exercuerint sperantes eo facilius democratiae tum nascentis semina reprimi posse, secus tamen accidisse idem Hermannus observat; quandoquidem Cylonem qui devicerint, mox ob infidiam in Cylone capto ac trucidato commissam, loco, quem tenebant in rebus publicis, summo deiecti vel urbe cedere coacti sunt Alcmaeonidae, gravi piaculo illi quidem obstricti.

οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε] Duo codd. ἐκόμισε, accedente Eustath. ad Il. p. 165, 16 s. p. 125, 3. At nihil mutandum. Nam verbum κομᾶν, quod proprie valet: *alere comam*, ut I, 82. 195 etc. deinde quoque significat *spiritum sibi*

μενος δὲ ἑταιρηΐην τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν
τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρα-
3 τῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὤγαλμα. τούτους ἀνι-

---

sumere, *μέγα φρονεῖν*, ut Eustath. l. l. expon t, coll. Schol. ad Aristoph. Pl it. 572; unde cum Schweigh. et Schneider. in Lex. Gr. ita interpretari malim: *ob spiritum nimium*, *quo inflatus fuit*, *tyrannidem affectavit* s. magis ad ipsa verba: *tyrannidis acquirendae spe proposita superbiit inflatus*. Cr. citat Wyttenbach. ad Plutarch. Quaest. Graecc. pag. 64 (Vol. II, 1), ubi de ipsa re monetur. Quod continuo sequitur *προσποιησάμενος* accipio: *cum sibi conciliasset*, *ad suas partes pertraxisset*, interprete Valcken. ad VI, 66, ubi citat Thucyd. I, 57. Aristoph. Eq. 215 coll. Herod. IX, 36. Add. qui Herodoti locum laudavit Thom. Magist. s. v. pag. 754 et confer supra V, 66: *τὸν δῆμον προσεταιρίζεται*, ubi vid. citat.

ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὤγαλμα] Ad locutionem conf. V, 12. 25 ibiq. nott. In argumento nonnihil Noster discrepat a Thucydide, qui Cylonem ipsum una cum fratre aufugisse tradit, ceteros vero obsidione pressos ac fame, quâ nonnulli adeo absumti fuerint, ad aram, quae est in arce, consedisse.

τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνις τῶν Ναυκράρων] *τούτους* hic ad Cylonem eiusque socios, *τὴν ἑταιρηΐην τῶν ἡλικιωτέων* refero. Qui Herodoti sunt *οἱ Πρυτάνις τῶν Ναυκράρων*, eorum loco apud Thucydidem I, 126 Cylonem eiusque socios dicuntur *ἀναστῆσαι οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν*, qui iidem paulo ante vocantur *οἱ ἐννέα Ἄρχοντες* (qui tunc temporis plurima in republica tractabant) sive, ut ait Pausanias VII, 25 §. 1: *οἱ ἔχοντες τὰς ἀρχάς*. Quae quomodo cum Herodoteis concilientur, non satis perspici posse ait Valcken., nisi Thucydidem in hisce alium atque Herodotum secutum esse statuas auctorem. Herodoteis utitur Harpocratio s. v. *δήμαρχος* pag. 120 et *ναυκραρικὰ* pag. 250, ubi docet magistratus olim appellatos fuisse *Ναυκράρους*, plura ex Aristotelis Rerum Publicc. libris nunc deperditis afferens; unde ea quoque fluxerunt, quae apud Polluc. VIII, 108. Schol. ad Aristoph. Nub. 37, coll. Suid. s. v. *Ναυκραρικὰ* T. II p. 599 et Photio, leguntur, recte allata in Aristotelei libri fragmentis a C. Neumann. pag. 88 seq. Quae longiora sane quam ut h. l. integra apponantur, id certe evincere videntur, ante *δημάρχους* s. singulorum demorum praefectos a Clisthene, ut volunt, institutos, Athenis fuisse *Ναυκράρους* iam ante Solonem, aliter ac tradit Photius, constitutos, et eodem fere munere, quo qui in eorum lo-

στέασι μὲν οἱ πρυτάνις τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔνε-

cum successerint *δήμαρχοι*, fungentes. Et quum teste Aristotele l. l. quaevis tribus s. *φυλὴ* quatuor comprehenderet trittyes, quae ipsae singulae quaternis constarent naucrariis (quam distributionem ad civilium rerum ordinem et tributa civium ordinanda factam esse tradunt, ortam illam quidem, ut probabilis est Wachsmuthii suspicio in Hellen.Alterthumsk. I, 2 pag. 239, ante Solonem, quo fere tempore novem archontes in Attica civitate constituebantur: quamquam omnino de ipsa harum naucrariarum natura ipsiusque nominis etymo accuratiora desunt: cf. C. F. Hermann. Lehrbuch. etc. §. 99 not. 5), hoc igitur loco ubi *οἱ Πρυτάνις* i. e. *praesides naucrarorum* appellantur, haud scio equidem an cum Wachsmuth. l. l. I, 1 pag. 245. 246 intelligi debeant *οἱ τριττύαρχοι*, qui vocantur, qui per singulos menses vicissim archonti eponymo adfuerint: ita ut Thucydides ipsos novem archontes eorum loco appellare potuerit. Penes quos summam rerum publicarum fuisse curam, ipsa Herodoti indicare videntur verba: *οἵ περ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας*; ut ait Schoemann. De comitt. pag. XII non temere quis coniiciat, eos de publicis negotiis consuluisse ac decrevisse; quamquam in re tam obscura nil affirmare licet. Qui idem Schoemann. l. l. p. XIII not. ** recte eos vituperare videtur, qui Archontes Cyloneae coniurationis tempore prytanes naucrarorum dictos esse putent. „Neque enim (sunt ipsa verba viri doctissimi) verisimile est, illud nomen, si vere archontibus inditum fuisset, tanta oblivione obscurari potuisse, ut a nemine umquam diserte memoratum sit; neque opus est hac coniectura ad conciliandum cum Herodoto Thucydidem. Potest Cylonis obsidio Naucraris eorumque principibus s. Prytanibus mandata esse, sed ita, ut Archontum imperio tota res administraretur, horumque iussis illi parerent.“ Add. C. O. Müller. Dor. II p. 137. 138 de prytanibus Atticis disputantem, qui quatuor numero antiquitus constituti iidem atque *οἱ φυλοβασιλεῖς*, qui posthac vocati sunt, omnes res publicas summo loco administrarint, quique iidem hoc quoque Herodoti loco intelligi debeant, ubi *τῶν Ναυκράρων*, qui reipublicae reditibus administrandis praefuerint, appellantur *οἱ Πρυτάνεις*. Ac nemo fere nescit, antiquiori aevo summos magistratus in Ionum aeque ac Dorum civitatibus haud raro vocari *Πρυτάνεις*, et cum ipsis regibus confundi; de quo plura C. O. Müller l. l. II p. 134 seqq. Wachsmuth. l. l. I, 1 p. 194 seqq. coll. C. F. Hermann. l. l. §. 56 nott. 11. Qui *Πρυτάνεις*

μον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας· ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

72 Ibi dum Cleomenes, Isagorae gratificaturus, res novas Athenis molitur, Athenienses, ar-

Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί· ἀπικόμενος δὲ ἀγηλα-

---

certe multum distinguendi ab iis, quos postea, florente republica Attica, hoc nomine constitutos invenimus senatus praesides, de quibus, ne plura, vid. C. F. Hermann. l. l. §. 127 not. 5 seqq.

οἵπερ ἔνεμον] i. e. *qui regebant, administrabant*, quo eodem sensu verbum νέμειν I, 59. Unus liber ἔνειμον, alii ἐνέμοντο: utrumque male.

ὑπεγγύους πλὴν θανάτου] i. e. *iudicio et poenae obnoxios exceptâ capitis poenâ.* Quae Thucydides l. l. sic effert: ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσι, i. e. *ea lege et conditione* (cum illis, scil. ut surgerent araque discederent, persuasissent) *ut nullo malo afficerentur.* Quibus, ut Dukeri utar verbis, Thucydides significat, eos noluisse surgere nisi accepta fide de incolumitate, quam tamen postea violatam esse novimus. Plutarch. in Solon. cap. 12 init. pag. 84 A. Megaclem Archontem illis persuasisse scribit ἐπὶ δίκῃ κατελθεῖν, i. e. *ut se iudicio sisterent*, de incolumitate pacta tacens, quam ipse Noster indicat his verbis: ὑπεγγύους πλὴν θανάτου, quae ita reddidit Valla: *data fide puniendi eos citra mortem.* Ubi ὑπεγγύους non ad τὰς Ἀθήνας sed ad τούτους spectat. Vox ἐχέγγυος simili in re apud Sophocl. Oedip. Colon. 275, ubi conf. interpretes.

Cap. LXXII.

ὑπεξέσχε] i. e. *clam discessit, se sustulit*, ut VI, 74. VIII, 132. Paulo ante dedi ἐξέβαλλε pro ἐξέβαλε, de quo vid. nott. ad V, 70. Mox restitui ἧσσον a Schaefero libris invitis mutatum in ἔσσον, idemque feci V, 86. 103. VI, 123. VII, 10 §. 4. VII, 18. 213 coll. V, 102, ubi in lectione ἑσσώθησαν omnes conspirant libri itemque V, 118. 119. VI, 9. 92. 108. VII, 142. 153. 154. 166. 237. At VI, 52 e Sancrofti libro ac Florentino reposui ἧσσον pro vulg. ἔσσον, et VII, 129 e Sancrofti libro et Aldina. Ad verba παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας conf. nott. ad I, 21. De *Clisthene* Cr. Ciceronem quoque conferri vult. De Legg. II, 16 §. 41 ibiq. Görenz. p. 165.

οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ] οὐ omissum apud Suid. s. v. ἀγηλατ. et ἐπίστια (T. I p. 27), quae h. l. ut V, 73 dicuntur

2 τέει ἑπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τά οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσα-3 γόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθε- 407 σθαι, ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στα-4 σιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης, ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λα-5 κεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχήσειν, ἤϊε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσε-

mis sumptis, Spartanos atque Isagoram [c. 74.] expellunt, Isagoreos necant

---

familiae. Quo eodem sensu apud Dionysium Halicarnass. aliquoties occurrit τὰ ἐφέστια, Antiqq. Romm. I, 24. 67. III, 9. Glossa Herodotea: ἐπίστιον· ἔποικον κατάλυμα et: ἀγηλατέειν· διώκειν, φυγαδεύειν, ἐπιτάττειν, ὑβρίζειν. ὑπέθετο est: *indicaverat, suaserat*, ut V. 92 §. 7 et I, 107, IV, 135.

τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε] Schweighaeuserus: „*magistratus tradidit.*" Bene sic Lange: „*und gab die Regierung in die Hände von drei hundert Anhängern des Isagoras.*" Nam ἀρχαὶ latiore sensu ad omnes magistratus muneraque publica referuntur, teste C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 125 not. 2 coll. §. 108 not. 3. Itaque h. l. ἀρχὰς ad senatum referre malim, in quem Cleomenes trecentos Isagorae socios receperit, omni rerum publicarum cura iis permissa. — De ipso Isagorâ *Cr.* conferri vult Corsini Fast. Atticc. P. III p. 130 seq. Valla pro στασιώτῃσι legisse videtur στρατιώτῃσι, cum habeat: *militibus.* Cf. V, 104. Ad locutionem τὰ αὐτὰ φρονήσαντες conf. Herod. I, 60 init. V, 3, 117. — In seqq. dedi ἦσαν αὐτῶν pro ἔσαν αὐτέων.

Ἐπετελέετο — ἡ φήμη] φήμη quae hic dicitur, infra vocatur κληδών, coll. IX, 100. 101: ita ut utrumque vocabulum de voce divinitus quasi vel ex occulto ad hominum aures inexspectato accedente, atque de quovis omine ex fortuita hominum voce suscepto adhiberi videatur. Cf. I, 43 ibique citata.

ἤϊε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ] De interiori ac sanctiori aedis parte accipio, quae ipsi deae consecrata erat, cum altera eaque minor pars Pandroso esset dicata, teste C. O. Müller. De Poliad. p. 23, et, notante *Cr.*, in Götting. Anz. 1822 nr. 47 pag. 463. Cf.

ρέων· ἡ δὲ ἱρηΐη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε· „Ὦ ξεῖνε Λα-
6 *„κεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· „οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ'*
7 *„Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληηδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ*
8 *τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφὸν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λή-*

Herod. VII, 140. IX, 116. Quod vero in seqq. sacerdos dixit: *μηδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν*, id latiori sensu accipiendum, ita ut omnem locum sanctum, nec tantum aedem interiorem quo minus intraret, sacerdos illi interdixerit. Cf. VII, 140. IX, 116. Nam de Pandrosio, quae cella cuivis obvia et duplici aditu permeabilis erat, cogitari nequit. Cf. C. O. Müller. l. l. — Verba *ὡς προσερέων* interpretor: *salutaturus deam*, Minervam scil. Quae continuo memoratur *ἱρηΐη* (s. *ἱερεία*) Minervae Poliadis est sacerdos, quae molestis quamvis legibus obstricta, inter primas tamen Athenarum erat dignitates, ut monstrant quae citat C. O. Müller. Aeginett. pag. 70. Nam e nobilissima et antiquissima Butadarum s. Eteobutadarum stirpe illa orta erat, cum haec gens sacerdotium hoc a prisca inde aetate sibi retinuisset. Cf. Aeschin. de falsa legat. §. 20 (§. 42 Brem.).

πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι] i. e. *priusquam intrasset*. Quo eodem significatu verbum *ἀμείβειν*, ut notat Wesseling. in Sophocl. Philoctet. 1256. Euripid. Electr. 750. Aeschyl. Choephr. 569. [563 Blomfield., cuius Glossarium vid.] — In seqq. pro *χώρει* Schweigh. exspectabat *χώρεε*. Cum eodem Schweigh. et ceteris edd. retinui *Δωριεῦσι*, cuius loco Schaeferus *Δωριῆα*.

ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων] Respexit haec Aristophan. Lysistr. 273 [267 Both.]. Ad ea, quae sequuntur: *κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ* conf. nott. ad I, 209.

καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφὸν] *τὸν Δελφὸν* e Pausania VI, 8 §. 4, qui h. l. respexit, dudum correxit Palmerius, cum omnes libri ferrent *τὸν ἀδελφεόν*. Ad *Τιμησίθεον* Cr. conferri vult Drakenborch. ad Liv. V, 28. Quae sequuntur *ἔργα χειρῶν*, satis intelligitur e Pausania, eo pertinere, quod in pancratio tres ille victorias Pythicas duasque Olympicas retulerat, *ἔργα λήματος* ad fortitudinem bellicam refero. Nam

ματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μέν νυν
73 δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα
Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα
ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέ-
λους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι
πρὸς Πέρσας· ἠπιστέατο γάρ σφι Λακεδαιμονίους
2 τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ
τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντε-
ταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρ-
χος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς
οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι.
3 πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκορύφου σφι
τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλέϊ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν

Revocatis Clisthene caeterisque exsulibus, dum Athenienses vindictam Spartanorum veriti, Persarum auxilium frustra ambiunt,

utraque laude insignis fuit *Τιμασίθεος*, ut Pausanias l. l. eum appellat. *λήματος* recte Florentinus et Sancrofti liber. Alii *λήμματος*; minus bene, ut notat Wesseling. citans Pierson. ad Moer. p. 245 nott. ad Diodor. II, 58 Graev. ad Lucian. Soloec. 5 [T. III p. 563 ed. Reitz.] Valckenaer. Observv. II, 5. Ipsam vocem veteres grammatici exponunt, *θάρσος*, i. e. *animum fortem*, *generosum adeoque audacem*, ut V, 111. VII, 99. IX, 62. Glossa Herodotea: *λῆμα· ἀξία καὶ ἀνδρεία*.

Cap. LXXIII.

τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια] Cf. nott. ad V, 72. In seqq. quae ante *Λακεδαιμονίους* vulgo inserta legebatur praepositio *πρὸς*, ex antecedentibus *πρὸς Πέρσας* male huc illata, eam cum Schweigh. et Gaisf. prorsus sustuli. Matthiae uncis incluserat, ut suspectam voculam. — Ad verbum *ἐκπολεμῶσθαι* cf. III, 66 ibique nott. Cr. his addit similem locum Dionysii Halic. A. R. V, 40 pag. 934 Reisk.; de temporum ratione in iis, quae h. l. enarrantur, idem conferri vult Corsini Fast. Attic. P. III p. 131. Ad vocem *ὕπαρχος* in seqq. conf. nott. ad V, 25.

τίνες ἐόντες ἄνθρωποι καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι] *πῇ* e Sancrofti libro dedimus cum recentt. edd. pro vulg. *ποῖ*. De ipso interrogationis genere conf. nott. ad I, 35.

ἀπεκορύφου σφι τάδε] i. e. *summatim dixit*, *paucis verbis rei summam declarans*. Vid. Suidas T. I p. 252, qui explicat *προφανῶς ἔλεγεν* coll. Hesych. I pag. 434, ubi vid. Albert., quibus Wesseling. addit Dionys. Halic. T. II p. 140 [De Thucyd. iudic. IX p. 828, ubi: *οὐδὲ ταῦτα συγκορυφώ-*

τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
4 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας εἶχον.

Cleomenes cum exercitu Peloponnesio, simulque Boeoti ac Chalcidenses, Atticam invadunt.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιϋβρίσθαι ἔπεσι 409
καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι· συνεξ-
2 ῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἱρέουσι καὶ

σας de narratione nondum finita, cum paulo antea ἐκπληρῶσαι τὴν διήγησιν de narratione penitus absoluta]. Portus contulerat Hesiod. Opp. 106 (93): λόγον ἐκκορυφώσω.

εἰ μὲν διδοῦσι — γῆν τε καὶ ὕδωρ κ. τ. λ.] De his vid. nott. ad IV, 126. pag. 503. 678, et de ratione particularum μὲν et δὲ nott. ad IV, 65. — Mox dedi ἐπὶ σφέων αὐτῶν (pro αὐτέων) βαλόμενοι, de qua locutione vid. nott. ad III, 71. Add. V, 106.

αἰτίας μεγάλας εἶχον] εἶχον pro vulg. ἔχον cum recentt. edd. dedi e Sancrofti libro ac Florentino. De locutione conf. nott. ad V, 70.

Cap. LXXIV.

ἐπιστάμενος] Recte Schweighaeus. *quum — existimaret.* Quo eodem sensu I, 122. 156. III, 66, alibi. Ad locutionem ἐς τὸ conf. II, 116 ibique nott. et Struve Spec. I pag. 41.

ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα] i. e. *in agrum Eleusinium invasit;* ubi articulum τὴν plures codd. omittunt, ut V, 76. VII, 75. Ad ipsam narrationem cf. Pausan. III, 4 §. 2 pag. 212 et Schol. ad Aristoph. Lysistr. 273 [267 Both.]. — ἀπὸ συνθήματος plane ut VI, 121 ἐκ συνθήματος *ex composito.* Vid. Thucyd. VIII, 99.

Οἰνόην αἱρέουσι καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς] „Duplex erat *Oenoe* in Attica regione, altera ad Eleutheras, ad Marathonem altera [de quâ vid. Kruse Hellas II, 1 pag. 273 seqq.]. Harpocrat. *Οἰνόη ἡμῖν δῆμος τῆς Ἱπποθοωντίδος πρὸς Ἐλευθέραις, ἡ δὲ τῆς Αἰαντίδος πρὸς Μαραθῶνι.* Prior hic designari videtur, quae in ipsis Boeotiae finibus Thebas ex

Ὑσιὰς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες χώρους τῆς

---

agro Attico profecturis transitum dabat. De ea Thucydides II, 18 cum nota doctissimi Wasse." *Wesseling.* ad Diodor. Sic. IV, 60 fin. Atque Wasse l. l. aliorum attulit locos, ubi huius demi fit mentio, cuius situm si quaeras, diversimode nunc statuunt peregrinatores; ita ut hoc modo certum sit, in faucibus, quibus nunc nomen *Saranta Potamoi*, quaerendam esse veterum Oenoen; hoc vero disceptatur, utrum qui nunc vocatur locus *Gifto Castro*, ruinis quibusdam insignis, pro ipsa veterum *Oenoë* haberi possit, an in planitie, quae hinc extendatur, Oenoën sitam fuisse probabilius sit: quod mihi certe praestare videtur, qui ruinas prope Gifto Castro ad Eleutheras referre malim. Tu vid. interprett. ad Thucydid. pag. 300 seq. ed. Gervini.

Ὑσιὰς in Herodoteis libris legitur omnibus. Apud Thucydidem III, 24 codd. *Ὑσίας*: de qua accentus diversitate monuisse video Poppo. in Schulzeit. 1832 pag. 1020. — Quae urbs teste Harpocratione (ubi *Ὑσίαι*) s. v. pag. 338 et Stephan. Byz. p. 730 (quo auctore et *Ὑσίαι* et *Ὑσία* in singulari dicitur) et Suid. III pag. 567 fuit Boeotiae, cuius ruinas una cum Eleutherarum reliquiis se vidisse testatur Pausan. IX, 2 §. 1. Nec longe ab Eleutheris abfuisse iuxta Cithaeronem Herodoti *Ὑσιάς* commonstrant hi fere loci: Herod. VI, 108. IX, 15. 26. Euripid. Bacch. 750. Thucyd. III, 24, ubi conf. Wasse et Duker. Quod oppidum ad Boeotiam cum proprie pertineret, Olymp. 65, 1 ab Atticis occupatum videri (cf. Herod. VI, 108) demisque Atticis adscriptum probabiliter ponit C. O. Müller. Orchomen. p. 410 seq.; ita ut, quo tempore haec agebantur Olymp. 68, Atticae terrae sane fuerit demus. Inde *Ὑσιαί* a demorum Atticorum catalogo vix alienae erunt, ut statuit Grotefend. De dem. et pag. Atticc. pag. 41, qui inter demos suspectos retulit. Videntur autem Boeoti eam ob causam huic oppido recuperando valde studuisse, quod ad viam illud situm erat, Thebis Athenas ducentem, introitumque parabat in regionem Atticam; de quo vid. C. O. Müller. l. l. pag. 488 seq. Plura Kruse II, 1 pag. 285 seqq. Hinc nulla in Herodoti verbis opus emendatione, qualem in mente habuisse videtur Valckenaerius; nec magis necesse cum Larchero pro *Ὑσιάς* substituere *φυλήν*; quod nimis violentum merito iudicat Schweighaeuser.

ἐπὶ τὰ ἕτερα] i. e. *ab altera parte*, cum scil. Boeotia septentrione et occidente, Chalcidenses *ab altera parte*, i. e. ab ori-

3'Αττικῆς. 'Αθηναῖοι δὲ, καί περ ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, ἐοῦσι ἐν 'Ελευσῖνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα.

75 Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρητος, ὁ 'Αρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν 2τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. 'Από δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπε-

Sed priusquam res ad manus veniret, orta dissensione inter Peloponnesios adeoque ipsos Spartanorum reges, Cleomenem et Demaratum, (unde lex Spartae lata, ne posthac ambo reges una in bellum exirent) socii dilabuntur.

---

ente agrum Atticum invaderent. Eodem pacto ἐπὶ δεξιὰ, ἐπ' ἀριστερὰ I, 51. II, 93. IV, 191 etc. Distinctionem ante ἐπιόντες cum Gaisf. sustuli, cum accusativus χώρους aeque pertineat ad ἐσίνοντο.

ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι] i. e. *cum ancipites haererent*, quonam se primum verterent, ad Boeotos an contra Chalcidenses. — Mox ἐς ὕστερον scripsi seiunctim, ut V, 41, ubi male vulgo ἐσύστερον. — Pro ποιήσεσθαι unus Sancrofti liber ποιήσασθαι. Ad verba ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα conf. nott. ad I, 62.

Cap. LXXV.

Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην] i. e. *cum in eo essent exercitus, ut manus consererent.* Tu conf. de verbo συνάπτειν in talibus IV, 80. VI, 108. I, 18 coll. VII, 158. Siebelis ad Pausan. T. V p. 276, τὰ στρατόπεδα *exercitus, copiae* sunt, ut monuimus ad Plutarch. Philop. p. 58. Add. Herod. V, 112. Ad verba σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον conf. III, 25. 45. Attigit eadem Schol. Aristid. p. 44 seq. ed. Frommel. coll. Dio. Chrysost. pag. 459 A.

μετεβάλλοντο] Ita meliorum codd. e consensu dedi pro μετέβαλλον, quod ex Aldina fluxerat, quodque et ipsum stare posse alii docent loci, ubi activum notione reciproca adeoque passiva reperitur I, 65. 66. VIII, 109. VII, 170, quibus add. Gataker. ad Antonin. V, 13. Unde Schweighaeuserus in Lexic. Herod. μετεβάλλοντο e scholio natum videri scribit. — In seqq. Gaisford. βασιλῆας, quod miror, intactum reliquit. Equidem reposui βασιλέας, quod Matth. quoque dedit.

μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι κ. τ. λ.] Lex ita se habebat, *ut in posterum alter tantum regum educeret exercitum* (cum adhuc uterque rex ad bellum cum exer-

σθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρα-

citu proficisci soleret), *alteri autem regi, qui domi maneret, Tyndaridarum quoque alter veluti custos relinqueretur et tutelaris deus.* Duo enim cum essent Tyndaridae, Castor et Pollux, totidemque civitatis reges, aequum videbatur, ut regum altero domi manente, alter duntaxat Tyndaridarum in expeditionem assumeretur. Est enim cogitandum de Tyndaridarum signis in bellum assumtis, quae Plutarch. De fratern. amor. p. 478 A. scribit fuisse duo ligna aequaliter distantia duobusque aliis transversis coniuncta. Qui Tyndaridae s. Dioscuri, quos Spartae pie cultos esse (cf. Herod. IX, 73) nemo nescit, rebus bellicis cum praeesse putarentur, a regibus ad bellum proficiscentibus boni ominis causa, veluti *auxiliatores* solemniter evocati assumebantur, regesque ipsos quasi comitari perhibebantur, σωτῆρες (ὄντες) κἀγαθοὶ παραστάται, ut apud Aelianum legimus e poeta antiquo V. H. I, 30, id quod maxime convenit Herodoteis verbis: πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι ἐπίκλητοί σφι ἐόντες εἵποντο, ubi ἐπίκλητοι intelliguntur σύμμαχοι (ut VII, 203). Hinc dimicantibus illi adesse putabantur salutares, ut patet ex Frontin. I, 11 §. 9. Polyaen. I, 41 §. 1. II, 31 §. 4. Cicer. De nat. deor. II, 2, ubi vid. Davis. Nam quae Hemsterhusius collegit ad Lucian. Dialogg. Deorr. XXVI, 1 pag. 331 T. II ed. Bip., huc minus faciunt. Inde vero explicandum, quod Locris Epizephyriis Spartam, cum Crotoniatarum bellum timerent, mittentibus auxiliumque sibi petentibus Spartani responderunt, se copias haud daturos, sed Dioscuros missuros esse, teste Zenob. Cent. II, 17. Eustath. ad Homer. p. 278, 6 s. 210, 30. Atque huc quoque pertinet, quod infra V, 80 memoriae proditum legimus: Aeginetas Thebanis auxilium petentibus misisse *Aeacidas*, heroas suos; quos cum imbecillos atque inutiles comperti essent Thebani, reddidisse feruntur, *viros* (non signa deorum) sibi auxilio mitti cupientes. Add. VIII, 83, ubi ad pugnam Salaminiam Aeginetica navis Aeacidas ad auxilium praebendum arcessivisse dicitur. Nec fugerunt talia Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 p. 385, ubi de μαντικῆς vi in bellicas Graecorum expeditiones disputans, hoc quoque affert, copiis ad bellum exeuntibus heroum rei militari praefectorum signa addita fuisse: quippe quae ad pugnam eiusque exitum multum valere opinabantur. Add. C. O. Müller. Dor. I pag. 408, qui ad huius cultus antiquitatem in mira signorum forma (de qua re conf. Zoega de Obeliscc. pag. 225) conspicuam merito attendi iubet, Tyndaridasque ut

τιῆς· τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο· παραλυομένου
δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυν- 410
δαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ ουτοι 91
3 ἀμφότεροι, ἐπίκλητοί σφι ἐόντες, εἵποντο. Τότε
δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
χων τούς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμο-
λογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν,
76 οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ 95

---

aliis in rerum discriminibus, ita in bellorum quoque periculis salutares fuisse habitos deos, satis hinc colligi posse arbitratur. Quae cum ita sint, in Xenophontis loco de Republ. Lacon. XIII, 2, ubi rex ad bellum proficiscens, primum quidem domi sacra facere dicitur *Iovi agetori* (de quo vid. C. O. Müller. l. l. II p. 99. 240 coll. I pag. 408) καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, ac deinde ubi litavit, ad fines exire; equidem haud scio an cum Schneidero intelligam *Tyndaridas* sive *Dioscuros*, indicatos hac in re omnibus notissima verbis: τοῖς σὺν αὐτῷ; quamvis nuper admodum L. Dindorf. (Praefat. pag. XVIII, ubi Herodotei loci non immemor fuit), commonstrare studuerit *Iovem deosque cunctos* hac dicendi formula significari. Quod mihi quidem nondum persuasit. — Ut ad Herodotum et legem ab eo h. l. proditam revertar, bene observat C. O. Müller. II p. 105, hac lege regum Spartanorum potestatem, quam in bello summam nec ullis legibus temperatam fuisse accepimus, haud diminutam sed auctam fuisse, quum eandem illam aliis institutis diminuere studuerint. Quamquam rarius omnino utrumque regem Spartâ abfuisse idem docet e Xenoph. Hellen. V, 3, 10.

παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου] i. e. *cessante altero, vacante a militia*, nec in bellum proficiscente, sed domi manente. Tu conf. de verbo παραλύεσθαι III, 105 ibiq. nott. — τούτων scripsi pro τουτέων.

Cap. LXXVI.

Τέταρτον δὴ τοῦτο κ. τ. λ.] „Poterat πέμπτον dici; nam, singula si reputes, *quinta* haec fuit expeditio. De *prima*, quae Codro regnante accidit, quam uno solum verbo tangit scriptor noster, videndus praeter alios Pausanias I, 39. *Secundam*, duce Anchimolio parum felici successu susceptam, exposuit Noster cap. 63. *Tertiam*, quae prima fuit Cleomenis in Atticam expeditio, qua ex Attica profugere coacti sunt Pisistratidae, exposuit idem cap. 64 et seqq. [anno 510 a. Chr. n.] Iam *quarta* numerari expeditio poterit ea, quae secunda Cleomenis fuit: quâ arcem Athe-

τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ
2 πλήθεος τοῦ Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗτος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ 1
τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

Quatuor Doriensium in Atticam expeditiones inde a Codri temporibus.

77 Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηΐην ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι
2 Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν· συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ

Athenienses metu Peloponnesiorum liberati, a Boeotis ac Chalcidensibus poenas repetunt,

---

narum Cleomenes occupavit [508 a. Chr. n.]: (cap. 72) sed quoniam exiguam admodum manum (cap. 72) tunc secum Cleomenes habuit, et paucos post dies excedere Attica coactus est; illius nunc expeditionis Herodotus (quemadmodum etiam Pausanias III, 4) rationem non habet: *et quartam Doriensium expeditionem in Atticam susceptam*, [anno 507 a. Chr. n.] illam numerat quae c. 74 et 75 exposita est." *Schweighaeus.*

ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες] i. e. *hostili animo ingressi* s. *quo bellum inferrent.* Quae mox leguntur: ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ (quod cum recentt. edd. reposuimus pro τῶν) πλήθεος Ἀθηναίων, valent: *in commodum plebis Atheniensium* s. *commoda plebi Atticae allaturi.* Ubi cum πλῆθος dicit, *plebem* potissimum respexit, his ipsis Dorum incursionibus in maiorem libertatem vindicatam. Nam πλῆθος haud raro sic ponitur de *plebe*, quae τοῖς ὀλίγοις sive *optimatibus* opponitur. Monuit Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 101. Cf. Herod. III, 80. 81.

ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν]. Quum Peloponneso maximam partem Dores potiti essent simulque Athenarum potestas, advenis undique affluentibus, valde esset aucta, bellum exortum est, in quo Dores Peloponnesii coniunctis armis invasere Atticam, quae non nisi Codri devotione servata est, ita ut Dores regrederentur unamque sibi retinerent Megaram, quae mutatis

ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτα-
3κοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης
ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλ- 411
λουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ τού-
τους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβο-

incolis Dorica nunc assumsit instituta et pro Corinthi colonia censeri coepta est. Plura Kruse Hellas I pag. 541 seq. II, 1 pag. 358. Incidit e Larcheri calculis haec Codri devotio in annum 1132 a. Chr. n. et Megara condita a Doribus in ann. 1131 a. Chr. n.

Cap. LXXVII.

τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι] κληροῦχοι dicuntur *agripetae*, *coloni*, *qui sorte assignatam terrae portionem accipiunt*. Ita enim Schol. Aristoph. Nub. 204: ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνοντες πόλιν πολεμίαν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐκβάλλοντες, κλήρῳ τὴν γῆν αὐτοῖς διένεμον. Glossa Herodotea ad h. l. reddit γεωργούς. Plura de huius vocis potestate dabit C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 117 not. 4. Pertinet huc quam maxime Aeliani locus V. H. VI, 1, qui *quadraginta* tantum κλήρους fuisse memorat: numero, ut Wachsmuth. quoque observat l. l. I, 1 pag. 323 seq. procul dubio corrupto ac falso, cuius in locum Gronovius substituit δισχιλίους κλήρους. Quamvis enim vel ille quem Herodotus et hoc loco et VI, 100 prodit, numerus nimius sane videri queat, minime tamen eo adduci potero, ut falso sic tradi ab historiae patre existimem. Atque C. F. Hermann. (Schulzeitung 1832 pag. 1029) ne Aeliani quidem numerum habet corruptum: sortes enim gentium quadraginta (Stammlose) fuisse ponit, quae singulae denuo inter centum familias fuerint distributae. Atque quum *quadringenti* Chalcidenses ad Plataeam pugnaturi proficiscerentur teste Herodoto IX, 28, probabile censet Hermann., quadringentas fuisse Hippobotarum gentes, quarum bona secundum decem Atticas tribus s. φυλὰς dispertita, illas quatuor mille sortes, quarum mentio apud Herodotum, efficiant. — Ἱπποβόται apud Chalcidenses, ut Valckenaerii utar verbis, vocabantur, *quorum census equis alendis sufficeret*, *atque adeo opulenti*, *optimates* igitur πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέροντες, ut addit Plutarchus Pericl. pag. 164 F. cap. 23 fin., quocum congruit et Strab. X pag. 447 B. s. 685 C. et Aelian. V. H. VI, 1. Add. Herodot. VI, 100. Qui iidem agrorum quoque possessione insignes locupletes dicuntur παχέες, de quo cognomine vidimus ad V, 30. — αὐ-

τέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο
4 οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐν πέδαις δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυ-
5 σάν σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦσαι, κρε-

---

τῶν et τούτων dedi pro αὐτέων et τουτέων.

οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων] „Equidem non opinor sic ab Herodoto potuisse scribi; sed articulo omisso ἱπποβόται δὲ ἐκαλ. οἱ παχ. τῶν Χαλκιδέων.“ *Valcken.* Quae emendatio audacior et a vestigiis nunc vulgati textus longius recedere videtur Hoegero ita h. l. constituenti ὡς δὲ [ἱπποβόται] ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων, ita ut vox ἱπποβόται ex scholio in textum irrepsisse existimetur. Vid. Actt. philoll. Monacc. III p. 495. Mihi vulgata praestare videtur.

ἐν πέδαις δήσαντες] ἐν πέδαις pro vulg. ἐς πέδας e Sancrofti libro alioque cod. reposui cum Matth. et Schaefero. Hinc recte mox ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ut I, 66, ubi conf. nott. Ipsa vero haec vincula in arce fuisse suspensa Schol. Aristidis tradit supra laud. — Ad dativum χρόνῳ conf. III, 13.

διμνέως ἀποτιμησάμενοι] i. e. *eos dimiserunt binis minis aestimatos s. redemtionis pretio binarum minarum in singulos constituto.* διμνέως plures afferunt codd., unde Pollux IX, 65 citat δίμνως. Duo libri διμναίας, ita ut Schweighaeusero Herodotus scripsisse videatur διμναίους. At tu vid. Matth. Gr. Gr. pag. 268. Apud Themistium p. 290 C. (p. 351, 15. 16. Dindorf.) exstat διμναῖος et μναῖος. Ad ipsam rem bene monet Wesseling. ex Herod. VI, 79 binas minas apud Graecos solemne in singulos captivos redemtionis pretium fuisse. Ad nostram monetam si revocaris, e Wurmii rationibus erunt 86 floreni 52 crucig. sive 48 Thaler 6 Gross. Saxon. A Fabio Maximo, ut hoc addam, Romanos ab Hannibale captos redimente, dabantur in singula capita, teste Plutarcho in Fabii Vit. cap. 7 *ducentae quinquaginta* drachmae; quae summa excedit eam, quae apud Graecos invaluit, dimidio minae.

ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν] De praepositione εἰς huic verbo addita non aliter atque verbis κεῖσθαι, καθέζεσθαι, aliis conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1142 seq. Infra V, 95 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον. Ad formulam αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν (ita dedi pro ἔσαν) περιεοῦσαι similia quaedam excitavit Valcken. ex

μάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χερὸς ἕστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι, ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε·

Herodot. II, 181. IV, 121. VIII, 39. Add. Schol. Aristid. l. l.

ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ] *moenia* intelligit *adusta igne*, a verbo *περιφλεύω* ducitur *περιπεφλευσμένων*, quod Pauw. mutatum maluit in *περιπεφλυσμένων*, ob Aristoph. Nub. 395, ubi *περιφλύει*. Sine causa iusta, opinor.

ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου] Quaeritur, quodnam fanum hic Noster intellexerit; nam de certo quodam ac satis noto fano sermonem esse vel articulus praepositus ostendere poterit. Larcherus de Agrauli vel Victoriae *ἀπτερώτου* cella, de quâ eadem cogitare videtur C. O. Müller., in Götting. Anz. 1822 nr. 47 pag. 463 a *Cr.* laudatus, hic agi existimat: de qua tamen aeque ac de Erechtheo (de quo conf. Kruse Hellas II, 1 pag. 96) minime hic agi posse vel inde patet, quod ista, quae diximus fana, in ipsa media fuere acropoli, hoc loco autem fanum intelligi debet, quod ipsi muro ab occidenti erat oppositum. Quod vix aliud esse poterit atque sacellum *γῆς Κουροτρόφου καὶ Δήμητρος Χλόης*, a Pausan. I, 22 §. 3 commemoratum. Nec abhorret loquendi usus; nam *μέγαρα*, de qua voce conf. I, 47. V, 72 eximie de Cereris fanis dici monuit Creuzer. Symbol. III pag. 49. — Ad vim verbi medii *ποιησάμενοι* conf. II, 148. V, 82. Ad locutionem *ἀριστερῆς χερὸς* conf. nott. ad II, 169. Quod sequitur *πρῶτον*, dedi e melioribus codd. Vulgo *πρῶτα*, quod Schaefer. et Matth. retinuerunt. Quantum autem haec Herodoti verba valeant ad eius ipsius aetatem constituendam, de eo vid. C. F. Hermann. in Excursu T. II p. 660. Ac recte videtur Iäger. Dispp. Herodd. p. 25 temporis, quo Athenis Noster commoratus sit, spatium vel ultra belli Peloponnesiaci initium extendere, praesertim cum VI, 98 de malis belli Peloponnesiaci ita loquatur, ut non e fama tantum ista accepisse, sed ipse iis interfuisse videatur.

ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε·] Diodorus in Excerpt. VII in Maii Scriptt. vett. Nov. Collect. II pag. 37 eadem, quae Herodotus paucis enarrans, ex tributo decumarum Boeoticarum Athenienses currum aereum in acropolin dedicasse scribit, ac dein ipsum epigramma profert; quod idem

7 Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

78 Ἀθηναῖοι μέν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν iam multo virium validiores vicinis populis,

---

servavit Aristid. II pag. 380, et quod illustravit Rose, Inscriptt. pag. 60, ubi alias eiusmodi inscriptiones dedicatorias in medium protulit.

παῖδες Ἀθηναίων] De qua locutione conf. nott. ad V, 49. *ἔργματα* sunt *facinora*, quam eandem vocem e coniectura in Herodot. III, 97 restitui voluerat Wesseling. citans Stob. LXXIII pag. 487. T. III pag. 183 Gaisf. Euripid. Orest. 160 (157 Both.). Adiectivum *ἀχλυόεις* novit quoque Apollon. Rhod. IV, 927.

ἔσβεσαν ὕβριν] Illustrat hoc Wesseling. Heracliti dicto apud Diogen. Laert. IX, 2: *ὕβριν χρὴ σβεννύειν μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν.* Versu sequenti pro *τῶν ἵππους* apud Diodor. l. l. exstat *ὧν ἵππους;* ad quem genitivum quod Rose l. l. praepositionem *ἀπὸ* subaudiri voluit, ut in simili galeae Olympicae inscriptione, labi videtur vir doctissimus, cum genitivi huius ratio sic satis pateat. *ἵππους* de *bigis* s. *quadrigis* vulgo intelligi satis notum. Decimas vero rerum bello partarum diis consecrari solitas fuisse, quod pauca ostendunt exempla, quae idem collegit Rose l. l. pag. 215 seq. Add. Herod. III, 57, et qui huius currus aerei e decimis Chalcidensium ac Boeotorum meminit, Pausan. I, 28 §. 2.

Cap. LXXVIII.

δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν κ. τ. λ.] Herodotea citat Stobaeus XLIII, 38 pag. 243 s. T. II pag. 108 Gaisf. Ad locutionem conferri volumus quod legitur III, 82 fin. *καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον.* Cum verbis sqq. *ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον* comparamus, quae exstant III, 80 post init. *κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη κ. τ. λ.* Ad vocem *σπουδαῖον* (*egregium*, *excellens*) conf. IV, 198 ibique nott. *Ἰσηγορίην* Herodoti haud valde differre ab ea, quam aliis locis dixit *ἰσονομίην*, quâ utrâque popularis imperii vis ac notio declaretur, iam monuimus ad III, 82 atque expresse monuit C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 66 not. 6, ubi plura citantur. Indicant vero tales sententiae, quales hic illic per Musarum libros sparsas invenimus, scriptoris animum ab omni sive unius sive paucorum optimatiumque imperio alienum et democratico, quod vulgo dicunt, regimini maxime addictum. Conf. supra V, 66. 92 §. 1. Hic addo similem Ephori sententiam apud Stra-

quos antea, sub Pisistratidis, virtute bellica non antecelluerant. Quantum isonomia ad virtutem civium conferat.

μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον· εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ
2 πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἔπρησσον.

Thebani Athenienses ulturi

79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων „μὲν αὐτῶν οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς πο- „λύφημον δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέε-
2 „σθαι." ἀπελθόντων ὦν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἁλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτῶν τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ 412
3 Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτων· „Οὐκ ὦν ἄγχιστα

---

bon. X pag. 480 s. 735 seq. (p. 165 fragm. ed. Marx) δοκεῖ δὲ φησὶν ὁ νομοθέτης μέγιστον ὑποθέσθαι ταῖς πόλεσιν ἀγαθὸν τὴν ἐλευθερίαν· μόνην γὰρ ταύτην ἴδια ποιεῖν τῶν κτησαμένων τἀγαθά· τὰ δ' ἐν δουλείᾳ τῶν ἀρχόντων ἀλλ' οὐχὶ τῶν ἀρχομένων εἶναι. Ubi Herodoti locus non fugit interpretem.

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι κ. τ. λ.] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1252. Mox cum Florentino dedi ἦσαν pro ἔσαν. Ad τὰ πολέμια conf. nott. ad III, 4 et ad αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ III, 82. Cum verbis seqq. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἔπρησσον comparare licet III, 25 fin. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε.

Cap. LXXIX.

ἐς πολύφημον δὲ ἐξενείκαντας — δέεσθαι] Ad πολύφημον mente addere licet ἀγορὰν, ut in Homeri loco Odyss. II, 150 vel ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πολλαὶ φῆμαι καὶ κληδόνες εἰσί, ut ait Hesychius II pag. 1002 a Wesselingio laudatus, qui ipse cum Pauw. et Reisk. interpretatur: *concionem*, *coetum*. Ad *populum* igitur illi oraculum referunt οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, ut Noster ait VII, 142. Quod, notante Valckenaerio, alibi ab Herodoto dicitur: ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον, Thucydidi ἀνενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον. Et confer sis, quae ad III, 71. V, 36 de verbo ἐκφέρειν monuimus. De voce θεοπρόπος conf. I, 67 et ad verba ἁλίην ποιησάμενοι nott. ad V, 29. Quam Thebanorum concionem h. l. Herodotus ἁλίην vocat, eam

„ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ „Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, „προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τού„των γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ᾖ τὸ
80 „χρηστήριον." Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων, εἶπε δή κοτε μαθών τις· „Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέ-
2 „λει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ λέγονται

Aeginetas ad opem sibi ferendam sollicitant. Qui cum Aeacidas auxilio misissent,

---

apud Demosthenem et in inscriptione quâdam vocari ἐκκλησίαν notat Boeckh. Corp. Inscr. Graecc. I pag. 730. Mox dedi αὐτῶν et τούτων pro αὐτέων et τουτέων.

Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες] Hae civitates pertinebant ad foedus Boeoticum, cuius caput Thebae fuerunt: quamquam quae huius foederis ratio, quae instituta et civitatum singularum munera ac iura, quale Thebarum in singulas imperium adeoque principatus, minime compertum habemus: idque ipsum pro temporum ratione valde mutatum fuisse probabile est. Sic, uti hoc utar Thespienses, quos socios hic laudant Thebani (circa Olymp. 68), mox Persicis bellis potissimum effectum est, ut animis a Thebis quam maxime abalienati existerent; de quo vid. C. O. Müller. Orchomen. pag. 413 coll. 403 seq. et de Boeotorum foedere Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 129. C. F. Hermann. Lehrbuch etc. §. 179 coll. Boeckh. Corp. Inscriptt. Graecc. I pag. 726 seqq. (ubi singula huc spectantia citat) Staatshaushaltung der Athen. II pag. 370, ubi recte monet, Thebas non imperitasse reliquis civitatibus, quae sui iuris plane fuerint, sed primas exstitisse inter pares.

προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον] i. e. *strenuam nobis in bello gerendo continuandoque praestant operam.* Verbum συνδιαφέρειν obvium I, 18 fin. V, 99, ubi Wessel. affert Ioseph. B. Iud. I, 14, 4. Philo Iud. de Agric. p. 209 C. Procop. B. Goth. I, 5. Suid. s. v. T. III p. 400. Ad verba μὴ οὐ τοῦτο ᾖ conf. Matth. Gr. Gr. §. 517.

Cap. LXXX.

Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων] i. e. *Haec igitur dum disceptant.* Verbum ἐπιλέγεσθαι simili fere modo I, 78. V, 30. IX, 97, ne plura. Ad ἐθέλει vid. nott. ad IV, 131 pag. 508, ubi pro V, 86 leg. V, 80. Mox cum melioribus codd. retinui τὸ μαντήϊον, cuius loco quod alii praebent χρηστήριον, id e glossemate ortum videtur. Cf. II, 152.

Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι κ. τ. λ.] Eadem exstant in scholiis ad Pind. Nem. IV, 30 ex Herodoto forsitan ducta. Tu add. Heyne Observv. ad Apollodor. III, 5, 6 §. 1 pag. 239.

„γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· του-
„τέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων
„δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι.“
3 καὶ οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαί-
νεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπι-
καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὡς
4 ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δέ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην

Diodor. Sic. IV, 72. C. O. Müller. Aeginett. §. 2 pag. 10 seq. coll. 114, ubi monet ex eo inde tempore i. e. circa Olymp. 68, 4 Aeginetarum cum Thebanis exstitisse foedus, amicitiam, hospitium, a Pindaro Thebano saepius celebratum, Nem. IV, 22. Isthm. V, 27. VII, 16, quibus add. Herod. VI, 87. Atque huius societatis inter Aeginetas ac Thebanos initae causas idem vir doctus vix hac ex fabula repetendas esse censet, sed ex odio, quo uterque populus flagrarit in Athenienses, quodque vel Pisistratidarum tempore in Athenienses habuerint Aeginetae; unde quoque illud repetendum, quod ante Persica bella Aeginetae Argivorum ac Thebanorum socii indeque Spartanis atque Atheniensibus oppositi fuerint.

δοκέω ἡμῖν—τιμωρητήρων γενέσθαι] De infinitivo, qui excipit verbum *δοκεῖν*, consul. Matth. Gr. Gr. pag. 1036, qui idem pag. 1055 de structura verbi *δεῖσθαι* et pag. 1053 de genitivo (*τιμωρητήρων*), qui infinitivo additur, conferri potest. In proxime seqq. cum recentt. edd. exhibui: *ταύτης ἀμείνων γνώμη*, ubi vulgo *γνώμη ταύτης ἀμείνων*.

οἱ δὲ — τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν] Attigimus ista iam supra ad V, 75. Hoc loco addimus, eosdem Aeacidas (i. e. eorum signa) a Graecis ad pugnam Salaminiam arcessitos esse, teste Philostrat. Heroicc. 19 p. 743 s. 238 Boisson. coll. Soph. II, 1 pag. 546. Plutarcho Vit. Themistocl. 15 pag. 119 E. ipsoque Herodoto VIII, 64. 84. Quo eodem consilio Locri Itali Aiacem Oilei filium ab Opuntiis impetrasse narrantur, cui in acie instructa *χώρην κενὴν* (*vacuum locum*) reliquerunt, teste Conon. Narrat. 18 coll. Pausan. III, 19 §. 11.

Ad ipsos Aeacidas eorumque cultum quod attinet, nemo nescit Aeacum Aeginae insulae regem primum ferri stirpisque generosissimae auctorem (conf. C. O. Müller. Aeginett. p. 21 seqq.) patrem et Pelei, unde Achilles, et Telamonis, unde Aiax prognatus, aeque ille atque Achilles in belli Troiani fabulis maxime celebratus et stirpe generosa insignis. Illum vero Aeacum et ipsum divinos honores apud Aeginetas conse-

81 τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων
δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακι-
δέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων,
αὖτις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι
2 ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν, ἐδέοντο. Αἰγινῆται δέ,
εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης πα-
λαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε,

Thebanis nihilo secius devictis, ipsi, et florentes opibus, et Atheniensibus pridem infesti, Atticam invadunt, magnamque actae partem populantur.

---

cutum esse accepimus, unde valde probabile fit, quod idem Müllerus coniecit l.l. pag. 161 coll. 162, in eius templo s. *Αἰακείῳ* (cf. Hesych. I p. 133 et Herod. V, 89) ipsorum Aeacidarum, quae hoc loco intelliguntur simulacra, condita fuisse, quum Aeacidas, i. e. Aeacum una cum sua stirpe, penates ac deos tutelares colerent Aeginetae, Thebanis inde bello laborantibus auxilio missos. Hinc satis patet *συμπείθειν*, quod plures codd. hic afferunt pro *συμπέμπειν*, recipi non posse; nam Aeacidae sunt, ut recte addit C. O. Müller. p. 163 not., *σύμμαχοι*, *ἐπίκουροι*, *ἐπίκλητοι*, *παρακεκλημένοι*.

Cap. LXXXI.

Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κ. τ. λ.] i. e. *cum Thebani Aeacidarum auxilio freti tentassent* s. *impetum fecissent in Athenienses*. De verbo *πειρᾶσθαι* conf. IV, 80 et ad verba proxime seqq. *τρηχέως περιεφθέντων* V, 1. Mox cum recentt. edd. pro *αὖθις* reposui *αὖτις*, ut Ionum loquendi usus postulat. Cf. Gregor. Cor. de dialect. Ion. §. 64 ibiq. interprett. pag. 473 Schaef.

εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες] i. e. *florenti rerum suarum statu elati*. De voce *εὐδαιμονία* conf. V, 8. 28. Facit huc Aeliani locus V. H. XII, 10: *Αἰγινῆταί ποτε ἐδυνήθησαν τὰ μέγιστα ἐν τοῖς Ἕλλησιν, εὐφορίαν τινὰ χρόνων καὶ εὐκαιρίαν λαχόντες· δύναμιν γὰρ ναυτικὴν ἔσχον καὶ ἦσαν μέγιστοι*: quae verba a viris doctis varie explicata Perizonius recte interpretatur de *facilitate temporum* atque *opportunitate*, quae facile tunc tulerit, ut Aeginetae supra alios ad illam escenderent potentiam. Vix enim de terrae fertilitate, ut quibusdam placuit, hic cogitandum. Paraverant sibi hasce opes Aeginetae mercatura potissimum et, quod cum eo coniunctum est, re navali ita aucta, ut vel mature inter reliquas Graeciae gentes excellerent. Conf. C. O. Müller. Aeginett. pag. 74 coll. 87.

ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους] Ita meliores libri pro *ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους*. Tu conf. nott. ad III, 48. Add. VI, 2. 19. VIII, 144.

Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικήν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

82 Odii Aegínctarum adversus Athenienses in-

Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπι-

---

πόλεμον ἀκήρυκτον — ἐπέφερον] Hoc eo spectat, monente Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 133, quod ex iure antiquo, si pax rupta esset, ante bellum incoeptum legatos sive praecones mitti fas erat, qui res repeterent aut lites exortas ex iure componerent. Quod si non successit, tunc demum e veterum iure arma hostibus inferre licuit. *Cr.* ad h. l. haec adscripsit: „Vid. Stephan. Thes. p. 4971 ed. Valp. Alia significatio implacabilis s. perpetui belli est etiam Plotino non ignota. Vid. Enn. III, 2. 15 pag. 266 B. conf. Ast. ad Platon. Legg. I pag. 14."

μακρῇσι νηυσὶ] *Naves* intelliguntur non tam mercibus vehendis, *quam bellico usui destinatae.* Cf. nott. ad I, 2. Ad verba *κατὰ μὲν ἔσυραν* cf. nott. ad II, 39 de tmesi hic obvia. Add. Fischer. ad Weller. III, pag. 306. Ad formam *ἐσινέοντο* conf. IV, 123. *Cr.* confert Schaefer. Melett. critt. pag. 69. Pertinet huc quoque *συμβαλλεόμενος*, de quâ forma dixi ad I, 68.

Cap. LXXXII.

ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη] „*προοφείλεσθαι* dicitur id, quod a nobis alicui debetur (quod nos debemus alteri, quod alter de nobis commeruit) ob ea, quae ab illo prius in nos profecta erant. Sic *εὐεργεσία προυφειλομένη* apud Thucyd. I, 32 est beneficium, quod quis debet alteri pro meritis in se antea ab illo collatis. Similiter h. l. vulgo haud ita male quidem intelligitur *vetustum Aeginetarum in Athenienses odium;* subtilius vero si spectes, est *odium Atheniensibus debitum ab Aeginetis* (odium quo Aeginetae haud immerito prosequebantur Athenienses) *ob iniurias ab illis sibi prius illatas.* Similem quandam rationem habet usus verbi *προαιδεῖσθαι* [de quo vid. ad III, 140]." *Schweighaeuser.* in Lexic. Herodot. Unde satis intelligitur *προσοφειλομένη*, quod hic duo afferunt codd. (ut *aucta* scil. cogitetur inimicitia, coll. VI, 59) recipi haudquaquam posse, quum, ut vidit quoque Wesseling., pristina inimicitia, quae Aeginetas et Athenienses

2 δαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε 413 καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι, καί σφι ἱδρυ-

veterati origo. Epidaurii ad terram sterilitate levandam Damiae et Auxesiae, (quarum

---

collidebat, consideretur ut vetus debitum. — In seqq. pro *τοιῇσδε* in quibusdam codd. *τοιῇδε*; qui iidem mox *ἐδίδου* pro *ἀνεδίδου*.

Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι] Pertinent huc scholia Aristidis a Valcken. ex parte vulgata et plenius edita a Frommelio pag. 73. 230 (ubi pro *Δαμίης* prave scriptum *Ταμίας*, ac si dea esset *distributrix*, *dispensatrix*) coll. Zenob. IV, 20 et potissimum Pausan. II, 30 §. 5 et II, 32 §. 2, ubi Troezeniorum affertur fama, Damiam atque Auxesiam virgines e Creta Troezenem venisse ibique in seditione ac tumultu periisse lapidatione; unde festum peragi *Λιθοβολίαν*. „Hinc discimus, ait *Valcken.*, sub istis fuisse nominibus *Cererem* et *Proserpinam* cultas sive *Matrem* et *Liberam*: *τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κόρῃ*, est apud Herod. VIII, 65, cuius haec ipsa narratio idem facile persuasisset attendenti; nam quum terra fruges non daret Epidauriis, iussi sunt divinitus istarum signa Dearum dedicare, veluti *θεῶν καρποφόρων*, qua appellatione Tegeatae Cererem colebant et Proserpinam, teste Pausan. VIII, 53 §. 3. [Apud Aeginetas Ceres *θεσμοφόρος* teste Herodoto VI, 91.] Sed rem plane affirmat Pausan. II, 30 §. 5. Eodem ritu Deabus istis, veluti *θεαῖς μεγάλαις* variis in locis sacra fiebant. Cereri non disconvenit nomen *Δαμίης*: quae Epidauriorum populo *τῷ δάμῳ* sive *δήμῳ* fruges daret et *Αὐξησίη alimentaque mitia terris.*" Haec *Valckenaer.* Festum quoque citans s. v. *Damium* [pag. 52 ed. Lindem.] et Macrob. Sat. I, 12, unde Magnam Deam, quam Romani colebant, *Damiam* fuisse vocatam discimus, itemque *Damium* sacrificium in Bonae Deae honorem oblatum *Damiatricemque* eius deae sacerdotem. Unde apud Tarentinos similia sacra, si quidem fides Hesychio I p. 883: *Δάμεια· ἑορτὴ παρὰ Ταραντίνους.* Atque haud scio an eodem respiciant Damnameneus Ideus et Proserpina Cyzicena quae vocatur *Δόμνα Σώτειρα.* Quae cum ita sint, mihi quidem vix dubium, quin *Δαμίας* nomen ad Cererem pertineat, quae *Δαμάτηρ* a Doribus passim vocata aliisque etiam similibus hinc cognominibus ornata est, in quibus omnibus vel *dandi donandive* notio subsit vel ad populum omnem respiciatur, ita ut Ceres Damia *civitatis* quasi perhibeatur *dea*, quae omni populo salutem af-

cultus c. 83. describitur) simulacra oleagina

3 σαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ 85

ferat eo quod omnes nutriat. Tu vid. Creuzer. Symbol. IV p. 304 coll. C. O. Müller. Aeginett. p. 171, qui Valckenaerianam derivationem vocis *Δαμίης* falsissimam esse inde colligi vult, quod Herodoto tum appellanda fuisset *Δημίη*. Et mox p. 172 ita pronuntiat: „Quae nescio an satis probaverint, in religionibus Damiae et Auxesiae superesse fragmentum doctrinae vetustissimae, quod ut cum Eleusiniis et Samothraciis aptum est et coniunctum: ita si quid aliud, mysteria Peloponnesi cum Italicis arctissime connectit. Quid enim mysteria sunt nisi sacrorum, quae olim per totam Graeciam evulgata fuerant, irrumpente e septemtrione feriori populo, disiectorum fragmenta, quae apud gentes quasdam passim delituerant?“ Ac Damiae et Auxesiae sacra fuisse arcana et ad mysteria pertinuisse, ipsa Nostri verba V, 83 fin. *εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρουργίαι* satis indicant simulque omnis haec narratio in mentem nobis revocat Aegyptiaca atque Eleusinia: quippe in qua plura sunt, quae merito attendi iubet Creuzerus l. l. IV pag. 45: superstitionem dico illam de vi, quam signorum quorundam afferat praesentia, e sacrâ arbore confectorum, oraculi iussum de signis ad famem depellendam erigendis ludisque hilaribus constituendis; quae ipsa a ludis Romanorum antiquissimis ac lectisterniis in pesti aliave calamitate fieri solitis non admodum abhorrent. Quo minus cum Welcker. (Zeitschr. für Gesch. d. Kunst I pag. 130) *Damiam* deam intelligam equos curribus iungentem (*Einspannerin*), quemadmodum Neptunus inveniatur *Δαμαῖος* itemque *Hippodamia*, *Astydamia*, *Laodamia*, alia id genus. De *Auxesia* ita Müller. l. l. pag. 171: Auxesia certe nomen et Horae et Gratiae, quae *Αὐξὼ* dicitur, Pausan. IX, 35. Pollux VIII, 106 referre videtur.“ In clausula addam, in splendidissima operum Aegineticorum collectione, quae nunc Monachi servatur, figurae duae mulierum brevi statura et formâ quod pro *Damia* et *Auxesia* habentur, id merâ coniecturâ mihi niti videtur. Vid. Beschreibung der Glyptothek von Klenze et Schorn p. 60. Neque enim quidquam habent illae, ex quo revera Damiam et Auxesiam repraesentari colligi possit.

ἄμεινον συνοίσεσθαι] Conf. V, 114. IV, 156 coll. VII, 8 §. 1 (ubi *συμφέρεσθαι ἐς τὸ ἄμεινον*) et in seqq. ad genitivos *χαλκοῦ ἢ λίθου* Matth. Gr. Gr. pag. 688. *Cr.* confert Heindorf. ad Platon. Cratyl. §. 50 pag. 79. — *ποιέωνται* rescripsi pro *ποιέονται*, ut dudum voluerant Valcken. et Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 231 et nunc recte dedit

ex oraculo fabricaturi, ab Atheniensibus, sacris Minervae et Erechtheo in singulos annos pactis, oleas obtinent.

Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ 4 ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, 90
5 ἢ Ἀθήνῃσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πο-
6 λιάδι ἱρὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέϊ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ

Matthiae, in Gr. Gr. locum sic interpretans: *utrum signa ex aere ipsos facere vellet*, *ob sie machen sollten.* Nam de eo, ut G. Hermann. ait ad Viger. pag. 947 coll. Opuscc. Acadd. IV pag. 93, illi interrogabant, *oporteretne* ipsos ex hac an ex alia materia facere statuas. Quodsi retineatur ποιέονται, sensus, eodem monente Hermanno, foret: *interrogabant, utrum aereas an lapideas facturi essent*, vel *facere solerent statuas*, quorum posterius non nisi de aliis interrogare poterant. Conf. supra V, 43. — De olea, sacra Minervae arbore, cuius mox mentio fit, monere vix opus. Vid. Creuzer. Symbol. II pag. 728. 730 seq. 755.

λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν κ. τ. λ.] Hoc falsum esse nec ipsum scriptorem fugere potuisse annotat Wesseling. ad iactantiam Atheniensium et saepe inculcatam sibi gloriationem talia referens et Sophocl. Oed. Col. 691 laudans. Add., notante *Cr.*, Stuart Antiqq. Athen. Vol. I in Annotat. p. 497 seqq. ed. German. Ac recte C. O. Müllero (De Minerv. Poliad. pag. 30) hoc saltem hac ex narratione effici posse videtur, ut *oleam* in Graecia olim perraram fuisse existimemus. Quae arbor inde singulari curâ et eximiâ diligentiâ ab Atticis hominibus culta ipsius deae tutelae quasi permissa erat, ob magnam potissimum utilitatem Atticae terrae hinc provenientem. Plura idem Müller. l. l. et Boeckh. Staatshaushalt. von Athen. I pag. 44. 45. — ἦσαν reposui pro ἔσαν. Ἀθήνῃσι, recte monente Wesselingio, idem est atque ἐν Ἀθήνῃσι (quod ipsum hoc loco plures afferunt codd.), VI, 85. VIII, 79. Add. Iacobitz ad Lucian. Toxar. p. 43. 116. 187 in Addend. Qui e Buttmanni praecepto (Gramm. mai. II p. 276) scribi vult Ἀθήνησι sine iot. subscript. Tu confer quoque V, 59. 63 fin., ubi praepositio non addita est.

οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ κ. τ. λ.] Ad genus dicendi conf. III, 48. 83. VII, 154.

τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι

τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον,
καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι
ἱδρύσαντο· καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι
83 ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρό-
νον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον,
τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον,

Quae simulacra cum Aeginetae rapuissent,

ἱρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθέϊ] Voculam *τε*, quam Wesseling. Schaef. et Matth. deleverant, retinui equidem cum Gaisford. De Minerva Poliade s. arcis praeside non magis opus plura referre quam de Erechtheo, cuius fanum cum Minervae aede coniunctum fuisse constat. Cf. nott. ad III, 59 coll. VIII, 55 er C. O. Müller. De Minerv. Poliad. pag. 69 seq., qui cur eiusmodi leges ab Atheniensibus scriptae fuerint ut intelligamus, bene observat, illis sacris ferendis durius nullum tributum Doriensibus imponi potuisse, cum scil. Ionum deae principi, in cuius aedem Doriensi homini ne ingredi quidem licuisse ex Herodot. V, 72 liquet, sacra afferre quotannis cogerentur. „Quid, ita pergit Müller. l. l. pag. 70, si omnis vir Doriensis ab aditu huius templi arcebatur, Epidauriis Aegineticisve magis ignominiosum esse poterat, quam hostias advectas alienis sacerdotibus deae Atheniensium peculiari sibi infensae, mactandas tradere?" Quod vero h. l. Minerva Polias atque Erechtheus coniunctim nominantur, tenendum est, in arce unum idemque aedificium variis inde cognominibus appellatum, utrique numini ita fuisse consecratum, ut interiecto pariete illud discerneretur in *ἀνδρῶνα* quendam, Erechthei fanum orientem versus, et in *γυναικῶνα* occidentem versus, Minervae fanum, cuius interior pars ipsi Minervae, altera pars eaque minor Pandroso esset consecrata. Plura Müller. l. l. pag. 23 coll. pag. 18. — In seqq. ad *ποιησάμενοι* conf. V, 77.

Cap. LXXXIII.

Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον κ. τ. λ.] Inquirit in hoc tempus accuratius constituendum C. O. Müller. Aeginett. pag. 73, vix certi quid indicari posse ratus; in Olympiad. 60 ferme ista cadere coniicit.

καὶ δίκας—ἐδίδοσαν—παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται] Pro simplici *καὶ* Valcken. scribi mavult *καὶ δὴ καὶ*, ut mos fert Herodoti, praecedente locutione *τά τε ἄλλα*. Sensus loci est: *Aeginetae ius Epidauri invicem sibi ipsis et dabant et accipiebant* sive lites suas coram iudice Epidaurio disceptabant: quo ipso se Epidauriis obedire (*ἀκούειν Ἐπιδαυρίων*) s. eorum potestati subditos esse declarabant quippe, Epidaurio-

*ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγι-
νῆται· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆάς τε πηξάμενοι, καὶ* 1
ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπι- 114
3 *δαυρίων. ἅτε δὲ ἐόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς,*

---

rum iurisdictioni, ut ita dicam, submissos. Nec aliter postmodo Atheniensium socios lites suas Athenis disceptare coactos fuisse, Atheniensium iurisdictioni subiectos monuit ad h. l. Valcken., de ipsa formula in talibus solemni *δίκας δοῦναι καὶ λαμβάνειν* plura exempla afferens, quibus Tu add. Lexic. Xenoph. I p. 742 et nott. ad Plutarch. Pyrrh. p. 190 coll. Wachsmuth Hellen. Alterthumsk. I, 1 p. 93. 132. 133. *Cr.* addit Matthiae ad Hymn. Homerr. pag. 268. At de Atheniensium sociis quod profert Valcken., id huc trahi posse negat Müller. l. l. pag. 45; verbis enim quamvis illud consonum, re tamen ipsa maxime discrepare contendit; quum, quae posteriori tempore in sociorum rebus publicis coloniarumque in deductione obtinuerint, ab illo prisco aevo maximopere sint removenda, ubi coloniae deductio sacrum quoddam fuerit, indeque unicum et primarium coloniae vinculum cum urbe patria sacrorum communio. Quum vero ab Epidauriis Dorienses Aeginetas oriundos esse ipsamque Aeginam Epidauri coloniam esse tradat Herodotus VIII, 46 (ubi legimus: *Αἰγινῆταί εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου*) accedente Pausan. II, 29 §. 5, aliis a Müllero excitatis testibus, inter Aeginetas atque Epidaurios talem exstitisse necessitudinem sacrorumque inde adeoque iuris quoque communionem idem statuit C. O. Müller. l. l. pag. 45 46 inde repetendum esse ratus, quod de Aeginetis Epidauriorum iurisdictioni subiectis h. l. proditum invenimus, cum Dores Aeginetas Epidauriis Doribus subditos esse vel indoles Dorum minime siverit; sed unam potius fuisse vult civitatem, sacrorum, et quae inde emanant, legum quoque et iurium communione coniunctam.

τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε] i. e. *ab eo inde tempore*, ut I, 4. 130. Ad vocem *ἀγνωμοσύνῃ* conf. II, 172. IV, 83. Bene, opinor, Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. interpretatur: *arrogantiâ usi, virium fiducia ferocientes.* Minus placet Vallae interpretatio: *nullo consilio usi*; Wesseling. dederat: *ad contumaciam versi.* — In seqq. *διάφοροι* sunt *inimici discordesque*, ut explicat Wesseling., citans V, 75. VI, 23 [52] et Abresch. Dilucidd. Thucydd. pag. 567. Add. Pausan. III, 6 §. 4 ibique Siebel. — Pro *ἐδηλέοντο* cum recentt. exhibui *δηλέοντο*, firmatum Eustath. ad Iliad. pag. 70, 20.

ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καί σφεα ἐκομίσαντό τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μέν ἐστι οὔνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ

ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες] Tu conf. III, 59 ibique nott. Ac recensuit C. O. Müller. Aeginett. pag. 87 singula testimonia, quibus iam inde ab Homeri aetate navibus insignem fuisse *Aeginam* insulam intelligitur; cuius opes navales inde ab eo tempore ita creverunt, ut vel maris imperium per aliquod certe tempus, viginti per annos, ad sextum fere annum usque ante Salaminiam pugnam teneret. Tu conf. potissimum Pausan. II, 29 §. 5. Strab. VIII p. 375 s. 576 A. Mox cum Gaisf. dedi *ὑπαιρέονται αὐτῶν* pro *ὑπ. αὐτέων*, quae eadem attigit Matth. Gr. Gr. pag. 76, itemque in proxime sequentibus: *ἐκομίσαντό τε καὶ ἱδρύσαντο*, ut Aldina exhibent et Florentinus liber, Mediceus, alii, nisi quod hi libri omittunt voculam *τε*. Vulgatam lectionem *ἐκόμισάν τε καὶ ἱδρύσαντο* retinuerunt Schaefer. et Matthiae ipseque Schweighaeus. mutare ausus non est, quamquam postea in Lex. Herodoteo alterum praetulit, cum *suos in fines transtulerint istas imagines.* Tu vid. V, 85. 98. 114. coll. VII, 59.

τῇ Οἴη μέν ἐστι οὔνομα] Attigit haec Müller. l. l. pag. 8. *Oeamque* dixit locum vetusta religione sacrum et ipsa fortasse urbe (Aeginae) antiquiorem, insulae meditullium; ipsam vero vocem ab *Oea*, Pandionidis tribus pago in terra Attica, manifesto repetitam vult: ut sane antiquissimae Pelasgorum coloniae in Aeginam ex Attica deductae vestigia eo contineri probabile sit. At *meditullium insulae* totius quod ille vocavit *Oeam* (ob Herodoti, credo, verba: *τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν κ. τ. λ.*), haud satis Herodoti respexit verba, quibus nihil aliud indicatur nisi Oeam non ad ipsum mare, sed introrsum, a mari igitur nonnihil remotam (*ἐς τὴν μεσόγαιαν*, *landeinwärts*, ut nos dicimus) fuisse sitam. Cuius urbis antiquissimae sane et antiqua religione maxime insignis situm nunc accuratius definire licet. Ad eam enim pertinuit Minervae illud templum, de quo ad III, 59 diximus, quodque in Panhellenico monte situm fuisse dudum propagato errore haud pauci adhuc existimarunt, quum Panhellenium, quo mons ille unus altissimus per insulam Aeginam, ara Iovis Panhellenici insignitus, significatur, longissime hinc distet, maxime remotus a Minervae templo, quod

4 τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τέ σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηΐοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱρουργίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρουργίαι.

---

in colle minus editiori cernitur ad cuius radicem nunc invenitur ecclesia Agios Demetrius, e veterum aedificiorum lapidibus maximam partem exstructa. De quo optime disputasse fertur Mustoxidi in libro, qui inscribitur *Αἰγιναία* nr. 5 pag. 158—166: *περὶ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ νομιζομένου τοῦ πανελληνίου Διὸς ναοῦ εἰκασίαι.* Add. Blätter für literär. Unterhaltung. 1832 nr. 358 p. 1499 et nr. 359 p. 1501 seq. Ac prope illud Oeam olim sitam fuisse veri fit simillimum e multis ruderibus aedium, sepulcris, aliis, quae nunc ibi reperiuntur, ad Oeam urbem maxime pertinentia, cuius portum in vallis exitu fuisse etiamnum indicant rudera quaedam, viginti stadia sane, plane ut Herodotus scribit, ab eo loco remota, quo Oeam veterem fuisse sitam e monumentis illis adhuc residuis merito colligas. Monuit accuratissimus harum regionum perscrutator idemque testis gravissimus De Stackelberg (conf. Der Apollotempel zu Bassae pag. 108) plura, quod speramus, aliquando enarraturus et accuratiora de his, quae nunc quidem non nisi delibare licuit. Unde Chandler. (Reise in Griechenland. cap. IV pag. 24 seq.) et Dodwellum (Itin. II, 1 pag. 15 ed. vernac.) multum lapsos esse apparet, quum recentiorem Aeginae urbem in loco veteris Oeae probabiliter poni posse existimarent. — Ante verba *στάδια δὲ μάλιστά κη κ. τ. λ.* mente repetendum *ἣ* s. *αὐτὴ*; de quo usu conf. nott. ad III, 34.

θυσίῃσί τε σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηΐοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο] Liber Flor. habet *κερτομίῃσι*, unde Schwgh. placeret *κερτομίῃσί τε* vel: *καὶ κερτομίῃσι.* Ad ipsam locutionem cf. V, 47. *Χοροὺς κερτόμους* Herodotus dixit (quod satis indicant verba seqq. *κακῶς δὲ ἠγόρευον κ. τ. λ.*) *choros cavillatorios s. mordacia dicta proiicientes.* Quos choros eorumque cavillationes cum *γεφυροῖς* illis, quae in Eleusiniis locum habuere, apte comparant C. O. Müller. Aeginett. pag. 170 et Creuzer. Symbol. IV p. 44 coll. 529, qui eorum quoque hic rationem haberi vult, quae ab Aegyptiis ad Bubastin solemni pompa procedentibus fieri solebant, teste Herodoto II, 60, ubi conf. nott. Idem Cr.

84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύ-
ριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον.
πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυ-
2 ρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν·
ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώ-
ρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο· ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι
αὐτῶν, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς
3 ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. Πρὸς
ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον
τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, σφίσι τε καὶ
85 Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν
λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ
μιῇ τῶν ἀστῶν τούτους, οἳ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ
τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλ-

Athenienses, Epidauriis onus illud annuum iam detrectantibus, raptum ab Aeginetis repetunt:

sed dum vim adhibent, conatus vel numine divino, vel quod Argivi Aeginetas iuvarent, tam

---

nunc quoque conferri vult Schoell. Histoire de la Literat. Grecque II pag. 2 infr. — Ad verba κακῶς δὲ ἠγόρευον cf. Matth. Gr. Gr. pag. 762. Mox dedi ἦσαν pro ἔσαν itemque ἱροργίαι pluribus iisque melioribus libris probatum pro ἱρουργίαι. Intelliguntur autem, ut ex adiecta voce ἄῤῥητοι apparet, *sacra arcana* s. ritus, ceremoniae ad mysteria pertinentes.

Cap. LXXXIV.

οὐκ ἐπετέλεον] Ita cum Gaisf. et Matth. Schaeferus e duobus codd. recepit ἐπιτέλεον, Schweighaeuser. malebat ἔτι ἐτέλεον vel ἔτι τέλεον. Mox cum recentt. edd. retinui ἐμήνιον, addicente Florentino libro. Olim ἐμήννον. Conf. VII, 169 ibique allata. Hoc loco, ut observat Schweigh. in Lex. Herodoteo, istud verbum non valet tantum *irasci*, *succensere*, sed potius: *iram suam alteri declarare*, *expostulare cum altero*, *exprobrare alteri male factum*.

οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ] *ratione demonstrarunt*, ut I, 129. Sic V, 94: ἀποδεικνύντες λόγῳ. In seqq. dedi αὐτῶν pro αὐτέων. — Ad verba in fine capitis posita: σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα conf. nott. ad V, 33.

Cap. LXXXV.

ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ] i. e. *publice missi*. Mox pro ἐπειρῶντο in Mediceo, Florentino, aliis codd. exstat πειρᾶν quod Gronovio placuit atque Valckenaerio, qui plura alia etiam in hoc loco mutanda censet, quae quum ab Herodoti manu codicumque vestigiis longius recedant, nec ullo modo necessaria esse videantur: id

ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο male cedit, ut caeteris occisis modo unus sospes evadat.
ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσων-
2 ται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν
κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα.
3 καί σφι ἕλκουσι, βροντήν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ 415
σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἕλκον-
τας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦ-
το, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάν-

---

quod pluribus commonstravit Schweighaeuser., hic praeterire maluimus; quamquam mirum sane, qui factum, ut in illis libris compareat πειρᾶν pro ἐπειρῶντο. — Mox αὐτῶν scripsi pro αὐτέων. — Verbum ἐπιγενέσθαι, quo in seqq. Noster utitur, de iis dici, quae subito et inexspectato nobis ingruere atque accidere solent, ostendunt alii loci, ut VIII, 13. 37. 70.

ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι] ὑπὸ τούτων (ita dedi pro τουτέων, i. e. *ab s. prae illis*) noli mutare in ἀπὸ τούτων (*propterea*) ut voluit Valcken. citans II, 175. IX, 72. VIII, 85. Tu vide V, 61; unde satis perspici potest vis praepositionis ὑπὸ, quae causam efficientem in talibus indicare solet. Verbum ἀλλοφρονῆσαι Eustath. ad Odyss. p. 1661, 44 s. 401, 44 exponit μανῆναι ἀλλοιωθέντας τὴν φρόνησιν, ut monuit Wesseling. citans Homer. Il. XXIII, 698 et, ubi alio sensu hoc verbum reperitur, Herod. VII, 205. Theocrit. Id. XXII, 129. — Ad Herodoti narrationem simlles quaedam a C. O. Müllero in Aeginett. pag. 71 allatae pertinent fabulae de furore conspectis numinibus exorto apud Pausan. I, 18, 2. III, 16, 6. VII, 19; itemque Macedones tonitru ad insaniam perducti cum Cabirorum ingrederentur templum, teste eodem Pausan. IX, 27 §. 7. De quibus ita statuit Müller. l. l. p. 71: „Aeginetica autem narratio opinioni insistit, deorum ξόανα praesertim artis antiquissimae opera vim adhibitam reformidantes voluntatem etiam gestibus significare. Sic quidem in genua proiecta dearum signa etiam Herodoti et Pausaniae tempore cernebantur.“ Tum adiicit fabulam, quam Athen. XV, 12 p. 672 B. memoriae prodidit, Tyrrhenos ab Argivis corruptos signum Iunonis Samiae ex Heraeo rapuisse, reluctante autem dea ad naves pertrahere non valuisse; ac denique ita concludit sententiam: „Si quid ex fabulis historici extricare studes, iuvabit te Durius Samius in Scholiis ad Euripid. Hecub. vs. 933, Athenienses narrans Aeginetarum

των ἕνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάλη-
86 ρον. Ἀθηναῖοι μέν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ μιῇ νηῒ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους· μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσί νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι.
2 οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἥσσονες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι
3 καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μέν νυν, ἐπεί τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τὠυτὸ ποιῆσαι. ἐμοὶ μὲν

---

piraticâ exacerbatos ipsis bellum intulisse, hos vero Spartanis (Argivis puto) in auxilium vocatis, omnem Atheniensium *στρατείαν* praeter unum cecidisse.“ Equidem in clausula addam Schol. Thucydid. I, 105 ad haec spectans: *πόλεμος διὰ τὰ ἀγάλματα πρὸ τῶν Μηδικῶν ἤρξατο.*

Cap. LXXXVI.

Ἀθηναῖοι μέν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι] *μέν νυν* cum recentt. edd. reliqui, ut V, 44. 85. 87, quamquam Florentinus liber, Mediceus ac duo alii omittunt *νυν*. Cum iisdem mox dedi *οὐ μιῇ νηῒ*, ubi vulgo *οὐ νηῒ μιῇ*, et paulo inferius *οὐ διαναυμαχῆσαι* (pro *οὐ ναυμαχῆσαι*) dudum probante Wesselingio, qui confert VIII, 63. Diodor. XX, 61.

οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἥσσονες κ. τ. λ.] i. e. *Illud vero liquido definire non possunt, utrum eâ causa cesserint, quod se impares esse committendo proelio intellexissent* etc.“ Ita Schweighaeus. De structura verbi *συγγινωσκόμενοι* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1079. Pro *ἕσσονες* reposui *ἥσσονες* e Sancrofti libro ac Florentino. Conf. V, 72 ibiq. nott.

οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία] Schaeferus cum aliis *περιβαλομένους* contra meliorum librorum auctoritatem, quos secutus mox scripsi *ἐς οὗ*, ubi vulgo *ἐς ὅ*; de quo conf. nott. ad IV, 160.

ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ] Quae eadem verba exstant IV, 42. Mox retinui cum Sancrofti libro *γού-*

οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ· ἐς γούνατα γάρ
σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον δια-
4 τελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα
ποιέειν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομένους
τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
5 σθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τούς τε δὴ
Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖ-
ναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαθεῖν τε
ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ
προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταμο-
μένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν
βροντήν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι.

87 Λέγεται μέν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι·

Hunc Athenas reversum uxores peremtorum fibulis vestium confodiunt: quare feminarum Atticarum vestitus, qui prius, ut omnium Graecarum [c. 88.], Doricus fuerat, in Ionicum,

---

νατα pro *γόνατα*. Conf. II, 81. IV, 152.

ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι] Aeginetae dicunt, se de Atheniensium expeditione imminente certiores factos, sibi paratos (ad opem ferendam) fecisse Argivos s. Argivos rogasse, ut ipsis ad auxilium ferendum essent praesto. Conf. I, 11. III, 44 ibiq. not. Eadem fere enarrans Durius Samius (Schol. ad Euripid. Hecub. 934) pro *Argivis* posuit *Spartanos*, minus vere. Argivos autem ab Aeginetarum partibus olim omnino stetisse e Mülleri Aeginett. (cf. p. 115) iam supra ad V, 80 annotavimus. — Ad formam *ἀποβεβάναι* cf. Matth. Gr. Gr. pag. 438. 359 et de temporum ratione in infinitivis *ἀποβεβάναι* et *παρεῖναι* Matth. Gr. Gr. pag. 960.

ἐς τὴν Αἰγιναίην] scil. *νῆσον*, cum alias, observante Wessel. *ἐπ' Αἴγιναν* [V, 87], *ἐς Αἴγιναν* III, 131, unde *Αἰγιναῖος*, *Αἰγιναίη* VII, 179. VIII, 90. Eandem vocem supplent IV, 85: *ἐπὶ τὰς Κυανέας καλευμένας*; notante Fischer. ad Weller. III, 1 p. 259. — In fine capitis verba *ὑποταμομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν* interpretor: *via a navibus intercepta*, *praeclusa*. Vid. Iacobs. ad Aelian. N. A. XIV, 8 p. 473, qui h. l. non praeteriit.

Cap. LXXXVII.

ἕνα μοῦνον — ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι] *ἕνα μοῦνον* — cum vi quadam dictum esse nemo non sentiet. Ac sane ita frequens Noster I, 38. 119. Aelian. N. A. XIII, 1, ubi haec attulit Iacobs. ad Schaeferi Me-

2 *Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι*
οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷ-
3 *δε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ*
πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγι-
ναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμέ-
νας κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν
ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι 416
περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων
ὅκῃ εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω δια-
4 *φθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθεος δεινότε-*
ρόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλῳ
μὲν δὴ οὐκ ἔχειν, ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,

---

lett. p. 19 amandans. Qui idem ad Aelian. N. A. II, 15 et ad Achill. Tat. p. 422 de vi verbi *γίνεσθαι* in talibus, ubi *adveniendi* ac *perveniendi* potestatem assumere videtur, monuit.

τοῦ δαιμονίου] scil. *διαφθείραντος τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον.* — *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων.* Ad *τὸ πάθος* conf. V, 46 et ad *δεινόν τι ποιησαμένας* V, 33. III, 14. Vocem *πυθομένας* libri nonnulli omittunt.

πέριξ — λαβούσας] i. e. *circumfusas circa illum s. circumdedisse illum ita, ut plane in potestatem ipsarum devenerit.* A quo non valde differt *περιλαμβάνειν*, de quo vid. nott. ad V, 23. De voce *πέριξ* cf. laudd. ad IV, 15. Ab Herodoti narratione ita differt Durius Samius in Schol. ad Euripid. Hecub. 933, ut hominem caecatum primum, dein necatum tradat.

τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων] „Videlicet *περόνη* est acus super humerum vestimento affixa; *πόρπη* fibula, in quam infigitur *ἡ περόνη*, quo vestimentum [in pectore superiori atque anteriori] rite colligatur.“ *Creuzer.* in Bekkeri Spec. Philostr. pag. 110 seq. plura citans ad hoc vetus Dorum vestimentum pertinentia; prout ad Herodoti quoque locum annotaverat Valckenaer. Tu add. eundem Creuzer. in Annall. Vienn. Tom. LIV pag. 109. Nam *περόνη* Gallorum est *Agraffe*, Nostrum *Zunge, Kraffe*, *πόρπη* vero est Nostrum *Spange.* — Ad verba seqq. *ἔτι τοῦ πάθεος δεινότερόν τι δόξαι* vid. Matth. Gr. Gr. pag. 852.

ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν, ὅτεῳ ζημιώσωσι] *ἄλλο* et *ζημιώσουσι* edidit Schaeferus, nescio unde. Equidem restitui quod libri ferebant quodque totius loci ratio postulare videbatur. Cf. V, 82. 43. Matthiae exhibuit *ἄλλῳ* sed deinde reliquit *ζημιώσουσι.* Attigit h. l. Iacobs ad Aelian. N. A. VII, 29. Mox

τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖ-

---

e Florentino cum Schweigh. et Gaisf. bis edidi *μετέβαλλον* pro *μετέβαλον*, quod tenuit Matthiae. Tu celerem adverte orationis transitum ex indirecta in directam orationem: *ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν — τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον*. Pro *τῇ Κορινθίῃ*, quod plerique libri tenent, Aldina *Κορινθίων*. Seqq. citat Eustath. ad Il. pag. 567, 37 s. 431, 4 et 456, 10 s. 347, 9. Iam ad totius loci argumentum melius perspiciendum haec teneri velim. Duplex Graecarum mulierum distingui debet vestimentum, Doricum atque Ionicum, illud antiquius adeoque unum omnibus olim Graecis Doribus aeque atque Ionibus usitatum, hoc ex Asia, ubi Iones primum assumserunt, in Europam inde ad Ionicae stirpis gentes traductum. Illud ex lana paratum et quidem uno ex fragmento nec pluribus e partibus consutum, sine manicis, in humeris tantum unoque latere connexum fibulâ, altero latere apertum (unde *σχιστὸς χιτὼν*) ita tamen, ut fibulis s. acubus probabiliter constringi posset, ne scil. nudas se darent mulieres, idemque etiam solvi posset, si liberior corporis motus (ut v. c. in ludis, quibus et ipsas mulieres interfuisse novimus) hoc requireret, ubi utraque lacinia ab utroque latere explicaretur, inferioresque corporis partes, ut pedes, crura apparerent. Unde *φαινομηρίδας* mulieres Spartanas poeta dixit Ibycus. Ac plerumque ne zonam quidem huic amictui infra pectus addebant. Tale autem vestimentum muliebre fibulis adstrictum vocatur Graecis *περονητρὶς* et *καταπτυχὲς ἐμπερόναμα* (ut monet Valcken. ad h. l. et alia citans et Spanhem. ad Callimach. in Apoll. 32) sive communi appellatione *χιτὼν* atque *ἱμάτιον*; illud rectius, ut ipsa artis docent monumenta; hoc inde fortasse invaluit nomen, quod si cum Ionum chitone compararetur, sane *ἱμάτιον* esse videretur ac revera sic appellari posset. Adhuc in variis monumentis, quae nostram tulerunt aetatem, conspiciuntur mulieres Doricae hac veste indutae adeoque ipsae Deae, ut Diana, aliae; quin ea ipsa veste Athenienses olim usae fuisse dicuntur, donec *Ionicam* assumerent vestem, quae qualis fuerit, ex artis monumentis aeque cognosci potest, e dearum simulacris, aliis id genus. Namque manicata amiciebatur. Lintea erat tunica, tota consuta, in qua fibulis nullus locus, manicis instructa (unde *χειριδωτὸς χιτὼν*), longa ad pedes talosque usque deducta et totum corpus obtegens, hinc sinuosa et complicata. Quae omnia orientalium hominum referunt

κες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον ὦν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ

amictum et ad vitam pertinent qualem per orientem agere solent mulieres: ut sane eo probari videatur, quod cap. seq. Noster tradit, hanc vestem, Ionicis usitatam, proprie non fuisse *Ionicam* sed *Caricam*, ab Asianis igitur populis receptam. Quod tum factum esse existimat C. O. Müller. Aeginett. p. 72, cum Milesii primi Carum feminas raperent et in matrimonium ducerent (cf. Herod. I, 146), ita ut omne hoc vestiendi genus e Mileto profectum ad reliquos Iones et Asiaticos et Europaeos inde traductum videri queat. Qui idem de diversa Dorum atque Ionum veste plura attulit in: Handbuch d. Archaeolog. §. 339 p. 425 seqq. coll. Aeginett. p. 71 seq. Dor. II p. 263 seqq. Attigit quoque Böttiger. in Annal. Viennenss. (1830) Tom. XLIX p. 4 Anzeigebl. itemque Broendsted. in Itiner. T. II p. 263 et, qui a *Cr.* laudatur Raoul-Rochette in Achilléide pag. 83 not. 6. De Stackelberg: Der Apollotempel zu Bassae pag. 77.

τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην] Unde hoc certe colligi potest, quod etiam aliunde probatur, Corinthiorum vestimentum, quamvis et ipsum Doricum a reliquorum Dorum vestimento nonnihil fuisse diversum; quamquam in quo ipso fuerit diversum, id in tanta testimoniorum inopiâ vix certo dixeris. Conf. C. O. Müller. Dor. II pag. 265. Nec miror equidem ea in urbe, quae inter reliquas divitiis et opibus mercatura acquisitis mature excelluit, vestiendi genus mutatum et a simpliciori forma, quae Doribus reliquis propria fuit, aliquantum recessisse ad rationem cultiorem et exquisitiorem.

ἵνα δὴ περόνῃσι μὴ χρέωνται] Fibulis s. *περόναις* uterentur necesse erat, quicumque Dorica gestarent vestimenta nullis manicis instructa nec consuta; Ionum amictus, in quo omnia consuta erant, nullas requirebat fibulas. Subinde tamen etiam in Ionum mulierum amictu *περόνας* inveniri ad manicas scissas constringendas monet C. O. Müller Dor. II pag. 264, qui idem in Aeginett. pag. 72 hanc fabulam, quam de vestium commutatione Herodotus tradit, profectam videri vult e studio et consilio antiquissimorum historicorum et philosophorum, cuicumque consuetudini et instituto *αἰτίαν* et *κτίσιν* quandam quaerendi. Nec aliter fere iudicasse video Welcker. in Museo Rhenan. I, 2 pag. 252. Mihi secus videtur.

88 περόνῃσι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τὸ παλαιὸν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἥ γε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέο-2μεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφὶ ἑκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν,

seu potius Caricum mutatus. Quos mores Argivi et Aeginetae exinde adsciverint.

Cap. LXXXVIII.

ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι] Eadem locutio I, 14; alias ἀληθηΐῃ χρήσομαι VII, 101. 104 coll. VI, 53: ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ.

ποιῆσαι νόμον εἶναι] Ex antecedentis cap. initio supplendum λέγεται. Ac nemo non intelligit, hanc legem, quâ Atticae merces prohibitae sunt, earum ex genere esse, quae nostris temporibus per omnes fere civitates introductae inveniuntur, referrique posse ad ista instituta, nunc quidem cognita variis nominibus. *Mauth*, *Zoll*, *Duane*, quibus vel reditus civitatis augeri vel mercaturam indigenam promoveri dictitant. Cuius inventi laudem ne quis recentioribus tribuat, ipse hic antiquissimi historici locus satis docet, ne veteres quidem talia latuisse clareque commonstrant Atheniensium leges complures, quibus libero mercium quarundam commercio interdixerint, suum ipsorum commercium inde maximopere augeri rati. Nec alia sane Aeginetarum fuisse videtur ratio, cui causam a religione ut fit repetitam praetexerint. Ac sanequam haud scio an ea ipsa lex mercaturam et sollertiam Aeginetarum in operibus figlinis valde promoverit et auxerit, cum eius gentis *opificinae figlinae* antiquitus celebratae fuisse videantur. Nam inter notissima, ut videtur, istiusmodi opera ὁ κέραμος Αἰγιναῖος apud Stephanum Byz. s. v. Αἴγιναι pag. 53 coll. s. v. Γάζα p. 257. Tu vid. quoque Müller. Aeginett. pag. 79 seq. et Boeckh Staatshaushalt. I pag. 63.

De Atticis opere fictili omnique vasorum fictilium genere, per omnem Graeciam atque Italiam hinc traducto excellentibus, ita ut, teste Quintiliano Instit. Or. II, 17, ipsa haec ars e luto vasa ducendi Atticum censeretur inventum, plura monere vix attinet. Tu vid. modo C. O. Müller. Handb. d. Archaeolog. §. 62. — In seqq. παρὰ σφὶ cum Matth. dedi pro παρά σφι, ut Gaisf. exhibet.

μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον
3 τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μέν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρὸ τοῦ.

89

Illam Aeginetarum incursionem[c. 81.] dum Athenienses, Pythia vindictae dilationem triginta annorum frustra suadente, protinus ulcisci parant,

Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ 1
ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆ- 417
2 ται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδήευν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ „Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ

μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων κ. τ. λ.] Exscripsit Athenaeus XI, 107 p. 502 C. s. 367 T. IV ed. Schweigh. coll. XI, 64 p. 482 B. s. p. 286 Schweigh. itemque attigit Pollux VI, 100, ubi pro χυτρίδων invenitur χυτρίων, de quo conferunt Leopard. Emend. VI, 20. κέραμος in universum indicat quodcumque *opus figlinum*, praesertim *vas figlinum*; cf. III, 6. 96. χυτρὶς est *ollula*; eodem sensu VII, 176 χύτροι, quem locum citans Eustathius pro χύτρους exhibet χύτρας a voce χύτρα, quae eiusdem est significationis. Conf. etiam Fischer. ad Weller. I pag. 154. Caeterum bene observat Valckenaerius, citans Macrob. V, 25, vel hoc ex loco Herodoti apparere, veteres Diis pro prisca simplicitate vasis libasse fictilibus. — In seqq. ad verba ἔκ τε τόσου (*ab illo inde tempore*) conf. VI, 84. VII, 215. Hoc loco unus Sancrofti liber ἐκ τοτε.

Cap. LXXXIX.

κατὰ τὰ εἴρηται] De locutione κατὰ τὰ confer. quae ad V, 11 allata sunt. Pro Ἀθηναίοισι plures libri ἐξ Ἀθηναίων. Paulo infra Schaef. et Matth. e duobus codd. dederunt ἐπ' Αἰγίνης (*Aeginam versus*) στρατεύεσθαι pro ἐπ' Αἰγινήτας, quod cum Gaisf. intactum reliqui, cum nulla adsit causa mutandi. Conf. nott. ad V, 122.

ἀδικίου] „Oraculi haec est sententia: „*ab eo tempore, quo Aeginetae iniusta arma in Atticum agrum inferre coeperant, totis triginta annis a vindicta abstinendum esse.*" Wesseling. Pro ἀδικίου ante Gronovium male αἰκίου. Tu conf. de hoc nominum in ιον exeuntium ge-

„τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι
„τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καί σφι χωρήσειν
3 „τὰ βούλονται. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται,
„πολλὰ μέν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πεί-
„σεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι κατα-
4 „στρέψεσθαι.“ Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν
οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦ-
το τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τριήκοντα δὲ
ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη

---

nere, quorum primitiva non multum, quod ad significationem attinet, differunt a primitivis, Ianson. in Seebod. et Iahn. Annall. 1832. Suppl. I, 4 pag. 571. In verbis subsequentibus τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ Hoogeveen. ad Viger. p. 70 notat numeri minoris ex ordinali in principalem conversionem: cum sane pro ἑνὶ exspectasses πρώτῳ *tricesimo primo anno*, *het een en dertigste iaar*, ut Batavi loquuntur. — Ad locutionem τέμενος ἀποδέξαντας conf. V, 67. VII, 178.

χωρήσειν] Ita libri vetusti, quos cum recentt. edd. secutus sum, uno excepto Schaefèr., qui ex uno Sancrofti libro exhibuit χωρῆσαι itemque mox, καταστρέψασθαι; quod citat G. Hermann. ad Viger. pag. 756, quo scil. pateret, quam licenter aoristis Graeci fuerint usi. Nos ceterorum librorum iussu hic quoque retinuimus καταστρέψεσθαι. Ad significationem verbi χωρεῖν cf. nott. ad III, 42. — Mox retinui cum recentt. edd. ἤκουσαν, cuius loco Schaefer. ἄκουσαν.

τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται] Quaeri possit utrum de *antiquiori* Atheniensium foro, quod Pnygis colli proximum fuisse fertur, (conf. Kruse Hellas II, 1 pag. 103), hic cogitandum sit an de *recentiori* foro porticibus ornato prope Andronici quae nunc vocatur turrim, de quo conf. idem Kruse l. l. pag. 111 seqq. At mihi vix dubium, quin de antiquiori foro hic sermo sit, quod in valle intra Pnygem, Areopagum et Acropolin fuisse probabiliter statuit C. O. Müller. in Ersch. et Gruber. Encyclopaed. Vol. VI pag. 231.

οὐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες] Quae apud Schaefer. posita est distinctio ante ἀκούσαντες, deletam reperio in Schweigh. et Gaisf. editione, ita ut participium ἀκούσαντες cum antecedenti verbo ἀνέσχοντο connectatur eo usu quo V. 48. I, 80 participium huic verbo adstrui vidimus, hanc in sententiam: *Non sustinuerunt audire.* Ubi offendit aoristi participium, cuius loco praesentis participium sane exspectes. Itaque

Spartanorum machinis impediuntur. Qui cognita fraude Alcmaeonidarum [c. 63.], auditoque arcanas Atheniensium sortes multa sibi mala minitari,

90 ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς
τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακε-
2 δαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο.
πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκ-
μαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ
ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατί-
δας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας
ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων,
καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο
8 πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐνῆ-
γόν σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρ-

---

reposui equidem virgulam, ut ea enasceretur sententia, quam eandem bene vernacule expressit Lange: „*und die dreissig Jahre konnten sie nicht abwarten, da sie hörten, es wäre Bestimmung, dass sie sollten die Unbill von den Aegineten ruhig aushalten*"; sive Latine: *triginta vero annos haud sustinuerunt* s. *tolerarunt*, *ubi bello sibi abstinendum tam indigna passis ab Aeginetis audierant.* Nec insolitus videri debet simplex accusativus verbo ἀνέχεσθαι adpositus; conf. I, 169. VII, 87. 149, quos locos affert Schweighaeuser. in Lexic. Herod. s. v. Particulam ὅκως secundum ea explico, quae Matthiae Gr. Gr. pag. 1037 collegit. Ad χρεὼν conf. V, 49 et ad ἀνάρσια nott. ad III, 10. Mox retinuimus πρὸς Αἰγινητέων, quod eâdem in formula exstat III, 74. Alii ὑπ' Αἰγινητέων, ut IX, 37.

Cap. XC.

τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα] Conf. supra V, 63. 66. Ad verba συμφορὴν ἐποιεῦντο vid. V, 5 ad ξείνους vid. nott. ad V, 63.

ἐνῆγόν σφεας οἱ χρησμοὶ] „χρησμοὶ *in Atticae arcis sacrario* recte componuntur cum fatalibus Romanorum libris in cella Capitolii, gemella arte excogitatis. Neque dubito, quin inter ea oracula versus fuerint Musaei, ab Onomacrito Hipparchi Pisistratidae tempore manifesto fraude aucti, mutilati corruptique VII, 6." *Wesseling.* Eadem, opinor, significantur oracula V, 93. Sic Veientum fata Romanis prodita a nobili transfuga teste Ciceron. de Divin. I, 44, in tutela ac praesidio optimatium latuisse colligit Lobeck. in Aglaoph. p. 965, Herodoti locum subiungens itemque Dinarchi, qui ἀποῤῥήτους διαθήκας commemorat Areopagi curae commissas, ἐν οἷς σωτήρια τῆς πόλεως κεῖται Or. c. Demosth. 91, 20: ubi quod voce διαθηκῶν

σια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.

91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ

ne Athenae libertate florentes Spartae perniciem adferrent Hippiam Sigeo arcessitum [c. 65.] in tyrannidem restituere cogitant. Sed

---

vatis antiqui oracula indicari Sibyllinis libris persimilia alii ponunt, alii negant, recte iudicare videtur Lobeck. non *oracula* denotari sed *pacta*, illa tamen oracula a Comicis derisa quanti fecerint Athenienses apparet, eodem Lobeck. monente, ex Demosth. Fals. Legat. p. 436, Liban. in Demosthen. IV p. 250 seq. aliis oratorum locis. — Mox dedi *ἦσαν* pro *ἔσαν*. — Ad *κομίσαντος* suppl. *τοὺς χρησμούς*.

τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον] Ita edd. cum recentt. Vulgo: *πρότερον μέν*. Pro *ἔκτηντο* Mediceus *ἐκέκτηντο*, de quo conf. II, 108. III, 39.

Cap. XCI.

νόῳ λαβόντες] conf. de hac locutione citata ad III, 41. Ad loci argumentum bene adscripsit haec *Valckenaerius*: „Veram hic pandit historicus causam, quae Lacedaemonios moveret: praecedenti capite narrata nihil erant aliud nisi species, quam suae praetexebant dominandi libidini velut causam honestiorem; hanc itaque solam in sociorum conventu commemorant. Non debuerat itaque Plutarchus T. II pag. 860 F. hinc etiam occasionem captare Herodotum criminandi.“ — „Quales autem hic nobis expingit Herodotus Lacedaemonios, tales certe fuerunt rebus Graecorum florentibus. Graeciae principes, quam oderant domi tyrannidem, in liberis civitatibus ubique conabantur adfirmare; subditis erant superbi domini; vicinis, quos vexabant, ab antiquissimis temporibus graves, Messeniis, Arcasin, Argivis ceterisque; in bellis et societatibus ineundis utile plerumque honestis anteponebant. Thebanis auxilium ferebant, ut scribit Diodor. Sic. XI, 81. *νομίζοντες τὰς Θήβας, ἐὰν αὐξήσωσιν, ἔσεσθαι τῇ τῶν Ἀθηναίων ὥσπερ ἀντίπολίν τινα*. Secundum Herodotum cogitabant, *populum Atheniensem*, quem certe nolebant sibi *ἀντίῤῥοπον*, *oppressum a tyranno*, futurum *ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἑ-*

consilium cum sociis communicantes

γένος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόῤῥοπον τῷ ἑωυτῶν ἂν γίνοι-
το, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενὲς καὶ 418
πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα,
μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου
2 τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισι-
στρατίδαι. Ἐπεί τε δέ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἧκε,

τοῖμον, *imbecillum ac talem, quem sibi facile dicto haberent audientem.*" De Sparta tyrannis inimica conf. Sosiclis verba V, 92 §. 1 et quae de hac re disputavit Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 289 coll. 274 seqq. 135, qui Spartanos tyrannis infensos fuisse statuit tum ob regiam dignitatem legitimam, quae Spartae unice servata vel hanc ob causam illegitimae tyrannorum potentiae eo magis opponi debuit, tum ob periculum antiquis Dorum institutis aristocraticis ex immani tyrannorum vi imminens. Quo etiam illud accedit, quod Spartanis Peloponnesi hegemoniam affectantibus nihil sane antiquius fuit, quam ut, quaecumque Doricis institutis repugnantia invenirentur, tollerent eoque Spartam, quae omnis Dorum reipublicae cardo quasi fuit ac sedes primaria, firmarent et augerent. Unde etiam, quae hoc loco traduntur, sunt diiudicanda: quum qui aliis locis tyrannidem omni modo tollere studeant, Athenis se hoc fecisse graviter ferant: ob incommoda scilicet Dorum rebus publicis e sublato Pisistratidarum imperio auctisque Atheniensium in libertatem vindicatorum rebus enascentia. Hinc recte etiam statuisse videtur C. O. Müller. Dor. I pag. 160 sq. tyrannos Dorum institutis eversis semper evectos et auctos fuisse.

κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος] In Sancrofti libro *ὑπό του τυραννίδι*, quod recepit Schaef., quemadmodum, quae attulit Wesseling., Appian. B. Civ. IV [cap. 86] p. 1022 *ὑπό του δαιμόνων* et Sophocl. Oed. Col. 384 [371 Elmsl. 336 Both.] *ἔκ θεῶν του*. Nec tamen inde necessario sequitur, hoc quoque loco quid mutandum esse. Idem Wesseling. recte attendi iubet ad verba V, 78 *ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι.* Mox dedi *μαθόντες δὲ τούτων*, pro *τουτέων*, ubi *δὲ*, quod a quibusdam libris abest, bene retinuit Schaefer. interpretans *inquam*, *igitur.*

ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι] Haec verba ut suspecta uncis inclusit Schaefer., quibus ego iure mihi illa liberasse videor. Nam satis ea tueri videtur, ut librorum scriptorum auctoritatem omittam, ipsa Herodoti consuetudo talia lectoribus in mentem revocare solentis. Magis arride-

μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέ-
λους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
„μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι
3 „ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηΐοισι, ἄν-
„δρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδε-
„κομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους
„ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαν-
„τες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πό-
„λιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε,
„ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιϋβρίσας ἐξέ-

---

ret κατέφυγον, quod etiam Schweighaeusero non displicuit. Sed codd. non addicunt.

μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους] συμμάχους sive συμμαχίαν, ut alibi, Spartae intelligit socios liberos atque αὐτονόμους, qui pro foederis Dorici ratione, de qua bene exposuit Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 113 seq. 129 seq. (ubi singulae huius civitatis gentes recensentur) coll. Kortüm Beyträge z. Geschicht. d. hellen. etc. pag. 31 seqq. 44 seqq., sui prorsus erant iuris. Neque enim hi socii, ut Atheniensium socii, tributarii ferme fuerunt aut dicto audientes Spartanis in iis rebus, quae ad suam ipsorum civitatem pertinerent, unice coacti ad praestanda quaedam, bellum si exortum esset. Singuli singularum civitatum, quae huic foederi adscriptae erant, legati Spartam aliumve in locum, a Spartanis, penes quos convocandi ius fuisse videtur, indicatum convenere, de rebus communibus consultaturi prouti res tulit; nec aliam fere in hoc coetu praerogativam habuisse videntur Spartani, nisi quod inter civitates aeque liberas confoederatas principem obtinerent locum. Cf. Thucyd. I, 67. — Ad verba συγγινώσκομεν αὐτοῖσιν ἡμῖν οὐ ποιήσασι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1076 et ad verba ἐπαρθέντες κιβδήλοισι μαντηΐοισι conf. I, 66; de voce ἐπαρθέντες conf. I, 87. V, 81. VI, 132.

καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν] Citat h. l. Thomas Magist. pag. 880 s. v. ὑφίσταμαι, quo commonstrat Herodotum eodem sensu, quo ὑποδέχεσθαι (II, 121), dicere ἀναδέχεσθαι, *in se recipere, polliceri*, etsi, monente Dukero ad Thucydid. VIII, 81, illud plus valet quam hoc. Idem Graecus Magister tuetur ὑποχειρίας, cuius loco duo libri scripti afferunt ὑποχειρίους. Paulo post omnes codd. δήμῳ ἀχαρίστῳ, nullus liber δήμῳ ἀχαρίτῳ. Tu conf. nott. ad

„βαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθή„κασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ „Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται
4 „ἁμαρτών. ἐπεί τε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτο-

I, 207. — βασιλέα dedi pro βασιλῆα.

δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται] Qui olim h. l. Latine reddiderunt Valla (*inflatusque superbe famam auget*), Stephanus (*atque adeo superbe inflatus suam potentiam auget*), Portus (*superbiam spirans crescit*), ii videntur φύσας accepisse pro φυσήσας, per syncopen ortum sive per librarii socordiam scribentis φυσας, unde postea, deleta linea superne ducta exstiterit φύσας. Syncopen merito dubitans Valckenaer. coniecit φυσῶν vel φυσέων hoc fere sensu: „*crescit* (virtutis expers) *verbis iactans gloriam*; ut hic δόξα *vana* dicatur *gloria*, opposita τῇ εὐκλείᾳ et ἀρετῇ, in opinione tantum superborum sita et nihil minus quam vera. Quo eodem fere modo sibi opponuntur δοκεῖν *videri* et εἶναι *esse* itemque τὸ δοκεῖν et τὸ ὂν et apud philosophos δόξα et ἀλήθεια, ut apud Euripid. Andromach. 319. Hinc igitur h. l. δόξαν φύσαν erit, Valckenaer. interprete, *inanem gloriam spirare* vel *iactare* atque *inflatum vana opinione superbire*, ut in Platon. Alcib. II p. 145 E. Athen. XV, 28 p. 681 C. Mihi nulla videtur opus emendatione. Descendit enim φύσας a voce φύειν, cui accusativus h. l. additur eodem modo quo apud Sophocl. Electr. 1490 (1463 Br.) Oedip. Col. 838 (804 Br. 746 Both.), Antig. 639 Both. Electr. 139 Both. invenimus φύειν φρένας; quod tamen vereor ut Wesseling. recte interpretetur *spiritus sibi sumere*, *augere*, cum illud monente Schweighaeusero ad h. l. et Döderlein. ad Sophocl. loc. in Oed. Col. (ubi Brunck et Lobeck. ad Sophocl. Aiac. 1066 conferri iubet) valeat: *mentem* (s. prudentiam) *nancisci*, *sapere*, ita ut Herodoteo loco δόξαν φύσας αὐξάνεται significet: *famam nactus augescit*, sive plenius: *quae famam* (e pulsis tyrannis) *sibi concilians apud ceteros Graecos inde augescit*, *incrementa capit opesque suas atque potentiam auget.* Nec quemquam latebit ambiguitas quaedam in voce δόξα, quam aeque interpretari licet de *inani fama* s. *gloriola*, quam in suum usum Athenienses convertunt, ad opes suas augendas.

οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ κ. τ. λ.] αὐτῶν dedi pro αὐτέων. De loci argumento cf. V, 77. Verbis subsequentibus: τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτών (i. e. *fortasse etiam alius quis se errasse intelliget*) Lacones se ipsos indi-

„μεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι 5„τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε τὸν „Ἱππίην μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πο„λίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγα„γόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ „ἀπελόμεθα.“

92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μέν νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἦγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε· 2„Ἠ δή ὅ τε οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ

Sosicles Corinthius, rem dissuasurus, acriter increpat, in-
419
1

---

care, satis liquet. De participii usu consul. Matth. Gr. Gr. §, 549, 3 p. 1076.

νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι τίσασθαι] i. e. *nunc operam dabimus, ut eos* (σφέας—Athenienses scil.), *unà vobiscum huic malo* (s. errori a nobis commisso) *medentes, ulciscamur* s. *puniamus.* Ad verbum ἀκεόμενοι, de quo *Cr.* consuli vult Ast. ad Platon. Rempubl. II, 7 pag. 405, Wesseling. apte contulit Homer. Il. XIII, 115 et Herodot. I, 167. III, 40, ubi in annotatione p. 77 pro III, 17 leg. III, 16, ut in Addendis Tom. II monuimus. — Mox cum Schweigh. et Gaisf. plerorumque codd. consensu exhibui *αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν* pro *αὐτοῦ γὰρ δὴ τοῦδε εἵνεκε*, quod ipsum tenuit Matth.

ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπελόμεθα] i. e. *ut illi reddamus, quae ademimus.* Pro ἀπελόμεθα Mediceus liber ac Sancrofti codex cum aliis ἀπειλόμεθα, quod sine ulla lectionis varietate exstat VIII, 3, quodque etiam h. l. restitutum vult Apetz. citans I, 16. 76. 114.

Cap. XCII, §. 1.

Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης] Pro Σωσικλέης in Mediceo Σωκλῆς, in Florent. aliis Σωκλέης coll. Plutarch. II pag. 860 F. Quae sane librariorum socordia peperisse videtur, cum *Sosicles* et *Socles* diversa sint nomina, ut *Socrates* et *Sosicrates*, *Sophanes* et *Sosiphanes*, *Sosipater* et *Sopater*, nec umquam talia, ut dudum notavit Valcken., apud Graecos contrahantur. Ac ne mireris, in sociorum consessu Sosiclem Corinthium primum progredi verba facturum: in omni Dorum Peloponnesiorum foedere, cui Sparta praefuit, primum certe locum, si ab ipsis Spartanis discesseris, obtinuit Corinthus. Tu conf. Thucydid. I, 67, quo loco supra iam sumus usi, et Wachsmuth. Hellen. Alterth. I, 2 pag. 129.

Ἠ δή ὅ τε οὐρανὸς ἔσται κ. τ. λ.] Vid. Eustath. ad Iliad. pag. 695, 20 s. 575, 4. — „Prima haec Sosiclis oratio locutionibus illa constat prover-

que tyrannos acerbissime invehitur: et quo magis caeteros moveat, (2—7) mala Corinthiorum sub tyrannis oratione diserta exponit.

„γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι „νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρό- „τερον ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, „ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλις

---

bialibus apud utriusque linguae scriptores frequentatis. Non Euripidea tantum e Med. 410, sed Ovidius simul respexit eiusdem e Syleo Herculis dictum. [Ovidii verba Trist. I, 8, 5 seq. a Wesselingio quoque allata sic sonant:

„Omnia naturae praepostera legibus ibunt
Parsque suum mundi nulla tenebit iter
Omnia iam fient etc."]

Theseus in Eurip. Suppl. 520 ἄνω γὰρ ἂν ῥέοι Τὰ πράγματ' οὕτως εἰ 'πιταξόμεσθα δή." *Valcken.* Quibus adde, quae Bredow Specim. Uranolog. Herod. pag. XII super h. l. commentatus est: „Haec verba non illis locutionibus proverbialibus adnumeranda sunt, quae ex antiquo sermone vulgi traditae, quamquam opiniones mutatae sunt, tamen eodem sensu, quo maiores dixerant, dicuntur: immo nisi iam ex aliis locis apparuisset, ex his ipsis verbis colligeremus, Herodotum et Graecos sui temporis credidisse, coelum *super* hoc orbe terrarum modo immobili stare, sicuti terrae planitiem *infra* coelum positam esse. Nam eiusdem fere verbis Euripides in fabula, quam Sylei nomine Philo laudat in libello πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον [pag. 537. 869. 880, ut monet Valcken.] Herculem facit dicentem:

πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον:

i. e. *Prius enim infra terram ibunt astra, terra vero se feret in coelum, quam de me ad te blanda veniat oratio.* Poetae, qui post tempus Ptolemaeorum scripserunt, quamquam antiquiora amplecti amant, si res, quae fieri non possunt, indicare volunt, comparant cum fluviis retrocedentibus aut cum populis a contrariis finibus terrae in contrarios transpositis, Virgil. Eclog. I, 59—62. Senec. Med. 373 aut ut Ovidius (loco supra allato). Nullo vero loco, quod scio, comparatio Herodoti et Euripidis recurrit." Haec ille, ex eâdem veterum opinione formulam foederis inter Latinos atque Romanos, ad IV, 201 allatam, explicandam esse monens.

ἰσοκρατίας καταλύοντες] Iam bene monuit Valcken. voce ἰσοκρατίας eaque rariori indicari *populare imperium*, unius vel paucorum dominatui oppositum indeque etiam ἰσηγορίας

„κατάγειν παρασκευάζεσθε· τοῦ οὔτε ἀδικώτερον
„οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε μιαιφονώτερον.
3 „Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν,
„ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλις, αὐτοὶ πρῶτοι τύ-
„ραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
4 „καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐ-
„τοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες
„δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παρα-
5 „χρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι
„ἔατε, κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώ-
„μας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἤπερ νῦν. Κοριν- 2 Oligarchicus olim Corinthi

---

et *ἰσονομίας* vocabulo appellatum, ut supra monuimus ad III, 80. 142. V, 37. Add. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 22. Niebuhr. Röm. Gesch. II pag. 315 ed. sec. et C. O. Müller. Dor. I p. 160, ubi h. l. citans adiicit Dionys. Halicarn. in Lys. 30 pag. 523. Pertinent vero haec ad id, quod in not. ad V, 91 init. attigimus Spartanorum studium, quo tyrannis maxime infensi tyrannidem omni modo ac quovis loco tollerent.

τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους] Cum his conferantur, quae III, 80 de tyranni indole et natura exponuntur. Equidem in talibus advertere mihi videor scriptoris animum populari imperio maxime deditum et omnium maxime unius dominationem aversantem. De quo dixi ad V, 78. 66. — In seqq. ad *νῦν δὲ* conf. III. 25. V, 65.

παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους] Duo codd. *παραχρῆσθε*. —Schweigh. in Lexic. Herodot. haec verba ita reddenda censet: *contemtim s. indigne cum sociis agitis* vel potius ob ea, quae proxime antecedunt: *per contemtum insuper habetis et rem levem ac nullius momenti esse ducitis*, *si id fiat adversus socios vestros*, nempe, *si apud illos instituantur tyranni.* Mihi illud placet; nam *οἱ σύμμαχοι* h. l. sunt Corinthii aliique Dores liberi Spartanorum foederi adscripti, quibuscum contemtim agere Spartanos Sosicles enuntiat eo quod eorum auxilium invocant ad rem nefariam et ad tyrannidem aliis Graecis constituendam, quam a se ipsis Lacones enixissime remotam esse voluerant. — Ad sequens *ἔατε* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 412. — *συμβάλλεσθαι γνώμας* in fine sectionis valet *suffragia conferre* vel proprie: *aliorum suffragiis sua adiicere*, *sententiam dicere.* Tu vid. VIII, 61 coll. Plat. Amator. §. 4 pag. 135 D.

§. 2.

Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλιος

status, imperiumque penes Bacchiadas [a. 833—663.]: e quorum familia Labda Eetioni nubit.

„θίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλι-„γαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον „τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων.

κατάστασις τοιήδε] Quae iam sequitur narratio, eam ex intimo scriptoris animo odioque in tyrannos innato simulque etiam e studio Corinthi, urbis celeberrimae concelebrandae fluxisse credam. Conf. nott. ad I, 23 et de Cypselo Bacchiadas pellente Aristotel. Polit. V, 9 §. 22. Qui Cypselus quo modo regnum sibi compararit, a quibusnam adiutus fuerit, exponit C. O. Müller. Dor. I pag. 165.

καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν] Post *οὗτοι* articulum *οἱ* insertum vult Valcken. „At (verba sunt *Schweighaeuseri* ad h. l.) bene habet *οὗτοι Βακχιάδαι* non inserto articulo, quem inserturus fortasse Herodotus erat, si Bacchiadarum iam ante facta esset mentio. Nunc verba *Βακχιάδαι καλεόμενοι* velut in parenthesi posita intelligi debent; et commode sic incidi poterat oratio: *καὶ οὗτοι, Βακχιάδαι καλεόμενοι, ἔνεμον τὴν πόλιν.* — *οὗτοι* vero, ex praecedentibus verbis *ἦν ὀλιγαρχία*, intelliguntur *οἱ ὀλίγαρχοι.*" De locutione *νέμειν τὴν πόλιν* conf. V, 29. Quos Herodotus dixit *Βακχιάδας*, Diodoro, aliis sunt *Βακχίδαι*: utrumque bene, ut post Wesseling. ad Diodor. l. l. aliosque monuit Siebelis ad Pausan. II, 4, 4 et V, 17, 2. Quin Mileti quoque *Bacchiadarum* gentem fuisse testatur Hesych. s. v. T. I p. 681 coll. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 p. 150. Corinthi quotannis e Bacchiadis prytanim lectum fuisse accepimus, qui regis fere locum teneret: unde mox in Apollinis oraculo dicuntur *μούναρχοι*, ut qui civitatem stato certoque soli administrent tempore. Conf. Pausan. II, 4 §. 4. Diodor. Sicul. Lib. VII (T. II p. 635 Wess. T. IV p. 14. 15. ed. Bip.) Nam regiae Heraclidarum stirpis fuisse dicuntur Bacchiadae, a Baccho, qui unus fuit e posteris ac successoribus Aletae Heraclidae (quem primum narrant Corinthum occupasse regnumque condidisse) genus ducentes, teste Diodoro l. l. Add. C. O. Müller. Dor. I pag. 87. Ac *μούναρχος* et *μουναρχίην* promiscue dici atque *τύραννον, τυραννίδα*, commonstrat Herodoti locus VII, 154. 165. Add. V, 61 et Theognid. 716 (52), ubi non fugit Welcker. Solon. fragm. XVIII, 5.

ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο] i. e. *mutua inter se fecere matrimonia.* Nam *διδόναι* de eo dici, qui filiam suam dat nuptum, *ἄγεσθαι*, qui ex alia domo uxorem (sibi assumtam in domum suam) ducit, satis cognitum. Vid. nott. ad II, 47. Valcken. citat Thucydid. VIII, 21. Plat. Legg. VI pag. 771 E., quo eo-

6 „Ἀμφίονι δὲ, ἐόντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται
7 „θυγάτηρ χωλή· οὔνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην, „Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι, ἴσχει Ἠετίων „ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀτὰρ

---

dem monente, plena est locutio: *διδόναι τε τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων* sive *ἐκδιδόναι καὶ λαμβάνειν γυναῖκας παρ' ἀλλήλων*. — Ad argumentum verborum seqq., (ubi *τούτων* dedi pro *τουτέων*) conf. Photii Bibl. p. 1583 et p. 487.

οὔνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα] His verbis Creuzer. (Commentt. Herodd. pag. 62) adhibet verba Etymolog. magn. p. 199 p. 181 Lips. *βλαισός, παραλυτικός — ὁ τοὺς πόδας ἐπὶ τὰ ἔξω διεστραμμένος, καὶ τῷ Λ στοιχείῳ ἐοικώς· διὰ τοῦτο καὶ Λάμβδα* (alii scriptores *Λάβδα*, quod tantundem est) *ἐκαλεῖτο ἡ γυνὴ μὲν Ἠετίωνος, μήτηρ δὲ Κυψέλου τοῦ Κορίνθου τυράννου*. Nam in *claudae* matris mentione tesserarii quid videtur inesse, de quo vid. nott. ad V, 92 §. 5.

ταύτην — ἴσχει Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος] Puncto, quod vulgo post haec verba ponitur, deleto, minorem substituimus distinctionem. *ἴσχει* valet *matrimonio sibi iunxit, tenuit*; ut III, 31. Alio sensu de muliere gravida *ἔχειν* V, 41 coll. III, 32 fin. — Aetion inter maiores habuit, ut ad h. l. annotat Wesseling., Melanem, qui una cum Alete Corinthum occupasse fertur, teste Pausan. II, 4 §. 4 coll. V, 18 §. 2. Atque Aletes primum Cypseli gentem, oraculo admonitus, in urbem recipere noluit, post vero oraculi sive immemor sive negligens eam recepit, quae ipsius Aletae posteros dein imperio deiecit. Conf. C. O. Müller. Dor. I pag. 87.

δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης] His verbis indicari putat Wachsmuth. Hellen. Alterth. II, 1 pag. 21, quo contemtu olim rustica vita rusticique homines habiti fuerint, cum apud Dores optimates *urbs* et *rus* ita sibi opponatur, ut in illa domini ipsi, in hoc perioeci habitare dicantur. De voce *δήμου* conf. nott. ad III, 55 et ad *τὰ ἀνέκαθεν* nott. ad V, 55. De ipso *Petrae* vico nihil reperi traditum. At vix aliam hic intelligi posse regionem credam, quam quae inde a Cenchrearum portu ad mare porrigitur ora Argolidem versus, saxis praeruptis celsisque maxime repleta, ut nostrae quoque aetatis peregrinatores narrant. — Si vero *Lapitha* et *Caenida* fuit Aetion, consequens est patrem aut avum habuisse Caeneum, qui Pirithoum in pugna cum Centauris adiuvit, teste Pausan. V, 10 §. 2. Est autem, ut Heynii utar verbis

„τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ δέ οἱ „ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο.

8 „ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐ„τὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

„Ἠετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἐόντα.
„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Observatt. ad Apollodor. I, 9, 16 p. 73) nobile nomen *Caeneus* (*Καινεὺς*), Elati filius; quem una cum Polyphemo inter superioris aetatis heroas Nestor iuvenis viderat, teste Homer. Il. I, 264, ubi conf. Schol. Qui Caeneus cum ipse Lapitharum e stirpe esset, apparet vocem *Καινίδης* apud Herodotum ad accuratiorem stirpis s. familiae indicationem esse additam. Nec immerito hinc colligere videtur C. O. Müller. Dor. I pag. 85, prisco ex tempore Corinthi iam fuisse gentes nobiles atque insignes, quae Dorici generis minime fuerint sed aliunde ingressae. — Pro *Καινίδης* Aldina et duo Pariss. codd. *Καινείδης*, quod arridet Apetzio, cum descendat a primitivo *Καινεύς*.

ἐκ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς κ. τ. λ.] Dicendum proprie fuisse *ἐκ δέ οἱ οὐδὲ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο*, observat Schweighaeus. Tu vid. de ommissa in priori membro particula negandi Matth. Gr. Gr. pag. 1227. Nam sensus est: *neque ex hac muliere, neque ex alia prolem suscepisse.* — Ad verba *ἐστάλη — ἐς Δελφοὺς* (i. e. *profectus est Delphos*) conf. similia, quae e Pausania excitat Siebelis ad I, 2 §. 3. In seqq. *ἰθέως* est *continuo*, *statim*, *protinus*, ut II, 121 §. 2. IV, 68 alibi.

τέξει δ' ὀλοοίτροχον] Ita nunc editum ex Euseb. P. E. V, 29. Vulgo: *τέξει δὲ ὀλοίτροχον*, ut VIII, 52, ubi haec vox de lapidibus occurrit sive saxis, in hostem quae demittuntur atque coniiciuntur. In Homer Il. XIII, 137 varie exponunt veteres Grammatici. Modo enim scribunt *ὀλοοίτροχος* i. e. *ὁ ὀλοὸς ἐν τῷ τρέχειν* a voce *τρόχος cursus*, modo *ὁλοοίτροχος*, i. e. *ὁ ὅλος τροχοειδὴς καὶ πανταχόθεν ἀστήρικτος*, *totus rotundus et undique volubilis.* Utut placet, h. l. cogitandum, opinor, de lapide ingenti ac molari ferme, qui currendo conterit in quaecumque inciderit. Quo etiam faciunt sequentia: *ἐν δὲ πεσεῖται incidet in viros*, ubi lapidis imago retinetur. Hinc ad sensum haud male Larcherus: „*ille écrasera des Monarques*, laudans similem Plutarchi locum e Cat.

„ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον. 420

9 „ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι ἐξαγγέλλεταί κως 96 „τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμε-„νον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον „τε ἐς τὠυτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον „ὧδε·

10 „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα 1
„καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
„Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλὴν 5
„Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

11 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμε-„νον, ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἠετίωνι γενόμε-

3 His natus Cypselus, cum infans Bacchiada-

---

min. [cap. 43] pag. 780 C. μούναρχοι cur Bacchiadae dicantur, supra monuimus.

δικαιώσει δὲ Κόρινθον] i. e. *castigabit Corinthum, puniet.* Vid. nott. ad III, 29. Atque eo spectat, quod in proximo oraculo invenitur: πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει. — In seqq. ad verba φέρον τε ἐς τὠυτὸ, conf. III, 133.

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα κ. τ. λ.] Ut *aquilae*, ita *leonis* mentio frequens in oraculis, ut bene notavit, hoc loco allato, Lobeck. in Aglaoph. pag. 967. De *leone* add. notatt. ad I, 84. Verbis ἐν πέτρῃσι alluditur ad *Petram* vicum, unde *Aetion* fuit oriundus; qui ipse quod αἰετὸς vocatur, hoc ad ipsius nominis etymon, de quo infra, referendum. Eundem vocat oraculum ὠμηστὴν, i. e. *carnivorum*; qua voce robur ac feritas leonis indicatur. Quin ipsum Bacchum vocatum fuisse ὠμηστὴν, satis constat. Tu vid. Creuzer. Symbol. III p. 334.

πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει] i. e. *multos prosternet, occidet.* De quâ locutione, Homero frequentatâ, vid. Iliad. IV, 176. IX, 578. XIII, 360. 412. XV, 291. XVI, 425, alibi. Et confer ipsum Herodotum VI, 27: ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ubi vid. nott. Ad eundem Homerum pertinet locutio: εὖ φράζεσθε (*bene haec animis versate, dispicite*); conf. Odyss. I, 269. 294. V, 188. XIX, 501. Herodot. III, 57.

καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον] i. e. *superciliosam, editam Corinthum.* Indicari *Acrocorinthum* s. Corinthi arcem, ubi Pirenes fons, recte monet Wesseling., citans Strabon. VIII p. 382 B. s. 586, qui vocem ὀφρυόεντα ad asperum atque obliquum terrae solum retulit.

§. 3.

τότε δὲ, τὸ Ἠετίωνι γενόμενον] Pro τὸ olim τῷ, unde

rum per oracula monitorum insidias evasisset,

„νοι ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆ-
12 „καν, ἐὸν συνῳδὸν τῷ Ἠετίωνος. συνέντες δὲ καὶ
„τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα
„Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε
„ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς
„τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας
13 „τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην,
„καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴ-
„τεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν
„τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας
„φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρου-
„σα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευ-
„το κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παι-
14 „δίον προσουδίσαι. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ
„Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσε-
„γέλασε τὸ παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο,
„οἶκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παρα-
„διδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ

Schaefer. τὸ τῷ Ἠετίωνι. — Paulo infra in verbis: *καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν*, vocem *αὐλὴν* non *de impluvio* sed de *domus atrio ipsaque* adeo *domo* intelligo. Plura Creuzer. Commentt. Herodd. pag. 237. Hinc infra: *ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἅπτοντο καταιτιώμενοι.* — Pro *αὐτέων* ubivis dedi *αὐτῶν*.

προσουδίσαι] i. e. *humo adlidere, humum deiicere eoque interficere.* De hoc verbo citant Euripid. Iphigen. Aul. 1151. Euseb. Praep. Evang. IV pag. 174 C. Suid. s. v. T. III pag. 203: *ὁ δὲ ἄρας μετέωρον, προσουδίζει τε καὶ ἀποκτείνει.* Hoc verbum doricae formae Hesychius T. I p. 1406 interpretatur *κατέβαλεν ἐπὶ γῆν.* — Ad locutionem *θείῃ τύχῃ* conf. IV, 8. Quod sequitur verbum *προσγελᾶν*, est *arridere*, *dulce ridere*, quemadmodum apud Catull. LXI, 219 et Virgil. Eclog. IV, 62, ut interpretes monent, qui idem verbum in Plutarch. Sap. Conviv. II pag. 163 F. restitutum volunt, ubi vid. Wyttenbachii annotationes ad h. l. pag. 989. Herodotea affert Eustath. ad Homeri Il. pag. 650, 59 s. 514, 1, ubi *τῷ λαβόντι* pro *τὸν λαβόντα.*

οἶκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι] i. e. *misericordia quaedam eum a nece retinuit.* Ubi articulus *τοῦ* ante infinitivum omittitur, ut I, 158, ubi vid. Add. VII, 54. — De verbo *διεργάσα-*

„διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον,
15 „οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. Ἀποδόντες ὦν
„ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω,
„ἑστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἅπτοντο
„καταιτιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος,
„ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δή σφι,
„χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὖτις παρελθόντας πάν-
16 „τας τοῦ φόνου μετίσχειν. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἠετίω- 421
„νος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. ἡ Λάβδα 4
„γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι
„θύρῃσι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύ-
„τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα
„κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι,

σθαι monuimus ad V, 20. Locutiones ἀποδόντες ὀπίσω et ἐξελθόντες ἔξω, ad id loquendi genus pertinent, quod ad III, 16 attigimus. τὴν τεκοῦσαν mox dixit *matrem* s. τὴν μητέρα, τὴν γειναμένην IV, 10 coll. VI, 52; quae una cum aliis de hoc participiorum usu nominum loco positorum attulit Fischer. ad Weller. I pag. 323. — Ad verba ἐπὶ τῶν θυρέων vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1162. Paulo infra §. 4 legitur ἑστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι, quo eodem fere modo iam supra ad V, 12 dativum et genitivum praepositioni ἐπὶ adstrui vidimus.

ἀλλήλων ἅπτοντο καταιτιώμενοι] i. e. *se invicem conviciabantur, accusando alter alterum.* Attulit h. l. Thomas Magist. p. 480, in quo verbi ἅπτεσθαι eandem *perstringendi, obiurgandi* vim esse doceret atque verbi compositi καθάπτεσθαι. Cr. addit Heindorf. ad Plat. Phaedon. p. 132, quem Herodoti locus non fugit.

§. 4.

Ἔδει δὲ — κακὰ ἀναβλαστεῖν] Ad verbi ἀναβλαστεῖν significationem conf. III, 62. Ad ipsam sententiam quod attinet, supra iam aliquoties monuimus, talia diiudicanda esse ex ea, quae Herodoti fuit de fato omnia humana ita moderante, ut, quae semel in fatis constituta sint, necessario accidant nec ullo modo ab homine procurari atque averti possint. Quamquam igitur omnia fecerunt Bacchiadae ad malum oraculo praedictum avertendum, secus tamen cessit, quum in fatis aliter decretum esset. Sic de fato Noster dicere solet ἔδεε V, 33. VI, 64. II, 161. IV, 79. χρῆν I, 8 etc. Tu conf. Hoffmeister l. l. pag. 12. 27 seq. 75 seq. Iaeger. Dis-

„ἐς κυψέλην· ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς

---

putt. Herod. pag. 38. In seqq. ad verba ἐς τὸ ἀφραστότατον subintellig. χωρίον. Locum enim indicare vult, de quo cogitari prorsus non poterat, qui minime animadverti cognoscique poterat; ἄφραστον· ἀπρονόητον, ὥστε μηδένα νοῆσαι, ait Hesychius I pag. 649. Monuit Schweighaeus. in Lex. Herod.

ἐς κυψέλην] „Cista Corinthiis dicta κυψέλη, in qua mater infantem occultaverat, postea fuisse traditur in Iunonis templo Olympiae dedicata: sed potius crediderim, ut rei memoriam custodirent, Cypselidas non ad exemplar veteris istius factam, *arcam* artificiosissimam illam dedicasse, in cuius quinque lateribus enarrandis accurata Pausaniae versatur eruditio V, 17—19." *Valcken.* De hac Cypseli cista qui nostra aetate egerunt, laudat C. O. Müller. Handb. d. Archaeolog. §. 57 pag. 36. Nos hic mentem ad ea advertamus, quae sub hisce fabularum involucris latere videantur, duce *Creuzero* (Comm. Herodott. p. 62 seqq.), qui in hac deCypseli rebus narratione feralem illam Osiridis arcam quoque respici vult et in matris Cypseli nomine (*Λάβδα*; vid. nott. ad V, 92 §. 2) ea, quae de *claudis* diis Aegyptii tradiderunt. Qui idem dein sic pergit: „Atque si memineris, illa ipsa lugubria diverso modo tradita esse apud Aegyptios fuisseque famam, quae ad filium *Horum* transferret, quae vulgo pater *Osiris* atrocia perpessus dicitur (Plutarch. Opp. II p. 358 E. p. 470 Wyttenb.); desines mirari, in Graecorum relationibus puerulum in ipso mortis discrimine potuisse et in arcam includi et ab arca nomen invenire. Herodotus ἀπὸ τῆς Κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. Pausanias loco gemino V, 16 τὰς δὲ λάρνακας οἱ τότε ἐκάλουν Κορίνθιοι κυψέλας. Quod vero apud eundem p. 419 et 424 haec ipsa cista, in quâ inclusus Cypselus ferebatur, Iunonis in templum Olympiae dedicata ambigue traditur, recte iam in dubium vocaverat Valcken. ad Herodot. l. l. nuper autem Welcker. in libro, qui inscribitur Zeitschrift für Gesch. u. Auslegung d. alt. Kunst. II p. 272 tam anceps iudicavit, ut de ipso quoque Cypseli illo vitae discrimine sibi dubitandum arbitraretur. Prudenter ille quidem. Et licet non is sim, qui Cypselum ipsum e regum Corinthiorum serie tollere gestiam: idem tamen pronuntiare non vereor, ipsius historiam ex *Herculis Bacchique* sive *Osiridis* fabulis colorem duxisse. Ad Herculem enim haec ipsa pertinere, ea docent quae de Telepho diximus. Bacchum autem Eleutherolacones ferebant unâ cum matre Semelâ in ar-

„ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν· τὰ
17 „δὴ καὶ ἐγίνετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐ-
„τοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
„λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιή-
„σειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. οἵ μὲν δὴ ἀπελθόν-
18 „τες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς 5 vir factus, tyrannide occupata [a. 663.],
„αὐξάνετο· καί οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον

---

cam (ἐς λάρνακα) inclusum, maris fluctibus ad ipsorum oram advectum (Pausan. Lacon. cp. 24). Nolo Bacchiadarum admonere, ad quos Cypseli res spectant, qui, cum origine Heraclidae essent, a Bacchide novum nomen assumserant: nec magis de *Amphione*, Cypseli avo, dicam, licet nec illa a metaphoricâ ratione abhorreant; illud adiiciam, Cypselum ex arcâ non minus alacrem vindicem exstitisse claudae matri Labdae, quam *Horum* et ipsum, sicut fama ferebat, arcae inclusum, *debilitatae Isidi* vel Bacchum *Semelae*. Usurpasse autem priscos illos Graecos hoc allegoriae genus, ut *mortem*, *somnum* et quidquid debilitatam naturam habere videtur per *impeditum gressum* declararent, magno argumento illa ipsa arca Cypseli Olympiae est, in qua Pausanias dicit feminam esse effictam, gestantem duos pueros, alterum album, nigrum alterum, dormientes utrosque ἀμφοτέρους διεστραμμένους τοὺς πόδας i. e. valgos, recte explicante Viscontio in Mus. Pio-Clement. T. III pag. 59, recte item iudicante Heynio, hoc ipso pedum vitio infirmitatem declarari. Et mirabimur priscarum religionum monitu Cypselidas illos Bacchi *cistam feralem aliquam* sive *Osiridis* dedicasse in sacrario Olympio Iunonis et postea famam aliquam increbruisse, quae feminam e Bacchiadarum gente nobilem cum Iside luctuosa et deficiente adeoque clauda (i.e. terrâ arescente et contristata, cf. Plutarch. II p. 366 p. 499 Wyttenb.) compararet: parvulum autem eiusdem erectae indolis et qui expeditus e discriminibus, virtute suâ suam matrem insignem fecerit, *Osiridi* sive *Baccho*, tamquam *Soli*, ex arcae tenebris in lucem enixo? Et quidni potuit etiam religionum causâ cum Cypselus tum Cypselidarum quilibet puerulus in Bacchi Osiridisve arcâ rite aliquando deponi, praesertim cum ex antecedentibus appareat, cunabula infantum a priscis hominibus cum arcâ illa funebri per significationem composita esse?"

τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο] Hoc revocavi cum Schweigh. et Gaisf. Vulgo ἐγένετο, quod Schaefer. et Matth. tenuerunt.

§. 5.

ὁ παῖς αὐξάνετο] Alii ηὐ-

Corinthios fugo gravissimo premit.

„ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα
19 „ἐτέθη· Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ
„ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ
„πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόριν-
„θον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

20 „Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
„Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου·

ξάνετο. Conf. I, 58. VI, 132. Ad verba seqq. *ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη* conf. IV, 181 et de voce *ἐπωνυμίην* V, 66. Pro *μαντευομένῳ* plures codd. *κρυπτομένῳ*, quod Wesselingio non displicuit, Schweighaeusero autem glossema videtur. — *ἀμφιδέξιον χρηστήριον* oraculum esse *anceps*, *ambiguum* recte monuit Larcher., citans Valcken. ad Hippol. Eurip. pag. 247, alia.

ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον] Quo pacto Cypselus regno sit potitus, tacet Herodotus. Videtur autem ille plebis potissimum ope Bacchiadas eiecisse, luxuriâ et superbiâ exosos; quibus demum pulsis et Corintho cedere coactis ille exstitit tyrannus. Conf. C. O. Müller. Dor. I pag. 164. Qui Cypselus quamvis a Sosicle libertatis studioso pro tyranno habeatur vehementerque accusetur, alios aliter tamen de eo iudicasse monet idem Müller. l. l. p. 165 coll. C. Wagner. De Periandro pag. 4. 5. Pacis enim fuit studiosus, nec ulla satellitum manu firmatus rem publicam administravit populumque ipsum maxime tuitus est, bene ille quidem memor, a quibus ad id potentiae fastigium sit evectus. Qui idem iam tum aedificiorum moles exstruendas suscepisse fertur, sive artium studio quodam ductus, sive, ut Aristoteles tradit Polit. V, 9, 4 seq., quo plebis animos a rerum publicarum curâ averteret simulque victum egenis praeberet. Ac si, quod h. l. urget Sosicles, revera ille cives multos eiecit, multos vita, multos opibus privavit, hoc forsan ad turbas referendum ac seditiones a Bacchiadis imperio exutis motas; quibus ne tyrannis recens condita everteretur, tyranno necessarium fuisse videtur, ut Bacchiadas, seditionum auctores tolleret aut patria expelleret. Conf. Wagner. l. l. pag. 5 ibique Strab. VIII p. 378 p. 580.

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ] Iisdem verbis, monente Wesselingio, Pythia advenientem Hesiodum salutavit atque etiam Theseum; ut sane solemne hoc fuisse videatur exordium. — Pro *ἐσκαταβαίνει* Valckenaerio magis placeret *εἰσαφικάνει*, modo libri vetusti hoc afferrent.

Κύψελος Ἠετίδης] Pro *Ἠετίδης* apud Euseb. P. E. V, 35 *Αἰακίδης*, mendose, sed ex

„αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

21 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ

---

quo, Valckenaerio iudice, vera lectio *Αἰετίδης* erui possit, cum patris nomen fuerit ab *ἀετὸς* ductum *Ἠετίων* sicut ab *ἄμαθος* fluxit *Ἠμαθία* atque *Ἠμαθίων*, ab *ἄνεμος* vox *ἠνεμόεις*, alia id genus, ita ut non *Ἠετίδης* sed *Αἰετίδης* patronymicum formari debuerit ab *αἰετὸς*, ut Iones atque poetae dixere *aquilam*, cum ab *Ἠετίων* non nisi *Ἠετιωνίδης* nasci potuerit, teste Eustath. ad Iliad. II pag. 288 s. 218, 13 coll. Etymol. pag. 109, 8. Accedit ad haec (ita pergit Valcken.), in oraculo primum edito legi, *Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα*: edito secundo oraculo, non difficulter intellexerunt Bacchiadae, *Αἰετὸν* esse *τὸν Ἠετίωνα*. Haec ille, qui quod ab *Ἠετίων* non nisi *Ἠετιωνίδης* formari posse statuit, vereor ut assentiri possim. Vid. Matthiae Gr. Gr. pag. 214. Nec magis opinor scribendum *Αἰετίδης*, ubi vel *Ἠετιωνίδης* vel *Ἠετίδης*, opinor, retineri potuit. — Pro *κλεινοῖο*, quod Schaefer. et Matth. retinuerunt, dedi *κλειτοῖο* cum Schweigh. et Gaisf. Conf. Dion. Chrysost. p. 456 A. et Herod. VII, 228, ubi eadem vocum confusio.

παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες] In his verbis *μὲν* Ionum ac Dorum more positum accipiamus pro *μὴν*, quemadmodum VII, 152 et 234, ubi libri scripti fluctuant, atque iurandi in formula *ἦ μὲν* et *μὴ μὲν*, de quâ conf. III, 99 ibiq. nott. IV, 154. V, 93. VI, 74. De particulis *γὲ μὴν* iunctis monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1204. At gravius hoc est, quod in tertium successorem (*μέχρι τριγονίας*) Cypselidarum dominatio continuatur a Strabon. VIII pag. 378 C. s. 580, qui ipse Aristotelem sequitur Polit. V, 12. Cypselum enim excepisse fertur Periander, hunc Psammetichus, Gordiae s. Gorgiae filius, Cypseli nepos. Quae quum Apollinis oraculo haud convenire viderentur, pro *οὐκέτι* Bouhierius reponi voluit *εἰσέτι*. Quod merito reiecit Wesselingius, his additis: „Quod cecinit Apollo, *ἀμφιδέξιον* est et pro more *ambiguum*; huc, ut opinor, tendens: „Cypselum regnaturum, filios quoque Periandrum et Gorgiam“: (namque hunc in partem dominationis fraternae venisse, e Plut. Sap. Conv. p. 160 recte colligitur [Tu conf. nott. ad III, 53]. Bene ergo verbis *καὶ παῖδες* Dio Chrysost. explicandi causa *ὧν εἷς οὗτος ὁ Περίανδρος* adposuit): „tum Cypselum et Lycophronem, Periandri filios, quippe morte ante patrem obita in tyrannidis successione haud futuros: unum tantummodo Psammetichum, Gorgiae fil. Cypseli I nep., nec ullos praeterea, regno sive tyrannide in

,,ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς ,,μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέ-
6 22 ,,ρησε, πολλῷ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἄρξαν-

Corinthiorum civitate usurum." Atque hoc erit παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες." In quibus mihi quoque acquiescendum videtur. Neque enim placet Corais coniectura: παίδων γε μ ὲ ν ο ὖ ν ἔ τ ι παῖδες ,,*et plus encore les enfants de ses enfants*" quam quibus probatam ille censet locis Iliad. XX, 307. Virgil. Aen. III, 98. Tyrt. Eleg. III, 30. Plat. Epist. VII T. III p. 334 D., ii minime huc facere videntur.

πολλοὺς μὲν — ἐδίωξε] i. e. *multos* — *expulit urbe*, *eiecit*, ut IX, 77 fin. Atque huc spectat Polyaeni narratio V, 31, Cypselum nobilissimis quibusque (Bacchiadis, ut puto) eiectis secure tyrannidem obtinuisse. Add. Suidas s. v. Κυψελιδῶν ἀνάθημα T. II p. 406. Illa quoque aetate Demaratum illum, cuius filius Tarquinius Romanorum rex factus est, Corintho in Italiam cessisse narrant. Tu conf. potissimum Dionys. Halic. III, 46 seq. Strab. V p. 336 B. s. pag. 219, et quae alia attulit Wagner. De Periandr. pag. 5 not. 25. — Ad vocem ψυχῆς (*vita*) conf. III, 130.

§. 6.

Ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα] De chronologia regum Corinthi egit Larcher. Tab. chron. cap. 18 p. 515 seq. et in nota ad h. l. Diodori fragmento libri VII, quod ad §. 2 attulimus, bene confisus. *Aleten* ille ponit Corinthi regem 1060 a. Chr. n., (1074 a. Chr. n., si Wagnerum sequi malis in Specim. rerr. Corinth. p. 82 seq.), *Bacchiadas*, postquam Aletes eiusque successores per 327 annos regnum tenuerant, rerum potitos anno 833 a Chr. n., eiectos a *Cypselo* anno 663 a. Chr. n., qui post triginta annorum regnum ipse obiit anno 633 a Chr.: quo eodem anno successit Periander, quem mortuum ponit idem Larcherus anno 563 a. Chr. Conf. nott. ad III, 48. Equidem malim cum C. O. Müllero facere, qui melius, opinor, ita temporum rationes constituit, quamvis Herodoti narrationem de Cypselo Cypselidisque ad exactam chronologiam referri posse neget. Vid. Aeginett. pag. 66. Dor. I pag. 168 et, qui eum sequitur Wagner. De Periandr. pag. 11. 24. 25. Itaque Cypseli regnum exorditur ab Olymp. 30, 3 sive anno 658 a. Chr. n., Cypselidaeque per septuaginta sex annos additis sex mensibus imperium tenuerunt, Periander regnare incoepit Olymp. 38, 1 s. 628 a. Chr. n. et obiit Ol. 48, 4 s. 584 a. Chr. n. et Schultzium si sequamur, Spec. Apparat. crit. p. 37, Periander iam anno 593 a. Chr. n. aut

„τος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέ-„ξαντος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος

23 „ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. Ὁ τοίνυν Περίανδρος „κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός. ἐπεί τε „δὲ ὡμίλησε δι᾽ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου „τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώ-

Cui succedens filius Periander [a. 633.], crudelitate patrem etiam superat.

---

ad summum 589 a. Chr. n. diem obiit supremum.

καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ] i. e. *cumque vitae cursum bene peregisset, prospera usus fortuna.* Optimi quique codd. hic afferunt διαπλέξαντος, cum olim esset διαπλεύσαντος, quod certe Ionum ex dicendi ratione mutari debebat in διαπλώσαντες. At recte hic dicitur διαπλέκειν, ut iam monuimus ad IV, 205. Addunt Herod. VII, 46 (ubi pro γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα alii πλέξας). Athen. XI p. 458 B. Plura Cattier. in Gazophyl. pag. 76 et qui a Cr. citatur Toup. ad Suidam. I p. 20. — De vocula εὖ postposita conf. nott. ad III, 55 et V, 27. In seqq. ad κατ᾽ ἀρχὰς conf. V, 62 et ad particulam ἔτι Matth. Gr. Gr. pag. 852.

Ὁ τοίνυν Περίανδρος κ. τ. λ.] Spectat huc quam maxime Parthenii narratio Eroticc. 17, ubi initio haec leguntur: λέγεται δὲ καὶ Περίανδρον τὸν Κορίνθιον τὴν μὲν ἀρχὴν ἐπιεικῆ τε καὶ πρᾶον εἶναι, ὕστερον δὲ φονικώτερον γενέσθαι δι᾽ αἰτίην τήνδε. [Quibus Cr. addit Ephori fragmm. p. 211 Marx.] Sequitur narratio de funesto concubitu, quam Ovidianae fabulae de Cinyra et Myrrhâ Metamorph. X, 298 simillimam huc transscribere non vacat. Postea vero Periander mentem sanam ita perdidisse fertur ut omnem crudelitatem in cives suos exerceret. In universum autem num Sosicles de Periandro recte iudicaverit, hoc accuratius per singula disquirit C. Wagner. in scriptione de Periandr. pag. 13 seqq. coll. C. O. Müller. Dor. I pag. 165 seqq. Quo iudice Periander sane ea instituit, quae regnum mite et sapientissimis consiliis administratum produnt, immunitatem dico tributorum civibus concessam, luxuriam ditiorum edictis coercitam, desidiam cohibitam, alia id genus ad civitatis florem quam maxime pertinentia: unde factum, ut illo regnante ad summum floris fastigium Corinthi res pervenisse putandae sint. Qui idem tamen quo res suas tueretur tyrannidemque servaret, ab iniuria violentiaque non prorsus abhorruisse videtur et quum quidquid sibi libuisset, perageret, praesertim ab eo inde tempore, quo domesticis calamitatibus pressus est, crudelissimus mox exstitit tyrannus, qui regni speciem in terribilem convertit tyrannidis formam.

24 „τερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα,
„ἐπυνθάνετο ὅντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον κατα-
„στησάμενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν
25 „ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ 422
„τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος· ἐσβὰς δὲ
„ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήϊον,
„ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ
„τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως

παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα] De Thrasybulo atque Periandro hospitio iunctis conf. I, 20. — Ad loci argumentum haec C. Wagner. l. l. pag. 18 not. 63: „Hanc Herodoti narrationem Livius I, 54 ad Sextum Tarquinium et Gabinos transtulit. Cf. Niebuhr. Röm. Gesch. I p. 513. 536. Utramque Dionysius Hal. Antiqq. Romm. IV, 56 repetiit, et quae epistola apud Diogen. I, 100 [ubi vid. Menag.] legitur, haec ex Herodoti verbis conficta esse videtur. Consilium ipsum, quod Thales in Plutarch. Conviv. p. 147 C. Periandro displicuisse, Aristoteles Polit. III, 11. V, 10 a Periandro Thrasybulo datum esse tradit, Apollonius Tyaneus (Philostr. V. Apoll. V, 36) damnavit poeticeque expressit Euripid. Suppl. 445 seqq.“ Cr. praeterea addit Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I, 2 pag. 918.

ὅντινα ἂν τρόπον — κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι]. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 254 post *κάλλιστα* insertam vult particulam *ἂν*, quod idem tentat I, 67 coll. IV, 161. Mihi vix opus videtur duplicata particula. Sensus loci est: *quo pacto firmissime constitutis rebus* (i. e. imperio) *optime civitatem regeret.* Verba *ὅντινα τρόπον* Larcher. recte ad *καταστησάμενος* retulit, in eo tamen lapsus, quod eum hisce verbis tribuit sensum: „*quelle forme plus sûre de gouvernement il pourroit établir.*“ — Ad verba: *ἅμα τε διεξήιε τὸ λήϊον — καὶ ἐκόλουε* conf. citata ad IV, 150.

ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων] i. e. *percunctans* identidem *et revocans caduceatorem,* ut vertit Budaeus pag. 418, adferens Aeschin. in Ctesiphont. §. 63, ubi Bremi laudat Polluc. II, 196. Alia ratio loci II, 116, ut ibi monuimus. Schweigh. in Lex. Herodot. exponit: *revocare aliquem ut pedem referat, indeque iubere aliquem repetere, quae iam semel dixerat*, ut v. c. hoc loco, cur ad ipsum Corintho venerit. Grammaticus Graecus in Bekkeri Anecdd. I pag. 83: *ἀναποδίζων· ἀντὶ τοῦ τὰ πρότερα ἐρωτῶν.*

καὶ ἐκόλουε — ὑπερέχοντα] Conf. Euripid. Suppl. 448. Eadem locutione *κολούειν τοὺς*

„τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ,
„ἔῤῥιπτε· ἐς ὃ τοῦ λη̈ΐου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βα-
„θύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ
„τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει
26 „τὸν κήρυκα. Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν
„Κόρινθον, ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθή-
„κην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβου-
„λον ὑποθέσθαι· θωυμάζειν τε αὐτοῦ, παρ' οἷόν
„μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παραπλῆγά τε καὶ τῶν
„ἑωυτοῦ σινάμωρον· ἀπηγεόμενος τά περ πρὸς
27 „Θρασυβούλου ὀπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς
„τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
„σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν,
„ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πο-
28 „λιήτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ
„διώκων, Περίανδρός σφεα ἀπετέλεε. Μιῇ δὲ ἡμέ-
„ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ
29 „τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ

ὑπερέχοντας utuntur scriptores, qui ostracismi mentionem faciunt, quo satis constat viros eminentes ac principes in civitate Attica a plebe in decem annorum exsilium pulsos esse. Monuit Valcken., quem vide.

ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν] i. e. *nullum prorsus ei verbum praecipiens.* Mox idem verbum *monendi*, *suadendi* significatione; ut V, 72. VI, 52. 134. Cf. Lennep. ad Phalarid. Epist. pag. 30. Pro θωμάζειν, ut Gaisf. habet, restitui θωυμάζειν. — In proxime seqq. παραπλῆγα dicit *virum mente captum, vesanum.* Parthen. Erott. 17 fin. κἀκ τούτου παραπλὴξ ἦν νῦν τε καὶ φρενῶν. Quod sequitur σινά μ ωρον, exhibent Florentinus ac Sancrofti liber, Glossa Herodotea, Suidas III p. 317 alii. Cf. etiam Hesychius II p. 1189 (ibique Albert.). Exponunt κακόσχολον. Vulgo σινά μ ο ρον. Tu conf. I, 152. Lobeck. ad Phrynich. p. 690 Siebelis ad Pausan. II, 32 §. 3. Ad formam ὀπώπεε conf. I, 68. III, 37.

§. 7.

νόῳ ἴσχων] i. e. *memoria tenens*, *recordans.* — In seqq. dedi ὑπειρόχους cum optimis quibusque libris. Olim vulgo ὑπερόχους. Conferunt Clarke ad Homer. Iliad. II, 426. Mox retinui ἀπετέλεε pro vulg. ἀπετέλεσε, cuius loco Sancrofti liber exhibet ἐπετέλεσε. — ἀπέδυσε est: *vestes exuere iussit.*

„ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους „ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον παρακαταθήκης πέρι ξεινι„κῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα,

---

ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα] *Thesproti*, sunt contermini Leucadiis itemque Molossis, quibus cum postea subditi fuerint Thesproti, factum est, ut haud raro eadem huic vel illi genti promiscue adscriberentur. Sic, qui in Molossis oritur Acheron fluvius, dein Thesprotiam permeat usque ad mare. Ubi quod mortuorum fertur esse oraculum, eius nulla, quantum equidem scio, apud alios scriptores mentio. Nam quod ad Aornum oppidum olim tale oraculum fuit teste Pausan. IX, 30, 3, id vereor ut huc trahi possit quum *Aornus* in montibus iaceat Cerauniis prope Palaesten, multumque igitur distet a Thesprotorum regione atque Acheronte. Conf. Plin. H. N. IV, 1, ubi Thesprotorum et Antigonensium facta mentione iam ita pergit: „locus *Aornos* et pestifera avibus exhalatio." Add. Stephan. Byz. s. v. p. 142 et Hesych. T. I p. 1694. Θεοὶ Μολοττικοί — ὅτι ψυχοπομπεῖόν ἐστι ἐν Μολοσσοῖς. De *Acheronte* vid. Cellar. Notit. Orb. Antiq. II, 13 p. 1086 coll. 1087. Qui fluvius cum per Sellorum regionem delaberetur, *Selleis* vocabatur, tum vero etiam *niger fluvius* et *Glycys*. Eius cursum inter recentiores accurate persecutus est ac descripsit Pouqueville in Itiner. cap. XXX. (T. I, 2 pag. 323 seqq. ed. vernac.)

νεκυομαντήϊον] Mortuorum indicatur oraculum, quo scil. mortuorum animas sedibus suis eliciebant, ac rite facto diis inferis sacrificio, animas evocatas de rebus futuris consulebant. Quod superstitionis genus apud Hebraeos iam obvium fuisse patet ex Samuel. 28 coll. Deuteron. 18, 11. Eos vero ab Aegyptiis talia mutuatos esse si statuit Wesseling. equidem malim cum C. E. Kisselbach. (Dogm. de rebus post mortem futuris. Heidelberg. 1832. cap. VII p. 31 ibiq. laudd.) hoc ab aliis paganis, Philistaeis praesertim, repetere. Nec Graecos a tali superstitione abhorruisse constat. Vid. Creuzer. Symbol. I pag. 189. Ad Herodoti locum Wesseling. conferri vult Eustath. ad Odyss. p. 1667, 61 s. 410, 37 coll. Plutarch. II p. 1104 D. — παρακαταθήκη ξεινικὴ est *depositum hospitis cuiusdam*, s. munus a quodam Periandri hospite loco quodam depositum. Conf. II, 156. III, 59.

ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα] i. e. *Melissae anima* (τὸ εἴδωλον) *sacrificiis evocata ab his Periandri nuntiis eorumque in conspectum veniens.* — Paulo post pro κατακαυθέντων in Florentino legitur κατακαυσθέντων, quod non spernendum videba-

„οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ παρακαταθή-„κη· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ „συγκατέθαψε εἱμάτων ὄφελος εἶναι οὐδὲν, οὐ κατακαυ-
30 „θέντων. μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα „λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς „ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη „τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, „ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ „τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
31 „ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν „δὴ, ὡς ἐς ὁρτὴν, ἤϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώ-„μεναι· ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ 424

---

tur Schweighaeusero ob similem formam ἐξελασθέντες pro ἐξελαθέντες III, 46. V, 97 etc. I, 148 ibique nott.

πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον] τὸ συμβόλαιον h. l. intelligo *documentum*, *argumentum* s. omen, quo confisus rem *perspiceret*, s. ex quo, quid rei esset, colligeret. De aliis huius vocabuli significationibus monuit Creuzer. in Symbol. I pag. 30 seq.

ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη] νεκρῷ optimi quique; Sancrofti liber ὡς νεκρῷ, Aldina νεκρᾷ; quam formam, Valckenaerium si audias h. l. restituendam, nuspiam reperiri, cum νεκρὸς utriusque sit generis, contendit Schweighaeuser. At foemininae formae exempla attulit Hoegerus (Actt. phill. Monacc. III p. 496 sq.) Valckenaerio adstipulans, haec: Plutarch. Timol. 6. Dionys. Hal. A. R. IV, 70. Pausan. IV, 26. V, 7. X, 22. Nec magis opus scribere νεκρῷ — Μελίσσης, ut II, 89. III, 16. Cf. Iacobs ad Aelian. N. A. II, 29 p. 77. — De argumento loci sic *Valckenaer*: „His verbis Periandro non obscurum explicat Herodotus imaginis Melissae dictum: ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περ. τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Mirifica narrat Athen. XIII pag. 605 F. et 606 A. Quae his proxima traduntur, Is. Casaubon. ad Epistolam contulit Periandri apud Diogen. Laert. I, 100, qua dicitur in honorem Melissae Periander κατακαύσας καὶ τὰ πασᾶν Κορινθιᾶν εἵματα. Paulo ante se dixerat mortua Melissa ῥιγοῦν τε καὶ εἶναι γυμνή, tractavit ista Des. Heraldus ad Martial. Epigr. X, 50." — Nefandum Periandri facinus idemque foedissimum e Nicol. Damascen. (p. 268 Tauchn.) excerpsit Suidas s. v. *Περίανδρος*, attigitque Seneca De ira II, 36. coll. Ephori fragm. p. 211, notante *Cr*. Nos de *Melissa* diximus ad III, 50.

ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυ-

„σφεας. πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς
„ἀμφιπόλους· συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ
32 „ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ
„τὸ δεύτερον πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἴδωλον τὸ Με-
„λίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν
„παρακαταθήκην. Τοιοῦτο μέν ἐστι ὑμῖν ἡ τυραν-
„νὶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας
33 „δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θωῦμα μέγα εἶχε,
„ὅτε ὑμέας εἴδομεν μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν
„τε δὴ καὶ μεζόνως θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα·
„ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς
„Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πό-

φόρους] i. e. *clam et per insidias constitutis ad hoc satellitibus suis.* Sic VIII, 91 *Αἰγινῆται ὑποστάντες* sunt Aeginetae *in insidiis stantes s. collocati.* — Verba seqq. *καὶ τὰς ἀμφιπόλους* attigit Eustath. ad Il. p. 394, 27 s. 298, 50. — Ad *κατέθηκε* subaudiendum *τὸ εἴδωλον.*

Τοιοῦτο μέν ἐστι ὑμῖν ἡ τυραννὶς — καὶ τοιούτων ἔργων] Male olim *τοιοῦτον ἔργον.* Valckenaerius, cui Sancrofti libri lectio (quam nos cum Schweigh. et Gaisf. exhibuimus) displicet, ad verba *τοιοῦτο μέν ἐστι ὑμῖν ἡ τυραννὶς* diversam olim adscriptam fuisse codicis lectionem (*καὶ τοιούτων*) *ἔργων* arbitratur: (quae eadem sententia, iudice Valcken. ab aliis sic exprimeretur: *τοιαῦτα μέν ἐστι ὑμῖν τὰ τῆς τυραννίδος, ὦ Λακεδαιμόνιοι*) quo eodem modo etiam in proxime seqq. ad verba *ἡμέας αὐτοὺς* adscriptum fuisse ptant *τοὺς Κορινθίους.* Mihi neutrum placet in eo praesertim scriptore, qualis est Herodotus verborum haud parcus idemque orationis perspicuitatis quam maxime studiosus. Attigit hunc locum Matth. in Gr. Gr. pag. 623, in quo *τοιούτων ἔργων ἐστὶ ἡ τυραννὶς* idem valere ait atque *τοιαῦτα ἔργα ἐργάζεται.* — Mox reposui *θωῦμα* et *θωυμάζομεν* pro *θῶμα* et *θωμάζομεν.*

ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους] i. e. *Obtestamur vos, invocantes deos Graeciae praesides,* vel potius *Obtestamur deos vobis invocantes.* Ubi accusativus *θεοὺς* ad verbum *ἐπιμαρτυρόμεθα* aeque atque *ἐπικαλεόμενοι* referri poterit. Dativum *ὑμῖν* equidem refero ad *ἐπιμαρτυρόμεθα* ut V, 93: *Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο.* — Ad verba seqq. *κατιστάναι — ἐς τὰς πόλεις* conf. nott. ad V, 12.

34 „λις. οὐκ ὦν ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρήσησθε „παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

93 Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. Ἱππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἦ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι
2 ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷά τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς·

Sosiclis sententia sociis probata.

οὐκ ὦν ἢν μὴ παύσησθε ἀλλὰ πειρήσησθε] Duo codd. οὔκων παύσεσθε, quos secutus est Gaisf. mox ex iisdem libris et Florentino exhibens παιρήσεσθε, cuius loco Wesseling. cum aliis dederat πειρήσησθε. Quem Gaisf. textum si probemus, nescio sane equidem, qui sit huius loci cum antecedentibus nexus, quae omnino eius sententia. Nec magis placet Schweighaeus. ratio scribentis: οὐκ ὦν ἢν μὴ παύσησθε ἀλλὰ πειρήσεσθε (i. e. *itaque si ab incoepto non abstinueritis sed conaturi estis, praeter id, quod iustum est, reducere Hippiam, scitote* etc.). Nam vix mihi persuadere possum, uno eodemque orationis in tenore particulae ἢν ab Herodoto modo futurum indicativi modo coniunctivum adstrui. Itaque satius duxi in lectione vulgata acquiescere, quam Matth. (qui de voce οὔκων monuit ad I, 11) ita mutavit: οὐκ ὦν μὴ παύσεσθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε. Ad participium κατάγοντες, cuius loco duo libri καταγαγόντες, vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1091.

Cap. XCIII.

Ἱππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο] Ad accusativum αὐτὸν conf. Matth. Gr. Gr. pag. 752. Mox Noster: Ἱππίης μὲν τ ο ύ τ ο ι σ ι ἀμείψατο. Ad particulas ἦ μὲν conf. nott. ad V, 92 §. 5.

ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων] i. e. *Quando advenerint dies illis statuti, quibus premerentur ab Atheniensibus* s. *quibus ipsos premi ac vexari ab Atheniensibus in fatis erat constitutum.* — Haud infrequens Nostro ἡ κυρίη ἡμέρη I, 49. V, 50. VI, 129. Ad verbum ἀνιᾶσθαι conf. IV, 130. In proxime seqq. τοὺς χρησμοὺς de iisdem intelligo oraculis, quorum mentio V, 90, aut certe de similibus quibusdam illa aetate pervulgatis.

ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἴπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη.

94 Ἱππίῃ δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
2 δὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ

Hippias Sigeum revertitur, quod Pisistratus olim Mytilenaeis eripuerat, iam dudum multorum

---

εἴπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας] Ita Schweigh. et Gaisf., quos secutus sum. Schaef. et Matth. distinctionem posuerunt ante ἐλευθέρως; male. In plerisque libris olim ita: εἴπαντος ἐλευθερῶσαι, πᾶς τις κ. τ. λ. — αὐτῶν dedi pro αὐτέων. Ad dictionem φωνὴν ῥήξας conf. II. 2 et ad verba μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον III, 62. V, 35. 106. VI, 2. 74. Pro Ἑλλάδα, quod meliores codd. tuentur, ex Aldo fluxerat Ἑλληνίδα, quod cum recentt. edd. abiecimus. Conf. VII, 25. 115.

Cap. XCIV.

Ἱππίῃ δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ] i. e. *Hippiâ hinc* (Lacedaemone) *discedente*. Tu conf. VII, 210. Sed videndum monet Schweigh., ne gravius quid significetur: *Hippiâ inde repulso*, cum sane ille tulisset repulsam. Conf. VII, 161. In seqq. ὁ Μακεδὼν est *Macedonum rex*, ut sane vix opus, quod alii afferunt, ὁ Μακεδόνων βασιλεύς. Tu conf. I, 2. V, 20. VIII, 142. IX, 44, ne plura.

Ἀνθεμοῦντα] Locum in Macedoniâ situm prope ditionem Thessalonicensem nec procul ab urbe ea, cui nunc nomen *Salonichi*, commemorat Thucydides II, 99, quem cum aliis testimoniis excitavit Cellar. Notit. Orb. Antiq. II, 13 p. 1046. *Iolcum* in Thessalia ad sinum Pagasaeum, ubi Argonautae ad iter faciendum convenere, nemo fere nescit. Veterum testimonia suppeditabit idem Cellar. l. l. pag. 1076 seq. Nunc loco nomen esse tradunt *Boritza* ad orientem oppidi *Volo*, quod ipsum in loco veteris Iolci exstructum alii contendunt. Cf. Mannert. Geogr. VII pag. 591.

ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω] Ad locutionem conf. nott. ad III, 16. V, 27. Rediit vero Sparta Sigeum Hippias Olymp. 71, 1, idem Athenis pulsus Olymp. 67, 3, ut notat Plehn in Lesbb. pag. 53. — In proxime antecedd. pro τουτέων dedi τούτων. — Quod sequitur αἰχμῇ (i. e. *bello*, *armorum vi*), frequens illud apud Pindarum; de quo vid. locos allatos in Duncan. Lex. Homerico. - Pindar. ab Rost. edit. s. v. pag. 46 Vol. I. Add. Aeschyl. Prometh. 413

δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιληναίων· κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τά περ ἔλαβε παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον 45
3 γὰρ ἔκ τε Ἀχιλληΐου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου

inter Athenienses ac Mytilenaeos bellorum causam,

Blomf. coll. Herod. VII. 152. *Μυτιληναίων* et *Μυτιληναῖοι* dedi pro *Μιτυλην.* — Ad verba *κατέστησε τύραννον εἶναι* conf. similes structuras ad V, 25 allatt. Paulo infra cum recentt. e Sancrofti libro exhibui *τάπερ ἔλαβε*, ubi vulgo *τὰ παρέλαβε*, quod retinuit Schweighaeuser.

ἐπολέμεον γὰρ κ.τ.λ.] „Quae deinceps narrat, non evenerunt illa, dum imperaret Hegesistratus Sigeo. More suo, facta Sigei mentione, *bellum* Herodotus in transcursu commemorat *de Sigeo inter Athenienses olim et Mitylenaeos gestum;* forsan ut occasionem sibi pararet Alcaei carminibus decantatum facinus narrandi. Duces ille non nominat, neque fraudem, quâ Phrynonem circumvenit Atheniensem Pittacus [ob quae ipsa omissa Herodoto calumniatur Pseudoplutarch. II p. 858 A. Et miratur quoque Wesseling., cur nullam Noster huius rei fecerit mentionem, cum optima narrandi esset oblata occasio.]. Post illud bellum lectus arbiter Periander Cypselides Atheniensibus Sigeum adiudicavit. Mortuo Periandro Sigeum recuperasse videntur Mitylenaei; quibus illud armis abstulit deditque regendum Hegesistrato Pisistratus. Haec ista si ratione digerantur, evanescunt pleraeque difficultates, quae viros eruditos exercuerunt, etiam Bouhierium Diss. sur Herod. p. 165 Herodoto tribuentem et Straboni, quae mihi neuter dixisse videtur: nihil de Hegesistrato Strabo; nec sane bellum, quo Hegesistratum agitarunt Mitylenaei, a Periandro compositum scribit Herodotus. Prius illud bellum, ducibus Pittaco et Phrynone gestum fuisse dicitur plerisque *περὶ Σιγείου*, etiam Schol. in Aesch. Eumen. 401 *περὶ τῆς Ἀχιλλεΐτιδος χώρας* Diogen. Laert. I, 74. In isto loco vicino castellum exstruxerant Mitylenaei, *Ἀχίλλειον* dictum, Sigeum tenentibus Atheniensibus oppositum. Demetrius Scepsius *τὸ Ἀχίλλειον* scribit *ἐπιτειχισθῆναι ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων τῷ Σιγείῳ* ap. Strab. XIII p. 896 A. s. 600 B. hoc illis erat *ὁρμητήριον*: vid. Casaub. in Polyb. p. 168. Hinc Herodotus h. l. *ἐπολέμεον*, inquit *ἔκ τε Ἀχιλληΐου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, ἐπὶ χρόνον συχνόν, Μυτιληναῖοί τε καὶ Ἀθη-*

ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυτιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς.

95 *Πολεμεόντων δέ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι*

inprimis Alcaei

ναῖοι. Hi Sigeum, Achilleum Mitylenaei. belli sedem habebant et receptaculum. Quae huc spectant veterum loca dederant Casaubon. ad Strabon., ad Aeschyl. Stanley, Menagius ad Diogen. Laert. et Simson. in Chron. ad A. M. 3398." *Valcken.* Add. Plehn. Lesbiacc. pag. 51 seqq. Ac sane, testibus Strabone et Diogene, duplex distingui debet bellum inter Mytilenaeos atque Athenienses de Achilleo; prius, e quo Pittacus superior evasit circa Olymp. 43, et ad quod pertinet Alcaei fuga, posterius, cum inter utramque gentem denuo exortae essent rixae de eodem agro, quem dein Periander, ad quem arbitrum utrique rem detulerant, Atheniensibus adiudicavit. De *Achilleo*, quod non longe remotum a Sigeo, eo fere loco, quo Achillis vulgo ponunt tumulum monumentumque, plura Strabo l. l. coll. Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypten und Kleinas. III p. 87 seqq. De *Sigeo* vid. notata ad V, 64. — Mox cum recentt. edd. dedi *ἐπὶ χρόνον συχνὸν*, ubi vulgo, scriptis libris invitis: *χρόνον ἐπὶ συχνόν.* — Ad verba seqq. *οἱ μὲν*, quibus respondent *Ἀθηναῖοι δὲ* (pro *οἱ δὲ*), vid. Matth. Gr. Gr. pag. 579.

οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ κ. τ. λ.] i. e. *non solum non concedentes* (Mytilenaeis scil. possessionem terrae) *verum etiam ratione argumentisque commonstrantes, non magis Aeolensium esse Iliacam ditionem, quam sui ipsorum ceterorumque, qui in ulciscendo Helenae raptu Menelaum adiuverint.* Nam Mytilenaeos ad Aeolum stirpem pertinuisse nemo nescit. Ad verbum *συγγινωσκόμενοι* conf. III, 99 et ad locutionem *ἀποδεικνύναι λόγῳ* V, 84; de particulis *οὔτε — τε* nott. ad VI, 1 et de participio *μετεὸν* III, 72. Verba *ἢ οὐ καὶ σφὶ* attigit Matth. Gr. Gr. pag. 851, ubi vid.

ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγὰς] i. e. *quotquot Graecorum Menelaum in ulciscenda iniuria ipsi illata, rapta Helena, adiuverant.* Non aliter VII, 169 *συνεκπρήττεσθαι* coll. *ἐκπρήττεσθαι* VII, 158.

Cap. XCV.

καὶ ἄλλα ἐγένετο] Ita cum recentt. edd. pro vulg. *ἐγίνε-*

μάχησι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δέ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καί σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον

2 τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ

ῥιψάσπιδος carmine nobilitatorum.

το, quod Matth. retinuit, exhibuimus.

ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ] Hoc loco posuit πρὸς, cum supra V, 77 posuisset εἰς, ubi vid. nott. Ipsum vero hoc Minervae templum memoratur in inscriptione Sigeâ, cuius in nott. ad V, 64 fecimus mentionem. Alcaei verba, quibus se ipsum quidem salvum esse factum cecinerat, sed armis amissis, clypeo in Minervae Caesiae templo ab Atheniensibus suspenso, servavit Strab. XIII p. 600 A. s. 895 C., in quibus verbis recte constituendis post Valcken. et Wesseling. elaborarunt Matthiae in Alcaei fragmm. pag. 18 seq. et Welcker. in Iahn. Annall. paedagogg. et philoll. 1830 (XII, 1) pag. 36. Atque eo Nostri spectant verba: ἐν μέλεϊ ποιήσας et quae sequuntur. Alcaeum enim virum alioqui strenuum fuisse ac fortem testantur veteres, Athenaeus XIV, 23 p. 627 A., Horatius Od. I, 32, 6 (*ferocem bello* vocans Alcaeum), Cicero Tuscull. IV, 33, ubi *vir fortis* appellatur. Conf. Plehn. Lesbiacc. pag. 170 seqq., qui ex eo, quod Athenienses Alcaei arma in templo suspenderint, eos ipsos comprobasse vult, haud parvi a se Alcaei virtutem aestimari: quod mihi quidem non persuasit; nec magis probari video Welckero l. l. pag. 36. Namque vix aliam ob causam haec arma (prouti mos ferebat) fuerunt suspensa ab Atheniensibus, quam ut victoriae de Alcaeo, viro summo ac fortissimo reportatae insigne exhiberent documentum; unde sane nullus in Alcaeum redundabat honos. Quod Alcaeo, idem Archilocho poetae accidisse accepimus ut clypeum amitteret, quod magnum habebatur dedecus apud veteres. Cf. Aelian. V. H. X, 13. Quem utrumque poetam imitatum esse Horatium Od. II, 13, 26, loco celebratissimo, sunt qui statuant. Attigi in Histor. Litt. Romm. §. 104 not. 8 edit. secund.

ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας κ. τ. λ.] „*Ista lamentatus ad lyram Alcaeus, carmen Mytilenen mittit, ad sodalem Melanippum, quo suam ille fugam evulgabat.*" Valcken. De verbo ποιεῖν *carmina pangere, scribere* vidimus ad III, 38; ad vocem μέλος (quâ *lyricam poesin* indicari neminem fugit) conf. II, 135 et de for-

3 πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑτάρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
96 μέν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ 426

Ibi dum auxilium Persarum ambit, resque iam ad bellum videtur spectare:

ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα· ὅκως αἱ Ἀθῆναι γενοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης
2 τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες
3 τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὔκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

---

ma ἐπιτιθεῖ Matth. Gr. Gr. pag. 394. De locutione vid. nott. ad III, 42 fin. Quod enim Herodotus sic enuntiat ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, id Strabo: κελεύσας ἀγγεῖλαι τοῖς ἐν οἴκῳ. *Misit Alcaeus carmen Mytilenen amico Melanippo.* Ita recte interpretatur Wesseling. de locutione quaedam adiiciens. — Pro ἑτάρῳ Florentinus liber cum tribus aliis ἑταίρῳ, ad vulgarem loquendi formam. Equidem formam antiquiorem Doribus, Ionibus adeoque etiam Aeolensibus usitatam, de qua vid. Fischer. ad Weller. I pag. 94. Gregor. Corinth. pag. 75. 457. 609. 672, retinere malui.

κατήλλαξε] Conf. V, 28. Pertinet, ut supra enarravimus, haec Mytilenaeorum atque Atheniensium reconciliatio ad tempora posteriora, nec ad prius bellum, cui Alcaeus interfuit, quo composito, novae rixae denuo sunt exortae, ut ad V, 94 exposuimus. Ad verbum νέμεσθαι conf. V, 45 et ad locutionem γίνεσθαι ὑπό τινι V, 30 ibiq. nott. 96.

Cap. XCVI.

πᾶν χρῆμα ἐκίνεε] i. e. *omnem lapidem movebat*, ut Romani loqui solent. Haud multum differt πᾶν s. πάντα ποιεῖν, ut mox Noster, qui IV, 154 (ubi vid. nott.) dixerat πᾶν μηχανᾶσθαι. — Ad participium διαβάλλων conf. V, 35. De forma vocis σόοι consul. Matth. Gr. Gr. pag. 246. — δέδοκτο,

Aristagoras Milesius Athenas venit [c. 55.], facileque a populo xx navium classem impetrat.

97 Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη
2 γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι
3 εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ
4 ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστε-

---

cuius loco vulgo ἐδέδοκτο, e Florentino nunc receptum. Cf. nott. ad V, 34.

Cap. XCVII.

Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι κ. τ. λ.] Ad participiorum usum conf. Matth. Gr. Gr. §. 401. De verbo *διαβάλλεσθαι* diximus ad V, 35 coll. VI, 46. Mox pro *ἐξελαθεὶς* cum recentt. edd. dedi *ἐξελασθείς*. Cf. V, 92 §. 7.

αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστα] Pertinet huc alter locus I, 56, ubi Croesi tempore Spartam atque Athenas inter Graeciae civitates maxime eminere dixerat. Ad verba proxime seqq. *ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον* conf. Schol. Thucyd. ad I, 90 ibique Duker. coll. I, 70. Nam *ἐπέρχεσθαι* vulgo tradunt dici de peregrino, qui in medium progreditur verba facturus, *παρέρχεσθαι* de cive. Ubi Herodoti locus a Gottlebero bene affertur. Minus convenit, quod apud eundem Scholiast. et Suid. T. II p. 44 legitur: *ἐπελθεῖν τὸ ἀναβαλλόμενον χρόνῳ τοῦτο διαπράξασθαι.* — Mox pro *ταῦτα ἔλεγε* Schweigh. mavult *τἀυτὰ ἔλεγε*. De argumento loci conf. V, 49. — Paulo infra pro *πρὸς τοῖσι* in duobus codd. *πρὸς τούτοισι*: de quo conf. I, 66. VII, 135.

ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι] i. e. *nec scuto nec hastâ eos uti facileque superari posse.* De verbo *νομίζειν* conf. nott. ad IV, 183 fin. et de particulis *οὔτε — τε* nott. ad VI, 1. De modorum ratione vel potius celeri earum transitu (*ὡς νομίζουσι — εἴησαν*, et mox: *ὡς — εἰσὶ καὶ οἰκὸς — εἴη*) conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1031, qui idem §. 483

ρον διαβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς
5 *δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀπο-* 95
στεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἐόντα τὰ
6 *πάντα δόκιμον. Αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγέ-*

pag. 906 coll. §. 306 consulendus ad verba *οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ὑπίσχετο*. Verbum *διαβάλλειν* *circumveniendi, fallendi* notione attigimus ad V, 50.

τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο] Hunc numerum tertia parte auctum habet Dahlmann. Herod. pag. 58, quamquam hoc minime Herodoti culpa factum censet, sed eorum, quos ille adierit, vulgarem famam semper secutus. Nam pleraque veterum testimonia (vid. Meurs. Lectt. Att. I, 1. Fort. Atticc. 4. Museum Critic. Cantabrig. I pag. 541. II pag. 215.) *viginti mille* fuisse cives Atticos tradunt; unde vel Valckenaerio, qui hic indicatur numerus, supra modum auctus videretur. Neque tamen in textu quidquam esse mutandum, praeter ipsorum codd. auctoritatem vel Aristophanis ostendit locus in Ecclesiaz. 1124 ab eodem Valcken. bene allatus. Nostra aetate accuratius in haec inquisivit Boeckh. Staatshaushalt. der Athen. I pag. 35 seqq., varia veterum testimonia de civium Atticorum numero secundum temporis rationes disponens recteque monens, quod ad Herodoti locum pertinet, Aristagoram, quo graviora essent verba sua ipsosque Athenienses gravius moverent, sumsisse maximum qui ferebatur numerum *triginta mille* civium; quantum quidem umquam exstitisse vel maxime florentibus Atheniensium rebus vix credibile, cum, accuratiora veterum de his testimonia si respiciamus, in illo numero *viginti mille* civium acquiescendum esse videatur. Unde quae omnium Atticae incolarum copia, probabiliter idem Boeckh. constituere studuit. Sed haec nostrum locum minus tangunt.

στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι] Ad loci structuram conf. V, 25 ibiq. nott. — *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*.

Αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο] Olim *ἀρχαὶ*, probante Sancrofti libro. Reliqui libri cum Eustathio haec citante ad Il. p. 522, 12 s. 395, 20: *ἀρχὴ* singulari in numero, quo equidem non offendor. Nec magis opus reponere cum Plutarcho, Herodotea criminante, *ἀρχέκακοι*, confictum illud quidem ex Homer. Il. V, 63. Facit huc Aristotel. Rhetorr. III pag. 137. Thucydid.

98 νοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ 427
προπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευ-
ρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφε-
λίη ἔσεσθαι· οὐδ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε,
ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε· ἔπεμψε ἐς τὴν
Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας, τοὺς ἀπὸ Στρυ-
μόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Με-
γαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ
2 κώμην ἐπ' ἑωυτῶν. ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τοὺς
Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με
„Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν
3 „ὑποθησόμενον, ἤνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν
„γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν

Hinc prior Miletum profectus, Paeonas in Phrygiam abductos [c. 15.] sollicitat, ut in patriam invito Dario revertantur.

II, 12: ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει, ubi interpretes praeterea afferunt Schol. Aristoph. Pac. 435. Virgil. Aen. IV, 169 (ubi: „ille dies primus lethi primusque malorum causa fuit“). Mihi in mentem quoque venit Homer. Il. XI, 604: κακοῦ δ' ἄρα οἱ πέλεν ἀρχή. Unde spero intelligetur, quantum ab epicorum poetarum sermone pendeat oratio Herodoti. In clausula addam *Valckenaerii* de huius loci argumento verba: „Hae naves viginti Ionibus auxilio missae Darium exacerbarunt et speciosum inferendo Graecis bello praebuerunt praetextum causamque proximam; veram tradit Aristides T. I pag. 209. Velut remotae causae considerari quoque possunt superbum Atossae desiderium et medicus Democedes. Quod uxori Darii etiam Herod. III, 134, id ipsum Xerxis coniugi tribuit Maxim. Tyr. XXIX, 6.“

Cap. XCVIII.

ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφελίη ἔσεσθαι] Secutus sum in his Gaisf. et Matth. Vulgo: ἔμελλε οὐδεμίη ὠφελίη, idque cum Florentino libro tenent Schweighaeuser. et Schaefer. — Mox cum recentt. edd. dedi ἐποίεε et βασιλέα pro βασιλῆα. Particulas οὐδ' ὦν οὐδὲ eodem pacto Noster iunxit II, 134 coll. IV, 16 (ubi: οὐδὲ γὰρ οὐδὲ — οὐδ' οὗτος. — Conf. Iacobitz. ad Lucian. Toxar. §. 36 pag. 69). II, 120 (οὐ μὲν οὐδὲ). IV, 205. Apud alios frequens οὐ μὴν οὐδὲ, de quo vid. ad Plutarch. Pyrrh. pag. 127. Add. Iacobs. ad Aelian. N. A. VII, 45.

ἐπὶ τοὺς Παίονας] Vid. supra V, 15. 17. Ad ἐπ' ἑωυτῶν conf. IV, 114; ad ὑποθησόμενον V, 92 §. 6 et ad

„παρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρην αὐτῶν. μέχρι
„μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
4 „ἡμῖν ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίο-
νες, κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόν-
τες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ἐπὶ θά-
λασσαν· οἱ δέ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν ἀῤῥωδή-
5 σαντες αὐτοῦ. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ
θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ
ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος
6 πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλα-
βον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως
ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους
οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς
Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν·
ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

παρέχει nott. ad V, 49. — *βασιλέος* (pro *βασιλῆος*) mox dedi itemque *αὐτῶν* pro *αὐτέων*.

κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο] i. e. *valde acceptum fuit Paeonibus, perquam gratum accidit.* Eadem locutio I, 62. Quod sequitur *παῖδάς τε καὶ γυναῖκας*, frequentius sic dici quam *γυναῖκες καὶ παῖδες* s. *τέκνα* monuit, multis locis allatis, Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, I pag. 171. Ita supra V, 14. In qua formula articulum plerumque abesse, observat Sintenis ad Plutarch. Themistocl. pag. 68. — In seqq. *αὐτοῦ* valet *ibi*, i. e. in agris suis Asiaticis. Ad formam *ἀπικέατο* conf. I, 152 et ad locutionem *κατὰ πόδας* (*e vestigio*) Herodot. IX, 89, alia quae attulit Fischer. ad Weller. III, pag. 189.

ὡς δὲ οὐ κατέλαβον κ. τ. λ.] i. e. *Ubi vero illos (fugientes) non sunt assecuti, praecone misso ad Chium edixerunt Paeonibus, ut redirent.* Ad verbum *καταλαμβάνειν* conf. VI, 29 et ad *ἐπηγγέλλοντο* laudata ad IV, 119 et ad *ὅκως ἂν* sequente optativo I, 75 alia, quae Matthiae attulit Gr. Gr. pag. 1002. Ad *ὀπίσω ἀπελθεῖν* conf. nott. ad III, 16. V, 27.

ἐς Δορίσκον] Ita vocabant oram Thraciae planam ad utramque Hebri, qui nunc Maritza vocatur, in mare exeuntis ripam, occidentem versus praesertim; in qua postea a Dario castellum fuit exstructum, cui idem *Dorisci* nomen. Vid. Herod. VII, 59, ex quo et Plinius H. N. IV, 11 et Mela II, 2 §. 8 (ubi cf. Tzschucke nott. exegg. Vol. III P. II pag.

99 Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ
Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι 428
ἐβοήθεον· οὗτοι ὦν ἐπεί τέ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηΐην ὁ Ἀρι-
2 σταγόρης ἐς Σάρδις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον.

Interim et Atheniensium classis et Eretriensium V triremes appellunt. Quibus auxiliis iuncti Iones,

100 Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐ-

Sardes, praeter arcem, capiunt,

---

129) profecerunt, coll. Herod. VII, 25. 106. Nam in hac ipsa planitie late patente copias suas lustravit Xerxes. Cf. Gatterer. De Herod. Thrac. pag. 60. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. VII pag. 208 seq. — Ad verbum *κομιζόμενοι* cf. I, 185 pag. 413.

Cap. XCIX.

ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσὶ] Schweighaeuser. coniecit *ἐπεί τε οἱ*, ut V, 98. De dativo *νηυσὶ* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 741. Ita cap. 100 *στόλῳ τούτῳ* et *χειρὶ πολλῇ*. Quae sequuntur verba *ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας*, cavillatur Pseudoplutarch. T. II p. 861 B. Ad vocem *χάριν* conf. Matth. Gr. Gr. p. 1138 ibique citata. — Pro *αὐτέων* scripsi *αὐτῶν*.

οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον — συνδιήνεικαν] *συνδιήνεικαν* cum Gaisf. et Matth. dedi pro vulg. *συνδιένεικαν*. Florentinus cum aliis *συνήνεικαν*. De ipso verbo conf. nott. ad V, 79. Ad hoc vero bellum inter Eretrienses atque Chalcidenses gestum respexit, notante Valcken., Thucydides I, 15. Belli causa exstitit *Lelanti* campus fertilissimus et saluberrimus calidis fontibus ad morbos sanandos. De quo Strab. X pag. 688 B. coll. 686 A. Spanhem. ad Callimach. in Del. 289. Wyttenbach. ad Plut. Moral. T. I pag. 955, ad pag. 153 F. et qui nuper totum hoc argumentum tractavit, C. F. Hermann. in Welcker. et Naek. Museo Rhenan. I, 1 pag. 85 seqq. — Ad verba *ἀπέδεξέ Μιλησίων εἶναι* conf. nott. ad V, 25.

Cap. C.

ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης] Duo libri *Κορήσσῳ*; Florenti-

τοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους 2 ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τἄλλα

---

nus cum aliis *Κορήσσῳ*. Apud Diodor. XIV, 99 nunc recte edunt *Κόρησσον, ὄρος ὑψηλὸν τῆς Ἐφέσου ἀπέχον σταδίους τεσσαράκοντα.* Minus bene, ut ibi annotat Wesseling., apud Strabon. XIV pag. 634 s. 940 B. *Κορισσόν.* Ad genitivum *Ἐφεσίης* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 629.

ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας] Adieci his verbis *τῆς ὁδοῦ*, vulgo omissa auctoritate cod. Florentini et trium aliorum codd. Conf. VIII, 31 et nott. ad V, 14. Fluvium *Καΰστριον* in Cilbianis iugis ortum multosque rivos secum deferentem, teste Plin. H. N. V, 29 (31), et per Campos Caystrios, qui vocantur, ad mare delabentem, prope Ephesum ad septemtrionem satis celebrarunt veteres, cygnorum receptaculum. Vid. Strab. IX fin. XIII pag. 626 s. 929 A. 930 C (s. 627). p. 650. s. 961 C seq. et reliquos veterum locos apud Tzschuck. in nott. exegett. (Vol. III. P. I) pag. 494 seqq. ad Mel. I, 17 §. 2 coll. Mannert. Geograph. VI, 3 pag. 306. Chandler. Reisen in Kleinasien cap. XXXVII pag. 186 seqq. *Cr.* addit C. B. Hase ad Leon. Diacon. p. 188 C. Nunc vocari amnem dicunt a Turcis *Kutchuk Minder*, i. e *Maeandrum parvum*, a Graecis *Kara-Su*, i. e. *aquam nigram.* Alii eum nunc vocari *Chias*, alii *Chaici* tradunt, notante Gallo docto viro ad Plin. l. l. T. IV p. 381 Panckouck., nisi hoc utrumque ex illa appellatione, quae indigenarum esse fertur, depravatum existimetur.

αἱρέουσι Σάρδις.] Solis Atheniensibus Sardium expugnationem tribuit Charon Lampsacenus apud Pseudoplut. II p. 861 D.; Eretriensibus videtur tribuisse Lysanias, notante Valcken., qui confert Aristid. De Athenienss. T. I pag. 209.

χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος] Sardium arx bene munita adeoque inexpugnabilis habebatur, ut vidimus I, 84, eaque vel posterioribus temporibus non nisi dolo arteve aut proditione expugnata fuisse traditur, ad captivos ac thesauros custodiendos illa quidem aptissima. De qua arce accuratissime egit historiamque eius quasi exhibuit Hemsterhus. ad Lucian. T. III pag. 385 seq. quocum conf. Mannert. Geogr. VI, 3 pag. 359. 360. Nam sita erat illa arx in monte ita edito ac praecipiti, ut vix sine ullo periculo escendere possis, simulque ita

πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐῤῥύετο αὐτὸς Ἀρταφέρ-
101 νης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ
λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε.
ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, κα-
λάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, κα-
2 λάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τουτέων δὴ μίαν τῶν τις
στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰ-
κίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. καιομέ-
3 νου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων
ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε

incendioque delent [a. 503.].

---

reliquo montium tractu separato, ut fere unicus e planitie late patente exsurgat. Nunc lapidum varii generis columnarumque variarum fragmenta, quae tamen cui tempori adscribi debeant, vix certo dixeris, ibi reperiri testantur recentiores peregrinatores, inter quos Tu potissimum consul. Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypt. u. Kleinasien III pag. 138 seqq. coll. Chandler Reise in Kleinasien cap. LXXV pag. 354 seq. 358 seq. ed. Lips. Heeren. Ideen. I, 1 pag. 153 seq. not.

ἐῤῥύετο] Ita reliqui ego, cum Gaisf. e Florentino recepisset ἐρύετο. Vulgo ἐῤῥύατο quod h. l. stare posse nego.

Cap. CI.

Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι—ἔσχε τόδε] Cave scribas: τοῦ δὲ μὴ λεηλατῆσαι. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1068. Valcken. conferri iubet Thucyd. I, 73. Sophocl. Philoct. 1235. — Mox dedi ἦσαν pro ἔσαν, ut iubebant liber Sancrofti ac Florentinus. In seq. pro καλάμου Sancrofti liber καλάμῃ, Florentinus, alii καλάμους, quod verum videtur Schweighaeusero, qui laudat III, 98, ubi: καλάμου ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. Mox dedi μίαν pro μίην. Ad τῶν τις cf. Matth. Gr. Gr. pag. 567. Add. VI, 75. Iacobs. ad Aelian. N. A. I, 4 pag. 8.

ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν] i. e. *depavit*, *absumsit totam urbem.* Sic mox νεμομένου τοῦ πυρός. Nam νέμεσθαι ut de ulceribus latius serpentibus (vid. nott. ad III, 133), ita de igne dicitur latius repente omniaque consumente. Attigit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 469. — ἀπολαμφθέντες πάντοθεν est, *undique intercepti, interclusi.* Cf. VIII, 11. 76. 97. 108. IX, 114. II, 115 (ubi vid. nott.); quos locos Schweigh. excitavit in Lex. Herodot. s. v. Ad τὰ περιέσχατα conf. I, 86 coll. I, 191 τὰ περὶ τὰ ἔσχατα.

τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέῤῥεον ἔς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν· ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον

καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν] i. e. *neque* (ut) *exitum haberet ullum* (ignis) *ex urbe*, ubi non opus ἔχοντος accipere pro *παρέχοντος* (i. e. *nullum exitum praeberet*), ut monuit Schweigh. in Lex. Herodot. citans, III, 117 coll. VII, 130; quo utroque loco ἐξήλυσις de fluvio. Nec magis opus cum Pawio et Larchero scribere *οὐκ ἔχοντες*.

ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν] Qui fluvius inde Chrysorrhoas a veteribus fuit dictus, teste Plutarch. II p. 1151. Plin. H. N. V, 29 (30) coll. Strabon. XIII p. 928 C. s. p. 626. Nam huius aetate nulla amplius secum duxisse fertur auri ramenta. Reliqua testimonia de fluvio aurifero multumque ab antiquis hinc celebrato suppeditabit Cellar. Notit. Orb. Antiq. III, 4 p. 126 seq. coll. Plinium interprete Gallo docto p. 362 seqq. ed. Panckouck. Augusto alveo minimeque profundo Pactolum, cui nunc nomen *Sarabat*, fluere testantur recentioris aetatis peregrinatores. Cf. Chandler l. l. pag. 359. Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypt. und Kleinas. III p. 138. 143. 161.

Verba seqq. *ὅς σφι ψῆγμα κ. τ. λ.* citat Eustath. ad Dionys. 830.

ἐκ τοῦ Τμώλου] Dicitur apud Graecos ὁ *Τμῶλος*, ut V, 100, *Tmolus*; unde inf. exhibui *πρὸς τὸ οὖρος τὸν Τμῶλον* optimis quibusque libris addicentibus. Qui mons e Tauro exorsus et per mediam Lydiam eamque interiorem porrectus prope Sardes, quarum arx in una Tmoli rupe considebat, desinebat, altus ille quidem, sed idem omnium rerum, vini praesertim, feracissimus. Tu vid. Mannert. Geogr. VI, 3 p. 362. Maltebrun. in Annall. des Voyages (1809) III pag. 258. Prokesch. l. l. pag. 131 seqq. Nunc eum vocari *Buz-Dag* s. *Tomolitzi*, iam ad I, 93 indicavimus.

διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1314. Wesseling. affert Dion. Chrysost. Orat. 83 p. 659 A., qui Pactolum scribit *διὰ μέσων ἀφικνούμενον Σάρδεων ἕτοιμα χρήματα κομίζειν*. — De *Hermo* vid. nott. ad I, 55. Add. Chandler. l. l. cap. XXI pag. 105 seqq., qui fluvii cursum accurate persequitur et Prokesch. l. l. pag. 161 seq. Ad verba *ὁ δὲ ἐς θάλασσαν* conf. Strab. XIII pag. 626 A. s. p. 928. C. — In seqq. verba *τῶν πολεμίων* uncis inclusit Matth. ut suspecta. Mihi non iusta apparet suspicionis causa. — In fine cap.

4 ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι.
5 οἱ δὲ Ἴωνες, ὁρέοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν 429
πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος, τὸν Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντε-

Regressos Persae ad Ephesum adorti, victoriam insignem reportant.

ὑπὸ νύκτα est *sub noctem*, ut VI, 2. IX, 51. 58. 60. Add. I, 51 ibique nott. Siebelis. ad Pausan. IX, 5 §. 7.

Cap. CII.

καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης] Noli cum Galeo refingere Κυβήλης, nam vocem Κυβήβης satis tuentur Suidas, Hesychius, alii. Vid. Creuzer. Symbol. II pag. 40 seq., qui idem pag. 37 seqq. de huius numinis cultu per Asiam minorem consulendus, Wesselingius citaverat Sophocl. Philoct. 390 [371 Both.]. Quae adhuc in Sardium veterum ruinis conspiciuntur ampli templi reliquiae trans Pactolum sitae intra Acropolin atque Tmolum montem in recessu quodam, eas ad hoc Cybebes templum pertinuisse credibile est. Vid. Prokesch. Erinnerungen aus Aegypt. u. Kleinas. III p. 143 seqq. 148, ac multo antea iam Chandler. l. l. pag. 359 seq., qui accurate eas descripserunt.

τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι κ. τ. λ.] Haud scio equidem an huc referam Diodori verba in Excerptt. a Maio in Scriptt. Vett. Nov. Collect. T. II pag. 37 publicatis: ὅτι τὸ κατακαίειν τὰ ἱερὰ παρὰ Ἑλλήνων ἔμαθον Πέρσαι, τὴν αὐτὴν τοῖς προαδικήσασιν ἀποδιδόντες ὕβριν. Ad ipsum argumentum bene *Wesselingius*: „incendii templorum in Graecia obtentus, quem Persis scriptor tribuit, arcessitus erat; verior causa, quod deos parietibus includi negarent, templa improbantes. Conf. Brisson. Reg. Pers. Princip. II, 31", ubi scil. veterum testimonia de Graeciae templis a Persa vel incensis vel violatis afferuntur. Quam tamen Persarum impietatem Athenienses pro ingenio suo amplificasse, recte monet Valcken., quum praeter Atheniensium templa vix unum alterumve Graeciae templum incenderent. In Phocide unum ipse commemorat Noster VIII, 33 in Naxo VI, 96 in Eretria VI, 102. De Atticis templis vid. Pausan. X, 35 §. 2 coll. VII, 5, 2.

2 νεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρ-
σαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προ-
πυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον
τοῖσι Λυδοῖσι. καί πως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόν-
τας τοὺς Ἴωνας εὑρίσκουσι· ἑπόμενοι δὲ κατὰ στί-
3 βον, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθη-
σαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἑσσώθη-
σαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλ-
λους τε ὀνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρα-
τηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀνα-
ραιρηκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ
4 αἰνεθέντα. οἳ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκε-
δάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας.

οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες] Quinam dicantur οἱ ἐντὸς Ἅλυος, indicavimus ad I, 6. Locutionem νομοὺς ἔχειν, quae etiam V, 92 §. 1 invenitur, Schweigh. in Lexic. Herod. interpretatur *sedem, habitationem habere.* At recte mihi Heeren. Ideen I, 1 pag. 505 monere videtur, νομοὺς hic esse pagos certos quosdam Persarum militibus (de quibus hic sermo est) per singulas satrapias assignatos, in quibus commorantes praesidia haberent, custodias agerent, alia id genus. Unde hic potius loci sensus: „*Persae* (milites) *qui stationes suas s. praesidia in pagis cis Halyn sitis habebant.*

ἑπόμενοι δὲ κατὰ στίβον] Conf. IV, 122. V, 120. Quod sequitur: αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ est: *deprehendunt eos ad Ephesum.* Eodem sensu, quo hic verbum αἱρεῖν, supra V, 98 καταλαμβάνειν. Mox dedi αὐτῶν pro αὐτέων et ὀνομαστοὺς, a Borheck. et Schaefero invitis libris mutatum in οὐνομαστοὺς, quamquam utraque forma Nostro usitata. Sic οὐνομαστοῖσι IV, 58 (ubi unus Florentinus ὀνομαστοῖσι) II, 178. V, 1, ubi vid. nott.

στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα] i. e. *qui in certaminibus coronas* (victoriae signum) *reportaverat.* Vid. IX, 93. VI, 36. 70. 103 coll. IX, 64. VI, 125. 103, ubi est νίκην ἀναιρεῖσθαι. Quo eodem pertinet Ὀλύμπια s. Ὀλυμπιάδα (scil. νίκην) ἀναιρεῖσθαι (*in ludis Olympiacis vincere* s. *victoriam referre*); de quo vid. nott. ad VI, 70. De Pausaniâ, hoc loquendi genus imitante conf. Siebelis ad Pausan. VI, 15 §. 6. Observat Broendsted. (Reisen. I pag. 69) ea quae Herodotus de Eualcidis

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο· μετὰ δὲ, Ἀθη-
ναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας,
ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγό-
2 ρεω, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς
Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γάρ σφι
ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἧσσον
3 τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. Πλώσαν-
τες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλ-
λας πόλις ἁπάσας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιή-
4 σαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Κα-
ρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον

Inde Iones, etsi Athenienses domum discesserant, nihilo secius in bello perseverantes, et Byzantium caeterasque Hellesponti urbes expugnant, et magnam Cariae partem ad defectionem permovent.

---

victoriâ enarrat, si cum Strabon. X p. 446 seqq. 448 pag. 687 C. conferantur, valde probabile esse, Eualcidem Eleum, quem Pausanias VI, 16 §. 4 commemorat Olympiae victorem, eundem esse atque eum, qui post dux fuerit Eretriensium. Nam vel ante hoc tempus (Olymp. 70, 2 s. 499 a. Chr. n.) Ceam insulam ab Eretriis pependisse idem coniecit Broendsted. — Verba ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας excitat Fischer. ad Weller. III, a pag. 162, ob vim praepositionis ἀνὰ, quae valet *per*.

Cap. CIII.

ἐπικαλεομένου σφέας] Retinui hoc cum Gaisf. Alii ἐπικαλεομένους. Conf. V, 105.

οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον] i. e. *namque ita ab initio adversus regem egerant*, ut cum illo conciliari se minime posse bene intelligerent. Itaque Atheniensium auxilio quamvis destituti, ad bellum nihilominus sese parabant. Ad locutionem ποιεῖν εἴς τινά conf. I, 41. III, 49. IX, 106. — Mox cum Matthiae rescripsi ἧσσον pro ἕσσον (vid. V, 72) et, optimi Florentini auctoritate τὸν πρὸς βασιλέα pro τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα, quod Matthiae tenuit. De articulo ante hanc vocem omisso vid. Benseler. ad Isocrat. Areopagit. p. 125 seq. ἐσκευάζοντο dici monet Wesseling. simplex verbum pro composito, ut VI, 100. De *Byzantio* conf. nott. ad IV, 144 et de locutione: ὑπ' ἑωυτοῖσι ποιεῖσθαι nott. ad V, 30.

ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον] Tu conf. III, 16, et de accusativo adiecto Matth. Gr. Gr. pag. 697. Nec aliter V, 104: φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ, coll. VII, 58.

προσεκτήσαντο — εἶναι] Ad structuram conf. nott. ad V, 25. Add. VII, 51 Κῦρος — Ἰωνίην πᾶσαν — κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. Ad verba seqq. καὶ γὰρ τὴν Καῦνον κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. pag. 789. De *Cauno*,

εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε
104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλ-
2 θοντος παῖς. οὗτος ὡνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότε-

Iam et Cyprus, praeter Amathuntem, tota Onesilo auctore deficit [a. 502.].

Cariae urbe cf. Herod. I, 172. Mela I, 16 §. 1 ad quem locum vid. annotationem Tzschuck. in nott. exegett. Vol. III P. I pag. 461 et 462, qui reliquos veterum locos, ubi huius urbis mentio fit, attulit eumque hodie vocari *Copi* asserit.

Cap. CIV.

πλὴν Ἀμαθουσίων] *Amathus*, Cypri urbs, satis frequens incolis et Veneris atque Adonidis sacris insignis; de quibus Tacit. Annall. III, 62. Plin. H. N. V, 31, alii. Urbem eo loco exstructam fuisse tradunt, quo nunc rudera nomine *Alt-Limesol* cognita ad orientem loci *Limesol*; quamquam certi quid affirmari nequit. Conf. Mannert. Geogr. VI, 1 pag. 581 seqq.

τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος] Ita dedi pro βασιλῆος. *Salamis* urbs in media ora insulae orientali sita, omnium in Cypro urbium maxima et amplissima, optimoque instructa portu. Occidentem versus usque ad mediam fere insulam magna hinc porrigitur planities eaque feracissima, quâ potiti Salaminis reges eam in reliquam fere insulam exercebant vim, ut eius res a Salaminiorum rebus plerumque penderent. Nec mirum igitur Salaminiorum defectionem mox etiam reliquos Cyprios esse secutos. Terrae motu gravissimo Salaminiorum urbem maxima ex parte dirutam Constantius imperator restauravit indeque *Constantiae* nomine adhuc primaria censetur Cypri urbs. Vid. Mannert. VI, 1 p. 573 seq.

τοῦ Εὐέλθοντος παῖς] Ad vocem παῖς conf. V, 30. *Euelthon* Cypri rex notus ex IV, 162. Unde eum regnasse colligas anno 527 a. Chr. n. et *Gorgum*, qui tertius ab hoc fuit rex, anno 502. *Siromum* cum Larchero collocamus ad ann. 521, Chersin ann. 515. Mox cum Schweigh. et Gaisf. retinui παρηγορέετο, ubi olim παρηγορέατο, quae pluralis numeri est forma. Similem confusionem notavi ad V, 100. Ad φυλάξας conf. V, 12. Mox pro στασιώτησι equidem haud reponam στρατιώτησι, quamquam frequens utriusque vocis confusio, ut I, 13. III, 144. IX, 2, alia, quae Wesseling. citat. Add. V, 72.

ρον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βα-
σιλέος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπε-
στάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε, ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε 1
τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ
ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ
3 στασιώτῃσι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν
δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε ἐς Μήδους· Ὀνή-
σιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυ-
4 πρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέ-
πεισε· Ἀμαθουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθε-
σθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

105 Ὀνήσιλος μέν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλέϊ δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βάλλοντα εἰπεῖν·

Darius ob Sardes conflagratas Atheniensibus iratissimus.

ἐπολιόρκεε προσκατήμενος] „*Assidebat oppugnabatque oppidum*, Gellius N. A. VII, 1. De *obsidione*, ut *adsidere* Livio, Graecis adhibetur πόλει vel πόλιν προσκαθῆσθαι. Attigit Wesseling. ad Diod. I p. 502 [ad XII, 37. 72] Herodoteum illud bis terve dedit Pausan. I p. 30 [12 §. 5] VII p. 558 [15 §. 2] et VIII p. 681, 2 [39, 2, ubi conf. Siebelis pag. 323] coll. Thucyd. I, 11.“ *Valcken.*

Cap. CV.

ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάντες] i. e. *quippe quos bene noverat non impune laturos quod defecissent.* Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1088 et nott. ad III, 36. De arcus significatione quaedam dixi ad III, 21.

ἐς τὸν οὐρανὸν] Ita libri plerique cum Eustath. ad Il. pag. 248, 34 s. 188, 29. Alii πρὸς τὸν οὐρανόν. Persas *coelum* adorasse ut Graecos Iovem, Valcken. monuit, citans Herodot. I, 131. — Mox e Florentino cum recentt. dedi βάλλοντα pro vulg. βαλόντα, quod Schaefer. tenuit.

2 „Ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“ εἴ-
παντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, 431
δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν·
„Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ

106 Histiaeum primo obiurgat: tum, excusatione eius accepta,

ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλή-
σιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν·
„Πυνθάνομαι, Ἱστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ
„Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι
2 „πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου
„ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντας
„ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα
„ἐκείνοισι ἕπεσθαι, Σαρδίων με ἀπεστέρηκε. νῦν
3 „ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ'
„ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη;
„ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῇς.“ Εἶπε
4 πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος· „Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγξαο
„ἔπος; ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ
„μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀνασχήσειν; τί δ'
„ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς

ἐκγενέσθαι μοι] Male olim in quibusdam ἐκγενέσθω. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 547 pag. 1073. Wesselingius de huius infinitivi usu attulerat Aeschyl. S. c. Th. 259. Euripid. Suppl. 3. Aristoph. Ran. 914.

Cap. CVI.

νεώτερα—πεποιηκέναι πράγματα] Tu conf. V, 93 et ad *ἀναγνώσας* in seqq. vid. nott. ad I, 68.

ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῇς] i. e. *Vide ne iam Te ipsum accuses s. ne ipse huius criminis particeps sis.* Schweighaeuser. in Lex. Herod. de locutione *ἐν αἰτίᾳ ἔχειν* laudat Thucyd. I, 35. II, 59. V, 60, Herodotum VIII, 99, ubi eodem fere sensu *ἐν αἰτίῃ τιθέναι.* — De dictione *ἐξ ὑστέρης* conf. I, 108. — *ἀνασχήσειν* in seqq. valet *oriturum, eventurum esse*, ut VII, 14.

τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος κ. τ. λ.] Cum hoc Histiaei responso congruunt, ut ad h. l. annotat Valcken., Magorum verba ad Astyagem apud Herodot. I, 120 atque imprimis Creontis verba ad Oedipum in Sophocl. Oed. Tyr. 600 seqq. itemque Hippolyti ad iratum Theseum apud Euripid. Hippol. 1012, ubi conf. Marcland.

„ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ, πάντων δὲ
„πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι. Ἀλλ'
5 „εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
„ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτοῦ βαλλόμε-
„νον πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι
„τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτρο-
„πος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά.
6 „Εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκή-
„κοας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐργάσαο, ἐμὲ
7 „ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴ-
„κασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τῶν
„πάλαι ἵμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ
„οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με
8 „ἄφες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα
„καταρτίσω ἐς τὠυτὸ, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον
„τοῦτον, τὸν ταῦτα μηχανησάμενον, ἐγχειρίθετον
9 „παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας,
„θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιληΐους, μὴ μὲν πρότε-

τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ] „Repetit et gratus agnoscit regis promissa, *ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος*, supra c. 24." *Wesseling.* Ad locutionem *ἐπ' ἑωυτοῦ βαλλόμενον* conf. V, 73.

ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον] i. e. *equidem omnino talem sermonem haudquaquam recipio s. equidem hoc mihi persuaderi omnino non patiar.* Eodem fere modo Noster III, 115. Nam *ἀρχὴν*, ut crebrius, valet *omnino, plane.* In seqq. *ὅκως* idem fere valet quod *ὅτι* s. *ὡς*; de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 534 not. 2. §. 531 not. 2. Et confer sis V, 30. 89. Minus bene huc trahi poterunt III, 115. 116, quae in Lex. Herodot. affert Schweigh. — Ad *τὸ ἐὸν* conf. I, 30 et ad locutionem *ἀνάσπαστον ποιεῖν* nott. ad IV, 204. — In seqq. *οὐδεμία* dedi pro *οὐδεμίη.*

καταρτίσω] Vid. nott. ad V, 28 et ad vocem *ἐγχειρίθετον*, conf. Pollux II, 154. Infra ad *μὴ μὲν* conf. nott. ad V, 92 §. 5 et V, 93 et ad verba *τὸν ἔχων κιθῶνα* Matth. Gr. Gr. pag. 887. Vocem *κιθῶνα* Schweigh. (in Lex. Herod.) rectius *loricam* quam *tunicam* intelligi observat. Conf. VII, 61 et vid. Homer. Il. II, 416. V, 113 (ibique interprett.). XIII, 439. XVI, 841.

„ρον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς „Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ, νῆσον τὴν μεγίστην, „δασμοφόρον ποιήσω.“

107 *ad sedandas Ioniae turbas dimittit.*

Ἱστιαῖος μὲν δὴ, λέγων 432 ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο, καί μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαί οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

108 *Interim Onesilo Amathusios obsidente, Cyprum et classis Ionum auxilium ferentium appellit, et Persarum terrestres navalesque copiae duce Artybio invadunt.*

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀνήϊε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν 2 τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. 3 πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἧκον πολλῷ στόλῳ. Ἴω-4 νές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι

πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον — ποιήσω] Similia de *Sardinia* insularum maxima VI, 2 coll. V, 124. I, 170, ubi vid. nott. Nec aliter fere Pausan. IV, 23. X, 17 §. 2 coll. Diod. Sic. V, 15. Quae attulit Valcken.

Cap. CVII.

διέβαλλε] Ita cum recentt. dedi pro *διέβαλε*, quod Matth. tenuit. De ipso verbo conf. nott. ad V, 50.

Cap. CVIII.

μεμετιμένος] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 408. Paulo ante dedi *βασιλέα* pro *βασιλῆα*. Ad *ἐκομίζετο* conf. nott. ad I, 185.

προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι] i. e. *exspectari*, ut III, 123. VI, 6. VII, 203. Pro *Ὀνήσιλος* Boeckh. in Corpor. Inscriptt. T. I pag. 887 scribit *Ὀνησίλος* idque nihil aliud esse vult atque *Ὀνησίλαος*, similibus quibusdam allatis vocibus.

οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι] Monet Schweigh. in Lex. Herod. s. v. verba *ἐς μακρὴν* non tam ad *βουλευσάμενοι* quam ad *ἧκον* referenda videri, hoc fere sensu: *Iones re deliberata haud multo post advenere.* Utut est, distinctio ante *ἧκον* vulgo poni solita, tollenda. De locutione *ἐς μακρὴν* conf. nott. ad II, 121 §. 1.

παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον καὶ οἱ Πέρσαι] Locutionem *παρεῖναι εἰς τινὰ τόπον* *pervenire in*

νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἤϊσαν ἐπὶ τὴν Σα-
λαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλωον
τὴν ἄκρην, αἳ καλεῦνται Κληΐδες τῆς Κύπρου.
109 *Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι*
τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρα-
τηγούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς
„οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι,
2 *„ἢ Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε*

---

aliquem locum, attigimus ad I, 21. Annotat Valcken. ad h. l. voces *ἐς τὴν Κύπρον* in medio positas aeque pertinere ad sequentia (*καὶ οἱ Πέρσαι*), atque ad ea, quae antecedant (*Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν*) hoc fere sensu: *Cum e Cilicia Persae navibus in oram Cypri Ciliciae traiecissent oppositam, ἤϊσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ, illinc relictis navibus itinere terrestri ibant versus Salamina*, in altera insulae parte sitam Syriae obiectam. Quo eodem monente Paulus et Barnabas Seleucia nave profecti in Cyprum primum venerunt Salamina, Actt. Apost. XIII, 5, mox dicuntur insulam perlustrasse usque ad Paphum, quae quum in orientali Cypri latere esset sita, hinc in Pamphyliam traiecerunt Apostoli.

αἳ καλεῦνται Κληΐδες τῆς Κύπρου] Ad structuram loci vid. Matth. Gr. Gr. pag. 822. Hermann. ad Viger. pag. 708. Pro *Κληΐδες* tres libri *Κλῇδες*, Atticâ forma, cum illud sit magis Ionum. Tu conf. Valcken. ad Euripid. Phoeniss. vs. 268. Wesselingius ad h. l. laudat Antholog. III p. 366 [Brunck. Analectt. T. II pag. 44. T. III pag. 45 Iacobs], ubi *Κληΐδες πόντου καὶ ἐσχατιαὶ Σαλαμῖνος*. Conf. Meurs. Cypr. I, 27. Teste Strabone XIV p. 1000 C. s. p. 682 *Clides* (*Κλεῖδες*) vocantur insulae exiguae septem stadiis remotae a fluvio Pyramo prope orientale Cypri latus; unde Plinius H. N. V, 31 (35): „quatuor ante promontorium ex adverso Syriae *Clides*.“ Inde idem nomen in promontorium vicinum translatum fuisse videtur, quod Straboni l. l. pag. 1002 vocatur *Βοόσουρα*, Ptolem. *Οὐρὰ βοός* (*bovis cauda*). Plinio l. l. videtur esse *Dinaretum*. Conf. Mannert. Geogr. VI, 1 pag. 570.

Cap. CIX.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου] Eadem dicendi ratio V, 114. — *οἱ τύραννοι* iidem sunt, qui V, 110 coll. 113. VII, 90. vocantur *οἱ βασιλέες*, qui scil. rerum potiti erant in singulis Cypri civitatibus. Mox *προσφέρεσθαι* valet *congredi cum hoste, cominus aggredi*, ut V, 34, aliis locis a Schweigh. in Lex. Herod. s. v. allatis — Ad verbum *διαπειρᾶσθαι* conf. III, 14.

„ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν, „ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ „ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀντα- „γωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε „διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα „ἂν δὴ τούτων ἕλησθε, ὅκως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται
3 „ἥ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη." Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν „τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ „ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρ-
4 „σῃσι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μέν νυν ἐπ' οὗ „ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί· „ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε „δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
110 „ἀγαθούς." Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περ- 433
σέων, διέτασσον οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς 2

ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν] Schweigh. „*nulla interposita mora oportet vos navibus egressos pedestrem instruere aciem.* De Graecorum dictione ὥρα s. ὥρα δὴ cf. Stallbaum. ad Plat. Phileb. p. 213. Nec aliter fere Cicer. Tuscull. I, 41: „Sed tempus est, inquit, iam hinc abire me, ut moriar." — Mox dedi χρεὸν bis pro χρεὼν, quod Matth. tenuit (Vid. V, 49) et *αὐτῶν* pro *αὐτέων*.

ὅκως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται] Ad voculae ὅκως usum conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1037. *τὸ κατ' ὑμέας* valet: *quantum in vobis erit* s. *quantum per vos stabit*, plane ut VII, 158. — In seqq. pro *τὸ κοινὸν* duo codd. *τὰ κοινὰ*; sed tu conf. VI, 14. 58. V, 85, ne plura. Quamquam non prorsus insolitum esse pluralem numerum ostendunt quae Held. attulit ad Plutarch. Timol. 3 pag. 320. At huic loco non nisi *τὸ κοινὸν* meâ quidem sententiâ convenit, quo crebrius indicatur *civitas* s. *commune* (ut Latini dicunt). Tu vid. Iacobitz. ad Lucian. Toxar. pag. 4 (ubi noster locus affertur). Tittmann. Griech. Staatsverf. pag. 400 seqq. et Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 p. 317. Pro *φυλάξοντας* Florentinus cum duobus aliis codd. *φυλάξαντας*. Pro *ἐπ' οὗ*, quod Florentinus, Mediceus, alii tenent, Sancrofti liber cum aliis *ὅκου*, nec ipsum spernendum, iudice Struve in Spec. I Quaest. pag. 33.

Cap. CX.

διέτασσον οἱ βασιλέες] Ita

μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες· Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπο-
2 *λέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντε-*
111 *τάσσετο Ὀνήσιλος. Ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἵστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κὰρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· „Πυν-*
2 *„θάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθὸν, „καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν „προσενεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον,*

---

dedi pro *βασιλῆες*. Ad usum praepositionis *κατὰ* in seqq. cf. I, 76. III, 14, ibique nott. — Pro *Σολίων* tres codd. *Σολιέων*, nullus *Σολέων*; nam *Σόλιοι* sunt incolae urbis, cui ipsi nomen *Σόλοι* in insula Cypri; sed *Σολεῖς* ad Ciliciae urbem pertinent, ut bene Wesselingius observat. Cf. Steph. Byz. s. v. *Σόλοι* pag. 677 et s. v. *Ὠτιεῖς* pag. 771. De ipsa urbe, cuius adhuc reliquias quasdam nomine *Aligorae* nunc cognitas se invenisse testatur Pococke, plura Mannert. Geogr. VI, 1 p. 564 seq.

ἀπολέξαντες] i. e. *seligentes*. In tribus codd. *ἀποδέξαντες*, male. Recte Wesseling. excitat III, 40. VIII, 101.

Cap. CXI.

ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κὰρ] *Cares*, gentem bellicosam, in alias terras mature abiisse militatum et mercede conductos fecisse stipendia novimus. Cf. Strab. XIV p. 662 D. s. 978 A. coll. Herod. I, 171. II, 61. 152. 154. III, 11. Qui iidem *Cares* frequenter servi apud Graecos inveniuntur, teste Aristoph. Avv. 765, quem locum affert Wesseling. Conf. nott. ad V, 66. Hinc idem *ὑπασπιστὴς* mox vocatur *ὀπάων* i. e. *pedissequus*, *famulus*, ut in Aeschyl. Choeph. 716 Both. Suppl. 454 coll. 845. Herod. IX, 50. 51, ubi *ὀπάονες* Schaeferus, reliqui *ὀπέωνες*. — Mox dedi *τὰ πολέμια*, ubi Schaefer. et Matth. *τὰ πολεμήϊα*. Sed conf. III, 4. V, 78. Wesseling. attulerat Homericum *πολεμήϊα ἔργα* ex Il. II, 338. XIII, 727. Tu conf. etiam Tzetz. Chil. III, 989. — In seqq. ad vocem *λήματος* conf. V, 72.

καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενεχθῇ] i. e. *ore pedibusque allaborare s. pugnare cum eo, quocum congressus erit*. — In seqq. distinctionem post *βουλευσά-*

3 „εἴ τε αὐτὸν Ἀρτύβιον." Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων
αὐτοῦ· „Ὦ βασιλεῦ, ἑτοῖμος μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν
„καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάντως
„τὸ ἂν ἐπιτάσσῃς σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι
„τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω.
4 „βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βα-
„σιλέϊ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἤν τε γὰρ
„κατέλῃς ἄνδρα στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται· καὶ
„δεύτερα, ἢν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιό-
„χρεω καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορή· ἡμέας δὲ
„τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτῃσι προσφέρε-
„σθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν
„φοβηθῇς· ἐγὼ γάρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀν-
112 „δρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον." Ταῦτα
εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ,
2 καὶ νηυσί. Νηυσὶ μέν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενόμενοι

Proelio terra marique commisso, dum Iones classem ho

μενος sustuli, *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*, et *προσφερέστερον* (quod Florentinus liber cum aliis suppeditabat) pro *προφερέστερον*, itemque *βασιλέα* pro *βασιλῆα* et *χρεὸν* pro *χρεὼν*, de quo vid. nott. ad V, 49.

μέγα τοι γίνεται] Plures similes locos excitans Dorvill. ad Chariton. VII, 2 pag. 564 Lips., nostro in loco, si codd. addicerent, reponi mallet *μέγα τι γίνεται*. „At illi (verba sunt *Wesselingii*) reluctantur; sententia Caris bona est, qui quidem cum mox ait *ἡμίσεα συμφορὴ*, priscorum opinionem probat, vinci et sterni a viro egregio et forti laudantem. Nobile Virgilianum: *Aeneae magni dextra cadis* Aen. X, 830. Adi ad Ciofan. in Ovid. Metamorph. V, 191." — Pro *δεύτερα* nonnulli *δεύτερον*, cf. I, 204. Neque antecedit ad quod referatur, *πρῶτον μὲν* vel simile quid.

Cap. CXII.

συνέμισγε] Ita edidimus cum Gaisf., qui citat I, 127. VII, 40. Mox *τὰ στρατόπεδα* sunt *exercitus*, *copiae*, ut V, 75. VI, 6, etc.

ἄκροι γενόμενοι] i. e. *acriter*, *strenue pugnantes*, ut V, 124, ubi bene Wesseling. VIII, 111 coll. I, 73 ibique laud. Werfer., qui hoc loco utitur, quô bonam in partem vocem *ἄκρος* accipi doceat. Quod vero Schweigh. monet, *νηυσὶ* minime pertinere ad *ἄκροι*, sed ad *ὑπερεβάλοντο* (*classe superarunt*), id nos cum Gaisf. interpunctione declaravimus. — In seqq. dedi *τούτων* pro *του-*

ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας· καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ, ὡς συν-

stium vincunt, Cyprii a terrestri Persarum exercitu profligantur. Cadit et Artybius,

3 ἦλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. 434

4 Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ

113 τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμικρήν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων

et Onesilus.

2 ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἅρματα τὠυτὸ τοῖσι

τέων et συνῆλθε pro συνῆλθον, quod duo codd. afferunt.

κατὰ τὰ συνεθήκατο] Voculam τὰ, quam quatuor tuentur libri scripti, eiici vult Struve Spec. I p. 36. Tu cf. V, 11. 89. In Florentino exstat κατὰ` (sic). — In seqq. reliqui ὁ Κὰρ, cuius loco quod duo codd. habent ὁ ὀπάων, e superioribus male translatum credam.

ἀπαράσσει] i. e. *praecidit, amputat.* Facit huc Homeri locus Il. XVI, 116 et Synes. Provid. p. 118 B. a Wesseling. ad IV, 62 allatus. Atque Homerus aliquoties hoc verbo utitur, quo veteres Grammatici docent indicari τὴν ῥαδίαν καὶ ἄπονον ἀποκοπήν. Erit igitur *abscindere violenter, abrumpere.* Vid. Il. XIII, 577. XIV, 497. XVI, 116. 324 coll. II Samuel. XVI, 9. Ad αὐτοῦ ταύτῃ conf. IV, 135.

Cap. CXIII.

τύραννος ἐὼν Κουρίου] Oppidum hoc in latere meridionali tractus orientalis Cypri situm erat ab oriente promontorii Phrurii. A Plinio H. N. V, 31 (35) §. 130 vocatur *Curias*, Stephano Byz. s. v. pag. 474 Κούριον πόλις Κύπρου ac dein ex Herodoto citat τὸ ἐθνικὸν Κουριεὺς et τὸ θηλυκὸν Κουριάς. Nunc vocari dicunt *Piscopia* et promontorium adiacens *Gavati* s. *Capo delle Gatte.* Cf. Larcher. in Tab. Geogr. et Mannert. VI, 1 pag. 582 seq.

πολεμιστήρια ἅρματα] „Explicant critici ad Aristoph. Nub.

Κουριεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου, τὸν, Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα.

114 *Onesilus post mortem ab Amathusiis primum contumeliose habitus, deinde ut heros cultus.*

Ὀνησίλου μέν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα· καί μιν
2 *ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς*

---

28. *Πολεμιστήρια καλοῦνται καὶ τὰ πολεμικὰ ἅρματα, ἐφ' ὧν ὁπλίτης ἐπιβέβηκεν, ἅμα τῷ παραβάτῃ.* Melius et aptiore nomine *ἡνίοχος καὶ παραβάτης* sive *παραιβάτης*, alii. Mansit itaque Salaminiis priscus ex curribus pugnandi mos, sicuti diutissime Thebanis in Boeotia, de quibus et gemina sectatis ad Diodor. XII, 70." *Wesseling.* Incidit quod hic ab Herodoto narratur, in ann. 424 a. Chr. n. s. Olymp. 89, 1. — Mox cum recentt. dedi *ἐποίεε* (ubi Schaefer. *ἐποίεον*) *τούτων* pro *τουτέων*, itemque *ἦσαν* pro *ἔσαν*.

τὸν Σόλων, ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικόμενος ἐς Κύπρον] Cf. Meurs. Cypr. I cp. 7. Pertinet huc Plutarchi locus in Vit. Solon. 26 p. 93 A. narrantis Solonem regi auctorem fuisse, ut novam urbem ob asperum atque incommodum prioris Aepeae situm conderet, cui urbi nomen a Solone inditum *Σόλοι*. Quae num vere tradantur necne, nunc disquirere non vacat. Cum enim Solorum civitas ab Atheniensibus condita esset teste Strabone XIV p. 683 s. 1002 C. satis iustam eo proficiscendi causam Solon habuit. Adhuc urbis, quae ad oram septemtrionalem Cypri non procul a promontorio, cui nomen Callinusa, exstructa prope fluvium parvum, portu atque Veneris Isidisque templo insignis fuit, rudera quaedam exstare dicuntur vulgo vocata *Aligora* i. e. *forum maritimum.* Conf. Mannert. VI, 1 pag. 565. — De reliquis ita *Valcken.* ad h. l.: „Tradere voluit, ut opinor, Herodotus, dum moraretur apud Philocyprum, Solonem in ipsa insula Cypro carmina condidisse, quibus amicum istum suum collaudarit: atque id manifestum est ex parte Elegiae, quâ regem istum alloquebatur Solon, a Plutarcho conservata l. l." Tu vid. Brunck. Poett. Gnomicc. in Solonis fragm. nr. XXIII.

κεφαλῆς, καὶ ἤδη ἐούσης κοίλης, ἑσμὸς μελισσέων
3 ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ
γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ
Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν
„κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ
4 „ἀνὰ πᾶν ἔτος. καί σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον
115 „συνοίσεσθαι“ Ἀμαθούσιοι μέν νυν ἐποίευν ταῦ-
τα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυ-
μαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνη-
σίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων
πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύ-
την δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλέϊ τοὺς Σαλαμι-
νίους παραδόντας· αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦ-
2 τα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ
πολίων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη
Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτῳ
μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι.

Cognita clade Cypriorum, Iones domum revertuntur. Cyprus iugo Persico denuo subiecta [a. 501.].

Cap. CXIV.

ἤδη ἐούσης κοίλης] Ita cum recentt. scripsi pro vulg. *οὔσης ἤδη κοίλης*, quod tenent Schaefer. et Matth., itemque mox *ἐνέπλησε*, cuius loco Schaef. et Matth. *ἐνέπλησαν*. Utitur h. l. Bochart Hierozoic. P. II Lib. IV, 10 p. 505 ad Iudicc. XIV. 9, alia complura citans exempla apum in corporibus exsiccatis mellificantium.

ἐμαντεύθη σφι] „Ad eum modum superius cap. 45 *τὰ μεμαντευμένα* et Heliodori *τὰ ἐκ νεκυίας μεμαντευμένα* Aethiop. VII princ., quibus nunc adiungo *λουτρὰ τοῖς τετρωμένοις μαντευτὰ* et Philocteten *μαντευτὸν τοῖς Ἀχαιοῖς* ex Philostrati Heroicc. II, 18 et V, 1.“ *Wesseling.* Hammer. in Annall. Viennenss. T. LIX p. 77. Onesilai herois cultum aeque atque Astrabaci (VI, 69) ad Cabirorum refert sacra.

τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι] i. e. *ut caput* (super urbis portam suspensum) *auferrent humarentque.* Nam *καθαιρεῖν* de iis frequens, quae superiori ex loco detrahuntur, auferuntur. De verbo *θάπτειν* conf. nott. ad V, 8 et ad verba *ἄμεινον συνοίσεσθαι* V, 82. — In fine cap. pro *μέχρις* cum recentt. edd. exhibui *μέχρι*.

Cap. CXV.

Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτῳ κ. τ. λ.] Ita cum Matth. distinxi, duobus commatibus ante *πέριξ* et *πέμπτῳ* poni solitis, abiectis et maiori distinctione post *Σόλοι* in minorem mutata. —

116 Persarum duces, qui Iones ad Ephesum vicerant [c. 102.], bellum profligaturi alii alio copias ducunt.

Κύπριοι μὲν δή, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, 2 αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιε-
117 λόμενοι τὰς πόλις ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν, τρα- 435
πόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλις, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ

Et Daurises quidem urbes Hellespontias [c. 103.] regis

Ad structuram ἀντέσχε — Σόλοι conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 808 et de voce πέριξ nott. ad IV, 15.

Cap. CXVI.

αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο] Ad formulam ἐκ νέης cf. I, 60. Incidunt haec e Larcheri rationibus in annum 501 a. Chr. n. Ad verba τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἰώνων conf. V, 102.

ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας] i. e. *cum illos in naves compulissent.* Conf. nott. ad IV, 128. — Quae proxime antecedunt verba: ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ea continuo post καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης collocanda censet Miot, Gallus interpres, nimio filiarum Darii numero offensus. At si repules, quot habuerint Persarum reges uxores vel potius pellices (conf. Brisson. De reg. Pers. princip. 110), minus opinor, mirus evadet tantus filiarum numerus. Accedit etiam illud, quod qui satrapae aut ducis munus apud Persas obtinebant, plerumque Achaemenidarum ex stirpe prognati aut ullo alio modo cum rege cognati erant. Conf. nott. ad V, 25.

Cap. CXVII.

εἷλε μὲν Δάρδανον] *Dardanus* in regione Dardania, quae Troadi proxima accensetur, prope promontorium, cui nunc nomen *Cap. Barbier* s. *Cepos Burun*, ubi Hellespontus in arctius contrahi incipit, ad meridiem Abydi circa regionem, quae nunc vocatur Kalabalik-Kevi, sita fuit, postera aetate eo potissimum insignis, quod ibi Mithridates atque Sylla de pace convenisse dicuntur. Vid. Mannert. Geogr. VI, 3 pag. 507 seq. Tzschucke. nott. exegg. ad Mel. I, 18 §. 5 p. 543 seq. Vol. III P. I. Kruse: Ueber Herodots Ausmessung d. Pontus etc. p. 70. 71. Sequitur *Abydus*, in ipso Hellesponto sita, urbs antiquissima a Milesiis condita, a Turcis postea vastata, qui arcem, ut narrant, exstruxere *Sultanie Kalessi*,

Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκά-
2 στης αἵρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πά-
ριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας τὠυτὸ Ἴωσι
3 φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέ-
ψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν
118 ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι.

ditioni restituere incipit: sed audita Carum rebellione [c. 103.], in Cariam deflectit.

---

milliare unum remotam meridiem versus ad rivi cuiusdam, quem Homeri Rhodium esse volunt, ostia. Nunc vicum *Nagara* in prominenti apice exstructum dicunt eo ipso loco, quo vetus Abydus fuit sita. Ita certe Kruse l. l. pag. 72. 73. Plura Tzschucke in nott. exegett. ad Mel. I, 19 §. 1 pag. 548 Vol. III P. I. Mannert. VI, 3 p. 512. Intra Abydum ac Lampsacum vulgo ponitur Περκώτης et oppidum et fluvius, qui ab aliis vocatur Περκώπης. Conf. Homer. Iliad. XI, 229 ibiq. Eustath. Strabon. XIII p. 590 B. s. 883 A. Casaubon. et Schweighaeuser. ad Athen. Animadverss. T. I pag. 223. 499. Mannert. VI, 3 pag. 517. De *Lampsaco* nostra aetate disputavit Castellan. Lettres sur la Grèce etc. (Paris 1811) I p. 71 seqq. 112 seqq. 119 seqq. Quae urbs ad Hellesponti exitum sita, quâ plerumque transitus ex Europa in Asiam fiebat, olim celeberrima fuit atque vel Byzantinorum aetate florentissima, in cuius locum nunc cessisse *Lampsaki*, vicum exiguum, vulgo tradunt, nisi, quae est Castellanii sententia, vetus Lampsacus eo loco iacuit, quo nunc vicus *Tchardak* invenitur, haud procul a Lampsaki septemtrionem versus ad mare. Vid. ib. pag. 134 seqq. ubi etiam tabula aeri incisa, quae hanc regionem exhibet, additur. Plura dabunt Wass. ad Thucyd. VI, 59 (Poppo ad Thucyd. I, 2 p. 436) Tzschucke ad Mel. l. l. pag. 549 ibique veterum testimonia. Haud procul inde orientem versus *Paesus* fluvius in mare exit, ad quem *Paesus* urbs a Milesiis condita et dein a Lampsacenis diruta, incolis Lampsacum migrantibus. Vid. Mannert. VI, 3 pag. 520. A Paeso orientem versus *Parium* oppidum a Milesiis eo fere loco exstructum, quo nunc portum esse dicunt *Kamares*. Vid. Mannert. VI, 3 pag. 521. Creuzer. in fragmentt. historicc. p. 119. Tzschuck. l. l. pag. 551.

ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης αἵρεε] Quae recte sic accepit Schweighaeuser. in Lex. Herod. *harum urbium singulas singulis cepit diebus.* — Ad locutionem τὠυτὸ φρονεῖν (*eadem consilia capere, consentire cum alio*) conf. V, 72.

Cap. CXVIII.

πρότερον πρὶν ἢ — ἀπικέσθαι] πρὶν abest a Mediceo,

πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον

Florentino, aliis; ut πρότερον ἢ (sine πρὶν) VII, 2. 54. IX, 86 et πρὶν ἢ (sine πρότερον) VIII, 8. At frequens idem quoque iunctum reperitur: VI, 45. VII, 8, 2. I, 140. VIII, 8. IX, 16. 93. At IX, 87 plurimi libri omittunt πρὶν; ex quo loco forsitan colligas, hoc quoque loco delendum esse πρὶν, praesertim cum in reliquis, quos allegavimus, locis, semper una alteraque vox inter πρότερον et πρὶν interiecta reperiatur.

ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομένας] De hoc loco nihil quidquam relatum invenio. Nam *Leuca* urbs in sinu Smyrnaeo (de qua praeter Tzschuck. ad Mel. I, 17 fin. Vol. III P. 1 p. 509 seqq. cf. Cellar. Notit. Orb. antiq. III, 3 pag. 68. 69) huc referri nequit. Nec magis huc referri poterit *litus Leuca* apud Mel. I, 16 fin., quam cum aliis Mannert. VI, 3 pag. 241 eandem probabiliter esse ponit atque *Leucopolin* apud Plin. H. N. V, 29 §. 107. Tu vid. Tzschucke in nott. exegett. ad Melae l. l. pag. 470 Vol. III P. I.

καὶ ποταμὸν Μαρσύην] Media Celaenarum urbe decurrebat amnis, qui, ut Livii utar verbis XXXVIII, 13, haud procul a Maeandri fontibus oriens, in Maeandrum cadit. Add. Xenoph. Anab. I, 2 §. 8, qui viginti quinque pedes latum esse testatur fluvium in fabulis celebratum ob Apollinem, qui Marsyam, cum ipso decertantem, excoriasse fertur. Quae eadem Noster attigit VII, 26, ubi eundem Marsyam fluvium indicare videtur sub nomine *Catarractae*, qui ex ipso Celaenarum foro exoriens in Maeandrum cadit. Atque Curtius III, 1 §. 2 inter alia, quae de Marsya enarrat, haec quoque profert: „fons eius, ex summo montis cacumine excurrens in subiectam petram magno strepitu aquarum cadit." Quae haud scio an ad *Catarractae* nomen quidquam faciant; quem eundem atque Marsyam dici contendit quoque Chandler. Reisen in Kleinasien cap. LXX pag. 334, ubi vid.; nisi cum Mannert. VI, 3 p. 192. Herodoti *Marsyam* ad Cariam referas, unum e rivulis, qui in Harpasum cadant prope Magnesiam Maeandro se admiscentem. De *Maeandro* vid. Livii et Xenophontis l. l. coll. Strabon. XII, 8 p. 577 s. 866. Plin. H. N. V (29) 31 §. 113. Plura dabit Tzschucke in nott. exegett. ad Mel. I, 17 §. 1 p. 484 (Vol. III P. I). Nunc ei nomen esse fertur *Minder*, *Meinder*, sive *Boiuck Minder*.

ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρης] Male olim Ἰδρυάδος. Recte enim Stephan. Byzant. p. 411 Ἰδριὰς πόλις τῆς Καρίας, quae

2 ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βασιλέος Συεννέ-
3 σιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη 95
ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίατο ἔτι ἀμείνο-
4 νες τῆς φύσιος. αὕτη μέν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη,
ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι· δηλαδὴ, ἢν φυγὴ τῶν Περ- 1
σέων γένηται, καὶ ἑσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ

---

quidem antea Chrysaoris et Hecatesia cum diceretur, ab ipso, ubi posita erat, tractu cognomen duxit.

Πιξωδάρου] Ita pro vulg. *Πιξοδάρου* dedi cum recentt. probante Athen. XI p. 472 F. Diodor. XVI, 74. Accedunt quoque numi, teste Wesselingio. Tu vid. Rasche Lex. Numism. T. III P. 2 p. 1386 ibique laudd. unde discimus subinde quoque inveniri ο pro ω. Mox pro *Κινδυέος* Palmerius olim substitui voluit *Κνιδιέος* ut *Cnido*, Cariae oppido, oriundus intelligeretur homo; qui vero, ut bene monuit Wesseling., *Κνίδιος* appellandus erat. Nec magis placet Bergleri coniectura *Ἀλινδέος* rescribentis, ex Alindis, Cariae loco apud Arrian. Exped. I, 24. Nam, eodem observante Wesselingio (qui de hoc bello conferri iubet Demonem in Scholiis ad Aristoph. Plut. 1003), *Κινδὺς*, *Κινδύη* et Diana *Κινδυὰς* in Cariae finibus apud Polyb. XVI, 12, 3 et Strabon. XIV p. 658 s. 972 B., ubi conf. Casaubon. — *βασιλέος* dedi pro *βασιλῆος*. De *Syennesi* vid. nott. ad I, 74.

ἡ γνώμη ἔφερε] i. e. *Sententia eius ferebat*, *eo tendebat*. Non aliter V, 125. VI, 110. VIII, 100. IX, 120. III, 77, ubi vid. Attigit dictionem Schaefer. ad Lambert. Bos. De Ellipss. pag. 87; de qua eadem plura daturus est Creuzer. ad Plotin. pag. 159 A. Neque prorsus alienum quod VII, 137 exstat *τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε*: *ius ita ferebat*, *ita par erat*. Vid. supra V, 58. — Pro *κατὰ νώτου* in seqq. Sancrofti liber *κατὰ νῶτα*, male. Tu vid. I, 9, 75.

γενοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος] i. e. *ut vel sua natura essent fortiores* s. *ut fortissimi existerent*. Bellicosissimam enim fuisse gentem diximus

119 ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος δὲ

Cares primo ad fluvium Marsyam,

2 ἑσσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς Στρατίου ἱρὸν μέγα τε καὶ ἅγιον 436

3 ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἳ Διῒ Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες δὲ ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην,

---

ad V, 111. In seqq. ante verba ἢ σφισὶ inserui cum Schweigh. et Gaisf. μᾶλλον, vulgo omissum, itemque post δηλαδὴ posui distinctionem.

Cap. CXIX.

κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα] De locutione conf. nott. ad III, 13. Paulo ante *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*. *Λάβρανδα* Florentinus exhibet cum aliis, Mediceus et Marmor. Oxon. II, 12 *Λάβραυνδα*, alii *Λάβρυνδα*, quae lectio haud scio an inde fluxerit, quod olim *λαβρὺν* Lydi et Cares *securim* dixisse feruntur teste Plutarcho II p. 302 A. At apud Strabonem (cuius locum ad I, 171 citavimus) atque in numis *Λάβρανδα* itemque Iuppiter *Λαβρανδηνὸς* et *Λαβρανδεὺς* cultus in hoc vico, cui nomen Labranda, prope Mylasam in monte. Conf. Prokesch. in Annal. Viennenss. T. LIX Anzeig. Bl. pag. 5. In cuius Iovis luco probabiliter sacellum, in quo Iuppiter *Στράτιος* manu gestans securim: de quo plura Plutarchus l. l. Tu vid. nott. ad I, 171.

ἱρὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων] Citat Eustath. ad Iliad. pag. 187, 17 s. 143, 7. Valckenaerius ad h. l. observat ab Herodoto et aliis permutari voces *ἱρὸν* et *ἄλσος* et *τέμενος* ut VI, 78. 79. Quod idem monet Völcker in Iahnii et Seebod. Annall. (1832) II, 1 pag. 37.

θυσίας ἀνάγουσι] i. e. *sacra faciunt* s. *offerunt*. Vid. Herod. II, 60. 61. 40. 48. 122. VI, 111. III, 79 ibique nott. — Mox cum Gronovio ac Schaefero exhibui *κατειληθέντες δ ὲ ὦ ν* e Mediceo cod. et duobus aliis. Reliqui libri

120 ἄμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα
παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ σύμ-
μαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν
ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιοῦσί τε τοῖσι Πέρσῃσι
συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρό-
τερον ἑσσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολ-
121 λῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦ-
το τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ

iterum, una cum Milesiis, ad Labranda ingentem cladem accipiunt:

non tamen inulti, cum Persae postea in eorum insidias delapsi, ad unum omnes pereant.

---

omittunt δὲ, quos post Valcken., qui etiam scribi posse monet κατειληθέντες δὴ οὗτοι, (*hi, inquam*) secuti sunt Schweigh. et Gaisf. In Florentino pro δὲ ὧν vitiose exhibetur τῶν. — Ad usum futuri πρήξουσι conf. nott. ad V, 43.

Cap. CXX.

οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο] Pertinet huc Diodori locus in Excerptt. a Maio nuper vulgatis VII, 47 (Nov. Collect. T. II pag. 37 seq.) Cares narrantis bello attritos oraculum consuluisse utrum Milesios belli socios sibi adiungerent. Dissuasit Apollo his verbis:

πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. . . . .

Quae eadem copiosiora ab Herodoteis nonnihil diversa traduntur ex Demone in Scholiis ad Aristoph. Plut. 1003. — Voculae δὲ in verbis οἱ δὲ eadem fere vis ac ratio, quae I, 66 (ubi vid. nott.) VI, 3. 30. VII, 6. 13. 163. ἀρτέεσθαι (pro ἀρτᾶσθαι) Herodoto haud infrequens notione *sese parandi*, ut VII, 143. VIII, 97. Hinc ἀναρτέεσθαι I, 90. αὐτῶν et hoc capite et cap. 121 dedimus pro αὐτέων. — Ad ἐπὶ πλεῦν conf. VI, 42.

πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν] Olim vulgo omissum τῶν πάντων. Equidem cum recentt. edd. plurimorum codd. auctoritatem secutus sum, probante Valck., qui ita h. l. interpretatur: *quum in universum multi cecidissent in proelio, Milesii tamen maximam prae ceteris cladem acceperunt.*" Haec enim, si quid video, scriptoris sententia: *multos ex iis omnibus*, qui contra Persas arma cepissent, *cecidisse*, ita ut voce τῶν πάντων coniunctae intelligantur copiae Carum, Milesiorum et qui horum fuerint socii. Ad verbum ἐπλήγησαν Valck. e Thucyd. III, 18 confert. πληγέντες, ubi Schol. μεγάλως νικηθέντες· πληγὴ γὰρ κατὰ πόλεμον καὶ τραῦμα ἡ ἰσχυρὰ ἧττα.

Cap. CXXI.

τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες] i. e. *postea vero hoc vul-*

2 Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλις σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης· σὺν δέ σφι
3 ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μέν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν.

122 Ὑμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς

Hymeas, cui Propontis obti-

---

nus (s. hanc cladem) *repararunt sanaruntque Cares.* De voce τρῶμα conf. nott. ad I, 18. IV, 160. Verba ἀναλαμβάνειν et ἀναμάχεσθαι eodem modo iuncta reperiuntur notante Wesseling. apud Diodor. XVI, 19 et Herodot. VIII, 109 coll. VII, 231, ubi unum exstat ἀναλαμβάνειν: de quo verbo consul. quae diximus ad Plutarch. Alcib. pag. 113; de verbo ἀναμάχεσθαι cf. Wyttenbach. ad Platon. Phaedon. p. 236. Add. Fischer. ad Weller. III p. 164 de vi praepositionis ἀνὰ in hoc verbo. — In seqq. ὁρμέαται pro ὥρμηνται dictum affert Fischer. ad Weller. II pag. 408.

ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν] i. e. *in via ad Pedasum collocarunt insidias.* Verbo λοχᾶν (*insidias struere*, *insidiari*) accusativum Noster apposuit VI, 138. 37 coll. 87. — τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν nunc editum e Stephan. in magna librorum vetustorum discrepantia. Nam Mediceus cum aliis ἐν Πιδάσῳ, Florentinus ἐμπιδάσῳ, Aldina cum aliis ἐπὶ δάσῳ, unus liber Parisinus ἐπὶ δαύσῳ; in Sancrofti libro ac Vindob. exstat ἐπὶ λασοῖσιν. Valla: *In via, quae in Mylasa fert;* unde Wesseling. eruit ἐπὶ Μυλάσοισιν. Magis arridet Valckenaerii emendatio τὴν ἐν Πηδασεῦσιν ὁδὸν (nisi, quod idem profert, scribere placet τὴν ἐπὶ Πηδάσων vel Πηδασέων ὁδὸν *viam, quae duceret in regionem Pedasensium* vel *Pedasa*), cum apud Herodotum urbis, cui nomen *Pedasa* s. *Pedasum*, in Halicarnassensi agro haud longe a Milesiorum finibus sitae, incolae vocentur Πεδασέες; I, 175. VI, 20. VIII, 104. 105. Addit Valck. τὰς ἐν Φωκεῦσι πόλεις ex Demosthen. p. 210, alia.

Μύρσος ὁ Γύγεω] Vid. III, 122. Pro Μυλασσεὺς rectius scribi Μυλασεὺς (ut dedimus I, 171), monet Schwgh. E libris scriptis nil affertur.

Cap. CXXII.

τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους] ἐν Σάρδισι quod Wes-

2 τὴν Προποντίδα, εἷλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γέργιθας, τοὺς ὑπο- 437

gerat, Daurise in Cariam profecto, caeteras Hellesponti partes subigit.

---

sel. e Sancrofti libro dedit, equidem retinui cum Matth., ut V, 116 coll. 102. Sancrofti liber affert ἐν Σάρδι; in reliquis invenitur ἐς Σάρδις, quod Gaisf. revocavit cum Schweigh., qui quod huc conferri vult VI, 1 παρῆν ἐς Σάρδις (ut V, 108), id minus huc pertinere videtur. Atque eo ipso in loco Sancrofti liber ἐν Σάρδι et Vindob. ἐν Σάρδισι. Et vereor sane, ut στρατεύεσθαι ἐς τινὰ τόπον dici queat, cuius loco Noster V, 122: ἐπὶ Καρίης coll. V, 117, ubi legimus ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην, ut mox V, 122, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν. Ac supra V, 98: στρατεύεσθαι ἐπ' Αἰγινήτας, ubi alii Αἰγίνης. Ad argumentum loci cf. Niebuhr. Röm. Gesch. I pag. 188 ed. sec.

εἷλε Κῖον τὴν Μυσίην] *Cius* a Milesiis olim in Mysia condita ad orientalem oram sinus *Cianei*, qui inde vocabatur (nunc appellatur *Modaniae* sinus), ad ostia fluvii, qui et ipse Cius vocabatur. Ipsum urbis commercio olim florente insignis nomen varie scribitur, modo Κῖος, modo Κίος; vid. Scylac. §. 92 pag. 35 Huds. (ubi Κίος et urbs et fluvius) et Apoll. Rhod. I, 1177. 1321 ibiq. Schol.; modo *Cium*. Cf. Mela I, 19 §. 4 ibiq. Tzschuck. in nott. exegg. Vol. III P. I pag. 562 seqq. Quâ urbe a Philippo Macedone, Demetrii filio, dirutâ, Prusias Bithyniae rex novam urbem, quam a se *Prusiadem* vocari voluit, ibi exstruxit, auctore Strabon. XII p. 563 s. p. 844 et 845 A. Quae *Prusias*, quo a *Prusiade* ad Olympum montem sitâ et a *Prusiade* ad Hypium fluvium conditâ (illa nunc vocatur *Brusa*, haec *Milan* in pago *Uskubi*) distingueretur, *maritimae* cognomen accepit. Neque vero prorsus exstinctam esse veterem appellationem, documento est nomen *Kibotos*, quo illa frequenter commemoratur in expeditionibus ad terram sanctam recuperandam susceptis usque dum a Turcis capta est anno 1332 p. Chr. n., a quibus nunc vocatur *Kemlik*. Vid. Hammer. Gesch. d. Osman. I pag 109 Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypt. u. Kleinasien. III pag. 228 seqq. coll. Mannert. IV, 3 pag. 562 seq.

Αἰολέας πάντας ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται] Galei coniecturam Αἰολίδα rescribentis ob VI, 8 (Αἰολέων ὅσοι τὴν

λειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτός τε Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρῳάδι.

123 Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μέν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.

Artaphernes et Otanes Ioniam Aeolidemque invadunt.

124 Ἁλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς

Quae dum geruntur, Aristagoras Milesius de rebus suis desperans,

---

Αἰολίδα γῆν νέμονται), merito reiecit Valcken. ipse in Herodoto sic olim scriptum fuisse suspicans: ὅσοι γῆν Ἰλιάδα vel ὅσοι τὴν Ἰλιάδα γῆν νέμονται, quod verbis proxime sequentibus ille probari putat itemque Persarum duce mortuo ἐν τῇ Τρωάδι et V, 94, ubi: οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρης καὶ τοῖσι ἄλλοισι. coll. VII, 42 (ubi: ἤϊε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν) Ephorus, teste Strabon. XII p. 600 C. p. 896 B. oram maritimam ab Abydo usque ad Cumam ab Aeolibus olim fere unice occupatam, dixit *Αἰολίδα*. Tu vid. Marx. in Ephori fragm. pag. 201 et conf. de Aeolensibus nott. ad I, 151. — *Gergithae Teucri*, quorum infra quoque mentio VII, 43, prope Lampsacum habitabant, ubi *Gergetha* s. *Gergethium* Teucrorum receptaculum post Troiam captam. Conf. Mannert. VI, 3 pag. 520 seq. Num vero hi *Gergithae* cum Plinii *Cercetis* (Hist. Nat. VI, 5 §. 16) ad Caucasum componi possint, ut quaerit Köppen. Nordgest. d. Pont. pag. 73, aliis diiudicandum relinquo.

Cap. CXXIII.

Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος] Conf. V, 25. De *Cuma* conf. nott. ad I, 149, de *Clazomeniis* nott. ad I, 142.

Cap. CXXIV.

Ἁλισκομενέων δὲ τῶν πολίων κ. τ. λ.] Verbis continuo sequentibus: ἦν γὰρ δὴ κ. τ. λ. oratio interrumpitur, ita non procedens, ut par erat; nam apodosis incipit demum a verbis πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας κ. τ. λ. Ad locutionem ὡς διέδεξε (*ut apparuit*) conf. Fischer. ad Weller. III. a pag. 261. Herod. I, 73. II, 134. III. 82 coll. nott. ad II, 117.

ψυχὴν οὐκ ἄκρος] i. e. *animo non acer*, *fortis*, *constans*: hinc ad *animi constantiam*, metu illi excussam, recte refert Wesseling. Tu conf. V, 111. VI, 122. Apud alios etiam

2 δέ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη „κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἢν ἄρα ἐξωθέωνται
3 „ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον „τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου „δωρεὴν λαβών;" ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης.

125 Ἑκαταίου μέν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἢν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε.

126 Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν Mileto relicta, Myrcinum Edo-

---

scriptores ἄκρος vocatur *summus*, *excellens*. Vid. Held. ad Plutarch. Aemil. 3 pag. 140. — Mox dedi cum recentt. edd. ἐφάνη pro ἐφαίνετο et βασιλέα pro βασιλῆα. Ad verbi ὑπερβάλλεσθαι structuram conf. Matth. Gr. Gr. pag. 673.

κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι] i. e. *commodum ipsis esse certum quoddam habere refugium*, ubi de orationis abundantia quae dicitur (ὑπάρχον εἶναι) vid. Weiske de pleonasm. pag. 123. — κρησφύγετον Glossa exponit καταφυγή, ὀχύρωμα. Vid. Herod. VII, 51. IX, 15. 96 fin. et nott. ad Ctesiae Persicc. cap. 2. Eiusdem fere originis videtur esse κράσπεδον apud Themist. p. 49 B. s. 59, 10 Dindorf. — In seqq. pro ἐτείχεε duo codd. ἐτείχισε. At recte vulgatum tuetur Wesseling. citans V, 23. Valet enim: *munire coeperat.*

Cap. CXXV.

Ἑκαταίου — ἀνδρὸς λογοποιοῦ] Conf. II, 143 ibique nott. Ad verba ἔφερε ἡ γνώμη conf. V, 118. Ad participia οἰκοδομησάμενον et ὁρμεώμενον suppl. τὸν Ἀρισταγόρην. τεῖχος est *castellum*, *arx*, ut IV, 46. 124. *Leros* insula parva e Sporadibus ad septemtrionem Calymnae atque Coi, a Mileti colonis, ut videtur, culta, et Mileti ditioni hinc addita. Nunc quoque ei nomen *Lero*. Tu vid. Strab. XIV p. 635 s. 941 D. Mannert. VI, 3 pag. 246.

Cap. CXXVI.

ἡ πλείστη γνώμη ἦν] i. e. *Aristagorae sententia id potissimum urgebat*, *eo maxime inclinabat.* Ita Schweigh. in Lex. Herod. citans I, 120. VII, 220. VIII, 100. Ad ἀπάγειν intellig. τὸν στρατὸν s. τοὺς συστρατιώτας.

nidem [c. 11.] petit, unde cum exercitu egressus, a Thracibus occiditur [a. 498.].

ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε

2 ἐς τὴν Θρηΐκην, καὶ ἔσχε τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηΐκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηΐ- 438
κων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

πόλιν περικατήμενος] „Ἐννέα ὁδοὺς, *Novem vias*, in quarum vicinia deinde Amphipolis ab Atheniensibus condita et XXXII quidem annis post Aristagorae cladem, egregio auctore Thucyd. IV, 102. Atticae Cyloniae tempus in Ol. LXXVII aut sequentis initium incurrit, hinc Aristagorae et comitum strages in Ol. LXX. Conf. Diod. XII, 68 et Corsin. Fast. Att. p. 184 T. III. *Wesseling*. Larcherus hoc retulit ad ann. 498 a. Chr. n. s. Olymp. 71, 3. Herodoto locum hunc cognitum fuisse colligas ex VII, 114, qui quod Amphipolin non vocarit, id inde explicandum, quod haecce urbs celeberrima anno 437 a. Chr. n. demum exstructa est: quo tempore Herodotus Graecia relicta Thuriis iam sedem fixerat. Vid. Dahlmann. Herod. p. 221.

καὶ ὁ στρατὸς — ἐξιέναι] i. e. *interficitur et ipse Aristagoras et eius exercitus, cum urbem quandam obsideret et Thraces fide data exire vellent.* Schweighaeus. interpretatur: — *quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditionibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.*" Equidem h. l. ad eam structuram participiorum referam, de qua dixi ad Plutarch. Philopoem. pag. 41.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ.

ΕΡΑΤΩ.

1 ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μέν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὕτω 439
τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμετι-
2 μένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον
δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ
Σαρδίων ὕπαρχος, κατὰ κοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας
3 ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωύμαζέ τε
τὸ γεγονὸς, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρη-
4 γμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐ-
τὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀπο-
στάσιος· „Οὕτω τοι, Ἱστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρή-
„γματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψας μὲν σὺ, ὑπεδή-

Histiaeus Sardes delatus [5, 107.], Artapherni suspectum se esse intelligens,

---

Cap. I.

μεμετιμένος] Conf. V, 108 et de locutione παρῆν ἐς Σάρδις (ubi alii ἐν Σάρδισι, alii ἐν Σάρδι) Matth. Gr. Gr. p. 1142. Add. V, 108. VI, 24. Mox κατὰ κοῖον valet: *qua de causa*, ut saepius. ἐθωύμαζε restitui pro ἐθώμαζε, quod Gaisf. exhibet. De particulis οὔτε—τε monitum ad IV, 94. Add. V, 49. 65. 94. 97. VII, 8 §. 1. VII, 37. 96. 129 fin. 159 in. 208. 231. VI, 9. 16. 30. 68. 73. 86 §. 2. 4. Nec aliter μήτε — τε VII, 11. — De usu vocis δῆθεν conf. VII, 211. IX, 66 et nott. ad I, 73 et de verbo τεχνάζειν nott. ad III, 130.

τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψας] Utitur, annotante Wesseling., eodem dicto proverbiali ex ipso Herodoto Gregorius Nazianz. Stelit. II p. 118, (ubi ὑπεδύσατο pro ὑπεδήσατο); unde hausit Nicephorus Hist. Eccl. X, 38 itemque Apostolius XIX, 95. Locutionem ita explanat Tzetz. Chil. III, 324. IX, 240: τὴν ὑπόθεσιν δέδωκεν Ἱστιαῖος, ἐς τέλος δ' ἐξεπέρανεν αὐτὴν Ἀρισταγόρας. Cr. conferri

2 „σατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς 440
in insulam Chium aufugit τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἱστιαῖος δέ, δείσας ὡς
συνιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν
νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξη-
πατηκώς· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξά-
μενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγε-
2 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς
Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν
νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου.
3 μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πο-
3 λέμιος εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰ-
Ionesque aegre ferentes, quod Aristagoram ad rebellandum instigavisset [5, 35.], probabili illius consilii causa praetexta placat. ρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος, κατ' ὅ τι
προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστα-
σθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας
ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην
οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς „βασιλεὺς

---

vult Notices et Extraits des Manuscripts de la Biblioth. du Roi (Paris 1827) T. XI pag. 109.

Cap. II.

ὑπὸ τὴν — νύκτα] Locutionem attigi ad V, 101. Mox dedi *βασιλέα* pro *βασιλῆα* ut in seq. cap. *βασιλέος* pro *βασιλῆος* et *αὐτῶν* pro *αὐτέων*. De *Sardinia* insula vid. nott. ad V, 106. Pro *κατεργάσασθαι* unus liber *κατεργάσεσθαι*. At vid. nott. ad II, 24.

ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίαν κ. τ. λ.] i. e. *insinuavit se s. suscepit Ionum imperium in bello cum Dario gerendo.* Ubi duplicis genitivi rationem expediit Matth. Gr. Gr. pag. 699. *Cr.* addit Ast ad Platon. Remp. I, 3 pag. 329. Ad formulam *νεώτερα πρήσσειν* cf. nott. ad V, 93.

Cap. III.

κατ' ὅ τι] Ita cum Schweigh. et Gaisf. dedi pro *κατότι*. Tu conf. Struve Spec. Quaest. I p. 47. Idem feci VII, 2, ubi vel Gaisfordius retinuerat *κατότι*, mutandum in *κατ' ὅ τι*. Bekker. quoque recte dedit *κατ' ὅ τι*. Quod sequitur *οὕτω* ita postpositum illustravimus ad Plutarch. Philopoem. pag. 48. 49. Conf. Herod. VII, 206: *οὔκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι.*

τὴν μὲν γενομένην κ. τ. λ.] Codd. quidam *τὴν μέν νυν ἐν αὐτοῖσι γεν.* *veram apud ipsos causam non aperuit*, ut III, 65. *τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι.* — „Nec recipio tamen. Ordo, ut saepiuscule, turbatior consulto; iuncta voluit *οὐ μάλα ἐξέφαινε αὐτοῖσι*. Histiaei autem de Ionum *μετοικισμῷ* com-

„Δαρεῖος ἐβουλεύσατο, Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας,
„ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ·
2 „καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλειε.“ οὐδέν τι πάντως
ταῦτα βασιλέος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου τοὺς Ἴω-
4 νας. Μετὰ δὲ ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος
Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι
ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευ-
μένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς
2 τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε
τὰ βυβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δέ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινό-
μενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ
Ἱστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ
ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα
3 Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φα-
νερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ
Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγίνετο ταραχή.

Ibi per literas conspirat cum Sardianis: qui tabellarii fraude proditi, rem capite luunt.

---

mentum, ad perterrefaciendos satis erat adpositum, siquidem et Assyriorum et Persarum institutis respondens. Quid enim illi Hierosolymitanis testati fuerint olim, tanquam re minime dubia, docemur II Regg. XVIII, 32. Persarum mos tangitur V, 14. VI, 9. De Philippo Macedone Iustinus culte VIII, 5. Mitto Romanos.“ *Wessel.* Add. nott. ad IV, 204. Ad verba subsequentia ὁ δὲ ἔλεγέ σφι conf. I, 66. V, 120. VI, 30. 52.

οὐδέν τι πάντως] „Deesse videri possit copula vel alia particula οὕτω οὐδέν τι. Nam quod vulgo legitur οὐδέ τι tum demum locum haberet, si novi quid sequeretur. Itaque videtur esse anacoluthon, quasi praecesserit ὁ δὲ λέγων σφι, ὡς βασιλεὺς — ἐπιστείλειε, οὐδέν τι πάντως.“ — *A. Matthiae.* Tu conf. V, 34. 65.

Cap. IV.

δι' ἀγγέλου ποιεύμενος] De locutione monuerunt Matth. Gr. Gr. pag. 1150 ac Wessel. citans VIII, 134. Hinc noli cum Reiskio scribere διάγγελον ποιεύμενος. Ac videtur διάγγελος, quâ voce v. c. utitur Plutarch. Galb. p. 1063 F. (cp. 24 in.) et Morall. II p. 678 D., ad Herodoti aetatem haud pertinere. — De *Atarnensi* regione conf. nott. ad I, 160.

ὡς προλελεσχηνευμένων] i. e. *ac si cum ipsis de defectione antea sermones miscuisset* s. *contulisset.* Verbum λεσχηνεύειν ex Appiano affert Schweigh. in Lexic. Herod. Add. etiam nott. ad I, 153. De temporum ratione in verbis οὐ διδοῖ—

Post reditu Miletum frustra tentato, cum triremibus Lesbiis Byzantium petit, navesque e Ponto venientes intercipit.

5 Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι
κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἱστιαίου δεηθέντος. οἱ
2 δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον
δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷά τε ἐλευθερίης γευσάμε-
3 νοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κα-
τιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν
4 μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπω-
στὸς τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν
Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε
ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην, καὶ ἔπεισε
Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ
5 τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦ- 441
τα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν
νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἱστιαίῳ ἔφα-
σαν ἑτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

Interea dum Persarum duces, copiis in unum collectis, Miletum terra marique adgrediuntur,

6 Ἱστιαῖος μέν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίευν ταῦτα.
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς
2 ἦν στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρα-
τηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιήσαντες στρατόπε-
δον, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα

φέρων δὲ ἐνεχείρισε vidimus ad V, 55. Mox dedi τούτων pro τουτέων et ἐγίνετο pro ἐγένετο, quod Matth. retinuit. Bekker. dedit ἐγένετο, sed mox habet κατῆγον.

Cap. V.

κατῆγον] Ita cum Gaisf. edidi. Schaeferus, quem Matth. sequitur, e duobus codd. ediderat κατήγαγον. Idem et hoc cap. et sequenti exhibui ἦσαν pro ἔσαν. Ad ἐπειρᾶτο κατιὼν conf. VI, 9.

ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑωυτοῦ γίνεται] i. e. *reiectus a sua patria, pulsus.* Ad locutionem Wesseling. citat Sophocl. Aiac. 1044. Oedip. Tyr. 649. — Ad verba ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1038. — In fin. cap. αὐτῶν dedi pro αὐτέων.

Cap. VI.

ἦν — προσδόκιμος] Conf. V, 108. Ad verbum συστραφέντες (*conglobati, coniuncti*) conf. IX, 18, ubi Wessel. citat IX, 61. Diodor. III, 36 coll. Liv. VIII, 11. — στρατόπεδον *exercitum* indicat, ut V, 112.

περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές

7 τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον. Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς

2 Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν

Iones pugna navali decernere statuentes,

Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι] Phoenices novimus omni fere aetate Graecis et praesertim Ionibus inimicissimos exstitisse; procul dubio ob mercaturam, in qua certe ita praestiterant Iones, ut Phoenices fere superasse viderentur. Itaque nil mirum Phoenices animo promtissimo haec omnia fecisse, quibus Ionum opes minui adeoque everti posse, sperare poterant.

Cap. VII.

ἐστράτευον] Nonnulli libri ἐστρατεύοντο, de quo conf. I, 77. 204. Mox *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*. Observat autem Schweighaeus. in Lexic. Herodot. s. v. *πρόβουλος*, h. l. *σφέων αὐτῶν* non tam *pro ipsis* quam *de suo numero* significare videri. Ad seqq. ita *Wesseling.*: *πρόβουλοι* sunt *legati, ad commune Ionum de gentis salute consultum missi*, ut I, 170. Tales *πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος* simili causa ad Isthmum missi VII, 172." Add. Wachsmuth. Hell. Alterth. I, 1 pag. 113, qui potissimum conferri vult Aristot. Polit. IV, 11. 9. IV, 12. 8. VI, 5, 10. De iis, qui Athenis vocabantur *πρόβουλοι*, idem consul. Wachsmuth. l. l. I, 2 pag. 198. De reliquo huius loci argumento haec Valckenaerius: „De duodecim Ioniae civitatibus foederatis octo tantum ad illud commune gentis concilium suos hoc tempore misisse videntur legatos de re summa consultaturos; totidem enim tantum memorantur cap. seq., quae pro suis quaeque viribus naves adversus Persas instruxerint. Praeter istas in *Πανιώνιον* convenire sueverant Ephesii, Colophonii, Lebedii et Clazomenii. Recenset istas duodecim civitates Herod. I, 142, quae de gentis nomine templum *Πανιώνιον* dictum [vid. I, 148] condiderint, cuius sui generis alios nullos voluerint esse participes; vid. Wesseling. ad Diodor. XV, 49. Praeter caeteros *τοῦ Πανιωνίου* meminerunt Diogen. Laert. I, 40. Pausan. VII, 3 et 4. Max. Tyr. XXVII, 2. vid. Append.

πληροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη.

8 classem triremium CCCLIII ad Ladam, insulam Mileto adiacentem, cogunt,

Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δέ σφι καὶ Αἰολέων οἳ Λέσβον νέμονται. 2 ἐτάσσοντο δὲ ὧδε. τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. 3 εἴχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσί· Μυουσίων δὲ Τήϊοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηΐων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας 4 παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας, Σάμιοι, 5 ἑξήκοντα νηυσί. Πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν.

9 pacisque conditiones a Persis propositas

Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι. 442 ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ

Vatic. Prov. II, 43 et IV, 11. — Paulo infra verba: *ὑπολειπομένους μηδεμίαν* (ita c. Gaisf. dedi pro *μηδεμίην*) *τῶν νεῶν* accipio: *nullâ navi excepta.*

ἐς Λάδην] Haec insula e regione portus magni Mileti sita erat, et ipsa portu instructa. Conf. imprimis Arrian. Exped. I. 18 §. 7 ibiq. Gronov. coll. Mannert. VI, 3 pag. 257.

Cap. VIII.

εἴχοντο δὲ τούτων Πριηνέες] *τούτων* dedi pro *τουτέων* et *ἦσαν* in fine cap. pro *ἔσαν*. De forma vocis *Πριηνέες* vid. citata ad I, 27. 170. et de singulis Ionum civitatibus nott. ad I, 142. Haec vero navium a singulis civitatibus erogatarum recensio satis est documento, quantas opes illa fere aetate Ionum civitates sibi paraverint, ut qui tantam classem suis ipsorum sumtibus praebere potuerint, quae coniunctis Persarum copiis resistere iisque ipsis adeo pavorem iniicere valuerit, quo perculsi a pugna abstinuerint.

ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο] Articulum *ὁ* duo libri omittunt; in Sancrofti libro exstat *συνάπας*. Cf. I, 98. V, 49.

πεζός σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρα-
τηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν,
καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέ-
σθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἐξε-
λεῖν, μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου
2 κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι,
συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ὑπ'
Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν
ἀρχέων ἔφευγον ἐς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε συ-
στρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀν-
δρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες, ἔλεγόν σφι τά-
3 δε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φα-
„νήτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκα-
„στος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ
4 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προϊσχόμενοι δὲ ἐπαγγεί-
„λασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν

Cap. IX.

ὑπερβαλέσθαι] i. e. *vincere, superare*, ut V, 124. Ad vocem ναυκράτορες conf. V, 36 ibique nott.

ταῦτα ἐπιλεγόμενοι] i. e. *haec secum reputantes, animo versantes.* Vid. V, 30. 80. VI, 86 §. 1. VII, 47. 49 fin. 50. 220.

καταλυθέντες τῶν ἀρχέων] i. e. *imperio summo*, quo in singulis quique Ionum civitatibus potiti erant, *privati, pulsi.* Valcken. confert VI, 13, monens in his frequenter dici τυραννίδος et ἀρχῆς κατάλυσιν. De genitivo τῶν ἀρχέων monuit Matth. Gr. Gr. pag. 668. — Mox dedi τούτων pro τουτέων, σφι pro σφιν et βασιλέος pro βασιλῆος, Gaisfordium secutus.

πειράσθω ἀποσχίζων) Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1091.

προϊσχόμενοι ἐπαγγείλασθε τάδε] i. e. *haec illis proponentes enunciate.* Ita recte Schweighaeus. in Lex. Herod., ubi cf. I, 3. 141. III, 137. Ad sequens vocabulum ἄχαρι conf. I, 41. IV, 95. VII, 36. 50 fin. 138. VIII, 13, ubi observat Valcken. designari hac voce lenissima *diras calamitates*, quales etiam hoc loco indicari manifestum est. Nam vel mortem, vel servitutem turpem transpositionemque in alias Persarum regni plagas pro more fieri solitam minitantur: quae omnia Graecis libertatis studiosissimis solique patrii tenacissimis maxima mala minimeque ferenda videri debebant. Voculam τε post πείσονται sequentibus iungere placet ver-

„ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια „ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἕξουσι οὐδὲν, ἢ „πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ „δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε „ἐπηρεάζοντες τά περ σφέας κατέξει· ὡς ἑσσωθέντες „τῇ μάχῃ ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὥς σφεων τοὺς „παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνα-„σπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι

---

bis: οὐδὲ — οὐδὲ, quemadmodum οὔτε — τε vel etiam τε — οὔτε ab Herodoto secum iungi aliquoties vidimus. Conf. nott. ad VI, 1. In Plutarch. Nic. 13 init. invenias: οὐδὲ—τε—καί. Conf. Matth. Gr. Gr. p. 1120.

οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια] „Herodotus τὰ ἱρά et τὰ ἴδια similiter opponit c. 13 et VIII, 109. Persa τὰ ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπρὰς etc. *Deorum templa* designans per τὰ ἱρά, per τὰ ἴδια non privatorum tantum aedes, sed *quaevis*, templis aliisque locis sacris exceptis, *aedificia* civitatum praesertim *publica*, qualia veteribus τοῖς ἱεροῖς opposita ὅσια dicuntur.“ Valcken. plura adiiciens de voce ὅσιος, quae ad Herodoti locum minus pertinent. Propius huc facit VI, 25: οὔτε ἡ πόλις (i. e. τὰ ἴδια) οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. At VII, 8 §. 3 Athenienses dicuntur Sardium incendisse τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά. Conf. nott. ad VIII, 13.

ἐμπεπρήσεται] Ita Mediceus cum tribus aliis, citante quoque Fischer. ad Weller. III, a. p. 161. Et complura istiusmodi futura tertia passivi attulit ad h. l. Valcken., quae futuri activi vim ac notionem declarant. Add. Matth. Gr. Gr. §. 498 ibiq. citata. Alii codd. ἐμπρήσεται, alii ἐμπρήσσεται. Matthiae retinuit ἐμπρήσεται, quod Latine exponit: *incensum iri*, cum ἐμπεπρήσεται (i. e. *incensa futura esse*) minus conveniat.

ἐς δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι] De vocula οὐ in talibus, ubi μὴ exspectaveras, monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1221. Tu add. quae ipse olim disputavi in Creuzeri Melett. III p. 21 nott. Held. ad Plutarch. Timol. 9 p. 357. 358. Iacobs Animadverss. in Achill. Tat. VIII, 6 p. 948 in Aelian. N. A. VII, 48 pag. 281. — Quod sequitur διὰ μάχης ἔρχεσθαι est *pugnam periclitari, suscipere*. Cf. VIII, 77.

ἐπηρεάζοντες] i. e. *obtrectantes*, *obiurgantes* indeque *minitantes*. Plura de hoc verbo Wass. ad Thucydid. I, 27. Verba proxime seqq. τά περ σφέας κατέξει valent: *quae ipsis eventura sint*. Cf. I, 65. VI, 40. — Ad verba ἐκτομίας ποιήσομεν conf. III, 48 et ad

10 „παραδώσομεν.“ Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ
Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς
ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ
2 ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διε-
χρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖ-
σί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρ-
3 σας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μέν νυν ἰθέως ἀπικομέ-
νων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

adspernati,

11 Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λά-
δην, ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δή κού σφι καὶ ἄλλοι
ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς
2 Διονύσιος, λέγων τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς
„ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι
„ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέ-

primum Dionysio Phocaeo auctore,

ἀνασπάστους IV, 204 ibiq. nott.

Cap. X.

ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο] i. e. *firme, tenaciter in proposito suo perstiterunt*, nihil cedentes nuntiis. Vid. IV, 93. V, 83. Parum videtur loci sensum perspexisse Hoffmeister l. l. p. 41, ubi Herodotum dicentem facit, Iones imprudenter egisse, quod conditionibus propositis ditionem recipere noluerint. — Ad verba ταῦτα μέν νυν ἰθέως ἀπικομένων κ. τ. λ. cf. Matth. Gr. Gr. p. 1114.

Cap. XI.

Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα] i. e. *nam in novaculae acie* i. e. *in summo discrimine res nostrae versantur.* De particula γὰρ orationis initio poni solitâ monuimus ad I, 8, monuitque Hoogeveen. ad Viger. p. 495 huius loci sententiam bene ita illustrans: *nunc sane subeundus est labor; nam*, vel *quoniam in summo periculo res nostrae sunt constitutae.* Locutionem ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς illustrarunt Wessel. et Valcken. ad h. l. collat. Viger. pag. 609. Ac Longinus quoque De sublim. XXII, 4 respexit Herodotea, quae vel Livio obversata fuisse credas ita scribenti XXXIX, 17: „*in discrimine est nunc humanum genus,* utrum vos an Carthaginienses principes orbis terrarum videat.“ Namque haec locutio, quâ summum rerum discrimen ac periculum proverbiali fere modo exprimitur, vel ex Homero repeti potest, qui eâ usus Il. X, 173. Add. Theogn. 557. (551) ibique Welcker. Synes. De regno p. 21 B. (cap. 20) ibique Krabinger. pag. 285, ne plura in formulâ proverbiali nunc quidem satis notâ. — De dativis subsequentibus ἢ

3 „τῆσι· νῦν ὦν ὑμέες, ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας
„ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται,
„οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους,
„εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ δια-
„χρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώ-
„σειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ'
4 „ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
„ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑπο-
„δέκομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμί-
12 „σγοντας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι." Ταῦτα ἀκούσαν-
τες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διο-
νυσίῳ· ὁ δέ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας,

per aliquot dies ad pugnam strenue sese exercent: mox labo-

εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1053, quem eundem pag. 872 consul. ad verba καὶ τούτοισι.

ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι] „Sententia dicti satis est perspicua: *molestias si velitis subire, labore vobis libertatem parabitis;* ut optima quaevis et iucundissima non nisi primum *impensa opera* comparari solent: *labor* enim *voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta*, ut vere scribit Livius V, 2. Valcken. citans similes sententias e Xenoph. Cyrop. I, 5, 12. Dionys. Halic. T. II p. 317, 23 et Gell. N. A. XVI, 1. Nos ad particularum quoque usum in his attendi volumus. Nam qui in priori orationis parte scripsit ἢν μέν, is in altero posuit εἰ δέ. De quo monuit Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 102. — Pro οὐδεμίην scripsi οὐδεμίαν.

θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων] i. e. *dii utrisque pugnantibus aequa praebebunt, neutri parti faventes*, plane ut VI, 109, ubi Miot, Gallus interpres, reddidit: *si les dieux restent neutres.* Pro ἐλασσώσεσθαι, quod sensu passivo accipiendum (vid. nott. ad V, 35), Mediceus, Florentinus cum aliis: ἐλασσωθήσεσθαι, quod e glossemate ortum videtur.

Cap. XII.

ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας] i. e. ἀνάγων τὰς νέας ἀλλήλαις ἀκολουθούσας, ut bene exponit Valcken. Eadem locutio VI, 14 et frequentius apud Thucydidem (v. c. VI, 32. 50. VIII, 104) et Xenophontem (Vid. Lexic. Xenoph. T. II pag. 732), ubi semper ἐπὶ κέρως. De formula ἐπὶ κέρως s. κέρας ἄγειν τὰς ναῦς s. πλέειν Schweigh. praeterea, quae ad Athen. XIII p. 568 E. dedit ad h. l. haec annotavit: „Quae continua longa serie, alia *post* aliam, incedunt naves; eaedem levi facta conversione eodem longo ordine stant

ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὁπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης.
2 μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ

ris impatientes, ad desidiam labuntur.

---

alia *iuxta* aliam; ut apud Thucydid. VIII, 104. Atque ita apud Athenaeum XIII p. 568 E. et F. et p. 569 B. *puellae* ἐφεξῆς ἐπὶ κέρως τεταγμέναι sunt *longa serie alia iuxta aliam stantes.* Qui apud Nostrum (mox c. 14) ἀντανῆγον τὰς νέας ἐπὶ κέρας, eos mox navibus leviter conversis ex adverso navium hostilium stetisse intelligitur. Hoc loco, in quo versamur, Dionysius ἀνάγων ἐπὶ κέρας τὰς νέας, binis longis ordinibus eduxisse naves videtur; quae, postquam in altum sunt evectae, levi facta utrimque conversione frontem fronti oppositam habebant: quo facto remiges in illo decursionis nauticae genere, qui διέκπλους vocatur, exercebantur; de quo consuli possunt Schol. ad Thucydid. I, 49 et quae ex Ernesti Indice Graecitat. Polyb. in nostrum Lexicon Polyb. pag. 158 transtulimus. Apud Xenophontem Hellen. I, 6, 22 Athenienses ad Arginusas aciem ita instruxerunt, ut plures navium ordines alius post alium starent (nempe non ἐπὶ κέρως, sed quod idem Xenoph. VI, 2, 18 ἐπὶ φάλαγγος dicit), ne τῷ διέκπλῳ hostium daretur locus." De voce διέκπλοος ita Poppo ad Thucydid. I, 49 (pag. 144 ed. Gervin.): „aciem hostium perrumpere et in pernavigando rostris naves laedere, remos detergere, διέκπλους appellatur. Quod fiebat dum modo accelerant propulsis remigio navibus, modo recedunt et e recessu atque e longinquo in hostes irruunt."

ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο κ. τ. λ.] i. e. *quo remiges exerceret istiusmodi transcursiones navium instituendo*, simulque etiam *classiarios in armis exerceret.* Id enim cum Schweigh. et Schneid. indicari existimem verbo ὁπλίζειν. Ad imperfecti formam ἔχεσκε conf. I, 186. Ita infra ἐθέλεσκον. Ad argumentum quod attinet, Larcherus observat Graecis in more fuisse, ut naves ordine ad oram sisterent ipsique in terram escenderent, custodibus relictis, qui si quas hostium naves accedentes animadverterent, signum darent, quo conspecto reliqui citissime ad naves redire hostesque ad pugnam parati excipere possent. Unde omnem Atheniensium cladem ad Aegos Potamos quam tulerunt, repetendam esse idem bene adiicit.

δι' ἡμέρης] i. e. *per totum diem*, δι' ἡμέρης ὅλης, ut I, 97. II, 173. VII, 210. Athen. IV p. 168 C. p. 417 C. XI pag. 463

ἐποίευν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἴω-
νες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετρυμέ-
νοι τε ταλαιπωρίῃσί τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς
3 ἑωυτοὺς τάδε· „Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε 444
„ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκ-
„πλώσαντες ἐκ τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι,
„παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς
4 „ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύ-
„μῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς
„νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τὠυτὸ τοῦ-
5 „το πείσεσθαί εἰσι. πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν
„γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθέειν ἐστὶ, καὶ
„τὴν μέλλουσαν δουληΐην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
„μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ
6 „λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ

D. quae attulit Valcken. Minus bene Miot interpretatur: *tous les jours.*

οἷα ἀπάθεες ἐόντες πόνων τοιούτων] i. e. *quippe istiusmodi laboribus minime adsueti, laborum impatientes.* Conf. I, 207. III, 160. Ad vocem τετρυμένοι conf. I, 22. II, 129. Appian. B. C. II, 30: quae Wesselingio debeo, qui idem verba τίνα δαιμόνων παραβάντες (*quo numine laeso*) ex poeta fluxisse recte admonere videtur, citans Heliodor. Aethiop. VII fin. ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ ὅρκοις καὶ θεοῖς τοῖς παραβαθεῖσι.

τάδε ἀναπίμπλαμεν] ἀναπιμπλάναι (*explere*) eodem fere sensu, quo πάσχειν, φέρειν, V, 4. IX, 87. Monuit Schweighaeus. Imitatur, notante Wesseling., Pausan. X, 28 §. 2. Ad locutionem ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου conf. nott. ad III, 155. Quod sequitur ἐπιτρέψαντες ἔχομεν pro ἐπετρέψαμεν illustravit Valcken. his locis: I, 28. 37. III, 87 (ubi vid.) ad Euripid. Phoeniss. 712. Cr. conferri vult Heindorf. ad Plat. Phaedr. §. 85 pag. 285 et ad Cratyl. §. 46 pag. 72. — Ad ἀνηκέστοισι conf. III, 154.

ἐπίδοξοι — εἰσι] Passivo sensu accipiendum, ut I, 89. IV, 11, ubi vid. Plura dedi ad Plutarchi Pyrrh. pag. 177. — Ad verba πρὸ τούτων τῶν κακῶν conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1135 et ad verbum συνέχεσθαι III, 131.

πειθώμεθα αὐτοῦ] αὐτοῦ pro αὐτῷ optimi quique codd. Eodem modo genitivus additur V, 29. ἐσκιητροφέοντο est: *sub umbra degebant*: quae hominum mollium vitae deliciis deditorum est ratio, qui ni-

μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείϑεσϑαι οὐδεὶς ἤϑελε· ἀλλ',
οἷα στρατιὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ,
ἐσκιητροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐϑέλεσκον ἐς
13 τὰς νέας, οὐδ' ἀναπειρᾶσϑαι. Μαϑόντες δὲ ταῦτα
τὰ γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σα-
μίων, ἐνϑαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος
κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης,
κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν
2 τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, ὁρέωντες
ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων,
ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶ-
ναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσϑαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὡς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν
ὑπερβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται πεν-

Igitur Samiorum duces, belli providentes exitum, cum Persis clam paciscuntur.

---

mium solis calorem aestumque ferre nequeant aut certe sedulo effugere studeant. Idem verbum supra III, 12. *ἀναπειρᾶσϑαι* est *periculum facere rei bellicae;* quod quum *exercitatione* fiat (qualem institui iusserat Dionysius), inde etiam valet *exercere.* Schwgh. confert Lexic. Polyb. s. v. p. 37, ubi e Polyb. 26, 7, 9 affertur *ἀναπειρᾶσϑαι ἅπασι τοῖς σκάφεσι* i. e. *navium omnium experimentum agere.*

Cap. XIII.

οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων κ. τ. λ.] In his nihil turbatum, nisi quod ob multa verba interiecta voces *οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων* infra repetuntur verbis *οἱ Σάμιοι ὦν*, itemque *τοὺς λόγους.* Nam ita singula conveniunt: *οἱ Σάμιοι παρ' Αἰάκεος — κείνους τοὺς λόγους — ἐδέκοντο* (*τοὺς λόγους*). Bekker. omisit voces *οἱ Σάμιοι.* De *Aeace* ac *Sylosonte* vid. III, 139.

ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι κ. τ. λ.] Gemina his leguntur V, 124. Quod vero Valcken. scribi maluit *ἅμα δὲ καὶ ἐφαίνετο* s. *καὶ κατεφαίνετο*, eo vix erit opus. *πρήγματα* sunt *copiae, opes* Persarum ut III, 137. Pro *ἀδύνατον* nunc rescriptum *ἀδύνατα*, probante Valcken. ad Euripid. Hippol. 370. Pro *βασιλῆος* dedi *βασιλέος*.

ὑπερβαλοίατο τὸν Δαρεῖον] E Valck. emendatione Schwgh. et Schaefer. dederunt *τοῦ Δαρείου*, cum omnes libri *τὸν Δαρεῖον*, quae verba Wesseling. prorsus deleri voluit. Gaisford. retinuit *τὸν Δαρεῖον*, his adiectis: „Nescio quare quid mutemus. Vulgatum interpretor: *etiamsi Darium superarent quod ad praesentes copias attinet.*" Quod merito displicuit *Matthiae* recte si quid video haec

3 ταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τά τε ἱρὰ
4 τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ην Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

14 Quo fit, ut, proelio commisso, et Samiorum pleraeque naves cum multis aliis aufugiant,

Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλωον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες 445
ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυ-
2 μαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς

---

annotanti: „ὑπερβάλλεσθαι τὸ ναυτικὸν dictum est, ut νικᾶν μάχην, Ὀλύμπια, τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας, cui alia ratione adiectum est τὸν Δαρεῖον, plane ut Aeschin. c. Ctesiph. p. 570 ed. Reisk. Μιλτιάδης ὁ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην τοὺς βαρβάρους νικήσας. Vid. Grammat. Gr. §. 409, 3 sec. ed. [pag. 746. 1315]. Dicerem duas constructiones coniunctas esse ὑπερβαλέσθαι τὸν Δαρεῖον et ὑπερβαλέσθαι τὸ ναυτικὸν, nisi hac ratione offendi eos, qui e patria lingua graecam etiam metiuntur, intellexissem.“ Itaque in vulgata lectione acquiescendum. — πενταπλήσιον dixit ut πολλαπλήσιος, alia id genus, de quibus conf. nott. ad III, 135. In seqq. ἀρνεῖσθαι idem esse monet Wesseling. atque οὐ βούλεσθαι, ut VI, 69. Euripid. Electr. 1051. Ad locutionem ἐν κέρδεϊ ποιεῖσθαι conf. I, 118.

τά τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια] Vid. VI, 9 ibiq. nott. Post ἐδέκοντο e Florentino, aliis cum Schweigh. et Gaisf. inserui voces: οἱ Σάμιοι in edd. Wesseling. aliisque vulgo omissas. Ad verba ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν conf. VI, 9, et de Ioniae tyrannis pulsis vid. V, 38.

Cap. XIV.

ἀντανῆγον — ἐπὶ κέρας] Vid. nott. ad VI, 12. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi ἐγίνοντο pro ἐγένοντο.

ἀειράμενοι τὰ ἱστία] i. e. *velis sublatis*: id quod propere abeuntium est. Monuit Schwgh. in Lex. Herod., ubi attulit VIII,

τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἕνδεκα νεῶν. τουτέων
3 δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενο-
4 μένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τὠυτὸ ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὣς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα.

15 Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ
2 καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ᾽ ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λο-
3 γάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ᾽ ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς

et reliqui Iones ingenti clade sternantur: inque his maxime Chii,

---

56. 94. — Pro ἕνδεκα νεῶν duo codd. δέκα νεῶν, accedente Valla. At vid. Pausan. VII, 10 §. 1. — Ad ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 677. — Ad τὸ κοινὸν conf. nott. ad V, 109.

ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν] i. e. *ut columnae inscriberentur nomina, adiecto patris nomine.* Patris nomen adiectum ad honorem dignitatemque augendam pertinebat. Vid. Wachsmuth. Hellen. Alterth. II. 1 pag. 320. Ac satis notum est per liberas Graecorum civitates iis, qui de republica bene meriti essent, columnas honoris causa erectas eorumque nomina his columnis inscripta esse.

καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ] Consulto hoc videtur addidisse rei fidem facturus historiae pater, ut qui procul dubio ipse, Sami dum commorabatur (de quo cf. nott. ad III, 60), hanc columnam viderat.

Cap. XV.

περιέφθησαν τρηχύτατα] Eodem fere pacto V, 1, ubi vid. nott.

ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη] Vid. supra VI, 8. εἰρέθη cum Gaisf. et Matth. dedi pro ἐῤῥήθη. Vid. nott. ad IV, 156. Ad formam ἐδικαίευν cf. Matth. Gr. Gr. pag. 119. Mox pro αὐτέων dedi αὐτῶν. Schweigh. malebat αὐτοί.

μετ᾽ ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι] Affert Wessel.

ὃ τῶν πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν
σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοι-
16 πῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι
δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων,
οὗτοι δὲ, ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν
Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες
κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου.
2 ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ
Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν, καὶ ἐόντων
τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων· ἐνθαῦτα δὴ οἱ
Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν
Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκό-
τα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ

quorum pars navibus ad Mycalen adlisis, dum Ephesum tendunt, ab Ephesiis rei ignaris noctu occiduntur.

Thucydid. VI, 101, ubi: *μονωθεὶς μετ᾽ ὀλίγων τῶν ξυνδιαβάντων*, itemque Ioseph. Hist. Vit. 18 coll. Abresch. ad Aeschyl. Pers. 736. Ad verba *ἐς τὴν ἑωυτῶν* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 571.

Cap. XVI.

Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων κ. τ. λ.] Attulit h. l. Werfer. Actt. phill. Monacc. I pag. 93, de eo usu particularum *μὲν* et *δὲ* exponens, quo quum utraque particula in utraque orationis parte ponatur, subinde tamen in priori propositione res uno *μὲν* absolvatur. Itaque hoc loco ita distinguas licet priorem propositionem: *ὅσοισι μὲν τῶν Χίων λοιπαὶ ἦσαν αἱ νέες, οὗτοι μὲν ἀποφεύγουσι.* — Mox *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν*. De voce *τρῶμα* dixi ad V, 121 et de locutione *αὐτοῦ ταύτῃ* vid. nott. ad IV, 135. Add. VI, 30. VII, 227.

ἐποκείλαντες] i. e. *navibus ad litus eiectis*, *impactis*, ut VII, 182. Vid. Wesseling. ad Diodor. Sic. I, 31. — In seqq. *πεζῇ* consulto videtur addidisse Noster, cum verbum *κομίζεσθαι* de terrestri aeque ac de maritimo itinere adhibeatur. Conf. nott. ad I, 185, ne plura.

θεσμοφορίων] Satis cognitum est, per omnes fere Graeciae civitates, Ionicas praesertim, Thesmophoria celebrari solita fuisse, ut sane minime mirum ab Ephesiis quoque, qui Ionum erant stirpis, ea aeque celebrari atque ab Atheniensibus. De hoc festo plura Creuzer. Symb. IV p. 441 seq. Atque iam Meursius in Graecia feriata indicem exhibuerat gentium, apud quas Thesmophoria celebrata esse narrantur; in quo tamen indice et Ephesios, de quibus Herodotus h. l. et Agrigentinos, de quibus Polyaen. V, 1, 1 omissos esse no-

ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεὶ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους· οὗτοι μέν νυν τοιαύτῃσι περιέπιπτον τύχῃσι.

17 Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως, ὡς εἶχε, ἔπλωσε ἐς Φοινίκην.

Dionysius Phocaeus [c. 11.]. Siciliam petit, unde latrociniis mare infestat.

2 γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλωσε ἐς Σικελίην· ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκεε, Ἑλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. 446

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσέειν τὸ πά-

Miletus sexto post rebellionem anno [a. 498.] capta,

---

tavit Larcherus. — De particulis οὔτε — τε cf. nott. ad VI, 1 et ad verbum καταδόξαντες cf. III, 27.

Cap. XVII.

ἀνδραποδιεῖται] Sensu passivo accipiendum: de quo vid. nott. ad V, 35. Ad locutionem ὡς εἶχε (cuius vim ita Gallice expressit Larcher. *sans perdre un moment et dans l'état où il étoit*) conf. I, 24 et de voce γαῦλος nott. ad III, 136, quibus nunc add. Kruse Herodots Ausmess. d. Pontus etc. pag. 102. Pro καταδύσας (*submergens*) in duobus codd. male καταλύσας. Wesseling. citat XI, 27. XII, 3. 48. XIII, 10. XIV, 49 ibique nott.

Cap. XVIII.

αἱρέουσι κατ' ἄκρης] Locutio haud infrequens de urbe, quae penitus s. omni ex parte capitur, cum proprie valeat: *inde a summo vertice, a capite.* Nam, ut ait Schweighaeus., caput et summitas urbis si expugnata est, parum de ceteris laboramus. Tu vid. Herod. VI, 82. Homer. Il. XIII, 772, ibiq. Eustath. et Heyn. T. VI p. 505. XV, 557. Lambert. Bos. Ellipss. L. Gr. pag. 399. Hess. in Plutarch. Timoleont. Specim. p. 84. Mox cum Schwgh. et Gaisf. abieci verba ἐν τῷ, quae dativis ἕκτῳ ἔτεϊ duorum codd. auctoritate Schaeferus, quem sequitur Matth., praeposuerat. — In fine cap. verba ὥστε συμπεσέειν τὸ πάθος κ. τ. λ. Schweigh. ita interpretatur: *ut quod accidit urbi, coinciderit, congruerit cum oraculi responso in illam edito.*

id quod olim Pythia praedixerat,

19 ϑος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μέν
2 νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε·

3 Καὶ τότε δή, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσει·
σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

4 Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν

Cap. XIX.

τὴν δὲ παρενθήκην] i. e. *additamentum*, *corollarium*, ut vulgo dicunt. De hac voce Wessel. excitat I, 186. VII, 5. 171. Alia ex Plutarcho, Diodoro, aliis, nec nostro loco omisso dabit a *Cr.* laudatus Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I, 2 p. 946. In proxime seqq. cum Schweigh. et Gaisf. praetuli *ἐς τοὺς Ἀργείους*, cuius loco Mediceus, Florentinus, alii *ἐς αὐτοὺς Ἀργείους*, quod ipsum dederunt Schaefer. et Matthiae.

τότε μνησθήσομαι] Vid. VI, 77.

πόδας νίψουσι κομήταις] Significat oraculum, Milesios victos in servitutem abductum iri, ita ut mulieres servarum ancillarumque munia vulgaria praestent victoribus Persis, quibus lavacrum ante coenam pro more sumentibus pedes abluant. Id quod vel ex Homero, Odyss. IV, 48 seqq. notum. — Pro *κομήταις* apud Tzetz. Chil. VIII p. 390, male *κοσμήταις*. Nam *κομῆται* vocantur Persae s. *criniti*, ut qui barbarorum more crines alunt barbamque habent prolixam; quales hodieque comparent in monumentis Persepolitanis. Praeter Brisson. De reg. Pers. princip. II, 101 Wesseling. excitat eadem tangentem Bochart. Hierozoic. I, Lib. III, 9 pag. 816. — *Διδύμοις* plane idem atque *ἐν Διδύμοις*, ut mox ipse Noster *ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοις*. Vid. nott. ad V, 59. 82.

κατελάμβανε] De hoc verbo conf. IV, 11. III, 42 et de dictione *ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ* III, 125. VI, 23.

ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.

20 Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δέ σφεας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ 447

incolaeque Ampen, ad ostia Tigridis, translati.

ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοις] De hoc templo, ubi Branchidarum oraculum, vid. nott. ad I, 92. Distinguitur h. l. inter ἱερὸν atque νηὸς, quae ipsa est aedes deo consecrata, quasi pars totius templi s. τοῦ ἱεροῦ, quo omnis area deo dedicata una cum aedibus in ea exstructis omnique ambitu indicatur. Vid. Thucyd. V, 18. IV, 90 (ibique Duker.), alia, quae attulit Valcken. ad h. l., ubi, quod distinguitur νηὸς atque χρηστήριον, hoc, opinor, de interiori ipsius aedis (τοῦ νηοῦ) parte atque cella, ubi deus edebat oracula, intelligendum. Ita quoque cepit Schweighaeuser. De discrimine inter ἱερὸν atque νηὸν vid. notata I, 199. II, 63. 64 coll. 91. 155. Ac bene Herodoteo hoc loco utitur a *Cr.* laudatus Thiersch. Epoch. d. bild. Kunst. pag. 145 ed. alter. bene monens distingui inter ἱερὸν (*den heiligen Bezirk*) et νηὸν (*den Tempel*), ita ut voce ἱερὸν indicetur locus amplus sacer, aedificiis, porticibus, fanis, lucis, areis repletus ipsoque oraculo et aede, quae vocatur νηός.

συληθέντα ἐνεπίμπρατο] „Variis locis Strabo a Xerxe incensum spoliatumque, Branchidis adiutoribus, oraculum perhibet; Callisthenem, opinor, in Gestis Alexandri rebus secutus XVII pag. 1168 s. 814 et XIV p. 941 s. 634. Curtii eodem tendit narratio VII, 5 et Aeliani apud Suidam [T. I p. 453] in Βραγχίδαι. Quid illis fiet, verax si auctor Herodotus?" *Wesseling.*

ἑτέρωθι τοῦ λόγου] Vid. I, 92. II, 159. V, 36. Pausanias, cuius locum attulit Valcken., X. 33 §. 1 Milesiorum excidii causam soli Histiaeo imputat.

Cap. XX.

κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας] Spectant haec ad ea, quae Ionibus rebellibus regis duces minitati erant VI, 9. Quorum nihil rex fecit, id satis habens, ut Milesios pro Persarum more in alias longe remotas discedere iuberet regiones, patrio abductos solo, prouti duces illis erant minati VI, 9.

κατοίκισε κ. τ. λ.] Vocem καλεομένῃ quam ignorant Mediceus, Florentinus, alii, ex Aldina aliisque revocarunt Schweighaeus. et Gaisf., omisit Matth. *Rubro mari* hic procul dubio *Persicus sinus* indicatur,

θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς
2 παραῤῥέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ
21 Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπε-
2 στερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι

Athenienses Milesiorum infortunium acerbissime lugent.

---

ut I, 180, ubi vid *Ampe* urbs, a qua differt Ὦπις urbs apud Herodot. I, 189, ubi vid. nott., ad maris sinum, in quem Tigris urbem praeterlapsus se infundebat, sita erat, ut ex hoc ipso loco satis patet. Conf. Steph. Byz. s. v. p. 121 Ἄμπη· πόλις πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κ. τ. λ. Mox pro ἐξιεῖ dedi cum recentt. ἐξίει: de quo cf. V, 16. VI, 37 fin.

τὰ δὲ ὑπεράκρια] i. e. *loca editiora*, *montana*, ut supra I, 59 οἱ ὑπεράκριοι *regionum editiorum, montium incolae*. Attigit Herodotea Eustath. ad Odyss. p. 1636, 54 s. 365, 51. De *Caribus Pedasensibus* vid. nott. ad V, 121.

Cap. XXI.

οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην] i. e. *parem gratiam non retulerunt*, eo quod scil. Milesiorum calamitates minime ita lugebant, ut olim fecerant Milesii in Sybaritarum rebus adversis. Ad dictionem τὴν ὁμοίην conf. nott. ad IV, 119.

οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον] Sybaris urbs quum destructa esset anno 507 a. Chr. n. s., ut aliis placet, 510 (vid. nott. ad V, 44), ii qui superstites hinc evasere, *Laum* (quam Sybaritarum coloniam vocat Strabo VI p. 253 s. 388 B.) condidere, itemque *Scidrum*: quod oppidum quo loco situm fuerit, haud quidem constat. Vicinum fuisse illud iure suspiceris. De utroque loco citant Mazoch. Collectt. I ad Tabull. Heracleenss. pag. 503.

πάντες ἡβηδὸν] i. e. *omnes omnino*, *nemine excepto*. Vid. notatt. ad Plutarch. Alcib. pag. 155. In iis verbis, quae continuo sequuntur: πένθος μέγα προεθήκαντο (i. e. Schweighaeusero interprete: „*ingentem prae se tulerunt luctum*") Florentinus liber cum aliis προσεθήκαντο, de qua confusione conf. IV, 65 ibique nott.

πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα— ἐξεινώθησαν] Haec mutua utriusque gentis amicitia mutuumque hospitium, si penes

ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ

Timaeum fides, ex lanae Milesiae frequenti apud Sybaritas usu atque commercio repeti debet. Vid. Athen. XII, 17 p. 519 C. Conf. Ullrich De proxenia (Berolin. 1832) pag. 25, qui bene hoc loco utitur, ut ex quo pateat, civitates etiam cum civitatibus (non solum cum singulis hominibus) interdum hospitalitatem mutuam iniisse. De lana Milesia vestibusque Milesiis, quae optimae ac pretiosissimae habebantur, ab hominibus mollibus et luxuriae deditis gestari solitae, plura ad Plutarchi Alcibiad. p. 194 seq. disputavi.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν κ. τ. λ.] Incidit hoc teste Larcher. in Tab. chronol. pag. 638 et Blomfield. in Praefat. ad Aeschyl. Pers. pag. VI, in Olymp. LXX, 4 s. 497. a. Chr. n. Atque eadem e Callisthene retulit Strabo XIV p. 942 B. s. p. 636 coll. Aelian. V. H. XIII, 17, ubi vid. Perizon., cuius notae Wessel. addi vult Bentlei. Epistoll. Phalarid. p. 255. *Cr.* confert Ammian. Marcell. XXVIII, 1, 4 et ad eum Lindenbrog. p. 212 ed. Wagn. — Ad participium *ὑπεραχθεσθέντες* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1077, qui idem pag. 1301 consulendus ob mutatam verborum structuram in seqq. et pag. 1109 de participio *ποιήσαντι*. Ad verbum *διδάσκειν* conf. nott. ad I, 23 et de dativo *δραχμῇσι* Matth. Gr. Gr. pag. 731. Wurmii rationes si sequimur, mille drachmae constituent summam 241 Thalerr. 7 Gross. sive 434 Florenn. 18 Cruciger., satis magnam illam quidem pro illis temporibus.

καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ] Qui Phrynichus tragicus poeta circa annum 512 a. Chr. n. florens bene discernendus est ab alio Phrynicho comico, qui ante Aristophanem fabulas Athenis docuisse fertur. Tu vid. potissimum Passow. in Melett. critt. in Aeschyli Persas (Vratisl. 1828) pag. 7 et C. I. Hoffmann. in Iahnii et Seebod. Annal. Suppl. II, 1 pag. 40. 41. Quibus haec *Creuzer.* adiicit: De Phrynicho tragico adde Schoell. in Hist. de la Literature Grecque II pag. 1619 et Clintonis Fasti Hellenici pag. XXXI not. t, ubi etiam de eius aetate atque obitu in Sicilia; ibidemque a Krügero laudatt. Meinekii Quaest. scenn. II p. 6 seq. Ac tragicum poetam cur Athenienses tantopere mulctarint si quis quaerat, tenendum opinor, Athenienses ludis scenicis fabulisque maxime quamvis deditos, modum ta-

διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήϊα κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

Pars Samiorum iugum Persicum abhorrentes, cum Milesiorum profugis in Siciliam coloni abeunt,

22 Μίλητος μέν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων 448
δὲ τοῖσί τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν
2 στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἤ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένον-

---

men in omnibus rebus eo spectantibus ac praesertim in affectibus movendis et excitandis a poeta tragico haberi voluisse, ita ut qui in talibus modum excessisset, finesque iustos migrasset, praesertim ea in re, quae minime decora atque honorifica erat Atheniensium civitati, is iure plectendus ipsis videretur. Nec iniuriâ talis mulcta memorabilis videtur Wachsmuthio, Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 30, ubi vid.

ἐκ δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον] Hinc apud Aelian. N. A, IV, 42, *εἰς δάκρυα ἐκπεσεῖν* notante Iacobsio, qui de hac locutione citat Bast. et Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 63.

Cap. XXII.

τοῖσί τι ἔχουσι] Pro *τι* unus Sancrofti liber *τε*, de quo Schweigh. consuli vult viros doctos ad Luc. XVIII, 24. Indicantur hac formula *ditiores*, *locupletes*, *optimates*, qui *τῷ δήμῳ* s. *plebi* opponuntur, et quibus apud Samios *Γαμόρων* s. *Γεωμόρων* nomen, quod aeque sonat *divites*, *agrorum possessores* (vid. Plutarch. II pag. 303 E. Thucyd. VIII, 21, 73 etc.). Ac saepius *τοὺς ἔχοντας* (ubi passim quoque addunt *τὰ κτήματα, τὰ χρήματα* vel simile quid) dici *divites*, praeter alios (in quibus vid. unum Bergman. ad Isocrat. Areopag. cp. 21 p. 314 coll. 383 Bensel.) ad h. l. docuit Valckenaer., qui h. l. scribi posse arbitratur *τοῖσι παχέεσι* (de qua voce vid. nott. ad V, 30), adstipulante Borheck. Quin possis etiam eiectâ vocula *τι* scribere *τοῖσι ἔχουσι*, ut monuit Schweigh. conferens quae a Wetstenio, aliis ad Matth. XIII, 12 congesta sunt. Quo neutro opus. In indicem nominum, quibus apud veteres Graecos *viri optimates* significantur, *τοὺς ἔχοντας* iure retulit Wachsmuth. Hellen. Alterth. I, 2 pag. 440, non aliter atque *τοὺς πλουσίους*, aliasque istius generis appellationes. De reliquo loci argumento Cr. confert Wyttenbach. Animadverss.

3 τας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεϊ δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι
4 πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὦν ἐπικαλεομένων,

---

in Plutarch. Quaest. Gr. LVII, pag. 75.

Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης κ. τ. λ.] *Zancle* urbs, quae a falcis forma, ut satis notum est, accepit nomen, sita erat ad ipsius maris angustias e regione Rhegii. Quae postquam anno ferme 497 a. Chr. n. in Samiorum devenit potestatem, mox Samiis anno 494 a. Chr. n. eiectis ab Anaxila Rhegii tyranno, teste Thucydide VII, 5, *Messenes* accepit nomen ab eodem Anaxila, qui sub potestate eam tenuit. Nunc vocatur *Messina*. Vid. Mannert. Geogr. Gr. et R. IX, 2 p. 266 seq. C. F. Hermann. Hellen. Staatsalt. §. 83 not. 4 seqq. Poppo ad Thucyd. I, 2 p. 531 seq. et quae ad cap. seq. afferemus.

ἐς Καλὴν Ἀκτὴν] i. e. *Bonum litus*. Qui idem locus etiam contracte vocabatur *Καλακτή*, *Calacte*, Romanis usitatum fuit *Calacta* et *Calactini*, incolae apud Cicer. in Verr. III, 43. Aliorum locos dabit Cluver. Sicil. Antiq. II, 4 p. 291 seqq. copiose de hoc oppido tractans, quod prope veterum Halesam eo fere loco exstitisse credibile est, quo nunc ad eadem Annunciatae circa Caroniae litora adhuc multae iacent ruinae per agros ac vineas sparsae. Atque teste Cluverio l. l. ipsa Caroniensis litoris excellens amoenitas ac pulcritudo Calacten hoc situ fuisse clamat. Add. Mannert. Geogr. Gr. et Rom. IX 2 pag. 409 seq. Mox cum Schweighaeuser. et Gaisf. revocavi veterem lectionem: ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κ. τ. λ. a Schaefero, quem Matthiae sequitur, ita immutatam unius Sancrofti cod. auctoritate: ἡ δὲ Καλὴ Ἀκτὴ αὕτη κ. τ. λ.

πρὸς δὲ Τυρσηνίην — τῆς Σικελίης] Haec verba ad accuratiorem loci descriptionem addita esse putem a patre historiae, qui non satis habuit indicare, Siculorum id esse litus, sed, qua Siciliae parte orâve haec regio quaeri debeat, (ea scil. in Siciliae orâ, quae Tyrrhenis opposita est), id etiam addere voluit. Quem horum verborum sensum esse bene vidit Larcher. in nott. ad I, 84, Gallice ita interpretans: „cet endroit, appelé Calacté est à la vérité du pays des Siciliens, mais de cette partie de la Sicilie qui est tournée vers la Tyr-

οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι
23 Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι
ibique Zanclen occupant.
συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικε-
2 λῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἐὼν διάφορος τοῖσι

---

rhénie.“ Neque igitur opus cum Pauwio pro *τῆς Σικελίης* rescribere *τῆς Ἰταλίης*, ut Tyrrhenia intelligatur, pars Italiae. Nam, ut bene monet Bredow. Spec. Uranolog. Herod. pag. XXIV, Italia ipsa (de quo nomine conf. nott. ad IV, 15) in Tyrrhenia potius quaerenda, quum olim omne litus ab Alpibus inde usque ad fretum Siculum Tyrrheni tenuerint marique adiacenti nomen dederint. — *τούτων* dedi pro *τουτέων*.

Cap. XXIII.

ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι] *ἐγίνοντο* pro *ἐγένοντο* (quod Schaefer. et Matth. tenuerunt) dedi cum Schweigh. et Gaisf., itemque mox *αὐτῶν* pro *αὐτέων*. Ad loci structuram confer sis Matth. Gr. Gr. pag. 1114. Nam sensus est: *Quo tempore Samii ad Locros Epizephyrios pervenere, Zanclaei urbem Siculorum obsidebant.* Confer sis nott. ad IV, 53. De argumento loci ac potissimum de *Zancle* condita I. Millingen disputasse fertur in Transactt. of the royal Society of Literat. 1829. 4. Lond. Vol. secund. nr. X. Vid. Seebod. et Iahn. Annal. philoll. et paedagg. 1831. I pag. 106 seq. coll. Grysar. De Dorienss. comoed. pag. 141 seq. De *Hippocrate* conf. VII, 154. *Locri Epizephyrii*, qui antiquissimi omnium e Graecia in Italiam commigrasse dicuntur, ad Zephyrium promontorium, cui nunc nomen *Capo Burzano*, habitantes a Rhegii ditione separabantur Halece fluvio. De quibus plura Cluver. Ital. Antiq. IV, 15 pag. 1301 seqq. Mannert. Geogr. IX, 2 p. 186 seqq. Scythae, Zanclaeorum regis, ex ipso Herodoto meminit Aelian. V. H. VIII, 17, ubi annotat Perizonius videri hic Scytham a Dario accepisse imperium et summam in Coos potestatem; cum Xerxis tempore in Sicilia apud Gelonem fuerit Cadmus Scythae filius, qui a patre acceptam habuit Coorum tyrannidem, quam ultro deposuit inque Siciliam se contulit teste Herodoto VII, 163. 165. At Wesselingio hoc speciosius videtur quam verius, cum ipsa res satis obstet simulque temporis ratio.

τότε ἐὼν διάφορος] *τότε* a

Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἴη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν.
3 πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα, τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γάρ δή σφι
4 οὗτος σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἧκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκους δοὺς καὶ δεξάμενος, προέ-
5 δωκε. μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ

Schaefero mutatum in ὥστε, revocavi cum reliquis edd. In Sancrofti libro exstat ὅστε. Bekker. retinuit ὥστε (pro τότε) ἐὼν διάφορος. De Scytha cf. quoque C. O. Müller. Dor. I p. 170. De voce διάφορος conf. nott. ad V, 83. Idem vocabulum apud Pausaniam eadem in re, ubi iram Anaxilai in Zanclaeos etiam memorat IV, 23 §. 3, qui idem, monente Wesseling. in tyranni Rhegini aetate insigniter aberrans, sicuti post Cluver. Sic. Antiq. I p. 85 copiosius Spanhem. Diss. VIII. De Num. Praest. p. 554 monstraverit.

συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι] i. e. *sermones cum Samiis conferens*, plane ut II, 64. VII. 29. 153. Pro χρεὼν exhibui χρεόν. Vid. nott. ad V, 49.

ἐς Ἴνυκον πόλιν] Stephan. Byz. s. v. pag. 417 in Herodoto legisse videtur Ἴνυκα et mox Ἴνυκος a formâ Ἴνυξ, cuius loco alii dixerunt Ἴνυκον, teste Cluver. Sic. Antiq. I, 18 fin. p. 230, cui addit Valcken. Platon. Hipp. Mai. pag. 282 E. 284 B. et Philostrat. Vit. Sophist. I, 3 (XI Hipp.) p. 495 Olear. Quo loco situm fuerit oppidum, vix accuratè definias; ad ostia fluvii Hypsae in laeva ripa ab oriente Selinuntis situm fuisse probabile est. De verbo κοινολογεῖσθαι (*Sermones*, *consilia conferre*) dixi ad Plutarch. Pyrrh. pag. 204. ὅρκους δοῦναι hinc dixit quoque Pausan. IV, 23 §. 4. Cr. de hac dicendi forma (ὅρκους δοὺς καὶ δεξάμενος) conferri vult Matthiae ad Hymn. Homerr. pag. 414. Ad verba τὰ ἔπιπλα cf. nott. ad I, 94.

ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι, τὰ δ' ἐπὶ τῶν
6 ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ
πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λό-
γῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκο-
σίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέν
24 τοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ
τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδι- 449
δρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν
2 Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καί μιν
ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι,
3 ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ
γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο·
καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς
4 ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι.

Scythes, Zanclaeorum antehac tyrannus, amisso regno, ad Darium aufugit.

μεταλαβεῖν] Ita cum Schwgh. et Gaisf. e Florentino, aliis dedi pro λαβεῖν, quod Schaef. et Matth. retinuerunt. Bekker., Schaeferum secutus, dedit τὰ ἡμίσεα λαβεῖν (pro μεταλαβεῖν). — Sequitur verbum λαγχάνειν cum accusativo constructum: de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 328. Locutionem ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ attigi ad VI, 19. — In seqq. τοὺς κορυφαίους dici putem *opulentiores*, *eminentiores* inter Zanclaeos, *optimates* igitur ac *principes cives*, ut III, 82. 159. VI, 98. — αὐτῶν rescripsi pro αὐτέων.

Cap. XXIV.

παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην] Eodem modo Noster VI, 1, ubi vid. *Cr.* hic conferri vult Taylor. ad Lysiae epitaph. p. 72 ed. Reisk. *Asiam minorem*, quae vulgo dicitur, hic intelligi, satis commonstrant verba sequentia, in quibus βασιλέα exhibui pro βασιλῆα. — παραιτησάμενος βασιλέα est *venia impetrata a rege.* Conf. IV, 146 ibique nott.

ἐς ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε] Eadem iisdem fere verbis Aelian. V. H. VIII, 17; quae attigit Hoogeveen. ad Viger. p. 115 de locutione μέγα ὄλβιος (*praedives*) monens, quae eadem invenitur in Homer. Hymn. in Cerer. 491 coll. Euripid. Hec. 497. Orest. 1131. Alia exempla vocis μέγα ante adiectiva sic posita dabit Iacobs. ad Aelian. N. A. II, 11 coll. ad I, 59. Sic quoque οἱ μέγα πλούσιοι, de quo vid. Schaefer. ad Long. p. 425. De ipsa voce ὄλβιος conf. I, 32. γήραϊ exstat quoque apud Pausan. I, 25 §. 5, qui idem alibi etiam γήρᾳ, in harum forma-

25 Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν
καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλήατο. Μετὰ δὲ τὴν
ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες,
κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα
τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενόν
σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι
2 μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ
3 πόλις, οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλού-
σης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθε-
λοντὴν τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ
προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

Samus post pugnam navalem [c. 14.], Caria [5, 103.] post Mileti expugnationem [c. 18.] in ditionem regis redacta.

26 Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλωούσας

Histiaeus, audita clade Mileti, Lesbiorum opera adiutus [c. 5.] Chios subigit,

---

rum usu haud sibi constans, ut bene monuit Siebelis.

Cap. XXV.

ἀπονητὶ — περιεβεβλήατο] Ita cum recentt. edd. exhibui pro olim vulg. *περιεβαλέατο*, quod ipsum hoc ex loco citans Matth. Gr. Gr. pag. 384 pro *περιεβάλοντο* poni tradit. De verbi significatione vid. nott. ad III, 71. Vox *ἀπονητὶ* (*sine labore*, *sine certamine*) proprie in ludis gymnicis adhibetur. Conf. nott. ad Plutarch. Alcibiad. p. 118.

τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην] Vid. supra VI, 14 seqq.

οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱρὰ] Vid. nott. ad VI, 9. In proxime antecedentibus pro *τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ* Schweigh. cum Reiskio mavult *τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ*. Item Bekker. e Reiskii coniectura dedit *νεῶν τὴν* pro *νεῶν τῶν*.

τὰς μὲν ἐθελοντὴν — προσηγάγοντο] De loci structura vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1300. Add. Iacobs. ad Aelian. N. A. I, 2 pag. 6. Neque enim opus, ut mihi quidem videtur, his praeponere voculam *καὶ*, quâ cum antecedentibus connectantur, ut placuit Valckenaerio vocem *ἐθελοντὴν* a Gronovio bene restitutam esse iudicanti. Verbum *ὑποκύπτειν* (*se alterius potestati s. imperio subiicere*) invenitur quoque I, 130. VI, 109. De *Caria* vid. V, 103 et de *Mileto* capta VI, 18.

Cap. XXVI.

συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας] Conf. VI, 5. — *τὰ κοῖλα*, quae dicuntur, in occidentali insulae parte fuisse videntur, eo enim Meletii locus ducit a Larchero allatus pag. 487. Nec magis constat de loco *Πολίχνης*. Tales *Πολίχναι*, ut observat Wesseling., Troadis et Cretae apud Steph.

ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γε-
2 νόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος παιδὶ, Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε,
3 καὶ Χίων φρουρῇ, οὐ προσιεμένῃ μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε
4 δὴ ἐφόνευσε συχνούς· καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος.
27 Φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγένετο.
2 τοῦτο μέν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον

quibus varia prodigia futuras calamitates portenderant.

Byz. et *Πολίχνα* Siciliae in Diodor. XIII, 7.

Cap. XXVII.

Φιλέει—προσημαίνειν] Cum Fischer. ad Weller. III, a pag. 257 intelligere malim *ὁ θεός*, quod paulo post additum invenimus: *ταῦτα μέν σφι σημήϊα ὁ θεὸς προέδεξε.* Divinationis opinio cum fati notione arcte coniuncta ex his bene perspicitur, cum ubicunque quid praeter consuetum rerum ordinem accidit, id divini numinis vi atque efficientia factum esse declaretur. Unde prodigiorum notionem apud Herodotum enatam esse recte statuit Iaeger. Disputt. Herodd. p. 47. — Ad *εὖτ' ἂν* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1006. Quae sequuntur, citat Stobaeus XLIII, 39 pag. 243 s. T. II pag. 108 Gaisf.

λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε] i. e. *pestis ingruens* s. *superveniens* (iuvenes) *absumsit.* Verbum *ὑπολαμβάνειν*, h. l. de *peste*, aliis locis de vento adhibitum ingruente aut subito invadente quo navigantes e cursu suo depelluntur, illustravit Dorvill. ad Charit. p. 363; ut sane h. l. male libri quidam *ἀπολαβών.* At VIII, 115 omnes codd. *ἐπιλαβὼν δὲ λοιμὸς — διέφθειρε*, quod probum esse recte monuit Hoeger. in Actt. phill. Monacc. T. III. 4 p. 487. Infra *ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα* est *pugna, quae insecuta est.* At propius ad nostrum locum facit VI, 75: *αὐτίκα ὑπέλαβε* (scil. *αὐτὸν*) *μανίη νοῦσος* i. e. *confestim eum cepit, corripuit furor.* Ad vocem *ὑπολαβὼν* cf. VIII, 12. Ad verbum *ἀπήνεικε* cf.

χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν
3 καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μέν σφι σημήϊα ὁ θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν ἐποιήσατο.

28 Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατημένῳ δέ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ
2 τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον
3 ἠπείγετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τόν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν.

Post Thasum adoritur: sed nuntio allato, classem Persarum ad reliquam Ioniae partem debellandam solvisse, Lesbum propere redit. Unde cum copias in continentem frumentatum traiecisset, cum Persis congressus, fugatur, ac vivus capitur.

III, 66. IV, 104. Siebelis ad Pausan. III, 6 §. 1. In seqq. παῖδας γράμματα διδασκομένους pueros Noster intellexit, qui in scholis literarum elementis imbuuntur. Conf. II, 154.

ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε] *urbem in genu proiecit s. prostravit*, i. e. *omnibus opibus privavit, maxime attrivit.* Qui h. l. tangit Etymol. M. s. v. πρηνής pag. 687. 30, explicat εἰς δουλείαν ἐπήγαγεν. Et conf. V, 92, §. 2: πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει. Locutionem posterae aetatis scriptores imitatos esse monstrant, quae Wessel. attulit ex Appian. Punicc. 94. B. Civ. II, 146. III, 20 extr. 30, alia. Hinc apud Aelian. V. H. III, 17 εἰς γόνυ πεσεῖν. — In fine cap. αὐτῶν dedi pro αὐτέων.

Cap. XXVIII.

λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς] i. e. *cum fame laboraret exercitus suus.* Omnes codd. δειμαινούσης, quod ex Heringae atque Reiskii coniectura Valckenaerio quoque probata Wesseling. mutavit in λιμαινούσης a verbo λιμαίνειν, quo Noster est usus VII, 25. — Mox e melioribus libris exhibui ἐκ τοῦ Ἀταρνέος. De ipso loco conf. I, 160. Attigit h. l. Stephan. Byz. s. v. p. 83. Ἀταρνεύς· πολίχνιόν τι καταντικρὺ Λέσβον κείμενον. Add. Mannert. Geogr. VI, 3 pag. 398. 415.

τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν] Indicantur campi, quos permeat *Caicus* amnis, qui ad montis Temni radicem in Mysia terra proveniens, dein

4 Ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι
2 Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς καταμηνύει ἑων-

---

auctus Pergamum urbem praeterlabitur et prope Elaeam urbem in maris exit sinum, qui nunc vocatur *Sandarlik*, e regione insulae Lesbi. Nunc *Mandragorai* vocari asserunt. Vid. Herod. VII, 42. Virg. Georg. IV, 370. Ovid. Met. II, 243. XV, 278. Plin. V, 30 (32) §. 121. Mannert. Geogr. VI, 3 p. 397. 399. Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypt. u. Kleinas. III pag. 317. — Ad verba ζωγρίῃ ἔλαβε conf. VI, 37. III, §. 2 ibiq. nott.

Cap. XXIX.

ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης] In his fluctuant libri. Unus Μεγαλήνῃ, duo: Μαλίνῃ τῆς Ἀρτανίδος, accedente Valla. Ex Herod. VII, 42 Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν nescio an Καρίνῃ vel Καρήνῃ repositum velit Wesselingius." *Gaisford.*

φιλοψυχίην — ἀναιρέεται] i. e. *cupiditatem vitae servandae suscipit*, *vitae servandae capitur amore.* Quod non aliter dictum puto atque ἀναιρεῖσθαι πόνους (VI, 108), πόλεμον (V, 36), alia id genus. Pro βασιλῆος exhibui βασιλέος, ut in seq. cap. βασιλέα pro βασιλῆα.

ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο] καταλαμβάνειν hic valet *assequi*, ut V, 98. Suid. s. v. T. II p. 257. — In fine capitis γλῶσσαν μετιέναι, ut alibi γλῶσσαν ἱέναι, de quo vid. IV, 135. Schweigh. laudat VI, 37 βλαστὸν μετιέναι. IX, 16 δάκρυα μετιέναι.

30 τὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μέν νυν ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δὲ οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, 2ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν αὖτις μέ-

Sardes abductum Artapher nes, inscio invitoque Dario, necat.
451

Cap. XXX.

ἄχθη ἀγόμενος] Similia quaedam attulit Wesseling. VI, 34: ἰόντες ἤϊσαν. V, 95 φεύγων ἐκφεύγει. VII, 220 οἴχεσθαι οἰχομένους. Conf. nott. ad IV, 23. Nec dissimile illud αἱρεόμενον ἑλέσθαι VII, 10 §. 1 et VII, 18: διεξῆλθε ἀπηγεόμενος. VII, 109: ἰὼν — παρήϊε.

ὁ δὲ οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν κ. τ. λ.] Ad ὁ δὲ conf. VI, 3 et ad particulas οὔτε—τε allata ad VI, 1. Celerem hic adverte orationis transitum ab uno subiecto, quod vocant, ad alterum, cum ad verbum ἀπῆκε minime idem pertineat subiectum ὁ δὲ, sed mente ex antecedentibus repetendum ὁ Δαρεῖος, nullo tamen expresse posito pronomine. Quod sequitur νῦν δέ μιν, id infra, pluribus interiectis, repetitur quodammodo his verbis: τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα. Atque αὐτῶν τούτων in his dedimus pro αὐτέων τουτέων. De loci argumento ita *Valckenaer*: „Ista nititur Historici suspicio ingenio clementi Darii regis, beneficiorum semper memoris et lege Persarum humanissima, cuius ille fuisse videtur observantissimus. Grave censeri poterat Histiaei delictum, sed hoc facile redemisset ingenti benefacto, quo regem olim et Persas e Scythia profugos mactaverat: more suo gratus Darius V, 11 beneficii meminerat in se collati; tandemque mortui honorificam quoque fecit mentionem, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. Egregiam Persarum legem merito collaudat Herodot. I, 137, quocum conf. Diodor. Sic. XV, 11. II, 28. Pausan. IX, 32 fin. et Aristid. III pag. 419. Solitum autem Darium animo grato Graecorum etiam in se collata beneficia recordari documento sunt Democedes, Syloson, Coës, Histiaeus aliique [et Metiochus, Miltiadis filius VI, 41]. In Asiam traductos, quibus valde fuerat iratus, Eretrienses clementissime tractavit et Milesios: Herod. VI, 119. 120. Sed magni animi documentum praebet egregium, undecunque tandem petitum Aelian. V. H. VI, 14." Add. etiam VII, 194.

καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν] „*ne salvus evaderet.*" Ita Schweighaeus. Larcherus interpretatur: „*de crainte, qu' échappant à la punition*" hoc addens, haec minime reddi posse: „*de crainte, qu' ayant pris la fuite*". De Artapherne ὑπάρχῳ vid. V, 25.

γας παρὰ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα.
3 Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα, καὶ ἐπαιτιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. Τὰ μὲν περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε.

31 Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας,
2 Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι,
3 ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηΐης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθη-
4 ρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἵρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλὴν

Altero post Miletum captam anno Persae caeteros Iones cum insulanis subigunt,

---

Conf. nott. ad VI, 16 de αὐτοῦ ταύτῃ; ad I, 128. III, 132 de cruce. De voce ταριχεύειν vid. nott. ad II, 85.

λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ] εὖ cum recentt. edd. dedi pro olim vulg. εὐπρεπῶς, unde Valckenaer, sic olim fortasse exstitisse suspicatur: περιστείλαντας εὖ, εὐπρεπῶς ἐνετείλατο θάψαι, quemadmodum καλῶς περιστείλαντι e Platonis Hippia T. III p. 291 C. affert idem Valcken. Tu conf Tzetz. Chil. III, 540. Mihi vocula εὐπρεπῶς e glossemate in textum irrepsisse videtur, De vocula εὖ conf. nott. ad III, 55 et V, 27; de verbo περιστέλλειν dixi ad II, 90, de verbo θάπτειν ad V, 8. Ac recte ad Platonis l. l. [p. 151 Heind.] e Gisb. Cuperi Obss. II, 9 monuit Heindorf. περιστέλλειν *pollingere* omnem significare curam, quam pollinctores cadaveribus adhibent, membra collocare, ungere, componere faciem, fasciis obvolvere, vestes pretiosas induere.

Cap. XXXI.

ἐσαγήνευον] De hoc verbo dixi ad III, 149. De frequenti

οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ'
32 ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπε-
2 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτη-
σαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκ-
λεγόμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ εἶναι ἐνόρ-
χιας εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας,
ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίευν,
καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι.
3 Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶ-
τον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περ-

poenas defectionis petentes atrocissimas.

apud posterae aetatis oratores imitatione monuit ad h. l. Wesseling. Tu add. Themist. p. 348, 26 et 358, 1. edit. Dind.

Cap. XXXII.

οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς] Vid. VI, 9. Mox *ἐναντία σφίσι* de Ionibus dicit, qui Persis ex adverso castra posuerant.

ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους] Ita libri scripti, quibus invitis nolim inserere post *ἀντὶ* articulum *τοῦ*, ut placuit Valckenaerio, qui citat VII, 170. Thucydid. VII, 28 et Schaefer. ad Gregor. Corinth. pag. 39. Et altero quoque Herodoti loco nunc rectius abest articulus, quem in simili locutione I, 210 bene abesse vidimus. Matthiae, quem conf. in Gramm. Gr. p. 1065, ex una Aldina hic reposuit *ἐποίευν ἀντὶ ἐνορχίων εἶναι*, plane ut I, 210, aliter de hoc loco iudicasse adiiciens Schaefer. in Appar. crit. in Demosth. II p. 564. Cr. confert Heindorf. ad Plat. Gorg. §. 151 p. 237. Mihi scriptorum librorum, qui omnes praebent *ἐνόρχιας* vel *ἐνόρχας*, auctoritas praestare videtur. Et cf. VIII, 105, ubi idem vocabulum. Bekker. e Valckenaerii emendatione dedit *ἀντὶ τοῦ εἶναι ἐνόρχιας* et paulo post *αὐτοῖσι ἱροῖσι* (omisso articulo *τοῖσι*, qui vulgo inseritur) et *οὕτω δὴ τὸ τρίτον*. — Ad sententiam loci facit VI, 9: *τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν*.

ἀνασπάστους] Conf. nott. ad IV, 204. Mox dedi *βασιλέος* pro *βασιλῆος* et *οὕτω δὲ* cum recentt. pro *οὕτω δή*, quod Matth. et Bekker. retinuerunt. In Florentino invenitur *οὕτω τε*. Ad argumentum loci hoc tenendum: Iones primum a Croeso Lydisque esse subactos, teste Herodoto I, 6, 28, alterum a Cyro Persa, eodem auctore Herodoto I, 141. 169, tertium, cum rebelles fuissent, a Dario Artaphernis operâ.

Quibus devictis, postremo Hellesponti pars Europaea debellatur. Byzantii tamen, adscitis in societatem Chalcedoniis, priusquam Persae adventarent, in fugam se dant, inque ora Euxini Mesambriam condunt.

33 σέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς 452 στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἵρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι
2 Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηΐκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ Βυζάντιον.
3 Βυζάντιοι μέν νυν, καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'

Cap. XXXIII.

τὰ ἐπ' ἀριστερὰ] Haec seiunctim scribenda, ut monui ad IV, 157. Schweigh. conferri iubet, quae ad Appian. Praefat. cap. 2 lin. 37 notata sint.

Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τοῦ Ἑλλησπόντου κ. τ. λ.] Latiori sensu hic accipi Hellespontum monuimus ad IV, 85 monuitque Gatterer. Herodot. Thrac. pag. 47. De *Perintho* diximus ad IV, 90 τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηΐκης quo loco fuerint, non satis liquet; ad Propontidis oram intra Perinthum et Selybriam exstructa fuisse coniicias. Conf. Mannert. VII p. 182. Ac vix dubium quin huc faciat Scylax in Peripl. §. 68 p. 28 Huds., ubi haec legimus: μετὰ δὲ τὸν Χεῤῥόνησον ἔστι Θράκια τείχη τάδε· πρῶτον Λευκὴ ἀκτὴ, Τειρίστασις, Ἡράκλεια, Γάνος, Γανίαι, Νέον τεῖχος, Πέρινθος πόλις καὶ λιμὴν, Δαμινὸν τεῖχος, Σηλυμβρία πόλις καὶ λιμήν. Ac bene monet Gail. (Geogr. minn. I p. 572. 596), quae tam frequens apud Thucydidem atque Demosthenem reperitur locutio τὰ ἐπὶ τῆς Θρᾴκης, quâ Thraciae litora Graecis colonis repleta et Atheniensium imperio subdita indicari constat, eam apud Scylacem non reperiri, nec nisi uno hoc Herodoti loco. De qua idem Gail. conferri vult Gailii patris Geographie d'Herod. T. II p. 1—72 seq. et Rapport des trav. de l'Instit. 1812 pag. 19 seqq. Tu vide potissimum Thucyd. I, 59. II, 9 ibique interprett.

καὶ Σηλυβρίη] Mediceus, Florentinus, alii Σηλυμβρίη. Quod nos dedimus, praefert Wesseling. ad Diodor. Sic. XIII, 66. Add. Goettling. ad Aristotel. Oecon. pag. 116. Haec urbs, quae ante Byzantium conditum a Megarensibus exstructa erat, mature floruit portu atque commercio, usque dum a Philippo Macedone expugnata sensim sensimque decrevit. Nunc vocatur *Selivria.* Vid. Mannert. VII pag. 172 seq. et Tzschucke ad Mel. II, 2 §. 6 pag. 101 seq. De *Byzantio* atque *Chalcedone* vid. nott. ad IV, 144.

οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὔ-
ξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴ-
4 κησαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς
χώρας τὰς καταλεχθείσας, τράπονται ἐπί τε Προ-
κόννησον, καὶ Ἀρτάκην πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νεί-
μαντες ἔπλωον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρή-
σοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολίων, ὅσας πρότερον
5 προσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ
ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον
τοῦ Φοινίκων ἔσπλου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰ-
βάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυ-
6 λείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης
πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην] Addunt πόλιν libri nonnulli. Haud novit illud Eustath. ad Dionys. Perieg. 803, ubi Herodotea attigit. Mox cum Schweigh. et Gaisford. librorum vetustorum lectionem revocavi: οἴκησαν i. e. *habitarunt*. Wesselingio, qui confert II, 154, Larchero ac Schaefero placuerat οἴκισαν (i. e. *condiderunt*), quod etiam retinuit Matthiae quodque si retineatur, controversia erit cum altero Nostri loco, IV, 93, ubi vid. nott. Bekker retinuit οἴ κ ι σαν (pro οἴκ η σαν). In seqq. pro ἔτι πρότερον Dobraeus refingit ἔτεϊ πρότερον.

Προκόννησον] Duo libri Προκόνησον. Tu vid. nott. ad IV, 13 et conf. Schol. Apollon. Rhod. II, 279. De *Artace* dixi ad IV, 14. Add. Prokesch. loco mox laud. p. 253 sqq. 257.

πυρὶ ταύτας νείμαντες] i. e. *igni urbes tradentes*, *comburentes*. Mox restitui προσχόντες pro προσσχόντες. Vid. V, 63. De *Cyzico*, cuius pauca vestigia adhuc superesse scribit Prokesch. Erinnerungg. aus Aegypten und Kleinasien. III p. 258 seqq. unam horam et alterius dimidium remota ab Ardaki, quod vocatur, conf. nott. ad IV, 14.

τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ] Schweigh. scribendum censet Δασκυληΐῳ. De *Dascyleo* dixi ad III, 120. *Cardia* urbs a Milesiis condita in intimo sinus Melanes recessu, a Miltiade post ampliata beneque munita moenibus inde usque ad Propontidem auctis, quae Chersonesum intercluderent. Floruit illa inter Chersonesi urbes usque ad Lysimachum, qui Cardianorum urbe eversa, pro ea Lysimachiam in hoc Thraciae isthmo condidit. Vid. Herodot. VI, 36. 41. VII, 58. Mannert. Geogr. VII pag. 199.

Digressio de Chersoneso Thracia. Dolonci Thraces, Chersonesi incolae, Apsinthiorum bello infestati, cum oraculum Delphicum adissent,

34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ
Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν
ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ
2 τοιῷδε. Εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν Χερσόνησον
ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ
ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας,
3 περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι
ἀνεῖλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώρην τοῦτον,
„ὃς ἄν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ἐπὶ
4 „ξείνια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν

Kiessling. De Menaechm. Sicyon. et Hieron. Card. (Ciz. 1830) pag. 12 seqq.

Cap. XXXIV.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων] sc. τῶν τῆς Χερσονήσου πόλεων. Ad verba Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου Cr. conferri vult Wyttenb. Animadverss. in Plutarch. De glor. Athenn. (II, 1) pag. 149.

Εἶχον Δόλογκοι] *Dolonci* primitus hanc Chersonesum incoluisse videntur indigenae, qui mox aliarum Thraciae gentium incursionibus pressi ad Graecos se converterunt, eorum auxilium invocantes. Doloncis proximos ipsius Chersonesi accolas *Apsinthios* fuisse probabiliter statuas praesertim quum in scholio Aristid. (pag. 209 ed. Frommel.) Apsinthiis ea tribuantur, quae de Doloncis apud Herodotum enarrantur. Conf. Gatterer. De Herodot. Thrac. pag. 46 seq. Mannert. Geogr. VII p. 185 seq. Quo eodem spectat Cornel. Nep. Miltiad. 1, cuius narratio ab Herodoteis in quibusdam discrepat, de quibus vid. interprett. pag. 19 seqq. ed. Bardil. Add. Marcellin. Vit. Thucyd. ibique Poppo pag. 314 et Voemel. in scriptione de Solon. pag. 16, ubi Miltiadem II, Cypseli filium collocat Olymp. LV, 1 s. 560 a. Chr. n. eumque facit avunculum Miltiadis III, qui Marathone vicit, si quidem hic filius fuit Cimonis (qui Miltiadis fuit frater) ac nepos Stesagorae et frater minor natu Stesagorae II, qui post Miltiadem II tyrannidem suscepit eamque, cum sine ulla prole mortuus esset, Miltiadi III, fratri, reliquit. Conf. Lycophr. Alexandr. 533 ibiq. Bachmann. p. 128.

τοὺς βασιλέας] Ita dedi pro βασιλῆας. Plures Doloncorum fuisse gentes, quae singulae suos miserint reges Delphos, ponas necesse erit, nisi τοὺς βασιλέας omnino accipias *principes civitatis*, *primores*. Conf. VII, 165. In seqq. ad ἐπὶ ξείνια conf. V, 18 et VI, 35.

τὴν ἱρὴν ὁδὸν] „Celeberrima *sacra via*, quae Athenis Eleusinem ducebat, in Pausan.

ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν· καί σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. 35 Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγο-

Miltiadem Cypseli filium, clarum Athenis civem, in Chersonesum deducere iubentur. Qui perosus Pisistrati tyrannidem,

---

I, 36 et Athen. XIII p. 594 F. Haec ea fortasse, quâ Athenienses sacra et Pythicam pompam Delphos mittebant, memorata a Strabon. IX p. 646 C. s. 422 C." *Wesseling.*

Cap. XXXV.

τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος] Hoc Voemel. l. l. pag. 13 seq. refert ad Olymp. LV, 1 sive 560 a. Chr. n. Quae continuo sequuntur: *ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης*, in iis Florentinus, Mediceus cum duobus aliis ante *καὶ* inserunt *τε*, quod Larcherus mutari voluit in *τι*. Mihi neutrum placet.

ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου] Attigit auctor argumenti in Aristoph. Nubb. Tu adde sis quoque Herodot. VI, 125: *ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας κ. τ. λ.* Quum vero apud Graecos alere equos ad ludos solemnes plerumque non nisi paucorum esset, qui divitiis opibusque inter caeteros eminerent atque eiusmodi studiis inclarescere vellent, verbis *ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου* scriptorem quoque declarare voluisse apparet, ex illustrissima ac ditissima gente Miltiadem esse prognatum. De Alcibiade haud absimilia narrantur a Plutarcho in Eius Vit. cp. XI, ubi vid. annotationem p. 117. De Miltiadis maioribus plura dabunt interpretes ad Cornel. Nep. Vit. Miltiad. 1 ibiq. laud. — Ad *τὰ ἀνέκαθεν* conf. V, 55 ibique nott.

ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονὼς] De *Aeaco*, celeberrimo Aeginae insulae heroe, qui vulgo Iovis atque Aeginae in insulam Aeginam Phliunte (teste Diodor. IV, 72) translatae fertur filius, plurima affert C. O. Müller. Aeginett. pag. 22 seqq. coll. 12 seqq. — Qui mox ab Herodoto vocatur *Φιλαῖος*, is *Φιλαίας* dicitur a Pherecyde apud Marcellin. Vit. Thucydid. init. Rectius apud Plutarchum in Solon. 16 pag. 83 D. *Φιλαῖος καὶ Εὐρυσάκης* vocantur Aiantis filii, Atticâ civitate donati. Ac *Φιλαίου*, filii Aiantis, unde Aegeidis tribus demus nomen accepit, meminit quoque Stephanus Byz. s. v. *Φιλαΐδαι* pag. 740. Tu vid. imprimis Pausan. I, 35 §. 2, ibique Siebelis pag. 129. Unde Larcherus hanc genealogiam constituit: Philaeus, Daiclus s. Aeclus, Epidycus, Acestor, Agenor, Olius, Lyces, Typhon, Laius, Agamestor,

νώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος· Φιλαίου, τοῦ Αἴαν-
τος παιδὸς, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης
2 Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι
προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους
παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρίην καὶ αἰ-
χμὰς, προσεβώσατο· καί σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγεί-
3 λατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ
ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
τήϊον· ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν
4 πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραυτίκα
ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου
5 ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ
ἐστάλη ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον,

Tisander, Hippoclides, Miltiades, Cypselus, Miltiades, qui Chersonesum condidit. In qua tamen genealogia tres *γενεὰς* deesse idem monuit, cum a nece Aiacis (1270 a. Chr. n.) usque ad Miltiadem natum sint elapsi anni 670, qui viginti *γενεὰς* constituant. Pausaniam, qui VI, 19 §. 3 Miltiadem, *Cimonis filium*, condidisse Chersonesum tradit, falsum esse idem statuit Larcherus, itemque Aelianum, V. H. XII, 35 tres Miltiades enumerantem.

ἐν τοῖσι προθύροισι] Ianuas intelligo a via ad vestibulum, e quo ipso ad aedes introitus, ducentes, ut III, 35 coll. 140. VI, 91. Apud Marcellinum l. l. Miltiades sedisse dicitur *πρὸ τῶν ὅρων τῆς Ἀττικῆς*, ubi Rutgersius ex Herodoto corrigi voluit *πρὸ τῶν θυρῶν*: nisi, quod monet Valckenaerius, Marcellinus alium atque Herodotum est secutus auctorem, praesertim cum ab Atticae finibus non longe abfuerit Miltiadis villa *ἐν Λακιάδαις* sita.

ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρίην] Ita meliores libri. Vulgo: *ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην* (de qua voce conf. Matthiae Gr. Gr. p. 235) *ἔχοντας* idque tenuerunt Schaefer. et Matth.

καὶ αἰχμὰς] Vix inconsulto hoc addidisse videtur historiae pater. Nam Dolonci, Thraces, quam gentem bellicosam fuisse ex V, 6 colligas, Graeciam permeabant *armis induti* pro antiquo barbarorum more, qui olim et apud ipsos Graecos invaluisse traditur a Thucydid. I, 6. Ad formam *προσεβώσατο* conf. I, 10 ibique nott.

ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια] i. e. *obtulit diversorium officiaque* (epulas) *hospitalia.* Ad vocem *καταγωγὴν* conf. V, 52 et ad *ξείνια* citata ad V, 18. Ad verbum *ἐξέφαι-*

εἰ ποιοίη τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο.
36 Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκὼς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καί μιν οἱ
2 ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ

facilem se praebet Doloncis, eosque in Chersonesum cum colonis secutus [a. 560.], et summum ibi imperium adipiscitur, et Apsinthiorum incursiones munitionibus cohibet.

νον conf. V, 36. II, 115. — In fine cap. seiunctim scripsi ἐκ ποδῶν εἶναι (*e conspectu esse, remotum esse*), ubi vulgo coniunctim ἐκποδῶν.

εἰ ποιοίη] G. Hermann. De partic. ἄν II, 4 p. 90 mavult ποιῇ ut V, 42, ubi vid. Vellem scripti libri addicerent. Pro ποιοίη etiam Dobraeus scribi vult ποιῇ.

Cap. XXXVI.

Ὀλύμπια ἀναιρηκὼς] Ita cum recentt. edd. reposui pro vulg. ἀνῃρηκώς. Bekker. dedit ἀναραιρηκώς. De locutione vid. notata ad V, 102. Mox dedi τούτων pro τουτέων.

πάντα τὸν βουλόμενον] „Non defuit Pisistrati consensus, cupide potentem et gratiosum virum amolientis, praetereaque copias et necessaria suppeditantis; quod narrantibus apud Marcellinum accedo.“ *Wesseling.* Mox optimi quique ἔσχε, cuius loco olim, ut VI, 45 ἔσκε, a Wesselingio dudum reiectum, probante Schweigh., qui ad G. Hermann. De emendand. rat. Graec. Gramm. p. 58 amandans, haec adscripsit: „Recte utrobique ἔσχε restituit Wesselingius. Nam ἔσκε apud Nostrum aliosque Iones *erat* significat; et ille A. Gellii amicus, qui ἔσκον cum ἔσχον dici ait, N. Att. VI, 15 aut ἔσκον cum ἔσχον imperite confudit, aut corrupto iam tunc Herodoti codice usus est.“

ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου] „Miltiades, *ducto* a Cardia ad Pactyam *muro*, *Apsinthios Chersonesi introitu prohibuit.* Id ἀποτειχίζειν, sive ut Diodorus διατειχίζειν, h. e. οἰκοδομεῖν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος, Nostri dictione VIII, 71. Opportune Xenophon. ex ore Chersonitarum, εἰ δ' ἀποτειχισθείη ἐκ θαλάττης ἐς θάλατταν, de hoc isthmi iugo Hist. Gr. III p. 487 D. [III, 2 §. 7. Add. Lex. Xenoph. I p. 370 seq.] Addit elegantissimus scriptor ἀποτειχισμὸν sive murum a Dercyllida Spartano fuisse absolutum et Thraces aditu ad Chersonesum exclusos, sequente Diodoro XIV, 38. Consimiliter ἀποτειχίζειν in isthmo Pallenes muro intersepto Thucydides I, 64, ab Harpocratione advocatus.“ *Wessel.* Unde satis patet, ἐπετείχισε quod pluribus in codd. exstat,

Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιέν σφεας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἓξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος.

37 *Ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλ-*

---

ferri non posse, cum alia prorsus notio verbi *ἐπιτειχίζειν*, luculenter commonstrante Hemsterhus. ad Lucian. Nigrin. 23. Harpocrat. pag. 60: *ἀποτειχίσαι, τὸ ἀπολαβεῖν τείχει καὶ ἀποκλεῖσαι τῆς ἐξόδου· ἀποτετειχισμένος δὲ ὁ ἀπειλημμένος καὶ ἀποκεκλεισμένος τῷ τείχει*. Hinc recte infra VI, 37 in vulgata *ἀποτειχίσας* omnes codd. conspirant. Vid. annotatio ad Plutarch. Alcibiad. pag. 225. De ipso muro a Miltiade ducto conf. Tzschucke in nott. exegett. ad Mel. II, 2 §. 6 pag. 108 Vol. III P. II. — De *Cardia* urbe dixi ad VI, 33. *Pactya* urbs, ad alterum eumque orientalem muri a Miltiade ducti finem sita prope maris oram, rarius commemoratur a veteribus: quam aeque atque Cardiam post Lysimachiam conditam decrevisse probabile est adeoque mox prorsus evanuisse, quamquam Pactyae veteris ruinas quasdam haud procul ab Helles sepulcro prope Plagar et Hexamila commemorari video apud Kruse: Ueber Herodots Ausmessung des Pontus etc. etc. pag. 49 coll. Mannert. VII pag. 188 seqq. coll. 185, ubi muri ad hostium invasiones arcendas exstructi atque ipsius Chersonesi longitudinem accuratissime ab Herodoto tradi scribit. Apud Scylacem §. 68 p. 28 Huds. et Strabon. Ep. VII fin. 331 p. 571 C. iugi latitudo definitur stadd. *quadraginta*, apud Xenophontem *triginta septem*, longitudo *quadringentorum* stadiorum, quâ maxima est Chersonesus teste eodem Scylace l. l. Quem murum temporis decursu hic illic collapsum ab Iustiniano imperatore restauratum fuisse tradit Procop. De aedif. Iustin. IV, 10 pag. 89. Neque huc non pertinent similes muri, maioris quamvis ambitus, in Britannia a Romanis, in Sina a Sinensibus ad Tartaros arcendos exstructi, quorum ad h. l. meminit Larcherus.

Cap. XXXVII.

τὸν αὐχένα] Conf. nott. ad IV, 85. Mox e Florentino, aliis, cum recentt. edd. recepi *τρόπῳ τοιούτῳ tali modo, quali dictum est*, ut interpretatur Schweigh., cum quod vulgo exstabat: *τρόπῳ τοιῷδε* esset: *tali modo, quali continuo dicam*. At VI, 39 *τρόπῳ τοιῷδε* ad antecedentia spectat, ut recte monuit Matthiae Gr. Gr. pag. 871. Nec aliter *ὧδε* V, 2. De

τιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἱρέουσι
2 ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι 454
Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε

Dehinc Lampsacenos aggressus, vivus capitur: sed Croeso illis atrociter minitante, nisi incolumem dimitterent, libertatem recuperat.

Lampsaco conf. V, 117. Ad locutionem αἱρέουσι ζωγρίῃ conf. VI, 28.

ἐν γνώμῃ γεγονώς] Hoc Schweighaeusero idem valere videtur atque γνώριμος *notus, familiaris.* Coraes interpretatur *Croeso dilectus,* quemadmodum IX, 111 κατὰ νόον ἐοῦσα, Sophocl. Aiac. 1038 (1017 Hermann.), quem tamen locum minus apte huc referri posse monet Larcher. et apud Homer. Il. I, 562 ἀπὸ θυμοῦ εἶναι, Il. XXIII, 59 ἐκ θυμοῦ πεσέειν. Ipsum edictum, quo Lampsacenos Miltiadem dimittere Croesus iussit, refert Voemel l. l. pag. 21 ad Olymp. LV, 2 sive 559 a. Chr. n.

πίτυος τρόπον] Quum apud Suidam, alios, exstet πεύκης τρόπῳ, disceptant, utrum eadem arbor πίτυς et πεύκη, quum hanc *pinum,* illam *piceam* Latinorum esse vulgo tradant. Schweighaeusero placet Salmasii sententia, πίτυν statuentis et *pinum* haud discrepare, praesertim cum tales arborum voces passim commutentur. Quae vero infra proferuntur senis verba: ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων (ita dedi cum recentt. edd. assentiente Eustath. ad Il. I p. 43, 38 s. 32, 16. pro vulg. δενδρέων πάντων) ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίει i. e. *unam solumque pinum omnium (arborum) caesam nunquam ex iisdem radicibus pullulare*, vera esse negat Gellius N. Att. VIII, 4 itemque Eustathius l. l. quibuscum Wessel. Theophrasti contulit verba tradentis pinum s. πεύκην adustis radicibus non pullulare, sed πίτυν, ut quidam tradant, pullulare. „Falsam itaque senis (Creuzeri sunt verba in fragm. antiquiss. historicc. p. 108. 109) illius interpretationem esse nemo non intelligit: vera adhuc latuit, nisi forte Gellius eam exputaverat loco integro, cuius nunc tantum epitomen legimus. Quid? si dixeris Croesum, antiquum urbis nomen spectantem [nam Lampsacum antiquitus *Πιτύουσαν* vocatam esse auctor est Charon Lampsacenus, appellatione a laeto pinuum in istis oris proventu ducta; nec valde inde recedunt, qui *Πιτύειαν* vel *Πιτύαν* vocatam esse illam narrant] hanc animo concepisse sententiam, quam Graece

3 ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κότε μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δεί-

---

quidem sic pronunties: *Πιτυόεσσαν πίτυος τρόπον ἐκτρίψω* vel: *Πιτυοεσσηνοὺς πίτυος δίκην ἐκτρίψω*. Minime enim placet Bentleii ratio, qui in disput. de Epist. Phalarid. pag. 246 Lips., in quibus eadem sententia legitur, probare studuit, Herodotum hoc dictum a se inventum affinxisse Croeso, habendumque id ipsum esse orationum numero ab historicis conscriptarum. Hoc si largiaris, non affinxisse solum Herodotus dicendus erit, sed finxisse ipsam fabulam quandam de dubitatione obiectâ Lampsacenis ex minarum ambiguitate, de sermone inter eosdem instituto, de senis prudentia. Qualia si ab historico profecta creduntur figmenta ingenii vel mendacia potius, equidem, ut dicam quod sentio, vereor ne magnam historiae partem tollamus. Neque eo trahenda sunt Gellii verba, sed huc potius: Herodotum in eo lapsum esse, quod iudicaret senem illum *de pinu* verum dixisse (*τὸ ἐόν*). Itaque haud scio an ille hoc quidem loco abreptus cupiditate convincendi adversarii Boylei, nimium tribuerit isti observationi de orationibus historicorum. Illud denique huc facere videtur, a nemine, quod sciam, huic loco adhibitum, quod apud Artemidorum est in Oneirocr. II, 25 p. 183 ed. Reiff. *πίτυς καὶ στρόβιλοι ἀηδίας καὶ φυγῆς σημαντικά*. Unde fortasse colligas fuisse antiquam opinionem *de pinuum infelicitate*, quam secutus Croesus ita minatus sit. Quae interpretatio si cui facilior videatur illâ priore de *Pityoessâ*, equidem non refragabor." Quae probat Dahlmann. pag. 119 modo ne inde colligas, Herodoto Charonis Lampsaceni libros de Lampsaco fuisse ante oculos: nam eos Herodotum cognovisse pernegat Dahlmann.

πλανωμένων δὲ — ἐν τοῖσι λόγοισι] i. e. *cum Lampsaceni in sermonibus s. consiliis suis incerti haererent s. fluctuarent.* Eadem locutio II, 115. Mox cum recentt. reposui *τὸ θέλει*, cum olim in textum receptum esset *τί θέλει*, quod exhibuit Bekker. Wesseling. laudat I, 78. II, 13. IV, 131. Alia attulit Schweigh. — In seqq. ad *τῶν τις* conf. V, 101 et ad *τὸ ἐὸν* (*verum*) cf. V, 40. — *μετίει* dedi pro *μετιεῖ* ut VI, 20.

ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται] i. e. *ad internecionem, funditus periit.* Namque ad

σαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες με-
38 τῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκ-
φεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ
τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελ-
2 φεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καί οἱ τελευτήσαντι Χερ-
σονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα
ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακη-
3 νῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ
ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέ-
λαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πε-
λέκεϊ ἐν τῷ πρυτανηΐῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου
μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ
ἔργῳ.

Post obitum divinis honoribus a Chersonesitis affectus. Ei succedit fratris uterini, Cimonis, filius Stesagoras: quo per dolum occiso,

---

verbi ἐξαπόλλυται vim augendam adiicitur πανώλεθρος, ut in Aristoph. Av. 1239. Herodot. VI, 85 (ubi πανώλεθρον κακόν). Plura Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Theb. 71.

Cap. XXXVIII.

διὰ Κροῖσον] i. e. *Croesi opera*. Monuit Fischer. ad Weller. III pag. 171. Conf. Herod. VII, 165: *διὰ τὴν* Ἀναξίλεω — προθυμίην. Stesagoras, cui imperium tradidit, filius erat Cimonis, qui frater erat Miltiadis una eademque prognatus matre (Cf. VI, 103), quae prius Stesagorae (unde Cimonem peperit), tum Cypselo, unde Miltiadem II suscepit, fuit nupta. Conf. Voemel. l. l. pag. 16.

ὡς νόμος οἰκιστῇ] „nempe θύειν. Idem esset ὡς νόμος ἥρωϊ *θύειν vita functo sacra faciebant, ut mos est facere heroi.* Scribi quoque potuit unico verbo, in talibus proprio: καί οἱ τελευτήσαντι ἐναγίζουσι vel ἐντέμνουσι. Eodem Brasidam honore dignati Amphipolitani apud Thucyd. V, 11, ubi cf. interprett. et Wesseling. ad Diodor. T. I p. 148. Pausan. II pag. 137 [11 §. 7]. *Valcken.*

καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι] Paria fere leguntur I, 167. ἀγῶνα ἱππικὸν curruum s. quadrigarum esse certamen annotat Larcher. citans Sophocl. El. 698. coll. 504. Ad verbum κατέλαβε in seqq. conf. III, 42. VI, 40. — In fine cap. ὑποθερμότερος dicitur *magis fervidus*, *audax*, quam eandem ferme significationem simplex quoque habet θερμὸς, de quo vid. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 599. Nec absimile prorsus ὑπομαργότερος III, 29. 145 et ὑποθερμαίνεσθαι (*ira accendi*) in Excerpt. Legat. Hoesch. p. 36, quod afferunt.

39 Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε,
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ 1
τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμψόμενον τὰ
πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ
Πεισιστρατίδαι· οἵ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν εὖ,
ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω
2 ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγό-
3 ρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ Χερσονησῖται, πυνθα- 455
νόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ'
4 αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

alter Cimonis filius, Miltiades, in locum fratris successurus, Athenis solvit, tenetque imperium Chersonesi.

Cap. XXXIX.

τρόπῳ τοιῷδε] Conf. ad VI, 37. καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα valet: *qui imperium susciperet.* De voce πρήγματα cf. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 437, ubi citat III, 80. IV, 164 alia. Add. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 2. Ad verba ἀποστέλλουσι τριήρεϊ conf. III, 4, 52, et ad ἐποίευν εὖ III, 55. De voce δῆθεν vid. I, 59.

ἐν ἄλλῳ λόγῳ] Vid. VI, 103. — In seqq. εἶχε κατ' οἴκους est: *domi se continuit;* ubi monente Valcken. ἔχειν idem quod μένειν, coll. Herod. III, 79 et Sophocl. Ai. 1040. Trach. 540. Philoct. 470.

δηλαδὴ ἐπιτιμέων] i. e. *in honorem videlicet Stesagorae fratris.* Quae satis commoda sententia, modo certa sit notio verbi ἐπιτιμέων, de qua dubitans Valcken. cum plerumque *increpandi, obtrectandi* significatione hoc verbum obvium, proposuit ἔτι πενθέων: *velut adhuc lugens fratrem Stesagoram*, more scil. antiquitus recepto, quo *in luctu recenti publico abstinebant.* Aliis placuit rescribere ἔτι τιμέων i. e. *quasi fratrem Stesagoram honorans.* Mihi in vulgata lectione acquiescendum videtur, si quidem verbi ἐπιτιμᾶν eadem fere notio atque verbi simplicis τιμᾶν, cuius potestas addita praepositione nonnihil augetur atque ampliatur. Vide quae dixi in Creuzeri Melett. III p. 60 seq. ad Plutarch. Artax. 14. — Ad vocem δηλαδὴ conf. IV, 135.

ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι] „Nempe πενθέοντι, lugenti, luctum certe simulanti, *suum quoque verbis moerorem testificaturi*, sive πενθέοντα παραμυθησόμενοι. Olim etiam

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου

40 τοῦ Θρηΐκων βασιλέος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε 2 ἐς τὴν Χερσόνησον· κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα

Scytharum a Dario lacessitorum in Chersonesum irruptio, Miltiadisque ob eam fuga. Scy-

---

ad reges, viros principes vel civitates eum in finem publicitus legati mittebantur. Aeschin. c. Ctesiph. p. 88, 22 [p. 634 Reisk.] Funebris conf. Alexandri laudatio in Aristid. T. I p. 142. Dio Chrysost. Or. XII p. 198 B. Idem in talibus significabant verba *συνάχθεσθαι, συναλγεῖν, συμπενθῆσαι, συμπάσχειν* et *συλλυπεῖσθαι*. Contra, vel ob victoriam reportatam vel in alia re laeta, legationes mittebantur, quae civitatum gaudium sive verum sive fictum, nunciarent, *συνησθησόμενοι* vel *συγχαρησόμενοι τῇ νίκῃ* apud Diodor. Sic. XVII, 48 et 113 aliosque.“ *Valcken.* Mox *ἐπικούρους* intelligo *satellites milites stipendiarios*, ut III, 4.

Ἡγησιπύλην] Hegesipyle post Miltiadis mortem alii Atheniensi nupsit viro, unde filium Olorum suscepit, qui ipse Thucydidis, celeberrimi historici, erat pater. Hinc Seuthes, Thracum rex cognatos se nosse ait Athenienses benevolosque habere amicos. Vid. Xenoph. Anab. VII, 2 §. 31.— *βασιλέος* paulo ante dedi pro *βασιλῆος*.

Cap. XL.

κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα] *κατελάμβανε* positum ut VI, 38 *κατέλαβε*. Mox *τὰ κατέχοντα πρήγματα* sunt *res*, quae nunc eum quam maxime tenent, i. e. *res praesentes s. quae ei acciderunt.* Non aliter fere *κατέχειν* I, 65. „Hoc autem loco (ut *Schweighaeuseri* utar verbis) haud dubie eae res intelliguntur, de quibus Scriptor noster cap. 33, priusquam hanc digressionem de superiori Miltiade, primo Chersonesi tyranno, instituit, loqui coeperat, quas mox deinde cp. 41 exponere pergit.“ Itaque ea, quae cap. 41 enarrantur cum iis, quae cap. 33 produntur, arcte connecti debent. Unde ea, opinor, loci sententia: *Huic Miltiadi Cimonis filio* (non priori illi Miltiadi, Cypseli filio, de quo in digressione inde a cap. 34 instituta retulerat) *statim postquam advenerat in Chersonesum* (ac nuper demum ille advenerat) *graviora acciderunt mala, quam quae nunc, aggredientibus Phoenicibus Persisque, imminebant.* „Nunc enim, ut cap. seq. narratur (ita idem Schweighaeuserus) Athenas cum omnibus suis opibus, per otium quinque triremibus impositis, ultro Athenas repetens, unam quidem navem amisit a Phoenicibus cum filio suo captam, sed nihil mali accidit filio, quem admodum etiam liberaliter rex Persarum excepit, tertio vero

this regressis, in imperium restituitur.

ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρί-

ante anno Scythis Chersonesum invadentibus, fuga se proripere coactus erat, et in exilio vitam agere." In qua interpretatione plura inesse, quibus merito offendamur, bene sensit vir nobilissimus idemque doctissimus Liber Baro de Reizenstein, qui nunc in Badarum rebus regundis summum a principe ipso serenissimo obtinet locum. Is verba τὰ κατέχοντα πρήγματα non aliter quidem ac Wesselingius et Schweighaeus. accipi vult, sed bene ea distingui a prioribus rebus, ab iis scil., quas, post nomadum incursionem redux factus, invenit, terram dico a barbaris vastatam ac desolatam, quae revocatis prioribus incolis vel recens inductis colonis ad priorem floris statum revocanda erat; quae sequuntur verba τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει κ. τ. λ. usque ad finem capitis, interiecta videntur ad ea enarranda, quae ob illas ipsas res, quae illum quam maxime tenuerint, acciderint. Adverbium νεωστὶ idem vir sagacissimus minime de primo Miltiadis adventu in Chersonesum, sed de reditu, regressis Scythis, intelligi vult, cum initium cap. 40 arcte cohaereat (ut diximus) cum cp. 33 fin. sive cum narratione de Chersonesi urbibus Phoenicum classe expugnatis, adhuc (μέχρι τότε) Miltiadis imperio subditis, qui non multum ante Phoenicum adventum (νεωστὶ) cum eo rediisset, multa offendit (τὰ κατέχοντα πρήγματα), in quibus curandis vel graviora χαλεπώτερα (adventum dico classis hostilis, quâ fugam petere coactus est) superveniebant. Unde sequitur, eodem viro monente, Scytharum incursionem tertio ante Miltiadis fugam alteram anno et secundo ante Miletum captam, octavo vel nono decimove igitur anno post Darii expeditionem accidisse. Quod si sumseris, vel melius singulas res convenire patet. Itaque Miltiadis fugam, cum Scythae ingressi essent, idem ille ponit tertio ante anno quam Athenas redierit; atque quum Scythas in Chersoneso duos certe annos mansisse probabile sit, tertioque demum Miltiadem a Doloncis reductum, ille aliquot abhinc mensibus (νεωστὶ *nuper*) advenisse videtur, quum rebus nunc tractandis vel graviores, classem Phoenicum dico supervenientem, inciderent, quibus ut Athenas confugeret, coactus est.

τρίτῳ ἔτεϊ τούτων] τούτων dedi pro τουτέων. — „Hoc per se positum, poterat *tertio post anno* significare sicut δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων cap. 46 sed ex adiunctis h. l. facile apparet, *tertio ante anno* intelligi; quod ipsum quoque mox in fine huius cap. diserte declaratur, τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον τῶν τότε μιν κατεχόντων." *Schweigh.* Probat, cuius modo attuli in-

τῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τούτων, Σκύθας ἔφευγε· Σκύθαι
γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου,
συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου
ταύτης· τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιά-
3 δης, ἔφευγε ἀπὸ Χερσονήσου, ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι
ἀπαλλάχθησαν, καί μιν οἱ Δόλογκοι κατήγαγον
ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε
41 τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ, πυνθανόμενος
εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας
πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς
2 Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος,
ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν

Post a Persis ob consilium Ionibus datum [4, 137.] metuens, cum illorum classem Tenedum appulisse audivisset [c. 31.], quinque triremibus in-

---

terpretationem Liber Baro de Reizenstein.

Σκύθας ἔφευγε] „ἐκφεύγει vulgo editur; quae si vera scriptura, verbum ἐκφεύγειν non consueta alioqui notione, ut cap. 38 accipi debebit; (nec enim hoc *admodum grave erat*, quod Scythas *effugit*) sed ἐκφεύγει h. l. idem atque simplex φεύγει sonabit, *ad Scytharum adventum e Chersoneso profugit, fuga salutem petere coactus est.* Sed hac notione rectius, ut mihi videtur, ἔφευγε scribunt duo codd., quod etiam Valla suo in codice reperisse videtur: atque eodem modo mox libri omnes Herodoteo more id verbum repetunt, τούτους ἐπιόντας — ἔφευγε.“ *Schweigh.* Bekkerus retinuit ἐκφεύγει. Mox dedi βασιλέος pro βασιλῆος.

συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν] „*Quum se in unum conglobassent* Scythae Nomades, *ad hanc usque Chersonesum processerunt.* Pro κατεστράφησαν I, 130 [ubi vid. nott. Add. IV, 12] e codd. merito receptum κατεστράφθησαν: hic forte solemnem sibi posuerat formam συνεστράφθησαν, et II, 121 ἐπιτραφθέντων, quod placuit Abresch. Dil. Thucyd. p. 209.“ *Valckenaer.*

ἔφευγεν] Id restitui cum recentt. pro ἔφυγε quod libri respuunt. Pro ἀπὸ Χερσονήσου alii cod. Χερσόνησον sine ἀπό. In Florentino libro unoque Parisino utrumque deest, quod e scholio irrepsisse in textum suspicatur Schweighaeus.

Cap. XLI.

Τότε δὲ πυνθανόμενος κ. τ. λ.] Haec igitur arcte annectenda iis, quae cap. 33 extremo enarrantur.

ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου] Eiusdem sinus mentio VII, 58, cui nomen probabiliter inditum a *Mela* fluvio, qui prope Cardiam in eum ipsum maris sinum se effundit. Nunc fluvii nomen esse narrant *Shere-*

structis Athenas aufugit. Illarum unam, cui praeerat filius eius natu maximus, Metiochus, Persae capiunt. Metiochus a Dario humanissime habitus.

Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι
νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι 456
τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον, τὴν δέ οἱ πέμπτην
3 τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς
ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος
ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήϊκος
ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ
4 νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες. καί μιν πυθόμενοι ὡς εἴη
Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν.
5 Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιά-

Su, sinum vero ab oppido prope sito, nunc autem destructo, cui nomen *Saros*, nominari. Vid. Mannert. VII pag. 198 seq. Larcherus e Meletio tradit, sinum Melanem nunc vocari *Megarision* s. *Magarision*, fluvium appellari *Larissa*.

καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι] De dativo οἱ vid. nott. ad I, 31. Sic mox: τὴν δέ οἱ πέμπτην κ. τ. λ. *Imbros*, quod satis constat, exigui ambitus est insula prope Samothracen, cui haud raro accensetur. Nunc appellatur *Imbro*. Mox cum Matth. e Florentino et Sancrofti libro dedi τέσσαρσι pro vulg. τέσσερσι, quod alibi me legere haud memini, quamquam existit τέσσερες. A Bekkero τέσσερσι receptum est.

κατεῖλον] i. e. *ceperunt*, ut VI, 29 coll. V, 36. Quare non opus refingere κατεῖχον vel potius κατῆγον, quod in mentem venerat Valckenaerio, ita ut Miltiadis navem opibus onustam in suum converterint portum (κατῆγον) Phoenices insequentes, indeque escendentes captum Metiochum ad regem deduxerint (ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα — ita enim scribendum pro βασιλῆα). *Metiochi* nomen pluribus Atheniensibus fuisse apparet ex iis, quae Osann nuper protulit in Kunstblatt. 1832. nr. 75 pag. 299 seqq.

χάριτα — καταθήσεσθαι] i. e. *se gratiam inituros*, *se prometituros esse.* Locutionem, monente Valcken., illustrarunt Wetsten. ad Actt. Apost. XXIV, 27. Dorvill. ad Charit. p. 448 Lips. Add. Blomfield. Glossar. in Aeschyl. Prometh. 807. Herod. VII, 178 et VII, 220 fin. IX, 78, ubi est κλέος καταθέσθαι *gloriam sibi parare, consequi.*

γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι

δεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Eodem anno Ionia penitus pacata, resque Ionum, iudiciis instituendis, terris dimetiendis, tributis imperandis, in ordinem redactae.

42 *Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτεος. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολίων, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ*

Ἴωσι] Vid. IV, 137 et de ipsa loquendi formula nott. ad IV, 132. VI, 40.

ἐποίησε — κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον] De Darii regis miti animo et clementi monitum est ad VI, 30. — In fine capitis verba *τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται* valent: *qui Persis accensentur, annumerantur.* Nam *κοσμεῖν*, ut bene annotat Valcken. idem fere quod *τάσσειν*, ut III, 91.

Cap. XLII.

οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων] i. e. *nihil amplius susceptum est. ἐπὶ πλέον* iure repositum e Florent. Alii *ἐπίπλεον*, alii *ἔτι πλέον*, quod Schaef. et Matth. retinuerunt. Bekker. item *ἔτι πλέον* dedit. De locutione ipsa vid. II, 171. V, 51. IX, 41. 107. 121. Perizon. ad Aelian. V. H. I, 30. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 258. — Pro *τουτέων* refinxi *τούτων*.

ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι] i. e. *ad inimicitias, ad bellum pertinens.* Opponuntur enim in fine cap. *τὰ εἰρηναῖα.* Quare vulgata lectio minime sollicitanda. Tu conf. I, 120. III, 133. V, 92 §. 2 et de voce *νεῖκος*, quae Homerico more *ad bellum* refertur, VII, 158. 225. Ex ipso Homero exempla dabunt Lexica.

Ἀρταφέρνης — ὁ ὕπαρχος] Conf. V, 25 ibique nott. Mox optimi quique *ἐκ τῶν πολίων*; alii quidam *ἐκ τῶν πολεμίων*, confusione haud rarâ, de qua confer. Wesseling. ad Diodor. XIV, 50. Dorvill. ad Charit. p. 630 Lips.

δοσίδικοι] Hoc revocavi cum Schwgh. et Gaisf. Ex uno Sancrofti codice allatum *δωσίδικοι* in Schaeferi, Matth. et Bekker. editionem irrepsit, probatum Suidae T. I p. 625 auctoritate. At apud Polyb. IV, 4, 3 codd. in lectione *δοσίδικοι* conspirant, monente Schweigh., qui h. l. ita interpretatur, *ut suam causam iudici permitterent diiudicandam s. ut iudicis iudicio se permit-*

3 ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας
σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι
οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια· κατὰ δὴ τούτους
μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην
διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι
καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθη-
σαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶ-
43 χον. καί σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἅμα δὲ τῷ
ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
σιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θά-
λασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγό-
μενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν,
καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα
2 Ἀρταζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρ-
δόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν
ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ,

Proximo vere [a. 495.] Mardonius, populari statu in Ioniae civitates reducto, Europam cum ingentibus copiis petit, Eretriae Athenisque [5, 99.] bellum illaturus.

---

terent. Locutionem ἄγειν καὶ φέρειν attigimus ad III, 39. De *parasangis* conf. II, 6 fin. et de locutione κατὰ χώρην I, 17. IV, 201, ne plura. Quod hic memoratur tributum, tale fuisse existimat Heeren. Ideen I, 1 pag. 496, quale Nostrum *Landsteuer*, quod non pecuniae summâ sed terrae proventu et reditibus solveretur. Quo eodem haud scio an pertineat illud de Thasiis ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι VI, 46 fin., ubi vid. nott. — Mox ἔτι καὶ dedi cum recentt. pro καὶ ἔτι, quod tenent Schaefer. et Matth.

τὰ καὶ πρότερον εἶχον] i. e. qualia scil. a Dario haec erant constituta, teste Herodoto III, 90.

Cap. XLIII.

τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν] i. e. *reliquis ducibus dimissis.* Mox rescripsi βασιλέος pro βασιλῆος. Ἀρταζώστρην Florentinus suppeditabat pro vulg. Ἀρτοζώστρην, quod retinuit Bekker. Nota sunt Persarum nomina Ἀρταφέρνης, Ἀρταξέρξης, Ἰνταφέρνης, alia. Hinc VII, 2 dedi Ἀρταβαζάνης pro olim vulg. Ἀρτοβαζάνης. Vid. nott. ad VI, 98. *Gobryas*, qui hic memoratur, procul dubio est unus ille e septem coniuratis, de quo III, 70. Unde apud Diodor. XI, 1 Mardonius (Gobryae filius) vocatur Xerxis ἀνεψιὸς καὶ κηδεστής. Incidit autem haec Mardonii expeditio in annum 495 a Chr. n.

πολλὸν δὲ ναυτικὸν] exercitum intelligit *aptum ad conscendendas naves*, ut recte interpretatur Casaubon. ad Strabon. I p. 47 s. 82 coll. Stan-

στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν
3 Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶυμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, 457
Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ

---

lei. ad Aeschyl. Pers. 54 a Wesselingio allatus. Neque enim naves ipsas una cum nautis e Perside in Ciliciam ducere potuit. De repetita voce πολλὸν monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1261.

Ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην κ. τ. λ.] De structura loci cf. Matth. Gr. Gr. pag. 805 τὴν Ἀσίην dixit Noster Asiae minoris oram meridionalem, ubi Pamphyli, Lycii et Cares (I, 177). Ad loci argumentum conf. III, 80 ibique nott. Add. Hoffmeister. Ueber Herodot. p. 89. Atque K. W. Krüger (Ueber das Leben des Thucyd. 1832 Berolin. pag. 23) ex utroque hoc Herodoti loco et praesertim ex eo, quod nonnulli Graecorum hic dubitantes commemorantur, colligi vult, hanc narrationem ab Herodoto pluribus in locis aut certe eo loco, ubi plures Graeci iique civitatum variarum adfuerint, praelectam fuisse pro illius aetatis more, quem Herodotum quoque secutum esse plura testantur. Sed haud scio an nimium viderit vir sagacissimus. Namque non tam praelegens opus suum Graecis, quam perscrutando singula et ex omnibus quaerendo ad materiem operis colligendam in eos incidere potuit Graecos, qui aliter atque ipse de his sentirent. Ad verba γνώμην ἀποδέξασθαι conf. VI, 41. χρεὸν e Florentino dedi pro χρεών. Cf. nott. ad V, 49.

καταπαύσας] τῆς τυραννίδος s. ἀρχῆς subintelligi recte notat Valckenaerius de argumento loci ita disserens: „Dum Persa Mardonius in Ionia δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας, videri debuit Graecis ea res secundum Herodotum vix credibilis; quia reges atque imperio regali adsueti popularem regiminis formam in civitatibus libertate usis sic plerumque voluerunt mutatam, ut saltem penes paucos esset imperium, quos dicto facilius haberent obedientes.“ Hoffmeister. l. supra laud. popularia imperia eo consilio a Mardonio revocata esse arbitratur, quo Graecorum sibi conciliaret animos eosque ad se alliceret. Equidem in talibus

4 συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ
καὶ πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ
τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης·
44 ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗ-
ται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου. ἀτὰρ,
ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο κατα-
στρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ,
τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους,
καταστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας, πρὸς
τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ
ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἦν ἤδη ὑπο-
2 χείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες

Ac primum quidem, (nam is modo praetextus fuit expeditionis,) Thasii et Macedones subiguntur. Thaso expugnata, dum classis Athon legit, tempestas vehemens cooritur, cuius vi plurimae naves pereunt.

---

quoque haud scio an respiciendus ipsius Herodoti animus regimini populari deditus, de quo diximus ad V, 66. 78.

χρῆμα πολλὸν] Vid. III, 130. IV, 81. Mox cum recentt. dedi *πολλὸς στρατὸς* pro vulg. *στρατὸς πολλός*.

ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας] Tu vid. V, 99. Namque hae civitates Aristagorae Ionibusque rebellibus auxilium miserant.

Cap. XLIV.

πρόσχημα ἦσαν] Conf. IV, 167 ibique nott. *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν*, ut saepius. Ad seqq. verba *ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο* conf. Matth. Gr. Gr. p. 1026. 858. Atque etiam G. Hermann. Opusc. IV p. 151 in exemplis optativi in oratione obliqua pro coniunctivo positi h. l. affert.

οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους] i. e. *qui ne manus quidem sustulerunt, minime resistentes*. Eodem pacto Noster III, 144. VII, 101. 143. 212. 209 coll. VIII, 140 §. 1.

τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων κ. τ. λ.] Hinc forsitan III, 96 in tributorum recensu et insularum et Europaeorum usque ad Thessaliam habitantium memorantur tributa. Cr. conferri vult Heyne Opusc. Acadd. IV pag. 164 ibique laud. Herodot. VII, 73 de Brigibus. *τὰ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα* non gentes in Macedonia, sed gentes intra Macedoniam et Persidem esse vult C. O. Müller. Ueber die Maked. p. 28. — *ἦν ἤδη* e Florentino dedi pro *ἤδη ἦν*, quod Schaefer et Matth. retinuerunt.

διαβαλόντες πέρην] i. e. *e Thaso navibus ad oppositam terram continentem transvecti*. De usu verbi *διαβάλλειν* plura dabit Ellendt. ad Arrian. Exped. Alex. I, 11 §. 10. Verba *ὑπὸ τὴν ἤπειρον* accipio: *sub terram continentem* i. e. *vadentes, legentes terram continentem*. Cf. Fischer. ad Weller. III pag. 281.

πέρην, ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ
δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
3 πεσὼν δέ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ
ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθεϊ πολλὰς 90
4 τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ
κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας
5 εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ
θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθεί-

μέχρι Ἀκάνθου] *Acanthus* urbs in Chalcidices peninsula, quâ est angustissima illa, ab Andriis olim exstructa, Xerxis expeditione inclaruit; ibi enim terram Persa perfodi iussit, quo commodius classis transire posset nec ipsum montem circumvehi cogeretur. Vid. VII, 22. 116. 122. Thucyd. IV, 84 sqq. Mannert. Geogr. VII pag. 450. — In seqq. ad formam ὁρμεώμενοι conf. Matth. Gr. Gr. p. 51. περιβάλλειν idem valere videtur atque περιπλέειν *circumnavigare*, ut διαβάλλειν *traiicere navibus, transvehi*. Monuit Schweighaeuser. in Lex. Herodot.

μέγας τε καὶ ἄπορος] Sic VIII, 118. μέγας τε καὶ κυματίης. Gronovius ἄπορος exponit *arcens transitu*; equidem malim cum Wesselingio interpretari: πρὸς ὃν οὐδένα πόρον εὑρεῖν ἐστι, quibus verbis vocem ἀπορώτατος exponit Harpocrat. s. v. ἀπορώτατος p. 57. Indicatur, opinor, ventus tam vehemens, ut contra eius vim nullo modo resistere potuerint.

κάρτα τρηχέως περιέσπε] Ad locutionem conf. VI, 1 et de forma περιέσπε Matth. Gr. Gr. pag. 457. Ad dictionem πλήθεϊ πολλὰς conf. I, 51. IV, 191 ibique nott.

ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων] Ἄθων invenies quoque VII, 21, ubi codd. quidam Ἄθω. Hinc *Athon* apud Servium in Virgil. Aen. XII, 701 monente Wesseling. De hoc monte plura vid. infra VII, 22 sqq. Ventus dicitur ἐκβάλλειν i. e. e mari rectoque maris cursu naves quasi eiicere ad scopulos saxaque montis. Inde ipsae naves dicuntur ἐκπίπτειν II, 138.

ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης κ. τ. λ.] i. e. *cum mare istud montem Athon alluens admodum frequens sit beluis.* Laudat Eustath. ad Il. pag. 294, 16 s. 222, 39. Vox θηριώδης eodem fere sensu I, 110. 111. IV, 174. 181. De particula ὥστε monuit Matth. Gr. Gr. p. 1126. Add. VI, 136. — ἀρασσόμενοι est *allisi*, *contriti*. Mox αὐτῶν dedi pro αὐτέων. κατὰ τοῦτο valet *eam ob cau-*

ροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε.

45 Μαρδονίῳ δὲ, καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καί σφεων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι.

Nihilo felicior pedester exercitus: quem in Macedonia castra metatum Brygi Thraces noctu adorti, magna clade afficiunt. His tandem devictis, Mardonius copias iam satis fractas in Asiam reducit.

2 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ 458 τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἤ σφεας ὑποχειρίους ἐποιήσατο.

3 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

---

sam, ut I, 143. III, 137 coll. V, 3. Ad *οὕτω ἔπρηξε* conf. III, 25.

Cap. XLV.

Βρύγοι Θρήϊκες] Conf. VII, 185. 73, ubi Herodotus tradit Briges a Macedonibus esse vocatos Phryges: cum teste Heraclide Macedones vocum initio nunquam utantur litera *Φ*: de quo ipso plura excitavit Valcken. Sedem primariam gentis, quae in Xerxis expeditione (VII, 73) iterum commemoratur, sed quae post evanuit, in monte Bermio ac regionibus adiacentibus prope Beroeam in meridionali Macedoniae tractu fuisse perquam probabile est. Conf. Mannert. VII p. 43 seq.

οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ κ. τ. λ.] Duo libri *οὐ μὲν οὐδὲ*, ut II, 120. IV, 205. Post *αὐτοὶ* Valcken. addi voluit *γε*, ut in locutione *οὐ μέντοι—γε* a Poppon. illustrata in Observv. Thucydd. p. 190. Ad verba *διέφυγον πρὸς Περσέων* idem Valcken., de eo usu tractans, quo verbis neutris passiva significatio tribuitur, adiuncta praepositione *ὑπὸ* s. *πρὸς*, simillima excitat III, 19. I, 159. VII, 154 coll. Thucyd. I, 130. VI, 15. Euripid. Phoeniss. 365. Tu add. Herodot. VI, 92. 103.

οὐ γὰρ δὴ πρότερον κ. τ. λ.] De *πρότερον πρὶν ἤ* vid. nott. ad V, 118 et de articulo in verbis *ἐκ τῶν χωρέων τουτέων* Matth. Gr. Gr. pag. 547. 564. Ad *ἀπῆγε — ὀπίσω* conf. V, 27 et de verbo *προσπταίειν* Herod. I, 65. VII, 21. — Mox edidi *περὶ Ἄθων*, ubi vulgo inserunt articulum *τὸν*, quem plerique codd. ignorant. Bekker. dedit *περὶ τὸν Ἄθων*.

Οὗτος μέν νυν ὁ στόλος κ. τ. λ.] „*ἀπαλλάχθη* rediit verti-

46 Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων, ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευέ σφεας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι, νανῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδός σφι ἐγίνετο ἔκ τε

Altero anno post Darius et Thasios, quod rebellionem moliri viderentur, muris ac navibus exuit, (obiter hic de Thasiorum opibus metallisque,)

---

tur: sed nimirum innuitur, reliquias istius exercitus, post multas clades et calamitates, ad extremum salvas et *e periculis liberatas* in Asiam *evasisse*, secutas Xerxis exercitum, qui fere totus in Europa periit.“ *Schweigh.*

Cap. XLVI.

Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων] *τούτων* dedi pro *τουτέων*. Ad locutionem conf. Matth. Gr. Gr. §. 356 et vid. in universum nott. ad VI, 40. Temporum rationes eum in modum constituit Larcherus. Miletus capta est Olymp. LXX, 3 s. 498 a. Chr. n. Proximo abhinc anno Persae Chium, Tenedum, alias insulas occuparunt, annum sequentem 496 a Chr. n. in praeparando bello adversus Graecos consumentes, ita ut Mardonius (teste Herodoto VI, 43) ineunte vere anni 495 expeditionem susciperet. Quo eodem anno male affectus in Asiam rediit; duobus post annis 493 a Chr. n. Thasii moenia sua diruere coacti sunt, eodemque anno Darius per omnem Graeciam misit praecones terram et aquam postulaturos. Duobus denuo annis in apparatu bellico colligendo elapsis, tertio post anno, 490 a. Chr. n., ad Marathonem pugnatum est, decimo abhinc anno 480 a. Chr. n. ad Salaminem. — In seqq. ad *διαβληθέντας* conf. nott. ad V, 35. 97. *περιαιρεῖν* eodem *diruendi* significatu III, 159. Vocula *σφέας*, aliquot interiectis vocibus, repetitur verbis, *Θασίους διαβληθέντας*. Conf. VII, 147.

οἷα — πολιορκηθέντες] Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1125. Mox e Florent. ac Parisino uno recepi *ἐχρέοντο* pro *ἐχρέωντο*, quod Schaefer. et Matth. retinuerunt. Tu conf. III, 48. VII, 50. — Ad verba *τεῖχος — περιβαλλόμενοι* (*muro se cingentes*) conf. I, 141. 163.

ἔκ τε τῆς ἠπείρου] „Certum est Thasios in Thraciae adversa ora metalli fodinas exercuisse, agrosque arasse, ex Thucyd. I, 100. Liquet insuper, insulam fuisse *εὔκαρπον*, Dionysii 523 indicio.“ *Wesseling.* De *Thaso* insula plura proferre vix opus. Conf. Mannert. VII p. 243 seqq. Quae

3 τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μέν γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὕλης τῶν χρυσέων μετάλλων, τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήϊε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι,

---

quidem frumento abundabat ac vino egregio; indeque divitiis et opibus excelluit, quarum parum memor Archilochus, ut ad h. l. monuit Valcken. citans Athen. XII p. 523 Eustath. in Il. VIII p. 616, 46. Plutarch De Exsil. pag. 604 B., in carminibus suis Thasum despicatui habuit.

ἐκ μέν γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὕλης τῶν χρυσέων μετάλλων] Voculam *γε* inprimis urget Larcher. reddens *au moins.* Eustath. ad Dionys. Perieg. 517 Herodotum citans exhibet *μέταλλα χρυσᾶ σκαπτῆς ὕλης.* Equidem Florentini, aliorum, retinui lectionem, quam ex uno Sancrofti libro Schweigh. et Gaisf. mutarunt in *ἐν Σκαπτῇ Ὕλῃ.* At vid. Matth. Gr. Gr. pag. 558. 1193 coll. 562, qui etiam de minus solito verborum ordine admonuit. Etiam Bekker. retinuit *ἐκ Σκαπτῆς ὕλης.* Apud Stephan. Byz. p. 672. *Σκαπτησύλη πόλις Θρᾴκης μικρὰ, ἀντικρὺ Θάσου.* Ubi coniunctim scribitur vox. Tu rectius sane scribes *Σκαπτὴ Ὕλη*, divisa utrâque vocula, quam hoc quoque loco coniunctam Sancrofti liber offert. Regio ipsa Thaso fuit opposita in continenti; qua posthac potiti sunt Athenienses quamque etiam ita tenuerunt, ut singulis Atticis civibus metalla, quorum etiam Thucydides meminit I, 100, agrosque concessisse videantur. Satis constat, Thucydidem ibidem possedisse metalla, quae ab uxore hinc ducta acceperat, ibique etiam diutius esse commoratum, historiae scribendae operam navantem. Vid. Marcellin. V. Thucyd. §. 19. 25 ibiq. nott. Mannert. VII p. 235. Ad *τὸ ἐπίπαν* conf. IV, 68 ibiq. nott. et ad verbum *προσήϊε* VI, 17. Mox *τούτων* dedi pro *τουτέων.*

ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι] „Et frumenti copia abundabat Thasus et vinum quoque inprimis celebre Thasium erat. Sed videntur et fertiles Thasiorum agri et vineta in opposita *continente* (*ἐν ἠπείρῳ*) maxime fuisse; nempe in Thraciae ora, quae Thasiorum fuit: qui quum fructuum nomine ex ea regione perceptorum nec Thracum regibus nec Persis *vectigal ullum* aut *tributum* penderent, *ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι*, ad reditus, quos ex metallis percipiebant, insignis quotannis cumulus ex agrorum istorum vinetorumque proventu illis accedebat.“ *Schweigh.* Nec aliter h. l. accipi video a Boeckh.

προσήϊε ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος
ἑκάστου διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον
47 προσῆλθε, τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέ-
ταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἦν αὐτῶν θωυμασιώτατα
τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες
τὴν νῆσον ταύτην· ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου
2 τοῦ Φοίνικος τὸ οὔνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ
Φοινικικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων
τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ
Σαμοθρηΐκης· ὄρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζη-
3 τήσει. τοῦτο μέν νυν ἐστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι

Staatshaushalt. d. Athen. I p. 334, qui eam fere Herodoti sententiam esse docet: e metallis in terra continenti sitis ad Sceptesylam quotannis in Thasiorum aerarium rediisse octoginta talenta, minorem summam e metallis in Thasi insula sitis, sed tantum certe, ut Thasiorum (qui ipsi omni agrorum fundorumque tributo exemti fuere) reditus annui e metallis in continenti aeque atque in insula sitis, unâ cum vectigalibus aliis, intra *ducenta* ac *trecenta* talenta constiterint. Ac ducenta talenta, Wurmium si sequamur, efficiunt summam 521, 165 florenorum, 24 crucigerr., s. 1, 112, 180 Francc. Gallicc., *trecenta* efficiunt 781, 748 florenn. 6 crucigg. sive 1, 668, 270 Francc. Gallicc., *octoginta* talenta aequant 208, 466 florenn. 10 crucigg. Haec Thasiorum metalla postmodo in Atheniensium potestatem devenisse, accepimus. Accuratiora tamen de iis, quod maxime dolemus, desunt. Creuz. consuli vult Eckhel. Doctr. N. V. Vol. II p. 53 et 54. Add. quae profert Voemel. ad Demosthen. Philipp. Prolegg. p. 66.

Cap. XLVII.

Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς κ. τ. λ.] Ex his manifestum est Herodotum ipsum in Thasum esse advectum. Conf. etiam II, 44 et Heyse Quaest. pag. 119. Mox dedi *αὐτῶν* pro *αὐτέων*. De articuli vi in verbis *οἱ Φοίνικες οἱ — κτίσαντες* monuit Matth. Gr. Gr. pag. 560.

ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου] *ἐπὶ* e Florentino, aliis, receptum pro olim vulg. *ἀπό*. Vid. IV, 45. 107. 184. VII, 58. 61. 74. Mox *ἔσχε* optimi quique. Olim *ἔσκε*; de quo conf. VI, 36. — Ad genitivum *τῆς Θάσου* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 629.

ὄρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει] i. e. „*Ingens mons quaerendis* (metalli venis) *susque deque versus est.*“ *Schweigh.*

τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα.

48 *et in Graeciam dimittit, qui aquam terramque petant, et naves civitatibus maritimis imperat.*

Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωυ- 459
2 τῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους
3 μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι.

49 *Graecorum multi Persis dicto audientes: interque insulanos et Aeginetae. Quos cum Athenienses eo nomine apud Spartanos postulavissent,*

Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἐδίδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ νησιῶται, ἐς
2 τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. Οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ

Cap. XLVIII.

γῆν τε καὶ ὕδωρ] Vid. nott. ad V, 17.

νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα] *longae* naves sunt bellico usui destinatae militibusque vehendis, ut I, 2. V, 81; ἱππαγωγὰ πλοῖα sunt navigia equis vehendis apta. De hac voce plura attuli ad Plut. Pyrrh. 15 pag. 183. Add. Boeckh. l. l. pag. 310 seq., ubi monet talia navigia prius iam apud Persas usitata Athenis demum secundo Peloponnesiaci belli anno introducta et saepius inde adhibita fuisse. Tu conf. etiam Herod. VI, 95. VII, 21. 97.

Cap. XLIX.

ἐδίδοσαν] Ita cum Schwghl. et Gaisf. edidi. Vulgo ἔδοσαν. Bekker. exhibuit ἔδοσαν et πάντες νησιῶται (omissa vocula οἱ) itemque mox ἀπικοίατο. Ad προΐσχετο conf. I, 164. VI, 10. Mox articulum οἱ inserui ante νησιῶται et pro ἀπικέατο exhibui ἀπικοίατο.

οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται — καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται] τοὺς νησιώτας de Cycladum incolis potissimum dici monuimus ad V, 30. Quod vero Aeginetae, quorum insula tunc temporis omnium fere ditissima opibus reque navali maxime eminuit (quippe θαλασσοκρατοῦσα, cf. nott. ad V, 81. 83.) regis postulata praestiterunt, id vel Athenarum odio studioque Argi ac Thebarum eos fecisse credibile est, vel etiam commercii promovendi spe; si quidem Per-

3 Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγόρεον τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα.

50 Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιω-2τάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς, „οὐκ, ἔφη, „αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ „γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, „ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ

Cleomenes Aeginam mittitur, qui deditionis auctores comprehendat. Sed Demarati, alterius Spartanorum regis, cui cum collega parum conveniret, machinatione fit, ut ille infecta re abire cogatur.

---

sarum imperio subditis per omnem Asiam Persis subiectam mercaturam agere commerciumque exercere licuit. Conf. Müller. Aeginett. pag. 116.

ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο] i. e. *continuo Athenienses instabant, imminebant iis.* Conf. VI, 104.

δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι] Pro ἐπὶ σφίσι ἔχοντας, quod etiam tuetur Eustath. ad Odyss. p. 1856, 16 s. 683, 21. Florentinus, Mediceus, alii: ἐπέχοντας, quod e scholio in textum irrepsisse videtur Schweighaeusero, bene monenti minime hic de tmesi cogitandum esse (ita ut ἐπὶ σφίσι ἔχοντας accipiatur pro ἐπέχοντας σφίσι] cum ἔχειν ἐπὶ τινὶ sit *adversus aliquem tendere* quemadmodum ἔχειν ἐς τὶ vel τινα *ad aliquid s. aliquem specture, pertinere, tendere*; de quo conf. nott. ad I, 80. Si verbum ἔχειν neutraliter accipiatur: *se habere, affectum esse*, praepositio ἐπὶ eo modo addita erit, quo IV, 80. 154, ubi vid. Hoogeveen. ad Viger. pag. 249 locum sic reddidit: *putantes hostili in ipsos animo dedisse terram et aquam Aeginetas.*

Cap. L.

Κλεομένης] Vid. Pausan. III, 4 §. 3. Ad ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων conf. nott. ad I, 71. Hinc male in quibusdam συλλαμβάνειν. Ad ἀντίξοος cf. I, 174 et ad χαίροντα nott. ad III, 29.

ἀναγνωσθέντα χρήμασι] i. e. *persuasum, corruptum pecuniis.* Vid. I, 68. IV, 154. Ad locutionem ἐξ ἐπιστολῆς conf. V, 10 et ad τὸ ἐὸν (*verum*) nott. ad V, 40.

3 „ἄν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ, ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν
4 ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἤδη „νῦν καταχάλκου, ὦ Κριὲ, τὰ κέρεα, ὡς συνοισό-
51 „μενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι· κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος.

52 Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ,

εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα] „Suspicor Aeginetam istum Crium luctatorem fuisse, quem Simonides carmine memoraverit. Cf. Schol. ad Aristoph. Nub. 1359. Acerbo ioco Herodoti Cleomenes, cum Aegineta sibi nomen esse dixisset Κρίου, ἤδη νῦν aiebat, καταχάλκου, ὦ κριὲ, τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ. *Iam nunc tu, velut, vir gregis, aerata tua fac cornua, quibus possis luctari adversus magnum malum, quod tibi imminet.* Paulo inconsideratius negaverat Aegineta, Cleomenem οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων: dictum indignatus, ex Κρίου nomine captat hominis irridendi rex Spartanus occasionem; atque ea dicit, quae in veri nominis arietem petulantiorem, κριὸν ἀσελγόκερων, dici poterant, cuius protervia brevi refutaretur.“ Valcken. adiiciens simile Ciceronis dictum in Verrem, cui e nomine *verris* invidiam crearet. In Verr. II, 78 coll. IV, 25. 43, alia his gemina. Herodotea quoque attigit Eustath. ad Dionys. 511, eademque commode, notante Cr., Apostoli verbis in Epist. ad Galat. IV, 25 adhibuit Borger. in Comment. p. 309. Pro καταχάλκου Steger reposuit καταχαλκοῦ, ut sit medium verbum ad τὰ κέρεα spectans.

Cap. LI.

διέβαλλε] Hoc reposui cum Schweigh. et Gaisf. pro διέβαλε. De verbi significatione conf. ad V, 35 notata. — Quam Herodotus hic dicit πρεσβυγενείην, Pausanias III, 3 §. 8 vocavit πρεσβείην, i. e. *dignitatem senioris sive maioris natu.* Conf. Siebelis ad h. l. p. 10.

Cap. LII.

ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη-

λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ
2 πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνο-

Digressio de regibus Spartanorum. Narratio Lacedaemoniorum de Aristodemo Heraclida, conditore coloniae Doriensium in agro Laconico, eius-

---

τῇ] Sensum loci recte cepit Schweighaeuser. itemque C. O. Müller. Dor. I p. 55 not. Neminem enim, ait Herodotus, e poetis (epicis) ea in re consentire cum ipsis Laconibus, qui Aristodemum in Laconiam invasisse primum tradebant, aliter atque poetae, quorum famam, opinor, retulit Pausanias III, 1 §. 5 (ubi attende verbum adiectum λέγουσι) coll. Ephor. apud Strabon. VIII p. 560 sive pag. 113 Marx. C. O. Müller. l. l. I p. 96. Hi enim Eurysthenem et Proclem, occiso Aristodemo patre antequam Dores ipsam Peloponnesum ingrederentur, terram occupasse probabiliter cecinerant. Itaque *famae* apud ipsos Spartanos *vulgatae* Noster opponit *veterum poetarum* auctoritatem, in quorum numerum etiam *Tyrtaeum* quosdam retulisse video; minus recte, cum h. l. eos potius Noster respicere videatur poetas, qui antiquissimas Dorum res gestas, Heraclidarum ac Dorum inprimis migrationes, alia id genus carminibus celebraverant, qui stirpes Heraclidarum regias deduxerant, sedes ab Heraclidis captas regnaque condita enarraverant. Vid. quoque C. O. Müller. l. l. I pag. 54 coll. 59. Ac praeterea etiam per singula Laconiae oppida multae famae ac traditiones de his rebus videntur sparsae fuisse, quas Herodotus, qui Laconiam ut novimus (conf. nott. ad III, 55) ipse perlustraverat, suis quasque locis accepit inque opus suum retulit. Inde procul dubio fluxerunt, quae h. l. memoriae produntur, firmata etiam Xenophontis auctoritate, qui ipsum patrem Aristodemum, neque filios suos, Spartam tenuisse scribit in Agesil. 8 §. 7 coll. Plutarch. Agesil. 19. In alia abit Polyaenus I, 10 Proclem et Temenum Lacedaemonem expugnasse narrans.

Κλεοδαίου] Eodem modo scriptum reperitur VII, 204. VIII, 131. Ac simile nomen Μενεδαίου e Thucyd. III, 100 attulit Valcken. Quare non opus cum Meurs. De Regn. Lacon. 6 rescribere Κλεοδήμου.

μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν] Larcherum si sequimur (T. VII pag. 479 seq. 494 seqq.), Peloponnesum occupavit Aristodemus anno 1190 a Chr. n. Eurysthenem et Proclem natos anno 1178 et ad regnum evectos anno 1153 a. Chr. n. idem ponit. In alia abit C. O. Müller. l. l. II pag. 502.

que geminis, Eurysthene et Procle, duarum familiarum regiarum auctoribus.

μα εἶναι Ἀργείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶ-
ναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου,
τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόν-
3 τα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν.
Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε ἐόντας, βουλεῦσαι
κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον
ποιήσασθαι. οὔκων δή σφεας ἔχειν ὁκότερον ἕλων-
ται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἐόντων· οὐ δυναμέ-
νους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν
4 τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώ-
„σκειν·“ εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα,
βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφότεροι γενοίατο βασιλέες.
Τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας
δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ τι χρή-

Ἀργείην] Haec Argeia, mater Eurysthenis ac Procli, soror fuit Therae, qui tutor fuit huius utriusque filii. Vid. IV, 147 ibique nott.

Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας] Consulto Noster addidisse videtur verba τοὺς τότε ἐόντας, indicaturus Lacones viros illos, Herculis stirpe prognatos sive Spartanos, cum Laconum nomen vulgo latius pateat omnesque, qui regionem Laconicam incolant, comprehendat. — Mox dedi βασιλέα, βασιλέες, βασιλέας pro βασιλῆα, βασιλῆες et βασιλῆας.

ὁμοίων καὶ ἴσων ἐόντων] Utrumque iungit simili modo Aelian. N. A. III, 1 frequentius Thucydides, de quo vid. Lennep. ad Phalarid. Epp. pag. 294. Monuit Iacobs. ad Aelian. l. l.

ἢ καὶ πρὸ τούτου] Perspexit Schweighaeuser. loci sententiam: *Eos enim*, ait Herodotus, *cum hoc dignoscere non possent*, *vel tum vel etiam antea* (quum scil. puerulos inspexissent nec eos distingui posse intellexissent) *interrogasse matrem.* Cum eodem Schwgh. et Gaisf. maiorem posui distinctionem post διαγινώσκειν, quae sequuntur verba cum eodem Schweigh. et Larchero sic interpretans: „*haec vero* (ταῦτα) *eam dixisse*, *scientem quidem quam maxime* (τὸ κάρτα), quid rei esset, quinam scil. maior esset natu, *sed cupientem, ut uterque fieret rex.* Addam, quae de h. l. adscripsit A. Matthiae: „Recte Schweigh. monet verba λέγειν ταῦτα non pendere e verbo εἰδυῖαν (quamquam *novi hoc dicere* id est *possum*, recte diceretur οἶδα τοῦτο λέγειν, non λέγων), sed referri ad praecedens φάναι, ut Herodotus saepe repetit, quae praecesserant. Seqq. βουλομένην δὲ εἴ κως

5 σονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας
ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ
6 μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά
σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι
οὐδὲν ἧσσον ὅκως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον,
ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανί-
την· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λα- 461
κεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκότερον τῶν
παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἢν μὲν
κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν
ἕξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἢν
δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλὰξ ποιεῦσα, δῆλά
σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ᾽
7 ἄλλην τέ σφεας τραπέσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ
τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑπο-
θήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου
παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τιμῶσαν τὸν πρότε-
ρον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵ-
8 νεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώ-
μενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέ-
φειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καί οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυ-

ἀμφότεροι γενοίατο βασιλέες breviter dictum pro βουλομένην ἀμφοτέρους γενέσθαι βασιλέας, εἴ πως τοῦτο γίγνεσθαι δύναιτο.“ Add. eundem in Gr. Gr. pag. 1037. Ad locutionem τὸ κάρτα *vel maxime* Schweigh. affert I, 71. III, 104. VII, 16. — Ad verba ὅ τι χρήσονται τῷ πρήγματι conf. V, 12.

τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον] In oraculo suspicatur C. O. Müller. l. l. I p. 90 primitus fuisse: μᾶλλον δὲ γεραίτερον ἔστι γεραίρειν. — In seqq. reposui ἧσσον pro ἕσσον (vid. V, 72 ibiq. nott.) et αὐτῶν pro αὐτέων. De verbo ὑποθέσθαι conf. nott. ad V, 92 §. 6.

τοὺς δὲ πᾶν ἕξειν] Ad usum voculae δὲ conf. VI, 30. 3. Add. Buttmann. Excurs. ad Demosthen. Mid. pag. 155 ed. sec. Ad vocem ἐναλλὰξ conf. III, 40.

λαβεῖν κατὰ ταὐτὰ κ. τ. λ.] λαβεῖν hic (ut mox λαβόντας) valet *deprehendisse*, *invenisse*; ut II, 89. Quo eodem sensu καταλαμβάνειν frequenter dicitur.

ἐν τῷ δημοσίῳ] „*In loco publico*“ vulgo reddunt. Equidem malim, *in domo publica* s. *curia*, mente subaudiens οἰκή-

σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε, ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν.

53 *Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων. τάδε δὲ, κατὰ ταυτὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω· τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων*

Quae caeteri Graeci de prosapia regum Doricorum narrent.

ματι vel simile quid. Quod in seqq. a Mediceo, Florentino, aliis, abest: *τῷ νεωτέρῳ*, id e scholio in textum irrepsisse suspicatur Schweighaeus. — Ad vocem *διάφορος* conf. V, 83. Add. Pausan. III, 1 §. 6, qui eadem iisdem fere verbis tradit.

τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους κ. τ. λ.] „Non repugnat, quod scribit Livius XL, 8 *sociabilem consortionem inter binos Lacedaemoniorum reges salutarem per multa secula ipsis fuisse patriaeque.*" Nam, privatim saepius adversarii duo reges Lacedaemoniorum unanimes conspirabant in publicae rei commodis iuvandis; aut etiam inter se laudabiliter certabant *περὶ τοῦ ὁκότερος πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται*, ut Aristides loquitur Herodoti VIII, 79. Neque noluit Lycurgus concordem talem discordiam in civitate sua locum habere. Plutarch. I p. 598 C. II pag. 232 C. 813 B." *Valcken.* Cicero De divin. II, 43 geminos fratres commemorans, nil de his dissidiis affert.

Cap. LIII.

Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι κ. τ. λ.] Bene Müller. l. l. pag. 52: „Soweit ist es Specialsage der Lacedaemonier, das Folgende berichte ich nach der Griechischen Gemeinsage." Nam *ταῦτα* ad antecedentia pertinet, *τάδε* ad ea, quae deinceps enarrantur. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 870. *τοὺς Ἕλληνας*, quos h. l. Laconibus opponit Noster, et poetas illos (de quibus VI, 52 init.) intellexit, et ceteros Graecos poetarum auctoritatem sequentes et ab eorum narratione pendentes. Mox e Florentino cum Schweigh. et Gaisf. reposui: *κατὰ ταυτὰ λεγόμενα* (*secundum ea, quae eodem modo ab omnibus Graecis enarrantur*), ubi vulgo *κατὰ τὰ λεγόμενα* (i. e. *secundum ea, quae dicuntur a reliquis Graecis*): in quo ipso Gaisf. nihil se invenire ait, quod improbet. Ac sane ita Noster I, 95: *κατὰ ταῦτα γράψω* coll. V, 53 fin. *κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι.* At Florentini libri lectio significantior esse visa est. Qui idem liber quod mox affert: *ὑπ' ἀλλήλων* pro *ὑπ' Ἑλλήνων*, in eo Schweigh. suspicatur latere *ὑπ' ἄλλων Ἑλλήνων.*

τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλέας κ. τ. λ.] Ad

βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ
ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ
ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἕλληνες· ἤδη γὰρ τηνι-
2 καῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι
Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλα-
βον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίη Περσέϊ οὐδεμία πα-
τρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν
ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς
3 εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρισίου, κατα-
λέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτῶν, φαινοίατο
ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθα-
γενέες. ταῦτα μέν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι,

---

structuram loci expediendam ex antecedentibus subaudiendum opinor *γράφω*, a quo pendeant accusativi *βασιλέας—καταλεγομένους καὶ ἀποδεικνυμένους*. Haec enim Herodoti sententia: „*Hos enim Dorum reges* (scribo equidem) *usque ad Perseum recte a Graecis recenseri et probari Graecos eos esse.* Verbis, *τοῦ θεοῦ ἀπεόντος*, i. e. *deo in seriem non relato* s. *dei nomine praetermisso*, ut vulgo interpretantur, indicare vult Noster, Perseo non fuisse *patrem mortalem*, qualem plerique heroes habuisse feruntur. Eum enim in modum ipse Noster paulo post haec verba interpretatur. Perseum autem vulgo tradunt Iovis et Danaes filium esse. De eius origine Aegyptiaca vid. II, 91. — Verbum *τελεῖν* (*annumerari, accenseri*) attigimus ad III, 34. — In proxime seqq. pro *οὐκ ἔπεστι* Marg. Steph. *οὐκ ἔστι*, fortasse ex Eustath. haec citante ad Iliad. p. 989, 20 s. 982, 12. *οὐδεμία* dedi, ut semper, pro *οὐδεμίη*, et paulo inferius *αὐτῶν* pro *αὐτέων*.

ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ] Conf. V, 87 ibiq. nott. Mox reposui e Florent. aliisque cum recentt. *εἴρηται* pro *εἰρέαται*, quod idem etiam VI, 55 unus codex affert, quodque idem VII, 81, 96. IV, 181 legitur. At *εἴρηται* in omnibus libris legitur VII, 83. 93. 99. Bekker. dedit *εἰρέαται*. Ad ea, quae sequuntur: *ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου κ. τ. λ.* cf. Plutarch. II p. 857 E. Vocem *ἰθαγενής* attigi ad II, 17. Glossa Herodotea reddit *οἱ γνήσιοι παῖδες*.

κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι] In his Struve Spec. I p. 36 deletum vult *τὰ*, cum *κατὰ* positum sit pro *καθ' ἅ*. Vid. V, 89. 112. VI, 88. Verbo *γενεηλογεῖν* (*originem generis, stirpis recensere*) aliquoties Noster utitur: II, 91. 143. 146. III, 75.

54 γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τούτους δὲ εἶναι, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι,

Quid Persis eadem de re placeat.

Cap. LIV.

Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται] Eadem fere de Persarum origine VII, 150 coll. 61. Apollodor. II, 4, 5, ubi vid. Heynii Observv. pag. 127 et Xenoph. Cyrop. I, 2, 1. Add. Creuzer. Symbol. I pag. 792. Nam vulgo ita tradunt, a Iove ac Danaë prognatum esse Perseum, qui ex Andromeda genuerit Achaemenem, stirpis Persarum regiae auctorem. Unde ita discedit Apollodorus (coll. Herod. VII, 61), ut Perseum Iovis ac Danaës filium, antequam in Graeciam venisset, suscepisse scribat Persen, a quo apud Cepheum relicto originem ducant Persarum reges. Nos illud tenemus: in totius fabulae significationem inquirenti mox apparere, tesserario modo hic sub fabularum involucris indicari ipsius terrae conditionem solisque vim in solum sterile atque tenue ad fruges proferendas. Qualia quum Persicis in religionibus Mithrâ indicentur, intelligetur spero, quid sibi velit Graeci herois origo Persica regesve Persarum a Graeco heroe oriundi. Sed de hoc exponere longum, nec huius loci. Vid. Creuzer. l. l. I p. 791 seq. IV p. 246 seq. coll. IV p. 434, qui e duplici illa fama, quae Perseum modo Assyrium Persamque fingit, modo Aegyptium, hoc certe colligi posse observat ex utraque regione, ex Aegypto aeque ac superioris Asiae tractu Graecarum religionum semina atque initia repetenda esse. Atque etiam Köppen. (Nordgest. d. Pont. p. 42) ita iudicat, hac ex fabula patere, quo pacto orientis doctrina sacra ad Graecos pervenerit. Tangit ista quoque a *Cr.* laudatus Inghirami Monumenti Etruschi ad tab. 54 delle urne Etrusche pag. 456.

τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας κ. τ. λ.] Pendent hi accusativi, sequente infinitivo, a verbis ὡς ὁ λόγος λέγεται secundum eam rationem, quam obtinere vidimus IV, 5. 95. V, 10. Omnis autem Herodoti vel potius eorum, quos secutus est, sententia eo redit, ut Perseum existimemus e Persarum fama Assyrium fuisse, tum vero Graecum esse factum; neque vero Persei maiores fuisse Assyrios, neque Acrisii, qui Danaës pater vulgo fertur, patres ullo necessitudinis vinculo coniungi cum Perseo, sed, quemadmodum Graeci tradunt, Aegyptios esse. Hinc verba: ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περ-

55 *Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μέν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅ τι δὲ, ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅ τι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληΐας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.* 462

Quam partem historiae illorum regum Herodotus sibi tractandam sumserit.

56 *Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι· ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος,*

Quae iura muneraque reges Spartanorum bello,

σεΐ οὐδὲν recte interpretantur: *qui Perseum cognatione minime attingunt* s. *qui nil commune habent cum Perseo.* Conf. I, 142: *ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν.*

Cap. LV.

ὅ τι δὲ, ἐόντες κ. τ. λ.] i. e. *cur vero, Aegyptii cum sint, et quibus rebus gestis* (*ὅ τι ἀποδεξάμενοι*) *Dorum regna ceperint, ea nunc mittemus, sed quae alii non occuparunt, eorum faciam mentionem.* Ubi cum Schweigh. et Gaisf. exhibui *ὅ τι* pro *ὅτι*, cum relativum sit pronomen neque coniunctio. *ἀποδεξάμενοι* a verbo *ἀποδείκνυσθαι* eodem fere pacto, quo I, 174. 59. II, 36 etc. Pro *τουτέων* et *αὐτέων* dedi *τούτων* et *αὐτῶν*. Ex hoc autem satis bene colligi posse censet Dahlmann. Herod. pag. 111, iam ante Herodotum exstitisse plures, qui historiae scribundae operam dederint; quamvis, quinam illi fuerint, vix dixeris; Hecataeum in eorum numero fuisse probabile est.

Cap. LVI.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε κ. τ. λ.] De forma *γέρεα* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 187; de significatione conf. nott. ad IV, 161. Hoc loco inter Spartanorum regum munia (de quibus plura Crag. de Lac. republ. II, 2), primum commemorat duo sacerdotia (*ἱρωσύνας* ut IV, 161), utrumque summi numinis, alterum *Iovis Laconici*, de quo plura afferre non habeo; quod enim Larcher. coniicit, *Λακεδαίμονα* Iovem esse *Iovem tonantem*, a verbo *λακεῖν sonare*, eundem igitur atque Iovem *ὑψιβρεμέτην*, id sane multum friget; Boeckh. (Corp. Inscript. I nr. 1347 pag 658) post alios confert *Δία Ἀγαμέμνονα*, cum Lacedaemon sit heros, ut Agamemnon, dii autem heroum cognomines esse soleant, ut etiam *Ζεὺς Ἀμφικτύων*, *Ζεὺς Ἀρισταῖος*, si quidem ex deorum cognominibus hi heroes sint nati, ut a Müllero Aeginett. p. 31 maxime sit animadversum. Iovem *Οὐράνιον*, cuius alterum sacerdotium, per Dorum civitates cultum esse invenimus: quamquam merito mirari subit eundem Müllerum (Dor. I p. 391) qui fiat, ut apud Dores huius numinis cultus vix eum teneat locum, quem apud ceteros

καὶ Διὸς Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ'
ἣν ἂν βούλωνται χώρην· τούτου δὲ μηδένα εἶναι
2 *Σπαρτιητέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ*
ἄγεϊ ἐνέχεσθαι. στρατευομένων δέ, πρώτους ἰέναι
τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄν-

Graecos obtinuerit. Spartanorum regibus antiquitus sacerdotia commissa fuisse testatur quoque Aristoteles Polit. III, 9. Namque hoc ad regiam dignitatem pertinuit, qualem prisca Graecorum aetate constitutam Spartaeque retentam esse accepimus, ut sacris quibusdam publicis, quae ad omnem pertinerent civitatem, reges fungerentur. Unde quoque repetendum, quod reges Spartani ad bellum profecturi Apollini sacra faciebant, atque in ipsis expeditionibus sacrificabant. Conf. Müller. l. l. II p. 90. — *Cr.* conferri vult Apollon. de Construct. II, 31 pag. 184 ibique Bekker. pag. 399.

πόλεμόν γε ἐκφέρειν] Hoc non ita intelligendum, ac si penes reges solos fuerit, bellum indicere quibuscunque placuerit, hoc enim ius apud Dores ad omnem civitatem pertinuit; a qua quando bellum decretum erat, regum arbitrio atque imperio omnia ita commissa sunt, ut, prouti optimum ipsis videretur, agerent, bellumque, quocunque placeret, transferrent, cum ipsi summo essent praediti imperio. Tu vid. potissimum C. O. Müller. l. l. II pag. 104.

ἐν τῷ ἄγεϊ ἐνέχεσθαι] i. e. *piaculari* s. *maximo crimine eum teneri.* Ubi de praepositione *ἐν* repetita (ut VII, 128), alias saepe omissa monuit Valcken. citans Demosthen. c. Aristocr. p. 408, 51. [p. 632, 2 Reisk. Add. In Macartat. p. 1069, 9. Pro Coron. Trier. p. 1231, 15.] Andocid. pag. 12, 26. [pag. 46, 5 Reisk.] Ac satis notum, utroque modo, vel addita vel omissa praepositione *ἐν*, verba *ἔχεσθαι, συνέχεσθαι*, alia id genus poni. Plura dabunt Wesseling. ad Herod. III, 129. Heindorf. ad Platon. Phaedr. p. 223; ad Sophist. p. 346. Et confer quoque nott. ad IV, 131.

ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας] *Centenario* hic offendimur numero, cum vulgo *trecentos* regis stipatores custodesque fuisse narrent, eosque equis vectos, teste Thucydid. V, 72. Herodoto VIII, 124 coll. VII, 205. Müller. l. l. II pag. 241. Itaque nisi vitium irrepsit, ex illis trecentis centum electos fuisse statuamus, praecipuos regis satellites comitesque. Tu vid. quoque de his monentem Kortüm. in Schlosser et Bercht. Archiv. IV pag. 169. Pro *ἐπὶ στρατιῆς* non opus cum Reisk. rescribere *ἐπὶ στρατηΐης*.

δρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς. προ-3βάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι, ὁκόσοισι ἂν ὦν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ

57 ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρηναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἢν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας

domique habeant.

προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι] Tot oves diis immolare poterant Spartanorum reges, quotquot ipsis placuerat pro sacerdotali illa dignitate, qua eos ornatos fuisse modo vidimus. Quos eosdem omnem sacrorum curam per exercitum summo loco habuisse, ex hisce sacris, e pellibus collisque mactatarum victimarum colligi vult C. O. Müller. Dor. II pag. 99. — *ἐξοδίαι* sunt *bellicae expeditiones*, ut bene monet Wessel. citans IX, 26. Aristoph. Nub. 579. Strab. V p. 382 A s. 249 B. Schweigh. citat Lexic. Polyb. pag. 230.

τὰ νῶτα] „Vid. Iliad. VII, 321 et conf. Dammii Lex. Homer. I pag 1565 supra. Plato De Republ. V p. 468 p. 251 Bekk. et Bake ad Posidonii Reliqq. p. 139 seq." *Creuz.*

Cap. LVII.

ἢν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται] *θυσίην δημοτελῆ* cum C. O. Müller. Dor. II pag. 106 seq. de publicis intelligo sacris, quae quis publice ad hoc constitutus, civitatis quasi nomine peragit. Neque enim quod Schweigh. placuit, *θυσίη δημοτελὴς* poterit intelligi sacrificium a privato homine ita institutum, ut populares ille suos vel curiales ad convivium vocet. Magis, opinor, huc facit Demosthenis locus a Wesselingio allatus, in Neaer. p. 739 [p. 1374, 2 Reisk.], ubi *τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ* sunt *τὰ ἱερὰ τὰ τῆς πόλεως*; itemque Philonis Leg. ad Cai. pag. 1031 D., ubi *ἑορταὶ δημοτελεῖς* *festi Iudaeorum dies* coll. Stob. Serm. LXXII pag. 445 T. III p. 86 Gaisf. et Hesych. s. v. *δημοτελῆ* ibiq. Albert. T. I p. 933. Verbum *ποιεῖν* Nostro frequens in sacrorum mentione; ut VI, 108. IX, 19, ubi noster locus non fugit Wesselingium, IV, 60, ubi eodem modo *ἔρδεσθαι*. — Quae sequuntur citat Eustath. ad Odyss. p. 1576, 4 s. 279, 33 pag. 1482, 20 s. 148, 36. — *βασιλέας* et *βασιλέων* dedi pro *βασιλῆας* et *βασιλήων* itemque *τούτων* pro *τουτέων*.

διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα κ. τ. λ.] Hoc ita intelligendum, ut utrique regi duplicem eorum, quae singulis Spartanis obtigerint, portio-

ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προ-
2 βάτων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν·

---

nem adposuerint idque in singulis cibis (τὰ πάντα) observarint, qui mos priscam sane redolet aetatem, qualem Homerus descripsit: de quo, ut bene monuit Wesseling., conf. Eustathius ad Il. p. 72, 20 s. 54, 32 et pag. 682, 50 s. 557, 22. Namque a Lycurgo, ut ferebant, institutus ille mos honoris quandam significationem habuit, teste Xenophonte De republ. Lac. XV §. 4. Add. C. O. Müller. Dor. II p. 106 coll. II pag. 190, ubi inde satis ait perspici agros gregesque habuisse rempublicam Spartanorum. τὰ πάντα non aliter accipiendum atque I, 50. IV, 88, ubi vid. nott. Sic paulo inferius διπλήσια πάντα atque ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι, i. e. in *omnis generis* certaminibus. Attigit quoque Boeckh. in Corp. Inscriptt. Graecc. I pag. 822, coll. Rose Inscriptt. pag. 289. Ad dativi formam δαιτυμόνεσι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 166. Sunt autem οἱ δαιτυμόνες *convivae*, ut I, 73. 119. II, 172. IV, 172. De voce ἑκάτερος monui ad III, 8. σπονδαρχίας regibus tribuit, qui in omnibus conviviis primi libationem faciant s. libationes auspicentur.

νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας κ. τ. λ.] Mensis cuiusque (haec est Herodoti sententia) die primo ac septimo reges ex aerario victimam accipiunt integram, quam in Apollinis aede mactent, itemque farinae medimnum et vini quartarium Laconicum. Vid. C. O. Müller. II p. 106. *Cr.* ad voces ἑβδόμας ἱσταμένου conferri vult Plutarch. Symposs. Quaest. VIII, 1. 2 pag. 958 Wytt. et Valcken. de Aristobul. Iudaeo §. 37 pag. 13—16. τέλειον ἱρήϊον quid sit, notavimus ad I, 183. Inter numina a Doribus culta praecipuum adeoque primarium locum fuisse Apollini nemo nescit, cuius eiusdem sacra hinc per omnem fere Laconiam propagata; ut pluribus demonstravit idem C. O. Müller. l. l. I pag. 249.

καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν] Schweighaeus. in Lex. Herod. suppleri vult μοῖραν s. μερίδα. Equidem h. l. malim cogitare de ea fluidorum mensura, quam vulgo vocant τέταρτον *Quartarium* s. quartam partem τοῦ ξέστου sive *sextarii* et dimidium τῆς κοτύλης s. *heminae*, quae ipsa est dimidium τοῦ ξέστου et quae pro singulis terris quam maxime olim

καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς

variavit: ita ut Noster iure addiderit *Λακωνικήν*. Sex ξέσται efficiunt χόα, decem χόες metretem. Unus fere ξέστης s. *Sextarius* sic satis aequat nostram mensuram, quae vocatur *Schoppen*. Vid. Wurm. De pondd. ratt. p. 128 seqq. coll. 141. 123. *Medimnus*, Atticus si intelligatur, eodem Wurmio auctore pag. 131 seq. 141, sex continuit modios Romanos et convenit cum octava parte mensurae Würtembergicae, cui nomen *Scheffel*, duo Simri et quod excurrit, complectentis. De *Choenice* idem Wurm. l. l. pag. 132. Vulgo quadraginta octo choenices unum medimnum constituere dicuntur.

προεδρίας ἐξαιρέτους] Praecipuam atque a reliquis secretam reges in ludis accipiebant sedem honoris causa. Quo eodem pacto in liberis Graecorum civitatibus haud raro τὴν προεδρίαν concessam esse legimus aut ordinibus quibusdam eminentioribus aut singulis viris de republica bene meritis et hoc honoris titulo ornatis. Conf. I, 54 ibiq. nott. Add. C. F. Hermann. Lehrb. d. Griechisch. Staatsalterth. §. 116 not. 3.

καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι] Mediceus cum aliis προκεῖσθαι. Sed satis vulgatam tuentur hi loci ab edd. allati I, 118. 119. II, 83. VII, 35 itemque Florentini libri auctoritas. Attigit quoque Herodotea Eustathius ad Il p. 405, 21 s. 307, 18, ubi pro προσκεῖσθαι dicit γέρας εἶναι. Hinc Larcherus Gallice sic reddidit: „*c'est une de leurs prérogatives*". Vocantur autem πρόξενοι, qui publice constituti aliarum civitatum excipiant legatos eosque omnibus rebus necessariis instruant. Quod ipsum cum proprie regum esset, eorum loco ab iis προξένους esse constitutos suspicatur C. O. Müller. Dor. II pag. 103. 104., qui hocce ius regum inde repetitum vult, quod omnino regum fuit summa potestas in iis omnibus, quae ad res externas spectabant sive ad rationes, quae Spartanis cum aliis Graeciae civitatibus intercedebant. Ipsos προξένους in aliis quoque Graeciae civitatibus constitutos novimus. Notavit ad h. l. Wesselingius. Plura dabit C. F. Hermann. l. l. §. 116 not. 4. Glossa Herodotea ad h. l. πρόξενοι· οἱ προστάται πόλεων καὶ φροντισταὶ καὶ ξένους ὑποδεχόμενοι. *Cr.* conferri vult Boissonadii Comment. ad Inscriptt. Actiac. ad calcem Holst. Epistoll. p. 440 seq. Tu add. Westerm. De publicc. Atheniens. honoribb. (Lips. 1830) p. 41, qui recte hoc Laconum munus honorarium dixisse videtur, quod minus bene, opinor, ad peregrinos propter ξενηλασίαν

ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο 463
ἑκάτερον· οἳ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελ-
φοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια.
3 μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀπο-
πέμπεσθαί σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνι-
κας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· παρεοῦσι δὲ δι-
πλήσια πάντα δίδοσθαι· τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς
4 ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
μαντηΐας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνει-
δέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους

---

diligentius custodiendos retuleris. — Ullrich. (de proxen. p. 49) hunc quoque locum attulit, obscurum illum quidem, ut perhibet, et unicum, qui non eam normam, ad quam ceterorum populorum Graecorum exigerentur proxeni, suppeditet.

καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι κ. τ. λ.] Retulit hinc Timaeus in Lex. Platon. pag. 227, ubi Herodoti locus non fugit doctum interpretem. Add. Eustath. ad Il. I pag. 55, 44 s. 42, 7. et de Pythiorum magistratu disserentem C. O. Müller. Dor. II pag. 18. Qui magistratus pertinuit ad Pythici oraculi vim in omnes Dorum res ac praecipue in Spartanorum res et publicas et privatas, de quâ diximus ad V, 42. 63, oracula enim rite Spartam ad reges perferre, omnemque eam, quae Spartanis cum oraculo Delphico intercessit, rationem arctissime tueri Pythiorum erat, quorum hinc summa dignitas atque auctoritas, quâ regum essent assessores atque contubernales, et proximum adeo secundum illos locum occuparent. Quin ipsius Gerusiae assessores fuisse haud iniuria e Cicer. De divinat. I, 13 colligunt.

σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια] Confert C. O. Müller. Dor. II pag. 105 Homericum *δήμια πίνειν* Iliad. XVII. vs. 250 idque refert ad epulas publicas, sumtibus publicis erogari solitas in festis publicis. Quibus opponuntur *τὰ δεῖπνα*, quae privatorum sunt epulae, sive *συσσίτια*, singularum gentium s. familiarum epulae, eodem observante Müller. l. l. pag. 106 not.

τὰς δὲ μαντηΐας τὰς γινομένας] Supra II. 57. 83 *ἡ μαντηΐη* est ratio oracula s. vaticinia edendi. Hoc autem loco ipsa indicantur *vaticinia*, a Delphico deo Spartanis edita et a regibus, quibus a Pythiis oraculorum hinc consciis traduntur, custodita. Pertinet hoc ad sacerdotalem illam regum dignitatem, de quâ vid. nott. ad VI, 56.

δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα] Neminem fugit consulto Nostrum

*τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθέ-
νου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἢν μή περ ὁ πα-
τὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι.
καὶ ἤν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων* 70
*ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι
γέρουσι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα· ἢν δὲ μὴ*

---

addidisse *μούνους* et *μοῦνα*, *solos* reges in *solis* hisce causis ius dicere affirmaturus; nam Spartae et gerusia et alii magistratus ius dicebant litesque disceptabant de iis rebus, quarum cura publice iis permissa erat. Quae vero a solis regibus dirimebantur causae, tres proferuntur: de filia omnium bonorum paternorum haerede, cuinam scil. illam nubere oporteat, deinde de adoptione; quod utrumque ad civium salutem gentisque conservandam integritatem (quod summi momenti Graecis fuisse constat) quum pertineret, summis quoque magistratibus, qui reges erant, permissum fuit. Nec aliter Athenis invenimus, regibus abrogatis, ad archontem eponymum, qui curam gerebat omnium istiusmodi filiarum, hoc idem ius translatum fuisse. Monuit C. O. Müller. Dor. II p. 103, cum quo eodem tertium illud, causas de viis publicis conservandis, opinor, atque tutandis, dirimendas ad militare regum imperium referre licet et ad rationes cum aliis civitatibus servandas ac tuendas.

πατρούχου τε παρθένου πέρι κ. τ. λ.] Hoc ita intelligendum, ut, si de nuptiis filiae orbae a patre nondum desponsatae lis fieret, pluribus scil. eam sibi vindicantibus eiusque matrimonium postulantibus, reges litem diiudicarent. Dicitur enim *πατροῦχος παρθένος*, filia *ὀρφανὴ καὶ ἐπίκληρος* (ut Timaei utar verbis Herodotea respicientis pag. 208 add. Kortüm in Schlosser. et Bercht. Archiv. II pag. 162), *ᾗ προσήκει τὰ τοῦ πατρὸς ἔχειν*: quocum alios grammaticos veteres consentire observat Ruhnkenius l. l., alias quoque appellationes afferens, quibus apud Dores atque apud Atticos talis virgo vocabatur. Hinc verba *ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν* valent: *cuinam conveniat illam habere* s. *in matrimonium ducere.* Vid. II, 35 ibiq. nott. VI, 65.

ἢν μή περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ] In uno cod. exstat: *ἢν ἡ μήτηρ ἢ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγ.* idque secutus est Valla. Nequaquam recte, quum, ut bene monuerunt Wesseling. et Valcken., matris nulla auctoritas, nullum ius in filiarum sponsalibus. Conf. Eurip. Androm. 987.

παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι] i. e. *assident senum concilio de rebus publicis delibe-*

ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τι-
58 θεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρ-

Honores defunctis regibus tri-

---

ranti. Nam βουλεύειν eorum est, qui ad concilium illud sive βουλὴν, cui publicarum rerum cura permissa est, pertinent; unde non mirum, βουλῆς nomine in civitatibus liberis summo loco constitutum, Spartanorum quoque illud concilium, quod γερουσίας appellatione vulgo est notum, subinde designari, monente C. O. Müller, Dor. II pag. 91 seqq. 94. 102. Tittmann. Staatsverf. pag. 117. Viginti octo constitit gerusia senatoribus, quibus, ut integer fieret perfectusque numerus, duo accedebant reges praesides. Qui numerus triginta senatorum congruit cum dierum numero mensis cuiusque in anno lunari, qualem Spartanos olim habuisse credibile est. Et quis nescit quantam omnino res lunares in omnia Spartanorum instituta sacra et profana habuerint vim? — In proxime seqq. τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας dixit, opinor, eos senatores, qui regibus proximi erant genere.

δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ τὴν ἑωυτῶν] Schweighaeus. praeeunte Wessel. haec verba ita accipit, ut in regum absentia unus e senatoribus, genere regibus proximus et eorum vice quasi constitutus, duo pro duobus regibus tulerit suffragia, tertiumque suum ipsius. In quâ interpretatione unus me offendit pluralis numerus προσήκοντας, quo ipso Noster declarare voluisse videtur, in *duorum* regum absentium locum *duos* quoque successisse senatores, qui pro *duobus* regibus *duo* tulerint suffragia *tertiumque* suum ipsius addiderint. Neque enim hoc ex loco id effici posse puto, ut bina singulis regibus suffragia fuisse dicamus, ita ut qui eorum vice functi sint senatores, eorum quisque *trina* tulerit suffragia, *bina* pro rege et *tertium* suum ipsius. Quam falsam quorundam iam antiquitus fuisse opinionem, (bina sc. suffragia tulisse singulos reges Spartanorum), arguit Thucydides I, 21: a quo ipso Herodotum tangi si qui putent, cogitent illi velim, neque Herodotum tale quid, quod a Thucydide notatur, enuntiare, neque etiam utrumque scriptorem sibi cognitum fuisse videri, ut bene monuit Dahlmann. Herod. pag. 218 seqq. De reliquis conf. etiam C. O. Müller. l. l. II pag. 102.

Cap. LVIII.

Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι] τοῖσι cum recentt. edd. restitui auctoritate librorum vetustorum. Bekkerus scripsit:

τιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιϊοῦσαι, λέβητα κροτέουσι.
2 ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης
ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε 464
καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι
3 ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὦν βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θα-
4 νάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος,

buti, haud dissimiles moribus Persarum.

ταῦτα μὲν ζώουσι (pro vulg. ζῶσι) τοῖσι βασιλεῦσι et in seqq. τωὐτῷ νόμῳ. Paulo inferius τὰ μέτωπα omittit cum aliis. Ad voces ἐκ τοῦ κοινοῦ conf. nott. ad V, 109. — ταῦτα hic ad antecedentia pertinet, τάδε ad sequentia, ut VI, 53.

λέβητα κροτέουσι] Codd. quidem λέβητας; quo tamen vix opus. Eundem morem in rege Laconico mortuo attigit Schol. Theocrit. II, 36. Pro γίνηται, quod Schaefer. et Matth. retinent, dedi γένηται quod Florentinus atque Sancrofti liber suggerebat. In seqq. verbo καταμιαίνεσθαι (i. e. *contaminari*) vix aliud quidquam atque *luctus* indicatur; ut sane mirari subeat, in rege mortuo talia fieri, quae in privatorum luctu prorsus indicta erant. Bene ad h. l. Schweighaeus.: „Nota Romanorum formula: *luctu squalere*, *in luctu et squalore esse*. Nescio an eodem pertineant οἱ μιασμοὶ, quibus in privatorum hominum obitu abstinere Spartani, ex Lycurgi legibus, debuerunt, referente Plutarcho in Institutt. Laconn. p. 238 D.“ — In seqq. dedi βασιλέων pro βασιλήων et τῷ αὐτῷ pro τωὐτῷ, quod Schaefer., Matth. et Bekker. retinuerunt, et infra αὐτῶν pro αὐτέων.

ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος κ. τ. λ.] „Sic ista capienda iudico: *necesse est ut*, *praeter Spartiatas*, *funus vel inviti comitentur ceterarum urbium Laconicarum incolae certo numero.* — ἀριθμῷ significat *certo numero* vel *definito*. Lucian. T. III p. 302. T. I p. 750, 57. Thucyd. II, 72.“ *Valcken.* Equidem iungo τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς, ut *coactos* quosdam e perioecis *eosque certo ac definito* numero adesse debuisse cogitemus. Neque enim placet Werferi ratio (Actt. phill. Monacc. I p. 240 seqq.) genitivum τῶν περιοίκων ad ἀναγκαστοὺς referri posse negantis, nec magis accedam C. O. Mül-

χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀνα-
5γκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τούτων ὦν καὶ τῶν
εἱλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέω-
σι ἐς τὠυτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυ-
ναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμω-
γῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ
ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι
6ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀπο-
θάνῃ, τούτῳ δὲ εἴδωλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ

---

lero Dor. II, 99 iungenti τῷ ἀριθμῷ τῶν περιοίκων et dativum ἀριθμῷ revocanti ad δεῖ; quocum dativo quî convenire possit accusativus ἀναγκαστοὺς, perspicere haud valeo. Nec denique audiamus Pauwium pro ἀναγκαστοὺς reponentem ὀνομαστοὺς i. e. *honoratiores, nobiliores.* Tu conf. geminum Aeliani locum V. H. VI, 1, ubi de Spartanorum in Messenios perioecos acerbitate: τὰς ἐλευθέρας (γυναῖκας) εἰς τὰ πένθη βαδίζειν ἠνάγκαζον καὶ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ μηδέν σφισι προσήκοντας νεκροὺς κλαίειν. — Verbis ἐκ πάσης Λακεδαίμονος hic indicari τὴν Λακωνικὴν *Laconicam terram*, ut VII, 234 recte monet Schwgh. Cuius incolae maximam partem sunt οἱ περίοικοι, a Spartanis aeque diversi atque ab Helotis, servis publicis, liberi prorsus homines nisi quod Spartae imperio parent, terram Laconicam colentes et habitantes, unde et ipsi dicti Λακεδαιμόνιοι atque Λακωνικοὶ, nominis huius significatione latius repente, et ab ipsis Spartanis, quibus peculiariter convenit, ad reliquos etiam regionis incolas traducta. Ipsum nomen περιοίκων tulerunt, respectu habito urbis primariae Spartae, circa quam terram incolant Laconicam. Post Valcken. ad IX, 11 plura de his perioecis monuerunt C. O. Müller. l. l. II p. 21 seq. Wachsmuth. Hellen. Alterth. I, 1 p. 161. Kortüm. in Schlosser. et Bercht. Archiv. IV pag. 160 seqq.

καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων] Haec verba, a Schaefero, aliis deleta, merito nunc restituta sunt, probante quoque C. O. Müller. l. l. II p. 99. Sunt enim tria Laconiae incolarum genera, helotae, perioeci ac denique ipsi Spartani. — In seq. quoque restituimus cum Schweighaeuser. et Gaisford. τὰ μέτωπα, quod omisit Bekker. Hae voces a Sancrofti codice absunt, sed in reliquis libris comparent. Ad ipsum argumentum loci conf. quae collegit Dorvill. ad Charit. p. 411. Lips. Eodem sensu κόπτεσθαι II, 61. Ad verba: οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ cf. VIII, 99.

ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ — τούτῳ δὲ εἴδωλον σκευάσαντες]

7 ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέ-
κα ἡμερέων οὐκ ἵσταταί σφι, οὐδ' ἀρχαιρεσίη
59 συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμ-
φέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀπο-
θανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεύς, 1
οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων
τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρ-
σῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον

Alia instituta Spartanis cum Persis,

Sensus est: effigiem regis mortui comparabant eamque in lecto bene strato efferebant, si nempe cadaver Spartam referri haud commode potuit. Quam effigiem honoris causa factam esse tradit C. O. Müller. Handb. d. Archaeolog. §. 88 not. coll. Dor. II p. 98 seq., ubi de publica mortui principis expositione in effigie, quae lecto superimposita fuerit, hic cogitari vult beneque adiecit, quaecunque regibus mortuis hic tribuantur, ea ad heroum cultum potissimum pertinere; ita ut hosce reges pro heroibus quasi haberi omnibusque officiis, quae Herculi ipsi eiusque generi praeberi fas esset, ornari oporteat. De verbo *θάπτειν* conf. nott. ad V, 8. Ob particulam *δὲ* iteratam vid. Buttmann. Excurs. ad Demosthen. Mid. p. 150.

ἀγορὴ — οὐκ ἵσταταί σφι] i. e. *intra decem dies neque ad concionem conveniunt, neque ad magistratus eligendos.* Schwgh. vocem *ἀρχαιρεσίαν* de magistratuum consessu interpretatur. Alias magistratuum est creatio. Vid. Moeris pag. 10 seq. Suidas I p. 341. Hesych. I p. 562. Atque in hunc sensum etiam Glossa Herodotea: *ἀρχαιρεσίη· τὸ πρὸς χάριν πολλοῖς ζῆν καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.* Quibus iisdem verbum *ἀρχαιρεσιάζειν* apud Hesychium l. l. exponitur. *δέκα ἡμερέων* dictum ut I, 115, (ubi cf. nott.) *τριῶν ἡμερέων.*

Cap. LIX.

Συμφέρονται] i. e. *conveniunt, consentiunt*, ut I, 173. II, 44. 79. 80. IV, 159. Ad verbum *ἐνίστηται* conf. nott. ad III, 67. Hinc mox *ὁ ἐσιὼν* scil. *τὴν ἀρχὴν ingrediens munus.* — Mox dedi *μετίει* pro *μετιεῖ*, ut saepius antea, itemque *προσοφειλόμενον*, quod cum aliis obtulit Florentinus, pro *προοφειλόμενον.* — Ad vocem *δημοσίῳ*, ubi vulgo supplent *ταμιείῳ* (cum de publico s. *aerario* dicatur), conf. Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. p. 461. Ad argumentum loci cf. Kortüm. in Schlosser. et Bercht. Archiv. IV pag. 163, qui bene h. l. distingui ait inter regis atque aerarii debitores, si quidem praeter allodia regibus,

60 φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρωΐας τέχνας· καὶ αὐλητής τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληΐουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

aut Aegyptiis communia.

61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς

Ariston, rex Spartae, cum duas deinceps uxores steriles

---

tanquam civibus eminentioribus assignata, aliorum quoque fundorum ad Spartanorum civitatem aut ad templa pertinentium cura regibus esset permissa.

Cap. LX.

ἐκδέκονται τὰς πατρωΐας τέχνας] Conf. Eustath. ad Il. p. 538, 38 s. 408, 22 pag. 808, 16 s. 729, 9. In Aegypto Sesostridis ex instituto invaluisse fertur, ut filius patris artem acciperet nec ullam aliam ei tractare liceret. Conf. Diodor. I, 74 et Dicaearch. in Schol. Apollon. Rhod. IV, 273: quae attulit Wesseling. Ad Laconum instituta pertinet, quod legitur VII, 134.

οὐ κατὰ λαμπροφωνίην κ. τ. λ.] Restitui *ἐπιθέμενοι* a Schaefero, quem Matthiae sequitur, mutatum in *ἐπιτιθέμενοι*. Bekker. retinuit *ἐπιτιθέμενοι*. Sensus loci hic fere est: *neque alii* (ob vocis claritatem) *accedentes* (ad praeconis munus) *eos* (i. e filios praeconum) *excludunt* (ab hocce praeconis munere) *sed secundum patria instituta id exsequuntur*, cum scil. filius semper suscipiat patris praeconis artem, neque omnino quaeratur, num par sit huic muneri an impar. Ad vocem *λαμπροφωνίην* Cr. confert. Platon. Phileb. p. 51 pag. 163 Stallbaum., qui ex Aristotele affert, voces *λαμπρὰς* vocari, *ὅσαι πόῤῥω διατείνουσι καὶ πάντα πληροῦσι τὸν συνεχῆ τόπον*, idem bene memor Herodotei loci et verbi *λαμπροφωνεύεσθαι*, quo Moeris pag. 436 explicat verbum Demostheni, aliis frequentatum *λαρυγγίζειν*.

Cap. LXI.

Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα κ. τ. λ.] Hoc annectendum iis, quae cap. 50 enarrantur, longiori digressione de Spartanorum regibus interrupta. Ad *διέβαλε* conf. VI, 50.

2 φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστή- 465
σας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι
τῆς βασιληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν
3 ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ
γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ
οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος,
4 γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φί-
λος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν
ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγ-
χανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ
γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης
5 γενομένη. Ἐοῦσα γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ
τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα,

duxisset, tertiam, mulierem longe formosissimam, (quem faciei decorem infanti olim Helenae a nutrice exoratae numen impertierat)

καὶ ἄγῃ χρεώμενος] ἄγη vulgo reddunt: *invidia, odio;* Larcherus reddit: *jalousie.* Tu vid. Suidam I p. 27 atque Etymol. p. 9 s. pag. 8 Lips. Vox Homerica, de quâ post Valck. Creuzer. (Commentt. Herodd. p. 225) Apollon. Lex. Hom. p. 17 Toll. pag. 6, Huschke in Matthiae conferri vult Miscellan. philoll. pag. 35.

ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος] i. e. *hinc ansam arripiens contra ipsum agendi*, aditum sibi parans ad illum munere regio privandum. Neque enim ob Polluc. II, 200 de *actione quae intenditur in* Demaratum cogitem, nec magis placet, quod Schweigh. praefert, ut ἐπίβασιν intelligamus *fundum s. fundamentum, cui quis insistit, indeque argumentum, quo quis nititur*, ut infra VI, 65 ἐπιβατεύειν, et apud Appian. B. C. I, 67 ἐπίβασις. — De Aristone conf. I, 67 et ad verba οὐ γὰρ συνεγινώσκετο κ. τ. λ. Matthiae Gr. Gr. pag. 1079. Mox τούτων dedi pro τούτου, libris sic iubentibus. Bekker. τούτου dedit.

τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα] i. e. *cui maxime deditus fuit, quocum omnium maxime coniunctus fuit.* De verbo προσκεῖσθαι cf. nott. ad I, 133.

καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη] Eadem de re Pausan. III, 7 §. 7 atque Schol. Aristoph. Vesp. 1071. Quibuscum comparanda, monente *Cr.* in Commentt. Herodd. pag. 249, quae de Lamia, quam Iunonis iracundia ex pulcra foemina in foedam converterat, narrat Schol. Aristid. pag. 18 Frommel. Quo eodem monente *Cr.* Herodoti vestigia legisse videtur Iamblich. in Babylonn. apud Photium cod. 94 p. 132 seq.

οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα] Cum Spartae omni-

καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὁρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦ- 6 *τα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιάδε. ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ᾽ ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλευμένῃ, ὕπερθε τοῦ Φοιβηΐου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὤγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι* 7 *τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ τι φέρει ἐν τῇ*

---

um civium bona aequata essent, quaerunt h. l. quî fieri potuerit, ut *divitum* parentum filia memoretur: nisi iam tum a Lycurgi institutis Spartanos descivisse putemus. Addo alterum ex VII, 134, ubi viri Spartani commemorantur nobiliores (*φύσει γεγονότες εὖ* i. e. generosiori stirpe oriundi) iidemque *χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα* i. e. *opibus, divitiis eminentes.* Unde satis patet, quod etiam aliunde cognitum habemus, minime eam bonorum aequalitatem Spartae fuisse, quam vulgo somniant.

συμφορὴν — ποιευμένους] Conf. nott. ad V, 5. In proxime seqq. *ἐπιφράζεται* est: *comminiscitur, excogitat.* Conf. IV, 200. VI, 133.

ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν] Therapnes in oppido Helena atque Menelaus sepulti ferebantur, indeque divinis honoribus affecti pieque culti, teste Pausan. III, 19 §. 9. Namque in priscis Laconiae numinibus maxime celebrata Helena, quam, ad lunares deas relatam, *Venerem - Lunam* interpretantur, interpositam hisce regum Spartanorum rebus. Plura *Cr.* in Symbol. III p. 38. IV p. 150 seqq. 458, qui idem in Commentt. Herodd. pag. 250, de his ita disserit: „Quando ipsa luna nunc nubila est, tristis ac foeda, nunc serena, hilaris ac formosa; nil mirum eius beneficio ac potestate variari esse traditam formam puellae Laconicae, cuius nutrix Helenae-Lunae supplex eam gratiam poposcerat.“ Atque huius deae cultum non aliter atque Dioscurorum sacra ante Dorum invasionem per Laconiam floruisse et postea ad recentes advenas transiisse, nunc quidem satis constat. Quo tempore ante Spartam conditam in Laconia Amyclas atque Therapnem maxime eminuisse tradunt non longe remotas ab ipsa Sparta, primarias et antiquissimas Achaeorum sedes, multis quoque artis monumentis insignes. Plura C. O. Müller. Dor. I p. 92 seq. *τὸ Φοιβεῖον* non procul a Therapne collocat Pausan. III, 20 §. 1, ibique etiam Dioscurorum com-

8 ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φορέει. τὴν
δὲ κελεῦσαί οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆ-
σθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύ-
9 ναι· τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶ-
σαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέ-
σθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν
δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς
καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν.
10 ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν τὸ εἶ-
δος. Γαμέει δὲ δή μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην
Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φί-
62 λος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς 466
ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτός τε τῷ
ἑταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δωτίνην

priori marito per dolum abductam matrimonio sibi iungit.

---

memorat fanum, ubi Enyalio sacra faciant ephebi. Ad locutionem: ἐν τῇ Θεράπνῃ καλευμένῃ (i. e. *quae dicitur*) *Creuz.* conf. Ast. ad Platon. Remp. VI, 7 pag. 540.

δεῖξαι] Quod h. l. et paulo infra restituimus, itemque ἐπιδεῖξαι, vulgo δέξαι et ἐπιδέξαι contra libros scriptos. Ad locutionem [ἀπειρῆσθαι — μηδενὶ ἐπιδεικνύναι conf. III, 128. Mox pro καταψῶσαν in Glossa Herodotea est ψῶσαν· θάλπουσαν.

Cap. LXII.

Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε] *Istius mulieris amor Aristonem pungebat.* In Glossar. [Herodot.] et Suidâ ἔκνιζεν redditur ἔδακεν, adhibitum etiam VII, 12. Sed, ut hîc, saepe designat Sophocli dictum ἔρωτος δῆγμα: Xenoph. p. 516, 13 [Sympos. IV, 28. Lex. Xenophont. II pag. 757] κνῆσμα. Vid. Schol. in Aristophan. Plut. 975. In amore γλυκὺς ὀδοὺς ὁ τοῦ πόθου δάκνει, Lucian. II p. 400. Plut. I p. 602. [Agesil. 11] ἔκνιζεν αὐτὸν οὐ μετρίως ὁ ἔρως. „Aptissima dedit ὁ πάνυ in Miscell. Obs. VI p. 303.“ *Valcken.* Creuz. in Commentt. Herodott. p. 226 his addit A. Matthiae ad Hom. Hymn. p. 441. Ilgen. ad Hermesianact. Eleg. in Opuscc. philoll. Vol. I p. 291. Ast. ad Pindar. in Commentt. societ. philol. Lips. II, 1 pag. 22. Xenoph. Memor. III, 11, 3, ubi de animantibus ὑποκνιζόμενοι. Pindar. Pyth. X, 60 (94): καὶ γὰρ ἑτέροις ἑτέρων ἔρως ὑπέκνισε φρένας, ubi Tafel. conferri vult Boissonad. ad Aristaenet. Ep. II, 1, 619. Alia quaedam vid. notatt. ad Herodot. VII, 10 §. 5.

ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν] Observat C. O. Müller. Dor. II p. 195 hoc per Lycurgi leges

δώσειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἓν τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος
ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως
2 τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ
τῇ γυναικὶ, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα,
καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν.
3 μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὅ τι
δὴ ἦν, τὸ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ
Ἄγητος. καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι
παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα
4 ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου
τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέν τοι
τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει
ἀπάγεσθαι.

63 His parentibus nascitur Demaratus, a patre primum, quod partu nimis cito editus videretur, pro genuino habitus.

63 Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν
δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καί τίς οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ
2 μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ

---

fieri sane potuisse, ut de suo quisque peculio dona invicem sibi mitterent, cum ipsos fundos singulis gentibus aequa portione assignatos alienare minime liceret. — In seqq. ad verba ἀμφὶ τῇ γυναικὶ conf. Matth. Gr. Gr. p. 1158.

ὅρκους ἐπήλασαν] De hac locutione vid. ad I, 147 nott. Citat Herodotea Eustath. ad Il. p. 70, 43 s. 53, 27. — Ad usum verborum ἀπάγεσθαι et ἐσάγεσθαι cap. sequent. tenenda sunt, quae de verbo ἄγεσθαι hac in re usurpato aliquoties monuimus. Conf. nott. ad IV, 78. — ἀπίει dedi pro ἀπιεῖ, ut VI, 59.

Cap. LXIII.

ἀποπεμψάμενος] *a se dimittens.* Tu vide, quae ad V, 39 citavimus.

καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη] Haec e vulgari veterum opinione dicta, quam infra quoque VI, 69 tenuit Noster, et de qua plura Gell. N. A. III, 16. Cum enim in *lunari* veterum anno novem menses expleant dies 265, in *solari* nostro dies 274, hinc factum, ut plerumque *decem* graviditatis menses apud veteres sumerentur. Vid. nott. ad VI, 69.

ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων] Pausanias III, 7, 7, eadem in re: καὶ αὐτῷ μετὰ τῶν ἐφόρων καθημένῳ ἐν βουλῇ ἦλθεν οἰκέτης ἀπαγγέλλων. Herodotum si sequa-

δὲ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, „Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς ηὔξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν

---

mur, ille *sedit in consessu cum ephoris*; nam θῶκον ille posuit Homerum imitans, in Odyss. V, 3: οἱ δὲ θεοὶ θῶκόνδε καθίζανον, ubi Eustathius p. 1520, 37 interpretatur τὸ ἐκκλησιάζειν, refragante Nitzsch. pag. 4, qui non tam de solemni deorum conventu quam de familiari solitoque deorum conventu s. consessu hoc accipi vult. *Creuzer.* de voce δῶκος consuli voluit Apollon. Lex. Homer. p. 354 ibique Villois. et Toll., ubi θῶκον Grammaticus exponit τὸ συνέδριον. Itaque videtur h. l. intelligenda Ephororum curia τὸ τῶν ἐφόρων ἀρχεῖον, τὸ Ἐφορεῖον, ubi Ephori considebant atque etiam communiter epulabantur, exteros legatos recipiebant, alia curabant munia. Vid. Xen. Ages. I, 36. Paus. III, 11 §. 2. 8. Aelian. N. A. XI, 19 fin. et C. O. Müller. Dor. II p. 125, qui hocce ἀρχεῖον ephororum cum Atheniensium prytaneo comparat.

καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλεόμενος] Ad verbum συμβαλλεόμενος conf. I, 66. III, 68 ibique nott. et ad ἐπὶ δακτύλων Gronov. Lectt. Plautt. p. 222. Apud veteres enim more receptum erat, ut in quibusvis rebus computandis uterentur digitis, bene monente Larchero, qui citat Iuvenal. X, 248, (ubi consul. interprett.) et Iacobs. ad Anthol. Gr. II P. 3 (Tom. X.) p. 242. Hinc Bedae tractatus de Computu vel Loquela per gestum digitorum, Opp. I pag. 572. At de istiusmodi computu artificioso hic nullus sermo, ubi de simplici quae per digitos fiebat, computandi ratione agitur.

Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη] De optativi ratione vid. Matth. Gr. Gr. pag. 977 et de ipso responso cf. Pausan. l. l. Haec enim diiudicanda e summa Spartanorum cura, iustam ac legitimam regum prolem ut susciperent; quâ de re diximus ad V, 39.

πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα] „*Tamen id nil curarunt.*“ Ita Hoogeveen. ad Viger. pag. 139. Add. Herod. VII, 150. Mox pro vulg. αὔξετο, quod Bekker. retinuit, equidem cum Gaisford. edidi ηὔξετο, quod Sancrofti liber suppeditabat.

τὸ εἰρημένον μετέμελε] Attigit Matth. Gr. Gr. pag. 658. Apud Pausaniam l. l. legitur: τοῦτον μὲν δὴ τῶν εἰρημένων μετάνοιά ἔλαβεν ὕστερον. Ad dativum οἱ in proximis verbis

4 Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, διὰ τόδε· πρότερον τούτων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη.

64 Χρόνου δὲ προϊόντος, Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληΐην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληΐης, διὰ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγα-

Quo praetextu utens Cleomenes, avidus vindictae ob iniuriam sibi in expeditione et Attica [5, 75.] et Aeginetica [c.

οἱ ἐνόμιζε εἶναι conf. nott. ad I, 34, ne plura.

Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο] Quo quidem nomine declarare voluit *Votis populi expetitum*. Hoc enim vox *Demarati* sonat. Cf. VII, 101. Spectat huc Eustath. Od. p. 1567, 55 coll. ad Il. p. 1116, 62 s. 1157, 26 et ad Odyss. III, 414 pag. 135 Bas. Longiorem locum Procli inediti de vario nomina imponendi genere ac modo attulit Creuzer. in Commentt. Herodd. pag. 227, qui idem in libro De arte histor. Graecorr. pag. 52 Graecos in nominibus imponendis id plerumque secutos esse ait, ut ipso nomine memoria alicuius rei conservaretur et ad posteritatem propagaretur, vel ipsius infantis conditio futura respiceretur. — Mox dedi τούτων et βασιλέων pro τούτων et βασιλήων. — Ad locutionem διὰ πάντων cf. I, 25. V, 67 ibiq. nott.

ἀρὴν ἐποιήσαντο] Citat Thomas Mag. p. 108 probaturus, ἀρὰν non solum esse κατάραν verum etiam εὐχήν (*votum*). Hinc apud Hesych. I p. 507: ἀρά· εὐχή, κατάρα, βλαβή.

Cap. LXIV.

ἔδεε δὲ — καταπαῦσαι] i. e. *in fatis, ut videtur, constitutum erat, ut haec, ubi cognita essent, regno exuerent Demaratum.* Sic ἔδεε V, 92 §. 4, ubi vid. nott. ἀνάπυστα eodem sensu IX, 109. VI, 66, ubi Homericum atque Orphicum hoc esse observat Creuzer. Comm. Herodd. p. 231 citans Gesner. et Hermann. ad Orphei Argon. (1159) 1166. Eustath. ad Odyss. XI, 274 p. 434 infr. Bas. et Apollon. Lex. Homer. p. 135 Toll. ibiq. Villois.

διὰ τὰ — διεβλήθη] i. e. *quia Cleomeni valde offensus erat Demaratus, tum prius, quod exercitum Eleusine ille abduxerat* (Conf. V, 75), *tum vero etiam illo ipso tempore* (VI, 51. 61), *quo Cleomenes adversus Aeginetas, qui Persarum partes ceperant, traiecerat.* Sancrofti liber exhibet διὰ τὸ, reliqui

γὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομέ-
65 νεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεταί οἱ ἐπ'
2 Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς
3 τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας, καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ

50. 51. 61.] factam, Leutychidem subornat, qui Demaratum, quasi Aristone non genitum, Spartanis legitime imperare iureiurando interposito neget.

---

codd. διὰ τά, quibus invitis Struve Spec. I pag. 35 eiici vult sive τά sive τό, cum διά ponatur pro δι' ἅ, ut κατά pro καθ' ἅ. Eam enim pronominis formam, quae a consonante exorditur, negat excipere posse praepositionem διά. Nos librorum vetustorum auctoritatem deserere non sumus ausi. Ad verbum διεβλήθη cf. nott. ad V, 35. De quo Wesseling. hic conferri vult Euripid. Hec. 863. Iphigen. in Aul. 1372 et Duker. in Thucyd. VIII, 82. *Cr.* addit Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I pag. 299 seq.

Cap. LXV.

τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος] Nomen Ἄγιος, quod omnes codd. praebent, vitiosum videtur Wesselingio, quum VIII, 131 in serie familiae Leutychidis pro Ἄγιος reperiatur Ἡγησίλεω nomen, qui idem Spartanorum sermone Ἀγεσίλαος, quem eundem avum habuit Demaratus, Aristonis filius; unde consequens, fratres patrueles fuisse Leutychidem et Demaratum. Qui Leutychides ab Herodoto vocatur, apud Thucydidem I, 98 est Λεωτυχίδης. De ipso Leutychide plura Wyttenbach. a *Cr.* laudatus, in Animadverss. ad Plutarch. Mor. I, 2 pag. 1177 seqq. — Ad formulam ἐπ' ᾧ τε sequente futuri indicativo conf. III, 83.

ἦν ἐχθρὸς — μάλιστα γεγονὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε] Quae ad verbum sic reddere licet: „*Erat Leutychides Demarato inimicus, ut qui quam maxime* (inimicus) *erat factus ob hancce rem.* Ante vocem μάλιστα Valcken. praeponi vult τά s. ἐς τά, ut VI, 63. 89. I, 20 coll. II, 147. At scripti libri non addicunt. — De verbo ἁρμόζεσθαι conf. nott. ad III, 137.

φθάσας — ἁρπάσας] Structuram verbi φθάνειν attigi ad IV, 136. Quod vero Demaratus virginem prius *rapuisse* ac tum uxorem tenuisse dicitur, id, notante C. O. Müller. Dor.

τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυ- 95
μίης, ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς „αὐτὸν οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων,
4 „οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε, ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, ἀπώ- 1
5 μοσε, φὰς „οὐκ ἑωυτοῦ εἶναι.“ τούτου δὴ ἐπιβα-

II p. 282 seq. explicandum e Laconum more, quo nuptiae, quas sponsae pater ante concesserat, fiebant per raptum. Qui mos postea, ut videtur, obsolevit.

τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης] i. e. *consilio Cleomenis s. sollicitante, instante Cleomene.* Ad verba κατόμνυται Δημαρήτου i. e. *iurat contra Demaratum,* refero seqq. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην (*post hoc iuramentum*), ita ut his verbis antecedentia simpliciter repetantur. Neque enim in Herodotum cadere putem, quae ex Attici fori consuetudine huc translata volunt veteres Grammatici, teste Eustath. Herodotea citante ad Odyss. p. 1660, 51 s. 400, 24, ubi scil. et actor et reus iurabat, ille vera se prolaturum, hic vera se defensurum; quod utrumque iuramentum vulgo ἀντωμοσία vel διωμοσία dicebatur (conf. Creuzer. Commentt. Herodd. pag. 229. C. F. Hermann. Lehrb. d. Griech. Staatsalterth. §. 141 not. 3). Item infra V, 69 (ἐγὼ δὲ κατωμνύμην) tale quid valere non existimem.

οὐκ ἱκνεομένως] i. e. *non legitime.* Glossa Herodotea itemque Gregor. Corinth. De dial. Ion. §. 156 pag. 548. Schaef. exponunt οὐ προσηκόντως οὐ καθηκόντως, quum, ut notat Valcken., rex sit legitimus, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν (τὴν βασιληΐην) VI, 57. Plura de hac voce idem addit Valcken. et Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. I pag. 104 seq. a Cr. citatus. Sic infra VI, 84: ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἱ κ ν ε υ μ έ ν ο υ et VI, 86 §. 1 ἐν χρόνῳ ἱ κ ν ε υ μ έ ν ῳ. Held. ad Plutarch. Aemil. Paul. 22 pag. 233.

ἀνασώζων] „Pertinet ad eos locos, ubi itidem σώζειν de *memoriâ* usurpatur: de quibus egerunt Heindorf ad Platon. Theaetet. pag. 318 et Ast. ad Rempubl. VI, 2 pag. 535.“ *Creuzer.* in Commentt. Herodd. pag. 230. — Ad συμβαλλεόμενος conf. supra VI, 63.

ἀπώμοσε] Restitui hoc cum recentt. edd. Unus Sancrofti liber ἀπόμοσε, quod amplexi sunt Schaef. et Bekk. Ac vix quemquam fugit hoc in verbo *negandi*

τεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δη-
μάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἱκνευ-
μένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυ-
ρας παρεχόμενος κείνους, οἳ τότε ἔτυχον πάρεδροί
66 τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος
δὲ, ἐόντων περὶ αὐτῶν νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι
ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρί-
2 „στωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος.“ Ἀνωΐστου δὲ γε-
νομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυ-
θίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν
Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγι-
3 στον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει,
τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ 468
ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ

Re ad oraculum Delphicum reiecta, Pythia, cuius sibi voluntatem Cleomenes astu conciliaverat, Spartanis interrogantibus ita respondet, ut Demaratus dignitate regia exuatur.

---

vis quam adiecta praepositio ἀπὸ huic verbo tribuit: quod idem, notante *Cr.* in Homericis locis Odyss. X, 343 seqq. II, 377, veteres Grammatici observarunt. — In proxime seqq. cum Schweigh. et Gaisf. e meliorum codd. auctoritate delevi μιν post ἑωυτοῦ insertum, quod Bekker. retinuit. — De verbo ἐπιβατεύειν conf. III, 63 ibique nott.

Cap. LXVI.

ἐόντων — νεικέων] νεῖκος et hic et VI, 68 de lite intelligendum, quae de legitima regis stirpe agitur. Nam lite peracta et causa perorata, res demum discernenda ad populi concionem perlata est, ubi oraculum consuli placuit multitudini. Conf. C. O. Müller. Dor. II p. 88. — Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

Ἀνωΐστου δὲ γενομένου] i. e. *quum Cleomenis operâ atque industria res ad Pythiam esset delata*, ut recte interpretatur Valcken. ad I, 158, qui, si libri scripti darent, pro ἀνωΐστου reponi mallet ἀνοιστοῦ, quandoquidem ἀνώϊστος idem fere valeat atque ἀνοιστὸς, a verbo ἀνοίσω s. ἀναφέρω. Cf. VII, 149 et Matth. Gr. Gr. p. 494. Hinc recte Hesychius I p. 385 et 387 ἀνοίσει· ἀναφέρει et Ἀνοίσω· ἀναφέρω. Add. Eustath. ad Odyss. ύ p. 1887 fin. s. 728, 32. — De *improviso* et *insperato* eandem vocem poni Wesseling. annotat citans Epigr. Anthol. I, 80 pag. 162. Apollon. Rhod. III, 670. 799, et in Herodotei loci interpretatione Valckenaerio accedens.

προσποιέεται] i. e. *sibi conciliat*, *in partes suas pertrahit.* Conf. V, 71 et quae h. l. addit Valcken. Thucydid. I, 57

4 Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

67 Is postea a Leutychide, quem Spartani in eius locum suffecerant, opprobrio affectus,

Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω ἐγένετο. Ἔφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρε-
2 θεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα,

---

Aristoph. Eqq. 215 coll. Herod. IX, 36. Ad πρόμαντιν conf. I, 182. VII, 111. 141. Pausan. III, 4 §. 4 eadem in re. — Ad ἀνάπυστα conf. VI, 64 ibiq. nott.

Cap. LXVII.

Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης] De duplici genitivo, qui uni apponitur nomini conf. nott. ad VI, 2. Articulum τὴν vulgo ante Δημαρήτου positum, equidem cum Schweigh. et Gaisf. postposui, auctoritate codicis Florentini.

ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν.] Apud Eustath. in Il. II p. 178, 13, ubi Herodotea tangit, invenitur *Δημάρατον εἰς ἀρχὴν αἱρεθέντα.* At recte monet Schweigh. *ἀρχὴν* pendere ab *ἦρχε*. Nam Demaratus, ut e seqq. patet, praeses erat creatus ludis Gymnopaediis, ut vocabantur; atque hoc praesidis munus indicatur voce *ἀρχῆς*. Hanc ob causam in seqq. pro *θεωμένου* ab Herodoto scriptum fuisse suspicatur Valckenaerius *ἡγεομένου* i. e. *quum esset τῶν χορῶν ἡγεμὼν* sive *χοροποιός*, quemadmodum huius festi Laconici moderatorem vocet Plutarch. II pag. 208 coll. Hemsterhus. ad Aristoph. Plut. p. 331 seq. Locus classicus de hoc festo est Athenaei XV p. 678 (p. 470 Schweigh.), ubi consul. Animadverss. T. VIII p. 98 seq. Ac praeterea *Creuzer.* in Commentt. Herodd. pag. 230 not. adhiberi vult Ernest. ad Xenoph. Memor. I, 2, 61. Wyttenbach. ad Plutarch. l. l. pag. 1206. Welcker. ad Alcman. Fragg. p. 13. Sturz. ad Hellan. Reliqq. p. 84. Bekker. Anecdd. I p. 32. C. O. Müllerum (Dor. II pag. 338 coll. p. 322. 389) si audies, hoc festum inprimis valuit ad artem gymnasticam atque Orchesticam arcte coniunctam, ipsamque Orchesticam alterius quasi perfectricem. Neque enim cor-

ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη, τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ
3 δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι, εἶπε φὰς „αὐτὸς „μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὔ· „τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμο-
4 „νίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ κατακαλυψάμενος, ἤϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος, ἔθυε τῷ Διῒ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν μητέρα
68 ἐκάλεσε. Ἀπικομένῃ δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖ- matrem solemni ritu obtestatur,

---

poris viribus tantum certabant, sed carminibus quoque publice recitandis, saltatione adiuncta. Quin adeo iocos dictaque cavillantia in his ludis locum habuisse tradunt: id quod Herodoteo loco, ubi Leutychidem mordaci dicterio utentem videmus in Demaratum, confirmari videtur. Glossa Herodotea ad h. l. haec habet: *Γυμνοπαιδία· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χοροὺς ἱστᾶσιν.*

ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ] i. e. *risus et contumeliae causa.* Cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1165. Herodot. IX, 82. *λάσθη* Glossa Herod. reddit *αἰσχύνη*. Add. Suid. II pag. 417, ubi duo Aeliani afferuntur loci. Utrumque vocabulum ita coniunctum reperitur apud Athen. VIII, 3 pag. 335 C.

ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν] Attigit Eustathius loco supra laud. haec verba, quibuscum Wesselingius comparat Herodotea I, 129, ubi Harpagus ex Astyage quaerit *ὅ τι εἴη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης.* Nec aliter apud Sallust. B. Iug. 66: „*quam gravis casus in servitium ex regno foret.*“ Ac nuper etiam Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 221 haec verba excitavit, e quibus clare cognosci possit, quidnam differat *τὸ βασιλεύειν*, quod regum est, et *τὸ ἄρχειν*, quod magistratuum est. — Ad *εἶπε φὰς* in seqq. conf. V, 36. 50. VI, 82.

ἢ μυρίης κακότητος ἢ μυρίης εὐδαιμονίης] „Homericum est. Vid. Il. XI, 382, unde sumserunt Orphici, ut Hymn. LXIV (63), 11. LXXXVII, 12 (vulgo inter hymnos Homericos). Confer etiam Proclum in Platon. Tim. p. 330.“ *Creuzer.* in Commentt. Herodd. p. 231. Vocem *κακότητα* veteres Grammatici exponunt *δυστυχίαν.*

ἔθυε βοῦν] Restitui hoc cum recentt. edd., libris ita iubentibus. Male olim *βῶν*, quod tenuit Schaef. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 188.

Cap. LXVIII.

ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖράς οἱ τῶν σπλάγχνων] „Notissimus in adiurationibus supplicationibus-

nt, quo patre natus sit, vero dicat.

ρας οἱ τῶν σπλάγχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε· „Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος „ἱκετεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι „τὴν ἀληθηΐην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ.
2 „Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων,

---

que aras tangendi et victimarum prosicia mos docte explicatur ad Appian. Iber. p. 431 ab Henr. Stephano coll. interprett. ad Thucyd. V, 47." *Wesseling.* De vocula οἱ cf. VI, 63.

θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος] „*alios deos Iovemque antestatus*, confirmatur VIII, 65 et Eustathii interpretamento ad Homer. pag. 155, 28 s. 117, 34." *Wesseling.* Add. Matth. Gr. Gr. pag. 686. Quo eodem refero, quod infra legitur: *ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν.*

καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε] In his vox addita τοῦδε indicare videtur, haec ante Iovis Hercei aram esse peracta: quem deum digito quasi monstrasse putandus erit Demaratus, hisce verbis matrem alloquens. De reliquo loci argumento ita *Creuzer.* in Commentt. Herodd. p. 231 seqq.: „De Iove Ἑρκείῳ utiliter exposuit Larcher. ad h. l. Primarios autem veterum scriptores ipse indicavi in Melett. I p. 17. Adde Cratini fragm. apud Athen. XI p. 460, quod Porsonus tractavit in Adverss. pag. 107 ed. Lips. Nunc ad Herodoteae narrationis argumentum applicanda haec a nobis quaestio est: „*Cur in tali causa potissimum Herceum Iovem testatus sit Demaratus.* Qua in re bina occurrunt nobis. Nam primum, qui Iuppiter Romanis *Cortalis* ac *Septitius*, Graecis Ἑρκεῖος dictus est, idem etiam πατρῷος appellatus. Igitur proprie eius tutelae commissa erant gentilicia iura ac sacra privata. Hinc apud Demosthen. advers. Eubul. p. 1319 Reisk. *εἶτ' Ἀπόλλωνος Πατρῴου καὶ Διὸς Ἑρκείου γεννηταὶ* et ap. Platon. in Euthyd. 72 p. 404: *Ζεὺς δ' ἡμῖν πατρῷος μὲν οὐ καλεῖται, ἑρκεῖος δὲ καὶ φράτριος καὶ Ἀθηναίη φρατρία.* Athenis Minervae Poliadis mentio iungitur religionibus *Διὸς ἑρκείου*, cuius ara in Pandrosio fuisse videtur Philochor. ap. Dionys. Halic. Vol. V pag. 636 Reisk. Cf. Philochori fragmm. p. 2. Atque cum Romanorum quoque *Penatibus* a Graecis comparatos esse deos Ἑρκείους diserte prodit Dionys. Halic. A. R. I, 67 pag. 169 Reisk. Propterea quidquid ad heri patrisque familias potestatem, ad sanctitatem domus atque intemeratam illibatamque propaginem pertineret, id omne eius ipsius Iovis Hercei iudicio permittebatur. Proinde apud eius dei aram Acrisius filiam suam Danaën una cum filiolo Perseo, quem

„κυέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλ-„θεῖν παρὰ Ἀρίστωνα· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον „λόγον λέγοντες, φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκε-„τέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα.
3 „Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τὸ ἀλη-„θές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκάς τι τῶν λεγομέ-„νων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ· ὅ „τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα

---

ipso inscio pepererat, ad Iovis Hercei aram adduxerat et in nepotis ortum inquisierat (Schol. Apollon. IV, 1091. cf. Pherecyd. fragmm. I, 2 p. 77—80 ibique Sturz.). Hinc in excidio Ilii paterfamilias idemque rex Priamus ad eius dei aram confugerat; sed quo facinore atrocius nullum ex Graecorum religionibus cogitari poterat, ad eam ipsam fuerat a Neoptolemo occisus; ipsiusque Iovis Hercei signum in praeda abductum. Rem tradiderat ἐν Ἰλίου πέρσει Arctinus. Vid. Heynii Excurs. VI ad Virgil. Aen. II, 512 seq. et Tzetz. ad Lycophron. 338 pag. 544 ed. Müller. E quibus exemplis iam satis intelligitur, cur Demaratus, quum de ortu suo dubitaret, et certo scire cuperet, utrum ipse ad *Proclidarum* nobile genus pertineret, an pro alieno adeoque spurio habendus esset, cur ille, inquam, potissimum *Iovem Herceum* rei testem faceret.“ Idem *Cr.* his addi vult nott. in Stuart. Antiqq. Athenn. Vol. I pag. 472. 481. 498 vers. german.

οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα] ἐλθεῖν eadem fere notione, qua II, 115. Valcken. addit Schol. ad Sophocl. Ai. 191 (ubi Ἀλλ' Ἀντικλείας ἆσσον ἦλθε Σίσυφος coll. Aristoph. Eqq. 1303.) Itaque etiam in proxime seqq. retinui ἐλθεῖν, libris ita iubentibus pro ἐσελθεῖν, unde Hoeger. in Actt. phill. Monacc. III, 4 p. 497—500 scriptum fuisse coniecit: φασὶ ἐς σὲ ἐλθεῖν κ. τ. λ. — Ad ματαιότερον conf. II, 118. III, 56.

Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι] „Idem significat Sophocleum, σὲ πρὸς θεῶν ἱκνοῦμαι *te per deos obsecro*, in Ai. 589. Ex similibus liquet, quomodo venerit in istam significandi vim μετέρχεσθαι. σὲ ἱκέτης ἱκοῦμαι in Soph. Phil. 471 idem est ac σὲ λιτῇσι μετέρχομαι (VI, 69). [Apud Pausan. VIII, 50 §. 4 est ἀπάτῃ μετέρχεσθαι, quod cum Herodoteis comparat Siebelis. *Alloquendi* sensu idem verbum apud Herod. VI, 86 §. 3.] In hoc autem familiari Demarati cum matre colloquio suavissima Herodoti elucet ἀφέλεια: quale illud est proximum οὔτε γὰρ, εἰ πεποίηκάς τι —, μούνη πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ.

„παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς „προτέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε.
69 Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· „Ὦ παῖ, ἐπεί τε με λιτῇσι „μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθηΐην, πᾶν εἰς σὲ κατειρή-
2 „σεται τἀληθές. ὥς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, „νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰ- „δόμενον Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ, τοὺς στεφά-

Re omni audita, certiorque factus, patrem sibi aut Aristonem aut Astrabacum heroëm esse,

---

Cicer. Tuscc. III, 83 *Consolatio — usitata est, et saepe prodest: Non tibi hoc soli;* quae de tragoedia petita sunt. Hoc argumento Merope se consolabatur Euripidis apud Plutarch. T. II p. 110 D.“ *Valckenaer.* Wesseling. laudat Eurip. Hec. 740: ἱκετεύω σε τῶνδε γονάτων. Verbum μετέρχεσθαι (*alloqui*) VI, 86 §. 3. Neque a talibus prorsus abhorret μετιέναι VII, 178.

τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας] i. e. *alioqui enim priores ipsius uxores* (ita dicebant) *prolem edidissent.* Ubi bene Valcken. contractam hic ait locutionem esse, quae plena sic sonet: εἰ γὰρ ἐνῆν (nempe σπέρμα παιδοποιὸν) τεκεῖν ἄν οἱ καὶ τὰς πρ. γ. Similia idem affert ex Aristoph. Plut. 427. Vesp. 1135. Eqq. 1335. Lys. 25.

Cap. LXIX.

εἰπεῖν τὴν ἀληθηΐην] Et hoc loco et VI, 68 init. alii ἀληθείην ex eo canone, cuius ad I, 54 fecimus mentionem. Sic VI, 82 plurimi ἀτρεκηΐην, ubi Sancrofti liber ac Florentin. ἀτρεκείην. De quo ita pronuntiat *H. Apetz.* (quem ad I, 54 citavimus, ubi perperam scripsimus *A. Matthiae.*) ad II, 87: „Nescio an ἀληθείη, quam codices iidemque, ut cod. F., optimae notae in multis locis servarunt, Herodoto restituenda sit, hoc discrimine, ut ἀληθηΐη, quasi τὸ ἀληθεύειν *veritatem* significet, τὸ *verum esse* (abstractum), ἀληθείη autem τὸ ἀληθὲς *verum* (concretum). Eae notiones, *verum* et *veritas* saepius cogitatione confunduntur, quam ut mireris, quod nullo discrimine observato a scriptoribus adhibeantur.“ Quod discrimen speciosius quam verius mihi videtur. Malim in talibus probatos sequi codices, cum uno eodemque modo Nostrum semper esse locutum minime sit credibile. In seqq. ad ἠγάγετο conf. VI, 62 et ad ἐς ἑωυτοῦ nott. ad I, 35.

φάσμα εἰδόμενον] εἰδόμενον (i. e. *simile*) dixit Homerum respiciens Il. II, 791. 795. Apollon. Rhod. III, 72. Add. Herod. VII, 56. De reliquis ita Creuzer. Commentt. Herodd. pag. 233: „hoc φάσμα continuo ἥρως dicitur ac δαίμονα etiam dici infra docebimur [itaque infra ὁ δὲ, quod

3 „νους, οὓς εἶχε, ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώ-
„κεε, ἧκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε
„ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὅ μοι δούς·
„ἐγὼ δὲ ἐφάμην, ἐκεῖνον. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο·
4 „ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς
„ποιέειν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρότερον
„ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
5 „φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων,
„ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ
„στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἠρωΐου τοῦ

---

ad φάσμα referendum est]. Hoc φάσματος nomen in mentione pugnae Salaminiae, in qua ipsius Demarati partes fuerunt, frequentat Aristidis Sophista, cuius locos exhibuit Valcken. ad Herod. VIII, 65. [T. I pag. 55. 248. 451. T. III pag. 350.] Haec Herodotea respiciens Aristides loquitur de τοῖς ἀπ' Ἐλευσῖνος φάσμασι. Tu add. Schol. Aristid. pag. 66 Frommel. (ubi itidem δαίμων) coll. Schol. Plat. ad Theaetet. pag. 19 Ruhnk., qui φάσματα ex mente philosophi illustrat. Plato in Sympos. p. 179, p. 383 ed. Bekker. de Orpheo et Eurydice: φάσμα δείξαντες τῆς γυναικὸς coll. Origen. c. Cels. VI, 8. Grammaticus ad calcem Etymol. Gud. II p. 638 Lips. φάσματα τὰ ἐν ὕπνῳ φαινόμενα καὶ ὅσα φαντάζουσι τὰ δαιμόνια νύκτωρ ἢ μεθημέραν ἐν ταῖς ἐρήμαις ἀπὸ τοῦ ἀέρος λαμβάνοντα τὰς μορφὰς οἵας ἂν ἐθέλωσι. — De simulacris daemonum, praesertim Venereorum φάσματα κακίας sive φάσματα κακιῶν usurpat Eusebius Pamphil., docente Henr. Valesio ad illius Orat. De laudd. Constant. cp. 8 p. 672 ed. Taurin. Iamblichus Syrus in Babylonicis ap. Phot. cod. 94. p. 131 ed. Hoeschel. 1601 de daemone pulchram feminam depereunte: καὶ τράγου τι φάσμα ἐρᾷ Σινωνίδος. Locum respexit Suidas in φάσμα T. III p. 548: καὶ ἔδοξε τράγος εἶναι, μὴ ταῦρος ἐκεῖνο τὸ φάσμα. Hi extremi loci quam similes sint huic ipsi Herodoteo, magis etiam sequentia docebunt." — Ad formam περιετίθει conf. Matth. Gr. Gr. pag. 394.

οὐκ ὑπεδέκετο] i. e. *non recepit, non admisit hoc.* Conf. III, 130 ibique nott. Ad verbum κατωμνύμην in seqq. vid. nott. ad VI, 65 et ad verba οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεύμενον Matth. Gr. Gr. pag. 1087.

ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα] i. e. *intellexit divinitus quid accidisse.* Conf. II, 66.

οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἠρωΐου κ. τ. λ.] Similiter in pompa Iovis et Alexan-

6 „παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένον, (τὸ
„καλέουσι Ἀστραβάκου·) τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν
7 „αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ
„παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἢ
„γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καί τοι πατὴρ
„ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε
8 „τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μάλιστα
„κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρί-
„στων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγενημένος, πολ-
„λῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι, τὸν

---

dri apud Athen. V, 8 p. 202 D. p. 287 Schweigh. memoratur στέφανος μυστικὸς χρυσοῦς — οὗτος δὲ περιετίθετο τῷ τοῦ Βερενικείου θυρώματι, ubi proinde *etiam corona portae sacelli heroici* s. *aedis*, *applicita reperitur.* Nec aliter Romanos suis *Laribus* fecisse, testis est Iuvenal. Sat. IX, 137 (ubi consul. Rupert.) atque Plaut. Trinum. I, 2 init.; idque ad extremam adeo aetatem invaluisse e Cod. Theodos. XVI, tit. X. de paganis (ubi vid. Gothofred. pag. 275 seq.) perspicitur. *Quod vero ipsius mariti Aristonis donum putaverat eas coronas mulier*, hoc eo pertinet, quod non solum amasiorum fores ac vestibulum coronare consueverant veteres, verum etiam muneris quasi gratia corollis ornare eas, quibuscum concubuerant. Illum morem accurate explorat Clearchus in libris Eroticorum apud Athen. XV, 3 pag. 670 p. 441 Schweigh.; praecipue autem huc facit Plutarchi locus de Is. et Osir. p. 356 E. p. 462 seq. Wyttenb. Itaque licet ab Ionicis scriptoribus στεφάνη et στέφανος promiscue usurpetur (vid. nott. ad Cic. De nat. Deor. I, 11 pag. 50) tamen h. l. credibile est *serta florum cogitanda esse.* Ac Noster VIII, 118 fin. θωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ. Haec ducta e *Creuzeri* disput. in Commentt. Herodd. p. 235 seq., quem eundem etiam in Excursu ad h. l. consuli volumus ad verba proxime sequentia ἐκ τοῦ ἡρωΐου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου.

τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου] De hoc loco quae disputavit plura *Creuzerus*, ea in Excursu ad h. l. exhibuimus.

ἀναίρεον] i. e. *responsum ediderunt*; quo sensu frequenter ἀνεῖλε de Pythia oracula edente sciscitantibus, I, 13. II, 52. IX, 33. — At ἀναιρέομαι in seqq. valet *concipio*, *semen utero recipio*, ut III, 108, ubi vid. Hinc glossa Herodotea: ἀναιρεόμενον· τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον. De praepositione ἐν (ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ

„χρόνον γάρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν·
„ἀϊδρηΐῃ τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέῤῥιψε τὸ
9 „ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ
„ἑπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι·
10 „ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ

ταύτῃ) disiuncta monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1191, de structura verbi *ἀγγέλλεσθαι* cum participio vid. nott. ad II, 121 §. 5.

ἐξήκειν] Idem verbum, observante Wesseling. II, 111. Sophocl. Philoct. 200. Quod sequitur *ἀϊδρηΐῃ* (*inscitia*) ex Homero fluxit; conf. Odyss. XII, 41. X, 231. 257. XI, 272. Il. VII, 198 ibiq. Heyn. XIX, 117. Adiectivum *ἄϊδρις* (*imperitus*, *nihil sciens*) invenitur Il. III, 219. Od. X, 282. Ad locutionem *ἀπέῤῥιψε τὸ ἔπος* conf. I, 153. IV, 142. Apud Pausan. III, 4 §. 4 de eadem re sic: *οὓς* (*λόγους*) *Ἀρίστων ποτὲ, ἐς Δημάρατον τεχθέντα ἐξέβαλεν ὑπὸ ἀμαθίας.*

τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα — ἐκτελέσασαι] Attigimus hoc iam supra ad VI, 63. *Octavum* mensem cur silentio premat Herodotus, a Caecilio apud Gell. N. Att. III, 16 memoratum, tenendum est, Herodotum atque eius aequalem Hippocratem (De carn. p. 254. De opt. part. p. 258 seq. coll. Olympiod. Commentt. in Alcib. pag. 159 ibique nott. Philon. De mundi opific. I p. 82 pag. 84.) applicuisse se ad vulgarem sententiam, quae *partum octavo mense aut edi posse negaret*, *aut certe vitalem fore.* In alia omnia abierat Aristoteles De procr. IV, 4 Probl. XL, 10 et inprimis in Hist. Anim. VII, 4, ubi inter alia haec: *εἷς γὰρ ὥρισται τοῦ τόκου χρόνος πᾶσιν· ἀνθρώπῳ δὲ πολλοὶ μόνῳ τῶν ζώων, καὶ γὰρ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ ἐννεάμηνα γίγνονται καὶ δεκάμηνα τὸ πλεῖστον.* Tum addit in Aegypto tralatitium esse et *octavo* mense gigni, ut Plinius ait Aristotelea respiciens H. N. VII, 5, 4 pag. 376 Hard. Atque hanc de octavo mense observationem ad numerorum philosophiam revocarunt Pythagorici; vid. Nicomachi Theologg. Arithmett. p. 47. 48. 56 Ast. eiusque animadverss. p. 188. I. Lyd. De menss. p. 53 ed. Schow. Attulit haec *Creuzer.* in Commentt. Herodd. pag. 240 seq. his in clausula subiunctis: „Caeterum quod Herodotum dixi communem opinionem sequi, hoc eo pertinet, quod talia diverbia probabiliter effingere vel certe exornare solent veteres historici. Non audeam dicere doctiorem hac in re historiae patrem quam medicorum principem. Sed fac meliora ipsum fuisse edoctum: nihilo tamen secius mulieri prisci aevi

„αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ
„τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γε-
„νέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα
11 „πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυ-
„χίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες
70 „παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμε-
νός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐπορεύετο
ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς, ὡς ἐς Δελφοὺς, χρησόμε-
νος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ,
ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίω-

primum Elim, post Zacynthum aufugit; unde in Asiam ad Darium transit, a quo honorificentissime excipitur.

---

tribuere debebat communem opinionem. Poscebat sibi hoc et *πιθανότης* et *ἦθος*, quibus virtutibus clarent Musae Herodoteae.“

ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο] In proxime antecedentibus pro *αὐτὸς ὁ Ἀρίστων* Valckenaerius scribi mavult *ὁ αὐτὸς Ἀρίστων* ut sit *idem Aristo*. Libri non addicunt, quorum eorundem ex auctoritate reposui cum recentt. *ἐκβάλοι* pro *ἐκβάλλοι*, probante Valckenaerio, qui idem pro *ἀνοίῃ* (*stolide*) praeferret *ἀγνοίῃ* (*ex inscitia*) his adiectis: „Aristoni dictum imprudenter exciderat *ἀγνοίῃ* vel *ἀϊδρηΐῃ* *ignoranti*, quod vel ex Homero discere potuisset, Eurysthea Sthenelo natum canente *ἠλιτόμηνον ἐόντα*, cum matri *ὁ ἕβδομος εἱστήκει μείς*. Postea Agidi, cuius uxore Timaea paulo familiarius Alcibiades fuerat usus, simile quid filio nato dicenti, *ἄνοια* potius imputari potuit.“ Quid usu distent *ἄνοια* et *ἄγνοια*, eodem Valcken. observante, e Lucian. De sacrificc. in fin. satis patet. Atque Valckenaerii emendationem arripuit Schaefer., quem Matth. secutus est. Nos codd. auctoritatem cum Schweigh. et Gaisf. sequi maluimus. Bekker. dedit *ἀγνοίῃ* itemque cp. 70 *ἀπαιρέονται*. *ἐκβαλεῖν ἔπη* eodem sensu dixit Aeschyl. Agamn. 1672 [1653 Blomf.] ut notat Valcken.

Cap. LXX.

ἐπόδια λαβὼν] Conf. IV, 203 et ad *τῷ λόγῳ* in seqq. conf. V, 20.

ὑποτοπηθέντες] Verbum medium activa significatione Noster adhibuit IX, 116. Add. Aristoph. Thesmoph. 464, ubi Schol. exponunt *ὑπονοεῖν*, *ὑποπτεύειν* (*suspectum habere*). Ran. 909 Both. In seqq. ad *ἐπιδιαβάντες*, cuius loco in pluribus exstat *ἐπιβάντες*, conf. IV, 122. Mox cum Schweigh. et Gaisf. edidi *αὐτῶν ἀπαιρέοντο*, ubi alii *αὐτοῦ*, alii *ἀπαιρέονται*. Conf. Homer. Il. I, 175. Matth. Gr. Gr. §. 418, qui exhibuit

2 κον. καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἅπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν 3 ἀπαιρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλω-4 στὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλις ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

71 Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληΐην. καί οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι 2 Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λι- 471
3 πὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς

Quos Leutychides, rex factus, liberos susceperit.

αὐτὸν ἀπαιρέονται. — βασιλέα in seqq. dedi pro βασιλῆα. — Ad ἀπολαμπρυνθεὶς cf. I, 41.

ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος] Olim Ὀλύμπια ut VI, 36, aliisque locis. At libri scripti hoc loco conspirant fere in Ὀλυμπιάδα et ipsum scriptoris usu comprobatum VI, 103. 125. IX, 32 coll. Aelian. N. A. XII, 40. Ubi νίκην suppleri volunt; conf. Lamb. Bos. De Ellipss. L. Gr. pag. 320. De verbo ἀναιρεῖσθαι conf. V, 102 ibiq. nott. VI, 122. Hinc Pythicis in ludis victores dicebantur τὴν δάφνην ἀνελέσθαι, in Olympicis ἀνελέσθαι τὸν κότινον, notante *Valckenaerio*, qui haec adiecit: „Quando *solus* ad id usque tempus *Spartanorum regum Demaratus quadrigis Olympiacam* dicitur *reportasse victoriam*, priores fortasse de hoc certaminis genere idem senserunt, quod postea Agesilaus. Vid. Plutarch. I p. 606 E. II p. 212 B.“ Pertinet vero vox Ὀλυμπιάδα aeque ad προσέβαλε atque ad ἀνελόμενον, hoc fere sensu: „*attulit urbi patriae Olympicam victoriam, quam reportaverat.*“ — βασιλέων exhibui pro βασιλήων.

Cap. LXXI.

καταπαυσθέντος] Unus liber Parisinus: καταπαυθέντος: de quo vid. ad I, 130. — Infra omnes codd. Λαμπιτὼ, plane ut apud Aristoph. Lysistr. 77.

Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω.

72 Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα 2 ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρίδι πλέῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

Postremo in expeditione Thessalica largitione corruptus a Thessalis, suorum vindictam metuens, Tegeam se confert, ibique exsul moritur.

In Platon. Alcib. I p. 123 E. cap. 19 Ast. exstat Λαμπιδώ, quod in Plutarch. Agesil. I, nunc repositum video. Conf. not. Baumgarten-Crusii.

Cap. LXXII.

Οὐ μὲν οὐδὲ] Plane sic IV, 205 coll. nott. ad V, 98. Ad sequens *κατεγήρα* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 528. *παρεὸν* et h. l. et VI, 82 dicitur ut *παρέχον* V, 49, ubi vid. Verbum *δωροδοκεῖν* (*dona accipere, pecunia corrumpi*) eodem sensu VI, 82.

ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς] i. e. *in ipso furto* s. *delicto flagranti*, ut aiunt, *deprehensus*, ut VI, 137. VII, 6. Plat. Apolog. p. 22 B. Plura Spanhem. ad Aristoph. Plut. 455. Ad *αὐτοῦ*, cui mox subiicitur *ἐν τῷ στρατοπέδῳ* conf. IV, 135. Add. ad Plutarch. Pyrrh. notata pag. 144 seq. Herod. VII, 124.

ἐπικατήμενος χειρίδι πλέῃ ἀργυρίου] i. e. *insidens manicae pecunia plenae*. Vulgo *χειρὶ διπλῇ*, quod cum vix sanum esse possit, Wesselingii recepimus emendationem, reliquis etiam edd. probatam *χειρίδι πλέῃ*, si quidem Spartanum cogitemus *scortea* in *manica*, crumenae loco, abscondisse pecunias furtim acceptas. De usu *τῶν χειρίδων* citant Eustath. ad Odyss. XXIV, 229 et ad argumentum loci conferunt Pausan. III, 7 §. 8, ubi Aleuadae Thessalorum nobilissimi indicantur corruptelae auctores.

ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς.] *ὑπάγειν* Timaeus in Lex. Plat. exponit *εἰς δίκην ἐνάγειν*, *ad ius vocare*. Plura Ruhnken. ad h. l. pag. 263 seq. Ex Herodot. conf. VI, 82. 104. 136. IX, 93 ibiq. Valcken. Nam loco praepositionis *ὑπὸ* vulgo invenitur *εἰς*. Quod vero ae-

Cleomenes, deiecto Demarato, una cum novo collega in Aeginam revertitur [c. 59.], proceresque Aeginetarum comprehensos Atheniensibus in custodiam tradit.

73 Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ εὐωδώθη τὸ ἐς τὸν
Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα,
ἤϊε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινά σφι ἔγκοτον
2 διὰ τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰ-
γινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐ-
τούς, ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξά-
μενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους
καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον καὶ ἄλλους, καὶ δὴ
καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν
Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος. ἀγα-
3 γόντες δέ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν, παραθήκην
παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθη-

---

des dirutae sunt, tenendum est, hanc poenam frequentius per antiquitatem reperiri proditorum ac maiestatis reorum, ut, ipsi si effugissent, domus everteretur. Cf. Van Staveren ad Cornel. Nepot. Hannibal. 7 §. 7. — In seqq. χρόνῳ ὕστερον simpliciter valet: *postea*, *postero tempore*, ut II, 154. IV, 166, ubi vid.

Cap. LXXIII.

εὐωδώθη] De *successu fausto rei* accepit Wesseling. conferens Sophocl. Oed. Col. 1500 et 487 (ubi οὐκ ὁδωτὰ de negotiis, quae absolvi nequeunt, οὐκ ἀνυστά). Phil. Iud. in Ioseph. p. 548 A. Et confer sis quoque IV, 139.

ἤϊε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας] Haec ad ea pertinent, quae VI, 50 traduntur. De voce ἔγκοτος conf. III, 59 et de particulis οὔτε — τε nott. ad VI, 1. Formam ἐδικαίευν attigi ad VI, 15; de ipso verbo conf. VI, 86. De *Crio* conf. VI, 50 fin. — Mox cum recentt. dedi εἶχον pro ἔσχον, quod Schaefer. tenuit. — Bekker. retinuit ἔσχον (pro εἶχον).

παραθήκην παρατίθενται] i. e. *quos abductos in terram Atticam*, *quasi depositum*, *tradunt Atheniensibus*, *qui Aeginetis inimicissimi fuere.* Herodotea citat Thomas Mag. p. 682 seq., ubi monet aeque dici παραθήκη et παρακαταθήκη itemque παρατίθεται et παρακατατίθεται. Atque hoc Herodoti loco Mediceus, Florentinus, alii παρατίθενται, Sancrofti liber cum aliis κατατίθεται, unde Oudendorpio suspicio orta est, Herodotum forsan dixisse παρακατατίθεται. Nos cum Gaisf. meliores codd. sequi maluimus. Valcken. tuetur κατατίθεται, his locis Thucydid. adiectis: III, 28, 72. 102. IV, 57. V, 61. 84. VIII, 3. De voce παραθήκη idem citat VI, 86. IX, 44 coll. VI, 118 (ubi alio sensu κατατίθεσθαι). De παρακαταθήκη et παρακατατίθεσθαι

74 ναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα, ἐπάϊστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλα-
2 βε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἦ μὲν ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνα-

Post detecta fraude, qua Demaratum circumvenerat [c. 66.], primum in Thessaliam, tum in Arcadiam fugit, Arcades ad bellum Spartae inferendum excitaturus, (Obiter de aqua Stygia ad Nonacrin Arcadiae.)

Tu conf. citata a Siebel. ad Pausan. IX, 25 §. 6.

Cap. LXXIV.

Κλεομένεα ἐπάϊστον γενόμενον] Pendent hi accusativi a voce ἔλαβε (*Cleomenem — cepit, invasit metus*). De voce ἐπάϊστος conf. II, 119. III, 15. — *δεῖμα Σπαρτιητέων est metus ob Spartanos conceptus*, ut *πολεμίων φόβον* apud Aeschyl. S. c. Th. 256, ubi conf. Blomfield. Alii enim ibi *πολέμιον*. — De fraude, qua Demaratum circumvenerat, vid. VI, 66.

καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην] i. e. *furtim se subduxit abiitque in Thessaliam*. Affert Suidas T. III p. 537 *ὑπεξέσχεν* explicans *ἔφυγεν, ἀπέδρασεν*. Idem supra V, 72. Ad verba *νεώτερα ἔπρησσε* conf. V, 93 et ad voces *συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ* conf. III, 71. IV, 154, ob praepositionem *ἐπί*. De particulis *ἦ μὲν* vid. nott. ad V, 92 §. 5. Ipsum loci argumentum attigit Broendsted. Reisen etc. II pag. 287.

ἐς Νώνακριν πόλιν] De *Pheneo* urbe, quae inter Arcadiae urbes insigniores antiquitus habita Romanorum aetate iam partim fuit diruta, vid. Mannert. VIII p. 440 seq. ibique potissimum Pausan. VIII, 14. Quin adhuc loco nomen *Phonea*, prope vicum Zaracula, teste C. O. Müller. Dor. II p. 439. Unde ad occidentem sita *Nonacris*, cuius exiguas ruinas exstare scribit Pausan. VIII, 17, 5 coll. Strabon. VIII p. 597 A. s. 389. Qui prope memoratur fons s. *Aqua Stygia*, eiusdem fecit mentionem Pausan. loco laudato et VIII, 18 §. 2. 19 §. 2 plura adiiciens de vi huius aquae animantibus mortiferâ, metalla lapidesque frangente ac dissolvente, aliis rebus putredinem afferente. Add. Aelian. N. A. X, 40. Antigon. Car. §. 174, ubi Beckmann. ad Aristotel. Auscc. mirabb. §. 131 amandans, in veras inquirit causas eorum, quae de huius aquae vi praedicabant veteres. Et confer denique Mannert. l. l. pag. 442. Quin adhuc talia de hac aquâ praedicari ab indigenis testantur peregrinatores recentiores, Dodwell., De Stackelberg, alii. Herodotus tacet ea, ut qui obiter tantum ista attingat. Quem eundem

κριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν 472
3 *δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπ᾽ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος· τὸ*

---

respexit Eustath. ad Il. p. 301, 18 s. 228, 3, ex parte descripsit Stobaeus Eclogg. physicc. et ethicc. I, 52 pag. 1015 Heeren.

πρόθυμος ἦν — ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ] In duobus codd. exstat *ἐξορκοῦ*, in reliquis *ἐξορκῶν*; quod cum ferri nequeat, recepimus Valcken. emendationem *ἐξορκοῦν*, cum eodem praecipiente, formulam *πρόθυμος ἦν*, *προθύμως ἔχω*, infinitivus excipiat necesse sit. Atque *ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ* est: *iureiurando per Stygem s. Stygiam aquam adstringere* (aliquem). Est vero Stygium iuramentum omnium firmissimum ac sanctissimum idemque etiam gravissimum, si quidem eius violationem praecipitatione in Tartarum punitam esse crediderunt. De quo, Pausaniam ut taceam VIII, 18 §. 1, accuratius nuper disputavit C. Putsche in Commentt. Homericc. spec. I (de vi ac natura iuramenti Stygii etc. Lips. 1832.) p. 20—27 Homerica potissimum tractans. Tu vid. potissimum Il, II, 755 (ubi Herodoti locus non fugit Eustathium), XIV, 271 seq. XV, 38 seq. etc.

ὑπ᾽ Ἀρκάδων] Ita plerique libri scripti. In Mediceo alioque cod. cum esset *τῶν Ἀρκάδων*, inde Wesselingius, quem Schaefer. et Matth. secuti sunt, edidit *ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων*.

ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος] Paus. VIII, 18 §. 2: *τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ παρὰ τὴν Νώνακριν στάζον ἐπιπίπτει μὲν πρῶτον ἐς πέτραν ὑψηλὴν, διεξελθὸν δὲ διὰ τῆς πέτρας ἐς τὸν Κρᾶθιν ποταμὸν κάτεισι.* Quae verissime sic tradi testatus est diligentissimus huius regionis perscrutator, Liber Baro de Stackelberg, qui etiam in opere splendidissimo, quod inscribitur „La Grèce. Vues pittoresques et typograph." (Paris 1831 seq.) Stygium rivum omnemque regionem exhibuit lapidi incisam. Vid. livrais. XVII. Quo auctore e cacumine montis praerupti, quem non sine periculo escendas (vocatur *Χαλμὸς*), prosilit fons, qui e saxis praecipitibus eum fere in modum delabitur, quo in Bernae Alpibus torrens ille, nomine *Staubbach* praecipitat, siquidem aquae per aerem dispersae inter lapsum aut in nebulas dissolutae exigua tantum pars ipsam terram tangat eo fere loco, quo ex imo saxo alter exoritur fons, qui mox Crathi rivo se admiscet. Ipsa

4 δὲ ἄγκος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις

75 ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεῷ. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην

2 τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅκως γάρ τεω ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν

Id timentes Spartani eum deprecantur, ut redeat regnoque denuo fungatur. Reversus incidit in insaniam, seque ipse foede trucidat: cuius rei alia vulgo causa, alia Athenis, alia Argis fertur. Argivorum fama uberius exposita.

---

vero saxa, de quibus aqua alterius fontis praecipiti cursu delabitur, nigrum adspectum cum vulgo praebeant, hinc loci nomen nunc fertur *Mavroner* s. *Mavronero.* Vicus fonti proximus nunc appellatur *Solos.* — ἄγκος est *vallis*, *locus concavus*, *cavum.* Attigit Eustath. l. l. Suidas I p. 29: ἄγκος· ὑψηλὸς τοῦ ὄρους τόπος.

ἐν τῇ ἡ πηγὴ—ἐοῦσα] Eodem pacto supra ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι κ. τ. λ. Ubi ἐν valet *iuxta*, *ad urbem.* Vid. Fischer. ad Weller. III pag. 139 seq. Nam Nonacris, ad cuius ditionem certe pertinuit fons, nonnihil, ut monuimus, distabat a Pheneo. Hinc apud Pausan. VIII, 18 §. 2: τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ π α ρ ὰ τ ὴ ν Ν α ύ κ ρ α ρ ι ν στάζει κ. τ. λ.

πρὸς Φενεῷ] Attigit Suidas s. v. Φενεὸς T. III pag. 591. Eustath. ad Il. p. 985, 11 s. 976, 33.

Cap. LXXV.

ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι] Cf. I, 141 init. ibique nott.

ὑπέλαβε μανίη νοῦσος] Attigi ad VI, 27. Pausan. III, 4, 2: Κλεομένην δὲ ὕστερον τούτων ἐπέλαβεν ἡ τελευτὴ μανέντα. De voce ὑπομαργότερον conf. III, 29. De Cleomenis insania plures dixerunt, quos affert a *Cr.* excitatus ad h. l. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. I, 2 pag. 1175.

ἐνέχραυε] i. e. *sceptrum* s. *baculum in vultum infligebat, stringebat.* In glossis reddunt πλήττειν, aut alio quo modo simili. Afferunt Herodotea Suidas T. I p. 744. Eustathius (ad Odyss. II p. 1434, s. 79, 42. ad Il. V, p. 579 s. 440, 12 et ad Il. XVI, p. 1063 s. 1082, 23), ubi ἐνέχραεν, quandoquidem, monente Valcken., apud Homerum reperitur χράω et χραύω, hoc propria *stringendi* potestate. Il. V, 138, ubi vid. Schol., alterum apud Apollon. Rhod. II, 283, ubi conf. Schol.

ἔδησαν — ἐν ξύλῳ] De usu praepositionis ἐν vidimus ad I, 66. Tu add. IX, 37, ubi ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ de ligno, cui inserti innexique pe-

3 οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων αἴτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις εἱλωτέων, διδοῖ
4 οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδη- 60
ρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προὔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἔς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέ- 473
5 θανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι 66
Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δη-

---

des, ut bene exponit Wesseling. Namque τὸ ξύλον est *lignea compes*, quo vincti apud Atticos facinorosi homines poenas luunt, ita ut τὸ ξύλον idem fere sit atque ποδοκάκκη. Cf. Wachsmuth. Hellen. Alterthk. II, 1 pag. 250.

ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε] αὖτις interpretor *posthac, deinceps;* de qua particulae vi monitum a Viger. De idiotism. p. 392. 752. Add. Monk ad Euripid. Hippol. 304. 896. In uno cod. λυθείς, quod patronum nuper nactum est Hoeger. in Actt. phil. Monacc. III 4 p. 500 seq. Cleomenes enim (ille ait) non tam quid *deinde*, sed quid *statim si exsolveretur* (εἰ λυθείη, *wenn er los käme*) facturus esset, servo minitatur. Eandem confusionem in Plut. Themistocl. 4 idem observat. Nos reliquorum librorum auctoritatem iure praetulimus. Quod vero mox pro ποιήσειε Schweigh. legi mavult ποιήσει, eo non opus, cum, ut bene vidit idem Hoeger., oratio obliqua hic optativum satis tueatur. Ad verba ἦν γὰρ τῶν τις cf. V, 101.

προὔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς] μηροὶ qui vocentur, indicavimus ad III, 103. τὰ ἰσχία sunt *coxae*; λαπάρας, quas vocat, attigimus ad II, 86. — Quod mox sequitur καταχορδεύων, eius loco Athenaeus X, 48 p. 436 F. de Cleomenis furore agens et Herodotea simul respiciens posuit verbum magis frequentatum κατατέμνειν, nec aliter Glossa Herod. χορδεύων· τέμνων. Contra Herodoteum retinuit Aristides II p. 393 citatque Longin. De sublim. 31 p. 170. Ac recte Valcken., verbum καταχορδεύειν explicat εἰς χορδὰς τέμνοντα διαφθείρειν *minutatim dissecare*, *secundum longitudinem, in laminas*, cum paulo

μάρητον γενόμενα λέγειν. ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

76 Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρή-
2 σθη Ἄργος αἱρήσειν. ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων

Nempe Cleomenes Argolidem olim aggressus, cum Argivos,

---

ante ipse Herodotus dixisset: *ἐπιταμὼν γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας*. Pausanias eadem enarrans III, 4 §. 5: *ἐτίτρωσκεν αὐτὸς αὐτὸν καὶ διεξῄει τὸ σῶμα ἅπαν κόπτων τε καὶ λυμαινόμενος*. — Ad *ἀνέγνωσε* (*persuasit*) conf. I, 68. III, 61.

ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι] *μοῦνοι* a pluribus libris abest. Ceterum narrationis dissensum notat quoque Pausan. III, 4 §. 5.

διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν] Conf. V, 74 et Pausan. III, 4 §. 2. De Argivis trucidatis cf. VI, 79. *Τέμενος* vix multum distat ab eo quod sequitur *ἄλσος*. Conf. VI, 79 et Eustath. ad Il. p. 907, 31 s. 868, 29. *καταγινέων* Suidas s. v. T. II pag. 253 et Glossa Herodotea male explicant *καταλύων*. Rectius, notante Wesselingio, explicassent *κατάγων*. De Argo heroe conf. Pausan. II, 16. 22. 34. III, 4.

ἐν ἀλογίῃ ἔχων] *Despectui habens, nihil respiciens* luci sanctitatem. In Sancrofti libro: *ἐν ἀλογίῃ σχών*. At recte vulgatam tuetur Wessel. ex VII, 226. Procop. B. V. I, 20. Add. Herod. IV, 150. II, 141.

Cap. LXXVI.

ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων κ. τ. λ.] Loci structura paulo impeditior, quamquam de sensu nihil dubium. Quod ad argumentum attinet, constans veterum fuit opinio, fluvium *Erasinum*, qui ad meridiem Argorum e monte Chaone provenit indeque mare versus delabitur, non alium esse atque Arcadiae fluviumStymphalium, qui infra terram ducenta stadia perfluat. Fontem Erasini prope Argos nunc vocari *Kephalari* testantur Dodwell. ac Gell. Vid. C. O. Müller. Dor. II p. 437. *Stymphalis* urbs in Arcadiae convalli altis montibus (qui Stymphali vel Cyllenes nomine vulgo constant et ad altissima Peloponnesi iuga, quorum iam Hom. Il. II, 608 meminit, pertinent) circum circa inclusa et Stymphaliis avibus insignita iacebat, Strabonis aetate iam derelicta et deserta, cuius reliquias quasdam exstare testatur Dodwell. eo loco, cui nunc ob ecclesiam ex parte dirutam nomen *Catholicon* vel propter columnarum rudera *Kioneïa*. Conf. C. O. Müller. l. l. II pag. 439. Siebelis ad

ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίης λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι· ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὣς χαιρή-
3 *σειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταῦρον, πλοίοισί σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην*

Pausan. VIII, 22 §. 3 p. 263. In hac convalli lacum, pluviarum tempore torrentibus influentibus satis extensum, oriri sic satis notum est; cuius cum nullum exitum viderent, inde aquam subterraneo cursu deferri et prope Argos demum prosilire olim fabulabantur, hodieque etiam tradunt. Vid. Mannert. Geogr. VIII pag. 447 seqq. 641. De *Erasino* conf. potissimum Strabo VIII p. 569 C. s. p. 371 A. et p. 389 s. 596 C. de urbe *Stymphalo* Pausan. VIII, 22 coll. Aelian. V. H. II, 33.

οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε] i. e. *neque enim sinebant exta transire flumen.* Quod ita profert Thucyd. V, 54: τὰ διαβατήρια θυομένους οὐ προυχώρει, coll. V, 55. 116. „Quando enim *hostiis caesis laeta erant exta*, θύεσθαι καὶ καλλιερεῖν, θυομένοις καλὰ τὰ ἱερὰ γενέσθαι dicuntur.“ Haec Valck. ad VII, 134, ubi plurima de hoc loquendi genere disputat. Add. C. O. Müller. Dor. II p. 437. Ex Herodoto conf. VI, 82. IX, 16. 38. 95. VII, 134. Nec aliter fere VI, 112; καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ coll. IX, 45. 61. 62. In quibus vulgo supplent τὰ ἱερά. Vid. Schaefer. ad Lamb. Bos. pag. 213. Latini *litare* dicunt, de quo vid. Graev. in Suet. Oth. 8. Oudendorp. ad Lucan. VI, 524. — In proxime seqq. ad ἄγασθαι conf. Matth. Gr. Gr. §. 317 pag. 625.

οὐδ' ὣς χαιρήσειν] i. e. *Argivos tamen ne sic quidem impune evasuros.* Conf. III, 29 ibiq. nott et ad formulam οὐδ' ὣς Homer. Od. I, 5. Aristoph. Nub. 523, ne plura.

ταῦρον] Neptuno, maris deo, maximas victimas ac potissimum tauros caedi plures monuerunt. Conf. Creuzer. *Symbol.* II pag. 594 not. 245. Herodotea attigit Eustath. ad Il. p. 1227, 35 s. 1311, 27, qui idem pag. 1233, 57 de victima

quibus oraculum cladem praedixerat,

77 χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια οὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες,
2 ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δή σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὧδε·

3 *Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα*

---

maiore fluviis et mari immolata. Attulit Wesseling.

ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην] *Tiryns* antiquissima urbs, ab Argis Epidaurum proficiscentibus ad dextram sita erat non procul ab ipsis Argis. De quâ plura Mannert. VIII pag.. 651 seq. 644. Quae proxima est mari regio, *Tirynthia* vocabatur et *Nauplia*, teste Strabon. VIII p. 572 B., s. p. 373; quin adhuc eam vocari *Palaea-Nauplia* asserunt. Antiquus enim Argorum portus erat *Nauplia*, sed Pausaniae tempore iam fere diruta: unde nonnihil ad meridiem nunc exstructa fertur *Napoli di Romania*, nostrae aetatis urbs primaria fere per Peloponnesum. Qui in proximo cap. memoratur locus *Σήπεια*, eius nullus, quod sciam, scriptor alius meminit. Florentinus cum aliis *Σίπεια*. A sepiis e mari fluctibus littorali loco appulsis nomen ductum esse suspicatur Wesseling. Quo eodem monente, Arcadiae quoque mons *Σηπία* in Pausan. VIII, 16 §. 2. Tu conf. Müller. Dor. II p. 435.

Cap. LXXVII.

ἡ Σήπεια οὔνομα] Libris iubentibus cum Gaisf. restitui *ἡ*, et *οὔνομα* pro *τοὔνομα*. — Matthiae dedit *ἡ Σήπεια τοὔνομα*; Bekker. *κέεται Σήπεια οὔνομα*. *μεταίχμιον* dicit locum s. spatium inter duas acies patens, intervallum, ut VI, 112 coll. VIII, 140. Ad *ἵζοντο ἀντίοι* conf. V, 18. — Pro *ἐπίκοινα* duo codd. *ἐπικοινῇ*. Sed conf. VI, 19. I, 216. Quod sequitur *λέγον* pertinet ad *τὸ* scil. *χρηστήριον*.

ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια κ. τ. λ.] Partem oraculi hinc exhibet Pausan. II, 20 §. 8 coll. Plutarch. II p. 245 D.E. (ubi vid. Wyttenbachii animadverss. II, 1 p. 7.) Suid. s. v. *Τελεσίλλα* III p. 442. Ac supra VI, 19 alteram oraculi partem ad Milesios spectantem legimus. Bene ad h. l. *Wesselingius*: „Caeterum Pythiae hoc responsum

ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει· 474
ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων,
δεινὸς ὄφις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

4 Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο.

78 Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κῆρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. 2 ταῦτα καὶ ἐγίνετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ

per dolum fudisset,

---

ex Herodoti narratione planum non est. Quorsum enim ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα Ἐξελάσῃ." Praeterita sunt Telesillae documenta virtutis et prudentiae, quibus matronas Argivorum, ut sumtis armis urbem protegerent, Cleomenemque et invadentes Spartanos repellerent, animavit, petenda ex Pausania II, 20." Conf. C. O. Müller. Dor. I pag. 173, ubi omnem hanc Herodoti historiam dicit miram, nec sibi congruam vel eo, quod primi oraculi versus, quos ad rem quandam spectare pateat, non explicentur. Inde idem quaerit, num ἡ θήλεια forsitan ad Iunonem spectet.

κῦδος — ἄρηται] Homerica locutio, quae valet *gloriam reportare*, *auferre*; de qua vid. Duncanii Lexic. a Rost. editum I p. 42. Vox ἀμφιδρυφής (*undique laceratus*, *laceram vestem gerens*) et ipsa Homerum redolet, cuius conf. Il. II, 700.

τριέλικτος] i. e. *tripliciter convolutus anguis*. Apud Suidam II p. 588 ex Eunapio affertur μυριέλικτος, quod explicatur πολυέλικτος, itemque τριέλικτον ὕδωρ ex antiquo epigrammate et τριέλικτον ὄφιν e Nonn. Dionys. IX, 256 attulit Wesseling.

ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο] Quae, ut notat Wesseling., copiosius enarrat Polyaen. I, 14 coll. Plutarch. II p. 223.

Cap. LXXVIII.

ἐγίνετο ἐπιτελέα] ἐγίνετο cum Gaisf. dedi pro vulg. ἐγένετο, quod retinet Florentinus liber. Ad ἐπιτελέα conf. nott. ad III, 16. Mox ἐπεκέατο valet: *impetum fecere*, *aggressi sunt*, ut VIII, 84. IX, 22. V,

κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν
αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄρ-
79 γου καταφυγόντας περιϊζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐν-
θεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε. ἔχων αὐτο-
μόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκά-
λεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων
τοὺς ἐν τῷ ἰρῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐ-
2 τῶν ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννη-
σίοισι δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον
ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων, ὡς
3 ἑκάστους ἐκκαλεύμενος, ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα
δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ
τεμένεϊ· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ
ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ τι ἔπρησσον· πρίν
γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος, κατεῖδε τὸ
80 ποιεύμενον. οὔκων δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐν-
θαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἱ-
λωτέων περινέειν ὕλῃ τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομέ-
2 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπεί-
ρετο τῶν τινα αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλ-
3 σος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀνα-

quotquot eorum ex pugna in lucum Argi herois confugerant, spreta loci religione necat, ipsumque lucum incendit.

---

81. In seqq. dedi αὐτῶν et τούτων pro αὐτέων et τουτέων.

Cap. LXXIX.

τῶν Ἀργείων τοὺς — ἀπεργμένους] Ita verba collocavimus praeeunte Schweigh. et Gaisf. Vulgo τοὺς ἐν τῷ ἰρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων. Ad ἀπεργμένους conf. nott. ad V, 64 et de pretio redemtionis nott. ad V, 77. Ad locutionem ὡς ἑκάστους cf. nott. ad II, 140.

ἐπὶ δένδρος] δένδρος offerunt Mediceus, Florentinus, alii; unus Sancrofti liber δένδρον, unus Parisinus δένδρον, ut olim vulgatum erat, de quo conf. Buttmann. Gr. mai. I p. 230. Neque enim dubium, veteres dixisse et δένδρον, et δένδρος, quamvis forma δένδρος mature ex usu evanuisse videatur. Conf. Eustath. ad Il. III p. 396, 22 s. 300, 19. — De argumento loci consul. Pausan. III, 4 §. 2, qui Argivos quinque mille numero in lucum confugisse scribit.

Cap. LXXX.

περινέειν ὕλῃ] Conf. III, 107 et in seqq. ad συμβάλλομαι VI, 63. 65.

Ἄργου εἶναι] Lucum cum templo Argi, herois, a Cleo-

στενάξας μέγα, εἶπε· „Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ „μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος αἱρήσειν·
81 „συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἤϊε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς,

Postea Heraeum Argolicum per vim ingressus, sacer- 475 dotem sacris sibi interdicentem verberibus afficit.

---

mene incensum ad viam, quae nunc Nauplia ducit Argos per Tirynthem, situm fuisse coniecit vir doctus, quem Ross, Danum, esse audivi, in Blätt. f. literar. Unterhalt. 1833 nr. 161 p. 662. Nunc nullae reliquiae templi superesse dicuntur.

ἐξήκειν] De temporis spatio, quod expletur (conf. Sophocl. Phil. 199. 765. Pausan. VII, 14, 2. IX, 14, 4. IV, 20, 1.) aeque ac de divinis oraculis somniisve, quae eventum habent, ἐξήκειν dici atque ἐξελθεῖν (v. c. I, 120. VII, 137. VI, 82. 108. Suidas s. v. Tom. I p. 771) observat Valcken. Hinc oraculum impletum eodem auctore Valcken. dicitur ἐπιτελέεσθαι Herod. VI, 140. ἐκπεραίνεσθαι ap. Eurip. Cyclop. 692.

Cap. LXXXI.

ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην] i. e. *exercitum dimisit* (ut abiret) *Spartam*. Haud aliter fere III, 75 ἀπῆκε φέρεσθαι, ubi conf. nott. et I, 194. VI, 62 fin. (ubi ἀπίει ἀπάγεσθαι) VII, 121. Mox cum recentt. dedi αὐτὸς pro αὐτέων, libris ita iubentibus. Schweighaeus. coniecerat αὐτοὺς, *solos*. At haec loci sententia: „*Cleomenes reliquis copiis domum dimissis ipse cum mille selectis militibus optimis profectus est ad Heraeum, sacra facturus*; quibus sacris illum se a scelere commisso purgare voluisse probabile est, nisi ea potius sacrorum causa, quam ipse VI, 82 profert Cleomenes. *Heraeum* celeberrimum Iunonis templum in Argivorum et Mycenaeorum confinio situm erat, quadraginta stadia ab Argis et decem stadia a Mycenis remotum, teste Strabon. VIII p. 368 D. s. 566 B. coll. Pausan. II, 17, ubi plura. Conf. Mannert. VIII p. 651. Cuius reliquias nuper admodum forte fortuna detexisse fertur Gordon, Anglus, descripsitque Thiersch. ab ipso perlustratas in colle prope vicum Chonie, qui a Nauplia tribus milliarr. distat. Quas easdem se primum invenisse contendit Gallus doctus Vielly eodem sane loco, quo Gordon illas invenisse perhibetur. Tu vid. Morgenblatt. 1831 nr. 307 p. 1227. Kunstblatt. 1832 nr. 94 p. 376.

ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε κ. τ. λ.] Conf. Lobeck. Aglaopham. p.

ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ
τοῦ βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυ-
82 σε· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε ἐς τὴν Σπάρτην. Νο-
στήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφό-
ρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα οὐκ ἑλέειν τὸ
2 Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. Ὁ δέ σφι
ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων,
ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φάμενος „ἐπεί τε
„δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἷλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέ-
„ναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὦν ταῦτα οὐ δι-
„καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρή-
„σηται, καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε
3 „οἱ ἐμποδὼν ἕστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ,
„ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκ-
„λάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκηΐην, ὅτι
„οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς
„τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης

Reducto Spartam exercitu, ab adversariis accusatur, quod muneribus corruptus, Argos non expugnavisset. Quibus argumentis usus causam vicerit.

272, ubi similia quaedam afferuntur e Graecorum religionibus et sacris, quae cum alienigenis communicari nefas habebant.

Cap. LXXXII.

ὑπῆγον — ὑπὸ τοὺς ἐφόρους] De locutione diximus ad VI, 72. Quod ad argumentum, bene hinc intelligitur, qualis iam illâ aetate fuerit Ephororum potestas, in rebus publicis Spartanorum, postmodo vel magis aucta, ut qui ipsos reges ante tribunal suum vocare eosque comprehendere et senatoribus ad solemne iudicium adscitis condemnare potuerint. Plura hac de re C. O. Müller. Dor. II p. 118. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 223. Verbum δωροδοκεῖν attigimus ad VI, 72, ubi etiam de voce παρεόν.

Ὁ δέ σφι ἔλεξε] Quae ipsa pluribus vocibus interiectis, mox repetuntur verbis ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, de quâ dicendi formula conf. VI, 67. Ad ἐξεληλυθέναι conf. nott. ad VI, 80; et ad δικαιεῦν VI, 73. De vocula πρὶν, sequente coniunctivo monuit G. Hermann. Opuscc. IV p. 108, particulam ἂν eam ob causam omitti docens, quod talis habeatur res, in qua nihil quidquam incertitudinis.

καλλιερευμένῳ] Tu vid. nott. ad VI, 76. Quae proxime sequuntur, citat Eustath. ad Il. p. 513, 10 s. 388, 22.

„τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμψαντες, πᾶν οἱ πε-
4 ποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.“ Ταῦτα δὲ
λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν,
83 καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν
ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα
τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπή-
2 βησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτά σφεας
οὗτοι, ανακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος,
ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον
Τίρυνθα. Τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλή-

Argi post illam cladem servorum parent imperio, donec occisorum filii aetate adulta eos expellunt.

Ad vocem ἀτρεκηΐην cf. nott. ad VI, 69 et ad locutionem κατ᾽ ἄκρης nott. ad VI, 8. Mox cum Schweigh. et Gaisf. e Florentino, aliis reposui ἐκ τῶν δὲ στηθέων, ubi vulgo ἐκ τῶν στηθέων δέ. — Pro ἀπέφυγε codd. quidam διέφυγε, sed vulgatam lectionem satis tuentur II, 174. VI, 104, alii aliorum loci a Valcken. ad h. l. excitati.

Cap. LXXXIII.

ἐχηρώθη οὕτω] Olim ἐχειρώθη, idque etiam in Florentino ac Sancrofti libro apparet. Sed ἐχηρώθη (*viduata urbs fuit civibus*) satis tuetur loci sententia itemque Eustathii auctoritas ad Dionys. Perieg. 364 Herodotea taugentis, Aristidis T. III p. 398 (coll. Solon. fragmm. 28, 24 pag. 83 s. 117. Poett. Gnomm.) Eunap. Excerpt. Hoesch. p. 13. Aedes. Vit. pag. 38 coll. Homer. Il. V, 642, Virgil. Aen. VIII, 571. Hinc apud Suidam T. I p. 928 ἐχηρώθησαν ἀνδρῶν ἐστηρήθησαν, ἐχήρευσαν, ut apud Aen. Poliorcet. 14 ἠρημώθη ἡ πόλις ἀνδρῶν. Attulerunt haec Wesseling. et Valcken. — De genitivo, qui huic verbo additur, monuit Matth. Gr. Gr. pag. 664. Mox dedi αὐτῶν pro αὐτέων. Ad διέποντες cf. III, 53 et ad ἀνακτώμενοι ὀπίσω V, 27 fin. ἐπήβησαν (*ad pubertatem pervenerant, adoleverant*) retinui pro ἐπέβησαν (*accesserunt*), quod Florent. et Sancrofti liber afferunt. Interpretes laudant Aeschyl. S. c. Th. 671 (662 Bl.)

ἔπειτά σφεας οὗτοι] „Plutarchus II p. 245 E. ab hac Herodoti recensione abit, nec servis Argivas mulieres, sed vicinorum optimis, in civitatem receptis coniungit, Argivorum gloriae studiosus.“ *Wesseling.*

ἦν ἄρθμια] Cave scribas ἀρθμία. Est enim plurale nomen, *res pacatas, concordiam, pacem* indicans, ut recte Suidas I pag. 330 ἄρθμια· φίλια Ἡρόδοτος. Item Glossa Herodotea atque Hesychius I pag. 527 ἄρθμιοι· φίλοι. Est

λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάν-
τις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης·
οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δε- 476
3 σπότῃσι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον 71
συχνὸν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

84 Ἀργεῖοι μέν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα-
νέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι

Unde Spartani insaniam Cleo-

---

enim adiectivum ἄρθμιος *concors*, *amicus*, VII, 101. IX, 9. 37. Theogn. 326.

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος] Sic ποιητὴν ἄνδρα dixit Aristoph. Thesmoph. 156 et Herod. I, 62 χρησμολόγον ἄνδρα, IX, 75 ἄνδρα πεντάεθλον. Atque VI, 92: ἀνὴρ στρατηγός. Unde III, 125 (ubi vid. nott.) erunt, qui rescribi malint Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρόν τε ἐόντα. „Haud veri similis videbitur nonneminis coniectura, suspicati Mantinensem fuisse Cleandrum, patrem vero et maiores Phigalenses; scripsisse ideo Herodotum ἀνὴρ Μαντινεὺς Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεύς. Pausaniae p. 698 [VIII, 39 §. 1] memoratur ἀνὴρ Μαντινεὺς Κλέανδρος illo longe fuit recentior, tutor quippe Philopoemenis." *Valck.* Vid. Plut. Philopoem. 1 ibiq. notatt.

Φιγαλεὺς] Ita Sancrofti liber exhibet, cum olim prave exstaret in edd. Φιγασεύς. Nam urbis Arcadicae incolae plerumque dicuntur Φιγαλεῖς (apud Pausan. V, 5, 4. VIII, 42 §. 4. 41 §. 4. 40 init. alibi) aut Φιαλεῖς (apud Diodor. Sic. XV, 40, ubi vid. Wesseling.) aut Φιγάλιοι apud Pausan. VIII, 12 §. 2, modo sanum sit illud. Ipsius urbis nomen Φιγαλία est apud Athen. XI, 14 p. 465 D, et pluribus apud Pausaniam locis (VII, 17 §. 8, ubi conf. Siebelis pag. 51. VI, 6 §. 1. VIII, 39 init. 41 §. 4, atque haud scio an V, 18, 2, ubi Φιγάλεια restitui debeat); Φιγαλέα invenitur apud Stephan. Byz. s. v. pag. 697. Tu consul. etiam Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. VIII p. 475 seq. et Siebelis. ad Pausan. VIII, 39 §. 3. Add. Bachmann. ad Lycophron. Alexandr. 212 pag. 58. Etiamnum quae antiquissimae urbis supersunt reliquiae, ambitus magni eam fuisse testantur, si quidem illic tres nunc reperiri dicuntur vici, Paulitza et superior et inferior atque Coritza, qui vicus proximus esse fertur veteri urbi ob Apollinis Epicurii templum recentiori aetate detectum descriptumque maxime insigni. Edocuit me celeberrimus De Stackelberg., quo accuratius nemo sane has regiones perlustravit.

ἀνέγνωσε] i. e. *persuasit*. Vid. supra VI, 75.

ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ
2 ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι· καὶ συντίθεσθαι, ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὠυτὸ ἀπαντᾶν.
3 Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἱκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρ-

menis repetant. Quid Herodoto hac de re videatur.

Cap. LXXXIV.

ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς] Quo declarari voluerunt, morbum s. furorem divinitus non immissum neque a diis ob scelera Cleomenis atque impietatem iratis inflictum videri, sed a naturali, ut ita dicam, causâ, eaque aperta nec secreta nec abscondita esse repetendum. Nam quaecunque insigniora mortales affligant mala, quorum causas perspicere haud valeant, ea a diis immitti, antiquitatis fuit opinio. Itaque etiam hicce locus, ubi de Cleomenis morbo variae proferuntur causae, merito ad eos refertur, e quibus quale fuerit Nostri studium omnia humana ac terrestria e causis humanis in ipsa rerum naturâ positis derivandi, perspicitur, quamquam quae eius erat pietas, summaque numinis divini reverentia, maluit, vel ea, quorum causae naturâ patebant, ad divinum numen divinamque vindictam illam, quae omnibus rebus in terra coeloque moderatur, (vid. nott. ad I, 32. III 40. 108.) referre, in fine narrationis haec subiungens: *ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι.* Conf. etiam Hoffmeister. l. l. pag. 17 seq. Ad ipsam locutionem *ἐκ δαιμονίου* similia conferantur, quae notavimus ad I, 126. III, 155. Vocem *ἀκρητοπότην* (*ebriosum, qui merum potat vinum*) ex Herodoto citat Pollux VI, 25 coll. Athen. X pag. 427 B. C. 436 E. F.

μεμονέναι] i. e. *in animum induxisse.* Quo verbo poetis antiquis usitato *impetum, desiderium* exprimi bene notavit Wesseling. Add. Buttmann. Gr. mai. II pag. 188. Mox dedi *χρέον* pro *χρέων.* (Vid.

4 τιῆται. ἔκ τε τόσου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πιέειν, „ἐπισκύθισον" λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτῖσαι.

85

Post Cleomenis mortem Aeginetae Leutychidem, missis Spartam legatis, ob cives suos Athenas abductos [c. 73.] in iudicium vocant. Damnatur reus, Athenasque mittitur, ut captivis libertatem ab Atheniensibus impetret.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων
2 ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν.
3 Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχί-

---

nott. ad V, 49) et *αὐτῶν* pro *αὐτέων*. — Verbum *ἀναβαίνειν* de iis dici, qui ex Asiae minoris orâ in superiores atque interiores Asiae regiones iter faciunt, monere vix attinet. Cf. VII, 3. 6. Ad *τοῦ ἱκνευμένου* (i. e. *magis*, *quam par erat*, *convenit*) conf. nott. ad VI, 65.

ἔκ τε τόσου] *τόσου* pro *τοῦ* reposuimus, ut V, 88, ubi vid. Valet enim: *ab illo inde tempore.* Bekker. scripsit: *ἐκ τε του*. — Pro *ζωρότερον* Athenaeus l. l. atque Eustathius ad Il. p. 746, 40 s. 644, 43 Herodotea tangentes afferunt *ἀκρατέστερον*; quo ipso alterius vocabuli vis ac notio satis commode explicatur et declaratur. Ac vulgo supplent *οἶνον*, conf. Lambert. Bos. De ellipss. pag. 347 seq. Hinc recte interpretantur: *merum s. meracius bibunt.* Quod sequitur *ἐπισκύθισον* est: *Scythico more infundas, bibas.* Attigit, monente *Cr.*, Marx. ad Ephori fragmm. p. 243. Extrema huius capitis verba, eodem *Cr.* monente, attigit Eustathius ad Odyss. I p. 29, 31 ed. Basil.

Cap. LXXXV.

δικαστήριον συναγαγόντες] i. e. *convocato iudicio*, maiori scil. illo, ad quod omnes gerontes, ephori, alterque rex, quin alii quoque magistratus pertinuisse videntur, cuiusque summa erat potestas, quâ vel capitis damnare reges posset, nec ulla permissa esset provocatio. Itaque consulto Noster adhibuisse videtur verbum *σ υ ν αγαγόντες*. Conf. C. O. Müller. Dor. II p. 119. — In seqq. *ἔκδοτον ἄγεσθαι* valet *tradi*, *dedi.* Conf. III, 1.

Μελλόντων δὲ ἄγειν] scil. *ἐς Αἴγιναν*, *in Aeginam abducere*, ubi captivus teneretur in custodia, loco Aeginetarum ab

δεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν
4 Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ· „Τί βούλεσθε ποιέειν, ἄν-
„δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκ- 1
„δοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν 477
„ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως
„ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πα-
5 „νώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς·
ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυ-
χίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄν-
86 δρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθή-
νας, ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφά-
σιας εἷλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι· φάντες, δύο

Quibus tergiversantibus, exemplo Glauci Spartani fraudem in deposito moliti ideo-

---

ipso olim (VI, 73) Atheniensibus traditorum. Quibus haec adscripsit C. O. Müller. Aeginett. p. 117 nott. „Arguit Herodoti narratio, de qua conf. Manso Spart. I, 2 pag. 307, quanta tum fuerit nationum Doriensium aequabilitas Spartanorumque moderatio, ut qui ipsis rei Graecorum communis proditoribus regem suum tradere haud recusarent, nimirum quia Dorienses populo Ionico dediderat.“

ὅκως ἐξ ὑστέρης κ. τ. λ.] i. e. *Videte, ne* (Spartani) *posthac exitiosum malum in terram immittant*. De structura particulae ὅκως conf. III, 135, et, quae Valcken. ad. h. l. affert, Herodoteis simillima: Thucydid. III, 57. Diogen. Laert. II, 102. Aeschyl. Prometh. 68. In qua structura, docente G. Hermanno in Opuscc. T. IV pag. 127 coniunctivus particulam ὅκως excipit, quoniam quae sequuntur non tam monentis, quam metuentis sunt. Futurum post ὅκως Noster posuit infra VI, 133. — Ad locutionem ἐξ ὑστέρης conf. V, 106 et de voce πανώλεθρον vid. nott. ad V, 106.

ἐπισπόμενον — τοὺς ἄνδρας] i. e. *ita pacti sunt* s. *convenere, ut Leutychides ipsos secutus Athenas, viros Aeginetis redderet.* Itaque ad ἐπισπόμενον (cuius loco olim prave ἐπισπώμενον, vid. nott. ad I, 91) suppl. αὐτοὺς scil. τοὺς Αἰγινήτας.

Cap. LXXXVI.

τὴν παραθήκην] Ita et h. l. et infra §. 1. 2. 4 dedi cum Schweigh. et Gaisf. trium codd. ex auctoritate et probante Porson. Adverss. p. 298 coll. Lobeck. ad Phrynich. p. 312 seq. cum mox sequatur παραθέσθαι. Vulgo παρακαταθήκην, quod ubique retinuit Bekker. Vid. nott. ad VI, 73.

προφάσιας εἷλκον] i. e. *moras trahebant, tergiversaban-*

que vindictam divinam experti, ne captivos sibi in custodiam creditos invitis Spartanis retineant, suadet, sed non persuadet.

σφέας ἐόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν
2 τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φαμέ-
νων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυ-
χίδης τάδε· „Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὁκότερα βού-
„λεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια·
3 „καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὁκοῖον
„μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ
„παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς
„οἱ Σπαρτιῆται, γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ
„τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος
4 „παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα
„περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα
„δικαιοσύνης πέρι πάντων, ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα
„τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνενειχθῆναι δέ οἱ

---

tur praetextus quaerentes. Eadem locutio, ut Wesseling. annotat, in Aristoph. Lysistr. 727. Ad verbum *δικαιοῦν* cf. VI, 73. *βασιλέας* dedi pro *βασιλῆας*. Quae deinceps sequuntur, inde a verbis *ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν κ. τ. λ.*, citat Stobaeus XXVII, 14 p. 195 seqq. T. I p. 437 seqq. Gaisf.

καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιέετε ὅσια] „Leutychides ex vero. Depositum reddere, per se res est expetenda: qui reddunt, funguntur officio, laudem stricto iure haud reportantes. Haec Democrito mens apud Stob. Serm. XLIV p. 310. *ὥσπερ τοὺς παρακαταθήκας ἀποδιδόντας οὐ χρὴ ἐπαινεῖσθαι· τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν καὶ πάσχειν.* Ut res nunc habent et seculum est, quis laudem recusabit depositum non abneganti?" Wesseling. Ad verba *τὰ ἐναντία τούτων* (sic dedi pro *τουτέων*) conf. Matth. Gr. Gr. pag. 680. Atque his verbis, quae opponuntur *τοῖς ὁσίοις*, *nefas* s. *scelus* involvi patet. In proxime seqq. *μέντοι* respondet antecedenti (*ποιέετε*) *μὲν*, vice particulae *δέ*. Conf. Zeune ad Viger. pag. 556. Herod. II, 105. III, 36. 135. IV. 25. 46. 97. 103.

Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα] Cf. Pausan. II, 18 §. 2. Plutarch. II pag. 556. Quae sequuntur: *τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα*, illustrantur ex VII, 16 §. 1, coll. Abresch. Dilucidd. Thucyd. pag. 374, quem citat Wesseling. Namque accusativus *τὸν ἄνδρα* pendet a verbo *περιήκειν*, hoc fere sensu, *in hunc virum devenisse omnia* s. *hunc virum omnia summa esse consecutum.*

„ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν. "Ανδρα Μιλή-
5 „σιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν
„ἐς λόγους, προϊσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλή-
„σιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο-
6 „σύνης ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν
„ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς
„δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδί-
„δουν, καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεί κοτε ἡ Ἰωνίη,
„ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι
„χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτούς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας.
7 „ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ
„μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαντα
„θέσθαι παρὰ σὲ, εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα 478
8 „ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήματα

ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ] Male olim: *insequenti tempore*, cum potius sit: *iusto*, *conveniente*, *commodo tempore*, sive, ut Larcherus reddi vult, *constituto tempore*. Vid. nott. ad VI, 65. Ad verbum προϊσχόμενον vid. nott. ad I, 141. — In seqq. e Florent. cum Schweighaeuser. et Gaisf. dedi βουλόμενος δικαιοσύνης, cum vulgo esset δικαιοσύνης βουλόμενος. Ad locutionem ἐν δὲ καὶ confer. Hoogeveen. ad Viger. p. 175. — Quod sequitur λόγους ἐδίδουν est *reputabam mecum*, ut III, 25.

καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ — ἔχοντας] i. e. *nunquam apud nos pecunias diu in eiusdem hominis possessione permanere*. „Puto Milesium hospitem Iones Caresque in animo habuisse, Persis obnoxios et expositos, propthereaque rei pecuniaeque suae possessores minime securos.“ *Wesseling*. οὐδαμὰ cum Gaisf. exhibui pro vulg. οὐδαμᾶ. — In seqq. ἐπιλέγεσθαι valet *reputare*, *volvere animo*. Conf. VI, 9.

ἐξαργυρώσαντα] Ad structuram loci (ἔδοξέ μοι — ἐξαργυρώσαντα — εὖ ἐξεπισταμένῳ) conf. VI, 109. I, 37. De iis, quae argento permutantur aut venduntur, recentiores ἐξαργυρίζειν, Herodotus antiquo modo loquendi ἐξαργυροῦν. Vid. Duker. ad Thucyd. VIII, 81, et nott. ad Plutarch. Philopoem. p. 56. Quod sequitur θέσθαι παρὰ σὲ recte Stobaei auctoritate et cod. Sancrofti tuetur Wesseling. conferens Abresch. Dilucidd. Thucydd. pag. 438. Alii θέσθαι παρὰ σοὶ, quod placet Valckenaerio, qui Dionysii locum citat T. II p. 167, 49 (οὔσης μοι παρακαταθήκης παρ' Εὐμάθει τούτῳ), meâ quidem

„δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὃς δ' ἂν ἔχων
2 „ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ
„Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ
„ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ.
9 „Χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρ-
„την τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖ-
„δες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀπο-
„δεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρήματα.
10 „ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· Οὔτε
„μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰ-
„δέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλομαί τε ἀνα-
„μνησθεὶς ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλα-
„βον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον,
11 „νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα
„ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
3 12 „ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύ-
„μενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρη-
„μάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφούς, χρη-
„σόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ
„χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἡ Πυ-
θίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

---

sententia huc minus pertinentem. Hinc male, opinor, Herodoteam locutionem reddunt: *apud te deponere*. Malim equidem cum Boeckh. Corp. Inscr. I, 3 pag. 890: *solvere apud te*. — In seqq. retinui σόα, cuius loco alii σῶα. Tu vid. nott. ad II, 181.

ὃς δ' ἂν ἔχων — ἀπαιτέῃ] Recte hic relativo addi ait G. Hermann. Opuscc. IV p. 117. particulam ἄν; vernacule enim hoc esse non *welcher*, sed *wer*.

§. 2.

οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα] De hoc accusativo conf. nott. ad VI, 136. Quod sequitur οὔτε με περιφέρει i. e. *nec mihi in mentem redit, succurrit* illustrat Wessel. Platonis loco in Lachet. p. 280 E. simillimo: περιφέρει δέ τις με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων, ubi Iacobsium interpretem non fugit Herodoti locus. — Mox τούτων dedi pro τουτέων. — Ad verbum ἀναβάλλομαι in seqq. conf. nott. ad V, 49. κυροῦν est *confirmare, ratum facere*, ut VI, 126. VIII, 56.

§. 3.

συμφορὴν ποιεύμενοι] Cf. nott. ad V, 5.

εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσε-

13 „Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
„ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι.
„Ὄμνυ'· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
14 „Ἀλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,

ται] i. e. *an ei liceret iureiurando edito* (se scil. non accepisse istas pecunias in depositum) *has intervertere* (s. praedari) *pecunias.* Futuri indicativo ληΐσεται Noster utitur, quum non quid oporteat fieri, sed quid futurum sit, quaeratur: quod etiam Latine per futurum reddere licet (*an — interversurus sit pecunias*). Hinc coniunctivo, quem reponi voluit Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 234 seq. minime opus, recte monente G. Hermanno in Opuscc. IV p. 92. Et conf. Herod. VI, 135. Bekker. dedit ληΐσηται (pro ληΐσεται). Ipsum verbum ληΐζεσθαι vulgo *praedandi*, *rapiendi* significatu, ut III, 47. IV, 145. Inde in ipso oraculo ὅρκῳ νικῆσαι valet *iureiurando edito victorem evadere* hac ex lite s. controversia de pecuniis depositis orta. Ad loci sententiam bene sic *Valcken.*: „*Quaerebat* Spartanus, quae *Numinis esset Mens; et an hoc illi facinus suaderet Apollo?* secundum Iuven. Sat. XIII, 202, ubi historiam enarrat Schol. ex Herod. Eximium quod sequitur oraculum attigerunt [praeter Eustathium, qui oraculi partem habet ad Il. III p. 414 s. 314, 39 et Dion. Chrysost., qui Or. LXIV pag. 640 verba tertii versiculi et reliqua citat] etiam Clemens Alex. Strom. VI p. 749 et Pausan. II, 18 §. 2. VIII, 7 fin., versum hinc excitans ultimum: Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀρείων, qui est in Hesiod. Ἐργ. κ. Ἡμ. vers. 285." Tu add. Pindar. Ol. XI (X) 87 Boeckh. ibique Dissen (qui bene citat C. O. Müller. in Dor. II p. 192). Nam haud infrequens ista sententia apud veteres Graecos, quibus nihil tristius videbatur, quam nullam habere prolem. Quocum coniunctum est illud, quod maiorum facinora in posteris puniri, inprimis periurium, existimabant. Cf. Siebelis ad Pausan. l. l. pag. 206 et ipsum Herodotum VII, 137.

τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον κ. τ. λ.] Oraculi sensus est: *in praesens quidem* (s. in breve tempus) *expedit sane ita iureiurando* (falso) *edito vincere pecuniasque intervertere.* Ubi κέρδιον eodem modo dicitur, quo ἄμεινον, de quo dixi ad III, 71. Ipsa vox κέρδιον ex Homero satis nota. Ad ipsam sententiam confer Theognidea, vs. 140 seqq. Welck., qui ipse Herodotei versus haud fuit immemor.

ἀλλ' Ὅρκου πάϊς] Ad vocem πάϊς conf. nott. ad V, 39. Ὅρκον ipsius numinis instar (ut ait Wesseling. ad h. l.) considerat, quem poetae fingunt

„οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
„συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
„Ἀνδρὸς δ᾽ εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

15 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν „παραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυ„θίη ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, „ἴσον δύνασθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος „τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρή-
4 16 „ματα. Τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, „ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου

---

iurandi velut *exactorem* et *praesidem*. Ὅρκου proinde παῖς aliquid posterum et consequens est, nimirum animadversio divina, quae nec opinatis periuris superveniens fractae fidei poenas infligit. Idem loquendi genus in Epicharmi fragm. apud Clem. Alex. Strom. VI pag. 749. Et Eustath. Amor. Ismen. p. 426, ubi *αἰδὼς γὰρ παῖς ἐλέγχων ἐστί.* Excipit enim (ut idem Wessel. bene admonet) et sequitur reprehensionem pudor. *Cr.* conferri vult Huschke in Matthiae Miscell. philologg. p. 21. Heyne. ad Iliad. IX, 498 seqq.

κραιπνὸς δὲ μετέρχεται] i. e. *celeri cursu pone sequitur* s. *adcurrit.* Vox κραιπνὸς Homero frequens, de procellis, ventis aliis summa vi atque celeritate ruentibus, v. c. Odyss. V, 385. VI, 171 etc. Hinc vulgo redditur *celer*, *vehemens*.

συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα] συμμάρψας (id est *convellens*, *conterens*) ad vim verbi ὀλέσει (quod in coniunctivum ὀλέσῃ mutari iubet Werfer. Actt. phill. Monacc. I p. 273) augendam adiectum puto. Conf. Homer. Od. IX, 289. 311. 344. Il. X, 467. Caeterum ad hoc Pythiae oraculum respiciens Lycurgus Advers. Leocrat. p. 157 s. 206 Tayl. [p. 192 Reisk.] maximas ei, qui iusiurandum haud servarit, poenas luendas enuntiat, itemque multo prior Hesiodus Opp. et Dies. 258, quem attulit Larcher. — Pro μετόπισθεν in proximo versu alii κατόπισθεν. — Ad παραιτέετο conf. III, 132 et V, 33.

τὸ πειρηθῆναι — ἴσον δύνασθαι] Pro δύνασθαι apud Clem. Alex. Strom. VI p. 719 γενέσθαι. Et ad ipsam sententiam conf. simile oraculum I, 159 coll. Plutarch. De S. N. V. p. 656 D. Add. Hoffmeister. pag. 46. Ac sane quivis sentiet, quantum istiusmodi sententiae ad animos humanos permovendos ac percellendos valeant.

§. 4.

ὡρμήθη λέγεσθαι] Conf. nott. ad III, 56.

„νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἱστίη οὐ„δεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτριπταί 479
17 „τε πρόῤῥιζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθὸν, μηδὲ „διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαι„τεόντων ἀποδιδόναι." Λευτυχίδης μὲν εἴπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θη-
2 βαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ,

Sic Aeginetae poenas incursionis in agrum Atticum [5, 81.] luunt. Id priusquam paterentur, navem Atheniensium theorida, quae viros primarios veheret, ex in-

---

οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν οὔτ' ἱστίη οὐδεμία] οὐδεμία dedi pro οὐδεμίη. Apud Iuvenalem l. supra l. dicitur *Exstinctus tota pariter cum prole domoque.* Vocem ἱστίη attigi ad V, 40. Similem locum e Cels. Orig. VIII p. 424 attulit Valcken., alterum Lycurgi advers. Leocrat. pag. 157 fin. [p. 193 T. IV Reisk.] subiunxit Wesseling. Quae continuo sequuntur: ἐκτέτριπταί τε πρόῤῥιζος (i. e. *tota gens radicitus excisa, contrita*), hinc enotavit Eustath. ad Il. III p. 314. Ac vocem πρόῤῥιζον Hesychius II pag. 1040 interpretatur σὺν ταῖς ῥίζαις ἀνασπώμενον, *a radicibus eversum, a stirpe sublatum*, ut ait Valcken., qui affert Herodot. I, 32. Euripid. Hippol. 682, [ubi vid. Monk. p. 86 seq.] quibus Wesseling. addit Herod. III, 40. Sophocl. Electr. 765. — Larcher. in nota ad h. l. adiicit similem Herodoteae de Glauco narrationem apud Stobaeum Serm. CXVII p. 362 inveniri.

Cap. LXXXVII.

πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας] Vid. V, 80. 87. Intelligitur incursio ab Aeginetis in agrum Atticum facta. De amicitia, quae inter Aeginetas atque Thebanos intercesserit, conf. quae ad V. 80 adscripsimus. — ἀξιοῦντες hic simpliciter valet: *existimantes, arbitrantes.*

πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ] Valla apud quem *biremis*, legisse videtur διήρης. Ac πεντήρης navis dicitur quinâ remorum serie s. quinque transtris instructa. Conf., ne plura, Potter. in Archaeolog. Gr. II p. 263 seq. De argumento loci bene sic Valcken.: „A tempore Thesei, cui debetur institutum, quotannis in Delum missam navem, quam θεωρίδα voca-

sidiis intercipiunt, vectoresque vinciunt.

88

Qua nova iniuria Athenienses irritati, cum Nicodromo Aegineta clam paciscuntur, ut ipsis Aeginam prodat. Et Nicodromus quidem pacto die urbem occupat: sed quod Atheniensium classis sero adventaret,

λοχήσαντες ὦν, τὴν θεωρίδα νῆα εἷλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μη-
2 *χανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτῃσι προτέρην ἑωυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας· μετὰ ταῦτα*
3 *καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρο-*

---

bant, luculentus testis est in Phaedone Plato pag. 58 B., cuius eam in rem verba Meursius iam dedit in Theseo cap. 16 plura Spanhem. in Callimach. in Del. 313. [Add. Wyttenbach. et Heindorf. ad Platonis l. l.] In Delo sacra curaturi et qui publicitus Athenis ad ludos mittebantur solemnes, cives semper erant honoratissimi; quales ex sua quoque civitate mitti voluit Plato *τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας ἑκάστης*, De Legg. XII p. 947 A. Unus erat plerumque *Ἀρχιθέωρος*: *τῶν ἀρχιθεώρων* tamen meminit et Andocides p. 32, 44. [p. 65, 126 Reisk.] Herodotus *τὴν θεωρίδα νῆα* fuisse scribit *πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων*. Stabat Attica theoris in Delum traiectura *ἐπὶ Σουνίῳ*. Hinc in Delum olim traiecit Latona."

ἔδησαν] i. e. *in vincula* s. *custodiam coniecerunt*. Nam verbum hoc frequens de iis, qui in carcerem coniiciuntur custodiendive comprehenduntur. Vid. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 pag. 251.

Cap. LXXXVIII.

ἀνεβάλλοντο] Conf. V, 49 et de particulis *μὴ οὐ* nott. ad III, 51. Ad verba seqq. *τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι* conf. nott. ad IV, 154. Structuram verbi *μέμφεσθαι* in seqq. attigi ad III, 1, *ἐξέλασιν* dicit *eiectionem, expulsionem*, ut V, 76. — „Retulit ad Nicodromum Philosophi locum Polit. V, 6 (5) *ἐν Αἰγίνῃ ὁ τὴν πρᾶξιν πρὸς Χάρητα πράξας ἐνεχείρησε μεταβαλεῖν τὴν πολιτείαν*, Casaubon. ad Polyb. p. 185 ed. Gron. dubius nonnihil ob Charetem." *Wessel.* — Ad verbum *ἀναρτημένους* cf. VII, 8 §. 3, ubi Valck., nostrum locum citans, in istum sensum ab aliis interdum *ἐπηρμένους* adhiberi notat. Tu vid. I, 90 ibique nott. In seqq.

μος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν.
89 Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαί 2σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ 480
δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν γάρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι 2

κατὰ τὰ συνεθήκατο Struvio placet delere τὰ, ut monui ad VI, 53.

τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν] Antiquam Aeginae urbem nil nisi *arcem* esse contendit C. O. Müller. Aeginett. pag. 147, tum quod Nicodromus tyrannidem affectans, eam ipsam occupare primitus studuerit, tum quod antiquis in more fuerit, editiores primum locos communire atque incolere; unde factum, ut arces nonnunquam nudis verbis ἡ παλαιὰ πόλις significarentur. Atque huius moris exempla quaedam addit vir doctus, cui tamen quo minus assentiar, plura obstant. Namque vetus Aeginetarum urbs ad ipsum mare sita in loco planissimo nullam prorsus habuit arcem neque omnino habere potuit, quum nullus istic reperiatur locus editior, in quo arcem exstruere licuisset. Atque hinc etiam nulla, quantum scio, apud veteres scriptores mentio arcis s. acropoleos Aeginetarum, quae si ulla exstitisset, suo certe nomine eam Noster indicasset, neque *antiquae urbis* appellatione significasset. Itaque valde arridet sententia viri et doctissimi et sagacissimi, Liberi Baronis de Stackelberg, qui *Oeam* (de quâ vid. nott. ad V, 83) hic indicari arbitratur, antiquissimam totius insulae sedem et quasi metropolin, e qua Aeginetae propressi ad mare, postmodo urbem condidere, quae primitus portum Oeae suggerebat. Qua urbe maritima dirutâ, nil mirum, ad interiorem insulam denuo incolas se recepisse ibique prope veterem Oeam domicilia cepisse, quibus recentiori demum aetate relictis, ad mare denuo progressos, urbem condidisse me idem edocuit vir harum regionum perscrutator accuratissimus. Add. quae ex alius peregrinatoris itinerario leguntur in: Blätter für literar. Unterhaltung. 1832 nr. 358 pag. 1498 seq.

Cap. LXXXIX.

ἐς δέον] Vid. nott. ad VI, 53.

ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων κ. τ. λ.] i. e. *quo tempore Corinthios rogabant, ut ipsis mutuo darent naves.* Ad ἐν ᾧ conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1138. χρῆσαι eodem modo, quo III, 58. — Mox cum Gaisf. dedi ἦσαν pro ἔ-

εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδό-
μενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι.
3 ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφε-
τέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς ἁπάσας,
ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ
90 τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι
ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκ-
διδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ
τῶν Αἰγινητέων ἕσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον
2 οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφε-
ρόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦ-

cum parte suorum Aeginam relinquere cogitur: quibus Sunium ab Atheniensibus datum.

σαν. Ad ἐς τὰ μάλιστα conf. nott. ad VI, 65.

διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι] i. e. *quinis drachmis singulas naves vendentes, commodantes.* Ad vocem πενταδράχμους conf. Matth. Gr. Gr. pag. 268 et supra V, 77: ἔλυσάν σφεας διμνέως (i. e. *solverunt eos, binis minis in singula capita erogatis*). Quinque vero drachmae conficiunt summam II florenorr., X crucigerr. et quod excurrit; quae summa quum satis exigua sit, manifestum est Corinthios dicis causa haec fecisse, ut legi satisfacerent, simulque etiam qua in Athenienses essent voluntate, declararent. Itaque prudenter Corinthii ante bellum Peloponnesiacum causam suam Athenis perorantes, harum navium publice et gratis fere concessarum mentionem faciunt apud Thucyd. I, 41. — Quod pro δωτίνην in Florentino, aliis invenitur δωρεὴν, id ex interpretamento in textum irrepsisse videtur. Cf. VI, 62. I, 70. Homer. Od. IX, 267, ubi δωτίνην Scholium reddit δωρεάν. Mox pro ὑστέρισαν retinui cum recentt. edd. ὑστέρησαν, ut I, 70.

Cap. XC.

παρεγίνοντο] Ita cum recentt. edd. scripsi pro παρεγένοντο, quod Schaefer. retinuit.

ἔφερόν τε καὶ ἦγον] „Optime vertit Galeus in notis *depraedabantur*; ex agris popularium *rapiebant agebantque quae ferri agique poterant.* Semper apud veteres in istac usitatissima formula observatur a Grammaticis tradita significandi differentia. Quam *portabant* praedam, φέρειν: quam *prae se agebant*, iumenta nempe, dicuntur ἄγειν: sive φέρεσθαι τὰ βασταζόμενα, ἄγεσθαι τὰ βαδιστικά. Quia iumenta potissimum praedam efficiebant, frequenter legitur τὴν λείαν ἄγειν et ἐλαύνειν.“ *Valck.* Conf. nott. ad III, 39. VI, 42.

91 τα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ πα- Caeteros huius factionis Aeginetae necant
χέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρό-
μῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτά σφεας χειρωσάμενοι,
2 ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμη-
χανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ
3 τῆς νήσου, ἤ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτα-
κοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς
ἀπολέοντες. εἷς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά,
καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου·
4 ἐπιλαμβανόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων, εἴχετο. οἱ 481
δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες

Cap. XCI.

οἱ παχέες] Vid. nott. ad V, 30, ubi etiam de voce δήμου.

τὸ ἐκθύσασθαι] i. e. *quod* (impium scelus) *expiare non potuerunt.* Nam ἐκθύσασθαι, ut observat ad h. l. Valcken., significat *iram deorum piaculis* s. *victimis placare piacularibus,* indeque adhibetur in *procurandis ominibus et prodigiis,* ut apud Dion. Cass. XLI, 14 fin. Synes. Encom. Calvit. p. 74 B. Eustath. ad Homer. p. 1223, 51 s. 1306, 19. Hinc Suidas I p. 692: ἐκθύσασθαι τὸ ἐξιλεώσασθαι καὶ ἐκμειλίξασθαι. His, quae attulit Wesselingius, Cr. addit Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. Animadverss. p. 931, qui ἐκθύεσθαι recte interpretatur: *expiare per sacrificia.* Mox rescripsi e Florent. ἐγίνοντο pro ἐγένοντο. Ad locutionem ἔφθησαν ἐκπεσόντες conf. nott. ad IV, 136.

ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες] i. e. *eduxerunt interficiendos* s. *ad supplicium.* Ubi duo codd. omittunt ὡς, quod paulo ante in eadem locutione nullus liber habet. At voculae ὡς, ut bene monet Wesseling., saepe, ubi sine detrimento reticeretur, sua vis suusque est lepor, ut in Herod. VI, 18. Plat. Menex. p. 240 D. Pausan. Boeot. (IX) 13 §. 2. 3. τούτων dedi pro τουτέων. Ad *Cererem* δεσμοφόρον, cuius ab Aeginetis cultae nulla alibi mentio, conf. quae ad V, 82 notavimus.

ἐπιλαμβανόμενος] Ita meliores codd., quos secuti sumus. Alii ἐπιλαβόμενος, probante Eustath. ad Odyss. I pag. 1429, 2 sive 72, 3. — ἐπισπαστὴρ vocatur *marculus* s. *annulus,* quo ianuam *clausuri attrahebant,* monente Hemsterhus. ad Polluc. X, 23. Cr. confert Böttiger. in Neu. deutsch. Mercur. 1802. Part. I pag. 36 seq.; ab aliis scriptoribus hac in re ῥόπτρον dici ad h. l. pluribus monstravit Valcken. Quod vero Pollux X, 22 coll. Suid. s. v. I p. 829 (ubi ἐπισπαστή-

ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστῆρσι. Ταῦτα μέν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγι-

92 νῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἑσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότε-

Proeliis binis navalibus deinceps commissis, primum Athenienses,

2 ρον, Ἀργείους. καὶ δή σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες, ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα

3 χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καί σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη

ρῶν exponit τῶν τῆς θύρας κρατημάτων) exhibet ἀπρὶξ εἴχετο, id Herodoto restituendum censuit Toup. in Emendd. in Suid. III pag. 383 probante Larchero. At e Polluce ipso nunc vocula ἀπρὶξ eiecta est. Suidas autem, ut bene monuit Schweigh., vix ipsum inspexit Herodotum, verum ex alio quo Grammatico haec verba descripsit.

χεῖρες δὲ κεῖναι κ. τ. λ.] i. e. *manus inhaerebant annulis.* Ubi ἐμπεφυκυῖα ex Homeri fluxit imitatione: apud quem frequens: ἐν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρί. Il. VI, 253. 406. XIV, 232, alia id genus.

Cap. XCII.

ἑσσωθέντες] Conf. V, 72. De Argivis Aeginetarum sociis conf. nott. ad V, 80. — ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι est *vi coactae a Cleomene.* Spectat hoc ad ea, quae VI, 76 enarrantur.

ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην] i. e. *tenuerunt*, *appulerunt* ad terram Argolidem. Sic V, 33. VI, 95. 101. Hinc Matth. Gr. Gr. p. 932 ἔχειν (sc. τὰς ναῦς) interpretatur: *anlanden.*

ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη] ἐπιβάλλειν *imponere* v. c. *tributum*, *mulctam*, alia id genus, haud infrequens. Conf. I, 106 coll. II, 180. Quod si vero quaeras, quo iure Argivis licuerit poenam irrogare Sicyoniis atque Aeginetis, quingenta singulis talenta; videtur antiquitus foedus plurium civitatum exstitisse, inter quas principem locum tenuerint Argivi, ut hoc ipso e loco colligi vult C. O. Müller. Dor. I p. 153. 154, ubi vid. Itaque non suo ipsorum nomine, sed quasi e decretis omnium civitatum confoederatarum Argivos eam poenam illis irrogasse credam. — Pro ἔσαν dedi ἦσαν, ut supra.

De locutione στρατηγὸς ἀνὴρ conf. nott. ad VI, 83. — Pro πεντάεθλον male quidam πένταθλον, accedente Eustathio,

ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέ-
4 ρους. Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι,
ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι
εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἦσάν τε
5 αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὦν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ
μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθε-
λονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
6 ᾧ οὔνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τού-
των οἱ πλεῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτε-
λεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρα-
τηγὸς Εὐρυβάτης, μουνομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς
μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τε-
93 τάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει. Αἰ- post Aeginetae vincunt.
γινῆται δὲ, ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόν-
τες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καί σφεων νέας τέσσερας
αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον.

94 Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγι- Suffecti in Mardonii locum Datis et Artaphernes ad Eretriam Athenasque expugnandas,
νήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀνα-
μιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί
μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατη-
μένων, καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βου-
λόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφά-
σιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας
2 αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ, φλαύ-

---

ad Il. I pag. 110, 11 s. 83, 5. Conf. IX, 75. Qui *Eurybates* ab Herodoto vocatur, aliis est *Eurybatus*, fluctuante scriptura, ut observat Marx. (a Cr. excitatus) ad Ephori fragmm. pag. 207.

Cap. XCIV.

ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίεε] Simili pacto aliquoties Aelianus, notante Iacobs. ad Eiusdem N. A. I, 9, ubi citat C. F. Hermann. ad Lucian. De Hist. Conscrib. pag. 330. Add. Aelian. N. A. XI, 33.

ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ κ. τ. λ.] De hac re vid. V, 105 et de vocula ὥστε cf. nott. ad V, 35; de verbo διαβάλλειν conf. nott. ad V, 35, et de formula δοῦναι γῆν τε καὶ ὕδωρ nott. ad V, 17. Ad locutionem φλαύρως πρήσσειν (*male rem gerere, agere*) similes locutiones conferantur III, 27 coll. V, 34. 35. VI, 135 ibique nott. Hinc VII, 10 §.

ρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῆς στρατηγίης·
ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτρι-
αν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ
Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑων-
τοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας Ἀ-
θήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδρά-
95 ποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες,
πορευόμενοι παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης
ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπε- 482
δευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ
ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππα-
γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωυ-
2 τοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. Ἐσβαλό-
μενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν
στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίῃ-
3 σι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ
τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

cum ingentibus copiis per mare Icarium recta in Graeciam tendunt.

---

7 φλαύρως ἀκούειν, *male audire.* Quod sequitur παραλύει τῆς στρατηγίης illustratum est in not. ad VII, 38. — Ad verbum ἀποδέξαι conf. V, 25 et ad Ἀρταφέρνεα nott. ad V, 25. Ad argumentum loci pertinent, quae in Diodori Excerptt. libri VII §. 48 apud Maium Collectt. Auctt. II p. 38 leguntur.

Cap. XCV.

ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον] Qui campus Homero (Il. VI, 200) iam cognitus eodem nomine ab Alexandri comitibus appellatur (Arrian. Exp. Alex. II, 5), a Tarso urbe per interiores Ciliciae tractus usque ad Mopsvestam atque Pyrami ostia extensus. Vid. Mannert. VI, 2 pag. 104 seq. et quae ad Homeri locum laudatum attulerunt Heyne et Bothe. — In seqq. pro στρατοπεδευομένοισι libri aliquot στρατευομένοισι accedente Eustathio, qui haec citat ad Il. VI p. 636, 54 s. 494, 36. Ad voces αἱ ἱππαγωγοὶ νέες cf. nott. ad VI, 48.

ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι] *Quingentarum* navium classem comparatam fuisse scribit Cornel. Nepos Miltiad. 4, qui locus omnino cum Nostro comparandus; *trecentas* fuisse narrat Plato. Apud Ciceron. (In Verr. II, 1 cap. 18) et Valer. Max. I, 1 ext. 6 *mille* navium cum classe ad Delum Persae appulisse dicuntur.

εἶχον τὰς νέας ἰθὺ] i. e. *non litus legentes, naves direxerunt* (tenuerunt) *recte Helles-*

του καὶ τῆς Θρηΐκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον

96 οὐκ ἁλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὔ-
2ρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρ-

Primum Naxus capta et igne vastata: incolarumque quotquot in montana non aufugerant, in servitutem abducti. Eadem sors caeterarum

---

pontum versus. Ubi εἶχον cum recentt. restitui pro ἔχον, quod Schaefer et Bekker. tenuerunt. De verbo ἔχειν conf. VI, 92. 101. Wesseling., qui ἔχειν hic idem esse ait atque ἐλαύνειν, comparat Homer. Il. XIII, 326 ibiq. Eustath. Magis huc faciunt Thucydidis loci II, 25. 33 a Larchero allati. In proxime seqq. pro τῷ προτέρῳ ἔτεϊ Dobraeus scribi vult: τρίτῳ πρότερον.

παρά τε Ἰκάριον] Infra VI, 96 addidit πέλαγος. Vid. Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. pag. 377. *Icario* mari satis constat designari Aegaei maris partem, intra Icariam insulam, unde nomen, atque Samum sitam ad Asiae minoris litus. Vid. Horat. Od. I, 1, 15 ibique Mitscherlich, ne plura. νήσους ad Cycladas refero, ut VI, 96. 99. Vid. nott. ad V, 30.

ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ κ.τ.λ.] Conf. VI, 44 et de verbo προσπταίειν nott. ad I, 65.

Cap. XCVI.

προσέμιξαν τῇ Νάξῳ] i. e. *ad Naxum propius accesserunt, appropinquarunt.* De verbo προσμιγνύναι conf. nott. ad Plut. Philop. pag. 24. Add. Herod. VII, 168. Verbum προσφερόμενοι Schweigh. in Lex. Herod. (s. v. προσφέρεσθαι) interpretatur *erumpentes, irruentes.* Equidem malim *accedentes, advecti.* Cf. VII, 209 et in proxime seqq. ad ἐπεῖχον nott. ad I, 80. 153. Attigit Eustath. ad Odyss. pag. 1856, 16 s. 683, 22, explicans σκοπὸν εἶχον κατὰ τῆς Νάξου στρατεύεσθαι.

μεμνημένοι τῶν πρότερον] Libri aliquot προτέρων, confusione haud rara. Conf. Thucyd. I, 9. 23 init. Plutarch. Pericl. 18 in. 34. c. fin. et quae alia attuli ad Pyrrh. pag. 251. Sunt autem haec verba annectenda antecedentibus οἱ Πέρσαι neque cum sequentibus οἱ Νάξιοι coniungenda, quod vel e loco V, 34, qui hic

σαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

97

Cycladum, excepta Delo, cui soli parcitur. Persarum in numina Deliaca pietas.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλι-
2 πόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγό-
3 ρευέ σφι τάδε· „Ἄνδρες ἱροὶ, τί φεύγοντες οἴχε„σθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες κατ᾽ ἐμεῦ; ἐγὼ „γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω, καί μοι

---

respicitur, manifestum. Atque in hanc sententiam recte h. l. expresserunt Larcherus et Miot. Herodotea tangit Plutarch. II pag. 869 B.

ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν] Conf. nott. ad V, 102.

Cap. XCVII.

ἐς Τῆνον] Conf. IV, 33. Mox pro *προπλώσας*, in Florentino, aliis *προσπλώσας*. Male. Nam indicatur Datis, *qui navi s. classe praeierat*, unde *νῆες πρόπλοι* naves *praemissae, praecursoriae*, ut ad Isocrat. Panegyr. cap. 26 §. 92 Batt. monuit Morus.

ἐν τῇ Ῥηνέῃ] i. e. *prope, ad Rheneam.* Pro *Ῥηναίῃ* revocavi e Sancrofti libro aliisque *Ῥηνέῃ*, quamquam vario modo insulae nomen scribi haud sum nescius, modo *Ῥηναῖα*, *Ῥηναία* s. *Ῥήναια*, *Ῥήνεια* et *Ῥήνη*. De quo praeter Wesseling. ad h. l. plura Wasse et Duker. ad Thucyd. I, 13. III, 104, qui sunt primarii fere loci de hac insula, quae angusto quatuor stadiorum canali a Delo seiuncta, ponte posthac ei fuit iuncta teste Plutarcho in Nic. 3. Nunc insulae nomen *Megalodelos*, quae Strabonis aetate iam vacua et deserta, hodieque non nisi pastoribus frequentatur. Cf. Mannert. VIII p. 750. Poppo ad Thucydid. l. l. pag. 503 ed. Gervin. Sonnini Voyage en Grèce (Paris 1802) T. II pag. 313 seq.

ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω] i. e. *ego enim et ipse in tantum certe sapio.* Revocavi cum Schwgh. et Gaisf. Aldinae lectionem, pluribus codd. firmatam. In Mediceo, aliis exstat: *ἔτι τοσαῦτα φρονέω*, in Florentino *ἔτι γε τοσαῦτα φρονέω*. Quod Schaefer. et Matth. exhibuerunt *ἔτι τοιαῦτα φρονέω*, librorum auctoritate caret. Mox *βασιλέων* rescripsi pro *βασιλήων*.

„ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο
„θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐ-
4 „τὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν 1
„ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ τὴν νῆσον
„νέμεσθε." Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοι-
σι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας 483
98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, 5
ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα
ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦτον

Post eorum abitum Delus terrae motu contremiscit: quod cum nec antea nec post acci-

---

ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο] Eodem modo locutus Aeschin. in Axioch. [§. 12] p. 160 [p. 371 A.] quem affert Valcken. citans praeterea hanc in rem Spanhem. in Callimach. H. in Del. 255. Brisson. De reg. Pers. Princ. II p. 218. Eodem pertinent testimonia Valer. Maximi I, 1 ext. 6. Pausan. X, 28 §. 3. Cicer. in Verr. II, 1, 18. Ex hoc autem Herodoti loco, observante Creuz. Symbol. II p. 146, satis intelligi poterit, qui olim inter antiquissima Graeciae atque Asiae interioris et superioris numina fuerit connexus, si quidem Apollinis ac Dianae (*Solis* ac *Lunae*) loca natalia, quae ferebantur, hoc modo coli voluerunt Persae et ipsi coelestium luminum cultores. Hinc summa Deli sanctitas, quam celebrat Callimachus in Del. 23. Observat ad Herodoti locum Broendsted. (Reis. u. Untersuch. I pag. 70 coll. pag. 60 not. 6) a *Cr.* citatus, plane diverso modo ac Persas, Athenienses in Delum egisse sexaginta sex annis postea, Olymp. 89, 2 s. 423 a. Chr. n. — Ad verba *ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν* (ita dedi pro *αὐτέων*) consul. Matth. Gr. Gr. pag. 864.

ταῦτα ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι] i. e. *haec praecone misso edixit Deliis.* De verbo *ἐπικηρυκεύεσθαι* plura Duker. et Wass. ad Thucyd. VII, 48. VIII, 80. Siebelis ad Pausan. VII, 1 §. 3 pag. 105, ubi bene sic reddit verbi vim: *per caduceatorem missum imperare aliquid* vel *agere de re aliqua, vel petere aliquid.*

κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε] Citant haec Tzetz. Chil. I, 864 ad Lycophr. 1430 coll. Eustath. ad Dionys. Perieg. 526. Commemoratur autem, ut observat Valcken., unus plerumque Datis, Artaphernis, alterius ducis, rarior fit mentio. Hinc apud Aristid. in Miltiad. T. III p. 269. Datis vocatur *ὁ τοῦ στρατοπέδου κύριος καὶ ἡγεμών.* Ad *ἐθυμίησε* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 322.

Cap. XCVIII.

Μετὰ δὲ τοῦτον ἐντεῦθεν ἐξαναχθέντα] i. e. *Qui ubi in*

derit, pro signo malorum Graeciae tunc imminentium Herodotus habet.

ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον
2 οἱ Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σει-
σθεῖσα. καὶ τοῦτο μέν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν
3 μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ
Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου,
καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς

---

altum hinc evectus erat. De participii usu vid. Matth. Gr. Gr. §. 561, 1 pag. 1113. 1171, et ad verbum ἐξανάγεσθαι VII, 194.

Δῆλος ἐκινήθη] „Quod additur, *ὡς λέγουσι Δήλιοι,* monstrat, ut puto, motum istum, quem tum sensisse videbantur Delii, rem Graecis passim ignotam fuisse, vel dubitanter receptam [unde sane ad Deliorum ipsorum auctoritatem provocare maluit Herodotus]. Huic certe Deliorum narrationi fidem non adhibuit Thucydides, qui paulo ante bellum Peloponnesiacum atque adeo septuaginta circiter annis post, quam haec evenerunt Herodoto narrata, immotam ante Delum scribit prima vice κινηθῆναι II, 8. Historici utriusque loca compararunt Wasse, Spanhem. [ad Callimach. in Del. 11] et Gronov. et Herodoti meminit Schol. Thucyd.“ *Valcken.* Thucyd. locus (II, 8) ita sese habet: ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα, ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηνται. Quae verba si quis cum Herodoteis in concordiam redigere velit ita ut de uno eodemque terrae motu, qui accidit Olymp. LXXII, 3 uterque auctor locutus sit, vix aliter hoc fieri poterit, nisi ut apud Thucydidem verba ὀλίγῳ πρὸ τούτων sensu latiori posita esse existimemus. Quae Wesselingii ratio probatur Gervino ad Thucydidis l. l. pag. 283. At C. O. Müllero Dor. I p. 312 not. nec Herodotus eius motus, cuius apud Thucydidem fit mentio, ante ipsum bellum Peloponnesiacum scil., videtur meminisse, nec Thucydides prioris motus, de quo scribat Herodotus. — Tu conf. quoque nott. ad V, 77.

Ἀρταξέρξεω] Ita dederunt e Sancrofti libro Schweigh. et Gaisf. Alii Ἀρτοξέρξεω, quam scripturam Graeculis deberi statuit Schweigh. ad VI, 43 (ubi vid. nott.) ut qui peregrina nomina ita a vero deflectere consueverint. Ἀρτοξέρξεω hic male retinuit Bekker. Hinc eadem confusio VII, 106. 151. Apud Thucydidem I, 104, Xenophontem, Diodorum, Cornelium Nepotem (Themist. 9. 10. De regg. 1), alios, semper invenitur Ἀρταξέρξης, quod idem in Herodoto tenendum duxi, ubi Schaeferus alteram scripturam sequitur, quam eandem quoque praebent Ctesias atque Plutarchus. Tu vid. quae mox

γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴ-
κοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ
μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ'
αὐτῶν τῶν κορυφαίων, περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόν-
4 των. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον, τὸ
πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμ-
μένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

---

de huius nominis ratione ac potestate proferemus. Caeterum egregie valere hunc locum ad historiae ab Herodoto conscriptae tempora definienda nemo non videt. Namque etiam belli Peloponnesiaci mala et calamitates hic indicari, nullum dubium. Cf. Dahlmann. in Herodot. p. 42. — In seqq. dedi *ἀπ' αὐτῶν* (pro *αὐτέων*) *τῶν κορυφαίων*. Sunt vero: *οἱ κορυφαῖοι* cives *primarii principes* in singulis civitatibus, ut VI, 23, ubi vid.

οὐδὲν ἦν ἀεικὲς] i. e. *ita nihil mirum erat*, *non praeter rationem accidebat.* Conf. III, 33. Quod sequitur *ἀκίνητον*, *immotam* indicat insulam, i. e. nullo terrae motu conquassatam, nisi hac voce, quae oraculi in versu denuo invenitur, simul ad eam traditionem respici putes, quod insula olim vaga, dein consedit s. *ἐστήρικται*. De quo conf. Gottleber. ad Thucydid. II, 8. Apud Herodotum *κινεῖσθαι* vix differt a *σεισθῆναι*, *terrae motu concuti.*

Κινήσω καὶ Δῆλον κ. τ. λ.] Versum habet Eustath. ad Dionys. 525. Quem eundem una cum verbis antecedentibus: *καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε* pro suspectis habuit Wesselingius, quem secutus Matthiae uncis haec inclusit, quibus ego denuo liberavi, cum nulla suspicionis causa iusta mihi appareret. — Quod vero apud historiae patrem oracula, portenta, somnia, alia id genus, quae Thucydides vel prorsus tacuit vel rarius certe adhibuit, historiae gravitate indigna talia esse ratus, frequentius commemorantur, id Herodoto vitio vertere nolumus neque scriptori diligentissimo atque cautissimo superstitionis credulitatisve notam inurere: id quod fecerunt alii. Namque ut diversum utriusque scriptoris taceam in conscribenda historia consilium idemque ingenium maxime dispar (de quo plura ipse excitat Valcken.), Herodotus pro ea, quae totius operis fuit summa, quam maxime necesse habuit talia referre, e quibus aliquo certe modo divini numinis ad omnes res humanas vis perspiceretur.

5 *Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα· Δαρεῖος, ἑρξίης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρταξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλλη-* 484 *νες καλέοιεν.*

Δύναται δὲ κ. τ. λ.] Haec quoque verba usque ad finem cap. a grammatico quodam adscripta esse suspicatur Wesseling., quem praeter Borheck., Schaefer. et Matth. secuti sunt, uncis haec includentes, quibus nos iure liberavimus, cum omnibus in codd. ista appareant. Etiam Bekker. verba: *δύναται* usque ad *καλέοιεν* uncis inclusit, ut spuria, idemque pro *μέγας* suspicatur *μέγα*.

Δαρεῖος ἑρξίης] Schaefer. et Matth. retinuerunt veterem lectionem *ἑρξείης*, cuius loco e Sancrofti libro unoque Parisino Gaisford. dedit *ἑρξίης*, quod idem iam placuerat Wesselingio, veteris poetae locum citanti apud Hephaest. Enchirid. pag. 19, ubi *ἑρξίη*. Addunt Etymol. Voss., ubi *ἑρξίας ὁ πρακτικός*. De ipso *Darii* nomine plures disputarunt, a Wesselingio et Schweigh. ad h. l. citati. Inter quos iam summus I. Scaliger vocem *Δαρεῖος* sive, ut apud Ctesiam exstat (vid. Perss. §. 48 ibique nott.), *Δαρειαῖος*, quam Herodotus a *coercendo* ac *premendo* (ut sit *coercitor*; conf. a Cr. citatus Ruhnken. Epist. crit. II pag. 144 ed. alt. p. 195 ed. Lips.) deducit, scripsit דריוש (*Dariavves*). Quem secuti alii *coercentem*, *dominatorem*, *qui omnia premendo sibi subigat*, exponunt, alii *prudentem*, alii *regem* intelligunt, ad Persicam linguam omnes provocantes indeque vocis etymon repetentes. Vid. Gesen. Lex. Hebr. I pag. 208. II p. 1255. Winer. Bibl. Real-Lex. I p. 156 seq. Tu ea potissimum consulas velim, quae nuper de *Darii* voce aliisque disseruit Grotefend. in Heeren. Ideen I, 2 pag. 347 seqq., cum huius ipsius regis nomen aliquoties reperiatur in cuneiformis illis inscriptionibus Persepolitanis, ubi e lingua Zendica nomen profertur *Darheusch*, vel, ut aliis placet, *Dareiousch*. Quin apud recentiores Persas regis nomen sonat *Dara* s. *Darab*. Atque Grotefendio iudice et *Darii* et *Xerxis* nomen compositum videtur e vocibus *Dara* (i. e. dominus) et *Khschah* (rex), ita ut Herodotus probabiliter postremam tantum partem utriusque vocis reddiderit, interpretans *ἑρξίης* et *ἀρήϊος*, ubi simul pro Graecorum more ad sonum Persicarum appellationum respexerit, inverso quamvis ordine. Namque *ἑρξίης* ab ipso confictum Herodoto pro *ῥεξίας* s. *πρηκτὴρ* i. e. *πολεμικός*. Contra Hesychius I

99 *Οἱ δε βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιήν τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖ-*
2 *δας ἐλάμβανον. ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δή σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι*

Classe ad Euboeam appulsa, Persae primo Carystum expugnant.

---

p. 889 interpretatur φρόνιμον; quod utrumque rectum esse monet Bohlen (Comment. de orig. Ling. Zendic. e Sanscrit. repetenda, Regiomont. 1831. pag. 26), cum Persica quoque vox (*tenere, regere, sensus coercere*) utramque contineat significationem; unde factum, ut vel Neopersicum regis nomen pro *Deo Domino* usurpatum occurrat. — *Xerxis* nomen iisdem inscriptionibus profertur *Khschersche*, sive, ut aliis placet, *Krschéarscha*, quod *bellatorem* s. *virum fortem*, *bellicosum* denotat. Quocum compositum nomen Ἀρταξέρξης sive Ἀρτοξέρξης, i. e. *μέγας ἀρήϊος*, Herodotum si sequamur, Hebraice sonat אַרְתַּחְשַׁשְׁתָּא: in (ׇ) lingua Zendica: *Artachschethr*, in Persica lingua *Ardeschir*, ubi syllabâ *Ard* s. *Art*, *Arta* vocis vim augeri dicunt. Confer. Gesen. Lex. Hebr. II pag. 1247. Thes. L. H. I p. 156. Winer. l. l. I pag. 57. Rosenmüller. Morgenland. I p. 373 not. 40. Hinc Ἀρταῖοι vocantur Persae, *viri fortes*, apud Herod. VII, 61, ubi vid. nott. Ac monet me Hitzig, vir orientalium linguarum peritissimus idemque mihi amicissimus, voculam Ἄρτα eandem videri atque κάρτα, nec differre a voce *harte*, quae in veteri Germanorum idiomate (in dialecto, quae vocatur Mittelhochdeutsch) obvia sonat *valde, admodum, sehr*, ut nunc loquimur. Quae cum scripsissem, incidi in Wahl. disputationem in Hall. Allg. Litt. Zeit. 1832 nr. 30 p. 238. Quo auctore *Ardschir* sive *Ardeschir* dicitur *leo fortis*, *firmus* s. *heros leonis animo ac robore praeditus*, sive *rex fortis, magnanimus.* Nam vocula *schir*, ut idem notat, aeque *leonem*, atque *regem* indicat, et vocula *ard* s. *art* (quae in Zendica lingua sonat *erete*, *erethe*, *eredre*) valet *magnum quid*, *forte*, *eximium* ac *firmum.* De quo eodem etiam monuit Gesen. in Thesaur. L. H. l. l. — Pro βασιλῆας dedi βασιλέας.

Cap. XCIX.

προσίσχον πρὸς τὰς νήσους] Male libri plures προσίσχοντο.

Eretriis Athenienses petentibus auxilio veniunt: sed cum audivissent, parum inter illos convenire, nonnullosque adeo proditionem meditari, continentem repetunt.

100 παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρε-
τριέες δέ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσι-
κὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν
2 σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπεί-
παντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους
κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώ-
ρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρε-
3 τριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα· οἳ μετεπέμ-
ποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας.
οἳ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν

De ipso verbo conf. IV, 76 ibique nott. et ad *νήσους* nott. ad V, 30. De *Carysto* vid. IV, 33. Add. Mannert. VIII pag. 262 seq.

παρέστησαν—γνώμην] Plenius hic Noster locutus est. Cf. nott. ad III, 13.

Cap. C.

πυνθανόμενοι — ἐπιπλέουσαν] Vid. Matthiae Gr. Gr. p. 1076, qui idem pag. 1055 consul. ad verba *ἐδεήθησαν σφίσι κ. τ. λ.* Ad verba seqq. *ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κ. τ. λ.* conf. V, 77 ibique nott. Ad locutionem *οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα* conf. I, 8.

ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας] i. e. *in duas sententias divisas abierant* s. *diversimode cogitabant.* Conf. VI, 119. Pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*.

ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης] Sancrofti liber, accedente Valla: *ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἐλθεῖν ἐς τὰ ἄκρα τ. Ε.* quo supplemento facile carebimus. Conf. VIII, 50. Hemsterhus. ad Aristoph. Plut. 1170. Matth. Gr. Gr. p. 1143. *τὰ ἄκρα* s. *αἱ ἄκραι* Euboeae, ad quas urbe relicta se recipere constituerant incolae, quum illuc Persarum classis accedere non posset, videntur esse *Euboicae cautes*, quas narrat Virgil. Aen. XI, 260, sitas in ea insulae parte, cui nomen *τὰ Κοῖλα Εὐβοίας* s. *Coela*, ut Livius ait XXXI, 47. Cf. nott. ad VIII 13. Quae cavitates s. rupes intra Carystum et Geraestum ad orientalem (neque, ut aliis placuit, ad occidentalem) oram insulae fuere, ab ipsis urbibus Eretriae atque Chalcidis orientem versus porrectae usque ad mare, multum illae quidem infames ob scopulos ac pericula nautis hinc imminentia. Plura Strab. X p. 682 B. s. 1266 C. Philostr. V. Apoll. III, 23. Heroic. X §. 11 [pag. 716 Olear. p. 164 Boissonad.] Herodot. VII, 192. Schol. ad Euripid. Orest. 432. Sophocl. Trach. 801. Dio Chrysost. in Euboic. p. 99 D. 100 A. Quos locos interpretes attulerunt.

ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἴδια κέρ-
δεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προ-
4 δοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ
πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα
τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλ-
λάσσεσθαί σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσα-
5 πόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβου-
λεύσαντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς
101 Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι
πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης

Pugna sex dierum sub Eretriae muros.

ἄλλοι δὲ αὐτῶν κ. τ. λ.] Xenophonti si fides in Hellen. III, 1, 4, unus fuit Eretrius homo, Gongylus, qui Persarum partes suscepit indeque etiam aliquot oppidorum dono a rege est affectus. — *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων* itemque *τούτων* pro *τουτέων*. Ad locutionem: *ἐὼν — τὰ πρῶτα* conf. Matthiae Gr. Gr. pag. 818. Valckenaerius citat Euripid. Med. 917. Orest. 1252. Synes. in Dion. p. 35. D, alia Hemsterhus. ad Lucian. Tim. cap. 35. Add. Siebelis ad Pausan. VIII, 50 §. 1. Ad participium *τοῖσι ἥκουσι* (*iis, qui venerant*) conf. Matth. Gr. Gr. p. 956.

ἐς Ὠρωπὸν] *Oropus* e regione erat Eretriae, quadraginta vel sexaginta stadiorum intervallo hinc remota. Quod oppidum prius Boeotiae accensum, ab Atheniensibus postea occupatum est, qui inde in Boeotiae agros excurrere solebant. Hinc saepius pugnatum esse accepimus de hoc ipso loco. Vid. Mannert. VIII p. 241, et imprimis Kruse Hellas II, 1 p. 282. Nunc ibi vicus pauper *Ropo s. Oropo.*

Cap. CI.

κατέσχον τὰς νέας] Ad verbum *κατέχειν* (*naves adpellere*) conf. VI, 95. VII, 59. VII, 188. VIII, 40. 41. Schaefer. ad Lamb. Bos. De Ellips. L. Gr. pag. 318. Plut. Aristid. 5. *Δᾶτις — εἰς Μαραθῶνα παντὶ τῷ στόλῳ κατέσχε.* De genitivo *τῆς Ἐρετρικῆς χώρης* monuit Matth. Gr. Gr. pag. 629. Quae mox ditionis Eretriensis vocantur oppida, eorum nullam apud alios scriptores reperi mentionem, nisi quod Strabo X p. 447 s. 687 B. Tamynas, ubi insigne Apollinis templum, commemorat. Atque eiusdem urbis etiam mentio apud Steph. Byz. s. v. pag. 691. Demosth. c. Mid. p. 364, 301. [pag. 567 Reisk.] c. Boeot. p. 578, 20. [p. 999 R.] etc., quae attulit Valck. *κατὰ* hic eodem fere modo quo III, 14. 64. II, 121

Die septimo Persae in urbem per proditionem irrumpunt. Templa spoliata incensaque: incolae in servitutem abrepti.

κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια. κατα- 485
σχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξε-
βάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι
2 τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ
μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλήν· εἴ κως δὲ διαφυ-
λάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε
3 ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινο-
μένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον ἐπὶ ἓξ ἡμέ-
ρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορ-
βός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαργος ὁ Κυνέου, ἄν-
4 δρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρ-
σῃσι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν,
τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τῶν
ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς
ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου
ἐντολάς.

---

§. 4 loci significationem assumit.

κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία] i. e. *haec vero loca cum occupassent.* Moneo ob voculam ἐς male olim verbis ταῦτα τὰ χ. praepositam, sed a Schwgh. et Gaisf. merito abiectam. Quod sequitur ἵππους τε ἐξεβάλλοντο (i. e. *equos e navibus in terram exposuerunt*) comparo cum VI, 95, ubi: ἐσβαλόμενοι τοὺς ἵππους i. e. *postquam equos imposuerunt.*

οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν κ. τ. λ.] i. e. *Eretrii non cogitabant egredi pugnamque committere, sed postquam ea vicerat sententia, quâ urbem non desererent, id potius ipsis curae fuit, ut* (si quo modo) *moenia tuerentur* (tueri possent). De usu particulae εἰ monuit Matth. Gr. Gr. 1023, qui idem pag. 658 de structura verbi μέλει. Ad ἐνίκα subaud. ἡ γνώμη. Conf. I, 61. VI, 109. Lambert. Bos. De ellipss. p. 84. — Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi γινομένης e Florentin. pro γενομένης.

Εὔφορβος—ὁ Κυνέου] Eosdem Eretriae proditores vocat Pausan. VII, 10 §. 1 et Plutarch. II p. 510 B., quos excitat Wesseling. Strabonem notans memoriâ falsum esse, quando X p. 448 A. s. 687 de Eretria sic scribit: τὴν πόλιν κατέσκαψαν Πέρσαι, σαγηνεύσαντες, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, τοὺς ἀνθρώπους τῷ πλήθει. Add. Plat. De Legg. III p. 698 D. Tom. II. — Ad verba τὰ ἱρὰ συλήσαντες conf. nott. ad V, 102.

102 Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταυτὰ τοὺς Ἀθηναίους
2 ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττι-

Victis Eretriis, Persae Hippia duce Marathonem traiiciunt.

Cap. CII.

κατέργοντές τε πολλὸν] Tres libri *κατεργάζοντες*, forma activi sanequam insolita, quamquam hinc Vallae fluxisse videtur interpretatio, *magnam partem vastaverant*. Vulgatum *κατέργοντες*, quod Ionice dictum est pro *κατείργοντες*, Gronovius reddidit *se coercentes*, Wesselingius: *Athenienses in angustias cogentes et concludentes*, ut V, 63, ubi vid. nott. Thucydid. VI, 6. Iacobs. in Atticc. p. 361 h. l. suspicatur olim fuisse scriptum *κατέρξοντές τε τὴν πόλιν*. — Ad ipsam Herodoti narrationem conf. Plutarch. Arist. 5 init. pag. 321 A.

ὁ *Μαραθὼν*] Abest articulus a duobus codd., probante Grashof. in Schulzeit. 1831 nr. 68 pag. 539. Tres libri pro ὁ afferunt ἡ, quum sane, teste Eustath. ad Odyss. pag. 1568, 44, ὁ et ἡ *Μαραθὼν* dici queat. Quod vero Thomas Mag. pag. 597 coll. Porphyr. Quaest. Homerr. VIII *τὴν Μαραθῶνα* Iones dixisse tradit, *τὸν Μαραθῶνα* Atticos (unde sane et hunc locum et VI, 107. 120. 111. 113 refingi oporteret), bene monuerunt Thomae interpretes, promiscue τὸν et τὴν dixisse videri Iones. Et confer sis quoque Matth. Gr. Gr. pag. 201. Fischer. ad Weller. I pag. 385. Herodotum probabiliter dixisse ἡ *Μαραθὼν*, statuit Grashof. l. l., cum urbium nomina in ων desinentia apud Herodotum non tam masculini quam foeminei sint generis. Mihi videtur ὁ *Μαραθὼν* non tam de oppido ipso quam de omni regione Marathoniâ dici, ut VI, 107.

ἐπιτηδεώτατον — ἐνιππεῦσαι] Conf. nott. ad V, 23, Aelian. N. A. III, 16, ubi Iacobs. huius loci non immemor fuit, et de universa loci structura, in quo, quae postponi debebat sententia a particula γὰρ exordiens, praeponitur. Add. nott. ad I, 24. Ad ὁ *Πεισιστράτεω* cf. Matth. Gr. Gr. pag. 196. De planitie Marathonia montibus undique cincta laetisque pratis referta et Asopo rivo irrigata accurate disputat Squire ap. G. de Vaudoncourt (Schilderung d. heut. Griechenlands. Leipz. 1821.) p. 224 seqq. coll. Kruse Hellas II, 1 pag. 264 seqq., eamque lapidi insculptam exhibuit Liber Baro de Stackelberg in opere ad VI, 74 laudato, Livrais. XXII, et C. Frommel. in opere, cui titulus: Dreyssig Ansichten von Griechenland (Carlsruh.). Accuratam totius

κῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς
τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτεω. Ἀθη-
103 ναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ
ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα·

Eodem exit Atheniensium exercitus, cui decem praetores

---

regionis Marathoniae delineationem dedit Kruse in Atlas etc. Tab. IV. De *Campis Marathoniis* disseruit quoque Leake in libro de demis Atticis, quem tamen librum mihi ad manus non fuisse doleo; itemque nuperrime, ipsis locis accuratissime inspectis, vir doctus, quem *Ross*, Danum natione, esse ferunt, in Blätt. f. literar. Unterhaltung. 1833 nr. 104 p. 427 seq. 105 p. 431 et inprimis nr. 106 pag. 435 seqq., ubi etiam in illud inquirit, quî factum sît, ut Persae, quos Hippias locorum bene gnarus ducebat, tam difficili loco appulerint, neque Phalerum navigarint aut Prasias, commodo loco, appulerint, unde via satis trita Athenas ducebat, equitibus pervia. Quod Herodotus (VI, 102) afferat de campo Marathonio equitibus magis accommodato, id ferri non posse putat; unde Herodotum coniicit ea tantum dicere, quae vulgo apud Graecos de hac re tradita fuerint, cum veram si indagare velimus causam, Hippias eam ob unam causam hic appulisse videatur, ut praeternavigantes Persae Tetrapoli potirentur, Atheniensibus vero subito advenientibus, ad pugnam coacti fuerint. De ipso loco, in quo pugnatum est, accuratius disserens, inde potissimum Graecis numero paucioribus victoriam obtigisse statuit, quod Persas in castris inter tentoria commorantes subito fuerint aggressi; Persas mox ait celeri fugâ, omnibus relictis, mare petiisse indeque facile navibus servatos esse, cum vel adhuc naves tales, quales veterum naves fuisse novimus, proxime litus ipsum accedere possint. Ipsum denique pugnae locum in ea planitiei parte ponit, quae meridiem versus potissimum spectat, ubi Atheniensium qui occubuerint tumuli exstent.

Cap. CIII.

στρατηγοὶ δέκα] Athenis novimus novem archontibus proximos accessisse ordine ac dignitate decem στρατηγοὺς e decem phylis creatos. Hinc VI, 104 fin. Μιλτιάδης στρατηγὸς — Ἀθηναίων ἀπεδέχθη αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Qui decem omnes in pugna Marathonia quod adfuere, imperio pari, id postmodo rarius factum esse videmus, cum plerumque tres, inter quos unus summum obtinuit imperium, ad bellum proficiscerentur. Vid. Wachsmuth. Hellen. Alterthk. I, 2 pag. 49 coll. C. F. Her-

τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κί-
μωνα, τὸν Στησαγόρεω, κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθη-
2 νέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ
φεύγοντι ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη·
καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, τὠυτὸ
3 ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νι-
κῶν, παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ
τὴν νίκην παρεὶς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ
4 ὑπόσπονδος. καί μιν ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπ-
ποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ
τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐ-
τοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ
5 πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται 486
δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης
καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τε-
θάφαται αὗται, αἳ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι.
6 Ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὠυτὸ τοῦτο,
Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί.

praecessent: inque eis Miltiades, nuper Chersoneso Athenas profugus [c. 41.], ibique ab adversariis, quod tyrannidem illic occupavisset, accusatus, sed populi liberatus suffragiis. Huius pater Cimon, ter olympionices, sub Pisistrato olim exsul, post a Pisistratidis interfectus.

---

mann. Lehrbuch etc. §. 152, not. 1. Una in pugna Strymonia, teste Plutarcho in Cimon. 8, omnes decem στρατηγοὶ adfuerunt.

κατέβαλε] Conf. nott. ad III, 42. De argumento loci vid. VI, 39 seqq. Ad verba ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι conf. nott. ad VI, 70.

τὠυτὸ ἐξενείκασθαι] „*Quem eundem honorem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades erat consecutus.* Ita Schweigh. in Lex. Her., ubi ἐκφέρεσθαι explicat *reportare* victoriam, *ferre* gloriam. Equidem malim cum Schneidero facere in Lex. Gr. s. v. ita ut ἐκφέρεσθαι idem ferme valeat atque quod mox sequitur παραδιδόναι ἀνακηρυχθῆναι. Nec aliter fere Lange: *übertrug er's seinem leiblichen Bruder.* — Ad ὑπείσαντες conf. III, 126. Matth. Gr. Gr. pag. 399. 462.

τέθαπται δὲ Κίμων κ. τ. λ.] E Marcellin. Vit. Thucydid. patet, Cimonis monumenta fuisse prope Melitenses portas, haud longe a Ceramico, ubi Κοίλη quae vocatur via, ac demus inde cognominatus, cuius complures Athenienses memorantur, teste Valcken. ad h. l. Plura Kruse Hellas II, 1 pag. 98 coll. Chandler. Reise in Griechenl. cap. XVII pag. 124 seq. Atque tradit Aelian. N. A. XII, 40, ubi vid. Iacobs

7 Ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στη-
σαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πάτρῳ Μιλτιάδῃ
τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ'
αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ
οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης.
104 Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἥκων ἐκ τῆς Χερ-
σονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρα-
2 τήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν
οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦν-
το λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα, ἅμα δὲ
ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυ-
τοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὸ ἐνθεῦτέν
μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον
αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερ-
3 σονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕ-
τω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

---

pag. 432 seq., equos, qui ternas has Olympiae victorias reportaverant, in Ceramico a Miltiade esse sepultos, itemque Euagoram equos honorificentissime humasse. — Ad formam τεθάφαται conf. Matth. Gr. Gr. pag. 377. Pro τουτέων dedi τούτων.

Ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι] Consimilis dativi structura IV, 51. IX, 107, ut monet Wesseling. Tu conf. nott. ad I, 34.

παρὰ τῷ πάτρῳ] „Recte Eustath. in Il. II p. 239, 16: ὡς παρ' Ἡροδότῳ Πάτρως ὁ ἀπὸ πατρικοῦ ἀδελφοῦ θεῖος οὕτω νυν (Il. II, 661) ὁ ἀπὸ ματρικοῦ Μήτρως. Hac etiam in voce sibi constat Herodotus II, 133. IV, 76. VII, 10." *Valcken.* Perperam nostro in loco Thomas Mag. p. 848 explicat ἤγουν τῷ πάππῳ.

Cap. CIV.

ἅμα μὲν γὰρ κ. τ. λ.] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1195, qui idem ad proxime antecedens ἥκων consul. pag. 956. Add. Suidas s. v. Μιλτιάδης T. II pag. 562. Pro βασιλῆα dedi βασιλέα.

ἤδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι] Noli delere μιν aut mutare in μέν; nec magis delendum insequens αὐτὸν, cum in talibus apud Herodotum verborum haec redundantia neminem offendere debeat. Ad verba ὑπὸ δικαστήριον — ἀγαγόντες vid. nott. ad VI, 72. Matth. Gr. Gr. p. 1188, qui idem §. 369 p. 683 ad verba ἐδίωξαν τυραννίδος et pag. 562 ad verba τῆς ἐν

105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον 2 τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ Τεγέης, ὁ Πὰν περι3πίπτει. βώσαντα δὲ τὸ οὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω

Missus ab Atheniensibus Spartam Philippides hemerodromus, cui ad Tegeam Pan obviam factus, auxilium Atheniensibus pollicetur. Ob eam causam Pani fanum sacraque Athenis dicata.

Χερσονήσῳ, et pag. 1235 ad vocem *οὕτω*.

Cap. CV.

Φειδιππίδην] Excerpsit Herodotea Schol. Hermogen. p. 407. Eadem historia narratur in Scholiis Aristid. pag. 51. 215. Frommel. In Herodoto duo codd. cum Valla: *Φιλιππίδην*, plane ut apud Cornel. Nepot. Miltiad. 4: „*Philippidemque cursorem eius generis, qui hemerodromi vocantur.*" Ubi tamen codd. aeque fluctuant, quamquam recepta videtur appellatio *Philippidis*, multis locis a Wesseling. excitatis obvia. De quo equidem non discernam. — *ἡμεροδρόμους* (ut Livii utar verbis XXXI, 24). Graeci vocant *ingens uno die cursu emetientes spatium;* qui iidem et *δρομοκήρυκες* vocantur et *ἡμεροσκόποι* (cf. Herod. VII, 182 fin. ibiq. nott.) apud Aeneam Tactic. Poliorc. 6. Nam singulae Graecorum civitates istiusmodi cursores publicos habuisse videntur. Plura dabunt interpretes ad Cornel. Nepotis l. l. — De verbo *μελετᾶν* conf. nott. ad III, 115.

περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος] De praepositione *περὶ* monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1177. De Pane per Arcadiam culto, sic satis constat. Consul. Creuzer. Symbol. III pag. 258 seq. Qui enim deus greges coelestes pascere putabatur, eum quoque terrenis gregibus, quibus Arcadiam excelluisse notum est, praepositum esse par erat. Cuius ipsius vim sideream atque igneam indeque etiam salutiferam hac ipsa narratione tecte indicari cum Creuzer. III pag. 263 seqq. statuere placet; unde quoque intelligitur, cur Panem et sacris et *lampadum cursu* honoratum voluerint, quippe deum solarem igneumque, vitae semina qui contineat et cum Prometheo componatur, *Lucidi* cognomine insignitum. Ad Herodoti narrationem de Pane conf. Pausan. I, 28 §. 4. VIII, 54 §. 5. Suidas s. v. *Ἱππίας* T. I pag. 142. Lucian. Diall. Deorr. 22, 3 et Bis Accus. 9. De Pericle simile quid apud Frontin. Strateg. I, 11. 10.

βώσαντα — ἀπαγγεῖλαι] De orationis structura subito mutata conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1298 et de forma *βώσαντα* nott. ad I, 10. Pro *εὔνου* Koen. ad

τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὔνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη σφίσι χρη-
4 σίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. Καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. 487

106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι,

Spartani a Phidippida ad auxi-

Gregor. Cor. De dial. Ion. §. 71 p. 480 Schaef., probante Larchero, restitui vult εὐνόου. Pro σφι dedi cum Schweigh. et Gaisf. σφίσι. Quod sequitur τὰ δ', ubi non praecessit τὰ μὲν, attigit Matthiae Gr. Gr. p. 579 §. 288 not. 4.

καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων] i. e. *rebus bene constitutis.* Eodem modo Noster VII, 132 coll. 158.

ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν] Hoc Panis fanum hodieque monstrant sub ipsa arce situm haud longe ab angustis gradibus, quibus a septentrione ad arcem escendunt. Quin ipsis in numis hoc fanum comparet, de quo plura Kruse Hellas II, 1 pag. 119 seqq. *Cr.* de hoc sacrario consuli vult Stuart. in Antiqq. Athen. P. II p. 248 vers. german. (Darmstad. 1828). Huc quoque pertinet scolium in dei honorem post pugnam Marathoniam cantatum apud Athen. XV, 14 p. 694 D. (Analectt. vett. poett. I p. 156. VIII T. I p. 89 Iac.) et inscriptio Panis statuae a Simonide facta (ibid. I p. 131. XXVIII T. I p. 63 Iac. coll. III p. 205 CCLXIV sive Antholog. Lib. IV p. 172 Iac.). Ad ἱλάσκονται conf. V, 47. IV, 7. coll. VI, 69. Voce λαμπάδι indicatur ἡ λαμπαδηφορία s. ὁ λαμπαδοῦχος ἀγὼν, cuius crebro fit mentio in solemnibus quibusdam Atheniensium, in honorem Vulcani, Promethei, Panis, Minervae atque etiam Dianae, quibus numinibus igneam quandam vim ac sideream coelestemque coli nemo nescit. Ac iuvenes in tali festo cursu certabant manu gestantes facem accensam, quae ne in ipso cursu exstingueretur, maxima certantium fuit cura. Tu vid. potissimum Broendsted. Reis. u. Untersuchungg. II pag. 290, ubi Herodotei quoque loci meminit. *Cr.* praeterea conferri vult, quae in Praepar. ad Plotin. De pulcrit. p. XXVII seq. et apud Herod. VIII, 98 exstant.

δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ.
2 ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „Ὦ Λακε-
„δαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται, σφίσι βοηθῆ-
„σαι, καὶ μὴ περιϊδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι
„Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν
3 „βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νῦν ἠνδραπόδι-
„σται, καὶ πόλι λογίμῃ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέ-
4 „ρη.“ Ὁ μὲν δή σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε·
τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ
σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομέ-
5 νοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-

lium Athenis ferendum invitati, ante plenilunium in expeditionem proficisci recusant.

Cap. CVI.

δευτεραῖος] i. e. *postridie quam Athenis egressus est*, ut recte interpretatur Hoogeveen. ad Viger. p. 71. Herodotea citat Plutarch. II p. 826 A. Spatium ab hoc cursore biduo absolutum stadiis definit 1240 Solinus (ubi vid. Salmas. pag. 33 s. 45), Plinius H. N. VII, 20 ponit 1140. Recentiores *viginti sex* milliarr. Geographicc. esse tradunt, quae ab hoc cursore *biduo* emensa, a Spartanorum exercitu triduo confecta esse legimus VI, 120, cum ex Herodoti (IV, 101) sententia plerumque ducenta stadia, quae quinque milliarr. geographicc. aequant, uno die a pedite confici soleant; ita ut ille cursor duplo ac triplo maius spatium uno die absolverit.

ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε] Haud dispar loquendi genus III, 46: καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον. III, 156: καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτά. — In seqq. pro λογίμῳ cum Schweigh. et Gaisf. e Parisino libro dedi λογίμῃ accedente Polluce II, 22, qui ita ex Herodoto affert. Bekker. λογίμῳ retinuit. De dativo consul. Matth. Gr. Gr. pag. 732.

ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτῃ] Pro ἱσταμένῃ iure nunc repositum ἱσταμένου, quod etiam Plutarchi haec tangentis auctoritate firmatur II p. 861 F. coll. p. 717 B et Herod. VI, 57. Nam satis constat, incipientis mensis dies vocari ἱσταμένου μηνὸς, ita ut nonus mensis dies intelligi h. l. debeat. Quod vero Plutarchus l. l. novilunii religione Spartanos ab expeditionibus omnino abstinuisse negans Herodotum criminatur, cum in perpetuam Marathoniae victoriae memoriam diem sextum Boedromionis consecrarint (de quo eodem Plutarchus in Camill. 19 pag. 138 A.), recte observat Wesselingius, Herodoti fidem, ut qui proxime ad Marathoniae pugnae aetatem pertinuerit accuratiusque de his certe edo-

νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μέν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον.

107 *Somnium Hippiae, antequam Persas in campum Marathonium duceret.*

Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Ἱπ-

---

ctus fuerit, pluris faciendam esse. Ac vel si largiamur Plutarcho, festum pugnae Marathoniae sexto Boedromionis die Athenis quotannis fuisse celebratum, potuit sane, ut idem monet Wessel., victoriae memoria anteverti et sexto die sacrari vel ob mysteria extremo mense Boedromioni celebrari solita, vel aliam ob causam, quandoquidem Boedromionis die decimo sexto ad Marathonem pugnatum esse credibile est, cum Spartani nono mensis die ad belli consortionem invitati, post plenilunium confecto tridui itinere, Persis modo profligatis, Athenas adcurrerent. Neque hoc insolens fuisse, ut victoriae festum in alium diem fuerit translatum, docent Eleutheria, in victoriae Plataeensis memoriam die XIV mensis Maemacterionis peracta, cum ipsa pugna commissa sit quarto die Boedromionis, teste Plut. Arist. cap. 21. Eadem sententia Corsini Fast. Att. IV p. 184.

μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου] i. e. *nisi plena esset luna* s. *novilunium.* Ad particulas *μὴ οὐ* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1230. Spartanorum in talibus superstitionem inde repetimus, quod Spartae lunaria numina inprimis colebantur: de quo plura in Excursu IV ad VI, 69 seq. Ipsius moris, quo Laconibus non licuit ante plenilunium ad bellum proficisci, plures testes excitat ad h. l. Larcherus Pausan. I, 28 §. 4. Lucian. De astrolog. 25 T. II p. 371 Reitz., qui Lycurgo tale institutum adscribit, Plutarch. II p. 1157. Hermogen. De invent. II pag. 45. Herodoti locum ad Hyacinthia et Carnea tantum referri posse, siquidem uno mense Carneo Spartani non ante plenilunium ad bellum egressi fuerint, C. O. Müllero observante (Dorr. II p. 248), docuit Boeckh. in Ind. Lectt. aestiv. Berol. 1816. De Carneis vid. VII, 206 ibiq. nott.

Cap. CVII.

κατηγέετο] Plane ut VIII, 215, ubi vid. Cr. conf. Tittmann. ad Zonar. Lexic. pag. 1168. Ad verba *ἐς τὸν Μαραθῶνα* conf. nott. ad VI, 102.

ἐν τῷ ὕπνῳ] Desunt hae voces in pluribus codd. et simili in re absunt VII, 12, additae VI, 118. 131. III, 30. 65, observante Wesseling., qui de huiusmodi per quietem visis con-

πίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο 488
ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ
ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυ-
τοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα.
3 Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα
τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυ-
ρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγο-
μένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὅρμιζε οὗτος,
4 ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καί
οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζό-
νως ἢ ὡς ἐώθεε. οἷα δέ οἱ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν
ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο· τούτων ὦν ἕνα τῶν
5 ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ
ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν

---

ferri vult Sophocl. in Oed. Tyr. 1000 et Burmann. atque Casaubon. ad Sueton. Caes. 7. — De orationis structura conf. Matth. Gr. Gr. pag. 880. — Verbum συμβάλλεσθαι (*coniicere*) attigi ad I, 68. Ad formam ἀπέβησε (*deposuit*, *deduxit*) cf. Matth. pag. 439.

ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν] De insula *Aegilia* vix plura constant. Pertinuit illa ad ditionem Styrensium, qui Dryopica stirpe orti in Euboeae insula prope Carystum urbem condiderant, cuius Homerus meminit Il. II, 539. Alia dabunt Strabo X p. 446. s. 684 B. seq. Pausan. IV, 34, 6 coll. Herod. VIII, 46. IX, 28. Apud Stephan. Byz. pag. 52 *Αἰγιάλεια* commemoratur insula infra Cretam et Peloponnesum. Quae eadem Melae II, 7 §. 11 et Plinio H. N. IV, 12, 22 (65) *Aegilia*, coll. ibid. §. 19 s. 57. Apud Scylacem in Peripl. §. 112 p. 56 Huds. eadem *Αἰγιλία*. Sed recte monuit Tzschucke ad Melae l. l. in nott. exegg. Vol. III P. II pag. 739 hanc *Aegiliam* minime eam esse, de qua Herodotus loquitur quamque non valde remotam ab ora Attica atque Euboeica fuisse credibile est. — In seqq. articulum τὴν ante γῆν omisi cum recentt. edd. quoniam libri plerique sic iubebant. Matthiae dedit: ἐκβάντας τε ἐς τὴν γῆν.

ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι] i. e. *accidit, ut solito vehementius sternutaret et tussiret.* Pro μεζόνως Eustathius haec citans ad Odyss. p. 1831, 39 s, 647, 30 affert μεῖζον; alii libri Herodotei μέζον. — „Hippiae πταρμὸν, ait *Wessel.*, et dentem excussum exscripsit in Suidae Ἱππίας Aelianus aut

ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστε-
6 νάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε „οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχει- „ρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τί μοι μέρος μετῆν, „ὁ ὀδὼν μετέχει.“ Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

108 Soli Plataeenses Atheniensibus praesto sunt. Necessitudo utrorumque unde originem traxerit.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι
2 συχνοὺς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς· οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι,
3 ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς μὲν ἑκαστέρω τε οἰκέομεν,

Scriptorum alius quis. Sternutamenta autem inter omina a veteribus habita fuisse plures testantur loci Xenophontis in Anab. III, 2 §. 9 coll. Homer. Odyss. XVII, 541, Frontin. Strateg. I, 12 §. 11. Cicer. De divin. II, 40, ubi vid. Davis. Ad verbum *ἐπῆλθε* conf. nott. ad I, 30 et ad *πρεσβυτέρῳ* Matth. Gr. Gr. pag. 853. Mox dedi *τούτων* pro *τουτέων* et *ὁ ὀδὼν* pro *ὁ ὀδούς*. Namque Eustathius ad Il. XI p. 854, 14 s. 795 (coll. Foes. Oecon. Hippocr.) sic praecipit: *Ἰακὸν δέ φασιν ὁ ὀδών*. Mox restitui *παραστάτας* librorum plurimorum e consensu pro *παρεστεῶτας*, quod cum Wesselingio tenuit Schaeferus. Matthiae dedit *παραστάντας*. In duobus codd. *παριστάντας*.

Cap. CVIII.

ἐξεληλυθέναι] Conf. nott. ad VI, 80. In seqq. dedi *αὐτῶν* pro *αὐτέων* et *ἀναιρέατο* pro vulg. *ἀναιρέοντο*. Bekker. *ἀναραιρέατο* dedit. Ad *ἐπῆλθον* conf. IV, 46.

ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος] Vid. VI, 116. Auctor est Pausanias I, 32, 4 a Marathoniis cultum fuisse Herculem: quem deum sibi primis inter ceteros Graecos apparuisse Marathonii dicebant. Itaque haud vana videtur Krusii suspicio (Hellas I, 1 p. 276) prope viam magnam haud longe a fonte Macaria Herculis fuisse templum, non valde remotum ab ipso oppido Marathone.

ἑκαστέρω] Ita recte nunc editum pro *ἑκατέρω*. Vid. III, 101. Apollon. Rhod. IV, 90. Hesych. I p. 1125 (ubi: *ἑκαστέρω· πορρωτέρω κεχωρισμένως*.) Haec attulit Wesseling. De comparativi usu vid. Matth. Gr. Gr. pag. 854. Mox

„καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ᾽ ἂν ἐπικουρίη ψυχρή·
„φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἤ
4 „τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν
„δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί
„τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
5 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ
εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς
Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι.
6 Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβού-

---

cum Schweigh. et Gaisf. dedi γένοιτο pro γίνοιτο. Ad loci argumentum consul. Thucydid. III, 55. Unde non est, quod in Herodotum invehatur Plutarch. II pag. 861 D. Mox ψυχρὴ ἐπικουρίη uti νίκη ψυχρὴ IX, 49 et ἐλπὶς ψυχρὰ Euripid. Iphig. Aul. 1014 et Iosephi B. Iud. I, 18, 3. Quae Wesselingio debentur.

φθαίητε γὰρ ἂν κ. τ. λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1084 (Add. Herod. VI, 116), qui idem pag. 1042 consulend. ad verba τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.

οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω κ. τ. λ.] Haec ut rite intelligantur riteque diiudicentur, tenendum est, Herodoti animum sane magis ad Athenienses (quibuscum etiam Thurios profectus est) atque ad imperium populare, quod ibi quam maxime tunc temporis floruit (cf. nott. ad V, 66) inclinasse et a Spartanorum rebus abhorruisse. Vid. Hoffmeister. l. l. pag. 106. Hinc quoque VI, 112 aliisque locis Athenienses occasione oblata debitis laudibus extulit. Neque vero hinc sequitur, ut quidam voluerunt, Atheniensibus patrem historiae blanditum atque adulatum esse; qua criminatione Herodotum liberavit Dahlmann. p. 178 seq. singulos, qui hic in censum veniunt, locos accurate persequens nec ullo Herodotum praeiudicio captum fuisse commonstrans. Tu cf. potissimum VII, 138 seqq. Neque debita laude ille Spartanos frustratus est VII, 102, ubi cf. nott. Ut ad nostrum locum redeam, vix haec in Spartanos Noster protulisset, nisi haec communis fuisset sententia Graecorum illa aetate vulgo recepta, quibus Spartani plerumque ab omni cultiori vita alieni, duri, callidi neque aperti simplicesque, sed in alios dolosi videbantur. Conf. IX, 54 et Euripid. Andromach. 446 sq. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 1 pag. 68 seq. 134 seq. coll. C. O. Müller. Dor. II pag. 408, qui haec crimina Doribus Spartanis vulgo exprobrata explicare vel potius excusare studet ex illa Dorum ratione vivendi, quâ

λευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ
ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ἐπὶ 489
τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ
7 πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας·
Ἀθηναῖοι δέ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν
μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· παρατυχόντες δὲ,
καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὔ-
ρισαν τὴν χώρην ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιω-
8 τῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθη-
ναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι
9 δὲ, ἑσσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθη-
ναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι
οὔρους, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν

---

a ceteris gentibus se quam maxime semper segregarint, indeque eam calliditatem aliosque fraudandi et decipiendi studium, in quo tamen et ipso maximus patriae amor latuerit, repeti vult, ab aliis tantopere reprehensum. Et sane qui omnem Laconum rem publicam vitaeque rationem accuratius perspexerit, vix dubitabit, quin talia ex summo isto amore patriae, quâ nihil illis fuit antiquius, orta esse dicat.

οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν] i. e. *illi vero hoc consilium secuti sunt.* Verbum *ἀπιστεῖν* attigi ad III, 15. Addunt Harpocrat. p. 50, qui *ἀπιστεῖν* scribit poni *ἀντὶ τοῦ ἀπειθεῖν* itemque Zonar. p. 234 *ἄπιστος· ὁ μὴ πειθόμενος.*

Ad locutionem *ἱρὰ ποιεῖν* conf. V, 57 et de duodecim deorum ara II, 7 ibique nott. — In seqq. de structura verbi *ἵζεσθαι* conf. citata ad V, 12. Ac sane patet ex hoc loco in Lysiae orat. funebr. §. 12 legendum esse: *ἱκέται ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐκαθέζοντο*, ubi olim *τῶν βωμῶν*. Tu vid. ad h. l. Lebeau in Observ. in Lysiae Or. f. Specim. pag. 21, ubi plura citantur consimilia. Cr. contulerat Taylor. in Lysiae Epitaph. pag. 72 Reisk. De verbo *συνάπτειν* conf nott. ad V, 75, et de verbo *καταλλάττειν* nott. ad V, 28. Ad verba *τοὺς μὴ βουλομένους* conf. Matth. Gr. Gr. p. 626. Quod sequitur *ἐς Βοιωτοὺς τελέειν* illustrant similes loci III, 34. VI, 53. Videtur autem hâc locutione respici ad foedus Boeotorum (de quo conf. citata ad V, 79) et ad civitates hoc foedere comprehensas, quae dicebantur *συντελεῖς*, cum suam haberent ditionem atque rem publicam et sui prorsus essent iuris, nisi quod

ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἧκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

109 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα
αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλί-
„γους γὰρ εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν·“ 1
2 τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε
ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦ-
τα, ἦν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ
λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· τὸ παλαιὸν γὰρ

Discordia inter Atheniensium praetores, quorum alii pugnam dissuadent, alii, interque eos Miltiades, suadent. Qui cum Callimachum polemarchum ad suam sententiam traduxisset,

---

potentioribus civitatibus tributum penderent, societatem in bellis praeberent, nec, ut videtur, concilio communi adessent. Vid. C. O. Müller. Orchomen. pag. 403 coll. 211. *Cr.* ad h. l. praeterea citat Boeckh. Staatshaushalt. d. Athen. II pag. 370. Kortüm: Beiträge zur Gesch. Hellen. Staatsverfass. pag. 85. Wachsmuth. Ius gentium apud Graecc. etc. p. 68 not. 4. Incidit vero hoc in Olymp. LXV, 1 s. 519 a Chr. n.

ἐποιήσαντο — εἶναι καὶ Ὑσιάς] Verbum *εἶναι* simili modo additum, quo V, 25. De Hysiis vid. nott. ad V, 74. Add. Siebelis ad Pausan. II, 24, §. 8, quo auctore scribendum *Ὑσιαί* non *Ὑσίαι*.

Cap. CIX.

δίχα αἱ γνῶμαι] Cf. Matth. Gr. Gr. pag. 612, qui idem p. 842 consulend. ad verba *ὀλίγους — συμβάλλειν*. Eadem structura VII, 207 fin. De verbo *νικᾶν* conf. VI, 101 ibique nott.

ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν — πολεμαρχέειν] Satis novimus inter novem archontes Atticos unum fuisse *πολέμαρχον*, qui peregrinis ius diceret et quaecunque ad familiarum iura pertinerent, curaret, alia id genus. Vid. Meier. et Schömann.: Der Attische Process. pag. 50 seqq. Cui eidem rerum militarium curam priori certe aetate demandatam fuisse vel ipsum nomen declarat Nostrique locus comprobat, quamquam inde ab Herodoti tempore nulla polemarchi mentio in rerum militarium cura, quae ad decem *στρατηγοὺς* inde translatae sunt. Cf. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 p. 308. 408. C. F. Hermann. Lehrbuch. etc. §. 138 not. 8. 9. Atque per alias quoque Graeciae civitates rebus militaribus summo loco praefuisse invenimus polemarchos, qui iidem apud Boeotos, ut hoc utar exemplo, summam rei publicae administrandae habebant curam (de qua consul. C. O.

Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι
στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος
Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε
3 τάδε· „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστι ἢ καταδου-
„λῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημό-
„συνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα
4 „οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν 49(
„γὰρ δή, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
„ἥκουσι μέγιστον. καὶ ἢν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι

Müller. Orchomen. pag. 405. Boeckh. Corp. Inscriptt. Graecc. I pag. 730); ut sane minus mirari subeat, quî factum, ut Athenis hic magistratus a rerum militarium cura ad negotia civilia, peregrinorum potissimum (nam idem et hostis et peregrinus apud veteres et habebatur et dicebatur) agenda fuerit translatus. Hinc Glossa Herodotea ad h. l.: πολέμαρχος· ἄρχων, πρὸς ὃν κατηγγυῶντο τοὺς ξένους. Nec magis mirum, hunc magistratum aeque ac reliquos Atheniensium magistratus sorte ductum esse; de quâ re diximus ad III, 80. In hac vero sortitione quum fabis uterentur pro calculis sive tesseris, inde istiusmodi magistratus dicuntur κυάμῳ λαχόντες s. ἀπὸ κυάμου ἄρχοντες, κυαμευτοί. Tu vid. praeter Sturz. in Lex. Xenoph. II p. 799 a *Cr.* excitatum C. F. Hermann. l. l. §. 112 not. 1 (coll. §. 149 not. 1.) quo loco ille observat, hunc polemarchum videri primum magistratum, qui sorte ita ductus Athenis constitutus fuerit. Quem eundem Callimachum minus recte Meursius Att. Lectt. II, 14, quem sequitur Kuhn. ad Polluc. VIII. 92, primum ait Athenis hoc polemarchi munus obiisse, inductus prava interpretatione Pausan. I, 15 §. 4, ut notat Valcken. Idem Callimach. nobile votum, quo Dianae ἀγροτέρᾳ ante pugnam Marathoniam se obstrinxerunt Athenienses, fecisse fertur in Schol. ad Aristoph. Eqq. 657, unde postmodo factum, ut quotannis haec sacra perageret polemarchus. Cf. Meursius Athen. Att. II, 5. Ad ipsum Miltiadem hoc votum refert Aelian. V. H. II, 25, ubi vid. Perizonius. Herodotus vero quod nec voti huius nec sacrorum hinc quotannis institutorum fecerit mentionem, negligentiae incusatur a Plutarcho II pag. 862 B.

Ἐν σοὶ νῦν — ἐστι] De locutione consul. Matth. Gr. Gr. pag. 1140 et nott. ad III, 85 init. Ad locutionem μνημόσυνα λιπέσθαι conf. IV, 166 ibique nott. — In seqq. pro ἐς κίνδυνον Valck. suspicatur ἐς κινδύνων: quo certe non opus libris praesertim invitis. Cum

„Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι
„Ἱππίῃ· ἢν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἵη τέ
5 „ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς
„ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ
„τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν,
6 „νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόν-
„των δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, κε-
7 „λευόντων συμβαλέειν, τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν
„μέν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν με-
„γάλην ἐμπεσοῦσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονή-
„ματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ συμβάλωμεν, πρίν τι
„καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι,
„θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν περιγενέσθαι
8 „τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει,
„καὶ ἐκ σέο ἄρτηται. ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ
„προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις

---

verbis ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι idem comparat, quod legitur apud Demosthen. p. 204: ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις et apud Lysiam p. 115. Ad ὑποκύψωσι conf. VI, 25 ibique nott.

δέδοκται] „Quid ab Hippia Medisque in Athenienses *decretum* fuerit, significat. Sic IX, 73. VII, 16." *Wessel.*

καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων — ἔχειν] i. e. *Quo pacto a te pendeat harum rerum summa.* Ita recte Schweigh. Sic II, 104 τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει. Nec multum diversum, quod infra legitur: ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, cuius simile exstat, notante Valcken., in Euripid. Phoeniss. 438. — τούτων dedi pro τουτέων. — Ad ἔρχομαι φράσων conf. III, 6. I, 194. VII, 102, ne plura.

οὐ συμβαλέειν] In hac verbi repetitione iucundi quid ac grati inesse quivis sentiet. Simili modo VI, 106. IX, 11. III, 12, ut observat Wesseling.

ἔλπομαί τινα στάσιν — φρονήματα] Sensum loci Hoogeveen. ad Viger. p. 244, ubi de verbo ἔλπομαι s. ἐλπίζω (*metuo*) agit, ita Latine expressit: *quod si proelium non committitur, vereor ne magna exoriatur seditio,* sive propius ad Herodoti verba: *ne qua incidens seditio omnia Atheniensium consilia discutiat.* Schweighaeus. verbum ἔλπομαι vulgari *opinandi, putandi* significatione accepit. De voce σαθρὸν (*putre consilium* id est *pravum, malum*) dixi ad Plutarch. Alcibiad. pag. 81. 268. Quae vox quum proprie de vasculis laesis, quae rimas duxerunt, usurpetur, ac dein,

„πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἢν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν „ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“

110 Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρω[2]το συμβάλλειν. Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἑκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανηΐη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔ τι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηΐη ἐγένετο.

proeliari decernitur. Dilata pugna, donec summa imperii, quae alio die penes alium praetorem erat, ad Miltiadem devenisset.

111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ

Acies Graecorum quo ordine instructa fuerit.

---

ubi latius serpsit vocis vis ad omnia, quae laesa, prava malave sint, transferatur, bene convenit verbo διασείειν, in quo similis imago subesse videtur. — Ad verba θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων conf. VI, 11 et ad verba ἐκ σέο ἄρτηται III, 19 ibique nott.

ἢν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἕλῃ] i. e. *sin his suffragatus fueris, qui proelium dissuadent.* Ubi, quae sit vis praepositionis ἀπὸ in verbo ἀποσπεύδειν, vix quemquam latebit. Vid. nott. ad VII, 17. Minime vero opus, cum Valcken. rescribere τὴν δὲ (sc. γνώμην) τῶν ἀποσπ. τὴν συμβολὴν ἢν ἕλῃ, nec magis placet Reiskii coniectura scribentis ἢν δὲ τῶν ἀποσπ. τὴν συμβολὴν ἔχῃ i. e. *si vero iis adhaerescas, qui student conflictum impedire.* — συμβολὴν cum Schweigh. et Gaisf. dedi, Florentini, Sancrofti, aliorum auctoritate. Vulgo συμβουλὴν, ut supra III, 1 omnes. Articulum τὴν ante τῶν ἀποσπευδόντων Schweigh. inseruit, non improbans τὰ, Wesselingii in editione quod exstat.

Cap. CX.

τῶν ἡ γνώμη ἔφερε] Cf. nott. ad V, 118. Mox dedi αὐτῶν pro αὐτέων, πρυτανηΐη est *praesidium*, ut vulgo dicimus, summum imperium, quod alternis diebus obtigit singulis ducibus. Id vero apud alios quoque magistratus obtinuisse, ut per vices sub alio essent praeside, monuit Boeckh. in Corp. Inscript. I pag. 234. Ad locutionem οὔ τι κω in seqq. conf. Iacobs. ad Aelian. N. A. XIV, 16 pag. 480.

Cap. CXI.

περιῆλθε] Conf. I, 7. 120. III, 65. VII, 158. In seqq. ὧδε ad sequentia spectare re-

νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πο-
2 λέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τού-
του, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι
ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώ-
3 νυμον κέρας, Πλαταιέες. Ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς
μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύ- 491
ριας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχε-
ται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέ-
4 „γων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε
δὲ, τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι,
5 ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ
Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο
ἐπὶ τάξιας ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ
στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔῤῥωτο πλή-

---

cte monuit Matthiae Gr. Gr. p. 871, qui idem pag. 187 de forma *κέρεος*.

τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν.] Quum olim rex in dextro cornu imperaret (conf. Euripid. Suppl. 657), mutata rei publicae forma iste honos, quod bene vidit Wesselingius, polemarcho obtigit. Tu confer. Plutarch. Sympos. I, 10. Quae apud Herodotum sequuntur: *ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλληλέων* Schweigh. ita reddit: „*ab hoc igitur principio deinde collocatae erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium pro cuiusque numero.*“ Lange, vernaculus interpres, paulo liberius sic: „*Unter dessen Führung folgten nun die übrigen Stämme in ihrer Ordnung, einer nach dem andern.*“

ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης] i. e. *inde ab hac pugna* s. *post pugnam hanc*; nam temporis notionem hic assumit praepositio. In particula *γὰρ* vim quandam inesse bene vidit Iacobs. Quam sic fere reddas licet: *Namque eos revera in hac pugna magnam habuisse partem, inde intelligitur, quod ab eo inde tempore etc. etc.* Ad verbum *ἀνάγειν* conf. V, 119 ibique nott. — In seqq. ante *ἀγαθὰ* inserui cum recentt. e Florentino et aliis codd. *τά*.

τὸ στρατόπεδον — τὸ μὲν αὐτοῦ κ. τ. λ.] De loci structurâ consulatur Matth. Gr. Gr. pag. 627. Nam haec loci, si quid video, sententia: Cum acies ita instructa esset, ut Persicae plane aequata esset (s. par longitudine), accidit, ut media acies minus haberet altitudinis (igitur pauciores contineret milites), cornua vero maiori militum numero essent fir-

112 θεῖ. Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο
Commisso proelio,
καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ
ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσ-
2 σονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι,
ὁρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξό-
μενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ
πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους,
καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρ-
3 χούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ
βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι
προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λό-
4 γου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς

---

miora. Ac sane teste Plutarcho in Aristid. 5 p. 321 B. una tribus Leontis atque Antiochis mediam tenebat aciem, illa duce Themistocle, haec duce Aristide. Ad locutionem ἐπὶ τάξιας ὀλίγας conf. Xenoph. Anab. IV, 8 §. 11: ἢν μὲν ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι προσάγωμεν et mox ἐὰν δ' ἐπὶ ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν. Ad formam κέρας conf. Matth. Gr. Gr. pag. 187.

Cap. CXII.

καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ] Conf. nott. ad VI, 76 et VII, 134. In seqq. ὡς ἀπείθησαν accipio: *ubi* (signo dato) *emissi sunt* (e loco, quo collocati in acie stabant) *ad pugnam, cursu contenderunt in barbaros.* Mox et hoc loco et VI, 134 pro ἵεντο scribi iubet Dindorf. (ad Euripid. Suppl. 699 pag. 488 ed. Teubner.) ἵεντο, quem sequitur Matthiae, citans Brunck. ad Aristoph. Vesp. 423 Elmslei. et Hermann. ad Sophocl. Oed. Reg. 1242. De dativo δρόμῳ idem consulatur Matthiae Gr. Gr. pag. 731, et de ἦσαν pag. 606. Ad vocem μεταίχμιον conf. VI, 77. Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

μανίην — ἐπέφερον] Vid. nott. ad IV, 124. In proxime seqq. cum Schweigh. et Gaisf. ante ὀλίγους inserui ἐόντας, quod vulgo omittunt et etiam Bekker. abiecit. Ad verbum προσέμιξαν in seqq. conf. nott. ad V, 64. Quod adiectum est ἀθρόοι, pluribus Aeliani locis simili pacto cum vi quâdam additum reperies. Vid. Iacobs. ad Aelian. N. A. I, 58, qui etiam Herodoti locum attulit.

πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων κ. τ. λ.] Vid. nott. ad VI, 108. Observat ad h. l. Wesseling. diu ante Athenienses Messenios istiusmodi cursu usos esse in aggrediendis Laconibus, si fides Pausaniae IV, 8 §. 1. Aliter priscos fecisse Graecos ex Iliad. III, 8 intelligitur.

ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι.

113 Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

cum diu acriter ancipitique Marte pugnatum esset, postremo Graeci vincunt [a. 490.].

114 Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγα-

Cadunt cum multis Atheniensibus claris, et Callimachus

πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο] Tangit haec Schol. in Aristid. p. 211 Frommel. coll. Maxim. Tyr. 30, 6. Aristoph. Nub. 958. 981, quae attulit Valcken. Ad φόβος ἀκοῦσαι cf. Matth. Gr. Gr. pag. 611. Ad ipsam sententiam referre licet cum Welckero Theognid. 757 (775).

Cap. CXIII.

ἐν τῷ Μαραθῶνι] Cf. nott. ad VI, 102 et de *Sacis* nott. ad I, 153. III, 93.

τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων] Eam intelligit barbarorum partem, quae in fugam conversa erat. Ac miratur Larcherus, quod Herodotus h. l. de Aristidis facinoribus, de quibus multa Plutarch. in Aristid. cap. 5, nihil prorsus retulerit. — Pro αὐτέων mox dedi αὐτῶν.

πῦρ τε αἴτεον] Schweighaeusero Noster respexisse videtur Homericum Il. XV, 718, ubi Troianis Hector adclamat οἴσετε πῦρ.

Cap. CXIV.

ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ] πόνος de ipsa *pugna* intelligendum, ut VII, 224 coll. 190. VIII, 89 Imitatur Herodotum, ut Wesseling. adnotat, Procop. B. P. II, 25. Quod sequitur Καλλίμαχος perperam a quibusdam codd. abest. In hunc vero *Callimachum*, quem innumeris confixum sagittis iaculisve immotum stetisse tradunt, atque in Cynaegirum exstant duae laudationes funebres Polemo-

polemarchus, et Stesilaus praetor. Cynaegiri facinus memorabile.

θός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος 492 ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί.

115 Persae, navibus raptim conscensis, protinus Phalerum petunt:

Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ

---

nis, nuper editae ab I. C. Orelli (Lips. 1819), qui §. 7 p. 12, reliquorum scriptorum testimonia de Callimacho attulit, inter quos Tu vid. potissimum Aristid. Panath. I pag. 216. Aelian. N. A. VII, 38. Pausan. I, 15, 4, qui narrat, in picturâ illâ, pugnam Marathoniam exhibente, qua poecile exornata fuit, maxime conspicuum fuisse *Callimachum* atque Miltiadem. Add. Hermog. Progymnasmm. ibique Walz. (Rhett. Graecc. I) pag. 39. — Ad verba ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθὸς conf. nott. ad V, 2, et ad sequentia τῶν στρατηγῶν Στησίλεως confer. Matth. Gr. Gr. pag. 629. Ad nomen Θρασύλεω cf. Boeckh. in Inscriptt. Graecc. Corp. I p. 887, ubi observat, videri nomen Θρασύλος s. Θράσυλλος non a voce θρασὺς deminutum, sed potius esse pro Θρασύλαος s. Θρασύλεως (ut in hoc Herodoti loco et ap. Athen. XII p. 554 E. coll. Aelian. V. H. IV, 25.).

Κυναίγειρος] In Florentino ac Mediceo est Κυνέγειρος, quod Schaefer., Matth. et Bekker. retinuerunt quodque poetarum esse ait Wessel. Schwgh. conferri vult Iacobs. ad Anaectt. Brunck. T. II p. 200 T. IX p. 110 Iacobs. Anthol. Palat. T. II pag. 600. At vulgatam scripturam referunt Suidas T. II s. v. p. 395, Polemo, in oratione laudata, quâ Cynaegiri facinus luculentius persequitur, alii ab Orellio excitati testes pag. 4, inter quos Tu potissimum conf. Plutarch. II p. 305 B. C. Iustin. II, 9. Tzetz. Chil. I, 867. Teste Suidâ l. l. hic Cynaegirus fuit frater Aeschyli, poetae.

ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς] i. e. *manibus arripiens aplustria* navis s. ornamenta in extrema puppi collocari solita, quum τὰ ἀκροστύλια atque τὰ κόρυμβα, a quibus, ut veteres docent grammatici, probe discernuntur τὰ ἄφλαστα, ad navium proras pertineant. Vid. Ruhnken. in Dissertat. de tutelis navium etc. Opuscc. pag. 295. In Glossa Herodotea legitur: ἄφλαστον· τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης. — Ipsam rem, ab Herodoto paucis indicatam, pluribus persequitur Polemo l. l. I §. 9 pag. 14 Orell. et seqq.

Cap. CXV.

ἐξανακρουσάμενοι] i. e. *citatis s. valide pulsatis remis sese*

ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ.
2 αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, ἐοῦσι

---

recipientes; ut exponit Schwgh. reiiciens, quae prius dederat *in puppim remigantes*, ut idem fere esset atque ἐπὶ πρύμνην ἀνακρουσάμενοι, ut VIII, 84. Sed obstant τὰ ἄφλαστα, quae manu tenuit Cynaegirus, quaeque in puppi fuisse modo diximus. Hinc bene Gronovius et Wesselingius: *navibus caeteris inhibuerunt*, ut Cicero loquitur ad Att. XIII, 21, ad quem locum Ernesti in Clav. Cic. s. v. e Gronovii Observv. IV, 21 affert, *inhibere remis* idem esse atque πρύμναν vel ἐπὶ πρύμναν κρούεσθαι. Addimus hoc loco, quod Herodotus tacet, Tharsippum vel, ut alii tradunt, Eucleem primum victoriae nuntium Athenas attulisse, quas pugna vixdum finita petens cursu citato, ubi advenit, victoriam enuntians mortuus esse fertur. Conf. Plutarch. II p. 347 C.

αἰτίη δὲ ἔσχε] „Plutarchi lectio (II p. 862 C.) αἰτίην δὲ ἔσχον mihi, ut aliis, genuina videretur, nisi hic sequeretur αὐτούς. Αἰτίαν ἔχειν, ut saepe apud alios, apud Plutarchum etiam significat *dici*, *perhiberi* II p. 803 C. 807 E. 850 B. 959 E. 1134 B. vid. Casaubon. in Athen. IX p. 639 s. 368 B. [Add. a *Cr.* laudatus Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 126 pag. 194, ubi αἰτίαν ἔχειν in bonam quoque adhibetur partem, itemque αἰτιᾶσθαι aliis locis.] Mos usitatus scribendi illic quoque substitui potuit Herodoteo. Quod aliis diceretur αἰτίαν ἔχουσιν Ἀλκμαιωνίδαι φονεῦσαι αὐτοὺς vel τοῦ φόνου αὐτῶν (ut Aeschyl. Eumen. 582) id Herodoto dicitur φονεῦσαι αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας V, 71, ut cap. 70 [ubi cf. nott.] τὸν Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν. Ad istam normam ordine suo hic verba collocari potuerant: αἰτίη δὲ ἔσχε αὐτοὺς (ἐν) Ἀθηναίοισι ταῦτα ἐπινοηθῆναι, istud excogitasse perhibebantur apud Athenienses ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς. Plutarchi tamen lectionem, si codices praeberent, reciperem.“ *Valcken.* Atque Larcherus quoque Plutarchi praefert lectionem. Neque vero mihi sollicitanda videtur vulgata, cuius loco in Florentino, Mediceo, aliis αἰτίην δὲ ἔσχεν. — Ad ἐπινοηθῆναι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 930. Alcmaeonidas enim narrat Herodotus ex composito Persis quum iam in navibus essent, clypeum (tanquam signum) sus-

116 ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ 1
2 Ἡρακληΐῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

sed quod astu diligenter custodiri viderent, in Asiam revertuntur.

---

tulisse. Ac simili modo clypeum pugnae fuisse signum tradit Diodor. XX, 51. Miratur C. O. Müller. (De Minerv. Poliad. pag. 19, ubi de Minervae signo disputat in arce ita collocato, ut cassidis et hastae cuspis iam ab iis conspiceretur, qui Samium circumnavigarent promontorium) scutum in acropoli sublatum a Persis cum Marathone solvissent, conspici potuisse. Equidem in talibus iudicare nolim, quid omnino fieri potuerit fierique potuisse probabile sit.

Cap. CXVI.

ὡς ποδῶν εἶχον] Male olim εἴχοντο, quod dudum correxit Valcken. Sensus enim est: *quantum pedibus valebant*, ut IX, 58 coll. VIII, 107. Thucyd. VI, 97. VII, 2, alia, quae Valcken. attulit. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 643. Vocem τάχιστα, quae Valckenaerio ex interpretamento in textum irrepsisse videbatur, bene tuetur Schweighaeuserus, nec sane insolita apud Herodotum haec orationis verbositas. — Ad loci argumentum facitFrontin.Strateg. IV, 7 §. 43.

ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ] Conf. nott. ad VI, 108, ubi etiam de Herculis fano Marathonio. De Herculis templo in Cynosarge vid. nott. ad V, 63 et de forma Ἡρακληΐου Matth. Gr. Gr. pag. 221.

ὑπεραιωρηθέντες] i. e. *navibus super Phalero suspensi* sive: *quum naves prope Phalerum aliquamdiu in alto tenuissent* sive *postquam navibus in alto supra Phalerum aliquamdiu agitati essent, fluctuassent.* Ita Schwgh. in Lex. Herod., ubi bene citat VI, 103 fin. Iacobs. ad h. l. observat de navigantibus frequentius dici ὑπεραίρειν. In glossa Herodotea est αἰωρηθέντες· μετεωρισθέντες. — Ad verba sequentia: τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, pertinent Pausaniae verba I, 1 §. 2. Quod sequitur ἀνακωχεύσαντες, monente Schweigh. non tam valet ἀναχωρήσαντες, ut in glossa est Herodot. et apud Hesychium I p. 329, sed,ut apud eundem Hesychium additum legitur: μετεώρους κατέχοντες (*in alto tenentes*). Alibi valet

Quot utrinque in pugna Marathonia interfecti sint: quidque Epizelo Atheniensi in eadem acciderit.

117 Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο.
2 ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶυμα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπί- 493
ζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ
3 τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος ἤκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γέ-

---

inhibere naves s. *navium cursum*; cf. VII, 100. 168.

Cap. CXVII.

κατὰ ἑξακισχιλίους] Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1154, qui idem pag. 1293 consulendus ad structuram vocis τοσοῦτοι in sequentibus, ubi, cf. Struve Spec. III p. 10, θῶυμα reposui pro θῶμα. Obtrectat Herodoto Plutarchus II p. 862 D., quod tam exiguum caesorum Persarum prodiderit numerum, de Atheniensium gloria detracturus. Namque oratores Atticos postmodo nimium auxisse numerum Persarum in hac pugna caesorum, multis constat testimoniis. Vid. Suidas s. v. Ποικίλη T. III p. 228. Iustin. II, 9 §. 20 ibique Dübner. Ipsam pugnam Athenis in porticu, cui nomen Poecile, depictam fuisse, supra diximus, teste Pausan. I, 15, 4, cui addesis Plin. H. N. XXXV, 8 coll. Pers. Satir. III. 53. Atheniensibus vero, qui in pugna occubuere, tumulum monumentumque erectum fuisse tradit idem testis Pausanias I, 32 §. 3 id quod recentiores peregrinatores, in quibus cito unum Chandlerum (Reise nach Griechenland cap. XXXV p. 231 seqq., ubi Marathonius campus describitur, p. 235) G. de Vaudoncourt (Schilderung d. heutig. Griechenlands von Bergk. pag. 224 seqq. de iisdem campis accuratissime agentem, et pag. 226 de tumulis) atque Stackelbergium, affirmarunt. Confer. nott. ad VI, 102. In clausula addam, Hippiam quoque in hac pugna cecidisse, teste Iustino l. l. atque Cicerone ad Attic. IX, 10, a quo dissentit Suidas s. v. Ἱππ. T. II p. 142. — In seqq. quem Herodotus Epizelum appellat, in Plutarcho II p. 305 C. vocatur Polyzelus.

ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν] Conf. nott. ad V, 2. Ad temporum rationes in seqq. infinitivis (στερηθῆναι—διατελέειν)

νειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

118 Simulacrum Apollinis, Delio Boeotiae ablatum, Datidis per somnium moniti iussu restituitur.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δέ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν
2 νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ
3 ἑωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον, καί, ἀπίκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ

---

respexit Matthiae Gr. Gr. pag. 944, qui idem pag. 1078 seq. consulendus de structura verbi ἀκούειν. Dedi autem, praeeunte Schweigh. et Gaisf., περὶ τοῦ πάθεος ἤκουσα, ubi vulgo ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος. Ad τὸ γένειον conf. IV, 23 et ad infinitivos sequentes Matth. Gr. Gr. pag. 1058. Ad ipsam Herodoti narrationem haud scio an referri quoque debeat Pausanias, noctu in campis Marathoniis testans equorum audiri hinnitum sonumque certantium, I, 32 §. 3 coll. §. 4, ubi alia quaedam. Addit his Larcherus ea, quae Spon. retulit incolarum huius regionis testimonia, qui voces miras metumque iniicientes noctu audiri asserant. Quin ex Turnero adnotat Kruse Hellas II, 1 p. 273 similia adhuc ferri apud pastores, qui illis in campis greges pascant. Ac denique etiam huc referre licet, quod Plutarchus Thes. 25 fin. pag. 17 A. enarrat, a multis in Salaminia pugna ante suam aciem Theseum visum esse, armatum atque in hostes irruentem.

Cap. CXVIII.

ἐν Μυκόνῳ] i. e. ad *Myconum* insulam, quae non longe distat a Delo; adhuc vocatur *Miconi*. Vid. Thucyd. III, 29. Strab. X p. 487 s. 746 A. Ad verba ἐν τῷ ὕπνῳ conf. nott. ad VI, 107. ὄψιν ὀνείρου exhibet Suidas s. v. Δᾶτις I pag. 511.

ὡς ἡμέρη ἐπέλαμψε]. Unus Florentinus διέλαμψε. Verbum ἐπιλάμπειν et h. l. et VIII, 14 de die *illucescente* et *appropinquante*, de vere VIII, 130 coll. I, 190, ubi ὑπολάμπειν.

ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν] „Corrigendum suspicor ἐξέτασιν ἐποιέετο; neque enim quae adessent *quaerendae* naves erant, sed *perscrutandae*; λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζων invenit Datis in

ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπα-
γαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ'
4 ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν
δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα
τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων
εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ
119 Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμέ-
νους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς
τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς
2 δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς
Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων
ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδέ
σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους
ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλά
σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυ-

Eretrios captos [c. 101.] Darius humaniter tractat, Cissiaeque locum, Ardericcam, iis habitandum dat: iuxta quem puteus, unde bitumen, sal, oleumque hauriuntur.

Phoenissa nave signum Apollinis a sacrilegis furtim atque inscio duce subreptum. Phrases sunt usitatissimae ἐξέτασιν ὅπλων ποιεῖσθαι vel ἀνδρῶν vel τοῦ ἱππικοῦ." *Valcken.* At satis vocem ζήτησιν scriptorum librorum omnium tuetur consensus, atque Suidae auctoritas haec citantis l. l. Sensus est: *inquisitionem navium institui*, s. *perquiri singulas naves iussit.* In seqq. ad ἀπίκατο conf. Matth. Gr. Gr. pag. 377 et ad argumentum loci VI, 97. Ad κατατίθεσθαι conf. nott. ad VI, 73.

ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων] „Pausanias repertam in navi Phoenissa Apollinis imaginem Nostri verbis describens, traditam ait X, 28 §. 3. Ταναγραίοις ἐς Δήλιον, contractiore usus narratione. Namque in Tanagraeorum agro ipsisque Boeotiae finibus maritimis Delium illud; de quo ad Diodor. XII, 69. Multum autem conducunt ad Herodoti finiendam aetatem viginti isti, quibus evolutis in Tanagraeorum Delium Apollinis signum rediit, anni." *Wesseling.* Delium, quod Tanagraeis portum praebebat, ab ipsa Tanagra quinque mille pass. distabat teste Livio XXXV, 51 ad mare situm et Apollinis templo clarum. Nunc eo loco vicum nomine *Dramisi* esse tradunt. Vid. Kruse. Hellas II, 1 p. 623 seq. 626 et C. O. Müller. Orchomen. pag. 490 seq. — Ad δι' ἐτέων confer. Matth. Gr. Gr. pag. 1150.

Cap. CXIX.

προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες] Conf. nott. ad IV, 76. VI, 99. Ad verba ἀρξάν-

τοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ μὲν Σούσων
δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκον-
τα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας
3 ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσ-
σονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κη-
λονηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδε-
ται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχέει
ἐς δεξαμενήν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον,
4 τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ
οἱ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνά-
γουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινά- 494
5 κην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βα-
ρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς

των ἀδικίης προτέρων conf. IV, 1 et de stathmis in Persarum regno V, 52. In seqq. Bekker. pro ἀπαχθέντας mavult restitui ἀναχθέντας.

Ἀρδέρικκα] Fluctuant libri. Nos potiorum codd. auctoritatem secuti sumus. Eodem nomine locus quamvis diversus I, 185. Philostratus V. Apoll. I, 24 Eretrienses in Medorum regione collocat unius diei itinere satis longo a Babylone remotos. In Gordyenen Eretrienses translatos esse Strabo tradit XVI p. 1083 D. s. 747. Vix recte. Inscriptiones quaedam in Eretrienses translatos Platoni quae tribuuntur, lege sis in Analectt. vett. poett. Graecc. I p. 173. XXIII et XXIV T. I p. 107 Iac. — De *Cissia* terra conf. III, 91.

τριφασίας ἰδέας] i. e. *tres diversas rerum species*, ut VI, 108. Mox e Florent. et Sancrofti libro exhibuimus ἀρύσσονται pro ἀρύσονται, quo futuro mendoso, ut putabat, offendebatur Iacobs, restitui iubens ἀρύτονται. Matthiae dedit ἀρύονται. Ad κηλονηΐῳ conf. nott. ad I, 193, γαυλὸς est *situla*, *haustrum*. φρέατος ἀντλητὴρ, ut ait glossa Herodotea. Alia notione invenimus III, 137. Ad vocem ὑποτύψας conf. nott. ad III, 130 et ad δεξαμενὴν III, 9. Add. Aelian. N. A. XII, 30 et cf. Bekker. Anecdd. I p. 89, ubi pro δεδεξαμένη legendum δεξαμένη.

συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ] Absunt hae voces a plerisque codd., pro spuriis inde habitae a Gronovio. Equidem eas delere nolim. Est vero hoc oleum si vera tradidit Miot, Gallus interpres, bitumen, quod vulgo *petrolei* (*Steinoel*) nomine cognitum et ab asphalto bene discernendum in variis Asiae regionibus reperitur, inprimis in Perside prope terram Baku, ad Caspii maris oram et occidentalem et septentrionalem,

Δαρεῖος· οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ

120 *περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἧκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι 2ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.*

Pugna iam pugnata, Athenas veniunt auxilia Spartanorum.

121 *Θῶυμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον,*

Digressio de Alcmaeonida-

---

quodque purum si factum est, naphthae nomen accipit. De *asphalto* sive *bitumine* conf. I, 179 ibique nott.

οἳ καὶ μέχρι ἐμέο κ. τ. λ.] Qui locus documento est, ipsum Herodotum ultra Babyloniam usque ad Cissiorum regiones proficiscentem pervenisse. De quo monuit Heyse Quaest. p. 100. Atque Philostrati (V. Apoll. I, 36) aetate, quinque igitur post saeculis, illos haec loca adhuc tenuisse accepimus.

Cap. CXX.

καταλαβεῖν] Bene Schweighaeus.: *rem adhuc integram deprehensuri, tanta usi sunt celeritate.* De viae longitudine cf. nott. ad VI, 106.

ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι] Spartanos advenisse *τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης* Plato tradit in Menex. p. 240 C., ut observat Wesseling. Ad *τὸν Μαραθῶνα* conf. nott. ad VI, 102. Mox revocavi *αἰνέοντες*, ut plerique ferunt libri pro *αἰνέσαντες*, quod Schaeferus retinuit.

Cap. CXXI.

Θῶυμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον] Tangit Herodotea Plut. II p. 862 E. sq. Eadem fere VI, 123: *θῶυμα ὦν μοι καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν κ. τ. λ.*, quo utroque loco Gaisf. dederat *θῶμα*. Conf. VI, 117. Insigni vero documento hicce locus, quam accurate in singula Noster inquisierit, falsa a veris sedulo discernere studens et in tractandis fabulis iustam *κρίσιν* adhibens. De quo Nostri studio diximus ad III, 2, dixitque Creuzer. Histor. Kunst d. Griech. p. 108. Herodoti sane eo magis interfuit vera in hisce cognoscere, quo maior Alcmaeonidarum stirpis fama atque gloria omnem per Graeciam propagata nec minor ipsius Herodoti cura, quaecunque ad Atheniensium facerent gloriam, praesertim de gente libertatis a tyrannis vindicandae studio-

rum familia. Proditionis crimen huic familiae illo tempore motum [c. 115.] Herodotus diligenter diluit [a. 121. ad 124.]. Alcmaeonidae perinde, ac Callias, tyrannos maxime perosi.

Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο.

122 Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προλελεγμένα, 495

Calliae in Pisistratum odii do-

---

sissima ubi agebatur, ea celebrandi et ab iniusta criminatione tuendi. Conf. nott. ad VI, 108. Videtur autem haec criminatio multum apud vulgus propagata fuisse gentique nobilissimae invidiam attulisse, quam eandem, opinor, tangit Pindarus Pyth. VII fin. τὸ δ' ἄχνυμαι, φθόνον ἀμειβόμενον τὰ καλὰ ἔργα κ. τ. λ. Herodoteae de his narrationi Thucydideam praeferendam censet Dahlmann. Herod. pag. 58, cum Herodotus vulgi traditionem sequatur, Pisistratum invidiâ prementis. Mihi secus videtur.

ἀναδέξαι — ἀσπίδα] Respicit ad VI, 115 fin. *ἀναδέξαι* de signo, quod tollitur, invenitur quoque VII, 128. De locutione *ἐκ συνθήματος* conf. V, 74 et ad ea, quae sequuntur: *ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι* conf. nott. ad III, 45. V, 30.

Ἱππονίκου δὲ πατρὶ] Criminatur haec Plutarch. l. l. quippe a patre historiae adiecta in gratiam Hipponici, ditissimi omnium Atheniensium. At illa aetate quum inter Athenienses divitiis et opibus emineret Hipponicus (de quo vid. nott. ad Plutarch. Alcib. pag. 99. 100), indeque notissimus esset, optima hinc eius nominandi occasio, qualem nuspiam praeterire solet Herodotus. Cuius Hipponici filius, cui et ipsi nomen *Callias*, patre avoque illustrior fuit. Vid. ad Alcibiad. nott. l. l. et add. Schultz. Apparat. crit. pag. 38 not. 64.

Cap. CXXII.

Καλλίεω δὲ τούτου κ. τ. λ.] Quaecunque hoc capite continentur, a Mediceo, Florentino ac tribus aliis codd. absunt, neque narrationis nexum his omissis turbari monuit Gronovius, quamvis haec, si Herodoto abiudicentur, non indocti certe hominis, admodum quidem recentis sed apprime in Calliae negotiis et familia callentis habenda esse iure monere videatur Wessel. Contra Herodoto maxime indigna haec verba inde-

ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, *cumenta. Alia hominis facinora memorabilia.*
τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ
δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστῃσι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπειδὴ
γὰρ ἐγένοντο γάμου ὡραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνῃσί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα
123 ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ *Quantum Alcmaeonidae ad*

---

que prorsus eiicienda censuit Valck., vel singulas locutiones verbaque Herodotea esse negans. Nec Herodotea videntur Larchero, Schaef., Schultz. (Apparat. crit. pag. 37). Aliter placet alteri Gallo interpreti Miot atque Schweighaeusero, qui haec verba pro Herodoteis habenda esse contra Valcken. contendit. Itaque Schweigh., Gaisf. et Matth. secutus nolui ea e textu eiicere uncisve, ut Schaefero visum est, includere, quamquam bina inprimis sunt, quibus ego et ipse offendor. Quod enim hic invenimus: μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν, id ab Herodoto vix profectum esse credam. Neque alter Herodoti locus, quem proferunt I, 14 τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ hic proferri poterit. Alterum hoc est, quod quae leguntur de filiabus, quibus hoc concessum fuerit, maritos ut sibi ipsae eligerent, ab Herodoti antiquitate abhorrere videantur.

ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν] De voce ἄκρος vid. nott. ad V, 124. Add. Blomfield. Glossar. in Aeschyl. Agamemn. 611. Ad verba Πύθια — ἀνελόμενος cf. nott. ad VI, 70. Schultz. l. l. p. 37 cum Larchero hanc primam Calliae victoriam equo celere reportatam refert ad annum 564 a. Chr. n. Ol. LIII — LIV, teste Schol. Aristoph. Av. 284. Hinc Meursium atque Corsin. de Olymp. LXXIV cogitantes errasse ponunt.

ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας] Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1143. Recte Schweigh. in Lex. Herod. *inclaruit, conspicuus fuit apud omnes Graecos.* Minus accurate idem antea reddiderat: *in universos Graecos munificentissimum se praestitit.* Cr. de hoc verbo consuli vult van Voorst Annotatt. in loca select. N. T. Partic. I p. 14 seq. ibique etiam Wyttenbach., qui ἐφάνθη suspicatur. — Pro ἐγένετο, quod Schaefer et Matth. retinuerunt, dedi ἐγίνετο, praeeunte Schweigh. et Gaisf.

Athenas tyrannide Pisistratidarum liberandas contulerint. [5, 62. 63.]

Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τούτου, ἦσαν μισοτύραννοι. θῶυμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι
2 τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἤπερ Ἁρμόδιός τε
3 καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων, Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται.

Nobilissimi Athenis,

124 Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; Οὐ μὲν ὦν ἦσάν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι
2 ἄνδρες, οὐδ᾽ οἳ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει, ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ

Cap. CXXIII.

ἧσσον] Ita restitui pro *ἕσσον*. Vid nott. ad V, 72 itemque *ἦσαν* pro *ἔσαν* et *θῶυμα* pro *θῶμα*.

ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων] Ad usum pronominis demonstrativi conf. quae ad III, 34 notata sunt. De loci argumento vid. V, 62 seqq. Mox cum Schweigh. et Gaisf. revocavi *ὑπολοίπους* ex Aldina aliisque libris pro vulg. *λοιποὺς*, quod Florent., Medic., alii tenent. Quod sequitur *τοὺς λοιποὺς* ante *τυραννεύοντας* uncis inclusit Schweigh. ut suspectum. Bekker. retinuit *τοὺς λοιπούς*.

ὥς μοι πρότερον δεδήλωται] Vid. V, 63.

Cap. CXXIV.

ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ] Articulum *τῶν* ante *Ἀθηναίων* abieci, plerisque libris ita iubentibus. Verbi *ἐπιμέμφεσθαι* structura eadem, quae IV, 88 verbi *μέμφεσθαι*. Ad locutionem *λόγος αἱρέει* conf. ad I, 132 et add. Usteri ad Plut. Consolat. ad Apollon. cp. 22 p. 67. Ac iure Herodoto vocantur *δοκιμώτεροι ἄνδρες*, quorum gens maximis laudibus effertur a Pindaro Pythico carmine septimo, quod totum huc conferri debet.

Ἀνεδέχθη γὰρ] Conf. Plutarch. II p. 862 E. Mox dedi *τούτων* pro *τουτέων*.

τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, ἐγένετο γάρ· ὃς μέν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

25 *Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν
λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ
αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί.
2 τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ
Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ
τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγί-
3 νετο καὶ συνελάμβανε προθύμως. καί μιν Κροῖσος
πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοι-
τεόντων, ἑωυτὸν εὖ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρ-
δις· ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύνη-
ται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ* 496
4 *Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιά-
δε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ
κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρ-
νους τοὺς εὕρισκε εὐρυτάτους ἐόντας ὑποδησάμενος,
5 ἤϊε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τόν οἱ κατηγέοντο. ἐσπε-*

iam inde a priscis temporibus. Auctus familiae splendor per Alcmaeonem Megaclis filium, quem Croesus Sardes arcessitum magna vi auri donat.

Cap. CXXV.

τοῦτο μὲν γάρ] Deest alterum *τοῦτο δέ*. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 579. Mox cum recentt. dedi *ἀπικνεομένοισι* e Florentino aliisque pro *ἀπικομένοισι*. De Croesi legatis ad Delphicum oraculum vid. I, 47. 53. 55. In seqq. *μιν* ad *Alcmaeonem* spectat, *ἑωυτὸν* ad Croesum.

προσέφερε] Valcken. suspicatur *προσεφεῦρε insuper talia commentus est.* Recte Schweighaeus. „verbum *προσέφερε* sollicitatum nollem, peraptum huic loco: *ad donum illud* (scil. *capiendum*) *tale inventum attulit Callias.* Ipsa illa notio, quam verbo *προσεφεῦρε* expressam Valcken. voluerat, in verbo *ἐπιτηδεύσας* inest.“ Ac nisi fallor, possis quoque interpretari subaudiendo *ἑωυτόν*: *accessit* (*se attulit*) ad id, quod ipsi erat permissum. Alcmaeonis commentum tangit a Valcken. laudatus Dio Chrysost. Or. XVII p. 253 et LXXVIII p. 659. — In proxime seqq. plures codd. *ἐνδὺς κιθῶνα*, omissa voce *μέγαν*, quam praeter alios tuetur Eustathius haec verba citans ad Il. p. 655, 62 s. 521, 5.

καὶ κόλπον πολὺν] Aliquot libri *κόλπον βαθὺν*, cuius loco Florent. *βαθύ*. At *κόλπος πολὺς* est *sinus amplus*, ut recte interpretatur Schweighaeus., ci-

σῶν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήϊε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε
6 στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκεί-
7 νων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται.
126 Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν

Post maior ei claritas conciliata per Clisthenis, Sicyo-

---

tans IV, 39. 109. VII, 14, ubi idem vocabulum de *amplitudine* ac magnitudine. Apud Callimach. in Dian. 27, citante Valcken., πολλαὶ χεῖρες *manus quantum extendi poterant.* Sic Sophocl. ap. Stob. 163, 27 πολλὴν γλῶσσαν dixit. — Ad vocem ψῆγμα conf. nott. ad III, 94.

πρῶτα μὲν παρέσαξε κ. τ. λ.] i. e. *circa s. iuxta crura, quantum auri capiebant cothurni, infersit.* Ita recte Schweigh. De verbo σάττειν conf. nott. ad III, 7. Sequens διαπάσας accipio: *comâ ramentis conspersa.* Verba seqq. καὶ ἄλλο λαβὼν κ. τ. λ. citat Tzetz. Chil. I, 10.

τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξόγκωτο] i. e. *cuius os obturatum s. impletum fuit omniaque turgida* (s. ipseque undique turgidus). Verbum βύειν, de quo Etymol. pag. 651, 51, apud Homer. Od. IV, 124. Aristoph. Ach. 430. Thesmoph. 474. Plut. 379 (ubi: τὸ στόμ' ἐπιβύσας). Verbum ἐξογκοῦσθαι tralata notione invenitur VI, 126.

οὕτω τεθριπποτροφήσας] Tangit auctor argumenti secundi Nubb. Aristoph., monente Valck., qui etiam Isocratis locum attulit De Bigis p. 351. C. [cap. 10], ubi Atheniensium primus Alcmaeon bigis reportasse fertur victoriam Olympiacam. Atque eodem studio equos et certamina solemnia alendi Alcibiadem incensum fuisse testatur Plutarchus in Alcib. cp. 11, ubi vid. nott. pag. 117, supra iam citatus ad VI, 35.

Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται] Ad locutionem vid. nott. VI, 70. Quae in Alcmaeonidarum laudibus apud Pindar. Pyth. VII, 13 commemoratur praeter

τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεϊ γὰρ τῷ

niorum tyranni, affinitatem. Qui

alias victorias una Olympiaca, a Criticis plerumque Megacli, Alcmaeonis patri, Olymp. XLVII assignata, eam cum Wesseling. malim haberi pro ea cuius h. l. meminit Herodotus. Nam legatos a Croeso missos ad Delphicum oraculum si ponamus Olym. LVI, 1 s. 556 a. Ch. n. (quae vulgo recepta est sententia, a qua discedit Voemel. De aetate Solonis p. 21. 23 ponens Olymp. LVI, 2 s. 555 a. Chr. n.), Sardesque expugnatas Olymp. LVIII, 4 s. 545 a Chr. (quae Larcheri est ratio, probata nuper viro docto, Ley in Dissert. De fat. Aegypt. etc. pag. 31, aliis aliter statuentibus, cum Schultz. ac Volneius ponant Olymp. LV$\frac{3}{4}$ s. 557 a. Chr. Voemel. De aetate Solonis pag. 23 seqq. Olymp. LVI, 4 s. 552 a. Chr. n. constituat; vid. nott. ad I, 86), haec victoria ad Olymp. LVII referri poterit, cum Olymp. LVIII Diagnotus Crotoniata vicerit. Obstat sane Pindari scholion (coll. Schol. ad Aristoph. Nubb. 71), in quo Megacles vicisse traditur Olymp. LVII, 1 s. 552 a. Chr. n. victoriaeque honorem cessisse Pisistrato. Quae quum conciliare perquam sit difficile, maiores adeo difficultates excitant, quae continuo apud Herodotum leguntur verba: *μετὰ δὲ γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον Κλεισθένης κ. τ. λ.* si quidem iustum hinc temporum ordinem constituere velis. Haec enim si genuina sunt, Alcmaeonis victoriam referendam esse arguunt ad Olymp. LIV, 1, ut bene monuit Voemel. in script. de Solone pag. 8, quo ipso tempore Croesus, quocum ante victoriam Alcmaeon congressus esse fertur, nondum natus fuit. Quam difficultatem bene perspiciens Schultz. Appar. critic. pag. 11 seq. ita statuit, si quid veri huic fabellae subsit, non a Croeso, verum a Croesi patre Alyatte, qui teste Herodoto I, 19 et ipse Pythiam consuluerat, divitiis cumulatum esse Alcmaeonem: Boeckh. Explicc. Pindd. p. 304 Alcmaeonis victoriam Olympicam non aliam esse, quam quae a Pindaro praedicetur, idem statuit, eamque victoriam in Megaclem transfert Olymp. LVII. Voemelius l. l. Alcmaeonis victoriam ad Olymp. LI, 1 s. 516 a. Chr. n. referri posse suspicatus (quo tempore Croesus, e Voemelii rationibus natus Ol. XLIV, 3 s. 602 a. Chr. n., agebat annum vicesimum sextum, nondum ipse rex, sed regni tantum socius), verba *γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον* vel mutanda censet eum in modum: *ὀλυμπιάδι δευτέρῃ ὕστερον* vel prorsus tollenda, cum a librario quodam antecedentibus verbis *μετὰ δὲ*, explicationis causa perperam sint apposita. Ac negari nequit, his verbis abiectis, omnia optime procedere.

cum Graecorum nobilissimos Sicyonem invitasset, ut ex iis deligeret, cui filiam Agaristen desponsaret,

2 Ἀριστωνύμου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυ-
3 ναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο „ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς
4 „ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης.“ Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ 497
δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τού-
127 τῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς

alii aliunde se illuc conferunt:

Cap. CXXVI.

τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω] Clisthenis avus apud Pausan. II, 8 §. 1 vocatur *Πύῤῥων*; princeps familiae fuit Orthagoras, de quo conf. nott. ad V, 67 coll. Plutarch. De N. V. p. 553 B., unde vera lectio nunc in Pausaniae l. l. restituta *Μύρωνος*. Nomen *Ἀνδρέω* Schwgh. recte deducit ab *Ἀνδρέας*, Ionice *Ἀνδρέης*, ut *Πυθέω* VII, 181 a *Πυθέας* s. *Πυθέης*.

νικῶν—τεθρίππῳ] Schultz. l. l. p. 6 coll. Voemel. l. l. p. 9 hoc refert ad Olymp. $\frac{50}{51}$, $\frac{4}{1}$ s. 576 a. Chr. n. Larcheri sententia reiectâ, qui hanc victoriam ad Olymp. LII s. 572 a. Chr. n. retulerat. Utut est, statim post Olympicam victoriam ille procorum conventum instituisse videtur, ita ut Agaristae nuptiae cum Megacle haud incommode referantur ad proximum annum 576 a. Chr. n. sive ad 571 a. Chr. n. — Ad argumentum loci conf. etiam Athen. VI, p. 273 C. et XI p. 541 B. Diodor. Sic. T. II p. 550 Wessel. — In seq. dedi *ἦσαν* pro *ἔσαν*.

τοῖσι Κλεισθένης — ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε] Schweigh. in Lexic. Herod. haec ita interpretatur: *Clisthenes — fieri curaverat et ad hunc ipsum finem parata habuit.*

Cap. CXXVII.

ὃς ἐπὶ πλεῖστον — εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο] i. e. *qui unus omnium maxime eminens luxuria advenerat.* Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 859. Alia addidit Valcken. Imitatur locutionem Pausanias I, 5 §. 5, ubi conf. Siebelis. Ac teste Athenaeo XII p. 541 C. coll. VI p. 273 B. C. centum coqui et *ὀρνιθευταὶ* Smin-

Athenis, praeter Hippoclidem, Megacles Alcmaeonis a Croeso ditat filius.

εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα·) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
2 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἕλληνας ἰσχύϊ, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος χώρης, τού-
3 του τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πε-

---

dyridam sequebantur. Add. Suidas s. v. *Συβαριτικαῖς* T. III p. 387. Aelian. V. H. IX, 24. XII, 24, ibique Perizon. et quae alia de hac Smindyridae luxuria apud veteres multum propagata excitat Schultz. l. l. pag. 9 not. 17.

ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε — μάλιστα] Respexit forsitan ad cladem illam, quam urbis eversio secuta est Olymp. LXVII, 2 s. 510 a. Chr. n. Quantopere autem antea ducentos fere per annos floruerit illa urbs hominum frequentiâ, omnis generis opibus atque divitiis, testes sunt potissimum Strabo VI p. 263 s. 404 A. Diodor. XII, 9. Athen. XII, 15—21 p. 518 C. seqq.

καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς] Male olim *Δάμας ὁ Σαμύριος*. Nam *Damasus* filius dicitur Amyridis Sybaritae, ipse *Sirita* dictus, si quidem Amyris posthac *Siri* (quae Magnae Graeciae est urbs olim non ignobilis, sed quae Heracleâ, in quam Siritae migrare coacti sunt, condita Olymp. LXXXVI, 4, navale Heracleotis praebuit) sedem fixit. De urbe *Siri* ad fluvii *Siris* ostia sitâ cf. Strabo VI p. 264 A. 405 seq. Diod. Sic. XII, 37. Mannert. IX, 2 pag. 229 seq. De *Amyride*, quem maximi fecisse videntur veteres, vid. Athen. XII pag. 520 A. et quae alia excitat Schultz. l. l. not. 18. — *Italiae* nomen apud Herodotum de *Magna Graecia* s. *de inferiori Italiae*, quae nunc dicitur, parte intelligendum supra iam monuimus. Mox plene dixit *τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον*, ut IX, 92, ubi haud raro omittitur *ὁ κόλπος*. Vid. Thucyd. VI, 34, ibique Wass. Schwebel. ad Lamb. Bos. De ellipss. p. 229. Infra Noster VII, 20 fin *ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον* eodem modo dixit de Adriatici sinus, qui nunc dicitur, parte meridionali, quâ Italia inferior a Graecia separatur.

Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης] De Titormo bubulco, corporis robore atque voracitate insigni, qui cum Milone Crotoniata, celeberrimo athleta certarit, testantur Aelian. V. H. XII, 24, [ubi vid. Perizon.] Athen. X pag. 412 E. F. Schol. Lucian.

λοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου πάϊς

Quomodo scrib. hist. 24 [ubi vid. C. F. Hermann. pag. 215. 216]; quae attulit Schultz. l. l. p. 10 not. 20. Cum verbis Herodoteis: τοῦ ὑπερφύντος τε Ἕλληνας ἰσχύϊ (i. e. *qui robore inter Graecos eminuit*) apprime conveniunt Pausan. verba VI, 3 fin. οἱ πάντες ἄνθρωποι θεραπεύουσι τὰ ὑπερέχοντα τῇ ἰσχύϊ. Quae sequuntur: καὶ φυγόντος ἀνθρώπους, explicantur, monente Wessel., similibus verbis IV, 174: οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι καὶ παντὸς ὁμιλίην, qui *fugiunt quemcunque hominem et cuiuscunque commercium.*

Φείδωνος — πάϊς Λεωκήδης] Haec ipsa et ea, quae sequuntur, merito viros doctos exercuere. Nam Phido Argivorum tyrannus, de quo plura Noster, ad multo antiquiora tempora pertinet Olympiad. octavae minimeque inde filium habere potuit Leocedem, qui inter Agaristae procos nomen professus fuerit. Quare Palmerio ita scribendum videbatur post Λεωκήδης: ἀπὸ Φείδωνος δὲ τοῦ Ἀργείων τυράννου, τοῦ τὰ μέτρα κ. τ. λ., Gronovio: τυράννου δὲ Φείδωνος ἀπόγονος, τοῦ τὰ μέτρα κ. τ. λ., Reitzio: Φείδωνος δὲ τοῦ Ἀργείων τυράννου ἀπόγονος, τοῦ τὰ μέτρα κ. τ. λ., quod ipsum arridet Schultzio pag. 10 not. 21 coll. Marx. ad Ephor. Fragmm. pag. 108, qui post Φείδωνος δὲ inserendum suspicatur ἀπογόνου, quum nisi haec vel similis emendatio recipiatur, maxima exoriatur temporum turbatio. Gronovium sequitur Larcherus ipseque Gaisfordius, qui „Recte, ait, Gronovius iudicat, vocem ἀπογόνου excidisse. Vid. Musgravii Diss. p. 178 seq. Porson. Tract. p. 325.“ Wesselingius Palmerii atque Gronovii emendationem laudari quidem, sed certam praestari haud posse iudicat. Mihi placet C. O. Mülleri sententia Aeginett. pag. 60 seqq. has virorum doctorum emendationes statim eo refelli scribentis, quod continuo legitur: τούτου δὴ πάϊς, omnemque etiam manum criticam loci colore ingenuo ac nativo removeri. Itaque Herodotum contendit non mendosum, sed falsum, historiarum Peloponnesi minus gnarum Leocedis patrem e famâ quadam obscura cum antiquiori atque illustriori illo Phidone permutasse. Hunc fere Phidonem idem pag. 63 statuit, circa Olymp. III Corinthum, ac postea maiorem Peloponnesi partem sibi subegisse, Olymp. VIII agonothetas Eleos pepulisse, denique, legibus latis, mensuris institutis, numis cusis, circa Olymp. XI a Lacedaemoniis esse eversum. Qui *Leocedes* h. l. vocatur, a Pausania vocatur *Lacides*, a Plutarcho (II pag. 89 E.) Λακύδης, ut probabiliter ponit Wytten-

Λεωκήδης, Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης, Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους·
4 *καὶ Ἠλεῖος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος, τούτου τοῦ*

---

bach. in Animadverss. ad h. l. (a *Cr.* excitatus) pag. 625.

τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι] Eiusdem rei fidem faciunt Strab. VIII pag. 358 s. 549. Plin. H. N. VII, 57 (56). Isidor. Origg. XVI, 24, alii a C. O. Müllero excitati l. l. pag. 56, qui in universum his testimoniis declarari vult, Phidonem primum fuisse, qui unum idemque genus mensurarum, ponderum, modorum per totam Peloponnesum introduxerit, et qui nummorum instituerit rationem a Peloponnesiis ratam habitam.

καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων] i. e. *qui longe Graecorum omnium insolentissimus fuit.* Sic recte Schweighaeuserus. Eiusdem Phidonis *τυράννων τῶν Ἕλλησι μάλιστα ὑβρίσαντος* meminit Pausan. VI, 22 §. 2 eundemque Strabo VIII p. 358 B. s. 549 A. vocat tyrannum *δυνάμει ὑπερβεβλημένον τοὺς κατ᾽ αὐτόν.* Ac spectant talia, opinor, ad summam istius tyranni potentiam, quâ omnem fere Peloponnesum subegerat subditamque severo imperio continuit. Conf. C. O. Müller. l. l. pag. 55.

ὃς ἐξαναστήσας — ἀγῶνα ἔθηκε] Conveniunt Strabo l. l. Pausan. VI, 22, 2. Antiquitus enim huius ludi adornandi potestatem habuere Pisatae, qui dein illa sunt privati ab Eleis, Heraclidis, quos ipsos eadem exuit Phido, et alias Peloponnesi partes et ipsam Elidem armis sibi subiiciens.

Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος] Trapezus ad meridionale Alphei latus iacuit non longe ab eo loco, quo posthac exstructa fuit Megalopolis, in quam urbem Trapezuntis incolae commigrasse dicuntur. Cf. Mannert. VIII pag. 457. In proxime seq. verba *καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος* valent: *Laphanes, Euphorionis filius Paeo, Azaniae* (in Arcadia) *urbe, oriundus.*

παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες.

128 *Proci per annuum spatium Sicyone detenti, variisque modis tentati. Maxime probantur Athenienses: magis tamen altero Hippoclides.*

Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν 498 τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου· καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν

Pro *Παίου* male libri aliquot *Πάγου*, Sancrofti liber *Παιουπόλιος*, unde Paw. suspicatus erat *Παλαιοπόλιος*. Ipsa urbs ad Ladonem fluvium in ea Arcadiae parte occidentali, quae ad Azaniam terram (vid. Mannert. VIII p. 429) referebatur, exstructa fertur. Reliquias quasdam commemorat Paus. VIII, 23, 6. — Ad narrationem de Dioscuris hospitio receptis Wesseling. confert similem Plutarchi II p. 1103 A. de Phormione Spartano, qui et ipse illos excepisse dicebatur. Pro *Ὀνομαστὸς* Siebelis ad Pausan. V, 8 §. 3 refingi vult *Ὀνόμαστος* accentu retracto.

πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων] i. e. *divitiis et corporis facie* (venustate) *prae ceteris Atheniensibus excellens.* De structura verbi *προφέρειν* monuimus ad I, 1; de voce *εἶδος* conf. VIII, 105. 113. I, 199. De Tisandri atque Hippoclidae gente Schultz. pag. 11 seq. not. 26 citat Hellanici fragmm. p. 50 seqq. Sturz. ad Pherecyd. fragmm. p. 99 ed. prior., Larcherum aliosque merito vituperans, quod Hippoclidam hunc faciant avum Miltiadis illius, qui a. Chr. n. 560 Chersonesum condiderit. Nam obstat temporum ratio, cum minime sit veri simile, eum, qui anno 576 vel 570 inter Agaristae procos apparuit satisque iuveniliter se gessit, nepotem habuisse, qui decem aut sedecim post annis Chersonesum condiderit. — De *Scopadis*, gente per Thessaliam nobilissima ac ditissima Schultz. l. l. pag. 12 not. 28 plura citat: Perizon. ad Aelian. V. H. XII, 1. Boeckh. Explicatt. ad Pindar. Pyth. X pag. 333 seq.

Cap. CXXVIII.

Ἀπικομένων δὲ τούτων] *τούτων* et *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*

2 αὐτῶν νεώτεροι· καὶ τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρε-
8 πέως. Καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντό οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγα- 90
θίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίν-
129 θῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ

Is dum in eo est, ut caeteris praelatus, Agaristen in matrimonium

---

itemque ἦσαν pro ἔσαν. De voce ἀνδραγαθίης conf. nott. ad V, 39 et de voce ὀργῆς, quae *animi indolem* qualemcunque denotat, I, 73. Recte Larcher. interpretatur *le charactère, les inclinations.* Quod sequitur τρόπου, id magis ad externa spectare videtur, ad *consuetudines*, *mores*, alia id genus.

ἐν τῇ συνεστίῃ] Ita e Florentino libro, qui offert ξυνεστίῃ, nunc receptum. Schaeferus tenuit συνεστοῖ, quod unius cod. auctoritate nititur ac similibus quibusdam vocibus ἀπεστοῖ IX, 84. εὐεστοῖ I, 85, ubi quod ex hoc loco citavi συνεστοῖ, id velim corrigi. Ipsam vocem, quam de *usu familiari ipsoque convicto* intellexerat Wesseling., equidem cum Schweigh. malim accipere de *epulis* atque *convivio.* Cf. Blomfield. ad Aeschyl. S. c. Th. 171.

καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε — ἦν προσήκων] τὸ ἀνέκαθε pro τὸ ἀνέκαθεν e Florentino fluxit. C. O. Müller. Dor. I pag. 87 hanc Cypselidarum et Philaidarum cognationem inde forsitan censet explicari posse, quod Cypselidarum domus Lapithica fuit et a Caeneo genus ducebat. Cf. supra V, 92 §. 2. Ob hanc vero cognationem cum Cypselidis Clisthenem Hippoclidae magis favisse statuit Wachsmuth. Hellen. Alterth. I, 1 pag. 288, quia Graeciae tyranni id sedulo semper egerint, ut mutuae cognationis atque affinitatis vinculis se tuerentur.

Cap. CXXIX.

τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου] „Est, cui placuit, τῆς τε κατακλήσιος τοῦ γάμου *concludendarum nuptiarum*, dictione apud Graecos ignota, in Germaniae finibus frequente. Loci sententiam Hippoclidae verba explicant, ὅτι πάρεστιν ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς ἢ μόνος κατακλιθησόμενος *adesse se ut aut cum Agarista aut solus accumbat*, in Diodor. II p. 550.“ *Wessel.* „Germanicum vocab. *Beylager* id ipsum exprimit, quod κατάκλισιν τοῦ γάμου Herodotus dicit.“ *Schweigh.* Hinc recte Larcherus: *pour célébrer le mariage.* Coraës re-

ducat, sua ipsius culpa, quod Clisthenem frivola saltatione offendisset, uxore excidit.

ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτούς
2 τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης, ἐκέλευέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὀρχή-

---

scribi vult κατακρίσιος (quocum verba seqq. τὸν κρίνει ἐκ πάντων convenire putat), quod pro simplici κρίσιος positum accipiatur: *jugement définitif, adjudication*, eodem modo quo κυρώσιος voce Noster utatur VI, 126. 130 coll. 131. Mihi nihil mutandum videtur. Attigit Herodotea Eustath. ad Il. p. 49, 2 s. 36. Ad locutionem ἀπὸ δείπνου γενέσθαι conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1129. Herod. II, 78. V, 18. IX, 16. I, 126, ibique nott. alia, quae citat Iacobs. ad Aelian. N. A. XIII, 19. Fischer. ad Weller. III pag. 108. In qua locutione etiam praepositio ἐκ locum habet, ut I, 50. Plura Iacobs. ad Aelian. N. A. XII, 34.

ἔριν εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ] Vulgo εἶχον ἔριν. Usum praepositionis ἀμφὶ attigi ad V, 19. *Cr.* conferri vult Matthiae. ad Hymn. Homerr. p. 222 et 298. Ad verba seqq. τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον (i. e. *sermonibus in medio propositis* s. *coram reliquis habitis*) cf. VI, 103: Κλεισθένης — ἔλεξε ἐς μέσον τάδε. Conf. IV, 97 ibique nott. VII, 8 §. 4: τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον. III, 80 init. 142. Verba προϊούσης δὲ τῆς πόσιος Larcherus sic reddit: *pendant qu'on était occupé à boire*, bene monens, apud Graecos minime moris fuisse inter epulas bibere, ut pateat e Xenoph. Anab. VII, 3 §. 12.

κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους] i. e. *multum reliquos* (procos, convivas) *detinens* sive *delectans* eorumque oculos animosque in se convertens. Schweigh. verbo κατέχειν hic *reprimendi, inhibendi* adeoque *silentium imponendi* significatum tribuit; nec sane intercedam, si quis ita locum accipere velit: *multum* (dexteritate sua arteque) *reliquos cohibens*, ne scil. in iisdem artibus periculum facerent, cum ipso concertaturi; id quod a Vallae interpretatione non longe recedit libere sic reddentis: *quum longe alios antecederet*. Larcherus interpretatur: „*qui attiroit l'attention.*" Coraës mavult: „*qui dominoit, qui régnoit sur toute la compagnie, qui brilloit parmi tous les convives*; verbum κατέχειν idem fere valere ratus atque ἄρχειν, δεσπόζειν.

ἐκέλευέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν] Ita cum re-

3 σατο. καί κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· ὁ δὲ 1
Κλεισθένης ὁρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτευε. μετὰ
δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευέ τινα
4 τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, 5
πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια·
μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν
ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονό-
5 μησε. Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύ-

---

centt. dedi pro vulg.: ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν itemque mox ἐκέλευέ τινα τράπεζαν pro ἐκέλευσέν οἱ τινα. Bekker. retinuit: ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν et paulo post ἐκέλευσέ οἱ τινα. Ad loci argumentum haec attulit *Schweighaeus.* „Tragicus saltandi canendique modus ἡ Ἐμμέλεια plerumque intelligitur honestusque censebatur. Vid. Athen. I, 39 p. 21 E. XIV, 30. 631 C. et Hesych. s. v. I p. 1194. Monuit vero idem Hesychius eodem nomine ab Aeschylo satyricum etiam modum indigitari, qui alias *sicinnis*; atque ea notione forsan ἐμμέλεια h. l. fuerit accipienda.“ Tu add. Plat. De Legg. VII pag. 816 B. Glossa Herodotea ἐμμέλειαν exponit χορικὴν ὄρχησιν. In seqq. edidi cum recentt. editt. ὀρχήσατο et ὀρχέετο neglecto augmento. Conf. Koen. ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 23 pag. 407 Schaef.

ὁ δὲ Κλεισθένης — ὑπόπτευε] Distinctionem in Schaeferi edit. ante verbum ὑπόπτευε positam, equidem cum Gaisf. collocavi post ὁρέων, ita ut verba ὅλον τὸ πρῆγμα pendeant a voce ὑπόπτευε. Est enim haec fere loci sententia: „*Quae conspiciens Clisthenes omnem rem male habuit levissima quaeque suspicatus.* Verbum ὑποπτεύειν, ut observat Wesselingius, significat *circumspicere*, *limis et iratis oculis adspicere*, ut ὑποβλέπειν et ὑπιδεῖν, quod attigit Ernest. ad Callimach. in Del. 62. Quae deinceps commemorantur Λακωνικὰ σχημάτια, indicant saltandi genus apud Lacones usitatum, in quo pedum manuumque dexteritas atque in movendo celeritas potissimum spectabatur. Conf. Athen. l. l. et Müller. Dor. II p. 331, ubi pluribus docet, quam mature Dores musica arte ac saltatione excelluerint.

τὴν κεφαλὴν — ἐχειρονόμησε] i. e. *caput in mensa innixus cruribus gesticulabatur.* Comparant Zenobii illud (Cent. V, 31): ἐπὶ κρὰς κυβιστήσας, quod eodem fere redit. Verba τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε attigit Pollux II, 153 coll. Eustath. ad Iliad. I pag. 159 s. 120, 44. XXIII p. 1334 s. 1460, 21. Od. V pag. 1531 s. 219, 10; quae iam excitaverat Valcken. Apud

τερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἄν οἵ ἔτι γενέσθαι Ἱπποκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα,
6 οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε· „Ὦ παῖ Τισάν„δρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γάμον.“ ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φροντὶς Ἱπποκλεί„δῃ.“

130 Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· 490

Igitur Agariste Megacli despondetur.

„Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν„τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε

Athen. IV p. 134 B. *τὸ χειρονομεῖν gesticulari ταῖς χερσὶν ὀρχεῖσθαι* dixit Antiphanes; nec aliter fere h. l. Hippoclida, caput in mensa innixus, manuum loco, quibus alii agere et gesticulari solent, pedibus s. cruribus extensis utebatur in agendo et gesticulando per lusum; qualia nec nostrae aetati incognita esse nemo nescit. Cr. conferri vult Heyn. ad Homer. Il. T. II p. 565. — In seqq. post *γαμβρὸν* cum recentt. addidi voculam *ἄν*, quae vulgo aberat et etiam omissa est a Bekkero.

ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γάμον] Attigi hoc ad III, 151, ubi vid. Stephanus in Thes. L. Gr. II p. 1485 Budaeum secutus interpretatur: *τῇ ἀσχημοσύνῃ τῆς ὀρχήσεως τὸν γάμον ἀπέβαλες*. Herodoteum verbum exhibuit Suidas II p. 744 coll. Zenob. V, 31, ubi *ἐξορχήσῃ τὸν γάμον*, quemadmodum apud Aelian. N. A. XVI, 23 *τὸν πόλεμον ἐξωρχήσαντο*. Hinc Athenaeo Clisthenis dictum merito videbatur *χάριεν καὶ σημεῖον διανοίας πεπαιδευμένης*, XIV p. 628 C. Aliter visum Plutarcho II p. 867 B., cuius criminationes referre non vacat. Attulit haec Valck.

οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ] In proverbium postmodo abiit hoc dictum, de quo praeter Athen. ac Zenob. l. l. vid. Diogen. VII, 21. Mich. Apostol. XV, 44. Suidas s. v. T. II p. 744, alii, quos citat Schultz. in Appar. crit. pag. 13 not. 31. Ad hanc vero proverbialem dicti vim spectant verba seqq. *ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται* i. e. *hinc igitur originem cepit istud proverbium.*

Cap. CXXX.

πάντας ὑμέας ἐπαινέω] „Similis Iovis ad uxorem filiasque excusatio in Luciani Dial. Deor. XX, 1, forsan ad hanc Clisthenis efficta.“ *Wessel.* In seqq. verba *τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι* bene Stephanus ita expressit Latine: *quod dignum me censueritis, cuius fi-*

„εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀπο-
2 „κρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ'
„οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι, μιῆς πέρι παρθένου βουλευόν-
„τα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπε-
„λαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου
„ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ
„ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ
„Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγα-
„ρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων.“ φαμένου δὲ ἐγ-
3 γυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθέ-
131 νεϊ. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα
ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν
2 Ἑλλάδα. Τούτων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλει-
σθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθη-
ναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μη-
τροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται
3 Μεγακλέϊ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος,
Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς
Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὔνομα· ἣ συνοι-
κήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος

His nati Clisthenes, novae Atheniensium decem in tribus divisionis auctor, [5, 66.], et Hippocrates: Hippocrate, Megacles et Agariste. Haec Xanthippo parit Periclem.

---

liam uxorem duceretis, itemque Schweighaeuserus in Lex. Herod. *eo quod me dignati estis, cuius e domo uxorem duceretis*, alterum τῆς referens ad ἀξιώσιος atque subintelligens τῆς ὑμῖν vel παρ' ὑμῶν γεγονυίας atque ἐξ ἐμεῦ idem valere adnotans atque ἐξ οἴκου, *e domo mea*.

ἐγγυῶ παῖδα] „Oblatam accipiens conditionem Megacles mox dicebat ἐγγυᾶσθαι. In talibus ὁ διδοὺς ἐγγυᾷ· ἐγγυᾶται ὁ λαμβάνων apud Isaeum p. 40, 37. 42 p. 41, 27. [pag. 59, p. 42, 7 Reisk.] Pausan. IV, 9 §. 5.“ *Valcken.* Quod sequitur ἐκεκύρωτο plusquamperfectum aoristi vices gerere videtur, ut saepius apud Herodotum, observante Matth. Gr. Gr. pag. 959.

Cap. CXXXI.

ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα] i. e. *celebrati sunt per omnem Graeciam.* De forma ἐβώσθησαν conf. nott. ad I, 10. Add. VIII, 124. Mox τούτων dedi pro τουτέων. De Clisthene popularem rei publicae formam Athenis constituente vidimus ad V, 66. Ad μητροπάτορος conf. V, 67. Satis autem constat, moris fuisse apud Graecos, ut in nepote avi nomen repeteretur. Vid. Marx. ad Ephori

ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

132 Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλτιάδης καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθη-
2 ναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἤν οἱ ἕπωνται· ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα,
3 αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες,
133 παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς

Post pugnam Marathoniam Miltiades, iam plurimum Athenis pollens, accepta classe LXX navium,

Parum adoritur. Pariis fortissime resistentibus,

Fragmm. p. 11 et Friedemanni Additamm. in Miscell. criticc. II, 4 pag. 755.

εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ] Cf. VI, 107. Eiusdem somnii mentio apud Plutarch. Pericl. 3 itemque in Scholio, quod exhibui in annotat. ad Plutarch. Alcibiad. pag. 151, ubi plura de *leonis* imagine a veteribus saepe adhibita in subliminiori viri cuiusdam indole animoque indicando, ut supra I, 84. V, 92 §, 2 vidimus. De Megaclis atque Agaristae stirpe, ad quam pertinuit Pericles, vid. nott. ad Plutarch. Alcib. p. 57 et Boeckh. Explicatt. ad Pindar. Pyth. VII, p. 302 seqq. *Cr.* ad haec referri vult H. Vales. in nott. Maussaci ad Harpocrat. p. 213 seq.

Cap. CXXXII.

Μετὰ δὲ τὸ — τρῶμα] De hac voce conf. I, 18. IV, 160 ibique nott. VII, 233. Quae iam sequuntur, paulo aliter traduntur a Cornelio Nepote in Miltiad. 7, quem ex Ephoro sua sumsisse arbitrantur. Vid. Ephori fragmm. p. 212 seq. Marx. In tali vero dissensu Cornelii Nepotis vitas cum cautione quâdam adhibendas esse recte monuit Broendsted Reis. u. Untersuch. I p. 71, ubi ea ipsa, quae h. l. narrantur aliter atque apud Cornelium tangit. — Pro ἐπιστρατεύεται Matth. dedit ἐπιστρατεύσεται, cum in Sancrofti libro inveniatur στρατεύσεται, in uno Parisino ἐπιστρατεύσηται. Mihi non opus videtur quidquam mutare. — Ad formam futuri καταπλουτιεῖν, cf. Matth. Gr. Gr. pag. 324 et ad ἐπαρθέντες (*elati, commoti*) I, 87. V, 91. Alia dabit Held. ad Plutarch. Timol. 16 pag. 421.

Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχη-
2 μα λόγου ἦν· ἀτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι
Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος
Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρ- 500
3 σην. Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ
στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς
τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαν-
τα, φὰς, ἢν μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν
4 στρατιὴν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως
μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοεῦν-
το· οἱ δὲ, ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο
ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλι-
στα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα

Cap. CXXXIII.

πρόσχημα λόγου ἦν] Conf. VI, 44. IV, 167. De particula *ἀτὰρ*, praeeunte *μὲν*, monuit vir doctus in The Classical Journ. V pag. 218. VI p. 269. Tu add. Zeun. ad Viger. pag. 556. Herod. V, 66. IV, 18, 178. 188, ne plura. Ad *ἔγκοτος* conf. III, 59 et ad *διαβαλόντα* nott. ad V, 35.

κατειλημένους ἐντὸς τείχεος] i. e. *intra murum coactos, compulsos.* Male codd. quidam *κατειλημμένους.* Vid. III, 13 coll. IX, 30. 69. Apud Cornel. Nepotem l. l. Miltiades *urbem operibus clausit omnique commeatu privavit.* Mox retinui *ἀπαναστήσειν*, accedente Valla, qui vertit: *abducturum copias.* Alii *ἀπονοστήσειν*. Cf. IX, 86. 87. Polyb. IV, 17.

ὅκως μέν τι δώσουσι κ. τ. λ.] De structura particulae *ὅκως* vid. nott. ad VI, 85. De structura *τι — ἀργυρίου* cf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3, qui tamen nunc e Florentino unoque Parisino dedit *τι — ἀργύριον*, cum structura *τι — ἀργυρίου aliquid argenti s. pecuniae* Latina sit, non Graeca. Idem *οὐδὲν*, cuius loco tres libri *οὐδὲ*, reliquit intactum, de voce *οὐδὲν* pro *οὐ* posita laudans G. Hermann. ad Sophocl. Antig. 610 extr. De usu particulae *δὲ* in verbis *οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσι* conf. idem Matthiae Gr. Gr. pag. 1037, qui pag. 414 consulendus de forma *ἔσκε*.

καὶ τῇ μάλιστα κ. τ. λ.] i. e. *quâ potissimum parte murus expugnatu facilis erat, ibi nocte ingruente duplo altiorem murum, quam qui antea fuerat, erexerunt.* Ubi *τοῦ τείχους* non minus commode antecedentibus *τῇ — ἐπίμαχον* adnecti poterit quam sequentibus *τοῦτο ἅμα*. Valcken. similem excitat locum Thucyd. IV, 115. Add. Herod. I, 84. Plutarch. Timol. 8, ubi vid. Held. pag. 354.

Miltiades, etsi sacerdotis cuiusdam Pariae opera adiutus, laeso femore,

134 νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ
τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ
ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι.
2 Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον
γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δέ οἱ
εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων
3 θεῶν. ταύτην δὲ ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμ-
βουλεῦσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν,
4 τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολω-
νὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα, τὸ ἕρκος θεσμοφό-
ρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύ-
ρας ἀνοῖξαι· ὑπερθορόντα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγα-
ρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴ τε κινήσοντά τι

Cap. CXXXIV.

Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου κ. τ. λ.] Hic quoque elucet accuratum scriptoris studium in vero indagando, nullo partium studio captum praesertim in re tam gravi, ubi Atheniensium ducis agebatur causa expeditionisque frustra in Parum susceptae ratio erat reddenda.— ἐς τοσοῦτο *in tantum* s. *hactenus* reddit Vigeri interpres a *Cr.* laudatus pag. 592. Add. Herod. V, 50.

ὑποζάκορον] *inferioris ordinis sacerdotem* et h. l. et VI, 136 accipio; cum ζάκορον vulgo interpretentur *sacerdotem*, *ministram*. Hinc recte Suidas T. II pag. 1, ὑποζάκορον exponit ἱέρειαν, hunc Herodoti locum respiciens. In glossa Herodotea legitur ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς. Cf. Buttmann. in Lexilog. pag. 220. Ad verbum ὑποθέσθαι conf. nott. ad V, 92 §. 6.

τὸ ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν] „*Septum templi* ἕρκος Nostro, περίβολον dixerunt Plato T. III p. 116 C. et saepe Pausanias, qui nulla quoque templi mentione facta VIII, [31 init.] p. 664 περίβολον θεῶν ἱερὸν τῶν μεγάλων *Cereris et Proserpinae*, quarum sacerdos Herodotea fuit *Timo*; p. 675 [cp. 37 init.] ἐντεῦθεν ἐς τὸν ἱερὸν περίβολον τῆς Δεσποίνης (filiae Neptuni Cererisque) ἐστὶν εἴσοδος. [Cf. Pausan. VIII, 30 §. 2, ubi περίβολος postea τέμενος dicitur et II, 27 §. 1, ibique Siebelis pag. 230 seq.] *Septum* si Miltiadi licuisset ingredi Cereris, viro certe fas non erat ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον. Sic eximie sanctius *penetrale* vocabant, *in quo mystica sacra* Cereris recondebantur. Attigit Hemsterhus. in

5 τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὅ τι δή ποτε πρήξοντα. πρὸς
τῇσι θύρῃσί τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐ-
τὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι·
καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἱμασιὴν, τὸν μηρὸν σπα-
σθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι.
135 Μιλτιάδης μέν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω
οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσ-
κτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέ-
2 ρας, καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμε-
νοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ
κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρή-
σασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὥς σφεας
3 ἡσυχίη τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησο-
μένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν,
ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἅλω-

infectisque rebus abit. Quid Pythia Pariis oraculum de poena sacerdoti irroganda consulentibus responderit.

Aristoph. Plut. p. 275 et in Lucian. p. 136 vid. Hesych. in Ἀνάκτορον, ubi T. I pag. 328: ἀνάκτορον· τὸ τῆς Δήμητρος· ὃ καὶ Μέγαρον καλοῦσιν, ὅπου τὰ Ἀνάκτορα τίθεται]. Profano non licebat Miltiadi κινεῖν τι τῶν ἀκινήτων. De aliorum etiam templorum *interiori recessu* ἀνάκτορα frequenter Euripides, μέγαρον adhibet Herodotus." *Valcken.* Vid. nott. ad I, 65. Ad formam ὑπερθορέειν conf. Matth. Gr. Gr. pag. 465, qui idem pag. 904 conferatur ad verba ὅτι δὴ ποιήσαντα κ. τ. λ.

καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης] i. e. *cum subito horror quidam ipsum invasisset.* Vocem πρόκα Glossa Herodotea exponit: εὐθὺς καὶ παραχρῆμα. Tu conf. nott. ad I, 111. Suid. s. v. T. III p. 184, haec citans, affert ἐπελθούσης. Sed vulgatum recte tuetur Wesselingius laudans Soph. Electr. 1118. Idem Suidas T. II pag. 255 etiam sequentia verba καταθρώσκοντα δὲ κ. τ. λ. Ad verbum ἵεσθαι cf. Matth. Gr. Gr. pag. 409 et nott. ad VI, 112. De accusativo, qui verbo καταθρώσκειν adstruitur, vid. idem Matth. Gr. Gr. pag. 697. Ad argumentum loci facit Scholium ineditum in Aristid., quod h. l. affert Valcken. Vid. Aristidis Schol. p. 218 seqq. Frommel. et cf. Lobeck. in Aglaopham. p. 278.

Cap. CXXXV.

φλαύρως ἔχων] i. e. *re male gesta* vel potius: *male se habens, aegrotans.* Vid. III, 130. VI, 94. Ad vocem ὑποζάκορος vid. VI, 134. Mox τούτων scripsi pro τουτέων. De usu

σιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱρὰ ἐκφήνα-
4 σαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα, „οὐ Τι- 95
„μοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλ-
„τιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν
„κατηγεμόνα.“ Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη
136 ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονο-
στήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλι-
στα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρονος· ὃς θανάτου ὑπαγα- 1
γὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα, ἐδίωκε τῆς Ἀθη-
2 ναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν
παρεὼν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε
σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν 5
κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς
ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ

Miltiades Athenas reversus ob expeditionem Pariam accusatur. Ibi quoniam ipse, quippe femore aeger, pro se dicere non posset, verba pro eo amici faciunt, et victoriam Marathoniam et Lemni expugnationem commemorantes. Sic capitis

---

futuri in verbis εἰ καταχρήσονται (i. e. *an interficerent, an interficere ipsis liceret*) vid. nott. ad VI, 86 §. 3 et de ipso verbo nott. ad IV, 146. Bekker. mavult καταχρήσωνται.

ἐκφήνασαν] φαίνειν, ἐκφαίνειν alia id genus saepius poni in sacrorum doctrina, arcana praesertim, monuit Creuzer. Symbol. I pag. 13. Add. Herod. II, 49. Libanii locum Herodotea imitantis T. I pag. 486 attulit Wesseling.

δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα] δεῖν hic significat: *in fatis esse, fato constitutum, decretum esse*, ut I, 8. IV, 79. II, 161. IX, 109 etc. — De vocula εὖ postposita cf. V, 27 ibiq. nott.

Cap. CXXXVI.

ἔσχον ἐν στόμασι] i. e. *in ore habebant*. Duo codd. ἐν στόματι, quod Schaefer. et Matth. receperunt. At vid. III, 157 (ubi in nota p. 269 pro VI, 3 6, legend. VI, 1 3 6), quamquam quae ibi in laude adhibetur locutio, h. l. vix aliter atque malam in partem accipienda. Ad verba seqq. ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. §. 370 pag. 684. Usum praepositionis ὑπὸ attigi ad VI, 62. De vocula ὥστε ante participium σηπομένου conf. nott. ad VI, 44.

προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ] i. e. *cum in lecto iaceret omnibus conspicuus*, sive, ut Schweigh. interpretatur: *dum ille lectulo impositus in medio iacebat.* In seqq. post Μαραθῶνι cum recentt. inserui γενομένης, quod male abest a Schaefer. et Matth. editionibus, quodque item Bekker. omisit. Conf. VII, 1. Verba καὶ τὴν Λῆμνον αἵρεσιν, quae e nota marginali adiecta putat Valck., equidem vel ob verba seqq. eii-

τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ πάϊς αὐτοῦ Κίμων.

absolutus, pecunia multatur: quam multam, cum ex morbo post modum decessisset, filius eius Cimon exsolvit.

137 Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε. Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως·

Digressio de Lemno eiusque incolis Pelasgis. Pelasgi olim Hymetti accolae, sedibus suis

---

cere nolim, invitis praesertim libris scriptis. Nec magis placet Pawii emendatio *καὶ τῆς Λήμνου αἱρέσιος*. Nam et genitivus et accusativus adiungi potest, monente Matth. in Gr. Gr. pag. 656. Et confer quoque VI, 86 §. 2.

προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου] ,,Venerat Miltiades in barathri periculum ex Platonis narratione in Gorg. pag. 516 E., cui adstipulatur Aristides T. II p. 224 ed. Iebb. Alii id reticent, solemni in talibus variatione.“ *Wessel.* Ad verba *κατὰ τὴν ἀδικίην*, quae Larcherus reddidit *pour sa faute*, comparamus Cornelium Nepotem l. l. ita narrantem: ,,Ea lis *quinquaginta* talentis aestimata est, quantus in classem sumtus factus erat.“ *Quinquaginta* talenta, si Wurmium sequamur, aequant 130, 291 florenn. 21 crucigg. sive 278,045 Francos Gallicos. *ταλάντοισι* retinui, cuius loco ex uno Sancrofti libro Schaeferus dederat *τάλαντα*, quod etiam, ut ab ipso scriptore profectum se adoptare debuisse ait Schweigh. in Lexic. Herod. s. v. *ζημιοῦν*, si quidem simili modo VII, 39 fin. accusativus poenae adiectus videatur (*τὴν ψυχὴν ζημιώσεαι*) itemque apud Suidam: *πῶς μὴ τὰ μέγιστα ζημιώσω τοὺς παρόντας*. — Ad verbum *σφακελίζειν* conf. nott. ad III, 66.

Cap. CXXXVII.

ἐκ τῆς Ἀττικῆς] Ita cum recentt. dedi pro *ἐκτὸς Ἀττικῆς*, quod Schaef. et Matth. retinuerunt, itemque *ἐξεβλήθησαν*, ubi ex Aldina vulgo *ἐξελάθησαν*, sive, ut Gronovius voluit *ἐξελάσθησαν*. De argumento loci conf. IV, 145 ibique nott. C. O. Müller. Orchomen. p. 308 seqq. 440 seq. Kruse. Hellas I p. 416, ubi inter alia hoc quoque affert, Pelasgos inter medios Atticos sedes antiquas retinentes ibique sub antiquo nomine habitantes non aliter fecisse videri atque

ab Atheniensibus eiecti, (cuius expulsionis variae traduntur causae,) cum alia loca, tum Lemnum occupant.

(τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι
Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι
2 λέγων „ἀδίκως. ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους
„τὴν χώρην, τήν σφισι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν
„ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ
„περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς
„ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρό- 502
„τερον εἶναι κακήν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λα-
„βεῖν φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξε-
„λαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προϊσχο-
3 „μένους τοὺς Ἀθηναίους.“ Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι
λέγουσι, „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς
„Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμέ-
4 „νους, ἀδικέειν τάδε. φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέ-
„ρας θυγατέρας τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ

---

recentiori aetate Vendos in media Germania antiqua instituta nominaque retinentes. Ad verba seqq. εἴτε ὦν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1297.

πλὴν τὰ λεγόμενα] Eodem modo Noster II, 130. De Hecataeo vid. nott. ad II, 134 et de locutione ἔφησε — λέγων V, 30. 36. — In seqq. post τήν σφισι inserui cum Gaisf. αὐτοῖσι, cum in Florentino esset αὐτοῖς, nisi hoc ex αὐτοὶ corruptum fuisse existimes.

μισθὸν τοῦ τείχεος — ἐληλαμένου] Verbum ἐλαύνειν de *muris*, *qui ducuntur* s. *exstruuntur* poni monuit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 878, ubi citat Herodot. VII, 139. IX, 9. Add. I, 180. 185. 191. — De ipso muro a Pelasgis circa acropolin ducto vid. nott. ad V, 64.

τε καὶ τοὺς παῖδας] Haec verba ob ceterorum librorum scriptorum auctoritatem retinui, cum ab uno Sancrofti libro absint, quamquam dudum suspecta habuit Wessel., cum ob sequens αὗται, tum quod veterum more puellae fuerint ὑδροφόροι, teste Arrian. Exp. II, 3. Homer. Od. X, 105. Hinc Bekk. omisit haec verba. Item has voces eiecerat Schaef., uncis incluserat Matthiae. ἐπ’ ὕδωρ plane ut III, 14. V, 12. *Enneacrunos* fons s. Calirrhoe, prope Ilissi alveum nunc fere exsiccatum non longe a Lyceo, olim larga aquâ prosiliens, mature, cum regio arida nullam praeberet aquam, rixis ansam dedisse fertur. Vid. Thucydid. II, 15 ibique interprett. Kruse Hellas II, 1 p. 76. Chandler. Reis. in Griechenland cap. XVI p. 119 seq. Neque enim hodieque ea

„τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρό-„νον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας.
5 „ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός „τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαί σφεας. καὶ ταῦτα μέντοι „σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβου-„λεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ.
6 „ἑωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμεί-„νονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πε-„λασγούς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ „ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι.
7 „τοὺς δέ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν „χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆμνον.“ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκα-
138 ταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι.) Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βου-λόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξε-πιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους

Inde ad poenas petendas Brauronem navibus, appulsis, numerum feminarum Atticarum per insidias rapiunt, cum iisque con-

---

regionis suavitas fontisque copia uberrima, quae ab antiquis tantopere celebratur. Quae vero hoc loco traduntur, ea vel pictis in vasis ad oculorum sensus traducta esse statuit C. O. Müller. Itaque in Etrusco vaso nuper reperto, ubi vir conspicitur armatus adfontem aggrediens virginem, eiusmodi Pelasgum s. Tyrrhenum putat repraesentari, qui virgines ad Enneacrunon fontem accedentes aggrediatur. Vid. Götting. Anzeig. 1832. nr. 102 p. 1017.

ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης] Eadem locutio I, 105, ubi vocula τε post ὑπὸ collocatur, plane ut V, 5. Quam in rem plura disputavit Wellauer. in Iahn. et Seebod. Iahrbb. Supplem. I (1832) p. 385. Ad vocem ὀλιγωρίης conf. nott. ad III, 89 et ad verbum βιᾶσθαι nott. ad IV, 43. Ad ἀποχρᾶν vid. nott. ad I, 66 et de locutione ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι VI, 72.

τοσούτῳ—ὅσῳ] Vid. Matth. Gr. Gr. p. 852. 897. τοσούτῳ equidem cum recentt. dedi pro τοσοῦτο. Ad παρεὸν conf. V, 49. De particulis καὶ δὴ καὶ, praeeunte τε Valcken. citat I, 29. 129. IV, 150. Quibus, si opus esset, plura ex Herodoto addere possem. Quod in fine capitis legitur: ἄλλα τε σχεῖν χωρία κ. τ. λ. hoc C. O. Müller. Orchomen. p. 444, quem Cr. citat, refert ad colonias sedesque Tyrrhenorum in Troica ora prisco admodum aevo probabiliter conditas.

Cap. CXXXVIII.

πεντηκοντέρους στησάμενοι] i. e. *navibus opportuno loco collocatis insidias struxerunt.* Alii κτησάμενοι, hoc fere sensu:

suescunt. Post et filios his feminis in Lemno genitos, quod soboli Pelasgicarum mulierum infesti viderentur, et ipsas matres necant.

στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγού-
σας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦ-
2 τεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀπο-
πλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλα-
3 κὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπε-
πλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους
4 τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε
συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν
παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκεί-
νων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλ-
λήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖ-
δες ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαθόντες
5 δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν·

---

cum naves sibi parassent, insidias struxerunt. Larchero neutrum placet. Ita enim interpretatur ac si in textu esset: κατασκευασάμενοι: *ils équipèrent des vaisseaux.* Nec aliter Latinus interpres: *Navibus quinquaginta remorum instructis.* — Ad ipsam narrationem conf. IV, 145 ibique nott. et Arsenii Violet. pag. 335 ed. Walz. coll. Villois. Schol. ad Il. I, 594. — Ad voces τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας annotat Larcher. Athenienses, qui vocabantur Ἀθηναῖοι, nunquam foeminis dedisse nomen Ἀθηναῖαι, ob Minervam scil., quae vocata fuerit Ἀθηναία, sed plerumque in indicandis mulieribus tali periphrasi esse usos aut voce ἀσταὶ, a voce ἀστὺ, quâ sigillatim Athenarum urbem designari neminem fugit. Idem de his excitat Eustath. ad Il. I pag. 84, 12; de festo, quod virgines Atticae celebrabant, cui nomen Βραυρώνια, quinto quoque anno celebrari solita, confer. Hesych. s. v. Βραυρ. I p. 761. Polluc. On. VIII, 9 §. 107, alia. Ac nuper in omnem hanc ab Herodoto traditam narrationem inquisivit Broendsted. Reisen u. Untersuchungg. in Griechenl. II pag. 267 seq. mirum esse narrans, quod Herodotus neque hoc neque alio loco simulacri Deae Braurone asservati fecerit mentionem, cum sane haec videantur coniuncta esse cum sacris antiquissimis Dianae Laconicis.

γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους κ. τ. λ.] Valcken. confert Schol. in Euripid. Hec. 886. Verbum συμμίσγεσθαι in seqq. omnino valet *consuetudinem agere, unâ simul vivere.* Ad ἐδικαίευν conf. VI, 15. 73. Ad ἐπεκράτεον suppl. ἐκείνων sc. τῶν παίδων: *multumque inde illis superiores erant.* Cf. IV, 65. III, 32. VI, 32. VII, 155. 234. Ad verba ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν conf. nott. ad III, 45.

καί σφισι βουλευομένοισι δεινόν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ
διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν
κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τούτων αὐ-
6 τίκα ἄρχειν πειρῴατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν 503
ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας
τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα·
7 προσαπολλύουσι δέ σφεων καὶ τὰς μητέρας. Ἀπὸ
τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτων τὸ
ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας
σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλά-
139 δα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια καλέεσθαι. Ἀπο- **Ob hanc caedem calamitates iis gravissimae divinitus impor-**
κτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖ-
δάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε

εἰ δὴ διαγινώσκοιεν] i. e. *quidnam facturi essent hi pueri, quando adulti forent, qui iam constitutum habeant sibi invicem praesto esse* (opitulari) *contra legitimarum uxorum pueros atque his velint dominari.* Ita Schweigh., quem sequor. Ad vocem *κουρίδιος* conf. nott. ad I, 135. In seqq. vocula *δῆθεν* ad maiorem interrogationis vim, praegresso quamvis *δὴ*, adiecta videtur.

τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας — ἀποκτείνασαι] Cum Thoantem Hypsipylae pietate servatum esse vulgo tradant, in Herodoto verba *ἅμα Θόαντι* aut glossema esse, aut mutanda in *παρὰ Θόαντος* censuit Barth. ad Stat. Theb. V, 328. Cum Herodoto facit Schol. Euripid. supra laudatus (ubi legimus: *αἱ Λήμνιαι γυναῖκες τοὺς σὺν Θόαντι πάντας ἀπέκτειναν*) nisi hic ipse Herodoti scrinia compilarit. Schweighaeuserus verba *τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας* accipit viros, *qui cum Thoante* i. e. *Thoantis aetate vixerunt.* Malim equidem intelligere *viros, qui una cum Thoante* (de cuius ipsius caede nil traditur, quem igitur in vita servatum esse, quo minus statuamus, nil impedit) *in Lemnum advenerant.* Ac de hac Lemniorum virorum caede consul. Apollod. I, 9, 17 coll. III, 6, 4. Apollon. Rhod. I, 608 seq. Hinc de facinoribus atrocibus malisque maxime miserandis proverbium *Λήμνια κακὰ* sive *Λήμνια ἔργα*, de quo Eustath. ad Il. pag. 158, 11 s. 119, 27 ad Dionys. Perieg. 347. Zenob. IV, 91. Arsenius l. l. Stanlei. ad Aeschyl. Choeph. 631 (587 Both.). Ac nuper in historicas fabulae rationes inquisivit Welcker. Trilog. d. Aeschyl. pag. 584, quâ gymnaeocratiam olim ut aliis locis ita Lemni quoque institutam indicari arbitratur.

Cap. CXXXIX.

οὔτε γυναῖκές τε καὶ παῖ-

tatae. Quam deorum iram ut averruncarent, a Pythia Atheniensibus poenas, quas illi poposcissent, dare iubentur. His ipsam Lemnum petentibus, quo artificio oraculum tunc eluserint.

γυναῖκές τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ
2 τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελ-
φοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόν-
των κακῶν. Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι
3 δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικά-
σωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί,
καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς
4 τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηΐῳ
κλίνην στρώσαντες ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν
ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς
Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω
5 ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν·
„Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ
„τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσο-
6 „μεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται
πολλὸν τῆς Λήμνου.

140 Τότε μὲν τοσαῦτα. ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων,

Multis post annis Miltiades e Chersoneso Lemnum profectus, oraculo illo utens Pelas-

---

μναι] Similia simili in re iunguntur III, 65. Nam ita more receptum fuisse videtur. Quare nollem Hoffmeister. l. l. p. 79 Herodoto obtrectasset, quod *feminas* et *greges* una iunctas posuerit, minime id, quod decuit, respiciens. At talem elegantiam nuspiam Noster sectatur.

Ἐπεὰν βορέῃ — ἐς τὴν ἡμετέρην] i. e. *si vento aquilone eodem ipso die navis e vestra terra in nostram pervenerit.* ἐξανύειν, ut VII, 183 *absolvere, conficere viam indeque pervenire in aliquam terram.* Quo eodem fere redit νηῒ κατανύσας cap. seq., ut e loco gemino VIII, 98 manifestum fit. Add. Diodor. XIV, 103.

Cap. CXL.

Τότε μὲν τοσαῦτα] Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 871. Mox τούτων dedi pro τουτέων. Quae sequuntur: ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων, Lange vertit: *wie gerade die stehenden Winde eingetreten waren.* Nam de ventis, qui certo quodam tempore flant, sermo; qui si obtinent, tunc facilis a mari aditus ad insulam. De locutione ipsa cf. Thucydid. VI, 103. Paulo aliter apud Aristoph. Ran. 1003 πνεῦμα λεῖον καὶ καθεστηκός; quod illustrat Stallbaum. ad Platon. Phileb. pag. 163.

νηΐ κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Λῆμνον, προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμὰ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι.
2 Ἡφαιστιέες μέν νυν ἐπείθοντο· Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν. οὕτω δὴ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

gis, ut insulam Atheniensibus cedant, imperat. Hephaestiae incolae dicto audientes: Myrinaei vi expulsi. Itaque Lemnus Athenarum ditioni subiecta.
504

ἐξ Ἐλαιοῦντος] Haec urbs ad meridionalem Thraciae Chersonesi apicem sita, Hellespontum quasi finiebat, a Teis Ionibus olim condita, tum Persis atque Atheniensibus subdita, donec ad Philippum Macedoniae regem devenit una cum reliquis Chersonesi oppidis. Nunc nullum ibi oppidum castellumve; quae enim recens ad Hellesponti apicem exstructa est arx, ea nonnihil ad occidentem ab antiqua Elaeunte sita est. Conf. Mannert. VII p. 195 seqq. et Herod. VII, 22. 33. IX, 116. 120. De nominis scriptura Ἐλεοῦς atque Ἐλαιοῦς vid. Wesseling. ad Diodor. Sic. XIII, 39. Hoc loco unus Sancrofti liber Ἐλεοῦντος, reliqui Ἐλαιοῦντος. — Mox articulum τὴν ante Λῆμνον cum recentt. edd. omisi libris iubentibus. Pro *Pelasgis* in Diodor. Sicul. Excerptt. VII §. 43 T. II pag. 35 ed. Mai., ubi eadem traduntur, *Tyrrheni* vocantur. — Ad ἐπιτελέεσθαι vid. nott. ad III, 125.

Ἡφαιστιέες] Duo in Lemni insula commemorantur oppida, *Myrina* (unde Μυριναῖοι), ad occidentale latus sub monte Athone sita commodoque portu instructa, cui loco nunc dicunt esse nomen *Palaeo - Castro* s. *Castro*, quod idem nomen hodiernum promontorii occidentalis (vid. Mannert. VII p. 252 Rhode. Res Lemnn. pag. 11); *Hephaestia* ad orientem magis sita prope Chrysen promontorium ac montem Mopsylum, portu et ipsa instructa, ubi nunc vicus exiguus nomine *Cohino* esse videtur, narrante Rhode l. l. p. 13. Nec longe distat *Rapanidi* vicus. Vid. Mannert. l. l.

ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν] i. e. *donec hi quoque in ditionem* venerunt. Vid. nott. ad III, 13 coll. VI, 99. Alia de significatione verbi παραστῆναι affert Valcken., qui idem ad loci argumentum citat Characis fragmentum apud Stephan. Byzant. coll. Zenob. III, 85 p. 73. Add. Rhode l. l. pag. 45 seqq.

οὕτω δὴ τὴν Λῆμνον ἔσχον κ. τ. λ.] Paulo aliter haec a Cornelio Nepote enarrantur, Vit. Miltiad. 1. 2, ubi consul. interpretes.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Novus Persarum contra Graecos apparatus trium annorum [ab a. 489. ad 487.]. Quarto anno Aegyptus a Persis deficit [a. 486.].

1 *ΕΠΕΙ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς* 505
ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμη-
2 *το στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ*

Cap. I.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο κ. τ. λ.] Articulum *ἡ*, qui a Florentino aliisque codd. tribus abest, retinui cum recentt. edd. Mox cum iisdem dedi *βασιλέα* pro *βασιλῆα*, idemque feci cap. 2. 3. 6. Idem quoque fecisse video Bekkerum in editione stereotypa, quae prodiit Berolin. 1833.

καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι] *κεχαραγμένον* Hesychius (II p. 241), quem unâ cum Euripid. Med. 156 excitat Schweigh., interpretatur *ὠργισμένον*, *iratum*. Vid. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 689. Formulam *δεινότερα ποιεῖν* attigimus ad III, 14. In proxime seqq. *ὥρμητο* valet *incitabatur*, *incendebatur*; de quo vid. nott. ad VII, 4. *Ἐπηγγέλλετο* est *edixit*, ut VIII, 30. Paulo aliter idem verbum VI, 9 (ubi vid. nott.) et IV, 200.

καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα] Florentinus cum duobus aliis codd. exhibet *καὶ σῖτον καὶ ἵππους*, omissis prorsus vocabulis *καὶ πλοῖα*, quae eadem a Mediceo absunt. Equidem vulgatam intactam relinquere malui, si quidem, bene observante Valcken. ad

3 σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ
Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν 506
ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ
4 παρασκευαζομένων. Τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ
Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων.
ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέ-
2 ρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ'
Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις
ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ μιν,
ἀποδέξαντα βασιλέα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕ-

Darius Aegyptum Graeciamque invasurus dum in eo est, ut more Persarum ex filiis successorem sibi deligat, magna

---

Herodot. VI, 48, distinguere licet inter *νέας* i. e. *naves longas easque bellicas* et *πλοῖα* i. e. *navigia ad milites equosve vehendos commeatumque transportandum et bellicum apparatum apta*, *πλοῖα ἱππαγωγὰ καὶ φορτηγητικά.* Wesselingius excitaverat Arrian. Exped. Ind. 19 §. 7. In proxime seqq. cum Gaisfordio *τούτων* exhibui pro *τουτέων.*

ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα] Post *ἐδονέετο* in Aldina inseritur *πᾶσα*; haud male, modo reliqui libri, in quibus omnibus deest, suffragarentur. Additur illa vocula in locis similibus a Wesselingio excitatis Appiani B. C. IV, 52. Herodiani VII, 5 §. 8. coll. Gregor. Naz. Or. XXVIII pag. 483 D. Agath. Schol. II p. 30. Ubi idem occurrit verbum *δονεῖσθαι* de populo ad seditionem excitato sive bellicis turbis agitato. Add. Iacobs. ad Aelian. N. A. XV, 21. Quae Noster h. l. dicit *ἔτεα τρία*, Tzetzes Chil. I, 870 pro suae aetatis more dixit *τρεῖς ὅλους χρόνους*, per quos Asia turbata sit copiis undique conductis. — Quae continuo apud Herodotum sequuntur verba, ea cum Schwgh. et Gaisf. ita constituimus, ut maiorem, quae ante *καταλεγομένων* poneretur, distinctionem converteremus in minorem, proxima vocula *δὲ* mutata in *τε*, maiorem vero distinctionem post *παρασκευαζομένων*, ubi vulgo minor exstabat.

Τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι κ. τ. λ.] Incidit hoc in annum 486 a. Chr. n. Vid. Larcher. Tom. VII p. 642.

Cap. II.

Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας] i. e. cum Darius se pararet ad iter s. expeditionem faciendam, quâ Aegyptum rebellem pacaret Athenasque subigeret. Sic verbum *στέλλεσθαι*, alia ut taceam, V, 43. VII, 4. 239.

ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι] „Secundum *Persarum legem*, soli forte memoratam Herodoto, *ante*

inter hos de successione contentio oritur.

2 τω στρατεύεσθαι. Ἦσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότε-
ρον ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς
προτέρης γυναικὸς, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασι-
3 λεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες.

---

expeditionem susceptam a rege designandus erat, *qui*, si quid ipsi humanitus accidisset, *in regnum succederet.* Ex Herodoto non liquet, sic designatum successorem, si pater e bello salvus rediisset, cum illo velut collegam regnasse, quod viri docti tamen statuisse videntur; vid. Spanhem. ad Iulian. pag. 278 seq." *Valcken.* Idem observat Wesselingius, hanc Persarum legem solius Herodoti testimonio cognitam esse, prudenter quidem latam, ne, rege peregre fatis functo, de successione, damno civium, iure aut ferro disceptaretur. Addit Eurystheum in Heraclidas profecturum *Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον* Atreo commisisse teste Thucydide I, 9. Ex Herodoti autem loco apparet minus recte a Iustino X, 1 tradi de Dario, qui ab Artaxerxe patre in regni societatem adscitus fuerit, contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur. Satis vero habemus cognitum, per orientis regna ut olim ita nunc quoque successionis iura vix accuratius atque certius esse constituta indeque, rege aliquo mortuo, plerumque exoriri turbas, seditiones, quin bella atrocia; in quibus omnibus haud parvas esse eunuchorum partes itemque uxorum regis defuncti, aut regiae matris, quae in filium magnam auctoritatem exercere soleat, vel Persarum historia satis docet. Quis enim, ut de Atossa taceam, non novit Parysatin, Amistrin, alias? Conf. Heeren. Ideen etc. I, 1 p. 469.— Ad usum particulae *οὕτω* faciunt, quae ad I, 196 attulimus. Add. III, 109. VII, 150.

Ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι κ. τ. λ.] *ἦσαν* cum Gaisf. dedi pro *ἔσαν* et hoc loco et reliquis huius libri, ubi illud obvium. De Darii filiis dixi ad III, 88, ubi etiam de *Atossa*, coll. III, 68. Quae Cyri filia Cambysis fuit uxor ac dein Smerdis Magi itemque Darii, apud quem et ipsum multum valuit, teste eodem Herodoto III, 133. 134. A Xerxe filio furioso trucidata fertur ab Aspasio ad Aristotel. Ethic. p. 124. Ad argumentum loci Herodotei faciunt Plutarchus II p. 488 D et Iustinus II, 10, qui hanc litem inter Darii filios, quam Xerxis in gratiam pater diiudicavit, post ipsius patris obitum a patruo velut arbitro compositam esse tradunt, alios, ut credibile est, auctores secuti. Quibus addit Valcken. Iulian. Or. I p.

τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν
4 δὲ ἐπιγενομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατ' ὅ τι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη, τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη
3 ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε

Demaratus illo temporis articulo Susa delatus [6, 70.] quid

---

33 B. ibique Spanhem. pag. 217.

τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης] Verbum πρεσβεύειν exponunt πρεσβύτατον εἶναι (*maximum natu esse*). Conf. Thomas Magister pag. 737seq., qui Herodoteum huncce laudans locum, affert ἐπρέσβευσε. Valcken. excitaverat Sophocl. Oed. Col. 1418 s. 1422 Br. Ἀρταβαζάνης dedi e Sancrofti libro cum Gaisf. et Matth. accedente Laur. Valla. Vulgo Ἀρτοβαζάνης, quod retinuit Bekker. Sed vid. nott. ad VI, 43. 98. Qui idem apud Plutarch. l. l. coll. II pag. 173 B. et Themist. op. 14 pag. 119 (ubi conf. Sintenis. pag. 101) vocatur Ἀριαμένης; quod nomen Iustino l. l. restitui vult Valck., ubi nunc vulgo legitur *Artemenes*, cum alii libri exhibeant *Artamenes*, alii *Ariamenes*; quocum comparo quod apud Herodot. VII, 68 (ubi vid. nott.) exstat nomen Ἀρσαμένης. Et conf. quoque Herod. VIII, 89. Ab hoc autem Artabazane Mithridatem illum Ponti regem genus duxisse existimat Larcherus, adhibitis Appiani (Bell. Mithridat. cap. 112) et Flori (III, 5 p. 467 Duk.) locis. Utut est, maximus natu ille inter Darii filios νόμῳ φύσεως, ut ait Eusebius Vit. Constant. I, 21 a Wesselingio excitatus, sive aetatis privilegio, ut Iustini utar verbis, regnum sibi vindicabat, quod ius et ordo nascendi et natura ipsa gentibus dedit. De quo ipso Wesseling. conferri vult Hug. Grotium De Iur. Bell. et Pac. II, 7. 13. — In seqq. pro κατότι, quod vel Gaisf. retinuit, dedi κατ' ὅ τι. Vid. nott. ad VI, 3. Quae deinceps e plerisque codd. sic constituta leguntur: καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη κ. τ. λ. sic quoque affert Eustath. ad Iliad. p. 28, 41 s. 22, 6 pag. 59, 30 s. 46, 51, ubi Valcken. ad H. Stephani Thes. L. Gr. p. 46, 150 provocat. Florentinus liber cum aliis νομιζόμενον.

Cap. III.

Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην] Locutionem ἀποδείκνυσθαι γνώμην attigi

Xerxi, Dario ex Atossa genito, suaserit. Cuius consilium secutus Xerxes, a patre obtinet, ut, caeteris posthabitis, regni successor nominetur.

κατὰ τὠυτὸ τούτοισι καὶ Δημάρητος, ὁ Ἀρίστωνος, ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ
2 Λακεδαίμονος. οὗτος ὡνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς „αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, „καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, „ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὔκων οὔτ' οἰκὸς εἴη,
3 „οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυ„τοῦ· ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος „ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἢν οἱ μὲν προ„γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦ„σαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ
4 „ἐπιγενομένου τὴν ἔκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. Χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ,

---

ad IV, 132. Add. VII, 6 fin. 10 init. 46. De *Demarato* cf. VI, 70. Quem non ad Darium, sed ad Xerxem, cum ad Abydum mare traiiceret, venisse scribit Ctesias Persicc. §. 23 testis Herodoto in talibus vix aequalis; quamquam in iis, quae apud Herodotum exstant, non omnia certa historiae fide tradi, sed e fama referri, indicare videntur verba adiecta: ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει. Tu cf. nott. ad VII, 101. Verbum ἀναβαίνειν attigi ad VI, 84. — φυγὴν ἐπιβαλὼν dicitur is, qui fugam s. exilium sibi ut poenam ipse imposuerat.

ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει] i. e. „*siculi rumor de eo fert.*“ Ita reddit Wesseling. citans VII, 5. VIII, 94. Pind. Pyth. I sub fin. IX, 83. Eurip. Helen. 257, ubi consimilia reperiuntur. Tu add. nott. ad Herod. V, 66 et de voce φάτις I, 60. II, 101. Mox cum Schweigh., Gaisf. et Matth. restitui συνεβούλευε, cuius loco Schaeferus e duobus codd. dederat συνεβούλευσε. Quod sequitur ἔχειν τὸ κράτος (*summum tenere imperium* sive *potestatem*) mox idem fere indicatur verbis τὸ γέρας ἔχειν. Illud invenitur in fin. cp. coll. VII, 187 fin. IX, 42. Pro εἰκὸς e Florentino cod. cum recentt. exhibui οἰκός. Ad usum optativi εἴη faciunt, quae Krüger. attulit ad Dionys. Halicarnass. pag. 169. Ad verba πρὸ ἑωυτοῦ conf. Matth. Gr. Gr. §. 575 init. pag. 1135.

ὑποτιθέμενος] Idem verbum supra V, 92 § 6, ubi vid. Eodem sensu de *consilio*, quod subministratur, mox ὑποθήκη. — In fine cap., ubi vulgo δο-

5 γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέ- 507
δεξε. δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης
βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν
4 κράτος. Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρεῖος
2 Ξέρξεα, ὅρμητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γάρ, μετὰ ταῦ-
τά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ,
παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον, βασι-
λεύσαντα τὰ πάντα ἓξ τε καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀπο-
θανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰ-
3 γυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθα-

Altero post anno Darius omni iam belli apparatu instructo, diem supremum obit. [a. 485.]

κέειν δ' ἐμοί, equidem cum Gaisf. et Matth. dedi δοκέει δέ μοι, quod Florentinus liber suppeditabat.

Cap. IV.

ὅρμητο στρατεύεσθαι] Supra VII, 1 ὥρμητο. Ac Schweigh. (in Lex. Herod. s. v.) commodior locus hic esse videtur imperfecto ὁρμᾶτο, quod cum edd. vett. duo codd. exhibent, hoc fere sensu: *properavit*, *totus in eo fuit*. Inesse enim ait hoc in verbo nonnunquam acrioris cuiusdam impetus significationem; quare etiam VII, 19 verba ὡρμημένῳ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, quae vulgo vertunt: *postquam ita Xerxi erat constitutum*, rectius sic interpretanda esse censet: *Xerxi ad bellum inferendum concitato*, *incenso*. Tu conf. VII, 21. 150. VIII, 109. IX, 61. Thucyd. VI, 6 init. 19. — In seqq. ante verba Αἰγύπτου ἀπόστασιν articulum τὴν requirit Schweighaeus. Ac sane, si bonae notae libri afferrent, haud dubius reciperem. Ad verbum συνήνεικε conf. nott. ad III, 66.

βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ τε καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν] ἔτεα vulgo ponitur post τὰ πάντα (de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 266 pag. 549); nos Florentinum librum aliumque secuti collocavimus ante ἀποθανεῖν. In ipso qui hic proditur annorum numero dissentit Ctesias Persicc. §. 19 annos triginta unum regnasse Darium scribens. At Herodoto suffragantur Syncellus atque Eusebius, quorum locos attuli ad Ctesiam l. l. pag. 149, itemque Ptolemaei canon. Hinc Darii mors incidit in annum 485 a. Chr. n., quinto post pugnam Marathoniam anno, quam continuo excipiebat apparatus ad novum bellum triennalis, et quarto anno Aegypti defectio. Wesselingius de his conferri vult Petav. Doctr. Temp. X, 23 et Dodwell. Ann. Thucydd. pag. 44. Aristotelem si audiamus Rhett. II, 20 p. 569 E. seq. (II, 16 §. 2 p. 120 ed.

νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

Xerxes regnum adeptus, cum initio ab armis Graeciae inferendis abhorreret, et a Mardonio,

5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ 2 Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, 3 Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων· „Δέσποτα, οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργα„σαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι

Oxon.), non nisi Aegyptiis devictis, adversus Graecos arma movit Darius. — Ad verbum ἐξεγένετο conf. nott. ad III, 142.

ἀνεχώρησε] i. e. *transiit, rediit ad Xerxem eius filium.* Quo eodem fere pacto ἀναβαίνειν eadem in re I, 109. VII, 205 et περιελθεῖν I, 7, ubi vid. nott. — In duobus codd. exstat ἀνεχώρεεν, quod Wesselingio arridet.

Cap. V.

ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν] Quod olim coniecerat Portus ἄγερσιν, id Parisino libro postea probatum est. Reliqui libri ἔγερσιν, quâ voce quum utamur, quando ad proelium copiae excitantur, aptius sane huic loco alterum nomen, *ad exercitum colligendum* pertinens. Hinc VII, 48 omnes libri recte dant ἄγερσιν coll. VII, 19 fin., ubi unus modo codex Parisinus: τοῦ στρατοῦ ἐπέγερσιν, reliqui recte ἐπάγερσιν.

παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω] Iam Wessel. cum hisce bene comparavit Ctesiae verba in Persicc. §. 20: Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. Ad vocem παῖς cf. nott. ad V, 30 et de usu pronominis τοιούτου in verbis proxime seqq. Matth. Gr. Gr. §. 470 nott.

Δέσποτα] Merito hic attendi iubet Larcher. ad vocem δεσπότου, quae a servis proprie adhibetur *dominum* alloquentibus, indeque ad subditos transfertur, qui per orientem *servi* vocantur, respectu habito regis, qui est *dominus.* Hinc infra VII, 9 init. coll. 96. IX, 48 gentes subditae appellantur δοῦλοι et VII, 11 fin. Pelops a Xerxe vocatur δοῦλος patrum meorum. Add. VIII, 100. 68. 102. Aeschyl. Pers. 247 Blomf. Ac δεσπότης Persarum rex VII, 35. 38. VIII, 68 §. 1. 88. 100. 102. 118. IX, 111. 116. Graecos aliter sensisse apparet e Xenophont. Anab. III, 2 §. 13. Conf. Heeren. Ideen I, 1 pag.

4 „δίκαστῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσ-
„σοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον
„τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
„ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς, καί
„τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύε-
5 „σθαι.“ Οὗτος μέν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός· τοῦδε
δὲ τοῦ λόγου παρενθήκην ποιεέσκετο τήνδε, ὡς „ἡ
Εὐρώπη περικαλλὴς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα

---

515. — Pro εἰκὸς in seqq. cum Gaisf. dedi οἰκὸς, pluribus codd. suffragantibus. Ad negationes μὴ οὐ conf. Matth. Gr. Gr. p. 1228.

ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις] Mediceus, Florentinus, alii ἀλλ᾽ εἰ, quod si ferri posset, in vocula εἰ eadem optandi vis, quae in similibus locutionibus εἴθε, εἰ γὰρ, aliis, de quibus Matth. Gr. Gr. pag. 975. In optativo, ut bene monuit G. Hermann. de partic. ἂν III, 5 (Opuscc. IV p. 155) inest iubendi significatio, quae nunc precatione continetur, nunc propior est imperio, ut h. l. Qui idem l. l. pag. 114 observat, multas optationes etiam cum particula conditionali proferri per optativum, sed omissa particula ἂν, quae tantum ab epicis hac particula liberius utentibus hic illic adiiciatur.

ἡμερώσας] Vid. nott. ad V, 2. — In seqq. ad verba ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ conf. nott. ad V, 86.

Οὗτος μέν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρὸς] De voce οὗτος cf. Matth. Gr. Gr. §. 470, 1 et de voce τιμωρὸς nott. ad V, 65. Quod sequitur: τοῦδε δὲ τοῦ λόγου, (ubi Bekker. edidit τούτου δὲ τοῦ λόγου) cum Matth. retinui ob plurimorum codd. auctoritatem, quam deseruit Gaisf. ex uno Parisino cod. abiiciens δέ. Sed vid. VII, 53. VIII, 40. Hinc quoque IX, 16 init. revocandum censui τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα κ. τ. λ., ut Florentinus liber cum aliis praebet. Ex Aldina et Sancrofti libro Schaefer., quem Gaisford. sequitur, ediderat τὰ δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα. De voce παρενθήκη conf. VI, 19 ibiq. nott. ποιεέσκετο recte dant tres Parisini; in aliis invenitur ποιέσκετο, in aliis ἐποιέετο. Vid. I, 36. IV, 78 ibiq. nott. VII, 119.

περικαλλὴς χώρη] Additur in quibusdam libris εἴη, quod nos cum Gaisf. omisimus. — δένδρεα τὰ ἥμερα intellexit, opinor, Noster potissimum oleas eamque ob causam articulum praeposuit. Verba ἀρετὴν ἀκρὴ ad *soli bonitatem* spectare manifestum est. Nam ἀκρὸς apud Herodotum ubivis bono sensu accipiendum esse recte docuit, h. l. allato, Werfer. in

„φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊ τε μού-
6 „νῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα
νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐὼν, καὶ θέλων αὐτὸς
2 τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσα-
τό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα·
συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ
3 πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης
παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέον-
το βασιλέα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν 508

et ab Aleuadis, Pisistratidis Onomacritoque vate ad Graecos subigendos incitatur.

Actt. phill. Monacc. I pag. 78. Valcken. huc confert Metopi verba apud Stobaeum p. 7, 11 [I. 64 init. T. I p. 25 Gaisf.]. Ad ἀξίη vid. Matth. Gr. Gr. §. 363 not.

Cap. VI.

νεωτέρων ἔργων] Vid. citata ad V, 19 et de voce ὕπαρχος nott. ad V, 25. De dativo χρόνῳ monuimus ad III, 13 coll. V, 77.

κατεργάσατο] Schweigh. haec olim ita intellexerat, ut subaudiret ἃ ἐβούλετο: *perfecit, quae voluit;* sed postea in Lex. Herod. eum in modum interpretatur, *vicit, expugnavit Xerxem, verbis s. precibus factis, quibus ei persuasit, ut* etc. Et conferri vult Xenoph. Memorabb. II, 3, 16. Herod. IX, 108. Mihi sanequam tantundem videtur, utram sequaris interpretationem. — Ad verba ὥστε ποιέειν ταῦτα conf. Matth. §. 531, 2 pag. 1038 et ad vocem σύμμαχα in seqq. nott. ad V, 65.

παρὰ τῶν Ἀλευαδέων] Quos eosdem τοὺς Ἀλεύεω παῖδας vocat VII, 130. *Aleuadarum* gens nobilissima eaque vetustissima Larissae viguit per Thessaliam dominans atque opibus divitiisque excellens, quarum ipsarum cupido illos ad Graecos prodendos perduxit, si vera tradidit Athenaeus XII p. 527. Ac primi illi Graecorum se dederunt Xerxi, teste Herodoto VII, 130. 172. IX, 57. Paus. VII, 10 iidemque postea Philippi Macedonis rebus maxime favisse narrantur. De his peculiari scriptione disseruit Buttmann. in Comment. societ. reg. Berol. anni 1822 (1823) pag. 246 seqq. Reliqua dabunt Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. pag. 22. Wachsmuth. Hellen. Alterthumskunde I, 1 p. 151. II, p. 218. 375. C. F. Hermann. Hellen. Staatsalterth. §. 178 not. 9 seq. *Cr.* conferri voluerat Gedike ad Platon. Menon. (p. 70 B. p. 325 Bekk.) p. 9 et (p. 78 D.) p. 26 ed. Buttmann. Kortüm zur Geschicht. Hellen. Staatsverfass. pag. 78 seqq. Schneider ad Aristotel. Polit. Vol. II p. 494 seqq. Mox scripsi βασιλέα pro βασιλῆα;

Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίης βα-
4 σιλέες. τοῦτο δὲ, Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη-

---

βασιλέες pro βασιλῆες et paulo infra βασιλέος pro βασιλῆος, itemque ἦσαν pro ἔσαν et αὐτῶν pro αὐτέων.

ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα] De verbo ἀναβαίνειν in his usitato conf. VI, 84. Add. V, 52 fin. VII, 136. 137. 151. 152. coll. VIII, 110. — In proxime seqq. ad voculas δή τι conf. III, 12. Locutio πρὸς τούτοισι ἔτι, ubi male quidam codd. ὅτι, probatur similibus locis III, 65. IX, 110. Schweighaeuserus pro ἔτι πλέον scriptum fuisse suspicatur ἐπὶ πλέον, de quo vid. nott. ad VI, 42.

προσορέγοντό οἱ] Ita e Florentino libro editum. Vulgo προσωρέγοντο, quod etiam Matth. tenuit. Schweighaeuserus, qui prius reddiderat *regi conciliabantur*, rectius sic reddi postea monuit: *ad regem se applicabant*, *instabant regi eumque urgebant*. Addit paulo minus esse, sed eodem fere pertinens, quod infra legitur: προσεφέρετο, *accedebat ad regem, cum eo agebat*. Atque in eam sententiam quoque accepit Matth. Gr. Gr. §. 402 p. 735, qui verbo προσφέρεσθαι in sqq. et verbo προσκεῖσθαί τινι I, 123 idem exprimi bene observat. Pronomen οἱ ad Xerxem respicit.

ἔχοντες Ὀνομάκριτον] Ex quo loco vatis celeberrimi aetatem constitui satis perspicitur. De fraudibus eius Schweigh. conferri vult Fabric. ad Sext. Empir. p. 136 et (qui affert Clement. Alex. Strom. VI p. 624, I p. 332) Porson. ad Euripid. Orest. 5. *Musaei* mentio infra VIII, 96. De quo quae apud veteres tradita exstant, vid. in Fabric. Bibl. Graec. I cp. XVI (T. I p. 119 seqq.).

χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου] Vocem χρησμολόγον attigi ad I, 62. Add. VII, 142. 143. VIII, 96. Thucydid. VIII, 1. Nitzsch. De histor. Homer. p. 163, qui ubi monuit, χρησμολόγους non dici, nisi qui aut nunc ipsum furore correpti de futuro eventu aenigmata loquantur, aut vetera, quae tenent, λόγια proferant, rebusque applicent, bene illud quoque adiicit, saepe eosdem et χρησμολόγους fuisse et μάντεις, i. e. augures vel haruspices. Vocem διαθέτην affert Thomas Magister p. 221, ubi διαθέτης exponitur ὁ καθιστῶν καὶ οἰκονομῶν, *dispensator* quasi atque *interpres*. Hinc διαθε-

σμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων

τὴρ καὶ δημογόρος iunguntur in Themistii Or. XXVI p. 321 D., notante Wesseling., qui laudat Harpocrat. in *Διάθεσις* et Ulpian. ad Demosth. Olynth. II pag. 14. „Sed (verba sunt Schweighaeuseri in Lex. Herod. s. v.) *διαθέτην* rectius fortasse cum Valla et Gronovio *edissertatorem* aut *venditorem* intelliges; ego quidem lubens *Musaei oracula venditantem* redderem.“ Gronovium secutus erat Larcherus vertens: *qui faisoit commerce*, *qui vendoit;* quam interpretationem firmari ait iis, quae a Toupio allata sint Emendd. in Suid. III p. 270 s. T. II pag. 326. Quo melius Miot, alter Gallus interpres: *„fameux devin qui a mis en ordre les Oracles de Musée et qu'ils menaient alors avec eux,*“ et Lange, vernaculus interpres: *der war ein Weissager und Ordner der Weissagungen des Musaeus.*“ Optime enim, opinor, monstravit Lobeck. in Aglaoph. p. 332 seq., assentiente Nitzsch. De histor. Homer. p. 163 huic loco eam unam convenire notionem verbi *διατιθέναι*, quâ valeat *inordinata componere et ad aequalitatem redigere.* Itaque Onomacritum *διαθέτην χρησμῶν Μουσαίου* appellatum esse vult ab eo, quod prae se tulerit atque professus sit, negotio sparsa Musaei vaticinia colligendi literisque consignandi et, quo quidque pertineat, docendi. Addit idem Lobeck. alibi quoque commemorari Onomacritum oraculorum interpolatorem atque Musaei quoddam carmen ab Onomacrito suppositum indicari a Pausan. I, 22 §. 7, quod ab oraculo diversum fuisse videatur, itemque VIII, 31 §. 1. IX, 35 §. 1 *Ὀνομακρίτου ἔπη* nullo addito indicio, quo ea Musaeo aut Orpheo inscripta fuisse pateat.

τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι] i. e. *inimicitiis ante solutis.* Male in quibusdam codd. *προκαταλυσόμενοι.* Infra VII, 146 *καταλύεσθαι* coll. VIII, 140. IX, 11. Ubi satis patet medii verbi vis ac potestas. *καταλῦσαι τοὺς πολέμους* dixit Plutarchus in Themistocl. 6 fin. aliisque locis ab Haitingero allatis in Actt. phill. Monacc. III pag. 200, ubi etiam de locutione *λῦσαι τὸν πόλεμον.* Mox cum Gaisfordio aliisque restitui *Πεισιστράτου*, quod praeter Aldinam praebet Sancrofti liber cum aliis. In Florentino aliisque invenitur *Πεισιστρατίδεω*, quod Schaefer. et Matth. retinuerunt.

ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος] De locutione *ἐπ' αὐτοφώρῳ*

ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπι- 95
6 κείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης.
διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος
7 τὰ μάλιστα. Τότε δὲ συναναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο
ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα 1
ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-

ἁλοὺς vid. nott. ad VI, 62. Cui additur participium ἐμποιέων i. e. *inserens*, eadem ratione, quâ verbo ἁλίσκεσθαι I, 209 (ubi vid. citt.) et VII, 102 init. De *Laso Hermionensi* et musico et poeta Pindarique magistro, qui vel septem sapientibus a nonnullis adnumeratur et cyclicos choros instituisse fertur, primarii sunt loci Suidae s. v. et s. v. κυκλιοδιδάσκαλος T. II pag. 391 et 417. Diogen. Laert. I, 42 ibique Menag. Et confer sis Fabric. Bibl. Graec. II pag. 128. Circa Olympiadem LXVIII floruisse dicitur indeque merito Darii Hystaspis habetur aequalis. Addit Valckenaerius, quod Herodoto ac Pausaniae II 26 §. 6 sit ἐμποιεῖν, id in simillima Solonis fraude, qui Homericis interserto versu effecerat, ut de Salamine contendentes Megarenses ab Atheniensibus vincerentur, dici στίχον ἐγγράψαι εἰς τὸν κατάλογον vel ἐμβαλεῖν vel παρενθεῖναι πεπλασμένον apud Diogen. Laert. I, 48. Ulpian. ad Demosthen. p. 254 et Eustath. ad Iliad. II p. 215, 42. Cernuntur autem in talibus, quae hoc loco ab Herodoto produntur, matura artis criticae semina posthac magis magisque apud Graecos excultae.

ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης] De praepositione ἐπὶ citavimus nonnulla ad V, 92 §. 3; de vi praesentis ἀφανιζοίατο vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1029. Wesselingius similem Nostri affert locum VII, 235, ubi κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι et Platon. Tim. p. 25 D.

ὅκως ἀπίκοιτο] Consul. Matth. Gr. Gr. §. 521 p. 1005, qui idem pag. 323 de genitivi usu in verbis κατέλεγε τῶν χρησμῶν monuit (coll. Ast. ad Platon. Rempubl. VI, 2 p. 534, quem excitat *Creuzerus*) et p. 414 §. 217 de forma ἐνέοι. Quod sequitur σφάλμα, *calamitatem*, *malum* indicat, ut I, 207. VII, 10 §. 6. IX, 9 fin., ubi eadem prorsus locutio.

τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ — ἔλεγε] De usu vocularum μὲν — δὲ conf. citata ad V, 120. Mox pro vulg. χρεὼν, quod

ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν
8 ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι 5
7 γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου, πρῶτα 509
2 στρατηΐην ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μέν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ 11
3 παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύ-

Primum Aegyptus recepta [a. 484.]. Aegyptiis praeficitur Achaemenes, Darii filius, quem post Inarus obtruncat. [3, 12.].

Matth. retinuit ac Bekkerus, cum Gaisford. dedi χρεὸν, de quo vid. nott. ad V, 49. Quod additur *τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος*, attigit Matthiae Gr. Gr. §. 556, not. 1 p. 1093. Larcherus male a Latino interprete sic reddi iudicat: *et expeditionem enarrans.* Nec vero melius ipse Larcherus: *en parlant du passage de son armée en Grèce*; neque Miot, qui haec omnia minus accurate Gallicis verbis expressit. Rectius, opinor, Schweighaeuserus: „*in his illud maxime* (recitaret scil.), *de Hellesponto per virum Persam iungendo et de expeditione in Graeciam suscipienda.*"

χρησμῳδέων] Vix multum illud differt a nomine χρησμολόγος, de quo vid. nott. ad I, 62. Locutionem γνώμην ἀποδείκνυσθαι attigi ad VII, 3. Verba καὶ οἱ Ἀλευάδαι a Mediceo, Florentino, aliis absunt, propter homoeoteleuton, ut Wesselingio videtur. In uno codice invenitur: *Καὶ ἄλλοι οἱ Ἀλευάδαι.*

Cap. VII.

μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου] Alterum τὸν vulgo abest; e Florentino nos cum recentt. edd. recepimus. Vulgatam sequitur Matthiae. Mox pro στρατηΐην Sancrofti liber στρατιὴν, quemadmodum olim ante Wesselingium in impressis exstabat, qui confert I, 71. 171. 205. V, 77. VII, 38. 174.

Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας] E pluribus codd. revocavi equidem cum recentt. edd. πολλὸν pro vulg. πολλῷ, quam Schaeferus mutaverat in πολλήν. Tu conf. I, 77. III, 103. De comparativo δουλοτέρην conf. Matth. Gr. Gr. §. 133. 4 p. 257, qui idem §. 359 de structura verbi ἐπιτροπεύειν in seqq. consulendus. Ad locutionem χρόνῳ μετέπειτα conf. nott. ad III, 36. VII, 33.

πτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἅλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπίκλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο,

Xerxis ad Persarum proceres de Graecia invadenda oratio.

Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου] Olim Ψαμμητίχου. Sed vid. nott. ad II, 1. De *Inaro* dixi ad III, 12. *Achaemenem* Ctesias in Persicc. §. 32 appellat Ἀχαιμενίδην, Artaxerxis fratrem, minus utique bene. Conf. Herod. III, 13. Diodor. Sic. XI, 74.

Cap. VIII.

ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα] Recte Schweighaeus. in Lexic. Herod.: *cum in eo esset, ut exercitum in manus acciperet*, i. e. *ut ducatum exercitus iam ipse susciperet*. Cf. nott. ad I, 126.

σύλλογον ἐπίκλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο] Citat haec Eustathius ad Iliad. pag. 172, 11 sive 130, 33. Observat autem ad h. l. Valckenaerius concionem populi extra ordinem Athenis coactam σύγκλητον ἐκκλησίαν dici apud Demosthenem et Aeschinem, concionem Argivam σύλλογον πόλεως et ἔκκλητον Ἀργείων ὄχλον ab Euripide dici in Orest. 728 et 611, ἀγορὴν ab Homero, apud quem eundem ἡ βουλὴ τῶν ἐκκρίτων μόνων. Tale autem ab Herodoto h. l. intelligi *sanctius consilium*, quod ex delectis principibusque Persarum constiterit, quale Aetoli vocarint ἀποκλήτους teste Livio XXXV, 34, Syracusani ἔσκλητον, teste Hesychio I pag. 1460. Sed illud procerum Persarum concilium cave credas in omnibus rebus publicis a rege legitime consuli solitum fuisse: id enim a regnorum orientalium conditione, ubi penes unum principem summa omnium rerum potestas, multum abhorret; in maioris tantum momenti rebus illud a rege convocatum, non tam ut de eo, quod faciundum esset, quam ut de modo ac ratione, quâ, quaecunque rex secum constituisset, optime peragerentur, deliberatio institueretur. In quibus conciliis veram animi sententiam eloqui lubricum sane ac periculosum, quum si quid deinceps male cessisset, is, qui consilium dederat, plecteretur poenamque ipse lueret. Vid. infra VIII, 67. 101 et Valerii Maximi verba IX, 5, quae ad VII, 8 fin. proferemus. coll. Heeren. Ideen I, 1 pag. 470. Quae autem Persis in more fuisse videmus, ipso Xerxe teste (si quidem ille mox eum in modum loquitur: οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι), ea conveniunt cum iis, quae de Timure tradita accepimus, qui vel

ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι
1. 2 εἴπῃ τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης
τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι
„νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, παραδεξάμενός τε αὐ-
3 „τῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρε-
„σβυτέρων, οὐδαμά κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρε-
„λάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων, Κύ-
„ρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεός τε οὕτω ἄ-
„γει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται

---

septuaginta unum natus annos, expeditionem in Sinam cum pararet anno 1404 p. Chr. n., simili modo procerum apud Tartaros concilium convocasse fertur. Vid. Malcolm. Histor. Pers. I pag. 318 vers. vernac.

§. 1.

ἔλεξε Ξέρξης τάδε] Totam hanc Xerxis orationem in Atticam dialectum translatam exhibuit Dionysius Halicarnass. De vi dicend. in Demosthen. §. 41 pag. 189 s. 1084, quo insigni specimine appareret, Herodoti sermonem tenere medium inter austeram et suavem harmoniam; in quo ipso, eodem Dionysio auctore De composit. verbb. §. 24 pag. 370 seq. Schaefer., eminuit Homerus. Ad verbum κατηγήσομαι conf. nott. ad II, 56 et ad particulas οὔτε — τε allata ad VI, 1.

οὐδαμά κω ἠτρεμήσαμεν] i.e. *nunquam conquievimus.* Dionysius l. l. haec ita effert: οὐδένα χρόνον ἠτρεμήσαμεν, ἐξ οὗ παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίαν τήνδε παρὰ Μήδων. Ubi observat Valcken. voculam ἐπεὶ intactam relinquere illum potuisse, Atticis etiam usurpatam pro ἐξ οὗ vel ἀφ' οὗ χρόνου, quibus ipsis Grammatici Graeci saepius reddiderint particulam ἐπεί. Pro ἀτρεμεῖν Noster dixit ἀτρέμας ἔχειν VIII, 14. 16. IX, 52. 53 et ἀτρεμίζειν I, 190. — Παρὰ Μήδων dedi meliorum librorum auctoritate. In aliis exstat παρὰ τῶν Μήδων.

ἀλλὰ θεός τε οὕτω ἄγει] Verbum ἐπέπειν (*sequi*) respondet verbo ἄγει (*ducit*), cuius loco Dionysius habet ἐνάγει (i. e. *incitat*, *impellit*); unde id ipsum suo in codice Herodoteo legisse Dionysium suspicatur Valckenaer., quod interpretationis causa ab illo positum existimo. Apud Sophocl. Oed. Colon. 992 s. 998 Elmsl. (ipso notante Valcken.) θεῶν ἀγόντων et, quod prorsus simile est nostro loco, apud Xenoph. Anab. VI, 1 §. 18 ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, i. e. *res ita moderatur deus*, interprete Kruegero, quem non fugit Herodoti locus et Sophocl. Oed. Col. 253. 998 Elmslei.

συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον] i. e. *multa in melius cadunt, pro-*

4 „ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μέν νυν Κῦρός τε καὶ Καμ-
„βύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ
„προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἄν τις
5 „λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον,
„τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
„ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσ-
6 „κτήσομαι δύναμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ εὑρίσκω
„ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε
„τῆς νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέ-
„ρην, παμφορωτέρην τε· ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ
7 „τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα,
8 „ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, 2.
„ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς
„Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμω-
„ρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πα-

---

spere cedunt. Tu conf. allata ad V, 82. In seqq. Bekkerus de suo edidit πατήρ τε ὁ ἐμὸς Δαρεῖος, ubi vulgo abest articulus. Quod idem fecit VII, 10 §. 3. VII, 104. Cum verbis ἐπισταμένοισι εὖ (i. e. *vobis, qui bene nostis usuque didicistis*) similia erunt comparanda, quae attulit Blomfield, in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 1373.

ἡμῖν τε προσγινόμενον] Particulam τε, quam Sancrofti cod. auctoritate omiserunt Schaeferus, Matthiae et Bekker., cum Gaisfordio equidem revocavi; neque enim ab Herodoto alienum duplex τε; de quo dixi ad Plutarch. Pyrrh. pag. 158. Add. Herod. VII, 8 §. 3 fin. 190 fin. 175 fin. 207 fin. VIII, 58. 90. 97. 108. 140 §. 2. 141. IX, 3. 7 §. 2. IX, 58. 68.

ὑπερθέωμαι] Supra V, 18, invenitur προτιθώμεθα, ubi vid. allata. De ipsa verbi significatione dixi ad I, 107 coll. VII, 18 fin. Observat ad h. l. Larcherus, ὑπερτιθέναι et ὑπερτίθεσθαί τι τινί a Graecis dici eodem sensu, quo ἀνακοινῶσαι et ἀνακοινώσασθαι. Dionysius quod habet: ἵνα ἃ διανοοῦμαι πράττειν, ὑποθῶ ὑμῖν, inde non sequitur, apud ipsum Herodotum quoque rescribendum esse ὑποθέωμαι.

§. 2.

ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον] Verbum ζεύγνυμι (*pontem iniicio*) ex h. l. et VII, 24 excitat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 728.

ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσομαι] De futuro τιμωρήσομαι conf. Matthiae Gr. Gr. p. 998, qui idem §. 434, 1. b p. 809

9 „τέρα τὸν ἐμόν. Ὁρᾶτε μὲν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύ- „οντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ' 510 „ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσα- „σθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περ- „σέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἕλω τε καὶ „πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
10 „ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς „Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, „δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τά τε

---

consulendus ad voces τὸν ἐμὸν in proxime seqq. Quod vero h. l. Xerxes ultionis causa expeditionem se suscipere ait, id statuit Hoffmeister. in libro, qui inscribitur: sittlich-religiöse Lebensansicht d. Herodot. pag. 127, ex Herodoti potius doctrina fluxisse de rerum humanarum orbe ac vicissitudine; cui sane haec concederem, nisi ex orientalium hominum ac regum praesertim indole ac fastu adeoque superbia haec facilius repeti atque explicari posse putarem. Et confer quoque V, 105 de Darii animo irato ultionemque petente.

ἰθύοντα στρατεύεσθαι] Dionysius reddit προθυμούμενον στρατεύεσθαι. Verbum ἰθύειν apud Herodotum simpliciter valet *instituere*, *constituere*, *parare*. Cf. IV, 122 et Hesych. II pag. 33 ἰθύει· βούλεται, ἐφορμᾷ, φέρεται.

οὐκ ἐξεγένετό οἱ] Conf. allata ad VII, 4. Ad verba seqq. πυρώσω τὰς Ἀθήνας Wesselingius confert Herodot. VIII, 102 et Eustath. ad Il. p. 706, 22 s. 594, 5, qui nostrum locum et Sophocleum in Antigon. 290 tangens πυρῶσαι idem valere notat atque ἐμπρῆσαι i. e. *incendere*. Quo ipso verbo mox Noster utitur.

οἵ γε — ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες] οἵ γε ad Ἀθήνας spectat, structurâ, ad sensum quam vocant, haud insolitâ, de quâ plura dabit G. Hermann. ad Viger. pag. 714. Ad verba ὑπῆρξαν ποιεῦντες conf. IV, 1 et ad πρῶτα μὲν — δεύτερα δὲ nott. ad I, 204.

ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά] Cum antecedat ἐλθόντες, Pauwius pro ἀπικόμενοι substitui vult ἀδικόμενοι (vel potius ἀδικεόμενοι), Reiskius ἀπισταμένῳ. Quod neutrum huic loco convenit, in quo verbum ἀπικόμενοι satis tuetur verbositas illa in Herodoti Musis crebrius obvia, et peculiaris ille Herodoteae orationis color atque habitus. Non prorsus congruit, opinor, quod Wesseling. confert VI, 30, ubi ἄχθη ἀγόμενος. Tu vid. ibi notata. Ut ad nostrum locum redeam, *lucos* tantum ac *templa* hic com-

„ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς
„τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρτα-
11 „φέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες. 3.
„Τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρα-
„τεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω
„λογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλη-
„σιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυ-
12 „γὸς νέμονται χώρην, γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξο-
„μεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν· οὐ γὰρ δὴ χώ-

---

memorat Xerxes, omissis aedibus privatis, quae in hac formula alias addi solent. Vid. nott. ad VI, 9 et de Sardibus captis atque incensis V, 101.

ἡμέας οἷα ἔρξαν] Male in Sancrofti cod. ὑμέας, quod reliqui codd. Herodotei itemque Dionysii respuunt, qui bene haec ita reddit: ἡμᾶς οἷα ἔδρασαν, εἰς τὴν γῆν τὴν σφετέραν ἀποβάντες — ἐπίστασθέ που πάντες. Unde in ipso Herodoto Valcken. rescribi vult ἐς τὴν γῆν τὴν σφετέρην, itemque eiici voculam τὰ ante ἐπίστασθε, quod ipsum arctius cum antecedentibus οἷα ἔρξαν cohaereat. Equidem a libris scriptis hic stare malui.

§. 3.

ἀνάρτημαι] Dionysius interpretatur ἀνώρμημαι, Larcherus: *Voilà ce qui m' anime*. Tu vid. nott. ad VI, 86. In seqq. τούτων dedi pro τουτέων et αὐτοὺς pro αὐτέους, quod idem fecerat Gaisford. Qui cur ideo inconstantiae sit accusandus, ut Steger. facit Praefat. ad Herod. p. VIII, equidem non intelligo. Bekker. quoque dedit αὐτοὺς, sed paulo ante retinuit τουτέων, et pro μέντοι rescribi vult μὲν δή. Probat αὐτέους a Stegero denuo receptum censor Lipsiensis (Ergänz. Blätt. 1833 p. 43).

γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν] Duo codd. cum Eustathio haec citante ad Il. pag. 707 s. 592, 10 ὁμορέουσαν; minus Ionice. Quae vocula mox iterata in verbis οὐ γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁ μ ο υ ρ έ ο υ σ α ν τῇ ἡμετέρῃ, offendisse videtur librarios, siquidem in Sancrofti libro pro eo exstat ὅμορον ἐοῦσαν, unde Gaisfordius recepit ὅμουρον ἐοῦσαν, quod equidem pro vulgatae lectionis, quam inde cum Matthiae et Bekkero revocavi, interpretamento haberi malim. Ipsa Herodotea verba, quae respexisse videtur Isocrates in Panegyr. §. 179 p. 113 Baiter. (quem conf.), cum ita reddidisset Larcherus: *Le soleil n'éclairera pas de pays qui ne nous touche*, hanc interpretationem a scriptoris mente ab-

„ρην γε οὐδεμίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν
„τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλά σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν
13 „χώρην θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
„πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀν-
„δρῶν οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπο-
„λείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην,
„τούτων τῶν κατέλεξα ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἵ
„τε ἡμῖν αἴτιοι ἕξουσι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι.
4 14 „Ὑμεῖς δ' ἂν μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν
„ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως
„πάντα τινὰ ὑμέων χρήσει παρεῖναι· ὃς ἂν δὲ ἔχων
„ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ
„δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου.
15 „ποιητέα μέν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἵνα δὲ μὴ
„ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέ-

---

horrere iudicat Miot ipse eum in modum interpretans: *Le soleil n'éclairera plus de contrée qui soit une de nos frontières.* Mihi tamen magis placet Larcheri interpretatio. Ad vocem *αἰθέρι* conf. I, 131. Ad argumentum loci haec adnotavit Wesselingius: „Xerxis iactantia plures incessit, numis inscribentes ex Poëta *Non sufficit orbis*, ut Philippus II Hispaniarum rex apud Luckium Syllog. Num. pag. 279. Eadem Alexandri vanitas *καὶ ὅρος τῆς ταύτης ἀρχῆς, οὕσπερ καὶ τῆς γῆς ὅρους ὁ θεὸς ἐποίησε* in Arriani Anab. V, 26, non reminiscentis egregios versus, quos patri Philippo paucis ante necem horis Neoptolemus accinuit. Bibl. Diodor. XVI, 92."

ὑπεξαραιρημένων] Conf. III, 65 ibique nott. De duplicata particula *τε* in seqq. dixi ad VII, 8 §. 1.

§. 4.

δῶρα τὰ τιμιώτατα κ. τ. λ.] Teste Ctesia in Excerptt. Perss. §. 22 inter dona Persarum regia maximi fiebat *mola aurea;* de qua vide ibi nott. pag. 157 seq. et ad Herod. III, 84. Hoc loco num tale quid intelligi debeat, equidem haud discernam. Ad locutionem *ἐν ἡμετέρου* vid. nott. ad VI, 35.

ἰδιοβουλεύειν] i. e. *suum ipsius* nec aliorum *sequi consilium.* Conf. Lobeck. ad Phrynich. p. 624, cui magis placere videtur *ἰδίῃ βουλεύειν.* — Cum his Xerxis verbis, quae in speciem quidem videntur lenissima, Valcken. conferri vult, quae Valerius Maximus IX, 5 Ext. §. 2 eundem regem Grae-

„σον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀπο-
„φαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἴπας ἐπαύετο. 511
9 Μετ᾽ αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „Ὦ δέσποτα,
„οὐ μόνον εἷς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος,
„ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἐπί-
„κεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ
„Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡ-
2 „μῖν, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη
„πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπάς
„τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγά-
„λα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσ-

Consilium regis Mardonius vehementer collaudat, Graecorum vires multum elevans.

---

ciae bellum illaturum facit dicentem arrogantissima coram Asiae principibus: „*Ne viderer meo tantummodo usus consilio, vos contraxi: ceterum mementote parendum magis vobis esse quam suadendum.*“ — Ad locutionem τίθημι — ἐς μέσον conf. III, 142. VI, 129 ibique allata.

Cap. IX.

ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο κ. τ. λ.] Haud male Schweighaeuserus ita reddidit: „*sermone tuo verum acu tetigisti.*“

καταγελάσαι ἡμῖν] In Sancrofti cod. ὑμέων, in Vind. ἡμῶν, quod quo minus recipiatur, loquendi usus obstat, ex quo crebrius huic verbo apud Herodotum dativum adstrui videmus. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 378 not. 3 pag. 696. Genitivus additur V, 68. Platon. Lach. init. Quae continuo sequuntur verba ἐόντας ἀναξίους malim accipere *homines indignos, qui nobis irrideant*, mente repetens ex praegressis καταγελάσαι ἡμῖν. Schweigh. in Lex. Herod. absolute accipi vult *homines indignos*, *homines nihili*.

εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς κ. τ. λ.] Post Αἰθίοπας e melioribus codd. inserui τε a Schaefer. et Matth. iniuria omissum. Produnt autem vel haec verba insignem in modum Persarum iactantiam animumque nimis elatum ac superbum; quae enim hic vocantur gentes, minime totae Persarum imperio parebant; Sacarum, qui Scythae sunt regionesque a septentrione Persici regni late patentes obtinebant, (conf. III, 93) pars tantum Persis obediit; Indorum exigua tantum pars (cf. III, 98 seqq.); Aethiopum non nisi ii, qui Aegyptis fuere accolae, cum Cambysis expeditio in ipsam Aethiopiam male cessisset; vid. III, 97. — Ad vocem δούλους pertinent, quae ad VII, 5 adscripsi. — συστροφὴν dixit *confluxum*, *concursum multitudinis*. Conf. Diodor. XI, 8. Lex. Polyb. pag. 606.

„κτᾶσθαι βουλόμενοι καταστρεψάμενοι δούλους ἔχο-
„μεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαντας ἀδικίης, οὐ τιμω-
3 „ρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην πλήθεος συστρο-
1. „φήν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν ἐπιστάμε-
„θα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν,
„ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παῖδας κατα-
„στρεψάμενοι τούτους, οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικη-
„μένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέον-
4 „ται. Ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ
„τοὺς ἄνδρας τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευ-
„σθείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ
5 „ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
2. „οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην. Καί τοι γε ἐώθασι
„Ἕλληνες, ὡς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους
6 „ἵστασθαι, ὑπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος.
„ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόν-

---

§. 1.

Ἐπειρήθην — ἐλαύνων] De structura vid. citata ad VI, 9. In seqq. ad verba ὀλίγον ἀπολιπόντι — ἀπικέσθαι consul. Matth. Gr. Gr. §. 534, a. pag. 1044. Add. Walz. ad Gr. Rhett. I p. 145. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. II, 1 pag. 202, ubi de infinitivo monet, qui in talibus articulo plerumque omisso poni solet.

§. 2.

Καί τοι γε ἐώθασι Ἕλληνες] *καί τοι γε* eandem quidem vim habet atque *καί τοι*, sed fortius modo rem exprimit; *ac sane, quamquam*. Vid. Hermann. ad Viger. p. 840. Ad dictionem πόλεμον ἵστασθαι (*bellum instituere*, *adornare*) cf. VII, 175 ibique nott. Vocem ἀγνωμοσύνην Schweighaeuserus interpretatur *stolidam et pervicacem confidentiam*; Gailius (Le philolog. V p. 249 seq.) Gallice mavult reddi *irreflexion*, cum σκαιότης sit *gaucherie*, *inexperience*. Lange vernacule reddidit: *aus Unkunde und Unverstand*. Tu conf. nott. ad II, 172 coll. V, 83.

ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι κ. τ. λ.] „Graecorum inscitiae ac stupori acceptum fertur, quod summis Achaeorum in laudibus apud Polybium XIII, 1. Magni sane animi et bellum humano more administrandi argumentum olim solemnis erat clarigatio: immo ex iustitiae Tibarenorum studio geminum gentis eius institutum Critici ad Apollon. Rhod. II, 1012 arcessunt. Ut nunc vero saeculum est, Mardonii valet sententia; qui in alia omnia eunt, exploduntur. Lege Bynckershoekii Quaest.

„τες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο
„κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ
„νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἑσσωμένων
7 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς
„χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμέ-
„νους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς,
„καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε
„πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἑκά-
8 „τεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾷν.
„τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι,
„ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον
9 „ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχεσθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλ- 3.
„λει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέ-
„ρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης καὶ

Iur. Publ. I, 2." *Wessel.* — Verba: ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται valent: *funditus enim peribunt* s. *internecione delebuntur.* Ubi observat *Creuzer.* vocem ἐξώλης in inscriptionibus esse obviam, citans Raoul-Rochette Orestéide pag. 190 not. 2.

κήρυξι—καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς] „Optime additur: καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι: *verbis* Graeci *dirimere* deberent *controversias et quovis potius modo quam ferro atque armis.* Ut hic καταλαμβάνειν *dirimere* controversias, sic III, 128 ἐρίζοντας Δαρεῖος κατελάμβανε [ubi vid. quae adscripsimus p. 231]. Sententiae Herodoteae congruit Euripid. in Phoen. 518. Secundum Isocrat. Panathen. [cap. 67 §. 165] pag. 267 C. veteres Athenienses aliarum civitatum πρεσβείαις καὶ λόγοις ἐξαιρεῖν ἐπειρῶντο τὰς διαφορὰς: postea maluerunt πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, quod de Lacedaemoniis dicitur apud Thucydidem I, 140, de Philippo apud Lucian. T. III pag. 516. Hinc in Epist. apud Demosthen. pag. 94 πότερον ait Philippus, κάλλιόν ἐστιν ὅπλοις ἢ λόγοις διακρίνεσθαι." *Valckenaer.*

ἐς τούτου λόγον] „Id voluit, *nunquam ad eius rei rationem et caussam,* ut secum in certamen descenderent, venisse. Congruit III, 99 [ubi vid. nott.]." *Wessel.* Schweighaeusero ἐς τούτου λόγον idem fere sonare videtur atque ἐς τοῦτο.

§. 3.

ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων] προσφέρων e Sancrofti libro fluxit. Alii προφέρων, quod huic loco minus aptum est.

„νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦ-
10 το θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα. εἰ δὲ
„ἄρα ἐγώ γε ψευσθείην γνώμῃ, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ- 512
„θέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν
11 „ἄν, ὥς εἰμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολεμήϊα. Ἔ-
„στω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐ-
„δὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γί-
„νεσθαι." Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν
Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.

10

Dissuadet expeditionem Artabanus, Hystaspis filius, gravi argumentis pon- l.

Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ
τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προ-
κειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν
2 Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „Ὦ

οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει] Pro θράσεος Schweigh. mavult γνώμης. Ad ἀνήκει vid. nott. ad V, 49.

ὥς εἰμεν — τὰ πολεμήϊα] De forma εἰμὲν conf. Matth. Gr. Gr. §. 212 pag. 280. Ad τὰ πολεμήϊα conf. nott. ad III, 4. Quae sequuntur: ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον, citat Eustath. ad Il. I pag. 107, 24 sive 80, 47.

ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι] „Manilii nobilissimum [I, 96], *omnia conando docilis solertia vicit* et Theocriti πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται Idyll. XV, 62 simillima sunt. Statim ἐπιλεήνας *leniens* et quasi *laevigans*; quale λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον VIII, 142 et Clement. Alex. Strom. VII p. 901 coll. Phil. De Poster. Caini p. 254 ed. Mang." *Wessel.* Add. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. I pag. 513. Larcherus Gallice reddiderat: *ayant adouci ce que l'opinion de Xerxes avoit de trop dur.*" Quod immerito displicuit alteri interpreti Miot, qui ipse haec ita expressit: *ayant ainsi caressé l'opinion de Xerxes, cessa de parler.* Minus recte mea ex sententia.

Cap. X.

γνώμην ἀποδείκνυσθαι] Vid. nott. ad VII, 3. — Ad ea, quae sequuntur, haec adscripsit Valckenaerius: „Artabanus gravi oratione fratris filio dissuadens expeditionem in Graeciam, dicendi praebuit Sophistis materiam: ex Alexandri μελέτῃ specimen nobis exhibet Philostratus Vit. Soph. II pag. 575." Vocem πάτρως Thomas Mag. pag. 848 seqq. ex hoc loco affert, in quo sit ὁ τοῦ πατρὸς ἀδελφὸς, cum alias sic dicatur ὁ πάππος. Tu conf. VI, 103 ibique nott.

τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν] *Eique rei s. cognationi etiam con-*

„βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλ„λήλῃσι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, „ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δὲ, „ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν „ἐπ' ἑωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρί„ψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω.

derosissimis dissertaque oratione :

---

fisus, *fretus.* Lange, vernaculus interpres: *Darauf er sich auch verliess.* Vox πίσυνος invenitur hoc sensu I, 66. 73. V, 92 §. 5. VII, 85. IX, 143.

§. 1.

αἱρεόμενον ἑλέσθαι] Pertinere videtur ad istud orationis iusto copiosioris genus, de quo monui ad VI, 30.

ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον κ. τ. λ.] Istam comparationem pluribus placuisse observat Valckenaer. laudans Isocrat. in Panath. [cap. 14 §. 39] pag. 240 D. Dionys. Halic. II p. 202, 24. Quintil. Inst. Orat. XII, 10 §. 75, ubi conf. Gernhard. — Ad locutionem ἐπ' ἑωυτοῦ conf. I, 163 et mox VII, 10 §. 4.

ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ] Cum mutuo auri frictu eius praestantiam cognosci posse negent periti, de lectionis receptae sanitate dubitat Wesseling., praesertim cum in Sancrofti libro exstet ἐπεὰν δὲ ἑτέρῳ συγκρίνηται (*ubi vero cum alio comparetur*) τότε ῥᾷστα γινώσκομεν, quod si adprobetur, difficultatem cessaturam ille arbitratur, eodem vergere adiiciens Vallae interpretationem Latinam et similes priscorum sententias, ut Dionys. Epist. ad Pompei. p. 126. Postea tamen magis illi placuit refingere παραβλέψωμεν (pro παρατρίψωμεν), si παραβλέπειν eandem haberet potestatem atque παραθεωρεῖν et παραθεᾶσθαι; aut παραθεωρήσωμεν (*contenderimus et spectaverimus ad aliud aurum*) aut etiam παραθήσωμεν aut παραβάλωμεν. Mihi nulla prorsus emendatione opus esse videtur. Vix enim dubium, Sancrofti codicis lectionem, Larchero quamvis probatam, e scholio fuisse ascitam, ut bene observat Schweighaeus., Theognidis citans locum geminum 585 (417), coll. 1101, ubi est χρυσὸς παρατριβόμενος ἄλλῳ χρυσῷ scil. εἰς βάσανον vel ἐν βασάνῳ. Inde haec totius loci sententia: *quemadmodum sincerum aurum non per se ipsum dignoscimus*; sed, *quando illud iuxta aliud aurum atterimus s. affricamus, ita id, quod melius est, discernimus.* *Cr.* ad h. l. excitat Schneider. ad Eclogg. Physicc. pag. 194 et Schaefer. ad Poett. Gnomicc. p. 33, ubi Galli docti affert sententiam de hoc Herodoti loco hanc: „quant au passage d'Herodote, où il est dit

3 „Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δα-
„ρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄν-
„δρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων
„Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε
„οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ
4 „ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ,
„ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολ-
„λὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἳ κατὰ θάλασσάν τε
„ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐ-
5 „τοῖσι ἔνεστι δεινὸν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν.
2. „Ζεύξας φῂς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ
„τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὴ καὶ συνή-
„νεικε ἤ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἑσσω-
6 „θῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες λέ-
„γονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσα-

---

que l'on distinguoit l'or pur, en le frottant contre d'autre-or, il me semble que le mot *παρατρίψωμεν* doit être conservé, mais que le mot *contre* doit être changé en celui *à côté*. Alors le passage devient clair et ne suppose que l'emploi d'un corps dur, propre à recevoir la trace des métaux.“

ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι] Vid. IV, 83 et de Scythis urbem non habitantibus IV, 46. In proxime seqq. merito Gaisford. correxit *τοὺς νομάδας*, cum olim esset *τοὺς Νομάδας*, quod retinuit Matthiae. Intelliguntur enim Scythae vagantes, sedibus fixis non adstricti, neque ea Scytharum pars, quae peculiari Nomadum appellatione distinguebatur. Vid. IV, 19. 55 seqq.

πολλὸν ἀμείνονας] Inseritur vulgo *ἔτι*, quae vocula duobus tantum in codd. comparet. De comparativi usu consul. Matth. Gr. Gr. §. 448, 1 pag. 841.

§. 2.

καὶ δὴ καὶ συνήνεικε] Revocavi cum recentt. edd. alterum *καὶ* plurimis iisque optimis libris allatum et a Schaefero et Bekkero immerito eiectum. Sensum bene sic expressit Lange: *Nun kann es sich zutragen; accidere sane potest*; ita ut aoristus h. l. latius pateat.

πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι] i. e. *inde vero hoc quoque coniicere licet s. concludere, quod* etc. Citat haec Eustath. ad. Il. I p. 70, 25 s. 53, 13. Verbum *σταθμοῦσθαι* haud infrequens Nostro hac *concludendi, coniiciendi* notione: II, 2. 150. III, 15. IV, 58. VII, 11. 214. 237. VIII, 130, ubi sequitur *ὅτι*, cuius loco hic reperitur

„σθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
„ταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι
„Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώ- 513
7 „ρησε· ἀλλ', ἢν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαν-
„τες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔ-
„πειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δή, βασιλεῦ, γί-
8 „νεται δεινόν. Ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηΐῃ αὐ- 3.

εἰ (*quod, quandoquidem*); de quo huius particulae usu exposuit Matth. Gr. Gr. pag. 1251 seq.

οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε] Ad verbum haec Latine reddita sonant: *neque igitur utrâque* (terrâ marique) *ipsis successit* (quod sc. propositum ipsis erat); nisi aoristum ἐχώρησε eadem vi latiore, quâ supra συνήνεικε accipere malis: *cedere potest s. solet*: quae Gronovii est sententia, ita ut Artabanus hoc dicere voluisse videatur, nec terrâ nec mari expeditionem fore prosperam: de terrestri coniecturam capi ex eventu in agro Attico posse, consimiliter de maritima, si ad proelium res devenerit, suspicandum. Quae si utique Artabani fuisset mens melius novam procedere periodum optime notat Wesselingius, eum fere in modum: οὔκων ἀμφοτέροισι χωρήσει, ἀλλ' ἤν: *ergo neutrubi succedet*, *sed si* etc. Sed refragantur libri scripti, a quibus in ipsa vocula ἀμφοτέρῃ multum quamvis fluctuantibus omnino standum censeo. Nec multum proficiemus, e Sancrofti codice et Aldina recipientes ἐχώρησαν; nec magis placet Schweighaeuseri sententia, qui formulam οὔκουν ut alias ita hic quoque in interrogatione accipi vult, sed ita, ut interrogatio idem valeat atque sententia affirmative expressa cum praecedente particula conditionali εἰ, ut IV, 118. Itaque h. l. perinde esse ait ac si dixisset Artabanus: εἰ ὦν οὐκ ἀμφοτέρῃ (i. e. κατ' ἀμφότερα) σφι ἐχώρησε sive χωρήσει. Mihi, ut dixi, praeplacet altera interpretatio. Larcherus cum Coraë in vulgata, quam exhibuimus, acquiescens, ita Gallice reddidit: *mais supposons, qu'ils ne réussissent pas à nous battre sur terre et sur mer à la fois.* Lange interpretatur: *Doch es soll ihnen nicht an beyden Orten glücken;* Herodoti mentem vix assecutus.

§. 3.

σοφίῃ οἰκηΐῃ] Sententia loci haec est: equidem haec non *peculiari quâdam sapientia*, quâ equidem prae ceteris gaudeo, coniicio, sed ex iis, quae ante accidisse video, si quidem *experientiâ* homines talia edoceri solent. Ubi respiciuntur verba

„τὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλί-
„γου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
„ξας Βόσπορον τὸν Θρηΐκιον, γεφυρώσας δὲ πο-
„ταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας, τότε παντοῖοι
„ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πό-
„ρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων
9 „τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύ-
„ραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώ-
„μῃ, μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρή-
10 „γματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινὸν, ἐπ' ἀν-
„δρί γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα γεγενῆ-

---

extremo capite nono posita: *ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι*. Voculam *ταῦτα*, libris plerisque sic iubentibus ante *συμβάλλομαι*, cui vulgo postponi solebat, collocavi cum Gaisf. et Matthiae, qui in proxime sequentibus orationem sic procedere monet: *οὐδεμίῃ σοφίῃ οἰκηΐῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου* (vel *ἐκείνῳ*) *οἷόν κοτε ἡμέας κ. τ. λ.* Itaque delevimus exclamationis signum a Gaisf. illatum.

ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν] i. e. *sed quae tandem nos propemodum afflixit calamitas.* De locutione *ὀλίγου ἐδέησε* vide sis Viger. de idiot. pag. 204 seq., ne plura. Verbi *καταλαβεῖν* usum attigi ad III, 42. Pro *πατὴρ σὸς* Bekker. edidit *πατὴρ ὁ σὸς*, plane ut VII, 8 §. 2. In seqq. ad verba *παντοῖοι ἐγένοντο* cf. nott. ad III, 124. De Histiaeo Milesio, qui pontem solvi dissuaserat, vid. IV, 137.

μηδὲ ἠντιώθη] Mediceus, Florentinus, alii: *ἠναντιώθη*, quod etiam Matth. retinuit. Bekkerus exhibuit *ἀντιώθη*. Equidem cum Schweighaeus. et Gaisf. ex aliis libris dedi *ἠντιώθη*, quamquam verbum *ἐναντιοῦσθαι* et mox et VII, 49 fin. inveniatur. Schweighaeusero vulgata *ἠναντιώθη* orta videtur e mixtis inter se duabus lectionibus *ἀντιώθη* et *ἠντιώθη*.

διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα] i. e. *de Persarum rebus s. imperio actum foret.* Non aliter *διαπέπρακται* in Plutarch. Fab. 5. Agesil. 22. Syll. 29 coll. Abresch. et Blomfield. ad Aeschyl. Pers. 358 s. 265. Simplex *πέπρακται* apud Herodot. IX, 111 coll. Aristoph. Eqq. 1248. — In seqq. ad locutionem *γίνεσθαι ἐπί τινι*, quae de rebus adhibetur, quae in alicuius sunt potestate s. alicuius arbitrio permissae sunt, consul. Fischer. ad Weller. III, pag. 235. Viger. p. 228, 617, ne plura. Herod. VII, 52.

„σθαι. Σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοι- 4.
„οῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης· ἀλλ'
11 „ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυ-
„σον· αὖτις δὲ, ὅταν τοι δοκέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ
12 „σεωυτοῦ, προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα.
„τὸ γὰρ εὖ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εὑρίσκω
„ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θέλει, βεβούλευ-

---

§. 4.

Σὺ ὦν μὴ βούλευ] *βούλευ* e Parisino cod. dedit Gaisf., quem cum Bekkero secutus sum. Sic mox *πείθευ*, cuius loco libri quidam *πείθεο*. Hoc loco *βουλεύου* proferunt libri scripti plerique; unde *βούλεο* e Wesselingii coniectura Larchero probata ediderat Schaeferus, *βουλεύεο* Matthiae. — In seqq. cum Gaisf., Matthiae et Bekker. reduxi *σύλλογον τόνδε* pro *σύλλογον τῶνδε*. Quod vero mox idem Gaisf. rescripsit *αὖτίς τε*, pro eo malui equidem cum Schaef., Bekk. et Matth. retinere *δὲ*, et ipsum libris quibusdam allatum atque conveniens antecedentibus *νῦν μέν*. Ad locutionem *ἐπὶ σεωυτοῦ* conf. citata ad §. 1.

εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θέλει] „Recte Eustath. in Il. II p. 131, 39 s. 173, 35 *οὐκ*, ait, *ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀεὶ κριτέον τὰ καλὰ εἴτε καὶ φαῦλα*, suumque illud dictum ex sententia firmat Herodoti." *Valck.* de ea sententia, quâ vulgo perverse iudicamus ab eventu, citans Demosthen. p. 5 [p. 12, 16 R.] contr. Aristocrat. p. 421 [p. 658, 2]. Thucyd. I, 120. Ad verbum *θέλει* conf. notata ad I, 74. In proxime seqq. cum recentt. edd. bis revocavi *ἧσσον*, cuius loco Schaeferus invitis libris exhibuerat *ἕσσον*. Vid. nott. ad V, 72. Quod ad argumentum loci, nemo non intelligit, quantum haec verba valeant ad Herodoti sententiam de rerum omnium ordine summaque omnium rerum et divinarum et humanarum moderatione rite constituendam. Cuius scriptoris hoc eximium est ac peculiare, quod, quaecunque in rerum natura accidant ad summum numen eiusque vim per omnia sparsam omnia moderantem, omnia superantem referat indeque faciat suspensa, pium maxime animum in hisce declarans. Conf. Dahlmann. in Herod. p. 177 et Hoffmeister. in libro, qui inscribitur: sittlich-relig. Lebensansicht d. Herodot. pag. 43, qui illud quoque hic attendi iubet, quod sapiens et prudens mentis deliberatio corporis ac naturae facultatibus rudibus animoque carentibus praedicatur superior. Sed propius huc spectare arbitror, quae ad III, 108 pag. 198 annotata leguntur. Id unum in clausula addam: Persam ita loquentem

„ται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἕσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύ-
„χης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἴ
„οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὕρημα εὕρηκε, ἧσσον δὲ οὐ-
13 „δέν οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα
5. „ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι,

---

hic ab Herodoto induci, ut Graecum hominem illa aetate locutum esse par fuerit; unde credibile fit, quae ipsius scriptoris et Graecorum illius aevi fuerit de his rebus sententia, eam Persae viri ore hic enuntiari. Tu vid. V, 4. 24 ibiq. nott. coll. nott. ad III, 80. 82. VII, 53. Ad locutionem εὕρημα εὕρηκε de lucro *insperato*, *praeter spem oblato*, conf. allata ad VIII, 109.

§. 5.

Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κ. τ. λ.] Attigit Stobaeus 22, 46 (T. I p. 424 Gaisf.). Herodoteum locum ante oculos fuisse Horatio in iis, quae leguntur in Carm. II, 10, 9 seqq. statuit Matthiae, Vermischte Schriften pag. 78 seq. Equidem hoc minime tam certo pronuntiarim. Namque Horatii verba ita sonant: „Saepius ventis agitatur ingens Pinus et celsae graviore casu Decidunt turres, feriuntque summos Fulmina montes.“ Ad quem locum similes veterum sententias quasdam attulit Mitscherlich.

οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι] Reinersius Var. Lect. II, 3, bene explicuit: *non sinunt ultra adparere, efferri, ostentari se*, quippe ἀφανισθέντα et in nihilum redacta. Namque, notante Schweighaeusero, verbo φαντάζεσθαι, quod nonnumquam simpliciter valet *conspici*, *adparere* (ut apud Euripid. Phoeniss. 93. Herod. IV, 124, ubi synonyma sunt ἀφανισθῆναι et οὐ φαντάζεσθαι coll. VII, 15), hoc loco amplius quid dici facile intelligitur, haud incommode a Valla ita expressum: *nec sinit insolescere*. Scilicet (sunt ipsa Schweigh. verba), quemadmodum φαντασία non modo *speciem*, *visum*, *adspectum* [conf. Ernest. Clav. Cicer. s. v. *visum* ibique Cicer. De nat. deor. I, 5], sed subinde et sigillatim *maiorem quandam et insigniorem speciem* significat (vid. Lex. Polyb. p. 645), sic verbum φαντάζεσθαι h. l. denotat *insignem aliquam prae se speciem ferre atque ostentare*. Conf. H. Stephan. Thes. IV p. 37 A. Ad hanc *ostentationis* significationem verbum φαντάζεσθαι h. l. recte retulit Coraës ad Heliodor. Aethiopp. VII, 10 pag. 233, oblocutus Larchero, qui illud ad priorem significationem deflexerat, cum tamen significet: *non sinit ostentare*. Monuit Creuzer. ad Plotin. de pulcritud. pag. 136, ubi de hoc loco Herodoteo praeterea consuli vult Gatacker. ad

„τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰ-
„κήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα
„ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέ- 80
14 „χοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολ-

Marc. Antonin. I, 10 p. 8 coll. Athen. XI, 39 p. 240. Schwgh. s. p. 470 D., ubi κυμαίνει τὸ δέπας φανταζόμενος.

τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει] Wesselingius cum Reiners. Varr. Lectt. III, 5 horum verborum vim ita Latine exprimi vult: *minora ipsum nihil angunt.* Quo rectius Schweighaeuserus verbum κνίζειν non tam *angere* exponit, quam *pungere*, *mordere*, *irritare*, conferens VI, 62 (ubi vid. nott.) et VII, 12, ubi eadem, quae h. l., obtinet notio. Quum enim mox Deus *invidere* dicatur arrogantibus, verba οὐδέν μιν κνίζει, ut idem bene annotat Schweighaeuserus, significant: *invidiam illius non movent*, *vindictam eiusdem in se non vertunt*, quandoquidem minora sunt, neque supra ipsorum naturam sese attollere audent. *Cr.* de verbo κνίζειν hic praeterea conferri vult Ilgen: ad Hermesianact. in Opuscc. philoll. I pag. 295.

τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα] Articulum τὰ, quem ante βέλεα (de qua voce conf. nott. ad IV, 79) omiserant Schaefer. et Matth., equidem cum Schweigh., Gaisf. et Bekker. ob meliorum librorum auctoritatem retinui. τὰ τοιαῦτα (*eiusmodi arbores*) cum vi quadam dici, ut intelligantur τὰ μέγιστα, nemo non sentit. Ad verbum ἀποσκήπτειν de fulminibus, quae feriunt, dictum commode citant Sophocl. Trach. 1103, ubi ἐγκατασκήπτειν βέλος. Tu vid. I, 105 ibiq. nott. IV, 79 et conf. κατασκήπτειν VII, 134—137. VIII, 65. Pausan. III, 12 §. 6. Namque ad alia quoque dein transfertur vocabuli huius vis ac potestas.

φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν] „*Qui superbos sequitur* ultor deus, solet τοὺς μεγαληγορήσαντας, ὡς πλεῖον φρονοῦντας, ταπεινῶσαι, ut loquitur Xenoph. Anab. VI, 1 §. 18 vid. Aeschyl. Pers. 829." *Valcken.* Ad Aeschyli hunc locum (vs. 832) Blomf. in Glossar. simillimam Euripidis sententiam excitat in Heracl. 388. Coniuncta sunt talia cum Herodoti sententia de deorum invidia, cuius mox iniicitur mentio, de qua vid. nott. ad I, 32. III, 40 coll. Hoffmeister. l. l. p. 29. Namque, ut ait Iaeger. Disputt. Herodd. pag. 41, vitae humanae ex Herodoti mente certa destinata est conditio et felicitatis quidam modus, quo humana distant a divinis. Quam rerum humanarum sortem deus tuens atque servans, reprimit hominum conatus ultra modum sese efferendi. Hinc illa deo-

„λος ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε. ἐπεὰν „σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, „δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν· οὐ γὰρ ἐᾷ φρο-
6. 15„νέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. Ἐπειχθῆναι 514
„μέν νυν πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζη- 86
„μίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν „ἔνεστι ἀγαθὰ, ' εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶναι, „ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ ταῦ-
7. 16„τα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ Γω-

---

rum dicitur invidia, de qua l. l. egi; quibus nunc velim addi, quae olim bene disputavit C. I. Besenbeck. in Diss. „de invidia et malevolentia τοῦ θείου ad locum Herodoti I, 32" Erlang. 1787. 4 pag. 9. Ita enim ille Herodoti sententiam exponit: „non decet homines suâ fortunâ nimis se efferre; summa, quâ nulla maior cogitari potest, hominis felicitas fragilis est atque caduca; qui se mortalis summum felicitatis apicem adsecutum esse arbitratur itaque secum agi existimat, ut nihil nec curet amplius nec timeat, facile deorum, superbis hominibus iratorum, vindictam experitur, faterique cogitur, miseram esse atque aerumnosam vitam humanam calamitatisque plenam." Ipsum verbum κολούειν hac *decurtandi* i. e. *imminuendi* significatione idem adhibuit Aeschylus in Pers. 1036 Blomfield., quem vid. in Glossar. ad l. l.

κατὰ τοιόνδε] Duo codd. inserunt articulum τό. Sed vid. IV, 48. 50. — In seqq. βροντὴν Larcherus accipi vult: *l'esprit de vertige et d'aveuglement*, ἐμβροντησία. Equidem non video, cur a primitiva vocis notione recedam. — Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi μέγα ὁ θεὸς ἄλλον, ubi vulgo ἄλλον μέγα ὁ θεός.

§. 6.

Ἐπειχθῆναι μέν νυν κ. τ. λ.] Attendi iubet ad eiusmodi sententias Hoffmeister. l. l. p. 43, quippe in quibus insit egregiae prudentiae humanae notio, quae vel in eo eluceat, quod commendetur cunctatio. — Ad vocem σφάλματα conf. VII, 6.

εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν] Sententia plana, verborum structura paulo impeditior, eum fere in modum expedienda: *quae* (*bona* scil.) *si statim quidem nulla videantur esse, temporis tamen decursu quis inveniet* (scil. bona esse). Particulam ἀλλὰ (*saltem*, *tamen*), praecedente εἰ μὴ, attigi ad III, 72 coll. VII, 11. De locutione ἀνὰ χρόνον vid. I, 173. V, 27 ibique nott. VII, 153.

„βρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκού-
17 „ειν. Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βα- „σιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέ- „εις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω „γένηται. διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο

---

§. 7.

παῦσαι λέγων λόγους ματαίους] „λόγους ματαίους dicit non modo *vanos* et *temere iactatos sermones*, sed et *iniuriosos*, sicut cap. 15 et III, 120 [ubi vid. nott.] VI, 68.“ *Schweigh.* Ad locutionem φλαύρως ἀκούειν (*male audire*) conf. allata ad VI, 94. Attigit quoque Blomfield. in Gloss. ad Aeschyl. Pers. 222. De verbi διαβάλλειν significatione vid. nott. ad V,35.

ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι] βασιλέα et h. l. et §. 8 exhibui pro βασιλῆα. De structura verbi ἐπαίρειν cum infinitivo Larcherus confert Euripid. Suppl. 581, ubi infinitivo praeponitur ὥστε, coll. Hippol. 1327. (1337 Br.). Ad *excitandi, commovendi* notionem, quae in verbo ἐπαίρειν inest, idem confert Aristoph. Nubb. 42, ubi ἐπῆρε, quod glossa vetus interpretatur ἀνέπεισεν, παρεκίνησε, κατέπεισε.

αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν] i. e. *eamque ipsam ob causam* (ut scil. ad bellum Graecis inferendum commoveas regem) *omne studium expromere mihi videris.* Bene Lange, vernaculus Herodoti interpres: „*Denn dadurch, dass du die Hellenen verleumdest, reizest du den König zum Krieg, und darum scheinst du mir eben allen Eifer dran zu setzen.* In cod. Florent. invenitur ἐκτίνειν pro ἐκτείνειν. Sed vulgatum recte tuetur Schaef. Appar. Demosth. T. V p. 625 (ad Demosthen. p. 1398, 21 R.) coll. Addend. pag. 760, ubi plura profert exempla.

μή νυν οὕτω γένηται] Idem Lange: „*Doch das muss nicht geschehen.*“ Latine reddas: *Ne igitur sic unquam fiat.* Ubi particulam μὴ excipit coniunctivus loco imperativi positus. Nam praestat ita locum interpretari quam ad eam rationem, de qua Matth. Gr. Gr. §. 517 pag. 987. Cuius coniunctivi vis proxime ad futurum accedere videtur, ut in Homerico illo Odyss. XVI, 437: οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ οὐδ' ἔσσεται οὐδὲ γένηται: de quo dixit G. Hermann. ad Viger. p. 906.

διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον] Excitant interpretes ad h. l. similes veterum sententias, Pindari Pyth. II fin. Isocratis De permutat. [cap. 9 §. 18] p. 313 E. coll. Dion. Chrysost. Or. XI pag. 185 ac praecipue Luciani de Calumn. non temer. cred. §. 6. 7. pag. 37 seqq.

18 „μέν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν
„γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κατηγορέων·
19 „ὁ δὲ ἀδικέει, ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκ-
„μάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι
„ἀδικέεται, διαβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νο-
8. 20 „μισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. Ἀλλ' εἰ δὴ
„δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύε-
„σθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἤθεσι τοῖσι
„Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
„λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
„μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν
21 „ὁκόσην τινὰ βούλεαι. καὶ ἢν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀ-
„ναβαίνῃ βασιλέϊ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ
„παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἢν δὲ τῇ ἐγὼ
„προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δέ σφι

Tom VIII ed. Bipont. — In seqq. verba οὐ παρεόντος κατηγορέων valent *dum absentem accusat, criminatur.* Aliquot codd. παρέοντι.

ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου] i. e. *ei, qui a sermone* (criminatione) *absens est, in hisce iniuria fit* (duplici) *hoc modo* (τάδε), *ut et ab altero accusetur et ab altero malus esse putetur.* Sequitur participium, ubi ob praegressum τάδε exspectabas ὥστε vel simile quid. Cf. Matth. Gr. Gr. pag. 1093.

§. 8.

ἐν ἤθεσι τοῖσι Περσέων] i. e. *in Persarum sedibus.* Satis notum, apud Ionicos scriptores ἤθεα *certas* dici *sedes, fixa domicilia.* Plura G. I. Bekker. in Specim. Philostrat. pag. 30 seqq. Quae continuo subiiciuntur: ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, malim *accipere; nostrûm vero utroque liberos suos periclitante s.* belli vicibus periculisque obiiciente, exponente. Attigi verbum παραβάλλεσθαι ad Plutarch. Philopoem. p. 52. Add. Wyttenbach. ad Selectt. Historicc. pag. 351.

καὶ ἢν μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βασιλέϊ τὰ πρήγματα] i. e. *si res ita, ut ais, regi successerit.* Ubi videtur ἀναβαίνειν idem fere sonare atque ἀποβαίνειν, quod de rebus, *quae eveniunt eventumque habent*, usurpari novimus. Nec valde recedit ἀναχωρεῖν, de quo dixi ad VII, 4. — De imperativi forma κτεινέσθων, Atticis scriptoribus vulgo tributa, ex Ionicis atque Doricis scriptoribus plura ad h. l. collegit exempla Valckenaer. Tu vid. Matth. Gr. Gr. pag. 375.

οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων] In mentem venit ταὐτά: *eadem*

22 „καὶ σὺ, ἢν ἀπονοστήσῃς. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στράτευμα „ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τινά φημι „τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα „τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ „ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἤ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναί-„ων, ἤ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ „πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας ἀνα-„γινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.“

11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε· „Ἀρτάβανε, πατρὸς εἷς τοῦ „ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μι-
21 „σθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καί τοι ταύτην τὴν „ἀτιμίην προστίθημι, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, 24
„μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, αὐ- 515

qua primum quidem rex ad iram provocatur,

---

patiantur tui liberi. Verbum ὑποδύνειν in seqq. valet *inire, subire, in se recipere.* Conf. IV, 120. VII, 134 fin. Ad αὐτοῦ τῇδε conf. citata ad I, 189. IV, 135. VII, 141.

ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον] i. e. *dilaniatum, dilaceratum* ab avibus carnivoris canibusque, ut apud Aristoph. Av. 338. 354. Pausan. II, 34 §. 7; quae attulit Valcken., de Latinis quoque monens, qui *differre* dicunt, ut Horat. Ep. V, 99. Plaut. Curcul. IV, 4, 20. Ad ipsum omen maxime durum Wesseling. confert Virgil. Aen. IX, 485 ibique De la Cerda.

γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα] Participium γνόντα non ad Mardonium sed ad antecedens τινα referri observat Larcherus. Aliter Schweighaeuserus, ita Latine haec exprimens: *ubi cognovit,* atque Lange: *und dann wirst du erkannt haben.* Verbum ἀναγινώσκεις ex h. l. citans Eustath. ad Il. pag. 957, 56 s. 938, 19 interpretatur ἀναπείθεις. Tu vid. I, 68 ibique nott.

Cap. XI.

ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν] Articulus τοῦ ante infinitivum omittitur ut h. l. ita infra: ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν προκέεται ἀγών. Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1065. — Ad voces ἐπέων ματαίων conf. nott. ad VII, 10 §. 7.

μήτε συστρατεύεσθαι] Eustathius haec citans ad Il. pag. 733, 31 s. 626, 30 affert στρατεύεσθαι. De Part. μήτε — τε

„τοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ „σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην „ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ „Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ „Καμβύσεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, „μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος,

---

structura conf. allata ad VI, 1 et de locutione ἐπιτελέα ποιεῖν citata ad III, 16.

μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος] Plane sic I, 209, ubi in Ἀρσάμεος libri conspirant. Sequitur hoc in loco τοῦ Ἀριαράμνεω, quod Schweigh., Gaisf. et Matth. librorum quorundam ex auctoritate dederunt, cum olim vulgo esset Ἄρμνεω, Medicei, Florentini aliorumque codd. auctoritate firmatum, atque in marg. Stephan. Ἀριαράμνεω. Quod deinceps legitur τοῦ Τεΐσπεος, ita in omnibus exstat codd., nisi quod duo cum Valla exhibent τίσπεος. Sequitur τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω; post quas voces quae in Mediceo, Florentino (ubi mendose τοῦ τε ἴσπεος) aliisque iterantur verba τοῦ Τεΐσπεος, ignorat Sancrofti liber cum aliis. Ac reperitur in ora codicis Medicei, teste Gronovio, haec Xerxis genealogia: Ἀχαιμένης, Τεΐσπης, Καμβύσης, Κῦρος, Τεΐσπης, Ἄρμνης, Ἀρσαμένης, Ὑστάσπης, Δαρεῖος, Ξέρξης. Galeus stemma regum Persarum usque ad Xerxem descripserat eum in modum: *Achaemenes*, *Cambyses I*, *Cyrus I.* Cyrum I excipiunt *Cambyses II* et *Teispes*; illum *Cyrus II* et *Cambyses III*, hunc *Ariamnes*, *Arsames*, *Hystaspes*, *Darius*, *Xerxes*. Bellanger. in not. apud Larcher. ante τοῦ Κύρου apud Herodotum excidisse putat μηδὲ, quo sibi congruant: μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου — μ η δ ὲ τοῦ Κύρου: *que je ne sois pas fils de Darius, qui fut fils d' Hystaspes* etc. *ni un des descendans de Cyrus*, qui fut fils de Cambyses etc. In quam eandem sententiam inciderat Salmasius Exercitt. Plinn. pag. 833. At recte, si quid video, obloquitur Larcherus, *Cyrum* Cambysis patrem ac Teispis nepotem cum altero Cyro, Cambysis filio Persicique regni conditore confundi iudicans. Idem inde stemma exhibet ab ea, quae apud Aeschylum traditur Pers. 762 stirpe valde diversum, sed cum eo, quod ex Galeo modo exhibuimus, prorsus conveniens, nisi quod post Achaemenem, gentis abavum, infert *Teispem*. Utut de hac genealogia statuis, id unum satis hinc apparet, Darium eâdem quâ Cyrum Cambysemque stirpe oriundum ad unam eandemque Achaemeni-

„ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ
„καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ
„σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἳ
„Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην.
4 „οὔκων ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλ-
„λὰ ποιέειν ἢ παθέειν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε
„πάντα ὑπὸ Ἕλλησι, ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι
5 „γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. Κα-
„λὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη γίνε-
„ται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω,
„ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τούς γε καὶ Πέλοψ ὁ
„Φρὺξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέ-
„ψατο οὕτω, ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὤνθρωποι
„καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου
„καλέονται."

12 Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρό-

mox tamen, nocte insequente patrui ponde-

---

darum gentem referendum esse. Conf. nott. ad III, 80. 88. *Cr.* praeterea conferri vult Olymp. in Plat. Alcib. cp. 17 pag. 151.

ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι] Unus codex male ἕξομεν. Vid. VII, 171. VIII, 108. De particula ἀλλὰ vid. citata ad VII, 10 §. 6 et de verbo σταθμώσασθαι ea, quae attuli ad VII, 9 §, 2. Locutionem γίνεσθαι ὑπό τινι attigi ad III, 45. V, 30 fin. VII, 139.

καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη γίνεται] i. e. *pulcrum igitur erit, si nos, quas prius perpessi sumus iniurias, eas iam ultum eamus.* Ubi equidem sane exspectabam medium verbum τιμωρέεσθαι. Quae sequuntur verba: ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, per ironiam esse dicta recte monet Schweighaeuserus: *ut cognoscam nimirum, quod malum Tu mihi ominaris.*

ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος] De voce δοῦλος monui ad VII, 5. Ad reliqua conf. VII, 96 et IX, 116, quo loco iam sumus usi ad I, 4, ubi vid. nott. — Mox cum Gaisf. dedi ὤνθρωποι. Zonaras s. v. Ἐπώνυμος pag. 796 h. l. afferens exhibet οἱ ἄνθρωποι. De structura vocis ἐπώνυμος vidimus ad II, 112. Hoc loco vel καλέονται additum invenis. Conf. Demosthen. adv. Androt. Argum. pag. 588, 27. De locutione ἐπὶ τοσοῦτο vid. ad IV, 45. Add. IX, 65 fin. Eurip. Suppl. 87.

Cap. XII.

εὐφρόνη τε ἐγίνετο] εὐφρόνης voce, quâ hic utitur

rans argumenta, ita movetur, ut bello abstinendum censeat. Eadem nocte somnio, ne prius consilium mutet commonetur.

νη τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη, νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ
2 πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δέ οἱ αὖτις τούτων, κατύπνωσε. καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· „Μετὰ δὴ βουλεύεαι, ὦ „Πέρσα, στράτευμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προ„είπας ἁλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε ὦν μεταβου„λευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι

Noster pro *nocte*, videtur ille, ut bene suspicatur Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Prometh. 676 alludere ad eam vocis etymologiam, quâ noctem *εὐφρόνην* dici veteres grammatici (quos Blomfield. excitat) docebant *διὰ τὸ εὖ φρονεῖν*. Ex Herodot. conf. VII, 56. 188. IX, 37. 39. — Quod sequitur *ἔκνιζε* valet: *pupugit*, *momordit*, *irritavit*. Vid. nott. ad VII, 10 §. 5.

νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς] Schweighaeuserus, nisi ipsis verbis Herodoteis olim additum fuerit, subintelligi certe vult *ἑωυτῷ*, ut ea existat sententia: *noctu secum deliberans*, *consilium iniens*, quemadmodum haud infrequens apud Nostrum *λόγον ἑωυτῷ διδόναι* I, 209. II, 162. III, 25, alibi; nisi malis ita accipere: *nocti consilium*, *deliberationem permittens*, *tradens*. — Ad verba *εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι* conf. Aristophan. Eccles. 656. Herodot. I, 79 ibique nott. — Pro *τουτέων* dedi *τούτων*.

κατύπνωσε] i. e. *somno est sopitus*, *dedormiit*. Conf. IV, 8. VII, 4. 15. 16. 17.

ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα κ. τ. λ.] Structuram verbi *δοκεῖν* cum accusativo et infinitivo notavit Held. ad Plut. Timoleont. 8 pag. 353. Add. Herodot. I, 108 ibiq. nott. VII, 18. 19. Ad voces *μέγαν τε καὶ εὐειδέα* conf. nott. ad V, 12.

στράτευμα μὴ ἄγειν] Vocula *μὴ* male in quibusdam libris deest. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 534 not. 4, 2 p. 1047 et adde sis VII, 13. — Mox pro *Πέρσησι* (quod ex interpretamento fluxisse videtur) revocavi cum Schweigh. et Gaisf. *Πέρσας*, quod libri scripti, uno excepto Sancrofti codice, ferebant. Sensus est: *edixisti* (Persis), *ut Persae colligerent exercitum*. Ad argumentum loci Wesseling. confert Aeschyl. Pers. 93, qui *δολόμητιν ἀπάταν θεοῦ* vocat, quâ Xerxes per somnium impulsus post fluctuationes in bellum ruerit.

οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα] „*Neque adest*, *qui tibi*

3„πάρα. Ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο ποιέ-
„ειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἴ-
13 παντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης] ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγ„γνώμην μοι ἔχετε, ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύομαι.
2„φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὔ κω ἀνή„κω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῖνα ποιέειν, οὐδένα „χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς

Nihilo secius die post, proceribus 516 iterum convocatis, Artabani sententiam sibi iam probari significat.

---

sit assensurus, qui consilium, quod nunciiisti, sit probaturus.“ *Schweigh.* in Lex. Herod., ubi affert VI, 61. 140. IX, 41. Ad usum vocis ὁδῶν in seqq. conf. II, 20. 22.

Cap. XIII.

Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης] i. e. *ubi dies illuxit.* Conf. I, 190 et allata ad III, 135.

ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε] Ad ὁ δὲ conf. allata ad V, 120. Pro τοὺς καὶ πρότερον (ut Mediceus, Florentinus, alii exhibent) Aldina: τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον: *eosdem quos etiam antea*; eamque secuti sunt Schaefer. et Matth., ita ut hic locus pertineat ad eos, quales attigi in nota ad VII, 66. Sed recte Schweighaeus. et Gaisf. voces τοὺς αὐτοὺς quippe e scholio adscitas repudiarunt, probante Struv. Spec. I p. 25, qui tamen idem adiicit, posse aliquem eodem iure suspicari, oculos librarii a priore τοὺς ad posterius aberrantes omissionis causam praebuisse.

ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύομαι] „*Subitam et priori contrariam sententiam.* Tales ἀγχίστροφοι μεταβολαὶ Gregor. Nazianz. Or. XXVIII p. 473 B. ad Thucydidis exemplum II, 57.“ *Wesseling.*

φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὔ κω ἀνήκω] „*Nam et ego ad id prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni.*“ Ita Schweighaeuserus interpretatur. Tu cf. de verbo ἀνήκειν nott. ad V, 49. Valckenaerius φρενῶν ἐς τὰ πρῶτα idem esse ait atque ψυχῆς ἐς τὸ φρονιμώτατον, comparans Xenoph. Sympos. VIII §. 14 et Sophocl. fragm. apud Etymolog. s. v. νεῖκος. Quae sequuntur verba καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῖνα κ. τ. λ., cum Schweigh. sic reddere licet: *et qui ad istud faciendum me excitant, nullo tempore a me discedunt.* Pro μέντοι in proxime seqq. Bekkerus mavult μὲν δή, ut VII, 8 §. 3.

„Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
„ζεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀποῤῥίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα
2 „πρεσβύτερον ἢ χρεόν. νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρή-
„σομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένον
„μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοι
„ἔστε." Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρη-
14 κότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις
τὠυτὸ ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπι-
„στάν· „Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρ-
„σῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ
„ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ, ὡς παρ' οὐδε-
2 „νὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ' ἴσθι, ἤν περ μὴ αὐτίκα
„στρατηλατέῃς, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἀνασχήσειν· ὡς
„καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὔ-

Nocte altera idem somnium dormienti oblatum, multa minatur mala, nisi arma capessat.

παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε] i. e. *Mihi Artabani sententiam audienti statim iuvenilis animus exarsit* (quasi ebulliit). Conf. Matth. Gr. Gr. pag. 787, quem eundem ad comparativi *ἀεικέστερα* usum consul. pag. 854 §. 457. Ad verbum *ἀποῤῥίψαι* conf. I, 153 ibique nott. IV, 142. Pro *χρεὼν* cum Gaisf. e Florentino libro alioque dedi *χρεόν*. Vid. nott. ad V, 49.

ὡς ὦν μεταδεδογμένον] Reliqui hoc intactum, libris scriptis valde fluctuantibus. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 564. Quod sequitur *μὴ*, de eo dixi ad VII, 12. De verbo *προσκυνεῖν* vid. nott. ad II, 80. III, 86.

Cap. XIV.

αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον κ. τ. λ.] Respexit Eustathius ad Il. II p. 166, 7 s. 125, 41. Quae sequuntur, exhibui ita, ut Schweigh. et Gaisf., Florentinum secuti, dederant. Vulgo: *ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ*.

ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην] Vid. IV, 120 ibiq. nott. Ad verba *ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ* nott. ad III, 50. VII, 16 §. 3. VII, 57. 58. Pro *αὐτέων*, quod Bekker. retinuit, rescripsi *αὐτῶν*. Verbum *προσδόκα*, quod ante *ἀνασχήσειν* (de quo cf. V, 106) habet Aldina eamque secutus Schaeferus, scripti libri ignorant, quorum nonnulli etiam, quos Bekkerum secutum esse video, *ἀνασχήσει* dant pro *ἀνασχήσειν*. — Verba *ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς*, *cum maximam potentiam maximumque regnum adeptus sis*, attigi ad IV, 109. Add. Welcker. Prolegg. ad Theognid. pag. XCI.

„τω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσεαι.“ Ξέρ-
15 ξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Ξέρξης
2 τάδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἴπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα συμβουλίης· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον „μετέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ
3 „ὑπεθήκαο. οὔκων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν „βουλόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι „ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἐὸν ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆ-
4 „σαν οἴχεται. Εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων, καὶ „οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην „ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ σοὶ τὠυτὸ τοῦτο
5 „ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον. εὑρίσκω

Artabanus protinus arcessitus.

Cap. XV.

καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα] Deest in quibusdam libris praepositio *ἐπὶ*, quae si retineatur, melius omitti *καλέοντα*, ex interpretamento ortum, censet Valckenaerius, quum loci ea sit sententia: *mittit qui Artabanum ad se vocaret*, id ipsum autem simplici exprimatur locutione *πέμπειν ἐπί τινα mittere ad aliquem arcessendum*, ut apud Thucyd. VI, 61, alibi. Equidem ut participio *καλέοντα* nos carere posse minime negem, ita libris invitis illud minime eiecerim, ut qui Herodoti orationem hic illic copiosiorem atque abundantem probe norim. — Ad *μάταια ἔπεα* conf. citata ad VII, 10 §. 7 et ad *συμβουλίης* (quod, uno Saucrofti libro excepto, in quo exstat *συμβουλῆς*, reliqui codd. offerunt) nott. ad III, 1. Quod paulo infra exstat *ὑπεθήκαο* (*suasisti, auctor fuisti*), ad id conf. nott. ad I, 107. In seqq. verbum *φαντάζεσθαι* attigi in nott. ad VII, 10 §. 5.

συνέπαινον ἐὸν] Ita recte duobus e codd. nunc editum a Schweigh. et Gaisf., pro vulg. *συνεπαινέον*, quod tenuit Schaefer. Conf. III, 119. V, 20. 31. 32. — In seqq. ad locutionem *ἐν ἡδονῇ ἐστί* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1139. Herodot. IV, 139 ibique nott., ubi pro VIII, 160 legend. VII, 160. Add. VII, 101. — Quod paulo inferius legitur *ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον*, reddas licet: *eadem tibi quae mihi praecipiens*. Structuram verbi *ἵζεσθαι* cum praepositione *ἐς* attigi ad V, 12. Add. VII, 16.

„δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν „σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν 517
„ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυ-
16 „πνώσειας.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἴπας τάδε, ἐποίεε τὸ κελευόμενον.
1, 2 „Ἶσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρο„νέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· „τὰ σὲ καὶ ἀμφότερα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν „ὁμιλίαι σφάλλουσι· κατά περ τὴν πάντων χρησι-

---

Cap. XVI.

οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος] i. e. *primum eius dicto non paruit.* Nam Persis capitale fuit in sella regia consedisse, teste Curtio VIII, 4 §. 9 aliisque a Brissonio De reg. Perss. princip. I, 30 excitatis. Pro κελεύσματι plures codd. κελεύματι: de quo vid. nott. ad IV, 141. De dativo οἱ confer sis nott. ad I, 34 pag. 91. 926. Add. III, 14. 15. 53. 55. 74 init.

§. 1.

Ἶσον ἐκεῖνο — παρ' ἐμοὶ κέκριται] Citat Stobaeus 3, 68 (T. I p. 103 Gaisf.) et Eustath. ad Il. pag. 238, 19 sive 180, 34. Ad verba παρ' ἐμοὶ cf. II, 160 et ad ipsam sententiam Hesiod. Opp. et D. 291. 293. Graev. ad Cicer. pro Sext. 40: quae laudavit Valcken.

τὰ σὲ καὶ ἀμφότερα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίαι σφάλλουσι] Recte cepit Schweighaeus.: *quorum quum utrumque tibi insit, pravorum hominum colloquia in errorem te inducunt,* in ipsa verborum structura errans, si quidem proprie verba sic ordinanda censet: ὁμιλίαι ἀνθρ. κακ. σφάλλουσί σε περιήκοντα ταῦτα ἀμφότερα, cum ea potius sit illorum structura: ὁμιλίαι ἀνθρ. κακ. σφάλλουσι ταῦτα ἀμφότερα περιήκοντά σε, ita ut accusativus σὲ pendeat a περιήκοντα, quod ipsum coniunctum cum ταῦτα referatur ad σφάλλουσι. Ac verbum σφάλλειν activa notione idem valere quod Latinorum *fallere* apud Livium XXI, 36 observat Valckenaer. Ad sententiam loci recte afferunt Paul. ad I. Corinth. XXV, 33, ubi vid. Wetsten.

κατά περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν κ. τ. λ.] „Ad multitudinem transtulerunt oratores, natura sua maris instar tranquillam, demagogorum flabellis tanquam ventis procellosis facile concitandam. Herodotea

„μωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα φασὶ ἀνέ-
„μων ἐμπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἑωυτῆς
3 „χρῆσθαι. Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ το-
„σοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενέων
„Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυ-
„ούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὴν ψυ-
„χὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος· τοι-
„ουτέων προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερω-
4 „τέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναίρεο. Νῦν ὦν, 2.
„ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῄς τοι, μετιέντι
„τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον, θεοῦ
5 „τινος πομπῇ, οὐκ ἐῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον.

---

eorumque similia I. Fr. Gronovius attulit ad Liv. XXVIII, 27. Conf Dio Chrys. III pag. 44 C." *Valcken.* Schweighaeuserus praeterea conferri iubet Polyb. XI, 29, 9 ibiq. nott. Ad structuram verbi περιορᾶν conf. Matth. Gr. Gr. §. 553 not. 2 p. 1086.

οὐ τοσοῦτο ἔδακε λύπη] τοσοῦτο pro τοσοῦτον suppeditabat Florentinus. De verbo δάκνειν disserui ad Plutarch. Alcibiad. pag. 107. Ex eodem Florentino retinendum paulo inferius δίζησθαι, cuius loco vulgo cum Stobaeo X, 41 (T. I p. 294 Gaisf.) δίζεσθαι. At vid. nott. ad I, 94. Eundem Florentinum secutus cum Schweigh. et Gaisf. dedi τοιουτέων προκειμενέων γνωμέων, ubi libri scripti et editi admodum fluctuant. Idem exhibuit Bekker. addito articulo τῶν ante γνωμέων. Vulgo editur τουτέων προκ. γνωμέων, vel etiam τουτέων προκ. τῶν γνωμέων, quod habet Schaefer. — Pro τὴν σφαλερωτέρην tres codd. dant σφαλερωτάτην, quod ipsum defendi possit eo ex usu superlativi, quem in nott. ad III, 119 attigi, coll. Euripid. Andromach. 6. Similis varietas, notante *Cr.* in Platon. Charmid. p. 159 C., ubi Heindorf. (p. 74) edidit κάλλιστον, Bekkerus vero κάλλιον, ut dudum voluerat Stephanus. In Herodoti loco nunc Stegerus dedit σφαλερωτάτην.

§. 2.

ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινος πομπῇ] Ad vocem πομπῇ conf. nott. ad III, 77. Quod sequitur ἐῶντα, merito e codd. revocatum pro ἐῶντος, si quidem ὄνειρον more Homerico tam in masculino quam in neutro adhibetur. Conf. VII, 15 (ubi etiam verbum ἐπιφοιτᾶν eodem pacto reperitur) 17. 18. Nec alio pertinet, quod VII,

„ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ
„τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά
6 „σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος
„ἐών. πεπλανῆσθαι αὗται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες
„τῶν ὀνειράτων, τά τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ 518
„τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ
3. 7 „τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι
„τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέ-

65, σίδηρον Noster dixit pro σίδηρος. Plura similia attulit Fischer. ad Weller. II p. 173. 174. — In seqq. voces ὦ παῖ, quae post θεῖα vulgo ponuntur, praeposui cum Schweigh. et Gaisf. ita iubente libro Florentino.

τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα] Minus recte, opinor, Valla: *quae adeuntia homines frustrantur.* Malim equidem: *quae homines adeuntia huc illuc vagantur* s. *quae circa homines circumvagantur.* Namque *errantia* sunt et *vaga somnia*, ut Statius ait in Theb. X, 106 a Wesseling. excitatus unâ cum Homer. Odyss. XIX, 561. Caeterum respexit Herodotea Eustathius ad Il. pag. 48. 28 s. 36, 33.

πεπλανῆσθαι αὗται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων] „Ita Reiskius. Vulg. αὐταί. Mox Reiskius περὶ τά τις. Contra Valckenaerius scribit περιπλανᾶσθαι pro πεπλανῆσθαι. Nihil mutandum videtur; repetatur tantum cogitatione ἐς ἀνθρώπους e praecedentibus." *Gaisf.* Larcherus Valckenaerianam emendationem praefert. Quod ad ipsum loci argumentum attinet, observat Miot, alter Gallus Herodoti interpres, saniorem hic enuntiari sententiam, vulgi superstitionibus superiorem, quae ipsa Herodoti aetate iam satis propagata fuisse videatur. Valckenaerius cum verbis τά τις ἡμέρης φροντίζει contendit Attii poetae verba apud Cicer. de Divinat. I, 22.

καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ χεῖρας] Apte huc contulit Valck. locutionem ἐν χερσὶ ἔχειν (I, 35. VII, 5. 47), quae idem prorsus sonat, et Latinorum *in manibus habere* (Cic. Tusc. V, 7) s. *in manibus esse* (Liv. IV, 57). Longe frequentius, eodem notante Valckenaerio, ἔχειν τι μετὰ χεῖρας valet: *rem animo cogitare*, *re quadam occupatum esse*, ut apud Thucydid. I, 138. Tu vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1171.

§. 3.

οἷον ἐγὼ διαιρέω] *quale ego esse statuo* interpretatur Lamb. Bos. Obss. critt. cap. 6, probante Wesseling. Eodem modo verbum διαιρεῖν VII, 47. 50. 103. Ad particulam ἄρα in

„χον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ
8 „δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ
„οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ
„οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀνα-
„παυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως
9 „ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐη-
„θείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δή κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαι-
„νόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει ἐμὲ ὁρῶν σὲ
10 „εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ
„μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει
„ἐπιφανῆναι, οὔτε ἣν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω,
„οὔτε ἣν τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη

---

proxime antecedd. conf. VII, 10 §. 8.

σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας] Haec verba cum Schwgh. ita reddidisset: *Tu recte rem omnem intellexisti dixistique*, rectius idem in Lexic. Herod. ita accipienda esse censet: *Tu recte omnem rem brevibus verbis complexus es.* Supra III, 82: ἑνὶ ἔπεϊ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν. — Pro vulg. φανήσεται, quod tenuerunt Schaefer. et Matth., ex optimo Florentino nunc editum φανήτω.

ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν] Ita cum recentt. edd. reposui e Schaeferi emendatione ad Gregor. Corinth. p. 102. Conf. Herod. IV, 118. V, 94 ibique allata. Vulgo ἢ οὐκὶ τὴν ἐμήν.

εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι] Werfer in Actt. phill. Monacc. I, p. 236 ἄλλως mutatum vult in ἄλλοις: *si quidem etiam aliis* (non tibi soli) *apparere velit.* Quod speciosum quidem videtur, neque vero necessarium, modo subintelligas ἐμοὶ φανῆναι, auctore Schweighaeusero. Itaque is loci sensus: „*si quidem illud omnino* (mihi) *apparere velit.*“ — Ad verba ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται in seqq. confer allata ad VII, 14. Quae autem de huius loci, quem equidem Gaisfordium plane secutus exhibui, lectione constituenda profert Stegerus, ea merito explosit censor Lipsiensis (Ergänz. Blätt. 1833 p. 45).

σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο] Schweighaeuserus de suo ediderat, probante Miot: εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσει τοῦτο, maiori distinctione ante has voces posita. Qui idem paulo inferius ad verba: ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ, quae bene sic refinxit Schaeferus, satis forte fuisse censet ἀλλ' εἰ δεῖ ἐμέ. Bekker. de suo dedit ἀλλ' ἢ δεῖ ἐμὲ κ. τ. λ. Equidem utroque loco vulgatam retinui. Ad formam δεδόκηται conf. Matth. Gr. Gr. pag. 447. — Pro τουτέων dedi τούτων.

„μαθητέον ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσειέ γε συνε-
11 „χέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι
„οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὐτὸ πα-
„ρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυ-
„πνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων, φα-
„νήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ παρεούσῃ
17 „γνώμῃ χρήσομαι." Τοσαῦτα εἴπας Ἀρτάβανος, ἐλ-
πίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τὸ
2 κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἱζό-
μενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖ-
τον ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον
τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρτα-
3 βάνου, εἶπε τάδε· „Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος εἷς ὁ ἀπο-
„σπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
„ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπει-
„τα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νῦν καταπροΐξεαι ἀπο-
„τρέπων τὸ χρεὸν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνη-
18 „κουστέοντα παθέειν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται." Ταῦ-
τά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν

inque lecto regio collocatus, eodem illo phantasmate terretur.

Igitur quod Dii expeditionem viderentur im-

Cap. XVII.

ἐλπίζων — λέγοντα οὐδὲν] i. e. „*sperans se probaturum nullius momenti esse, quae Xerxes dixerat.*" Sic recte haec cepit Schweighaeuserus. Ad locutionem *οὐδὲν λέγειν* conf. III, 36 et ad structuram verbi *ἵζεσθαι* cum praepositione *εἰς* vid. nott. ad V, 12. Vocem *κοῖτον* attigi ad I, 9.

ὑπερστὰν] Citat Eustath. ad Iliad. pag. 167, 15 s. 126, 33, ubi etiam exhibet *Ἀρταβάζου* pro *Ἀρταβάνου*. Tu conf. Locell. ad Xenoph. Ephes. pag. 195. Supra VII, 14 *ἐπιστὰν* coll. VII, 12. Dorvill. ad Charit. p. 329. Nam utrumque de adparentibus in somno dicitur. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi *ἆρα σὺ δὴ κεῖνος*, ubi vulgo abest vocula *ἆρα*, quam vel Matth. cum Bekker. omisit. Verbum *ἀποσπεύδειν* *dissuadendi* notione obvium VI, 109. VII, 18 (ubi etiam contrarium *ἐπισπεύδειν*) VII, 109 etc.

καταπροΐξεαι] Vid. nott. ad III, 36. V, 105. Pro *χρεὼν* dedi *χρεόν*. Vid. nott. ad V, 49. Excitat Herodotea Eustathius ad Il. pag. 166, 8 s. 125, 42.

Cap. XVIII.

Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος κ. τ. λ.] Structuram verbi *δοκεῖν* attigi ad V, 12, *τὸ ὄνει-*

καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς
2 ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα, ἀνθρώσκει,
καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυ- 61
πνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
3 „Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
„λά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, 65
4 „οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν. ἐπιστά-

perare, Xerxes, Artabano iam 519 assentiente, ut bellum appareret, suis edicit.

ρον cum recentt. edd. exhibui auctoritate libri Florentini. Vid. nott. ad VII, 16. — Mox nunc recte editum σιδηρίοισι, si quidem τὰ σιδήρια, bene notante Wessel., sunt *ferramenta*, ut III, 29. IX, 36. Plat. Gorg. pag. 300. Quibus addi vult Valck. Polluc. VII, 125 (ubi σιδήρια λιθουργικὰ et τοιχωρύχων σιδήριον) coll. Suid. s. v. III p. 112.

καὶ ὃς ἀμβώσας μέγα ἀνθρώσκει] Ad voces καὶ ὃς consul. Matth. Gr. Gr. pag. 907. Formam ἀμβώσας attigi ad III, 14. Cui verbo quod additur μέγα (i. e. *altâ voce exclamans*), praepositionis ἀνὰ vis, quâ alias verbi augetur significatio, nulla fere esse videtur, observante Fischer. ad Weller. III pag. 164. Nec tamen talia apud Herodotum valde urgeri velim. Mox vulgo ἀναθρώσκει (*exsilit*, *prosilit*) idque etiam tenuit Matthiae cum Bekkero. Equidem cum Schaefero exhibui ἀνθρώσκει, quam formam priscam Florentinus liber aliusque suggerebat. Ut enim taceam ἀμβώσας, ἀμπαύομαι, ἀμβολάδην (IV, 181), alia id genus; vel maxime huc facit ἀντέλλειν II, 142 coll. Aeschyl. Pers. 168 Blomf. (ubi ἀντρέψῃ) Aristoph. Ach. 766. Nubb. 752. Plura Fischer. ad Weller. I p. 69 et Blomfield. ad Aeschyl. S. c. Th. 740 pag. 69 Lips. — Ad διεξῆλθε ἀπηγεόμενος cf. nott. ad VI, 30.

οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα κ. τ. λ.] Affert Stobaeus 10, 35 (T. I p. 293 Gaisf.). Mox ἡσσόνων cum Matthiae revocavi pro ἑσσόνων. Vid. nott. ad V, 72. Ad ipsam sententiam Valcken. affert simile Thucydidis dictum II, 89.

τῇ ἡλικίῃ εἴκειν] „Longe aliter est accipiendum atque V, 19; hic Artabanus fratris filium Regem τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, *prorsus morem gerere* nolebat *iuvenilis aetatis cupiditati*, quâ coecatus amplificare desiderabat imperium; hoc obscurius indicatum voluisse sequentia monstrant ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν. εἴκειν in talibus notat *animi concitati motibus* velut imperiosis dominis morigerum *cedere*. Homer. Il. XXIV, 42 ibiq. Eustath. Euripid. Helen. 79." *Valcken.* Add. notata ad Herod. III, 36 init. — In interpunctione eorum, quae conti-

„μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνη„μένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς „ἔπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν „Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ „Σκύθας· ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρε„μίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώ-
5 „πων. Ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ „Ἕλληνας, ὡς ἔοικε, φθορή τις καταλαμβάνει θεή„λατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώ-
6 „μην μετατίθεμαι. Σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ

---

nuo leguntur apud Herodotum, nos Gaisfordium secuti maiorem distinctionem post εἴκειν retinuimus a Matthiae mutatam in minorem.

τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρηξε] Vid. I, 214 de formula ὡς ἔπρηξε malam in partem hîc accipienda, III, 25. V, 78. VI, 44 coll. VIII, 129. In proxime seqq. e Florentino aliisque dedi cum recentt. edd. τὸν ἐπ' Αἰθιόπας τὸν Καμβύσεω, ubi vulgo τοῦ Καμβύσεω. Quos eosdem secutus paulo inferius delevi ὢν post ἐπιστάμενος codd. invitis vulgo insertum. De Cambysis expeditione adversus Aethiopes vid. III, 25 et de Darii in Scythas itinere IV, 1. 83 seqq.

ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι] Attigit Eustath. ad Il. pag. 201, 16 s. 152, 31. Wesselingius interpretatur Herodotea: *bellis supersedentem*, citans Herodot. I, 190, ubi narratur Cyrus οὐκ ἀτρεμίζων bella ex bellis ciere, et Philon. de Septen. pag. 1186 A. — In seqq. δαιμονίη ὁρμὴ est *divinus quidam instinctus s. impetus divinitus quasi immissus.* Aelianus N. A. XII, 7 dicit τοῦ θεοῦ τὴν ὁρμὴν, ubi nuperrimus editor bene memor fuit Herodotei loci. Nam olim perperam ibi legebatur ὀργήν.

φθορή τις καταλαμβάνει θεήλατος] i. e. *cepit eum pernicies quaedam divinitus iniecta s. immissa*, quae qualis fuerit, describitur ab Aeschylo in Pers. 102. Vox θεήλατος occurrit apud Aeschyl. Agamemn. 1268 (1183 Both.), ubi Blomfield. bene eius sensum exposuit. Apud Herodot. I, 127 θεοβλαβής. Sunt autem haec dicta ex ea, quae Herodoti fuit, notione de fato omnia moderante et ita ab initio constituente, ut mutari retractarive nequeant. Namque *dei* nomen in talibus pro *fato* accipiendum. Tu cf. Hoffmeister. l. l. p. 13. — In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. revocavi ἐκ σέο, a Schaefer., Matth. et Bekk. mutatum in ἐκ σεῦ, duorum codd. auctoritate.

,,ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι
,,ἐκ σέο πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρα-
,,σκευήν· ποίεε δὲ οὕτω, ὅκως, τοῦ θεοῦ παραδι-
7 ,,δόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν." Τούτων λεχθέν-
των, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐ-
γένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρ-
σῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

Tertium Xerxis somnium. Eius interpretatio a magis facta, indeque nata Persarum spes.

19 Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα
τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκρι-
ναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύ-
2 σειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε.
ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ
δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· με-
τὰ δὲ, ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον
3 τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων,
Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς
τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην

ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδὲν] i. e. *ita iam age, ut, quum deus* (haec tibi) *permittat, nihil quod a te postulari* (s. proficisci) *possit desideretur.* Ubi pro olim vulg. ἐνδεήσῃ, nunc e pluribus codd. iure receptum ἐνδεήσει: de quo futuro conf. Valcken. ad Euripid. Phoeniss. 93 et citata ad V, 23 fin. Ad ipsam locutionem conf. III, 155: ἢν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ: *nisi tu desis*, ut bene vertit Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. pag. 228. Ad verba τοῦ θεοῦ παραδιδόντος conf. V, 67, ubi eadem locutio. — Mox edidi τούτων λεχθέντων, ubi vulgo τουτέων δέ λεχθέντων, quod vel Bekker. retinuit. De verbo ὑπερτίθεσθαι conf. nott. ad VII, 8 §. 2 et de verbo ἀποσπεύδειν nott. ad V, 17.

Cap. XIX.

φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν] i. e. *spectare, pertinere ad omnem terram.* De quo usu verbi φέρειν, plura monere haud opus. Ad verbi δοκεῖν usum conf VII, 12 et ad verba ὡρμημένῳ δὲ — στρατηλατέειν nott. ad VII, 4.

εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι] Schweighaeuserus: *studium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuerunt.* Possis quoque reddere ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι: *postquam haec rex edixit*; ut in simili locutione ἐπ' ἐξεργασμένοις IV, 164, quae

πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου.

20 Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε

Ingenti bellico apparatu per quadriennium

---

sonat: *re peracta.* Lange vernacule sic expressit: *und suchten mit allem Eifer dem Befehl nachzukommen.* — In seqq. ad verba αὐτὸς ἕκαστος cf. Matth. Gr. Gr. §. 468 pag. 868 et ad vocem ἐπάγερσιν nott. ad VII, 5. Recte autem ad huius loci argumentum observat Rennel. pag. 500 pro orientalium more sacris etiam Veteris Testamenti libris probato publicas maximi momenti res somniis decerni eorumque interpretibus. Conf. supra I, 107. 108. 110. Et quis in talibus plura requirat testimonia?

Cap. XX.

ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ] Herodoti calculos si subducemus, apparebit *undecimo* anno post Marathoniam pugnam Xerxem expeditionem in Graecos suscepisse; quod *decimo* post illam cladem anno accidisse scribit Thucydides I, 18 coll. Plat. De Legg. III pag. 698. C. Aristid. Schol. p. 221 Frommel. Thucydidem reiectâ Herodoti sententiâ, sequuntur Scaliger, alii, contra quos Alphen. in Commentt. Chronolog. ad Daniel. cap. 9 P. III cap. 3 (quem Duker. laudat ad Thucydid. l. l.) bene monuit, Thucydidis verba ita exponi posse, ut Herodoteam rationem minime impugnent. Addam, quae ad meliorem temporum notationem h. l. adscripsit Wesselingius: „Apparatum Darii ad novum in Graecos bellum triennalem signavit c. 1; adiungens quarto post Marathoniam pugnam [490 a. Chr. n.] anno [486 a. Chr. n.] Aegyptios descivisse; tum proximo [485 a. Chr. n.] ab eorum defectione Darium diem obiise supremum cap. 4, qui quintus utique a proelio Marathonio. Sequuntur pleni quatuor anni, a Xerxe in comparandis ad Graecum bellum rebus absumti: πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ *volvente* sive *procedente anno quinto*, rex Persa expeditionem ingreditur; delatusque Sardes [481 a Chr. n.] post iter longum interquiescit ac ibidem hiemem transigit c. 32, vere deinde ineunte [480 a. Chr. n.] Abydum proficiscitur c. 37. Unde consequens videtur, ut pro Herodoti rationibus rex *undecimo* post Marathoniam cladem anno in Europam moverit Graecosque. Certe Iuliani Imp. Or. I pag. 42 C. χρόνος ἐτῶν οὐκ ἐλάσσων δέκα, a Xerxe in belli apparatu insumtus nunquam procedet, nisi Darii quin-

καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνο- 1
2 μένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. Στόλων
γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐ-
γένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας
παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθι-
κὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μη- 5

instructo, Xerxes Susis proficiscitur [a. 481]. Maioribus copiis bellum nunquam antea esse gestum.

que anni auxilio veniant, ex doctissimorum virorum Petavii et Spanhemii censura." — Verbum παραρτέεσθαι haud infrequens apud Herodotum *parandi*, *instruendi* notione: VII, 142. VIII, 76. 81. IX, 29. 42.

πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ] Pro ἀνομένῳ in Sancrofti cod. ἀναισιμομένῳ, quod si in ἀναισιμουμένῳ commutetur, id quipem per linguae leges stare poterit, quamquam loci sententiae minus aptum, quum verbum ἀναισιμοῦσθαι in *rebus temporibusque absolutis* locum habeat (ut II, 31), bene docente Wesselingio, qui ἔτος ἀνόμενον recte interpretatur *annum volventem*, *procedentem*, *ad finem nondum devolutum*; nam huius ipsius anni 480 a. Chr. n. initio Xerxes Sardibus profectus est ad istam expeditionem. Reiskius minus recte, opinor, sic reddi voluerat Herodotea: *quinto autem anno exeunte.* Affert Wesselingius νέον ἤματος ἀνομένοιο *inchoante die*, apud Apollon. Rhod. II, 496. III, 1339 et ἤνετο τὸ ἔργον apud Herodotum I, 189. VIII, 71 in opere, quod continuo *procedit* et *porrigitur*, coll. Iliad. X, 251, ubi νὺξ ἀνύεται exponitur τελειοῦται. Ipsam priscam verbi formam ἄνω, quam in ἀνύω diduxere posterioris aetatis scriptores, attigi ad I, 189; tu add. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choeph. 786. Boeckh. nott. critt. ad Pindar. Olymp. VIII, 10, ubi nunc recte editur ἄνεται. Hinc apud Hesych. I p. 388 recte nunc editur ἀνομένῳ· ἀνυομένῳ, apud Suidam I pag. 216 ἄνοντος· ἀνύοντος. Eustath. ad Homer. Od. II p. 1334 s. 80, 2: quae attulit Valcken.

χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος] i. e. *cum ingenti manu s. copia.* Noli hac sermonis abundantia offendi. Consimilia exstant I, 51. IV, 191. VI, 44. VII, 117. Alia dabit C. Fr. Hermann. ad Lucian. De conscrib. histor. p. 199. De voce χεὶρ in talibus monuit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 85, ubi vox πολυχεὶρ *magna manu* (copia militum) *instructus.* Ad dictionem παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι consul. Matth. Gr. Gr. pag. 1173. Male in quibusdam codd. μηδένα.

ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες κ. τ. λ.] De his vid. nott. ad I, 15. 103. IV, 11. 12. — τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης quae sint, diximus ad I, 72. 95. 103. 157.

δικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἵνεκεν ὕστε-
3 *ρον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον· μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τούς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ*

τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο] Conf. IV, 1. — *ἐτιμωρέετο* equidem reddam: *ulcisci studuit*, ex noto imperfecti usu. In seqq. verba *κατὰ τὰ λεγόμενα* (*secundum ea, quae dicuntur, fama feruntur*) satis produnt scriptoris animum, qui, quae vera sunt, ab iis, quae minus comperta habuit, sedulo discernit et quae certâ rerum fide tradita constant, bene seiungit ab iis, quae famâ tantum acceperat aut quae poetarum carminibus celebrata ferebantur: qualia v. c. erant Troica; quamquam bellum Troianum revera accidisse minime illi fuit dubium; cf. I, 3 seqq. II, 112 seqq. Sed monui hoc, quo lectores attenderem ad scriptoris sollertiam verique indagandi studium, in quo criticae artis semina latere neminem fugiet.

μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν] Conf. VII, 75. Mox cum recentt. edd. exhibui *διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην*, ubi vocula *ἐς* a plerisque codd. uno Sancrofti libro excepto abest. Conf. IV, 118 ibique nott. — In seqq. libri meliores *Ἰόνιον* (pro *Ἰώνιον*), ut VI, 127 (ubi conf. nott.) IX, 91: quibus locis *κόλπον* additum invenimus, ut h. l. *πόντον*, cum alias absolute dici soleat *ὁ Ἰόνιος*. Vid. Fischer. ad Weller. III, 1 p. 160.

μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίης ἤλασαν] Hoc ita intelligendum, eos occidentem versus ad Ionicum mare sive Adriaticum excurrisse, meridiem versus autem usque ad Peneum fluvium, qui intra Olympum atque Oetam ad mare delabitur, Thessaliam a septentrione terminans. Pro *τοῦ* (quod Bekkerus sponte mutavit in *τὸ*) *πρὸς μεσαμβρίης*, ut optimi quique libri afferunt, olim quis coniecit *τοῦ πρὸς Σαλαμβρίης* (quod Penei nomen fuit antiquius) ob Tzetz. IX, 707. At merito dudum reiecit Wesseling. *ἤλασαν* (pro vulg. *ἔλασαν*) revocavi e Florent. et Sancrofti libro, assentiente Apetzio, qui hoc in verbo augmentum ab Herodoto ubique addi notat (ut I, 50. 59. 77. 146. 153. 154. 157. 164. 176) indeque etiam infra VII, 133 restitutum vult *ἐξήλαυνον*. Tu add. VII, 41 init.

21 πρὸς μεσαμβρίης ἤλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' Mons Athos, iubente Xerxe, perfossus.
εἰ ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι στρατηλασίαι, μιῆς
2 τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης
ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν
3 ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ
μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο,
τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ
πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ
νέας.

Cap. XXI.

καὶ οὐδ' εἰ ἕτεραι] Ita Florent., Mediceus (a quo tamen abest *καὶ*) ac tres alii codd., probante Schweigh., Gaisf. et ipso Matth. in Gr. Gr. p. 1251 (ubi de locutione hac monuit) et in nota ad h. l., ubi *οὐδ' εἰ ἕτεραι* idem esse ait atque *οὐδ' ἕτεραι, εἰ ἕτεραι ἦσαν*, citans G. Hermann. ad Sophocl. Aiac. vs. 179. E Sancrofti libro Schaeferus et Bekkerus: *οὐδ' ἕτεραι*, quod in *οὐδὲ ἕτεραι* mutari dudum voluerat Valckenaerius, quo iubente articulum *αἱ* ante *στρατηλασίαι* delevi a melioribus libris omissum.

μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι] i. e. *indignae sunt, quae cum una ista comparentur*. Apte comparat Valcken. VII, 20: *παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι*, id quod eodem redit, addens scribi quoque potuisse ab Herodoto *μιῇ τῇδε οὐκ ἄξιαι συμβληθῆναί εἰσι*.

κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε] Schweigh.: „*quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota?* Vocula *μιν*, quam retinent Florentin., Mediceus, alii, in Sancrofti libro aliisque non reperitur neque requiri videtur Valckenaerio, qui citat Demosthen. c. Polycl. pag. 674, 87. Aristid. I p. 223. Diodor. XI, 5. Nec tamen equidem eiecerim. Cf. II, 25 ibiq. laudd.

οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο] Eadem locutio VII, 81. 85 fin. 96. 119. 203. VIII, 1. 66. IX, 32. 44 coll. III, 97. Ad verba *ἱππαγωγὰ πλοῖα* et *νέας* conf. nott. ad VI, 48 et de numero navium copiarumque, quibus haec expeditio constitit VII, 184. Distinguit autem h. l. Herodotus *νέας* (i. e. naves bellicas, triremes) et *ἱππαγωγὰ πλοῖα* (i. e. navigia ad equos vehendos) et *μακρὰς νέας* i. e. naves longas ad pontem iungendum aptas: quas non alias esse atque *πεντηκοντέρους* VII, 184 appellatas existimat Kruse: Ueber Herodots Ausmessung des Pontus etc. pag. 94.

22 Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώ- 521
Natura huius montis: oppida in eo sita.
των περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ
2 τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς· διάδοχοι δ' ἐφοίτων. ὤρυσσον δὲ καὶ
3 οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰ-

---

Cap. XXII.

Καὶ τοῦτο μὲν] Non sequitur τοῦτο δέ: de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 288, 2 pag. 579. Schweighaeusero auctore τοῦτο μὲν apud Herodotum saepe idem valet atque πρῶτον μὲν *primum quidem*, vel, *ut ab hoc incipiam*. Sic h. l. ad τοῦτο μέν, a quo incipit narrare, quo modo isthmus ad Athon montem perfossus sit, peracta illa narratione, referri vult verba initio cap. 25: ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποίεε· παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα κ. τ. λ.

ὡς προσπταισάντων — περὶ τὸν Ἄθων] περὶ ab uno libro abest, ut VI, 116. De verbo προσπταίειν conf. nott. ad VI, 45. Ad verbum προετοιμάζετο quod continuo sequitur, haud scio an intelligi debeat ὁ Ξέρξης, ut VIII, 24. Tum enim vix necesse verbis ἐς τὸν Ἄθων cum Schweigh. praeponere τὸ, libris scriptis invitis. — In seqq. ὥρμεον valet: *stationem habebant*, *in statione erant*, ut VII, 188. IX, 114. De *Elaeunte* urbe diximus ad VI, 140. Add. Choiseul-Gouffier, loco mox laudando II p. 442 seqq., ubi additur tabula aeri incisa, in qua urbis reliquiae adhuc superstites conspiciuntur.

ὑπὸ μαστίγων] Indicat Noster eos *fodisse flagellis adactos*, ut VII, 56. 103 (ubi est: ἀναγκαζόμενοι μάστιγι) 223: quos locos bene adhibuit Krüger. ad Xenoph. Anab. III, 4, 25. Quem Persarum morem atrocem tangit Plutarch. II p. 470 E. Ad usum praepositionis ὑπὸ, quem iam attigi ad I, 17 (ubi pag. 44 lin. 7 pro 118 reponendum 1186) plura exempla attulit Valckenaer. — Ad participium κατοικημένοι conf. I. 27.

Ἀρταχαίης] Apud Tzetz. l. l. vocatur Ἀρταχαῖος: quae eadem lectionis varietas apud Herodot. VII, 117. *Artaei* mentio redit VII, 66. De *Bubare* conf. V, 21. VIII, 136.

Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος κ. τ. λ.] Exscripsit haec Schol. Iliad. XIV, 229. Pertinet autem

4κημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τέ ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολω-

---

huc quam maxime Plin. H. N. IV, 10, 17 (§. 37) et Melae locus II, 2 fin.: „Athos mons est adeo elatus, ut credatur altius etiam quam unde imbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in vertice sustinet, non abluitur cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Caeterum non promontorio, ut alii, verum totus exstat totoque longe dorso procedit in pelagus: qui continenti adhaeret, a Xerxe in Graios tendente perfossus transiugatusque est, factus freto navigabili pervius.“ Ad quem locum accurata exstat Is. Vossii disputatio citantis Ammian. Marcell. XXII, 8 §. 2 et Aelian. N. A. XIII, 20 et commonstrantis hanc narrationem de fossa Xerxis iussu per montis tractum ducta minime fabulis, ut quidam voluere, adscribendam esse, si quidem eius canalis arenâ nunc multis locis repleti vestigia Aeliani aetate adhuc exstiterint. Quin adhuc clara eius fossae vestigia superesse docuit Choiseul-Gouffier (Voyage pittoresq. de la Grèce II, P. I pag. 148, accuratam isthmi, per quem fossa ducta fuit, descriptionem exhibens pag. 145 seqq. addita delineatione aeri incisa, in quâ fossae directionem plane conspicere licet. Repetiit hanc tabulam Gail. in: Atlas à la Géographie d'Herodote, Thucydide, Xenophon. etc. I nr. 17 coll. Analyse des cartes p. 20 seqq. et Géographie d'Herodote T. II pag. 251 seqq. At qui nostra aetate has regiones inquisivit, Cousinéry nullas canalis, quem omnino exstitisse negat, reliquias se detexisse narrat, δίολκον tantum fuisse videri addit, ubi remulco per isthmum tractae fuerint naves. Vid. Annall. Gotting. 1833 nr. 128 pag. 1266. De ipso monte praeter Gatterer. in scriptione de Thracia pag. 89 seqq. (ed. Schlichtegroll.) conf. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. VII p. 451 seq. et potissimum Tzschucke in nott. exegett. ad Mel. II, 2 §. 10 pag. 142 seqq. (T. III, 2.) Nunc, quod nemo fere nescit, mons singulari religione consecratus multisque repletus monasteriis vocatur ἅγιον ὄρος s. *Monte Santo* ab Italis; qui ubi altissimus est, quinque mille pedibus mare superare dicitur. De antiquo montis nomine etiam disseruit Tzschucke l. l. coll. Vinding. ad Geogr. Minn. II pag. 386 Gail. Ac plerumque profertur ὁ Ἄθως, ut ad Thucydidem IV, 109 observarunt viri docti; in accusativo Ἄθω et Ἄθων teste Fischer. ad Weller. I p. 378.

νοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ
5 θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ
τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
6 οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰ-
κημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπει-
ρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος,
Ἀκρόθωον, Θύσσος, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἳ τὸν
23 Ἄθων νέμονται. Ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶ-
ρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοι-
νοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώ-
ρυξ, οἱ μέν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ

Ratio perfodiendi: Phoenicum hoc in labore sollertia. Operarii unde commeatus acceperint.

ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων] De *Acantho* urbe vid. nott. ad VI, 44. *Torone* urbs hoc in isthmo maxima fuisse traditur, quae sinui maris nomen dedit *Toronaici*, ad Chalcidicam regionem vulgo adnumerata. Vid. Mannert. l. l. VII pag. 454 seq.

Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται] De voce Ἑλλὰς vid. Matth. Gr. Gr. pag. 796. Ad argumentum pertinet Thucydidis locus IV, 109, ubi aliorum locos de *Sane* urbe, Andriorum colonia, cuius postera aetate nulla amplius reperitur mentio, attulit Wasse. Add. Choiseul-Gouffier. l. l. pag. 152 seq. Quae deinceps apud Herodotum commemorantur, urbes, eas eodem modo profert Thucydides l. l. Apud Scylacem §. 67 p. 278 Gail. memorantur Ἀκρόθωοι, Ὀλόφυξος et Χαραδρίαι, quam urbem Thucydides aeque atque Herodotus ignorat. Plinius l. l. nil profert nisi: „Oppidum in cacumine fuit Acrothon, nunc sunt Uranopolis, Palaeotrium, Thyssus, Cleonae, Apollonia, cuius incolae Macrobii cognominantur.“ Unde coniicias, reliquas urbes, quarum apud Herodotum et Thucydidem fit mentio, Plinii aetate non amplius exstitisse. *Acrothon* novit quoque Mela l. l. cum Plinio consentiens de longa incolarum aetate. Tu vid. Mannert. l. l. VII pag. 452 seqq. Κλεωναὶ hinc habet Eustath. ad Il. pag. 291, 7 s. 210, 17. — Ad formam πόλις conf. Matth. Gr. Gr. §. 80 nott. 6 pag. 180.

Cap. XXIII.

δασάμενοι τὸν χῶρον κ. τ. λ.] De structura loci consul. Matth. Gr. Gr. §. 556, 1 pag. 1093. Verba σχοινοτενὲς ποιησάμενοι interpretor: *lineâ recta prope Sanen oppidum* (fune) *ducta* (e transverso). De voce σχοινοτενές conf. I, 189. 199. — In seqq. ἐπὶ βάθρων valet: *in scalis, gradibus*; conf. I, 183. Ad verba ἐς τοὺς ἀνωτάτω suppl. ἑστεῶτας.

παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι
κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἳ δ' αὖ ἐκδεκόμε-
νοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗ-
τοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν
2 ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι οἱ κρη-
μνοὶ τοῦ ὀρύγματος πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἅτε
γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ
3 μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι.
οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι
ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες
γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσον, τὸ μὲν 522
ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον
ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος
δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί· κάτω τε δὴ ἐγίνετο,

καταῤῥηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ] Praecipitia Noster intelligit sive partes fossae praecipites ad declives ruptas humumque collapsas. Hinc recte Lange: „*weil ihnen der Grabenrand einfiel.* „Nec aliter fere *καταῤῥήγνυσθαι rumpi* indeque *in terram decidere* III, 111 coll. I, 87.

ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος κ. τ. λ.] De vocula ἅτε monuit Matth. Gr. Gr. pag. 1125. Sensum loci ita expressit Schweighaeuserus: „*quum summa fossae labia pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit non hoc eis accidere*,“ nec minus bene Lange: „*denn weil sie den Graben oben und unten gleich weit machten, so musste das so kommen.*“ Itaque τὸ ἄνω στόμα intelligendum de superiori fossae parte. Pro vulgo *τοιοῦτον* dedi cum Schweigh. et Gaisf. *τοιοῦτο*, quod Florentinus offerebat. Ad dictionem: *ἔμελλε — ἀποβήσεσθαι* cf. similem locum IX, 66. Vocabulum *σοφίην* in seqq. interpretor *dexteritatem;* Nos: *Geschicklichkeit, Gewandheit.*

ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε] Ita Florentinus cum aliis. Vulgo *ἐπέβαλε.* De verbi significatione conf nott. ad II, 180. IV, 115.

προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου κ. τ. λ.] Sententia huius loci mihi esse videtur: Quo magis opus procedebat quoque profundius fodiebant, eo angustior fiebat fossa, ita ut, cum ad imum venissent et in ipso fundo essent, parem cum reliquis (scil. fossae partibus, quas alii fodiebant) latitudinem fossa haberet. Nec aliter cepit Lange, ita vernacule haec exponens: „*Wie nun die Arbeit fortschritt, machten sie's immer enger und wie sie unten waren, so war ihre*

4 *καὶ ἐξισοῦντο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον· ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης*
24 *ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημό-*
2 *συνα λιπέσθαι. παρεὸν γάρ, μηδένα πόνον λαβόν-*

Qua re motus Xerxes fossam per Athon fieri imperaverit. Alvei latitudo. Strymon ab iisdem operariis ponte iunctus.

Arbeit mit den übrigen gleich." — Ad usum particularum *τε— καὶ* conf. Matth. Gr. Gr. §. 565 not. 3 pag. 1114. Add. nott. ad IV, 53.

ἐνθαῦτα δὴ λειμὼν] Unus Parisinus liber *δ ἐ*, quod Schwgh. et Gaisf. receperunt. Equidem cum Bekkero revocavi *δή*.

ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον] *πρητήριον* vel *πρατήριον* Ἑλληνικῶς dici, quod Atticis *πωλητήριον* (i. e. *forum rerum venalium*), tradit Moeris pag. 314, ubi vid. interprett. Add. Pollux III, 126. VII, 11. Videtur autem Herodotus voci *ἀγορή*, quo melius eius quae hoc loco sit vis ac potestas, intelligeretur, addidisse *πρητήριον*; unde Schweighaeusero verba *ἀγορή τε καὶ πρητήριον* per figuram, quam vocant *ἓν διὰ δυοῖν*, explicare placet. Ipsa vox *ἀγορή* crebrius adhibetur de foro, ubi res ad victum necessariae exponuntur, indeque etiam de ipsis rebus venalibus, de annona. Vid. Krüger. ad Xenophont. Anab. pag. 455 coll. Lex. Xenophont. I pag. 39.

ἐφοίτα] Valla: *comportabatur.* Tu vid. III, 90 ibique nott. Valckenaer. bene attulit Xenophontis locum H. Gr. I, §. 25 et Andocid. p. 22, 17 [p. 85 Reisk.]. Ad voces *πολλὸς ἀληλεσμένος* conf. Matth. Gr. Gr. pag. 830, qui idem §. 168 pag. 306 consulendus de formâ *ἀληλεσμένος*.

Cap. XXIV.

Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν] Conf. Matth. Gr. Gr. §. 545 pag. 1069. Nec aliter fere Noster VII, 184. 187. VIII, 30. Quae eadem, observante *Cr.*, attulit Schaefer. ad Dionys. Halicarn. De compos. verbb. pag. 199. Cum verbis *μεγαλοφροσύνης εἵνεκα* Valcken. contendit Aristid. in Themistocl. T. III p. 297 et Schol. pag. 222 ed. Frommel. — Ad locutionem *μνημόσυνα λιπέσθαι* cf. VI, 109. IV, 166 ibiq. nott. et ad participium *παρεὸν* allata ad V, 49.

μηδένα πόνον λαβόντες κ. τ. λ.] Bene Wesselingius contra Pawium *μηδένα πόρον λαχόντας* (*nullum transitum nactos*) refingentem: haec verba comparate sunt accipienda. Labor erat tot naves per isthmi iugum trahere, multo maior fossam tam laxam et altam deprimere." Addit deinceps Po-

τας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας 3 πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ

25 τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποίεε· παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπι-2 τάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα

Arma pontibus faciundis. Commeatus exercitui in loca maxime idonea per Thraciam ac Macedoniam congesti.

---

lyaeni locum V, 2, 6, ubi simile quid enarratur.

τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι] Attigit Matth. Gr. Gr. §. 425. Hesychius I p. 981 *διειρύσαι* h. l. exponit *διαστῆσαι, διελκύσαι*, quod ipsum apud Diodorum IV, 56. XV, 50 exstat. Apud Polybium IV, 19 invenitur *διϊσθμίζειν* et *ὑπερισθμίζειν*, coll. Suid. s. v. *Ἰσθμὸς* II p. 151. Quâ eâdem in re Thucydides VIII, 8 dixit *διαφέρειν τὸν ἰσθμὸν τὰς ἡμίσεας τῶν νεῶν*, ubi cap. 7 legitur *ὑπερενεγκόντας τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν*, de navibus itineris minuendi causa remulco per Isthmorum iuga traductis coll. Duker. ad Thucyd. IV, 8. Wessel. Obss. I, 28 et Liv. XXV, 11. Attulerunt haec Wesseling. et Valckenaer. Neque omnino videtur insolens fuisse apud veteres, naves, quin omnem classem, per terram ex uno mare ad alterum transportare: de quo bene nuper monuit C. F. Keil (Apologet. Versuche über d. Bücher d. Chronic. Berolin. 1833) pag. 302 Herodoti ille quidem bene memor. — Ad vocem *ἐλαστρευμένας* conf. Eustath. ad Il. p. 1161, 27 s. 1219, 24 et Herodot. II, 158.

Cap. XXV.

παρασκευάζετο] i. e. ὁ Ξέρξης, ita ut *τὰ ὅπλα* sit accusativus obiecti. Vid. Thomas Mag. pag. 652. Sunt vero *τὰ ὅπλα* ut IX, 115. 121. *rudentes* s. *τὰ κατὰ τὴν ναῦν σχοίνια* e byblo s. papyro confecti (ut VII, 36); de quâ planta conf. nott. ad II, 92. 96.

καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν] scil. *ἐπιτάξας*; iussit frumenta (adportari atque) deponi, ne fame laboraret exercitus una cum iumentis in Graeciam ducendis. — Ad *λιμήνειε* conf. VI, 28. — In seqq. ad *ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας* Wesseling. et Larcherus subintelligunt *σῖτον ἀληλεσμένον*, ut VII, 23.

ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι 3 τε καὶ πορθμηΐοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηΐκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Pedestres copiae in Cappadociam, ad oppidum Critala,

Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα 523 Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμη-

---

πορθμηΐοισι] Intelliguntur *navigia*, *pontones*, ut apud Diod. XIV, 74. Alio sensu idem vocabulum de locis, ubi traiectus fiebat, IV, 12. 45. In Sancrofti libro exstat πορθμήϊσιν.

ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν] Hoc castellum, cuius etiam meminit Lysias contr. Alcib. Des. Ord. p. 142, 16, supra Chersonesi isthmum ad Propontidem collocat Scylax §. 68 p. 28 pag. 281 Gail. Hodie castellum Sancti Georgii dici narrat Mannert. l. l. VII p. 184, cui add. Larcher. Tab. Geogr. s. v. pag. 298. *Tyrodizam*, quae ad Perinthi ditionem pertinuit, prope Serrhium, ubi desinit Dorisci ora occidentem versus sitam fuisse e Steph. Byz. s. v. pag. 722 colligunt. Cf. Gatterer. l. l. p. 60. 61. Nunc ei nomen esse *Feredschick* notat I. de Hammer. Histor. Osman. I p. 166. De *Dorisco* vid. nott. ad V, 98.

ἐς Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι] Consulto Noster videtur addidisse τὴν ἐπὶ Στρυμόνι: quo hanc Eionem ab ea, quae in Pieria prope fines Bottiaeorum et Chalcidensium sita fuit colonia Mendaeorum, distingueret; *Eion Strymonia* colonia fuit Atheniensium eorumque etiam in potestate fuit per totum bellum Peloponnesiacum, donec a Laconibus caperetur Olymp. XCIII. Sita fuit prope mare, ita ut urbi Amphipoli non longe remotae portum praebere eamque ipsam ab omni impetu e mari suscepto tutam praestare posset. Nunc loco nomen *Contessa*. Conf. Herod. VII, 113. VIII, 118 et Mannert. l. l. VII p. 240. Poppo. ad Thucydid. I, 2 pag. 350 (ad Thucyd. I, 98 p. 203 Gerv.) coll. IV, 7 ibique nott.

Cap. XXVI.

ἐκ Κριτάλλων] Ita e Florent. aliisque dedimus pro vulg. Κριτάλων. Quem locum, aliunde non cognitum, ad orientalem Halyos fluvii ripam situm fuisse ad ipsam viam, quae Susis ducebat Sardes, suspicatur Rennel. l. l. pag. 527, eo fere loco probabiliter, quo postea invenitur Romanorum colonia *Archelais*, cui nunc no-

θεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐ-
2 τῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. Ὃς μέν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλ-
3 θόντας οἶδα. Οἳ δὲ, ἐπεί τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταῤῥήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ

coactae. Unde cum Xerxes in Phrygiam movisset, Celaenas Maeandri fontibus ac Marsyae Sileni pelle celebres delatus,

---

men *Erekli.* Nam ibi addit ille convenire vias tam eas, quae per Ciliciae fauces ducant, quam eas, quae ad Armeniam regionesque Asiae septentrionales vergant. — In seqq. ὑπάρχους dicit copiarum singularum praefectos. Conf. nott. ad V, 25. — Ad τὰ προκείμενα conf. VII, 8 § 4.

ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ] i. e. *Phrygiam intrarunt, ad Phrygiam accesserunt,* ut VII, 214.

ἐς Κελαινὰς] De hac urbe primarii sunt loci Xenophontis in Anab. I, 2 §. 7. Livii XXXVIII, 13. Plin. V, 29 (§. 106). Strab. XII p. 578 s. 866 B. XIII p. 603 s. 899 C., quae ad Xenophontis locum recte affert Krüger. Quae postea vocata est *Apamea,* eam nunc vocari tradunt *Ischekleh s. Aschkly.* — Ad reliqua conf. nott. ad V, 118, quibus nunc addo Creuzer. in Annall. Vienneuss. LXI p. 174 seq. Quod vero Salmas. ad Solin. pag. 580 sq. apud Herodotum scribi voluit: ἐὸν Μαρσύης, ὃς καταῤῥήκτης ἐξ αὐτῆς τῆς ἄκρης τῶν Κελαινέων ἀνατέλλων, eo vix opus, libris praesertim invitis omnibus, cum, ut iam supra dixi, Marsyas, quem Herodotus novit l. l., praecipiti cursu Celaenis dum laberetur, ab incolis Καταῤῥήκτης bene nominari potuerit.

ἀναδιδοῦσι] Subintell. τὸ ὕδωρ, ut ad ἐκδιδοῖ VII, 30. IV, 85 ibiq. citt. Conf. de hac ellipsi allata ad I, 6. Accusativum Noster addidit I, 179, ubi cum Held. ad Plutarch. Timoleont. pag. 452 seq. commode reddideris *aufsteigen lassen.* — Ad voces ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ vid. Matth. Gr. Gr. §. 450 not. 2 pag. 844, et de verbo ἀνατέλλειν IV, 52, ubi etiam de fluvii ortu dicitur.

ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται] Cum antecedat

τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

27 Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο,

2 βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομέ-

a Pythio Lydo, homine suae aetatis longe ditissimo, una cum toto exercitu magnifice excipitur. Platanus vitisque aureae Dario olim ab eodem donatae.

ἐν τῇ, voces ἐν τῇ πόλι aut prorsus delendas, quippe e marginali glossa in textum receptas, aut pro ἐν τῇ ἀκροπόλει accipiendas censuit Valckenaerius, in quo ipso assentientem nactus est Larcherum atque Schweighaeuserum, qui id ipsum in textu forsitan reponi posse suspicatur. Equidem verba ἐν τῇ πόλι quamvis ipsa per se vix necessaria, ad meliorem tamen loci sententiam a scriptore verborum minime parco adiecta credam. Qui Marsyae Sileni ἀσκὸς (*uter*) appellatur, Xenophonti (Anab. I, 2, 8) est δέρμα (*pellis*), Aeliano (V. H. XIII, 21) δορά, ubi vid. Perizonii notam eos reprehendentis, qui Vallam secuti *Marsyae pellem* utris forma suspensam s. in utrem formatam ac suspensam esse crediderint, cum ἀσκὸς apud Herodotum ipsa sit *pellis*. At Vallae patrocinatur Platonis locus in Euthyd. p. 285 D. p. 420 Bekk. (ibique Scholiast. pag. 96 Ruhnk. et Heindorf. pag. 346.) probante Wesseling., Valcken. et Schweighaeusero. De ipso *Marsya*, Hyagnidis Phrygii, qui tibiam invenisse fertur, filio eodemque tibicine celeberrimo, qui cum Apolline certans succubuisse fertur, conf. Plutarch. II pag. 1132 F. 1133 E. Diod. Sic. III, 59. Hygin. fab. 165.

λόγος ἔχει] Vid. nott. ad V, 66.

Cap. XXVII.

ὁ Ἄτυος] Plures libri cum Eustathio haec citante ad Il. II pag. 366, 22 s. 277, 30. ὁ Ἀτρέος, nonnulli etiam abiecta vocula ὁ. At *Atyis* nomen in Lydiorum rebus haud infrequens, conf. nott. ad I, 7. Qui Πύθιος vocatur Herodoto (quem sequuntur Senec. De ir. III, 17. Tzetz. Chil. I, 925. Suidas s. v. Ἀπαρτίαν I pag. 248. Plinius H. N. XXXIII, 10, ubi *Pythius Bithynius*), is appellatur Πύθης a Plutarcho II p. 262 D. seq. Polyaen. VIII, 42. Stephan. Byz. s. v. Πυθόπολις p. 649 (ubi Πυθής). In Aristidis scholl. pag. 55 seq. Frommel. exstat Πυθέας.

ἐξείνισε — ξεινίοισι μεγίστοισι] τὰ ξείνια hic potissimum esse videntur epulae hospitales, quibus homo Lydius regem eiusque copias excepit. Conf. nott. ad V, 18. In ipsa re convenit Diodor. XI, 56.

νου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων
τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ
κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ
3 εἶπαν· „Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι τὸν πατέρα
„Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ
„τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων 524
28 „πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωυμάσας δὲ Xerxis cum eo colloquium.
τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα
εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε·
„Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ
„μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμε-
2 „νός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ τάχιστά
„σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλ-
„ληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον
„χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ εὗρον λογιζόμενος, ἀργυ-
„ρίου μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων,
„χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρει-

τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ καὶ τῇ ἀμπέλῳ] Huius muneris plerique, quos modo in Pythii nomine citavimus, mentionem faciunt, allati a Brisson. De reg. Perss. princip. I, 77 coll. Harduin. ad Plin. l. l. et Wesseling. ad Diodor. Sic. XIX, 48. Quibus addo Aristid. in Panath. pag. 223 C. et I. de Hammer. in Annall. Vienn. IX pag. 63, ubi *aurea* Persarum regum insignia fuisse notans, hoc arboris aureae cimelium quoque commemorat, quod imitando expressum vel posthac servatum in palatio extremi Caliphae e gente Abassidarum (nomen ei fuit Moteassem), additis aureis avibus ac frugibus, exsplenduisse dicitur.

Cap. XXVIII.

θωυμάσας] Restitui hoc, cuius loco Gaisf. exhibuerat *θωμάσας*. — In seqq. *δεύτερα* valet *tum*, *deinde*, ut VII, 18. Pro *αὐτὸς* Schweighaeusero magis placeret *αὐτόν*.

οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην] i. e. *non te celabo* (facultates scil. meas) *neque excusatione utar*, *nescire me meas facultates*. Ubi accusativus *οὐσίην* ad *εἰδέναι* pertinet, quem Matth. Gr. Gr. §. 421 p. 771 ad *ἀποκρύψω* retulit. Pro *ἐμεωυτοῦ* unus liber *ἑωυτοῦ*, ut III, 52. IV, 57. — In seqq. ad usum verbi *καταβαίνειν* cf. nott. ad V, 22; et ad voces *ἀργυρίου μὲν δύο* Tzetz. ad Lycophron. vs. 1432. Vol. II p. 1037 Müll.

χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν,

3 „κῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων. καὶ τούτοισί σε
„ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων τε
29 „καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν ταῦτα
ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
„Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
„ρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέ-
„λησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
„ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς

ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων] Pro *χρυσίου* duo codd. cum Eustath. ad Il. II pag. 366, 22 s. 277, 30 et p. 339, 3 s. 256, 32 afferunt *χρυσοῦ*; ad formam *χιλιαδέων* conf. Matth. Gr. Gr. §. 74, 5 pag. 166 et de loquendi genere nott. ad I, 94. Stater aureus s. *Δαρεικὸς* viginti drachmis argenteis constans valebat octo florenos et quod excurrit; vid. nott. ad III, 130. Drachmas vero sex mille talentum Atticum continuit. Ad loci huius argumentum bene sic Valckenaerius: „Athenis florente re publica ducenta talenta pecunia censebatur maxima: ditissimus inter Athenienses Callias *διακοσίων ταλάντων ἐτιμήσατο* teste Lysia Or. XIX p. 349 [§. 50]. Pythius Herodoti talenta habuit argenti duo millia, nummorum aureorum immensam summam. Tantum auri fecerat ex aurifodinis; et metalla tanto studio coli voluit a servis, ut agrorum necessaria cultura negligeretur, testibus Plutarcho et Polyaeno; prudentia tamen uxoris auri cupidissimum ab ista iam ante retraxerat insania, quam evenirent hic Herodoto narrata; ut ideo Xerxi dicere potuerit: *αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.*“ In quibus ipsis (equidem ob codd. auctoritatem) cum Schweigh., Gaisf., Matth. et Bekker. dedi *γεωπεδίων*; unus enim Sancrofti liber exhibet *γεωπέδων*, quod e Wesselingii editione in alias transiit editiones, cum prius mendosum exstaret *γεοπέδων*. Aeschylo in Prometh. 854 *γάπεδα* nunc recte, opinor, restituit Blomfield., veterum grammaticorum testimonia de hac voce, qua *fundus, ager septus* indicatur, afferens. — Usum praepositionis *ἀπὸ* in hisce attigi ad IV, 22.

Cap. XXIX.

ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην] De accusativi usu consul. Matth. Gr. Gr. §. 379 not. 1 pag. 697. Ad *συνέμιξα* cf. nott. ad VI, 23, et ad *ξείνια* quae sunt *epulae hospitales*, allata ad V, 18. — *ἐς τόδε* valet *adhuc*; de quo plura afferre non opus.

„τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα,
2 „ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν
„ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν
„ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεῖνόν τε
„σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας
„τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ᾽ ἐμεωυτοῦ, δοὺς
„τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μή τοι ἐπιδεέες ἔωσι αἱ τε-
„τρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιαδέων, ἀλλ᾽ ᾖ τοι ἀ-
3 „παρτιλογίη ὑπ᾽ ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐ-
„τὸς τά περ αὐτὸς ἐκτήσαο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ
„τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι, οὔτε ἐς τὸ
„παρεὸν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει."

30 Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γί-

Ulterius iter exercitus per Phrygiam ac Lydiam. Anaua: propter lacus salis ferax. Colossae: ubi terrae hiatus,

---

συμβαλέσθαι χρήματα] i. e. *pecunias conferre*, *tribuere*, ut III, 135, ubi vid. nott. — In proxime seqq. cum Matthiae et Bekkero restitui ἐξείνισας, ubi Schaeferus ξείνισας et pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

ξεῖνόν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν] Persarum reges vel cum singulis privatis hominibus, ad quos diverterant, hospitium contraxisse, plura docent exempla a Brissonio De reg. Pers. princ. I, 161 allata. Ad voces παρ᾽ ἐμεωυτοῦ conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1172.

ἀλλ᾽ ᾖ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ᾽ ἐμέο πεπληρωμένη] ἀπαρτιλογίη Grammaticis Graecis exponitur ἀπηρτισμένος καὶ πληρὴς ἀριθμὸς s. λόγος. Vid. Hesych. I pag. 428 ibique Alberti, qui bene monet, apud Herodotum hoc dici de *solida integraque summa*. Suid. I p. 248. Bekkeri Anecdd. I pag. 416 et conf. nott. ad Herod. II, 158.

κέκτησό τε αὐτὸς τά περ αὐτὸς ἐκτήσαο] i. e. *et solus possideto*, *quae tutemet tibi parasti*. Ita Valcken. de verbi κτᾶσθαι notione exponens, de qua plura vid. apud Raphel. ad Luc. XII, 12 et Wetsten. ad Matth. X, 9. — In proxime seqq. ἐς τὸ παρεὸν valet *nunc*, *in praesentia*, ut VIII, 109. IX, 7: ἐς χρόνον *in posterum*, notante Fischer. ad Weller. III pag. 157. Eius loco quod in duobus codd. Pariss. exstat ἐς τὸ μέλλον, glossam sapit.

Cap. XXX.

Ἄναυα] Hinc affert Stephanus Byzant. s. v. pag. 128. Plura equidem afferre non habeo.

Lycum fluvium hauriens. Cydrara: iuxtaque confinium Phrygiae Lydiaeque.

νονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσὰς, πόλιν μεγάλην Φρυ- 525
γίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων
ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστά
κη ἀναφαινόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαί-
2 ανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς
ἐπὶ τοὺς οὔρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπί-
κετο ἐς Κύδραρα πόλιν· ἔνθα στήλη καταπεπηγυῖα,
σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμ-
31 μάτων τοὺς οὔρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέ-
βαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς
μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς

Callatebus, mellis confectione celebris. Platanus speciosissima, a Xerxe ornata.

Κολοσσὰς, πόλιν μεγάλην] Vocem *μεγάλην*, quae a duobus codd. abest et in Vallae interpretatione omittitur, bene tuetur Wesselingius loco Xenophontis (in Anabas. I, 2, 6,) qui Colossas vocat *πόλιν οἰκουμένην—καὶ μεγάλην*. Add. Diodor. XIV, 18 et Strab. XII p. 864 B. s. 576, cuius aetate urbem iam decrevisse merito conjicias, quae eadem Neronis aetate magno terrae motu conciderit neque ab eo inde tempore refloruerit. Quod enim a Plinio H. N. V, 32 (41) §. 145 celeberrimis oppidis accensetur, id ad priora retuleris tempora. Sita fuit urbs in ea *Phrygiae magnae* parte, quae sub Constantio *Phrygiae pacatianae* nomen assumsit, a Laodicea septem horis distans, prope Hierapolin atque Apameam. Qui nunc ibi reperitur vicus cum castello, dicitur *Chonos*. Plura disseruit Carolus Baehr in introduct. ad Commentt. in Pauli Epist. ad Coloss. (Basil. 1832) pag. 1—4. — Add. Winer. Biblisch. Realwörterb. I p. 791 ed. secund. De *Lyco* fluvio conf. Strab. XII p. 578 C. s. 867 B.

διὰ σταδίων] Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1050. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi *πέντε μάλιστά κη*, ubi vulgo *μάλιστά κη πέντε*.

ἐς Κύδραρα] Schweighaeusero Noster eandem videtur urbem dicere, quae *Κούραρα* apud Strabon. XII p. 578 C. s. p. 867 B. et XIV p. 663 C. s. p. 978 D. Quae eadem est Heerenii sententia in Ideen etc. I pag. 164. Nam ea urbs mercaturâ floruisse fertur ob situm commodum multis frequentata mercatoribus undique confluentibus.

Cap. XXXI.

ἐπὶ Καρίης] i. e. *Cariam versus*. Attigit Matth. Gr. Gr. p. 1162. Hinc male in duobus Pariss. *ἐπὶ Καρίην*. — Urbem *Καλλάτηβον* nemo, quantum scio, novit, praeter unum Ste-

δεξιὴν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἰέναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ
2 μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς

---

phan. Byzant. s. v. *Καλλάτηβος* pag. 438.

ἄνδρες δημιοεργοὶ] Eodem sensu vox *δημιοεργὸς* apud Athen. I, 14 p. 18 D. et apud Plutarch. II p. 280 D. Tu vid. nott. ad IV, 194. — In proxime seqq. vocem *μέλι* ante *ποιεῦσι* vulgo exhibitam collocavimus cum Schweigh. et Gaisf. ante *ἐκ μυρίκης*. Ac *Myricam* vulgo accipiunt *Tamaricem*; quamvis quo modo hac ex planta, ex eius foliis, fructibus s. caule mel comparari possit, difficile dixeris: nisi aliam prorsus plantam hic intelligendam esse statuas. Immerito autem de *melle naturali* hic cogitabat Méziriac. (Mem. de l'Ac. d. Inscr. IX p. 59) a Larchero reprehensus, qui recte mel arte paratum hic intelligi vult.

τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ] Pertinent huc Aeliani verba V. H. II, 14, ubi Xerxes velut *ἐραστὴς ἐξῆψεν αὐτῆς κόσμον πολυτελῆ, στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις τιμῶν τοὺς κλάδους καὶ μελεδωνὸν αὐτῇ κατέλιπεν, ὥστε ἐρωμένῃ φύλακα καὶ φρουρόν.* Tzetz. ad Lycophr. vs. 1432 p. 1037 Vol. II Müll. *καθ' Ἡρόδοτον* ait *ἐχρύσωσεν αὐτὴν διὰ τὸ κάλλος*, deceptus aurea platano cap. 27, plane ut Dio Chrysost. Homil. VII in Ep. ad Coloss. pag. 377 B. Attulit Wesselingius. Voculam *κόσμον* de ornatu muliebri intelligi voluit Larcher. *Creuz.* haec adscripserat: „De platanorum per Graeciam pulcritudine et nonnullarum amplitudine agit Liber Baro de Stackelberg in opere, quod inscribitur: Der Apollotempel zu Bassae. pag. 14 not. 12."

καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας] Immerito in his verbis haerent pro *ἀθανάτῳ* rescribentes *ἀθανάτων*: *custodiendam mandans arborem uni ex immortalium cohorti*, quemadmodum apud Pausan. VI, 5 §. 3. Libri scripti non suffragantur neque omnino opus quidquam mutare, si quae ipse Herodotus VII, 83 tradiderit, respiciamus. Namque *ἀθάνατος ἀνὴρ* h. l. est *immortalis qui vocatur vir*, sive miles ex eorum cohorte, qui apud Persas *Immortalium* nomine indicabantur; ut vel nimis quaesita videantur, quae ad h. l. observat Schweighaeuserus *ἀθάνατον ἄνδρα* hic eum dici existimans, cui etiam nunc vivo

Sardes cum venisset exercitus, in Graeciam mittuntur, qui aquam et terram petant: non tamen Athenas, neque Spartam [c. 133.].

32 τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ
2 ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον.

---

successor sit designatus, qui in mortui aut ab officio discedentis locum illico succedat: ita ut dici hactenus possit, nunquam intermori, qui officio, de quo agitur, fungatur. Quae etiam Letronnio (Journal d. Sav. 1817 pag. 95) nimis arcessita et quaesita videntur. Vocem ἀνδρὶ additam esse eodem pacto, quo paulo ante δημιοεργοὺς ἄνδρας, satis patet. Vocabulum μελεδωνὸς attigi ad III, 61 coll. VII, 38. VIII, 115. De *Immortalium* cohorte praeter Herodoti l. l. reliqua veterum testimonia dabunt Brisson. De reg. Perss. princip. I, 191, quo utitur Wesseling. ad Diodor. I pag. 409 [XI, 7 fin.] Interprett. ad Hesych. s. v. Ἀθάνατοι I p. 123. In seqq. ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ Noster dixit ἄστυ sensu eminenti de Lydorum urbe capitali, quemadmodum Athenas sic nominatas esse constat.

Cap. XXXII.

αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ] Vid. nott. ad IV, 126 atque Addend. pag. 678. Cur vero rex nullos Athenas et Spartam miserit praecones, aquam et terram qui peterent, docet Noster VII, 133. Ad verba τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ Cr. conferri vult Broendsted. Reis. in Griechenland. I pag. 73 not. — Pro τῶν δὲ, ut in Schaeferi editione exstat, scripsi τῶνδε. — Ad voces τούτους πάγχυ ἐδόκεε κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. §. 472, 2. d. pag. 879.

ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον] Hoc loco nunc iacet vicus *Nogara*, ut ad V, 117 monstravimus. Quibus add. Choiseul-Gouffier Voyage pittoresque etc. II pag. 449, qui et totius Hellesponti accuratam dedit delineationem aeri incisam atque alia in tabulâ aeri et ipsa incisa conspectum regionis ruderumque veteris Abydi. Quae sequuntur οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον κ. τ. λ. ita accipio: Interea illi prope Abydum (i. e. ad illud promontorium, in quo nunc vicus Nogara cernitur)

33 Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευ-

Pontes iniecti Hellesponto inter Abydum Sestique oram eam, in qua post Artayctes paenas luit impietatis [9, 120.].

---

pontem iunxere. Cui promontorio, Herodotum si sequamur, ab altera Europae parte respondet *Ora salebrosa*, quae vocatur, Ἀκτὴ τραχέα, medium tenens inter Sestum atque Abydum, ut ait Tzetz. ad Lycophron. vs. 1432 p. 1036 Müller. Ac *Sestum* eo fere loco iacuisse, quo nunc arx *Zemenik* prope *Ialova*, commonstravit Kruse (Ueber Herodot's Ausmess. d. Pont. etc.) pag. 73, *Madytum* eo loco, qui nunc appellatur *Maito*, quadraginta stadiis a Sesto remotus, probante etiam Choiseul-Gouffier. l. l. II pag. 446. Itaque eum locum, quo Hellespontum Persae iunxerunt ponte, dimidium milliarii a Sesto meridiem versus abfuisse e regione apicis, in quem Nogarae promontorium desinit, recte statuisse videtur Kruse l. l. pag. 74. Nec aliter placet Prokeschio, Erinnerungen etc. III pag. 22 seq.

Cap. XXXIII.

ἔνθα μετὰ ταῦτα χρόνῳ ὕστερον] De eiusmodi locutionibus conf. nott. ad III, 36. De *Artaycte* vid. IX, 116. 120.

ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν] i. e. *vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt*. Equidem cum Schaefer., Matth. et Bekkero retinendum duxi διεπασσάλευσαν, quod praebet etiam Florentinus alterque liber scriptus cum Eustath. ad Odyss. pag. 1923, 43 s. 780. 28. Vulgo προσδιεπασσάλευσαν. Infra IX, 119 invenies προσπασσαλεύειν. Augentur autem simplicis verbi πασσαλεύειν (quod est *clavis adfigere*) vis ac potestas addita praepositione διά, cuius hanc hoc in verbo vim esse tradit Schwgh. in Lex. Herod., ut *expansum*, *passis manibus tabulae adfixum* fuisse hominem significet. Σανίδα sive tabulam eam h. l. indicari putat Eustathius l. l., ἐν ᾗ τοὺς κακούργους ἔδουν. Atque istiusmodi tabulae, quibus malefici alligantur aut, ut cruci affixi, paxillis adfigantur, Athenis commemorantur apud Aristoph. Thesmoph. 888. 897. 949. 1098 Both. coll. Eqq. 354 Both., ubi ipsum verbum διαπατταλεύειν. De verbo προσπατταλεύειν Valck. citat Aristoph. Plut. 944 et

σαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν ἐς Ἐλαι- 526
34 οῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔρδεσκε. Ἐς
His per tempestatem ruptis. ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοί-

---

Athen. VII p. 290 E. Quod vero apud Hesych. II p. 1150 legitur: *σανὶς — τίθεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ*, hinc de *cruce* accipi posse *τὴν σανίδα* sunt qui putent.

ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας] Verba *ὃς καὶ* abesse vult Schweighaeuser., quocum etiam articulum *τὸ* post *ἱρὸν* iteratum delevi, ut quem libri scripti ignorant. Tuetur articulum *τὸ* repetitum Schaefer. Appar. Demosthen. T. IV pag. 119. De *Elaeunte* urbe vid. VI, 140. VII, 22 ibiq. nott. De *Protesilai* sacris ipse Noster tradit quaedam IX, 116. Celeberrimus enim ille heros idemque fortissimus Thessalorum princeps, qui cum quinquaginta navibus ad Troiam profectus erat, omnium primus ab Hectore occisus, in Chersoneso divinos accepit honores tumulumque sepulcralem. De quo praeter Homer. Il. II, 695 seqq. XIII, 681. XV, 705 seq. XVI, 206 coll. Pind. Isthm. I, 83 inprimis consulatur Philostrat. Heroicc. pag. 38 seq. s. 672 seq., ubi Boissonad. (pag. 368) recentiorum peregrinatorum attulit testimonia de Protesilai monumento, cuius rudera quaedam iuxta eum locum, in quo Elaeus vetus probabiliter exstructa fuit, adhuc conspiciuntur.

ἀθέμιτα ἔρδεσκε] In Mediceo, Florentino, aliis *ἀθέμιστα*, in Sancrofti libro aliisque *ἀθέμιτα ἔργα*, ubi *ἔργα* ex interpretamento adscitum merito repudiarunt editores recentiores, quibus iisdem placuit *ἀθέμιτα*, praeeunte Valckenaerio et comparante *ἀχάριτα* VII, 156. Itaque haud scio an etiam VIII, 143 reponi debeat *ἀθέμιτα* pro *ἀθέμιστα*, quod omnes codd. ferunt, uno excepto, qui habet *ἀθέμιτα*; nisi utramque formam in usu fuisse ponas. Supra V, 72 omnes codd. *θεμιτόν*. Ipsum Artayctis facinus nefandum declaratur IX, 116 fin., nam in ipso templi sanctuario (*ἐν τῷ ἀδύτῳ*) *γυναιξὶ ἐμίσγετο*.

Cap. XXXIV.

τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες, τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι] Attigit haec Eustathius ad Dionys. Perieg. vs. 912. Hinc etiam *λινόδεσμος σχεδία* Aeschyl. Pers. 68. Ad *τὴν μὲν* et *τὴν δὲ* cum Schweighaeusero ex ipso antecedenti *ἐγεφύρουν* commode repeti posse *τὴν γεφύρην* existimo, dubitante quamvis Kruse l. l. pag. 84, praesertim cum Tzetz. ad Lycophron.

2νικες, τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμὼν μέ-

---

l. l. de *uno* tantum loquatur ponte. Quem virum doctum si audiamus, non de duobus loquitur Herodotus pontibus, sed de uno tantum, cuius alteram partem Phoenices, alteram Aegyptii struxerint; ita ut ad τὴν μὲν et τὴν δὲ subaudias μερίδα τῆς γεφύρης: quod mihi quidem vehementer displicet, qui duos pontes, alterum a Phoenicibus et quidem rudentibus e lino candido confectis, alterum ab Aegyptiis eumque rudentibus byblinis iunctum ab Herodoto indicari putem. Et satis docent, quae infra VII, 36 leguntur, verba τὴν μὲν λευκολίνου atque τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην sic accipienda esse.

ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον] στάδιοι praebebant libri meliores pro στάδια. Conf. I, 26. IV, 85. — Ad verbum ἐπιγενόμενος (*superveniens*) in proxime seqq. conf. VIII, 13. Quod ad argumentum loci attinet, cum Herodoti *septem stadiis* reliqua etiam veterum testimonia fere conveniunt, allata a Kruse l. l. pag. 77 seqq. uno excepto Xenophonte, qui *octo* ponit stadia et Polybio, apud quem *duo* indicantur stadia, librariorum, ut videtur, errore. Neque vero accuratiores mensurae recentiori aetate institutae prorsus congruunt. Ut enim de Tournefortio taceam, qui angusti latitudinem unum milliarium Anglicum aestimat, quod septem ferme stadia exaequare notum est; alius vir doctus Gallus, Truguet, mare, quâ angustissimum est, inter Abydum s. Nogaram et oppositam Europae oram, emensus scribit esse 1125—1130 toises, (quae Gallorum est mensura, sex pedes regios s. Parisinos complectens) Bouten, praefectus militaris, constituit 1150 toises, dissentiente alio viro docto eodemque Gallo Iuchereau de Saint Denis, qui quâ fretum fertur esse angustissimum intra arces Kelidit-Bahur et Sultanie-Calessi, ut nunc vocantur, distantiam ait esse 800 toises. Quae recentiorum peregrinatorum testimonia a Miot, Gallo interprete, in nota ad h. l. allata quo modo cum Herodoto, qui *septem* tantum stadia (i. e. 3986 pedd. Pariss. sive $664\frac{1}{3}$ toises) utrumque litus distare tradit, concilientur, difficile dixeris. Namque vix credibile, inde ab Herodoti aetate in tantum excrevisse freti alveum maris fluctibus dilatatum, ut quibusdam placuisse video. Conf. Choiseul-Gouffier Voyage pittoresque etc. II pag. 447. Nec decernere audet Kruse l. l. pag. 78. 84 ipse ad Lechevalieri sententiam ut maxime probabilem accedens,

35 *γας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ*

Xerxes, [si fides habenda Graeciae mendaci] in Hellespontum stolide, in praefectos fabrûm crudeliter saevit.

---

qui *decem* stadia Hellespontum nunc latum esse sumit.

Cap. XXXV.

δεινὰ ποιεύμενος] De locutione conf. nott. ad III, 14. Add. VII, 1. VIII, 16. 15. 93. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi *ἐκέλευε*, ut Florentinus alterque Parisinus codex suggerebat, pro *ἐκέλευσε*, quod Bekker retinuit.

ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς] Pro *ἐπικέσθαι* legi quoque posse *ἐπικέεσθαι* Sylburgius annotaverat ad Brisson. De reg. Pers. princip. II, 73 pag. 753; *ἐπιθέσθαι* maluerat Pauw. Valla, quem reliqui secuti sunt editores, Latine reddidit *infligi*; ad sensum quidem recte, ut alii loci VII, 54 et VIII, 109 (ubi *μαστιγῶσαι τὸν Ἑλλήσποντον*) monstrant. At vereor equidem magnopere, ut *ἐφικέσθαι* eandem *perstringendi*, s. *percutiendi* habeat significationem atque verbum *καθικέσθαι*, neque huc trahi posse credam Platonis locum in Hipp. mai. p. 292 A. neque Homeri versiculum Il. V, 748. Mihi facilior videtur Valckenaerii ratio, explicantis: *ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἱκέσθαι μάστιγι πληγάς*. Et confer sis supra VII, 9: *ἐς τὰ ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἀληθέστατα*: *sermone tuo verum acu tetigisti.* — Ipsum vero Xerxis facinus, quo iratus in mare saeviisse fertur flagellis et compedibus demissis, plures veterum commemorarunt a Brissonio De reg. Perss. princip. III, 73 acciti. Quod a Graecis confictum esse suspicatur Valckenaer. cum Stanlei. ad Aeschyl. Perss. 752, cum ira regis ob pontem tempestatis vi disiectum Aeschylique verba Athenis decantata facilem fabulae fingendae ansam ingeniis Atticis praebere potuerint multaque omnino de Persis falsa a Graecis res suas amplificantibus tradita esse constet. Nec aliter fere de his statuit Larcherus. Ad fabulas itidem haec, quae de catenis mari immissis narrantur, relata vult Blomfield. in Gloss. ad Aeschyl. Pers. 728. Ac verum sane est, nihil eiusmodi in Ctesiae excerptis traditum exstare; neque tamen ideo omnem Herodoti narrationem equidem reiecerim ut prorsus fictam, quam etiam orientis regum fastui ac superbiae valde congruere quivis concedet. Bene quoque inter alia observat Bring. (Historicc. in difficill. Herodoti locc. adnotamm. Londini Gothorum (1829) IV p. 29 seq.) de Xerxe Hellespontum et verbis et verberibus puniente, non ut de homine Graeco, sed ut

2 κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤ-
κουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στί-
ξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὦν ῥαπί-
3 ζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· „Ὦ πι- 95
„κρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε,
4 „ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον πα-
„θόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεταί σε, ἤν
„τε σύ γε βούλῃ, ἤν τε μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα
„οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ

---

de Persarum rege seu potius δεσπότῃ, iudicium esse ferendum, qui modo Ormuzdium rite ac pie secundum Zoroastri praecepta coleret, nemini se subiectum putaret nec quidquam sibi timendum; qui igitur Hellespontum, quem pro fluvio habuerit, simili modo ulcisci studeret, quo olim Cyrus Gyndem fluvium in trecentos sexaginta rivos diductum (I, 202). Aliud programma, quod in schola Rothscildana anno 1826 sub hoc titulo prodiisse dicitur: „In disceptationem vocantur, quae de ira Xerxis disiecto vi tempestatis ponte, quo Hellespontum iunxerat, ab Herodoto sunt prodita" ad me haud pervenit.

ὡς καὶ στιγέας —στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον] Attigerunt haec Iuvenalis Sat. X, 182 et Plutarch. II p. 455 D. στιγέας optimi quique dant codd. pro olim vulg. μαστιγέας, quod ipsum verae lectionis est interpretamentum. Namque ὁ στιγεὺς illud est instrumentum, quo stigmata inuruntur s. punguntur, τὸ κεντήριον, ut exponit Suidas T. III pag. 376. *Istiusmodi igitur instrumenta demisit Xerxes, quibus mare quasi pungeretur.* Itaque haud opus videtur, cum Schweighaeusero in Lex. Herod. στιγέας hic intelligere *homines*, qui mari stigmata inurerent.

ὦ πικρὸν ὕδωρ κ. τ. λ.] Ad haec conferri volunt Hermogenem pag. 403. Post ὕδωρ edd. vett. cum scholiis Hermogg. addunt καὶ ἁλμυρόν. — Ad formam ἐπιτιθεῖ cf. Matth. Gr. Gr. pag. 394.

ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ] *Dolosum* ac *salsum* fluvium Xerxes per contemtum vocat Hellespontum; δολερὸν *dolosum*, quod primum ille pontes iungi sivit, mox vero, prava calliditate usus, eos disiecit. Quare vix opus, me quidem iudice, cum Marcland. ad Eurip. Suppl. 222 et Boeckh. Platon. Min. pag. 173 (quos sequitur Bekkerus) pro δολερῷ rescribere θολερῷ, ut *turbidus* intelligatur fluvius, quod cur magis conveniat τῷ ἁλμυρῷ, ut volunt, equidem haud exputem. Ad vocem ἁλμυρῷ conf.

„ἁλμυρῷ ποταμῷ.“ Τήν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξι 1 τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς.

36 Καὶ οἵ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσεκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις 52 2 τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συν-

Refecti pontes. Eorum constructio.

Eustath. ad Homer. Il. p. 359, 9 s. 271 fin.

ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς] Hoc in honestioribus apud Persas suppliciis habitum esse, quo viri nobiliores plerumque ac dignitate quadam praediti afficiebantur, plura docent testimonia ipsumque, opinor, vocabulum *τιμὴ* de carnificum officio mox adhibitum. Conf. nott. ad Ctesiae fragmm. pag. 102. 208. Unde non omnes, qui ponti struendo operati erant, sed operis praefectos tantum occisos esse credam. Et conf. quoque VIII, 90. 118.

Cap. XXXVI.

ἡ ἄχαρις τιμὴ] i. e. *triste munus*, *officium*. Conf. VII, 190 *ἄχαρις συμφορὴ* coll. I, 41. VI, 9 ibique nott.

τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν] scil. *γεφύρας*, ut VII, 34: quem locum huc trahi posse negans Schweighaeuser. (quamvis *ζευγνύναι γεφύρην* invenias IV, 85. 88. 97. 118) speciosam videri ait Reiskii sententiam, qui vocem *νέας* vel *ἀκτὰς* vel *γεφύρας* excidisse suspicatur, nec tamen esse necessariam, si quidem, ut paulo ante, ubi *τῇ ζεύξι* dixit Herodotus, quilibet *τῇ ζεύξι τῶν γεφυρέων* intellexerit, sic etiam hic fortasse haud ita magno incommodo praetermitti nomen *γεφύρας* potuerit, utpote legentium animis praesens et a quolibet ultro subaudiendum. At perperam nonnulli, quae antecedunt verba: *Καὶ οἵ μὲν ταῦτα ἐποίεον*, ad priorum pontium architectos iam decapitatos referunt, ita ut *ταῦτα* de prioribus intelligant pontibus et *τὰς δὲ* in seqq. de aliis pontibus iam struendis. Sunt enim illa Herodoti verba procul dubio de iis accipienda, *quorum munus fuit saeva regis mandata exsequi*. Ad locutionem ipsam conf. I, 119 ibique nott. VII, 39. 238.

Πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες κ. τ. λ.] Sensus loci vix obscurus; duo enim hic indicantur pontes, quorum alteri, qui Ponto Euxino obversus erat, CCCLX naves substratae; alteri, qui Aegaeum mare spectabat, CCCXIV naves, ut bene vidit Wesseling. Itaque ad *ὑπὸ μὲν τὴν* et ad *ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέρην* aeque subintellig. *γεφύρην*; ad voces *ἑξήκοντα δὲ καὶ τριηκοσίας* et ad *τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας* suppl. *νέας συνθέντες*.

τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλ-

πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου valet: *Pontum Euxinum versus* s. *ad Pontum spectans*; quo eodem modo πρὸς II, 99. IV, 37, ubi conf. nott.

τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον] Quae verba sic pleniora intellectuque faciliora reddas: ὑπὸ μὲν τὴν (γεφύρην) πρὸς τοῦ Πόντου (φέρουσαν) ἐπικαρσίας (τὰς νέας συνθέντες), ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέρην (γεφύρην) τὴν πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον τὰς νέας συνθέντες, ubi potissimum quaeritur, quo sensu Noster vocem ἐπικαρσίας acceperit, cuius loco Tzetzes ad Lycophr. 1432 p. 1036 Müll. exhibuit πλαγίας. *Transversas* naves indeque etiam numero plures prioris pontis intellexit Wesseling., posterioris pontis naves directas (secundum fluvium) et propterea pauciores. Quum vero navium transverse collocatarum minor certe numerus esse debeat quam earum, quae secundo fluvio rectae erant positae, Rennel. p. 430 seqq. coll. Kruse (Ueber Herodots Ausmess. d. Pont. p. 89 seq.) eo abit, ut prioris pontis naves a recta lineâ, quâ posterioris pontis naves positae erant, nonnihil ad latus declinaverint oblique collocatae. Nos dicimus *schraeg*. At contra Rennelium iam recte monuit Bredow. (ibid. pag. 432 in nota subiecta) ἐπικαρσίας νέας non alias dici posse nisi *transversae quae steterint* (*queer gegen den Strom*), cum alterius pontis naves *secundo flumine* (*dem Strom entlang*) fuerint positae. Nec sane equidem habeo, quo alio modo eoque meliori haec exponam; nec vero cum Bredowio historiae patrem rei navalis minus peritum dixerim, ut qui h. l. mira eaque minime sibi consona tradiderit. Exoritur enim hic potissimum ea quaestio, quî factum sit, ut in priori ponte plures commemorentur naves, in quo ob ipsum navium situm transversum pauciores fuisse existimes quam in posteriori. Cui ita occurri posse arbitratur Kruse l. l. pag. 93 seqq., ut posteriorem pontem penteconteris, quod navium fuit genus longius atque latius, priorem Ponto obversum triremibus, minus longis latisque navibus, constitisse ponamus. Accedit, quod prior pons forsitan non recta lineâ ab uno ad alterum litus esset ductus, sed directione magis obliquâ, ita ut sanequam longior esset altero ponte per lineam directam ducto indeque etiam paucioribus navibus structo. Quod e tabula aeri incisa, quam Krusius adiecit, optime intelligi potest. Neque aliter placuisse video Viro Praenobilissimo ac Doctissimo, Li-

3 λησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περι-

bero Baroni de Reizenstein, qui de quibusdam locis sententiam suam nobiscum communicare voluit. Ita enim haec explicari posse putat, ut prior pons obliquam habuerit directionem, indeque etiam naves plures esse debuerint, cum alterius pontis naves rectà collocatae essent adverso flumine. Larcherus ita interpretatus est ad mentem Gronovii: „*Les prémiers* (vaisseaux) *présentaient le flanc au Pont-Euxin*; *et les autres du côté de l'Hellespont, répondoient au courant de l'eau, afin de tenir les cordages encore plus tendus.*“ Minus bene Miot, alter Gallus interpres, Herodoti verba sic reddidit: „*les bâtimens étoient ranges dans une ligne oblique à la mer, du côté du Pont-Euxin, mais dans la direction du courant des eaux de l'Ellespont*“ eumque etiam in sensum haec verba exponit, ut omnes naves secundo flumine fuerint collocatae; unde apparere vult, „que leur position (nam malim ipsa eius afferre verba) et par conséquent la ligne, que decrivait le pont, etoient obliques l'une et l'autre à la direction du canal.“ Ubi quae de diversa utriusque pontis directione Herodotus enarrat, bene discernenda, ea ille confudit et ad utrumque pontem, nullo adhibito discrimine, retulit. Schweighaeuser., qui pro *Πόντου* coniecerat *πόρου*, ipse postmodo hanc coniecturam retraxit. De pontium structura disputat quoque Gail. in Geographie d'Herodote T. II p. 182 seqq. addita delineatione in Atlas nr. 11 et coll. Folardi Polyb. T. V. p. 304 seqq.

ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων] scilic. ὁ ῥόος. Schwgh. in Lex. Her. exponit: „*ut intentionem retineret s. sustineret rudentium*, id est, impediret, quo minus laxaretur rudentium intentio.“ Nos: *Damit der Strom die Spannung der Seile befördere.* Aliter Miot: „afin que les cables fûssent toujours maintenus dans une egale tension.“ Quo rectius interpretatus erat Wesselingius: „*ut stabiliret contentionem ac firmitatem rudentum.*“ Fluctus enim, ait, propellebat naves istas, quae impulsae funium contentionem augebant. Ipsum verbum *ἀνακωχεύειν* inhibendi navesque reprimendi significatione attigimus ad VI, 116. Herodotea autem tangit Arrian. Anab. V, 7 §. 3. Scholium quoddam affert *μετεωρίζει, ἀναβαστάζει.* De voce *τόνον* laudant Dobraei Add. ad Porson. Aristoph. pag. 112. Quod vere vel hac in re Herodoto exprobrant rei navalis ignorantiam, iure obloquitur Kruse l. l. pag. 104, si quidem posterioris pontis naves maiores atque latiores secundo fluvio positae maiorem etiam

μήκεας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὔρου τε
4 καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς

---

efficere debuerint contentionem quam minores prioris pontis naves, quarum rudentes illis intenderentur. Utrumque enim pontem, alterum exercitui, alterum iumentis destinatum satis magno intervallo structum fuisse credibile est, ut ne naves se invicem pulsantes ac ferientes damni quid caperent, bene monente Kruse l. l. pag. 104, cui omnino duo pontes hic consilio exstructi fuisse videntur (p. 96); quo tempestatum a meridie supervenientium vis praecaveretur, ac simul fluminis vis quo minus damnum inferret navibus impediretur, cum duo se invicem quasi mutuo sustinerent pontes, quorum qui Aegaeo mari obversus esset, maioribus hinc navigiis confici debuisse putat quam qui Pontum spectaret.

τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων] *ex interiori mari* (i. e. Ponto vel potius e Propontide) *flantium*. In ipso verborum contextu nihil mutandum videtur. Namque τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης *ancoras* intelligit alterius pontis Ponto Euxino obversi, τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης κ. τ. λ. *ancoras* pontis, qui occidentem versus ad mare Aegaeum spectabat. In proxime seqq. pro εὔρου vir doctus in Allgem. Literat. Zeit. 1802 nr. 186 pag. 226, quem citat *Cr.*, legi vult ζεφύρου τε καὶ νότου εἵνεκα.

διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον] Vocem ὑπόφαυσιν ex Ezech. XLI, 16 citant, ubi *fenestrae lucem admittentis* notionem habet; itaque h. l. διέκπλοος ὑπόφαυσις erit interceptum spatium et vacuum, per quod ὑποφαίνεται adparetque lux, auctore Petavio. Reiskio διέκπλοος adiectivi loco positum videtur. Equidem malim cum Schweighaeus. διέκπλοον pro substantivo habere, quod per appositionem, ut vocant, alteri nomini iunctum sit, eum fere in modum: „*fenestram, aperturam reliquerunt*, quae esset διέκπλοος, id est, quae inserviret διέκπλῳ, quae minoribus navigiis praeberet transitum." Larchero διέκπλοος ὑπόφαυσις est „un passage qui donne aux vaisseaux la liberté de passer et de repasser."

καὶ τριχοῦ] i. e. *ac tribus quidem locis* spatium scil. reliquerunt vacuum. Ubi quod suspicantur τριχοῦ mutandum in τριηρέων (quod etiam placet viro docto in Allgemein. Literat. Zeit. l. l.) vel legendum καὶ τριηρέων τριχοῦ, ut sensus sit: *spatium reliquerunt*

τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο

---

vacuum inter penteconteros aeque atque triremes tribus locis, in eo igitur ponte, qui triremibus et in eo, qui penteconteris iunctus fuit. Id sane speciosum videtur, neque vero necessarium, libris praesertim scriptis adversantibus; quod enim de uno ponte, qui penteconteris constructus erat, diserte traditur, id de altero quo minus valeat, nihil certe obstat. Cf. Kruse l. l. pag. 105 seq. Recte Schweighaeuserus in nota ad h. l.: „Alternis iunctae erant triremes et naves longae sive penteconteri: *tribus in locis* inter duas triremes *aberat penteconterus*; et spatium, quâ transirent minora navigia, vacuum relictum erat.“ Itaque male Bekker. in textu exhibuit καὶ τριηρέων τριχοῦ.

στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα] i. e. *intenderunt e terra continente rudentes, quos ligneis suculis torquebant*; vernacule; „*sie spannten vom Land aus die Taue an, die sie auf hölzernen Winden drehten*, sive, *vermittelst hoelzerner Winden*, ut Lange reddidit. Ὄνοι h. l. sunt ὀνίσκοι, *axiculi*, *suculae*, s. *machinae tractorii generis*, notante Wesseling., qui citat Galen. Gloss. Hippocr. ubi: ὀνεύεσθαι, ἤγουν δι᾽ ὄνων ἐπιστροφῆς τείνειν. Ὄνοι γὰρ καὶ ὀνίσκοι, οἱ ἄξονες, et ad Hippocrat. De fractur. pag. 551. Eustath. in Erotian. pag. 82 s. p. 275 Franz. τὰ ὅπλα *rudentes* sunt, ut VII, 25.

οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες] i. e. non amplius seorsim (ut scil. in priori fecerant ponte, VII, 25) adhibito (ad naves alligandas secumque iungendas) alterutro rudentium genere (ita ut ad unum pontem lineis, ad alterum byblinis solis uterentur rudentibus), sed ad utrumque pontem aeque adhibuerunt rudentes et linteos et byblinos eum in modum, ut utrique ponti binos rudentes ex lino albo confectos et quaternos ex byblo tribuerent. Itaque ad ἑκάτερα aeque atque ad δύο et τέσσαρα subintellig. τὰ ὅπλα, ad ἑκατέρην subintellig. τὴν γεφύρην. Haec de structura loci; de argumento ita disseruit Schweighaeus., cuius ipsa verba apponam: „Hoc ipsum mirum quodammodo poterat videri, quod in iterata etiam pontium horum constructione funibus ab una ora in alteram tensis imponere transversas trabes, quae transitum praebebant, maluerint, quam validis tignis ab unaquaque nave in proximam aut proximas porrectis, apteque inter se connexis firma-

μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ
6 τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή,
κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα· τοῦ τά-
7 λαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. Ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πό-
ρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαν-
τες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν
κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπεξῆς,
8 ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,

---

tisque. Neque amplius tribuerunt robustorum rudentium firmitati, qui simul ad cedendum, quod opus foret, impetui fluminis aptiores, quam tigna essent." Addit Kruse l. l. pag. 207 rudentes istos aeque crassos fuisse atque arbores tignave, eosque etiam per clavos adfigi navibus cum opus non fuerit, minus fluvii violentia disrumpi potuisse.

παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή] Florentinus et Sancrofti liber cum aliis: ἦν αὐτή; Wesselingius: ἦν αὐτή, unde Schaefer., Matth. et Bekk. ediderunt ἦν ἡ αὐτή. Equidem Schweigh. et Gaisf. sequi malui. Voces κατὰ λόγον intelligo: *pro ratione* s. *proportione*, plane ut II, 109. *Pechys*, ut dixi ad I, 178 fin., valet unum pedem alteriusque dimidium; *talentum Atticum*, quale hîc intelligi est credibile, quinquaginta quinque et quod excurrit libr. Colon., ut monui ad III, 89, sive viginti sex Kilogrammes, quae Gallorum est mensura. Quod cum nimium videtur Letronnio (in not. ad Oeuvres d. Rollin Paris 1821. T. III p. 108) suspicatur Herodotum mensuras confudisse.

κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες] Sententia loci haec fere est: *arborum stipites serrâ sectos et pontis latitudini aequatos super intentos rudentes ordine disposuerunt.* Ad dativum κόσμῳ conf. II, 52. VIII, 67. IX, 59. III, 13. Pro κατύπερθε Thomas Mag. p. 652, qui h. l. exhibet, affert ὕπερθε. Ad ipsa haecce verba κατύπερθε τῶν ὅπλων, τοῦ τόνου recte notat Schweighaeus. poni pro κατύπερθε τοῦ τόνου τῶν ὅπλων, id est κατύπερθε τῶν ὅπλων ἐντεταμένων.

θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον] i. e. *hos stipites ordine deinceps positos denuo secum iunxerunt* sive, ut Schweighaeuserus interpretatur: *atque ita continua serie dispositos denuo arcte inter se constrinxerunt*, ita ut ad θέντες aeque atque ad ἐπεζεύγνυον mente addas τοὺς κορμούς. Vocula αὖτις, quam reddidi *denuo*, haud scio an reddi debeat *post modo*, *posthac*, praegresso participio.

ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα καὶ οἱ ἵπποι.

37 Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ 528

Proximo vere Xerxes Sardibus ex hibernaculis movet [a. 480.]. Solis defectio: quid, interpretibus Magis, portenderit

τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἳ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διῶρυξ παντελέως πεποιημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. Ὡρμημένῳ δέ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐ-

---

Conf. G. Hermann. ad Viger. pag. 782.

κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν] i. e. *quâ terrâ constipatâ secundum utrumque latus duxerunt septum. Κατανάξαντες* non descendit a verbo *κατανάγω*, (*comporto*), ut ponit H. Stephanus in Thes. IV p. 1157, sed a verbo *κατανάσσω*. Nec convenit, quod apud Hesychium II pag. 177 legitur: *κατανάξαντες· ἀνάξαντες, εἰς τοὐπίσω ἀναχωρήσαντες*, ubi pro *ἀνάξαντες* Abresch. refingi vult *νάξαντες*. Ex Ioseph. B. I. I, 21. 7 *νάγμα*, i. e. *terra stipata*, affert Wessel. itemque *πύργος ναστὸς* ibid. V, 4, 3 coll. Antiqq. XV, 9, 6, ubi *νεναγμένος*. Tu cf. Herod. VII, 60 ibique nott. — Ad *ἔνθεν καὶ ἔνθεν* cf. IV, 179.

Cap. XXXVII.

οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα κ. τ. λ.] Afferunt Suid. III p. 697, ubi *χυτόν· χῶμα* et Hesych. II p. 1568, ubi *χυτόν· χωστὸν καὶ τὸ χῶμα*, i. e. *agger*. — Ac monuit nuper de huius Graeci substantivi (*οἱ χυτοὶ*), cui ad amussim respondeat Latinorum *fossa*, natura ac ratione Lobeck.: De nominibb. adiect. et substant. ambiguis Diss. III (Regiomont. 1832) pag. 2. 3. — Ad structuram verbi *ἀγγέλλεσθαι* in seqq. conf. II, 121 §. 5 ibiq. citata.

ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν — ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο] Ad haec tu conf. quae ad I, 74 adscripta sunt, ubi p. 190, a lin. 4 ab inf. male editum VIII, 37 pro VII, 37. De particulis *οὔτε — τε* vid. allata ad VI, 1. Ac bene adhibet Valcken. Liv. XXXVIII, 4 („coelo sereno interdiu obscurata lux est, quum Luna sub orbem solis subisset") et Thucydid. VIII, 42, ubi *τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα ὄντα*. Et cf. ipsum Herod. VII, 188. Sed hunc ipsum solis defectum, de

ρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτ' ἐπινεφέλων ἐόντων,
3 αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν
4 τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἕλλησι προδεικνύει „ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων·“ λέγοντες „ἥλιον „εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἐὼν ἐποιέετο τὴν ἔλασιν.
38 Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς, καταῤῥωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ

Pythium Lydum [c. 27.], filiorum maximo natu vacationem militiae petentem,

---

quo hic traditur, reverâ accidisse negant harum rerum periti, quos ad h. l. excitat Wesselingius, quum solis defectio visibilis in Asia minori fuerit anni 481 a. Ch. n. vere, et anni 479 autumno, Xerxis autem expeditio in Graeciam cadat in annum 480 a. Chr. n. Equidem nil discernam; id unum teneri velim, ab Herodoto rem, quae mira utique visa est Asiaticis hominibus nec ullo modo ita fingi potuerit, ita tradi prouti ab incolis talia prodigia firmiter tenentibus, acceperat. In quo quod unius anni exstat discrepantia: vel maiores in temporum rationibus reperiri hodie discrepantias in rebus maximâ fide enarratis quis est, qui neget? Herodotea repetuntur ferme a Schol. Aristid. pag. 222 Frommel. — Ad *ἐπιμελὲς ἐγένετο* cf. nott. ad V, 12.

τὸ θέλει προφαίνειν] Schweigh. et Gaisf. ex uno Florentin. reposuerunt *θέλοι* ut stylo Herodoti convenientius. Equidem, conferens IV, 131. VI, 37, revocavi *θέλει*. Conf. VII, 49 §. 2. Mox pro *ἔφρασαν* nunc recte editur *ἔφραζον*. Conf. VII, 219.

προδέκτορα] „Ex *προδείκνυμι* venit *προδέκτωρ*, *praemonstrator malorum* et *vates* quidam. Magi, *φάσματος* mirabilis interpretes, respondent: *solem*, si quid praeter consuetum patiatur, *Graecis portendere et praesagire; lunam suae nationi*.“ *Wesseling*. In fine cap. retinui *ἔλασιν* pro *ἐξέλασιν*, quod una habet Aldina. Conf. III, 4. VII, 6. 106. Xenoph. Cyrop. VIII, 3 §. 34.

Cap. XXXVIII.

Πύθιος ὁ Λυδὸς] Cf. VII, 27. — Voces *χρήσαις ἄν τι* Schweigh. reddit: *daresne*, *indulgeres*, *gratificareris mihi*; idem in Lex. Herod. observans verbum *χρᾶν* simplicem assumere *dandi* et *gratificandi* significatum, ut VI, 89. III, 58, quibus tamen locis haud scio equidem an valeat *mutuo dandi*, *commodandi* notio. In ipsa Latina interpretatione textui subiecta eum in modum reddidit

2 φάσμα, ἐπαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε· „Ὦ δέσποτα, χρήσαις ἄν τι τεῦ „βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν „ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν, καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτευ
3 δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε· „Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόν„τες πέντε, καί σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ
4 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, „ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παί„δων ἕνα παράλυσον τῆς στρατηΐης, τὸν πρεσβύ- 529

Schweighaeuser.: *Domine, gratificaturusne es, quod mihi velim contingere?* Bekkerus, auctore Süvernio, exhibuit: χρήσας ἄν τευ βουλοίμην τυχεῖν. Schneiderus, ut notat *Cr.*, in Lex. Gr. s. v. χράω legendum censet χρήσας. Stegerus rescribi iubet χρήσας (quod ipsum affert Sancrofti liber) ἄν τι τεῦ βουλοίμην τυχεῖν, *rogans* vel *rogando aliquid a te velim impetrare*, deleto scil. interrogationis signo. At bene monet Lipsiensis censor (Ergänz. Bl. 1833 pag. 44), τεῦ Doricum pro σοῦ ab Herodoti dialecto abhorrere. Quo eodem monente mox rescripsi χρήσειν pro χρηΐσειν, quod Schaeferus dederat eumque secutus Gaisfordius, cum vulgo exstaret χρήσειν. Idem Gaisfordius IX, 110, et 111 recte dedit χρήζει et χρήζοντα, ubi Schaef. χρηΐζει et χρηΐζοντα. Sed VIII, 132 omnes, quantum scio, χρηΐζόντων. E libris scriptis nihil annotatur. Ad verba seqq. τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν κ. τ. λ. Valcken. confert Theognidis verba initio carminis et Andocid. Orat. de mysterr. init.

καὶ δὴ ἀγορεύειν] Ex uno Parisino libro Schweigh. et Gaisf. receperunt διαγορεύειν. Equidem cum Matthiae et Bekker. a reliquorum librorum lectione discedere nolui. Sic καὶ δὴ invenitur IX, 48. 88 coll. 11. 7 §. 2. Aeschyl. Choephor. 557, ubi cf. Blomf.

Ad usum verbi καταλαμβάνει conf. nott. ad III, 42.

τῶν μοι παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατηΐης, τὸν πρεσβύτατον] στρατηΐης bene dederunt Wesseling. et Valckenaer. pro στρατιῆς, cui nullus locus neque apud Herodotum (et h. l. et IV, 84) neque apud Plutarch. II p. 263 E. (ubi idem legitur παραλύειν τῆς στρατείας); ad quem locum Wyttenbachii exstat annotatio Vol. II P. I pag. 18, cui add. quae ad Plutarch. Alcibiad. pag. 161 annotavimus.

τατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ᾖ με „λεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγευ ἅμα σεωυτῷ· καὶ

39 „πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσειας ὀπίσω.“ Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε· „Ὦ κακὲ „ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευομένου αὐ„τοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς „καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηΐους καὶ φίλους, μνήσασθαι „περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πα-

quam immani crudelitate Xerxes tractaverit:

2 „νοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ᾽ ἐξε„πίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ

Indicatur enim *vacatio* s. *immunitas militiae*, quam ut unus filiorum isque maximus natu impetraret, petierat Pythius. Quo eodem sensu dicitur apud Plutarchum παρεῖναι τῆς στρατείας, ut notat Wyttenbach. l. l. et ἀφιέναι apud Ulpian. in Demosthen. p. 22, 15. Lycurg. c. Leocr. p. 152, 33 [p. 164 R.] observante Valckenaerio, qui bene etiam meminit Herodotei loci VI, 94, ubi Mardonium Darius παραλύει τῆς στρατηγίης i. e. *praetura* s. *imperio amovet*, ut apud Thucydid. VII, 16 (ubi vid. Duker.) Suid. s. v. παραλῦσαι III p. 35 et Herod. VI, 88.

ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ κ.τ.λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 148 not. 2 pag. 278. Vocem μελεδωνὸς attigi ad VII, 31. In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. scripsi ἄγευ pro vulg. ἄγε, ut in seq. cap. ἀμείβετο pro vulg. ἀμείβεται. — Verba extrema huius capitis: καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσειας ὀπίσω, ex Homeri imitatione Il. I, 19 fluxisse arbitratur Larcherus.

Cap. XXXIX.

μνήσασθαι περὶ σέο παιδός] Vid. I, 36 ibique nott. — Quod in seqq. est πανοικίῃ, invenitur quoque VIII, 106. IX, 109: *cum tota domo* s. *familia*. Cui cum vi quadam subiungitur αὐτῇ γυναικὶ i. e. *una cum uxore*, ne quis mares tantum intelligi putet, exclusa uxore. — Pro χρῆν tres codd. dant χρή.

ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμὸς] Ad hanc sententiam Hoffmeister. l. l. pag. 43 affert geminum Nostri locum I, 8, ubi oculis plus tribuitur fidei quam auribus. θυμὸν ad *affectus* spectare, monitu vix opus. De interiori sensu dicti Herodotei Wesseling. consuli vult Camerar. Problem. Cent. I, 9. Mox retinui ἐμπιπλέει, ubi scripti libri admodum fluctuant; Florentinus habet ἐμπιπλεῖ, Stobaeus 20, 46 [T. I pag. 387 Gaisf.] ἐμπίπλα, de quo Gaisford. conferri vult Porson. ad

„θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει
3 „τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας, ἀνοι-
„δέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα
„ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑ-
„περβαλέσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτρά-
„πευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀ-
4 „ξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων
„ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνός, τοῦ περιέχεαι μά-
5 „λιστα τῇ ψυχῇ ζημιώσεαι." Ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρί-
νατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσ-
σειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύ-
τατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτο-
μα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ ἐπ᾿
ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Aristoph. Av. 1310. — Pro *τουτέοισι* equidem cum Matth. exhibui *τούτοισι*, ut libri iubebant Herodotei.

ἀνοιδέει] i. e. *intumescit, irascitur.* Citant Homericum *οἰδάνειν* Il. IX, 550; unde hoc ipso Herodoti loco Stobaeus exhibet *ἀνοιδαίνει*. Alibi Noster dixit *οἰδέειν* III, 76. 127, ubi vid. nott. — In seqq. ad locutionem *τὴν μὲν ἀξίην* cf. IV, 201 ibique nott. et ad formam *λάμψεαι* Matth. Gr. Gr. pag. 472. *τὰ ξείνια* sunt *epulae, munera hospitalia*, ut diximus ad VII, 27. De significatione verbi *περιέχεσθαι* vid. nott. ad III, 53.

τοῦ δὲ ἑνὸς — τῇ ψυχῇ ζημιώσεαι] *ζημιώσεαι* passivo futuri sensu (cf. nott. ad V, 34) cepit Valckenaer., ita ut accusativus *τὴν ψυχὴν*, quemadmodum ille exhibuit, accipiatur pro accusativo rei s. poenae, qui praeter accusativum personae s. obiecti adiiciatur verbo *ζημιοῦν*. Et confert ille Ev. Matth. XVI, 26. Quum vero accusativi loco omnes, quantum novi, libri scripti praebeant dativum *τῇ ψυχῇ*, id nihil cunctatus revocavi, probante Matthiae, qui verbo *ζημιοῦσθαι* id, quod quis poenae causa amittit, in dativo adiungi observat, bene adiiciens, diversa esse quae Valckenaer. e Thucydide et Xenophonte attulit *μεγάλα ζημιώσεται* et *οὐδέν τι ζημιωθέντας*. Ipsa sententia minime obscura: *Tu unius illius filii vitâ* (tanquam poenâ) *mulctaberis s. plecteris.* De ea vocis *ψυχὴ* notione, quâ *vitam* indicat, dixi ad III, 130. Add. VII, 209. VIII, 118. Ad ipsam vero Herodoti narrationem cf. Plutarch. II pag. 263 B. et Senec. De ira III, 17.

καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν

Ordo agminis. Campus Nisaeus, equorum generosorum fetura nobilitatus. Currus Iovi sacer.

40 *Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξ-*
ήϊε ὁ στρατός. Ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευο-
φόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρα-
2 *τὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμὶξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ* 90
δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ
συνέμισγον οὗτοι βασιλέϊ. Προηγεῦντο μὲν δὴ ἱπ-
3 *πόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι·*
μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων
ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαν-
4 *τες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα,* 530
κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπ- 96

στρατόν.] Simile quid de Peleo apud Apollodorum tradi Bibl. III, §. 7 annotat Wessel., idem observans, talia in foederum quoque sanctione apud veteres commemorari, qua de re vid. interprett. ad Matth. XXVI, 28. Atque hunc veterum morem, quo exercitus intra hominis caesi ac divisi partes procederet, tangit quoque C. O. Müller. ad Aeschyl. Eumenid. p. 143.

Cap. XL.

Ποιησάντων δὲ τούτων] *τούτων* dedi pro *τουτέων*. Quod sequitur *τοῦτο*, id a Mediceo, Florentino, aliis abest.

ἀναμὶξ, οὐ διακεκριμένοι] „Si abessent codicibus voces *οὐ διακεκριμένοι*, has ad *ἀναμὶξ* suspicarer olim adiectas. *Ἀναμὶξ* Hesychio [I pag. 332] redditur *ἀναμεμιγμένως*; vox Sophocli, Thucydidi, Xenophonti, ter [I, 109. VII, 40. 41.] adhibita Herodoto.“ *Valcken.* De voce *ἀναμὶξ* conf. etiam Lucian. Conviv. 10.

τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν κ. τ. λ.] i. e. *quo loco copiarum dimidium praetergressum erat, ibi erat intervallum relictum.* Nec aliter Lange: *Wo aber die Hälfte vorbei war, da war ein Zwischenraum gelassen, und diese kamen nicht mit dem Könige zusammen.* Ad *διελέλειπτο* conf. VII, 41. — In seqq. ante *προηγεῦντο* Schweigh. excidisse suspicabatur *βασιλέϊ*, quod quum bis deinceps poni debuisset, semel tantum posuerint librarii. Equidem vocem *βασιλέϊ* ad verbum *προηγεῦντο* commode subaudiri posse credam. Qui mox memorantur mille equites electi, eorum quoque mentio, opinor, VIII, 113.

Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε] De praepositione *ἐπὶ* diximus ad IV, 45. Pro *Νισαῖοι* aliquot libri *Νησαῖοι*; male. Nam intelligitur h. l. equorum genus, qui praestantissimi olim habebantur atque etiamnum habentur apud Persas, staturâ, albo colore et velocitate insignes, quibus reges

ποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὄπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ

---

potissimum utebantur ac nobiliores Persae. Quin hodieque tali equo solemniter vehi solet Persarum rex s. *Schach*, ut nunc vocatur, teste Portero, qui ipse in planitie Casbin illorum equorum formositatem et celeritatem admiratus, in eo tamen falli videtur, quod cum Rennel. pag. 501 Nisaeos campos, in quibus isti equi pascebantur, prope Kermanschah fuisse existimat, cum haec pascua in planitie, quae intra Casbin et Teheran porrigitur, prope veterem urbem *Raga* in *Media magna* s. meridionali sive in regione, quae nunc appellatur *Irak-Adschenni*, fuisse multo sit probabilius. Haec enim regio optimis abundat pascuis herba Medica, quam Nostrûm *Klee* esse vulgo perhibent, repletis optimumque inde pabulum praebentibus. Vid. Heeren. Ideen. I. 1 pag. 304. 305. Veterum testimonia de equis Nisaeis dabunt Brissonius De reg. Pers. princip. I, 122. III, 29 (quo iam usus sum ad Plutarch. Pyrrh. 11 pag. 169), et Interprett. ad Ammian. Marcell. XXIII, 6 §. 30 coll. Arrian. Anab. VII, 13 init.

ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο] i. e. *pone* (equos decem Nisaeos) *sequebatur* s. *collocatus erat Iovis currus.* Eodem modo *ἐπετέτακτο* VII, 41 coll. I, 80, ubi *ὄπισθε τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον* i. e. *pone, post pedites disposuit equitatum.* De ipso Iovis curru apud Persas, equis albis iuncto, primarii sunt loci Xenophontis in Cyropaed. VIII, 3 §. 13 et Curtii III, 3 §. 6, ubi consul. Freinshem. Et conf. quoque Herod. VIII, 115. Cuius currus symbolicam quandam esse significationem nemo negabit, qui haud paucis diis per antiquitatem currus tribui reputaverit, universi s. orbis terrarum quasi imaginem aequabili ac perpetuo ordine ex aeterna lege se moventis. Itaque non male statuere videtur Kleuker (Append. ad Zendavest. III p. 23. 32), bene memor sacri Israelitarum tabernaculi, hocce curru, cuius in omnibus Persarum expeditionibus regiis fit mentio, indicari *Iovis* praesentiam, summi scil. regis terrarum atque ipsius coeli, itemque eius actionem ac potentiam, quâ omnia in terris aeque atque in coelo regat. Coeli autem orbem Persas *Iovem* vocasse, testatur ipse Herodotus I, 131. Quod ne mireris, tenendum Graecos Graecis nominibus significare peregrina numina, in quibus similem quandam vim sibi cognovisse videbantur, ut monui ad

ἵπποι μὲν εἷλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὄπισθε δὲ τῶν ἵπ- 1
πων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν·
οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων
6 ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ'
ἅρματος ἵππων Νισαίων· παραβέβηκε δέ οἱ ἡνίο- 5
χος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀν-
41 δρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων
Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν λόγος αἱρέοι,

Ctesiae fragmm. p. 146. Coniunctum autem hoc esse cum ipsius *Solis* cultu, valde fit probabile, praesertim quum hunc ipsum currum, quem albi equi (*Soli* igitur consecrati, ut monui ad I, 189. 209. III, 84. VII, 113) traherent, equus eximiae pulcritudinis, quem *Solis* appellarent, pone sequeretur, ut scribit Curtius l. supra l.

οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει] Ad voces ἐπὶ τοῦτον conf. Matth Gr. Gr. §. 586 C. pag. 1168, qui idem pag. 623 consul. ad voces ἐπ' ἅρματος ἵππων. Mox retinui παραβέβηκε ob codd. auctoritatem, cum vulgo esset παραβεβήκεε, quod plusquamperfectum tuetur Matthiae, cum requiratur h. l. *adstabat*, παραβέβηκε autem valeat: *iuxta eum currum adscendit* et nunc etiam *adstat.* Hinc quoque Bekker. reliquit παραβεβήκεε. Sensum loci recte, opinor, sic indicat Schweighaeuser. in Lex. Herodot.: *a latere eius stabat auriga*, quem ipsum maximo honore praeditum, nobili Achaemenidarum stirpe oriundum inde colligo, quod Otanis ille fuit filius, vel principis Persarum illius, qui cum Dario in Magos coniuraverat (III, 67 seqq. 70 seq.) vel certe unius ex eiusdem cognatis.

Cap. XLI.

ὅκως μιν λόγος αἱρέοι] Articulum ὁ ante λόγος olim additum, cum recentt. edd. abiecimus, cum libri scripti ita iuberent. De ipsa locutione cf. III, 45. IV, 127. VI, 124 et nott. ad I, 132. — In imperfecto μετεβαίνεσκε inest *iterandi* notio, ut in κλαίεσκε III, 119, ubi vid. nott. Sensus enim est: *transibat vero rex, quoties ei commodum videretur, ex illo curru in harmamaxam.* Ubi bene distinguitur inter currum regium eumque solemnem (τὸ ἅρμα) et inter ἁρμάμαξαν, quod fuit plaustri genus sellis lectisque instructum et coopertum, ad itinera facienda et mulieres, liberos, servos transvehendos inprimis aptum. Tu vid. potissimum Xenophont. Cyropaed. VI, 3, 30 coll. VI, 3, 8 (ubi etiam inter ἅρμα et ἁρμάμαξαν distinguitur) et Herodot.

2 ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπο-
3 λελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλ-

---

VII, 83. IX, 76. Reliquos veterum locos dabunt Freinshem. ad Curtium III, 3 §. 12 (23). Dorvill. ad Chariton. pag. 470. Sturz. in Lexic. Xenoph. I p. 409 coll. Brisson. de reg. Pers. princip. II, 170. Ipsum nomen peregrinae esse originis patet. Hodie vocitari *Araba* observat I. de Hammer. Fundgrub. d. Or. VI, 3 pag. 339.

ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι] Intelliguntur *Immortales*, de quibus vid. VII, 83. — In proxime seqq. ad *οὗτος πεζὸς* subaud. *στρατὸς*, quod aeque omissum est III, 25. IV, 128. VII, 84. 96. 100 coll. VII, 81. — Pro *τουτέων* exhibui *τούτων*.

ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας] De voce *ῥοιὰ* vidimus ad IV, 103. — *Σαυρωτὴρ*, qui Athenaeo XII, 8 p. 514 B. vocatur *στύραξ*, inferior est hastae pars s. cuspis, quâ in terram defigitur, ut apud Homer. Il. X, 153, ubi conf. Schol. et Heyn. Obss. VI pag. 31. Quod vero Aemilius Portus in Lex. Ionic. s. v. *σαυρωτὴρ* non ornatus tantum causa ac regiae munificentiae ostentandae gratia illos mala punica habuisse contendit, verum etiam ut his ipsis malis tegerent cuspidem, praecaventes, ne quis forte in ipso itinere concitatius faciendo, in conferta militum turba, a socio subsequente cuspide, per imprudentiam in praecedentis dorsum impacta, sauciaretur; ipsa scriptoris verba satis, credo, contrarium indicant, illosque milites aurea mala cuspidum loco gestasse dubitare nos non sinunt. *Aurea* et *argentea* quod fuerint mala, id ad ornatum fastumque retulerim regum Persarum, quibus omnia istiusmodi fere insignia tribui solent *aurea*. Cf. nott. ad VII, 54 et VII, 83.

πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους] i. e. *circum circa reliquos includebant*. *συνεκλήϊον* dedit Schaefer. e Koenii emendatione ad Gregor. Cor. De dial. Ion. §. 3 pag. 377 pro vulg. *συνέκληον*, cuius loco Florentinus et Sancrofti liber exhibent *συνέκλειον*. Ipsum verbum *συγκληΐζειν* (*unâ includere*) invenies VII, 129; *συγκατακληΐειν* I, 182.

λους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες, ἀργυρέας
4 ῥοιὰς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο
5 ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤϊε ἀναμίξ.

42 Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπί τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔ-
6 χων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελα-

Iter Sardibus Abydum versus. Ad Idam, orta tempestate, multi militum fulmine tacti.

καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ] Hinc illi alibi vocantur *μηλοφόροι*. Vid. Athen. XII p. 514 C. Aelian. V. H. IX, 3 et reliqua testimonia apud Brisson. De reg. Perss. princip. I, 194. Ad *ἐπετέτακτο* conf. VII, 40. *διελέλειπτο* e Schweighaeuseri emendatione et h. l. et VII, 40 nunc exhibetur. Olim *διέλειπε*, quod retinuit Matth. Schaeferus edidit *διελείπετο*. In Florentino libro *διέλειπτετε* (sic). In proxime seqq. pro *καὶ δύο σταδίους* Schweighaeuserus mallet *κατὰ δύο σταδίους*. De voce *ἀναμὶξ* vidimus ad VII, 40.

Cap. XLII.

ἐπί τε ποταμὸν Κάϊκον] Cf. VI, 28 ibique nott. *Cana* mons memoratur quoque apud Melam I, 18 §. 2, ubi cf. Tzschucke nott. critt. Vol. II, 1 pag. 524 et nott. exegg. Vol. III, 1 pag. 523. De *Atarnensi* campo diximus ad VI, 28. De *Carine* urbe conf. Stephan. Byz. s. v. p. 488, ubi *Καρήνη*, unde apud Plinium H. N. V, 30 §. 122 inter urbes, quae interciderint, memoratur *Carene*. Nec tamen placet cum Harduino in Herodoti loco reponere *Καρήνης*.

Ἀτραμύττειόν τε πόλιν κ.τ.λ.] *Ἀτραμύττειον* duobus in codd. exstat Parisinis et apud Eustath. ad Il. pag. 649, 44 s. 512, 20, accedente Valla. In Sancrofti libro invenitur *ἀτραμύτειον*, in Florentino, aliis *ἀδραμ.*, suffragante Stephan. Byzant. s. v. pag. 35. Apud Thucydidem V, 1 meliores libri *Ἀτραμύττειον*; alii iique minus probati *Ἀτραμύττιον*. Ac numi accuratiores in prima syllaba *δ*, in tertia unum *τ* ostendunt. De qua scripturae varietate plura dabunt Interprett. ad Thucyd. l. l. pag. 4 ed. Gervin. Tzschuck. ad Mel. I, 18 §. 2 nott. critt. (II, 1) p. 548 coll. Creuzer. fragmm. historicc. pag. 198 et add. Lau-

σγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀρι-
3 στερὴν χέρα, ἤϊε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μέν οἱ ὑπὸ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισπίπτουσι, καί τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν.
43 Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρα-

Scamander, ob immanem biben-

---

rent. Lyd. De menss. §. 18 p. 169 seq. ed. Roeth. Ipsa urbs ad maris sinum Adramyttenum, qui inde vocabatur, condita ab Atheniensibus etiamnum vetus retinuit nomen *Adramitti*. Vid. Strab. XIII p. 606 s. p. 904 A. et p. 611 seqq. s. 910. Tzschuck. ad Mel. l. l. nott. exegg. (III, 1) p. 526. A qua urbe extenditur lata planities, cuius partem meridionalem ad istos Thebae campos, quos Herodotus h. l. commemorat, refert Prokesch. Erinnerungg. etc. III p. 283. *Theben*, quam etiam *Hypoplaciam* vocant, nisi oppidi in Thebae regione siti est nomen, iam novit Homerus, sitam in agro fertili a meridie Troiae et ipsis Troianis subditam, dein vero ab Achille captam ac vastatam. Conf. Il. I, 366. II, 691. VI, 397. 416. XXII, 479 coll. Strab. l. l. pag. 612 s. 910 et Tzschucke l. l. nott exegg. (III, 1) p. 525. Ad Ἄντανδρον cf. V, 26 et C. O. Müller. Orchomen. pag. 444 (notante *Cr.*). Ad voces τὴν Ἰλιάδα γῆν vid. nott. ad V, 122. De *Idae* monte plura dabit Tzschucke ad Mel. I, 18 §. 4 nott. exegg. (III, 1) pag. 538. Quod autem Lechevalier (Beschreib. d. Ebene von Troia p. 56 seqq. ed. vernac.) haec verba ita vult accipi, ut exercitus processerit *sinistrum Idae brachium versus*, id vereor, ut linguae leges permittant, beneque iam monuit Heynius l. l. p. 57 nott. nil aliud indicari, nisi *exercitum ita esse progressum, ut ad laevam habuerit Idam montem*. Quod si vix credibile videatur, militibus oram maritimam legentibus in itinere Sardibus Abydum faciendo ad laevam fuisse Idam, illud quoque teneri velim, multas esse Idae partes ac brachia, quorum unum forsitan ad ipsum mare porrectum, Persis iter facientibus sanequam ad laevam esse potuerit. — Ad voces αὐτοῦ ταύτῃ conf. nott. ad IV, 80. 135.

Cap. XLIII.

Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ κ. τ. λ.] Quae ipsa pluribus verbis interpositis, mox repetuntur verbis ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης. Conf. Schaefer. ad Dionys. Halicarnass. De composit. verbb. pag. 191, quem citat *Cr.* Nam *Scamander* (de quo fluvio plura Tzschucke ad Mel. I, 18 §. 3 nott. exegg. III, 1 pag. 536 seqq.) primus, ex quo Sardibus profecti Persae iter fecerant, fluvius fuisse dicitur, qui epotus defecerit, cu-

τοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον· ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ᾽ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον
2 ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ 531
πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι

tium multitudinem, aquis defectus. Xerxes Pergamum invisit. Sacra facta Minervae Iliacae heroibusque. Terror panicus.

---

iusque aqua non suffecerit copiis atque iumentis. Cf. Heyne l. l. pag. 57. Ex hoc autem loco intelligi putat vir doctus in Ephemeridd. Gotting. 1820 nr. 191 pag. 1907 seq. (citante *Cr.*), iam Herodoti aevo Simoin fluvium Homericum in Scamandrum fuisse conversum. Ad locutionem ἐπέλιπε (ubi male edd. veteres ἀπέλιπε) τὸ ῥέεθρον conf. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I pag. 81. Herod. VII, 58. 108. Ad verbum ἀπέχρησε conf. I, 66 et VII, 196. Paulo aliter eandem Noster expressit sententiam VII, 109.

ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον] Apud Homerum teste Spohn. De agro Troian. pag. 11. 12 semper invenitur ἡ Πέργαμος, ita ut posteriores tantum scriptores dixisse videantur τὸ Πέργαμον. Intelligitur enim Pergamus Troiae arx s. ἀκρόπολις, altior reliquâ Troiâ, rupibus superstructa et inaccessa fere, in qua deorum templa, Priami palatia, alia, quibus sanctitatem quandam illa adepta esse fertur. Nunc illic iacet vicus *Bunar-Baschi*. Vid. Lechevalier l. l. pag. 172. Quod vero Herodoti aetate Pergamum, cuius Alexander Macedo nullas reperire potuit reliquias, adhuc stetisse hoc ex loco coniicit Kruse Ueber Herodots Ausmessung d. Pont. etc. pag. 67, vereor equidem, ut recte coniecerit. Nam locus tantum hîc indicatur, in quem escenderit Persarum rex, nec ullo modo quaeritur, num rudera adhuc antiquae arcis exstiterint necne.

τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας] Cui eidem deae, observante Wesseling., Alexander quoque Macedo Ilium delatus sacra fecit, testibus Arriano I, 11 et Diodor. XVII, 18. Tu add. Xenoph. Hellen. I, 1 §. 4 et quae de *Pallade Iliaca* laudat Creuzer. in Melett. I p. 23; Symbol. II p. 689. Ipsum sacrificium mille boum ab Eustathio l. supra l. vocatur χιλιόμβη. Observat autem Kleuker. Append. ad Zendavest. III pag. 23, si vera sint, quae de Xerxe *Minervae Iliacae* sacrificante Herodotus tradidit, Xerxem probabiliter cogitasse de *Anaïtide*, Persarum deâ, quam pro Graecorum *Minerva* quidam accipiunt, nis potius peregrino numini ideo sacrificasse Xerxem existimes

ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος
3 *ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὅμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.*

---

ut, pro solita veterum superstitione id numen sibi propitium redderet. Unde simul intelligitur, a Persarum religionibus non prorsus abhorruisse notionem de numinibus femineis.

χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο] *χοὰς ἐχέαντο* Valcken. recte accepit pro *ἐνήγισαν*; de quo verbo vid. nott. ad I, 167. Nec aliter intellexisse video Heyne ad Lechevalier l. l. pag. 58 nott. Sub *heroibus* autem h. l. Kleuker. l. l. pag. 24 intelligi vult *heroes Homericos*, quum, Xenophonte quoque teste, Cyrus atque Magi uniuscuiusque terrae, quam permearent, heroes advocare consueverint indigenas, quos sibi propitios redderent. Neque talia abhorrere putat a Persicae religionis indole; si quidem Persae heroes non tanquam deos ipsos, sed ut genios bonos sive summi boni genii ministros atque adiutores, quales vocantur *Feruer*, coluerint atque invocaverint. At Gallo docto, Choiseul - Gouffier, Voyage pittoresque etc. II pag. 385 vix credibile videtur, Magos in peregrini herois honorem libationes fecisse; itaque Herodotum haec forsan ex Hellanico descripsisse autumat. In quo me quidem non assentientem habebit.

νυκτὸς φόβος — ἐνέπεσε] In aliis libris exstat *ἐσέπεσε*. At conf. IV, 203. VIII, 37. Miscell. Observv. III pag. 144.

Ῥοίτειον πόλιν] *Rhoeteum* a Sigeo (de quo vid. nott. ad V, 64) sexaginta stadiis remotum teste Strabon. XIII p. 595 s. 890 A., in promontorio, quod nunc vocant *Tschacate Burun* quodque olim et ipsum Rhoeteum vocabatur, probabiliter fuit exstructum, ubi nunc vicus mari adiacet nomine *Erin-Kevi* s. *El Gulmes*, aut, ut alii scribunt, *It - Guelmes-Kevi.* Vid. Tzchuck. ad Mel. I, 18 §. 5 nott. exegg. (III, 1) pag. 542. Kruse l. supra laud. pag. 68. Choiseul - Gouffier l. l. II pag. 444. Quem vicum Larcherus minus recte pro veterum *Ophryneo* habet, quod non ad mare fuit situm, sed in tractu interiori prope Dardanum in monte sylvis abundante, nec procul ab eo loco, quo Hectoris sepulcrum esse tradunt. Vix tamen accuratius oppidi situm indicare licet, quum hac ipsae regiones adhuc parum sint cognitae ac perlustratae. Conf.

44 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου πρό-
2τερον βασιλέος. ἐνθαῦτα ὡς ἵζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη

Abydum delatus Xerxes, copias pedestresque navalesque spectat. Naumachiae spectaculum editum.

Krase l. l. pag. 69. De *Dardano* diximus ad V, 117; de *Gergithis Teucris* ad V, 122.

Cap. XLIV.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ] Quod in quibusdam codd. additur μέσῃ tuetur Gail., comparans VII, 45, ubi τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία.

αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ] Quod Abreschio (Dilucidd. Thucydd. pag. 403) in mentem venerat αὐτοῦ ταύτῃ, ut VII, 42, id merito damnat Valcken., quum vicina hîc requirant dativum αὐτῷ (i. e. *in eius* [regis] *commodum s. usum*) quem etiam Stobaeus habet p. XCVIII, 73. 535 (T. III pag. 297 Gaisford.). Προεξέδρη (ut bene notat Valcken.) Xerxi ab Abydenis parata prima sedes fuisse videtur, quae in exedra prae reliquis emineret, θρόνον ὑψηλὸν dixit Tzetz. Chil. I, 937. Duo codd. h. l. afferunt ἐξέδρῃ: de qua voce consul. Musgrav. ad Euripid. Orest. 1450 (1461). Vitruv. VI, 3, 8 ibique Schneider. Cicer. De Orat. III, 5. De Finibb. V, 2 ibique interprett. Wüstemann. Pallast. d. Scaurus. pag. 119 seq. 126 seq. Indicatur igitur h. l. sedes eminentior eaque marmorea, quam in colle Maltepe, loco editiori promontorii Nogarae (ubi veterem Abydum fuisse constat), unde late pateat prospectus, fuisse statuit Prokesch. Erinnerungen etc. III pag. 24. — Pro βασιλῆος exhibui βασιλέος. Ad ea, quae continuo sequuntur: ὡς ἵζετο κατορῶν, ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ἐθηεῖτο κ. τ. λ. *Cr.* confert van Voorst. Annott. in selectt. locc. Nov. Testam. Spec. III p. 97. Ad argumentum loci etiam confer sis V, 88, ubi de Dario simile quid narratur. Ac Timur, Mongolorum princeps, expeditionem suscepturus, simili fere modo, quo Xerxes, copias suas de monte Ulutagh conspexisse et in campis extensis recensuisse fertur. Vid. I. de Hammer. Hist. Osmann. I pag. 275.

ἱμέρθη — ἰδέσθαι] Verbum ἱμείρεσθαι eadem *cupiendi*, *desiderandi* notione III, 123. VI, 120. — γινομένην, cuius loco in quibusdam exstat γενομένην, recte tuetur Larcherus interpretans: *dum fieret.*

Xerxes illacrymatur.

45 τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα
μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμέ-
νον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία
ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακά-
46 ρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρ-
τάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέ-
ξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύε-
σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς Ξέρ-
2 ξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε· „Ὦ βασιλεῦ, ὡς πο-
„λὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλί-
3 „γῳ πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις.“
Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖ- 532

Hinc natum Artabani cum eo colloquium de vitae humanae conditione, expeditionis periculis, fide Ionum, arguens illud Artabani prudentiam et gravitatem, Xerxis stultitiam et temeritatem.

Cap. XLV.

μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε] „*Specie alienam, revera suam conditionem deplorasse videtur* (Valerio Max. IX, 13 ext. 1) *opum magnitudine, quam altiori animi sensu facilior*“: videri enim voluit Xerxes lacrymans, *quod tanta hominum multitudo intra centum annos esset obitura*. Haec etseqq. paucis expressit Tzetzes Chil. I, 940 etc. Herodoteum autem Xerxis et Artabani colloquium ob sententiarum personis congruam magnitudinem miratur Hermogenes p. 509.“ *Valcken.* Add. Plinii Epp. III, 7. — Ad formam ἐπίπλεα (pro ἐπίπλεω) in proxime antecedentibus conf. Grashof. in Schulzeitung. 1831. II p. 703. Ad verbum ἐμακάρισε vid. nott. ad I, 31.

Cap. XLVI.

Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως κ. τ. λ.] In edd. vulgo ponitur maior distinctio post ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ubi minorem poni oportuit; nam verba μαθὼν δέ μιν ob voces plures interiectas deinceps repetuntur verbis οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς, cuius structurae simile exemplum vidimus VII, 43. Nec differt φρασθεὶς significatione a verbo μαθών: conf. V, 92 §. 3. IX, 19. 107. Itaque etiam ὢν, quod post οὗτος insertum invenis in edit. Schaef. et Matth., abieci libris scriptis ita iubentibus. Unus Stobaeus l. l. p. 536 s. p. 298 habet οὗτος ὢν. — Locutionem ἀποδείκνυσθαι γνώμην attigi ad VII, 3.

ἐργάσαο νῦν τε] Apud Stobaeum p. 612 s. 610 ed. Gesn. exstat ἔργα σὰ τὸ νῦν τε; quae lectio Valckenaerio haud contemnenda videbatur. Herodotei libri in vulgata consentiunt omnes. Idem Stobaeus in seqq. pro σεωυτὸν affert ἑωυτὸν, de quo conf. III, 36.

Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι] De vocula γὰρ

„ραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ 66
„τούτων γε, ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν
4 „ἔτος περιέσται.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἕτερα
„τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν
„γὰρ οὕτω βραχέϊ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν
„εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων, οὔτε τῶν ἄλλων, 70
5 „τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκὶ ἅπαξ τε-
„θνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν. αἵ τε γὰρ συμ-

---

initio orationis sic posita conf. nott. ad I, 30, ubi etiam verbum ἐπῆλθε eodem sensu, quo hic ἐσῆλθε. Illud dativum personae plerumque sibi adiungit, ut in locis a Valcken. allatis Herod. I, 30. Pausan. VIII, 17 §. 3. Isocrat. Panath. p. 244 A. 252 C. [c. 18 §. 55, ubi male olim ὑπέρχεται et cap. 36 §. 96.] Demosthen. p. 100, 39. [Vid. Ind. Graecit. Demosthen. p. 336 R.] Verbo ἐσῆλθε accusativum Noster adstruxit III, 42 (ubi conf. nott.) I, 116. VI, 125: quibus addunt Plutarch. II p. 109 E. Valcken. ad Euripid. Phoeniss. 1379, atque inprimis Hemsterhus. ad Lucian. I p. 206 Bip. Ad sensum bene Schweigh.: „*Subiit namque me humanam sortem miserari, reputantem, quam brevis sit universa hominis vita.* De quâ sententia cf. nott. ad V, 4. — Mox τούτων dedi pro τουτέων. Ad verba παρὰ τὴν ζόην (*inter vitam, in vita*) conf. Matth. Gr. Gr. §. 588 pag. 1175.

τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις] i. e. *cui non saepe in mentem veniat.* Locutionem illustravit Hemsterhus. ad Lucian. III p. 392 seqq., cui add. Ast. ad Platon. Phaedr. p. 240. Heindorf. ad Phaedr. pag. 9. Herod. VII, 187.

τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν] ζώειν dant plerique libri scripti; nonnulli ζῆν, unus Florentinus ζόειν, quod Gaisfordius recepit, eo procul dubio commotus, quod etiam ζόη pro ζωή in Herodoti Musis plerumque exhibetur; cf. nott. ad I, 38. Cum vero nuspiam alibi, quantum scio, inveniatur apud Herodotum ζόειν, vulgatam lectionem cum reliquis editt. reliqui intactam. Ipsa sententia apud alios quoque scriptores Graecos occurrit, apud Sophocl. Oed. Col. 1225. Bacchylid. fragm. 3. Theognid. 543 seq. (423 seq.), ubi alia similia excitavit Welckerus p. 109. Et vide ipsum Herodotum I, 31. Longin. De sublimit. IX §. 7. ἀλλ' ἡμῖν μὲν δυσδαιμονοῦσι ἀποκεῖται λιμὴν κακῶν ὁ θάνατος. Ubi et Herodoti locum et alios similes excitavit Ruhnkenius pag. 274 Weisk. Et confer sis quoque Davis. ad Ciceronis Tuscull. I, 34.

αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπί-

„φοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσ-
„σουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι
6 „ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθη-
„ρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀν-
„θρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
47 „να, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.“ Ξέρ-
ξης δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μέν νυν
„ἀνθρωπηΐης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην περ σὺ

πτουσαι] Apud Stobaeum (qui XCVIII, 62 T. III pag. 293 Gaisford. haec excitans habet προσπίπτουσαι) p. 536, 3 (p. 298 G.) est συμπίπτουσαι atque ita etiam Herodotum scripsisse putat Valckenaer., citans Thucyd. III, 60. IV, 68. Herod. I, 139. V, 35. Equidem vel ob antecedens συμφοραὶ nihil mutarim. Intelliguntur autem *calamitates subito, inopinato incidentes*: ad quas indicandas optime utitur Noster verbo προσπίπτειν. — Pro συνταράσσουσαι unus cod. cum Stobaeo συνταράσσουσι, quod arridet Wesselingio, iungenti αἱ νοῦσοι συνταράσσουσι καὶ ποιεῦσι. At recte observat Schweigh. καὶ ad verba βραχὺν ἐόντα pertinere, ut sit: *quamvis brevis sit* (vita).

οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης κ. τ. λ.] Citat Eustath. ad Il. pag. 411, 7 s. 311, 34. Ad ipsam sententiam apte citant Sallust. Catil. 50, ubi Wass. et Herodotea et alia consimilia veterum attulit dicta, coll. Choric. Orat. in Procopium cp. 24, qui hoc Artabani effatum laudavit.

γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα] γεύσας habet Plutarch. II pag. 1106 F. itemque Stobaeus Sermm. CXXI (CXX) 40 pag. 611 (p. 485 Gaisf.), qui idem utroque illo loco, quem modo laudavimus, ubi haec eadem affert Herodotea, habet vel τάξας vel τεύξας vel πλέξας, de qua lectione conf. nott. ad V, 92 §. 6. Ex Herodoteis libris nulla enotatur lectionis varietas. Verbo γεύειν activa notione hîc adhibito (*gustandum praebere, gustum dare*) Noster adstruxit accusativum, de quo vid. Matth. Gr. Gr. p. 772. Add. Held. ad Plutarch. Timoleont. pag. 327. Valckenaerius attulit Athen. I p. 28 F. alia. — De *deo invido* vid. quae citavimus ad VII, 10 §. 5. — Pro φθονερὸς Stobaeus 98, 62 (p. 533 s. 293) exhibet δυσξύνετος; quod idem 98, 73 fin. (p. 536 s. p. 298) in margine Gesner. exstat, ubi in ipso textu recte φθονερός.

Cap. XLVII.

ἐούσης τοιαύτης, οἵην περ σὺ διαιρέαι εἶναι] Ad participium ἐούσης consul. Matth. Gr. Gr. pag. 207, qui idem p. 379 ex h. l. citat διαιρέεαι, cu-

„διαιρέαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώ-
2 „μεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φρά-
„σον δέ μοι τόδε. εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ
„ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώ-
„μην, οὐκ ἐῶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
„ἢ μετέστης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ."
3 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ
„ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι,
4 „τελευτήσειε. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι
„ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε πολλὰ
„ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων τοι δύο τὰ μέγι-
48 „στα πάντων ἐόντα πολεμιώτατα." Ξέρξης δὲ πρὸς
ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα
„ταῦτα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά
„τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ
„Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσε-
„σθαι τοῦ ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον

---

ius loco equidem cum Gaisf., probante Schweigh., e Sancrofti libro reposui *διαιρέαι*, plane ut VII, 50 init. 52 *φοβέαι*, ubi hanc lectionem ipse exhibuit Matthiae. Bekker retinuit *διαιρέεαι*, sed VII, 52 dedit *φοβέαι*. Ad verbi *διαιρεῖν* notionem conf. ad VII, 16 §. 3 allata. — In proxime seqq. retinui *μεμνεώμεθα* ob meliorum codd. auctoritatem. Vulgo *μεμνώμεθα* cum Eustath. ad Il. pag. 767, 36 s. 674, 1.

χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί.] De hac locutione conf. citt. ad VII, 16 §. 3. In seqq. ad vocem *ἐναργὴς* conf. nott. ad V, 55. Paulo inferius verbum *τελευτᾶν* de *somniis* dicitur, quae *exeunt* s. *quae complentur*, ut III, 125.

οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ] i. e. *nec satis mei sum compos.* Eodem modo Noster locutus est I, 119. Add. Demosthen. in Phormion. p. 913 Reisk. et Suidas s. v. *ἐντός*. Alia dabit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choephor. 227. Verbum *ἐπιλέγεσθαι secum reputandi*, *considerandi* notione attigimus ad V, 30. VI, 9.

Cap. XLVIII.

Δαιμόνιε] Vid. nott. ad IV, 126. Mox e Florent. cum Gaisfordio edidi *εἶναι δύο μοι*, ubi reliquae edd. *μοι εἶναι δύο*. Ad vocem *πολλαπλήσιον* vid. nott. ad V, 45 et de genitivo *τοῦ ἡμετέρου*, qui subsequitur, Matth. Gr. Gr. §. 356 pag. 670. Vocem *ἄγερσιν* attigi ad VII, 5.

2 „λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; 533
„εἰ γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡ-
„μέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχί-
49 „στην ἄγερσιν ποιοῖτο.“ Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „Ὦ 1
„βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν
I. „ἔχει μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· ἢν
δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι, τὰ λέγω, πολ-
„λῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα,
2 „ἐστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης
„ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω,
„ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
3 „τὸ ναυτικὸν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας.
„καί τοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ
„παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίεαι.
4 „οὐκ ὧν δὴ ἐόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε

Cap. XLIX.

ὅστις γε σύνεσιν ἔχει] ἔχει cum Gaisf. retinui, ubi Schwgh., quem sequitur Bekkerus, ex aliis libris dederat ἔχοι; paulo post scripsi cum Matth. ἢν δὲ πλεῦνας, ubi Schweigh., Gaisford. et Bekker. e duobus codd. exhibuerant ἤν τε πλεῦνας. De formis πλεῦνας, πλεῦνα cf. Fischer. ad Weller. I p. 129.

§. 1.

οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης] Non sequitur alterum οὔτε, verborum scil. structura in sqq. immutata, quae sic, opinor, procedere debebat: *Neque* enim *mare* tibi portum suppeditabit, *neque terra* quidquam auxilii tibi praebebit, sed inimica tibi erit; γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται §. 2. Conf. etiam Bornemann. Schol. ad Evangel. Luc. pag. 126. Ad vocem φερέγγυος vid. nott. ad V, 30. Wesseling. excitaverat Aeschyl. S. c. Theb. 402 (392 Blomf.) 455. 476. 803 (quibus tamen locis non de rebus, sed de hominibus illa vox adhibetur) Sophocl. Electr. 948.

καί τοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ κ. τ. λ.] i. e. Atqui nec unum modo esse oportet portum, sed praeter omnem oram, quam praeterveheris, istiusmodi portus esse debebit. — Mox pro vulg. κομίζεαι, quod retinuit Matthiae, cum Schweigh., Gaisf. et Bekker., probantibus Valckenaerio et Porsono Adverss. p. 39, edidi κομίεαι. Florentinus cum uno Parisino κομίζεται. De verbi huius usu in maritimis itineribus cf. I, 185. V, 108. VII, 58.

οὐκ ὧν δὴ ἐόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων] οὐκ ὧν δὴ optimi quique codd. afferebant.

„ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ
ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. Καὶ δή, τῶν δύο τοι 2.
„τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων.
„γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται· εἰ ἐθέλει τοι
„μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται
„πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκαστέρω, τὸ
„πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι

Intelliguntur h. l. *portus navium capaces s. navibus recipiendis idonei*, δυνάμενοι δέξασθαι τὸ ναυτικὸν, ut bene observat Valcken., legi posse ratus ὑ π ο δ ε ξ ί μ ω ν a voce ὑποδέξιμος, probante Schaefer. ad Lambert. Bos. de ellipss. pag. 438, cui vox ὑποδέξιος nisi prorsus conficta, at dubiae certe fidei esse videtur. Suidas III p. 553 ὑποδέξιος· ὑποδοχεύς.

ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι] Affert haec Stobaeus XCVIII (XCVI) §. 64. (T. III p. 294 Gaisf.) Alia ex Stobaeo, aliis, similia attulit Voemel. ad Demosthen. Philipp. I §. 39 (p. 51 R.) p. 207. Conf. supra I, 32: πᾶν ἐστι ἄνθρωπος συμφορή, ubi conf. allata. Larcherus comparari vult Sallustii illud Iug. I fin. „Quodsi hominibus bonarum rerum tanta cura esset, — *neque regerentur magis quam regerent casus* et eo magnitudinis procederent etc.“

§. 2.

Καὶ δή, τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου] Voculam δύο non semper Noster flectere solet. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 138. Ad locutionem ἔρχομαι ἐρέων conf. I, 194 ibique citat. In proxime seqq. pro γῆ δὲ πολεμίη Wesseling. malebat δή pro δὲ, Schweighaeuserus γὰρ, cuius ipsius particulae vim h. l. per δὲ exprimi credam. Nec, opinor, illa insoliti quid habebit, modo hunc fere sententiae Herodoteae nexum esse cogites: *non* mare *tantum* tibi nihil praebebit opis, *verum* terra quoque, quâ iam exponam ratione, eâ tibi erit hostilis. Ad ipsam sententiam Valcken. confert Aeschyl. Pers. 794: αὕτη γὰρ ἡ γῆ ξύμμαχος κείνοις πέλει.

εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι] E duobus codd. Schweigh., Gaisf. et Bekker. reposuerunt ἐθέλοι. Equidem cur a vulgata, quam etiam Matth. tenuit, recederem, nihil habui causae. In Florentino diserte legitur θέλει. Conf. VII, 37. De verbi huius usu conf. nott. ad II, 11 et Heyne ad Pindar. Olymp. XIII, 12 p. 157, a *Cr.* citat. De voce ἀντίξοον, quâ *contrarium, adversarium* declaratur, vid. nott. ad I, 174.

τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος] Pro κλεπτόμενος Stobaei ms. habet βλεπόμενος, quod iure

„ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρη. καὶ δή τοι, ὡς οὐ-
6 „δενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώρην, πλεῦνα ἐν
7 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ
„οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀῤῥω-
„δέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ
„ἔργῳ θρασὺς εἴη.“

50 Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρ-
„τάβανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαι-

---

displicuit Wesselingio, qui κλεπτόμενος interpretatur *furtim proficiscens*, citans Hesychium (qui II pag. 275. κλέπτεσθαι· πορεύεσθαι, si scil. furtim et clam hoc fit), Philon. Vit. Mos. I p. 648 E. Synes. II Provid. p. 119 C. Perizon. ad Aelian. V. H. III, 77. Plura affert Held. ad Plutarch. Timoleont. pag. 421, unde satis intelligitur, verbum κλέπτεσθαι in quacunque re adhiberi, quae furtim fiat nobisve insciis. Inde Schweigh. in Lex. Herodot. sic interpretatur: *imprudens semper abreptus;* malim equidem (quod tamen eodem fere redit): *inscius Tu semper ulterius protractus*, nec satis reputans, quo ulterius processeris, eo graviora mala Tibi divinitus imminere, obcaecatus scil. fortunae spe, quâ quidem nemo unquam mortalium satiari solet. Larcherus Gallice expressit: *se tromper sans s'en appercevoir.* Ad verba, quae sequuntur: εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρη Wesselingius bene confert Aeschyl. Agamemn. 1340 (1302 Blomf., ubi eadem fere enuntiatur sententia: τὸ μὲν εὖ πράσσειν ἀκόρεστον ἔφυ πᾶσι βροτοῖσιν); de voce πληθώρη vid. II, 173.

καὶ δή τοι, ὡς οὐδενὸς ἐναντιευμένου] i. e. *Ac vel si ponam, neminem tibi adversaturum, ipsam contendo s. dico terram, quae quo longius quoque ulterius progrediaris, eo maior tibi fiat, famem allaturam.* Ubi satis apparet vis ac potestas voculae ὡς genitivis absolutis praepositae. In seqq. ἀνὴρ idem fere valere videtur atque ἄνθρωπος s. τις: de quo usu exposuerunt Bergman et Benseler. ad Isocrat. Areopag. cp. 4 pag. 149 seq. Verbum ἐπιλέγεσθαι attigimus ad VII, 47 fin.

εἰ βουλευόμενος μὲν—ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη] Similis Thucydidis sententia II, 11. VI, 34, notante Valckenaerio; cui addidit Wesselingius Sallustianum illud Catil. 1. „Priusquam incipias, consulto, ubi consulueris, mature facto opus est,“ ubi plura Cort. et Wass., Aristotel. Ethic. ad Nicomach. VI, 9 §. 2 ibique Camerar. Quae eadem etiam attigit Casaubon. ad Sueton. Octav. 25.

Cap. L.

οἰκότως μὲν σύ γε κ. τ. λ.]

„ρέαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως 1.
2 „ἐπιλέγεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφε-
„ρομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή-
„σειας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρ-
„σέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν
3 „χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ
„δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον 534
„ἀποδέξεις, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως
4 „καὶ ὁ ὑπεναντία τούτοισι λέξας. τοῦτο μέν νυν ἐπ'
„ἴσης ἔχει. εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ
5 „βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βου-
„λομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ ἐπίπαν φιλέει γίνεσθαι
„τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί τε πάντα καὶ
6 „ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὁρᾷς τὰ Περσέων πρή- 2.
„γματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, εἰ τοίνυν ἐκεῖ-

οἰκότως e Florent. receptum pro εἰκότως. Mox e Sancrofti cod. exhibui διαιρέαι, ut VII, 47 et τούτων pro τουτέων, μηδαμὰ et οὐδαμὰ pro μηδαμᾶ et οὐδαμᾶ. Ad imperativi formam φοβέο conf. Matth. Gr. Gr. §. 205, 2 p. 379.

§. 1.

πάντα θαρσέοντα] i. e. *si quis in omnibus rebus confidentem habeat animum, s. confidenter omnia aggrediatur.* Verba μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν exhibet Eustath. ad Il. pag. 511, 34 s. 187, 20, qui habet μηδαμοῦ et mox σχῆμα pro χρῆμα.

μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις] Mediceus, Florentinus, alii: μή τε βέβαιον. At bene sic tuetur vulgatam Schweighaeuserus: „In qualibet quaestione, quae agitatur, multae esse possunt opiniones σφαλεραὶ, fallaces et incertae, una tantum vera et certa; atque hoc est τὸ βέβαιον, quod dicentem Xerxem facit Herodotus idque ipsum paulo infra repetitur." — In seqq. pro ἐπίσης scripsi ἐπ' ἴσης, ut I, 74.

εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἐόντα — δοκέω μὲν οὐδαμῶς] i. e. *ut vero quis, qui mortalis homo est natus, certam veri cognitionem, qualem oporteat, adipiscatur, hoc equidem unquam fieri posse nego.* Pro κῶς Schweighaeusero et Schaefero magis placet ὅκως, probante Schultzio. Equidem cum Matth. retinui κῶς, signum interrogationis collocans post τὸ βέβαιον. Ita, opinor, nulla amplius difficultas. — In seqq. ad τὸ ἐπίπαν cf. IV, 68 ibiq. nott.; ad ἐθέλει nott. ad I, 74. VII, 157.

„νοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλέες γνώμῃσι ἐχρέ-
„οντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμῃσι
„τοιαύτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,
„οὐκ ἄν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν
„δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες, ἐς τοῦτό σφεα προη-
7 „γάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύ-
„νοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιεύ-
„μενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευό-
„μεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην,
„νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμό-
8 „θι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν. τοῦτο μὲν
„γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα·
„τοῦτο δὲ, τῶν ἄν κου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος,
„τούτων τὸν σῖτον ἕξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας δὲ, καὶ οὐ

---

§. 2.

βασιλέες γνώμῃσι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ] *βασιλέες* scripsi pro *βασιλῆες*. *ἐχρέοντο*, ut mox *χρεόμενοι*, unus Parisinus suggerebat. Conf. Koen. ad Gregor. Cor. de dialect. Ionic. §. 15 pag. 397. Pro *ὁμοίῃσι καὶ σὺ* Aldina exhibet *τῇσι καὶ σὺ* nec ipsum ab Herodoti usu alienum. Conf. nott. ad IV, 109. Struve Spec. Quaest. I pag. 25. 26.

νῦν δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες] i. e. *pericula subeuntes*. Bene Valckenaerius: „Ad huius imitationem bis terve *κίνδυνον ἀναῤῥίπτειν* dixit Thucydides [IV, 85 ibique Duker.]; ab his recentiores illud transumserunt: *κίνδυνον μέγα ῥίπτειν* Euripidis est in Inon. 24, saepius *ῥίπτειν* in istum usum adhibentis. Lucian. I p. 768." His add. Siebelis ad Pausan. III, 5 §. 3. — *νῦν δὲ* eodem pacto, quo III, 25, ubi vid.

μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι] Affert Valckenaer. Terentianum illud in Heautontim. II, 3, 37: *Non fit sine periculo facinus magnum et commemorabile,*" itemque Chariton. II, 10 p. 37 s. 51 Lips., qui Herodotea forsan fuerit imitatus. Ubi conf. Dorville. pag. 330 Lips. Verbum *καταιρέεσθαι*, cuius loco Stobaeus perperam *καὶ αἱρέεσθαι*, interpretantur *conficere*, *peragere*, ut apud Euripid. Suppl. 759. Plut. Cimon. 13 init. pag. 486. E. Herodot. IX, 35, ubi *συγκαταιρέειν*. Itaque hic fere loci sensus: *magnas res non nisi magnis periculis* (susceptis feliciterque superatis) *peragi posse*.

ἄχαρι παθόντες οὐδέν.] E Florentino sic editum pro vulg. *ἄχαρι οὐδὲν παθόντες*. Ad locutionem conf. II, 141. VI, 9, et ad verbum *ἐπιβαίνειν*, genitivo addito, nott. ad IV, 125.

51 „νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει Ἀρτάβα-
νος μετὰ ταῦτα· „Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀῤῥωδέειν
„οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἔνδεξαι·
„ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦ-
2 „να λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην
„πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασμοφόρον
3 „εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβου-
„λεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
„καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν
4 „κατυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γάρ σφεας, ἢν ἕπωνται,
„δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν
„μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδι-

Cap. LI.

σὺ δέ μευ συμβουλίην ἔνδεξαι] i. e. *Iam tu meum sequere consilium.* Ubi quae sit vis particulae δὲ in compellationibus, vix quemquam fugiet. Tu conf. Pind. Olymp. III, 4. Elmslei. ad Sophocl. Oed. Colon. 507 pag. 166 Lips. Et vide Herod. V, 40.

πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι] „Sic μῆκος ἐκτεῖναι λόγου scripsit Aeschylus [Eumen. 188 Both.]; μεῖζον' ἐκτεῖναι λόγον Sophocles [Trachin. 640 Br.].“ *Valcken.* Mox cum Schweigh. et Gaisf. revocavi Ἀθηναίων, cuius loco Schaeferus, quem sequitur Bekkerus, de suo dederat Ἀθηνέων, cum, ut bene monuit Letronne in Journal. d. Sav. 1817 pag. 46, codd. lectio praestet, nec omnino talis transitus a terrae nomine ad gentis appellationem sit insolitus, ut apud Dion. Cass. 48, 41, alibi. Infra VII, 62 vulgo Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων, ubi Florentinus et Sancrofti liber ἐξ Ἀθηναίων, dissentiente Pausaniâ, qui eadem in re II, 3 §. 7 scribit ἐξ Ἀθηνῶν ἔφυγε. At VII, 90 pro mendoso Ἀθηναίων Wesseling. et Valcken. bene restituerunt ἐξ Ἀθηνέων. Ad voces κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι conf. V, 103, ubi similis structura enotatur.

ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας] „Ex more, quo *parentes*, qui coloniam deduxerunt; *liberi*, in eam profecti.“ *Wesseling.*, citans Iustin. XXXI, 8. Herod. VIII, 22 et Duker. ad Flor. I, 3 §. 9. Tu conf. etiam allata ad III, 19. Mox dedi τούτων pro τουτέων. Ad verba οἷοί τε εἰμὲν conf. Matth. Gr. Gr. p. 414. (*Cr.* addit Homer. Odyss. XXI, 293 et Eustath. ibid. et ad vers. 195 p. 757, 16 seqq. ed. Basil.) et ad omnem Herodoti sententiam Hoffmeisteri disputata l. l. pag. 50 seq.

„κώτατοι μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα 535
„ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί „τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται.
5 „Ἐς θυμὸν ὦν βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ „εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνε„σθαι."

52 Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβανε, „τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ „μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι· τῶν ἔ„χομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, „καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύ„θας, ὅτι ἐπὶ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγέ„νετο, διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύ„νην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν.
2 πά„ρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα „τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ
3 „νεώτερόν τι ποιήσειν. Οὕτω μηδὲ τοῦτο φοβέο, „ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν,

---

οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι] i. e. *non multum lucri s. utilitatis adferunt nobis.* Simili modo invenitur προσβάλλειν I, 136. VI, 70. Quod sequitur ἐς θυμὸν βαλεῦ, *animo cogita ac tecum reputa*, ex Homeri imitatione fluxisse videtur, ut dixi ad I, 84. Add. VIII, 68 fin. Aeschyl. Prometh. 731 ibique Blomfield. p. 50. — καταφαίνεσθαι significat *apparere*, ut I, 58.

Cap. LII.

ὃς φοβέαι] φοβέαι e Florent. et Sancrofti libro pro φοβέεαι. Conf. VII, 47. Ex eodem Florentino unoque Parisino editum μεταβάλωσι pro vulg. μεταβάλλωσι, quod Matthiae retinuit. γνῶμα est *indicium, documentum*, interprete Wesselingio, qui citat Sophocl. Trachin. 599 [594, ubi conf. Wakef. Add. Abresch. ad Aeschyl. Agamemn. 1323 Blomfield.] et Aretaeum Cappadoc. Morb. Acut. I, 1 fin. — In seqq. ad locutionem: ἐπὶ τούτοισι— — ἐγένετο conf. nott. ad VII, 10 §. 3 et de infinitivis, qui subsequuntur, Matth. Gr. Gr. p. 1295. C. Eichhoff. Versuche z. wissenschaftl. Begründung d. Griech. Syntax. I, (Crefeld. 1831) pag. 33. ἐνέδωκαν valet: *praebuerunt, praestiterunt.* De voce ἄχαρι vide citata ad VII, 50 fin.

πάρεξ δὲ τούτου] Cf. Schaefer. ad Gregor. Corinth. pag. 21. Verbum ἐπιλέγεσθαι attigi ad V, 30 et locutionem νεώτερόν τι ποιήσειν ad V, 19.

„καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ
„πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.“
53 Ταῦτα εἴπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς
Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς
2 δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δέ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε·
„Ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων, συνέλεξα,
„ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν
„τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε
3 „καὶ πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμ-
„παντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι

Artabano Susa ablegato, ut per expeditionis tempus summae imperii praeesset [c. 52.], Xerxes proceres Persarum ad rem fortiter gerendam cohortatus, Hellespontum transiri imperat.

Cap. LIII.

ἀποστείλας] Duo codd. ἀπολύσας, quod quamvis Diodori auctoritate XIII, 96 defendi posse videatur, merito tamen reiecit Wesseling. e scholio illud sibi natum videri declarans.

τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων] i. e. *haec a vobis petens.* χρήζων cum recentt. dedi. Schaeferus habet χρηΐζων. De duplici genitivo, qui adstruitur conf. §. 355 not. 2 pag. 670. Verbum καταισχύνειν (i. e. *dedecorare, non tueri laudem sive propriam sive acceptam*) tractavi ad Plutarch. Artaxerx. 9 init. in Creuzeri Melett. III pag. 50. Add. Plutarch. Coriol. 33 init. Aristoph. Nub. 1220. Av. 1451 ibique Beck. Non aliter Herod. IX, 53: οὐδὲ ἑκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην.

ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται] Paris. unus σπεύδετο, Medic., Florentin. aliusque liber σπευδέτω. Gronovio ac Valckenaerio placuerat σπεύδετε hoc fere sensu: *in hoc enim laboratis, quod sit omnibus commune bonum*, quum verbum σπεύδεσθαι vix reperiatur apud veteres, qui activo verbo sint usi, addito accusativo obiecti, qui dicitur, ut apud Euripid. Hec. 119. Phoeniss. 585 Troad. 955 Bacch. 911. Herod. I, 206. Thucyd. VI, 39. Sophocl. Electr. 253. Andocid. p. 20, 4 [p. 76 Reisk.]. At vix ulla mutandi necessitas. Namque σπεύδεσθαι passivum, ut bene observat Schweighaeuser., in sententia latiori ac magis communi accommodatius videtur, eum fere in modum: *Hoc enim, quod omnibus est bonum*, (ab omnibus quoque) *festinari sive studiose quaeri debet s. quaerendum est.* Nec aliter accepit Schweighaeuserus, interpretans: *commune enim hoc omnibus bonum quaerimus.* — In seqq. e libris scriptis cum recentt. edd. revocavi τῶνδε δὲ εἵνεκα, ubi Schaeferus dederat τῶν δὲ εἵνεκα. Conf. VII, 5. Adverbium ἐντεταμένως (*fortiter, strenue, magna cum virium intentione*) exstat quoque IV, 14. VIII, 128.

4 „ἀγαθὸν σπεύδεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω „ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ „πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· „τῶν ἢν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς
5 „ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευ„ξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, οἳ Περσίδα γῆν λελόγχασι."

νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι] Darius quoque in Europam transgrediens *Iovi diabaterio* aram constituit teste Ctesia in Persicc. §. 17. Ubi non aliter atque hoc loco Herodoteo cogitandum de iis sacris, quae Graecis solemnia vulgo vocabantur *τὰ διαβατήρια* scil. *ἱερά*, felicem quibus transitum a diis nobis praeberi volumus, nec ipsis Persis insolita, quos aquam, fluvios eximie coluisse iisdemque sacrificasse novimus. Vid. Herod. VII, 113. 114. Kleuker. Append. ad Zendavest. III pag. 24 et quae de illis sacris in fluminum transitu fieri solitis attuli ad Ctesiae fragmm. pag. 147.

οἳ Περσίδα γῆν λελόγχασι] i. e. *Qui Persarum terram sortiti sunt.* Vulgo *τοὶ*, quod e Florentino aliisque codd. cum Struv. Spec. Quaest. Herod. I, pag. 10 mutavi in *οἵ*. Quod vero iidem libri habent *Πέρσας*, vulgatam lectionem *Περσίδα γῆν* ex interpretamento ortam esse suspicatur Schweighaeuserus. At equidem vulgata lectio haud scio an magis conveniat verbo *λαγχάνειν*, terrae nominibus plerumque iuncto simili significatione atque apud Thucydidem II, 74 *ἔχειν* et apud Latinos, *colere*, *habere*, notante Valckenaerio, qui Herodotum in talibus ait poetarum more esse locutum, coll. Theocrit. XVI, 88. VII, 103. Namque Noster hic quoque Graecorum more loquentem facit Xerxem ea, quae a Persarum institutis aliena videantur; qualia haud pauca occurrunt in Aeschyli fabula celeberrima, quae Persarum nomine inscribitur, atque apud ipsum Herodotum, ut monuimus ad VII, 10 §. 4. 5. Qui enim dii tutelares aliquam regionem praecipue tueri putantur, quae ipsis quasi sorte obtigit in varia variarum gentium ac civitatum distributione sive sortitione inter deos factâ, ii dicuntur terram *λαγχάνειν* indeque eam *ἔχειν*, i. e. tenere in possessione atque inde tueri firmam ac stabilem. Sic, alia ut taceam, Plat. in Tim. p. 23 E. pag. 15 Bekk. de Minerva: *ἣ τήν τε ὑμετέραν* (scil. *πόλιν*) *καὶ τήνδ' ἔλαχε.* Hanc igitur Graecorum opinionem de diis tutelaribus aliquam regionem sortitis ad Persas quodammodo translatam existimes, apud quos qui vocantur *Amschaspands*, eos haud incommode huc traxit Kleuker. in Append. ad Zen-

54 Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέ- 1 λοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα 536 ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι

Solennia transitum auspicantia

davest. III pag. 24. Qui sane maximi apud Persas habentur genii sive dii, reliquis geniis inferioribus quasi praefecti, totius orbis terrarum curam inter se divisam sortiti, ita ut omnia in terris ab ipsis regi atque constitui putentur. De quibus multa Rhode: Die heilige Sage des Zendvolks. pag. 315 seqq. Quibuscum sane conveniunt sacrae scripturae *archangeli* sive שָׂרִים, qui dei iussu singula regna gentesque sortiti tueantur earumque res coram deo peragant, qui ipse hinc vocatur שַׂר-שָׂרִים i. e. *principum s. Archangelorum princeps* apud Daniel. VIII, 25. Tu vid. ibidem X, 13. 21. XII, 1. Eoque etiam illa pertinere dicitur Iudaeorum superstitio, quâ, cum septuaginta terrae totius nationes statuissent, septuaginta quoque angelos, qui singuli singulis nationibus praeessent, statuerunt. Conf. Genes. XI, 7. Phil. Opp. II pag. 242.

Cap. LIV.

ἀνέμενον τὸν ἥλιον] Exspectasse illos vult Kleuker. l. l. solis ortum ut proficiscendi signum, quippe quibus sole duce signumque dante progressis omnia forent prospera. Qui idem, ubi ad vocem θυμιήματα annotat, apud Persas thura aliasque eiusmodi res maximam sacrorum constituisse partem, sacrificium quod h. l. commemoratur, mari fuisse oblatum statuit sive potius aquae, quae post ignem maxime colitur a Persis inter rerum elementa. Bring. in Dissertatione ad VII, 35 laudatâ pag. 37 de duplici hic agi putat sacrificio, ut ante ortum solis odoribus et myrto Hellespontum sibi propitium reddere, post solis vero ortum libatione hunc coeli regem venerari voluerit Xerxes; qui libatione cum precibus facta, phialam, craterem aureum et gladium Persicum mari donare voluisse videatur.

μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδὸν] Duo codd. μυρσίνῃ. Cf. VIII, 99, ubi eadem locutio. Nec magis recipiendum στορεννύντες ex Aldinae margine; cf. Strabonem XIV p. 646 s. p. 956 C. De ipso autem more, quo vias floribus odoratisque ramis consternere fuit solitum, plura interpretes ad Matth. XXI, 8 a Wesselingio excitati, addente, Xerxis phialam et vasa aurea in mare proiicientis exemplum postea secutum esse Alexandrum Magnum, teste Diodor. XVII, 104 et Arrian. Anab. VI, 19 §. 11. Quae Herodoto

2 στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος,
σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασ-
σαν, εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυ-
χίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψα-
σθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι
3 ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιά-
λην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ
4 Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ
ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατι-
θεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ
τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τούτων
55 τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο,
Quo ordine διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν

---

phiala est *aurea*, videtur sacrum illud esse Persarum vas, quod rex manibus tenens sacra facit, quoque Ormuzdi minister significatur. Nomen illi *Havan*, i. e. poculum, teste Heeren. Id. I, 1 p. 233, qui hanc phialam pro piaculo in mare fuisse coniectam arbitratur a Xerxe, dissentiente Kleukero l. l., qui quod mari sacrificarit Xerxes, sacrum etiam oblatum illi consecratum fuisse proiiciendo existimat; ita ut de piaculo, quo ille mare iratum sibi voluerit propitium reddere, cogitari nequeat, atque Persarum rex e magorum doctrina ac disciplina pro more ita egisse putandus sit. Quaecunque autem mari oblata tradidit rex, ea omnia *aurea* fuisse ne mireris; omnia Persarum regum insignia, dona, supellectilia, alia *aurea* in antiquis quoque Persarum carminibus celebrantur, teste I. de Hammer. in Annall. Viennenss. IX p. 62 seq., ubi plura afferuntur. Itaque etiam rex Persarum sub *aureo* tentorio commoratus esse narratur VII, 100. Et conf. praeterea Xenoph. Anab. I, 2 §. 27. Herod. III, 20. VIII, 120.

ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος] Verbum ἐπανατέλλειν de sole *oriente* invenimus II, 142. III, 84, quo eodem sensu ἀνίσχειν et ἀνιέναι III, 85. — Ad verba παύσει καταστρέψασθαι conf. V, 92 §. 3, ubi simili modo articulus τοῦ ante infinitivum omittitur. De *acinace* dixi ad III, 118. Ad structuram vocum: ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι, vid. G. Hermann. ad Viger. de Idiotismm. pag. 708. — In fine cap. τούτων dedi pro τουτέων.

Cap. LV.

διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην κ. τ. λ.] Vid. supra VII, 36 seq. Ad voces πρὸς τοῦ

πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ
2 θεραπηΐη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν
3 τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι· μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ δὲ, αὐτός τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι.
4 ἐπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατός· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ
56 ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ, ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνῃσι, ἐλινύσας
2 οὐδένα χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, „καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον

quotque diebus exercitus in Europam traiecerit. Vox Hellespontii de ingenti Persarum apparatu.

Πόντου, ubi mox *πρὸς τὸ Αἰγαῖον*, conf. Matth. Gr. Gr. §. 591, c. *α*. pag. 1180 et nott. ad IV, 122.

ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι] Haud scio an *Immortales*, qui vocantur, h. l. intelligi debeant, decem mille numero, indeque etiam appellati *οἱ μύριοι* (VII, 31 fin. ibiq. laud. Brisson. De reg. Persar. princip. I, 191); nisi quis de iis decem mille equitibus hic agi putet, qui pompam solemnem claudentes et reliquae turbae mixtae antecedentes commemorantur VII, 41. — De *curru sacro* conf. nott. ad VII, 40.

οἵ τε ἱππόται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες] Vide supra VII, 40. — In fine cap. *ἀνήγοντο* valet *solverunt*, s. *ancorâ solutâ in altum evecti sunt*, ut saepius. — Pro *βασιλῆα* exhibui *βασιλέα*.

Cap. LVI.

ὑπὸ μαστίγων] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 592 pag. 1185 et nott. ad VII, 22. De voce *εὐφρόνη* dixi ad VII, 12 et de *ἐλινύσας* ad I, 67. Ad participium *εἰδόμενος* (*similis*) in seqq. conf. VI, 69.

ἀνάστατον — ποιῆσαι] De hac locutione vide allata ad V,

„τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀν-„θρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν 537 „ταῦτα.“

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καί περ εὐσύμβλητον ἐόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε
2 λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρό-

Ostenta Xerxi oblata, sinistra illa quidem, sed ab eo neglecta.

---

29. Ex hac vero Herodoti sententia sua hausisse notat Wesseling. Themist. Or. XIX p. 226 A. et Liban. Decl. XXI p. 535 A. coll. Plutarch. II p. 470 E. et Antholog. Lat. I p. 192.

ἄγων πάντας ἀνθρώπους] Quod *omnes* secum duxisse fertur homines Xerxes, id ipsum vario modo alii auctores reddiderunt, quorum locos attulit Valckenaer. Sic, uti hoc utar, in epigrammate apud Plutarch. Themistocl. cp. 8 p. 116 dicitur Xerxes secum duxisse παντοδαπῶν ἀνδρῶν γενεὰς Ἀσίης ἀπὸ χώρης et apud Aeschyl. Pers. 720 κενώσας πᾶσαν ἠπείρου πλάκα. Apud Herodotum VII, 157 ἐπάγων πάντα τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, coll. Demetr. De elocut. §. 245, Livio XXIX, 25 et Aristide II p. 318: συστάντων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἁ π ά ν τ ω ν, ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώπων. Atque sic alios quoque scriptores optimos dixisse πάντας ἀνθρώπους idem Valcken. observavit. In seqq. pro τουτέων dedi τούτων.

Cap. LVII.

ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο] De locutione vid. citata ad VII, 14. Ad vocem εὐσύμβλητον (i. e. *quod facile est ad coniectandum*) Wessel. confert Aeschyl. Choeph. 168 (ubi εὐξύμβολον) et Prometh. 774 (800 Bl.), ubi vid. Blomfield. glossarium.

ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.] Articulum neutri nomini hîc addi bene observat Matthiae Gr. Gr. pag. 544. λαγὸν e Sancrofti libro editum. In Florentino est λαγών. Tu vid. nott. ad I, 123 et add. Fischer. ad Weller. I p. 373. Idem prodigium equae partu leporem edentis narrat Valerius Maxim. I, 6 Ext. 1. — Mox post τῇδε recepi τοῦτο e Florentino aliisque, quod idem fecisse video Schaeferum et Bekkerum.

ἀγαυρότατα] „*Magno fastu superbiaque.* Ἀγαυρὸς Grammaticis αὐθάδης, ἔνδοξος, κομψὸς ex Hesiodi Theogn. 832. Ἀγαυρίαμα, ἔπαρμα, οἴησις. Ἀγαυριᾶν· τὸ μεγάλως γαυριᾶν καὶ ἐπαίρεσθαι Etymologo.“ *Valcken.*

τατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ 3 τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας, ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ

ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἥξειν] ὀπίσω pertinet ad ἥξειν (*rediturum esse*). Ad verba περὶ ἑωυτοῦ τρέχων suppl. vel ἀγῶνα, quod ipsum adiectum reperitur apud Eunap. Vit. Maxim. Phil. pag. 100 (p. 69. 340 ed. Boisson.) Herod. VIII, 102 vel δρόμον, quod idem aliquoties additum invenitur, notante Schaefer. ad Lamb. Bos. De Ellipss. p. 120. 122, vel denique κίνδυνον, eodem monente Schaefero l. l. p. 222 et 919, ubi Ammian. Marcellin. XXIV, 4 laudat, dicentem: „nihil munitoribus erat pro salute *currentibus* metuendum aut dirum." Est vero dictum τρέχειν περὶ ἑωυτοῦ pro περὶ τῆς ψυχῆς s. σωτηρίας τρέχειν; nam de vita certantes dicebantur περὶ ψυχῆς τρέχειν vel ἀγωνίζεσθαι vel κινδυνεύειν, ut apud Herod. IX, 37 aliisque locis a Gatakero allatis in Diss. de stylo N. T. cap. 10. Neque huc non facit Herod. VIII, 26. 74. 102. 140: quibus locis omnibus praepositionem περὶ excipit genitivus: ut sane mireris h. l. a Schaefero esse editum περὶ ἑωυτῷ ex uno Sancrofti libro. Pluribus quoque de hac locutione disseruit Portus in Lexic. Ionic. s. v. eiusque hunc fere sensum esse recte statuit: *de se ipso periculum adire s. pro suo capite periculum incurrere, in aliquid capitis periculum incidere, ad quod vitandum maxima corporis animique contentione, studio, cursu et celeritate sit opus.* Recte igitur Schweigh. interpretatur: „*Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.*" Quibus *Valcken.* haec adscripsit: „Quando Xerxes hic dicitur in regnum rediturus ut lepus περὶ ἑωυτοῦ τρέχειν, proverbium respicitur Suidae memoratum in Λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν [II p. 408], dictum ἐπὶ τῶν διακινδυνευόντων ταῖς ψυχαῖς: conf. Zenob. IV, 85. Illuc spectabat et Aristophanes, quod vidit Kuster. in Ran. 193, quando scripsit: εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. Aliud hic Nostro praeterea potuit obversari proverbium, quod in adversarium detorquet Demosthen. De Coron. p. 183 [p. 314, 24 R.] λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: habet et Dio Chrysost. p. 611 D. vid. Hemsterhus. ad Lucian. Somn. p. 13 [I p. 187 Bip.]. Hinc nonnemini τρέμων placuerat in Herod. Antiphon. p. 118, 34 [p. 646 R. coll. 655] περὶ τῆς εὐδαιμονίας τρέμων μὴ ἀποστερηθῇ."

ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον] Vid. nott. ad III, 153; quibus

ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ,
58 θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέ-
ρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο·
2 σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν
3 Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν
πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε,
ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς
τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ
κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατο-

Iter copiarum et navalium et pedestrium ad Doriscum usque. Melas fluvius epotus.

---

nunc illud addo, in tropicis Americae regionibus mulos frequentius coire prolemque generare, teste Iacobs. ad Aelian. N. A. XII, 16 p. 416, qui idem ad II, 7 observat ἡμίονον dici feminino genere. Hermaphroditum hîc indicari coniicias, rem insolitam sane ac miram indeque etiam prodigii loco habitam.

Cap. LVIII.

λόγον οὐδένα ποιησάμενος] De locutione vid. citt. ad VII, 14. Ad verba ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων cons. Matth. Gr. Gr. §. 397 not. 1 pag. 697 et nott. ad Herod. V, 103. De significatione verbi κομίζεσθαι quaedam citavi ad VII, 49 §. 1.

τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ] „*contrario pedestribus copiis cursu*" Schweigh. Haud aliter fere τὰ ἔμπαλιν IX, 26. 56. I, 207 coll. Pind. Olymp. XII, 15 (11) Pyth. XII fin.

ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης] De hoc Thraciae promontorio, quod Melanem sinum finiebat, Wesseling. citat Eudoxum in Schol. Apollon. Rhod. I, 922 et Stephan. Byzant. s. v. pag. 662, ibique Holsten. Aliud Sarpedonium idque Ciliciae memorat Aeschyl. Suppll. 876. Mannerto Geogr. d. Gr. u. Röm. VII p. 210 probabile videtur, idem promontorium, cui nomen *Serrhium* (Herod. VII, 59) *Sarpedoniae* quoque *acrae* nomen habuisse. In quo egregie ille fallitur. Nam *Serrhium* promontorium prope Mesambriam situm hodie cognitum nomine *Cap. Macri*, ut ad VII, 59 ostendemus; *Sarpedonium* promontorium, quod nunc vocatur *Cap. Raxia* s. *Gremia* e monte, cui rupis Sarpedoniae nomen apud veteres, porrigitur in mare. Vid. Choiseul-Gouffier Voyage pittoresque en Grèce T. II p. 107. 110 et tabulam geographicam ibi adiectam, ex qua accurate utriusque promontorii situm licet cognoscere.

πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς] Vid. nott. ad IV, 44 de hac locutione. Verba seqq. de *Helles sepulcro* attigit Eustath. ad Dionys. Perieget. 538. Quod in ipso Chersonesi introi-

λὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ
μὲν ἔχων τὸν Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀρι-
4 στερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορευόμε-
νος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορή, ἐνθεῦ-
τεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμε-
5 νον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ
στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν
ποταμὸν διαβὰς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν
ἐπωνυμίην ἔχει, ἤϊε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν
Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπί-

---

tu non longe a meridie urbis Pactyae prope Playar et Hexamila, ut nunc vocant, fuisse statuit Kruse Ueber Herodots Ausmess. d. Pont. pag. 49. 50 magnos terrae tumulos etiamnum ibi exstare narrans. Prope Callipolin Helles monumentum fuisse putat Mannert. l. l. VII pag. 202. Caeterum Herodoto in his convenit cum Hellanico, qui Hellen, Athamantis filiam a Colchide fugientem hic mortuam atque a Phryxo sepultam esse narraverat, teste Schol. Apoll. Rhod. II, 1144. — De *Cardia* urbe diximus ad VI, 33.

Ἀγορή] Citat Eustath. ad Iliad. p. 45, 10 s. 34, 10. Scylaci §. 68 p. 28 p. 281 Gail. vocatur *Ἀγορά*, quam urbem in interiori regione ultra angustissimum isthmi tractum ad septentrionem et orientem Cardiae urbis sitam fuisse eo fere loco, ubi probabiliter posthac invenitur Aphrodisias, ponit Mannert. l. l. VII pag. 203. De *Melane* sinu et fluvio vid. nott. ad VI, 41. Nostrum locum tangit Eustath. ad Dionys. Perieg. 538.

οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα] Fluvium indicat, *cuius aqua tunc non suffecerit exercitui, sed defecerit*. Ad locutionem conf. VII, 43. 108. 127. Usum praepositionis ἐπὶ in verbis ἐπ' οὗ tractavimus ad IV, 45.

Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα] De *Aeno* urbe diximus ad IV, 90. Adde Choiseul-Gouffier l. supra l. II pag. 107, qui multus est de hac urbe ad septentrionem montis Sarpedonii sitâ. *Stentoris palus*, observante Mannert. l. l. VII pag. 208, exiguus vocatur ille maris sinus, ubi Aeni fuit portus; unde apud Herodotum quis rescribere malit *λιμένα* (*portum*) pro *λίμνην*, praesertim cum *Stentoris portus* intra Hebri ostia et Aenum urbem commemoretur a Plinio H. N. IV, 11 §. 43. De *Dorisco* vid. nott. ad V, 98.

Situs Dorisci: oppida littoris continentis. Ibi naves subductae exercitusque recensus.

59 κετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηΐ-
κης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ
ῥέει ποταμὸς μέγας Ἕβρος. ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδ- 538
μητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται,
καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δα-
ρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐ-
2 στρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι
ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐναριθμῆσαι τὸν στρα-
3 τόν· καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας
ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος
Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ
ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκίη πεπόλισται

Cap. LIX.

ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον] *τεῖχος castellum, arcem* indicat, ut IV, 12. 46. 124. VII, 108. Hoc vero castellum Plinii ac Pomponii Melae aetate adhuc exstitisse videtur. Vid. Plin. H. N. IV, 11 §. 43. Mel. II, 2 §. 8. De *Hebro* dixi ad IV, 90. Ad formam plusquamperfecti *ἐδέδμητο* conf. VII, 176 coll. 200. Fischer. ad Weller. III, a. pag. 73.

ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐναριθμῆσαι] Vulgo *ἐξαριθμῆσαι* e seq. cap. haud scio an huc tractum. Equidem cum Schaefero et Matthiae e duobus codd. recepi *ἐναριθμῆσαι*, quod iam Wesselingio arrisit, quum in actionibus certo in loco peragendis verba cum *ἐν* composita poni soleant: de quo usu vid. allata ad V, 23. Indicatur autem hic locus *idoneus, in quo exercitum disponere ac recensere commode possis.* Qua in re verba *ἀριθμεῖν* et *διατάσσειν* eodem modo iuncta reperiuntur VII, 100.

καὶ ἐποίεε ταῦτα] Duo codd. *τάδε*; male, si quidem *ταῦτα* ad antecedentia, *τάδε* ad sequentia spectare satis est notum. — In seqq. pro *ἐκόμισαν* duo codd. *ἐκομίσαντο;* quae eadem lectionis varietas V, 83, ubi vid.

Σάλη τε Σαμοθρηϊκίη] *Samothracia*, opinor, dicitur *Sale*, quod Samothracum fuit colonia in terra continenti Thraciae ad oram condita. De verbo *πολίζειν* vid. citata ad V, 13. Ad ea, quae deinceps apud Herodotum leguntur, pertinet Melae locus II, 2 §. 8: „deinde promontorium *Serrium*, et quo canentem Orphea secuta narrantur nemora, Zone.“ Ac praeter Plinium l. l. alii quoque norunt *Serrium*, a Tzschuckio excitati ad Melae l. l. in nott. exegg. pag. 130. Postea castellum ibi exstructum fuisse testatur Livius XXXI, 16. Ho-

πόλις καὶ Ζώνη· τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέῤῥειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν
4 Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο.

60 Ὅσον μέν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμόν, Numeros copiarum pedestrium. Modus numerandi.

---

dieque vocatur *Cap. Macri*. Vid. Mannert. VII p. 210 coll. Choiseul-Gouffier l. l. pag. 110. De urbe *Zone* quae exstant veterum testimonia collegit idem Tzschucke l. l.

ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων] Citat Eustath. ad Il. p. 359, 19 s. 272, 9. Cum Herodoto conveniunt Plinius H. N. IV, 11 (18) §. 43. Mel. II, 2 §. 8 ibique Tzschuck. nott. exegg. pag. 128 seq. Atque apud ipsum Herodotum VII, 108. 110 *Cicones* inter Thraciae gentes numerantur ab Hebro eiusque ostiis usque ad Lissi ripam habitantes. Vid. Gatterer. Ueber Herodots etc. Thracien pag. 64 ed. vernac. Mannert. VII pag. 39. Prisco Graeciae aevo Cicones maxime celebrati et Troianis consociati omnem fere Thraciae oram meridionalem tenuisse videntur, quae ipsa regio equorum atque vini proventu excelluisse fertur. Vid. Homer. Odyss. IX, 48. 49. 197. — τὸ παλαιὸν eodem modo reperitur apud Aeschyl. Pers. 106, ubi nostri loci non immemor Blomfield.

ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες] De locutione vid. allata ad VI, 101. In seqq. verbum ἀναψύχειν eadem *recreandi*, *reficiendi* significatione apud Xenophont. Hell. I, 5, 6. ἀνελκύειν frequens *de navibus, in terram quae subducuntur*; vid. IX, 98 et Lex. Xenoph. I pag. 231. Quo eodem sensu Noster dixit ἀνασπᾶν VII, 188 et ἀνειρύειν IX, 96. 97. Contrarium valet καθελκύειν *naves e terra in mare deducere*, vid. VII, 100. Thucyd. II, 93. VI, 34. Lexic. Xenophont. II pag. 604, ibique laudd. Eodem sensu κατασπᾶν I, 164. VII, 193. κατάγειν VIII, 4.

Cap. LX.

πλῆθος ἐς ἀριθμὸν] Ita equidem cum recentt. exhibui. In Aldina aliisque exstat πλήθεος ἀριθμὸν, quod placet Valckenaerio. Schweighaeuserus mallet distinctionem poni ante ἐς ἀριθμὸν, quae ipsa ad sequentia pertinerent. — Si vero quaeras, quo ex fonte sint hausta, quae in seqq. historiae pater retulit de Xerxis exercitu singulisque gentibus atque earum numero et habitu, perquam fit probabile, haec e regiis Persarum annalibus esse deducta. Namque Persarum reges cum pro more in omnibus expeditionibus secum haberent scribas, qui, quaecun-

οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ
2 πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν

---

que acciderent aut ad expeditionem ullo modo pertinerent, sedulo perscriberent perscriptaque diligenter servarent in regiis palatiis thesaurisve (cf. citata ad VII, 100); eorum e scriptis, quae adire licuerit Herodoto, hanc copiarum Persicarum fluxisse recensionem credam cum Heeren. Id. I, 1 pag. 136 seqq. coll. 517 indeque summa eam fide esse dignam. Ipsum copias recensendi modum per singulas myriades iam attigimus ad IV, 85 eoque etiam spectat Schol. Aristid. pag. 222 ed. Frommel. Neque enim ille insoliti quid habet, quo offendaris. Illud magis quibusdam mirum videri et vix credibile sentio, quod cum tot copiis in Graeciam Xerxes fuerit profectus, quia singularum gentium et copiarum computatione facta, ingens inde existit numerus, qui vel *quinquies* et *vicies centena millia* excedat. Vid. VII, 184: quem locum una cum reliquis testimoniis de numero hoc retulit Brisson. De reg. Persar. princip. III, 72. Namque, alios ut taceam auctores, dissentit potissimum ab Herodoto Ctesias in Persicc. Excerptt. §. 23 *octoginta* tantum *myriades* fuisse narrans: nisi in ipsos hosce numeros, uti fit, vitium irrepserit. Quin *septuaginta* modo *myriades* ponit Aelian. V. H. XIII, 3. In quibus numeris diversis secum comparandis atque conciliandis nolim immorari, ut qui probe sciam, in talibus vix uni alterique scriptori convenire cum altero. Numerum vero illum Herodoteum vel si nimium et exaggeratum ponamus, non Herodoto, sed Persarum scribis, e quorum voluminibus inspectis ille retulerit, hoc fuerit imputandum. At ille numerus ab omni vero minime abhorrere videtur Heerenio Id. I, 1 pag. 517, bene respicienti magnum lateque extensum Persarum regnum magnumque expeditionis apparatum plures per annos factum ac denique etiam orientalium regum in huiusmodi rebus suscipiendis fastum superbiamque. In quo viri illustrissimi iudicio plane mihi acquiescendum videtur. Ac bene idem recentioris aetatis exemplum affert Gallis illud quidem maxime funestum, quorum vel decies centena millia ducem Corsicum in Ruthenorum terras secuta esse dicuntur. At quae Gallorum terra si cum ingenti Persarum regno comparetur! Unicum vero hoc in rerum historia, quod in unum locum tot gentes tamque diversae ac variae fuerint coactae, quot in Dorisci campis Xerxi iussu convenisse accepimus.

τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη — μυριάδες] De structura

2 μυριάδες. Ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύ-
3 κλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

---

loci vid. Matth. Gr. Gr. §. 428 pag. 794.

καὶ συνάξαντες ταύτην] Cum participium *συναγαγόντες* proxime antecedens, *colligendi* habeat notionem, verbo *συνάξαι* *constipandi, coarctandi, comprimendi* notionem tribuunt, ut apud Longin. De subl. p. 232 [cp. 42 §. 1] Xenoph. [Anab. I, 5 §. 10, ubi *συνῆγον καὶ συνέσπων*] et Athen. XI p. 474 E. (ubi *συνηγμένον*). Sed quum eiusdem verbi in diversa significatione positi repetitio duri quid habeat, Reisk. et Schweighaeus. (quos sequuntur Miot et Bekkerus) pro *συνάξαντες* maluerunt *συννάξαντες* a verbo *συννάσσειν* *constipare, comprimere*, cuius simile *κατανάξαντες* invenimus VII, 36, ubi vid. nott. Sed hoc uti non necessarium ita nimis exquisitum videtur Letronnio in Journal. d. Sav. 1817 pag. 49, qui, nisi in vulgata acquiescendum, id unum fieri posse arbitratur, ut pro *συναγαγόντες* ponatur *συνήγαγόν τε*. Neque vero huic emendationi ipse multum tribui vult vir doctissimus, idque merito, si quid video. Matthiae (quem conf. in Gramm. Gr. §. 222 pag. 429) pro *συνάξαντες* reposuit *συντάξαντες*, idque etiam in Tauchnitzii editione comparet, quamquam minus convenire videntur, quae continuo subiiciuntur: *ὡς μάλιστα εἶχον*, allata ab eodem Matth. l. l. §. 461 pag. 858. Nec magis conveniunt, quae in huius capitis fine leguntur *κατὰ ἔθνεα διέτασσον.* Itaque vulgatam lectionem intactam relinquere consultius duxi, cuius hic mihi videtur esse sensus: „*Coactis in unum locum decem hominum millibus et quam maxime fieri poterat, constipatis, orbem extrinsecus circumscripsere; quo ducto decemque millibus inde dimissis, maceriam circum circa hoc in orbe erexerunt ea altitudine, ut hominis umbilicum illa attingeret.*“ Vocem *αἱμασιὴν* *maceriae s. muri* significatione vidimus I, 180. Add. I, 190. II, 69. — Ad accusativum *ὕψος* in seqq. conf. Matth. Gr. Gr. pag. 794.

Iam singulas nationes, quibus constitit exercitus earumque ornatum, arma ac duces Herodotus accurate

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ

Cap. LXI.

οἵδε ἦσαν] ἦσαν cum recentt. edd. reposui pro ἔσαν. Mox Noster scripsit περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι, ut VII, 63. 64. 77. 78. 79. 89. 91. 92. At ἐπὶ sequente dativo eadem in re V, 49. VII, 70. 72. 74. 76. 79. 84. 92.

εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας] τιάρας Noster dixit masculino genere, cum vulgo dicatur ἡ τιάρα. Vid. nott. ad I, 132 et add. Fischer. ad Weller. II pag. 173 seq. Est vero satis notum (cf. nott. ad I, 132. III, 12), τιάραν dici solemne apud Persas tegumentum capitis, quale hodie fere appellant *Turban.* Nec diversae inde αἱ κυρβασίαι, quae supra V, 49 tribuuntur Persis. Sed huius pilei cum varia variis pro ordinibus essent genera, bene Noster addit πίλους ἀπαγέας, i. e. *pileos incurvos*, non rectos (quales nimirum soli Persarum reges gestabant), interprete Salmasio ad Solin. pag. 392. Gronovius exposuerat *pilea non densata*, probante Wesselingio, cum ἀπαγὴς exprimat *minime compactum* atque vel ad alias res quasvis minus firmas et compactas sensu tralato referatur, ut apud Gregor. Naz. Stelit. II p. 119 A. et 122 A. Diogen. Laert. VII, 1. Valla reddiderat *pileos impenetrabiles* in eandemque sententiam Portus: *pileos e solida materia firmaque compactos, qui ideo non facile frangi aut penetrari poterant*; quum ἀπαγὴς deveniat a verbo ἄγω (*frango*) praeposita voculâ ἀπὸ, vel a verbo πήγνυμι cum alpha intensivo, ut ἀπαγὴς idem fere sit atque εὐπαγὴς, quod ipsum hic reponi vult Larcherus interpretans „*des bonnets d'un feutre compacte et bien serré.*" Brisson. De reg. Pers. princip. I, 49 intelligit *tiaras, quae pilei ex pannis compacti vocabantur;* Mongez. (Mémoir. de l'Instit. IV p. 45. 51): *bonnets de laine non foulée qu'ils appellent tiare, faits en forme de tour*, πίλημα πυργωτὸν, ut apud Strabonem. Equidem cum Wesselingio et Schweighaeusero malim intelligere *pileos non compactos*, *non rigentes* indeque non rectâ stantes et in altum erectos, quales solis regibus ferre licuit, sed curvatos indeque in frontem prolabentes, ut in Schol. ad Aristoph. Av. 487 legitur: Πᾶσι Πέρσαις ἐξῆν τὴν τιάραν φορεῖν ἀλλ' οὐκ ὀρθήν· μόνον δὲ οἱ Περσῶν βασιλεῖς ἐχρῶντο — τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθος καὶ ἐπτυγμένην καὶ προβάλλουσαν ἐς τὸ μέτωπον ἔχειν. Nec aliter intellexisse video Gataker. Adverss. Miscell. Posth. cap. 24 *tiaras* qui interpretatur *in acutum quidem desinentes*, nec vero *rectas*

σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σι- recensere orditur. Persae. Olim dicti a

consistentes, sed *inclinatas*. Tales vero pileos non rigentes sed incurvatos gestare videntur viri Persaé, quales repraesentantur in monumentis Persepolitanis. Vid. Mongez. l. l. tab. II nr. 12. tab. VII nr. 2. 3. Unde haud male Brisson. l. l. III, 24, multis testimoniis allatis, Persas contendit in acie non galeatos fuisse sed pileatos.

κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους] i. e. *tunicas manicatas varii coloris.* Manicatas tunicas Persis in usu fuisse monstrant, quae collegit Brissonius l. l. I, 60. Maiorem difficultatem afferunt verba, quae continuo adiiciuntur: λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος; nam loricae s. θώρηκος notionem requirere videntur, cuius ipsius una cum chithone fit mentio in Masistii armatura apud Herod. IX, 22 coll. Xenoph. Cyrop. VII, 1 §. 2. Itaque post ποικίλους addi volunt καὶ θώρηκας; quod nisi interciderit, videri illi possunt (sunt verba Valckenaerii) non pectus tantum sed totum corpus habuisse *lorica* tectum, *ex ferreis laminis squamarum instar* sibi invicem impositis facta; ut erant armati equites *cataphracti*, de quibus vid. Brisson. l. l. III, 35 et Spanhem. ad Iulian. p. 249, ut horum adeo κιθῶνες χειριδωτοὶ fuerint λεπιδωτοὶ vel φολιδωτοί. Herodotus tamen (idem pergit Valckenaer.), infra de Masistio loquens interfecto, τὸν θώρηκα et τὸν κιθῶνα clarissime distinguit IX, 22, ubi θώρηκα λεπιδωτὸν dixit, quem PosidippusComicus apudAthen. IX p. 376 F. appellat φολιδωτόν, quum eiusdem originis voces λεπὶς et φολὶς in usu ita distinguerentur, ut piscium squamae λεπίδες, serpentium φολίδες dicerentur. Quae cum ita sint, equidem malim statuere, *loricae* notionem contineri voce praecedente κιθῶνας, nec tamen cum Wesselingio et Pawio reposuerim ἰχθυοειδέας, quod ad κιθῶνας referatur. Pertinet enim ἰχθυοειδέος ad λεπίδος, qui materiae est genitivus, indicans materiam, ex quâ lorica fuerit confecta, et pendens ab antecedenti κιθῶνας, quod *loricae* significatione iam supra attigimus ad V, 106. Itaque cum Schweighaeusero h. l. intellexerim *loricas manicatas varii coloris easque ex laminis ferreis confectas, quarum forma squamas piscium retulerit*; sive brevius: *loricas manicatas* et *squamatas.* Bene hinc refert Brisson. l. l. III, 12 Persas habuisse circa corpus *tunicas manuleatas, variis squamis e ferro consertis in similitudinem piscium.* In clausula addam, quomodo Mongez. l. l. T. IV pag. 45. 49 haec ipsa Gallicis verbis expresserit: „Les Perses avoient — le corps enveloppé de tuniques garnies de manches et teintes de plusieurs couleurs, sur les

Graecis Cephenes: ab Asianis, Artaei. Unde iis Persarum nomen venerit.

δηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέῤῥα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια 1
παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώ-
3 νης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα, τὸν Ἀμή-

---

quelles ils plaçoient des cuirasses formées d'écailles de fer semblables à celle des poissons."

περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας] De Persarum braccis diximus ad III, 87. Cuiusmodi braccis longis amplisque induti viri Persae conspiciuntur in nummis Sassanidarum atque in monumentis, quae cernuntur prope Nakschi Rustam, observante Mongez. l. l. pag. 48. Tales enim braccae et Persis et Sacis (Herodot. VII, 64) et ceteris gentibus istos Asiae interioris tractus incolentibus in usu fuere. Cf. Ritter. Erdk. II p. 784.

ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέῤῥα] *γέῤῥα* sunt *scuta* e cratibus s. vimine contexta Graecis clypeis totum corpus obtegentibus minora et breviora. Cf. IX, 61. Plura Brisson. l.l. III,13 et Mongez. l. l. pag. 53 seq. addita tabula II nr. 5. 6. 7, ubi milites Persae brevioribus istiusmodi scutis induti repraesentantur e monumentis Persepolitanis. De *pharetris* Persarum vid. Brisson. l. l. III, 16.

αἰχμὰς δὲ βραχέας] Cf. VII, 211 et nott. ad V, 49. De Persis arcus tractandi arte celeberrimis conf. I, 74 ibique nott., ne plura.

ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δέξιον μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης] i. e. *pugiones ad dextrum femur suspensos e zona.* Citat Herodotea Eustath. ad Il. p. 413, 35 s. 313, 38. Quibus haec addit *Creuz.* „Cf. eundem Eustath. ad Odyss. IX, 344. Heyn. ad Iliad. l. l. (III, 271). Posidonii Reliqq. p. 136 ed. Bak. et praecipue Casaub. ad Posidonii locum ap. Athen. IV, 36 Animadverss. Vol. II p. 504 Schweigh." Verbum *παραιωρεῖσθαι* eodem fere sensu dicitur quo *αἰωρεῖσθαι* VII, 92. *Acinacem* autem h. l. intelligi credibile fit; de quo Persarum ense diximus ad III, 118 coll. VII, 54. Ad dextrum femur illum Persas gestare solitos esse, e monumentis Persepolitanis intelligitur recteque monuit Heeren. Ideen I, 1 p. 216.

Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος πατέρα] *Ἄμιστριν* vocat Ctesias Perss. §. 20 filiam *Onaphae*, qui idem est atque Herodoti *Otanes*, ut in nota ad Ctesiae locum pag. 151 monui. A Platone Alcib. I p. 123 C. mulier haec crudelitate infamis vocatur *Ἄμαστρις*, ubi consul. Ast. Tu add. Herod. VII, 114. IX, 109 seqq. Ctes. Perss. p. 55.

στριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. Ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι
4 σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἔθετο
5 Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου
62 δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν

Medi. Dicti olim Arii: quod nomen mutatum,

Ἀρταῖοι] Ad hoc Persarum nomen spectare terram *Artacenen*, quam Ptolemaeus novit, s. *Ardistan*, ut nunc vocant, arbitratur Rennel. pag. 509. *Artaeam* terram a Perseo s. Perse olim occupatam fuisse tradiderat Hellanicus, teste Stephan. Byz. s. v. Ἀρταία (Vid. Hellanici fragm. nr. LXIII pag. 97 Sturz). Qui idem tradidit Ἀρταίους apud Persas vocari, quos Graeci appellent *heroes*: ut sane Ἀρταῖοι habeantur *fortes*, *magni*, *heroes*: quo ipsum ducit nomen *Art*, cuius rationem exposuimus ad VI, 98. Quin ipsum Graecae deae nomen Ἄρτεμις eo referri vult Creuzer. Symbol. I pag. 736. Atque I. de Hammero auctore in Annall. Vienn. IX p. 54 coll. 72 et X p. 243, qui *Cepheus* a Graecis vocatur, Persarum est ille heros antiquissimus *Kiw* in carmine Schahnahmeh celebratus, unde ipsi Persae Κηφῆνες i. e. *Kianidae*; qui Graecis Ἄρης est, a Persis vocatur *Aresch*, a quo ipso stirpem ducunt Ἀρταῖοι, qui Persarum sunt Heraclidae quorumque stirps exstincta est cum heroë Ardewan. Sed hosce *Artaeos* bene distingui ille vult ab *Ariis*, quorum mentio fit apud Herodotum VII, 62. Nam iis in carmine Schahnahmeh nomen *Arman*. De *Cepheo* et *Cephenis* conf. etiam Sturz. ad Hellanic. pag. 98. Creuzer. conferri vult Larcher. in Mémoires d'histoire (Paris 1815) T. II pag. 409. Qui *Perseus* a Graecis vocatur Persarum est *Bersin*, eodem docente Hammero l. l.

ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς κ. τ. λ.] Tangit Eustath. ad Dionys. Perieg. 1056. Tu conf. Herod. VII, 150 et VI, 54 ibique nott. Ad vocem παῖς vid. allata ad V, 30 et ad voces ἄπαις — ἔρσενος γόνου Herodot. VII, 205, ubi eadem locutio. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 339 pag. 647. Ad verba ἐπὶ τούτου pertinent, quae ad IV, 45 diximus.

Cap. LXII.

τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι] Suppl. σκευὴν, quod ipsum mox subiicitur. Nec aliter VII, 72. 77. 84. 86: quae

cum Medea Athenis illuc venisset. Cissii. Hyrcani.

ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη
ἡ σκευή ἐστι, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρ-
χοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενί-
2 δην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπι-
κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς
τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὔνο-
3 μα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσ-
σιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατά περ Πέρ-
σαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν πίλων, μιτρηφόροι ἦσαν.

---

affert Fischer. ad Weller. III pag. 261.

Ἄριοι] Ab hisce *Ariis* bene distinguendi erunt ii Arii, quorum mentio fit III, 93. VII, 66 et de quibus plura attulit Freinshem. ad Curt. VII, 2, 38, habitabant enim in terra, quae nunc ab urbe capitali vocatur *Herat*, quaeque est pars terrae Chorasan, complectens simul partes regionis Kerman et Sehistan. Ita statuit Heeren. Id. I, 1 pag. 311 seq. At alii sunt *Arii*, qui antiquitus vocabantur sensu latiori, quotquot terram Erman. s. Arman (unde quoque Ermanes s. Germani) olim incoluisse feruntur sedem Medorum ac Persarum primitivam omnisque vitae cultioris et religionis sacrorumque parentem. *Erman* appellatur vetustissimum illud Ariorum regnum in carmine Schahnahmeh; in libris Zendicis est illi nomen *Irman* s. *Iran*. Vid. I. de Hammer. in Annall. Viennenss. IX p. 33 coll. Ritter. Erdk. II p. 21 sq. Vorhall. p. 303. Anquetil. in Mém. de l'Acad. d. Inscr. XXXI p. 376, qui dudum recte intellexerat *Arios* incolas regionis *Iran*. Bohlen. De orig. ling. Zendic. pag. 51. *Arios* interpretatur *venerandos*, qui in Bactria, ubi Persarum origo, habitarint.

ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος] Citat haec Eustath. ad Dionys. 1097. Eadem tradit Paus. II, 3 §. 7 coll. Apollodor. p. 109 Heyn. Coniuncta sunt haec cum Thesei fabulis, ad siderum rationes, ut volunt, spectantia. Plura Creuzer. in Symbol. IV pag. 111 seqq. — Pro ἐξ Ἀθηνέων duo codd. ἐξ Ἀθηναίων. Vid. nott. ad VII, 51. — In seqq. ὧδε praeter morem ad antecedentia spectat, ut V, 2, ubi vid. nott.

Κίσσιοι δὲ] De *Cissiis* diximus ad III, 91. De forma ἐσκευάδατο vid. Matth. Gr. Gr. §. 204 pag. 377.

μιτρηφόροι ἦσαν] ἦσαν dedi pro vulg. ἔσαν. μιτρηφόροι recte nunc e pluribus libris editum pro olim vulg. μιτροφόροι. Conveniunt ἀγγελιηφόροι, σειρηφόροι (III, 102) et μιτρηφορέειν apud Arrian. Ind. 7, notante Wessel. Hanc

4 Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ κατά περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι

---

vero *mitram*, quam Cissii gestabant, a *tiara* Persarum (de qua vid. VII, 61) diversam fuisse iam bene vidit Brisson. De reg. Perss. princip. I, 49, cui add. Mongez. l. l. pag. 15. Accuratiora dabit I. de Hammer. in Annall. Vienn. IX pag. 58 — 62, ubi docet *mitram* proprie dici tiarae partem ornatus causa additam formâ orbiculari, apicem dixeris tiarae orbicularem, soli s. Mithrae deo consecratum indeque etiam Persarum regibus attributum. Add. Schoen. in Comment. de pers. in Eurip. Bacch. pag. 141, ubi bene observat, mitrae nomen, cum in capitalis cuiusdam ornatus significationem cessisset, dilatata parumper vi, idem adhibitum esse ad designandum aliquod pilei genus, quod in barbaris nationibus praecipue Asianis usu venire consueverit. Atque hoc sensu etiam ab Herodoto Cissios dici statuit μιτρηφόρους, bene distinguente hoc pilei genus a Persarum pileis. Nec aliter fere tradit Schneider. in Lex. Gr. s. v. μίτρα, a *Cr.* excitatus, qui idem haec adscripsit: „In viris *mitra* est luxuriae Asiaticae signum. Vid. Heyne ad Virgil. Aen. IV, 216, ubi etiam de Baccho μιτρηφόρῳ. Cui nunc add. quae posui ad Nicetae Epitheta Deorr. in Melett. I pag. 21 not. 17."

Ὑρκάνιοι δὲ κατά περ Πέρσαι ἐσεσάχατο] *Hyrcanii* cum in Persici imperii satrapiarum ac gentium singularum recensione, quae libro III cap. 90 seqq. instituitur, haud commemorentur, eos Daritis, Pausicis, aliis gentibus supra III, 92 recensitis et easdem fere regiones, quae Hyrcaniis vulgo assignantur, aut certe conterminas tenentibus contineri putat Rennel. pag. 502. Nunc regio, quam Hyrcanii olim occuparunt, vocatur *Corkan*, montosa densisque sylvis optimam navibus fabricandis materiam praebentibus repleta, laetissimis vallibus omni fere rerum proventu insignibus ornata. Vid. Heeren. Ideen. I, 1 pag. 315. — Pro ἐσεσάχατο in Sancrofti libro invenitur ἐτετάχατο; male, Eustathio quoque teste, qui ad Il. II p. 234, 12 s. 177, 26 ex Herodoto affert ἐσεσάχατο ἀντὶ τοῦ ὡπλισμένοι ἦσαν. Et cf. Herod. VII, 70. 73. 86. Add. Theocrit. XVII, 94 et Hesych. II p. 1171, ubi σεσάχθαι· ἐσκευάσθαι, καθοπλίζεσθαι, notante Valcken. Tu vid. nott. ad III, 7 et cf. Blomf. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 119. Plusquamperfecti formam attigit Matth. Gr. Gr. pag. 377 (ubi prave impressum 2, 62 pro 7, 62). Quo eodem pertinent ἐτετάχατο VII, 87. ἐπετετάχατο VII, 85 fin. 87. προσετετάχατο VII, 70. κατειλίχατο VII, 76 fin. 90. ἐσταλάδατο VII, 89.

Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπι-
63 τροπεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν

Assyrii, a Graecis Syrii vocati. Chaldaei.

τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλω-
2 μένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δέ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου.

ἐσκευάδατο VII, 62. 66. 88 coll. II, 138. IV, 58.

ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα] Verbum *ἐπιτροπεύειν* apud Herodotum plane ut *ἄρχειν* latiori sensu dicitur de quovis regionis alicuius sive urbis praefecto, ut v. c. III, 36. VII, 78 fin. VIII, 127. Nec aliter *ἐπίτροπος* V, 30 coll. III, 27. VII, 170. — Pro *τουτέων* exhibui *τούτων*.

Cap. LXIII.

χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα] Intellexit aeneas galeas plexas barbarico (i. e. peregrino) quodam modo, ad describendum haud facili; *κράνεα πεπλεγμένα* invenies quoque VII, 72 init. et *κράνεα πλεκτὰ* VII, 79 coll. VII, 85, ubi *σειρῇσι πεπλεγμένῃσι* et VII, 89, ubi *κράνεα χηλευτά*.

ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς κ. τ. λ.] De Aegyptiorum *loricis* cf. I, 136; quamquam h. l. alios *clypeos* intelligere videtur Herodotus, qui mox *loricas linteas* commemorat. Tales autem, quod ferro melius resistere possint, introductas esse notat Larcher. e Plin. H. N. XIX, 1 et Corn. Nepot. Iphicrat. 1 §. 4. — De reliquis conf. Herod. VII, 89. 91. Quae sequuntur *ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ* sunt *clavae ligneae ferreis nodis munitae ac distinctae*. Hinc infra VII, 69 *ῥόπαλα τυλωτὰ*, *clavae nodosae*.

Σύριοι] Vid. nott. ad I, 72. V, 49. Equidem hic eos indicari putem *Syros*, qui Babyloniam satrapiam et reliquam Assyriam, ut Noster ait III, 92 (ubi vid. nott.), incolebant, praesertim cum mox subiiciatur *Chaldaeorum* mentio, qui his sive additi sive immixti eorumve numero comprehensi, non commemorantur in satrapiarum singularum gentiumque recensu supra III, 90 seqq. instituto. Neque vero hic de *Chaldaeorum* gente sacerdotali, de qua dixi ad I, 181, cogitandum, sed de ea gente, quae in primitivis sedibus Armeniae superioris habitabat montosis prope Chalybes et in Medorum ac Persarum exercitibus stipendia fa-

64 Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχότατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα 2 ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπι- Bactriani. Sacae, populus Scythicus. Scythas omnes Persae Sacas dicunt.

---

ciebat. Et conf. quoque Ritter. Erdkunde II pag. 797. — Pro τουτέων exhibui τούτων.

Cap. LXIV.

Βάκτριοι δὲ] De Bactriis vid. III, 92 fin. Pro ἀγχότατα, quod cum recentt. edd. retinendum censui, Sancrofti liber cum aliis ἀγχοτάτω, ut VII, 73. 74. 79 aliisque locis a Fischero allatis ad Weller. II p. 116, quem tamen non fugit ἀγχοτέρη ex eodem Herodoto VII, 175 et Etymolog., ubi: γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἄγχου ἀγχότερος.

τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια] De Indico calamo (VII, 65), hic agi ratus Miot, sic Gallice reddidit: „ils avoient des arcs faits avec une espèce de roseau, qui croit dans leur pays.“ De hastis brevibus vid. V, 49. VII, 61. De *Sacis Scythis* diximus ad III, 93. Add. Bohlen. De orig. ling. Zendic. pag. 56, quo auctore Σάκαι apud Herodotum Persicâ linguâ dicuntur ii Scythae, qui in minori Bucharia et Turkestania orientem versus vitam agunt nomadicam intra Emodum montem ultra Iaxartem et Sogdianam palantes: quos omnes populos, Tibetanos praesertim, in libris Sanscritis nuncupari *potentes* et *fortes exercitibus* idem vir doctus observat.

κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπιγμένας] De voce *cyrbasiae* vid. nott. ad V, 49, ubi a tiara diversum pilei genus indicari monuimus. E Suida II pag. 400, ubi exstat Κύρβασις, h. l. foret rescribendum κυρβάσιας, nisi altera forma κυρβασία melioribus apud Herodotum libris confirmaretur et auctoritate Aristophanis Av. 487. Has vero cyrbasias ἐς ὀξὺ ἀπιγμένας intelligo *in acutum s. apicem eductas ac desinentes* itemque ὀρθὰς et πεπηγυίας i. e. *firmas beneque compactas*, *firmiter erectas ac rigidas*, ut scil. distinguerentur a reliquorum Persarum tiaris incurvis et in frontem usque delabentibus (de quibus ad VII, 61 diximus), cum non nisi regi ferre liceret τιάραν ὀρθήν. Itaque minus recte Florentinus liber cum alio pro ἀπιγμένας affert ἀπηγμένας, a Schaefero, Matth. et Bekkero in textum receptum, reprobante Valckenaer., qui dudum pro ἀπηγμένας refingi voluerat vel ἀπιγμένας vel ἀνηγμένας, citans Pausan. IX, 38 §. 2 (ubi est κορυφὴ οὐκ ἐς ἄγαν ὀξὺ ἀνηγμένη) coll. Diodor. Sic. I p. 148 [II, 34] Athen. XI, 54 p. 477 F. Herodotus ipse II, 28 habet: οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα.

γμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδε- 540
δύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς
3 δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας
Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι

ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν] Mediceus cum duobus aliis codd. *ἐνεδεδύκεσαν*. Ad vocem *ἀναξυρίδας* conf. nott. ad III, 87.

ἀξίνας σαγάρις εἶχον] *σαγάρις* pro olim vulg. *σαγάρεις* Florentinus suppeditabat. Vocem *ἀξίνας*, quam Mediceus aliique libri retinent, e scholio in textum irrepsisse suspicatus erat Wesseling. continuoque illam eiecit Schaeferus. Neque vero ullam causam se perspicere posse ait Schweighaeuserus, cur Herodoto non licuerit peregrino nomini, quale est *σάγαρις*, addere Graecum nomen, ut III, 12 *πίλους τιάρας*. Intelligitur autem *securis* eaque *bipennis*, qualem Amazones habuisse feruntur, observante Mongez. l. l. pag. 67. 68. Alia ipse dedi ad I, 215 ex parte nunc, opinor, retractanda. Quod enim, quem ibi citavi, Ritter. Erdkunde II pag. 789 hoc telum idem esse arbitratur, cui apud Persas nomen *acinaces* et apud Saxones nomen *Sax*, cultrum scil. pugionis ad formam elaboratum, vereor ut, quae bene sint discernenda, fuerint confusa. Istiusmodi enim cultris magis convenient Herodoti *ἐγχειρίδια*.

Ἀμυργίους] Ita Florentinus exhibet liber atque Stephan. Byz. s. v. pag. 122. In Mediceo libro alioque est *Αἱμυργίους*, in Sancrofti libro ac Vind. *Εὐμυργίους*. Cum quibus Gatterer. in Commentt. societ. Gott. T. XIV pag 12 conferri iubet Plin. H. N. VI. 19 (17) §. 50 de Scythis ita loquentem: „Persae illos Sacas in universum appellavere a proxima gente, antiqui Aramaeos.“ Namque *Arymphaeos* in his latere suspicatur, qui iidem sint atque Herodoti *Argippaei*, de quibus dixi ad IV, 23, ad Calmuccorum gentem pertinentes. I. de Hammero (Annall. Vienn. IX pag. 43 Osmann. Histor. I pag. 1 et 564) in *Amyrgiis* latere videntur *Turci* si quidem pro *Ἀμυργίους* olim exstitisse statuamus *Τουργίους*; in quo obloquitur Bohlen. l. l. pag. 56. Equidem id unum adiiciam, Amyrgiorum Scytharum sedes sane in iis regionibus, quae Turcorum primitivae feruntur sedes, (in terra *Uzen* s. *Usbeken*), olim fuisse videri. Cf. Ritter. Erdkunde II pag. 597. Creuzerus praeterea excitat Hamacker. in Bibl. crit. nov. IV pag. 321.

οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας] Cf. Eustath. ad Dionys. Perieg. 749 et vid. nott. ad III, 93. Rennel. pag. 474 hanc Scytharum tri-

πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ
65 Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω.

Indi.

66 Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, 2 τὰ δὲ ἄλλα κατά περ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. 3 τούτων δὲ ἦρχον οἵδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύ-

Arii. Parthi. Chorasmii. Sogdiani. Gandarii. Dadicae.

---

bum a septentrione Sogdianae intra Caliam ac Byltam sive Baltistan ac Tibetum parvam habitasse ponit.

Cap. LXV.

ἀπὸ ξύλων πεποιημένα] i. e. *vestes e gossypio confectas.* Vid. nott. ad III, 106 et de usu praepositionis ἀπὸ Matth. Gr. Gr. §. 374. b. not. pag. 688. Mox ubi dixit τόξα καλάμινα et ὀϊστοὺς καλαμίνους, cogitandum de arundine Indica, cui nomen *Bambus*. Vid. nott. ad III, 98. In seqq. optimi quique codd. ferunt σίδηρον, quod ferri posse censet Wesseling. laudans Aret. Cappadoc. Morb. Diuturn. II, 13 p. 134 (ubi σίδηρα). In Sancrofti libro legitur σίδηρος. Sed vid. nott. ad VII, 16.

Cap. LXVI.

Ἄριοι δὲ κ. τ. λ.] De *Ariis* diximus ad VII, 62. Mox ἦσαν dedi pro ἔσαν et τούτων pro τουτέων, ut VII, 68 coll. 69. De *Parthis*, *Chorasmiis*, *Sogdisque* diximus ad III, 93, de *Gandariis* et *Dadicis* ad III, 91.

τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι] Pertinet huc Struvii (Specim. Quaest. I p. 25) annotatio, ubi h. l. et similes ex Herodoto affert, in quibus antecedens pronomen ὁ αὐτὸς excipit relativum aspiratione reiecta, sed addita ad maiorem sententiae vim ac tenorem particulâ καί. — In seqq. ad nomen Ἀρτύφιος haud scio an pertineat Ἀρτύβιος (quod ipsum hic quidam libri afferunt), qui memoratur V, 108 et VII, 224, ubi Ἀρτάνης, quod ipsum hoc loco aliquot libri suppeditant pro Ἀζάνης.

67 φιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-
2 φίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ εἵματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνον-
3 τα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἦσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ

Caspii. Sarangae. Pactyes.

Cap. LXVII.

Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες] De *Caspiis* vid. nott. ad III, 92 et de voce *σισύρνας*, cuius loco Aldina exhibet *σισύρας*, nott. ad IV, 109. Hinc paulo post *Pactyes* dicuntur *σισυρνοφόροι*, ubi una Aldina *σισυροφόροι*. Ad vocem *ἀκινάκεας* conf. citata ad VII, 54 et de forma *ἐσκευάδατο* nott. ad VII, 62. De *Sarangis* dixi ad III, 93.

εἵματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες] Ita pro vulg. *ἔχοντες ἐνέπρεπον* e Florentino nunc editum. *Sarangae conspicui erant vestibus tinctis s. pictis.* Lange vernacule reddidit: *mit gefärbten Mänteln*, nec aliter fere Heeren. Id. I, 1 p. 335: „*mit schön gefärbten Gewaendern.*" Qui idem inde colligit, illos vel suas habuisse officinas, in quibus talia fuerint parata vestimenta, vel e Persis Indisque per commercium haec accepisse, praesertim cum Sarangarum urbs capitalis ad viam, quae hodieque ab urbe Ispahan ducat ad Kandahar, sita sit. Ad locutionem observat Valcken. idem dici potuisse *εἵμασι βεβαμμένοις ἦσαν ἐμπρεπεῖς* vel *διαπρεπεῖς*, conferens VII, 83. Ut enim ipsa vestis splendida, ita etiam, qui tali ornatus est veste, aeque dicitur *ἐμπρέπειν*, eodem notante Valcken., qui citat Lucian. Advers. Indoct. §. 9 [T. VIII p. 11 Bip.] et Sophocl. apud Clement. Alex. Paedag. III p. 286, 2 coll. Pierson. ad Moer. Praefat. pag. XLIII.

πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα] i. e. *caligas ad genu usque pertinentes.* Haud aliter VII, 72: *πέδιλα — ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα* i. e. *caligas ad medium crus pertinentes;* quae igitur non tam altae erant, quam quae ad genu usque eductae erant. Infra VII, 88: *ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα*, quae eadem *σκέλεα s. crura* VII, 61. VIII, 28. Verbum *ἀνατείνειν* utroque loco neutraliter accipiendum.

αἰχμὰς Μηδικὰς] Medicae hastae longiores, opinor, fuere Persicis, quas breves esse Noster dixerat V, 49. VII, 61. — In seqq. de *Pactyibus* vid. nott.

ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύν-
68 την τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Utii. Myci. Paricanii.
Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατά περ Πάκτυες.
2 τούτων δὲ ἦρχον οἵδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης
69 ὁ Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἦσαν· Arabes. Aethiopes Afri.
541

---

ad III, 97. ἦσαν dedi pro ἔσαν.

Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω] Ἀρτύντην libri plerique scripti, quos secutus sum. Pro Ἰθαμάτρεω Schweigh. scite coniicit Ἰθαμίτρεω coll. Herod. VIII, 130 ibique nott. IX, 102. Nam *Mithrae* nomen ad Persica maxime pertinens in haud paucis comparet Persarum nominibus, qualia v. c. sunt *Mithradates* s. *Mithridates*, *Spithridates*: quae attigi ad Ctesiae Perss. §. 55 pag. 200. Apud Herodotum VII, 68. 79. *Siromitres* et VII, 88. *Harmamithres*.

Cap. LXVIII.

Οὔτιοι] De *Utiis* et *Mycis* dixi ad III, 93; de *Paricaniis* ad III, 94.

Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου] „Mirum, ait Valckenaer., ni huic, ut reliquis Darii filiis, matris nomen historicus adiecerit. Idem Plutarcho dici videtur aliquoties Ἀριαμένης I p. 119 D. II p. 488 D. Priori loco (in Vit. Themistocl. 14) dicitur ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν καὶ τῶν βασιλέως ἀδελφῶν πολὺ κράτιστός τε καὶ δικαιότατος; altero loco filiorum Darii natu maximus, πρεσβύτατος τῆς γενεᾶς; qui idem Herodoto vocatur Ἀρταβαζάνης VII, 2, ubi vid. nott. Sed quis in talibus omnia ad liquidum perduci posse existimet?

Cap. LXIX.

Ἀράβιοι δὲ] De his diximus ad III, 88 coll. 97. Larcherus hosce Arabes probabiliter censet fuisse Idumaeos ad Iudaeam usque porrectos ac Nabataeos, cum felicis Arabiae incolae nunquam Persis fuerint subditi.

ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἦσαν] Schweighaeuserus: „*sagis succincti*, *quas zeiras vocant.*" Lange: *die Araber waren mit weiten Oberkleidern umgürtet.* Malim equidem: *sagis erant induti*, *cingulo infra s. ad inferiores corporis partes adacto.* De verbo ὑποζωννύναι conf. Herod. II, 85, ubi bene Wyttenbach. in Selectt. historr. p. 355: „ὑποζώννυσθαι *succingi*, tria fere notat: *intra reliquas vestes cingulum corpori circumdare; inferiores partes*, id est, *lumbos et pudenda tegere cingulo; longas vestes altius a pedibus sursum reductas cingere ad facilitatem incessus.*" Quae ipsa significatio in nostrum locum optime quadrat. Vox ζειρά,

τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δέ, καλαμίνους ὀϊστοὺς

---

quae etiam invenitur VII, 75, exponitur in Gloss. Herod. *μίτρα, ταινία, διάδημα, ἱμάτιον, ζώνη, πορφυροῦν ἔνδυμα.* Timaeus in Lexic. Platon. p. 129: *ζειραί· χιτῶνες ἀνακεκολλαμένοι*, ubi Ruhnken. scribi mavult *ἀνακεκολπωμένοι*, ut *tunicae* intelligantur *in sinum replicatae*. Alius grammaticus exposuerat *ἔνδυμά τι, ὃ ἐπενδύνοντο μετὰ τοὺς χιτῶνας, ὥσπερ ἐφεστρίδα.* Utut est, h. l. intelligi videtur vestimentum s. sagum amplum, largum ac sinuosum, reliquis vestibus sive tunicae superindutum et cingulo sursum adductum ad facilitatem incessus. Quae eadem est sententia Galli interpretis, Miot.

τόξα παλίντονα] Tangit Eustath. ad Il. p. 375, 9 s. 283 extr. et 712, 20 s. 598, 20, ubi recte exponit *τόξα ἐπὶ θάτερα μέρη κλινόμενα* i. e. arcus, qui *in utramque partem flexiles sunt, tendi possunt, tela reciproca*, ut ait Attius apud Varron. L. L. VI p. 78 notante I. Scaligero pag. 144 (ed. Dordr. 1619). Schol. ad Il. VIII, 266 exponit *τόξα εἰς τοὐπίσω τεινόμενα.* Add. Sophocl. Trachin. 485 Both. Mox Florentinus cum aliis *προσδέξια*; malui equidem disiunctim edere *πρὸς δεξιά*, cum intelligantur arcus *ad dextram adpensi s. suspensi.*

Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι] i. e. *Aethiopes pardorum leonumque pellibus amicti, induti.* Ad hanc locutionem, ad quam vulgo supplent *δορὰν*, Valckenaer. excitavit Aristoph. Ran. 433. Cornut. De nat. deor. 27. Harpocrat. s. v. *νεβρίζων* coll. Schol. Theocrit. I, 3 et Eustath. ad Iliad. III p. 283, 43. Alia dabunt Wesseling. ad Diodor. I, 11 et Lambert. Bos. De ellipss. pag. 115. De accusativi ratione, qui verbo passivo additur, vid. Matth. Gr. Gr. §. 424, 2 pag. 781. De Aethiopibus conf. III, 17. 97. Nostro loco bene utitur Heeren. Ideen. II, 1 p. 370 ad explicandas imagines monumentis veteris Meroës insculptas, in quibus viri istiusmodi pellibus induti inveniuntur, Aethiopes (ut scite coniicit Heeren.) victi ab Aegyptiis Meroë expugnata.

ἐκ φοίνικος σπάθης] Una Aldina *φοινίκης*; reliqui libri recte *φοίνικος*. Conf. Pollux I, 138. 144. *σπάθην* Schweighaeuserus interpretatur *ramum.* De cortice palmae arboris hic agi putat Miot, Gallus interpres.

ὀϊστοὺς μικροὺς] Sic Mediceus cum tribus aliis. In Florentino aliisque legitur *μακροὺς*, quod repositum vult Larcher. Schaeferus dedit *σμικροὺς*, quod

μικρούς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος, ὀξὺς πεποιη-
2 μένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξὺ πεποιημένον, τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόν-
3 τες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ μίλτῳ. Ἀραβίων

---

si vera est regula a Matthiae ad I, 5 proposita, mutandum in μικροὺς ob antecedens ὀϊστούς. Itaque reliqui equidem cum recentt. edd. μικροὺς, probante Gronovio et Wesselingio, qui de hac re excitat Bochart. Phaleg. IV, 26 p. 266 et Palmerii Exercitt. p. 33.

ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι] „*Lapis acutus*, quo sigilla sculpebantur, smiris, Hebraeorum שָׁמִיר (Ierem. XVII, 1. Ezech. III, 9. Zachar. VII, 12] *Samir* est; de quo eruditissime Bochartus Hierozoic. Part. II. VI p. 842.“ *Wessel.* Lapidis nomen et Herodotum et Agatharchidem (conf. Stephan. Byz. s. v. Ἀρμενία pag. 169) rei ipsius bene gnaros latuisse videtur; *Smirin* plures vocant, quorum testimonia attulit Bochart. l. l., lapidem tam durum, ut ad gemmas expoliendas et sculpendas eo hodieque utantur gemmarii. Larcherus lapidem esse vult, cui nunc nomen *émeri*, varios ad usus adhibitum, Dioscoridemque citat V, 166, ubi haec exstant: Σμίρις λίθος ἐστὶν ᾗ τὰς ψήφους οἱ δακτυλιογλύφοι σμήχουσι. σφρηγῖδας Herodotus dixit gemmas, *lapides pretiosos*, quibus insculpebant imagines. Narrat vero Welcker. Syllog. Epigr. Gr. pag. 146 sagittarum cuspides lapideos in campo Marathonio collegisse Clarkium, Dodwellum, Gellium. — De *dorcade* conf. IV, 192 ibique nott.

ῥόπαλα τυλωτὰ] Attigi haec ad VII, 63. Sunt enim *clavae nodosae*, *nodis distinctae*. Hoc quoque loco bene utitur Heeren. Id. II p. 290, quo commonstret, in monumentis Thebaicis qui *clavis armati* repraesentantur Aegyptiorum socii, eos fuisse Aethiopes. — In seqq. meliorum codd. auctoritate exhibui γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, ubi vulgo ἰόντες ἐς μάχην γύψῳ. Ad vocem μίλτῳ conf. IV, 191.

Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων κ. τ. λ.] Spectat huc Heerenii annotatio in Ideen etc. II, 1 pag. 318, orientales Africae tractus supra Aegyptum a Nilo inde ad Arabicum usque, quem nunc vocant, sinum extensos, quibus nunc nomen *Nubia* atque *Sennaar*, iam Pharaonum atque Persarum, qui illos secuti sunt, aetate a duabus nationibus habitatas fuisse, quarum altera eaque indigena communi

δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε
70 Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες,

Aethiopes Asiani. Quibus notis ab Aethiopibus Afris differant.

Aethiopum appellatione vulgo designetur, altera *Arabicae* stirpis tribus palantes ac nomades complectatur. Unde factum, ut h. l. Arabes atque Aethiopes supra Aegyptum habitantes coniunctim commemorentur unumque eundemque sequantur ducem. Affert idem Heeren. l. l. Iubae testimonium apud Plin. H. N. VI (34) 29 §. 177, recentiorum peregrinatorum observatione probatum, Nili accolas inde ab urbe Syene meridiem versus non Aethiopes esse sed Arabes ad Meroën usque porrectos. Aegyptii ipsi inter navales tantum copias recensentur VII, 89, pedestres copias nullas praebuisse videntur, nisi in Herodotea recensione lacunam esse statuas. Potuit quoque fieri, ut Aegyptiorum, qui modo rebelles proxime ante hanc in Graecos susceptam expeditionem demum pacati erant, animis rex forsitan nondum prorsus confideret.

Ἀρσάμης] Ita e Florentino aliisque nunc editum, cum in Mediceo aliisque exstet *Ἀρσάνης*. Sed *Arsamis* nomen crebrius in Persarum rebus; apud Plutarch. Vit. Artax. cap. 30 pag. 1026 fin. Antigon. Carist. 128. Polyaen. VII, 28 et apud ipsum Herodotum VII, 224. Quae attulit Wesseling. Apud Aeschylum in Pers. 37. 308, teste Valckenaerio, *Arsames* Persarum dux. *Gobryas*, germanus Arsamis frater, Dariique filius ex Artystone (cf. nott. ad III, 88) commemoratur VII, 72. — In seqq. de forma *εἰκὼ* dixit Matth. Gr. Gr. §. 89 pag. 192 et Fischer. ad Weller. II pag. 174. Quare sine ulla necessitate Larcherus, Gregor. de Dial. Ion. §. 35 p. 427 auctoritate commotus, rescribi vult *εἰκοῦν χρυσοῦν*. — Ad vocem *σφυρήλατος* conf nott ad I, 50. *ἐποιήσατο* est: *faciendum curavit*, ut saepius.

Cap. LXX.

οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες κ. τ. λ.] *διξοὶ* pluribus locis Noster dixit Ionum more, observante Fischer. ad Weller. I pag. 204. Ad plusquamperfecti formas *προσετετάχατο* et *ἐσεσάχατο* in seqq. conf. allata ad VII, 62 et de verbo *διαλάσσειν* (*differre* indeque *excellere*) Diodor. Sic. I, 35 ibique Wesseling. I, 64. XVII, 90. Quod ad loci argumentum, binos iam novit Homerus Aethiopes:

(διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέ-

---

Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν
οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ᾽ ἀνιόντος,

Odyss. I, 23: qui locus valde exercuit veteres grammaticos et copiosae disputationis ansam praebuit Straboni I, 2 §. 16 seqq. p. 30—36 s. p. 58 seqq. (Ephori fragmm. p. 142 Marx.) coll. XV p. 690 D. s. 1012 B. et Arrian. Ind. 6, quâ illud efficere studet (conf. pag. 35), Aethiopes dici Oceani meridionalis accolas ab oriente inde usque ad occidentem solem, sinu Arabico bifariam divisos, ita ut qui ab oriente Arabici sinus habitent, *orientales Aethiopes* sive *Asiatici*, qui ab occidente, *occidentales Aethiopes* s. *Afri* nuncupentur. Ac sane prisco aevo Aethiopum nomen latius patuit quam postmodo, quum ad certam terram gentemque illud referre coepissent; ita ut ob hanc nominis ambiguitatem sensumque latiorem illud ipsum merito e geographia exterminatum esse pronuntiet Ritter. Erdkunde I pag. 177. Straboni disputatis nunc add. Nitzsch. ad Odyss. l. l. Part. I p. 8 seqq. et Völcker. Geograph. Homeric. pag. 88 seqq. Perquam enim fit credibile, e poetarum priscorum carminibus ad posterioris aetatis scriptores propagata fluxisse, quaecunque apud hosce leguntur de duplicibus Aethiopibus, quorum alteri iique *Afri* crispo insignes capillitio; alteri *Asiani* ab Afris diversi sanequam stirpe, recta et promissâ comâ conspicui. Illis cum tribuat Noster οὐλότατον τρίχωμα s. capillos maxime crispos omnium hominum, apparet intelligi *Nigros*, quos nunc vocant, Aegypti accolas ad meridiem eique finitimos, quos haud scio an ipse viderit historiae pater, cum in Aegypto versaretur. Vid. Heeren. Ideen. II, 1 pag. 317. Ac supra iam indicavi ad IV, 197 Herodoti Aethiopes nunc *Nigrorum* nomine vocitari. *Asiatici Aethiopes*, qui Indis simili modo sunt armati iisdemque accensi in Persarum exercitu, vix alii erunt atque Indici maris accolae, oram Indiae conterminam habitantes *Gedrosiae* et *Carmaniae*, ut bene statuit Heeren. Ideen. etc. II, 2 pag. 291. Add. nott. ad Herodot. III, 94. Hi igitur ἰθύτριχες s. εὐθύτριχες (ut habet Eusthatius haec citans ad Odyss. I p. 1386, 17 s. 13, 24) i. e. rectam et promissam alentes comam, quâ ipsâ maxime differunt ab Afris. — Ad voces οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων conf. Matth. Gr. Gr. §. 459 not. pag. 857. *Cr.* conferri vult Odyss. XIX, 246 ibique Eustath. p. 694, 29 (qui ex Herodoto laudat οὐλόθριξ)

2 ῥοισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ
ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχές εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς
3 Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώ-
πων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν
πλέω κατά περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ
ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὠσὶ
ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ
λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπη-
γότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο
71 γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην

Libyes.

Tzetz. Exeg. in Iliad. p. 62. 8. Apollon. Lex. Homer. pag. 513 Toll. ibique Interprett.

προμετωπίδια] „Frequentantur in equorum ante frontem ornatu προμετωπίδια apud Xenophontem [vid. Lex. Xenoph. III pag. 686], Achillem Tatium, Aelianum, Iamblichum et plures: in muliebri mundo κόσμος προμετωπίδιος Basilio M. T. II p. 55 C. Hic προμετωπίδια sunt *pelles, equorum capitibus detractae et humanis ad terrorem indutae et speciem.* Nam quod ante frontem, προμετωπίδιον, quale προμετωπίδιον κέντρον, quo natura pisces xiphias armavit, in Aeliani H. A. XIV, 26.“ *Wesseling.* In eandem mentem interpretatur Schweighaeuserus in Lex. Herod. itemque Larcherus, qui cassidis genus intelligit e pelle capitis bestiae cuiusdam paratum. Qui vero in anaglyphis Thebaicis conspiciuntur viri, hoc capitis tegumento induti, quod pellem cum erectis in altum auribus referat, Indos aut certe Indorum accolas, quos Asianos Aethiopes Herodotus vocat, indicari probabiliter statuit Heeren. Ideen. II, 2 pag. 291 hoc loco Herodoteo usus et imagines istas Thebaicis monumentis insculptas ad Aegyptiorum expeditiones antiquissimo aevo in orientem institutas referens. Ac denique cum hoc Herodoti loco Naeke (Choeril. fragmm. pag. 145) comparat, quae Choerilus de Iudaeis praedicat: αὐτὰρ ὕπερθεν ἵππων δαρτὰ πρόσωπ' ἐφόρευν ἐσκληκότα καπνῷ apud Ioseph. c. Apion. I p. 454 Vol. II. Havercamp. — Ad verbum κατέχρα vid. Matth. Gr. Gr. §. 255 pag. 497 et ad προβλήματα conf. IV, 175. Nec aliter haec vox *defensionis* notione apud Aeschyl. S. c. Th. 536 et 673, ubi vid. Blomfield. in Glossar. ad utrumque locum.

Cap. LXXI.

Λίβυες] Vid. nott. ad III, 91. Qui, ut Mysi VII, 74, utuntur iaculis ἐπικαύτοισι i. e. *adustis, praeustis,* ut Virgilius lo-

ἤϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι.
2 ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζου.
72 Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέ-
2 σην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ
3 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μέν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ
73 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω

542
Paphlagones. Ligyes, Matieni. Mariandyni. Syri, a Persis dicti Cappadoces.

Phryges, Macedonibus olim finitimi, tuncque

---

quitur Aen. VII, 524 coll. XI, 894. Hinc Larcher. reddit: *des iavelots durcis au feu.*

Cap. LXXII.

Παφλαγόνες] Vid. supra III, 90. De quorum galeis Larcherus conferri vult Xenophont. Anab. V, 4 §. 6 [13]. Voces *κράνεα πεπλεγμένα* attigi ad VII, 63 et verba *πέδιλα — ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα* ad VII, 67.

Λίγυες] Alii sunt *Ligyes* VII, 165 ad Massiliae vicinitatem in Gallia quaerendi, ut monet Kruse Histor. Arch. I, 2 pag. 61. Qui h. l. memorantur *Ligyes*, ad Asiam pertinent et quidem, Eustathio auctore ad Dionys. Perieg. vs. 76 ad Colchidem; nam multum sane antiquitus per Asiam haec gens extensa fuisse videtur, dum in Europae tractus occidentales immigrarit. De *Matienis* vid. nott. ad I, 72 et de *Mariandynis* I, 28. III, 90. De *Syris*, qui *Cappadoces* vocantur, vid. I, 72. V, 49 ibique allata. Ad voces, quae subsequuntur *τὴν αὐτὴν ἔχοντες* cf. nott. ad VII, 62.

Cap. LXXIII.

Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω κ. τ. λ.] *Phryges* Noster commemorat I, 28. 72. III, 90. Qui iidem quod *Bryges* olim vocati sunt, ex Europa in Asiam transgressi, referunt hoc ad Macedonum sonum, quo *Βίλιππος* et *Βάλακρος* isti dicebant pro *Φίλιππος* et *Φάλακρος*, literam *φ* nunquam initio vocum ponentes, ut ad VI, 45 iam diximus. Et commemorantur *Bryges*, ut notat Wesselingius apud Stephan. Byzant. s. v. pag. 246 et Conon. Narrat. 1. Addit Schweighaeus. *Βρύγους* eiusdem originis gentem, in Thracia quae manserit, teste Herodot. VI, 45, ubi conf. nott. et

Briges dicti. Armenii, Phrygum colonia.

τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον, Εὐρωπήϊοι ἐόντες, σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας.
2 Ἀρμένιοι δὲ κατά περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες

VII, 185. Apud Strabonem VII p. 295 C. s. p. 453 A. (ubi vulgo *Βρύγες*) coll. XII pag. 550 s. 827 A. nunc editur *Βρίγες*; tu vid. ad eum l. Tzschucke T. V pag. 92 seq. coll. Köppen. Nordgestad. d. Pont. pag. 72. C. O. Müller. Dor. I p. 7 seqq. et Ueber die Maked. pag. 52 et Osann. in libro, qui inscribitur Midas pag. 45, (coll. Annal. critic. p. 13) ubi ille apud Herodotum *Βρύγες* refingi vult. Quo prior iam Hoeck. Cret. I p. 113 seq. Herodoti auctoritate reiecta, Phryges e Thracia deduci posse negans, nullas omnino gentes Thracicas in Phrygiam quam dicimus, immigratas esse statuit, quum Phrygum gens antiquissima in eos Asiae minoris tractus, quos tenuisse novimus, non ex Europa immigrarit, sed e montibus Armeniae huc profecta indigena quasi haeserit antiquissimo ex aevo. De quo pluribus disserere nunc non vacat. Neque enim, si quid video, quidquam obstat, quo minus tribum quandam e Thracia olim ad oppositas Asiae regiones immigrasse ibique cum Asiae gente indigena, qualem Phrygum fuisse volunt, coaluisse statuamus. Ac plura supersunt vestigia connexus cuiusdam et cognationis, quae olim inter Asiae minoris gentes et Europae gentes Thracicas intercesserit, quin ipsarum migrationum, quae olim ab occidente in orientem Asiam factae sint, bene notante Ritter. Erdkunde II p. 782 coll. Vorhalle etc. p. 254. Quo etiam, alia ut taceam, pertinent *Bithyni* e Thracia in Asiam ingressi, teste Herodoto VII, 75.

σύνοικοι ἦσαν] *ἦσαν* restitui pro *ἔσαν*. In Florentino exstat *συνοίκησαν*, quae lectio haud scio an inde sit repetenda, quod librarius haesit in *ἐόντες σύνοικοι ἦσαν*. Haec vero disiungenda esse, bene vidit Schweighaeuser. et Gaisf.; pertinet enim *ἐόντες* ad *Εὐρωπήϊοι*, eaque fere loci est sententia: *quantum temporis, in Europa dum versabantur, Macedonibus accolae erant.* Itaque loci, quos attulit Wesselingius, verbo *ἔστι* s. *ἦν* participium eiusdem verbi addi commonstraturus, ut IV, 47. 147. VII, 129, minus apti videntur.

Ἀρμένιοι δὲ] De his conf. Herod. V, 49. III, 93. Qui iidem quod mox Phrygum vocantur coloni, id quum per se falsum sit, explicandum vi-

Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα.
74 Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μηΐονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος
2 ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο
3 ἐπικαύτοισι. οὗτοι δέ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρ-

Lydi, ante Lydum Atyis filium Maeones vocati. Mysi, colonia Lydorum ex monte Olympo, Olympiani nominati.

---

deri vult Hoeck. Cret. I pag. 119 seqq. ex antiqua utriusque gentis cognatione, quae historiae patrem ad hanc perduxerit sententiam. Equidem, alia ut taceam, vel ob testimoniorum inopiam talia unquam ad liquidum perduci posse despero, praesertim quum, bene notante Rittero (Erdkunde II p. 782. 783 coll. 717) ea, quae supersunt vestigia, eo potius nos ducere videantur, ut, qui apud Herodotum appellentur Phryges, Armenii, Cappadoces s. Syri ad unam eandemque referantur stirpem Aramaicam, quae eadem est Syriaca et Chaldaica. — Verba *ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι* citat Eustath. ad Dionys. Perieg. 694. Formam *ἐσεσάχατο* attigi ad VII, 62. — Pro *τουτέων* exhibui *τούτων*.

Cap. LXXIV.

Μηΐονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι] Vulgo exhibetur *Μηόνες*, cuius loco Schaef. cum Schwgh. et Gaisf. exhibuit *Μηΐονες*, e codice Florentino, qui h. l. exhibet *Μῄονες* et VII, 77 diserte *Μηΐονες*, quod idem exstat apud Strabon. XIV p. 668 B. s. 996. T. V p. 722 ed. Lips. Apud Homer. Il. II, 864 (ubi cf. Heyn.) *Μῄονες*, unde quoque apud Herodot. I, 7 editum *Μῄων*, ubi conf. nott. — Ad verba *ἐπὶ Λυδοῦ* cf. nott. ad IV, 45. Add. VII, 83. 91. 92. 94. Vox *ἐπωνυμία* apud Herodotum saepius ita adhibetur, ut significatione nihil differat a voce *ὄνομα*, ut V, 66. VII, 91. 92; ne plura. De *Lydis* ac *Mysis* cf. etiam nott. ad I, 28.

ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι] Attigi haec in nota ad VII, 71. Mysi autem hinc vocantur *ἀκοντισταὶ* apud Aeschyl. Pers. 52, notante Wesselingio.

Οὐλυμπιηνοὶ] Duo codd. *Ὀλυμπιηνοί*, ut apud Eustath. quoque legitur in Dionys. 810 coll. 322 et Stephan. Byzant. s. v. pag. 612. De *Olympo* monte conf. nott. ad I, 36 coll. 43 et de *Artapherne* nott. ad V, 25.

Thraces Asiani sive Bithyni, olim Europaei ac Strymonis accolae, tuncque Strymonii dicti. Cur Europam reliquerint.

75 νεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήϊκες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηΐκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου.

76 ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικράς,

[Textus hoc loco hiat lacuna

Cap. LXXV.

ἀλωπεκέας ἔχοντες] scil. δορὰς, ut VII, 69, ubi vid. nott. *Cr.* laudat Iabionsk. Opuscc. T. III pag. 83. Ac ne mireris Thraces animalium pellibus indutos commemorari; videtur sane olim haec regio multo maiori frigore laborasse: qua de re dixi ad IV, 28. Larcherus e Xenophont. Anab. VII, 4 §. 4 annotat Thraces Europaeos eodem modo a Xenophonte describi, quo Asiaticos ab Herodoto. — Ad vocem ζειρὰς cf. nott. ad VII, 69.

πέδιλα νεβρῶν] *caligas ex hinnulorum pellibus* interpretatur Wesselingius citans Xenophont. Anab. IV, 5, 14, ubi *καρβατίναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.*

Βιθυνοὶ] Afferunt Herodotea Stephan. Byz. s. v. Στρυμὼν pag. 682 et Eustath. ad Dionys. 793. De ipsa gente quaedam notavimus ad I, 28 et VII, 73.

ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν] Vid. supra VII, 20. C. O. Müller. Dor. I p. 9. Ueber die Makedon. pag. 36, ubi ille de Teucrorum expeditione Lycophronem conferri vult 1341 Mysosque addit, qui cum Teucris in Europam transgressi fuerint, postea tanquam Moesos regioni ampliori nomen dedisse.

Cap. LXXVI.

ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον] i. e. *clypeos habebant bovino corio s. ex cruda bovis pelle confectos*, ut VII, 79. 91, ubi quaedam attulit Valcken. Recte vero statuisse videntur Pauwius et Wesselingius ante has voces nonnulla excidisse, ad quae hae voces ipsae pertinent, de alia gente atque Thracica, cuius in proxime antecedentibus nunc fit mentio, intelligendae. *Chalybum* mentionem omitti suspicatus erat Wesselingius tum ob Martis quod con-

καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ 548
τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον.
77 Καβηλέες δὲ οἱ Μηΐονες, Λασόνιοι δὲ καλεύ-

excideruntque nomina populi ac ducis eius].

Martis oraculum. Cabelenses

---

tinuo memoratur oraculum, tum eo quod Chalybes gentibus supra memoratis fuerint affines I, 28. Atque hos Chalybes pro parte nationis Cimmeriae dispersae, quae ad Halyn ac Sinopen consederit, haberi vult Völcker, Myth. Geogr. p. 209. De *Aegyptiis* ne quis hic cogitet: quippe quorum nulla in hoc gentium indice mentio; nam ipse Herodotus causam affert IX, 32. Utut est, nihil sane dubium, lacunam in Herodoteis, qualia nunc feruntur, exstare eamque perantiquam esse et libris scriptis, qui adhuc supersunt, priorem.

καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας] *προβόλους* Noster dixit *venabula, hastas* s. *veruta, ἀκόντια*, ut Graecus quidam exponit grammaticus. Nec alio pertinebit *προβόλιον* apud Xenophontem in Cyneget. 10 §. 12. 16 et *προβόλαιον* apud Herodotum VII, 148, ubi conf. nott. Mox edidi *λυκοεργέας* e Sancrofti libro aliisque et Harpocratione, Suidâ, Photio, cum Athenaeo XI p. 486, qui tamen scribi voluit *λυκιοεργέας*, ut sint *venabula in Lycia elaborata, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένα*. Atque ita post Iungermannum exhibuit Schaeferus et Bekkerus, valde probante Bellanger. in nott. apud Larcherum. In Florentino aliisque exstat *λυκεργέας*, quod Wesselingius edidit. Equidem reliquorum librorum auctoritatem secutus *λυκοέργεας* interpretor *veruta, quae lupis coercendis* s. *interficiendis sint apta;* bene memor voce *προβόλους* significari *pastoritium* telum s. venatorium. Namque cogitandum, opinor, de gente pastoritia, quae solita sibi arma in bellum proficiscens retinuit. Quo eodem haud scio an spectent insignia galeis addita aurium et cornuum bovinorum ex aere confectorum.

τὰς κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο] i. e. *crura purpureis pannis involuta habebant.* Citat Eustath. ad Il. p. 234, 14 s. 177, 26, qui idem ad Dionys. Perieg. 793 etiam verba sequentia excitat, non animadvertens excidisse nonnihil initio huius capitis. Ad formam *κατειλίχατο* conf. allata ad VII, 62 et de verbo *κατειλίσσειν* VII, 181.

Cap. LXXVII.

Καβηλέες] Vid. nott. ad III, 90 et ad *Μηΐονες* nott. ad VII,

Maeones: iidem Lasonii vocati Milyae.

μενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ,
ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε
2 σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ
εἵματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέ-
τεροι [Λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων
πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βάδρης
78 ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι

Moschi. Tibareni. Macrones. Mosynoeci.

κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμι-
κράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ
Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατά περ Μόσχοι ἐ-
2 σκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον
ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριό-
μαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρ-
διος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
Ἀρταΰκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν Ἑλ-
79 λησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφα-

Mares. Colchi. Alarodii. Saspires.

---

74. *Milyae* commemorantur I, 173. III, 90.

ἐνεπεπορπέατο] i. e. *vestes habebant fibulis* (πόρπαις) *adstrictas.* De forma ἐνεπεπορπέατο conf. Matth. Gr. Gr. §. 204 p. 377. — In seqq. κυνέας intellexit *galeas e pellibus confectas*, quum κυνέη s. κυνῆ proprie *galeam* denotet *e pelle canina confectam*, indeque etiam alias habeat voces adiectas, ut II, 151, ubi τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην coll. IV, 180. VII, 89. Infra VII, 78 κυνέας ξυλίνας. — Mox αὐτῶν et τούτων dedi pro αὐτέων et τουτέων.

Cap. LXXVIII.

Μόσχοι] Vid. nott. ad III, 94. Pro σμικρὰς e Matthiae praecepto ad I, 5 et h. l. et VII, 79 reponendum erit μικρὰς, quod h. l. subministrat Sancrofti liber. De *Tibarenis, Macronibus* et *Mosynoecis* vid. nott. ad III, 94.

Ἀριόμαρδος] Duo codd. cum Valla Ἀριόβαρδος, unus codex Ἀριόμανδρος. At apud Aeschylum Pers. 326 Blomf. memoratur Persarum dux Ἀριόμαρδος. — In seqq. ὁ Χεράσμιος valet *Cherasmis filius*. Moneo, ne quis intelligat *Chorasmium* virum, e *Chorasmiorum* gente oriundum, si quidem teste Herodoto IX, 115 Artayctes erat ἀνὴρ Πέρσης. De verbo ἐπιτροπεύειν dixi ad VII, 62.

Cap. LXXIX.

Μᾶρες] Vid. nott. ad III, 94 (coll. Lobeck. Diss. I De nominibb. Graecae ling. monosyllabb. Regiomont. 1833 p.

λῆσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερ-
2 ματίνας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν
τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐ-
νας σμικρὰς, αἰχμάς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μα-
3 χαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαραν-
δάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κα-
τά περ Κόλχοι ὁπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ
80 Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ
ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἑπόμενα, νή-
σων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κα-
τοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐ-
2 σθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε
Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων
δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

Insulani ex mari rubro. Ἀνασπάστους quo Persae deportent.

81 Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἤπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα,
καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρα-
τοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες
καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἦσαν, καὶ χιλιάρχας τε

Hae quidem pedestres copiae, 544 divisae illae in myriadas, chiliadas etc.

---

7) et ad voces *κράνεα πλεκτὰ* nott. ad VII, 63. De *Colchis* conf. II, 104. Quod sequitur *ὠμοβοΐνας*, explicui ad VII, 77. De *Alarodiis* vid. III, 94; de *Saspiribus* I, 104 ibique nott. Quos eosdem cum *Saiis* s. *Sapaeis*, gente Thracica, comparari non posse recte observat Boeckh. in Corp. Inscriptt. Graecc. II, 1 pag. 85.

Φαρανδάτης] Ita Mediceus, Florentinus cum aliis. In Sancrofti codice aliisque reperitur *Φερενδάτης*. Cf. IX, 76. — Mox *τούτων* dedi pro *τουτέων*, ut VII, 80. 82. 83.

Cap. LXXX.

τοὺς ἀνασπάστους] Vid. nott. ad III, 93; unde satis patet, *rubri maris* appellatione hic intelligi *Persicum* quem vulgo vocant *sinum*. Adde illic notatis de Persarum more Hengstenberg. De reb. Tyriorr. pag. 51 seqq.

Cap. LXXXI.

τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν.] Ad locutionem conf. allata ad VII, 21. Pro *τὸ πεζὸν*, quod Mediceus, Florent. alii exhibent, in Sancrofti libro exstat *τὸν πεζὸν* scil. *στρατόν*: de quo conf. nott. ad VII, 41. Ad verbum *εἰρέαται* conf. Matth. Gr. Gr. §. 204 pag. 377 et nott. ad Herod. VI, 53. Verba *διατάττειν* et *ἐξαριθμεῖν* eadem in re invenimus VII, 60. Pro *ἔσαν* et h. l. et cap. 83 exhibui *ἦσαν*.

καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυρι-

καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες· ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰ-

82 ρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω· (Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί·) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ

83 Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περ-

Earum summi duces.

Immortales. Persae omnium fortissimi, ornatissimi, instructissimi.

ἀρχας ἀποδέξαντες] Bene observat Heeren. Ideen. I, 1 pag. 509 in Persarum exercitu omnia secundum decadis rationem fuisse disposita ac divisa summosque duces (τοὺς στρατηγοὺς) ab ipso rege constitui e regia Achaemenidarum stirpe plerumque desumtos et ipsi regi aliquo certe modo cognatos; ab his ducibus singulos myriadum et chiliadum praefectos deligi, a quibus ipsis ii constituantur, qui centenis ac denis hominibus praesint. Ac similem rationem apud Mongoles atque Timuris in exercitu praevaluisse idem addit. Voce τελέων singulos ordines s. partes exercitus ac sigillatim quoque equitum turmas Persarum indicari patet ex I, 103. VII, 87. 211. IX, 20. 23. 33. 42. Hinc τὰ στρατιωτικὰ τάγματα interpretatur Thomas Mag. pag. 838 seq. Et conf. quoque Wasse ad Thucyd. II, 81.

Cap. LXXXII.

Τριτανταίχμης] Ita Florentinus cum aliis atque Eustathio, qui haec citat ad Iliad. p. 1206, 17 s. 1281, 47. Et conf. Herod. I, 192. Ad ipsam sententiam cf. supra VII, 10 seqq. Locutionem γνώμην τίθεσθαι invenies quoque III, 80. VIII, 108 eodem sensu, quo alias crebrius invenitur γνώμην ἀποφαίνεσθαι s. ἀποδείκνυσθαι, *sententiam suam* (in medium) *proferre*. In seqq. pro Σμερδομένης nonnulli codd. Ζερδομένης. Conf. VII, 121.

Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί] Confert Wesselingius VI, 103. VII, 5. Mox omnes, quantum scio, libri dant Μεγάβυζος, cum alibi plerumque fluctuent inter Μεγάβαζος et Μεγάβυζος, ut III, 70. IV, 143 coll. III, 160.

Cap. LXXXIII.

τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων] Si-

σίων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ
2 Ὑδάρνεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐ-
3 λάσσονες. Κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ, χρυσόν τε
4 πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς, καὶ θεραπηΐην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

84 Ἱππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα

Quibus populis equitatus imperati fuerint. Equestres copiae Persarum:

---

mili modo Noster loquitur VII, 41. De ipsa re conf. nott. ad VII, 32 et ad voces ἐπὶ τοῦδε nott. ad VII, 74. Pro βιηθεὶς Florentinus βιασθείς. Tu cf. Matth. Gr. Gr. §. 177. b pag. 319.

ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο] „*electus erat*, id est, *iam ante designatus erat qui continuo in decedentis locum succederet.*“ *Schweighaeus.* Nec aliter VII, 118 ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος et VII, 172, 173 coll. IX, 93. De ipsa verbi forma cf. I, 191 ibiq. nott. Male autem h. l. in quibusdam exstat ἀναίρητο. — Ad locutionem διὰ πάντων conf. nott. ad V, 67.

χωρὶς δὲ, χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον] Voculam τε duo codd. omittunt cum Florent., qui exhibet πολλὸν χρυσόν. Facit autem huc Curtii locus III, 3 §. 7 a Wesselingio excitatus, qui etiam Schefferum laudat De antiq. torquib. cap. 9, ubi χρυσὸν ad solas vestes referri vetat. Id quod e Curtii loco manifestum fit. *Aurea* Persarum insignia plerumque fuisse notavimus ad VII, 41. 54. Ad voces ἔχοντες ἐνέπρεπον conf. VII, 67; de *harmamaxis* vid. allata ad VII, 41.

Cap. LXXXIV.

ταῦτα τὰ ἔθνεα] Pronomen ταῦτα hic ad sequentia pertinet. Conf. Matth. Gr. Gr. §. 470. — In verbis proximis τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν Wesselingius ante καὶ excidisse putat τὴν, idemque eadem in locutione requiri VII, 86. At hoc pronomine inserto opus esse recte negat Schweighaeuserus. Tu conf. Struve Spec. I pag. 26. Ad τὴν αὐτὴν suppl. σκευὴν, ut diximus ad VII, 62. Ad vocem ὁ πε-

παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλ-

85 Sagartiorum: κεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τι- 1

νες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἳ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγ-

2 χειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ

ζὸς conf. nott. ad VII, 41 et de Persarum peditum armatura VII, 61.

ἐξεληλαμένα ποιήματα] ποιήματα *opera* intellexit Herodotus, opinor, *galeas* vel certe simile capitis tegumentum, quod galeae aut cassidi quamvis simile, minime tamen pro ipsa galea haberi poterat. Wesselingius confert Heliodor. Aethiop. IX [15] pag. 431 pag. 369 Cor. ἐξεληλαμένα vocantur, quae *malleo sunt e ferro ducta*. Conf. I, 50 ibique nott.

Cap. LXXXV.

Σαγάρτιοι] De *Sagartiis* attuli quaedam ad I, 125. III, 93. Bene autem h. ex l. colligit Heeren. Ideen. etc. I, 1 p. 473 Sagartios non pastoritiam modo tribum, sed etiam venatoriam fuisse, quae bellum venationis ad instar gerere consueverit. — Ad usum verbi νομίζειν in seqq. conf. I, 130. 215. IV, 183.

σειρῇσι πεπλεγμένῃσι] Galeus male proposuit ζειρῇσι, cum ζειραὶ sint *amictus*, ut vidimus ad VII, 75. Sunt vero σειραὶ *restes*, *funes e loris plexis confecti*. Exstat, observante Wesselingio, σειραῖος ἱμὰς apud Polluc. I, 148, et σειραῖαι apud Philon. Iud. Vit. Contempl. p. 897 A. coll. Proverb. Sal. V, 22. Ad vocem πεπλεγμένῃσι conf. VII, 63 ibique nott. Ipsum pugnandi morem, quem Sagartiis Noster tribuit, Sauromatis adscribit Pausan. I, 21 §. 8, eodem notante Wesselingio, qui etiam *Retiariorum*, qui seriori aetate inter Romanos gladiatores memorantur, mentionem iniecit. De quibus vid. Lips. Saturn. II, 8 et Iuvenalis interprr. ad VIII, 200 seqq. Propius huc facit, quod ab I. de Hammero in Annall. Vienneuss. LI pag. 34. 35 allatum video, in carmine Persico, cui nomen Schahnahmeh, Persarum heroes certantes uti tali laqueo, quo adversarios capiant (vocantur *Kemend*); itemque apud Indos sicariorum tribum quandam memorari nomine *Phansigar*, a voce *Phansi*, quae laqueum (nos: *Fang-*

ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ 545
δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ
3 βρόχους ἐχούσας. ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, ἤν τε ἵππου, ἤν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει· οἱ δὲ ἐν ἕρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη
86 ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τήν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευήν· καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευῇ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα·

Medorum: Cissiorum: Indorum: Bactrianorum: Caspiorum: Libyum: Caspirorum [nisi fallit Reizii coniectura]: Paricaniorum. Arabes camelis vecti.

---

strick) denotet, quum isti olim equis vecti homines laqueis iniectis caperent indeque interficerent.

συμμίσγωσι] συμμίσγειν de hostili congressu, qui ad pugnandum fit, aliquoties Noster adhibet: I, 166. 127. IV, 127. VI, 14. VIII, 22.

ἐν ἕρκεσι ἐμπαλασσόμενοι] ἐμπαλασσόμενοι veteres grammatici exponunt συμπλεκόμενοι, ἐμπλεκόμενοι, *implicati*. Vid. Schol. ad Thucydid. VII, 84 (ubi idem vocabulum). Ael. Dionys. apud Eustath. ad Hesych. I p. 1197 (ubi: ἐμπαλάξαι· ἐμπλέξαι). Aelian. N. A. XII, 47, ubi Iacobsius bene memor fuit loci Herodotei, in quo ἕρκεσι vertere licet *laqueis*, quemadmodum in Euripid. Electr. 155, ubi Agamemnon dicitur ὀλόμενος δολίοις βρόχων ἕρκεσιν, et in Aeschyl. Agamemn. 1620 (1601 Blomf.) ubi τῆς δίκης ἐν ἕρκεσιν, quod, ut annotat Hesychius I p. 1436, idem est atque ἐν δικτύοις s. ἐν ἄρκυσι, ut ait Valcken. comparans Euripid. Iphigen. Taur. 77 et Aeschyl. Choephor. 1000. Ad alterum Aeschyli locum in Agamemn. Blomf. attulit Plat. Sophist. p. 220 B. s. pag. 284 Heindorf. (ubi rete piscatorum est) Euripid. Med. 982. — Pro τουτέων bis reposui τούτων.

ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας] De hac locutione conf. nott. ad VII, 21 et de forma plusquamperfecti ἐπετετάχατο allata ad VII, 63. Quo eodem pertinent in cap. seq. ἐσεσάχατο et ἐσκευάδατο.

Cap. LXXXVI.

Μῆδοι] De *Medorum* et *Cissiorum* armatura vid. VII, 62; de *Indis* VII, 65; de *Bactriis* VII, 64; de *Caspiis* VII, 67; de *Libyibus* VII, 71.

ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα] ἵππος κέλης dicitur Homero in Odyss. V, 371, ubi annotat Nitzsch. pag. 57 sic dici equum ad certamina equestria, quae vocantur, aptum nec plaustra trahentem; qui enim currus trahunt, ii peculiariter vocantur ἵπποι; quemadmodum

ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι.
2 *Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὣς δ' αὔτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο*
3 *ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ· Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάν-*

---

apud Dion. Cass. XXXVI, 32 distinguuntur viri *οἱ μὲν ἐπὶ κελήτων, οἱ δὲ ἐφ' ἁρμάτων.* Nec aliter Herodotus distinguit, Indos narrans et equos agere (ad equitandum) et plaustra. Hinc veniunt, ut satis constat, Latinorum *Celeres*, de quibus vid. Fr. Muhlert De Equitibus Romm. §. 1 et 2. Apud Herodotum quod Schweigh. (in Lex. Herod.) pro *ἤλαυνον δὲ κέλητας* rescribi vult *ἤλαυνον καὶ κέλητας*, vix ulla mutandi necessitas comparet.

καὶ ὄνοι ἄγριοι] *Asinos feros* s. *Onagros* Ctesias quoque novit Indicc. §. 25 coll. Aelian. N. A. IV, 52; ad quem locum (pag. 329 fragmm. Ctes.) reliqua veterum testimonia de his asinis feris attuli et quodnam sane animal intelligendum sit, disquisivi. Ut enim mittam, quae mira et fabulosa de hac bestia a Ctesia proferuntur hausta illa quidem, ut videtur, e vulgi traditionibus et monumentorum Persepolitanorum imaginibus; nostra aetate fuere, qui de *Asiatico Rhinocerote* cogitarent aut de alia quadam bestia per interioris Asiae plagas palante, Larcherus *Zebram* intellexit. Equidem peritiorum iudicia in talibus exspectans, nolim discernere. Neque Herodotus tales asinos ipse vidisse videtur: quos alioqui accuratius descripsisset.

Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κ. τ. λ.] *Libyum* hic nullum esse locum contendens Larcherus reponi vult *Aeglos*, quos Bactrianis vicinos commemoret Noster III, 92. Equidem in talibus malui a librorum auctoritate stare.

Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι] *Κάσπειροι* e Reizii fluxit coniectura. At *Caspiri* nuspiam supra memorantur, nisi in lacuna, quam VII, 76 esse veri est simillimum, huius gentis mentionem factam esse existimes, aut nisi *Κάσπειροι* iidem habeantur atque *Κάσπιοι*, de quibus VII, 67. Quin id ipsum h. l. praebet Sancrofti liber; vulgo exstat *Κάσιοι*, quod tuentur Rennel. et Larcher. ut ad III, 93 fin. notavi. De *Paricaniis* cf. VII, 68 et de *Arabibus* VII, 69.

εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ] Mediceus, Florentinus et quatuor alii codd. ante *καὶ* exhibent *ἥν*, quam voculam recte omisit Sancrofti liber. Tu vid. potissimum Struv. I p. 24—26, qui pronomen relativum

87 τες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ λειπομένας ἵππων. Ταῦ-
τα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππευεν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου
ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ
2 τῶν ἁρμάτων. Οἱ μέν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο
3 κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετετάχατο. ἅτε
γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕ-
88 στεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵπ-
παρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δά-
τιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὡς γὰρ ὁρ-
μέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέ-
2 λητον. ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵπ-
που ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν, ἐφο-

Numerus ac divisio equitum. Arabum in acie locus ob camelos ultimus [I, 80.].

Praefecti equitum. Eorum unus, Pharnuches, ex equi casu aeger Sardibus relictus.

---

a vocali incipiens hic ferri posse negat. — In seqq. cum Mediceo, Florentino aliisque retinui *ταχυτῆτα*, cuius loco in aliis quibusdam exstat *ταχύτητι*. Wesselingius affert Herodot. III, 102: *κάμηλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς ταχυτῆτα* et Polluc. I, 140 de Bactrianis haec dicentem: *καὶ εἰσὶν αὐτοῖς (κάμηλοι) ἵππων μὲν ὠκύτεραι τὸ τάχος*. Tu vid. etiam de camelis, quae ad I, 80 p. 203 adnotavimus.

Cap. LXXXVII.

κατὰ τέλεα] Vid. nott. ad VII, 81. Ad formam *ἐπετετάχατο* conf. allata ad VII, 62 et ad verba *ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους* nott. ad I, 80.

Cap. LXXXVIII.

καταλέλειπτο] Ita e duobus codd. editum. Olim *κατελέλειπτο*. Paulo ante *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν*.

ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον] *ἐνέπεσε* ex Aldina et Sancrofti libro fluxit. Reliqui libri *περιέπεσε*, quod margini olim adscriptum hinc in textum irrepsisse suspicatur Valckenaerius, cúm significatione nihil sane differat *ἐπὶ* s. *ἐς συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον* (*tristem in calamitatem incidit*) et *συμφορῇ περιέπεσε δεινῇ*; quae vulgaris est dicendi ratio, coll. Diodor. XII, 60, ubi additur *ἐν*. *Συμφορὴ ἀνεθέλητος* dicitur *gravis* vel *tristis calamitas*, notante H. Stephano et Valckenaerio, qui bene huc attulit VII, 133 et I, 132, ubi multa nobis in vita evenire dicuntur *τὰ μή τις ἐθέλει* i. e. *ἀνεθέλητα*, sive *mala*, *calamitates dirae*, verbis hisce in speciem lenissimis declaratae. Et conf. etiam Artabani verba VII, 46.

βιήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα.
πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ
3 *νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν*
οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κα- 546
τέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι
ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύ-
θη τῆς ἡγεμονίης.

89 *Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ*

Triremium numerus. Recensio nationum, qui-

ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα] i. e. *excussit*, *deiecit Pharnuchem.* Idem verbum eadem in re IX, 22, ubi cf. nott. *Pharnuchus* Persa commemoratur apud Aeschyl. Pers. 313.

αἷμά τε ἤμεε καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος] i. e. *sanguinem evomuit indeque in phthisin s. tabem morbus transiit.* Verbum *περιέρχεσθαι* eadem *transeundi* significatione eademque structurâ I, 7, ubi conf. nott. I, 187. III, 65. VI, 110. VIII, 106 fin. coll. VII, 158. — In seqq. ad accusativum *τὸν ἵππον* conf. Matth. Gr. Gr. §. 415 *α.* p. 760. — Quae sequuntur, exhibui secundum Schweigh. et Gaisford. editiones, libris scriptis nonnihil fluctuantibus. *κατ' ἀρχὰς* (*omnino*, *prorsus*) invenitur quoque VII, 148. 220. 223. VIII, 3. 94 (ubi tamen *αὐτίκα κατ' ἀρχὰς* reddere malim *statim ab initio*, aeque atque IX, 22. 66. 103).

ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα] Schweighaeuserus: „*crura in genibus praeciderunt*," probans Gronovii interpretationem verborum *ἐν τοῖς γούνασι* (*in commissurâ, quâ femur cruribus committitur*) et conferens III, 103, ubi vid. allata. Add. adnotata ad VII, 67. — Ad verbum *παρελύθη* cf. VII, 38 ibique nott.

Cap. LXXXIX.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι] Qui idem navium numerus proditur VII, 184 coll. VII, 97 et Aeschyl. in Pers. 347 seqq., cuius verba et ipsa summâ fide digna attulit Plutarchus in Vit. Themistocl. 14, qui quod ad navium numerum definiendum uti maluit testimonio poetae tragici quam historiae, malevoli in Herodotum animi incusatur a Valckenaerio: a quo crimine eum liberare studuit nuperrimus editor, Sintenis, qui de numero navium, quae Xerxem secuti sunt, conferri iubet Barn. Brissonium in libr. de reg. Pers. princ. III, 73 p. 317 et quae collegere interprett. ad Cornel. Nep. Vit. Themist. 2. Stanleius ad Aeschyl. Pers. 348. Amersfoordtius ad Demosthen. de Symmor. pag. 186. 7. T. I pag. 786 seqq. in Apparat. Schaefer. Valckenae-

διηκόσιαι καὶ χίλιαι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε. Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστί-
2 νῃ, τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόν-
3 τια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίης οἰκέουσι τὰ παρὰ θά-

bus naves imperatae. Phoenices, cum Syriis Palaestinam incolentibus. Phoenices olim maris rubri accolae. Aegyptii.

---

rius praeterea excitaverat Spanhem. in Iulian. pag. 280 et Wesseling. ad Diodor. XI, 3, qui easdem atque Herodotus enumerat gentes, sed in navium numero, quas singulae subministrarint, multum ab eo discrepat. Et confer sis quoque Ctesiae Excerptt. Perss. §. 23.

Φοίνικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Conf. notata ad I, 1. 105.

ἀσπίδας ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον] *ἴτυς* designat clypei ambitum s. labra ferrea, cum ipse clypeus ex alia esset paratus materia. Apud Polybium VI, 21, quem citat Wesseling. hoc vocatur *σιδηροῦν σιάλωμα* coll. Hesych. s. v. *Πέλτη* T. II p. 909, ubi est: *πέλτη· ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα*. Ac proprie quidem *ἴτυς* quemvis orbem s. *περιφέρειαν* indicat, ut rotae apud Homer. Il. IV, 486, ubi consul. veteres grammaticos, clypei apud Euripid. Phoeniss. 1393. Xenoph. Anab. IV, 7, 12: quo eodem sensu etiam apud Homerum dicitur *ἄντυξ* Il. VI, 118.

οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον κ. τ. λ.] Vid. notata ad I, 1 pag. 5. Contrariam sententiam nunc tueri video Fr. H. Müller. in Comment. De rebus Semitt. p. 20 (Berol. 1851), qui regiones iuxta Libanum atque Iordanem praecipua Phoenicum habitacula fuisse censet, quorum pars s. colonia inde ad Persicum quod dicitur mare, mercaturae cum Indis hinc facilius ac breviore itinere instituendae causa, se receperit. Ac nuper quoque exortus est Hengstenberg., qui, quae Herodotus de Phoenicum sedibus primitivis ad mare rubrum enarrat, falsa Persarum traditione niti contendens, Phoenices, prouti sacra scriptura edocet, statim post generis humani dispersionem eas, quas postea tenuerint regiones, in ipsa Phoenicia ad maris mediterranei oram incoluisse statuit. Vid. Commentt. de Rebb. Tyrr. pag. 93 seqq. — In seqq. pro *τὰ παρὰ θάλασσαν* Eustath. ad Dionys. Perieg. 904 exhibet *τὰ περὶ θάλασσαν*.

4 λασσαν. τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε
3 ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο.
90 Κύπριοι δὲ παρείχοντο

Cyprii. Eorum plures populi singuli unde Cyprum venerint.

κράνεα χηλευτὰ] In uno cod. exstat πλεκτὰ χηλευτά. Conferunt Pollucem VII, 83, qui ex h. l. citans χηλευτὰ interpretatur τὰ πλεκτά: quod ipsum invenimus VII, 79 coll. 63 ibique nott. Nec aliter Hesychius II p. 338 explicat πλεκτὰ ἐκ σχοίνου ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης μαλάκια Herodotus igitur procul dubio intellexit *plexas* galeas s. *nexiles, sutiles*, docente H. Stephano in Thes. L. Gr. IV p. 515 [T. VII p. 10596 seq. ed. Valpy].

καὶ τύκους μεγάλους] Pro τύκους, quod afferunt Florentinus duoque Parisini, in Mediceo et Sancrofti libro τύχους, in Aldina ac duobus aliis Pariss. codd. τύχους (in uno τοίχους) ὄρυξ λιθοξοϊκὸν ἐργαλεῖον μεγ.; quam glossam bene delendam notavit Camerar. ad Aristotel. Eth. VI, 12 p. 304. Ipsam vocem vulgo explicant *bipennem*, *securim* eamque magnam. Nos: *Streitaxt*. Ab Hesychio exponitur σφήν, quod nos vocamus *Keil*. — In seqq. αὐτῶν dedi pro αὐτέων et ἦσαν pro ἔσαν.

ἐσταλάδατο] Sic duo codd. atque Eustath. ad Il. pag. 234, 14 s. 177, 28. In Florentino exstat ἐστελάδατο, in uno Parisino ἐσκευάδατο, quod Portus reponi voluit. Valcken. refinxit ἐστολίδατο, id est ἐστολισμένοι ἦσαν vel ἔσαν ἐσταλμένοι (sic) a verbo στολίζειν. Schwgh. lectio ἐσταλάδατο e duabus scripturis orta videbatur: ἐστάλατο et ἐσκευάδατο, illud a verbo στέλλειν, hoc a verbo σκευάζειν. Quid voluerit Matthiae, ipse vix compertum habuisse videtur, si quidem in Gramm. Gr. §. 204 p. 377, ubi de iis tertiae personae pluralis plusquamperfectorum formis, quales attigimus ad VII, 62, disputat, ex h. l. et ex Hesiod. Scut. 288 affert ἐστάλατο, a verbo στέλλειν pro ἦσαν ἐσταλμένοι, paucis vero interiectis idem affert ἐστολίδατο hoc ex loco Herodoti, Valckenaerii adnotationem consuli iubens. In ipso Herodoti textu intactum reliquit ἐσταλάδατο, quod idem fecerunt reliqui editores, quodque Schweighaeus. in Lexic. Herod. retulit ad verbum στέλλειν; a quo tamen qui formari potuerit ἐσταλάδατο pro ἐσταλ-

νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἱλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλέες αὐτῶν· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. Τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.

91 Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ 547

Cilices, ante Cilicem Agenoris filium Hypa-

μένοι ἦσαν, id sane ante omnia equidem velim edoceri. Apud Hesych. I pag. 1468. ἐσταλάδαντο· (male inserta litera ν) ἐστολισμένοι ἦσαν. At vix dubium, me quidem iudice, quin corrupta sit adhuc vulgata lectio, quae num in ἐστάλατο (quod fecit Bekkerus) an in ἐστολίδατο sit commutanda, id aliis diiudicandum relinquere malim.

Cap. XC.

εἱλίχατο] Conf. VII, 62. 76 de hac forma. Idem exhibet Eustathius loco supra laudato, qui κατειλίχατο pag. 454, 15 s. 345, 46. Ad vocem μίτρα conf. allata ad VII, 62; et ad vocem βασιλέες (sic enim exhibui pro βασιλῆες, ut mox αὐτῶν pro αὐτέων et τούτων pro τουτέων) nott. ad V, 109.

οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας] Pauwius, quem sequuntur Larcherus et Miot, κιθῶνας mutatum vult in κιτάριας: *reliqui* (vulgus) *gestabant citares*, cum reges scil. mitris uterentur. Contra quem bene, si quid video, Wesselingius: „*Tunicas* scriptor *vulgo Cypriorum* tribuit, *regibus* negat: capitis eorum tegmen, quod reticuit, abditum tenetur in sequentibus, τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες."

Τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεα κ. τ. λ.] Herodotus singulas indicaturus Cypriorum gentes, quae ad hanc expeditionem praebuerint naves, iam eas secundum originem ac stirpem recenset, alias enarrans a Salamine Athenisque repetere genus, alias ab Arcadia, alias a Cythno, alias a Phoenicia, alias ab Aethiopia. Itaque hoc loco recte est usus Dahlmann. Herodot. pag. 150 Phoenicum colonias contendens ex antiquissimo inde aevo in Cypri fuisse insula. *Cythnus* insula, cuius etiam VIII, 46. 67 mentio fit, prope Atticae oram sita ad meridiem Coi et ad septentrionem Seriphni, Cycladibus vulgo adnumeratur. Nunc vocari tradunt *Cythno* s. *Cauro* vel etiam *Thermia*. Vid. Larcher. in Tab. Geogr. et Tzschucke ad Mel. II, 7 §. 11 pag. 747 seq. nott. exegg.

chaei dicti. Pamphyli, progenies Graecorum post Troiae eversionem cum Amphilocho et Calchante illuc delatorum.

μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήϊά τε εἶχον
ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας
εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ
ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι
2 πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοί-
νικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριή-
κοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευα-
3 σμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης
92 ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύ-
κιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι

Lycii, e Creta oriundi, ac prius Termilae dicti,

Cap. XCI.

λαισήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων] *λαισήϊα* dici *τὰ ἐν τῇ λαιᾷ φερόμενα ἀμαζονικὰ ἀσπίδια* notat Eustath., cui add. Etymolog. magn. p. 506 Lips., ubi *λαισήϊά τε πτερόεντα μικρὰ ἀσπίδια ὠμοβύρσινα· ἔστι δὲ καὶ βαρβαρικὸν ὅπλον*. Nec dubium quin scuti genus quoddam peculiare significetur, praesertim ob verba adiecta *ὠμοβοέης πεποιημένα* i. e. *e cruda bovis pelle confecta* (scuta) *ἐξ ἀκατεργάστων βυρσῶν* (ut ait Eustath. ad Il. p. 570, 25 s. 433, 16, ubi exhibet *ὠμοβοείοις*) *e pellibus nondum confectis* s. *mollitis*. Valcken. his addit Athen. XV p. 696 A., ubi *καλὸν λαισήϊον, πρόβλημα χρωτός*, et ad vocem *ὠμοβοέης* confert IV, 65 (ubi *ὠμοβοέην*), cum Ionicum sit *ὠμοβοέη* scil. *δορά*: de qua ellipsi conf. allata ad VII, 69. Add. Lobeck. Diss. I. De nominibb. Graecc. substant. et adiect. ambiguis (Regiomont. 1832) pag. 9. Reliquis scriptoribus, eodem observante, usitata sunt *ὠμοβόειος* atque *ὠμοβόϊνος*, quod legitur VII, 76. 79. Add. Xenoph. Anab. IV, 7 §. 23: *καὶ γέῤῥα ἔλαβον δασέων βοῶν ὠμοβόϊνα* coll. §. 26 et VII, 3 §. 32. — Ad vocem *ἀγχοτάτω* Cr. confert Matthiae Animadverss. ad Hymn. Homerr. p. 338.

οἱ δὲ Πάμφυλοι] Duo codd. cum Eustath. ad Dionys. 854: *Παμφύλιοι*. Et conf. Herod. I, 28. III, 90. Herodotea haec de Pamphyliorum origine attigit Eustathius l. l. et Strabo XIV p. 984 A. s. p. 668 A. ut notat Valcken. De *Amphilocho* consul. nott. ad III, 91; de *Calchante*, vate celeberrimo, Larcherus citat Conon. Narrat. VI p. 249 et Pausan. VII, 3 §. 4. Primarius est Homeri locus in Iliad. I, 86.

Cap. XCII.

Λύκιοι] Vid. Herod. I, 173 ibique nott. *Lyciorum* gens bellicosissima, quae Apollinem coluit Troianisque fuit consociata, ex Homero satis nota; conf. Il.

2 τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέϊ-
να, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους, καὶ ἀκόν-
τια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύ-
μενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιε-
στεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον.
Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγονό-
τες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου,
93 ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ, οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης,
τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ
2 ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ

donec Lycus Pandionis filius novum iis nomen daret [I, 173.].

Dores Asiani, orti ex Peloponneso. Cares.

II, 876. VI, 168. 171. 194. XII, 330. 408. 417. — In seqq. τόξα κρανέϊνα (cuius loco Florent. affert κρανέϊα) sunt *arcus cornei*, e corni arboris s. arbusti ligno confecti, ut interpretatur Schweigh. in Lex. Herod. Sequuntur ὀϊστοὶ ἄπτεροι i. e. *sagittae non alatae*, *alis non instructae:* ad Homericam dicendi rationem, de quâ conf. Od. XVII, 57. XIX, 29. XXI, 386. XXII, 398.

αἰγὸς δέρματα — αἰωρεύμενα] Sic plures exhibent codd. cum Eustath. ad Dionys. 857. In Mediceo, Florentino, aliis exstat δέρμα — αἰωρεύμενον. — In proxime seqq. pro περιεστεφανωμένους duo codd. cum Eustathio offerunt ἐστεφανωμένους, haud improbante Wesselingio. Πίλους sensu latiori de quovis capitis tegmine dici satis constat.

ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος κ. τ. λ.] Vid. I, 173. Qui *Lycus* postmodo divinos Athenis accepit honores eiusque statua ad forum collocata, unde τὸ ἐπὶ Λύκῳ δικαστήριον. Cf. Aristoph. Vesp. 408 (375 Both.) ibique Brunck. coll. 789 Both. Idem Lycus inter vates celeberrimos enumeratur a Pausan. X, 12 §. 6. *Pandion*, qui hic vocatur, secundus, opinor, est, Aegei pater, qui Athenis eiectus Megaram se contulit, unde ipsius filii profecti Athenas recuperarunt. Cf. Apollodor. III, 14, 7. 8. Euripid. Med. 660.

Cap. XCIII.

Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης] Similem usum praepositionis ἐκ notavimus ad IV, 145. Add. VII, 106. 107. De *Doribus Asianis* conf. I, 144.

γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου] i. e. e Peloponnesi incolis oriundi indeque huc profecti, ut VII, 90 fin. οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος κ. τ. λ. et VII, 92 fin. Τερμίλαι — ἐκ Κρήτης γεγονότες.

πέρ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα
καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέον-
94 το, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες
δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλλη-
νες. Ἴωνες δέ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ
οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ 95
Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννη-
σον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰ-
95 γιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νη-
σιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι

Iones, Achaiae olim in Peloponneso, incolae, tuncque vocati Pelasgi Aegialenses.

Insulani ex mari Aegaeo. Aeoles.

ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται] Vid. I, 171.

Cap. XCIV.

Ἴωνες] Vid. I, 142 seqq. et de prioribus *Ionum* sedibus in Achaia, quae post vocata est, cum scil. ab Achaeis eiecti essent, I, 145 ibiq. nott. De *Danao*, qui ex Aegypto profugus Argis sedes cepisse dicitur, vid. II, 91; de *Xutho*, qui Ionis fertur pater, VIII, 44 coll. nott. ad I, 145. Vocabantur *Pelasgi Aegialenses*, quod olim omnis Peloponnesus vocabatur *Pelasgia*, teste Euripid. Iphig. in Aul. 1473, eiusque ora maritima, quae postmodo Achaiae nomen accepit, *Αἰγιάλεια* ab *Aegialeo* rege, ut ferebant. Tu conf. C. F. Hermann. Hellen. Staatsalterthüm. §. 96 not. 5. Quin ipsa Sicyon olim ita appellata fuisse narratur. Vid. Spanhem. ad Callimach. in Del. 72. 73. — Caeterum ex eo, quod Iones *centum* naves praebuisse dicuntur, cum *trecentas* Phoenices exhiberent (VII, 98), satis cognosci potest, quantum vel illo tempore Ionum res navales floruerint; quo eodem faciunt *quinquaginta* naves, quas insulani s. Cycladum incolae exhibuerunt, teste Herodoto VII, 95.

Cap. XCV.

Νησιῶται δέ] Hi insulani quum a duodecim Ionum civitatibus in Panionium convenire solitis distinguantur, neque Chii neque Samii esse possunt, qui ad ipsas hasce civitates duodecim pertinent atque etiam a Diodoro XI, 3 Ionum civitatibus centum naves praebentibus adnumerantur, sed ad eas insulas pertinent, quae intra Cyaneas atque Triopium promontorium et Sunium promontorium sitae regis ditioni addictae erant, ut *Ceus*, *Naxus*, *Siphnus*, *Seriphus*, *Andrus*, *Tenus* (vid. Herod. VIII, 46. 48. 82 coll. Thucydid. VII, 57), *Cyclades* vulgo appellantur; ad quas ipsas apud Herodotum spectare verba νήσους, νησιώτας iam ad V, 30 fin. notavi-

ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ
2 δυωδεκαπόλιες Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἑλ- 2
λῆνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων
3 λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν. Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος, κατὰ χώρην μένουσι, 5
φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι.

Utrique olim Pelasgi dicti. Hellespontii, praeter Abydenos, 548 quibus custodia pontium credita: omnes, Ionum Dorumque coloniae.

96 Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι,

Milites classiarii e Persis, Me-

---

mus. Ex quo eodem Herodoti loco coll. VI, 49 discimus, has insulas Dario aquam et terram petenti paruisse. Ionicae atque Atticae stirpis harum insularum incolas fuisse patet ex VIII, 46. 48. Tu conf. etiam ad seqq. Raoul-Rochette Histoir. de l'établiss. d. colon. Grec. III p. 79.

καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες] Ita cum Schweigh. et Gaisf. reposuimus pro vulg. *αἱ δυώδεκα πόλιες*, quâ merito offensus Valckenaerius primum voces seqq. ita constitui voluit: *Ἴωνες ὅσοι* (pro *οἱ*) *ἀπ' Ἀθηνέων: Iones sunt quicunque Athenis originem trahunt*, ut apud Herodot. I, 147; deinde vero has easdem voces, male in textum assumtas, delendas censuit: in quo assentitur Larcherus. Quo neutro opus, si eam, quam exhibui, sequaris lectionem, ad quam ducebat Pass. liber exhibens *οἱ δυωδεκαπόλεες* et Florentinus liber, in quo exstat *οἱ δώδεκα πόλεες*. Est vero *δυωδεκαπόλιες* adiectivum, quod ad substantivum *Ἴωνες* commode referas. *Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων* occurrunt I, 147 coll. VIII, 46. 48. Thucyd. VII, 57. De Ionum civitatibus duodecim vid. I, 142. 146; de Aeolibus I, 149.

Ἑλλησπόντιοι δὲ] Utraque Hellesponti ora Persis obediit. Vid. VI, 33. De *Abydo* conf. V, 117. Ad locutionem *κατὰ χώρην μένειν* conf. IV, 135. Quod vero in proxime seqq. post *οἱ δὲ λοιποὶ* articulum *οἱ* repeti vult Wesselingius, ut VII, 101, obsequente Schaefero, Matthiae et Bekkero, libri scripti eum ignorant, a quibus equidem prorsus standum censui. *βασιλέος* scripsi pro *βασιλῆος* et *ἦσαν* pro *ἔσαν*.

Cap. XCVI.

Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν κ. τ. λ.] Quod ita accipiendum censeo: *Remiges* navium s. *τὰ πληρώματα*, ut ait Diodorus, una cum ipsis

dis et Sacis lecti. Sidoniorum naves omnium optimae.

καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σι-
2 δώνιοι. Τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν, ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς
3 ἱστορίης λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες· ἔν τε ἔθνεϊ ἑκά-
4 στῳ ὅσαι περ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων,
97 ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαταί μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-

Praefecti classis. Caeterorum navigiorum numerus.

---

navibus praebebant civitates Persis subditae antea enumeratae; sed praeter remiges etiam in singulis navibus inerant *milites classiarii*, ἐπιβάται, ut vocantur VI, 12. VII, 100. 180. 184. IX, 32. coll. VIII, 83. 90, qui pugnam committerent, Persae, Medi, Sacae; ad quos ut hoc loco, ita VII, 181. VIII, 130 pertinet verbum ἐπιβατεύειν, de quo vid. potissimum VII, 184 et Duker. ad Thucydid. VI, 43. — Mox dedi τούτων et αὐτῶν pro τουτέων et αὐτέων. Ad voces ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι conf. VII, 21 ibiq. nott.

οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίης λόγον] „*Neque enim necessitate adstringor* (haec sc. narrandi singulosque duces enumerandi), *quod ad huius narrationis rationem attinet.* Ita Schweighaeuser. in Lex. Herodot. Tu conf. VII, 139. IX, 111 et Matth. Gr. Gr. §. 535 not. 3 pag. 1052. Neque huc non pertinet VII, 99 init.

οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες] *Neque enim cuiusque populi duces digni erant; quorum fieret mentio*, et *in unoquoque populo tot etiam erant duces quot urbes s. civitates.* De particulis οὔτε— τε vid. allata ad VI, 1. ἐπάξιοι cum recentt. ed. retinui; nam ἀπάξιοι, ut plures praebent libri, ab hoc loco alienum videtur.

ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι] Vocem δοῦλοι melius omitti putat Valckenaer. At vid. notata ad VII, 5. Duces s. στρατηγοὶ harum gentium minime et ipsi δοῦλοι erant, sed *liberi, domini*, e regia Persarum stirpe genteque Achaemenidarum nobilissima prognati, ut supra dixi ad VII, 81. — Mox post voces ἐπεὶ στρατηγοὶ e Florentino inserui τε, Schweigh. et Gaisf. secutus. Ad formam εἰρέαται conf. VII, 81.

ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος
2 ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο.
3 τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν

Cap. XCVII.

Πρηξάσπης] Alius Prexaspes III, 30, 62 seqq. Mox omnes quantum scio libri *Μεγάβαζος;* conf. IV, 143. De *Achaemene*, Darii filio, cf. III, 12 et nott. ad III, 88. Qui idem mox vocatur *Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεὸς*, i. e. *πατρόθεν καὶ μητρόθεν*, geminus frater, ex uno eodemque patre ac matre prognatus. Ad *ἀμφοτέρων* subaudiri volunt *τοκέων* s. *γονέων*. Idem dicendi genus supra III, 31 et apud Pausaniam, Herodoti imitatorem III, 4 §. 5 coll. I, 7 init. Indicavit Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. pag. 88.

Καρικῆς στρατιῆς] Sancrofti liber *Καρίης*. Conf. Herodot. I, 171 et Stephan. Byz. s. v. *Καρία* pag. 448. — In seqq. *οἱ δύο* sunt *Prexaspes* et *Megabazus*.

καὶ κέρκουροι] Genus est navium breviorum ac leviorum, quales vel Cyprii invenerunt, ut ait Plin. H. N. VII, 57 c. fin., vel incolae insulae Corcyrae, ut Suidas tradit II p. 300, qui plura affert. Add. Schol. Vatic. ad Rufin. Epigr. in Analectt. Brunck. T. II p. 349. Etymolog. magn. p. 506: *Κέρκουρος· τὸ μακρὰν ἔχον πρύμναν σκάφος* et *εἶδος πλοίου βραχέος*. Quae eadem exstant apud Zonar. pag. 1186; apud Harpocrationem nil legitur nisi: *κέρκουρος· εἶδός τι νεώς*, apud Hesych. II p. 735 *εἶδος πλοίου*, ubi plura attulit Alberti de diverso scribendi modo *κέρκουρος* et *κερκοῦρος* monens. Add. Stephan. Thes. I pag. DXXXII ed. Valpy et Diodor. Sic. Excerptt. libri XXIV init. Unde apud Livium XXXIII, 19 (coll. XXIII, 34): „levioribus navigiis *cercurisque* ac *lembis*.“ Sunt autem *lembi* naviculae breves piscatoriae, ut docet Nonius Marcellus p. 534, qui idem quod pag. 533 habet: „*Cercurus* navis est Asiana praegrandis“ citans Lucilium in Satir. libr. VIII et XIV ac Plautum in Stich. II, 2, 13 et Mercat. I, 1, 86, vix recte tradidit nisi corruptus ad nos pervenit textus.

ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρά] Conf. VI, 48. VII, 21 ibique allata. Ad *ἐφάνη* in seqq. cf.

98 ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετά γε τοὺς
στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος
Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώ-
μου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ 549
Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος
Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τι-
μώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύ-
μνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος
ὁ Κανδαύλεω.

Nauarchi maxime illustres.

99 Τῶν μέν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θωῦμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικός· ἥτις, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ

Artemisia. Oppida eius ditioni subiecta, unde originem traxeriut.

VII, 60 et de navium numero nott. ad VII, 87.

Cap. XCVIII.

Μάπην Σιρώμου] Pro *Μάπην* Mediceus *Μάρτην*, Florentinus cum tribus aliis *Μάττην*. Pro *Σιρώμου* apud Ioseph. c. Apion. 18 regis nomen exstat *Εἰρώμου* s. *Hirami*. In voce *Μέρβαλος* (quam ex eodem Ioseph. c. Apion. 21 affert Wesseling.) et *Ἀράδιος* (i. e. *Arado*, *Phoenicum oppido, oriundus*) admodum fluctuant libri scripti. De *Syennesi* conf. I, 74. V, 118. — Pro *ἔσαν* initio cap. dedi *ἦσαν*.

Γόργος τε ὁ Χέρσιος] Cf. V, 104. VIII, 11. Quod sequitur *Τιμώναξ*, Schweigh. et Gaisf. ob codicis Florentini auctoritatem scripserunt *Τιμῶναξ*. Equidem cum Matthiae vulgatam scripturam retinui bene memor praecepti Buttmann. in Gramm. maior. I pag. 170. II p. 399. Hinc recte quoque, alia ut taceam, *Πλειστώναξ* in Plutarch. Lycurg. 20.

Cap. XCIX.

ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος] Attigi in not. ad VII, 96. Quae sequitur de *Artemisia* narratio prodit scriptorem Halicarnasso oriundum indeque in rebus patriis enarrandis Artemisiaeque facinore celebrando sibi placentem. Quocum conf. Polyaen. VIII, 53 coll. Plutarch. II p. 869 F. et 873 E. et Harpocrat. s. v. *Ἀρτεμίσιον*. Hinc quoque diiudicanda, quae de eadem *Artemisia* exstant tradita VIII, 68. 87 seq. 93. 101 seqq. — Pro *θῶμα* restitui equidem *θωῦμα*.

καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω] Hunc vocari *Lygdamin*, qui paucis post annis tyrannus exstiterit Halicarnassi, arbitra-

2 ἀνδρηΐης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀνα-
γκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγά-
τηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ
3 τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ Κρῆσσα. ἡγεμό-
νευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων
τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συν-
απάσης τῆς στρατιῆς, μετά γε τὰς Σιδωνίων, νέας
εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων
4 γνώμας ἀρίστας βασιλέϊ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω

---

tur Wesselingius. Suidam si sequamur s. v. Ἡρόδοτος II p. 76 Artemisiam in regno excepit Pisindelis, filius, ac dein *Lygdamis*, nepos, ob quem ipsum Herodotus Halicarnasso relicta Samum se contulisse fertur. Ad locutionem ὑπὸ λήματος conf. nott. ad V, 72 (quibus nunc add. Kluge ad Theodor. Metochit. ad calc. Aristot. de polit. Carthag. pag. 208) et ad verba τὰ πρὸς πατρὸς Fischer. ad Weller. III pag. 251, ad μητρόθεν Herodot. I, 173, qui VIII, 90 habet πατρόθεν.

καί Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων] Male quis olim ob VIII, 87 hic refingi voluit Καλυνδέων, quae Cariae est civitas in Lyciae confiniis. *Calydniae* insulae iam apud Homer. Il. II, 676 cum *Nisyro* atque *Cois* iunguntur; ad quem locum plura dederunt Heyne ac Bothe. Quae non longe remotae a continenti Asia iuxta Tenedum et ad meridiem Sigei promontorii Sporadibus vulgo accensentur. In ipso insulae nomine multum fluctuant libri. Namque ab aliis vocatur *Καλυμνία* sive *Calymnia*. Vid. Tzschucke ad Pompon. Mel. II, 7 §. 11 p. 754 seqq. nott. exegg. Vid. Strabon. XIII pag. 900 D. s. p. 604. Eustath. ad Dionys. Perieget. 530. *Nisyrus* proxima Coorum insulae, quacum olim coniuncta terrae motu abscissa dicitur, thermis excelluit saxisque altis ac praeruptis. Conf. Steph. Byz. s. v. pag. 594. Mel. II, 2 §. 11, ubi plurima attulit Tzschucke nott. exegg. p. 752 seq. Vol. III P. II. Etiamnum vocatur *Nisiro*. Celeberrima *Coorum* insula nunc, quod nemo fere nescit, cognita Italorum nomine *Stanchio*, non admodum distans Halicarnasso.

πέντε νέας παρεχομένη] Has quinque naves numero septuaginta navium, quas Cares praebuerint, simul comprehendi existimem. Mox cum recentt. edd. dedi πάντων τε pro vulgata (quam retinuit Bekker.) πάντων δὲ; nam totius loci sententiae melius illud congruere videbatur. Ad locutionem

πᾶν ἐὸν Δωρικόν· Ἁλικαρνησσῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

100 Xerxes e curru copias pedestres, e navi navales spectat.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι.
2 *μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἅρματος παρὰ ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγρα-*

γνώμας ἀποδείκνυσθαι cf. nott. ad VII, 3.

Ἁλικαρνησσῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους] Omnes libri scripti *Ἁλικαρνησσῆας*; exspectabam certe *Ἁλικαρνησσέας*. Sed libris invitis nihil mutem. Ad argumentum loci conf. Raoul-Rochette Histoire de l'établiss. d. col. Grec. III pag. 74 atque C. O. Müller. Dor. I pag. 103 seq., qui aliis quoque veterum testimoniis probari ait, has Dorum civitates e Peloponneso et quidem Argivorum e regione huc deductas esse, quum Coi ab Epidauro, Halicarnassenses a Troezene, quae utraque civitas ad Argivos pertinuit, genus repetant, Nisyrus vero atque Calydnae ad eandem, quae in Coorum insula consedit, coloniam pertineant. — In seqq. *ἐς τοσόν δε* valet *hactenus*, quemadmodum *ἐς τοσοῦτο* VIII, 19. 125. 107. IX, 18.

Cap. C.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός] De suo Schaeferus dedit *ἠριθμήθη*. Equidem cum reliquis edd. a librorum scriptorum auctoritate standum censui, praesertim cum *ἠρίθμησε* commode referas ad antecedens *Ξέρξης*. Verba *ἀριθμεῖν* atque *διατάσσειν* eadem in re VII, 59. 60. — In seqq. ad vocem *διεξελάσας* vid. Matth. Gr. Gr. §. 496, 1 et Herod. III, 86. Praepositionibus *διά* et *ἐξ* coniunctis rei prorsus absolutae et confectae notio additur, quale est *διεξιέναι*, *διεξέρχεσθαι* V, 29. VIII, 8. 25. 98. VII, 77. 203. I, 196. III, 11. II, 29 aut *διεκπλώειν* VII, 101. 122. 147. II, 29.

καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί] Sunt *scribae regii*, quorum iam mentionem feci in nota ad VII, 60 coll. VIII, 90. De quibus plura Brisson. De reg. Pers. princip. I, 218. 219. II, 239. Freinshem. ad Curtium VII, 3, 4. Et vide quoque allata ad III, 128. — In seq. ad verbum *καθελκύειν* vid. nott. ad VII, 59. *Aureum* Xerxis tentorium attigi in nota ad VII, 54. *Sidoniam* navem quod Xerxes conscendit, ne mireris; namque *Sidoniorum* naves reliquis praestitisse multum dignitate, documento sunt loci He-

φον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον, τὰς πρώρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

101 Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συ-

Quo facto sermonem cum Demarato [6, 70. confert de Per-

---

rodotei VII, 99. 96. 44 coll. VIII, 67: quae attulit Hengstenberg. De Tyriorr. rebb. p. 65. 66, ubi vid. plura. Namque inde quoque perspicere licet, cur in Xerxis concilio ante pugnam Salaminiam instituto primum locum occupet Sidoniorum rex; tum Tyriorum rex, VIII, 67. Conf. Heeren. Ideen. I, 2 p. 20.

ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν] Voculam ὡς ante καὶ male a quibusdam insertam cum Schaefero et Gaisf. omisi. Et conf. quoque Matth. Gr. Gr. p. 1258. Quod sequitur ἀπογραφόμενος valet: *singula a scribis adnotari et in tabulas referri iubens;* scribae deinceps singula literis mandabant s. ἀπέγραφον. Ubi neminem latebit discrimen verbi medii (de quo conf. Matth. Gr. Gr. §. 492 c.) et activi. Add. Lexic. Xenoph. I pag. 326. — Et cf. Her. VIII, 135. De verbo ἀνακωχεύειν conf. nott. ad VI, 116.

μετωπηδόν] Hoc in navium ordinibus quando *obversis in hostem proris* procedunt aut *aequata* stant *acie* dici notat Wesselingius, afferens Schol. Thucydid. II, 90 et Procop. B. Vand. II, 17, ubi de plaustris hosti *aequatis frontibus* obiectis eadem vox occurrit. Schweighaeuser. in Lex. Herod. exponit *continuâ*, *aequata fronte*; Larcherus vertit: „Les proues tournées.“ Apud Thucydidem Poppo Prolegg. I, 2 p. 62 interpretatur *adversis frontibus s. adversis proris*, Goellerus ad II, 90: *iunctis frontibus: eine geschlossene Fronte bildend.* Et haec interpretatio sane praestare videtur. — Ad vocem ἐπιβάτας conf. nott. ad VII, 96.

Cap. CI.

μετεπέμψατο Δημάρητον]

sarum Graecorumque viribus inter se comparatis. Iactabundam regis levitatem Demaratus modeste, sed gravibus argumentis confutat, maximam partem petitis ab admirabili disciplina Spartanorum.

στρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ'
αὐτὸν, εἴρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ
2 „τι ἐστὶ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε καὶ,
„ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
„τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικομένων, πόλιος οὔτ' ἐλα-
„χίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φρά-
„σον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρό-
3 „μενοι. οὐ γὰρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες
„Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες
„ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ
„ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. ἐθέλω μέν-
„τοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν,

Vid. supra VI, 30. VII, 3. In seqq. voculam ὦ ante Δημάρητε, cum Schweigh. et Gaisf. abieci. Nam ignorant eam libri scripti, uno excepto Sancrofti libro. Eadem de causa etiam in fine cap. delevi ὦ ante βασιλεῦ vulgo insertum. Nec sane additur illud vocativo VII, 103. 130. Ad argumentum loci conf. Senec. De benefici. VI, 31, qui Demaratum ea facit dicentem, quae Herodoto auctore VII, 49 regi obiecit Artabanus. A Suidâ s. v. Δημάρατος ille hinc dicitur συμπράξας εἰς τὴν βασιλείαν τῷ Ξέρξῃ.

νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστί] Voculam τι a Schaefero duorum codd. auctoritate omissam equidem cum reliquis revocavi. Ipsa locutio valet: *nunc mihi lubet, placet*. Quam ad Homerica Od. XXIV, 434 expressam crediderim. Pertinet huc Herodot. II, 46: οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν et VII, 160 εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ κ. τ. λ., pertinent alia huc a Iacobs. allata ad Aelian. N. A. VI, 44. Imitatur, observante Valckenaerio, Pausanias VIII, 38, 5. IX, 30 §. 2. — In seqq. dedi cum Schaefer. et Matth. ἀπικομένων, ubi reliqui cum Bekkero ἀπικνεομένων, sensu, opinor, id postulante: *eorum, quibuscum collocutus sum.*

εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι] Vid. VII, 209 ac de participii usu Matth. Gr. Gr. §. 550 p. 1081 coll. Viger. pag. 771. Ad dativum ἐμοὶ eundem consul. Matth. §. 401, 3; qui idem pag. 1227 ad particularum negativarum rationem (οὐ γὰρ — οὐδ' εἰ) conferendus et pag. 1017 de optativo συλλεχθείησαν et pag. 1130 ad locutionem τὸ ἀπὸ σεῦ. Add. I, 159. IX, 7, 1. Hermann. ad Viger. p. 655. — De voce ἄρθμιος dixi ad VI, 83. Antecedens μὴ a Boeckhio mutari in μήτι γε

4 „πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθηΐῃ χρήσομαι πρὸς σὲ, „ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθηΐῃ χρήσασθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.

102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· „Βα„σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθηΐῃ διαχρήσασθαι πάντως με „κελεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕ„στερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν

μὴ adscripsit Bekkerus. Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

κότερα ἀληθηΐῃ χρήσομαι πρὸς σὲ ἢ ἡδονῇ;] „*Utrum ad veritatem loquar an ad voluntatem?*“ Ita Valcken. laudans Cicer. De amicit. 25. Euripid. fragmm. apud Stob. XIII init. (T. I p. 320 Gaisf.) et de simili locutione πρὸς χάριν s. πρὸς ἡδονὴν, de quâ nos diximus ad Plutarch. Alcibiad. p. 79, admonens. Bekkerus de suo edidit χρήσωμαι.

Cap. CII.

διαχρήσασθαι] Ita cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero dedi pro vulg. χρήσασθαι. Apud Stobaeum, ubi haec afferuntur VII, 58 (T. I p. 213 Gaisf.), exstat δὴ χρήσασθαι.

ταῦτα λέγοντα] „Sententia contracta sic videtur explenda, ac si scriberetur: ἐπειδή με ταῦτα λέγοντα κελεύεις ἀληθηΐῃ χρήσασθαι, (λέξω) τὰ (λέξας) μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται, *quandoquidem his de rebus verba facientem me iubes ad veritatem loqui, ea dicam, quae qui dixerit, a te postea non arguetur mendacii.*“ Valcken. Ipsa verborum structura sic expedienda, ut apodosis exordiatur a verbis τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν κ. τ. λ.; quaecunque autem antecedunt, ad protasin pertinere putentur eum in modum ex ordine naturali collocanda: ἐπειδὴ κελεύεις με διαχρ. πάντ. ἀληθηΐῃ λέγοντα (ad με referend.) ταῦτα, τὰ μὴ — ἁλώσεται, ubi de participii usu cf. citata ad VI, 6.

τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν κ. τ. λ.] Voculam κοτὲ male a quibusdam codd. omissam retinui itemque σύντροφός ἐστι, cuius loco Gaisf. e duobus codd. et Stobaeo recepit σύντροφος σύνεστι. Nam e glossa ad vocem σύντροφος spectante hoc ductum videtur, ut bene monuit Schweighaeuserus, Herodotum nude posuisse σύντροφος coniiciens. Ad dativum τῇ Ἑλλάδι conf. Matth. Gr. Gr. §. 405 pag. 741. Caeterum Herodoti hunc locum respexisse videtur Lucianus in Nigrin. §. 12 T. I p. 37 Bip.: οἱ φιλοσοφίᾳ καὶ πενίᾳ σύντροφοί εἰσι.

„αἰεί κοτε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι,
„ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ·

ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι] Matthiae cum aliis ἐπακτός; equidem retinui ἔπακτος cum Gaisf. et Schweigh., qui plura in Lexic. Herod. de utraque scribendi ratione disputans, h. l. interpretatur virtutem *adsciticiam*, adhibitam velut auxilio adversus paupertatem scil. repellendam, ita ut ἔπακτος opponatur τῷ συμφύτῳ, non *innatum* [quid indicans sed *adventicium* quiddam, *acquisitum* s. *extrinsecus adscitum*, *naturâ nobis non insitum nec ingeneratum.* Quare Valckenaerius interpretatur τὸ διδακτὸν, cui opponatur τὸ ἐν τῇ φύσει, ut in Epicharmi ac Democriti dictis allatis. *Cr.* conf. Pindar. Olymp. X, 107 et nott. ad Plotin. Enn. I, 6, 7. Hinc etiam apparet, quae apud Herodotum subiiciuntur verba *ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ*, ea huius ipsius sententiae ampliandae et accuratius definiendae causa esse addita, si quidem *virtutem* indicant *acquisitam et comparatam sapientiâ firmâque lege;* ad quae conf. Matth. Gr. Gr. p. 1130 ob vim praepositionis ἀπὸ et §. 496, e. pag. 931 ob vim passivam verbi κατεργασμένη, ut V, 29. Vocem σοφίην Schweigh. h. l. accipit *doctrinam, ingenii cultum*, *artes liberales*; equidem malim: *prudenter et sapienter omnia tractandi sollertiam, dexteritatem.* Voce *νόμου* i. e. *more* h. l. contineri putem, quaecunque apud Graecos in more posita severe et stricte ab omnibus observabantur. Vid. VII, 104 ibique nott. Qui νόμος qualem vim ad Graecorum animos et eorum instituta omnia habuerit, disquirit Hoffmeister. sittl. relig. Lebensansicht d. Herodot. pag. 105, ubi Garvii citat Versuche P. II. Mihi h. l. videtur historiae pater Demaratum ea facere dicentem, quae tunc temporis a Graeciae sapientibus maxime agitabantur inque scholis et conventibus maxime disceptabantur; talia enim afferre ab Herodoti consiliis haudquaquam alienum fuisse arbitror, Graeciae laudes celebraturi. Quae ipsae laudes cum Spartanis proxime tribuantur, satis inde apparet, quid de eorum opinione statuendum sit, qui Herodotum in gratiam Atheniensium historiam suam perscribentem, de Laconum laudibus detraxisse contendunt, partium studio ductum. Quae attigimus in not. ad VI, 108. Bene autem Herodoteo loco utitur C. O. Müller. (Dor. II pag. 248), ubi de ea superbia, quae Dorum animis ingenerata fuit, bellicaque eorum fortitudine omnia superante agit. — In proxime seqq. pro διαχρεωμένη, quod plerique tuentur codd., Schaeferus ex uno Parisino libro reposuit διαχρεομένη. Vocem

„τῇ διαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε-
2 „ται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μέν νυν πάντας 551
„Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους
„οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσ-
„δε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μού-
„νων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὺς δέ-
„ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι·
„αὖτις δὲ, ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ
3 „ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ
„πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέ-
„ειν οἷοί τέ εἰσι· ἤν τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευ-
„μένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήσονταί τοι, ἤν τε ἐλάσ-
103 „σονες τούτων, ἤν τε καὶ πλεῦνες.“ Ταῦτα ἀκού-
σας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· „Δημάρητε, οἷον ἐ-
„φθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μα-
„χήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῂς τούτων τῶν ἀν-

δεσποσύνην hinc affert Grammaticus in Bekkeri Anecdd. p. 89, 12.

τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους] De praepositionis περὶ usu vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1176, qui idem §. 482 not. 2 pag. 903 consulendus ad verba οὐκ ἔστι ὅκως. De locutione ἔρχομαι λέξων vid. I, 194.

τὰ σὰ φρονέωσι] i. e. *si — ad tuas partes accesserint, se tibi tradiderint.* De locutione conf. V, 3 ibique allata, IX, 2. VII, 145. 172 (ubi τὰ ἀμείνω φρονεῖν) IX, 99. Ad voces ἀριθμοῦ πέρι conf. Matth. Gr. Gr. §. 342 fin. pag. 651 coll. §. 353 fin. pag. 666, qui idem §. 567 pag. 1118 conf. ad voces ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι.

οὗτοι μαχήσονται] Vulgo μαχέσονται. Quod equidem dedi, iubebant libri scripti quantum scio omnes. Supra IV, 127 omnes libri μαχησόμεθα, quod aeque retinendum atque VII, 209 (ubi vulgo μαχεσόμενοι et μαχέσονται) VIII, 26 fin. Hinc VII, 103 μαχήσασθαι (ubi vulgo μαχέσασθαι aut μαχήσεσθαι) e Florentino aliisque dedi. At I, 103. IX, 46 coll. 48 μαχεσάμενοι, nulla lectionis varietate indicata. Tu conf. Buttmann. Gramm. mai. II p. 185 et Fischer. ad Weller. III, a pag. 131. — Pro τουτέων et hoc cap. et sequenti dedi τούτων.

Cap. CIII.

σὺ φῂς] Male Schaefer. e duobus codd. οὐ φής. Quae autem vis insit in pronominis repetitione: σὺ φῂς — σὺ ὢν

„δρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐθελήσεις
2 „αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καί τοι
„εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
„διαιρέεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς
„τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑ-
3 „μετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς
„στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ δέ γε δίζημαι
„εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν
4 „ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος. εἰ δὲ, τοιοῦτοί τε
„ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι οἷος σύ τε καὶ οἳ
„παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχεῖτε το-
„σοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρη-

ἐθελήσεις (quod cum recentt. edd. dedimus pro olim vulg. ἐθελήσαις), vix quemquam fugiet. — In sqq. ad τὸ πολιτικὸν vid. Matth. Gr. Gr. pag. 832, qui idem §. 602 p. 1206 consulendus ob voculae γε usum in proxime sequentibus. Ad verbi διαιρέειν usum conf. VII, 16 §. 3 ibique allata.

σὲ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον] Herodoto haec scribenti obversatum fuisse Homer. Il. VIII, 234 coll. Porphyr. Quaest. Homer. 25 censet Wesseling. Usum voculae δὲ attigit Matth. §. 616 pag. 1246. δίζημαι hic valet: *postulo.*

ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη] Articulum ὁ ante εἰρημένος vulgo repetitum cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero delevi codicis Florentini aliorumque auctoritate. Voculam μάτην non tam *frustra* quam *falso* indicare contendit Larcherus. Mihi vix multum differre videtur. Hunc vero Herodoti locum G. Hermann. ad Sophocl. Aiac. 272 de particula μὴ, quam in praeterito excipiat optativus, tractans attulit, in quo μὴ etiam cum verbo praesentis temporis iunctum significet *ne fuerit,* quum Herodoto etiam dicere licuisset ὅρα μὴ μάτην κομπάσειας, *vide ne temere ista iactaveris.* Cui quum Elmsleius oblocutus in Herodoti loco refingi vellet ἔῃ (vel potius ᾖ) pro εἴη, pluribus ille in h. l. inquisivit in Opusc. III p. 189 eumque eius sensum esse docuit: *si non maiore quam tu atque alii Graecorum, quos ego vidi, robore praediti tantopere gloriamini, inde ne vana ista iactatio fuerit.* Herodotum hic negligentius loqui addit, si quidem apodosis ad aliam protaseos rationem sit conformata, ita ut particulam ἂν optativo aeque addere atque omittere possis, quum haec particula, quando in priori orationis parte

5 „μένος εἴη. Ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι. κῶς
„ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντα-
„κισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ
„μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι;
„ἐπεί τοι πλεῦνες περὶ ἕνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χί-
6 „λιοι, ἐόντων ἐκείνων πέντε χιλιαδέων. ὑπὸ μὲν
„γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γε-
„νοίατ' ἂν, δειμαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑωυ-
„τῶν φύσιν ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μά-
„στιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς
7 „τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν τούτων οὐδέτερα.
„Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς 552
„ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ
„παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι γε μέντοι
8 „οὐ πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων, τῶν

---

ponatur, in altera haud raro omittatur. Cogites enim, sic ab Herodoto scriptum fuisse: καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος, ἄλλως δὲ μάτην κόμπος εἴη. Tu conf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 518 pag. 993, qui idem §. 516, 1 pag. 983 consulendus ad voces φέρε ἴδω. Verba παντὶ τῷ οἰκότι valent: *omni ratione probabili.* Male olim εἰκότι.

πλεῦνες περὶ ἕνα ἕκαστον γινόμεθα] Citat Eustath. ad Il. p. 190 s. 144, 33. Pro περὶ Valcken. substitui vult παρὰ, cuius praepositionis quae sit vis, e verbis paulo post sequentibus παρὰ τὴν φύσιν (ad quae cf. Matth. Gr. Gr. §. 588 c. α. p. 1174) cognosci potest. Quam Schaeferus et Matth. receperunt Valckenaerii emendationem, eâ, libris praesertim invitis, haud opus esse censuit Schweighaeuserus interpretans: *mille erunt, qui unum circumstent.* Mox pro κείνων cum Gaisf. et Matth. reduxi ἐκείνων. Ad verba ἀναγκαζόμενοι μάστιγι cf. nott. ad VII, 21.

ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον] i. e. *in libertatem demissi, arbitrio suo permissi*, ut interpretatur Schweigh. in Lexic. Herodot. Paulo aliter ἀνειμένοι II, 165, ubi conf. nott. Retinui τὸ ἐλεύθερον, cuius loco in Mediceo aliisque τὸ ἐλευθέριον; hoc enim non ad *libertatem* (de quâ h. l. agitur), sed ad *liberalitatem* pertinet, ut in locis Stobaei XCIV (XCII) 24 pag. 513 (T. III pag. 247 Gaisf.) coll. Dion. Chrysost. XIV p. 229 D., notante Wesselingio. Mox pro τουτέων dedi τούτων. Ad Persas αἰχμοφόρους conf. VII, 41.

„ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀν-
„δράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος.
104 „πολλὰ φλυηρέεις." Πρὸς ταῦτα Δημάρητος λέγει·
„Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθηΐῃ χρεώ-
„μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας
„λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ
2 „κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι, ὡς ἐγὼ τυγχάνω
„τὰ νῦν τάδε ἐστοργὼς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα
„ἐξεπίστεαι, οἵ με τιμήν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι
„πατρώϊα, ἄπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι·
„πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος, βίον τέ μοι καὶ οἶ-
3 „κον δέδωκε. οὔκων οἰκός ἐστι ἄνδρα τὸν σώφρο-
„να εὐνοίην φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ-
„γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπί-

Cap. CIV.

τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι] Accipio *de iis*, *quae pertinent ad Spartanos*, quaeque eorum sunt officia. Loci sensum non assecutus est Larcherus sic interpretans *je vous ai représenté les Spartiates tels, qu'ils sont*"; sed in nota, ubi τὰ κατήκοντα exponit *les affaires présentes, actuelles* (ut I, 97), mavult reddi: *je vous ai dit des choses convenables aux Spartiates.*" Neutrum recte. Nec successit alteri interpreti sic reddenti: *j'ai dû vous la* (vérité) *connaître à l'egard des Lacedémoniens,*" itemque vernaculo interpreti: „*so sagte ich dir, wie es mit den Spartiaten steht.*" — In seqq. ad voces τὰ νῦν τάδε conf. Matth. Gr. Gr. §. 470, 8 pag. 873, qui idem §. 491, 1 pag. 926 consul. de verbo ἐστοργώς.

οἵ με τιμήν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα] τιμὴν ad regiam dignitatem refert Siebelis ad Pausan. T. V p. 279. Quo eodem spectant τὰ γέρεα, de quibus conf. I, 59. IV, 162. 164. VI, 57. — In seqq. ἄπολιν cum quadam vi dicit eum, qui civitate omnique republica caret, indeque exsul est. Cf. VIII, 61. — Mox Bekkerus de suo dedit πατὴρ δὲ ὁ σὸς, ubi vulgo abest articulus ὁ. Vid. supra VII, 8 §. 1.

βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε] Vid. VI, 70. Nam teste Xenophonte Hellen. III, 1 §. 6, ut bene annotat Larcherus, Demaratus a rege acceperat Pergamum, Teuthraniam, Halisarnam: ubi vel Olymp. XCV Demarati posteri vivebant. — Ad formam δυοῖσι in seqq. Wessel. affert I, 32. Ad ἑκὼν εἶναι conf. VII, 164. Pro τουτέων dedi τούτων.

„σχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι·
4 „ἑκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀνα-
„γκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοί-
„μην ἂν πάντων ἥδιστα ἑνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν,
„οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος εἶναι. ὣς
„δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι,
„οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν· ἁλέες δὲ, ἄριστοι
5 „ἀνδρῶν ἁπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάν-
„τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης, νό-
„μος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ
6 „σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ· ἀνώ-
„γει δὲ τὠυτὸ αἰεὶ, οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος
„ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει,
7 „ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι

οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος εἶναι] Cave scribas *φασί* pro *φησί*. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 302 p. 602, qui idem pag. 1228 consulendus ad voces *ἄξιος* (quod idem h. l. valet atque *ἀντάξιος*) *εἶναι* et pag. 1154 §. 581 ad voces *κατὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι*. Ad hanc vero Xerxis magniloquentiam apte confert Valcken. Pausaniae VI, 5 §. 3 narrationem de Polydamante, qui unus cum tribus Persis ex Immortalium cohorte certans prostravit illos.

ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης, νόμος] Articulum *ὁ*, quem Schaefer. voci *νόμος* praeposuit, libri scripti, quos secutus sum, ignorant. Ad ipsam sententiam vid. nott. ad III, 38. VII, 102. 209. Wesselingius haec adscripserat: „Demaratus *δεσπότην*, *dominum*, maluit, ob aspera legis imperia et sanctionem in *τρέσαντας* sane acrem, inf. IX, 55 et 71. Conf. Cragium Resp. Lacedaem. III pag. 361." In proxime seqq. cum dictione *οἱ σοὶ* (*tui*) compar. VII, 10, 8 (ubi *οἱ ἐμοὶ παῖδες* et paulo post *οἱ σοί*). At VII, 193 et VIII, 16. IX, 68. 99 *οἱ Ξέρξεω*. Sed VIII, 102 *οἱ σοὶ δοῦλοι*.

οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν κ. τ. λ.] De structura loci vid. Matth. Gr. Gr. §. 634, 3 pag. 1306. Valckenaerius similia ad h. l. attulit ex Isaeo pag. 80, 44 [p. 261 R.] Demosthen. pag. 143 F. Xenoph. Hellen. V p. 230, 35 [V, 1 §. 18] Euripid. Phoeniss. 1223 coll. Hemsterhus. ad Lucian. Contempl. 2. (T. II p. 376 seq. Bip.), ubi etiam de Latinorum usu in talibus monetur. Tu vid. etiam Herodot. IX, 1.

„ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τἄλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοι-„πόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα, γένοιτο μέντοι „κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλω-

Dorisco praeficitur Mascames. τά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, 553

τἄλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν] Pro *τἄλλα* in Med., Florent. ac tribus aliis codd. exstat *ἅμα*, quod minime absurdum videtur Gaisfordio, modo illud cum antecedenti *φλυηρέειν* iungatur hunc fere in modum: „*Si enim haec dicens simul nugari tibi videor, in posterum tacebo.* Quod mihi quidem ille non persuasit, qui cur ille *simul* (*cum aliis?*) nugari se dicat, intelligere haud valeam. Wesselingius in voce *ἅμα* latere suspicabatur *ἀλλά*, cuius particulae vim in apodoseos initio, ubi praecedit *εἰ*, advertimus ad III, 72. VII, 10 §. 6, ita ut haec existat loci sententia: *Si vero tibi ista dicens nugari videor, at silebo in posterum.* Quamquam vel sic nescio quid duri habere videtur oratio. Itaque malim in vulgata acquiescere sic explicanda: *quod ad reliqua attinet, equidem in posterum silebo.*

γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ] *τοι* duo codd. omittunt, forsitan ob antecedens *μέντοι*, quod si dissolvatur in *μέν τοι*, ubi *τοὶ* scriptum pro *σοὶ*, alterum *τοι* sane omitti posse arbitratur Schweighaeus. Equidem *μέντοι* retinuerim. De ipsa dicendi hac formula in istiusmodi orationum clausulis conf. VII, 7.

Cap. CV.

ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο] Vulgo reddunt: *in risum se vertit rex;* quod falsum esse contendit Hoeger. in Actt. phill. Monacc. III,501.sqq. 511 sqq., ubi multis probare studet, aoristum medii in verbo *τρέπειν* nunquam reflexive adhiberi, sed activam retinere potestatem, illud quoque adiiciens, hoc loco maius quid et fortius requiri vel ob Demarati verba VII, 209: *γέλωτά με ἔθευ*, quae non *risus* tantum, verum *contemtus* etiam significationem assumant. Itaque ille ex antecedentibus ad verbum *ἐτρέψατο* supplens *ταῦτα* ita interpretatur: *Haec* (Demarati dicta) *Xerxes in risum vertit.* Ac pronomen *ταῦτα* mente assumi posse ad *ἐτρέψατο* Schweighaeuserus quoque censuerat, contra Wesselingium disputans, qui lectionem *ἔτρεψε*, a Mediceo, Florentino ac tribus aliis codd. allatam ideo respuerat, quod obiecti accusativus qui vocatur, alias quum addi soleat, absit. Neque Hoegerus ipse se valde reluctari ait, si quis ob praepositionem *ἐς* adiectam praeferre velit *ἔτρεψε*. Ac sane

2ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηΐκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

106 Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάν-

rarae fidelitatis laude regi non minus ille probatus,

---

ita scripsisse putem Herodotum, si, quae Hoegerus eum dicentem facit, dicere voluisset; qui, verbo medio usus, haec potius mihi dixisse videtur: *Xerxes haec* (dicta) *in risum sibi convertit* s. *derisit*. — Ad locutionem ὀργὴν ποιεῖσθαι (*irasci*) conferunt Thucydid. I, 92.

ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ] Sancrofti liber τοῦτον, quod praestare videtur Wesselingio, qui τούτῳ ad cap. 59, ubi Dorisci mentio, referre non audet, cum nimis sit remotum. „At (verba sunt Schweighaeuseri) pronomen οὗτος adiicere eodem modo iis nominibus Herodotus adsuevit, quibus designantur res aut personae, de quibus antea ex professo verba fecerat. Itaque hac ipsa formula, ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ, remittit lectorem ad eam narrationis partem (c. 59), unde digressus erat, ad exponendam rationem, quâ numerus initus est copiarum, et ad insignienda ducum nomina, qui vel universo exercitui vel singulis populis agminibusque praefuerunt.“ Verbum καθιστάναι et hoc loco et supra V, 25 (ubi vid. nott.), aliisque apud eos, qui de rebus Asiae agunt, certum esse atque proprium monet Hengstenberg. (De rebb. Tyriorr. p. 46) ad designandam magistratuum inferiorum institutionem a summis principibus profectam. Sic quoque VIII, 85. IX, 90.

Cap. CVI.

τῷ μούνῳ] Vocem μούνῳ, quae a Mediceo, Florentino ac tribus aliis codd. abest, retinui cum Wesselingio bene interpretante: „*Soli, Uni Mascamae ex omnibus* sc. *praefectis a se aeque atque a patre Dario in Thracia constitutis.*“ Ac pluribus Persis dona quotannis a rege mitti patet ex I, 135. III, 160, quae idem attulit Wesselingius. Ad formam πέμπεσκε vid. Matth. Gr. Gr. §. 199 pag. 361, qui idem §. 466, 10 pag. 835 conf. ad verba τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. Mox pro Ἀρτοξέρξης reposui Ἀρταξέρξης. Vid. nott. ad VI, 43. 98. Ad verba τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ Wesseling. confert VII, 126 οὐδαμόθι πάσης τῆς Εὐρώπης. *Cr.* laudat Valckenaer. ad Eu-

των ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὣς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης
2 ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὕπαρχοι
3 ἐν τῇ Θρηΐκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηΐκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξῃρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι.

107 *atque Boges, praefectus Eïonis. Quo hic facinore inclaruerit, cum Eïon ab Atheniensibus, paulo post Xerxis Graecam expeditionem obsideretur.*

Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον, τὸν ἐξ Ἠϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖ-
2 δας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑπό-

---

ripid. Hippolyt. vs. 1012 pag. 272.

οἵ τε ἐκ Θρηΐκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου] Eadem ratio praepositionis *ἐκ* atque IV, 145. VII, 93. 107. De *Dorisco* vid. nott. ad V, 98. VII, 25. — Formâ *ἐδυνάσθησαν* Noster quoque usus est (ut notat Wesseling.) II, 19. 43. Sophocl. Oed. Tyr. 1235. Plura Fischer. ad Weller. III, a pag. 75. Ad *πειρησαμένων* cf. nott. ad III, 152.

Cap. CVII.

εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠϊόνος] De *Eione* vid. nott. ad VII, 25. Bogae factum memorabile, quod vulgo ad Olymp. LXXVII, 3 referunt quodque aliquot ante annis accidisse vult Dahlmann. Herodot. pag. 39, plures attigerunt scriptores: Plutarchus Vit. Cimon. 7 pag. 482 E. Polyaen. VII, 24. Pausan. VIII, 8 §, 5 coll. Diodor. XI, 60 et Thucyd. I, 98. Simillima huic exempla, ut addit Valckenaer., praebet vetus historia plurima: Diodor. XVI, 45. XVII, 28. XVIII, 22. Phocensium ex desperatione rabies narrata a Pausan. X, 1 §. 3. Plutarch II p. 244 C. Polyaen. p. 821 [VI, 18]. Comparari poterit Abydenorum rabies apud Livium XXXI, 17 coll. Casaubon. in Athen. XII, 7 (38.) — In seqq. ad *παρεὸν* conf. V, 49.

σπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ
ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλέϊ, ἀλλὰ
3 διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς
ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε
τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ
4 τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. με-
τὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος
καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν
Στρυμόνα· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς
τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ
ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν συστρα-
2 τεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὡς καὶ πρό-
τερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ
ἦν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε κατα-
3 στρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο
δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σα-
μοθρηΐκια τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέ-

Iter Xerxis a Dorisco in Graeciam versus. Adsciti in exerci- 554 tum, quotquot in hoc itinere Persis obviam fierent. Castella Samothracia: Mesambria. Stryme. Lissus fluvius epotus. Briantica regio, ante Galaïca dicta.

συννήσας πυρὴν μεγάλην] Attigit Suidas s. v. T. III pag. 405. Ad formam συννήσας conf. I, 86. — In fine cap. e Florentino libro scripsi ἑωυτὸν ἐπέβαλε, ubi vulgo καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε. Idem fecit Bekkerus. Bene Schweighaeus.: „*primum liberos et uxores* ἐσέβαλε, *coniecerat in ignem*, deinde ἑωυτὸν ἐπέβαλε, *se ipse* *insuper* [post illos] *in eundem ignem coniecit.*"

Cap. CVIII.

ἦν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος] Usum praepositionis ὑπὸ attigit Matthiae Gr. Gr. §. 593 pag. 1188 βασιλέα reposui pro βασιλῆα et Μεγαβάζου retinui, ubi tres codd. Μεγαβύζου; de qua lectionis varietate dixi ad IV, 143.

Σαμοθρηΐκια τείχεα] *Arces* sunt s. *castella* a Samothracibus in terrae continentis orâ oppositâ exstructa, ut τείχεα VII, 112, 59, ne plura. Et cf. Choiseul-Gouffier Voyage pittoresque en Grèce II pag. 110 Quarum ultima occidentem versus iacuit *Mesambria*, bene distinguenda ab ea Mesambria, quae ad Pontum Euxinum sita commemoratur IV, 93. VI, 33. *Stryma*, quae Thasiorum fuit colonia, ad idem litus exstructa; de cuius possessione posthac inter Thasios ac Maronitas disceptatum esse accepimus

4 ρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη. διὰ δέ σφεων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ'
5 ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων.

109 Maronea. Dicaea Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: flu-

Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον, πό-
2 λις Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρώνειαν,

---

cf. Philippi Epist. apud Demosthen. pag. 94 [p. 163 I, I R.] coll. Harpocrat. s. v. et Steph. Byz. s. v. pag. 682. Verbum πολίζειν attigi ad V, 13. Pro Λίσσος plerique codd. Λίσος: quae eadem lectionis varietas VII, 109.

ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ — ἀλλ' ἐπέλιπε] Recte plerique libri ἀντέσχε pro olim vulg. ἀντέσχετο τὸ ὕδωρ. Cf. Eustath. ad Dionys. 538 et Herodot. VII, 43. 58. 196.

ἐκαλέετο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική] Vulgo Γαλαϊκή. Nos Schweigh. et Gaisf. secuti sumus, qui ita e Sancrofti libro dederunt, accedente Valla. Idem fecit Bekker. Quaerit vero Köppen. (Nordgest. d. Pont. pag. 69) haec Thraciae regio *Gallaica* num ad Galatas spectet Scordiscos ad Istrum habitantes, teste Strabone VII, p. 293 s. p. 450 C. Propius, opinor, huc pertinet campus *Priaticus* prope Maronitarum ditionem apud Liv. XXXVIII, 41 et *Priantae* apud Plin. H. N. IV, 11 (18) §. 41. — De *Ciconibus* cf. VII, 59 ibiq. nott.

Verba τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων valent: *secundum rationem maxime veram s. si verum maxime spectes, quaeras.* Non aliter VII, 103 παντὶ τῷ οἰκότι.

Cap. CIX.

ἀπεξηρασμένον] i. e. *exsiccatum, bibendo exhaustum.* In Mediceo ἀπο ξηρασμένον, quod in plures deinceps transiit editiones, merito improbatum a Buttmanno, quem citavi ad I, 186. — Ad accusativum πόλις, qualis idem in fine cap., conf. Matth. Gr. Gr. §. 80, 6 pag. 180.

Μαρώνειαν] *Maronea s. Maronia* a Ciconibus olim habitata, postea a Chiis condita, ubi nomen *Ortagureae* accepit, ut tradit Plinius H. N. IV, 11 (18) §. 42, in regione vino optimo celebrata (vid. Homer. Od. IX, 179) ad Nestum fluvium iacuit teste Mela II, 2 §. 8 et ad Constantini usque aetatem commemoratur. Nunc ibi vicus *Marogna*. Vid. Tzschucke ad Melae l. l. pag. 131 seqq. nott. exegg. Mannert. Geogr. d. Gr.

Δίκαιαν, *Ἄβδηρα*. *ταύτας τε δὴ παρεξήϊε*, *καὶ κατὰ ταύτας*, *λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν*, *Βιστονίδα*, *ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι*

vii, Trauus, Compsatus, Nestus. Lacus ad oppidum Pistyrum piscosus et aqua salsissima a solis innuentis exsiccatus.

---

u. Röm. VII pag. 211. Krüger ad Xenoph. Anabas. VII, 3, 16.

Δίκαιαν] Ita e Stephano Byz. s. v. p. 302 exhibuerunt Schweigh., Gaisf. et Bekker. pro vulg. *Δικαίαν*, quod tenuerunt Schaefer. et Matthiae. Novit *Dicaeam* Plin. l. l. itemque Scylax §. 68 pag. 27 pag. 280 Gail., qui prope Abderam non longe a lacu Bistonide eam collocat. Mature oppidum dirutum putat Mannert. l. l. p. 213 a Philippo, quem plura Thraciae castella destruxisse novimus.

Ἄβδηρα] Unus liber Parisinus *Ἄβδηραν*. Sed *τὰ Ἄβδηρα* veteres scriptores dixisse constat, unde vel ad Romanos transiit *Abdera* plurale nomen; serioris aetatis scriptores *Abdera*, *ae*. Conf. C. F. Hermann. loco mox laudando p. 507 not. 9. Et conf. Herod. VII, 126. VIII, 120. Haec urbs prope Dicaeam occidentem versus ad Nesti ostia condita a Clazomeniis et Teiis (ut ad I, 186 monuimus) postea ad magnum pervenit florem et vel Romanorum aetate adhuc memoratur, in vulgus nota vel ob incolas, qui stultitiae nomine male audiebant. Nunc paucae reliquiae veteris urbis locum indicant. Tu vid. Tzschucke ad Mel. II, 2 §. 9 pag. 134 nott. exegg. Mannert. l. l. p. 214 seq. Choiseul-Gouffier. l. l. II pag. 113 seqq. et potissimum C. F. Hermann. in Schulzeit. 1830 nr. 63. 64.

καὶ κατὰ ταύτας, *λίμνας*] Voculam *δὲ*, quam ante *λίμνας* Schweigh. et Gaisf. e Florentino receperunt, equidem cum Schaef., Matth. et Bekkero recipere nolui. Nam ab hoc loco sane aliena videtur.

Ἰσμαρίδα] Ab *Ismaro*, quae Ciconum fuit antiquae sedes ab Ulyxe devastata (Odyss. IX, 40) Scymno quoque et Stephano Byzantino commemorata, lacum accepisse nomen probabilis est Mannerti suspicio l. l. pag. 212. Quo eodem idem refert *Ismaron* apud Plinium H. N. IV, 11 (18) §. 42.

Βιστονίδα] *Βιστονὶς* scil. *λίμνη* ab aliis quoque, teste Stephan. Byz., scribitur *Βιστωνὶς* idque ipsum h. l. praebet Aldina coll. Aristot. H. A. VIII, 15 §. 2. Reliqui libri in vulgata scriptura, quam eandem praebet Schol. Apoll. Rhod. II, 706. Strab. VII fin. Aelian. N. A. XV, 25. Ptolem. III, 11 conveniunt. Et VII, 110 omnes libri *Βίστονες*, qui lacus sunt accolae, quem valde extensum ait Scymnus Chius 673, nunc

3 τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος· κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστά κῃ
4 τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή· ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε.

---

mari canalis ope iunctum, non longe a Rhodope monte. Hodie ab oppido cognomine vocari *Buru* sive Gallice *Bourou* scribunt. Vid. Mannert. l. l. pag. 213. 214. Choiseul-Gouffier. l. l. pag. 112 ibique adiectam mappam geographicam. Apud Plinium loco supra laudato non nisi: „stagnum *Bistonum* et gens.“ — Mox cum recentt. edd. scripsi ἐσιεῖσι, ubi vulgo male ἐσεῖσι. Requiritur enim hic verbum ἐσίημι *immitto*.

Τραῦός τε καὶ Κόμψατος] *Trausorum* gens indicatur V, 3, ubi conf. nott. *Compsatus* fluvius nuspiam quod scio commemoratur, nisi qui *Cossinites* est apud Aelian. N. A. XV, 25, huc pertinet. Mannert. l. l. p. 222 pro Herodoti *Trauso* haberi vult fluvium *Karaussäs*, quem equidem ob soni similitudinem malim comparare cum *Compsato* sive *Cossinite*. Ac longa disputatione (ad Mel. II, 2 §. 8 pag. 129 seqq. in Tzschuck. nott. exegg.) Gronovius illud efficere studet, Aeliani *Cossinitem* Scylacis (§. 68) *Cudetum* et Herodoti *Compsatum* ad unum eundemque pertinere fluvium, cuius nomen Κούσατος, *Cosatus* s. *Cosetus*, qui idem sit atque Nestus. Ac *Nestus* fluvius e Rhodope monte exorsus, indeque delapsus in Aegaeum mare Philippi et Alexandri Magni aetate Macedoniam et Thraciam Strymone fluvio antea terminatam separabat. Per medium aevum vocabatur Μέστος (unde etiam h. l. plures codd. Μέστον pro Νέστον), nunc plerumque obvenit nomine Καρὰ Σουΐ vel Μαυρονέρι. Nos diceremus *Schwarzach*. Plura dabunt Tzschuck. ad Mel. II, 2 §. 2 nott. exegg. pag. 69. Wasse ad Thucyd. II, 96 coll. Poppo Thucyd. I, 2 pag. 335. Mannert. l. l. p. 216. Et vide Herod. VII, 126.

ἰὼν — παρήϊε] Similia quaedam excitavimus ad VI, 30. Haud male Schweighaeus. ἰὼν h. l. expressit: *ulterius progrediens*. — In seqq. ad verba ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε conf. VII, 43. Verbum ἄρδεσθαι invenimus V, 12.

τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις, τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε.

110 Ἔθνεα δὲ Θρηΐκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερ-

Thraciae populi hunc tractum accolentes: Paeti, Cicones, Bi-

Πίστυρος] Ita Florentin., Sancrofti liber cum tribus aliis codd. In Mediceo alioque libro legitur *Πίστιρος*, in aliis *Πίσσυρος* et *Πίσυρος*. Thraciae emporium *Πίστιρον* memorat Stephanus Byzantinus s. v. pag. 640. Larcherus suspicatur *Τόπιρις*, provocans ad Anton. Itiner. p. 321 et Plin. H. N. IV, 11 (18) §. 42. Add. Mannert l. l. pag. 221 et Gatterer. Herodots Thrac. p. 63 qui idem oppidi situm incertum esse dixit. Ad verbum *ἀπέργων* in fine cap. conf. II, 99. IV, 55 ibiq. allata I, 72. 174. Ubi de fluviis, maribus, montibus, quibus quaedam regio terminatur ac finitur, hoc verbum adhibetur, quod vel de hominibus ipsis usurpatum invenies VII, 43. 112. VIII, 35.

Cap. CX.

Παῖτοι] Haec gens a septentrione et occidente Apsinthiorum (de quibus cf. VI, 34) habitavit ad Hebrum, auctore Mannert. VII p. 39. De *Ciconibus* vid. allata ad VII, 59. *Bistones*, lacus Bistonidis (VII, 109) accolae quod postero aevo aeque atque Cicones, olim validissimi, non amplius commemorentur, id inde repeti vult idem Mannert. l. l. quod, ex quo tempore Graeci et Macedones ora Thraciae maritima potiti sint, hae gentes indigenae vel eorum iugum subire vel ad interiores plagas vix cognitas recedere coactae fuerint. *Sapaei* postea quoque memorantur prope Philippos ad Pangaeum montem habitantes, ad Sintiorum stirpem, ut placet Mannerto VII p. 40, pertinentes. A nonnullis iidem habiti sunt, qui etiam Saii *Σάϊοι* vel etiam *Σάβοι* vocabantur. Vid. Boeckh. Corp. Inscriptt. Graecc. II, 1 pag. 84. A septentrione Sapaeorum habitasse videntur *Dersaei*, notante Gatterer. l. l. pag. 66, qui idem pag. 103 in Thucydidis loco II, 101, ubi *Dersaei* vocantur et *Droes* inter Thraciae gentes liberas Odrysis non subditas, quae ultra Strymonem ad septentrionem planos campos incoluerint, pro *Δρῶοι* rescriptum vult *Δεῤῥαῖοι*, qui iidem sint atque Herodoti *Δερσαῖοι*; ita ut e Thucydide eiiciatur *Δερσαῖοι*. Contra aliis in Thucydide eiicere placet *καὶ Δρῶοι*. Klausenio ad Hecat. Miles. fragmm. pag. 80 *Δερσαῖοι* iidem esse videntur atque *Δάρσιοι*, quos vocat Hecataeus Milesius. — De *Edonibus* conf. V, 11.

stones, Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae.

2 σαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν παρὰ θά-
λασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ
δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες
τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι πάντες πεζῇ
111 ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀν- 555
θρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ
διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι, μοῦ-
νοι Θρηΐκων. οἰκέουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλὰ, ἴδῃσί
τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πο-
2 λέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν
εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ
τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ δὲ τῶν Σα-

Soli Satrae cur libertatem et tunc et alias semper retinuerint. Bacchi apud eos oraculum, cuius prophetae Bessi.

Σάτραι] Qui iidem commemorantur VII, 111 et apud Stephan. Byzant. s. v. p. 662. A septentrione Edonorum inde a Pangaeo monte usque ad Nestum et Rhodopen adeoque etiam Haemum (si scil. Bessos ad illos retuleris) illos habitasse ponit Gatterer. l. l. pag. 67. Mannerto VII pag. 36 coll. 61 videntur esse tribus Bessorum; quamquam ipse Herodotus VII, 111 scribens *Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ κ. τ. λ.* contrarium indicat. — In seqq. reposui *τούτων* et *αὐτῶν* pro *τουτέων* et *αὐτέων*.

πεζῇ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο] Nam hic fuit et Persarum et aliarum orientis gentium mos, ut victas nationes secum abducerent et suum ipsorum exercitum hoc modo augere studerent. Monuit Heeren. Ideen I, 1 pag. 515. Exempla subministrat Herod. VII, 115. 122. 123.

Cap. CXI.

ἴδῃσί τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα] *montes multis sylvis niveque obtectos* intelligit. Tu conf. ad locutionem I, 110. IV, 104. *χιόνι* reposui cum Gaisf. et Matth., pro *νιφάσι*, quod libri ignorant. Ad *τὰ πολέμια* conf. nott. ad III, 4 et ad vocem *ἄκρος* VII, 5. Voculam *οἱ* post *οὗτοι* in proxime seqq. deleri vult Valckenaerius. At libri non addicunt.

Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ] Quaerit Valckenaer., quo sensu Bessi dicantur *οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ*, *templi prophetae, antistites sacrorum* s. *templi*, indeque hoc loco, cum nuspiam alibi dicatur *προφητεύειν ἱεροῦ* vel *μαντείου*, rescriptum vult *οἱ προφητεύοντες τοῦ θεοῦ*, ut Bessi intelligantur e Satris praestantissimi, *qui dei responsa per mulierem* (ut Delphis) *edita fatidicam interpre-*

τρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ, πρόμαντις

---

tentur, quemadmodum οἱ τῶν Ἀμμωνίων προφῆται apud Lucian. Diall. Mortt. XIII, 1 coll. Aeschyl. Eumenid. 19 et Euripid. Ion. 413. Atque Delphis προφήτης (vid. Herodot. VIII, 36. 37 coll. 135. IX, 34) vocabatur *templi antistes*, ut ait Livius XXIII, 11, Quae emendatio si viris doctis displiceat, idem Valckenaerius scribi quoque posse censet οἱ προστατεύοντες τοῦ ἱροῦ, ut Satrae quidem oraculum tenere vel possidere, Bessi vero *templum tueri* dicantur, rebus sacris administrandis praefecti, ut apud Xenophont. Hellen. III, 2 §. 22 coll. Thucyd. II, 80 Elei dicuntur προεστάναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. Equidem in vulgata acquiescere malim, quam ita interpretatur Lange: *sie sind die Priester des Heiligthums*, ita ut οἱ προφητεύοντες s. οἱ προφῆται intelligantur Bessi *sacerdotes templi iidemque oraculorum interpretes*, qui oracula vatis mulieris ore edita concipiant eaque interpretentur sciscitantibus. Hinc non male Larcherus: *Les Besses interprètent parmi ces peuples les oracles du dieu.* Eundem in modum reddidit Miot. Itaque vix opus cum Schweighaeusero verba τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ intelligere οἱ προφῆται ὄντες (scil. τοῦ θεοῦ vel τῶν χρησμῶν) ἐν τῷ τῶν Σατρέων ἱερῷ aut οἱ τῶν Σατρέων προφῆται ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ. Ipsa mulier fatidica mox vocatur πρόμαντις (de qua voce conf. nott. ad VI, 66) ἡ χρέουσα (i. e. *quae ipsa edit oracula*), ubi quod plures codd. afferunt ἡ χρέωσα quodque vulgatâ lectione nihil deterius iudicat Schweighaeuserus, deducens illud a verbo χράω, χράουσα, χρῶσα, χρέωσα (ut ὁρέωντες, ὁρέωσι) nondum ille mihi persuasit. Ac recte Buttmann. in Gramm. mai. II pag. 256 ex h. l. citat χρέουσα. Hoc vero *Bacchi* oraculum in Thraciâ respexit Euripid. Hec. 1267, ut notat Wesseling. Ac Bacchi sacra per Thraciam antiquissima ex Asia sive aliunde huc advecta novimus; unde vel ipsarum Thraciae gentium cognationem quandam cum Asianis gentibus statuas licet. *Bessorum* vero nomen haud scio an conveniat cum eo Bacchi nomine, quo apud Thraces ac Phryges vocabatur Βασσαρεὺς atque cum voce Βασσαρὶς, quae et dei ipsius et sacerdotis solemnem indicat vestem. Vid. Creuzer. Symbol. III p. 352, qui idem etiam conferri vult C. O. Müller. Orchomen. pag. 382. Atque Bode (Orph. p. 182) hinc a Thracibus Bacchum vatem, etiam Delphicum, omnino derivandum esse coniicit. Add. Lobeck. in Aglaoph. pag. 289 de Bacchi cultu apud Thraces disputantem, ubi et hoc observat, pro *Bessis* et *Odrysis* Ho-

δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

112 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων· τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ οὔνομα, καὶ ἑτέρῳ 2 Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐόν μέγα τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα, τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι.

Castella Pierum. Mons Pangaeus, eiusque metalla, propria Pierum, Odomantorum et Satrarum.

113 Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἤϊε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ

Paeones. Doberes. Paeoplae. Strymon fluvius, ad eumque sita Eïon. Regio Pangaeo conter-

---

mero ignotis a Graecis Romanisque, quoties Bacchanalium imaginem proponant, Edones Bistonesque et Cicones tanquam proprios dei cultores induci.

καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον] Schweighaeuserus: *neque illa* (oracula) *magis perplexa*. Conf. Lex. Polyb. s. v. p. 484. Aliter Lange: *und sind eben so scharfsinnig*. Equidem malim cogitare de oraculis, quae mulier illa edit modo minus perplexo minusque ancipiti, quam quo Delphis ista edi solebant.

Cap. CXII.

τὴν εἰρημένην] scil. χῶραν s. γῆν. Pro τουτέων dedi τούτων. τείχεα sunt *castella*, ut VII, 108. *Pieres* teste Thucydide II, 99 (ubi conf. interpretes) sub Pangaeum montem trans Strymonem habitarunt; unde vel Πιερικὸς κόλπος. Neque tamen ob testimoniorum inopiam accuratius definire licet castellorum situm. Vid. Gatterer l. l. pag. 63 coll. Mannert. VII p. 41. 236, qui hanc gentem non Thracicae sed Graecae stirpis esse putat e Macedoniâ huc immigratam. Et conf. quoque C. O. Müller. (Ueber d. Maked. p. 26.) — Mox restitui τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης, ubi pro καὶ Schaeferus invexerat δὲ, libris invitis.

τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων] De verbo ἀπέργειν conf. nott. ad VII, 109; de *Pangaeo* monte nott. ad V, 16. Quae in eo hic memorantur metalla et aurea et argentea, nulla hodie inveniri scribit Link (Urwelt. pag. 255). De *Odomantis* vid. nott. ad V, 16.

Cap. CXIII.

Παίονας] De his dixi ad V, 12; de *Doberibus* conf. V, 16. Add. C. O. Müller.: Ueber d. Maked. pag. 19 seq., ubi etiam observat Doberum terram convenire cum ea, quae hodie vocatur *Doiran*. De *Paeoplis* vid. ad V, 15.

πόλιν Ἠϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ
2 περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φυλλὶς, κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς 556
μεσαμβρίην τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο σφάζοντες ἵππους λευκούς.
114 Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ

mina Phyllis dicta. Equi candidi Strymoni a magis immolati.

Ennea Hodoi Edonorum. Ibi

τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην] Vid. VII, 109.

Φυλλὶς] In hac voce libri scripti, ut fit, fluctuant. *Φυλλὶν* exhibet Eustath. ad Iliad. p. 359, 39 s. 272, 25. Melioris notae libri cum Steph. Byz. s. v. *Φυλλὶς* p. 745, quae regio, notante Gatterer. l. l. pag. 117 a Pangaeo septentrionem versus extendebatur, si quidem ad meridiem Pangaei habitabant Edones ac Pieres. Phyllidem regionem Strymone (cui nunc nomen Struma) et Angite fluvio utrinque inclusam supra eum locum extendi statuit C. O. Müller. (Ueber die Maked. p. 7), quo uterque fluvius coniunctus lacum efficit, ad mare usque fere pertinentem.

ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοὺς] Apte comparat Wesseling. IV, 62: *ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς τὸ ἄγγος*, ubi vid. nott. Add. V, 3. Aeschyl. S. c. Th. 43 (*ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος*. Itaque distinctionem ante *σφάζοντες* poni solitam delevi; namque *ἐς τὸν* pertinet ad *σφάζοντες*, ut in proxime seqq. *φαρμακεύσαντες — ἐς τὸν ποταμόν*. Idem Wesseling. e Tacit. Annall. VI, 37 simile sacrificium affert a Tiridate Euphrati amni, quem sibi propitium redderet, oblatum, coll. Strab. XV p. 732 D. s. 1065. De *equis albis* conf. citata ad VII, 40 et de verbo *καλλιερεῖν* (*litare*) nott. ad VII, 134 coll. IX, 19.

Cap. CXIV.

Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν] i. e. rite peracto sacrificio equorum, quorum sanguis in fluvium demitteretur, aliisque eo pertinentibus ad fluvium placandum. Non aliter fere *καταφαρμάσσειν veneficiis in aliquem uti* II, 181. Et confer sis Winer. ad Pauli Epist. ad Galat. V, 19. Ipsum vero sacrum eorum e genere fuisse videtur, quae ad VII, 53 attigimus. Atqui ad Solem cum pertineant *albi equi*, ut vidimus ad VII, 40, Soli potius equos mactatos esse arbitratur Kleuker. in Appendic. ad Zendavest. III p. 24 seq. nr. 53, fluviumque iniectis modo donis coluisse Magos, ita ut utriusque elementi principalis, *lu-*

pueri a Persis vivi defossi: cuius superstitionis Persicae aliud exemplum affertur.

ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννέα Ὁδοῖσι τῇσι
Ἠδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυ-
2 μόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὁδοὺς πυν-
θανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι. τοσούτους
ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν
3 ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ

---

cis et *aquae* cultum hic indicari sit credibile. Quin Rhode (Heilig. Sage etc. p. 512) omnem Herodoti narrationem mere fictam esse statuit, quam ad Mithrae arcana spectare arbitratur Grotefend. in Amalth. II p. 105. Et sane altius quid his contineri, valde est probabile. *Cr.* ad h. l. conferri vult Van Iperen De sacris fluvialibus in Biblioth. Hagan. Class. IV, 1 p. 114 seq.

ἐν Ἐννέα Ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν] *τῇσι* e Sancrofti libro receptum pro *τοῖσι*. Atque sic aliquoties apud Herodotum librarii voci *ὁδός* masculini generis articulum praeposuere, ut II, 35. 80. Ad argumentum loci conf. Thucydid. I, 100. IV, 102. 108 ibique Poppo I, 2 p. 348 seqq. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. VII p. 236 seqq. Videntur autem *Novem Viae* non tam urbis, quam regionis, in quam multae e diversis locis confluxere viae, nomen indicare; nam insula fuit e Strymonis stagnosi et ad mare provolventis brachiis formata, adiacentibus campis admodum fertilibus. Quae insula quantum valeret, cum postmodo intellexissent Athenienses, coloniam eo deduxerunt, quae postea per bellum Peloponnesiacum atque Macedonicum valde inclaruit, nomine *Amphipolis*, cuius reliquias adhuc quaerunt ad vicum *Emboli*. Vid. Voemel. ad Demosthen. Philipp. p. 32 seqq. 37. At si quaeras, cur huius urbis tam inclytae Herodotus nullam hic fecerit mentionem, tenendum est, illo fere tempore, quo Amphipolis condita perhibetur, i. e. anno 437 a. Chr. n., Herodotum Graecia relicta iam Thurios cessisse; quod vulgo ponunt ann. 444 a. Chr. n. Vid. Dahlmann. Herodot. p. 221 coll. 48.

ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας] Non valet: *vers les ponts*, ut reddit Larcher., neque *sur les ponts*, *par*, *à travers les ponts*, ut Gailius interpretatur, sed *ad* s. *iuxta pontes*, . . Strymonem ponte iungere dudum rex iusserat, teste Herodoto VII, 24.

Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν] A Mediceo, Florentino ac duobus aliis codd. hae voces prorsus absunt. Ad argumentum loci conf. nott. ad III, 35. Quae sequitur apud Herodotum de Amestri narratio, Plutarcho quoque exhibi-

ζώοντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἄμηστριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ Περσέων παῖδας ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

Argilus. Bisaltia regio. Campus Syleus. Stagirus. Acanthus. Via, per quam exercitus iter fecit, a Thracibus religiose culta.

115 Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη.
2 ἐνθεῦτεν δὲ, κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηΐου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἤϊε διὰ Συλέος πεδίου καλεομέ-

---

ta II pag. 171 D, eam fide dignam esse negat Kleuker. Append. ad Zendavest. III p. 24. 25, cum nulla alia istiusmodi vestigia apud Persas compareant. Quodsi tamen veri quid inesse in hac narratione putetur, pertinere id vult ad artes magicas ac daemonicas severe quidem interdictas Zoroastri lege, sed hic illic residuas. Deum, qui sub terra versari dicatur, videri statuit Hadem s. Chrimanium, cuius cupiditatem hoc sacrificio quasi lenire et satiare illi voluerint. Grotefend. in Amalth. II pag. 105 seqq. haec ad numeri novenarii sanctitatem et arcana quaedam sacra referri vult. — Ad formam *γηράσασαν* conf. Buttmann. Gramm. mai. II p. 98 not., ubi *γήρασαν* [*γηρᾶσαν*?] legi posse observat. Ad voces *ὑπὸ γῆν* (ubi Florentinus cum tribus aliis *ὑπὸ γῆς*) conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1188.

Cap. CXV.

πρὸς ἡλίου δυσμέων] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 590 a. γ. p. 1179. *Argilum* urbem ab Andriis conditam intra Bolben paludem et Amphipolin memorat Thucydides IV, 103. V, 118. Nulla eius mentio post bellum Peloponnesiacum. Cf. Gatterer. pag. 80 et Mannert. VII p. 448.

καλέεται Βισαλτίη] Infra VIII, 116 Bisaltarum regis, hominis crudelissimi fit mentio. Bisaltia regio, quae posthac Macedoniae regibus paruit, ad orientem Strymone separata ab Edonis, meridiem versus Aegaeo mare inclusa, septentrionem versus ad Crestonios usque pertinuisse videtur. Vid. Gatterer. l. l. p. 105 seq.

κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηΐου] Haud scio an scribi oporteat *Ποσειδηΐου*, ut legitur III, 91. Ipsius loci nulla, quantum memini, alibi mentio. Herodoti verba sic explanat Gail: „*le golfe qui est au dessous du Posidéum, qui est dominé par le Posidéum.*“

ἤϊε διὰ Συλέος πεδίου κα-

νου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον· ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ
3 ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήϊκες, οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι
Acanthii laudati a Xerxe honoribusque aucti.
ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην 116

λεομένου] *Syleus* campus videtur idem esse atque Thucydidis *Aulon* IV, 103, nisi potius Aulon Sylei campi partem vel fauces quasdam, per quas Arnis via ducit Bromiscum, indicat. Conf. Gatterer. l. l. p. 83. 84. *Stagirus* urbs, Thucydid. IV, 88. V, 6. 18, Andriorum fuit colonia multaque perpessa est belli Peloponnesiaci tempore. Quo magis illa inclaruit Aristotele, quem ibi natum fuisse nemo nescit. Vicum s. κώμην vocat Dio Chrysost. Orat. XLVII p. 525. Add. Strab. VII p. 510 seq. s. p. 331 coll. Gatterer. l. l. p. 82 et Mannert. VII p. 449. Posterioris aetatis scriptores, ut observat Wasse ad Thucydid. IV, 88, dicunt quoque τὰ Στάγειρα. — De *Acantho* dixi ad VI, 44.

ἅμα ἀγόμενος τούτων κ. τ. λ.] Conf. nott. ad VII, 111. τούτων dedi pro τουτέων. Mox ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα breviter dictum pro ὁμοίως καὶ ἕκαστον τούτων, οὓς πρότερον κατέλεξα.

οὔτε συγχέουσι] i. e. *non confundunt*, *pervertunt*. Ita Schweighaeuser. in Lexic. Herodot. citans IV, 127. VII, 136, alia. Perverti autem viam necesse erat, si ad agros colendos illâ terrâ s. viâ uti vellent. Itaque male reddit Gatterer. l. l. p. 76: *sie bepflügen*; bene caeteroqui adiiciens, hanc terram, quae postea Macedoniae accensebatur, ab Herodoto addi Thraciae.

Cap. CXVI.

ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε] Ad sensum recte reddunt: *Persarum rex praecepit Acanthiis, ut hospitalitatem exhiberent, s. exercitum hospitio exciperent.* Ita enim προείρητο VII, 120 coll. VII, 32. 119. Minus recte, opinor, Valckenaerius: *Acanthiis ius hospitii obtulit*, quem secutus Lange vernacule expressit: *verhiess den Acanthiern seine Gastfreundschaft.* Pro ὁ Πέρσης in quibusdam codd. male ex-

τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ, ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.
117 Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθεϊ τε μέγιστον

Acanthi moritur Artachaeës nobilis Persa, omnium procerissimus ac voce stentorea. Mortuum Acanthii ut heroëm colunt.

---

stat ὁ Ξέρξης; quae eadem lectionis varietas VII, 133.

καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ] Conf. VIII, 120 et quae adscripsi ad III, 84, ubi etiam de *Medica veste*, quae a rege singulis viris bene de ipso promeritis aeque atque civitatibus in honorem concedi solebat, C. Fr. Hermann. in Schulzeit. 1830 nr. 63 p. 510 not. 31 et ad Lucian. De conscrib. histor. p. 239 seq. Persarum vero reges beneficia accepta luculenter remunerari solitos esse notavimus ad III, 140. Qui iidem ut cum singulis hominibus (cf. VII, 29) ita etiam cum civitatibus hospitium contraxisse dicuntur. Conf. Brisson. De reg. Pers. princip. I, 161. Insigni documento ipse est Herodotus VIII, 120, quo auctore Xerxes Abderitas muneribus ornans enarratur itemque ξεινίην σφι συνθέμενος i. e. *hospitium cum illis pactus s. contrahens.*

καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων] i. e. *fossam*, quam per isthmum rex duci iusserat, absolutam esse Acanthiorum operâ *audiens.* Ubi vix opus addi ἤδη γενόμενον, quod in mentem venerat Larchero. *Acanthus* urbs a Sane oppido, ubi fossae initium (VII, 22), non longe distabat.

Cap. CXVII.

Ἀρταχαίην] Apud Tzetz. Chil. I, 918 Ἀρταχαῖον exstat. Vid. Herod. VII, 22. Vocem δόκιμον h. l. ut I, 152. VIII, 73 *illustrem* reddi vult Blomf. Glossar. ad Aeschyl. Pers. 89. Equidem malim *spectatum, probatum* indeque *honoratum.* Ad locutionem μεγάθεϊ μέγιστον conf. quae adscripsi ad VII, 20. De *cubito regio* vid. I, 178. Observat autem ad h. l. Valckenaer. quatuor cubitorum staturam iustam hominis censuisse Graecos, teste Aristoph. Ran. 1046, itemque Casaubon. ad Sueton. Tiber. 68, qui iustam staturam e veterum sententia intra septem pedes fuisse probat, ut modum sane vulgarem excederent πενταπήχεις: de quibus Valckenaer. conferri vult Olear. in Philostr. Vit. Apoll. II, 4. Maximae staturae exempla idem affert e Pausan. I, 35 §. 5 et VI, 5 §. 1.

ἐόντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληΐων
ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον
2 ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον
μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι·
3 ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρτα-
χαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπο-
νομάζοντες τὸ οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, 557
118 ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ
δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν, καὶ δει-
πνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω
ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐγίνοντο· ὅκου γε
Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφε-

Graecorum civitatibus, quas Xerxes cum exercitu transiret, coenae sumtuosissimae imperatae [c. 32.], hisque opes illarum attritae.

φωνέοντά τε μέγιστον] Hoc de *alta* s. *elata* voce intelligendum, uti I, 8: ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας coll. II, 141, 4. Ev. Matth. 27, 50: κράξας φωνῇ μεγάλῃ. Act. Apost. 23, 9: κραυγὴ μεγάλη; ne plura.— Ad locutionem συμφορὴν ποιεῖσθαι conf. ad V, 5 allata. Artachaeis tumulum ad Acanthi isthmum collocat Aelian. N. A. XIII, 20 observante Wesselingio. — Voculam κάλλιστα, quam Sancrofti liber omittit, equidem retinui cum Eustath. ad Il. p. 1183, 42 s. 1250, 38 aliisque.

Cap. CXVIII.

οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι κ. τ. λ.] Exscripsit Athenaeus IV pag. 146 A. Ad locutionem ἐς πᾶν κακοῦ (*ad extremum usque malum s. miseriam*) conf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3 p. 827. Plura de locutione nunc satis nota collegit ad h. l. Valcken. Pro ἀπικέατο quatuor libri ἀπίκατο, quae Plusquamperfecti est forma (IV, 140. VII, 153. 157). Illud Ionum more dictum pro ἀπίκοντο. Vid. I, 152. VII, 131. Ad vocem ἀνάστατος cf. I, 76 ibique nott.

ὅκου γε Θασίοισι κ. τ. λ.] Male γε a quibusdam libris abest. Valet autem ὅκου γε *quandoquidem*; conf. I, 68 ibique nott. Antipater a civibus suis delectus fuit s. publice constitutus, ut, quaecunque ad Xerxis exercitum rite excipiendum pertinerent, civitatis Thasiorum nomine procuraret, atque pecuniariarum impensarum rationem postea civibus redderet. Ad quam impensarum rationem praestandam pertinet verbum ἀπέδεξε i. e. commonstravit in expensarum tabulis civitati exhibitis insumta esse talenta quadringenta argentea, quae, Wurmium si sequamur, conficiunt summam 579,072 thalerr. Saxonn. 14 gross. sive 2,224,360 francc. Gallicc. sive 1,042,330

τέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.

119 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου 2 προειρημένον, καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-

---

florenn. 48 crucigerr. Nec alio sensu mox dicuntur οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον i. e. *publice praefecti his epulis expensarum tabulas s. rationes exhibuerunt.* — Ad vocem ἀραιρημένος vid. nott. ad VII, 83 et ad voces ὁμοῖα τῷ μάλιστα proxime antecedentibus annectendas III, 8 ibique allata. — τετελεσμένα idem esse atque δεδαπανημένα docet Valcken. citans Athen. II p. 40 E.

Cap. CXIX.

οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον] Cf. VII, 32. Quae sequuntur verba (δεῖπνον) καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον Schweighaeuserus de *coena* intelligit, *quae magna cura est apparata*, quum περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι crebrius apud Herodotum occurrat: *plurimi facere aliquid indeque plurimum operae ponere in aliqua re*, ita ut proprie h. l. intelligatur coena, ad quam multum operae contulerunt rite apparandam. Cf. I, 73. VI, 104. VII, 181.

ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν] Schweighaeus. interpretatur: *farinam* et *polentam* e frumento ipsis distributo *parabant.* At ἐποιεῦντο in seqq. est: *facienda sibi curabant pocula* ex nota verbi medii significatione. Hinc Athenaeus l. l. habet παρετίθεντο. Accuratius si distinguere velis, ἄλευρα erit *farina triticea*, ἄλφιτα *farina hordacea*, teste Polluce I, 247. Vid. Sturzii Lex. Xenophont. I pag. 123 coll. 147 et Stephan. Thes. L. Gr. II p. 1801 D. et 1901 D. — Ad imperfecta σιτεύεσκον, ἔχεσκον, ποιεέσκετο, ἀπελαύνεσκον, in quibus inest actionis repetitae notio, conf. citata ad VII, 106 et de forma ἔσκε citt. ad VI, 133.

ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα] i. e. *pulcherrima quae-*

σαίους καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ
3 ἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν
4 μοῦνα τασσόμενα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε 558
5 ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι.

120 De iis dictum Megacreontis Abderitae.

"Ενθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι „πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ „σφέτερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεο„μένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόν„των κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν „σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἑκά-

---

que magno pretio acquisita eligentes. Apte Schweigh. affert Actt. Apostoll. VII, 16 ὠνήσατο τιμῆς ἀργυρίου.

ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι] „i. e. *in cratibus* et *in vivariis.* Oves *textis cratibus* claudebant; aves alebant in *aviariis* vel *caveis*, ἐν οἰκίσκοις; sic *caveae* multo frequentius vocantur, quam οἰκήματα. ἐν οἰκίσκῳ forte scripserant Diodor. Sic. I p. 607, 73 (XIII, 82) et Plutarch. II p. 516 D." *Valcken.* Vocem λάκκος invenimus IV, 195. — In seqq. ad formam τιθέαται cf. Matth. Gr. Gr. pag. 409. Ad voces τὰ ἐς φορβὴν τασσόμενα cf. allata ad VII, 22. Quae sequuntur ὅκως δὲ ἀπίκοιτο, excitat, notante *Cr.*, G. Hermann. ad Viger. pag. 909, de optativi usu disputans. Tu conf. Herod. I, 11. III, 125, ne plura. In verbis ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης requiro equidem articulum ὁ ante Ξέρξης alibi (v. c. VII, 121) recte additum.

τῇ ὑστεραίῃ] Abieci cum Schweigh. et Gaisf. voculam ἐν, quam his verbis praepositam quatuor codd. auctoritate retinuerant Wesseling., Matth. et Schaeferus, qui tamen recte ad Lambert. Bos. De Ellipss. p. 175 (ubi plura similia

2 „στης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέχειν „γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁ„μοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν „Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων „ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ
2 ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ

Quot agminibus copiae pedestres, classe comitante, iter inde a Dorisco usque Acanthum fecerint. Acantho classis in sinum Thermaicum praemissa,

---

proferuntur) praepositionem deleri voluerat. — Ad τὰ ἔπιπλα conf. I, 94. VI, 23.

Cap. CXX.

σῖτον αἱρέεσθαι] Conf. IV, 128 ibiq. nott. νομίζειν hic valet *solere, consuescere.* Ad verbi παρέχειν usum in seqq. faciunt allata ad V, 49.

κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι] i. e. *se pessime omnium attritum iri.* Hesych. I p. 971. διατριβῆναι· ἀπολέσθαι. Nec differt ad significationem, quod in uno cod. exstat ἐκτριβῆναι, de quo cf. Herod. VI, 37. 86. Sophocl. Oed. Tyr. 435. Synes. Provid. I p. 108 D. — De *Abderitis* conf. VIII, 120. — In fine cap. pro ὁμοίως (i. e. *consimiliter ut reliquae civitates*) τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον Schaeferus ad Gregor. Cor. pag. 631 cum Reisk. mavult ὅμως, quod idem forsitan legerat Valla, quodque hinc in textum recepit Bekkerus.

Cap. CXXI.

ἐν Θέρμῃ] *Therma* Graecorum colonia ad mare sita in ipso intimo sinus, qui inde Thermaici nomen accepit, recessu, eo fere loco, quo postea Thessalonices urbs celeberrima, nunc cognita nomine *Salonichi*, fuit exstructa. Hinc Strabo VII p. 330 s. 509 B. Θεσσαλονίκη ἡ πρότερον Θέρμη ἐκαλεῖτο. Sinus *Thermaicus* Pallenen et Chalcidicen reliquam a Macedonia separans *Macedonicus* hinc quoque vocabatur; nunc nomen fert ab urbe Salonichi. Vid. Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 1 pag. 163 nott. exegg. Mannert. VII p. 473 seqq. — Mox e Florentino ac tribus aliis dedi πορεύεσθαι τὰς νέας, ubi vulgo τὰς ν. πορεύεσθαι, de quo infinitivo post ἀπῆκε illato conf. nott. ad VI, 81. — ἐπωνυμίην idem significare atque ὄνομα, dixi ad V, 66.

συντομώτατον εἶναι] De hac voce conf. nott. ad V, 17. Cae-

Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἤϊε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἤϊε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

122 quae loca attigerit. Assa. Pilorus. Singus. Sarte. Ampelus

Ὁ μέν νυν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσα τε

---

terum idem Xerxis atque exercitus iter indicat Diodor. XI, 5.

τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος] Male Suidas, qui haec citat s. v. *δάσασθαι* T. II p. 510 affert *ἐς τρεῖς μοίρας*, ubi *ἐς* e scholio invectum videtur, cum in talibus vocula *ἐς* eleganter omitti soleat, ut dudum monuit Valcken. citans Casaubon. ad Athen. VII p. 324 C. Aristoph. Eqq. 765. Plat. Tim. p. 35 B. 113 E. Schweighaeuserus laudaverat Herod. II, 147. IV, 148. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 419, 1 p. 767. — In proxime seqq. vocem *στρατὸν* duo codd. omittunt. Vid. Herod. III, 25. IV, 128. Mox pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*. — In fine cap. ad *Σμερδομένεα* conf. VII, 82.

Cap. CXXII.

ὡς ἀπείθη] Cf. Matth. Gr. Gr. §. 214 pag. 408.

διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον] Valcken. mavult *ἐσέχουσαν*; cui recte obloquitur Schweighaeuserus conf. IV, 42, cum *διέχειν* sit *pervenire*, *pertingere*, *pertinere*. Herodotus hunc sinum, qui ab occidentali et meridionali parte montem Athon includit, bene quamvis sibi cognitum (cum oppida adiacentia, a Philippo posthac, ut videtur, diruta, nominet) nomine tamen haudquaquam indicavit. Ptolemaeus eum vocat *Singiticum* sinum; nunc ob montem Athon, quem Italorum linguâ Monte Santo vocitari supra diximus, appellatur *Golfo di Monte Santo*. Vid. Mannert. VII p. 454.

ἐν τῷ Ἄσσα — οἴκηνται] i. e. *ad quem — exstructa sunt* s. *cui adiacent*. *Ἄσσα* urbs ex h. l. affertur a Stephan. Byzant. s. v., qui etiam *Πίλωρος* (cuius loco in libris quibusdam *Πίδωρος*) laudat ac *Σάρτη*.

πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἴκηνται· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον 559
2 κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον, τὴν Τορωναίην ἄ-

promontorium. Torone, Galepsus. Sermylo Mecyberna. Olynthus. Sithonia regio.

Σίγγος urbs, unde sinus *Singiticus*, reliquis oppidis hic memoratis praestitisse videtur, si quidem praeter Ptolemaeum Thucydides quoque, V, 18 memoret *Σιγγαίους*. Quin vetere in inscriptione apud Boeckh. in Inscriptt. Corp. I p. 304 occurrit *Singus* urbs. — Ex his autem civitatibus Xerxes eo quo supra diximus modo, copias assumsit.

ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον] i. e. *classis propero cursu tendit* s. *tenuit sinum Thermaicum*. Verbo *ἀπίεσθαι* sunt qui *properandi* notionem tribuant, cum alii accipiant *proficisci*, *abire*. Gronovius interpretatus erat *velis immittere habenas*. In quibusdam codd. etiam exstat *ἀπικόμενος* (pro *ἀπιέμενος*), quod non displicet Wesselingio. Infra VII, 138 est *κατίετο* et IX, 78 *ἴετο* (i. e. *ivit*). Ad argumentum loci haec tene: classis fossam per Athon montem prope Sanam ductam transgressa in sinum Singiticum devenit, quem emensa et promontorium Ampelum sinumque Toronaicum praetervecta, rectâ tendit ad Pallenes promontorium Canastraeum; unde in sinum Thermaicum septentrionem versus vela dedit, in cuius intimo recessu prope Thermam exercitus pedestris exspectaret adventum.

καμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην] i. e. *praeternavigans*, *praetervecta* (classis) *Ampelum*. Quo eodem sensu *κάμπτειν* IV, 42. 43. VII, 193. In *Ampeli* promontorium exire dicitur peninsula *Sithonia* ex Olynthi isthmo meridiem versus prope Toronen procurrens, sinu Singitico et Toronaeo utrinque inclusa et ad Chalcidicen, ut videtur, pertinens. Mela II, 3 §. 1 Ampeli loco vocare videtur *Derrim*, quae tamen ne cum Ampelo confundatur, Ptolemaei obstat auctoritas, qui *Ampelum* ante *Derrim* et *Toronen* sic ponit, ut Singiticum includat sinum. Strabo VII pag. 330 s. 510 *Derrim* memorans ignorat *Ampelum*. Tu vid. Tzschucke ad Melae l. l. nott. exegg. pag. 160, qui a recentioribus eo loco nunc poni ait *Castel-Rampo*, quod tamen alios auctores si sequamur, in veteris Toronae locum cessisse putandum est. Mannerto auctore VII pag. 454 nunc appellatur *Capo Falso*. *Torone* urbs inter urbes ad oram peninsulae occidentalem sitas maxime eminuit nomenque dedit sinui adiacenti, cuius in bello Pelopon-

κρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν

---

nesiaco aliquoties fit mentio atque etiam postea Macedonum in rebus. Vid. Thucydid. IV, 110 seqq. V, 2 seq. et Poppo Thucyd. I, 2 pag. 369, 370. Tzschucke ad Mel. l. l. p. 161 nott. exegg. Non longe a Torone ponitur Lecythus arx, teste Thucydide IV, 113; quam Herodotus ignorans vocat *Galepsum*, cuius nulla apud Thucydidem mentio; quae enim apud eum IV, 107 occurrit *Gapselus*, probe discerni debet. Conf. Poppo l. l. p. 368. Apud unum Scylacem §. 68 inter Thraciae urbes commemoratur *Γαληψός*; quam ipsam non longe remotam fuisse a Torone veri est simile. *Sermyla*, quam ad septentrionem Torones sitam fuisse coniicias, apud Thucydidem I, 65 coll. V, 18 vocatur *Σερμυλίων πόλις*, ubi Scholium habet *Σερμυλὶς*, Stephan. Byzant. s. v. pag. 665 *Σερμυλία*: quod idem exstat apud Scylac. §. 67 p. 26 Huds. p. 278 Gail. (ubi additur *κόλπος Σερμυλικὸς*) et in inscriptione antiqua apud Boeckh. I pag. 304. Tu vid. Duker. ad Thucydid. I, 65 et Wasse ad Thucyd. V, 18. Unde satis patet, quid de eius emendatione sit statuendum, qui in Herodoto pro *Σερμύλην* reponi voluerat *Οἰσύμην*. *Mecyberna* (*Μηκυβέρνα*, quod apud Diodor. XII, 77 fin. XVI, 54 nunc restitutum) viginti stadiis ab Olyntho fuit remota, cuius ditioni mox addita ac dein a Philippo expugnata interiisse videtur, si quidem nulla amplius eius fit mentio. Olynthi *navale* vocant Strabo, alii. Unde maris sinus, qui vulgo *Toronaeus* vocatur, *Mecybernaeus* quoque nuncupatur. Tu vid. Thucyd. V, 18. 39. Scylac. l. l. Mela l. l. ibique Tzschucke nott. exegg. p. 159. 162. Mannert. VII p. 456. 459. Klausen. ad Hecataei fragmm. pag. 77. *Olynthus* urbs omnium ad Macedoniae ac Thraciae oram conditarum maxime eminens, ad sinum Toronaeum extra Sithoniae peninsulae isthmum iacuit sexaginta ferme stadiis sive tribus horis, ut nos dicimus, a Potidaeâ remota. Quae cum in bello Peloponnesiaco aliquoties commemoretur, postea magnopere auctâ diu, ut satis cognitum est, restitit et Laconibus et Macedonibus, donec a Philippo capta ac diruta est, incolis vel abductis vel venditis. Ac vix ulla amplius inde urbis mentio. Tu vid. Mannert. VII p. 456 seqq. Tzschucke ad Mel. II, 2 §. 9 p. 141 nott. exegg. et potissimum Voemel. ad Demosthen. Or. Philipp. p. 12 seqq. 23 seqq. 101—108.

123 νυν χώρη αὕτη Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραιον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐντεῦθεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης

Promontorium Canastraeum. Potidaea. Aphytis. Neapolis. Aege. Therambus. Scione. Mende. Sane. Pallene regio, olim Phlegre dicta, Lipaxus.

Cap. CXXIII.

συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραιον ἄκρην] Ad *συντάμνων* mente addas licet *τὴν ὁδὸν*, ut sit: *praecidens viam* i. e. *brevissimâ viâ utens;* unde *τὸ συντομώτατον* VII, 121. Add. VII, 124 et IX, 89, ubi: *τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ*, nisi hoc potius est: *viam carpens, perficiens* per mediterranea.

Κανάστραιον] (ubi Matthiae et Bekkerus *Καναστραῖον*) cum Schweighaeus. et Gaisf. dedi e Sancrofti cod. et Scylace §. 67 p. 26 Huds. p. 278 Gail. (ubi *Κανάστραιον· ἱερὸν ἀκρωτήριον*) Thucyd. IV, 110, ubi plura de scriptura Wass. cui add. Tzschucke ad Mel. II, 3 §. 1 pag. 160 nott. exegg. Apud Stephan. Byzant. est *Κάναστρον* et in schol. ad Apoll. Rhod. I, 599 *Κάναστρα*. Nunc promontorio nomen *Cap. Canistro.* — In seqq. *ἀνέχει* valet: *prominet, procurrit.*

ἐκ Ποτιδαίης] *Potidaea* ab Olyntho, ut diximus, sexaginta ferme stadiis abfuit, in ipso Pallenes isthmo a Corinthiis condita, loco perquam opportuno, Atheniensibus postea consociata, a quibus belli Peloponnesiaci initio defecit. Cuius quae fuerint fata, donec a Philippo Macedone capta ac diruta postea resurrexit nomine *Cassandriae*, hoc loco disquirere non vacat. Vid Gatterer. l. l. pag. 95 seq. Tzschuck. ad Mel. II, 2 §. 11 p. 153 nott. exegg. Mannert. VII p. 460 seqq. Voemel. l. supra l. pag. 65 seqq. Herod. VIII, 126 seqq.

καὶ Ἀφύτιος] *Aphytis* urbs a Thucydide memoratur I, 64, ubi Wasse (cf. Poppo I, 2 p. 324) reliquorum scriptorum testimonia de h. l. attulit. Quae sequuntur urbes *Νέη πόλις* et *Αἰγή*, earum nulla, quod sciam, alibi mentio, nisi quod apud Scymn. Chium 658 et apud Scylac. §. 68 p. 27 Huds. p. 279 Gail. in Thracia nominatur urbs *Νεάπολις*; quae num huc pertineat, merito dubites. Itaque Mannert. VII pag. 464 hasce urbes una cum *Sana* (modo eadem sit atque VII, 22; de quo aliter statuit Wesselingius) ex indice urbium Pallenes eximi vult, cum Herodotus h. l. non tam peninsulae huius urbes quam civitates omnino indicare voluerit, quae Xerxi copias praebere fuerint coactae. Nam reliquae civitates quinque *Potidaea, Menda, Aphytis, Therambus, Scione* a Scylace et Strabone (conf. Tzschuck. ad Mel. II. 2 §. 11 pag. 152 nott. exegg.) ad Pal-

Combrea. Lisae. Gigonus. Campsa. Smila. Aenea. Terra Crossaea. Therma. Sindus. Chalestra. Axius fluvius. Ichnae. Pella.

Πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἳ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι. Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ

---

lenen referuntur; quae oppida quum a serioris aetatis scriptoribus non commemorentur, credibile fit interiisse *Cassandriâ* exstructâ, quae illorum incolas assumserit.

Θεράμβω] Ita codd. Herodoti, a quibus discedere non ausim. Wesselingius illud derivat ex *Θεράμβεω*; mihi magis placeret *Θεράμβου*. Apud Steph. Byz. est *Θράμβος*, quod idem in Scylac. l. l. repositum a Vossio, qui etiam in Herodoto restitui vult *Θράμβου*, nisi malis *Θραμβοῦς* cum Holsten. ad Steph. Byz., apud quem p. 401 *Θράμβος· ἀκρωτήριον Μακεδονίης*. Hinc Poppo Thucyd. I, 2 pag. 374 ex h. l. citat *Θεραμβοῦς*. *Scione* urbs, ad oram orientalem sita, ut videtur Mannerto VII p. 465, crebrius per belli Peloponnesiaci vices commemoratur, maximeque eminuisse videtur inter Pallenes urbes. Vid. Thucydid. IV, 120 (ubi reliquorum scriptorum testimonia attulit Dukerus) V, 18. 32. Apud Herod. VIII, 128 *Σκιωναῖοι*.

Μένδης] *Menda*, quam non procul ab ipso isthmo urbeque Potidaea sitam esse ex eo colligam, quod Liv. XXXI, 45 *Mendin*, maritimum Cassandreae vicum memorat, Eretriensium fuit colonia, quae ab aliis quoque *Μένδη* (ut apud Steph. Byz. s. v. p. 550), *Μένδα* ac *Μένδις* vocatur. Vid. Thucyd. IV, 121. 123. 129. 130. Scylac. l. l. Suid. s. v. T. II pag. 532. Plura Tzschuck. ad Mel. II, 2 fin. p. 154 nott. exegg.

αἳ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι] *Pallene* peninsula s. insula, ut alii vocant, ab eo isthmo, quo Potidaea sita fuit, exorsa, inter duos maris sinus, Toronaeum ab oriente et Thermaeum ab occasu procurrens et in Canastraeum promontorium desinens apud Thucydidem aliosque rerum scriptores crebrius commemoratur solique excelluit fertilitate. Apud serioris aetatis scriptores etiam urbs *Pallene* invenitur. Nomen tulit a colonis Achaeis huc adductis. Plura Wasse ad Thucydid. IV, 116 et Duker. ad Thucyd. IV, 120. Tzschuck. ad Mel. l. l. §. 11 pag. 149 nott. exegg. coll. Gatterer. pag. 94 et Mannert. VII pag. 463 seq. Gail. ad Scymn. Ch. 643 pag. 386 T. II. Et vid. quoque Herod. VIII, 126.

ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον] Vela dedit in locum antea (VII, 121) indicatum. Hinc paulo

τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων
δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε,
Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα,
3 Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρη Κροσσαίη ἔτι
καὶ ἐς τόδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν
ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη
ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυ-
τικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην.
4 πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην,

---

post: πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σινδὸν κ. τ. λ.

Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια] Has urbes plerasque alii scriptores haud indicant; unam *Gigonum* appellat Thucydid. I, 61, ubi conf. Wass. et *Aeniam* Livius XLIV, 10, quae *Αἴνεια* dicitur a Scylace l. l. et Dionys. Halic. A. R. I, 47. 49. Ac laudant Heyn. Excurs. I ad Virgil. Aen. III T. II p. 562. Promontorium *Aenion* novit Scymn. Chius 627, ubi conf. Gail. Urbis incolae Thessalonicen cessisse videntur. Conf. Mannert. VII p. 466 seq.

Κροσσαίη] Ubi Pallene desinit prope Potidaeam, incipit *Crossaea* regio septentrionem versus ad Thermam usque porrecta, quae *Κρουσὶς γῆ* appellatur apud Thucydidem II, 79 et Stephan. Byzant. s. v. pag. 483. Conf. Dionys. Halic. A. R. I, 47 (ubi *ἔθνος Κρουσαῖον*) et I, 49, ubi *Κρουσαῖοι*, unde etiam in Herodoto olim *Κρουσαίη* exstitisse putat Pauwius.

καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην] Mygdonia terra, quae ex antiquissimis inde temporibus Macedoniae accensebatur, Chalcidicen et Bottiaeam a meridie tangens, orientem versus ad Strymonium lacum fere pertinuit aut certe usque ad Bolben paludem, occasum versus Axii fluvii ostiis terminata. Vid. Mannert. VII p. 468.

ἀπίκετο ἔς τε τὴν — Θέρμην] De *Therma* vid. nott. ad VII, 121. Intra Thermam et Axium fluvium ponam *Sindum* et *Chalestram*, cuius utriusque incolas Thessalonicen postea cessisse statuimus cum Mannert. VII p. 475 ob Strabonis auctoritatem VII p. 330 s. 509 A. De *Sindo* conf. etiam nott. ad IV, 28. *Chalestra* in ora sinus Macedonici sita fuit teste Plin. IV, 10 (17) §. 36, ad occidentalem Axii ripam Paeoniae hinc accensenda, ut placet Gatterer. Ueber Herodots Thrac. etc. p. 143. *Χάλεστρον* appellat Diodor. XXX (II pag. 578), ubi Wesselingius bene memor fuit Herodoti atque Plutarch. Vit. Alexandr. 49 p. 692, in quo

καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαιΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν 1 χωρίον πόλις Ἴχναι τε καὶ Πέλλα.

---

pro *Χαλαίστρας* reponend. *Χαλάστρας*.

ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμόν] Alius est *Ἀξιός*, quod praestare ait Tzschuck. loco mox laudando, ubi citat Barnes. ad Euripid. Bacch. 570. Atque sic sane apud Scymnum Chium 621 *Ἀξιός*. Qui fluvius Homero iam cognitus (Il. II vs. 849) inter Macedoniae fluvios primum tenet locum. E Scardo monte in Paeonibus exorsus Macedoniam mediam dissecat et intra Chalestram ac Thermam ab occasu Thessalonices mari miscetur. Per medium aevum *Bardarii* s. *Bardaris* nomen accepit; nunc eum vocant *Bardar* s. *Vardar*. Plura Duker. ad Thucydid. II, 99. Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 1 pag. 163 nott. exegg. Mannert. VII p. 475 seqq. — Cr. hic conferri vult Heyne in Opuscc. Acadd. IV pag. 169 nott.

Βοττιαιΐδα] *Bottiaei* infra VII, 185. VIII, 127. Apud Thucyd. II, 99 *Βοττία* et II, 100 *Βοττιαία* (unde apud Livium XXVI, 25 aliosque *Bottiaea*) et I, 65 coll. Diodor. XII, 47 *Βοττική*; ad quem locum cf. Wasse. Nam frequens *Bottiaeorum* mentio apud Thucydidem, quae gens primitus in hac ipsa regione, quae etiam posthac Bottiaeae nomen retinuit, ad sinum Thermaicum intra Axii et Lydii ostia sedes cum habuisset, hinc eiecta a Macedonibus in peninsula Chalcidice aut certe in eius vicinitate sedes cepit. Vid. Herod. VII, 127. Scymn. Ch. 622 ibiq. Gail. II p. 383 seq. Gatterer. l. l. pag. 84 seq. Mannert. VII pag. 505 coll. C. O. Müller. l. l. pag. 9. Ritter. Vorhalle etc. pag. 435 seq.; qui in talibus nominibus Buddhae atque Indorum vestigia cognosci vult.

τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλις Ἴχναι τε καὶ Πέλλα] i. e. *cuius terrae* (Bottiacae) *tractum angustum maritimum* (iuxtam mare porrectum) *tenent urbes Ichnae ac Pella. Ichnas* ex h. l. affert Stephanus Byzantinus. Quam ab Herodoto, qui idem falso Pellam tradat urbem maritimam, ex errore hîc vocari suspicatur Mannert. VII p. 505. *Pella* antiqua Macedonum regum sedes loco edito exstructa inter media Lydii stagna, a Thessalonice viginti septem abfuit milliaria ac postea quoque Romanorum facta est colonia. Plura Livius XLIV, 46. Nunc loco nomen *Allah Klisse;* de quo multa Cousinéry in libro Voyage dans le Macédoine etc. Paris 1831, teste C. O. Müller.

124 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἄξιον
ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις του-
2 τέων, περιμένων βασιλέα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης
δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου,
τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν
3 Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονι-
κῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχείδωρον, ὃς ἐκ

Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fluvius.

Gott. Anz. 1833 nr. 127 pag. 1260. Male huc trahit Mannert. VII p. 479 *Bodenam* sive *Vodinam*, quippe quae in veteris Edessae locum cessit. Tu conf. etiam Tzschuck. ad Mel. II, 3, 1 pag. 157 nott. exegg. et Gail. ad Scymn. Chium 624 T. II pag. 384 *Cr.* hic laudat Broendsted. Reisen u. Untersuchung. in Griechenl. II pag. 297.

Cap. CXXIV.

αὐτοῦ περὶ Ἄξιον ποταμὸν] De adverbio *αὐτοῦ*, ubi ipse locus subiicitur, vid. allata ad VI, 72. — Mox scripsi *τούτων* pro *τουτέων* et *βασιλέα* pro *βασιλῆα*. Ad verba *τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ* conf. nott. ad VII, 123.

διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς] De *Crestonica* regione vid. nott. ad I, 57; de *Paeonica* nott. ad V, 12. Atque observat Mannert. VII pag. 494 Herodoti aetate Paeonum terram multo extensiorem fuisse videri meridiem versus ad eam usque regionem, quae Mygdoniae nomen postmodo tulit. Alioqui enim Xerxem ab Atho iter facientem ad Axii ostia, Paeonicam et Crestonicam terram permeare haud potuisse putat. Ad quam eandem regionem Prasiadem lacum (de quo V, 16) referri vult Mannertus. Ac sane mirum videri quoque ait C. O. Müller (Ueber die Maked. p. 8), quod Xerxes Acantho Thermam profecturus Paeonicam et Crestonicam permeare dicatur. Paeoniam olim multo extensiorem ipsa Macedonia prisca (vid. nott. ad VII, 127) idem attigit C. O. Müller. l. l. pag. 18 seq. hoc adiiciens angustum Paeoniae tractum ad Pellam usque et mare pertinuisse inde a superioris Axii regionibus, ubi e prisco tempore Paeonum fuere sedes.

ἐπὶ ποταμὸν Ἐχείδωρον] Ita et h. l. et VII, 127 editum, cum libri ferrent *Χείδωρον*. In Scylace l. l. nunc editur *Ἐχέδωρος*, quod in Herodoto etiam rescriptum voluerat Vossius, firmatum auctoritate Apollodor. II, 5 §. 11 Etymol. Magn. s. v. p. 404 et Ptolemaei coll. Mannert. VII p. 474 seq. Fluvii e Crestonica terra provenientis ostia in intimo sinus recessu aliquot milliariis geographicis ab urbe Thessalonices

Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ.
125 Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λεοντές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι 560
σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀν-
2θρώπου. οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρί-
126 ον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν
2τα κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἕλληνας φοιτέ-

Cameli a leonibus dilaniati.

Tauri silvestres in iisdem locis. In qua Europae parte leones reperiantur.

---

occasum versus remota ad Axii paludes ponuntur. Inde probabile videtur C. O. Müller. (Ueber die Makedon. p. 8 et in fin.) eundem esse fluvium, cui nunc nomen *Gallico*. Ubi etiam plura de *Mygdonia* terrâ disputat. Mox scripsi ἐξίει pro ἐξιεῖ. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 212, 7 pag. 401.

Cap. CXXV.

λεοντές οἱ ἐπεθήκαντο] Ad pronominis οἱ usum conf. VII, 16. 38 et ad particulae δὲ usum in verbis οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας nott. ad I, 66. κεραΐζειν, quod proprie valet *cornibus aliquem petere, lacessere*, deinde significat *laedere*, *invadere* indeque etiam *diripere*, *exspoliare*, ut I, 88 coll. 159. II, 115. 121. Mox reposui θωυμάζω pro θωμάζω.

ὀπώπεσαν] Conf. I, 68 et ad ἐπεπειρέατο Matth. Gr. Gr. §. 204 p. 378. Quod sequitur αὐτοῦ, pro eo sane exspectabas οὗ s. Herodoteo more τοῦ. At vide nott. ad III, 34. Ad argumentum loci conf. Aelian. N. A. XVII, 36, (coll. Pausan. VI, 5, 3 Phile 35. 44) qui Herodoto iniuria obtrectat. Qui enim ab Herodoto leonibus constituuntur termini, eosdem constituerat Aristoteles (H. A. VI, 28. VIII, 27 §. 6) ac Plinius, ut bene monuit Iacobs. ad Aelian. N. A. III, 27 coll. Dissen. ad Pindar. Pyth. IX, 27.

Cap. CXXVI.

βόες ἄγριοι] Credibile est de eo h. l. agi boum genere, cui nunc vulgo nomen est *Auerochs* s. *Wisent*. Plurima dabit Schneider. in Anmerkk. z. Eclogg. Physs. pag. 25 a Cr. laudatus.

τὰ ἐς Ἕλληνας φοιτέοντα] Articulum τοὺς post ἐς vulgo libris invitis insertum equidem

οντα. ουρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης
3 ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἠπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.
127 Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώρην τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεώ τε ποταμοῦ καὶ

Castra Persarum ad Thermam. Fluvii Lydias et Haliacmon. Echidorus epotus.

---

cum recentt. edd. delevi. Quos eosdem secutus in seqq. dedi ἐπιλοίπῳ, pro ὑπολοίπῳ, quod retinuit Matthiae. De *Nesto* fluvio vid. nott. ad VII, 109; de *Acheloo* praeter Herodoti locum II, 80, Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 10 p. 330 seqq. nott. exegg. — Pro τουτέων exhibui τούτων.

Cap. CXXVII.

χώρην τοσήνδε] Ita plurimi codd. Quod in aliis exstat τοσόνδε, non commutandum videbatur Dorvill. ad Charit. p. 373 s. 427.

μέχρι Λυδίεώ τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος] *Lydias* s. *Lydius*, qui inter Macedoniae fluvios proximus ab Axio (VII, 123), Pellam praeterlabitur, stagna efficit in mare excurrens teste Strabon. VII p. 509 s. p. 330. Cum Haliacmone quod ille coire dicitur ab Herodoto, id errore dictum esse, sunt qui putent. Cf. Mannert. VII p. 505 seq. 510 coll. 478. Gail. ad Geogr. minn. II pag. 383 seq. 385. At qui Herodoti tempore coniunctus cum Haliacmone mari se miscuit loco paludibus referto, eum temporis decursu, ut in eiusmodi regionibus fieri solet stagnosis, seiunctum ita fuisse, ut uterque fluvius suum quisque haberet ostium, haud prorsus a vero abhorret. Vid. C. O. Müller. (Ueber die Maked. p. 4), quo auctore *Lydias* is est fluvius, qui in regionibus superioribus vocatur *Potava*, et ad maris oram *Karasmak;* Haliacmon autem *Bichlista.* Is enim qui in montibus Macedoniam ab Epiro seiungentibus exorsus, a meridie Pydnae mari miscetur, saepius memoratur et apud seriores aetatis scriptores. Quae cum scripsissem, incidi in Passovii disputationem de h. l. in Indic. Lectt. Univers. Vratislav. 1824, ubi vir doctus ipse eam in sententiam inclinat, ut duos fluvios Haliacmonis nomine appellatos fuisse statuamus, quorum alter, de quo Strabo aliique, infra Pydnam mari se

Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαιΐδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὠυτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχείδωρος μοῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

128 *Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσ-*

Xerxes invisit Penei ostia.

---

miscuerit, alter vero, de quo apud Herodotum agi videatur, Edessam fuerit praeterlapsus aut ibi orsus in Lydiam se infuderit. Quod vero ab Herodoto uterque fluvius dicitur *οὐρίζειν Βοττιαιΐδα τε καὶ Μακεδονίδα*, id Müller. l. l. p. 11 conferens cum eadem locutione VII, 123 obvia, ubi Axius dicitur *οὐρίζειν χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαιΐδα*, ad ostia tantum utriusque fluvii referri vult, cum in regionibus superioribus unus Lydias Bottiaeam terminarit. *Macedonia* autem ipsa, quae h. l. vocatur, non omnem quam vulgo sic dicimus terram complectitur, sed arctiori sensu et magis antiquo Macedonum regionem comprehendit ante Temenidarum occupationem, cuius angustus modo tractus ad mare usque pertinet, quaeque paulo magis superne ea, quae sunt circa Edessam ac Beroeam, ac porro Lyncestin, Orestin et Elimeam complexa, ab altera parte Olympo sive montibus Macedonicis qui inde vocantur, ab altera monte Dysoro terminata fuit. Haec fuit prisca Macedonum terra, quam Herodotus una cum regionibus Bottiaeae, Mygdoniae, Pieriae vocat, sensu magis geographico, quam politico, ut ait idem Müller. l. l. p. 29 seq. coll. p. 22.

οὐκ ἀντέχρησε — ἀλλ' ἐπέλιπε] Similia exstant VII, 43. 58 (ubi *ἀντέσχε*). 196. 187. — Paulo ante *τούτων* dedi pro *τουτέων*. Quod vero articulum *ὁ* ante *Ἐχείδωρος* inseri vult Valckenaer., eo vix opus videtur, ut recte monuit Schweighaeuser. De Echidoro ipso vid. nott. ad VII, 124.

Cap. CXXVIII.

Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ κ. τ. λ.] Idem testantur peregrinatores recentiores, ab urbe Thessalonices s. Salonichi contemplantibus ita e longinquo apparere hos montes, ut omnem occidentalem Thermaei sinus oram explere et nubibus praesertim dispersis, quamquam hoc rarius accidere narrant, magis magisque accedere et appropinquare videantur. Observat Clarke, qui cum Hollando, alio Anglo, has regiones montemque Olympum

σαλικά, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεΐ τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσον τε αὐτῶν αὐλῶνα

---

accuratius perquisivit: quos etiam inprimis duces secutus Klausen de Olympo monte optime exposuit in Ersch. et Gruber. Encyclop. Sect. III T. 3 pag. 328 seq. Namque *Olympi montis* nomine plura plerumque significantur montium altissimorum iuga, quae sunt extrema illius tractus, qui ab occasu orientem versus ferme porrectus et *Cambuniorum* montium nomine notus (nunc vocant montem *Volutza*) in hunc ipsum Olympi montem omnium sane altissimum ac mari Aegaeo proximum desinat. Quae altissima montis feruntur cacumina (*οὔρεα μεγάθεϊ ὑπερμήκεα ἐόντα*) ad sex s. septem mille pedes exsurgentia (1017 Toises ponit Bernoulli) nive plerumque obtecta, terribilem utique adspectum cominus accedentibus praebere dicuntur ob multa saxa praerupta rupesque declives ac praecipites easque maxime aridas nec ullis herbis plantisve tectas; e longinquo spectantes animo maiestatis pleno illa afficiunt atque incendunt. Neque tamen cum Helvetiae Alpibus, e quarum cacuminibus nunquam discedit nix, comparari posse Olympum expresse monemur. Vid. Vaudoncourt Schilderung des heutig. Griechenl. pag. 388. Poucquevillei itiner. I, 2 pag. 400 cap. 76 ed. vernac. Dodwell. Reise d. Griech. II, 1 cp. 19 pag. 190 seq. Inter Olympum montem ac mare angustum spatium idque stagnosum, per quod via ducit a Macedonia in Thessaliam; a septentrione aquas volvit Enipeus fluvius per planitiem postera aetate ob Romanorum ac Macedonum pugnas celeberrimam, a meridie adsunt Tempe ac Peneus, ad cuius alteram ripam exsurgit *Ossa* mons, et ipse perquam altus, sed Olympum non aequans. Nunc Olympus teste Krus. Hellas I p. 282 a Graecis vocatur *Elimbo* (*Ἔλιμπος*) a Turcis *Semarat-Evi* i. e. *domus coelestis*; in quo ipso veterem appellationem, ex qua Olympum sedem deorum finxerant, quodammodo cognosci dixeris. Sed de his, quae h. l. pluribus persequi non vacat, vid. Klausen. l. l., qui idem p. 332 hoc quoque attigit, ab Herodoto hunc montem Thessaliae adscribi, cum alii serioris potissimum aetatis scriptores eum modo Thessaliae modo Macedoniae (unde vel Macedonici montis nomen acquisivit) addant. — De *Ossa* vid. nott. ad VII, 129.

διὰ μέσον τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός] Iungamus hisce ea, quae VII, 173 exstant: *ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσα-*

στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν,

---

λίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου οὔρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης." Unde satis credo intelligitur, verbis αὐλῶνα στεινὸν (ut VII, 129. 130) indicari *Tempe*, quae sane ibi angustissima esse feruntur montibus utrinque cincta, saxis praeruptis in sexcentorum aut octingentorum pedum altitudinem rectâ exsurgentibus. Bene Plinius H. N. IV, 8 (15) §. 30 seq. „Et ante cunctos claritate Peneus ortus iuxta Gomphos interque Ossam et Olympum nemorosa convalle defluens quingentis stadiis, dimidio eius spatii navigabilis. In eo cursu *Tempe* vocantur quinque mill. passuum longitudine et ferme sesquiiugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se dextera laevaque leniter convexis iugis. Intus vero luco viridante allabitur Peneus, viridis calculo, amoenus circa ripas gramine, canorus avium concentu." Et maxime, quod satis constat, veteribus celebrata huius convallis amoenitas, ut in proverbium fere abierit et cuiusque regionis amoenissimae significationem assumserit. Vid. Tzschucke ad Mel. II, 3 §. 2 nott. exegg. pag. 178 seq., qui idem ad II, 3 §. 1 pag. 164 seqq. ibidem collegit, quaecunque de *Peneo* apud veteres tradita reperiuntur. Add. Dodwell. l. l. p. 195 seq. Qui fluvius e Pindi iugis delabens per exiguum quingentorum stadiorum spatium multis aliis receptis rivulis magna ex parte fit navigabilis, et mox intra Olympi atque Ossae montis saxa non longe a mari perrumpens in id ipsum aquas suas mittit. Conf. Vaudoncourt l. l. p. 317 seq. 319 seq. 341 coll. Poucqueville l. l. pag. 377 seq. 394 seqq. Mannert. VII p. 553 seq. Nunc inferiori potissimum parte, ubi rivulis pluribus auctus navigabilis fit, appellatur *Salembria*. Quod ad Tempe attinet omnemque istam regionem, consulenda sunt potissimum, quae ex Anglorum doctorum Clarke, Holland, Walpole, Hawkins, aliorum itinerariis hausta leguntur apud Vaudoncourt. l. l. pag. 295 — 312, ubi de hodierno regionis statu accurate traditur, adhibitis quoque ad comparationem veterum testimoniis, Plinii praesertim l. l. Aeliani V. H. III, 1 et, qui accuratissime de his exposuit, Livii XLIV, 6. Quibus add. Dodwell. l. l. p. 198 seqq. Hammer. in Annall. Vienn. XXXIV p. 47. Neque tamen hodie Tempe eam laudem mereri asserunt, magis enim horrendam ac terribilem quam laetam atque iucundam speciem illa praebere; ita ut hodieque montes a septentrione faucium sitos transgredi quam iter per vallem facere malint.

ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατύπερθε οἰκημένων, ἐς Πεῤῥαιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυν-

---

Accedit etiam, quod ista regio nunc maxime insalubris censetur minimeque tuta peregrinatoribus. Conf. Vaudoncourt l. l. pag. 342. Poucqueville I, 1 cp. 76 pag. 404. Aliter videtur Dodwell. l. l. laetissimam illam regionem accuratius describenti, quam nunc appellari *Tzampas* addit. Per medium aevum faucibus nomen *Lycostomo*; a Turcis illae vocitantur *Bogaz*: qua ipsa voce *fauces* designari s. *viam angustam, arctam* asserunt. Ac sane si totius regionis indolem spectes, *fauces* potius dixeris Tempe quam vallem; per fauces enim aquae Thessalicae exitum repererunt, et per easdem fauces in Thessaliae tractus interiores pervenire licet, quas contemplans Xerxes exitumque Penei, angustissimum illum quidem utrinque saxis altis inclusum, adspiciens, maxima admiratione abreptus fuisse iure dicitur: *ἐν θωύματι μεγάλῳ ἐνέσχετο.* Quod idem nobis contigisse fatemur, cum in splendidissimo opere Lib. Baron. de Stackelberg. (La Grèce. Vues pittoresques et topographiques. Paris 1831 fol.) inspiceremus tabulas lapidi incisas, in quibus Penei fluvii cursus, ipsaque Tempe, oppidum Gonnus s. Baba, aliae huius regionis partes, luculentissime ad oculorum sensum exhibitae sunt.

ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν] ἡ ἄνω ὁδὸς dicitur, quae per mediterranea ducit, eaque montosa, si quidem ἡ κάτω ὁδὸς ea est, quae iuxta mare ducit.

ἐς Πεῤῥαιβοὺς] Minus recte, plerisque libris invitis, *Περαιβούς*. De qua vocis scripturâ praeter Eustath. ad Iliad. pag. 335 s. 254, 10 egerunt interpretes Thucydid. IV, 78 coll. Diodor. XI, 3 et a Friedemanno citati ad Strabon. Commentt. I pag. 430. Sedes gentis, quae olim ad Peneum Larissamque habitabat, postea magis ad septentrionem quaerendae sunt ad Pindum montem ea in Thessaliae parte, quae Macedoniam usque attingebat. Nunc terrae nomen *Zagori*. Vid. Strabon. IX p. 671. 674 seq. s. p. 439 seq. 442 coll. Mannert. VII p. 522. 562.

παρὰ Γόννον πόλιν] *Gonnus* urbs (sive *Gonni*) in ipso faucium, quae Tempe vocantur, introitu sita indeque postero aevo, ubi crebrius memoratur in bellis Macedonum atque Romanorum, bene munita fuit. Vid. Mannert. VII pag. 558. Nunc, ubi fauces incipiunt, *Baba* vicus exstat; quem

2 θάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα.
ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τήν περ ἐσέβαινε αἰεὶ
ὅκως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήϊον
καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν 561
3 πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθεήσατο
Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώυματι με-
γάλῳ ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς
ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἑ-
129 τέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην

Thessaliae situs. Planities

---

pro veterum Gonno haberi volunt Walpole (apud Vaudoncourt l. l. pag. 300 seq., ubi plura de hac regione afferuntur) et Hawkins (ibid. p. 312. 343 seq.); dissentiente Poucquevillio (I, 2 cap. 76 p. 406), qui *Gonnum* eo loco fuisse statuit, quo nunc *Oro Castron* castellum. Ibi enim via arctissima rupibus utrinque cincta, quibus olim arx superstructa fuit, cuius moenia adhuc supersunt. Nomen arcis, ut dixi, *Oro Castron* i. e. arx montana, *Bergschloss*. Atque locorum distantiam congruere idem observat.

ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα] Voculam δ' ante ἐς ex uno Sancrofti libro a Schaefero insertam equidem cum reliquis edd. delevi. Ad ἀνέδεξε cf. nott. ad VI, 121.

καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατὸν] αὐτοῦ ad *Thermam* refero. Mox θωύματι reposui pro θώματι. Ad verbi ἐνέχεσθαι usum in talibus cf. allata ad IV, 56. — In seqq. pro ποταμόν ἐστι exhibui ποταμὸν ἔστι. Ad vocem κατηγεμόνας conf. V, 14 ibique nott. Add. Schaefer. ad Longi Pastoral. pag. 387.

εἴρετο] „Quid spectans interrogaverit hoc Xerxes, cap. 130 declaratur." *Schweighaeus.*

Cap. CXXIX.

Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην] Quod Thessaliam olim fama fert totam aquis obtectam fuisse, quae aperta inter Olympum et Ossam rupturâ demum ad mare exitum invenerint, id ipso faucium situ totaque regionis Thessalicae indole egregie probari monent. Vid. Vaudoncourt l. l. pag. 300. 346, unde Herodotum verissime tradidisse discimus. Add. Kruse Hellas I pag. 284. Quamquam quo tempore aquae perruperint, difficile dixeris; ad annum 1885 a. Chr. plerumque reiiciunt; ad annum 1541 a. Chr. n. referri vult Dureau de la Malle Géograph. physiq. de la Mer noire. cap. 29 seq. p. 207 seqq. — Caeterum ex accurata hac faucium descriptione bene

λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκε- eius olim aquis mersa.
2 κληϊσμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλήει, συμμίσγοντα τὰς ὑπω-

---

colligit Dahlmann. in Herodot. pag. 59 coll. Rennel. pag. 298, Herodotum ipsum perlustrasse Thessaliam ipsumque has fauces inspexisse. De *Thessaliâ* plura congessit Tzschucke ad Mel. II, 3 §. 4 pag. 191 nott. exegg. Verba seqq. ὥστε γε συγκεκληϊσμένην κ. τ. λ. attigit Schol. Apollon. Rhod. III, 1085.

τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὄσσα] Ossa mons Olympo respondet a meridie, Peneo fluvio interiacente. A quo monte qui meridiem versus modice ad orientem flexi tendunt montes ad Pegasaeum sinum in mare procurrentes, *Pelii* nomine olim indicabantur et ipsi altissimi, nunc cogniti nomine *Zagora.* Vid. Dicaearch. in Creuzeri Melett. III p. 199 seq. Gail. in Geogr. Gr. minn. II pag. 140 Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 2 pag. 173 seq. Mannert. VII p. 593. Apud Dodwell. Reise d. Griech. II, 1 cp. 19 p. 173 vers. vernac. invenio, nunc montem vocari *Plesnid*, aut etiam montem *Sancti Georgii. Ossa* mons nunc vocatur *Kissovo* (ὁ Κίσσαβος). Vid. Vaudoncourt. l. l. pag. 300 seqq. 309. 338 (coll. Dodwell. l. l. p. 188. 192), ubi adspectum praebere dicitur ille mons laetissimum, qualem Helvetiae Alpes praebent, *Pindus* proprie is dicitur mons, qui Thessaliam ab occidente cingens, occasum versus emittit *Ceraunios* montes ad Epirum usque et oram Illyricam, orientem versus autem eos montes, qui Macedoniam a Thessalia separantes *Olympi* appellatione vulgo comprehenduntur, quem igitur ipsum montem recte dixeris Pindi partem. Nunc vocatur *Agrapha.* Tu vid. Mannert. VII p. 574 seqq. Kruse Hellas I pag. 281 seq. Vaudoncourt. l. l. pag. 338. Dodwell. Reis. d. Griech. II, 1 cp. 18 p. 145 vers. vernac., qui Pindum nunc dici scribit Μειζόβου τὰ βοῦνα. *Othrys* mons e Pindo et ipse exorsus, quamvis Pindo et Olympo inferior altitudine, ad Magnesiam usque, ubi cum Pelio coniungitur, porrectus Phthiotidem regionem, cui vulgo accensetur, separat a reliqua Thessalia, quam a meridie includit. Nunc a vico quodam adiacente vocatur *Gura.* Vid. Mannert. VII p. 580. Kruse Hellas I p. 284.

συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι] τὰς ὑπωρείας *radices* vocat montium, ut I, 110, ubi vid. nott. — In seqq. libros scriptos secutus exhibui Ὄλυμπος, ubi vulgo Οὔλυμπος, quod quamvis non improban-

ρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσα-
3 λίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὦν ποταμῶν ἐς αὐτὴν

---

dum in Ionico scriptore, non tamen libris invitis inferendum. Itaque etiam VII, 173 e Florentino, Sancrofti libro, aliis Ὀλύμπου revocavi et I, 56 haud scio an idem facere debuissem. Supra VII, 128 omnes libri Ὄλυμπον; at VII, 74 pro vulg. Οὐλυμπιηνοί in Sancrofti libro alioque Ὀλυμπιηνοί. I, 36, ubi Mediceum secuti dedimus Οὐλύμπῳ, reliqui sex codd. dant Ὀλύμπῳ, qui iidem libri I, 43 cum Mediceo omnes exhibent Ὄλυμπον, ubi una Aldina Οὔλυμπον.

ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη] Noli haerere in ἔστι, ἐοῦσα. Sensus enim est: „*inter hos montes medium tenet Thessalia, si quidem ea cava est.* Excitaverat haec Wesseling. ad VII, 73, cuius tamen loci alia est ratio. Propius huc facit IV, 47. 147. Paulo ante scripsi τούτων pro τουτέων.

ὥστε ὦν ποταμῶν κ. τ. λ.] Vulgo voces ἐς αὐτὴν collocantur post συχνῶν, libris melioribus, quos equidem cum recentt. edd. secutus sum, invitis. Excerpsit Herodotea Schol. Apollon. Rhod. III, 1085 omittens *Onochonum* fluvium (quem profert ad IV, 132) et pro *Pamiso* substituens *Panisum*. Atque asserit Hawkins, nostrae aetatis peregrinator (apud Vaudoncourt l. l. pag. 309), se e montis Ossae cacuminibus clare perspexisse, quemadmodum omnes Thessaliae cavae fluvii in unum influant Peneum. Vere igitur scripsit Aelian. V. H. III. 1 loco classico de Tempibus Thessalicis: διαῤῥεῖ δὲ μέσου αὐτοῦ ὁ καλούμενος Πηνειός· εἰς τοῦτον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ποταμοὶ συῤῥέουσι καὶ ἀνακοινοῦνται τὸ ὕδωρ αὐτῷ καὶ ἐργάζονται τὸν Πηνειὸν ἐκεῖνον μέγαν. Quinque autem Herodotus vocat fluvios prae ceteris maxime spectabiles: inter quos primum locum a Peneo tenet *Apidanus* sive, ut VII, 196 vocatur *Epidanus*, qui cum Enipeo iunctus in Peneum se infundit, teste Strabone VIII p. 546 C. s. 356 coll. IX p. 432 s. 660 B. Appian. B. Civ. II, 75 coll. Mannert. VII p. 580 seq. Qui igitur maximus inter istos fluvios est, merito appellatur μέγας ab Aelian. V. H. III, 1. Scymn. Chio 610. Callimach. in Del. 110. Ovid. Met. I, 574. II, 577. Poucqueville I, 2 cap. 75 fin. p. 396. Pharsali fluvium ait Apidanum nunc vocari *Sataldgré*, (quo ipso nomine Turci designant Pharsalum veterem) fluvium. In Othryos iugis ortus intra lo-

καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μέν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνωνύμους
4 τοὺς ἄλλους εἶναι ποιέει. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,

---

ca, quae nunc vocantur Thaumacos ac Velestina, Pharsali campos permeat, paulo supra Pharsalum Enipeo (cui nunc nomen *Vlacho-Iani*) recepto. De utroque fluvio, quem etiam novit Thucydides IV, 78, ubi conf. Wass., plura vid. apud Vaudoncourt. l. l. pag. 356. 290. De *Onochono*, qui memoratur VII, 196, atque *Pamiso* plura afferre non habeo. Onochonum sunt, qui eundem atque *Orcon* amnem, cuius Plinius H. N. IV, 8 (15) §. 31 meminit, habeant, qui vicum Reiani praeterlabi et in Peneum exire dicitur. Conf. Vaudoncourt. l. l. pag. 349. Apud Tzetz. Lycophr. 1424 exstabat Ὀνώχων, quod nunc mutarunt in Ὀνοχῶνος.

οἱ μέν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι κ. τ. λ.] Sensus loci hic fere est: „Hi igitur quos dixi fluvii in hanc (Thessaliae) planitiem de Montibus Thessaliam includentibus delapsi inque unum collecti, per unam convallem eamque angustam exitum in mare habent, omnium fluviorum aquis in unum (alveum) se commiscentibus; qui ex quo in unum confluxere, ita praevalet nomen Penei (qui unus modo est ex illis fluviis), ut iam reliqui fluvii suum quique amittant nomen unumque Penei audiatur nomen. Pro vulg. ποιέει εἶναι dedi e quatuor codd. εἶναι ποιέει; ad quae verba consul. Matth. Gr. Gr. §. 420 b. pag. 768. Citat quoque haec verba Eustath. ad Il. p. 337, 7 s. 255, 8. In seqq. ἧσσον reposui pro ἔσσον, ut dixi ad V, 72. De οὔτε — τε vid. allata ad VI, 1.

Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται κ.τ.λ.] Pertinent haec ad eam, quam huius cap. initio Noster retulerat famam de Thessaliâ, quae lacus speciem olim praebuerit, relatam quoque a Strabone IX p. 658 A. s. 430 atque ex parte ab Eustathio l. l. Quod vero terrae motu, opere Neptunio, Olympum et Ossam olim coniunctos divulsos ac separatos

οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἔσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ
5 μέν νυν Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶ-

---

esse Noster iudicat, probant aliorum quoque testimonia, Claudiani De Rapt. Pros. II, 179. Diodor. Sic. IV, 18. Philostrat. Icon. II, 14 pag. 835 coll. 831, quae dudum attulerunt Herodoti interpretes; probatque omnis huius regionis indoles, qualem vel recentioris aetatis viri peregrinatores docti, quos supra laudavimus, repererunt. Merito igitur Neptunium opus praedicatur Thessalia, quandoquidem quoscunque terrae motus, diluvia, inundationes, fluminum ac maris *ἐκρήγματα* Neptuno veterum tribuit superstitio, qui hinc *Ἐνοσίγαιος*, *Ἐνοσίχθων*, *Σεισίχθων*, *Κινησίχθων* appellabatur: quae omnia dei cognomina ad hanc ipsam eius spectant vim ac potestatem, quâ talia in naturâ efficere putabatur. Vid. Diod. XV, 49. Ammian. Marcell. XVII, 8 (quae attulit Wesseling.) et potissimum Creuzer. in Symbol. II pag. 595. Meletemm. I p. 32. Cernitur autem hoc ex Herodoti loco (ut bene monet Iäger. Dissertt. Herodd. pag. 32) studium altioris rerum divinarum cognitionis. Neque enim ille in vulgi traditionibus acquievit, sed altiorem rerum divinarum cognitionem requirens ulterius progreditur in naturam singulorum deorum et vim inquirens, sed maxima ubivis adhibita cautione. Cf. IX, 65.

Βοιβηΐδα λίμνην] Unus codex *Βουβηΐδα*. Conf. Strabo l. l. et XI pag. 802 D. s. p. 530. IX p. 673 C. s. 441. Scymn. Ch. 611, qui lacum, quem profundum esse narrat, ad Pelii montis radices ponit. Non longe a Pheris Thessalicis ad septentrionem lacum, cui oppidum *Βοίβη* adiacuit, quaerit Mannert. VII p. 588. Ab oriente Cynoscephalarum, loco ob pugnam celeberrimo, Boebidis lacum adhuc reperiri legimus apud Vaudoncourt. l. l. p. 354. Tu conf. Dodwell. l. l. p. 177 seqq. Ritter. Vorhalle etc. p. 434.

Thessalorum expugnatio ob terrae naturam Xerxi facillima visa.

130 ναι, ἡ διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμε-
νοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θά-
λασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον·
„Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς
„θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτή· οὔρεσι γὰρ 562
2 „περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη." Ξέρξεα δὲ λέ-
γεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσ-
„σαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσι-

Cap. CXXX.

ἀλλ' ἥδη αὐτή] Olim ἥδε αὕτη, quod Abresch. Dilucidd. Thucydd. p. 605 mutavit in ἥδε αὐτὴ probante Wesselingio, cum sit: *nisi hic solus, hic ipse.* Recepi illud, sensu flagitante. Atque etiam Matthiae sic refingi vult vel voculam αὕτη prorsus deleri, quod equidem facere nolui. Matthiae ipse in textu dedit ἀλλ' ἢ αὕτη.

οὔρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη] i. e. *montibus enim tamquam coronâ* (s. montium coronâ) *omnis cincta est Thessalia.* Ex Homero locutionem propagatam dicit Wesselingius, expressam ab Oppian. Halieutt. II, 121. Mihi in mentem veniunt Homerica Il. XV, 153: ἀμφὶ τὸν Δία θυόεν νέφος ἐστεφάνωτο coll. Odyss. X, 195: περὶ νῆσον πόντος ἐστεφάνωται. — In seqq. σοφοὶ ἄνδρες erunt *callidi viri, prudentes.* Vid. allata ad V, 18. De argumento *Cr.* conferri vult Casaubon. ad Athen. I, 18 p. 11 B. p. 103 Schweigh.

ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τἄλλα] i. e. *Haec igitur iam multo ante sibi caverunt Thessali mutata sententia* (priori), *tum ob caetera tum quia regionem sane habebant facilem captu.* φυλάττεσθαι, addito accusativo sic reperimus I, 108. Ac reddi potest *evitare aliquid,* notante Doederlein. in Actt. phill. Monacc. I p. 35, quem excitat ad h. l. *Creuzer.* Verbum γνωσιμαχέειν attigi ad III, 25; de nostro loco sic disputat Schweighaeuserus in Lex. Herodot. ad verbum: γνωσιμαχέοντες: „Pro eo, quod Valla posuerat, *Suae sibi imbecillitatis conscii,* aut quod nos eandem in sententiam posuimus, *pares se nobis non esse intelligentes,* nil aliud positum oportebat, nisi *mutatâ sententiâ* aut *melius sibi consulentes.* Scilicet Thessali olim, quum a Graeciae populis Darius terram et aquam petiisset (VI, 48), sese ei non tradiderant: deinde vero, quum Aleuadae se Xerxi tradidissent, putavit rex, (ut docet Noster sub fin. cap. 130 coll. VII, 6) *de communi gentis consilio id esse factum* adeoque laudat eos, quod *mutassent sen-*

„μαχέοντες, καὶ τἄλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐ-
8 „αίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ ποταμὸν „πρῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπεῖναί σφεων ἐπὶ τὴν χώ„ρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ πα„ρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-

---

tentiam et melius sibi consuluissent."

πρῆγμα ἂν ἦν] i. e. *una haec res facienda foret, nulla alia re opus foret, nisi ut* etc. Ita Schweighaeuserus in Lex. Herod. s. v. Ac similia leguntur I, 79. 207. Ipsam regis sententiam hanc esse putaverim: fluvium facili opera in Thessalorum terram immitti posse, si aggere obiecto ex illis faucibus retro ductus in alium atque eum, quem nunc habet, alveum, deflectatur; ita ut, fluvii exitu in hunc modum obstructo omnis Thessalia plana montibus inclusa, aquis fiat demersa. Conf. Vaudoncourt. l. l. pag. 344. Qui enim ponte iunxerat Hellespontum Athonque perfodit, is Thessaliam quoque aggere obducto inundari posse totam existimabat. Verbum παρατρέπειν de fluvio, qui alio flectitur, exstat VII, 128. Itaque ad verba παρατρέψαντα δι' ὧν supplere praestat: παρατρέψαντα ἐς ἄλλα ῥέεθρα ἐκ τούτων, δι' ὧν. Schweighaeuserus Latine reddiderat: *aggere ex hac convalle repulsum et in eos, per quos nunc fluit, alveos aversum;* Lange: *indem man die Schlucht verschüttete und ihn in seinem ietzigen Lauf hemmte.*

ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι] Pro ἔξω, quod omnes ferunt libri scripti, Schaefer. e coniectura dederat ἔσω: quo tamen vix opus. Quod sequitur ὑπόβρυχα, e Sancrofti cod. exhibuit Wesselingius, quem posteri edd. secuti sunt, cum reliqui codd. plerique ferrent ὑποβρυχέα. Illud in Odyss. legitur V, 317, ubi multis disquirit Eustathius p. 1538, 34 s. 228, 21 num illud descendat a voce ὑπόβρυξ an a voce ὑπόβρυχος. Prius placuerat Wesselingio; nunc cogitare malunt de metaplasmi genere, quo poetae saepius fingunt adiectiva, quorum nominativum vel ipsi ignorasse vel certe nullo in usu habuisse videntur. Vid. Buttmann. Gr. Gr. mai. §. 63 not. 4 coll. Grashof. in Schulzeit. 1831 nr. 89 p. 705, qui vocem ὑπόβρυχα apud Homerum pro accusativo haberi vult, qui duplex non praeter morem adiiciatur. Apud Herodotum idem rescribi vult ὑποβρυχέα, ab adiectivo ὑποβρυχής; quale tamen Noster haud novit, qui I, 189 habet ὑποβρύχιος; quod adiectivum et in Homeric. Hymn. XXXIII, 12 et alibi invenitur, teste Nitzsch. ad Homeri l. l., cui

„λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
4 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων, ἐόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἴπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

131 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ οὖρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορὶς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ
2 ἐς Περῥαιβούς. Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέν-

Dum Persae ad sinum Thermaicum in castris sedent, legati in Graeciam missi [c. 32.] ad regem revertuntur.

---

add. H. Stephan. Thes. L. Gr. pag. 2837 ed. Valpy. Itaque meâ quidem e sententia nihil mutandum, praesertim cum tot alia Homerica ab Herodoto imitando expressa esse constet. Habet quoque Quint. Smyrn. XIII, 485, ὑπόβρυχα. *Cr.* ad h.l. excitaverat Matthiae Animadverss. in hymn. Homer. p. 236.

Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας] i. e. *haec dixit rex spectantia ad Aleuadas*, de quibus vid. nott. ad VII, 6. Ad locutionem *Ἀλεύεω παῖδας* vid. nott. ad V, 49. *Cr.* ad h. l. haec adscripsit: „Conf. infra IX, 58 et vid. Gatterer. Synchron. Univers. Gesch. II p. 442—445. Pindari Pyth. X init. ibiq. Interprr. Meineke in Commentt. Miscellann. I p. 49 seq. et ad Euphorion. p. 39 seq. p. 80 sq. p. 187 seq.“ — Quae continuo sequuntur verba: *δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην*, sic intelligo: *existimans eos ab omni Thessalorum gente* (s. totius gentis Thessalicae nomine) *missos ipsi amicitiam ac foedus enuntiare* s. *polliceri*. Ubi voculam *ἀπὸ*, cuius loco duo codd. *ὑπὸ*, bene tuetur Schweighaeuserus.

Cap. CXXXI.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε] Pieria, cuius VII, 177 denuo fit mentio, extrema Macedoniae est regio meridiem versus inter Haliacmonem et Axii ostia iuxta mare extensa ad montes usque, qui Macedoniam a Thessalia separant. Vix tamen accurate fines regionis definire licet. Vid. C. O. Müller.: Ueber d. Makedon. p. 11 et Mannert. VII p. 504 seq. 510. Quod sequitur *ἔκειρε*, Schwgh. in Lexic. Herod. recte exponit: *totondit*, *cecidit*, *arbores* scil. et *dumeta excidens*, *quibus mons fuit obsitus*, *viam exercitui patefecit*. Mox revocavi *Περῥαιβοὺς*, ubi vulgo *Περαιβοὺς*, idemque feci VII, 131. Vid. nott. ad VII, 128. Ad *ἀπικέατο*, cuius loco quatuor libri *ἀπίκατο* cf. VII, 118.

τες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν ἀπικέατο· οἱ μὲν κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ.

132 Qui Graecorum populi aquam et terram dederint. Poena iis a caeteris Graecis irrogata.

Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἵδε· Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περῥαιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες,

---

κεινοὶ] i. e. *vacui*, *inanes*, *nil adferentes*, *vacuis manibus*. Affert Wesseling. Herod. IX, 56. 85. Hesych. II p. 216. Evangel. Luc. I, 53. Ad voces ἐπὶ γῆς αἴτησιν conf. allata ad VII, 17.

Cap. CXXXII.

Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἵδε] Observat Dahlmann. Herodot. p. 181 ex hoc gentium Graecarum, quae ad Persas sponte transierint, indice satis intelligi scriptoris studium, qui nihil reveritus vera ubique tradere, nec ulla ullius sive hominis sive gentis sive male sive bene facta silentio premere voluerit, nullo ductus criminandi increpandive studio. Easdem vero gentes etiam memorat Diodor. Siculus XI, 3, ubi pro *Μιλήσιοι* restituendum *Μηλιεῖς* et pro *Ἀχαιοί τε καὶ Φθιῶται* legendum *Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται*.

Δόλοπες] Hanc gentem iam Homerus memorat Il. IX, 480 itemque Scylax §. 65 pag. 25 Huds. p. 276 Gail. Herod. VII, 185 et Pausan. X, 8 §. 2 coll. Diodor. l. l. et Strab. IX pag. 663 B. s. p. 434 coll. pag. 668 B. s. pag. 437. Pindi iuga ab Epiro Thessaliam versus porrecti gens tenuisse dicitur in ipsis Thessaliae confiniis. Vid. Mannert. VII p. 578 seq. Pro *Ἐνιῆνες* duo codd. cum Valla *Αἰνιῆνες*. Cr. citat Matthiae Animadverss. in Hymnn. Homerr. pag. 152. Herodotus et hoc loco et VII, 185. 198 Homerum sequi videtur, apud quem *Ἐνιῆνες* Il. II, 749. Atque *Αἰνιᾶνες* invenitur apud Diodor. l. l. et alios, quorum locos attulit Wasse ad Thucydid. V, 51, ubi etiam *Dolopum* fit mentio. Tenuisse dicuntur *Aenianes*, olim multum palati, loca intra Oetam et Othryn ad Spercheum fluvium, Aetolis vicini. Vid. Strab. IX p. 654 A. s. 427 et I pag. 105 B. s. p. 61 Mannert. VII pag. 524. 541. 628. Siebelis ad Pausan. X, 8 §. 2 p. 180. De *Perrhaebis* vid. nott. ad VII, 128. *Locri* sunt *Opuntii*, Thessalis proximi a meridie. Vid. Poppo Thucydid. I, 2 p. 304, ne plura.

Μάγνητες] Ad Ossam ac Pelium haec gens habitabat tractum maritimum eumque angustum, qui a Penei ostiis meridiem versus pertinuit indeque *Magnesiae* tulit nomen, quam ipsam scriptores plerumque a Thessalia separant, cui Romanorum aetate fuerit adiuncta. Meridiem versus regio terminatur sinu Pegasaeo, occasum versus montibus, qui-

Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πό-

---

bus separatur a reliqua Thessalia. Vid. Scylax §. 66 pag. 25 Hudson. p. 276 seq. Gail. Homer. Il. II, 756 coll. Tzschucke ad Mel. II, 3 §. 4 p. 192 nott. exegg. Mannert. VII p. 523. 592 seqq. Vaudoncourt. l. l. p. 346.— *Μηλιέες* apud Herodotum vocatur gens, quam Doricâ formâ vocitant *Μαλιεῖς*, assentientibus numis, qui constanter hanc formam praebent. Atque hanc formam etiam Latini secuti sunt. Reliqui Graeci scriptores alterutram formam amplexi sunt; Doricam, uti hoc utar, sequitur Strabo ac Pausanias, Ionicam Thucydides. Tu conf. potissimum Herodot. VII, 196. 198 coll. Scylac. §. 63 pag. 24 Huds. pag. 274 seq. Gail. Hinc ipsa regio Nostro vocatur *ἡ Μηλὶς γῆ* VII, 198. VIII, 31. Vid. Koch. Antonin. Liberal. p. 213. G. L. Kriegk De Malienss. Diss. geograph. (Francof. 1833) pag. 14 seqq. coll. Mannert. Geograph. VII p. 524. 600. 615. *Ager Maliensis*, docente eodem Kriegk. l. l. pag. 4 seq. ad sinum Maliacum (de quo dixi ad IV, 33) porrectus, Herodoti aetate a Sperchii ostiis ad Thermopylas usque pertinuit, Phthiotis Achaeis, Locris Doriensibus, Dryopibus, Oetaeis et Aenianibus accolis usus. Quod enim postea Maliensium ditio magis extensa fuit (vid. ibid. p. 17), hoc ad Herodotum minime pertinet.

Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται] Est una eademque gens nec diversa, si quidem *Achaei* Phthiotidem (quam Thessaliae regionem meridionalem olim ab ipsa Thessalia, cui posthac accensebatur, separabant) ingressi, hinc *Phthiotae* sunt appellati, quo ab aliis Achaeis alibi considentibus distinguerentur. Cf. Wesseling. ad Diodor. l. l. Hinc quoque ipsa regio *Achaeae* tulit nomen; quamquam vel antiquitus erant, qui inter Phthiotidem et Achaeam, quae illius pars modo esset, distingui vellent. Vid. Scylax. §. 64 p. 24. Huds. p. 275 Gail. Strab. IX p. 662 B. s. p. 433. Mannert. VII p. 524. 539 seqq. 599.

Ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον] *ἐπὶ τούτοισι* valet *adversus hos*, qui scil. ad barbaros desciverant. Nec aliter *ἐφ' οἷς* apud Suidam s. v. *δεκατεύειν*, quod cave mutes in *ἐφ' οὓς*, ut placuit Valckenaerio. Infra VII, 148 *συνωμόται — ἐπὶ τῷ Πέρσῃ*. Vid. allata ad IV, 80. — *ἔταμον ὅρκιον foedus icerunt*, activo verbo ut IX, 26 protulit, cum IV, 70 (ubi conf. nott.) medio esset usus. Ipsa locutio, ad quam illustrandam Larcherus confert

λεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· „Ὅσοι τῷ „Πέρσῃ ἔδοσάν σφεας αὐτοὺς Ἕλληνες ἐόντες, μὴ „ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμά-„των, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ.“ 563

133 τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ

Athenas ac Spartam cur Xerxes legatos non miserit [c. 32.].

Callimach. fragmm. nr. CXCIX, satis nota. — In seqq. ad locutionem πόλεμον ἀείρασθαι (*bellum suscipere, movere*) conf. Herod. VII, 156. Lex. Xenoph. I p. 84.

τὸ δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε] Graecorum conventum in Isthmo ac decretum idem affert Diodor. XI, 3, itemque Polybius IX, 39 (nisi quod in solos Thebanos Graecis ita placuisse refert) et Suidas s. v. δεκατεύειν I p. 520 coll. Lycurg. in Leocrat. p. 158 p. 193 Reisk. Diodor. XI, 29. Schol. Aristid. p. 224 Frommel., ubi in hanc eandem sententiam Graeci ante Plataeensem pugnam iurasse dicuntur; quod iuramentum non commemorat Herodotus, qui h. l. aeque ac reliqui scriptores, utitur verbo δεκατεύειν, quod Aristidis schol. l. l. interpretatur τὸ δέκατον μέρος ἀνελεῖν *decimam partem auferre*. Nec aliter apud Lycurg. l. l. τὰς πόλεις δεκατεῦσαι Stephanus (in Thes. L. Gr. I pag. 937 s. 3192 C. ed. Valpy) interpretatus erat τὰς τῶν πολιτῶν οὐσίας δεκατεῦσαι, unde in Herodoti loco τούτους δεκατεῦσαι Valckenaerius accipit *ad solvendam Deo Delphico decimam adigere*. Quod idem ob Strabonis locum VI p. 257 s. p. 395 B. coll. XII p. 572 s. p. 857 C. etiam sic accipi posse putat Creuzer., in Fragmm. historr. pag. 178, *ut ipsa hominum corpora deo Delphico destinata fuerint*, hominibus scil. servituti addictis ad opus faciendum in agris deo sacris, haudquaquam tamen hanc interpretationem valde urgens. Equidem malim cum Boeckh. (Oecon. Athen. I p. 352, ubi similia afferuntur plura) exponere: *ihre Grundstücke zinspflichtig zu machen*, ita ut decimam partem agrorum proventus deo solvere fuerint coacti. Hanc vero mulctam ab Amphictyonum concilio istis irrogatam fuisse coniicio. Conf. nott. ad VII, 213.

Cap. CXXXIII.

ὁ Πέρσης] Duo codd. cum Valla dant ὁ Ξέρξης. Conf. VII, 116. Mox dedi αὐτῶν et τούτων pro αὐτέων et τουτέων. In seqq. οἳ μὲν *ad Athenienses*, οἳ δὲ *ad Spartanos* refero, ad quos utrosque spectat verbum ἐκέλευον. Haec enim nomina, bene observante G. Hermanno ad Viger. p. 699 (quem excitavit Cr.) latent in praecedente Ἀθῆναι et Σπάρτη. Conf Suidas s. v. Δᾶτις I pag. 51.

2 γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν
3 παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. Ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην
134 τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου, τοῦ Ἀγαμέ-

Talthybii herois ob Darii legatos [6, 48.] olim necatos ira in Spar-

---

ἐς τὸ βάραθρον] Inter supplicia Athenis publice constituta illud quoque erat, ut damnati in *barathrum* i. e. voraginem s. fossam profundiorem, in demo Κειριαδῶν quae erat, deiicerentur. De quo veterum testimonia dabunt Meurs. Att. Lectt. I, 25. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. II, 1 p. 254. — In seqq. ad vocem ἀνεθέλητον, quâ *triste quidpiam s. calamitas* significatur, vid. nott. ad VII, 88. — ἐδηϊώθη cum Schaefero dederunt recentiores pro ἐδῃώθη. Cf. Herod. VIII, 33. 50. 121. VI, 135 et Duncan. Lex. Homer. ed. Rost. I pag. 275.

ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι] Qui locus clare commonstrat, Nostrum vulgi superstitionibus non ita, ut vulgo clamant, captum fuisse nec ita obstrictum religione, quo minus, quidquid sponte atque e causis praecedentibus necessario consequi appareret, ad divinam quandam vim omnia moderantem referre mallet, in veris rerum causis indagandis et perscrutandis unice occupatus. Tu cf. etiam VII, 137.

Cap. CXXXIV.

μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος] Attigit haec Eustath. ad Il. I p. 110, 29 s. 83, 20. μῆνις est *ira* Talthybii s. *piaculum*, quae a Talthybio in eius posteros transiit, qui et ipsi praecones fuere pro eo more, ex quo huic genti hoc munus fuit proprium. Vid. VI, 60. Sunt vero talia ex ea veterum opinione diiudicanda, quà parentum culpam posteris luendam esse putabant. De simili piaculo Noster VII, 197, ubi etiam vox μηνὶς, coll. VII, 169, ubi μηνίειν, verbum. Verbum κατασκήπτειν attigi ad VII, 10 §. 5. Vocem Ταλθυβίου, quam plures hic omittunt codd., cum recentt. edd. revocandam censui. De hoc Talthybio, Agamemnonis praecone celeberrimo, veterum testimonia dabit

tanos. Ad eam placandam Sperthies et Bulis, Spartiatae, Susa ad Xerxem profecti,

2 μνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου
ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι
καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶ-
3 σαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιή-
τῃσι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦ-
4 το δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ
συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἁλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ

Hoeckh. Cret. II p. 407 seq. Tu vid. potissimum Pausan. III, 12 §. 6.

καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο] Valckenaerius *οὐκ ἐδύνατο* pro *οὐ δύνατον ἦν* hic dici posse negans corrigit *οὐκ ἐγένετο* (*litare non poterant s. consulentibus Deos laeta non erant exta*), quod idem in Xenoph. Anab. VI, 4, 36 exstat, cum, quando hostiis caesis laeta fuerint exta, Graeci id dixerint *θύεσθαι καὶ καλλιερεῖν*, *θυομένοις καλὰ τὰ ἱερὰ γενέσθαι* vel etiam simpliciter *τὰ ἱερὰ γενέσθαι*. Atque sic ipse Herodotus IX, 61 *τῶν σφαγίων οὐ γινομένων*. De quibus locutionibus praeter ea, quae ipse Valcken. attulit, Tu vid. inprimis Krueger. ad Xenoph. Anab. VI, 2 §. 9 et II, 2 §. 3. Lexic. Xenophont. I pag. 588. *θύεσθαι* autem auctore Ammonio idem valet atque *μαντεύεσθαι διὰ σπλάγχνων* s. *extis inspectis deorum mentem scrutari*. At bene observante Schaefer. ad Lamb. Bos. De ellipss. L. Gr. pag. 213 vix Herodoti locum tentasset vir summus, si *καλλιερεῖν* absolute dici meminisset. Hoc enim loco suppl. *τὰ ἱερὰ*, quod ipsum additum vides IX, 19, ubi de hâc voce in huiusmodi formulis omissa monuit Wesselingius citans IX, 36. 37. 38. [92] 96. Itaque verba *καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο* idem sonant atque *καλὰ γενέσθαι τὰ ἱρὰ οὐκ ἐδύνατο* sive, ut Noster ait VI, 76: *οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιερεῖ* (scil. *τὰ ἱρὰ*) *διαβαίνειν μιν*. Add. VII, 167.

συμφορῇ χρεωμένων] Locutionem, quae valet *calamitatis loco aliquid habere s. ducere*, attigi ad I, 45. III, 41 fin. Ad vocem *ἁλίη* vid. nott. ad V, 29.

Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω] In hisce nominibus, quae ab aliis aliter proferuntur, codd. Herodoti non variant. Apud Suidam s. v. *Βοῦλις* I p. 447 coll. Plutarch. II pag. 815 E. exstat *Σπέρχις*, apud Plutarch. II p. 235. *Βοῦλις καὶ Σπέρτις*, ad quem locum vid. Wytten-

Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τῖσαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν.

135 *Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώυματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται πα-*
2 *ρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης,* 564
στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν
3 *ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας, ξείνια προθέμενος, εἱστία.*

---

bach. Animadverss. p. 1199; apud Stobaeum VII, 70 p. 93 (p. 219 G.) *Βούλης καὶ Σπέρχης*. In quem quod carmen lugubre a Theocrit. Id. XV, 98 commemoratum, cani solitum esse a Spartanis statuit Toupius, obloquitur Valcken. ad Theocrit. Adoniaz. p. 386 seq. quod de Sperthia eiusque sodali, qui uterque redierit salvus, non nisi laeta dici oportuit eumque scolio s. convivali carmine potius quam lugubri carmine s. threno celebratum videri. Contra monet Schweighaeuserus, hoc carmen eo confici potuisse tempore, quo uterque Spartanus ad certissimam, ut putabant, mortem profecturus patriâ discederet.

φύσει τε γεγονότες εὖ] Ad voculam *εὖ* faciunt, quae ad V, 25 attuli. Ipsam dictionem Aemilius Portus sic interpretatur: *eximio ingenio, praeclara indole viri*; Schweigh. haud scio an rectius: *nobili loco nati, generosiores*, quippe oriundi e nobilissima Spartanorum gente indeque etiam *ditissima* s. *χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα* i. e. *opibus eminentes inter primos*; de quo conf. nott. ad V, 49 coll. nott. ad VI, 61. — In seqq. restitui *τῖσαι*, duorum codd. auctoritate a Schaef. et Matth. mutatum in *τίσειν*, quod idem exhibet Bekker.

Cap. CXXXV.

θωύματος] Id restitui pro *θώματος* itemque *τούτων* pro *τουτέων*. Qui mox vocatur *Ὑδάρνης*, is Plutarcho II p. 236 A. appellatur *Ἰνδάρνης*, quemadmodum e septem Persarum coniuratis Herodoti *Ὑδάρνης* Ctesiae (Excerptt. Perss. §. 14 pag. 133) est *Ἰδέρνης*. Verum Persae nomen invenitur quoque VII, 65. 83. 211. III, 70. VI, 133. Ad voces *στρατηγὸς τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν* conf. nott. ad V, 25.

ξείνια προθέμενος] De voce *ξείνια*, quâ *hospitales epulae* et quaecunque ad hospitis victum cultumque pertinent, si-

ξεινίζων δὲ, εἴρετο λέγων τάδε· „Ἄνδρες Λακεδαι-„μόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέϊ φίλοι γενέσθαι; ὁ-„ρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς „τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέπον-
4 „τες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς „βασιλέϊ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι „ἀγαθοὶ, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
5 „δόντος βασιλέος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· „Ὕδαρνες οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ „ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμ-
6 „βουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦ-„λος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρή-
7 „θης, οὔτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὔτ' εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς „πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ „αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι.“ Ταῦτα μὲν

136 cum illius caedis suomet capite poenas dare paratos se ostendissent illaesi a rege dimittuntur.

Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέϊ ἐς ὄψιν ἦλθον, [πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας,

---

gnificantur, conf. nott. ad V, 18. Supra VII, 29. *ξείνια προθεῖναι* coll. I, 207. IV, 35. — *εἱστία* e Flor. atque Paris. uno iure revocatum pro vulg. *ἱστία*, quod, probante Wessel., receperat Schaefer. Herod., qui sane dixit *ἱστίη* (I, 177. IV, 68. V, 40. VI, 86 §. 4) et *ἱστιητόριον* (IV, 35), vix tamen dixisse videtur *ἱστιᾶν*. Cf. V, 20.

εἴρετο λέγων] Haec Wesseling. refert ad similes dictiones *ἔφη λέγων*, *ἔφησε λέγων* I, 125. VI, 137 ne plura.

δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αυτοῦ] i. e. *iudicati enim estis ab illo boni esse viri* s. *namque bonos viros vos esse rex iudicavit*. Idem verbum *δοξοῦν* VIII, 124. IX, 48. Et spectat eo Hydarnis oratio, quod Persarum reges pro officio bene de se meritos splendidissime remunerarentur. Tu vid. allata ad VII, 116. — In seqq. scripsi *βασιλέος* pro *βασιλῆος* et cap. 136 et 137 *βασιλέα* pro *βασιλῆα*.

Cap. CXXXVI.

προσκυνέειν] De hoc verbo dixi ad II, 80. Add. Krüger. ad Xenophont. Anab. I, 6 §. 10 qui praeter alia etiam hoc attulit Curtii VIII, 5 §. 6: „*venerabundos salutare prosternentes humi corpora.*“ Similia his Spartanis Callisthenes fecisse fertur apud Arrian. Exp. Alex.

οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλήν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά· οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι
2 ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, „Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔ„πεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ „ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας·“
3 λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· „κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νό-

---

IV, 11 §. 3 seq. 12 §. seq. et Conon apud Cornel. Nepot. Con. 3.

οὐκ ἔφασαν] i. e. *negarunt*, ut paulo post οὐκ ἔφη *negavit.* Tu vid. G. Hermann. ad Viger. pag. 889. Quod ante sequens ὠθεόμενοι Valckenaer. insertum vult οὐδ', eo, meâ quidem sententia, haud opus. Sensus est: *negarunt se haec facturos esse vel si in caput detruderentur.* Locutionem ὠθεῖσθαι ἐπὶ κεφαλὴν similesque frequentat Lucianus, apud quem etiam ἐπὶ κεφαλῆς ὠθεῖσθαι atque ἐπὶ τράχηλον ὠθεῖσθαι: de quibus vid. C. F. Hermann. ad Lucian. De histor. scrib. pag. 89. 90. Valckenaer. Platonis locum attulerat De Rep. VIII p. 553 B. — In seqq. αὐτῶν dedi pro αὐτέων. Ad verba ἄνθρωπον προσκυνέειν vid. Matth. Gr. Gr. §. 412, 1 pag. 754. κατὰ ταῦτα valet *eam ob causam, ob ista.*

ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο] i. e. *ubi hoc recusarunt, a se repulerunt.* Larcherus maluerat: *quâ cum se defendissent oratione.* τοῦτο pro τούτῳ iure nunc repositum. Accusativum enim huic verbo adstruit Appian. B. Hisp. 89. 90. Mithridat. 78, notante Wesselingio, qui conferri iubet Davis. ad Maxim. Tyr. I p. 499.

δεύτερά σφι λέγουσι] λέγουσι est dativus participii, qui pertinet ad σφι, i. e. αὐτοῖς (*Spartanis* scil.); qui dativus pluribus verbis interiectis repetitur verbis: λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα (ubi δὲ simili modo additum, quo apud Latinos post plures voces interpositas aut post parenthesin ponitur *sed*) et refertur ad ἔφη scil. ὁ Ξέρξης. Haud aliter VII, 141: πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι — ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ κ. τ. λ. — Ad structuram verborum οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. §. 536 pag. 1052 et ad voces ὑπὸ μεγαλοφροσύνης VII, 146. 147. VIII, 118: quibus locis Xerxis magnanimitatem praedicari notat Gail.

κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ

„μιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κεί- 565
„νοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταπο-
„κτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς
137 „αἰτίης.“ Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιη-
σάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καί-
περ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ
2 Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη, κα-

Quid multis post annis eadem illa Talthybii ira Spartanis damni importaverit.

πάντων ἀνθρώπων νόμιμα] Citat Eustath. ad Il. I p. 110, 30 s. 83, 21. Ius gentium Lacones Xerxi violasse videbantur, Graecorum instituta ac morem respicienti, quem ita enuntiat Antiphon. p. 126, 26 [p. 685 seq. R.] ὅστις — ἀνόμως τινὰ ἀποκτείνει, ἀσεβεῖ μὲν περὶ τοὺς θεοὺς, συγχεῖ δὲ τὰ νόμιμα τῶν ἀνθρώπων. Nec aliter apud Euripid. Suppl. 311 νόμιμα πάσης Ἑλλάδος συγχεῖν dicuntur viri βίαιοι, qui cadavera matris operimento tegi nolebant. Quae bene attulit Valckenaer. Wesselingius excitavit Liban. Panegyr. in Iulian. p. 246, qui regis Persarum animum generosum vereque regium extulit, et de ipso legatorum iure Hug. Grot. De iur. bell. et pac. II, 18 §. 1. — Verbum ἐπιπλήσσειν attigi ad III, 142.

Cap. CXXXVII.

χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ] De hac locutione vid. allata ad III, 36 et ad verba κατὰ τὸν πόλεμον (*belli tempore*) Matth. Gr. Gr. §. 581 pag. 1154, qui idem pag. 580 confer. ad verba τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι, ubi quod pro θειότατον Valcken. rescribi voluit θεῖόν γε οὐ (ut paulo inferius δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον οὐκ ἐγένετο τὸ πρῆγμα, ubi vulgo abest οὐκ), id a mente scriptoris prorsus abhorrere videtur, quam bene perspectam Schultzio ita retulit Schweighaeuserus: „Talthybii ira ob violatos praecones merito incumbere in Spartanos, donec effectum sortita esset, debuit. Itaque, quum duo legati, qui illius criminis culpam luendam in se susceperant, salvi sospitesque domum redierint, hoc mihi, inquit, maxime divinitus accidisse videtur, quod tamen filii eorundem, longo quidem post tempore, suo capite poenas illius criminis Talthybio dederint.“ Nam parentum peccata, inprimis periurium, in posteris quoque puniri Graecorum fuisse opinionem diximus ad VI, 86 §. 3. Sed Herodotum alia fuisse mente nec ultra vitae humanae limites extendisse moderationem illam divinam observat Iaeger. (Disputt. Herodd. pag. 46); quo accedere ait eam de numinis divini dignitate et, humana mediocritate superiore, praestantia co-

τὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς
λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειό-
3 τατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο
πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμ-
πεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀνα-
βάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν
τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω,
ὃς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώ-

---

gitationem, quâ admirabilis ei et a vulgari rerum ordine aliena tribuatur vim suam exserendi ratio. Atque hinc nostrum locum intelligi vult, quem Larcherus Valckenaerium secutus perperam Gallice ita reddidit: *je ne trouve dans cet évenement rien de divin;*" melius Miot: *et il semble qu'il eut en cela une sorte de fatalité bien extraordinaire. Cr.* conferri iubet Wolf. ad Reiz. De prosod. Graec. accent. inclin. pag. 23. Ad verbum κατέσκηψε vid. allata ad VII, 134 et ad ἐξῆλθε nott. ad VI, 80.

τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε] Quidam libri ἐφέρετο. Sed vid. nott. ad V, 58. In seqq. dedi τούτων, pro τουτέων, αὐτῶν pro αὐτέων et πρὸς βασιλέα, ubi ἐς βασιλῆα dederat Schaeferus e Sancrofti libro. Bekkerus exhibuit ἐς βασιλέα. — Ad accusativum Νικόλαν vid. Matth. Gr. Gr. §. 49 p. 116.

ὃς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος κ. τ. λ.] i. e. *qui cepit piscatores Tirynthios navi oneraria* (non tam mercibus quam) *viris repleta accedens.* Eandem rem enarrans Thucydides II, 67 non *piscatores* dicit sed *mercatores* (ἐμπόρους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων), quos unâ cum navibus interceptos Lacones interfecerint. Itaque in Herodoto ἁλιέας mutatum voluerunt in Ἁλιεῖς, ut *Halienses* intelligerentur, oram Peloponnesi habitantes prope Hermionem Tirynthiorum coloni; (cf. Thucydid. I, 105 ibique Wasse); qui tamen cum ipsi in Spartanorum essent ditione, concidere hanc emendationem apparet. Itaque etiam concidunt, quae C. O. Müller. posuit, Dorr. II p. 437, ubi quod de hoc loco citat Boeckh. Catal. lectt. Berol. 1815—16, doleo hanc scriptionem mihi non ad manus esse. Nec magis placet Pauwii coniectura: ὃς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὁλκάδι καταπλώσαντας πληρεῖ Ἀνδρίων: *qui piscatores cepit Tirynthios navi oneraria Andriis plena advectos,* cum Andrii belli Peloponnesiaci tempore Atheniensium fuerint socii, socios autem Atheniensium a Lacedaemoniis tru-

σας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο
4 *τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γάρ, πεμφθέντες ὑπὸ*
Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες
δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηΐκων βασιλέος, 95
καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω,
ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ
ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μέν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. 1

---

cidatos esse enarret Thucydides. Amplexus est hanc emendationem Larcherus, quâ mihi quidem non opus esse videtur, qui cum reliquis edd. in vulgata acquiescere malui. Nec magis necessarium videtur, quod in verbis seqq. Werfer. (Actt. phill. Monacc. I pag. 238 seq.) *θεῖον* mutatum vult in *θειότατον*, ne scil. periodi clausula langueat.

προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω] Plura de his Thucydides l. l., qui idem de *Sitalce* consulendus II, 29. 95 seqq. (ubi vid. interpretes) coll. Herodot. IV, 80. *Nymphodorum*, qui Sitalcis sororem habuit uxorem multumque apud hunc valuit, Athenienses initio belli Peloponnesiaci sibi conciliarunt. Plura Thucyd. II, 29. 67. Pro *βασιλῆος* dedi *βασιλέως*. Quod sequitur *Πύθεω*, descendere videtur a voce *Πύθης*, nisi rescribendum *Πυθέω* ut VII, 189 (a voce *Πυθέας*) atque forsitan etiam IX, 78, ubi omnes nunc habent *Πύθεω*. Nec differt *Ἀριστέω* IV, 15, *Βορέω* VII, 189. Conf. Krebs. Lectt. Diodd. pag. 256 seq.

κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ] Bisanthe, Samiorum colonia, optimo portu instructa ad Propontidem sita fuit, quâ via ducit Byzantium sive Constantinopolin. Seriori aetate cum vocaretur *Rhaedestus* s. *Resistus*, fluxit hinc recentior appellatio *Rodosto*. Vid. Xenoph. Anab. VII, 2 fin. ibique Krüger. Tzschuck. ad Mel. II, 2 §. 6 pag. 105 nott. exegg. Mannert. VII pag. 180 seq. Unde satis intelligitur, *Hellespontum* hic latiori sensu dici, quo omnem simul Propontidem complectitur. Vid. nott. ad IV, 85.

καὶ Ἀριστέας] Hunc putabant Athenienses, Thraciam potissimum sollicitasse et iam ante in Potidaeatarum rebus multa mala ipsis intulisse; quae ne iterum facerent, morte eum plectendum censuere, teste Thucydide II, 62. 67.

πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον] Accidit hoc, teste Thucydide l. l.,

138 Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τον πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὔνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ᾽ Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ
3 ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἳ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἳ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ
139 προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμην

Herodotus deinceps ad Grae- 566 ciae contra Persas apparatum transit. Graecorum sub Xerxis expeditionem discordia.

Inprimis per Athenienses stetisse, ne barbari Graeciam subigerent.

---

exeunte aestate altera belli Peloponnesiaci s. Olymp. 87, 2 s. 430 a. Chr. n. quinquaginta et quod excurrit annis post Xerxis expeditionem. Sunt vero talia ad scriptoris tempora constituenda maximi momenti. Vid. Dahlmann. Herodot. pag. 40 seq. Larcherus retulerat ad Olymp. 87, 3.

Cap. CXXXVIII.

Ἐπάνειμι δὲ κ. τ. λ.] i. e. *regrediar ad priorem narrationem*, huius ipsius libri initio institutam, sed interruptam narratione de Xerxis apparatu ad hanc expeditionem facto et recensione copiarum undique collectarum. Ad ipsam locutionem conf. I, 140. VII, 239.

οὔνομα μὲν εἶχε] Attigit locutionem Hoogeveen. ad Vig. p. 254, ubi sic interpretatur: *Haec regis expeditio verbo quidem fiebat contra Athenas, revera autem contra cunctam Graeciam mittebatur.* De indicativo ἐλαύνει conf. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 116. Add. VII, 157.

οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο] i. e. *non eodem modo omnes adfecti erant*, *non idem secum statuerunt.* Similes locutiones exstant VIII, 109. III, 154. I, 118 coll. IX, 43. Mox αὐτῶν dedi pro αὐτέων. Ad verba δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ conf. nott. ad V, 17 et ad vocem ἄχαρι nott. ad VI, 9. — ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου valet *vicissim arma capere bellumque suscipere.*

Cap. CXXXIX.

Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι] i. e. *Atque hic necessitate quâdam cogor, ut sententiam dicam*, sive, ut bene reddidit Matthiae Gr. Gr. pag. 1052 §. 535 not. 3: *Ich werde, an jedem andern gehindert, genöthigt* etc. Vid. supra VII, 96 coll. Plutarch. II pag. 1098 A. Ad verba

ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀν-
θρώπων· ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀλη-
2 θὲς, οὐκ ἐπισχήσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταῤῥωδήσαν-
τες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην,
ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας
αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπει-
3 ρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν
θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατά γε ἂν τὴν
ἤπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κι-
θῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοπον-
νησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
συμμάχων (οὐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ

---

seqq. ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων conf. ob usum praepositionis πρὸς eundem Matth. l. l. §. 590 p. 1179 et Herod. VII, 138: ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου. VII, 154: οὐδεμίη πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Idem Matth. l. l. pag. 1262 de particularum μὲν et δὲ ratione consulendus. Cum Gaisf. e Florent. et Sancrofti libro dedi τῇ γέ μοι pro vulg. τῇ γ' ἐμοί, ut vel Bekkerus dedit.

οὐκ ἐπισχήσω] Subaudiend. ἀποδέξασθαι τὴν γνώμην ἐμήν. *Haud retineri me patiar, quo minus animi eloquar sententiam.* Ad argumentum eorum, quae deinceps narrantur, conf. nott. ad VI, 108 coll. VIII, 3. 13. 94. IX, 22 et ad locutionem ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι Matth. Gr. Gr. §. 555 p. 1091. Add. VII, 148. 172. — In seqq. cum recentt. dedi ἐγίνετο pro vulg. ἐγένετο.

εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι] „*Etiamsi plures murorum ordines* (plures muri, alter ante vel post alterum deinceps positi) *per Isthmum erecti* [ducti] *fuissent a Peloponnesiis.*“ Ita Schweighaeuser. in Lex. Herod. s. v. τεῖχος. Ad locutionem cf. I, 181: τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐστί, ubi vid. nott. Valcken. conferri iubet Eustath. ad Il. III pag. 379 s. 287, 16 (ubi τὸ τεῖχος ἱμάτιον πόλεως) et Athen. III p. 99 D., ubi Demades τὸ τεῖχος dixit ἐσθῆτα τῆς πόλεως. Verbum ἐλαύνειν in talibus locum habere, Homeri ad imitationem, qui v. c. Odyss. VI, 9 dixit τεῖχος ἐλαύνειν, observat Passow. in Melett. critt. in Aeschyli Perss. pag. 41. Vid. Herod. VI, 137. IX, 7 §. 2. IX, 9. I, 180. 191 et conf. Blomfield. Gloss. in Aeschyl. Pers. 878. — In seqq. restitui τοῦ βαρβάρου ex uno Sancrofti libro mutatum in τῶν βαρβάρων.

πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀπο-
4 δεξάμενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα
ἂν ἔπαθον· ἢ πρὸ τοῦ, ὁρέωντες ἂν καὶ τοὺς ἄλ-
λους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο
πρὸς Ξέρξεα· καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφότερα, ἡ Ἑλλὰς
5 ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν
τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύνα-
μαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος
6 τῆς θαλάσσης. Νῦν δὲ, Ἀθηναίους ἄν τις λέγων
σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι
7 τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμά-
των ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε. ἑλόμενοι δὲ

καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα] i. e. *vel si splendida edidissent facinora.* Eadem locutio I, 59. II, 36. VIII, 17. 68 §. 89. 90. 91. IX, 71.72.155. 67 coll. VII, 223 et IX, 40, ubi est ἀπεδείκνυντο ἀρετὰς plane ut I, 176. Itaque apud Plutarch. II pag. 864 A. male exstat ὑποδεξάμενοι, itemque πρὸ τούτου, ubi Herodotus πρὸ τοῦ, ut III, 62. VI, 52. Pro ταῦτα ἂν ἔπαθον Coraës mavult ταὐτὰ ἂν ἔπαθον. ὁρέωντες cum recentt. edd. revocavi pro vulg. ὁρῶντες, quod tamen retinuit Bekker. De particula ἂν iterata conf. Matth. Gr. Gr. §. 600 pag. 1204.

ἐπ' ἀμφότερα] Nos: *in beyden Fällen, utrumlibet accidisset.* Conf. III, 87. IX, 97. Ad locutionem γίνεσθαι ὑπό τινι conf. allata ad VII, 11. Ad verba τὴν γὰρ ὠφελίην κ. τ. λ. cf. Matth. Gr. Gr. §. 296 p. 592. Ad particulas νῦν δὲ in seqq. conf. nott. ad III, 25. Ad voces σωτῆρας γενέσθαι Wesseling. conferri vult Lesbonact. Protrept. p. 174 [p. 657 inf. T. V Bekker.] Add. Plat. Menex. pag. 240 E.

οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τὸ ἀληθές] Vulgo τἀληθές. τὸ ἀληθὲς e Florentino libro exhibet Schweighaeuser., ipse proponens τοῦ ἀληθέος, cum apud Schaefer. et Matth., quos sequitur Bekkerus, exstet τἀληθέος. Valckenaerius maluerat τἀληθοῦς, ut alibi quoque inveniatur. Reiskio placuerat τοῦ ἀληθοῦς. Equidem a libris stare malui quam incertam sequi coniecturam.

ταῦτα ῥέψειν] „*Utras partes sequerentur* (ad quas se converterent Athenienses), *eae partes praeponderaturae, praevaliturae erant*, i. e. *superiores erant futurae.*" Ita Schweighaeus. in Lexic. Herod., ubi de usu verbi ῥέπειν disserit, quod de

τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλέα μετά γε θε- 567
8 οὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ, ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην δέξασθαι.

140 Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἑτοῖμοι. καί σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον

Bina oracula Atheniensibus data, prius minacissimum,

---

lance proprie adhibitum deorsum vergente ac de rebus lanci impositis deorsumque vergentibus cum sint graviores, ad quasvis transfertur dein res, quae pondere suo graviores praevaleant ac praepolleant. Idem affert Homerica Il. VIII, 72 XXII, 212. Albert. ad Hesych. s. v. II p. 1108 not. 27. Quod vero ταῦτα in ταύτῃ mutari olim voluerat Bothe Annott. in Terent. pag. 466, merito id respuit idem Schweighaeuser.

τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν κ. τ. λ.] Pro τοῦτο Valcken. mavult οὕτω, probante Schweighaeusero, qui tamen illud addit: „Sed vide ne idem τοῦτο valeat scil. κατὰ τοῦτο intelligendum.“ Utut est, a vulgata discedere non licuit. — Mox dedi ἦσαν pro ἔσαν et βασιλέα pro βασιλῆα. — In seqq. μετά γε θεοὺς valet: *post deos quidem*, i. e. si a diis discesseris, quorum opera inprimis adiuti Graeci Persas repulerunt. Utitur hoc loco Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 1078, quem locum confer sis. Non aliter μετὰ IV, 49, ubi conf. allata. Pro ἀνωσάμενοι H. Stephan. ἀπωσάμενοι; haud male. — Ad structuram verbi ἀνέχεσθαι in fine cap. cum infinitivo, vid. Matth. Gr. Gr. §. 553 not. 2 pag. 1086.

Cap. CXL.

Πέμψαντες — θεοπρόπους] De voce θεοπρόπος cf. I, 67 ibique nott. VII, 141. 142. 148. 169. — χρηστηριάζεσθαι idem fere est atque χρῆσθαι τῷ χρηστηρίῳ s. τῷ θεῷ *consulere oraculum, sciscitari*, ut I, 55. 66. 91. II, 50. VII, 178.

τὰ νομιζόμενα] Sacra sunt pro more instituta, solemnia, ut I, 49. 35. Hinc potissimum de iustis mortuorum exsequiis adhibetur; conf. Viger. Idiotismm. pag. 268, ne plura. De voce μέγαρον vid. allata ad I, 47. Eodem sensu in extremo oraculi versu τὸ ἄδυτον: de quo vocabulo vid. allata ad V, 72.

ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·

2 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
3 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
4 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, Συριηγενὲς ἅρμα διώκων.

Ἀριστονίκη],,Eadem ac Ἀριστονίκα videtur, quae et Sibylla aliis διὰ μέτρων ἐθεμίστευσαν *carminibus vaticinatae fuerunt*, apud Plutarch. II p. 406 B. Tzetzes tamen Chiliad. IX, 812 responsum illud Bacidi vati tribuit, errans longe." *Wesseling.* Qui sequuntur versus, citantur ab Euseb. Praep. Ev. V, 24. Nicephor. ad Synes. Insomn. p. 370.

Ὦ μέλεοι] i. e. *O stulti, mise i.* Formula apud Platonem, alios crebrius obvia, ut observat Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 279. Et conf. quoque de h. l. Matth. Gr. Gr. §. 312 2 p. 615. In seqq. nolim cum Valcken. rescribere φεύγετ' pro φεῦγ'. Namque hic celer a plurali numero ad singularem transitus (καθῆσθε — φεῦγε), quamvis insolitus, minime tamen offensionis ansam praebet. — πόλιν τροχοειδέα vocat *urbem orbicularem, rotundam.*

μένει ἔμπεδον] Praesens pro futuro hic poni statuit Matth. Gr. Gr. §. 504, 3 pag. 957. Sic paulo post πέλει et VII, 141: διδοῖ — πόδες νέατοι sunt *pedes extremi.* Voculam μέσσης ad praegressum πόλιος refero cum C. Hermanno meo, Professore Marburgensi: quo eodem etiam spectat μιν sequente in versu.

ἀλλ' ἄζηλα πέλει] Schweighaeuser. in Lex. Herod. interpretatur: *misere afflicta sunt omnia*, cum ἄζηλος is dicatur, quem nemo aemuletur aut laudet mireturve, *contemptus.* Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Prometh. 146 exponit *non invidendus*, in Herodoto rescribi iubens ἀΐδηλα, assentiente Lobeck. in Aglaopham. p. 1353; quae quidem vox saepius invenitur apud Homerum, ubi docente Buttmann. in Lexilog. I pag. 247 valet: *verzehrend, verderbend.* Add. Duncan. Lex. I pag. 33 ed. Rost. At istiusmodi notio activa ab h. l. abhorret, in quo equidem, quod libri ferebant, retinere malui. Suppl. autem ex antecedentibus (πόλιος) ἄκρα κάρηνα.

Συριηγενὲς] Duo codd. cum Valla Ἀσιηγενές; quod ut melius notum librariis deberi puto, quamvis illud Wesselingio arriserit. Ac laudatur L. Scipio *Asiagenes* apud Liv. XXXIX, 44 item ῥαβδοῦχοι Ἀσιαγενεῖς

πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἑστήκασι,
δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

---

apud Diodor. XVII, 77 coll. Athen. XII p. 550 E. XIV p. 653 B. Quibus tamen non moveor, ut vulgatam lectionem immutem, praesertim quum in disticho quodam exstet *Σύριον ἅρμα διώκων*: quod Nostro sane simillimum est idemque legitur in Aeschyl. Pers. 86, ubi vid. Blomf. Ubi Syriae nomen latius patet et de Assyria quoque intelligi debet, ipso auctore Herodoto VII, 63.

μαλερῷ πυρὶ δώσει] ex Homero fluxit, apud quem *τὸ μαλερὸν πῦρ* (*ignis edax, consumens, ardens*) Il. XX, 316. XXI, 375. Add. Apollon. Rhod. I, 734 (ubi conf. schol.) 1297. III, 291. IV, 393. 834. Schol. ad Aeschyl. Pers. 62 habet *καυστικὸς*, *μαραντικός*. Plura ibi Blomfield. in Glossar.

ἱδρῶτι ῥεούμενοι] Ad formam *ῥεούμενοι* (cuius loco Clemens Alex. Strom. V pag. 728 *ῥεεύμενοι*) vid. Matth. Gr. Gr. §. 249 pag. 487. Hanc autem superstitionem de fanis aut statuis deorum sudantibus apud veteres admodum pervagatam, (mali ominis indicio habitam, teste Schol. Apollon. Rhod. IV, 1285) ne nostris quidem temporibus prorsus interiisse satis constat beneque monuit Wesseling. ad Diodor. XVII, 10, ubi simile quid enarratur.

δείματι παλλόμενοι] i. e. *metu trepidantes, huc illuc agitati.* Conf. Homer. Il. XXII, 452: *ἐν στήθεσσι πάλλεται ἦτορ ἀνὰ στόμα.* Propius huc spectat Apollon. Rhod. III, 633. IV, 53. 752, ubi eadem prorsus locutio. — Ad dativum *ὀρόφοισι* in seqq. conf. Matth. Gr. Gr. §. 378 not. 3 p. 696. Ad locutionem *κακότητος ἀνάγκας* (*malorum necessitatem* s. *calamitates inevitabiles* s. *necessitate fati impendentes*) conf. Aeschyl. Prometh. 108 Bl. et ipsum Herod. I, 116.

Ἀλλ' ἴτον κ. τ. λ.] De celeri transitu a duali in pluralem vid. Matth. Gr. Gr. §. 301 not. pag. 601. Ipsam formulam *ἴτον ἐξ ἀδύτοιο* ac similia saepius in oraculorum clausulis legi, Pythiâ sacerdote modo impios consultores eiiciente, modo bene meritos prosequente, annotat Lobeck. in Aglaoph. p. 459. 1353.

κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν] Valla reddidit: *malis effundite mentem*, eumque secutus Schultz. *effundite animum his malis*, si quidem deus tristissima iis pronuntiet omnemque salutis spem adimat. Quod merito displi-

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ posterius benignius, sed magna sensus ambiguitate.

---

cuit Schweighaeusero, qui, memorata H. Stephani interpretatione, cui Pythia hisce verbis monere videbatur, *ut dispiciant quo pacto possint occurrere malis imminentibus* (Thes. L. Gr. III p. 814) ipse in eam sententiam melius haec verba reddi posse censet: *spargite animi robur super mala* i. e. *his malis opponite animi robur; armez vous de courage contre tant de maux*, ut bene reddiderat Larcherus, immerito explosus a Schultzio, sive, ut reddit Miot: *et répandez le courage sur vos maux*, id est, *Et ne cherchez que dans votre courage un appareil salutaire à vos maux.* Hinc quoque Lange vernacule ista sic expressit: *wappnet mit Muth euch.* Verbum ἐπικιδνάναι *exspargendi* s. *superspargendi* notione obvium in Homer. Il. II, 850. VII, 451. 458. Stegerus ἐπικίδνατε mutatum vult in ἐπικίρνατε.

Cap. CXLI.

συμφορῇ — ἐχρέωντο] De hac locutione conf. nott. ad III, 41.

προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς κ. τ. λ.] Valla haec ita Latine expressit: *quibus inter se agitantibus tam triste responsum*, improbante Wesselingio, qui, ut antea Pauw. et Abresch., verbum προβάλλειν in periculis dici observat de *animi abiectione*, v. c. apud Euripid. Rhes. 183: quo tamen loco ψυχὴν προβάλλειν non tam esse *animum abiicere*, quam *vitam obiicere aleae fortunae* (ut παραβάλλειν VII, 10 §. 8) recte monet Schweighaeuserus, qui ipse mavult interpretari in Herodoto *humum se prostraverunt*, quod nimirum desperabundi facere soleant. Malim equidem cum Valckenaerio hic cogitare de *anxiis animumque despondentibus*, in quam sententiam etiam vernacule sic expressit Lange: *Und wie sie schon ganz in Verzweiflung waren ob dem geweissageten Unglück.* — De usu praepositionis ὑπὸ conf. Matth. Gr. Gr. §. 592, a pag. 1186, qui idem §. 188 pag. 333 consulatur ad formam κεχρησμένον, cuius loco Sancrofti liber unus κεχρημένον, quod ipsum IV, 164 in omnibus invenitur libris. Et VII, 220 plerique codd. ἐκέχρητο, ubi Aldina ἐκέχρηστο. Tu conf. nott. ad III, 64 coll. II, 147. — In seqq. revocavi cum Bekkero ἱκετηρίας, cuius loco Schweighaeus. et Gaisf. dederant ἱκετηρίην, minus, credo, convenienter. Utitur autem h. l. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choeph. 1022 de eo Graecorum more monens, quo supplices, aut alii infelices, qui ob ipsum infortunium oraculum consulebant, olivae ramos gestabant.

σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστη-
2 ρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν „τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τάσ- 568
„δε τάς τοι ἥκομεν φέροντες· ἢ οὔ τοι ἄπιμεν ἐκ „τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ „τελευτήσωμεν·" ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ δεύτερα τάδε·

3 Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
4 Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ] i. e. *uti oraculo, sciscitari deos*, ut I, 47. 53. 157. Ad αὐτοῦ τῇδε vid. allata ad VII, 10 §. 8. De coniunctivi usu in verbis ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν exposuit G. Hermann. in Opuscc. III p. 185. Verba ταῦτα δὲ λέγουσι iam attigi ad VII, 136, itemque vocem πρόμαντις ad VI, 66. Larcher. huc refert Plut. Themistocl. p. 116 D. E. [cap. 9.]

Οὐ δύναται] Exagitat hoc oraculum Oenomaus apud Euseb. Praepar. Ev. V, 24, tractatque Aristides in Apolog. pro Themist. III p. 346 exorsus a verbis τεῖχος Τριτογενεῖ κ. τ. λ. coll. Schol. p. 251 ed. Frommel. Affert quoque Schol. ad Aristoph. Eqq. 1037. — Versum secundum: λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ ad Homerica expressum esse, vel singulae voces Homericae satis declarant.

ἀδάμαντι πελάσσας] Recte Schweighaeuserus: „*adamanti adpropinquare faciens* [admovens] *hoc verbum* i. e. *adamanti simile reddens, adamantis in modum illud firmans*, si quidem πελάσσας ad Apollinem refertur vaticinantem et hoc edentem oraculum, quod firmum esse vult adamantis ad instar. Itaque egregie fallitur Larcherus scribi iubens πελάσσαν, quod ad ἔπος pertineat, bene caeteroqui memor Homerici dicti: ἀλλ' ἔκτοι ἐρέω, τόδε καὶ τετελέσθαι ὀΐω (Il. I, 204). Ac vel magis aberrasse censendus est, qui ἀδάμαντι πεδήσας (i. e. *adamanti* s. *ferro vinciens*, i. e. *firmans*) scribi voluit. Propius huc spectat Aeschyl. Prometh. 160 δεσμοῖς ἀλύτοις ἀγρίοις π ε λ ά σ α ς. Atque ἀδάμας antiquis poetis tum *ferrum* significat, tum quidquid naturâ sua durissimum habetur atque firmissimum nec ulla vi

τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
5 Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσσῃ.
6 Ὦ θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
ἤ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

---

humana adeoque divina frangi aut dissolvi retractarive possit. Tu vid. Tafel. ad Pindar. Pyth. IV. Dilucidd. pag. 651 652. Saal. ad Rhiani fragmm. pag. 75.

τεῖχος Τριτογενεῖ] De *Minerva Tritogenia* diximus ad IV, 180. Ζεὺς εὐρύοπα ex Homero satis notus. Vid. Il. I, 498. VIII, 206. XIV, 265. XXIV, 98. 331. Equidem vocem εὐρύοπα, quam sunt qui de soni vocisque altitudine ac latitudine intelligant, malim cum aliis viris doctis ad visum referre Iovemque intelligere *late prospicientem oculis*, quo ipso epitheto omnia inspicientis et regentis domini coeli ac terrae declaretur vis ac potestas. Vid. Her. VIII, 77 et I. H. Voss. ad Homer. Hymn. in Cerer. 3 p. 3. — Caeterum respicit hunc versum Olympiodor. in Commentt. in Platon. Alcibiad. I sect. 7 p. 65 et sect. 28 p. 224 Cr. In proximo versu adiectivum ἀπόρθητον (*non vastatum*) hinc excitat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 354, ubi eadem vox itemque apud Euripid. in Med. 820.

ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσσῃ] Pro ἔσσῃ apud Eusebium l. l. legitur ἔσται. Sensum loci bene sic expressit Schweighaeuser. *erit tempus, quum tu etiam contra stabis*, atque Reiskius: *veniet aliquando tempus, quo tu ipsi eris ex adverso* s. *adversus eris*. Hinc Bellanger. in Larcher. nott. Gallice ita reddi vult: *un jour viendra, que vous serez en état de lui resister*. Ad Homericum dicendi modum haec quoque referre placet. Cf. Duncan. Lex. I p. 123 ed. Rost. s. v. ἀντίος.

Ὦ θείη Σαλαμὶς] Idem insulae tribui epitheton in inscriptione vetere apud Whelerum indicavit Kruse Hellas II, 1 p. 300. Hunc versum proferunt Lucian. Tragoed. 20 (T. VI p. 247 Bip. coll. §. 31 p. 260 seqq.), Theodoret. ad Gr. Or. X pag. 140. Schol. Aristid. (ad Themistocl. III p. 307 A.) p. 229 Fromm., ubi alter versus olim sic exstabat: ἤ που δυσομένου Ὑπερίονος ἠδ' ἀνιόντος ex Odyss. I, 24. Ac sane obscuriora haec oraculi verba esse quivis concedet, exagitata hinc ab Oenomao atque Lucia-

142 Ταῦτά σφι, ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν
καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς
2 τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγ-
γελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐ-
γίνοντο διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἵδε συνεστη-
3 κυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτε-
ροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι
4 περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθη-
νέων ῥηχῷ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φρα-
γμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
5 οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ
ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας.
τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον
τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ
τῆς Πυθίης·

Quod dum alii aliter interpretantur,

6 Ὦ θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν, 569
ἤ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

7 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φα-

---

no l. l. De Cerere, opinor, cogitandum i. e. de frumento s. frugibus, quae vel disparguntur indeque pereunt, vel colliguntur ac servantur, ita ut quae de terrae frugibus valeant, iam ad hominum quoque pertineant genera.

Cap. CXLII.

ὡς δὲ ἀπελθόντες] Schwgh. coniicit ἐπελθόντες, conferens VII, 148. V, 97. Mox cum recentt. edd. scripsi καὶ ἄλλαι πολλαὶ, ubi vulgo πολλαὶ καὶ ἄλλαι. Ad verba καὶ αἵδε συνεστηκυῖαι μάλιστα (i. e. *maxime contrariae, secum pugnantes*) conf. nott. ad I, 208.

ῥηχῷ ἐπέφρακτο] *septo munita.* Ob Suidae auctoritatem III p. 259. Schaef. et Matth. dederant ῥήχῳ. Glossa Herod. cum aliis exponit φραγμός. In Aristidis scholiis l. l. πεφράχθαι redditur τετειχίσθαι et ῥᾶχος ait ἐστὶν εἶδος ξύλου atque ῥάχῳ· ξυλίνῳ περιβόλῳ ἤτοι σταυρώμασι. Tu vid. Pausan. II, 32 §. 9 et de oraculi Herodotei sensu VIII, 51. — συνεβάλλοντο est *coniiciebant*: de quo vid. VII, 143 et nott. ad I, 68. Verbum παραρτέεσθαι attigi ad VII, 20.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 581. b. pag. 1153. Seqq. verba valent: *conturbabantur* s. *confundebantur animi eorum* etc. Vid. VII, 136 et VIII, 99. De voce χρησμολόγος conf. allata ad VII, 6.

μένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἑσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.

143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώ-
τους νεωστὶ παριών, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστο-
2 κλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ
ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι,
λέγων τοιάδε· „Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰ-
„ρημένον ἐόν κως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἠπίως
„χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε; Ὦ σχετλίη Σαλαμὶς, ἀντὶ
„τοῦ Ὦ θείη Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτο-
3 „ρες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πο-
„λεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμ-
„βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους.“

vincit Themistoclis ratio, suadentis civibus, ut urbe relicta naves conscendant.

Cap. CXLIII.

Ἦν δὲ τῶν τις] Conf. VII, 146. V, 101, ne plura. Quae sequuntur verba: *ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν* (i. e. *qui nuper inter principes civitatis locum assumserat*) ad id spectare videntur, quod refert Plutarch. Themistocl. 3 init. coll. Cornel. Nep. Themist. 1 fin. 2 fin. Ac pater Neocles *οὐ τῶν ἄγαν ἐπιφανῶν Ἀθήνησι* fuit, teste Plutarcho Vit. Themistocl. cp. 1; a matre spurium alii ferebant Themistoclem. Tu vid. Sintenis ad Plutarch. l. l. pag. 4. Utut est, Herodoti quoque verba indicare videntur, Themistoclem antequam rem publicam capessierit, obscurum fuisse hominem.

τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόν κως] Pro *τὸ ἔπος* duo codd. *τὸ πάθος* probante Larchero. Aliis pro *ἐόν κως*, quod libri scripti afferunt, scribere placuit *ἐόντως revera*, idque ipsum nuperrime exhibuit Bekkerus. Equidem vulgatam, Schweighaeuserum secutus, ita interpretor: *εἰ τὸ ἔπος εἰρημένον εἶχε ἐόν κως ἐς Ἀθηναίους*, ita ut *εἶχε ἐὸν* idem fere valeat atque *εἶχε ἐόντως*. Quae sequuntur, attigit Schol. Aristid. pag. 230 Frommel. Ad ipsam oraculi, quam dedit Themistocles, interpretationem, conf. Plutarch. l. l. cap. 10. Polyaen. I, 30. Corn. Nep. Themist. 2 (ubi plura attulit van Staveren) Iustin. II, 12 coll. Claudian. De Mallii Theodor. consul. 150. Neque huc non facit simile oraculum Siphniis exhibitum apud Herod. III, 57. 58.

συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθὸν] i. e. *si quis rectâ intelligat*. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 711 et de verbo *συλλαμβάνειν* nott. ad I, 68. Ad formam *Θεμιστοκλέος* conf. Matth. Gr.

4 παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας
5 συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. Ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων. οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκί-
144 ζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου,

Unde pecuniam Athenienses ad naves fabricandas sumserint.

Gr. §. 78 pag. 176. — In seqq. bene tuetur Wesseling. vocem *μᾶλλον* post *αἱρετώτερα* illatam et in duobus codd. omissam. Similia exstant I, 32, ubi conf. citata IX, 7. Aeschyl. S. c. Th. 679.

οἳ οὐκ ἔων κ. τ. λ.] Ad structuram loci vid. VII, 104 ibiq. Matth. Gr. Gr. pag. 1306, qui idem pag. 1071 §. 545, coll. Reiz. ad Viger. p. 752, videatur ad verba *τὸ σύμπαν εἶναι*. Pro *ναυμαχίην ἀρτέεσθαι* (*ad proelium navale se parare, accingere*) Nostro scribere quoque licuisse *ἐς ναυμαχίην ἀρτέεσθαι* apte observat Schweighaeuserus respiciens ad VIII, 97, ubi legimus *ἀρτέετο ἐς πόλεμον*, coll. V, 20, ubi simplicem infinitivum huic verbo adstruxit, quemadmodum verbo *ἀναρτέεσθαι* VII, 8 §. 3. VI, 88. I, 90. Magis huc facit IX, 29 *πᾶς τις παρήρτητο ὡς ἐς πόλεμον*.

Cap. CXLIV.

Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη κ. τ. λ.] *Altera quoque Themistoclis sententia vel ante haec edita opportune vicerat optimaque iudicata erat.* Accidit hoc anno 493 a. Chr. n. s. Olymp. LXXI, 4, tribus annis ante Marathoniam pugnam, quam in annum 490 a. Chr. n. s. Olymp. LXXII, 3 cadere constat. Bellum Aegineticum, cuius mox fit mentio, refertur ad annum 491 a. Chr. n. s. Olymp. LXXII, 1. Conf. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 474, II, 1 pag. 530.

ἐν τῷ κοινῷ] Male olim *ἐκ τῶν κοινῶν*. Bene Thucyd. I, 30 a Wessel. excitatus *ἐν τῷ κοινῷ*, ubi Scholium: *ταμείῳ δηλονότι* (*in aerario*). Plura Lamb. Bos. De Ellipss. L. Gr. pag. 461, ibique Herod. IX, 87. Ad verbum *προσῆλθε* conf. citata ad V, 17.

τῶν ἀπὸ Λαυρείου] Exspectabas *ἐν Λαυρείῳ*. Sed vid. Schaefer. Apparat. Demosthen. Tom. IV p. 119. — Duo codd. *Λαυρίου*. Dicitur enim vel *Λαύρειον* vel *Λαύριον*, vel ad-

ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε

dita voce ὅρος vel omissa. Vid. interprett. ad Thucydid. II, 55 et Boeckh. in commentat. de Lauriis fodinis in Comment. societ. reg. Berolinens. 1805 p. 86 sqq. coll. Oeconom. Athenn. I p. 331 seqq. Kruse Hellas II, 1 p. 26. 236, quibus *Cr.* addit: Nibby Saggio di Osservazioni sopra Pausania pag. 16 seqq. Atticae mons hodieque vocatur *Lavronoros* s. *Mavronoros* inter Anaphlystum ac Thoricum (sive a portu Raphti usque ad Legrina) per sexaginta ferme stadia extensus, inque Sunium promontorium desinens. Qui altitudine non insignis multos tamen habere fertur colles eosque praecipites atque continuos, e quibus olim argentum effodiebant, adhuc conspicuis fodinarum vestigiis atque reliquiis. Iam mature haec metalla exercebant, quae Themistoclis aetate vel maxime viguerunt, sed Socratis atque Xenophontis aetate iam decreverant, Strabonisque aetate valde diminuta erant. Namque Themistoclis aetate annuum reditum intra triginta et quadraginta talenta constitisse contendunt. Qua ex summa iure quaeras, quî *ducentas* naves vel *centum* (ut alii produnt) exstruere potuerint Athenienses; quod ita accipi vult Boeckh. in Commentatt. laud. pag. 119, ut non unius tantum anni reditus ad naves construendas impenderint sed plurium annorum, cum semel decretum esset, ut annui metallorum reditus navibus construendis impenderentur.

ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς] Ad formam λάξεσθαι Hesych. II p. 424: λάξασθαι· κληρώσασθαι; vid. Matth. Gr. Gr. p. 471, qui idem §. 302 a. pag. 602 consulatur de usu vocis ἕκαστος. — ὀρχηδὸν exponunt ἡβηδὸν, *viritim*, *in viros*, ut apud Plautum est Aulul. II, 1, 30. Vid. Glossar. Herod. Suidas II p. 720. Hesych. II pag. 792. *Decem drachmae* e Wurmii rationibus conficiunt summam duorum thalerr. et decem gross. sive quatuor florenn. et 21 crucigg. Ex quo probabiliter definiri posse censet Boeckh. l. l., qui omnino fuerit annuus horum metallorum reditus illa certe aetate. Nam *triginta mille* cives fuisse si sumimus, ipso auctore Herodoto V, 97, ubi vid. nott., existit summa *quinquaginta* talentorum sive 68,750 thalerr. (72,384 thalerr. 2 gross. e Wurmii ratione); viginti mille cives fuisse si ponas, talenta efficiuntur $33\frac{1}{2}$ sive 48,256 thalerr. 1 gross. e Wurmii calculis. Itaque probabile est, annuum reditum, ut diximus, intra triginta aut quadraginta constitisse talenta. Caeterum hanc pecuniarum e metallis provenientium distributionem antiquo ex more factam esse

Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος 570
ταύτης πανσαμένους, νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Αἰ-
3 γινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι
4 Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ
5 τε σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεὶ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

---

indicat idem Boeckh. h. l. p. 112.

ἀνέγνωσε] i. e. *persuasit.* Conf. I, 68. Quo modo civibus hoc persuaserit Themistocles, enarrat Polyaen. I, 30 §. 5. Herodotum in hac narratione sequitur Plutarch. Themistocl. 4 init. Aristid. Orat. de Quatuorvir. p. 187 Iebb. et Schol. Aristid. (ad p. 309 A.) pag. 230 seq. Fromm. Dissentit nonnihil Cornel. Nepos in Themist. 2 (ubi vid. van Staveren), qui idem cum Plutarcho et Polyaeno *centum* modo ponit naves, ubi *ducentas* affert Herodotus. — De genitivo τούτων (sic edidi pro τουτέων) τῶν χρημάτων conf. Matth. Gr. Gr. §. 364. b. p. 678.

τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων] i. e. *bellum intelligens* (quod sc. instabat) *cum Aeginetis.* Apte Valcken. affert Isocrat. in Panath. p. 277 D. [cap. 85 §. 215], ubi similiter verbum λέγων usurpatur. Ac *dicendi* verbum ita adhibet Cicero De finn. V, 3. — De ipso bello Aeginetico vid. Herod. V, 82 seq. VI, 87 seqq. coll. Plutarch. l. l.

οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς κ. τ. λ.] Ad locutionem (ὁ πόλεμος συστὰς) cf. Herod. VIII, 142. Diodor. Sic. I, 4. XV, 61 coll. Herod. VII, 152 fin. Lexic. Polyb. p. 597. Vere haec tradi observat Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 pag. 26 seq., plura addens de Atheniensibus, qui sane mirum in modum hinc creverint, quum rebus praesentibus optime ad sua commoda uti potuerint. — Verbum ἐχρήσθησαν ob passivi usum citat Matth. Gr. Gr. §. 490 p. 922 et §. 495, a. p. 929. Add. Herod. IX, 94. Idem Matthiae §. 559 p. 1104 confer. ad verba προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, add. Herod. I,

145 Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ᾽ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλ-

Consilia a Graecis ad hostes propulsandos inita.

---

192. Ad locutionem ἐς δέον vid. citata ad II, 173.

Cap. CXLV.

τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων] Bekkerus voces Ἑλλήνων τῶν uncis inclusit, ut suspectas. Contra librorum vetustorum auctoritatem Schaeferus exhibuerat τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τ. Ἑλλάδα κ. τ. λ., ubi immerito vocula τῶν displicuit Valckenaerio. Nam utrobique recte stat articulus, ut recte monet Schweighaeuserus haec addens: „Οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἕλληνες distinguuntur a Graecis Asiam et Thraciam incolentibus: οἱ τὰ ἀμείνω φρονέοντες opponuntur eis, qui ad Medorum partes inclinabant.“ Ad locutionem τὰ ἀμείνω φρονεῖν conf. VII, 102. VIII, 34. 75. In Isthmo autem (ut patet ex VII, 172. 175. Diodor. Sicul. XI init.) hic Graecorum conventus habitus est, quem Amphictyonum fuisse haud immerito coniicit Tittmann. (Bund d. Amphicty. p. 121 coll. nott. ad Herod. VII, 213), si quidem Amphictyonum consessus aliquoties conventus sive concio Graecorum appelletur, ut idem probat Tittmann. l. l. cap. 3 §. 11 not. 1 pag. 62 cap. 5 §. 6 pag. 119 not. 1.

καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν] Schweighaeuserus: „*ibi tum collatis inter se sermonibus fideque data.*“ In seqq. πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων accipio *primum rerum omnium*, ut adeo non opus sit pro χρημάτων cum Valcken. reponere πρηγμάτων, quum, bene observante Wesselingio, τὰ χρήματα saepius res quascunque designent, ut apud Theogn. 461, alibi. — Ad verbum καταλάσσεσθαι conf. nott. ad V, 28.

ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι] ἦσαν hic suggerebat Florentin. pro ἔσαν. Participium ἐγκεχρημένοι Portus derivat a verbo ἐγχράομαι ut bella intelligantur, *quae in manibus habuerint*, ἐν τῇ χρήσει ἦσαν. At tale verbum hoc significatu ignorasse videntur Graeci. Reiskius maluerat ἐγκεκρημένοι i. e. *bella, quae quasi in mixtura erant*, ob Herod. V, 124 (ubi exstat: καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα). Quod ut genuinum haberi possit, merito veretur Wesselingius, cui cum Valckenaerio hic placet ἐγκεχειρημέ-

2 λους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὤν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τὠυτὸ πρήσσοιεν
3 πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. 571

νος eam in sententiam, in quam vulgatam *ἐγκεχρημένοι* acceperat Portus *de bellis, quae in manibus habuerint*, quum *ἐγχειρεῖσθαι* in passivo dicatur id, *cui manus admoveamus*, *quod aggrediamur* atque in *manibus habeamus*. Legi quoque posse *ἐγηγερμένοι* addit Bekkerus. Larcherus cum Porto hic cogitans de verbo *ἐγχράω*, quo ipso Noster usus sit VI, 75 (ubi *ἐγχραύω*) *feriendi* ac *stringendi* notione, intelligi vult *bella cum aliis conserta populis*, prouti apud Homer. Il. XVI, 352 *ἐπιχράω cum impetu hostili invado, ingruo*. Quo eodem modo interpretati sunt Damm. in Lexic. Homer. p. 1262 et Schultzius. Schweighaeuserus in Lex. Homer. vulgatam lectionem *ἐγκεχρημένοι* repeti vult a verbo *ἐγχειρέειν*, cuius sit participium perfecti passivi per syncopen ortum ex *ἐγκεχειρημένοι*, unde primum exstiterit *ἐγκεχερημένοι* ac deinde, elisa brevi vocali, *ἐγκεχρημένοι*. Quod mihi quidem haud persuasit, auxilium a codicibus hic exspectanti. Matthiae *ἐγκεχρημένοι* ad *ἐγχράω* num sit referendum dubitans, intelligit: *bella nonnullis cum aliis gerenda impacta erant*, i. e. *ingruerant*. — In seqq. *Ξέρξεα* retinui, cuius loco quatuor codd. *Ξέρξην*. — Ad verba: *ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην* subintell. *τοῖς Ἀργείοις*; est enim sententia: *qui Atheniensium et Argivorum foedus contra Persam paciscerentur*. Vid. VIII, 140 §. 1.

φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν] Participium *φρονήσαντες* bene reddunt *hoc consilio*, *hunc in finem*, ut, si fieri posset, inter omnes Graecos coalesceret concordia, mutuisque viribus Persam repellerent. — Ex uno Sancrofti cod. Schaeferus unus dederat *γενοίατο*. Ad *ἕν γένοιτο* conf. etiam V, 3 et in seqq. ad verbum *συγκύψαντες* nott. ad III, 82.

τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐ-
146 δαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ Speculatores Sardes missos deprehensosque Xerxes incolumes dimitti,
ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα

τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι] De *Gelonis* rebus vid. VII, 154 seqq. Incidit vero haec Graecorum legatio ad Gelonem in annum 480 a. Chr. n. s. Olymp. 74, 4, cuius ipsius Olympiadis anno primo s. 484 a. Chr. n. Gelo, qui iam Olymp. 72, 2 s. 491 a. Chr. n. Gela urbe erat potitus, Syracusarum factus est tyrannus; in quam urbem incolas Camarinae eversae transduxit anno proximo 483 a. Ch. n. et Gelae incolarum partem anno 482 a. Chr. n., quo eodem anno etiam Megara cepit suamque potestatem quam maxime extendit. Itaque vere tradit Herodotus, illo tempore Gelonis res ad maximum evectas dici culmen.

οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω] „*Nullis non Graecanicis rebus longe maiores esse praedicabantur res Gelonis:* i. e. *Nullus erat Graeciae populus, cuius potentiam et opes non superare dicebatur Gelonis potentia.* Perspecte h. l. cum iis contulit G. Hermann. ad Viger. p. 709, ubi οὐδεὶς ὅστις οὐ Graece dicatur, ut Latine *nemo non;* velut apud Nostrum III, 72 et V, 97 nec vero idoneam video causam, cur h. l. cum eodem doctissimo viro aut καὶ ante οὐδαμῶν adiiciendum aut μεγάλα delendum censeamus.“ *Schweighaeuser.* Larcherus, qui οὐδαμὰ legi ac τῶν deleri censuit, qua e duplici negatione (οὐδαμὰ et οὐ) existat affirmatio, eum in modum haec Gallice reddidit: „et il n'y avoit point d'état en Grèce dont les forces égalassent celles de ce prince.“

Cap. CXLVI.

καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας] i. e. *depositis inimicitiis mutuis, reconciliati.* Cf. nott. ad VII, 6. Ad locutionem ἐπάϊστον γενέσθαι conf. nott ad VI, 74. βασανισθέντας intelligo eos cum Schweighaeusero, in quos Persae duces quaestionem habuerunt, non tam tormentis adhibitis quam simpliciter interrogando et inquirendo. — De verbi κατακρίνεσθαι structurâ cum dativo vid. Matth. Gr. Gr. §. 378 not. 3 pag. 696. Ipsum verbum κατακρίνειν (*statuere, decernere in aliquem*) Noster posuit IX, 93. — In seqq. ad τῶν τινὰς δορυφόρων vid. allata ad VII, 143 init. — In fine cap. ἐκέλευε e Florent. cum Schweigh. et Gaisf. dedi pro ἐκέλευσε, quod retinuit Bekkerus. — Ad formam θηεύμενοι conf. VII, 44. 212. VIII, 88. I, 10 ibique nott. et de usu participii Matth. Gr. Gr. §. 550 b. pag. 1081. *Cr.* excitat van Voorst Annott. ad locc. selectt. N. T. III pag. 98 et, quod ad loci argumentum

μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας
2 τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις, καὶ κατα-
μαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπάϊστοι ἐγέ-
νοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ
στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν
3 κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦ-
τα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει
τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβω-
4 σι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν.
ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ'
οἷσι ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιά-
γοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν
καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι
πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώ-
147 ρην ἀσινέας. Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα
ἐνετέλλετο, ὡς „εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι,
„οὔτε ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλ-
„ληνες, ἐόντα λόγου μέζω· οὔτ' ἄν τι τοὺς πολεμί-
„ους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νο-
„στησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν, ἔφη,
„ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα, πρὸ
„τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην

Brevi post similiter parcens navigiis commeatum in Graeciam advehentibus.

---

attinet, Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. II pag. 1045.

Cap. CXLVII.

Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνετέλλετο] i. e. *haec iniunxit rex, haecce verba adiiciens*, ubi *ταῦτα* ad priora refer et *τόνδε τὸν λόγον* ad sequentia, quae per particulam *ὡς* illata, ipsum regis sermonem continent. — In seqq. verba *λόγου μέζω*, quae reddere licet *famâ maiora*, *famam superantia*, malim cum Schwgh. intelligere *oratione maiora* i. e. *magis admiranda, quam declarari verbis atque oratione possit, au dessus de toute expression*; quo sane sensu haec verba accipienda sunt IX, 37. II, 35 (ubi vid. nott.) II, 148. Ad formam *ἐσινέατο* vid. Matth. Gr. Gr. §. 204, 7. b. pag. 378. Mox dedi *τούτων* pro *τουτέων*.

πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου] Alterum *τοῦ* abesse mavult Schweighaeuserus, ut sensus sit: *priusquam suscipe-*

„ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρα- 2 „τηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόν- 3 νησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὦ δέσποτα, 4 „σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „οὐκ ὦν „καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἔνθαπερ καὶ οὗτοι, τοῖσί „τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι 572

---

retur expeditio; quum vero libri scripti illud retineant, interpretandum putat: *ante expeditionem, quae paratur.* Quod sequitur σφέας (pro αὐτοὺς) perspicuitatis causa additum puto, cum praecedat ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας. Non aliter VI, 46 coll. VII, 221.

Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ] i. e. *similis erat haec eius sententia alteri* (quam ante ediderat). Οἶκε, cuius loco hic plures libri ἔοικε, sic ponitur IV, 82. 180. 198. Pro τῇ γε Schweighaeuserus mallet τῇδε, sed libris invitis inserere non audet, vulgatam ita interpretandam existimans: *non incredibile esse, sensisse ita Xerxem: quum* c e r t e *etiam alia occasione similem sententiam declaraverit.* Matthiae suspicabatur τῇδε ἄλλῃ. In seqq. ad verbum διεκπλώειν conf. VII, 100 ibique allata et ad ἑτοῖμοι ἦσαν I, 10 ibique nott. βασιλέα dedi pro βασιλῆα. Ac Larcherus, merito hic attendi iubet ad commercium magnum, quod Graecis atque inprimis Atheniensibus fuerit cum Ponti Euxini accolis, ad oram septentrionalem inprimis, unde frumentum, pisces, alia illi acceperint. Eiusmodi rebus onustas naves mercatorias hic quoque optime intelligi possunt.

ὅκη πλέοιεν] ὅκη hic valet *quo, quorsum.* Tu conf. similia quae attulit Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 412. Nec aliter ἐκεῖ in seqq., ubi ἐκεῖσε exspectabas, eique respondet ἔνθαπερ. Vid. Walz. ad Arsen. Viol. pag. 143 coll. Bekker. in Specim. Philostr. pag. 78. Non aliter ἐκεῖ nunc legitur apud Herodot. IX, 108.

ἐξηρτυμένοι] Mediceus, Florentinus, alii ἐξηρτημένοι. At recte vulgatam tuetur Wesseling. citans II, 32. Athen. XII p. 511 D. alia. Suidas I pag.

οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μέν νυν
κατάσκοποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέν-
τες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

148

Argivi a caeteris Graecis ad societatem invitati.

Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ
τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον
2 ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ'
ἑωυτοὺς γενέσθαι ὧδε· πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ'
ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλ-
3 λάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλ-
ληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρ-
σην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπει-
ρησομένους „ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέ-
„σθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους
„ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξαν-
4 „δρίδεω.“ τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυ-
θίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

773: ἐξηρτυμένος παρὰ Ἡροδότῳ κατεσκευασμένος, ἡτοιμασμένος i. e. *paratus*, *instructus*. Add. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Prometh. 736 p. 138 Lips.

οἱ μέν νυν κατάσκοποι κ.τ.λ.] Generosum Xerxis facinus merito celebrant Polyaen. VII, 15, 2. Plutarch. II p. 173 C., memoraturque simile facinus P. Cornelii Scipionis apud Polyaen. VIII, 16 §. 8. Polyb. XV, 5. Liv. XXX, 29 coll. Frontin. Strateg. IV, 7, 7. Attulerunt haec Wesseling. et Valckenaer.

Cap. CXLVIII.

Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ] Cf. VII, 235 Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί et VII, 132. III, 61 ibique nott.

μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν, δεύτερα κ. τ. λ.] i. e. *missis* [in Asiam] *speculatoribus tum nuntios miserunt Argos.* Ubi δεύτερα non aliter fere atque εἶτα, ἔπειτα. οὕτω aliquot verbis praegressis illatum valet *tum*, ut V, 38. VII, 112. 136. 18. 28. Namque πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς, ut ait VII, 146. — Ad verba πειρήσονται παραλαμβάνοντες conf. I, 77. VII, 139 et de voce θεοπρόπος nott. ad VI, 140.

νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι κ. τ. λ.] Spectat hoc ad ea, quae VI, 78 seqq. referuntur. Ad formam ἐπειρωτῶσι conf. Matth. Gr. Gr. §. 167, 4 pag. 304.

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἧσο,
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

5 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν
6 ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς „ἑτοῖ-„μοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰ-„ρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι κ. τ. λ.] Hos versus habent Euseb. Praep. VI, 7 p. 255 Chalcid. in Tim. c. 7 pag. 342 ed. Fabr., qui sic latine reddidit:

Vicinis offensa, Deo carissima plebes
Armorum cohibe munimina, corporis omne
Discrimen sola capitis tutabitur umbra.

Et conf. Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. I, 2 p. 13, ubi oraculum hoc pro genuino haberi posse negat. Tu conf. etiam nott. ad VII, 149 fin.

εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων] Bene post Coraëm observat Schweigh. προβόλαιον nihil aliud dici nisi *venabulum*, *hastam* aut *verutum*, quod προβόλιον Xenophonti, Nostro VII, 76 πρόβολος vocatur; itaque τὸν προβόλαιον εἴσω ἔχειν *hastam intus premere*, *non exserere*, *quietum sese tenere*, nisi, monente Coraë, qui confert Xenoph. Cyneg. 10 §. 12. 16 is intelligitur status venatoris aut militis, quo paratus est vel ad ictum ferae aut hosti inferendum', vel ad illius impetum sustinendum avertendumque. Larcherus, *murum* voce προβόλαιον indicari ratus, refingi maluerat τὸ προβόλαιον vel potius τῶν προβολέων, qui genitivus pendeat ab εἴσω. At postea ad Coraës sententiam se applicavit. Satis autem patet oraculi hunc esse sensum, ut Argivi hoc in bello imminente neutram sequerentur partem. — In versu tertio voce τὴν κεφαλὴν arcem Argivorum, cui *Larissae* nomen, intelligi credam.

ἐπελθεῖν] i. e. *adiisse*, *accessisse ad curiam*. Male codd. aliquot ἐσελθεῖν. Conf. IX, 6. Ad seq. τοὺς δὲ suppl. βουλευτὰς, cum antecedat βουλευτήριον et paulo infra legatur τὴν βουλήν.

σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι] Observa temporum rationem in his participiis, quorum alterum ad rem uno actu absolutam, alterum ad statum perdurantem et continuatum spectat. Ad verba seqq. καί τοι κατά γε τὸ δίκαιον bene haec adscripsit

„κατὰ το ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης· καί τοι κατά „γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' „ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι.“

149 Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καί περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καί περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δή σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων, ἐπιλέγεσθαι, ἢν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· 573

auxilio venire recusant, sive quod Lacedaemoniorum arrogantia offensi essent,

---

Schweighaeuserus: „Ob veterem Argivorum, Agamemnonis aetate, eminentiam super caeteros omnes Graeciae populos, aequum esse censent, ut ipsis solis summum in consociatas cunctas Graecorum copias imperium deferatur.“ Ad verbum ἀποχρᾶν conf nott. ad I, 66.

Cap. CXLIX.

ἀπαγορεύοντός σφι] De huius verbi structura conf. allata ad III, 128 et ad voces σπονδὰς τριηκονταετίδας Matth. Gr. Gr. §. 113 not. 3 pag. 230.

ἐπιλέγεσθαι, ἢν ἄρα σφέας κ. τ. λ.] „Infinitivus ἐπιλέγεσθαι, siculi praecedentes ὑποκρίνασθαι et σπουδὴν ἔχειν a superiore verbo λέγουσι legitime pendet: satisque perspicua est naturalis verborum structura huiusmodi, ἐπιλεγόμενοι δὲ, μὴ, σπονδέων μὴ ἐουσέων, τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι, ἢν ἄρα σφέας etc. [i. e. *quod foedus si non fieret, se vereri, ne, si ad prius malum alia accessisset calamitas e bello Persico, ipsi in posterum Laconibus subditi essent.*]“ Schweighaeuser. Loci rectam interpunctionem constituit Schaefer. Append. ad Bast. Ep. crit. pag. 29 a Cr. excitatus. De verbo ἐπιλέγεσθαι quod *metus* hic simul notionem assumit, vid. nott. ad III, 65. Vix enim multum differt h. l. ἐπιλεγόμενοι atque φοβεόμενοι. Pro πρὸς τὸν Πέρσην Schweighaeuser. exspectabat πρὸς τοῦ Πέρσεω, ut Larcherus reddit: *de la part des Perses.* Libri Herodotei non addicunt. — Articulum τῶν ante Λακεδαιμονίων cum recentt. edd. delevi probatorum librorum auctoritate.

„περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας· περὶ „δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ „δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι „δὲ ἕνα· οὔκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐ-
3 „δέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν „σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν
4 „οὐδέν.“ Οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι

ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας] i. e. *referre ad Spartanorum concionem s. ἁλίαν*, penes quam erat de pace belloque, de induciis foederibusque aliis id genus ineundis decernere. Cf. C. O. Müller. Dor. II p. 88. De verbo ἀνοίσειν conf. I, 157. III, 71. — Pro βασιλῆας dedi βασιλέας.

οὔκων δυνατὸν εἶναι] i. e. *fieri igitur non posse, ut alterutrum regem imperio privarent.* Miratur hoc Valckenaer. ob legem V, 75 commemoratam, quâ ex duobus Spartanorum regibus unus tantum hoc tempore duceret exercitum, alter domi maneret; nisi omnino ita praetexisse putandi sint Spartani, quo melius summum imperium in socios sibi concessum contra Argivorum postulata tuerentur. Idem miratur Valcken. quae hic de Argivorum *rege* traduntur, cuius vix ulla potuerit esse hoc tempore auctoritas in gente libertatis et aequalitatis (ut testatur Pausan. II, 19 §. 2) studiosissima. Narrat nimirum Pausanias, Argivos, quo fuerint libertatis et iuris aequabilis studio incensi, regiam potestatem eo usque diminuisse, ut nil fere nisi nomen sit relictum. Ab Heraclidis enim Peloponnesum ingressis conditum Argi regnum, sensim sensimque temporum decursu, ut fit, diminitum auctoritate sua, nunquam tamen prorsus abrogatum fuit, Argivis religione quadam obstrictis, quae istiusmodi institutis e prisco tempore adhaesit: quamquam nullam fere regii muneris auctoritatem et potestatem fuisse in rebus publicis curandis probabile est. Hinc *Damocratidam*, Argivorum regem, belli Messenici secundi tempore, memorat Pausanias IV, 35, 2; recteque ad hanc legitimorum regum stirpem C. O. Müller. Aeginett. p. 52 refert *Phidonem, tyranni* nomine ornatum apud Herod. VI, 127: unde tamen minime coniicere licet, eum in libera civitate summum sibi arripuisse imperium. Namque τύραννος ibi idem ferme valet atque βασιλεύς. Ad vocem δύο cf. VII, 49 §. 2.

Οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι κ. τ. λ.] „Hic ab Argivis traditam τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην illam equidem veram fuisse causam arbitror, cur bello hoc Persico neutri parti

τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἤ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι· προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ

---

addicti quieverint, quin Persis potius faverint quam Graecis, et de duobus malis ut levius praeoptaverint ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι. His quia Mycenaei miserant auxiliares octoginta ad Thermopylas cum Leonida profecturos, Argivi τὰς Μυκήνας κατέσκαψαν, Diodor. XI, 65. Pausan. II, 16 §. 4. Oderant, nec immeritos profecto, superbos vicinos Lacedaemoniis Argivi, a quibus semper vexati, et nuper adeo magna fuerant affecti clade, impia Cleomenis fraude decepti. Hinc, opinor, infra Noster c. 152 οὐκ Ἀργείοισι, ait, αἴσχιστα πεποίηται: et frustra Plutarchus excusare nititur Argivos tanquam οὐκ ἀπειπαμένους τοῖς Ἕλλησι τὴν συμμαχίαν T. II p. 863 B. Ob idem illud odium abstinuerunt postea bello Peloponnesiaco: quo Lacedaemoniorum socii fuerunt omnes Peloponnesii, teste Thucydide II, 9: πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν: solos Argivos excipit Diodor. XII, 42. Sed Achaei bello quoque Persico Argivorum sententiam secuti videntur Pausaniae VII, 6 §. 3, ut suspicabatur, quia Λακεδαιμονίους Δωριεῖς ἀπηξίουν σφίσιν ἡγεῖσθαι. Quiescentes bello Peloponnesiaco Argivi longae pacis primum commoda, postea perceperunt etiam mala; opibus enim ditati in sua saepe viscera saevierunt, intestinis agitati seditionibus: de pacis commodis vid. Thucyd. II, 28. Diodor. XII, 75; de incommodis Casaub. in Aen. Poliorcet. cp. XI et Wesseling. ad Diod. XII, 58." *Valcken.* Ac sane si cogites, Argivos maximam cladem a Spartanis duce Cleomene passos anno 514 a. Chr. n. (Herod. VI, 76 seq.), ad internecionem propemodum fuisse redactos, haud mirum, eos ne nunc quidem i. e. anno 480 a. Chr. n. foedus inire opemque ferre voluisse Laconibus, quos ipsis inimicissimos atque infestissimos esse experti erant, eorumque sociis; praesertim cum inde ab illa clade omnia Argivorum consilia eo potissimum spectasse videantur, ut vires amissas recuperarent statumque priorem restituerent, nec ullis bellis se immiscerent, quibus damnum renascenti civitati inferri potuerit. Conf. C. O. Müller. Dor. I p. 174. Quo eodem spectat oraculum VII, 148 allatum; eo enim, ut bene observat idem Müller. p. 176, Argivis indicatur, quomodo res publica ipsis administranda civitasque regunda sit. — In seqq. verbum περιέψεσθαι passive accipi vult Matth. Gr. Gr. p. 458

δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώ-
150 ρης· εἰ δὲ μή, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος, πρότερον ἤ περ ὁρ-
2 μῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· „Ἄνδρες Ἀργεῖοι βασιλεὺς „Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην „εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ
3 „Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρο„μέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε „ὦν ἡμέας οἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους ἐκ„στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας „ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι

seu quod partibus Persarum occulte faverent.

---

ut apud Herod. II, 115. Mihi vix necesse videtur. Dicunt, *se eos tractaturos esse tanquam hostes.*

Cap. CL.

τοσαῦτα τούτων περὶ λέγουσι] *τούτων* dedi pro *τουτέων*, ut 151 init. Ex his vero diversis narrationibus accurate relatis satis intelligitur scriptoris studium, quô ductus, ab omni simul partium studio liber, verum tradere unice sibi habuit propositum; quod si minus licuit, maluit varias referre narrationes, ita ut unicuique liberum de his esset iudicium. Quo etiam ea spectant, quae VII, 152 leguntur: *ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο κ. τ. λ.* et paulo post: *οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται κ. τ. λ.*, quibus verbis non tam Argivis patrocinari voluisse videtur Herodotus, quam alios admonere, ut ne in re parum certa, quam ipse discernere non audeat, iniustam ferrent sententiam de Argivis. Cf. Dahlmann. Herod. pag. 182. — In seqq. ad verba *παῖδα Περσέος* conf. VII, 61 ibiq. nott. *Cr.* conferri vult Platon. Alcibiad. I p. 120. 121. Olympiodor. ad eum sect. 17 init. pag. 151. Schol. Plat. p. 75 Ruhnken. et ad ipsam rem Inghirami Monumenti Etruschi ad tab. 54 delle Urne Etrusche pag. 456 coll. Herodot. VI, 54.

οὔτε ὦν ἡμέας οἰκὸς] „Haec a Graecis, ut suspicor, conficta, comparari poterunt cum narratis VIII, 22." *Valcken.* *οἰκὸς* (pro *εἰκὸς*) dant Florentinus, alii cum Eustath. haec afferente ad Il. pag. 759, 2 s. 661, 48. — In seqq. pro vulg. *στρατεύεσθαι*, quam servavit Bekkerus, e Florent. receptum *ἐκστρατεύεσθαι*. Ad vocem *ἀντίξοος* conf. nott. ad I, 174.

„ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἢν γὰρ ἐμοὶ γένηται
4 „κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μέζονας ὑμέων ἄξω.“ Ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταιτέειν· ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δή, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ἐπὶ προ- 574
151 φάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι

οὐδαμοὺς μέζονας ὑμέων ἄξω] Pro *ἄξω* male libri quidam *ἕξω*. Affert Wesseling. Herodot. II, 172 et Synes. Dion. 47; add. Herod. I, 134. II, 83. IX, 7. Valckenaerius haec verba sic accipit, ut idem valeant atque *οὐδαμοὺς τιμιωτέρους* vel *ἐν μείζονι τιμῇ ἄξω*: *nullos habebo loco maiori s. potiori.* — Ad locutionem *πρῆγμα ποιήσασθαι* (i. e. *rem alicuius momenti sibi facere, non negligere*) conf. VI, 63.

ἐπαγγελλομένους μεταιτέειν] *μεταιτέειν* Reiskio mutandum videbatur in *μετίειν*, Valckenaerio prorsus delendum, quippe e vicinis huc repetitum. Mihi placet Schweighaeuseri sententia: „Nihil, ait, nec mutandum nec delendum, *οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταιτέειν* idem valet atque *οὐδὲν ἐπαγγέλλεσθαι καὶ οὐδὲν μεταιτέειν*. Poterat dicere scriptor: *οὐδὲν ἐπαγγελλομένους οὐδὲ μεταιτέειν οὐδέν*; sed vulgatae scripturae eadem inesse videtur sententia. Argivi primum, *ut nihil de societate professi* aut polliciti *erant*; (nec enim cum aliis Graeciae populis ad deliberandum convenerant, c. 145 et 148) *ita nihil* (vel ab aliis Graecis vel a Lacedaemoniis) *vicissim postulaverant.* In verbo *παραλαμβάνειν*, quod consequitur, ponitur (ut persaepe apud Nostrum) actio pro voluntate et conatu agendi, *adsumere* pro *conari adsumere, invitare ad contrahendam societatem.* Sic idem ipsum verbum *παραλαμβάνειν* ponitur cp. 168 et 169.“ — Ad argumentum loci conf. Plutarch. II p. 863 C. In seqq. *ἐπὶ προφάσιος* valet *sub hoc praetextu*, s. *hoc praetextu nisi.* Wesselingius conferri vult Herod. IV, 135 et Aristaenet. I, 18. Apud Sophocl. Trachin. 623 Both. exstat *ἐπὶ προφάσει.* Ac sane haec structura multo frequentior, quamquam nec alterius exempla deesse recte observat Boissonad. ad Aristaenet. l. l. p. 482.

Cap. CLI.

πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων] Hanc Calliae legationem in primos belli Peloponnesiaci annos incidere recte statuit Dahlmann. Herodot. p. 41 ante Artaxerxis quidem mortem, quae accidit anno 425

2ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων. τυχεῖν ἐν Σού-
3σοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος
εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονί-
κου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας. Ἀργείους
δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τού-
τους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
Ξέρξεω „εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην
„συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πο-
4„λέμιοι.“ βασιλέα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμέ-
„νειν,“ φάναι, „καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεος
152 „φιλιωτέρην.“ Εἰ μέν νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε Quid Herodoto hac de re videatur.
ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγ-
γελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρταξέρξεα
περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι· οὐδέ τινα

---

s. Olymp. 88, 4. Wesselingius haec cum Olymp. 82, 4 concurrere ait in Diod. XII, 4. Quod vero hunc Calliam Cimoniae pacis auctorem habent eoque referunt scriptoris Nostri verba *ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα*, haudquaquam recte faciunt bene observante C. G. Krüger. in Seebod. Archiv (1824) I p. 210 seq. Neque enim de tanti momenti re Graecisque ipsis tam gloriosa, qualis fuit pax Cimonia, Herodotum hoc modo locutum esse credibile est, eamque his verbis *ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα* (quae nihil aliud declarant nisi *alius cuiusdam negotii causa*, quod ad rem modo narratam minime pertinuerit) tam obiter indicasse. — De *Susis Memnoniis* vid. allata ad V, 53. 54. Mox scripsi, ut cp. 152, *Ἀρταξέρξεα* pro *Ἀρτοξέρξεα* (de quo vid. nott. ad VI, 98) et *βασιλέα* pro *βασιλῆα*. — Ad verbum *συνεκεράσαντο* conf. nott. ad IV, 152. Quaerit autem h. l. Bekkerus, an legendum sit *ἐμμένει τῇ πρὸς Ξέρξεα φιλίῃ συνεκεράσαντο*.

Cap. CLII.

οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι] Conf. V, 9 ibique allata. Mox pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*. Quae sequuntur *ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο κ. τ. λ.* attigi in nott. ad VII, 150. Descripsit Herodotea Stobaeus Serm. XCVI (XCVIII), 74 p. 536 (T. III p. 298 Gaisf. coll. CVII [CV] 9 pag. 372 Gaisf.) Wesselingius quoque huc confert Pythagor. fr. apud Galeum p. 716. Ac bene Valckenaerius: „Obscurius de industria loquens (Herodotus) significatum voluit, opinor, quosvis alios Graeciae populos ea fecisse nonnunquam, quae graviorem reprehensionem mererentur,

γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τήν 95
2 *περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο.*
3 *οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὲν ὦν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέ-*
4 *τω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἑστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν* 575
περὶ Ἀργείων εἴρηται.

---

nihilque hac in re admisisse Argivos, quod videri posset turpissimum. Non itaque debuerat Herodotus propter haec de Argivis dicta in acerbam incurrere Plutarchi (II p. 836) criminationem." Equidem hanc sententiam ad eas retulerim, quae illa aetate inter Graecos omnino ferebantur qualesque plures in his Musarum libris reperiuntur. Atque Soloni auctori hanc ipsam, quam Herodotus profert sententiam adscribi a Valer. Max. VII, 2, ext. 2, opportune observat Larcherus. Socrati geminam sententiam tribuit, notante *Cr.*, Plutarchus Consol. ad Apollon. p. 106 B., ubi Wyttenbachium (p. 718 seq.) non fugit Valerii locus et qui haec imitatus est, Choricii Sophistae in Orat. funebr. in Procop. Gaz. §. 35 apud Fabric. B. Gr. VIII p. 859. atque etiam huc referunt Horatii locum Serm. I, 1, 15. Conf. A. Matthiae Vermischt. Schrift. p. 79. — Ad formam *ἀποφεροίατο* conf. Matth. Gr. Gr. §. 204, 7 p. 378.

πείθεσθαί γε μὲν ὦν] Ita cum Schweigh. et Gaisf. dedi pro *γε μήν*. Vid. VII, 234. V, 92 §. 5 ibiq. allata. Bekkerus idem exhibens *γε μὲν* omisit *ὦν*.

Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν κ. τ. λ.] Ad dicendi formulam hanc apte adhibet Valckenaer. Pausan. VI, 3 §. 4. Ad argumentum cf. Plutarch. II p. 863 D. — Mox *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν* ut paulo ante *αὐτῶν* pro *αὐτέων*.

ἡ αἰχμὴ ἑστήκεε] Duo codd. cum Eustath., haec afferente ad Il. p. 680, 16 s. 553, 47, *ἕστηκε*. Ad vocem *αἰχμή* cf. nott. ad V, 94. Respicit autem No-

153 Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίξοντες Γέλωνι· καὶ δὴ
2 καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκήτωρ ἐὼν Γέλης, ἦν ἐκ νήσου Τήλου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ

Missi et in Siciliam ad Gelonem legati. Maiores Gelonis.

---

ster, opinor, cladem illam, de qua vid. VI, 76 seq.

Cap. CLIII.

ἀπίκατο] i. e. *advenerant*. Respui ἀπικέατο, quae aoristi est forma; nam ἀπίκατο plusquamperfectum, praeter libros vetustos, satis tuetur usus Herodoteus, de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 505, IV. De ipsa forma vid. allata ad VII, 118. — Ad συμμίξοντες conf. nott. ad VI, 23. — Ad Σύαγρος cf. Athen. IX p. 401 D.

οἰκήτωρ ἐὼν Γέλης] Ita post Schaeferum recte Schweigh. et Gaisf. Vulgo οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, quod Wesselingio idem videbatur esse atque Γελῷος. Articulum ὁ deleri voluerat Reiskius. Equidem in Schaeferi emendatione acquiescendum puto.

ἐκ νήσου Τήλου] *Telos* insula exigui ambitus, in Carpathio mare sita prope Nisyrum a meridie *Triopii* promontorii (de quo vid. nott. ad I, 144. 174), unguento nobilis, Sporadibus vulgo accensetur. A Callimacho *Agathussa* vocabatur, teste Plin. H. N. IV, 12 (23) §. 69. Nunc vocari dicunt *Episcopia*. Quae sequuntur verba τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης, Schweighaeuserus interpretatur: *contra Triopium sita*. Malim equidem: *quae prope Triopium sita est*, non procul remota.

ὃς κτιζομένης Γέλης — οὐκ ἐλείφθη] In his Ἀντιφήμου nunc recte editum pro olim vulg. Ἀντιοφήμου. Nam *Antiphemum* vocat illum Thucydides VI, 4. Pausan. VIII, 46. Schol. Pindar. Ol. II, 14. Athen. VII p. 297 F. Steph. Byzant. s. v Γέλα pag. 265: qui etiam sunt primarii loci de ipsa Gela urbe. — οὐκ ἐλείφθη per litoten quandam accipe: *domi non relictus est, sed una abiit, assumtus est*. Atque haud scio an his indicet Noster Antiphemum ducem coloniae fuisse, quem eundem una cum Entimo Cretensi Gelam colonos duxisse anno 690 a. Chr. n. (sive, ut aliis placet, 677) narrat Thucydides VI, 4 coll. VII, 57. Reliqua dabit C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 85 nott. 4 seq. Gela urbs celeberrima in Sicilia orientali condita eo loco, qui nunc, ut narrant, vocatur *Terra nuova*, cum fluvius praeterlabens nunc appelletur *Fiume di terra nuova*. De Gelae situ atque fatis plura disputarunt Poppo Thucydid.

3 Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ
ἀπόγονοι γενόμενοι ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν,
διετέλεον ἐόντες, Τηλίνεω ἑνός τευ τῶν προγόνων
4 κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον πόλιν
τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελώων,
ἑσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε
ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱρὰ
5 τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς
ἐκτήσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὦν πί-
συνος ἐὼν, κατήγαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ
6 ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θωῦμά μοι ὦν καὶ
τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατεργάσασθαι

I, 2 p. 506. Mannert. Geogr. d. Gr. u. Röm. IX, 2 p. 345 seqq. Raoul-Rochette Histoire de l'établiss. d. col. Gr. III p. 247 seq. — In seqq. ad ἀνὰ χρόνον conf. citt. ad VII, 10 §. 6.

ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν] Summum indicari videtur sacerdotium, quum Athenis quoque in mysteriis Eleusiniis principem inter sacerdotes locum teneret ὁ ἱεροφάντης. Conf. Creuzer. in Symbol. IV pag. 482. At qui fuerint οἱ χθόνιοι θεοὶ, merito quaeras. Quos ὑποχθονίους s. καταχθονίους fuisse coniicias, ad arcana quaedam sacra referendos nisi ob Pindari Schol. ad Pyth. II, 27, ubi Dinomenen, Gelonis patrem, qui sacra in Siciliam attulerit, fuisse legimus ταῖν θεαῖν ἱεροφάντην, hoc quoque loco intelligi malis *Cererem* et *Proserpinam*, quam utramque deam a Siculis praecipue cultam esse nemo nescit. Apud Sophocl. Oed. Col. 1464 Both. χθόνιαι θεαὶ sunt *Furiae*.

Τηλίνεω ἑνός τευ τῶν προγόνων] In Sancrofti cod. exstat ἑνὸς τοῦ τῶν. Τηλίνης haud scio an hoc loco nomen sit appellativum, quo *Teli insulae incola* s. *Telo oriundus* indicetur. *Mactorium* oppidum unus memorat Stephanus Byzantinus. Mannert. l. l. IX, 2 pag. 441 eo loco probabiliter illud situm fuisse putat, ubi nunc oppidulum *Mazzarino*. — In sqq. ad dativi formam στάσι conf. Matth. Gr. Gr. §. 80 not. 2 p. 179. Pro τουτέων dedi τούτων ut VII, 154. — Ad formulam ἐπ' ᾧ τε sequente futuro conf. VII, 158 fin. et allata ad VII, 154. θωῦμα reposui pro θῶμα. Voces πρὸς τὰ cum Schweigh. in Lex. Herod. recte intelliges: *secundum ea, quae audio* i. e. *quum audiam.*

Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηΐης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, τὰ ὑπε-
7 ναντία τούτων πεφυκέναι θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μέν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ
154 γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαν- Is qua ratione primum Gelae,

---

οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς] Valckenaerio auctore vel delendus articulus τοῦ (quum in similibus locutionibus absit apud Athen. II p. 68 A. Lucian. II p. 506. Zenob. V, 37. Aelian. N. A. XIII, 9. Philostrat. V. Sophist. II, 31 §. 2) vel scribendum οὐ πρὸς τοῦ 'πιόντος [i. e. τοῦ τυχόντος] ἀνδρὸς, ut apud Sophocl. Oed. Tyr. 401, quamquam hoc nimis argutum esse, ipsum virum doctum haud latuit. Matthiae in Gramm. Gr. §. 316, d. not. pag. 612 h. l. excitans omisit voculam τοῦ, quam in editione sua bene mihi retinuisse videtur; quippe cuius eiiciendae nulla iusta apparet causa. Cr. conferri vult Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 119 p. 181. Tu add. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Choephor. 692. — Vocem ψυχὴν *de animi indole* accipio. Conf. III, 14 ibique nott. — In seqq. τούτων dedi pro τουτέων.

ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης κ. τ. λ.] Verisimile fit Herodotum e Thuriis in Siciliam quoque iter fecisse, quum aliquoties Siculos memoret testes, ut praeter h. l. VII, 165. 167. coll. 170. VI, 25. V, 47; bene observante Heyse I. l. p. 139 coll. Dahlmann. in Herodot. p. 55 (ubi pro VI, 165. 170 repon. VII, 165. 170) et 187. Quaecunque igitur in hac Musarum parte de Sicilia enarrantur, ea credibile est e narrationibus tam ipsorum Siculorum quam Carthaginiensium, quos ille offenderit, fluxisse. Vox θηλυδρίης (*effeminatus*) invenitur quoque apud Lucian. Dial. Deor. V §. 13 (p. 13), ubi consul. interpr. p. 261 T. II. Bip.

Cap. CLIV.

Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος κ. τ. λ.] Temporum rationes ita licet constituere cum C. F. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 85 not. 5 (ubi vid. citata): *Cleander* anno 505 a. Chr. n.; *Hippocrates* (de quo etiam VI, 23) 498; *Gelo* 491, qui idem 485 s. 484 Syracusas cepit mortuusque est 478 imperium relinquens *Hieroni*, teste Diodor. XI, 38. Nec aliter fere Boeckh. Explicc. ad Pindar. Ol. I p. 100, qui Gelonem inde ab Olymp. 72, 2 Gelae et inde ab Olymp. 73, 4 usque ad 75, 3 Syracusis regnasse ponit. Neque ante

post Syracusarum tyrannus factus sit,

τος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα,
ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα
ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάν-
2 δρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν
τυραννίδα, ὁ Γέλων, ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω
ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ
Παταΐκοῦ ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ
πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵπ-
3 που εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκρά-

Olymp. 73, 4 Syracusarum imperium, (in quo ipso successit Hiero Olymp. 75, 3) illum obtinere potuisse monstrat quoque Grysar. De Doriens. Comoed. pag. 148. *Cr.* excitat C. O. Müller. Orchomen. pag. 338 seq. — μουναρχίην eandem, quam mox τυραννίδα vocat. Vid. nott. ad V, 92 §. 2.

ἦν δορυφόρος] Voculam ὃς his vulgo praemissam delevi cum Schweigh. ob voces seqq. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον κ. τ. λ. minus convenientes, si voculam ὃς, quam potius post ἀπόγονος ante πολλῶν μετ' ἄλλων exspectabas, retineamus. Retinuit tamen Gaisfordius. Schaeferus pro ὃς de suo dederat τέως. Nec magis placet emendatio Wesselingii, cui in mentem venerat ὁ Γέλων — πολλῶν μετ' ἄλλων — μετέτρεψε· μετὰ δὲ κ. τ. λ. (i. e. *Gelo cum aliis multis excelluit; non multo vero post tempore* etc.) aut Pauwii, qui orationem demum vocibus ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι terminari voluit, sublatis maioribus punctis. — Bekkerus, qui exhibuit ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, post ipsas has voces lacunae signum posuit. Quod denique pro illo sive ὃς sive τέως Stegerus reponi vult κως, *opinor*, recte iam observat censor Lipsiensis (Ergänz. Bl. 1833 pag. 46), *opinor* Graecis potius esse που, δήπου, nunquam vero πως s. κως. — *Aenesidemus* haud scio an idem fuerit Theronis pater VII, 165 et Pindar. Ol. II, 9 (15).

ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος] „Praefecturam equitatus, ἁπάντων τῶν ἱππέων τὴν ἐπιμέλειαν, Geloni ab Hippocrate mandatam Timaeus quoque prodiderat apud Criticos Pindar. Nem. Od. IX prope fin.“ *Wessel.* De structura verborum ἀπεδέχθη — εἶναι vid. nott. ad V, 25.

Καλλιπολίτας] *Callipolis*, quam nunc vocari *Gallipoli* scribit Larcherus, memoratur Scymn. Ch. 285 et Strabon. VI p. 419 A. s. p. 272, a Naxiis condita ad Aetnam. Cf. Mannert. IX, 2 pag. 439 et

τεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους
τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε 576
καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότα-
4 τος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τουτέων, πλὴν Συρη-
κουσέων, οὐδεμία πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἱππο-
κράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερ-
5 κυραῖοι ἐῤῥύσαντο, μάχῃ ἑσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ
Ἐλώρῳ. ἐῤῥύσαντο δὲ οὗτοι, ἐπὶ τοῖσδε καταλλά-

Raoul-Rochette Histoire de l'Etabliss. d. col. Grecq. III pag. 177 seqq.

Ναξίους] *Naxus* teste Thucydid. VI, 3 uno ante Syracusas anno a Chalcidensibus condita (736 a. Chr. n.), antiquissima Graecorum per Siciliam urbs, quae ipsa Leontii et Catanae mater fuit, a septentrione Catanae iacebat vicina Messeniis ad fluvium Acesinem, cui teste Cluverio nunc nomen fluvii frigidi (*Fiume freddo*), prope Taurum montem, ad quem postea in ipsius Naxi locum exstructum fuit *Tauromenium* (*Taormina*) eâ in montis parte, quâ ad Catanam et Syracusas spectat. Vid. Poppo Thucyd. I, 2 pag. 529. Mannert. IX, 2 pag. 280 seqq. C. Fr. Hermann. l. l. §. 83 not. 2.

Ζαγκλαίους] Conf. nott. ad VI, 22. 23. *Leontini*, e Naxo huc profecti, teste Thucyd. l. l. locum agrorum fertilitate adhuc insignem in ore Siciliae orientali tenebant, quem nunc occupare dicitur oppidum *Lentini*, viginti quatuor milliarr. a Syracusis aeque atque a Catana remotum. Vid. Polyb. VII, 6. Poppo l. l. I, 2 p. 527. Mannert. IX, 2 p. 300 et quae citantur apud C. Fr. Hermann. l. l. §. 83 not. 13. — Voce *βαρβάρων* in seqq. intelligit *Siculos indigenas*, qui non Graecae fuerunt originis, hinc oppositi Callipolitis, Naxiis, Messeniis, Leontinis, Syracusanis. Conf. VII, 158. Thucydid. VI, 1.

πλὴν Συρηκουσέων] Ita e Florent. editum pro vulg. *Συρηκουσίων*. — Ad verba *πρὸς Ἱπποκράτεος* conf. notata ad VII, 139. *Elorus* fluvius mari miscetur prope Elorum oppidum in Siciliae ora orientali, a meridie Syracusarum, campos admodum fertiles permeans. Nunc eum vocari scribunt *Atellari* aut *Abisso*. Conf. Mannert. IX, 2 pag. 340.

ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες] „*Hac lege reconciliantes.* Conditio fuit, ut ob cladem ad Elorum (de qua in Schol. ad Pindar. Nem. IX, 96) *Syracusani Camarinam*, nuper eversam, Hip-

ξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι· Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα
155 τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα, τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὕβλῃ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς· οὕτω δὴ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελώων, ἦρχε αὐ-
2 τὸς, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὕρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν

---

pocrati bona fide *restituerent*, Thucyd. VI, 5.“ *Wesseling.* De structura loci conf. Matth. Gr. Gr. §. 479, a. pag. 895. Eichhoff. in scriptione ad VII, 52 laudata, pag. 46 et de verbo *καταλλάσσειν* nott. ad V, 28. *Camarina* Gelae proxima a Syracusanis condita fuit annis ferme centum triginta quinque post ipsas Syracusas conditas (igitur anno 600 a. Chr. n.) teste Thucydide VI, 5, ubi haec leguntur: *ἀναστάντων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακουσίων δι' ἀπόστασιν* (anno 554 a. Chr. n.), *χρόνῳ Ἱπποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακουσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν τὴν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος, κατῴκισε Καμαρίναν.* Quod factum est anno 495 a. Chr. n. Reliqua urbis celeberrimae fata ii enarrant, quos citat C. Fr. Hermann. l. l. §. 84 not. 16 coll. Poppo I, 2 p. 507. Mannert. IX, 2 p. 343. Nunc ibi vicus *Camarina* exstare dicitur prope oppidum *Biscari.*

Cap. CLV.

τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ] In libris scriptis plerisque exstat *Κασσάνδρῳ* vel *Κασάνδρῳ.* At vid. VII, 154, ubi nulla lectionis varietas. De ipso dativo conf. Matth. Gr. Gr. §. 385, 2 pag. 706 et de verbo *κατέλαβε* nott. ad III, 42.

Ὕβλῃ] Cum tria huius nominis oppida in Sicilia commemorentur, Larcherus de ea *Hybla* hic cogitandum esse censet, cui cognomen *Heraeae* in meridionali Siciliae parte ab occidente Gelae ad eam viam, quae Agrigento ducit Syracusas, ubi nunc *Ragusa* esse Cluverius asserit. Tu vid. omnino laudata ab C. Fr. Hermann. l. l. §. 84 not. 3. 4. De *Hybla Megarica* conf VII, 156. — In seqq. ad verba: *λόγῳ μὲν — ἔργῳ δὲ* conf. VI, 38. Wesseling. citat Sophocl. Oed. Col. 816.

μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὕρημα]

Συρηκουσίων ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δούλων καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς
3 Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν
156 καὶ ἑωυτόν. Ὁ δὲ ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκού-

quibusque artificiis Syracusas mirum in modum auxerit.

---

i. e. *post hunc successum insperatum, inopinatum.* Tu vid. VIII, 109 ibiq. nott. — In seqq. τοὺς γαμόρους intellexit *divites, locupletes* sive *optimates*, ut VI, 22, ubi vid. Vid. C. Fr. Hermann. l. l. §. 60 not. 4. Atque γαμόρος idem proprie dicitur qui κληροῦχος, *agrum* (bello inprimis captum) *qui sortitur.* Mox τὸν δῆμον dicit *plebem*, ut V, 30.

Κυλλυρίων] Ita dat Florentinus ac Sancrofti liber cum duobus Pariss. Mediceus liber aliusque cum Valla exhibet Κιλλυρίων, alii aliter. Suidas s. v. II p. 231 habet Καλλικύριοι, Hesychius II p. 260 Κιλλικύριοι, quod etiam in Herodoto genuinum censet Valckenaer. atque Welcker. in Prolegg. ad Theogn. p. XIX, qui veterum testimonia attulit ac praecipue Aristotel. in Rerr. publicc. libro p. 149 fragmm. ed. Neumann. Quos sive *Cyllyrios* sive *Cillicyrios* bene comparare licet cum Spartanorum Helotis, Thessalorum Penestis, aliis id genus servis, quibus par vitae conditio ac status. Tu vid. C. Fr. Hermann. l. l. §. 19 not. 16. — Hinc igitur, monente C. O. Müller. Dor. II p. 61 triplex incolarum genus in Syracusarum urbe distingui debet. Primo loco veniunt *Gamori*, qui vocantur, i. e. coloni prisci Corinthii, qui agris divisis maximas sortes ipsi obtinuerunt, locupletes; sequitur *demus*, reliquos cives liberos complectens, infimum locum obtinent *Cyllyrii*, servi in Gamororum fundis, qui probabiliter fuere indigenae Siculi olim subacti. Atque inter hosce *Gamoros* adiunctis Cyllyriis et *demum* s. *plebem* olim eandem fere rationem obtinuisse vult C. O. Müller. l. l. atque Romae inter patricios eorumque clientes atque plebeios.

ἐκ Κασμένης] Haec urbs auctore Thucydide VI, 5 (ubi Κασμέναι) a Syracusanis anno 645 a. Chr. n. est condita inter Acras et Camarinam, ut videtur Cluverio, eo fere loco, quo nunc in regione amoenissima exstat oppidum *Scicali* s. *Scicli.* Tu conf. Mannert. IX, 2 pag. 440. Raoul-Rochette Histoire de l'Etabliss. III pag. 354. In seqq. verbis ἔσχε καὶ ταύτας, spectat ταύτας ad Συρηκούσας.

σας, Γέλης μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο,
ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς
Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν ἅπαντα αἱ Συρή-
2 κουσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέ-
βλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἅπαντας
ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολιήτας ἐποίησε, Κα-
μαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελώων
ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τὠυτὸ τοῖσι Καμαριναίοισι 577
3 ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορ-

Cap. CLVI.

Γέλης μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο] i. e. *Gelam, quam tenebat Hieronis fratris curae permissam.* Qui locus me sentiente non eget correctione. Wesselingius maluerat ἔτι κρατέων, quod continuo in textum recepit Schaeferus. Ad structuram loci cf. etiam G. Hermann. ad Viger. p. 771. — In seqq. ἐκράτυνε est *firmavit, auxit, ampliavit.* Cf. I, 100 coll. 13. 98. Pro ἔσαν rescripsi ἦσαν.

καὶ ἦσαν ἅπαντα αἱ Συρήκουσαι] i. e. *Et omnia ei erant Syracusae,* ut Latine expressit Bergler. ad Alciphron. pag. 237. Tu vide sis de hac locutione nott. ad I, 122. III, 157. Viger. pag. 727. Matth. Gr. Gr. §. 438 pag. 819. Quam quod ita refingere placuit Reiskio et Pauwio: ἔσαν ἅπαντά οἱ αἱ Συρήκουσαι, id iure haud necessarium videtur Wesselingio; nec magis necessarium duxerim, libris praesertim invitis, cum Valcken. et Schweighaeusero scribere: ἔσαν ἅπαντά οἱ Συρήκουσαι. Neque articulus abest in simili formula I, 122.

αἱ δὲ παραυτίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον] Ad ἀνά τ' ἔδραμον conf. nott. ad I, 66 et add. quae hic affert Valckenaer., Suid. s. v. Γέσιος I p. 478. Eunap. in Porphyr. pag. 13 pag. 7 Boissonad. coll. E. Wentzel. De praepositt. tmesi ap. Herodot. §. 9 p. 18. Larcherus bene memor fuit Homerici dicti: ὁ δ' ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἶσος Il. XVIII, 56. — Ad ἀνέβλαστον conf. nott. ad III, 62. Add. V, 92 §. 4. — Paulo inferius genitivum τῶν ἀστῶν tuetur Wesselingius his locis similibus: VII, 170. III, 123. IV, 33. IX, 93.

Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ] Ad Siciliae oram meridionalem non longe ab ipsis Syracusis intimo in sinus maritimi recessu urbs iacuit *Megara;* quae quo a Megaris Atticis distingueretur, *Hyblaeae* cognomen accepit prope discernenda ab *Hybla Geleatide,* alia Siciliae urbe, quâcum Megaricam Hyblam saepius confusam esse videmus. Vid. Thu-

κεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ'
4 ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε, διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

---

cydid. VI, 62. coll. 94. Poppo I, 2 pag. 524 seq., quem sequitur C. Fr. Hermann. l. l. §. 84, 3. Mannert. IX, 2 p. 304 seq. Urbem a Gelone, qui statim postquam Syracusis obtinuit imperium, Megarensibus bellum intulisse videtur, captam ponit C. O. Müller. (Dor. I p. 122) circa Olymp. 74, 2, Grysar. De Dorienss. Comoed. pag. 147, Olymp. 74, 1. — In seqq., ubi dedi αὐτῶν pro αὐτέων, ad τοὺς παχέας conf. nott. ad V, 30. Quibus optimatibus opponitur ὁ δῆμος s. *plebs*, ut VII, 155. Ad verba ἀειραμένους πόλεμον conf. nott. ad VII, 132.

ἀγαγὼν καὶ τούτους] τούτους ad δῆμον pertinet, structura haud insolita. Ad verba ἀπέδοτο (i. e. *vendidit*) ἐπ' ἐξαγωγῇ conf. nott. ad V, 6.

Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ] Haec civitas a Leontinis condita intra promontorium Pachynum ac Lilybaeum, in bellis Carthaginiensium ac Siculorum interiisse videtur, cum nulla eius postmodo fiat mentio. Vid. Strab. VI pag. 272 s. p. 418 C. et 419 A. διακρίνας est: *discretis optimatibus*, qui scil. in civitatem iisdem, quibus ante fruebantur, iuribus ac privilegiis recipiebantur, a *plebe*, quam vendi ille iussit.

συνοίκημα ἀχαριτώτατον] i. e. *existimans una cum plebe habitare rem esse omnium maxime ingratam et iniucundam, molestissimam igitur ac taediosissimam.* Plebem autem ita vocat, quia tyrannis plebs insuavis est minimeque iucunda, quippe quâ οὐδὲν ἀξυνετώτερον οὐδὲ ὑβριστότερον e Megabazi sententia III, 81. Ita exponit Wesselingius. Neque enim huc pertinere credam, quod V, 91 Spartani Atticum populum ob gratiam sibi non relatam vocant δῆμον ἀχάριστον. Sed agnoscere in talibus mihi videor scriptoris animum a nulla re magis alienum, quam a tyrannide ac ty-

Legatorum suppetias Graeciae rogantium cum eo colloquium.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε· „Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοί τε καὶ „οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμ„ψομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα

---

rannorum, qui Graecis vocantur, imperio, pro ingenito illo libertatis studio, quo Nostrum incensum fuisse haud pauci historiarum loci indicant. Vid. V, 66, ibique nott. coll. V, 78 et VII, 164. Namque multum sane abesse videtur, ut Gelonem eo quo vulgo accipitur sensu tyrannum fuisse existimemus i. e. regem superbum; quem potius cum aequitate Siculorum res moderantem optimas leges tulisse omniumque rerum abundantiam procurasse atque omnino populi studiosissimum fuisse testatur Diodor. XI, 38. Cf. Goeller. de situ et orig. Syracus. pag. 15.

Cap. CLVII.

ἀπίκατο] Olim *ἀπικέατο*; de qua confusione vid. allata ad VII, 118. — Mox cum recentt. edd. exhibui *Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀθηναῖοι*, ubi vulgo abest vocula *τε*. Adfuisse autem unâ Atheniensium legatos patet ex Herodot. VII, 161 et Schol. Pindar. ad Pyth. I fin. Cr. conferri vult Ephori Fragmm. pag. 221.

τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι κ. τ. λ.] Ita libri scripti, a quibus discedere nolui cum recentt. edd., nisi quod post *πυνθάνεαι* cum Bekkero minorem substitui distinctionem, quo melius verba seqq. cum antecedentibus cohaereant. Schaeferus in textum receperat Valckenaerii coniecturam: *παραλαμψομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πάντως γὰρ πυνθάνεαι, ὅτι κ. τ. λ.*; quâ omnem orationis colorem everti recte mihi annotare videtur Wesselingius, aliorum more orationem sic decursuram fore adiiciens: *πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ ἐπιὼν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, μέλλει κ. τ. λ.* Idem conferri vult Abresch. Dilucidd. Thucydd. p. 104 et ad Aristaenet. I, 5. Repetit Noster VII, 177 voces *τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα*, itemque VII, 139 fin. coll. 173. 138 fin. 203; *τὸν ἐπιόντα πόλεμον ἀμύνεσθαι* dixit Thucydides II, 36, ubi vid. interpretes. Atque simili fere modo Thessali Phocensibus pollicentur *τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην ἀποτρέψειν* apud Herod. VIII, 29. — Ad seqq. *πρόσχημα μὲν ποιούμενος* cf. nott. ad IV, 167 et de indicativo *ἐλαύνει* nott. ad VII, 138.

„ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρ-
„σης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπά-
„γων πάντα τὸν ἠῷον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρα-
„τηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν ποιεύ-
„μενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶ-
3 „σαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Σὺ δὲ
„δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλ-
„λάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σικελίης·
„βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συν-
4 „ελευθέρου. ἁλὴς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
„λὰς, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό-
5 „μεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἢν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπρο-
„διδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖ-
„νον τῆς Ἑλλάδος ᾖ ὀλίγον, τοῦτο δὴ ἤδη δεινὸν
6 „γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπί-
„σῃς, ἢν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρα-
„τήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου
7 „φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ τιμωρέεις. 578
„τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ ἐ-
„πίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα

σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης] i. e. *Tu vero ad magnam potentiam pervenisti.* Verbo *ἥκειν* cum adstruatur genitivus, si adiectum est adverbium *εὖ* vel simile quid (ut I, 30. 149, aliis locis a Valcken. allatis) Reiskius scribi vult *μεγάλως* pro *μεγάλης*, quâ voce prorsus eiecta, Valckenaerius refingit *εὖ ἥκεις*. Equidem cum Schweighaeusero a libris vetustis stare malui quam incertas sequi correctiones.

ἁλὴς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς] Retinui *γενομένη* codicis Florentini auctoritate nuper mutatum in *γενομένη*. Ipsa participii structura ad ea pertinere videtur, de quibus Matth. Gr. Gr. §. 562 not. p. 1109. — In seqq. ad *τὸ δὲ ὑγιαῖνον* conf. nott. ad I, 8 coll. VI, 100. Restitui autem *τοῦτο δὴ* in seqq. a Schweigh., Gaisf. et Bekkero e cod. Florent. mutatum in *τοῦτο δὲ*, quod cur stylo Herodoteo magis sit conveniens, ut putat Schweighaeuser., equidem non percipio. — In fine cap. ad *ὡς τὸ ἐπίπαν* conf. VII, 50 §. 1, ubi etiam de usu verbi *ἐθέλειν*, quod h. l. valet *solere*, ut notant Vigeri editores p. 264, a *Cr.* excitati.

Qui cum suos in expeditionem educere nollet, nisi summae imperii aut solus

158 ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε·
„Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολ-
„μήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέ-
2 „οντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος
„βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι, ὅτε μοι πρὸς
„Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκήπτοντός τε
„τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Ἐγεσταίων
„φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια

Cap. CLVIII.

πολλὸς ἐνέκειτο λέγων] i. e. *Gelo multum instabat dicens* s. *vehementer illos increpans dixit.* Wesseling. conf. IX, 90. VIII, 59 et Dion. Cass. XLII, 24. Tu conf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 554. h. p. 1087.

λόγον ἔχοντες πλεονέκτην] *Insolentem habetis orationem* reddidit Gronovius cum Valla. Larcherus indicari hic statuit *l'insolence* s. sermonem arrogantem ab eo habitum, qui omnia sibi deberi seque ipsum nihil ceteris debere putat. Ac *πλεονέκτης* vulgo is dicitur, qui plura quam par est acquirendi et possidendi cupidus est, insolens, arrogans, ut *πλεονεξία* apud Herod. VII, 149 et *πλεονεκτέειν* VIII, 112. Itaque recte Schweighaeuserus: „Hoc Gelo dicit: *Vestris unice commodis intenti ab aliis ea postulatis officia, quae vos illis petentibus praestare dedignamini.*"

δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι] i. e. *cum ego a vobis peterem auxilium adversus barbaros* s. *ut una mecum barbaros adgrederemini.* Ubi suppl. *ὑμῶν* ad *δεηθέντος.* — *βαρβαρικὸν στρατὸν* dixit indigenas Siculos Graecis advenis infensos, ut VII, 154. Ad *νεῖκος* in seqq. conf. VI, 42 ibique nott. et ad *συνῆπτο* nott. ad V, 75.

ἐπισκήπτοντος] „*quum incumberem apud vos, instarem, mandatum vobis darem atque urgerem.* „Ita recte Schweigh. in Lexic. Herod. s. v. Tu vid. nott. ad III, 73. In seqq. *ἐκπρήσσεσθαι* valet *poenas exigere, ulcisci,* ut apud Dionys. A. R. V, 40 et apud Herod. VII, 169 *συνεκπρήσσεσθαι.* Ad argumentum loci vid. nott. ad V, 46, ubi etiam de scriptura vocis *Ἐγεσταίων,* in quâ etiam h. l. libri variant.

ὑποτείνοντος] Valckenaer. supplet *ἐλπίδα,* auctore Schol. Thucyd. VIII, 48. Et conf. etiam Suid. s. v. III p. 562 et Schol. Aristoph. Acharn. 657, qui *ὑποτείνων* exponit *ὑπισχνούμενος promittens, spem praebens.* — Pro *ὠφελίαι* in Florent. *ὠφελείαι,* quae eadem varietas V, 98 init. Ad formam *ἐπαυρέσιες* conf. Koen. ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 66 p. 475, unde Larcherus hic

„συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφελίαι τε
„καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε
„βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμε-
„νοι· τὸ δὲ κατ' ὑμέας, τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβά-
3 „ροισι νέμεται. ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄ-
„μεινον κατέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πό-
„λεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος
4 „μνῆστις γέγονε. Ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας,
„οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμος εἰμι βοηθέειν,
„παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους
„ὁπλίτας, καὶ δισχιλίην ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξό-
„τας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους
„ἱπποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλήνων
στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέ-
5 „ξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ
„στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι
„πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν
159 „αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι." Ταῦ-

---

legi mavult ἐπαυρέσις) coll. Thucyd. II, 53.

τὸ δὲ κατ' ὑμέας] Retinui δὲ, cuius loco Schweighaeus., Gaisf. et Bekker. dederant τε e cod. Florent. alioque libro. Ad dictionem conf. Matth. Gr. Gr. §. 587 b. pag. 1153. Mox ἅπαντα (pro πάντα quod retinuit Bekker.) cum recentt. edd. exhibui. Ad verba ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη mente addas licet τὰ πρήγματα; ut VII, 132, *in melius res vertit s. cessit.* Ad verbum περιελήλυθε conf. nott. ad VI, 111.

οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγονε] Pertinet huc observante Valckenaer. observatio Demetrii περὶ Ἑρμ. §. 57 et Taylor. in Demosthen. Midian. p. 299 seqq.

διηκοσίας τε τριήρεας] Gelonem ducentas naves, duo millia equites, decem millia peditum exhibuisse Ephorus tradiderat, teste Schol. ad Pind. Pyth. I, 146 coll. Ephor. fragmm. pag. 220 Marx. Neque hunc numerum exaggeratum fuisse inde colligo, quod non ita multo post totidem fere copias emisisse narratur Dionysius apud Diodor. II, 5. — ἱπποδρόμους *equites cursores s. cursores equestres, Soldats de la cavalerie legère* interpretatur Schweighaeuserus conferri iubens Schaefer. ad Greg. Corinth. p. 31. 870. Ad voces: ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε — ἐπ' ᾧ

„τα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, εἶπέ τε τάδε· „Ἦ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-„μνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
2 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλ-„λὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῇς, ὅκως
3 „τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βού-„λεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λα-„κεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
160 „δὲ μὴ βοηθέειν." Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ 579
ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου,

aut cum Spartiatis praeficeretur,

(i. e. *ea conditione, ut*) cf. nott. ad VII, 153.

Cap. CLIX.

οὔτε ἠνέσχετο — εἶπέ τε] De particulis οὔτε — τε vid. allata ad VI, 1. Quae sequuntur verba ἦ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων (i. e. *ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Agamemnon*) efficta sunt ad Homer. Il. VII, 125, ubi vid. Eustath. p. 670 57 s. 540 extr. coll. Il. I. 255: ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος. Cr. conferri vult Vales. ad Ammian. Marcell. XXX, 1 §. 21 T. III pag. 319 seq. ed. Wagner. et Erf. — In seqq. reliqui ἀπαραιρῆσθαι, quod in maxima librorum fluctuatione unum videbatur conveniens. Ad participium futuri ἀρξόμενος vid. nott. ad V, 35.

εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς κ. τ. λ.] Vid. nott. ad IV, 126, ubi etiam de vocula δὲ in apodosi: qua de re hic conferri volumus Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 92. Add. nott. ad Herod. V, 40. Quod vero pro βοηθέειν codd. quidam βοήθει, id correctionem redolet. Conf. Herodot. I, 63. IV, 123, ne plura. Verba ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων eum in modum reddenda censuit Schaefer. in Melett. I p. 4, a Cr. excitatus: *scito te fore sub imperio Lacedaemoniorum.*

Cap. CLX.

ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους] Wesseling. suspicatus erat ἐπεστραμμένους, *dicta aspera* intelligens et conferens similem locum Herod. VIII, 62 (ubi: λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα) et Philostrat. V. Sophist. I p. 504 ibique Olear. Neque tamen vulgatam immutem, quae indicat *sermonem aversantem, cum indignatione respuentem propositam conditionem.* Mox pro τὸν τελευταῖον Koenius maluerat τὸ τελευταῖον. Equidem pro ἐξέφηνε cum recentt. dedi ἐξέφαινε e Florentino alioque; Bekkerus reliquit ἐξέφηνε. Ad ipsam locutionem conf. V, 36.

τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον· „Ὦ ξεῖνε
2 „Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐ-
„πανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρί-
„σματα ἐν τῷ λόγῳ, οὔ με ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν
3 „τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχε-
„σθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
„περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγε-
4 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν
„ὁ λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται ἡμεῖς τι ὑπεί-
5 „ξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑ-
„μεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν
„ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ
6 „ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεὼν ἐστι ἀρέ-

ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα κ. τ. λ.] Citat haec Stobaeus Serm. XIX, 19 p. 171 (T. I p. 379 Gaisf.) et XX, 45 p. 173 (T. I p. 386 Gaisf.). Ad verba *ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν* Valcken. conferens I, 212 (ubi: *κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα*) observat dativum *ἀνθρώπῳ* (quem pro *ἐς ἄνθρωπον* accipias) in medio positum aeque pertinere ad *ἐπανάγειν* atque ad *κατιόντα*, neque inde se mirari ait, si cui placeat *ἀνθρώπων*, ut convicia per aures immissa dicantur *κατιόντα* in pectus s. *ἐς τὸν θυμόν*, cum iram in pectore, cupiditatem subter praecordia locarit Plato. Mihi haec speciosius quam verius disputata videntur malimque in vulgata acquiescere bene sic reddita a Schweighaeusero: *contumeliosa verba, quae in aliquem coniiciuntur et in pectus eius descendunt, solent iram hominis excitare.* Pro *ἐπανάγειν* Marcland. ad Euripid. Suppl. 79 mavult *ἐπενάγειν*, in quod idem inciderat Larcherus comparans verbum *ἐνάγειν*, quo Noster utitur *excitandi*, *stimulandi* notione, ut IV, 79. 145. V, 49. — Ad sequens verbum *περιέχεσθαι* conf. III, 53. V, 40.

ἐπεί τε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται] Bene Schweighaeuserus: *Quandoquidem hic sermo s. haec conditio vobis fit tam ardua.* — Ad seqq. *εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ* conf. IV, 139 et VII, 15. 101.

χρεὼν ἐστι ἀρέσκεσθαι] *χρεὼν* hic reliqui ob librorum consensum. Namque unus modo Sancrofti liber *χρέον*. Vid. nott. ad V, 49. Pro *ἀρέσκεσθαι* duo codd. *ἀρκέεσθαι*, quod Valla sic vertit: *haec vobis oportet placeat conditio.* Eandem confusionem e Stobaeo I, 10 p. 4, 27 (T.

„σκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“
161 Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀ-
θηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετό μιν
2 τοῖσδε· „Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος
„δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σὲ, ἀλλὰ
„στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ
„ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις· ὡς δὲ
3 „στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι· ὅσον μέν νυν παντὸς
„τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡ-
„μῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
„ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ
„ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεί τε δὲ ἀπάσης ἀπε-

illi, quippe non ducis egentes, sed militum, infecta re abeunt.

I p. 10 Gaisf.) notans Valckenaerius addit: *contentum suis rebus esse* vulgo dici ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσι, ut in Epist. ad Hebr. XIII, 5, ubi plura Wetsten., idemque esse Isocrati στέργειν τοῖς παροῦσι, Lysiae ἀγαπᾶν τοῖς ὑπάρχουσι, aliis ἀρέσκεσθαι τοῖς παροῦσι idque etiam hac in structurâ multo frequentius esse quam ἀρκεῖσθαι, quo inclinaverat Wesselingius ob Herodot. IX, 32 quodque etiam Schaefer. et Bekkerus in textum receperunt. At bene conferri iubet Valckenaer.: Thucyd. II, 68. VIII, 84. Lucian. I p. 648. II p. 639. Longin. 33, 5. Herod. IV, 78. III, 34. IX, 66. Itaque retinui ἀρέσκεσθαι cum Schweigh. et Gaisfordio.

προετείνετο] i. e. *Haec igitur Gelo prae se tulit, proposuit.* Verbum προτείνεσθαι *proponendi, offerendi* significatu V, 24 coll. VIII, 140 §. 2, ubi activum προτείνειν. Schweighaeuser. προτείνειν in activo esse vult *offerre*, citans Lex. Polyb. pag. 541, in medio: *pro opera alteri oblata vicissim certa iura aut mercedem sibi postulare,* ut IX, 34. Add. Bornemann. Schol. in Evangel. Luc. p. 181.

Cap. CLXI.

Φθάσας δὲ] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 553, 3 not. — In seqq. σὺ δὲ ὅκως μὲν κ. τ. λ. ὅκως idem valere videtur atque ὅτι VII, 237, ubi vid. Ad verba ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι conf Matth. Gr. Gr. §. 531 not. 2 p. 1037.

ἐπεί τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος] Ad ἀπάσης suppl. στρατιῆς. Ad sensum recte Schweigh. *de universi imperii summa concedens;* ad verba proprie: *quandoquidem tu a totius exercitus imperio remotus s. deiectus, classis imperium flagitas.* Conf. Herod. V, 94. Ad verba seqq. οὕτω ἔχει τοι suppl. τὸ πρῆγμα: *res sic se habet* s.

4 „λαυνόμενος, δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει
„τοι. οὐδ', ἢν ὁ Λάκων ἐπίῃ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡ-
„μεῖς ἐπήσομεν· ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε, μὴ αὐ-
5 „τῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν
6 „ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ
„δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν
„ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλεῖστον εἴημεν
„ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγ-
„χωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος
„παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλ-
„λήνων· τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄρι-
„στον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ δια-
„κοσμῆσαι στρατόν. οὕτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν

---

scito rem sic sese habere, ut in formula ὡς οὕτω ἐχόντων ac similibus I, 126. VIII, 144. — Mox τούτων dedi pro τουτέων. In seqq. verba μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον κ. τ. λ. affert Thomas Magist. pag. 686 docens dici et πάραλον et παράλιον.

εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης] Affert Eustath. ad Il. p. 759, 41 s. 622, 39. De structura particulae εἰ cum futuro vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1019, qui idem pag. 1020 (adsentiente Werfero in Actt. phill. Monacc. I p. 235) bene reiecit συγχωρήσωμεν, quod olim hic legebatur. De structura huius verbi cum genitivo idem consulatur p. 667. Quod vero Valcken., abiecta vocula εἰ ac retento coniunctivo συγχωρήσωμεν, novam hic incipi vult periodum oratoris animosi et in ista erumpentis: „*Nos qui sumus Athenienses, Syracusanis cederemus principatu!*" id minime videtur necessarium, libris praesertim adversantibus. Ad verba ἐόντες Ἀθηναῖοι cum vi quadam pronuntiata apte Valcken. comparat Demosthenea p. 49, 8 [pag. 78, 13 R.] p. 126, 35 [pag. 197, 11 R.] Thucyd. VI, 59.

ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι κ. τ. λ.] Vid. nott. ad I, 56 et add. Thucydid. II, 36. Isocrat. Panegyr. IV §. 25 ibique Spohn. §. XVI §. 63, ubi similis sententia. Ad verbum μετανάσται conf. Pausan. VII, 1 §. 3 ibique Siebelis.

ὁ ἐποποιὸς] Idem vocabulum II, 120 coll. 116, ubi vid. plura. Respicitur autem hic Iliadis locus II, 554. — In fine cap. cum Schweigh. et Gaisf. dedi οὐδὲν ἡμῖν ἐστὶ, ubi vulgo ἡμῖν ἐστι οὐδέν. Uncis autem ut spuria inclusit Matthiae verba τῶν καὶ Ὅμηρος κ. τ. λ. usque ad διακοσμῆ-

162 „ἔστι λέγειν ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε
„Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν,
2 „τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἕξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν
„ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε
„τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλον-
„τες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ
3 „ἐξαραίρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήμα-

σαι στρατόν. Mihi suspicionis nulla apparet causa idonea.

Cap. CLXII.

τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἕξειν] ἀρξομένους eodem sensu passivo quo VII, 159 fin. Mox cum Bekkero retinui ἕξειν e cod. Medic., Florent. aliis pro ἔχειν, quod Gaisf. cum aliis exhibuit. Vix enim ferri posse putem ἔχειν uno tenore bis positum.

οὐδὲν ὑπιέντες] Male olim ἐπιέντες. Nam ὑπιέντες valet *nihil remittentes, cedentes* conf. I, 156. III, 52. IX, 4 coll. IV, 181 et II, 122, ubi in medio occurrit. De huius verbi potestate exposuit notante Valckenaer. Kuster. ad Aristoph. Ran. 1251 coll. Scholl. in Aristid. p. 196 ed. Frommel. — Ad verba proxime seqq. οὐκ ἂν φθάνοιτε — ἀπαλλασσόμενοι conf. Matth. Gr. Gr. §. 553, 3 pag. 1085 et ad ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι allata ad V, 27.

ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραίρηται] Firmatur hoc Periclis dicto, qui teste Aristotel. Rhett. I, 7. 34. III, 10 §. 7 in funebri oratione sic exorsus esse fertur: τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθείη; quae ipsa Periclem ex Herodoto sublegisse vult Wasse ad Thucyd. II, 35. Valckenaerius ad h. l. alia quaedam affert, in quibus *ver* translate significat *iuventutem*, *adolescentiam*; conf. Cicer. De senectut. 19 §. 70.

Οὗτος δὲ ὁ νόος κ. τ. λ.] Haec verba in omnibus quantum scio codd. quae exstant, merito suspecta habent Wesselingius et Valckenaer. quippe interpretandi causa adiecta in lectorum gratiam. Assensi sunt Larcherus, Schaeferus et Matthiae, uncis haec includentes, quibus denuo liberarunt Schweigh. et Gaisf. cum alias quoque talia ad dictorum quorundam vim explicandam et illustrandam ab Herodoto adiiciantur, ut IV, 149. VI, 37. 84. 138. Una vocula ἐστὶ male habet Schweighaeuserum; quippe quam vel eiici vel in εἶναι mutari vult. Mihi, alia ut taceam, vel initium huius sententiae: οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν tale esse videtur, quale

τος, τὸ ἐθέλει λέγειν· δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων
4 στρατιῆς, τὴν ἑωυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Quomodo post Gelon, belli eventu adhuc incerto, a Persis sibi caverit.
581

163 Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρ- 1
χεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐὼν Σικελίης τύραννος,
2 ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. Ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῷον, ἐς Δελφούς, 5
ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ᾗ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρ-

---

vix ab Herodoto exspectari possit. Neque tamen continuo ista eiecerim e textu, probe sciens, haud pauca in Herodoti libris exstare vulnera, quae libros scriptos, quales nunc possidemus, longe antecedant.

Cap. CLXIII.

χρηματισάμενοι] Conf nott. ad III, 118. — In seqq ad structuram verbi ὑπερβαλέσθαι cum accusativo conf. Matth. Gr. Gr. §. 358 not. pag. 673 δυνέωνται (ubi quatuor libri δύνωνται) mutare nolui. Cf. IV, 97 et Suid. s. v. δείσαντες I pag. 534. Ad usum particulae δὲ in verbis ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο conf. nott. ad V, 120.

φιλίους λόγους] *Quibus*, si ita res ferret, Persam *regem comiter alloqueretur* Gelonique conciliaret. Sic VIII, 106: ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους. Namque διφασίους λόγους corrigi, necessum haud arbitror, si quidem ad amicitiae illam testificationem διδόναι γῆν τε καὶ ὕδωρ manifesto spectat." *Wesseling.*

καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ᾗ πεσέεται] Attigit Suidas s. v. II pag. 241. Atque huc etiam spectare Timaei glossam in Lex. Plat. p. 152 καραδοκεῖν· τὸ τοῦ πράγματος κεφάλαιον ἐπιζητεῖν καὶ ἐπισκοπεῖν ὅπῃ χωρήσῃ censet Ruhnken. Add. Iacobs ad Aelian. N. A. III,16. Quod vero ᾗ vel in τῇ vel in κῇ mutandum censuit Struve Spec. I pag. 31. 32, idemque fieri vult VII, 168, equidem li-

βαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν
τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλλη-
164 νες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότε-
ρον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυ-
ραννίδα Κώων εὖ βεβηκυῖαν, ἑκών τε εἶναι καὶ δει-
νοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-

Obiter de Cadmo, Coo, homine longe iustissimo, cuius opera Gelon in illo negotio usus est.

---

bris invitis id recipere nolui. Ad *γῆν τε καὶ ὕδωρ διδόναι* (ubi verbum *διδόναι* etiam accipere licet *offerendi* notione) conf. allata ad V, 17.

Cap. CLXIV.

Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος] Iam supra huius *Cadmi* mentio VI, 23. 24, quem eius *Scythae* filium haberi volunt, qui Zanclaeorum rex a Dario omnium est habitus iustissimus. Quod quum vix patiatur temporum ratio, patruum Cadmi fuisse illum coniicit Valcken. quum, nisi eadem ex familia fuisset, mirum sane, quod Cadmus in Siciliam Zanclen habitatum concesserit, quam Scythes olim imperio tenuerat. Quocum Cadmo Samiisque Epicharmum, poetam celeberrimum, ex Coorum insula in Siciliam venisse sub Olymp. 72 tradit Suidas s. v. I p. 842. Qui idem ubi Zanclae primum commoratus erat, Megara hinc se contulit ibique cum Cadmo undecim ferme annos (ab Olymp. 73, 3 usque ad Olymp. 73, 2) permansit, usque dum Megaris a Gelone captis Syracusas cedere cogeretur, unus scil. *τῶν παχέων*, quos Syracusas transduxit Gelo, ut legimus VII, 156. Vid. Grysar. De Doriens. comoed. p. 138 seq. 141. 146.— Mox *τούτων* dedi pro *τουτέων*.

εὖ βεβηκυῖαν] i. e. *εὐσταθῆ* *bene stabilitam.* Frequens locutio de iis, *quae firmo certoque quasi gradu nixa consistunt* (ut Hemsterhusii utar verbis ad Lucian. Dial. Deor. 25, 2 p. 328 T. II Bip.), quae igitur bene constituta sunt, quae maxime florent, firmissimo ac felicissimo sunt in statu, ut apud Paus. III, 7 §. 10 (ubi non fugit Herodoti locus editorem, alia quoque afferentem, p. 18 Siebel.) Philostrat. V. Apoll. IV, 8, alibi. — Ad sequens *ἑκὼν εἶναι* conf. Matth. Gr. Gr. §. 545 pag. 1070. Attigit quoque Thomas Magist. p. 291. Quin etiam *ἑκόντες εἶναι* Noster VIII, 30. IX, 7 §. 4. *Cr.* excitat G. Hermann. De Ellipsi et Pleonasmo in ling. Gr. in Wolfii et Buttmann. Mus. Stud. Antiq. Vol. I pag. 210. Tu add. C. Eichhoff. in scriptione ad VII, 52 laudatâ p. 45. — In proximis Koenius pro *ἐπιόντος* coniecit *ἐπεόντος*.

ἀπὸ δικαιοσύνης] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 573 pag. 1131. Ad ipsam sententiam, ad quam etiam attendi iubet Hoffmeister.

σον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην.
2 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν
Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνο-
μα. τοῦτον δὴ ὢν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιού-
τῳ τρόπῳ ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην τήν οἱ αὐ-
τὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλ-
λοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ
3 τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ
μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, πα-
ρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε· ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλ-
ληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε
ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σι-
κελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

165 Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ

Alia causa a Siciliensibus allata, cur Gelon Graecis praesto non fuerit. Bellum sub idem

---

l. l. pag. 50 seq. 66. 84, pertinent, quae ad VII, 156 attulimus. Ad verba ἐς μέσον — καταθεὶς τὴν ἀρχὴν conf. IV, 161 ibique allata et de urbe *Zancle* nott. ad VI, 22.

διὰ δικαιοσύνην, τήν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε] i. e. *quem etiam ob reliquam viri iustitiam sibi perspectam Delphos misit.* Ad structuram verbi συνήδεε conf. Matth. Gr. Gr. pag. 1075 seq. Add. Herod. VIII, 113. Ad voces ἐπὶ τοῖσι ἐργασμένοισι cf. IV, 165 ibique nott. et ad παρεόν nott. ad V, 49. Quod sequitur κατασχέσθαι, in eo medium attendi iubet Larcherus, cum sit: *garder pour soi*, κατέχειν autem *garder pour un autre.* In fine cap. Matth. Gr. Gr. §. 592. 2 pag. 1189 recte citat ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, in textu pravam relinquens lectionem, quam etiam habet Schaeferus et Bekkerus: ἅπαντα τὰ χρήματα ἄγων. Nam suam hoc loco vim habet praepositio ἀπὸ, ut bene monet E. Wentzel. De praepositt. tmesi ap. Herodot. (Vratislav. 1829) p. 18.

Cap. CLXV.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε κ. τ. λ.] Conf. nott. ad VII, 153 fin. Ad voculam ὅμως initio periodi positam conf. Matth. Gr. Gr. p. 1115 seq.

ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι] Haec quoque de Gelone tradiderat Ephorus teste Schol. ad Pind. Pyth. I, 146 (pag. 220 fragmm. Ephor.); e quo scriptore fluxisse videntur, quae copiosius de hoc bello narrata exstant apud Diodor. Sicul. XI,

tempus a Carthaginiensibus duce Amilcare Siciliae illatum.

ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν

---

20 seqq. coll. XI, 1. Quo auctore Carthaginienses ex foedere cum Persis inito hosce Siculos Graecos aggressi sunt: quod tamen foedus valde equidem vereor ut unquam exstiterit, recteque posuisse videtur Dahlmann. Herod. pag. 186 seq. Gelonis bellum cum Carthaginiensibus nihil quidquam ad Graecos Persasve spectare, quum antea quoque teste ipso Herodoto VII, 158 iam bellum ille cum Poenis gesserit, qui denuo atque maiori cum exercitu, quo certius Gelonem opprimerent Graecorumque res in Sicilia everterent, accesserint. Neque ex foedere Poenorum cum Persis inito huius belli causae repetendae, sed ex eo, opinor, quod, cum utrique et Poeni et Graeci totius insulae imperium affectarent, illos collidi bellumque oriri necesse erat. Cf. Bötticher. Histor. Carthagg. p. 37. 97. Itaque recte Fr. Lorentz. hanc mihi posuisse videtur thesin (Halae 1828): „foedus, quod Xerxes cum Carthaginiensibus contra Graecos iniisse dicitur, Siculorum vanitas finxit."

εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος κ. τ. λ.] Diodorum si audiamus, Hamilcar cum Carthaginiensium manu delecta Himeram tendit eiusque incolis, qui obviam ierant, in pugna fusis, terrorem multum iniecit. Itaque Thero Agrigenti rex, de Himerâ tutanda sollicitus propere Syracusas misit opem petituros ad Gelonem, qui mox egressus coniunctusque cum Therone ad Himeram Poenos fudit, ut pluribus enarrat Diodorus XI, 21 seqq. Ac videtur sane ille Terillus, qui Himera eiectus ad Poenos confugerat, hisce ipsis auctor fuisse bellum Graecis inferendi, quibus dudum erant invidi atque infesti ob imperium magis magisque crescens. *Thero*, cuius laudes canit Pindarus Olymp. II (ubi vid. potissimum vers. 6 seqq. s. 10 vers. 93 seqq. s. 170) et Olymp. III, h. l. vocatur μούναρχος (de quo vid. ad V, 92 §. 6), apud Diodorum XI, 20 vocatur δυνάστης. De *Aenesidemo* cf. quae dixi ad VII, 154. Pro ἐξελαθεὶς, quod male retinuit Bekkerus, reposui ἐξελασθεὶς, ut I, 168. 173 alibi.

ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον] i. e. *sub ipsum hoc tempus*, ut apud Thucydid. II, 27 coll. Matth. Gr. Gr. p. 1187. Vid. Fischer. ad Weller. Gr. III p. 278. Inde male h. l. in Florentino aliisque ἐπ' αὐτὸν τὸν χρόνον. Minus accurate Diodorus XI, 1 τοῖς αὐτοῖς χρόνοις.

χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων 582
καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν

Φοινίκων καὶ Λιβύων — τριήκοντα μυριάδας] Eundem numerum tradit Diodor. XI, 1 fin. 20. Quem pro Carthaginiensium republica nimium valdeque exaggeratum videri observat Dahlmann. in Herodot. p. 188. Equidem non discernam; illud unum attendi velim, Poenos omnem operam in hoc apparatu posuisse videri, quo Graecorum res penitus everterent, indeque etiam e tot nationibus imperio suo subditis exercitum conscripsisse. Poenorum autem exercitus e multis gentibus mercede plerumque coactis constitisse dudum bene monuit Heeren. Ideen etc. II, 1 p. 260 seqq. Hoc loco primum recensentur Φοίνικες i. e. ipsi *Poeni* s. *Carthaginienses* atque *Libyes*, quae sunt Poenis subditae gentes in Africa s. indigenae, teste eodem Heerenio l. l. p. 261; sequuntur *Iberi* s. Hispani, qui maximam partem Poenis subditi in eorum exercitibus militabant atque pro optimis habebantur militibus; *Galli*, quos et ipsos aliquoties in Poenorum exercitibus appellatos videmus, quamvis nuspiam addatur, e quanam Galliae parte illi oriundi fuerint. Ad Galliae meridionalis oram, ubi Poenorum emporia, eos pertinere credam; quo eodem, opinor, pertinent *Ligyes*, supra Massiliam in plagis interioribus ab ora remotis habitantes, ut notavimus ad Herod. V, 9. His proxime commemorantur Ἑλίσυκοι, et ipsi Ligyes teste Hecataeo apud Steph. Byz. s. v. in quibus *Helviorum* et *Helvetiorum* nomina agnosci vult Wesselingius, cui accedit Marx. ad Ephor. fragmentt. p. 221 not. 12. Quin Kruse (Archiv. I, 2 p. 61) de *Elysiis*, qui teste Tacito in German. 43 §. 6 ad Lygiorum nomen pertinent, cogitat, ita ut ex meridionalis Galliae atque Italiae oris haec gens olim in Silesiae ac Lusatiae tractus immigrarit. Memorantur tantum milites ex insula *Sardinia* atque *Corsica* s. *Cyrno*, ad cuius utriusque oram Poenos consedisse constat. Conf. Bötticher. Hist. Carthagg. pag. 35. 36. Sardiniam Noster memorat I, 170. V, 106. 124, *Corsicam* s. *Cyrnum* I, 165.

καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος] *Hamilconem* vocat Diodor. Siculus XI, 20 τὸν μάλιστα παρ' αὐτοῖς θαυμαζόμενον; ubi sunt qui Ἀμίλκωνα in Ἀμίλκαν mutari velint. Vid. Wessel. ad h. l. Iustino XIX, 2 vocatur *Hamilcar*; libris multum quamvis fluctuantibus. Herodotus eum h. l. appellat βασιλέα (ut rescripsi pro βασιλῆα) et VII, 166: βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρ-

Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασι-
2 λέα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
3 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ· Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι
166 Ἕλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης

Eodem die Carthaginienses a

χηδονίων, i. e. unum e *sufetibus*, quos Romani scriptores *reges*, Graeci βασιλέας passim vocitant. Vid. Cornel. Nep. Hannib. 7 §. 4 ibique Bos. Bötticher. Histor. Carthagg. p. 45. 46. Sic, uti hoc utar, *Hannibalem* ducem Carthaginienses constituisse, Diod. XIII, 43 tradit τὸν τότε βασιλεύσαντα κατὰ τοὺς νόμους. De quo accuratius disputasse video Kluge (ad Aristotel. de Polit. Carthagg. pag. 89 seqq., ubi bene inter alia monet pag. 91 *Sufetibus* si exercitibus praefuerint, hoc nomen *regis* inditum fuisse, solis exercituum ducibus denegatum.) Quod vero ille rex constitutus esse dicitur κατ' ἀνδραγαθίην i. e. *ob virtutem*, convenit hoc quodammodo cum Aristotelis testimonio, qui Carthaginienses in creandis regibus meliorem rationem sequi tradit, cum hos neque ex eodem genere eligant neque etiam ex quolibet, sed ex insigni quadam gente. Vid. Kluge l. l. p. 59. 68. — De Hamilcaris atque Hannibalis gente nobilissima, quae plures tulit duces egregios, vid. Heeren. Ideen etc. II, 1 p. 68.

κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας] i. e. *cui* (Hamilcari) *ob hospitium ubi persuasit Terillus*, ut scil. Geloni Graecisque bellum inferret eoque simul Terillum restitueret. Quod sequitur: διὰ τὴν Ἀναξίλεω προθυμίην valet: *per studium s. opera sollerti Anaxilae*, ut VI, 38 init. De *Anaxila* conf. VI, 23. Qui socer Terilli cum esset, satis perspicitur, Siciliae tyrannos non aliter atque Graecos tyrannos matrimoniis atque cognationibus se invicem tueri ipsorumque dominatum firmare voluisse.

Cap. CLXVI.

ὡς συνέβη κ.τ.λ.] Pugnam accuratius descripsit Diodorus XI, 21 seqq., dissentiens cap. 24 ab Herodoto in eo, quod non Salamine a Graecis eodem die pugnatum esse vult sed Thermopylis. Tu conf. Wesseling. not. Mihi praestare videtur Herodoti auctoritas. —

ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλ-
καν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλλη-
2νας τὸν Πέρσην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον
ἐόντα πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βα-
σιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς
ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἑσσοῦτο τῇ μάχῃ,
ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀ-
ποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξ-
167 ελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν
Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότι χρεω-
μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σι-
κελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀ-
ψίης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἑλκύσαι τὴν σύστα-
σιν· ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν
τῷ στρατοπέδῳ ἐθύετο καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς
μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν
τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι
ἱροῖσι, ὦσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυ-

Gelone victi, quo Graeci Persas ad Salaminem profligarunt. Quid Amilcari in illa pugna acciderit.

Carthaginiensium de eodem narratio. Quem defuncto honorem habeant.

In seqq. ad locutiones πρὸς πατρὸς et μητρόθεν conf. I, 173 et VII, 99. Mox ἐγίνετο e Florent. aliisque dedi pro ἐγένετο.

Cap. CLXVII.

οἰκότι χρεωμένων] οἰκότι recte emendavit Koenius, cum e vulg. εἰκόνι Galeus dudum correxisset εἰκότι. At cf. III, 111: οἰκότι λόγῳ χρεώμενοι (*probabili utentes ratione*) et VII, 103 φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι; cum τὰ οἰκότα omnino sint *verosimilia*, *coniecturalia*, ut ait Wesseling., *quae certis signis cognosci nequeant.* — οἱ βάρβαροι h. l., ut supra, indigenae vocantur, Siculi, qui a Graecorum partibus steterunt. — In seqq. σύστασιν *pugnam* accipio, ut II, 117, alibi.

ἐθύετο καὶ ἐκαλλιρέετο] Pro ἐθύετο Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 244 scribi vult ἔθυέ τε, citans praeter alia quoque ipsum Herod. VII, 189 ubi Tu vid. allata. De verbo καλλιερεῖν dixi ad VII, 113. 134. Hinc autem intelligitur, Poenorum duces summos etiam sacra quaedam obiisse non aliter fere atque Romanorum consules ac Laconum reges, eaque vel mediis in proeliis peregisse. Conf. Heeren. Ideen II, 1 pag. 146. Bötticher. l. l. pag. 45. — De verbo καταγίζειν in seqq. vid. nott. ad IV, 35 in Addendd. et ad verba ὦσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ conf. similia,

2 θέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴ τε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴ τε ἑτέρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μέν οἱ θύ- 583
ουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

168 Corcyraei Graecis auxilia contra Xerxem polliciti, qua fraude illos deluserint.

Κερκυραῖοι δὲ, τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα
2 ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς „οὔ σφι περιοπτέη „ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς „γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμε-

---

quae attulit Iacobs. ad Aelian. N. A. X, 34.

τρόπῳ εἴ τε τοιούτῳ ὡς Φοίνικες κ. τ. λ.] Vulgo abest vox *Συρηκούσιοι*, ita ut duplex isque diversus h. l. commemoretur sermo et Phoenicum et Carthaginiensium, quos tamen et ipsos Phoenices esse patet, cum etiam supra Carthaginienses intelligantur in verbis *ὡς Φοίνικες*. Et conf. II, 32. IV, 197. Inde Pauwius verba *ὡς Φοίνικες* aut verba *ὡς Καρχηδόνιοι* e scholio in textum irrepsisse putabat, idemque fere placuerat Wesselingio, qui primitus exstitisse voluerat *εἴτε τοιούτῳ εἴτε ἑτέρῳ, οἱ Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν κ. τ. λ.*, ubi articulus *οἱ* ob vocem antecedentem in *ὡς* fuerit conversus. Equidem cum recentt. edd. in textu constituendo Valck. sequi malui, quamquam Schwgh. valde arrisit Wesselingii emendatio Bekkerus omisit in textu vocem *Καρχηδόνιοι*. — Ad argumentum loci conf. Polyaen. I, 27 §. 2, ubi tradit Gelonis strategemate Poenum ducem *Himilconem*, ut appellat, occisum esse; quae sane haud scio an Syracusanorum fuerit narratio a Poenis diversa.

τοῦτο μέν οἱ θύουσι] Unde merito colligas, Hamilcaris mortem pro devotione habitam fuisse eique ipsi ut heroi sive deo hinc sacra instituta monumentaque posita fuisse. Conf. Heeren. Ideen. II, 1 pag. 262. Valckenaer. excitaverat Gregor. Nazianz. Stelit. II p. 117 B.

Cap. CLXVIII.

τάδε ὑποκρινάμενοι — τοιάδε ἐποίησαν] Ubi *τάδε* aeque ac *τοιάδε* ad sequentia spectat. — Ad verba *ὡς οὔ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς* cf. Matth. Gr. Gr. §. 447, 3. b. p. 840 et ad verba *σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ* nott. ad I, 109 et Held. ad Plut. Aemil. Paul. p. 125 seq.

„ρέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον.“ 3Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι

Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα] „*Sic illi quidem*, prolixe polliciti. *ad speciem pulcre responderunt*; ἄλλα νοέοντες. Sallust. B. Iug. 75. *Ad ea rex aliter atque animo gerebat, placide respondit.* Idem est εὐπρεπῶς: quod *honestum dictu* veritati praetenditur, τοῦ λόγου dicitur τὸ εὐπρεπές. αἰτίαν εὐπρεπῆ *speciosam quae praetexitur causam*, ἀφορμὴν εὐπρόσωπον vocat Pausan. IV, 4 §. 3.“ *Valcken.*

προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ] De verbo προσμιγνύναι conf. allata ad VI, 96 et in seqq. de verbo ἀνακωχεύειν nott. ad VI, 116 coll. Suid. s. v. I p. 166. *Pylum* non alium h. l. habeo atque *Messeniacum*, Nestoris sedem Homero celebratam eoque fere loco sitam, quo nunc *Navarinum vetus*. De quo vid. potissimum Nitzsch. ad Homeri Od. III, 4 p. 133 seqq. et Gallum ingeniosum Edgar Quinet: De la Grèce moderne et ses rapports avec l'antiquité (Paris 1830) p. 12 seq. De *Taenaro* conf. I, 24 ibiq. nott.

καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ᾗ πεσέεται] Vid. Suidas s. v. II p. 241 et Herod. VII, 163. VIII, 67, loco maxime gemino, ubi Parii ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον, τῇ ἀποβήσεται: id est, observante Valckenaerio, περιεσκόπουν ὁποτέροις ἂν πρόςθωνται: *eventum exspectabant, ut fortunae applicarent sua consilia* sive *utrius partis melior fortuna belli esset, ut ad eius societatem inclinarent;* quomodo ferme Livius XXXII, 21 et XXXI, 32 conf. XXXV, 48. Ac Diodoro de hac Corcyraeorum simulatione ita scribenti XI, 15: ὡς δέ τινες τῶν συγγραφέων ἱστοροῦσι, καραδοκοῦντες τὰς τοῦ πολέμου ῥοπὰς sive καραδοκοῦντες τὸ τοῦ πολέμου τέλος, Herodotea obversata fuisse recte statuit Wesselingius. Facit quoque huc, quod legitur VIII, 130: ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Ad argumentum conf. Thucydid. I, 32, ubi hanc suam in ope Graeciae laboranti ferenda cunctationem, τὴν πρότερον ἀπραγμοσύνην, mitibus verbis excusare nituntur opem Atheniensium expetentes Corcyraei. His dudum allatis addo Eustath. ad Odyss. VII, 325 pag. 288 Basil., qui Corcyraeos ancipites esse homines ex Hermippo tradit; idque etiam, teste Herodoto, probasse in Grae-

τὸν πόλεμον, ᾗ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην,
4 κατακρατήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος.
Ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην
λέγειν τοιάδε· „Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόν-
των τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔ-
„χοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας
„παρασχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετά γε Ἀθηναί-
„ους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι
5 „ἀποθύμιον ποιῆσαι.“ Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον
πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τά περ ἂν καὶ ἐγέ-
νετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνάς σφι
6 σκῆψις ἐπεποίητο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰ-
τιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφα-
σαν „πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτη-

---

eorum bello cum Xerxe. — Pro ᾗ Struvio placere vel τῇ vel κῇ iam supra annotavimus ad VII, 163.

ἀελπτέοντες] i. e. *desperantes, nullam habentes spem, fore, ut Graeci Persas superarent.* Suidas I p. 59 exponit ἀνελπιστοῦντες. Hesych. I p. 110 μὴ ἐλπίζοντες. In seqq. κατακρατήσαντα πολλὸν accipio cum Schweigh. *longe superiorem s. ingenti reportata victoria; „der Perser würde den vollständigsten Sieg erfechten.“* Paulo aliter VII, 129. Vocula ἐπίτηδες *consulto, de industria,* invenitur III, 130. VII, 44. VIII, 141.

ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην κ. τ. λ.] De Corcyraeorum re navali, quâ sane inter Graecos, ab Atheniensibus si discesseris, maxime eminebant, conf. Thucydid. I, 33. 36 coll. 44. 68 fin. — In seqq. reliqui ἐναντιοῦσθαι, cuius loco ex uno cod. Schaefer. et Matthiae, probante Koen. ad Gregor. Corinth. p. 253 dederant ἀντιοῦσθαι, quod idem nunc exhibuit Bekker. Tu conf. I, 207. VII, 10. 49 fin. 139.

οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι] Bene Portus: *nihil ingrati, nihil molesti cuiquam facere, nil facere, quod offendat.* Conf. Homer. Il. XIV, 261. Ad vocem σκῆψις conf. I, 147.

ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι] i. e. *prae ventis etesiis se non posse superare Maleam.* Affert Eustath. ad Odyss. p. 1521, 42 s. 204, 33 et p. 1582, 18 s. 288, 23. De usu praepositionis ὑπὸ vid. allata ad V, 10 et de Malea nott. ad IV, 179. Quod ad ipsam causam, quam Corcyraei praete-

„σιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

169 Κρῆτες δὲ, ἐπεί τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμ- 2 ψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλ- 2 λάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „Ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεῳ τιμωρημάτων

584 Cretenses opem ferre Graeciae paratos oraculum Delphicum a consilio deterret.

---

xerint, attinet, satis nunc est notum, ad Maleae promontorium s. *Cap Angelo*, ut nunc vocant, maris Aegaei fluctus occidentem versus procurrere et cum Adriae fluctibus occurrentibus ita collidere, ut maximae exoriantur turbae tempestatesque navigantibus maxime perniciosae, praesertim cum venti per aestatem plerumque ab oriente flantes ac maxima quidem cum vehementia naves scopulis saxisve impingant aut a cursu deflexas retro coniiciant. Vid. Kruse. Hellas I p. 304. — In seqq. *οὐδεμιῇ κακότητι* valet: *nulla ex malitia* s. *pravitate*.

Οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας] *Graecos a se summoverunt* reddit Valla. Mavult Aemilius Portus: *Isti Graecos ita eluserunt* s. *ita fefellerunt* ob voces antecedentes: *πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνάς σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο.* Verbum *διακρούεσθαι* ex Dionys. Halic. A. R. X [17] p. 643, 43, attulerat Portus in Lex. Ionic., quem vid. s. v. Add. Dionys. H. A. R. V, 30.

Cap. CLXIX.

οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες] Ad structuram confer sis II, 38 ibiq. nott. et add. Ellendt. ad Arrian. Exp. Alex. I, 28 §. 5. Ad vocem *θεοπρόπους* cf. allata ad VII, 140 et de locutione *εἴ σφι ἄμεινον γίνεται* (*an ipsis conducat, utile sit*) citata ad III, 71 coll. IV, 156. 157. Atque observat ad h. l. Valckenaerius, consuetam fuisse formulam deum consulentibus: *εἰ* (*πολεμοῦσι*) *ἄμεινον ἔσται* s. *εἴη*, respondente plerumque deo per simplicem formulam *ἄμεινον εἶναι*, qualia v. c. expresserit Livius XXIII, 11. XXV, 12. Sic h. quoque loco deum paucis respondere potuisse: *οὐκ ἄμεινον ἔσεσθαι*, idque ipsum constare experimento, modo eorum, quae prius sint perpessi, bene sint memores.

ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν κ. τ. λ.] *Conquerimini de omnibus illis, quae.* Ita *ταῦτα ἐπιμεμ-*

„Μίνως ἔπεμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ „συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γε„νόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἁρπα„χθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα." Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς

φόμενοι *de his conquerentes* s. *haec incusantes* II, 161." Wesseling. Valckenaerius Herodotea sic erat interpretatus: *mala conquerimini, o insipientes, quae multa propter auxilium Menelao latum vobis Minos immisit, iratus quod* etc. De Dativo Μενέλεῳ (cf. II, 119. V, 94 fin. VII, 171) conf. Matth. Gr. Gr. §. 390 p. 717. Vid. infra VII, 170 et Sophocl. Trach. 681 [671 Erf.]. Itaque τὰ Μενέλεῳ τιμωρήματα *auxilia* sunt Idomeneo Merioneque ducibus *missa Menelao*. Nam τιμώρημα h. l. *auxilium* indicat, idem fere quod βοήθημα, ut VII, 170. 171. II, 144. τιμωροὶ iidem atque βοηθοὶ, et τιμωρία in fine huius cap. et VIII, 49. 65. Add. Aelian. N. A. I, 4 ibique Iacobs. *Minos* pro *heroe* s. *deo* habendus, qui in vivis dum erat, Cretensium rex vindictae atque ultionis plus aequo studiosus, iam mortuus divinosque assecutus honores Graecis irascitur, quod ipsius mortem in Sicilia non ita, ut par fuerit, sint ulti. Has vero deorum heroumque iras vocari μηνίματα observat Valckenaerius. Quo etiam pertinet verbum μηνίειν, quo Noster hic utitur *succensendi, irascendi* notione, ut VII, 229. IX, 7 coll. V, 84; hinc quoque μῆνις de deorum quadam ira VII, 134. 137. Add. Abresch. et Locell. ad Xenoph. Ephes. p. 131. Sophocl. Oed. Colon. 907 Both. Pro μηνίειν recentiores scriptores dixerunt μηνιᾶν.

ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο] οἱ μὲν intelliguntur Graeci, qui etsi Cretensibus auxilium in bello Troiano antea latum debeant, Minois tamen iniuste caesi mortem minime sint ulti, haud quidem par pari referentes. De verbo συνεκπρήσσεσθαι conf. allata ad V, 94 et VII, 158. In seqq. τὴν ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα, satis patet *Helenam* intelligi a *Paride*, viro barbaro (non Graeco) raptam.

ἔσχοντο τῆς τιμωρίης] i. e. *ab auxilio ferendo abstinuerunt*. Eodem modo ἔσχοντο VI, 85 coll. IX, 137. Non prorsus cum Herodoto convenit Ctesias, qui in Persicc. §. 26 Themistoclis et Aristidis consilio narrat e Creta *sagittarios* esse advocatos, eosdemque etiam advenisse: quae apte confert Sintenis ad Plutarch. Themistocl. 14 init., ubi traditur, in quavis nave Attica octoginta fuisse milites, in quibus *quatuor*

170 τιμωρίης. Λέγεται γάρ, Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην

Obiter de caede Minois, Siciliensi, Cretensium ad eam ulciscen-

---

fuerint *sagittarii* (τοξόται), reliqui hoplitae.

Cap. CLXX.

Λέγεται γὰρ Μίνων κ. τ. λ.] *Μίνων* e Florent. alioque libro dedit Schweigh., quem sequuntur Gaisf. et Bekker. pro vulg. *Μίνω*, et VII, 171 *Μίνωα*, ut libri vetusti afferunt, a Schaefero mutatum in *Μίνω* a Bekkero in *Μίν ω ν*. Tu conf. de his formis Matth. Gr. Gr. pag. 153. Ad argumentum vid. Zenob. IV, 92 coll. Diodor. IV, 79. Pausan. VII, 4 §. 5. Conon. Narrat. 25. Hoeck. Cret. II p. 377 not. Minos in Siciliam quum venisset Camicum ad quaerendum exposcendumque Daedalum, periisse fertur morte inhonesta, quippe inter lavandum pice fervente immissa interfectus a Cocali filiis. Observat autem Hoeck. l. l. pag. 372 seqq., ubi in ista accuratius inquirit, quae de Daedalo et Cocalo deque Minoë in Siciliam delato narrantur, ea minime pro fictitiis habenda statimque reiicienda esse; alioque enim Pythiam ad illa respicere haud potuisse, nisi pro certis ac veris vulgo fuerint habita; neque etiam haec a vero prorsus abhorrere, quum Cretenses re navali tunc temporis excellentes et per maria multum vagantes dominantesque in Siciliam quoque venisse atque Italiam, credibile sit praeeuntibus praesertim Phoenicibus, ibique etiam colonias s. emporia condidisse ac bella gessisse cum indigenis. Videri autem hac potissimum infelici Minois et Cretensium in Siciliam expeditione *θαλασσοκρατίαν* Cretensium finitam idem Hoeck. addit, quum ad Troicam expeditionem vix octoginta naves praebere illi potuerint nec ulla alia eorum commemoretur expeditio maritima.

κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου] Diodorus in eiusdem rei narratione IV, 79 de Minoe: *ἐζήτει τὸν Δαίδαλον εἰς τιμωρίαν*. *Quaerebat* Minos Daedalum, qui in Siciliam profugus beneque ibi receptus diutius commorabatur eoque ipso Minois iram excitabat, qui inde Siculis bellum inferre constituit. Vid. Diodor. IV, 77. 78. Ephori fragmentt. p. 206 seq. excitat *Cr.*

ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην] Insula, quae olim *Trinacria* vocabatur, a *Sicanis*, quae gens antiquissima indigena sive, ut aliis placet, ex Iberia huc transgressa dicitur, *Sicaniae* accepit nomen. Vid. Thucydid. III, 2. Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. IX, 2 pag. 244. *Cr.* haec adscripsit: „hunc locum respicere videtur Eustath. ad Odyss. XX 383 p. 741, 17 Basil., ubi ait:

dam expeditione, Creticis in Italia coloniis Tarentinorum ac Rheginorum infausto adversus illas bello, Micytho Rhegii procuratore,

καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἑλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ

ἐπεὶ καὶ Ἡρόδοτος Σικανίαν ἔοικε τὴν νῦν Σικελίαν λέγειν. Conf. Niebuhr. Hist. Rom. I p. 110 coll. pag. 100. Ephori fragm. p. 153. Broendsted. Reisen. I p. 54." —

πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων] *Polichnitas* Cydoniatis proximos fuisse e Thucydid. II, 85 colligunt. Plura non constant. Conf. Poppo Thucyd. I, 2 pag. 279. Hoeck. Cret. II p. 185, qui Polichnitarum oppidum a Cydoniatis (prope *Caneam*, ut nunc vocant) conditum esse suspicatur. *Praesus* urbs ad meridionalem insulae oram non procul ab Hierapytna occidentem versus sita fuit, a mari remota sexaginta stadiis, teste Strabone X p. 728 C. s. 475 et p. 733 A. s. 478, qui hanc urbem, antiquam Eteocretensium sedem, Iovis Dictaei templo insignem, eversam esse narrat ab Hierapytnaeis. Plura Hoeck. Cret. I pag. 16, 413 seqq. de situ urbis disputans ac de nomine, in quo scribendo Herodotus vulgarem rationem secutus esse videtur numis quoque probatam, cum prius scripsisse videantur *Πράσος* ac *Πράσιος*. Quod vero hae duae civitates expeditioni a Cretensibus omnibus ad Minois necem ulciscendam susceptae non interfuerint, Minois imperio illas haud paruisse aut alius adeo stirpis ac reliquos Cretenses fuisse, cum Hoeck. l. l. II p. 185 seq. 377 suspiceris licet.

ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ] Cretenses, re navali insignes marisque imperium obtinentes vidimus ad I, 2. III, 122. Add. Hoeck. Cret. II pag. 201 seqq.

πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο] Cocalo, Sicanorum regi, ut narrat Diodor. IV, 70, Daedalus exstruxit *Camicum* in loco inaccesso, quae urbis postea conditae a Gelois centum octo post ipsam Gelam conditam annis fuit arx saxo praerupto superstructa, sub quod nova urbs *Agrigentum* s. *Acragas* extendebatur. Nunc in saxo illo, ubi vetus Camicus *Girganti* esse dicitur oppidum. Plura Mannert. IX, 2 pag. 353 seq. 360. —

λιμῷ συνεστεῶτας] i. e. *fame confectos*, *contractos*, ut IX, 89. VIII, 74. Quae sequuntur: *ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας*, eadem fere exstant IV, 179. De *Iapygia* cf. nott. ad III, 138. IV, 99. Ad ver-

3 συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι· ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυ- 585
γίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶ-
4 να μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ
τῶν πλοίων, οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρή-
την φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, κα-
ταμεῖναί τε, καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γε-
νέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ-

---

bum *ὑπολαβόντα* (cuius loco in Florentino invenitur *ἀπολαβόντα*) IV, 179. VIII, 96. 118, ubi similiter de vento dicitur subito *abripiente* ac *deferente*.

συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων] scil. *τῷ χειμῶνι*, *tempestate navibus collisis*, *confractis* sive, ut Valla dederat: *laceratis navibus*. Conf. II, 63 fin.

Ὑρίην πόλιν] In urbis nomine scribendo codd. valde fluctuant. Vulgatam tenent Stephan. Byz. s. v. pag. 729. Eustath. ad Dionys. 378. Apud Strabonem V pag. 282 s. 431 quod legimus *Οὐρίαν*, mendosum habent, nisi, ut statuit Hoeck. Cret. II p. 383, quam Graeci appellarint *Hyriam* sive, ut apud alios, *Hyrium*, Itali prisci vocarint *Uriam*, cuius incolae *Uritani* apud Frontinum et *Hyrini* apud Plinium. Quin oppidum, quod nunc in veteris Hyriae locum exstructum est, vocatur *Oria*. Vid. Mannert. IX, 2 p. 66. *Cr.* conferri vult Comitis de Stollberg. Reise in Italien Vol. III epist 81 p. 238 seq. nov. edit. Opp. Quem autem supra citavi Hoeckius, is l. l. p. 384 Hyriam a Cretensibus primis conditam esse negat Herodotique testimonio id unum tribui vult, ut, cum Hyria iam longe ante Cretensium adventum in Italia exstiterit omnium, quas Messapii tenuerint, urbs antiquissima, Cretenses postea ibi consedisse statuamus, qui tamen cum Italis incolis mox ita coaluerint, ut vel Cretensium nomen interierit. De quo velim peritiores iudicent. Herodoto autem in talibus enarrandis eo maiorem equidem fidem habendam esse censeo, quo propior ille fuit his ipsis locis, Thuriis dum commorabatur, unde in hasce plagas urbesque eum itinera fecisse perquam fit probabile.

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους] Vulgo oratio incipit a voce *Ἰήπυγας*, cui quod additur h. l. *Μεσσαπίους*, id accuratum indicat scriptorem; nam Iapygia regio in tres vulgo dividitur partes, quarum ea, quae ad septentrionem maxime vergit, *Dauniae* habuit nomen, quam ipsam excepit *Peucetia* et tertia pars ad orientem maxime spectans *Messapia*, regiones Tarentinas peninsulamque Iapygiam complectens. Vid. Mannert. IX, 2 pag. 2 seqq. — Ad verba *ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας* vid. nott. ad VI,

τας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέ-

---

32 et Matth. Gr. Gr. p. 1065 coll. 1027. Voculam τοῦ ante εἶναι olim insertam ignorant scripti libri. Retinuit tamen eam Bekkerus.

τὰς ἄλλας οἰκίσαι] i. e. *alias s. ceteras condidisse.* Itaque male Sancrofti liber οἰκῆσαι. Ad argumentum loci disputat Hoeck. Cret. II p. 384 seq. civitates has a Cretensibus advenis Messapiorum multitudini admixtis conditas Tarentinis, ut qui omnem Iapygiae oram ditioni suae addere voluerint, tantam intulisse stragem, ipsumque Tarentum, ille contendit, a Messapiis hominibus atque Cretensibus prius fuisse habitatum, quam Lacones duce Phalantho accesserint, quorum operâ mox urbs illa tantopere creverit, ut sane Lacones pro urbis auctoribus atque conditoribus haberentur.

τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐ ξ α ν ι σ τ ά ν τ ε ς] *evertere conantes* interpretatur Schweigh. Equidem h. l. non tam de urbium *eversione*, quam de incolarum *expulsione*, quos victos in alias scil. sedes, ut moris erat, transtulerint, agi credam. Ad χρόνῳ ὕστερον πολλῷ conf. VI, 72 et ad verbum προσπταίειν nott. ad I, 65. Ipsam vero hanc cladem enarrat Diodor. XI, 52. — In seqq. scripsi αὐτῶν pro αὐτέων ut VII, 171 τούτων pro τουτέων.

οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν] οἳ spectat ad *Rheginos*, qui e *civium numero* (τῶν ἀστῶν, ut VII, 156) *delecti a Micytho coacti erant ad auxilium Tarentinis ferendum s. auxiliatum missi erant.* Werferus (Actt. phill. Monacc. I p. 240 seq.), cui haec interpretatio displicet, voces τῶν ἀστῶν suo loco motas, ante ἀπέθανον collocari vult, ubi coniungantur cum τρισχίλιοι, eodem modo, quo II, 158. VII, 21. 223. VIII, 117. 124. Mihi tali mutatione haud videtur opus esse. Et vide similem locum VIII, 55. τιμωροὶ h. l. iidem sunt atque βοηθοὶ VII, 169. — Ad argumentum loci conf. Diodor. XI, 66. In seqq. voculam οὕτω sic postpositam (ut εὖ, de quo vid. citt. ad V, 27) nolim accipere ὁμοίως s. τὸν αὐτὸν τρόπον, ut aliis placuit, sed *ita* i. e. *hoc modo*; *hac occasione*, opem scil. cum ferrent Tarentinis.

θανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ 6ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο· οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας.

171 Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας· τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι

de Cretae calamitatibus. Huius insulae alii aliis temporibus incolae.

οὐκ ἐπέην ἀριθμός] i. e. *non exstabat, constabat numerus*. Non aliter fere VII, 191 coll. VI, 86 §. 3. Ad ipsam imperfecti formam ἐπέην conf. Werfer. in Actt. phill. Monn. I p. 104. De *Micytho* locus classicus, hic quam maxime consulendus, exstat Pausaniae V, 26 §. 4, ubi ille vocatur Σμίκυθος. Sed *Micythus* Iustino dicitur, Diodoro XI, 48. 66 (ubi vid. nott.), aliis. Qui h. l. ἐπίτροπος est (de qua voce conf. allata ad VII, 62), is apud Pausaniam l. l. vocatur δοῦλος καὶ ταμίας τῶν Ἀναξίλα χρημάτων, ut fere Harpagus apud Herod. I, 108. In Plusquamperfecto καταλέλειπτο augmentum omissum notavi ad V, 34.

Cap. CLXXI.

παρενθήκη] Conf. VI, 19 ibique nott. Quae sequuntur verba, eorum similis structura atque IV, 5 init., ubi vid. nott. Itaque de lectione mutanda non debebat cogitare Valckenaerius. Quos vocat ἄλλους ἀνθρώπους, non alios esse atque *barbaros*, ex additis verbis καὶ μάλιστα Ἕλληνας apparet. Quos Graecos singulos quidem commercii causa huc delatos esse ponit Hoeck. Cret. II p. 406, neque vero de Graecorum colonia, quae intra Siculae expeditionis et belli Troiani tempora immigrarit, cogitandum; quippe de quâ nihil quidquam unquam traditum exstet. Qui idem Hoeck. l. l. p. 398 Minois stirpem ponit vel post expeditionem illam Siculam Cretae imperium tenuisse, donec post Troica bella in singulas civitates liberas dissolutum illud fuerit. Quae num Herodoti verbis omnia congruant, viderint alii. Tres autem, quae hic memorantur γενεαί, *centum* ferme annos cum absolvant, teste ipso Herodoto II, 142, Minoëm vulgo ponunt anno 1300, res Troicas anno 1200 a. Chr. n. — Ad formam Μίνωα cf. VII, 170.

οὐ φλαυροτάτους] Eandem

2 ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεῳ. ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοί-
3 πων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τι- 586
μωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

172 Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν,

Thessali Graecorum rebus primum favent

λιτότητα invenies I, 99. VII, 8 §. 1. Ad voces τιμωροὺς Μενέλεῳ conf. nott. ad VII, 169. Cum Herodoti hac laude de Prasiorum fortitudine conveniunt laudes Cretensibus ab Homero tributae, cuius locos indicabit Hoeck. II pag. 400 seq.

λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι] Cretensibus non aliter ac reliquis Graecis mala e bello Troiano accidisse credibile videtur Hoeck. II p. 405. 417, viris scil. fortissimis multis ac principibus tum in bello occisis tum in reditu interemtis, seditionibus domi exortis, quas, uti fit, fames ac pestis est consecuta; ita ut vetere rerum statu prorsus labefactato adeoque everso nova demum rerum facies existeret, Doribus immigrantibus, qui una cum aliis tribubus coniuncti in alias Graeciae partes atque etiam in Cretam invaserint, quam tertium incoluisse dicantur, si quidem *primi* incolae sint indigenae, Minoë regnante; *alteri* post Siculam Minois expeditionem ingressi et barbari et Graeci; *tertii* Dores anno ferme centesimo quadragesimo post bellum Troianum huc advecti et cum residua incolarum multitudine coniuncti. — Ad vocem προβάτοισι conf. I, 133. 207.

Cap. CLXXII.

τὸ πρῶτον ἐμήδισαν ὡς διέδεξαν] Larcherus deleri vult τὸ πρῶτον, aut si retineatur, collocari post ὅτι. Verba ὡς διέδεξαν, Schweighaeusero interprete valent: *uti*, *sicuti*, *quemadmodum ostenderunt*, nempe *uti quidem* ea re, quae continuo deinde exponitur (nempe legatis ad Graecorum concilium missis cum eis mandatis, quae mox commemorantur) *satis et perspicue ostenderunt*. *Ostenderunt* autem ea ratione, *non placere* sibi Aleuadarum artificia (de quibus vid. VII, 6. 130) neque se partes amplexuros esse Persarum, nisi necessitate fuerint coacti. Conf. 174. Ita Schweighaeuserus addens in verbo composito διαδεικνύναι maiorem quandam vim inesse atque in simplici verbo, ut I, 31. 73. II, 134. 162. III, 72. 82. VIII, 3. [118] IX, 58. Quae ex parte iam

ὡς διέδεξαν ὅτι οὔ σφι ἥνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμη-
2 χανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα
διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι
ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἁ-
λισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ
τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν
3 Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσα-
λῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυ-
„λάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσ-
„σαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ᾖ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ
4 „πολέμου. ἡμεῖς μέν νυν ἑτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσ-
„σειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν·
„ὡς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν
5 „τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο
„πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ
6 „ἀπολέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην

---

attulimus, ad V, 124. De structura huius verbi conf. Matth. Gr. Gr. §. 549. 5 not. pag. 1078, qui idem de forma ἐπυθέατο consul. §. 206, 4 pag. 384 et §. 204, 7. b. p. 378.

ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν] Vid. VII, 145. Pro ἔσαν, ut vulgo, dedi ἦσαν. Ad vocem πρόβουλοι cf. VI, 7. Attigit quoque Niebuhr. Hist. Rom. II p. 29 ed. secund., ubi vernacule sic eius vim reddit: *die abgegeordneten Boten verbündeter Städte*; neque enim προβούλους vocari alios atque eos, qui alibi appellentur ἄγγελοι, idem addit. De voce ἀραιρημένοι vid. nott. ad VII, 83. Ad locutionem τὰ ἀμείνω φρονεῖν vid. allata ad VII, 145, et ad verba ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου allata ad I, 143. Ad voces τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν *Cr.* conferri vult Heyne Opuscc. Acadd. IV pag. 196 nott. — Verbi ἐπίστασθαι structuram cum infinitivo notat Matthiae Gr. Gr. §. 549, b. not. 2 p. 1079.

προκατημένους τοσοῦτο] i. e. *nos, qui tam longe ante reliquam Graeciam sedes habemus* s. ut reddit Schweighaeuserus: *nos, qui ante reliquam Graeciam adeo sumus expositi.* De regione prominenti verbum προκεῖσθαι II, 12. In seqq. pro οὐ βουλόμενοι cum in Sancrofti cod. exstet βουλομένοισι sine vocula οὐ, Schweighaeus. olim sic iunctum fuisse suspicatur utrumque: οὐ βουλόμενοι βουλομένοισι.

ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἷοί τε ἐστε προφέρειν] „*non potestis nobis necessitatem imponere* sc. ut nos soli Persarum exercitui nos opponamus.“

„ἡμῖν οὐδεμίαν οἷοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ „γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ πει„ρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι."

173 Ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θά-

sed quod ab illis se destitutos cernerent,

2 λασσαν πεζὸν στρατὸν, φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαΐης ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς

Schweigh. Wesselingius simpliciter sic reddiderat: *Nec debetis, neque aequum erit*, atque Reiskius: *nullum vobis est ius et fas nos armis cogendi.* Quae sequitur sententia οὐδαμὰ (sic scripsi pro οὐδαμᾶ) γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ sponte in memoriam revocat Iurisconsultorum illud: *ultra posse nemo obligatur.* Infra VIII, 111 Andrii dicunt: οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. Ad structuram verbi πειρησόμεθα cf. VII, 139.

Cap. CLXXIII.

πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο] De praepositione πρὸς conf. Matth. Gr. Gr. §. 1181 §. 591 δ. et Herod. VII, 175. Ad argumentum loci vid. Diodor. Sicul. XI, 4.

ἔπλεε δι' Εὐρίπου] Mela II, 7 §. 9: „Euboea—angusto freto distat a litore. *Euripon* vocant, rapidum mare, et alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeo immodice fluens, ut ventos etiam ac plena ventis navigia frustretur." Ad quem locum plurima de freto ac celeberrimo illo fluctuum aestu reciproco s. fluxu ac refluxu disputarunt Voss. et Tzschuck. (nott. exegg. p. 686 seqq.) veterum allatis testimoniis, in quibus potissimum conf. Strab. IX p. 403 s. 618 C. I p. 55 s. p. 95 B. Add. Herod. VIII, 7. Hodie vel *Egripos* vocatur, vel Italico idiomate *Strette di Negroponte.* Conf. Dodwell. Reise d. Griechenl. II, 1 cap. 20 pag. 248 seq. vers. vernac.

τῆς Ἀχαΐης ἐς Ἄλον] Cf. Suidas s. v. Ἀλεῖς I pag. 107. *Achaeam* h. l. intelligit *Phthiotidem*, de quâ vid. nott. ad VII, 132. *Alus* s. *Halus* hic non ea esse potest, quam Homerus novit (Il. II, 682) in Achillis ditione ad Amphryssum fluvium sitam in Crocio campo, quâ Othrys mons exsurgit, sed ea Halus, quae extra sinum Maliacum maris orae adiacuit a Pteleo portu remota centum viginti stadiis, ut auctor est Strabo IX p. 662 A. s. pag. 433. Plura Tzschucke ad Mel. II, 3 §. 6 p. 258 seq. Quare Mannert. VII p. 604 prope Deme-

*Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών· καὶ ἀπίκετο
ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδο-
νίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν
ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε οὔρεος ἐόντα καὶ*
3 *τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλή-
νων κατὰ μυρίους ὁπλῖται συλλεγέντες· καί σφι*
4 *προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λα-
κεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου, ἐκ τῶν πο-
λεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ
βασιληΐου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος.*
5 *Ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι* 587

---

triadem olim Halum fuisse sitam haud male coniicit. Denuo urbis fit mentio VII, 197 init.

ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα] Vid. nott. ad VII, 129. In seqq. dedi Ὀλύμπου pro Οὐλύμπου, ut ibidem notavi. *Κατὰ μυρίους* valet *circiter, ad decem millia*, ut II, 145. VI, 44. 79. 117. V, 79, ubi idem usus praepositionis *κατά*. Caeterum Diodorus XI, 4 eundem indicat numerum. Formâ aoristi secundi *συλλεγέντες* utitur Noster quoque IX, 27. 29, quum alibi in hoc verbo ac similibus aoristum primum praetulerit, quem eundem etiam veteres Attici, tragici in primis, adhibuerunt, cum serioris aetatis scriptores atque oratores potissimum suaviorem, ut fit, aoristi secundi formam in usu habuerint. Conf. Pierson. ad Moer. p. 208.

Εὐαίνετος ὁ Καρήνου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος] De forma *ἀραιρημένος* conf. nott. ad VII, 85. Qui *Εὐαίνετος* h. l., is apud Diodor. XI, 2 vocatur *Συνετὸς*, minus recte, ut observat Wesseling. *Polemarchae*, quos regia stirpe plerumque fuisse e verbis additis *γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ βασιληΐου* colligo, Spartanorum regum administri in bello aliisque negotiis teste Thucyd. V, 66, singulis moris Spartae fuerunt praefecti, militaria aeque atque civilia obeuntes munia. Conf. Xenoph. Rep. Lac. XI, 4. C. O. Müller. Dor. II p. 237 seqq. coll. 128. 240. 336. Neque enim Spartae morarum duces fuere *μοραγοὶ*, observante Boeckh. in Inscriptt. Corp. 2 p. 89, sed *πολέμαρχοι*.

Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος] Ad argumentum conf. Plutarch. Themistocl. cap. 7.

ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω κ. τ. λ.] Annotat Valcken. ad h. l. huius Alexandri et beneficii ab ipso accepti gratos semper meminisse Athenienses; in quam rem conferri vult Epist.

γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀν-
δρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τό πλῆθός τε
6 τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦ-
τα συνεβούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύ-
ειν, καί σφι εὔνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπεί-
7 θοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀῤῥωδίη ἦν τὸ πεῖθον, ὡς
ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς
κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περῤαιβῶν κατὰ
Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ
8 Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας,
174 ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ
ἐς Θεσσαλίην στρατηΐη, βασιλέος τε μέλλοντος δια-
βαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος
2 ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμμά-
χων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ
ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

coacti barbaros sequuntur.

175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν,
ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ῇ τε
2 στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. ἡ

Delecta a Graecis ad excipiendum hostium impetum Thermopylae et Artemisium.

Socratt. 28. In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. scripsi ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος, ubi invitis libris Schaefer., Matth. et Bekk. dederant ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τ ο ῦ ἐπιόντος, et post πλῆθος inserui τε, quod Florentinus subministrabat. Ad vocem ἐπιόντος confer. nott. ad VII, 157. Paulo inferius retinui καὶ ἄ λ λ η ν ἐοῦσαν ἐσβολὴν, ubi Schaeferus duorum codd. auctoritate scripserat καὶ ἄ λ λ η ἐοῦσαν ἐσβολήν. Quae continuo sequuntur, attigi in nott. ad VII, 128.

Cap. CLXXIV.

οὕτω δὴ ἐμήδισαν] Conf. Suidas s. v. ἐμήδισαν I p. 723 (ubi τὰ τῶν Μήδων εἵλοντο) coll. s. v. Ἀγχότερος I p. 44. Add. Plutarch. l. l., qui cum Herodoto prorsus consentit. Ad voculas οὕτω δὴ conf. Matth. Gr. Gr. §. 565, 1 p. 1113.

Cap. CLXXV.

πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου] De praepositione πρὸς monui ad VII, 172 et de usu praepositionis ἐξ Matth.

νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη [τε] τῆς ἑωυτῶν.
3 τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾔδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἤπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχι-
4 νίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλ- 588
λήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα· οἵ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι.
176 Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐ-

Situs horum locorum.

Gr. Gr. §. 574 fin. pag. 1135. Valckenaerius excitaverat Herod. I, 114. II, 151. III, 71. Antonin. VII, 41 coll. Quinctil. Inst. Or. VI, 1, 41, ubi hoc modo *ex* usurpatur. — Quae sequuntur ᾗ τε στήσονται τὸν πόλεμον, Schweighaeuserus sic reddidit: *quo loco instituturi sint bellum* s. *quamnam sedem bello sint delecturi.* Vereor ut recte. Quid enim valebunt verba addita καὶ ἐν οἵοισι χώροισι? Itaque malim interpretari: *quo modo bellum gesturi* s. *instituturi* sint, ut VII, 236 et VII, 9 §. 2. Struvium si audiamus I pag. 31, scribendum erit τῇ pro ᾗ. Ad ἡ νικῶσα conf. I, 61. Lambert. Bos. Ellipss. L. Gr. p. 87 et in seq. ad ἀγχοτέρη Matth. Gr. Gr. §. 132 pag. 255, quo auctore etiam vocula τε, quam nos uncis modo inclusimus, delenda. Idem §. 558 pag. 1103 consulendus ad verba ἥλωσαν οἱ ἁλόντες. — In seqq. ad verbum παριέναι cf. III, 72. IV, 146.

γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος] Euboeae insulae intelligitur pars septentrionalis, quae e regione *Histiaeotidis Thessalicae* (de quâ vid. nott. ad I, 56) sita erat indeque etiam tulit nomen. Hanc Ἱστιαίην Noster vocat VIII, 23, quam Thucydides VII, 57 coll. I, 98 et Plutarchus appellant Ἑστίαιαν. Vid. Poppo Thucydid. I, 2 p. 267. 268. Mannert. Geogr. VIII p. 246 seqq. 249 seqq.

Cap. CLXXVI.

τὸ Ἀρτεμίσιον] *Artemisium* Euboeae promontorium, ad quod Graecorum classis cum Persis conflixit, norunt Diodor. Sic. XI, 12. Plutarch. Themistocl. 8, ubi editorem recentissimum non fugit Herodoti locus, Cornel. Nep. Themist. 3 §. 2, alii. Add. Mannert. l. l. p. 250.

ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊ-

ῥέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα
2 νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ
τοῦ στεινοῦ, τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκε-
ται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. Ἡ δὲ αὖ διὰ
Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεινοτά-
3 τη, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ

κίον] Aegaei maris ea pars, quae ad septentrionem maxime spectabat Thraciae ac Macedoniae oram alluens, meridiem versus ad Euboeam usque pertinens, *Thracii maris* cognomine indicatur. Vid. Kruse Hellas I pag. 160 ibique Sophocl. Oed. R. 197.

τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης] De *Magnesia* cf. nott. ad VII, 132. *Sciathum* insulam, quam Herodotus memorat VII, 179. 182. 183. VIII, 7 e Magnesiae regione ponit Strabo IX p. 300 s. 436 atque a septentrione Euboeae vicinam insulis: Peparetho, Scyro, Haloneso. Desertis locis et asperrimis etsi *Sciathus* annumeratur a Senec. ad Helv. 6, quae etiam piratis perfugium praebuit, ut ex Appian. Mithrid. 29 intelligitur, vinum tamen eius nigrum commemorat Athenaeus I, (24) 56 pag. 30 F. Nunc Italico sermone plerumque vocant *Sciatho* s. *Sciathi* duosque vicos et veteris urbis reliquias in ea superesse scribunt. Vid. Tzschuck. ad Mel. II, 7 §. 8 nott. exegg. pag. 665 seq. Dodwell. Reise d. Griech. II, 1 cp. 19 p. 171 vers. vernac.

τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός] Quod Schaefer. et Matth. retinuerunt ἐκδέκεται, libri scripti, quos equidem cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero secutus sum, ignorant. Sensus est: angustias illas Euboeae excipit litus, Artemisium (quod vocatur), *in quo est Dianae templum*; unde omne litus vicinum Dianae sacrum fuisse notat Musgrav. ad Sophocl. Trach. 639. Cum Herodoto plane congruit Plutarchus l. l.

Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος κ. τ. λ.] Iis, qui a septentrione i. e. a Macedonia atque Thessalia Graeciam intrare velint, accessus s. introitus fit in ipsam Graeciam per Trachiniam. Cuius situm accurate Noster descripsit VII, 199, ubi vid. nott., ubi etiam de *Anthelae* vico et de *Phoenice* fluvio.

οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον κ. τ. λ.] Cum his compara, quae VII, 200 narrantur; ibi enim Noster ad Phoenicem fluvium viam angustissimam esse narrat, quâ vix unum plaustrum transire possit; unde usque ad Thermopylas iter quindecim stadio-

στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέ τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθε· κατά τε Ἀλπηνοὺς, ὄπι-

---

rum. (Cf. Mannert. VII pag. 620.) Ibi enim montes utrinque maxime appropinquant; qui tamen cum superari facile potuerint, intelligitur, cur Graeci eo loco subsistere noluerint, sed faucibus illis derelictis ad ipsas pylas regredi maluerint; quae ubi exstructae erant, ab altera parte imminent montes praerupti, ab altera paludes et stagna extenduntur ad mare usque, ita ut uno certe loco vix sexaginta passuum esset transitus teste Livio (loco mox laudando) ipsaeque naves non nisi fluctu maris maximo omnia obtegente et exundante accedere possent. Hic fontes prosiliunt calidi, haec verae Thermopylae Trachiniam, quae Thessaliae adscribitur, seiungentes a Locrorum terrâ; hic murus a Phocensibus exstructus, qui ibi cum Thessalis olim pugnarunt; hic Graeci cum Persis, Aetoli cum Macedonibus, Antiochus cum Romanis, Graeci cum Brenno pugnarunt; quin multo post et Hunni et Turci, duce Baiazeth, per has fauces Graeciam invaserunt. Omnis regio, si Dodwell. (Reise d. Griech. II, 1 cap. 18 p. 134 seq. ed. vernacc.) audias, laetissimam hodieque praebet speciem atque ob multos fontes fertilissima est, montibus praeruptis cincta sylvis campisque pulcherrime distincta; ita ut vix quidquam desideres. Vid. Kruse Hellas II, 2 pag. 132 seq. Quod vero Clarke regionem clamat omnium esse insaluberrimam atque foedissimam, in quâ nemo quisquam, nisi loci memoriâ captus, diutius immoretur (Vid. Vaudoncourt. Schilder. d. heut. Griechenl. p. 284), id pertinet non tam ad ipsos montes faucesque Thermopylarum, quam ad Sperchii fluvii vallem inferiorem, quae latior paulatim patescens in aperti campi formam exit, planitiemque efficit, inter Zeitunium oppidum atque Thermopylas latitudine unius milliar. geogr. et quod excurrit, a Maliensibus olim habitatam, et nunc valde extensam, mutata totius regionis indole (vid. nott. ad VII, 198). Haec regio, quae maris superficiem altitudine vix superat, humida est ac paludosa; quotannis fere inundata indeque maxime stagnans. Unde aer, aestivo maxime tempore, corruptus et nocivus, qui regionis incolas multum affligit. Sed prope Zeitunium, ubi altior terra et siccior, regio feracissima omnium fere rerum, eademque saluberrima laetissimamque praebens speciem. Vid. Kriegk. De Malienss. Disp. geogr. p. 18. 19.

ἀλλ' ἔμπροσθέ τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθε] ἔμπρο-

σθε ἐόντας, ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμα-
4 ξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν

σθε *Thessaliam versus* accipio, ὄπισθε *Boeotiam* versus. *Thermopylas* ab huius regionis incolis etiam Πύλας simpliciter vocari legimus VII, 201 et apud Strabon. IX p. 428 s. 655 B. coll. Liv. XXXVI, 15: „Ideo *Pylae* et ab aliis, quia calidae aquae in ipsis faucibus sunt, *Thermopylae* locus appellatur. Add. Aelian. V. H. III, 25 et qui plura collegit Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 6 pag. 267 nott. exegg. Exstant autem primarii veterum loci de Thermopylis cum Herodoto comparandi apud Livium XXXVI, 15 coll. 18. Strabon. l. l. Appian. Syr. 17. Inter recentiores praeter Mannert. VII p. 622 seqq. vid. potissimum Kruse Hellas II, 2 pag. 124 seqq. Vaudoncourt. l. l. cap. 6 p. 279 seqq. Dodwell. l. l. p. 138 seq. Tabulam totius regionis, qualis olim fuisse fertur, aeri incisam exhibuit (alios ut taceam) Gail. in Atlas des cartes relatives à la Geographie d'Herodote nr. 20. Et vide sis quoque tabulam Kriegkii libello annexam.

τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην] Ad dicendi modum Wesseling. confert Herod. VII, 198 (ubi οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα) et III, 111 (ubi legimus: ἀποκρήμνοισι οὔρεσι, ἔνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίαν εἶναι), itemque etiam Sophoclea in Trachin. 634 (602 Both.): ὦ ναύλοχα καὶ πετραῖα θερμὰ λουτρὰ καὶ πάγους Οἴτας παραναιετάοντες, quibuscum contendunt Homer. Od. V, 405. 411. Ac testatur Dodwell. l. l. p. 142 statim a fontibus calidis Oetae montis rupes ac saxa in altum maxime erecta et maxime praecipitia conspici. Herodotum igitur si sequamur, ab occidente Thermopylarum exsurgunt montes inaccessi, praecipites, alti, ad Oetam porrecti; in quo convenit cum Strabone ac Livio l. l. Namque continua fere est montium series, quae a Leucate sinuque Ambracio orientem versus porrecta ad Aegaeum usque mare prope Thermopylas in praecipites maxime rupes acutaque iuga, quibus *Oetae* nomen, desinit; quamquam latiori sensu etiam de omni hoc montium tractu *Oetam* dici observat Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 2 nott. exegg. p. 177 coll. Mannert. VII p. 626 et Kruse Hellas I p. 234. Dodwell. l. l. p. 144 sqq., qui pulcherrimam ac laetissimam montis speciem esse asserit. Add. ibid. cap. 19 p. 214 seq. Nunc *Oetae* nomen *Katavothra*.

πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα. Ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος

τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα] i. e. *ab oriente viam excipit mare ac paludes s. stagna.* *τενάγεα* hoc sensu invenimus I, 202 fin. VIII, 129. Cum Herodoto consentit Appianus l. l.: *τῇ μὲν θάλασσα τραχεῖα καὶ ἀλίμενος, τῇ δὲ ἕλος ἄβατόν τε καὶ βαραθρῶδες*, itemque Livius, apud quem XXXVI, 18 haec leguntur: „loca usque ad mare invia palustri limo et voraginibus." Quin etiamnum stagna viam ab oriente includere, ad mare usque porrecta, narrant, quamquam arenâ multa e montibus advecta terrâque ipsa adgesta locorum situm nonnihil mutatum atque viam latiorem factam esse addunt. Uno tamen loco adhuc viam tam angustam esse asserunt, saxis praeruptis ab una, paludibus inaccessis ab altera parte cinctam, ut vix duo equites simul transire possint. Vid. Kruse Hellas II, 2 p. 129 seq. Vaudoncourt. l. l. p. 280 seq. Milliare unum nunc mare a faucibus distare scribit Dodwell. l. l. p. 139.

θερμὰ λουτρὰ, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι] Eustath. ad Dionys. 437 haec citans affert *Χύτρας*; Pausan. IV, 35 §. 6. *Χύτρους* i. e. *lebetes, ollas, Kessel.* Aquas hasce calidas praeter Catull. LXVI, 54 et Sophocl. Trachin. 602 Both. indicant quoque Livius et Strabo l. l. Prosiliunt isti fontes paulum ad sinistram remoti ab eo loco, ubi Turcorum portorium, cui nunc nomen Derveni, admodum clari et sulphurei, calidi usque ad centum quatuor, s. ut alii tradunt, usque ad centum undecim gradus Fahrenheit. Plura Kruse l. l. pag. 130 et Vaudoncourt l. l. p. 281 seq. Hic olim in Thessalorum et Meliensium gratiam cellas aegrotantibus commodas construi curasse Herodem Atticum e Philostr. Vit. Herod. p. 551 colligit Valckenaer. Hos autem fontes tanta aquarum copiâ provenire scribit Dodwell. l. l. p. 139, ut continuo inde plures efficiantur rivuli s. torrentes, qui ad mare defluant.

καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι] Satis notum est, omnes fontes calidos Herculi consecratos esse ob igneam, opinor, ac solarem huius numinis vim hominibus saluberrima quaeque administrantem. Vid. Schol. in Aristoph. Nubb. 1050 ibiq. nott. Diodor. IV, 23 ibique Wesseling. coll. Walz. ad Arsen. Violet. pag. 278 seqq.

ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς
6 ἐσβολάς· καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν
δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τήν
7 περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μή σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ
8 τὴν χώρην. Τὸ μέν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
9 χρόνου ἔκειτο, τοῖσι δὲ, αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώ-

---

Schneidewin. ad Ibyci fragmm. p. 181. Accedit, quod omnis haec regio Herculis religione consecrata videtur, bene observante C. O. Müller. Dor. I p. 427 seq. si quidem ibi fundus quasi fabulae de Hercule, qui ex his montibus, non aliter atque postea Heraclidae, progressus eoque etiam regressus diem obiisse fertur.

ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς] In his faucibus *φρούρια* (*castella*) olim fuisse Strabo quoque testatur l. l. Intelligitur autem procul dubio ille locus, ubi nunc Turcorum portitores, vectigal a transeuntibus exigentes, collocati sunt exiguum ad pontem, non longe ab illis fontibus calidis. Quin veterum monumentorum, de quibus cf. Appian. Syr. 97. Procop. De aedificc. IV, 12, reliquias quasdam adhuc cerni volunt et ipso in loco, qui maxime omnium sit angustus ac periculosus, ubi pauci multos prohibere possint aggredientes. Conf. Kruse l. l. p. 130 et in primis Vaudoncourt. l. l. p. 281 seqq. Idem testatur Dodwell. l. l. pag. 139 se non longe a fontibus calidis moenium ac turris conspexisse quaedam vestigia, nec tamen illa quidem valde vetusta. — De *Thesprotis* conf. nott. ad V, 92 §. 7. De *Thessalia*, quae olim *Aeolis* fuit dicta ab Aeolo, Deucalionis nepote, qui olim hanc regionem tenuisse fertur, conf. Diodor. IV, 67. Strab. VIII pag. 587 s. pag. 383.

ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος] i. e. *quo voraginosus fieret locus*, *voragines s. fissuras acciperet*. Vid. II, 25 fin. coll. IX, 102. De usu optativi post *ὡς ἂν* conf. Matth. Gr. Gr. §. 520 not. 2 p. 1003. — In seqq. *ἔκειτο* accipio: *iacuit diruta*, quemadmodum alibi *κεῖσθαι* de mortuis, qui sub terrâ iacent, I, 65. IV, 11. IX, 105.

μη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ 589

177 ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μέν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθει ἕξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν

2 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

Nuntio allato, Persas ad sinum Thermaicum castra posuisse [c. 131.], copiae Graecorum pedestres Thermopylas, navales Artemisium petunt.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον διατα-

Oraculum Delphis datum de ventis contra

Ἀλπηνοὶ οὔνομα] *Alope* (*Ἀλόπη*) dicitur a Mela II, 3 §. 6. Stephan. Byz. et Eustath. ad Iliad. II, 682. Unde etiam *Ἀλοπίτης* et *Ἀλοπεύς*. Ad Locrorum Epicnemidiorum ditionem hunc vicum, quem primum Locrorum versus Melienses Noster dicit VII, 216 coll. 229, retuleris cum Tzschucke ad Mel. l. l. p. 270. Et conf. quoque Mannert. VII p. 625 seq. Kruse Hellas II, 2 pag. 120 seq., qui urbem probabiliter eo loco sitam esse ponit, quo Gellius se conspexisse scribit aedium quasdam reliquias in colle sylvis tecta, laetissima in regione duabus horis a Libanitide s. Cyno remotâ. — Quae sequuntur verba: *ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες*, indicant: ex hoc vico frumentum s. commeatum se accepturos esse, se rei frumentariae prospecturos esse putabant. Conf. IX, 50. 51 et Lex. Xenophont. II pag. 311.

Cap. CLXXVII.

προσκεψάμενοι] Idem verbum VII, 10 §. 4. Ad structuram loci (*προσκεψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες — σφι ἔδοξε*) conf. Viger. Idiotism. p. 55. 345. 714 et add. Xenoph. Anab. III, 2, 12. Cyrop. IV, 2, 3. VI, 1, 31. VII, 5, 37. VIII, 2, 24. Duker. ad Thucyd. VII, 42. 70. Neque huc non facit Herod. VIII, 87. Quod sequitur *ὅτι*, Valcken. quo conveniat sequenti *ταύτῃ*, mutatum voluit in *ᾗ*; sine idonea, opinor, causa. Ad voces *τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα* conf. VII, 157 et de *Pieria* nott. ad VII, 131.

διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ] Vid. VII, 172. Mox pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*.

Cap. CLXXVIII.

ἐβοήθεον διαταχθέντες] i. e. eum in modum *distributi*, *dispositi*, si quidem alii ad Thermopylas, alii ad Artemisium

hostes auxilio futuris: unde primum nata spes servandae Graeciae. Ventorum apud Delphos divinus cultus.

χθέντες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταῤῥωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὔχεσθαι· μεγάλους γὰρ „τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμά-
2 „χους.“ Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καί σφι δεινῶς καταῤῥωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χάριν
3 ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇπερ

---

contendebant. Ita Schweigh. in Lex. Herod. reiectâ eorum sententia, qui διαταχθέντες l. l. interpretantur: *ut cuique praeceptum erat*, s. *ex iussu*. Tu conf. etiam VIII, 70.

ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ] χρηστηριάζεσθαι τῷ θεῷ idem fere quod χρᾶσθαι τῷ θεῷ, *uti deo* i. e. *oraculum sciscitari, deum consulere*, ut II, 50. I, 55. 66. 91.

καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι] Oraculi Delphici verba servavit haec Clemens Alexandr. Stromat. VI pag. 753: ὦ Δελφοὶ λίσσεσθ' ἀνέμους καὶ λώϊον ἔσται, addens Delphos aris sacrisque constitutis socios habuisse ventos. Simile oraculum Atheniensibus datum enarrat Herodotus VII, 189. De ventorum cultu apud veteres conf. Perizon. ad Aelian. V. H. XII, 61.

χάριν ἀθάνατον κατέθεντο] i. e. *immortalem gratiam inierunt*. Locutionem attigi ad VI, 41. In verbis seqq. βωμόν τε ἀπέδεξαν male olim ἀπεδέξαντο. Conf. V, 89, ne plura. Vocula τε spectat ad sequentia: καὶ θυσίῃσί σφεας μετῇσαν (*sacrificiisque illos placarunt*), ubi alii μετῇσαν et μετήϊσαν. Equidem dedi, quod libri ferebant. Conf. nott. ad III, 19. Ad significationem verbi facit similis usus verbi μετέρχεσθαι VI, 68 coll. IV, 7. Pindarica confert Dissen. (ad Olymp. III p. 49): Olymp. III, 40 (71). Pyth. V, 80 (115) coll. Aeschyl. Prometh. 530.

ἐν Θυίῃ] Ita equidem cum recentt. edd. exhibui, cum in uno cod. esset ἐν Θύῃ. Vulgo ἐν Θυίης s. ἐν Θύης, ubi suppleri volunt τεμένει s. χώρῳ, quod ferri hic posse iure negat Schaefer. ad Lambert. Bos. De Ellipss. L. Gr. pag. 467, si quidem ille tunc dixisse putandus est: ἐν Θυίης (τεμένει s. ἱερῷ) τῇπερ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι. Fuisse autem loci nomen ἡ Θυίη, indicant sequentia: ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει. Memoratur apud Pausan. X, 6 §. 2. *Thyia*

τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ᾽ ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· καὶ
4 θυσίῃσί σφεας μετῆσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

179 Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὁρμεώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν προφυλάσσου-
σαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη
καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρ-
180 βάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην,
τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ
2 βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν

E barbarorum navibus decem versus insulam Sciathum praemissae, incidunt in tres Graecorum naves illic excubantes, quarum duas cum ipsis viris

---

Castalii filia Apollinis pellex Delphique mater. *Κηφισοῦ* pro *Κηφισσοῦ* cum aliis edd. e duobus codd. reposui, at in fine cap. retinui cum Schweighaeus. et Gaisf. *μὲν δὴ*, quod ex uno Sancrofti libro Schaeferus, quem Bekker. sequitur, mutarat in *μέν νυν*. Ad voces *ἐπ᾽ ἧς* conf. citt. ad IV, 45 et de voce *ἐπωνυμίη* (*nomen*) V, 66, ne plura.

Cap. CLXXIX.

ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς — παρέβαλε] i. e. *Xerxis classis Thermâ profecta decem cum navibus optime s. celerrime navigantibus rectâ ad Sciathum insulam appulit.*“ Ita Aemilius Portus idque rectius sane quam Valla, qui vertit: *decem naves rectâ misit in Sciathum.* Melius loci sententia apparebit, si verteris: „*Cum Xerxis classis Thermâ proficisceretur, decem naves* celerrimo cursu reliquam classem antecedentes, *recta ad Sciathum appulerunt. παρέβαλε* refertur ad *ὁ ναυτικὸς στρατὸς*, quippe quo et ipso sane decem illae naves comprehenduntur. Verbum *παραβάλλειν*, ad quod h. l. commode suppleas *ἑαυτὸν*, de maritimo aeque ac pedestri itinere dici bene observat Schweighaeus. citans Lex. Polyb. s. v. nr. 3. Hic cogitandum est de traiectu sinus Thermaei ac maris Thracii (VII, 176) usque ad Sciathum insulam, quae e regione Magnesiae non longe ab Artemisio distat. Vid. nott. ad VII, 176. De *Thermâ* diximus ad VII, 127. 131. — Mox *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν*.

προϊδόντες δὲ οὗτοι] *οὗτοι* dicit, quamvis antecedat *νέες τρεῖς*. Vid. G. Hermann. ad Viger. p. 714, ubi pro Herod. VII. **197** leg. VII, **179**.

Cap. CLXXX.

τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα κ. τ. λ.] De voce *ἐπιβάτης* vid. nott. ad VI, 96. — *καλλιστεύειν* aliquoties No-

καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἷλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὔνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ οὐ- 590

---

ster dixit eo sensu, quo alias *κάλλιστον*, *εὐειδέστατον εἶναι* (*formâ praestare*, *pulcherrimum*, *formosissimum esse*); unde vel genitivum adsciscit VI, 61. Add. I, 196. IV, 163. 180. VIII, 124. In proxime seqq. e Sancrofti libro alioque Schaefer. dedit *ἐπὶ τὴν πρώρην*, quod cum verbo *ἀγαγόντες* melius congruere putabat. Schaeferum sequitur Bekker. Equidem cum Schweigh. et Gaisf. vulgatam retinere malui, si quidem *ἐπὶ τῆς πρώρης* (*in prora*) aeque bene referre licebit ad *ἔσφαξαν*, distinctione, quae in Schaeferi editione ante *ἔσφαξαν* ponitur, deletâ. Ad *ἀγαγόντες* cum Porto subaudias *πρὸς ἑαυτοὺς* i. e. *ad suos* s. *ad suam navem*. Namque capta Graeca nave, Leontem Persae e Graeca nave in suam adductum in prora (navis Persicae) iugularunt.

διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἷλον κ. τ. λ.] Haec verba copiosius tractata ab Aemilio Porto in Lex. Ion. ita reddere licet: *e formae praestantia illius*, *quem primum Graecorum ceperant*, *laetum omen captantes*, vel *dextrum* (i. e. faustum) *omen existimantes illum*, *quem e Graecis primum atque formosissimum ceperant*. In eo enim felicis rerum exitus praesagium sibi videre videbantur. *διαδέξιον* monstravit Portus idem esse atque *δέξιον*, *αἴσιον*, *εὐτυχὲς*, ut apud Latinos *dextrum* ponitur pro *fausto*, *laeto ac prospero*. Itaque *δέξιον ποιεῖσθαί τι* idem fere valet atque *νομίζειν τι αἴσιον καὶ εὐτυχὲς*, aut *οἰωνόν τι θέσθαι* vel *ποιεῖσθαι*, ut ex Euripid. Iphigen. Aul. 607 affert Valckenaerius, cui etiam in mentem venerat *Δία δέξιον* scribere pro *διαδέξιον*.

τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο] Bene Portus et Valckenaer. *fortasse autem etiam aliquem fructum e nomine* [*Λέοντος* — *Leonis*] *percepit:* ut nempe peius cum ipso ageretur, tristeque ipse obiret fatum. Ubi *fructum* intellexit *caedem*. Qui enim *Leo* (*Λέων*) vocabatur, ob id ipsum *Leonis* nomen in hoc infortunium incidisse putandus est. In *leone* autem Graecos aliquid reconditum ac tesserarium quaesivisse, vel ex iis, quae ad VI, 131 attulimus, colligi poterit. Verbum *ἐπαύρεσθαι* (*fructum percipere*) in utramque partem et bonam et malam adhiberi, satis notum. Affert quaedam Valckenaerius, de similis notionis verbo *ἀπολαύειν* citans Hemsterhus. ad Lucian. Ti-

181 νοματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καί τινά σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ νηῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρε-
2 ουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ
3 σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον,

---

mon. cap. 2. (T. I p. 326 seq. Bip.)

Cap. CLXXXI.

καί τινά σφι θόρυβον παρέσχε] i. e. *nonnullam trepidationem ipsis exhibuit, negotii nonnihil Persis praebuit s. facessivit.* Non aliter fere *πρήγματα παρέχειν* I, 155. 175. *πόνον παρέχειν* I, 177. — In seqq. de *Pythea* conf. VIII, 92 et de verbo *ἐπιβατεύειν* nott. ad VII, 96.

ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας] *ἐς ὃ* valet *donec*, *dum.* Vid. Struve Spec. I pag. 42. Quem Noster VIII, 92 dicit *κατακοπέντα*, eum h. l. ait *κατακρεουργηθῆναι* i. e. *in frusta concisum veluti carnem dislaniatum esse;* quo eodem verbo olim usus erat Xanthus ap. Athen. X, 3 p. 415 D. (p. 185 fragmentt. historr. ed. Creuzer.) quodque etiam ex hoc Herodoti loco affert Longin. De sublim. 31. Alii scriptores, ut ad h. l. observant interpretes, in huiusmodi lancinata membrorum scissura simplex adhibuerunt *κρεουργηθῆναι*. Atque ipse Herodotus III, 13 dixit *τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες*.

σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα] E duobus codd. cum Valla Schaef. receperat *σμύρνῃ*. Vulgatum cum reliquis libris tuetur Suidas s. v. *τελαμὼν* III p. 441. Tu cf. Herodot. II, 87 ibiq. nott. Atque Heeren. Ideen I, 1 p. 107 hoc ex loco colligi vult sindones byssinas fuisse vestes e gossypio confectas. Quod sequitur *ἐκπαγλεόμενοι*, poetarum more dixit pro *ἐκπληττόμενοι* (*stupentes, admiratione perculsi*), ut VIII, 92. IX, 48. Dionys. Halic. A. R. I, 32 §. 4. Haud diverso sensu Noster IX, 82: *ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθά.* Et conf. quoque Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choeph. 211. De verbo *περιέπειν* dixi ad V, 1 et de vocula *εὖ* in clausulis poni solita nott. ad V, 27.

ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ

182 νηῒ ταύτῃ, περιεῖπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὔ.

2 ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταῤῥωδή- 1

σαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλ-

tertiam classiariis post navem ad littus allisam dilapsis, vacuam capiunt. Qua re cognita, Graecorum classis hostes metuens, Artemisio relicto Chalcidem in Euboea retrocedit.

Cap. CLXXXII.

ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολάς] ἐσβολὰς pro vulg. ἐμβολὰς, quod retinuerunt Schaefer. et Matthiae, dedi cum Schweighaeus. et Gaisf.; e cod. Florentino duobusque aliis Bekkerus nescio unde dedit ἐκβολάς. Vox ἐσβολὴ invenitur etiam VII, 173. 175. 176, ubi Gailius Gallice reddit *l'entrée étroite*. Verbum ἐξοκέλλειν de navibus, quae ventorum vi in terram aut vada eiiciuntur, *impingere*, illustrat Bergman. ad Isocrat. Areopag. 6 pag. 177. Simile verbum ἐποκέλλειν ipse attigi ad VI, 16. σκάφος de *navis alveo* intelligendum, ut in Aeschyl. Pers. 425, ubi plura affert Blomfield. in Gloss. bene memor loci Herodotei. — In seqq. dedi ἐς Ἀθήνας pro ἐς τὰς Ἀθήνας, quod libri scripti respuunt.

παρὰ πυρσῶν] Quod in Sancrofti cod. exstat διὰ correctori deberi putem, qui παρὰ de ἐμψύχοις aeque atque de ἀψύχοις dictum adiungi verbis ἀκούειν, μανθάνειν, πυνθάνεσθαι, similibus nescivit, bene notante Valckenaerio, cui add. Matth. Gr. Gr. §. 588 a. pag. 1172. *Facibus* autem utebantur tanquam signis, pro more Graecorum, de quo plura apud Aeneam Tactic. 7 fin. ibique I. C. Orell. p. 140. Polyb. X, 43 et quae affert Krüger. ad Xenoph. Anab. VII, 8 §. 15. Add. Herod. IX, 3. Quo etiam Aeschylei Agamemnonis initium pertinere, ubi tu conf. Stanleium, nemo nescit.

μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα] i. e. *navibus ab Artemisio profecti Chalcidem se receperunt ibique stationem tenuerunt.* In seqq. ἡμεροσκόπους, a quibus distinguendi πυρσευταὶ ignibus accensis qui signa dant, teste Aeneâ Tactic. cap. 6, dicit

κίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡ-
183 *μεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ*
δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ
ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, κα-
2 *λεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπει-*
δὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἕρμα, 591
ὁρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν
ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ, ἕν-
δεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν
3 *ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο, ἐὸν ἐν*

Mox secuta tota classis Persarum, ad Sepiadem in Magnesia appellit.

---

speculatores, qui diu Persarum classem de montium Euboeicorum cacuminibus observarent. Qui iidem memorantur VII, 192. 219. Tu vid. Aeneam. l. l. et quos Wesseling. ad h. l. citat, Turneb. Adverss. XXVII, 7 et Duker. ad Liv. XXXI, 25. Alii sunt *ἡμεροδρόμοι*, de quibus vid. VI, 105.

Cap. CLXXXIII.

ἐπέλασαν] i. e. *accesserunt, advectae sunt naves*; Schweighaeus. in Lex. Herod. haec eum in modum suppleri vult: *οἱ βάρβαροι ἐπήλασαν τρεῖς ναῦς.* Tu conf. Lamb. Bos. De ellipss. p. 315. *ἕρμα* eodem observante Schweigh. est *saxum, scopulus sub maris superficie latens.* Suidae I p. 856 seq. est *λίθος μέγιστος* coll. Hesych. I p. 1437. Eustath. ad Iliad. XIV p. 964, 28 ed. Bas. s. 976 ed. Rom. Apud Homerum dicitur *fulcrum navis subductae*, ut Il. I, 486. II, 154 ne plura.

ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι κ. τ. λ.] Loci sensum hunc esse puto: postquam barbari (i. e. Persae) navium illarum trium columnam lapideam scopulo advectam collocarunt, ipsi (cum reliquis navibus i. e. reliqua Persarum classe) Thermâ profecti, cum nihil in via impedimenti obstaret navigantibus, insecuti sunt (*ἐπέπλεον*: *sie schifften nach*), undecim diebus post Xerxis discessum a Therma praeterlapsis. Verba: *ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν* eo spectant, quod cum antea saxum illud vix aut nihil prorsus super aquam eminens navigantibus iisque insciis pericula praeberet, iam columnâ illâ, quae signi instar esset, erectâ omnique sublato impedimento navigatio facta erat expedita viaque bene munita. Ad vocem *καθαρὸν* cf. I, 202 coll. 201. IV, 135.

κατηγήσατο] i. e. *indicavit, monstravit*, ut II, 49. 56. VI, 135 notante Wesseling. Tu conf. Creuzer. Symb. I pag. 13. De verbo *ἐξανύειν* in seqq. conf. nott. ad VI, 139.

πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

184 *Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε κακῶν ἔην ὁ στρατός· καὶ πλῆθος*

Quantum hominum numerum et quam imma-

Σκύριος] *Scyrius* i. e. *Scyro oriundus;* quae insula saxosa et aspera indeque etiam sterilis e regione fuit Magnesiae, per temporum decursum Dolopum, Pelasgorum, Chalcidensium, Atheniensium ditioni addicta. Nunc vocari narrant *Sciro.* Vid. Tzschuck. ad Mel. II, 7 §. 9 nott. exegg. p. 671 seqq. Intra Scyrum ac Magnesiae terram continentem scopulum illum, cui *formicae* s. *Myrmecis* nomen, fuisse probabile est.

τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα κ. τ. λ.] Genitivum *τῆς Μαγν. χώρης* refer ad *Σηπιάδα*, quae ad Magnesiam regionem (de qua vid. VII, 132) pertinuit. *Sepias* a Mela aliisque vocatur promontorium, quod Scyro insulae e regione situm nunc dici Cap. St. Giorgio Mannert. tradit VII p. 596 vel Capo *Verlichi* s. Cap. *de Monaster*, ut Tzschuck. notat ad Mel. II, 3 §. 1 pag. 168 seq., ubi de hoc loco Persarum clade (de qua VII, 177) insigni reliqua veterum afferuntur testimonia. Quem vel *ἄκραν* vel *ἀκτὴν* (ut paulo post apud Herodotum) dici videmus, prouti vel solum promontorium, vel ora omnis adiacens ac vicina intelligitur. Hinc *τῆς Μαγνησίας πρὸς ἄκραν τὴν ὀνομαζομένην Σηπιάδα* dicit Diodor. XI, 12, ubi conf. Wesseling. Et vide Herodotum ipsum VII, 191, ubi haec adscripsit *Cr.* „Raoul-Rochette Monumens inedits I pag. 15 a *sepia* pisce in Thetidis raptu inter attributa conspicuo dictum arbitratur hoc litus, quod nescio cur dicit *le canton.* Caeterum conf. ibid. pag. 16 de *Θετιδείοις* et de cultu Thetidi tributo.“

Κασθαναίης] In libris quibusdam exstat *Κασταναίης*: confusione crebrius obvia, ut observat Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 1 nott. critt. p. 176 seq., qui merito alteram scripturam ut antiquiorem praetulit. Qui idem l. l. et nott. exegg. pag. 170 veterum testimonia collegit de hac urbe, quae modo Macedoniae, modo Thessaliae adscribitur, quamque *κώμην* narrat Strabo IX p. 443 s. p. 675 C. sub Pelio monte sitam. Ad septentrionem Sepiadis in maris quodam recessu iacuisse probabile est. Conf. Mannert. l. l.

Cap. CLXXXIV.

ἀπαθής τε κακῶν] Conf.

nem omnis generis apparatum Xerxes ad Sepiadem Thermopylasque et ex Asia,

ἔην τηνικαῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὑρίσκω,
τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ἐ-
ουσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν
ἀρχαῖον ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον τέσσε-
ρας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ
τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομέ-
2 νοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων
τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων,
Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄν-
3 δρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ

---

nott. ad V, 19. Add. Isocratt. Aeginett. 12 p. 680. Ad locutionem *ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὑρίσκω* conf. VII, 24 et de forma *συμβαλλεόμενος*, cuius loco plures libri *συμβαλλόμενος* IV, 15 ibique nott. Unde pendent quae sequuntur verba: *τὸν μὲν ἀρχαῖον — ἐόντα ὅμιλον*, participio in locum infinitivi substituto pro more. *Coniicio*, haec est Herodoti mens, sive *computando, coniiciendo reperio multitudinem veterem e singulis populis collectam, quae in Asiaticis navibus inerat, fuisse.* Itaque *ἀρχαῖον ὅμιλον* copias dicit ab Asiaticis gentibus *prius* exhibitas, exclusis Persis, Medis, Sacis, diversas hinc a copiis *recens* in Europa conscriptis ex iis, quas rex perlustrarat, regionibus. — Ad ipsum navium numerum conf. VII, 89 ibiq. nott. et de participio *λογιζομένοισι* (i. e. *si qui computare velint*) Matth. Gr. Gr. §. 388 b. c., qui idem §. 579, 3 de praepositionis *ἀνὰ* usu consulendus.

ἐπεβάτευον δὲ κ. τ. λ.] Hoc de *propugnatoribus* s. *militibus classiariis* intelligendum. Vid. nott. ad VII, 96. Qui vero mox vocantur *ἐπιχώριοι ἐπιβάται*, *ducenti* numero eos cum Schweigh. credam esse *nautas*, *remiges*, *indigenas* i. e. ex iis civitatibus, quae naves praebuerant, conscriptos, cum propugnatores s. classiarii *triginta* in unaquaque navi milites e Persarum, Medorum, Sacarum numero electi essent, cf. VII, 96. Quamquam infra 185. 186 etiam ducentos illos in universo *τῶν μαχίμων ἀνδρῶν* numero comprehendit Noster. In Atticis navibus, quae Salaminiae pugnae interfuerunt, singulis non nisi *octodecim* propugnatores fuisse, atque in hisce quatuor sagittarios scribit Plutarch. Themist. 14 p. 119 B. Observat autem Rennel. p. 492 similem adhuc in navibus bellicis obtinere rationem, in quibus ducenti et quadraginta nautae una cum triginta septem militibus collocentur.

ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσ-
4θήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
ἐκ τῶν πεντηκοντέρων· ποιήσας, ὅ τι πλέον ἦν αὐ-
5τῶν ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι.
συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν
μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν
6αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μέν
νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὸν πεν-
τήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ
ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δεκάς.
7Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες

ποιήσας ὅ, τι πλέον ἦν αὐτῶν κ. τ. λ.] i. e. *ponens in iis plus minus inesse octogenos viros.* Verbum ποιεῖν *ponendi, fingendi* sensu pro τιθέναι illustravit Valckenaer. Demosth. loco in orat. Leptin. p. 279, 36 (cui *Cr.* addit similem Plotini locum pag. 533 C. 534 A.) et Xenoph. Anab. V, 7. 9 apteque etiam de Romanis admonuit, qui eo sensu dicunt *facere, fac.* Hinc Noster paulo inferius πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας et VII, 186. Ad dictionem πλέον ἢ ἔλασσον, similia, faciunt, quae Lobeck. excitat in Aglaoph. p. 385 not. Add. Lucian. Demon. §. 10 (T. II pag. 236 Bip.). — αὐτῶν dedi pro αὐτέων.

ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη] Vid. supra VII, 97. Male hic Schaeferus retinuit εἰρήθη. Conf. IV, 77. 156.

ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν] Restitui cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero hanc lectionem, a Schaef. et Matthiae duorum codd. auctoritate perperam mutatam in ἤδη ὦν ἂν ἦν. Recte enim Schweighaeuserus: „Quum naves modo nominatae fuerint, recte nunc vocabulum ἄνδρες adiicitur: porro dictionem ἂν εἶεν requirebat mens scriptoris, non ἂν ἦν, cui alia vis inest.“ Probavit etiam G. Hermann. Opuscc. IV p. 169, quum hic de re praesenti agatur neque opponi possit ἀλλ' οὐκ ἦν. Nec aliter II, 6. IV, 195 et vel I, 2: quae idem Hermannus attulit. Quo magis miror Matthiae., quod h. l. retinuit ἂν ἦν idque interpretatur *fortasse fuerint*, quum εἶεν valeat: *fortasse sint.*

Τοῦ δὲ πεζοῦ] De copiis pedestribus vid. VII, 60 ibique nott. — In seqq. *Libyes* qui vocantur, sunt Afri Aegypto vicini, qui Cambysi se dederant (III, 13, 91) et inde in Xerxis copiis supra enumerantur VII, 71. 86; quo loco etiam *Arabes* commemorantur.

ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω
δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀ-
ραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιή-
8 σας δισμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν
καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκό-
σιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς,
9 χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάς. „Τοῦ- 592
το μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν
εἴρηται, ἄνευ τε τῆς θεραπηΐης τῆς ἑπομένης, καὶ
τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι.
185 Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα ἔτι

et ex Europa contra Graecos conduxerit.

Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης κ. τ. λ.] Voculam *δὴ* post *μὲν* e Mediceo adscitam a Schaefero et Matth. equidem cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero reliquorum codd. auctoritate delevi. Videtur enim illa male huc translata e seqq. *τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης*. De numero copiarum ad h. l. haec adnotavit Schweighaeuserus: „Colligitur sane universa ista summa 2,317,610 ex summis particularibus ante positis. Conficiunt enim

1207 × 200	241,400
1207 × 30	36,210
3000 × 80	240,000
Unde prodit summa copiarum navalium . . .	517,610
His accedunt pedites	1,700,000
equites	80,000
camelis et curribus vecti	20,000
Unde prodit copiarum ex Asia transductarum summa, quae hic subducitur	2,317,610
Iam his porro accedunt navales copiae ex Thracia et vicinis insulis, 120 × 200 . .	24,000
et terrestres copiae ex eisdem regionibus .	300,000
Unde *hominum armatorum* (in quorum quidem numero etiam remiges comprehenduntur) prodit summa	2,641,610
Qui numerus duplicatus dat hominum summam cap. 186 memoratam	5,283,220."

προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκη- 2σιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μέν νυν οἱ ἀπὸ Θρηΐκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηΐκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μέν νυν τουτέων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύ- 3ριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήϊκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περῥαιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηΐκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων τριή-

---

Cap. CLXXXV.

προσλογιστέα] Conf. Matth. Gr. Gr. 447. Quae sequuntur verba: δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν cum Schweighaeuser. interpretor *opinionem*, *aestimationem e probabili coniecturâ ductam*. Wesseling. apte comparat Sophocl. Trach. 432, ubi sibi opponuntur δόκησιν εἰπεῖν et ἐξακριβῶσαι λόγον. Hinc infra Noster: τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι et VII, 186 οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσους.

Παίονες] Vid. nott. ad V, 1. *Eordi* prope Erigonem fluvium primitus consedisse narrantur a meridie Lyncestarum ea in regione, quae vel prioribus incolis eiectis *Eordaeae* nomen retinuit Macedonibus subdita. Vid. Mannert. VII pag. 485 seq. ibique Thucyd. II, 99. Strab. VII p. 497 B. s. p. 323. Et conf. quoque Lycophr. Alex. 1342. Scripturam et formam nominis (nam dicuntur Ἐορδεῖς, Ἕορδοι et Ἐορδοὶ, ut apud Herodotum, alios) attigit F. R. C. Krebsius Lectt. Diodorr. pag. 150 seq. De *Bottiaeis* vid. nott ad VII, 123.

τὸ Χαλκιδικὸν γένος] Gentes intelliguntur Chalcidicam peninsulam colonis Graecis refertam tenentes; quae quum prius ad Thraciam referretur, postmodo ad Macedoniam pertinuit. Plura Poppo Thucyd. I, 2 pag. 344 seq. Herod. VIII, 127 fin.

Βρύγοι] Conf. nott. ad VI, 45. VII, 73. De *Pieria* vid. nott. ad VII, 131, de *Perrhaebis* nott. ad VII, 128; de *Aenianibus* nott. ad VII, 132, ubi etiam de *Dolopibus* ac *Magnetibus*. *Achaei*, qui his adduntur, sunt, opinor, Achaei Phthiotidis incolae, de quibus VII, 132. — Mox τούτων rescripsi pro τουτέων et cum Schweighaeus., Gaisf. et Bekkero scripsi αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι, ubi vulgo: ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι.

4 κοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυ-
ριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γί-
νονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διη-
κόσιαι καὶ ἑξήκοντα καὶ τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι
186 ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου
δὲ τούτου ἐόντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπηΐην
τὴν ἑπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγω-
γοῖσι ἀκάτοισι ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι
πλοίοισι τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν
μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ
2 πλεῦνας. καὶ δή σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι,
καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισού-
μενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυ-
3 ριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας
καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκα-
τοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρ-
ξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων.
187 Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύ-

Xerxes ipse omnium pulcherrimus et procerissimus.

Cap. CLXXXVI.

καὶ μάλα] Schweighaeus. in Lexic. Herod., ubi confert I, 181, hic reddi vult *rursus porro.* Gronovius reddiderat *omnino.* — De verbo *δοκέω* notavimus ad cap. 185.

καὶ δή σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι] De verbo *ποιεῖν* diximus ad VII, 184, ubi Valckenaer. quoque observat *καὶ δὴ* similem in modum a Graecis sic adhiberi, ut sonet *fac*, *finge*, v. c. apud Euripid. Med. 386. Hel. 465. Quod vero ad ipsam Herodoti computationem attinet, nemo, qui quomodo per orientem exercitus ad bellum proficisci soleant et quomodo expeditiones bellicae instituantur, noverit, mirabitur, eorum, qui milites ipsos sequerentur, numerum, pedissequos dico, servos, mulieres, reliquam turbam, militantibus parem censeri a patre historiae. Quin etiamnum novimus ab istis gentibus expeditiones bellicas hoc modo institui, ut omnem servorum, mulierum etc. turbam secum ducant profecturi; unde sane, quae de maxima turba Xerxis copias sequente narrantur apud Herodotum, minime nos offendere debent ut minus congrua aut a vero aliena. Conf. Heeren. Ideen I, 1 pag. 501. 515.

Cap. CLXXXVII.

τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος] Male vulgo praeponebatur vox

ματος ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν
2 εἴποι ἀριθμόν. Ὥστε οὐδέν μοι θῶυμα παρίσταται
προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν· ἀλλὰ 593
μᾶλλον, ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶυμά μοι, μυ-
3 ριάσι τοσαύτῃσι. εὑρίσκω γὰρ συμβαλλεόμενος,
εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ

στρατεύματος. Ad voces γυναικῶν δὲ σιτοποιέων conf. Thomas Magist. p. 113, qui vocem σιτοποιὸς perperam damnat, quâ et Herodotus et Thucydides VI, 22 (ubi vid. Duker) et Xenoph. (vid. Lex. Xenoph. IV p. 40) usi sunt. Intelliguntur h. l. *mulieres pani conficiendo operantes, opus pistorium curantes*, si quidem apud veteres hoc omnino ad feminarum negotia pertinuisse videtur. Cf. nott. ad III, 150. Et confer sis quoque VIII, 137. — De *canibus Indicis* vid. nott. ad I, 192. Pro τουτέων dedi τούτων.

θῶυμα παρίσταται προδοῦναι κ. τ. λ.] θῶυμα rescripsi pro θῶμα. Ad verbum παρίσταται vide sis quae ad VII, 46 afferuntur. Verbum προδοῦναι attigit Thomas Mag. pag. 740 interpretans ἐνδοῦναι καταποθέντα τῷ στρατοπέδῳ. Tu mente addas licet accusativum, quem dicunt obiecti τοσαύτας μυριάδας. Nam respondet Latinorum verbo *defecisse*, ut observat Valcken., cui add. Bach. in Iahnii Annall. philoll. et paedagg. IX, 3 pag. 317. Nec aliter fere apud Herodot. VIII, 52. De fluviis epotis conf. VII, 43. 58. 108. 127. 196.

τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν] Ita recte nunc ex uno cod. editum. In Florentino libro atque apud Thom. Magistr. l. l. exstat ἔστι ὧν, quod recepit Matth.; in Sancrofti libro ἐνίων, quod tenuit Wesselingius, improbante Valckenaerio, qui Graece dici posse monet ἔνιοι τῶν ποταμῶν, neque vero οἱ ποταμοὶ ἔνιοι quique et ipse voces ἔστι τῶν s. ὧν margini additas olim fuisse iudicat. — Ad verbum ἀντέχρησε vid. nott. ad VII, 127 et ad locutionem εὑρίσκω γὰρ συμβαλλεόμενος VII, 24. 184.

εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος κ. τ. λ.] In hisce numeris peccatum esse dubio vix caret, quamvis merito dubites, utrum ipsi Herodoto an librariis erroris culpam tribuas. Conf. Wurm. De pondd. ration. pag. 142 coll. 132 et, quem *Cr.* conferri voluerat, Matthiae Ueber-

μηδὲν πλέον, ἕνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους 4 μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἀνδρέων δ' ἐουσέων τοσουτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὅρμεον πρὸς γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυ-

Persarum naves dum ad Sepiadem commorantur, ingens coorta tempestas earum multas frangit.

---

sicht d. Röm. u. Griech. Maass-, Gewicht- u. Münzwesens pag. 15 not. 34. Quando enim singulis militibus, quorum numerus fuit 5,283,220, in diem obvenit choenix tritici, inde, quum quadraginta octo choenices medimnum compleant, medimnorum existit numerus 110,067$\frac{1}{2}$ neque vero 110,340, ut Herodoti fert sententia, quem hic numerum 340 dividere oblitum esse Schweighaeuserus vult. Quo tamen vereor ut omnis tollatur difficultas. Medimnum sex modios Romanos complectentem aequare octavam partem mensurae Würtembergicae, cui nomen Scheffel, idem docuit Wurm. l. l. — ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ (*in unumquemque diem*) eodem modo ponitur quo II, 168. Conf. Schweighaeuser. in Lex. Polyb. p. 242. In seqq. ad genitivi formam ἀνδρέων conf. Matth. Gr. Gr. §. 74 pag. 166.

κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος] Iungitur hoc quoque loco *pulcritudo* et *magnitudo*, quâ utrâque corporis constat formositas. Vid. nott. ad V, 12. — αὐτῶν dedi pro αὐτέων. ἀξιόνικος h. l. *dignus* dicitur, qui cum alio de victoria contendat nec ipse victoriae honore indignus censeatur. Conf. IX, 26. 28.

Cap. CLXXXVIII.

κατέσχε] Vid. nott. ad VII, 101 et de *Casthanaea* ac *Sepiade* nott. ad VII, 183.

ὅρμεον πρὸς γῇ] ὁρμεῖν (*stationem habere*) exstat quoque VII, 21. 189. πρὸς γῇ dant Florentinus ac tres alii codd.; alia πρὸς γῆν; Eustathius haec citans ad Il. p. 965, 4 s. 949, 24 πρὸς τὴν γῆν; unde Wesseling., Schaef. et Matthiae dederant πρὸς τῇ γῇ. Loci sensum equidem hunc esse puto: *primae naves stationem habebant ad terram, aliae vero*

ρέων (ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου) πρόκροσσαι ὁρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέ-
2 ας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω. Ἅμα δὲ ὄρ- 1
θρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης, τῆς θαλάσσης ζε-

---

naves continuo post illas collocatae in ancoris erant (s. stationem habebant); *namque ora quum non tam late pateret, proris mari obversis* illae ita stabant, ut octo essent navium series. In quibus potissimum vox πρόκροσσαι multum exercuit interpretes. Aemilius Portus intellexerat *naves, quarum prorae ponto obversae erant, cum reliquae stationem ad litus haberent,* quae igitur in ordinem perpetua (octo navium) serie sunt digestae, ita ut earum prorae i. e. capita s. frontes prominentes altum versus spectent, paratae ad impressionem faciendam in hostilem classem. Nam prima navium series, quae ad litus ipsum stationem habebat, proras, opinor, habebat in terram conversas, reliquae naves post illas collocatae habebant proras mare versus spectantes. Neque vero haec interpretatio, quam etiam sequitur Wesselingius, citans Homer. Il. XIV, 34 ibique Eustath. et Athen. I p. 30 A., quamque etiam secutum esse video Rennel. l. l. pag. 702, itemque Larcherum ac Lange, satis esse videtur Schweighaeusero, qui προκρόσσας νέας intelligi mavult naves collocatas *par echelons*, ut Galli aiunt, s., ut Latini dicunt, *in quincuncem locatas*, ita ut de octo seriebus s. ordinibus, quos Noster commemoret, quilibet ordo anterior una navi minor s. brevior fuerit quam consequens ordo utque adeo veluti trianguli aequilateri (nunc quidem truncati) formam retulerit universa classis. Quod mihi speciosius quam verius videtur quamquam Reiskium quoque hic intelligere video naves *seriatim* et *per gradus porrectas* et *procedentes.* Nec magis iuvat Suidae (III p. 187) atque Eustathii interpretatio ἄλλη ἐπ' ἄλλῃ, quae eadem etiam in Glossa ad h. l. exstat. — ἐπὶ ὀκτὼ νέας recte, opinor, Lange: *acht Schiffe hoch*; clarius Rennel. l. l. *in acht Reihen hinter einander.* Tu conf. Polyb. I, 26, 13 ibiq. Schweighaeus. Cr. de voce πρόκροσσαι conferri vult Apollon. Lex. Homer. p. 571 ibique Villoison. — ὁρμέοντο cum recentt. edd. scripsi pro vulgo ὁρμέονται. Apud Suidam invenitur ὁρμαίνοντο.

ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω] scil. ὥρμεον. De voce εὐφρόνης conf. nott. ad VII, 12, et ad voces ἐξ αἰθρίης VII, 37. Ad vocem νηνεμίη, quae cum proprie sit adiectivum, substantivi vim mox accepit, conf. Homer. Odyss. V, 392 ibique Nitzsch. XII, 169. Il. V, 523. Herodot. VII, 218.

τῆς θαλάσσης ζεσάσης] Tangit Longin. De sublim. §. 42,

σάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμών τε μέγας καὶ πολλὸς ἄ-
νεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ
3 περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι, ὅσοι μέν νυν αὐ-
τῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕ-
τω εἶχε ὅρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνα-
σπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ
4 νέες αὐτῶν. ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε,
τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν

---

contra quem Valckenaerius locutionis elegantiam tueri studuit. Quemadmodum enim Latinis mare dicitur *fervere*, ac *fervor maris*, ita Graeci dicunt ζέειν, ἀναζέειν de maris undis ac fluctibus, ut apud Gregor. Naz. Stel. II p. 55 B. Liban. II p. 516 C. De *Apeliote* vento vid. nott. ad IV, 22. Add. Kruse Hellas I, 275 et Wesseling., qui ad h. l. haec adscripsit: „Ventus ex septentrione et Hellesponto flans proptereaque *Hellespontias* dictus, Atticae regioni marisque Aegaei insulis gravis et damnosus accidebat, Aristotele Probl. XXVI, 57 p. 198 ed. Sylburg. docente." Formantur autem, observante Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choeph. 1054 ventorum nomina aliquot in ίας desinentia ab aliis nominibus, ut Ἑλλησποντίης h. l., Στρυμονίης ἄνεμος κυματίης VIII, 118, γονίας in Aeschyl. l. l. καικίας, alia id genus. — Pro αὐτέων dedi αὐτῶν.

καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου] i. e. *et quibus hoc per stationis rationem licuit.* Ubi genitivi ὅρμου non alia videtur esse ratio atque VI, 116. Ad voculam δὲ in verbis οἱ δ' ἔφθησαν conf. Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 96 ibique potissimum Nostri locum IV, 65.

ἀνασπάσαντες τὰς νέας] De significatu verbi ἀνασπᾶν egi ad VII, 59. Observat autem Rennel. p. 702 seq. h. l. attingens, apud veteres non singulas tantum naves e mari ad terram educere moris fuisse, verum etiam omnem classem; ut h. l. factum esse videmus. Addit ille veterum naves ideo etiam perquam planas fuisse, quales nunc esse dicuntur Sinarum naves, quae vocantur *Iunken.* — In seqq. μεταρσίας νέας dixit *naves in alto versantes, altum tenentes.*

ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ] ἐκφέρειν de iis, quae ventorum ac tempestatum vis ex alto ad litus defert s. eiicit, dici invenimus I, 23. 24. Add. VIII, 12, 96. *Ipnos* i. e. *furnos, caminos* novit quoque Strabo l. mox l., scopulos probabiliter in mare procurrentes ad Sepiadis litus. In mentem veniunt

Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν
τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πό- 594
λιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ
189 *χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορῆν ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν γαμβρὸν ἐπί-*

Boreas et Orithyia ab Atheniensibus in auxilium vocati. Sacellum Boreae ad Ilissum fluvium.

---

camini s. furni (*Oefen*), qui hodie vocantur, in ditione Salisburgensi, ubi Iovavus fluvius per rupes exitum sibi perrupit, multum utique visitati a peregrinantibus.

αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον] i. e. *aliae ad ipsum Sepiada allisae sunt s. in terram impegerunt.* Quod Valcken. *αὐτὴν* mutare vult in *ἀκτὴν* s. *ἄκρην*, eo nihil certe opus. Ad argumentum bene idem confert Clement. Alex. Stromat. VI p. 753, 36 et Strabon. IX p. 675 C. D. De *Sepiade* et *Casthanaea* dixi ad VII, 183.

ἐς Μελίβοιαν] *Meliboeam* a septentrione Sepiadis et Casthanaeae fuisse sitam in maris quodam sinu probabile est. Vid. Liv. XLIV, 13 et, qui cum Herodoto consentit, Strab. IX p. 305 s. 443. Scylac. §. 66 p. 25 s. p. 277 Gail., ubi inter Magnetum urbes extra sinum Pagaseticum *Meliboea* vocatur, quam eandem non aliter atque Casthanaeam, ut notavi ad VII, 183, modo Thessaliae, modo Macedoniae adscribunt. Conf. Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 1 nott. exegg. p. 169 coll. Mannert. VII p. 597. Ipsum nomen vere Graecum *melle* (i. e. *dulce*) *nutrientem* indicare videtur; ex quo genere sunt *Περίβοια*, *Εὔβοια*, *Ἀλφεσίβοια*, *Πολύβοια*, quae deorum quoque sunt nomina non aliter fere atque *Μελίβοια* apud Argivos vocabatur Niobes filia, quae aliis erat *Χλῶρις* i. e. Flora. Attigit Welcker. ad Schwenck. Etymolog. mythologg. Andeutungen pag. 298 ibique Pausan. II, 21 §. 10. V, 16 §. 3. — Verbum *ἐκβράσσεσθαι* invenitur quoque VII, 190 de iis, quae a mari agitato atque ebulliente ad litus eiiciuntur. Vid. Wesseling. ad Diodor. XIV, 68. Pausan. III, 24 §. 3. Toup. ad Longin. 43 §. 1 p. 466 Weisk.

ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον] Affert Suidas s. v. *χρῆμα* III p. 683 bene retinens *τε*, cuius loco e duobus codd. Schaef. et Matth. dederunt *δέ*. Neque tamen in his Musis insolitum *τε* simplex, ut notavi ad IV, 203 et VII, 167 fin. Add. VIII, 6. 10. 13. 56. 60 §. 1. 65. 70. 101. 106 fin. 111. 109. 116. 138. 141. De voce *χρῆμα* vid. nott. ad III, 109.

Cap. CLXXXIX.

τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον κα-

„κυρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν 3Ἐρεχθέος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορῆν γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ δια-

---

λέσασθαι] Idem argumentum, notante Valcken., attigerunt Schol. in Sophocl. Antig. 978. Suidas s. v. Ἀφέται, I p. 394. Schol. Aristid. p. 251 Frommel.; quibuscum conf. Creuzer. Symbol. IV pag. 343. *Boream* Athenienses habuerunt generum Erechthei indeque nobilissimae Erechthidarum genti affinem. Hoc est κῆδος illud, cuius deinceps et apud Pausan. I, 19 §. 6 mentio fit. Hinc recte observat Perizon. ad Aelian. V. H. XII, 61 voce γαμβροῦ et κηδεστοῦ indicari qualemcunque *affinem* sive *generum* sive *socerum* sive *sororis maritum*. De ventorum cultu Delphos admonuerat oraculum supra VII, 178. Atque ventorum aram in Sicyoniae monte memorat Pausan. II, 12 §. 1, in Coroneae foro IX, 34 §. 2, apud Megalopolitas VIII, 36 §. 4; quae attulit Valcken. De *Boreae* cultu apud Athenienses vid. Aelianum l. l. ibique interprett. Hesych. s. v. Βορεασμοί I pag. 742 coll. Ritter. Vorhalle etc. pag. 176. *Cr.* conferri vult Platon. Phaedr. p. 229 B. pag. 194 Heindorf. Ruhnken. ad Tim. p. 222 seq. Himer. p. 192 ed. Wernsdorf. Stuart Antiqq. of Athen. vers. german. (Darmstad. 1828) Vol. I pag. 73 et 83. — Pro vulg. Ἐρεχθῆος dedi Ἐρεχθέος itemque cap. 191. Πηλέος pro Πηλῆος. Add. VIII, 44. 63. 75. IX, 90. 97. 98.

ὡς φάτις ὥρμηται] Vid. nott. ad III, 56 et ad formam συμβαλλεόμενοι conf. IV, 15. Quod sequitur ναυλοχέοντες valet: *stationem habentes, tenentes*, ut VII, 192. VIII, 6. Apud Herodotum neque ναύλοχος, ut Suidas vult, neque ναυλόχιον, quod in Glossa Herodotea exponitur λιμένα ἢ εὐδίαν, inveniri recte observat Wesseling.

ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο] Pro ἐθύοντο Schaefer. et Matth., quos sequitur Bekker., ex uno Parisino libro ἔθυον. In Florentino cod. exstat ἔθυον τότε. Vid. Herod. VII, 167 (ibique nott.) IX, 33. 38. 10. 62. V, 44. Xenoph. Anab. VI, 2 §. 19. Ubi medium verbum hac notione adhiberi videmus.

φθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον 4 περὶ Ἄθων. Εἰ μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι ὁ βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι· καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν.

190 Quot naves hominesque illa tempestas absumserit. Aminocles, ad Sepiadem fundos possidens, ex hoc naufragio immensas divitias nactus.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἳ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη ἐγένετο χρηστή· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε χρύσεα ἄ-
2 φατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τἄλλα οὐκ

ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων] Vid. VI, 44. 95. VII, 21. Verbum *ὁρμεῖν* invenitur eodem sensu VII, 188. — In seqq. reliqui *εἰπεῖν*, ubi libris scriptis invitis Schaefer., quem sequitur Bekkerus, dederat de suo *εἶπαι*. Ad ipsum argumentum quod attinet, Herodotum satis caute in talibus pronuntiasse nemo mirabitur, qui Herodoti animum a vulgi superstitione alienum et veris rerum causis indagandis intentum noverit, ita ut, quae in rerum natura accidant, e causis extrinsecus assumtis explicare aut, quo talia intelligantur, ad deorum quandam vim, obscuram illam quidem, confugere noluerit. Cf. VII, 191. VIII, 8. IX, 65.

καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες κ. τ. λ.] Vid. Plat. Phaedr. p. 229 C. De ipso templi loco ac situ conf. Kruse Hellas II, 1 p. 131.

Cap. CXC.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ] i. e. *hac in calamitate s. tempestate*, quae classem adflixit. Paulo aliter *πόνος* VI, 114. In ipso numero navium perditarum Diodorus XI, 12 cum Herodoto congruit. — In seqq. pro *Κρητίνεω* apud Plutarch. II p. 864 exstat *Κρησίνεω*. — *γηοχέειν* hic valet *fundos*, *agros possidere*. Vocem raram affert Stephanus in Thes. L. Gr. pag. 2877 ed. Valpy. Mox posui cum Schweigh. et Gaisf. *ἐγένετο χρηστή*, ut Florentinus iubebat, pro vulg. *χρηστὴ ἐγένετο*. De verbo *ἐκβράσσεσθαι* conf. nott. ad VII, 188. Pro *ἀνείλετο* duo codd. *ἀνείλατο*; de quo conferri volunt Pierson. ad Herodian. (ad calc. Moerid.) p. 431.

ἄφατα χρήματα περιεβάλετο] Vocem *ἄφατα* plures codd. omittunt. Apud Plu-

εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ
τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφό- 595
191 νος. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοί-
ων διαφθειρομένων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δεί-
σαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι
κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἕρκος ὑψη-
λὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ
δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες
καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρός

Quarto demum die, post sacra a magis mari placando facta, venti rabies sedatur. Sepias, Thetidi Nereïdibusque sacra.

---

tarch. l. l. exstat ἄφατα καὶ χρήματα. Schaefer. ad Gregor. Cor. pag. 184 maluerat ἄφατα ὅσα χρήματα. Valckenaerio vocem χρύσεα omitti placuerat, quam inde uncis inclusit Bekkerus. Cum eodem Bekkero mox retinui περιεβάλετο ob aoristos tum ante tum postea adhibitos. Gaisfordius cum aliis e Florentino assumsit περιεβάλλετο. Ad verbi significationem conf. III, 71. VI, 25 ibique allata. Verba seqq. τἄλλα οὐκ εὐτυχέων interpretor *cetera rebus non valde lautis constitutus, haud inter divites numerandus.* Moneo ob Hoffmeister., qui in libro de Herodoto saepius laudato pag. 27. 28 horum verborum sensum minime percepit.

ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος] Equidem hic cum Palmerio et Wesseling. intelligo *tristem*, *ingratam calamitatem, liberos occidentem* eoque contristantem Aminoclem, hominem alioqui opum copiâ fortunatum sed fortunâ adversâ liberis orbatum. Reiskius, quem sequitur Schweighaeuser., conferens I, 41 coll. 35 et III, 50 coll. 52, itemque Miot, Herodoti e verbis hoc effici voluit, *liberorum Aminoclis aliquem patris manibus*, quacunque demum causa vel ratione *periisse.* Neque aliter intellexit Plutarchus l. l. ac si ipse Aminocles natos suos interfecerit. Quod tamen ex ipsis Herodoti verbis necessario sequi iure negat Larcherus. — De voce ἄχαρις vid. nott. ad VII, 36. Vocem παιδοφόνος attigit Lobeck. in Annall. Berolinn. 1832. August. nr. 27 p. 214, ubi affert ex Dion. Halic. A. R. III, 21 συμφορὰ ἀδελφοκτόνος et I, 65 φόνος ἀλληλοκτόνος.

Cap. CXCI.

οὐκ ἐπῆν ἀριθμός] Vid. nott. ad VII, 170 et in seqq. ad formam ἐπιθέωνται Matth. Gr. Gr. §. 213, 4 p. 408. — ἕρκος — περιεβάλοντο valet: *septum s. murum circa se exstruxerunt, muro se circumdederunt.* Vid. I, 141. IX, 96. 97 coll. I, 163 ibique nott. — Ad verba ἔντομα ποιεῦντες cf. nott. ad II, 119.

καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέ-

τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς
3 ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηΐδων. ὁ
192 μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν
2 ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι

Audita barbarorum strage, classis Graecorum Artemisium repetit. Neptunus Servator.

μῳ] „*adhibitis magicis incantationibus.*" Ita Schweighaeuserus bene monens dativum τῷ ἀνέμῳ non sollicitandum esse; namque ad καταειδόντες ea structura, quam ad VII, 9 attigi, ille pertinet. Nec magis sollicitandum puto γόησι, quod cum Schweigh. accipio: *per praestigiatores*, qui forsan ad classem quandam Magorum pertinuerint. Reiskius maluerat χοῇσι, ut sit *factis libaminibus incantantes ventum*; Wesselingio ac Schneidero in Lex. Graec. placuerat γόοισι i. e. *sacro ululatu.* Equidem in vulgata acquievi, praesertim cum antiquitas plures istiusmodi praestigiatores norit, qui ventos compescuisse narrantur, Empedoclem v. c., alios. Cf. Sturz. ad Empedocl. fragm. p. 53. Ad verbum καταείδειν *incantare*, *occinere* Valck. conferri iubet Euripid. Iphig. Taur. 1337 atque Aeschyl. Agamemn. 1427, Pausan. II, 12 §. 1, qui eadem in re ἐπῳδὰς ἐπάδειν dixit. — Ad dativum Θέτι conf. Matth. Gr. Gr. §. 80 not. 2 p. 179.

ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε] i. e. *alio quo modo accidit*, *ut sponte sua velut lassus conquiesceret ventus.* Tangit haec Longinus De sublim. §. 42, 2, ubi est ἐκοπίασε. Vulgatum bene tuetur Grammaticus in Bekk. Anecdd. p. 104, 29 itemque Abydenus in Euseb. Praep. Ev. V, 12 coll. Evang. Matth. XIV, 32, ubi vid. Wetsten. — De *Sepiade* vid. nott. ad VII, 173.

Cap. CXCII.

οἱ ἡμεροσκόποι] Vid. VII, 182 et de voce ἀντίξοος nott. ad I, 174. Verbum ναυλοχέειν attigi ad VII, 189. νέας hic dedi Florentinum et quatuor alios libros secutus, pro vulg. νῆας, quae forma, ut notat Apetz., non nisi uno loco V, 83 in omnibus codd. invenitur. Sed vid. VIII, 23. 57. 60 §. 1. 79. 70. 83. — In fin. cap. νομίζειν est: *in usu esse*, ut V, 97. IV, 183 ne plura.

εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες
3 ὀλίγας τινάς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχεον Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες.

193 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἰθεῖαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ
2 Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ᾽ ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ᾽ ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τού-

Aphetae ad sinum Pagasaeum 596 sitae, unde nomen acceperint. Quo dum naves Persarum, Sepiade relicta, provehuntur,

---

Cap. CXCIII.

καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο] Citat Eustath. ad Od. p. 1462. 9 s. 119, 39. Valckenaer. excitat Schultens. ad Iob. XXX, 27. Bergler. ad Alciphron. pag. 2. Suid. v. *ἐστόρεσεν· καὶ τὸ κῦμα ἐστορέσθη* I p. 873. Nec aliter apud Latinos, eodem observante Valcken., *fluctus* dicuntur *sterni*, apud Gell. N. A. II, 30. Ovid. Ep. XIX, 16 et *stratum aequor* apud I. F. Gronov. Obss. III, 22. — De verbo *κατασπᾶν* vid. nott. ad VII, 59.

ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα] i. e. *in sinum, qui Pagasas versus ducit. Pageticum* vocat Scylax §. 65 p. 25 Huds. p. 276 Gail. Latini plerumque *Pagasaeum.* De quo plura Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 6 coll. Mannert. VII pag. 606. Nunc *Volo*, s. *Golfo di Volo* appellatur.

ἐπ᾽ ὕδωρ πεμφθέντα] i. e. *aquatum missum.* Vid. III, 14. Nec aliter *ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον*, i. e. *ad aureum vellus petendum Aeam navigabant*, ut reddit Valcken. de usu praepositionis *ἐπὶ*, cuius loco etiam apud poetas *μετὰ* reperitur, citans Aristoph. Ran. 111. Xenoph. Anab. V, 10 §. 2, ubi nunc tu vid. Krüger. Quod h. l. additur *ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα*, invenimus quoque I, 2 coll. VII, 197; de vocula *εἰς*, quae locum, quo tendimus, indicat, cum *ἐπὶ* consilium, quo ducti tendimus, denotet, idem Valcken. affert Thucyd. IV, 13. Aristoph. Eccles. 814, alia.

ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὔ-

carum quindecim, duce Sandoce, quem Darius olim ob causam iniuste iudicatam capitis damnaverat, Graecorum in manus incidunt.

194 τῷ ὧν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε ἐόντα τῶν βασιληΐων δικαστέων· ὁ
2 Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήϊον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος,

---

νομα γέγονε Ἀφέται] De usu praepositionis *ἐπὶ* cf. nott. ad IV, 45. *Ἀφέται* (i. e. *Rhede*) loco nomen, ut ex quo *emissuri, soluturi* erant in altum. Tu modo mente addas *νέας* ad antecedens *ἀφήσειν*. De ipso hoc loco conf. Herod. VIII, 4. 12. 7. 8. 74. Plutarch. Themist. 7 p. 115. Steph. Byz. s. v. pag. 199 (ubi *Ἀφεταί*) Diodor. Sic. XI, 12. Strab. IX p. 666 A. s. p. 436, qui *ἀφετήριον* Argonautarum fuisse addit. Nec sane oppidum aut vicum fuisse dixeris sed locum, in quo statio fuerit navium, ad sinus Pagasaei, ut Mannert. VII p. 607 vult, introitum, neque in ipso sinus recessu, ubi Pagasarum urbs.

Cap. CXCIV.

ἐξαναχθεῖσαι] Idem verbum de navibus *longius in altum evectis* sive *delatis* VI, 98. VIII, 84. Mox cum Schweighaeus., Gaisf. et Bekker. reposui *ἐσέπεσον* e Florentino libro alioque, cum vulgo esset *ἔπεσον* aut *ἐπέπεσον*. Sic quoque *τούτων* et *αὐτῶν* dedi pro *τούτέων* et *αὐτέων*. Ad vocem *ὕπαρχος* vid. nott. ad V, 35. De *regiis iudicibus* diximus ad III, 31 et V, 25, ubi eadem locutio *ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε*. Voculam *ὅτι* libris invitis ante *ὁ Σανδώκης* a Schaefer. et Matth. receptam, nos cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero delevimus, itemque reliquimus *λογιζόμενος*, cuius loco Aldina *ἀναλογιζόμενος*. Quod ad nomen *Sandocis* attinet, observat Boeckh. in Corp. Inscr. Graec. II, 1 p. 158, alia similia afferens nomina, syllaba *San* initio posita in nominibus Persicis, Assyriis, aliis, designari *splendorem* et *magnificentiam*.

ἐς οἶκον τὸν βασιλήϊον] Vid. nott. ad V, 31 et de Dario beneficiorum acceptorum bene memore nott. ad VI, 30.

καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμέ-
3 νος εἴη ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω δια-
φυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλ-
4 ληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυ-
γὼν ἔσεσθαι. ὡς γάρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτάδα,

195 ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τουτέων 597
μιῇ Ἀρίδωλις πλέων ἥλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δέ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μιῇ τῇ περιγενομέ-
2 νῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἥλω. τούτους οἱ Ἕλ- 1
ληνες, ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

Capti in iis etiam Aridolis, Alabandorum in Caria tyrannus, et Penthylus, Paphiorum dux.

196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς,

Reliqua classis Aphetas tenet. Copiarum pede-

Ad comparativos ταχύτερα ἢ σοφώτερα conf. III, 65 ibique nott. βασιλέα dedi pro βασιλῆα. — In seqq. pro διαφυγὼν ἔσεσθαι, quale sane vix alibi simile quid reperietur, Reiskius mavult διαφ. περιέσεσθαι idque etiam probavit Valckenaerio. Libri scripti, quantum scio, non addicunt.

Cap. CXCV.

τύραννος Ἀλαβάνδων] Cariae urbem a septentrione Mileti sitam memorant Strab. XIV p. 975 D. sq. s. p. 660 Stephan. Byz. s. v. p. 85 seq. *Alabanda* Phrygiae urbem Noster appellat VIII, 136, ubi cf. nott. — In seqq. verba κατὰ Σηπιάδα, quae cum Schweighaeusero interpretari licet *ad Sepiadem* (*in dem Sturm bey Sepias*, ut vertit Lange), Gailius mavult sic reddi: *par suite d'une tempête qui s' étoit élevée et qui poussa les vaisseaux d'Alabandès* (de la plaine mer vers la terre) *contre le cap Sepias.*"

ἐξιστορήσαντες] Affert Suidas s. v. I p. 774. Praepositione ἐξ verbi simplicis notionem hic nonnihil augeri credam, *exquirere*, *perquirere*, *anquirere.*

Cap. CXCVI.

ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς] Immerito deleverat Schaefer. articulum ὁ, quem ego cum recentt. edd. restitui, libris ita postulantibus. De loco, cui nomen Ἀφέται vid. VII, 193; de *Achaea Thessalica* VII, 185. 132, de *Meliensibus* VII, 132 et de Thessalorum equitatu nott. ad V, 63. Bekkerus pro

strium iter per Thessaliam ad sinum Maliacum. Thessalorum equitatus. Fluvii aliquot Thessaliae epoti.

πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα
2 στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιΐης, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἅμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλ-
3 ληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. Τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιΐῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως.

197 Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ

Alos. Iupiter Laphystius. Athamantis posteri.

Θεσσαλίης mallet Θεσσαλικῆς, et in seqq. pro ἐλίποντο dedit ἐλείποντο. De *Onochono* atque *Epidano* conf. nott. ad VII, 129. Ad verbum ἐπέχρησε cf. VII, 43. 129 et de forma ipsa Matth. Gr. Gr. §. 255 not. 3 pag. 497. Mox dedi e Florent. οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος, ubi vulgo abest ὁ, itemque αὐτῶν pro αὐτέων. Bekkerus vulgatam utroque loco expressit.

εἰ μὴ φλαύρως] i. e. *non nisi aegre*. Adverbium φλαύρως reperies VI, 94. 135. III, 129. 130. VII, 10 §. 7.

Cap. CXCVII.

ἐς Ἄλον] Vid. nott. ad VII, 172. Ad voces οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ conf. V, 14 ibiq. nott.

τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Λαφυστίου Διός] Quod ἱρὸν hic vocat Herodotus *locum diis consecratum*, deinceps appellat ἄλσος (*lucum*) et τέμενος: quo eodem vocabulo utitur Pausan. IX, 34 §. 1. 4 notante Larchero. De *Iove Laphystio* bene attulit Wesseling. Schol. ad Apollon. Rhod. II, 655, (ab Herodoto leviter discrepantem ac de humana victima, quam etiam memorat Plato in Min. p. 315 C., tacentem) Pausan. IX, 34 §. 4. Etymol. Magn. s. v. p. 557 Λαφύστιος, ὁ Διόνυσος· ἀπὸ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Λαφυστίου ὄρους. Recte autem, si quid video, C. O. Müller. (ad Aeschyl. Eumenid. p. 139 coll. 144) *Iovem Laphystium* cognatum habet cum *Iove Meilichio*, qui vocatur, cum proprie deus ille sit rapiens ac devorans indeque etiam deus ultor, mortisque auctor. Eundem C. O. Müller. in Orcho-

ἱρὸν τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου
ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας·
μετέπειτα δὲ, ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι
2 τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὃς ἂν
ᾖ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαν-
τες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανηΐου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχου-
σι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ Ἀχαιοί·
ἢν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσε-

---

men. pag. 162 seq. excitaverat *Cr.*

μετέπειτα δὲ] Male Schaeferus retinuit μετὰ δέ. — Quod sequitur προτιθέναι ἀέθλους valet *labores, certamina* mulctae s. poenae quasi loco *imponere.* Cf. I, 126. IV, 10. — In seqq. τούτῳ ἐπιτάξαντες e Florentino ceterisque codd. exhibuimus pro vulg. τούτου, quam Valckenaer. mutari voluerat in τοῦτον.

λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ Ἀχαιοὶ] *Quod esset populi, populicum* sive *publicum*, τὸ δημόσιον, pro diversa pronuntiatione λαὸς, λεὼς, ληὸς dixerunt veteres λάϊτον, λέϊτον, λεῖτον, λήϊτον et λῆτον." *Valckenaer.* citans Hesych. s. v. II p. 463. Ruhnken. Epist. crit. I p. 54. Pierson. ad Moer. pag. 252 seq. Add. Observatt. ad Ammon. cp. 16 p. 144 seqq., ubi bene etiam de voce λειτουργίας, quae eiusdem est originis; de qua conf. citata ab C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 160 not. 2. Ac C. O. Müller. ad Aeschyl. Eumenid. p. 66. 134, bene observat, apud Graecos prisco more unumquemque, qui alium interfecerit, continuo ab omnibus locis sacris aut communibus fuisse prohibitum; unde explicandum, quod vel genti Athamantidarum, quae piaculo tali obstricta esset, aditum ad curiam non concesserint. *Cr.* de voce λήϊτον conferri voluerat F. A. Wolf. Prolegg. ad Demosth. Lept. pag. LXXXVI not. 59. Ac, ne mireris, exstitit nuper, qui voces λήϊτον, λάϊτον, *Latium* ad unam stirpem referret!

πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ] „*priusquam ad aram ducatur, ubi mactandus est.*" Ita Schweighaeus., qui etiam seqq. verba πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι interpretatur: *multos ex his, qui ita mactandi fuissent* et inferius ὡς θύεται, *eum mactari,* ita ut verbum θύεσθαι passivi notione accipiatur. Fuit quum de activa cogitarem notione, quâ θύεσθαι frequens apud Herodotum esse monui ad VII, 189, ita ut cuique posterorum Athamantis impositum fuerit, ut ipse hominem sua manu caesum tanquam victimam deo

3 σθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι πρὸς τούτοισι, πολλοὶ ἤδη 598
τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες, ἢν ἁλίσκωνται ἐσελθόντες, ἐς τὸ πρυτανήϊον, ὡς θύεταί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθείς.
4 ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐῤῥύσατο· ποιήσας

---

offerret, piaculum quod esset criminis olim commissi; quo rite peracto, ipse solemni pompa e templo educeretur.

ὥς τε ἔτι πρὸς τούτοισι] Gaisfordius coniunctim scripsit ὥστε; equidem ὥς τε (cuius loco Bekkerus dedit ὥς τ') retinere malui cum Wesselingio, qui bene docet, ὡς continuare hic narrationem τῶν κατηγεμόνων, quae incipiens verbis ὡς Ἀθάμας κ. τ. λ., mox pergatur verbis ὡς ἐκ θεοπροπίου κ. τ. λ., ac ὡς τ' ἔτι πρὸς τούτοισι (quae formula etiam obvia III, 65. IX, 110) ac denique ὡς θύεταί τε. — Pro τουτέων scripsi τούτων. Ad locutionem ἁλίσκωνται ἐσελθόντες conf. nott. ad I, 209.

ὡς θύεταί τε, ἐξηγέοντο κ. τ. λ.] Structura orationis magis sensum quam numeros grammaticos respicit, si quidem antecedens plurale ἐσελθόντες excipit singulare ὡς θύεταί τε πᾶς. Nec tamen talia insolita esse quivis concedet. Verbum ἐξηγέοντο in media oratione interpositum est, respiciens ad antecedens ἔλεγον — λόγον, quod nimis remotum hic quasi repetitur. πᾶς Schweigh. cum Gaisf. prius intellexit *unusquisque*, postea vero in Lex. Herod. maluit cum Valcken. accipere *totum*. Qui idem Valck. ad voces στέμμασι πυκασθεὶς (*infulis coopertus*) conferri vult similem locutionem Euripid. in Alcest. 796 coll. Demosthen. in Mid. p. 332 [p. 531, 6 R.] Theocrit. II, 153.

οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι] Idem *Cytissori* nomen apud Apollon. Rhod. II, 1159 et in scholiis ad II, 1125. Apud Strabon. XII p. 544 fin. s. 820 Κύτωρος vocatur et apud Apollodor. I, 9, 1 fin. Κυτίσωρος. Cr. conferri iubet Ephori fragmm. p. 198. *Herculem* pro Cytissoro, qui Athamantem liberarit, vocat Schol. Aristoph. Nub. 256. — Quod sequitur καθαρμὸν ποιεῖσθαί τινα est *sacrificium expiatorium* (piaculum) *reddere* aliquem indeque eum

δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ 5 θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

98 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιΐῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤϊε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη 2 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινὸς, τῇ μὲν εὐρὺς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληΐει πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχί- 3 νιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μέν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν

Maris aestus in sinu Maliaco Situs terrae adiacentis. Petrae Trachiniae. Anticyra. Fluvii, Sperchius, Dyras, Melas.

---

lustrandae terrae causa immolare. Est enim καθαρμὸς *quidquid ad purgandum s. expiandum adhibetur,* ut κάθαρμα, de quo plura disputat Lambert. Bos. Exercitt. philoll. ad I Cor. IV, 13. De *Aea Colchide* cf. VII, 193 et de voce μῆνις nott. ad VII, 134.

Cap. CXCVIII.

ἤϊε ἐς τὴν Μηλίδα] Vid. nott. ad VII, 132. Quae sequuntur: ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται i. e. *in quo fluxus et refluxus s. recessus et accessus aquarum quotidie fit*, eadem leguntur II, 11 coll. VIII, 129. Atque huc spectare Catulli verba in Eleg. (LXVIII) ad Manl. vs. 53 seq. statuit Kriegk. De Malienss. pag. 16, ubi Appianum quoque citat, qui Syrr. 17 θάλασσαν τραχεῖαν καὶ ἀλίμενον vocat. Observat autem Rennel. p. 673 errare eos, qui mediterraneum, quod vocatur, mare fluxu ac refluxu carere existiment, cum re vera uterque, exiguus quamvis, reperiatur Herodotique igitur comprobetur testimonium.

οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληΐει πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν] Vid. nott. ad VII, 176. περικληΐει nunc recte editum, ut dudum voluerat Koen. ad Gregor. Cor. de dialect. Ion. §. 3 p. 377. Vulgo περικλήει, cuius loco Florentinus praebet περικλείει. Reiskius maluerat ἄβατα τὰ περικλήει, probante Wesselingio, qui mox pro τὴν Μηλιάδα recte dedit τὴν Μηλίδα γῆν, ut VII, 201. VIII, 31. Sophocl. Trach. 637.

Ἀντικύρη] Unus Strabo IX p. 640 B. s. p. 418 hunc vicum, ubi helleborum, quod ex Oetae montibus colligi scribit Theophrast. H. Pl. IX, 11.

ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν
4 ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εἴκοσί κου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆ- 55

---

colligatur et paretur, memorat. Conf. Mannert. VII pag. 617. — Mox recte nunc editum Σπερχήϊος pro olim vulg. Σπερχειός. De quo fluvio veterum testimonia attulit Tzschucke. ad Mel. II, 3 §. 6 p. 262 seqq. nott. exegg. in hodierna fluvii appellatione multum variari adnotans. Atque hoc minime mirum, si quidem omnis ista regio nunc valde mutata esse perhibetur. Namque augescente in dies solo, ut ait Kriegk. l. l. p. 27 tantum prolati sunt terrae continentis fines, ut eorum et forma longe diversa et ambitus multo maior nunc sit. Unde factum, ut, qui olim ibi fuisse dicuntur fluvii, vix accuratius hodieque indicari possint. Regressum dicitur mare, fluviorum cursus mutati, loca culta et habitata vel eversa vel in paludes conversa, sylvisque obtecta. Vid. Dodwell. Reise d. Griech. II, 1 cp. 18 pag. 137 ed. Germ. p. 140. Qui olim a septentrione Pylarum prope Anticyram non longe a Zeitunio oppido mari se miscebat *Sperchius*, is multo limo ostiis obiecto nunc magis meridiem versus flexo cursu ac tortuoso tendere et auctus iis fluviis, quos vocat Herodotus, Dyra, Melane, Asopo, Phoenice, a meridie Thermopylarum prope Alpenum mare ingredi dicitur, nomine *Hellada*; quamquam vel ibi multam terram hodieque adgestam esse asserunt. Vid. Kruse Hellas II, 2 p. 129 coll. Mannert. VII p. 617 et qui nuper accuratissime de hoc fluvio disputavit Kriegk. De Malienss. p. 20 — 24. 27 seq. De *Enianibus* vid. nott. ad VII, 132 et ad voces διὰ εἴκοσί κου σταδίων nott. ad VII, 30.

τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας] Similis locutio IV, 184 (ubi Ionicum κέεται) VII, 200. 216. In quibus κεῖσθαι significare *esse* contendit Larcherus, citans Euripid. Hecub. 16 et Athen. I, 11 p. 13 C. Add. Sophocl. Antig. 455 Both. Oed. R. 467; ne plura. Iam vero, quatuor illi fluvii, quos Noster commemorat, quales fuerint, difficile est dictu. Kriegk. l. l. pag. 24 huc refert quatuor rivos, qui inde a fontibus Thermopylarum calidis usque ad Sperchii pontem effunduntur in Sperchium, teste Gellio Anglo: quamquam accuratius in ista inquirere vix vacat. *Melana*, amniculum appellat Livius XXXVI, 22.

τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ κ. τ. λ.] Articulum τῷ, quem neglexit Schaefer. atque Matth., cum

ναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι᾽ ἄλλων εἴκοσι σταδίων,
199 ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς Trachin. Asopus fluvius.
δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε
στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης
τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ᾽ ἃ 60
Τρηχὶς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια
2 πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, τὸ περι- 599
κληΐει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι διασφὰξ πρὸς

---

recentt. edd. adscivi e pluribus cod. λόγος ἐστὶ ab Herodoto poni in rerum fabulosarum narratione observat Valcken. laudans III, 5. 115. VII, 129. Atque Herculem in Oeta flammis absumtum plures commemorant scriptores, quos citant Hemsterhus. ad Lucian. Tim. 7 T. I p. 348 et Tzschuck. ad Mel. II, 3 §. 2 nott. exegg. p. 175 seq.

Cap. CXCIX.

Τρηχὶς δὲ πόλις] Scylaci vocatur *Τραχίς*, Straboni *Τραχίν*. Plura non constant, nisi quod sex inde stadiis remota post a Spartanis condita est *Heraclea*. Conf. Mannert. VII p. 618. Utramque urbem in radice montium Oetaearum sitam fuisse a meridie campum Maliensem attingentium, ubi ex hiatu quodam perangusto unum fere milliar. geograph. a fontibus Thermopylarum calidis remoto fluvius quidam profluit, quem pro Asopo haberi volunt, docet Kriegk. l. l. pag. 29 seq. Ad huius hiatus ingressum, quae in rupis ad sinistram fluvii exsurgentis cacumine reperiuntur arcis reliquiae ac paulo inferius urbis vestigia, ad hasce urbes pertinere idem contendit. — Pro *εὐρύτατον* in Ald. exstat *εὐρυχωρότατον*. Tu conf. Eustath. ad Dionys. Perieg. 414. De verbo *πολίζειν* vid. nott. ad V, 13. Plethra viginti duo mille e nostro computu (vid. nott. ad II, 149) conficiunt stadia $366\frac{2}{5}$. Qui numerus cum ab omni veri specie abhorreat, vix dubium est, peccasse hic librarios, quae eadem Kriegkii l. l. p. 26 est sententia; quamquam quid reponas in incerto est.

ἔστι διασφὰξ] Hinc profecti videntur Etymolog. s. v. pag. 270 et Strabo IX p. 656 A. s. 428 C. De ipsa voce *διασφὰξ* conf. nott. ad III, 117. VII, 216 et de voce *ὑπωρέα* nott. ad I, 110. *Asopum* ex intimo montium recessu prolabentem et octo stadiorum intervallo a Thermopylarum septentrione mari se miscentem attigit Mannert. VII p. 620. Add. Wasse. ad Thucyd. II, 5 et cf. Kriegk. l. l. p. 25. 29. E. M. L. Hagen. in Diss. de Asopo etc.

μεσαμβρίην Τρηχῖνος· διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς

200 ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὔρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς

2 τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα

3 στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραῤῥέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐ-

Phoenix fluvius. Anthela. Fana Cereris Amphictyonidis et Amphictyonis herois. Sedes Amphictyonum.

(Regiomont. 1833) pag. 1. 2 seq.

Cap. CC.

Κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν κ. τ. λ.] *Phoenicem* Mannert. l. l. contendit viginti quinque stadia meridiem versus ab urbe Heracleâ in Asopum influxisse ibique sane fuisse locum illum angustissimum, montibus utrinque inclusum altis, a fluvio Asopo irrigatum. Ab ipsa Trachinia sex stadiis remotum fuisse Phoenicem ponit Kruse Hellas II, 2 p. 128, hunc locum angustissimum universa regione quamvis ob multam terram adgestam valde mutata, agnosci tamen posse ratus Alpeni a meridie. Cf. supra nott. ad VII, 176. In seqq. verbum *δέδμηται* viam indicat munitam atque hominum opera structam, ut II, 124 et apud Lucan. II, 673 *exstruxisse viam*. In vocibus *μίη μούνη* (ubi male quidam omittunt *μίη*) vim quandam inesse nemo non sentit. Similia quaedam attulit Schaefer. in Melett. p. 20 a *Cr.* excitatus.

Ἀνθήλη] Vid. Stephan. Byz. s. v. p. 133, ubi quod Berkelius apud Herodotum vel *ἔστι* vel *κεῖται* tolli vult, merito non obsecuti sunt editores. Tu cf. VII, 198 et Mannert. VII pag. 621.

καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρὺς] Huc refert Mannert. l. l. pag. 622 Livii verba XXXVI, 16: „Consul — in ipsis faucibus prope fontes calidarum aquarum adversus regem castra posuit.“ — *Cererem Amphictyonidem* non aliam esse atque *Pylaeam* memoratam Callimacho Epigr. 41 recte monere videntur interpretes, laudantes etiam Strabon. IX p. 656 C. s. p. 429, alia. Hinc vero ipsam in numo Delphico repraesentari arbitratur Broendsted. Reise etc. I pag. 113 coll. II p. 244 seq. not. 9. De Amphictyone, Deucalionis, ut ferebant, filio conf. Pausan. I, 2 §. 4. X, 8 §. 1. Apollod. I, 7 §. 2. Dionys. Halic. A. R. IV, 25, qui

τὴν εὐρὺς, ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος
ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτυόσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ
201 Ἀμφικτυόνος ἱρόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρα-
τοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ
2 Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος
ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι· ὑπὸ
δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρα-
τοπεδεύοντο μέν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χω-
3 ρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνε-
μον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· οἱ δὲ, τῶν
πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύ-
της τῆς ἠπείρου.

Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu angustiarum ad Thermopylas.

202 Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρ-
σην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκό-

Qui populi Graeciae illuc milites miserint.

---

eum Hellenis filium prodit. Quem in hoc templo ut auctorem et conditorem concilii Amphictyonii cultum fuisse existimes, quamquam in alias partes abire videtur Strab. IX p. 643 B. s. p. 420 coll. Schol. Euripid. Orest. 1094. Satis autem fuerit hic monere, duplicem fuisse Amphictyonum conventum, alterum in Pylis habitum eo loco, quem accurate Noster indicat, alterum eumque recentiorem Delphis habitum et posterâ aetate potissimum celebratum. Vid Tittmann. Bund d. Amphictyon. IV, 2 p. 76 seq.

Cap. CCI.

καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κ. τ. λ.] Vid. nott. ad VII, 176. In seqq. voculam τὸ ante voces ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero restitui, male unius cod. Sancrofti auctoritate deletam ab editoribus. Sensum loci bene reddidit Schweighaeuserus: „*Graeci vero ea, quae in hac continente meridiem versus sita sunt* (occupabant).“

Cap. CCII.

Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων] ἦσαν dedi pro ἔσαν. In singulorum populorum, qui copias miserint Thermopylas, recensu congruit plane Pausan. X, 20 §. 2, nisi quod *Locros Opuntios*, quos Herodotus πανστρατιῇ militasse scribit, *sex mille* numero fuisse prodit. Itaque Herodotum si sequamur, tota copiarum summa existit 5200, exclusis Locris; quibus assumtis a Pausania efficitur numerus 11,200. Nec multum discrepat Diodorus, XI, 4 *mille* Locros commemorans, ubi tu vid. interpretes. Spartanos *mille* delectos cum paucis sociis Thermopylas profectos esse narrat Isocrates in Panegyr. cp.

σιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, 600
ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυ-
2κηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακό-
203 σιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρα-
2τιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς „αὐ„τοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ „τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ „θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε1

---

25 §. 90, ubi conf. Morus. Nec aliter fere Strabo IX p. 656 B. s. pag. 429. Leonidam asserit μετ' ὀλίγων τῶν ὁμόρων τοῖς τόποις Thermopylas defendisse. Diversorum auctorum testimonia de Leonidae copiis in tabula exhibuit Manso Spart. I p. 308 bene illud adiiciens, hoc numero, qualem Herodotus et Diodorus produnt, non contineri servos, pedissequos et reliquam turbam, quae fuerit secuta. Atque Helotarum ipse meminit Noster VII, 229 coll. VIII, 25 et infra IX, 10. 28. Namque plures Helotae plerumque Spartanos ad bellum proficiscentes sequebantur, et ipsi armati levi plerumque armatura; ita tamen ut unus prae ceteris domini esset pedissequus et minister, ὁ θεράπων qui vocabatur. Vid. C. O. Müller. Dor. II p. 38 coll. 46, ubi duo mille centum helotas huic expeditioni adfuisse coniicit. — Ad voces τριηκόσιοι ὁπλῖται conf. nott. ad VII, 205.

Cap. CCIII.

ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί] Schweighaeus. interpretatur: *evocati aderant*. Equidem ἐπίκλητοι haud scio an fuerint βοηθοί, σύμμαχοι. Conf. V, 75. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, ubi vulgo postponebatur ἐπεκαλέσαντο. Ad voces λέγοντες δι' ἀγγέλων cf. Matth. §. 580 D. pag. 1150 (add. Krüger. ad Xenoph. Anab. II. 3 §. 17) et ad vocem προσδόκιμος nott. ad V, 108. Retinui autem εἰσὶ cum Schweigh. et Gaisf., ubi alii, in quibus etiam Bekkerus, εἶεν. Neque insolitus iste modorum transitus. Cf. VII, 208. 233 et nott. ad III, 61.

ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ] i. e. *mare ab ipsis custoditum teneri* s. *maris tutelam*

„φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυ-
3 „τικὸν στρατὸν ταχθέντων. καί σφι εἴη δεινὸν οὐ-
„δέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ-
„λάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα,
„οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συν-
4 „εμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν, μέγιστα. ὀφεί-
„λειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν,
„ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθα-
204 νόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἦσαν Horum duces: summus dux.

---

sibi curae esse. Conf. similia quae exstant VII, 207. VIII, 23. V, 77. I, 160. Ad verba *τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων* conf. nott. ad VII, 21 et ad voces *τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα* allata ad VII, 157.

οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα κ. τ. λ.] Merito hanc scriptoris sententiam, cuius similes etiam per hos Musarum reperiuntur libros sparsae, collaudat Hoffmeister. p. 102 coll. p. 27. Verba *εἶναι δὲ θνητῶν οὐδένα κ. τ. λ.* (quae affert Stobaeus XCVIII, 74 fin. p. 536 s. pag. 299 T. III Gaisf.) Valcken. quoque contulerat cum Euripidis fragm. ex Aeolo: *οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακὰ, ἀλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς* et Chrysipp. apud Gell. N. Att. VI, 1. Declarant illa Herodoti sententiam de rebus humanis perpetua fere vicissitudine ita fluctuantibus, ut mala bonis, secunda adversis temperentur seque mutuo excipiant, quo iustus omnium servetur modus atque ordo, quem nemini transgredi licet homini, nisi numinis vindictam in se provocare velit.

ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ] i. e. *statim ab initio, ab eo quo natus est tempore.* Ad verba seqq. *τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν* (sic dedi pro *αὐτῶν*) *μέγιστα* cf. Matth. Gr. Gr. §. 462 p. 861.

Cap. CCIV.

Τούτοισι ἦσαν μέν νυν κ. τ. λ.] *ἦσαν* dedi pro *ἔσαν.* Ad *μέν νυν*, quod hic valet *tum*, vid. Matth. Gr. Gr. §. 289 not. 10 pag. 582. De *Eurycratidâ* vid. Plutarch. Apophth. Lacc. p. 221 A. ibique Wyttenbach. p. 1171 seqq. a *Cr.* excitatum. In seqq. libri Herodotei recte dant *Δορύσσου* nec aliter hoc nomen invenitur apud alios scriptores, quorum testimonia affert Meurs. Regn. Lacon. 9, atque in inscriptione Fourmontiana, quam ad h. l. profert Wesseling. Add. Siebelis ad Pausan. III, 2 §. 3 p. 6, qui idem ad §. 1 p. 5 attigit quoque nomen *Ἧγις.* Ad formam *Ἡρακλέος* conf. Matth. Gr. Gr. §. 78 p. 176, qui idem §. 574

Leonidas, Spartanorum rex. Eius stemma usque ab Hercule repetitum.

μέν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων· ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἥγιος, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληΐην

205 ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Διξῶν γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος,

Qua ratione regnum Spartae praeter spem nactus.

2 ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληΐης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρό- 601
του, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς),
3 καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε

---

pag. 1134 vid. ad locutionem ἐξ ἀπροσδοκήτου *ex inopinato*. Conf. VII, 205 ἐκ τοῦ ἐμφανέος i. e. *aperte, palam*.

Cap. CCV.

ἀπελήλατο τῆς φροντίδος] *remotus erat, longe aberat a cogitatione de adipiscendo regno.* Ita Schweigh. in Lex. Herod. — Ad voces ἄπαιδος ἔρσενος γόνου vid. VII, 61 et de *Dorieo* in Sicilia mortuo vid. V, 42 seqq. Verbum ἀναβαίνειν attigi ad VII, 4.

Ὃς τότε ἤϊε ἐς Θερμοπύλας κ. τ. λ.] De usu pronominis relativi vid. Matth. Gr. Gr. §. 477, a. p. 892. Pro ἐπιλεξάμενος (*sibi elegerat*) Isocrates Panegyr. cap. 25 §. 90 activo utitur verbo scribens: Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας πρὸς τὸ πεζὸν, χιλίους αὐτῶν ἐπιλέξαντες καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλαβόντες. Ubi quod *trecentorum* loco *mille* vocat Isocrates, hunc dissensum ita componi posse putat Morus, ut, quando *trecenti* dicantur, intelligantur patres familias, cives Spartani e toto populo delecti, mille vero ubi vocentur, adiecti his trecentis cogitentur Helotae, qui bini plerumque vel trini singulis civibus fuerint additi. Hinc quoque Diodorus XI, 4 *mille* fuisse testatur *Lacedaemonios* et cum iis *trecentos Spartanos* una cum

ἤϊε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε
4 Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκεν τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλή-
5 νων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο

---

tribus millibus sociorum. Itaque apud Herodotum intelliguntur trecenti Spartani e reliquis civibus delecti iique aetate iam provectiores patresque familias. Id enim ipsum haud scio an indicent verba οἱ κατεστεῶτες καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες, ubi Wesseling. interpretatus erat *omnes militari aetate* (constitutos), qui alibi vocantur οἱ ἐν ἡλικίᾳ atque etiam οἱ ἐν αἰσθήσει καθεστεῶτες, ut est apud Stobaeum XVII, 35 p. 159 (T. I p. 353 Gaisf.) Larcherus intelligi maluit *trecentos ex honestioribus civibus Spartanos*, qui quamvis pede stipendia facientes, equitum tamen nomine vocitati fuerint (in quo merito obloquitur C. O. Müller. Dor. II pag. 241 not. 2) vocesque τοὺς κατεστεῶτας interpretatur *le corps fixe et permanent*, *stabile quasi ac perpetuum agmen*: quod si fuerit, *de delectu* quî sermo esse potuerit, recte miratur Schweighaeuserus, qui cum Schultzio haec verba ita simpliciter esse reddenda censuit: *constitutos illos* (lege scil.) *trecentos viros* s. *legitimum numerum trecentorum virorum*. At rectius idem, opinor, in versione Latina: *iustae aetatis viris*, eumque secutus Lange: *dreihundert Männer von gesetztem Alter und die schon Kinder hatten.* Nec alios nisi viros aetatis provectioris hic intelligi posse recte statuere videtur C. O. Müller. l. l. Hinc minus accurate Miot: „*parmi les hommes d'un âge convenable à la guerre.*“

καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον] i. e. *et Thebanos illos*, *quorum numerum supra* (VII, 202) *indicavi.* Ad structuram conf. Matth. Gr. Gr. §. 321, 5 pag. 629. Locutio ἐς τὸν ἀριθμόν exstat quoque VII, 60. 97. Mox restitui cum Gaisf. εἵνεκεν pro εἵνεκα. Quod paulo ante legitur ἀπίκετο, eius loco alii codd. ἀπίκτο, quod si in ἀπῖκτο (*advenerat*) mutaretur, non displiceret Valckenaerio.

κατηγόρητο] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 378 pag 694. Locutionem ἐκ τοῦ ἐμφανέος attigi ad VII, 204. In seqq. verbum ἀλλοφρονέοντες Larcherus Gallice expressit: „*quoiqu'ils fussent mal intentionnés*, s. *quoi qu'ils pensassent différement.* Attigit Herodotea Plutarch. II pag. 867 A. Diodorus XI, 4. Thebanos narrat de societate

μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰ-
δέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ
ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλο-
206 φρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
νίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους
ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ
οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλ-
2 λομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδὼν,
ἔμελλον ὁρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ
3 Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ
οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα

Praemissa Thermopylas a Graecis tantummodo exigua manus militum, quod Spartanos ludorum Carniorum, caeteros Olympicorum celebratio expeditione adhuc excluderet.

---

cum Persis ineunda dissensisse, ita ut, qui alterius essent factionis, quadringentos modo miserint.

Cap. CCVI.

ἵνα — στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι] De coniunctivo conf. Matth. Gr. Gr. §. 518 pag. 996. De verbo *ὑπερβάλλεσθαι* (*cunctari differre*) vid nott. ad III, 76. Add. Held. ad Plutarch. Aemil. Paul. 22 fin.

Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδὼν] Criminatur ista pro more Plutarch. II p. 873 E. *Carnea* Apollini erant consecrata, quae dum agebantur, domi manere, quam bellica tractare malebant Lacones, aeque atque in *Hyacinthiis*, quae tempore proxime antecedebant Carneis celebrari solitis per nundinum inde a septimo die mensis, qui hinc vocabatur Carneus et cum Atticorum Metagitnione conveniebat, additis ludis gymnicis certaminibusque. Vid. interprett. ad Thucydid. V, 54 coll. 75. 76. Herod. VIII, 72. De *Hyacinthiis* conf. Herod. IX, 6. 11. coll. Pausan. IV, 19 §. 3 et Athen. IV, 7 pag. 139 D. — In seqq. cum Schweighaeus. et Gaisf. revocavi *βοηθέειν*, a Schaefero e duobus codd. mutatum in *βοηθήσειν*, quod etiam retinuit Bekkerus.

ἐνενῶντο] Schaef., Matth. et Bekkerus *ἐνένωντο* atque mox *διενένωντο*. In Florentino alioque Parisino cod. exstat *ἐνενόωντο* et *διενενόωντο*, quod verum habet Schweighaeuser. Tu conf. nott. ad I, 68 (ubi male impressum I, 68 pro I, 77) et de plusquamperfecti usu vid. Matth. Gr. Gr. p. 960. — Quod sequitur *ἕτερα τοιαῦτα* attigi ad I, 120. In Platone haec locutio, quam, observante Werfer. in Actt. phill. Monacc. I p. 113, plerumque excipit *δὲ* sive *γὰρ*, haud infrequens: cf. Protagor. p. 326 A. (ubi Heindorf. p. 522 interpretatur: *tali itidem modo*), Gorg. §. 82. 105. 149. De republ. III p. 407 E.

τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τὠυτὸ Ὀλυμπιὰς 4 τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὔκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενῶντο ποιήσειν.

207 Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταῤῥωδέοντες, ἐ- 2 βουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς· τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἐ- 602

Leonidae magnanimum consilium, caeteris Peloponnesiis fugam suadentibus, impetus barbarorum opperiendi.

ἦν γὰρ κατὰ τὠυτὸ — συμπεσοῦσα] De dativis τούτοισι τοῖσι πρήγμασι vid. Matth. Gr. Gr. §. 385, 1 et de vocula οὕτω postposita Herodot. VI, 3. Ad argumentum loci sic disputat *Wesseling.*: Anni aestas erat media, τῆς ὥρης μέσον θέρος VIII, 12, in quam et Spartanorum Carnia et Olympias LXXV incurrebant. Carnia illos, ludi Olympici ceteros ex Peloponneso ac Graecia, hosti ne obviam cuncti irent, impediebant. Res ad Thermopylas opinione citius fuit peracta et sub ipsum quidem ludorum tempus: nam perfugae ex ea clade Arcades, *Olympia cum maxime celebrari*, *gymnicaque a Graecis spectari certamina*, rogitantibus Persis respondent VIII, 26. Quin Peloponnesii, audita Leonidae nece, ubi Carnia et Olympia praeterierant, frequentes ad Isthmum iter maturarunt, ibid. cp. 72."

Cap. CCVII.

περισπερχεόντων] σπερχέειν cum nec Herodoteum sit, nec Ionicum, sed σπέρχεσθαι et σπερχθῆναι, de quo vid. V, 33, Valckenaer. corrigit περισπερχθέντων: *ceteris Peloponnesiis ob istam sententiam cum vehementer indignabundi succensuissent Phocenses et Locri;* quo eodem sensu Herodotus II, 162 προθύμως ἔχοντα et VII, 39 κάρτα θυμωθῆναι, ita ut σπερχθῆναι τῇ γνώμῃ dicatur, ut ἀθυμεῖν τοῖς γεγενημένοις, ἀχθεσθῆναί τινι. Neque tamen invitis libris quidquam mutandum; quid enim impedit, quo minus a voce περισπερχὴς formetur περισπερχέω, ut a λυσιτελὴς verbum λυσιτελέω, ἀσεβὴς ἀσεβέω, ἀσελγὴς ἀσελγέω: alia id genus, ut bene observat Schweigh. Schaeferus (Melett. critt. p. 69) dederat περισπερχέων ἐόντων. — Ad voces ὀλίγων—ἀλέξασθαι cf. VI, 109

όντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξα-
208 σθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης
κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ τι
2 ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἁλι-
σμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας,
ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἐὼν γέ-
3 νος Ἡρακληΐδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε, καὶ κατώρα πᾶν μὲν
οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ
τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά
τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι
4 πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον
τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν
δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς
κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε,

Speculator a Xerxe ad Graecorum castra missus, quae viderit regique nuntiaverit

---

ibique allata. Pro *αὐτέων* rescripsi *αὐτῶν*. Vulgatam *τῶν Μήδων* Bekkerus mutavit in *τὸν Μήδων*.

Cap. CCVIII.

ὁκόσοι τέ εἰσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν] Idem modorum transitus, qui VII, 203. Ad *ἁλισμένη εἴη* vid. Matth. Gr. Gr. §. 500 p. 946. Attigit Iacobs. ad Aelian. N. A. XII, 43 coll. Suidas s. v. *ἁλισμένοι* (I pag. 114) *παρὰ Ἡροδότῳ· ἀντὶ τοῦ συνηθροισμένοι*. Mox libri plerique *πρὸς τὸ στρατόπεδον*, ubi Aldina unusque codex *ἐς τὸ στρατόπεδον*, de qua confusione monens Valcken. optime tuetur *πρὸς*, citans Thucydid. V, 65; quo ex loco quid utraque praepositio distet, bene intelligi possit.

κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον] Voces *τὸ στρατόπεδον* abesse vult Valcken., ita ut periodus claudatur vocibus *μὲν οὐ*, sequente vocula *δέ*. Quam in rem excitat Xenophont. Sympos. II, 19. Anab. IV, 8 §. 2. IV, 4 §. 3, alia. Equidem libris invitis talia mutare haud sum ausus. Ad usum particulae *δὲ* in verbis *ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε* conf. Matth. Gr. Gr. §. 289 not. 9 p. 582.

τὰς κόμας κτενιζομένους] i. e. *alios comam* (suam) *pectentes*. Quod e vetere lege, cuius meminit Demaratus VII, 209 (coll. Crag. De rep. Lac. III, 4. Meurs. Miscell. I, 16) fieri notant interpretes. Quo eodem spectat, observante Wesselingio Strab. X pag. 716 A. s. 467. Dio Chrysost. in Orat. Synes. De Calvit. p. 65 B. Liban. Orat. pro Salt. p. 489 E. Plura quoque affert C. O. Müller. Dor. II p. 251 seq. 269 seq. Moris enim

5 καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γάρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ,

209 ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποι-

Xerxis ac Demarati de hoc nuntio colloquium. 603

Spartanorum erat comam alere eamque ante proelii initium pectere, totumque caput omnino exornare adeoque coronis cingere, quasi ad laeta essent profecturi sive mors secutura esset sive victoria. — Mox restitui ἐθωύμαζε pro ἐθώμαζε.

ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς] i. e. *neque quisquam ullam eius rationem habuit* s. *in magnam incidit infamiam* s. *contemtum*. Ita iam Portus recte cepit haec verba itemque Strabo l. l. adhibens verbum καταφρονηθῆναι. Add. Suidas s. v. ἀλογία I p. 119 qui: ἀλογία· ἡ ἀφροντισία. Valcken. ob verbum ἐνεκύρησε, modo hoc sanum sit, rescribi vult ἀλογίῃ πολλῇ atque sic etiam vel ἀλογίῃσι πολλῇσι scribendum videbatur Schweighaeusero, quum verbo ἐγκυρεῖν dativus addatur II, 82. III, 77. IV, 123 coll. VII, 218. Mihi vix opus mutatione videtur, si quidem, quo modo verbis τυχεῖν, κυρεῖν, aliis, *consequendi, adipiscendi* significatione genitivus additur, ut VII, 158. II, 136, eo etiam verbo ἐγκυρεῖν illum addi posse credibile est, cum verba composita simplicium structuram haud raro sequantur, teste Matth. Gr. Gr. §. 428, 3 pag. 793, ubi bene tuetur lectionem vulgatam, quam etiam sic mutari posse censuit Valcken., ut scriberetur: ἀλογίης τε, ἐκύρησε πολλῆς i. e. ἄγαν κατεφρονήθη, *contemtus est*, si quidem τυχεῖν vel κυρεῖν ἀλογίης sit *contemtum consequi* i. e. *contemni, negligi*, ὀλιγωρεῖσθαι. Nec alio fere sensu ἐν ἀλογίῃ τι ἔχειν VI, 75, ubi vid. nott. Verbum ἐπικυρεῖν cum genitivo attigit Passow. in Melett. critt. in Aeschyli Pers. (Vratislav. 1818) p. 40. Valckenaerii emendationem in textum recepit Bekkerus. De particulis οὔτε—τε vid. allata ad VI, 1.

Cap. CCIX.

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν] i. e. *coniicere, perspicere verum non potuit*. Verbum συμβάλλεσθαι attigi ad V, 1. Ad τὸ ἐόν conf. I, 97. VII, 237. Paulo post revocavi ἀπολεόμενοι, ubi ex Aldina vulgo propagatum ἀπολεύμενοι. At conf. VII, 218, ubi nulla indicatur lectionis varietas. — De vi passiva huius participii vid. nott. ad V, 35.

αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν] Unus Paris. αὐτὸς al-

ἐειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα
2 ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθέειν τὸ ποιεύμενον
3 πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἤκουσας
„μέν μευ καὶ πρότερον, εὖτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλ-
„λάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέ-
„λωτά με ἔθευ, λέγοντα τά περ ὥρων ἐκβησόμενα
4 „πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθηΐην ἀσκέειν
„ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκου-
„σον δὲ καὶ νῦν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μα-
„χησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρα-
5 „σκευάζονται. νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί.
„ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κε-

---

terque liber οἱ ἐφαίνοντο; quae si componas, exoritur, notante Schweighaeuser., haec fere scriptura: αὐτὸς, γελοῖα γάρ οἱ ἐφαίνοντο. — Particula γὰρ tertium hic occupat locum. In seqq. pro τουτέων bis dedi τούτων.

ἤκουσας μέν μευ καὶ πρότερον] Vid. VII, 101 — 104. Ad ea quae sequuntur: γέλωτά με ἔθευ (*risui me habuisti*) conf. III, 29 et quae ad h. l. excitat Wesseling. Iob. XVII, 6. Athen. VIII p. 335 C. *Cr.* addit Heindorf. ad Platon. Theaet. pag. 362. In proximis verbis pro τάπερ Reisk. coniecit τῇπερ, quod arridet Wesselingio et Schweighaeusero quodque in textum recepit Bekkerus. Libri scripti non suffragantur. Verbum ἐκβαίνειν *accidere, evenire* exstat VII, 221. VIII, 60. IX, 15.

ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθηΐην ἀσκέειν ἀντία σεῦ — ἀγὼν μέγιστός ἐστι] i. e. *quam maxime enim mihi est propositum, maxima mihi est contentio verum dicere.* Quo etiam respiciunt, quae leguntur in extremo hoc capite: ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ κ. τ. λ. Persis enim, quod minime hic fugit Valckenaer., αἴσχιστον τὸ ψεύδεσθαι teste ipso Herodoto I, 138.

μαχησόμενοι] Sic plane duo codd. Florentinus: καταμαχησόμενοι. Vulgo μαχεσόμενοι. Hinc etiam infra ex eodem Florentino duobusque aliis exhibui μαχήσονται, ubi alii μαχέσονται, vulgata μαχέσασθαι. Vid. nott. ad VII, 102. — In seqq. τὴν ψυχὴν interpretor *vitam*, ut VII, 39.

τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται] De cura capillorum vid. nott. ad VII, 208. Ac pertinet huc quam maxime Plutarchi locus in Lycurg. 22 init. pag. 53 D. Quod vero pro κοσμέονται Valcken. coniicit σμέον-

6 „φαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ
„τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν
„ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομενέει
7 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιληΐην τε
„καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι,
8 „καὶ ἄνδρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρ-
ξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώ-
τα „ὅντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, τῇ ἑωυτοῦ
9 „στρατιῇ μαχήσονται.“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ὦ βασιλεῦ,
„ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι
„ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

210 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσε- 604 Incipit pugna ad Thermopylas [circa mediam aestatem a. 480].
ρας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεί σφεας ἀ-
2 ποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο,
ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώ-
μενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισ-

ται, quo verbo Noster utitur IV, 73 coll. III, 148, eo vix opus: In seqq. τὸ ὑπομένον intellige τοὺς ὑπομένοντας, ut notat Matth. Gr. Gr. §. 446 pag. 832.

ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον] Vid. VII, 101 coll. VI, 44 ibique citt. — Mox cum Schweigh. et Gaisf. rescripsi καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι, ubi vulgo abest καὶ et πόλιν, quod utrumque in Sancrofti codice desideratur. De verbo προσφέρεσθαι conf. VI, 96. — In fine cap. eundem Schweigh. et Gaisford. secutus abieci voces οἷοί τε εἰσι post τοσοῦτοι ἐόντες male ex una Aldina insertas, et mox scripsi μαχήσονται, ubi vulgo μαχέσασθαι, Schweigh., Gaisf. et Bekker. μαχέσονται.

Cap. CCX.

παρεξῆκε ἡμέρας] i. e. *quatriduum praeterlabi passus est.* Ita recte Valckenaer. Quae deinceps leguntur: ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι, interpretor: *insolentia et temeritate s. consilii inopia, perversitate utentes.* Similia quaedam Persarum de Graecis iudicia attulit Hoffmeister. l. l. pag. 102, nostri loci haud immemor.

πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους] De *Medis* atque *Cissiis* vid. VII, 62. Ea, quae Ephialtis proditionem antecedunt, paulo aliter traduntur in Ctesiae Excerptt. Perss. §. 23. — Ad participium φερόμενοι in seqq. conf. Matth. Gr. Gr. p. 557 p. 1101. Add. Herod. VIII, 91. IX, 102. Aeschyl. Choeph. 73, ubi Blom-

σίους θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας
3 ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ
4 μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντί τεῳ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης.

211 Barbari primis diebus maxima cum strage a Graecis et fortiter et callide pugnantibus repulsi.

Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
2 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι

---

field. bene adhibuit Herodoteum locum.

καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο] Ita Florentinus, Mediceus, alii. Unus liber ἀπηλαύνοντο. Vulgo ἀπέλαυνον, quod tenuit Wesseling., Schaeferus et Bekkerus. Matth. dedit ἀπήλαυνον e Sancrofti libro, ut VII, 211. 212 fin. Schweigh., qui cum Gaisf. in textu habet ἀπελαύνοντο, in Lex. Herod. magis tamen probat ἀπέλαυνον, quod sit: *non discesserunt, non se receperunt.* Equidem malui retinere ἀπελαύνοντο, hoc fere sensu: *non repulsi sunt, se repelli non passi sunt pessime quamvis tractati.* Ad verbum προσπταίειν conf. nott. ad I, 65.

ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες] Ante εἶεν Koenius οἱ excidisse putabat: *multos ei* (regi) *esse homines.* Cui favere existimat Valckenaer. dictum Xerxis VIII, 88 atque Frontini IV, 2, 9 (ubi legimus: „quod multos quidem homines *haberet.*") Equidem talia libris invitis inserere nolim. Ipsum Herodoti dictum refert Eustath. in Il. V p. 668 s. 537, 49. In quo quale sit discrimen inter ἄνθρωποι atque ἄνδρες, (*viri*, ut est apud Liv. XXVII, 13, alia ut taceam), vix quemquam fugiet. Praeter Valcken. ad h. l. monuerunt Sturz. in Lex. Xenoph. I pag. 237, Plat Phaed. p. 239 B. ibique Heindorf. p. 227. Cr. ad ipsam sententiam conferri vult Philostrat. V. Apoll. I, 21. — In seqq. ad vocem συμβολὴ conf. IV, 159 ibique nott. δι' ἡμέρης valet *toto die*, ut I, 97. II, 21, alibi.

Cap. CCXI.

τρηχέως περιείποντο] De locutione conf. allata ad V, 1, et ad verbum ὑπεξήϊσαν nott. ad VII, 120. De *Immortalium* cohorte vid. VII, 31. 83 et de particulis ὡς δὴ in seqq. III, 20. 156. IX, 59 ibiq. citt.

῞Ελλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μη-
δικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ
μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἤπερ
3 οἱ ῞Ελληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀπο-
δεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστά-
μενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἁλέες φεύγε-
σκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέωντες φεύγοντας,
βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν· οἱ δ' ἂν, καταλαμβα-
νόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι·
μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμή-
4 τους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν

οὐδὲν πλέον ἐφέροντο] i. e. *nihil amplius profecerunt, nil quidquam melius ipsis successit.* Ubi satis quae medii verbi sit vis apparet, ut VII, 213: ὡς μέγα τι — δοκέων οἴσεσθαι. Et conf. quoque IV, 129. VIII, 29.

δόρασι βραχυτέροισι] De comparativi forma conf. Matthiae Gr. Gr. §. 130; 1 pag. 253. De Persarum hastis brevioribus dixi ad V, 49. VII, 61. Diodorus Siculus XI, 7, hoc de proelio enarrans, Persarum *breves* quidem clypeos peltasque commemoravit, sed breviores hastas neglexit.

ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι κ. τ. λ.] i. e. *quum aliis rebus ostendentes, se pugnae peritos esse coram imperitis, tum vero etiam eo, quod subinde tergis conversis, confertim omnes quasi fugam capessebant.* Cum verbis ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι sc. ἐμάχοντο, convenit καὶ φεύγεσκον δῆθεν, de qua imperfecti forma vid. III, 117. IV, 130 et de vocula δῆθεν nott. ad VI, 1. — In seqq. ad voces βοῇ τε καὶ πατάγῳ conf. III, 79 ibiq. not. et adde sis VI, 58. IX, 24. VIII, 99, (ubi βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἀπλέτῳ). Atque IX, 59 βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ.

οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι] De vocula ἂν adiecta vid. Matth. Gr. Gr. §. 599 a. pag. 1198. Verbum καταλαμβάνειν *deprehendendi, assequendi* notione crebrius per hos Musarum libros. Ad verbum ὑπέστρεφον conf. IV, 120, ante verba ἀντίοι εἶναι subaudire licet particulam ὥστε.

ἔπιπτον — ὀλίγοι] In quo consentit Ctesias Laconum exiguam fuisse narrans iacturam. Pro αὐτέων dedi αὐτῶν. — In seqq. τῆς ἐσόδου πειρεώμενοι (*tentantes introitum*) noli genitivum ἐσόδου trahere ad παραλαβεῖν, ad quod pertinet accusativus οὐδέν. — In fine cap. ἀπήλαυνον ὀπίσω est *discesserunt, regressi sunt,* ut VII, 212.

Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυ-
νέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώ-
μενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
212 *ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι*
τῆς μάχης λέγεται βασιλέα, θηεύμενον, τρὶς ἀνα-
δραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ.
2 *τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρ-*
βαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόν-
των, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ 605
3 *οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συν-*
έβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔ-
θνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμά-
χοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθη-
4 *σαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. Ὡς δὲ οὐδὲν εὕρι-*
σκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώ-
ρων, ἀπήλαυνον.

Cap. CCXII.

Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι] i. e. *hoc in congressu;* nam *πρόσοδος* dicitur, ubi *ad manus veniunt pugnantes, proeliumque instituitur*, ut VII, 223. IX, 101. Pro *βασιλῆα* rescripsi *βασιλέα.*

τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου] Cogitandum est, Persarum regis sellam erectam fuisse loco editiore, unde in pugnam facilis esset prospectus, undeque pugnantes facile contemplaretur. Eodem modo Darius copias suas pontem transgredientes est contemplatus IV, 88, nec aliter fecit Xerxes Abydi (VII, 44) ac Salamine (VIII, 90 coll. 88).

ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων] scil. *τῶν Ἑλλήνων*, ad quos eosdem in seqq. spectat *σφέας*, cum ad *ἐλπίσαντες* subaud. *οἱ βάρβαροι*. Ad locutionem *χεῖρας ἀνταείρασθαι* cf. VI, 44, et de verbo *συμβάλλειν* IV, 159. — Pro *ἔσαν* dedi *ἦσαν*.

ἐν μέρεϊ] i. e. *sua quisque vice, per vices*, ut interpretatur Wesseling., citans Euripid. Cyclop. 179 et I. Gronov. ad Arrian. Anab. III, 26. Add. Herod. I, 26. V, 70. In seqq. omnes libri *οὖρος*, quum, bene monente ad h. l. Apetzio, ab Herodoto alias scribi soleat *ὄρος* in nominandi et accusandi casu, sed in reliquis casibus *οὔρεος, οὔρεϊ*. Ad voces: *φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν* vid. VII, 216. 217.

Ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον] i. e. *ubi nihilo melius sibi rem succedere viderunt.* Ita recte Schweighaeuser. in Lex.

213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεὺς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε
2 τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καί οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων

Mox proditur Xerxi ab Ephialte Maliensi semita, qua Persarum agmen circumductum Graecos a tergo invaderet. Poena proditori irrogata, eiusque caedes.

Herod. Paulo ante ἀλλοῖος malam in partem.

Cap. CCXIII.

ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι] De locutione vide sis nott. ad V, 12. Pro βασιλῆος dedi βασιλέος. De *Ephialte* Valcken. consuli vult Oudendorp. ad Frontin. II, 2, 13. Cuius facinus *Callidae* et *Timapherni* Trachiniis viris atque optimatibus adscribit Ctesias Perss. §. 24. *Trachinium* quendam fuisse, suppresso nomine, indicat Diodorus XI, 8. *Ephialten* tamen in mente habuisse videtur Pausanias III, 4 §. 6. Caeterum ut olim Xerxi Ephialtes monstravit semitam (ἔφρασε τὴν ἀτραπὸν), ita Alexandro Magno semitam indicavit proditor apud Diodor. XVII, 67 et Polyaen. IV, 3, 27 etc. Atque per eandem semitam postea Brenno Galatisque viam in Graeciam patefecerunt Heracleotae atque Aenianes, teste Pausan. X, 22 §. 5 coll. Appian. Syr. 18. Attulit haec Valcken.

καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων] i. e. semitâ Persis monstrata perdidit (Ephialtes) Graecos ibi (in Thermopylis) relictos custodiamque agentes.

ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων — ἀργύριον ἐπεκηρύχθη] i. e. *a Pylagoris publice constituta est argenti summa in illius caput, proposita ei, qui illum, Graecorum iure proscriptum omnique divino atque humano iure exemtum, tolleret.* Verbum ἐπικηρύττειν hoc sensu invenitur apud Herodot. VII, 214. Demosthen. De fals. Legat. pag. 347, 25 Reisk. Lys. de impiet. adv. Andocid. p. 214 Reisk. ibique Markland. Wesseling. ad Diodor. Sic. XIII, 6 fin., quo docente ἐπικηρύττειν τινὶ ἀργύριον dicunt, cum pecunia publice per praeconem praemii loco illis constituitur, qui proscriptum obtruncant. — *Pylagoras* una cum Hieromnemonibus legatos s. oratores fuisse novimus a singulis Graecorum civitatibus missos ad Amphictyonium concilium, quorum quae fuerit auctoritas summa, quaenam munia, pluribus persequitur Tittmann. Ueber d. Bund d. Amphicty. cap. IV §.

ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύ-
3 *ρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι᾽ ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθε λόγοισι σημα-*

---

4 p. 83 seq., cui add. citata ab C. Fr. Hermann. Griechisch. Staatsalterth. §. 14. Utrique huic legatorum generi, Pylagoris aeque atque Hieromnemonibus commune Amphictyonum nomen quum conveniat, satis intelligitur, cur addita sint h. l. verba *τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων*: quae verba immerito Reiskii suspicionem moverunt; sunt enim illa sanissima. Ac *Πυλαίην*, quae vox primum quidem ad *Pylas* s. Thermopylas pertinet (quippe quo loco primitus uno convenere Amphictyones) et ad conventus Pylaeos, postea, ubi Delphis potissimum conventum illi habuerunt, latiore sensu de quovis conventu Amphictyonio dici sive Pylaeo (cf. Herod. VII, 200) sive Delphico, haud pauci comprobant loci ab eodem Tittmanno collecti l. l. cap. V §. 4 p. 78. Ad hoc vero concilium quum summa pertineret cura rerum publicarum totius Graeciae a communi hoste vindicandae et tutandae, sequitur inde, eos, qui de Graecia bene meruissent, publice a Pylagoris collaudari praemiisque ornari potuisse (cf. Herod. VII, 228); qui vero communis Graecorum salutis proditores exstitissent, iis poenam ab Amphictyonum concilio irrogatam fuisse. Plura dabit Tittmann. l. l. cap. V §. 6. 7, qui bene hinc suspicatur p. 121, concilium istud, quod in Isthmo congregatum de communi Graeciae salute ac de ratione, quâ bellum gereretur Persaeque repellerentur (cf. VII, 145 ibique nott.), deliberabat, Amphictyonium fuisse mulctamque ab eodem concilio iis Graecis esse inflictam, si qui ad Persarum partes se convertissent, teste Herod. VII, 132. Cr. conferri vult Letronne in Mémoires de l'Acad. des Inscript. T. VI (ann. 1822) pag. 252 seq. — De *Anticyra* vid. nott. ad VII, 198.

τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθε λόγοισι σημανέω] Frustra in Herodoti libris, qui adhuc supersunt, ea quaeras, quae de Ephialte se enarraturum esse h. l. pollicetur historiae pater. Proinde, ait Wesselingius, aut oblitus eorum scriptor est, aut desunt multa. Malim equidem statuere, quem usque ad extremum vitae diem in opere poliendo atque absolvendo occupatum esse novimus historicum, eum praematurâ morte abreptum non potuisse in sequentibus suo loco adiicere, quae in mente habuit, quaeque se

νέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσ-
σον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.
14 Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ
Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀν-
τικυρεὺς, εἰσὶ οἱ εἴπαντες πρὸς βασιλέα τούτους
τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι
2 Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ
τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυ- 606
λαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυ-
δαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ,
πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δὲ,
φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν.
3 εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεὺς, ταύτην τὴν

Alia de proditione illius semitae narratio, sed sublestae fidei.

---

additurum hoc loco indicaverat. Conf nott. I, 106 et Iaeger. Disputt. Herodd. pag. 12 seq., qui cum Dahlmann. Herod. pag. 48. 137. 217. Herodoti opus, quippe quod e scriptoris consilio ulterius tetenderit, ad finem usque absolutum fuisse negat. — In seqq. dedi *ἧσσον* pro *ἕσσον*, de quo vid. nott. ad V, 72 et *τούτων* pro *τουτέων*.

Cap. CCXIV.

λεγόμενος λόγος] Similis locutio IV, 12, ubi vid. De *Carysto* conf. VI, 99. *Κορυδαλλὸς* pro *Κορυδαλὸς*, quod retinuit Bekkerus, scripsi cum recentt. edd. itemque *βασιλέα* pro *βασιλῆα*. In seqq. verbo *περιηγεῖσθαι ducendi, monstrandi* notione dativus personae additur: de quo vid. Fischer. ad Weller. III, a. pag. 371 et nott. ad Herod. IV, 125. VII, 215.

τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι] Similia excitat Wesseling. III, 15. VII, 237 coll. Stob. Serm. XXVIII, 18 p. 197. (T. I p. 442 Gaisf.) Tu add. Herod. II, 2. VII, 10 §. 2. 11. IV, 58. — Mox in Aldina aliisque *οἱ Πυλαγόραι*: quae forma quamvis haud insolita sit, praetuli tamen cum reliquis edd. *Πυλαγόροι* meliorum codd. auctoritate firmatum et loco gemino VII, 213, ubi *Πυλαγόρων* a voce *Πυλαγόροι*, non *Πυλαγορέων* a voce *Πυλαγόραι*. Vid. quae citat C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 14 not. 5. Sunt autem *οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι* non alii atque Amphictyones, ut VII, 213. Vid. Tittmann. l. l. cap. V §. 6 p. 119 not. 1 coll. IV, 4 p. 83. 85. — Verbum *ἐπικηρύττειν* attigi ad VII, 213.

καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεὺς] i. e. *quantumvis non esset Meliensis*, ubi observante Valckenaer., qui citat Herod. IV, 144. VI, 66,

ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη· ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος
215 κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ πε-
2 ρὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε οἱ Φωκέες, φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τόσου δὴ κατε-
216 δέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσω-

Missus, viae duce Ephialte, Hydarnes cum Immortalibus [c. 83.]. Semitam qui primi repererint.

Eius tractus.

---

alia, plerumque dicitur καί περ οὐκ ὢν Μηλιεύς. — Ad voces ὡμιληκὼς εἴη conf. VII, 26.

Cap. CCXV.

περὶ λύχνων ἀφὰς] Affert Suidas I p. 391 itemque Grammaticus in Bachmann. Anecdd. I p. 169, 20. Indicatur autem *noctis initium*, ut dudum monuit Valcken., citans Philostrat. Apoll. VII. 15, Diodor. XIX, 31 ibiq. Wesseling. coll. Sophocl. Aiac. 285. Hisce λυχναψίαν, uno vocabulo, ex Athen. XV p. 702 B. addit Schweigh. Ac scite observavit Ukert. (Geogr. d. Gr. I, 2 p. 156) ex his locutionibus similibusque satis intelligi posse, quam sero omnino Graeci secundum horas tempus metiri et indicare didicerint, quum prisco more tempus ad solis et coeli statum definierint.

κατηγήσαντο] Conf. Matth. Gr. Gr. §. 360, a. pag. 674 et nott. ad IV, 125 coll. VII, 214. IX, 15. 105. Ad verba ἦσαν (sic dedi pro ἔσαν) ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου vid. nott. ad VII, 172 et de formula ἔκ τε τόσου nott. ad V, 88. Ad Plusquamperfectum κατεδέδεκτο conf. Matth. Gr. Gr. §. 505. IV. Nec aliter παρεσκευάδατο VII, 218. 219 fin. Ad significationem conf. nott. ad I, 163. Est sensus: *Ex eo inde tempore apparuit, hanc semitam Meliensibus nulli usui fuisse*, sive, ut expressit Lange: *seit der Zeit aber haben die Melier keinen Vortheil davon gehabt.*

Cap. CCXVI.

ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος] Vid. nott. ad VII, 199 et in seqq. ad locutionem οὔνομα κεῖται nott. ad VII, 198 et de voce Ἀνόπαια Matth. Gr. Gr. §. 308 p, 610.

ποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος· οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τὠυτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

217 Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων,

Illic excubitores collocati manus Phocensium,

Attigit quoque Eustath. ad Odyss. I, 320 p. 1419, 58 s. 59, 33. Ipsa semita apud Appian. Syr. cap. 18 nomine proprio vocatur Ἀτραπὸς, quae a Trachide Meliensium in ditione teste Plutarch. in Cat. mai. 13, (coll. Liv. XXXVI, 16. Diodor. Sic. IX, 8) incipiens inde ducit per Asopi convallem et mox, ad dextram Oetae montibus, ad laevam rupibus Trachiniis relictis, deflectit ad laevam in vallem, Alpenum versus, ubi Melampygi saxum. Cf. Kruse Hellas II, 2 pag. 125.

κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος] i. e. *ad secundum montis dorsum, tendit via*, culmen igitur haudquaquam attingens. Eodem sensu ῥάχις III, 54. De *Alpeno* vid. nott. ad VII, 176.

καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας] Wesseling. cum Leopard. Emendd. VIII, 1 maluit Μελαμπύγου, quum Μελάμπυγος non lapidis sed ipsius Herculis sit cognomen. Mihi vix necesse videtur. De *Hercule Melampygo* et *Cercopibus*, de quibus Larcher. citat Zenob. Adag. Cent. V §. 10 p. 116. Suidas s. v. II p. 521, Tu vid. Creuzer. Symbol. IV pag. 224 seqq. Est autem *Melampygi* lapis, in quo requievisse fertur Hercules, notante Lobeck. in Aglaoph. pag. 1298, Cercopum sedes, unde Herculem ex insidiis adgressi dicuntur. Herculis autem religione hanc totam regionem consecratam fuisse, cuius singula loca ad eius res retulerint, supra iam monuimus. Dodwell. id saxum, e quo imo nunc fons calidus isque primarius prosilit, Melampygum lapidem fuisse coniicit. Vid. Reise d. Griech. II, 1 cap. 18 pag. 138 ed. vern.

Cap. CCXVII.

οὔρεα τὰ Οἰταίων κ. τ. λ.] Conf. nott. ad VII, 216. Montes Oetaei conveniunt cum *saltu Oetaeo*, ut est apud Melam II, 3 §. 2, ubi conf. Tzschuck. nott. exegg. pag. 177. Ad Trachinios montes pertinere credam, quae Livius memorat

ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἠώς τε διέφαινε, καὶ 2 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν 607 3 σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

218 Persis ingruentibus diffugiunt.

Ἔμαθον δέ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολ-

---

montium cacumina XXXVI, 16 fin., *Callidromum*, *Rhoduntiam*, *Tichiunta*. Vid. Kruse Hellas II, 2 pag. 126.

ἠώς τε διέφαινε, καὶ ἐγένοντο κ. τ. λ.] Quod ante διέφαινε in quibusdam insertum est δή, a Bekkero quoque retentum, equidem meliorum cod. auctoritate motus abieci cum Schwgh. et Gaisf. Ac sane potuit facile oriri e seq. διέφαινε. Idem feci VIII, 83, ubi itidem vulgo addunt δή, quod idem IX, 47 ab omnibus abest libris. Pro διαφαίνειν *illucescere* alibi invenias διαφαύσκειν s. διαφώσκειν, de quo vid. nott. ad III, 86. De usu particularum τε — καὶ vid. Matth. Gr. Gr. §. 563 not. 3 pag. 1114 et nott. ad Herod. IV, 53. τὸ ἀκρωτήριον τοῦ οὔρεος montis indicat *summitatem* s. cacumen. Ad voces κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος conf. Matth. Gr. Gr. §. 320, 4 p. 628.

ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται] Vid. VII, 212. ἡ κάτω ἐσβολή appellatur introitus per Thermopylarum fauces a Spartanis eorumque sociis custoditus, conf. VII, 202.

Cap. CCXVIII.

Ἔμαθον δέ σφεας] σφέας ad Persas spectat.

ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον κ. τ. λ.] Idem multo post accidisse, quum Brennus Gallorum cum manu delecta iter faceret per hanc semitam, teste Pausan. X, 22 §. 1 seqq., observat Valcken.

πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον] Recentissima aetate Gell, Anglus homo, hoc ipso tramite in Doridem et Phocidem proficiscens, hoc eodem loco se invenisse scribit praestantissimas quercuum, pinuum, aliarum arborum sylvas, quales olim fuisse h. l. testatur Herodotus. Vid. Kruse Hellas II, 2 pag. 126. De voce νηνεμίη conf. VII, 188. Pro vulg. γενομένου equidem cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero dedi γινομένου, quod Florentinus et Sancrofti liber suggerebat.

λον, ὡς οἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι
ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ ἔδυντο τὰ ὅ-
2 πλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶ-
δον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θωύματι ἐγένον-
το· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον,
3 ἐνεκύρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥω-
δήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν
Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ
4 ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ
Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε
καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὔρεος τὸν
κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν

ἀνά τε ἔδραμον] ἀναδραμεῖν et h. l. et III, 78 esse ἀναστῆναι καὶ δραμεῖν vel προσδραμεῖν, *surgere* et *adcurrere*, *raptim surgere*, annotat Schwgh. In seqq. e Florentino receptum ἔδυντο, ubi alii ἔδυνον, alii ἐνέδυνον. Mox Noster ἐνδυομένους ὅπλα (*armis indutos*), qui tamen etiam VII, 229 dixit τὰ ὅπλα ἐνδύντα. Ipsa locutio Homerum redolet. Cf. Duncan. Lexic. pag. 307 ed. Rost. — Pro θώματι restitui θωύματι.

ἐλπόμενοι γὰρ] i. e. *existimantes*, *putantes*. Aliquoties iam de huius verbi usu monuimus supra. De voce ἀντίξοος conf. citt. ad VII, 192 et ad voces ἐνεκύρησαν στρατῷ (*inciderant in exercitum*) nott. ad VII, 208. In seqq. ad vocem ποδαπὸς conf. Thomas Magist. pag. 724 seq. ibiq. Sallier. Schaefero (Apparat. ad Demosthen. II p. 564) hic placet rescribere ὁποδαπὸς, quod Sancrofti liber cum alio Paris. praebet. Ad voces ὡς ἐς μάχην cf. Matth. Gr. Gr. §. 628, 3 p. 1284.

ἐπὶ τοῦ οὔρεος τὸν κόρυμβον] Attigit Eustath. ad Dionys. Perieg. 566 ad Iliad. p. 750, 35 s. 650, 12, ubi monstrat κόρυμβον dici ἐπὶ ἐξοχῆς ὀρεινῆς, *de summo montis vertice* s. *cacumine*, quemadmodum Aeschylus Pers. 661 (664 Blomf.) summam tumuli partem dixit ἄκρον κόρυμβον ὄχθου, ubi Blomfield. in Glossar. ad h. l. et ad 417 excitat Hesychium II p. 324, ubi inter alia hoc quoque legimus: καθόλου πάντα τὰ μετέωρα καὶ εἰς ὕψος ἀνατείνοντα κορύμβους λέγουσι. Itaque recte tradit Schoen. in Comment. de personn. in Euripid. Bacch. p. 101 κόρυμβον dici de eo, quidquid in sua re promineat celsumve sit. Tu vid. quoque Perizon. ad Aelian. V. H. IV, 22, quem dudum conferri voluerat Valckenaer.

ἐπιστάμενοι] Valla reddit:

ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι
5 μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

219 Cognita tramitis proditione, Leonidas sociorum plerosque dimittit:

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἤϊσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες
2 ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης, ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καί σφεων ἐσχίζοντο αἱ

---

gnari; Wesselingius: *credentes*; malim equidem *putantes, existimantes* ob verba seqq. ἀρχὴν valet *omnino, prorsus*, ut VII, 220, ne plura. De verbo ἀπολεόμενοι conf. nott. ad VII, 209.

οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος] De particula δὲ (*sed*) vid. Matth. Gr. Gr. pag. 582 §. 289, qui idem §. 378 not. 3 pag. 697 et §. 409, 4 pag. 747 de structura verbi καταβαίνειν consulendus.

Cap. CCXIX.

ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἤϊσαν] Valckenaerius, quem secuti sunt posteri edd., correxit ἐπὶ δὲ: *deinde vero*, cum antecedat πρῶτον μὲν, adverbii loco adhibitum pro ἐπὶ τούτοις. Conf. IV, 59. VII, 92. IX, 35 et Matth. Gr. Gr. §. 594 pag. 1189, ubi interpretatur *dazu, ausserdem*. Lamb. Bos. De ellips. L. Gr. p. 491 coll. 364 et Observv. critt. p. 15. Schaeferus de suo dederat ἔπειτεν. Equidem, quod libri scripti ferebant, restitui ἐπεὶ δὲ, quod cum verbo ἤϊσαν protasin constituat, cui respondeat apodosis, incipiens a verbis ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο, distinctione maiori, quae has voces antecedit, deleta. Verba οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν per parenthesin quasi posita accipio et ad verba seqq. τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι e praegressis subaudio ἤϊσαν. Satis autem notum est, in eiusmodi periodis iusto longioribus, quae a particula ἐπεὶ δὲ incipiant, a librariis plerumque peccari. — Vocem περίοδον hinc affert Suidas s. v. III pag. 90. De transfugis conf. Diodor. XI, 8, qui *unum* modo novit transfugam. Ad οἱ ἡμεροσκόποι vid. nott. ad VII, 182 et ad verba διαφαινούσης ἡμέρης nott. ad VII, 217.

καί σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι] i. e. *divisae erant ipsorum sententiae*. Supra VI, 109: ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι. In

γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν,
3 οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ
μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις
ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μέ-
220 νειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτός 608
σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμε-
νος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ
ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον
2 φυλάξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ
πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ἤσθετο τοὺς συμ-
μάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συν-
διακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐ-
3 τῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ
κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ

nam invito Leonida abiisse, Herodoto non placet. Oraculum Spartanis olim de belli exitu datum.

---

seqq. διακριθέντες vulgo reddunt *dissidentes;* malim equidem cum Schweigh. in Lex. Herod. reddere: *digressi e concilio, soluto concilio,* ut VIII, 18 διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης: *digressi e pugna navali.* Cf. eundem Schweighaeus. ad Polyb. I, 28, 6. Appian. B. Civ. I, 89 fin. IV, 62 in. — Pro αὐτέων in fine cap. dedi αὐτῶν.

Cap. CCXX.

αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων κ. τ. λ.] Haec verba pendent ab omisso νομίζων s. φάς, quod ex antecedenti κηδόμενος mente assumi debet. Cf. Matth. Gr. Gr. §. 537 p. 1057. De argumento loci cf. etiam Diodor. XI, 9. Iustin. II, 11 coll. Oros. II, 9: quae attulit Valckenaer. *Cr.* addit Wyttenbach. ad Pseudo-Plutarch. Parall. Graec. (I, 1) pag. 81.

Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι] Haec locutio, quae docente Valcken. idem valet atque ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ προστίθεμαι vel τίθεμαι, obvia supra I, 120, ubi exstat γνώμην, quod ipsum etiam h. l. restitui vult idem Valcken. citans Lucian. Demosth. Encom. [§. 4] III p. 494 [p. 135 T. IX Bip.] — Equidem libris invitis nil mutaverim. Vocem ταύτῃ hinc attigit Iacobs. ad Aelian. N. A. VI, 10. — Quae sequuntur apud Herodotum tangit Plutarch. II p. 865 B.

καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο] i. e. *et Spartae felicitas non exstinguebatur.* Voce εὐδαιμονίαν h. l. eam Spartae potentiam, quâ principatum inter reliquos Graecos tenuit, indicari crediderim. Alio sensu idem vocabulum V, 28. De verbo ἐξαλείφειν cf.

ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι
Σπαρτιήτῃσι. χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τού-
του αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, „ἢ Λακεδαίμο-
„να ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν
4 „βασιλέα σφέων ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα δέ σφι ἐν ἔ-
πεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾷ, λέγοντα ὧδε·

5 *Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,*
ἢ μέγα ἄστυ 'ρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδῃσι
πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐχὶ, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.

Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 15.

ἐκέχρητο] Una Aldina *ἐκέχρηστο*. Vid. II, 147. VII, 141. In seqq. ad verba *αὐτίκα-ἐγειρομένου* vid. Matth. Gr. Gr. §. 565, not. 2 p. 1114. Locutionem *ἀνάστατον γενέσθαι* attigi ad I, 76. Ac de infinitivo *γενέσθαι*, ubi sequitur futurum *ἀπολέεσθαι*, idem monuit Matth. Gr. Gr. §. 501. p. 951. — Mox dedi *βασιλέα* pro *βασιλῆα*.

ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρᾷ] Ex uno Sancrofti cod. ante *χρᾷ* Schaef. et Matth. eiecerunt *ἔχοντα*, quod ob reliquorum librorum auctoritatem equidem cum Schweighaeusero et Gaisford., qui confert I, 174. VII, 228, retinendum duxi. Bekkerus nil dedit nisi *χρᾷ ἔχοντα ὧδε*, omissa voce *λέγοντα*. — Oraculi, quod subiicitur, versus quatuor, priores affert, Euseb. in Praepar. Ev. V, 25. Iustinus II, 11 §. 8 sciscitantibus responsum esse narrat: „*aut regi Spartanorum aut urbi cadendum.*“

οἰκήτορες εὐρυχόροιο] i. e. incolae urbis *spatiosae* et *choris aptae*, ut reddit Wesseling. citans *εὐρύχορος Κόρινθος, Τεγέα*, alia. Nec quemquam fugit, frequenter adiectivum hoc inveniri apud Homerum urbium et regionum nominibus adiectum. Vid. Duncan. Lexic. I pag. 473 ed. Rost. Hinc *εὐρύχορον Λακεδαίμονα* dixit poeta in Odyss. XIII, 414. XV, 1 (ubi conf. Barnes.) coll. Pind. Nem. X, 97, ubi *εὐρυχόρου Σπάρτης*. Homericum quoque est *ἐρικυδὲς* i. e. *praestans dignitate*, *gloria;* de quo vid. Duncan. I pag. 446. De usu praepositionis *ὑπὸ* in verbis *ὑπ' ἀνδράσι* conf. Matth. Gr. Gr. §. 395 not.

τὸ μὲν οὐχὶ] Schaef. et Matth. *οὐκὶ* atque mox *Ἡρακλέος*, ubi e Florentino nunc receptum est *Ἡρακλέους*. Neutra forma ab Herodoto aliena. Cf. Matth. §. 78 not. 8, qui idem §. 83 a. not. 3 pag. 184 consulendus de accusativo *βασιλῆ*.

6 *Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων*
ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἕ φημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

7 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμε-
νον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀπο-
πέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέν-
221 τας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρ- 609
τύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι
γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν
μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν
Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Με-
λάμποδος, τοῦτον εἴπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλον-

Megistias vates, etsi futura praesciens [c. 219.] veniamque nactus abeundi, tamen in castris remanet.

Οὐ γὰρ τὸν ταύρων κ. τ. λ.] i. e. *Neque eum* (regem scil.) *cohibebit taurorum neque leonum vis s. robur vi opposita s. viribus adversis.* Adverbium *ἀντιβίην* obvium apud Homer. Il. I, 278. V, 220. XXI, 226.

οὐδέ ἕ φημὶ σχήσεσθαι] *neque quidquam eum cohibiturum esse dico antequam horum alterutrum omnino fuerit sortitus s. adeptus.* Ad verbum *διαδάσηται* vid. Matth. Gr. Gr. pag. 444.

ἐπιλεγόμενον] i. e. *reputantem*, ut VI, 9. De locutione *κλέος καταθέσθαι* conf. VI, 41 ibique allata. Pro *μοῦνον* Valckenaerio, qui citat Diodor. XI, 9 magis placeret *μούνων*, quod Plutarchus habet II pag. 865 E., qui idem in seqq. exhibet *τῇσι γνώμῃσι*. Ad verba *οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους* conf. VII, 175 ibique laudd.

Cap. CCXXI.

οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους] De vocula *γὰρ* in talibus exposuit Matth. Gr. Gr. §. 432.

Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα] Vid. VII, 219. Plut. II p. 221 C. coll. II p. 866 D. Suidas s. v. *Ἄγαμαι* I p. 21 et *Ἀκαρν.* I p. 79. Philostr. V. Apoll. IV, 23. Aelian. N. A. VIII, 5 coll. Tzetz. Chil. X, 685 (qui male in hunc Megistiam Laconesque transfert, quae de Tellia ac Phocensibus legerat apud Herodotum VIII, 27 aliosque) et Schol. Aristid. p. 57 Fromm. Attulit haec Valckenaer. *Acarnanum* terram vatibus olim inclaruisse notavimus ad I, 62. Ad verba *τὰ ἀνέκαθεν* conf. V, 77 ibique allata et de *Melampode* (cuius stirpem in Acarnania vaticinandi laude inclaruisse hic ipse docet locus, ut bene monet Schubart. Quaest. genealogg. pag. 118) conf. II, 49. IX, 34. — De repetito pronomine *τοῦτον* ante *εἴπαντα* vid. Matth. Gr. Gr. §. 472, 1 pag. 876, qui idem §. 518 con-

τά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμ-
2 πων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμε-
νος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε· τὸν δὲ παῖδα συ-
222 στρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ
μέν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε
ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ
2 Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ
βουλόμενοι· κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμή-
ρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα·
οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς
μετ᾽ αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες
συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Δια-
δρόμεω.

Soli retinentur Thespienses atque Thebani: hi quidem inviti.

223 Ξέρξης, δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐ-

Acerrimum longique temporis proelium.

---

sul. ob coniunctivum *συναπόληται*.

οὐκ ἀπέλιπε] Ita cum Schwgh. et Gaisf. pro *ἀπελίπετο* exhibui, probante, Wesseling., qui citat VII, 222. VIII, 63. Plutarch. II p. 261 C. Matthiae Gr. Gr. §. 496, 1 p. 933 recte affert *οὐκ ἀπέλιπε*, quod interpretatur: *er gieng nicht weg; ipse non discessit.* Vid. Lex. Xenophont. I pag. 347 ibique Cyropaed. II, 3 §. 24. *Cr.* excitat Wyttenbach. ad Plutarch. De virtutt. mulierr. (II, 1) p. 17 et Plat. Sympos. p. 209 p. 441 Bekk., ubi eadem potestate *καταλείπουσιν* et *κατελίπετο*.

Cap. CCXXII.

Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι] Affert Plutarch. II p. 865 A. B., quo refutando diutius immorari non lubet. — Solos secum Leonidam retinuisse Thespienses narrat Diodor. XI, 9. Herodoti Thebanis Mycenaeos octoginta substituit Pausan. X, 20 §. 2 et II, 16 §. 4." *Valckenaer. Cr.* quoque conferri vult Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. I, 2 p. 1182. In seqq. pro *τουτέων* et *αὐτέων* dedi *τούτων* et *αὐτῶν*. Ad locutionem *ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεῖσθαι* conf. nott. ad III, 120 coll. 125.

Cap. CCXXIII.

ἡλίου ἀνατείλαντος] Hoc retinui cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero. E duobus codd. Schaefer. et Matth. *ἐπανατείλαντος*, quale invenitur II, 142. III, 84. Sed alterum quoque exstat IV, 40. 45. Libationem autem fecit rex pro Persarum more Solem orientem salutaturus, ut Zoroastri ferebat lex.

ποιήσατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα
πληθώρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο
2 ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατά-
βασις συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος
3 πολλὸν, ἤπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἵ τε
δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ
ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξ-
οδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς
4 ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ
ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προ-
τέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο.
5 Τότε δὴ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον
πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγε-
μόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας, ἐῤῥάπιζον πάν-
6 τα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ
μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
φθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ 1

Tu conf. etiam ad III, 84 p. 151 allata.

ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην] Vid. nott. ad II, 173. Qua locutione quum medius ferme dies aut quod proxime antecedit tempus significetur, apparet, minus recte a Diodoro tradi, nocturnum fuisse proelium. — Ad vocem *πρόσοδον* conf nott. ad VII, 212.

ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι] Ad locutionem conf. II, 109. III, 14. Quaerit vero h. l. Valcken., cur Herodotus dictum illud Leonidae, Diodoro l. l., Ciceroni (Tuscc. Quaest. I, 42, ubi vid. Davis.) Senecae (Suasor. II pag. 18) commemoratum: *οὕτως ἀριστᾶτε ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες* omiserit. Mihi inde suspicio fit, hoc dictum, ut multa alia istiusmodi, seriori aetate fuisse excogitatum.

ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος] i. e. *in spatiosiorem faucium partem sunt progressi.* Namque omnem illum montium tractum, in quo fauces Thermopylarum, *αὐχένα* dici existimem. Conf. IV. 85 ibiq. nott. VI, 37. — In seqq. ad verbum *ὑπεξιόντες* conf. IV, 120. Pro *στεινόπορα*, in Florent. est *στενόπωρα*, in aliis *στεινότερα*. Tu cf. VII, 176.

τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν] Paulo aliter haec narrantur apud Plutarch. II p. 866 A. Diodor. XI, 10. Iustin. II, 11. Oros. II, 9. Attulit haec quoque Valcken.

ἐῤῥάπιζον πάντα ἄνδρα] Eadem Ctesias Perss. Excerptt. §. 23. Ipsum Persarum mo-

7 *ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιϊόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες.*

224 *Δόρατα μέν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτῶν τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα,*

Postremo Graeci, ingenti clade barbaris illata,

---

rem attigi ad VII, 21. Pro *αὐτέων* dedi *αὐτῶν*.

ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου] Vid. nott. ad IV, 135. In seqq. revocavi *ἀπεδείκνυντο* a Schaefero, quem sequitur Bekkerus, e tribus codd. mutatum in *ἐπεδείκνυντο*. Conf. allata ad VII, 139. Ad seqq. *ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον* vid. Matth. Gr. Gr. §. 461 pag. 858.

παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες] Valla: *ingruentes et sese intrudentes:* quod displicuit Bosio in Obss. Critt. p. 157 sic interpretanti: *quos spernebant et pro nihilo habebant.* Sensum verbi *παραχρεώμενοι* recte dudum accepit Aemilius Portus hunc in modum: *suis corporibus minime parcentes, at his abutentes, ea contemnentes et Graeciae saluti liberaliter donantes.* Conf. nott. ad IV, 189. Atque hoc sensu observat Wesselingius apud Diodor. XIII, 60 inveniri *ἀφειδῶς ἐχρῶντο τοῖς ἰδίοις σώμασι εἰς κοινὴν σωτηρίαν* et XIII, 62 *ἀφειδεῖν τῆς ψυχῆς ἕνεκα νίκης*. Pro *ἀτέοντες* in Sancrofti libro exstat *ἀττέοντες*, quo respicit, opinor, Vallae istud: *ingruentes.* Stephanus maluerat *ἀτίοντες* s. *ἀτίζοντες*, Reiskius *λυττέοντες*; quod tamen postea ipse reiecit. At vulgata, si quid video, sanissima, ad quam afferunt Homer. Il. XX, 332, ubi *ἀτέοντα* exponunt *ἀτιμάζοντα*, Hesychius I p. 598 *ὀλιγοφροντιστοῦντα, ἀφροντιστοῦντα.* Hinc Heynius in Herodoti loco *καὶ ἀτέοντες* interpretatur: *et tanquam attoniti, mente capti,* Reiskius vero *furentes, rabiosi.* Mihi maxime placet Wesselingii interpretatio: *valde desperantes et nullam suae salutis rationem ducentes.* Aemilius Portus eos secutus, qui *ἀτέοντες* idem esse volunt atque *ἀτάοντες, ἀτῶντες, βλάπτοντες,* minus recte reddiderat: *damnum dantes s. cum damno ruentes atque impetum in barbarum facientes.*

Cap. CCXXIV.

κατεηγότα] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 222 pag. 429. Mox *αὐτῶν* dedi pro *αὐτέων*. Ad verbum *διεργάζοντο* vid. nott. ad V, 20 et ad vocem *πόνος* VI, 114. Quod vero in seqq. pro *καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων* Koenius maluerat: *καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Σπαρτ.*, mihi nulla ita scribendi necessitas comparet. Retinui *ὀνομαστοὶ* in seqq., ubi

undique circumventi cum Leonida ad unum omnes praeter Thebanos, occumbunt.

οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεω-
2 νίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ
3 δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί· ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυ-
4 γατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἦν ἀδελφεὸς, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδοὺς 611
τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου.
225 Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω, Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέ-

---

Schaefer. *οὐνομαστοί.* — Vocem *ἀξίων* minus necessariam habet Valckenaer. In ipsa autem Spartae urbe dum commorabatur Noster, Spartanorum, qui occubuerant, nomina illum accepisse crediderim. Vid. Dahlmann. Herod. p. 59 coll. nott. ad III, 55.

Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης] Conf. nott. ad III, 88. Mox *βασιλέος* dedi pro *βασιλῆος*. *ἐκδιδόναι* de patre, *qui filiam suam elocat, nuptum dat* invenimus IV, 146, ubi vid. nott.

τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε] i. e. *insuper dedit omnia sua bona.* Atque *οἶκον* veteres dixisse *patrimonium totum*, *universas facultates*, testatur Ammonius apud quem: *οἶκος λέγεται ἡ πᾶσα οὐσία* p. 102, ubi vid. Valcken., itemque Homerus, cuius conf. Odyss. II 238. Alia attulit Valcken. Tu conf. Lexic. Xenoph. III pag. 256. Apud Diodorum XI, 11 init. legimus: *τὸν ἑαυτῶν δὲ βίον προθύμως ἐπέδωκαν εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων σωτηρίαν*, ubi conf. Wessel.

Cap. CCXXV.

ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς] i. e. *conflictus cominus pugnantium seque mutuo*, ut fit in hominum turba inconcinna, *prementium et protrudentium.* Ita Schweighaeuser. in Lexic. Herod., ubi citat Herod. IX, 62 fin. et Polyb. IV, 58 §. 9. Hinc etiam *ὠθισμὸς λόγων* VIII, 78. IX, 26 coll. III, 76. Ad ipsam narrationem de Leonidae morte conf. Plutarch. I p. 306 D.

2 ψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστή-
κεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ
τούτους ἥκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἑτε-
ροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλ-
3 θόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἁλέες οἱ ἄλ-
λοι, πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσ-
όδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ.
4 ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι,
τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ
καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ 612

— In seqq. ὑπεξείρυσαν est *subtraxerunt.*

τοῦτο δὲ συνεστήκεε] *hoc* (i. e. haec pugna s. hic conflictus) *duravit usque dum, s. ita pugnatum est, dum.* Conf. I, 74: τῆς μάχης συνεστεώσης. Quod sequitur ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος sonat: *mutatum est proelium, aliam speciem assumsit.* De voce νεῖκος dixi ad VI, 42; de verbo ἑτεροιοῦσθαι conf. IX, 101. Larcherus contulerat Homericum ἑτεραλκής. Vid. Odyss. VII, 26. VIII, 171. XVII, 627. Il. XXII, 236. παραμειψάμενοι interpretor: *praetergressi murum.*

ἐλθόντες ἵζοντο] De participii ἐλθόντες usu conf. Matth. Gr. Gr. §. 557 p. 1102 et de structura verbi ἵζεσθαι nott. ad V, 12.

ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε] Hinc merito colligas, ipsum Herodotum has regiones invisisse indeque eas tam accurate descripsisse. Cf. Heyse pag. 124. Observat autem C. O. Müller. (Dor. I p. 64) leonem fuisse Spartanorum regum insigne, eundemque hinc etiam in Menelai clypeo repraesentatam inveniri. Ad voces ἐπὶ Λεωνίδῃ (*in Leonidae honorem*) vid. Matth. Gr. Gr. §. 586. De colle Wesseling. conferri vult Philostrat. V. A. IV, 23. Simonid. Epigr. in Antholog. III, 5 pag. 296 [Brunck. Anall. I pag. 131]. Qui collis in introitu faucium situs est prope eum locum, ubi Turci olim vectigal exigebant, is Dodwello (Reise d. Gr. II, 1 cap. 18 p. 136 vers. German.) hic intelligi videtur.

τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι] sc. αἱ μάχαιραι. Conf. supra VII, 223: δόρατα μέν νυν τοῖσι πλεόνεσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη. Fuit enim illius aetatis mos, ut hasta fractâ gladiis uterentur.

κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες] i. e. illos (Graecos scil.) *hoc in loco se defendentes gladiis, manibus, ore, obruerunt iaculis* (in eos coniectis) *bar-*

μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε περισταδόν.

226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρ-
2 τιήτης Διηνέκης. τὸν τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων, ὡς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊ-

Inter Spartanos maxime excelluit Dieneces, etiam facetiis celebritatem nominis consecutus.

---

bari. Miram sane hyperbolam in voce στόμασι, advertit Longin. De sublim. cp. 38 §. 4, ubi tamen annotat Toup. (p. 438 Weisk.) eodem modo locutum esse Dion. Cass. XXXVIII, 49 et Suid. s. v. ἐμφὺς, itemque Ciceron. Tuscul. V, 27 („adolescentum greges Lacedaemone vidimus ipsi, incredibili contentione certantes pugnis, calcibus, unguibus, *morsu* denique") quem etiam affert Wesseling., citans de verbo καταχωννύναι Aristid. II pag. 190 Philostrat. V. A. IV, 23. Liban. Or. XXXV p. 690 A. Toupius addit Herodoti haec verba respexisse Dionys. Halic. A. R. IX, 21. Narrantur autem haec paulo aliter a Diodoro XI, 9. 10, quod iure advertit Manso (Spart. I p. 327), qui Herodoti narrationem fide digniorem esse iudicat, quum et locorum situi et ipsis temporibus melius sane congruat.

ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι] i. e. *ex adverso ingruentes et invadentes.* Conf. VIII, 7 et quae alia affert Schweighaeuser. in Lexic. Herod. Ad vocem περισταδὸν conf. Fischer. ad Weller. I p. 298.

Cap. CCXXVI.

ἀνὴρ ἄριστος] Vulgo haec inverso ordine, quem e Florentino mutavi. Sequentia affert Eustath. ad Iliad. p. 638, 56 s. 499, 24.

τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι] Ex uno Parisino libro Schaeferus, quem Matthiae (Gr. Gr. §. 539 p. 1058) sequitur, dederat ἀποκρύπτειν, probante Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. p. 150. Equidem a meliorum et plurimorum librorum lectione stare malui, quam alterâ haud sane minus elegantem duco. Bekkerus quoque dedit ἀποκρύπτουσι. Ad verba ὑπὸ τοῦ πλήθεος cf. Matth. Gr. Gr. §. 592 p. 1185. Ipsum dictum, quo sagittis Persarum solem obscurari enuntiarat Spartanus, retulit Valer. Max. III, 7 fin coll. Frontin. IV, 5, 13. Cicer. Tuscull. I, 42, ubi plura Davis. *Cr.* confert Wyttenbach. ad Plutarch. II pag. 225 B. Animadverss. p. 1181.

στῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτῶν εἶ-
3 ναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἶπαι, ἐν ἀ-
λογίῃ ποιεύμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς „πάν-
„τα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀπο-
4 „κρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔ-
σοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“ Ταῦ-
τα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα
227 τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ
τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀ-
δελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖ-
δες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὔνομα
228 ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐ-
τοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευ-

Qui post illum e Spartanis Thespiensibusque rem fortissime gesserint.

Epigrammata occisorum tumulis publice privatimque inscripta.

His add. Eustathium Orat. XXV p. 290, 70-80 ed. Tafel. Animo scriptoris malevolo tribui vult Plutarch. II pag. 866 D., quod non plura alia aliorum Spartanorum dicta, qualia seriore aetate ferebantur, Noster commemorarit. Equidem haud scio an ex ipso Herodoti silentio iure colligi possit, haec dicta posteriori aevo esse ficta omnia.

τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτῶν εἶναι] Haec e textu abesse voluit Toll. ad Longin. [sect. 44] p. 223. Valckenaerius refingi voluit *τὸ πλῆθος*. Scite autem ad h. l. colligit Wesselingius ex iis, quae apud Eustath. ad Il. VIII, 159 leguntur, Eustathium in suo Herodoti volumine habuisse *νέφος*, quod ipsum a veteribus Grammaticis exponatur *πλῆθος*: de quo Schweigh. conferri vult Wetsten. ad Hebr. XII, 1. Ad locutionem *ἐν ἀλογίῃ ποιεῖσθαι* conf. nott. ad VI, 76.

ὑπὸ σκιῇ] Tangit Eustath. ad Il. pag. 704, 57 s. 588, 5. Ad verba *λιπέσθαι μνημόσυνα* in fine cap. conf. IV, 166 ibiq. nott.

Cap. CCXXVII.

Ἀλφεός] Hinc Eustath. ad Il. p. 197, 9 s. 224, 49 *Ἀλφειός*. Ad vocem *Διθύραμβος* conf. Aelian. V. H. VI, 22 ibique Perizon.

Cap. CCXXVIII.

αὐτοῦ ταύτῃ] Vid. nott. ad VI, 16. Attigit haec Eustath. ad Il. p. 519, 43 s. 393, 29. Ipsum sepulcri locum, ut putat, ad fauces Thermopylarum situm descripsit Clarke. Vid. Vaudoncourt. Schilderung. d. heutig. Griechenlands p. 279. In seqq. articulum *τοὺς* ante voces *ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας*, libris invitis insertum a Schaefero, equidem cum Schwgh., Gaisf. et Bekk. delevi.

τήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

2 Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

3 ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ·

4 Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε 613
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

5 Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε] E tribus, quae sequuntur, epigrammatis duo priora leguntur apud Diodor. XI, 33, in Antholog. III, 5 [Brunck. Analectt. I p. 131], (ubi plura alia exstant similia) et in Aristid. Scholiis p. 58 Frommel. Magnificum Simonidis carmen ad lyram cantari solitum servavit Diodorus Siculus XI, 11. (Brunck. Analectt. I pag. 123 nr. XV). Cui eidem poetae primum epigramma, quod sine auctoris nomine profert Herodotus cum reliquis, vindicat Schol. Arist. II p. 380. Atque etiam alterius epigrammatis auctor non nisi in Cod. Vaticano et apud Ciceronem appellatur Simonides. De quo ipso poeta celeberrimo ac notissimo plura afferre non vacat. Natus est Olymp. 55, 3 mortuusque Olymp. 78.

τριηκοσίαις] Apud Diodorum est *διηκοσίας*; minus recte, ut videtur; si quidem cum Herodoto etiam congruit Suidas s. v. *Λεωνίδης* II p. 428 et Antholog. Apud Aristidem II p. 380 est *τριηκοσίῃς*. — Mox *Πελοποννάσου* Mediceus liber cum aliis. In Florentino aliisque *Πελοποννήσου*.

ἀγγέλλειν] Male olim *ἄγγειλον*, quamvis hoc in Diodoro et in Antholog. exstet coll. Strab. IX p. 656 s. 429. Lycurg. in Leocrat. §. 28 p. 215 R., ubi idem invenitur epigramma, a Cicerone Tuscc. I, 42 §. 101 sic redditum:

„Dic hospes Spartae nos Te vidisse iacentes
Dum sanctis patriae legibus obsequimur.“

τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι] Apud Diodorum, Lycurgum, Strabonem invenitur *τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις*, quod ex interpretatione fluxisse videtur, si quidem voce *ῥήμασι* poeta tangere videtur *τὰς καλουμένας ῥήτρας* Lycurgi. — In seqq. pro *μνῆμα* Schol. Antholog. pag. 291 exhibet *μνᾶμα*. Pro *κλεινοῖο* in duobus codd. *κλειτοῖο*; tu cf. V, 92 §. 5.

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Diversae de Euryto et Aristodemo, ambobus Spartanis, narrationes. Hic, quod pugnae consulto non interfuisset,

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἤ, εἴ γε μὴ

Κῆρας ἐπερχομένας] i. e. *accedentem, imminentem mortem.* Locutio Homerica, cuius exempla suppeditat Duncan. in Lex. pag. 625 ed. Rost. Homerum quoque redolet locutio *οὐκ ἔτλη* *non sustinuit, noluit.*

Ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλῃσι] Quod honorum genus apud Graecos perquam usitatum fuisse haud pauca declarant. Conf. Westermann. De publl. Athenienss. honorr. §. 7 p. 23 seq. (Lips. 1830). De *Amphictyonibus* conf. nott. ad VII, 213.

Cap. CCXXIX.

δύο δὲ τούτων] *τούτων* h. l. et paulo inferius dedi pro *τουτέων*. In proxime seqq. ad *παρεὸν*, quod ob multa verba interiecta infra repetitur, vid. nott. ad V, 49. Nec aliter VII, 230 *ἐξεόν*. Ad voces *μεμετιμένοι ἦσαν* (pro *ἔσαν* sic dedi) vid. Matth. Gr. Gr. §. 214, 3 pag. 408. De *Alpeno* vid. VII, 176. Verbum *κατακεῖσθαι* aliquoties in N. T. reperitur eadem significatione de *aegrotantibus*, *qui iacent in lecto,* ut v. c. Marc. I, 30. II, 4. Luc. V, 25. Vid. Wetsten. T. I pag. 555. Nec aliter Latini *iacere* et *cubare* dicunt, bene monente Schleusnero in Lexic. N. F. s. v.

ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον] Valla reddiderat *extremam lippitudinem.* Valcken. laudaverat Aristoph. Plut. 115 (qui de *coecitate* *ὀφθαλμίας* voce utitur) coll. Plat. Gorg. p. 496 A. Athen. VI p. 223 C. Equidem malim Herodoti verba intelligere de *oculorum* quodam *morbo eoque gravi ac vehementi.* Hoc enim indicat additum *ἐς τὸ ἔσχατον*, quod, bene notante Valcken., in malis vitiisque omnino poni solet. Conf.

ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα. ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι·
3 Ἀριστόδημον, δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

Wasse ad Thucydid. IV, 12. Supra Noster VII, 107: *ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον*; quo eodem sensu ab aliis dici morbosos *ἐσχάτως ἔχειν* s. *διακεῖσθαι* observat Wesselingius citans Thom. Mag. s. v. *ἐσχάτως* p. 373, ubi plura dederunt interpretes, et Diodor. XVIII, 48. Huc quoque retulerim, quod inferius apud Nostrum legitur *ἀλγήσαντα morbo* (scil. oculorum) *affectum*, *dolentem*, ubi male codd. quidam *ἀλογήσαντα.*

τῶν Περσέων τὴν περίοδον] Ita e Florentino aliisque dedi pro vulg. *τὴν τῶν Περσ. τὴν περίοδον.* — Ad *ἐνδύντα* conf. nott. ad VII, 218 et ad *εἵλωτα* nott. ad VII, 202. Quod infra legitur *λειποψυχέοντα*, interpretor *animo deficientem*, *timidum*, *pusillanimem.* Conf. Thucydid. IV, 12. Valckenaerio, modo unus codex praeberet, magis placeret *φιλοψυχέοντα* i. e. *vitae amantem*; de quo verbo ille citat Lycurg. in Leocrat. p. 163, 4 [p. 213 R.] Clement. Alexandr. VI p. 749, 10. Marcland. ad Lys. p. 44, 4 [p. 87. T. V. Reisk.] Wetsten. ad Evangel. Ioann. XII, 25.

οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι] Exspectabas sane *οὐκ ἂν Σπαρτιῆται — προσέθεντο.* Sed mutavit Noster scripturam procul dubio ob verba interiecta *δοκέειν ἐμοί.* Vid. Matth. Gr. Gr. pag. 1059. 1292. *προσθέσθαι μῆνίν τινι* est *iram exercere in aliquem.* Cf. Herod. IV, 65. VII, 11 init. Dictionem *ἔχεσθαι προφάσιος* invenimus VI, 94.

230 Οἱ μέν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς 2 Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν.

notatus infamia, post in proelio Plataeensi strenuissimis facinoribus crimine ignaviae se purgat [9. 71.].

231 Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνει- 614
δός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμω-
2 το· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
3 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ

Cap. CCXXX.

ἐξεὸν αὐτῷ] Idem fere quod παρεὸν VII, 229.

Cap. CCXXXI.

ἠτίμωτο] i. e. *infamis est habitus* eoque omnibus iuribus exclusus, quae libero civi in rebus publicis competunt. De ea *infamia*, quâ praeter alios etiam bello ignavi ac timidi notabantur, conf. C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 124.

οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε] i. e. *neque quisquam ignem ei accendit*, utpote infami homini publica ignominia notato ac flagitioso. Conferri vult Wesseling. Dinarch. in Aristogit. p. 106 [p. 81 R.] Demosth. I in Aristog. p. 490 [p. 789, 2 R.] coll. Plutarch. II p. 538 A. p. 191 B. Quibus hoc addit Valcken. veteres verbum ἐναύειν veluti proprium adhibuisse in hoc humanitatis officio infamia notatis denegato, ut apud Suid. s. v. I p. 734. Athen. VI p. 239 A. Apud Arabes etiamnum ignem qui denegant, ii hospitium omne denegare ac recusare putantur. — De particulis οὔτε — τε conf. nott. ad VI, 1.

ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος] Idem hinc memoratur, notante Valcken. apud Aelian. N. A. IV, 1 fin. Suid. s. v. Λυκοῦργος II p. 470. Atque etiam Tyrtaeum τῶν τρεσάντων, qui Spartae vocabantur, meminisse (apud Stobaeum Florileg. Grot. p. 191 coll. Meurs. Misc. Lacc. III, 7), idem notat Valcken. hoc quoque adiiciens, apud Spartanos τοὺς ἀτίμους liberari potuisse infamiâ fierique denuo ἐπιτίμους; ut Aristodemi docet exemplum, qui cum apud Plataeas strenue pugnasset, denuo factus est ἐπίτιμος; cf. Herodot. IX, 70. Diodor. XIX, 70 ibique Wesseling. coll. Plutarch. II pag. 866 C.

ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ] Cum in Sancrofti cod. exstet ἐν τῇσι Πλαταιῇσι, Wesseling. adscripsit:

232 *ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην,*

233 *ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς*
2 *τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἤϊσαν ἆσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς „καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε „καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ, ὑπὸ δὲ „ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ „ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασι-*
3 *„λέϊ.“ ὥστε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας.*
4 *Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρ-*

Pantites alius Spartiata, quod et ipse a pugna afuisset, infamis ad-persus, suspendio vitam finit.

Thebani in ipso proelio se dedunt Persis, a quibus mancipiorum loco habentur.

„non male, si τῇσι tolleretur.“ Reliqui codd. non addicunt. Sensus est: *Sed hic in pugnâ ad Plataeas commissâ refecit rem s. dissolvit culpam ipsi prius illatam.* De verbo *ἀναλαμβάνειν* dixi ad Plutarch. Alcibiad. p. 114 et de verbo *ἐπιφέρειν* ad Herodot. I, 68. IV, 154. In seqq. dedi *τούτων* pro *τουτέων*, ut *αὐτῶν* pro *αὐτέων*, cap. 232. 233. 234.

Cap. CCXXXIII.

οἱ δὲ Θηβαῖοι κ. τ. λ.] Haec rursus cavillatur Plutarchus II p. 866 D. E. et pag. 867 A. Ad voces *τέως μὲν* conf. I, 86 ibique nott. et ad locutionem *κατυπέρτερα — τὰ πρήγματα* I, 65. 67. 68. coll. VIII, 19 ibique allata. Pro *ἐπειγομένων* in Florentino aliisque est *ἐπιγενομένων.*

καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ] Conf. citt. ad V, 17 et de celeri modorum transitu in proxime seqq. (*ἔδοσαν — ἀπικοίατο — εἶεν*) nott. ad VII, 203. De argumento loci conf. VII, 205 et de voce *τρῶμα*, VII, 236. VI, 132 ibique citt.

ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα] i. e. *regias inusserunt notas s.*

ξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω· τοῦ τὸν
παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν
Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρα-
κοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγω-
νίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, εἰρώτα
ἀρξάμενος ἐνθένδε· „Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός.
„τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθηΐῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅ-
2 „παντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσοι τινές
„εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι
3 „τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες." Ὁ δ'
εἶπε· „Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακε-
4 „δαιμονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις
„ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. Ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι
„Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κη.

Xerxi fortitudine Spartanorum perculso

---

stigmata, quae qualia fuerint, haud facile sane dixeris. Namque *notae* hac voce indicantur, quae vel servis vel facinorosis vel captis aliisve inuruntur. Plura excitat Winer. ad Pauli Ep. ad Galat. VI, 17. De structura verbi *στίζειν* cf. Matth. Gr. Gr. §. 421 nott. 3 p. 775. Add. Plutarch. Pericl. 26.

χρόνῳ μετέπειτα] Accidit hoc quinquaginta fere post annis, primo belli Peloponnesiaci anno, ut tradit Thucydid. II, 2. 5, qui Eurymachum virum Thebanorum potentissimum, *δυνατώτατον* appellat. Quo eodem auctore Thucydide non erant quadringenti Thebani, quibus ille praefuit, sed paulo plures *trecentis*. Diodorus XII, 41 simpliciter dicit *trecentos*. Atque has rixas inter Thebanos ac Plataeenses inde repetit C. O. Müller. Orchomen. pag. 413, quod mature a Boeotis eorumque foedere, cui Thebae praeerant, discesserant Plataeenses.

Cap. CCXXXIV.

τὰ πολέμια] Plane sic VII, 238. Vid. nott. ad III, 4. — In seqq. ad formam *εἰδήσεις* vid. Matth. Gr. Gr. §. 231 p. 450.

πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κη] Affert Eustath. ad Il. pag. 294, 27 s. 222, 47. Quem vero h. l. Noster prodit numerum civium, eum a vero non longe abesse, inde iure mihi colligere posse videor, quod, victâ Messenia, aequas omnium Spartanorum sortes fuisse accepimus *novem mille*, in quas scil. omnis esset divisa terra; cum antea modo *sex mille*; sive, ut alii tradunt, *quatuor* mille, et quod excurrit, fuissent

5 „οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμέ-
„νοισι· οἵ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν
6 „οὐκ ὅμοιοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
„Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν
„τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις
„αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βα-
235 „σιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „Ὦ βασιλεῦ, quid Demaratus suaserit. Insula Cythera
„εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως, δίκαιόν μέ
2 σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρα-

---

sortes. Conf. C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 28 not. 6. Hoc autem loco sane respiciuntur ea tempora, quibus maxime florebant Spartanorum res; simulque etiam bene hinc elucet discrimen, quod olim inter Spartanos atque Lacedaemonios fuerit, qui sane iidem sunt atque perioeci, terrae Laconicae, si ab ipsa Sparta, quam περιῴκουν, discesseris, incolae ipsisque Spartanis Doricis subditi. Conf. idem C. Fr. Hermann. l. l. §. 19. Ex Herodoto conf. potissimum IX, 11 (ibique nott.) et IX, 70 fin., ubi Λακεδαιμονίων τῶν ἐκ Σπάρτης meminit i. e. *ipsorum Spartanorum*. In seqq. cum Schweigh., Gaisf. et Bekkero dedi οἵ γε μέν, ut libri iubebant, pro vulg. οἵ γε μήν. Cf. Herod. VII, 152 et V, 92 §. 5 ibique nott.

ἀπονητότατα] i. e. *minimo labore*, ut II, 14 coll. III, 146. Quam locutionem e palaestra petitam crediderim. Ad vocem ἐξηγέο conf. IV, 9. — τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων intelligo vias i. e. *rationes consiliorum*, ut III, 158, ubi vid. nott.

Cap. CCXXXV.

εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως] i. e. *quandoquidem Tu studiose me consulis* s. *mecum deliberas;* ubi attende medii verbi vim perspicuam quoque ex iis, quae VII, 237 leguntur. Add. VIII, 102. Ad vocem προθύμως cf. VI, 58.

εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς κ. τ. λ.] Haec verba carent apodosi, quam in mente sane habuit scriptor, quam tamen ob multa verba interiecta his ipsis maluit adstruere, quam iustam constituere apodosin, quae verbis in protasi positis εἰ—ἀποστείλειας accurate respondeat. Hinc verba ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου κ. τ. λ. explicanda, unde apodosin quodammodo incipias licet. Hanc enim scriptoris mentem fuisse putem: „Si tu trecentas naves dimittes, quae Cytheram insulam occupent et ex ea incursiones faciant in vicinam Laconiam, minime tibi timendi erunt Lacones, bello domestico retenti,

„τιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λάκαι-
3 „ναν χώρην. Ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη,
„τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ'
„ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶ-
„ναι Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέ-
„ναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ'
„αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὔ
„τι τὸν σὸν στόλον προειδὼς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως
4 „φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νή-
„σου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους.
„παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηΐου, οὐδὲν
„δεινοὶ ἔσονταί τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκο-
5 „μένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ. καταδου-
λωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ
„Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. Ἢν δὲ ταῦτα μὴ
6 „ποιῇς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πε-
„λοποννήσου ἰσθμὸς στεινός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ
„πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μά-
„χας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέκεο 616
7 „ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε

---

quo minus tibi ipsi obviam ire possint.“ — *φοβεόντων* dictum est, ut I, 89 *λεγόντων*.

τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα] *τὰ Κύθηρα* insulae nomen apud optimos quosque scriptores; nunc appellant *Cerigo*. Quae insula non longe a Laconiae ora in sinu Laconico optime sita, in mare Siculum aeque atque Creticum prominebat; navesque mercatoriae ex Aegypto atque Africa venientes ad eam adpellere solebant, simulque etiam incursiones inde in oppositam Peloponnesi oram facillime instituere licebat. Qua causa adducti Athenienses octavo belli Peloponnesiaci anno, duce Nicia, insulam perioecis Spartanorum imperio subditis habitatam occuparunt. Vid. Tzschuck. ad Mel. II, 7 §. 10 p. 709 nott. exegg. et Poppo. Thucydid. I, 2 pag. 200 seq.

τὴν Χίλων κ. τ. λ.] Conf. I, 59. *Chilonis* effatum hinc profert Diogen. Laert. I, 72. — In seqq. *μᾶλλον*, praegresso quamvis comparativo *μέζον*, ponitur ut I, 31, ubi vid. — In verbis *βοηθέωσι ταύτῃ* vocula *ταύτῃ* spectat ad *τῆς ἄλλης Ἑλλάδος*. Ad verba *συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ* conf. nott. ad VII, 148.

Sententia Achaemenis

236 „ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλις προσχωρήσουσι.“ Λέ-
γει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρ-
ξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, παρατυ-
χών τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης
2 ποιέειν ταῦτα· „Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐν-
„δεκόμενον λόγους, ὃς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι,
3 „ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ
„τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
„σι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον
4 „στυγέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν
„νέες νεναυηγήκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρα-
„τοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελο-
5 „πόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι.
„ἁλὴς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δυσμεταχείριστός
„τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι
„ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ
6 „πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπά-
„σεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί.

Cap. CCXXXVI.

καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς] Vid. VII, 97. *παρατυχὼν τῷ λόγῳ* dicitur *qui forte sermoni aderat, intererat*, ut I, 59. Mox pro *ἐνδεκόμενον* alii *ἐκδεκόμενον*. Sed cf. VII, 237. V, 92, alia, quae suppeditabit Lexic. Herod. s. v.

ὃς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι] Eadem structura III, 140 fin. *μεταμελήσει εὖ ποιήσαντι*, ubi vid. nott. Structuram verbi *φθονέειν* cum genitivo in seqq. attigit Matth. Gr. Gr. §. 368 a. p. 682.

χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι] i. e. *istiusmodi moribus s. istoc ingenio solent esse Graeci.* Plane aliud sonaret, ut bene annotat Valckenaerius: *χαίροντες χρῶνται.* Obtinet enim h. l. ea verbi significatio, quâ, addito plerumque participio valet: *lubentius facere*, s. *aliquid facere solere.* Vid. G. Hermann. ad Viger. Idiotismm. pag. 766 seq. coll. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 843 Addend. et ad Choephor. 442.

τῶν νέες νεναυηγήκασι τετρακόσιαι] Voculam *τῶν* Valcken. mutari vult in *τῷ*: *Tu cui* (*τῷ*) *naves quadraginta naufragio perierunt*, si etc. Wesselingius bene monet, ad voces *ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι* nisi adsumatur *ἡμέων*, omnem laborare sententiam. Ac vel sic nescio quid duri habere videtur oratio.

κείνοισι χρήσιμος οὔτε κεῖ-

„Τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν
„ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στή-
7 „σονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆ-
„θός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυτῶν
„πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως.
„Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μά-
237 „χην, οὐδὲ ἓν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιεῦνται.“ Ἀμεί-
βεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
2 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει
„μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμῃ μέντοι
3 „ἑσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κεῖνό γε ἐνδέξο-
„μαι, ὅκως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί

Consilium Demarati a Xerxe repudiatum.

νοί σοι] *κείνοισι* ad antecedentia spectat, ad copias navales aeque ac pedestres; ita ut pluralis numeri ratio satis adpareat.

τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ] i. e. *tuas res bene collocans*, sive, ut reddit Schweighaeuser.: *si tuae rationes bene erunt initae.* De locutione *εὖ τίθεσθαι* vid. Hemsterhus. ad Lucian. Necromanth. T. III pag. 365 seqq. Quae sequuntur: *γνώμην ἔχε* (ubi Florentinus cum aliis *ἔχω*, quod arridet Larchero) sic reddiderim: *cogita*, *induc animum, ut adversariorum res* (s. quid hostes agant) *minime cures nec sollicitus sis, quo modo bellum sint gesturi.* Ad locutionem *γνώμην ἔχειν* conf. II, 27. IV, 31 coll. I, 207. III, 82. Quae attulit Schweighaeuser. in Lexic. Herod. Verbum *ἐπιλέγεσθαι* *reputare*, *curare* attigi ad VII, 47 fin. et locutionem *τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον* ad VII, 175. In seqq. e Florentino cum recentt. edd. recepi *οὐδ'* *ἓν* pro *οὐδὲν*, quod tamen Bekker. retinuit. De voce *τρῶμα* cf. VII, 233.

ἀνιεῦνται] Wesselingio in mentem venerat *ἂν ἰεῦνται*, quo tamen opus esse negat Schweigh., qui cum Schaefer. et Schneidero (in Lexic. Gr.) vulgatum *ἀνιεῦνται* derivat a verbo *ἀνιάομαι* s. Ionice *ἀνιέομαι*, cuius eadem, quae simplicis verbi *ἰᾶσθαι*, notio *medendi, resarciendi.* Quae eadem Aemilii Porti fuerat sententia.

Cap. CCXXXVII.

ὅκως οὐκ εὐνοέει] De particula *ὅκως* (pro *ὅτι*, ut VII, 161) monuit Matth. Gr. Gr. p. 1267, qui idem p. 724 conf. de structura verbi *σταθμᾶσθαι*, ut VII, 214. *πρότερον* refertur ad ea, quae VII, 209 dixerat et *ἐκ τούτου* pendet a passivo *λεγομένοισι* eo usu, quem ad VII, 175 attigi. *τῇ σιγῇ* est *tacite*, *clam*, ut II, 140 coll. IX, 93. Namque pro adverbio illud ha-

„τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, 1
„καὶ τῷ ἐόντι, ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσ-
„σοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ'
„ἂν, συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολιήτης ἀνὴρ τὰ
„ἄριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω
4 „ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι. ξεῖνος 5
„δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὐμενέστατον πάντων,
„συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.
5 „οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόν-
„τος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.“ 617

238 Ταῦτα εἴπας Ξέρξης, διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ 11 Xerxis impo-

---

bendum, auctore Iacobs. ad Aelian. N. A. VII, 10.

οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ] οὐδ' ἂν recte dat Florentinus cum aliis atque Stobaeus haec excitans XXXVIII, 61 (Vol. II p. 67 Gaisf.); pertinet enim ἂν ad optativum ὑποθέοιτο, de qua formâ dixit Matthiae Gr. Gr. pag. 407. De verbi significatione vid. nott. ad V, 92 §. 6. Verbum medium συμβουλεύεσθαι attigi ad VII, 235 init., activum συμβουλεύειν valet *consilium dare alicui* s. *consulere, prospicere alicui*. Hinc huius loci sententia: *Si civis civem consulat* s. *consilia conferat*.

εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι] i. e. *nisi ulterius in virtute progressus esset* s. *magnos in virtute fecisset progressus*. Matth. Gr. Gr. pag. 648 vernacule reddit: *es weit bringen in Ansehung der Tugend* i. e. *in der Tugend*. Cf. nott. ad VII, 9 §. 3. VII, 13. 134. 60.

οὕτω οὖν κακολογίης πέρι — ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω] Matth. Gr. Gr. §. 353 fin. p. 666 coll. p. 1175 haec ita interpretatur: „*Was die Schmähungen betrifft, so gebiete ich, sich deren zu enthalten.*“ τινὰ acceperim *unumquemque*, cf. Matth. Gr. Gr. §. 487. 2. Hinc Latine expresserim: *Itaque s. dehinc quod ad criminationes in Demaratum, unumquemque iis abstinere in posterum iubeo.* Male in quibusdam codd. περιέχεσθαι pro ἔχεσθαι, quod *abstinendi* notione invenimus VI, 85.

Cap. CCXXXVIII.

διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν] i. e. *per mortuos transiit* s. *mortuorum cadavera praetereundo lustrabat*, ut fere I, 199. Quod sequitur καὶ Λεωνίδεω, id non ad praepositionem διὰ retulerim sed ad verba seqq. ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι *Leonidae capite absciso, corpus cruci affigi iussit*. Namque ad ἀνασταυρῶσαι commode subintellig. αὐτὸν i. e. τὸν Λεωνίδην. Domum autem Leonidae ossa re-

tens in Leonidam mortuum ira.

Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατη-
γὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κε-
2 φαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα
γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα
3 ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε
ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλι-
στα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄν-
δρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἳ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν
τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.

239 Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότε-
ρον ἐξέλιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασι-
λεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω
δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔν-
θα δή σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύ-
2 θοντο δὲ τρόπῳ θωυμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρί-
στωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ
τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὔνοος Λακεδαι-

Qua ratione Spartani de Persarum bellico contra Graeciam apparatu primi certiores facti.

---

lata esse a Pausania quadraginta post annis auctor est Pausanias III, 14 §. 1. — De *crucis* supplicio conf. allata ad VI, 30, et de capitis abscisi supplicio nott. ad VII, 35. — Ad voces ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε conf. III, 15. Viger. De idiotismm. pag. 175, et ad voces πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν κ. τ. λ. Matth. Gr. Gr. §. 459 nott. p. 857. Ad ipsum argumentum conf. Plutarch. II p. 867 A.

ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι κ. τ. λ.] Vid. I, 136 init. Ad verba ἀγαθοὺς τὰ πολέμια, quae etiam attigit Iacobs. ad Aelian. N. A. IX, 31 conf. nott. VII, 234 et ad verba οἳ μὲν δὴ ταῦτα — ποιέειν nott. ad VII, 36.

Cap. CCXXXIX.

ἄνειμι δὲ] Vid. VII, 138. De accentu in voce ἄνειμι vid. Matth. Gr. Gr. §. 219, 1 pag. 416. τὸ πρότερον e Florentino nunc editur pro vulg. πρότερον. *Sed regrediar ad eam narrationem, quam supra* (VII, 220) *imperfectam reliqui.* Mox θωυμασίῳ restitui pro θωμασίῳ.

καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμαχέεται] Attigit Suidas s. v. εἰκὸς II p. 22. Tu vid. nott. ad V, 75. Idem Suidas II pag. 269 affert καταχαίρων i. e. *alterius malo gaudens, malevolus animo,* ut I, 129. Schweigh. reddidit: *insultandi causa.* Mox iure restitutum Σούσοισι pro Σούσῃσι, cum sane dicatur τὰ Σοῦσα.

3 μονίοισι. πάρεστι δὲ εἰκάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα
ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. Ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ
ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σού-
σοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε
4 Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε
σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ
5 μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κη-
ρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ
δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην· ποιήσας δὲ
ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα
ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα πα-
6 ρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκε-
το ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ 618
Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δή σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνο-
μαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή,
Γοργὼ, ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτή, τὸν κηρὸν κνᾶν

δελτίον δίπτυχον λαβὼν] Affert Pollux IV, 18 coll. X, 58, et Zonaras I p. 770, ubi ἐξέκνισεν pro ἐξέκνησε, ut etiam Suidas s. v. I p. 764 habet, quod interpretatur ἐξέκοψεν (*abscidit ceram*, cum potius sit *abrasit ceram*), idemque Suidas s.v. ἐπέτηξε I p.795 affert Herodotea, id ipsum exponens ἐλέανεν, λεῖον ἐποίησε, cum ἐπέτηξε potius sonet: *liquefactam* (ceram) *superfudit*, quod idem Polyaeno II, 20 est ἐκήρωσε; sed Aeneas Tactic. cap. 31 (ubi vid. Casaub. et Orell. p. 238 seq.) et Iul. Afric. 53 Herodoteum verbum eadem in re retinuerunt. Conf. etiam Iustin. XXI, 6. Inde cum Valckenaerio sic interpretari malim Herodoti locum: *sumptis tabellis biplicibus, earum ceram erasit, cumque in ligno regis consilium scripsisset, ceram liquefactam literis superinduxit.* Δελτίον δίπτυχον vocat *tabellam duplicatam* s. *pugillares.* Sic Δελτίον apud Herod. VIII, 135. Plura in Stephan. Thes. L. Gr. III p. 3194 ed. Valpy. Bene autem Herodoti locum adhibent ad Homer. Il. VI, 169, ubi πίναξ πτυκτὸς videtur esse tabula, duobus asseribus constans, qui complicari et signari poterant; quale utique hoc ipsum fuerit δελτίον δίπτυχον et quae vulgo vocantur βυβλία δίπτυχα. Conf. Heyne ad Homeri l. l. T. V. pag. 222.

μηδὲν πρῆγμα παρέχοι οἱ] De locutione cf. I, 135. Voculam οἱ in quibusdam omissam bene tuearis cum Abresch. Dilucidd. Thucydd. pag. 247. Omisit eam quoque Bekkerus.

Γοργὼ] Gorgo Leonidae non

κελεύουσα, καὶ εὑρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

---

soror erat, ut falso tradit Iustin. l. l., sed *uxor*, Cleomenis filia. Vid. V, 48. *Cr.* conferri vult Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. I, 2 p. 902. Ad verbum *ἐπιφρασθεῖσα* conf. IV, 200.

τὸν κηρὸν κνᾶν] Affert Suidas s. v. *κνᾶν* II p. 333 coll. s. v. *ἐπελέξαντο* I p. 793. Ad significationem vix multum differt *κνᾶν* et *ἐκκνᾶν*, *radere*, *eradere*. Extrema capitis huius verba *ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι*, vulgo ad octavi libri initium referuntur, ubi sane etiam in codd. Florentino, Mediceo, aliis comparent, sine ulla causa iterata. Conf. nott. ad VIII fin. Sancrofti liber semel ea profert in octavi libri initio.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ'.

EXCURSUS I

AD HERODOTUM V, 66.

Μετὰ δὲ τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὅπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας.

Vulgo narrant, Ionem, Xuthi (qui Erechthei tempore in Attica tetrapoli consedisse fertur) vel potius Apollinis atque Creusae filium, cui reipublicae descriptio fuerit commissa, incolas pro vitae genere atque negotiis per quatuor tribus s. φυλὰς distribuisse iisque nomina imposuisse, quae ab Ionis quidem filiis, ut perhibent, repetita, ad ipsam tamen incolarum vitam atque occupationes spectasse nihil dubium; quamquam quid singula valeant nomina, ad quodnam vitae genus, artes, occupationes referri debeant, de eo vel antiquitus inter doctos viros disceptatum esse videmus. Conf. Plutarch. Solon. 23. Strabon. VIII p. 588 A. s. p. 383, alia ut taceam. Et Polluce quoque auctore VIII, 109 ab Ionis filiis haec quatuor illis tribubus nomina sunt indita: *Τελέοντες, Ὅπλητες, Αἰγικορεῖς, Ἀργάδεις*. Inter quos qui vocantur *Ὅπλητες, milites* fuisse nomen ipsum arguit; itemque *Αἰγικορεῖς* pastores in capris pascendis versantes, quarum maximam aluit copiam Attica terra. Accedit tertia tribus *Ἀργάδεις agricolae, qui agris colendis dant operam,* nisi cum Plutarcho scribere malis *Ἐργάδεις*: qui artes sellularias tractant aut in ditiorum hominum fundis mercenariam operam faciunt, quum *Geleontes* sive, ut prave illic scribitur, *Gedeontes* pro ipsis agricolis sint ha-

bendi. Equidem haud scio an hi ipsi *Geleontes* sive *Teleontes* ditiorum civium ac locupletiorum constituant tribum, qui scilicet maiori agrorum possessione gaudeant fundisque latioribus ac gregibus copiosioribus; nam in hisce potissimum illa aetate rem familiarem constituisse omnem novimus; ut sane iidem ferme esse videantur *Geleontes* atque *Eupatridae* i. e. *illustribus maioribus orti, nobiles.* Accedit ipsa nominis ratio, de quâ itidem inter doctos viros maximopere disceptatum est, ipsa vocis scriptura maxime fluctuante. Ut enim omittam pravam, quae apud Plutarchum invenitur, lectionem *Γεδέοντες*, in Herodoto optimus liber Florentinus cum aliis codd. exhibet *Γελέοντος*, cuius loco in aliis quibusdam codd. exstat *Τελέοντος*, quod idem exhibet Pollux l. l. itemque Euripides Ion. 1599, ubi omnes libri scripti *Τελέων*. Quod qui amplexi sunt viri docti, eorum alii *Teleontes* fuisse statuunt *agricolas mercenarios vectigalesque*, quales postmodo dicuntur *ϑῆτες*, *zinspflichtige Bauern*, qui vel in aliorum agris mercede opus faciunt vel eorum, quae ex agris suis proveniunt, sextam pendere coacti sunt partem, *οἵ ἕκτα τῶν γενομένων τελοῦντες;* alii *sacerdotes* intelligunt, initiorum et sacrorum quasi procuratores ac ministros, *Weihepriester.* Mihi neutrum placet. Nam unum verum videtur *Γελέοντες*, tum ob meliorum librorum Herodoteorum auctoritatem, tum ob duas inscriptiones Teias a Boeckhio citatas e cod. Sherardian. in Prooem. Ind. Lectt. Berolin. 1812 *), ubi *φυλὴ* commemoratur *Γελεόντων.* Conficit rem marmor illud Cyzicenum a Caylo prolatum in Recueil d'Antiquit. II tab. 59 seq. 69 seq.; in quo scil. marmore quatuor tribus illae eâdem quâ apud Herodotum et Pollucem indicantur serie: *Γελέοντες*, *Ἀργάδεις*, *Αἰγικορεῖς*, *Ὅπλητες.* Nemo autem nescit Cyzicenos Mileti fuisse colonos, Ionica igitur stirpe sive Attica oriundos. Itaque G. Hermann. in Praefat. ad Euripid. Ion. p. XXII seqq. XXVI, ubi haec uberius tractat, apud Euripidem l. supra l. vel invitis codicibus reponi iussit *Γελέων* pro vulgata *Τελέων.* Vocis originem si quaeramus, recte illam repetere videtur Wesselingius a verbo *γελεῖν*, quod teste Hesychio I p. 811 idem est atque *λάμπειν, ἀνϑεῖν*, idemque observat Wesselingius verbum *γελᾶν* in *splendendo* ac *renidendo*

---

*) Vid. Seebode Arch. f. Phil. und Paedag. III, 3 p. 52 not. 9. Grotefend. De dem. et pagis Attic. p. 8 not. 3.

usitatum esse *); unde plura perhibent nomina ducta, v. c. *Γέλων* ille Syracusarum rex, ipsique hi *Γελέοντες* in civitate Attica, Teia, Cyzicena: *splendidi*, *illustres* indeque *nobiles*, *optimates* iidemque fere atque *οἱ Εὐπατρίδαι* s. *οἱ λαμπροὶ*, *die Glänzenden*, *die Vornehmen.* In quibus nunc cum Creuzero in Symbol. III p. 53 acquiescere placet, quae enim alia ab aliis hucusque prolata sunt, ea valde displicent. Nec quidquam sane impedit, quo minus, qui primum antiquitus in civitate locum obtinuere viri illustrissimi ac nobilissimi, iidem quoque pro sacerdotibus quodammodo habeantur gentemque ferme constituant sacerdotalem; quippe sacrorum cura illis, ut mos illius temporis ferebat, permissa prae reliquis civibus. Itaque sacerdotes ex hoc tribuum indice cur relegatos velit C. F. Hermannus, id equidem miror. Vid. Lehrbuch d. Griech. Staatsalterth. §. 94 p. 177, ubi utilem eorum exhibuit conspectum, quae de his tribubus Atticis ac sigillatim de Geleontibus a viris doctis in diversam partem disputata sunt. *Geleontes* ille eosdem habet, quos Strabo vocat *γεωργοὺς*, *agricolas*, opinor, *Ackersleute*; *'Εργάδεις* interpretatur *Handarbeiter*, *mercenarium opus facientes*; in quo non intercedam, modo Geleontes sive *γεωργοὺς* intellexeris cives locupletiores, qui fundos possideant, in quibus qui mercede conducti opus faciant, dicantur *'Εργάδεις*.

*) Conf. Eustath. ad Homer. p. 159, 26 s. 120, 31.

EXCURSUS II

AD HERODOTUM V, 67.

(*Ex Creuzeri Commentatt. Herodott. p.* 221.)

Τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. Ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστόν οἱ πεποίητο.

„Haec partim vertit, partim *περιφράζει* ita Bentleius [mox laudandus]: „„Sicyonii omnibus modis memoriam coluerunt Adrasti et imprimis res vitae eius tragicis choris celebrarunt; quum materiam illis subiectam *non Bacchum sed Adrastum* facerent. Sed Clisthenes chorum assignavit Baccho et reliquum festivitatis Melanippo.““ — „Est locus classicus de origine tragoediae. De quo ita Bentleius in nobilissimâ disputatione adversus Boyleum pag. 293 (Opuscc. philoll. p. 310 seq. ed. Lips.): „„Revera nihil aliud ex his locis elici potest; nisi quod ante Thespidis tempus prima fundamenta et quasi semina tragoediae iacta sint; fuerunt chori et ex eo tempore cantus *αὐτοσχεδιαστικά*, sed nihil scriptum nec editum, ut poema dramaticum.““ Qua de re nihil certi pronuntiare audet Wesseling. ad h. l. Larcherus pag. 303 seq. ad nostrum locum plane se ad Bentleii auctoritatem applicat: A l'égard du passage d'Herodote, comme cet historien vivoit dans un temps ou la tragédie avoit atteint son point de perfection, il donne par une prolepse aux choeurs en l'honneur d'Adraste, le nom de choeurs tragiques, quoiqu'ils ne l'eussent point alors." [Add. G. Schneider. De origg. tragoed. cap. 3 pag. 16 seq. *Br.*] In alia abierunt nuper Heinrich. in Epimenide Append. pag. 158 et Boettiger. in prolus., quae inscribitur: Quatuor aetates rei

scenicae p. 6. Quibus adde Hermanni disputata ad Aristotel. poetic III, 5 pag. 104, qui Epigenem Sicyonium tragicum a Bentleii dubitatione vindicavit (Cf. Bentl. Opuscc. p. 279 seq. ed. Lips.) Ego ex Suida (Vol. II p. 731 Kuster.) et Photio (Lexico Gr. pag. 260 seq.) ab Hermanno laudatis, aliquot verba apponam, quae cum Herodoto conferenda esse videntur. *Οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον. Ἐπιγένους τοῦ Σικυωνίου τραγῳδίαν εἰς τὸν Διόνυσον ποιήσαντος, ἐπεφώνησάν τινες τοῦτο· ὅθεν ἡ παροιμία. Βέλτιον δὲ οὕτω· τὸ πρόσθεν εἰς τὸν Διόνυσον γράφοντες, τούτοις ἠγωνίζοντο, ἅπερ καὶ Σατυρικὰ ἐλέγετο. ὕστερον δὲ μεταβάντες εἰς τὸ τραγῳδίας γράφειν, κατὰ μικρὸν εἰς μύθους καὶ ἱστορίας ἐτράπησαν, μηκέτι τοῦ Διονύσου (τοῦ θεοῦ* Phot.) *μνημονεύοντες κ. τ. λ.* Ubi attende ad illa: Postea vero tragoedias scribere aggressi paulatim ad *fabulas* et *historias deflexerunt, nullam Bacchi mentionem amplius facientes.* Eius rei testis laudatur Chamaeleon in libro de Thespide. Non neglexit eam rem, qui nuper de his artibus ingeniose disputavit I. Hauss. ad Aristotelis poëticam ab eo editam Append. p. 67—73 et iterato Boeckhius, cum in princ. Graec. Tragoed. p. 250 seqq., tum in libro: die Staatshaushaltung der Athener Vol. II p. 361 seqq. [363], ubi a Bentleii auctoritate suam sententiam seiungit [Add. Corp. Inscript. Graec. I pag. 765 et, qui Boeckhio assentitur, Kreuser. Homer. Rhapsod. p. 296 seqq. *Br.*] *). *Comoediam* a Sicyoniis inventam prodit Orestes poëta in Antholog. Gr. II, 2. 331. (Antholog. Palat. Vol. II pag. 328 seq. nr. 32.), recte explicante Iacobsio in Animadverss. II, 2 pag. 332 *). Caeterum nemo eorum, qui adhuc de utriusque artis primordiis disputarunt, reputasse videtur, quam vim

*) Adde hisce ea, quae hac de re habet Schultz. Appar. critic. p. 8: „De choris tragicis, quos dicit Herodotus — res satis obscura. Neque tamen dubium videtur, quin eam ipsam ob causam Sicyonii sibi vindicarint tragoediae inventionem iique intelligendi sint *ἔνιοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ* in Aristotel. A. P. cap. 3 §. 5. Herm. coll. Themist. Orat. XXVII p. 337 B. [ubi *τραγῳδίας εὑρεταὶ μὲν Σικυώνιοι, τελεσιουργοὶ δὲ Ἀττικοὶ ποιηταί:* de quo loco argumentoque confer sis G. Schneider. De origg. tragoed. cap. 3 p. 22 seqq.] Anthol. Gr. Epigr. *ἀδεσπ.* 171 in Analect. Br. III p. 184 (Anth. Lips. IV p. 151. Anth. Palat. II p. 797 nr. 116) et Orestae Epigr. II. in Anall. Br. II pag. 289 (Anth. Lips. III pag. 1. Pal. II pag. 328 nr. 32)." *Br.*]

in hac re habuerint *religiones* etiam *orientalium* hominum, et *Osireae* imprimis. [Tu vid. II, 171 et quae ibi pag. 870 adscripta sunt. *Br.*] Satis igitur haec quidem arguunt Herodoti verba: a communi consuetudine Graecorum descivisse Sicyonios, qui non Bacchum scenarum lugubrium argumentum facerent sed hominem natum ac meritis suis in heroas relatum. Bacchus enim sive deus sive heros dicatur, debebat hoc ipsis natalibus suis et iis eventis, quae inde consecuta erant, ut scenis sacris, hymnis, dithyrambis, phallicis carminibus antiquitus celebraretur. Pausanias autem nos docet, Argis locorum vicinitate iunctos fuisse Bacchum atque Adrastum Corinth. 23 init. Vestigia eius rei residua videntur in vasis Graecorum pictis, quae plura Adrasti utramque fortunam habent. De uno vasculo disceptatum nuper est a doctis Italis, referente Millino in libr. Magas. encyclop. 1804 p. 229 seqq. Nec alia desunt monumenta artis ad Adrastum pertinentia, velut, ut hoc utar, gemma perantiqua Thebani belli duces iunctos exhibens, nominibus adscriptis, in *Lanzii* libro: Saggio di lingua Etrusc. II tab. VIII, nr. 7 et aliud opus, quod Winckelmannus primus edidit in libr. Monumenti antichi ined. tab. 83 ne plura memorem." —

„Sicuti igitur Aegyptii noctu, in urbe Saï ad lacum, Osiridis casuum speciem imaginemque exhibuerunt; ita prisco admodum aevo similiter eventa Bacchica exhibuerant ad Lernaeum lacum Argivi. Inde publice quoque in festis Bacchi diebus talia, quae publice evulgari poterant, rudi incomtoque modo repraesentata sunt in agris oppidisque per universam Graeciam et Italiam eam, quam Graeci habitarunt. Docent vascula, in illis maxime oris magno numero reperta. Verum hinc inde temporis decursu hoc sibi indulsit Graecorum ingenium, *ut Bacchi loco* suos heroas τοπικοὺς *chori tragici rudioris argumentum faceret.* Atque hoc ipsum in Adrasto evenerat Sicyone. Quae omnia in unum collecta satis docent: *veterum religionum non hanc nativam ac primigeniam indolem esse*, *ut e regibus sibi deos suos populares effingant*, *verum ut ab initio ponant deos atque heroas*, *profectos e causis naturalibus physicis, postea vero eos quoque, qui post hominum memoriam cum laude vixerint*, *nonnunquam impertiant eo cultu*, *qui ab initio tantummodo diis reservatus erat*, iisdemque etiam in communi universi populi solemnitate integer atque illibatus deinceps servatur."

EXCURSUS III

AD HERODOTUM VI, 69.

(*Ex Creuzeri Commentatt. Herodd. pag.* 236 *seqq.*)

— *ἐκ τοῦ ἡρωΐου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου.*

„Agnosce communem formam Doribus aliisque Graecis familiarem: *θύρα αὐλεία:* Atticorum erat *ἡ αὔλειος θύρα* et *αἱ αὔλειοι.* Quâ de re praecipiunt Graecorum grammatici. Vid. Moerin, ibique Pierson. p. 88. Dorvill. ad Chariton. p. 217 ed. Lips. Fischeri indic. ad Theophrast. character. in hac voc. Platon. Sympos. pag. 212 C. cap. XXX h. l. ibique F. A. Wolf. [p. 95 s. 106 ed. Lips.]. Ita enim habet Lexicon Graecum in Bekkeri Anecdott. I p. 463. *αὐλία θύρα πυλῶν καὶ ἡ αὔλιος.* Sed eam formam a librariis intrusam dicunt Dorvill. et Fischer. Neque tamen eam in Herodiano VII, 5 reponere conatus est Irmisch. p. 673 seq. — Gravius est illud, ut recte intelligas, quo pertineat ea res, quod hâc in historia iuxta *Iovem Herceum etiam heros collocatur* cum mentione *aulae.* Dispiciendum igitur, ubi ara illius et huius sacellum sita fuerint. Quaeritur proinde, quid proprie cogitaverit Herodotus, cum scriberet *παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι.* Quae res pendet a potestate vocis *αὐλή.* Apion Gloss. Homer. ita: *αὐλήν, τὸν σταθμὸν τῶν προβάτων, καὶ οἰκίαν καὶ σπήλαιον.* Ac primum *αὐλὴν* nonnunquam esse domum ipsam, vel domus atrium, satis comprobarunt Athenaeus V. 5, 3. p. 196 p. 232 Schweigh. Valesius ad Euagri H. E. IV, 1 pag. 343. Perizon ad Aelian. V. H. III, 5 et Wesseling. ad Diodor. XIX Vol. II p. 323. — Verum ad nostrum locum faciunt praecipue illa Athenaei V, 15 p. 189 p. 232 Schweigh. *Ὅμηρος δὲ τὴν αὐλὴν ἀεὶ τάττει ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων τόπων, ἔνθα ἦν ὁ τοῦ Ἑρκείου Διὸς βωμός.* Vides hanc observationem non solum ad Homericos pertinere locos,

(quales sunt Odyss. XXII, 334 seq. IV, 74. Iliad. XI, 772) verum etiam ad nostrum locum omnesque, in quibus *sacrorum privatorum mentio* fit. Faciebant enim rem divinam Graeci privatim ἐν αὐλῇ. Platon. Republ. I, 2 p. 328 p. 4 Ast. de Cephalo: τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ *in impluvio*. Cf. Xenoph. Memorr. I, 12 et quae in copiosissimo Epimetro de Graecae domus partibus disputavit Schneiderus, qui Herodotei loci non fuit immemor p. 274 seq. Heynii Obss. ad Iliad. XI, 772. Quod autem Apion l. l. *septa sub dio, in quibus oves stabulari solebant*, αὐλῆς nomine comprehendit, pertinet ea res etiam ad N. T. scriptores. Tu vid. Valckenaerii Selectt. Scholl. ad Wassenbergh. p. 269 seq. ad Luc. 26, 55. Atque ipsi Herodoto II, 148 in descriptione Labyrinthi Aegyptiaci hunc αὐλῆς significatum vindicavit Wyttenbach. ad Selectt. Historicc. p. 355, ut esset *apertum superne*. Iam nihil necesse est operose exponere, αὐλείας θύρας h. l. Herodoti nil aliud esse quam ἑρκείους πύλας Aeschyli in Choeph. 559. 569. 651 i. e. *quam eas fores, quae ex aulâ* (αὐλῇ) *per maceriam* (ἕρκιον) *in viam ducunt*. Vid. Valcken. ad h. l. et Schneider. l. l. p. 271: illud a nobis sigillatim est explorandum, *quomodo locorum vicinitate iuncti fuerint in Demarati aedium impluvio Iuppiter Herceus* atque *Astrabacus heros*. In domus Homericae delineatione I. H. Voss. ad suam interpretationem Odyss. vernac. ponit Iovis Hercei aram *mediâ in aulâ*. Qua de re nunc non attinet dicere. Ad *historicorum veterum* rationem, quam nunc expedire studeo, maxime facit Pherecydis locus classicus ap. Scholiast. Apollon. IV, 1091 et in Pherecydeis Sturzii p. 78, ubi de Acrisio ita narratur: Δανάην δὲ κατάγει σὺν τῷ παιδὶ ἐπὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Ἑρκίου Διὸς βωμόν. Haec concoquere nequibat Sturzius p. 80. Vitium inveteratum. Nam Phavorinus vulgatam retinet itemque Eudocia in Violeto p. 32. Veram germanamque scriptoris manum praestat codex Scholiastae Parisinus p. 314 ed. Schaef., qui ita: Δανάην δὲ μετὰ τοῦ παιδὸς καταγαγὼν εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ἕρκιον τοῦ Διὸς βωμόν h. e. ad Iovis aram, *quae est sub maceriam*. Quae si nostro loco adhibeas, dicas in Demarati corte vel impluvio (i. e. aulâ subdiali) et ipso Hercei Iovis aram maceriae (τῷ ἑρκίῳ) tantum non contiguam fuisse. Iam cum ibidem Astrabaci herois sacellum locatum dicatur παρὰ τῇσι αὐλείῃσι θύρῃσι i. e. ad ἑρκείους πύλας: consentaneum est credere, *Iovis Hercei aram locatam fuisse in aulâ, et quidem ab altera parte eius portae, quae per maceriam aulae in viam patebat, heroum autem Astrabaci situm fuisse et ipsum in aulâ, itemque*

ab eiusdem portae parte alterâ (i. e. *oppositâ*) *ita*, *ut introrsus et Iuppiter et Heros utrimque aditum tenerent et quasi tutarentur.* Ac pertinebant hae religiones cum ad securitatem aedium privatarum tum ad sanctitatem. Et quando Herceus Iuppiter Italorum *Penatibus* poterat accenseri (vid. ad VI, 68), gentilicius heros Astrabacus *Laris* locum sustinet. Haud dubie enim in sacris privatis valde cognatus inter se fuit cultus sacer veterum populorum, quos diximus. Qua de re plura contuli in Annall. Heidelberg. 1817 nr. 78 p. 1236 seq. Hic alia paucula subiiciam coniunctiora cum Herodoteo hoc argumento. Ad securitatem igitur spectat illud, quod alii *Iuppiter Custos* cum *Lare* copulatur per attributa; v. c. per adiunctum *canem.* Ita ille Iuppiter fulmen tenens accubante cane visitur in Lucerna sepulcrali ap. Bartol. et Bellorium in Lucern. sepulchr. part. II p. 1. Laribus enim ob fidam custodiam attribuebantur canes. Vid. scriptores, quos laudavi ad Cicer. de N. D. II, 27 p. 315 et ad III, 25 p. 633. *Sanctitatis* et *castitatis* supra [ad VI, 68 p. 320] mentionem fecimus, ubi quaerebamus, cur ad Hercei Iovis aram ortum suum exploraret Demaratus. Neque minus earundem religionum legibus continebatur *ἡ οἰκουρία feminarum*, cum septo excedere inque viam prodire honeste non possent mulieres. Quam rem attigit Valcken. ad Herod. IV, 114. Boettiger. Die Aldobrand. Hochz. p. 134 et annotat. nostr. ad Musonii fragm. in Stud. IV p. 130. Nunc in clausulâ Herodoto applicabo illud Menandri poetae apud Stob. Serm. c. 163:

τοὺς τῆς γαμετῆς ὅρους ὑπερβαίνεις γύναι
διὰ τὴν αὐλάν· πέρας γὰρ αὔλειος θύρα
ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ᾽ οἰκίας.

Cui loco similem Philonis de specialibus legibus iunxit magnus Valesius ad Eusebii Histor. Constant IV, 7 p. 568, ubi etiam *οἰκουρίας* diserta mentio.“ —

EXCURSUS IV

AD HERODOTUM VI, 69.

DE ASTRABACO.

(*Ex Creuzeri Commentt. Herodott. pag.* 242.)

„Ferebatur triplex fama de ortu Demarati. Prima alteraque expedita est, quâ quidem vel Aristonis regis vel Astrabaci heroïs dicebatur filius. Tertiae famae originem latentem aperiamus. Aristonis dubitantem animum nutantemque confirmaverat oratio uxoris et vatum de Astrabaco heroë narrantium. Inclinaverat rursus temporis ratio, ut in Ephororum adeo consessu mensium numero inito Aristo negaret, suum filium esse Demaratum. At vero eius dicti eum poenituit, posteaquam adoleverat puerulus. Quam inconstantiam credibile est eum excusare voluisse Spartanorum optimatibus ac proinde certe in aurem, narrasse illum interventum Astrabaci heroïs, quaeque inde evenerant. Atque ex hoc ipso nomine *Astrabaci* inimici Demarato homines effinxerant, τὸν ὀνοφορβὸν servum *asinarium*, tanquam ipsius patrem. Nam qui Ἀστράβακον audierat pronuntiari, ei pronum erat, de ἀστράβῃ *) sive asino *clitellario* cogitare adeoque de *agasone*, quando vocis clausula: — ακος non longe discederet a vocula ἀγός. Ne multa: luserant in Astrabaci nomine regis adversarii, quo graviorem notam inurerent contemtioremque redderent populo. Neque vero solum illi Lacones tunc temporis in

*) Bekker. Anecdd. I p. 455: Ἀστραβηλάτης· ὀνηλάτης vid. ibid. pag. 454 in ἀστράβη. Atque haec vocula apud veteres declaraverat *asinum mulumque clitellarium* ac proinde quodvis iumentum onerarium, postea quoque sellam clitellasque ipsas. Vid. Moerin. ibique Pierson. p. 57 seq. Hesych. I p. 385 Albert. Bergler. et Wagner. ad Alciphr. II, 3 p. 322 et Zonar. L. Gr. p. 314. 321.

eo nomine lusisse putandi sunt: verum, ut fit in religionibus antiquis, veteres homines ab initio atque universe. Nam quae scriptura nominis in aliquot codicibus exstat *Ἀστρ ο βάκου* et *Ἀστρ ό βακος*, ea *astronomum* declarat. Suidas Vol. I p. 360 Kust. Zonar. Lex. Gr. pag. 313: *Ἀστρόβακος ὁ ἀστρόνομος*. Qualis vero hoc in nomine astronomia cogitari debeat, non est quod operose doceam, et Suidas continuo docet in voc. *ἀστρονομία*, ubi *ἀστρολογίας μαγείας Magorumque* ac Persarum (Magog) mentionem facit. Quae cum ita sint, altera heroici nominis forma *asinorum* mentionem habet: *astrorum astrologiaeque* altera. Disiuncta haec ac differentia iungere ac copulare facile possis, si admoneas *φάτνης* et *ὄνων*, *stellarum*, in astronomorum veterum libris celebratarum. Ego vero malo has res sponte coire inter se et coalescere, quam consulto iungi et conglutinari. Neque enim opinionum commenta quaero, sed priscarum rerum fabularumque germanam nativamque indolem. — Atque hanc ipsam ea in re patefaciet nobis Pausanias, quo nemo magis in rerum scriptoribus Graecis Herodoti, historiae patris, similis est. Cuius de Astrabaco narrationem Laconn. XVI, 6, ubi de Dianâ Orthiâ refert, quando universam recolo, haec omnia accipere malim pro fama vulgi, quae temporum rationes mirifice confundere solet. Ac consimilia sacra vario tempore memorantur invaluisse in Peloponneso. Spectant ista ad res lunares ac Venereas, quae in his fabulis Laconicis eminuere. Atque hic ipse Astrabacus (i. e. astrologus) heros antiquioris herois Peloponnesiaci memoriam renovat Endymionis. Videlicet hic et ipse astronomus dictus ob Lunae amorem *). Et quando *Endymion* a *Luna* suscepisse dicitur *quinquaginta* filias, unusquisque intelligit, significari prisci anni lunaris orbem et ambitum. Quando autem idem ex *Asterodiâ* generat heroës, qui populis urbibusque nomina dedere hoc nihil aliud est, quam *Astrobacum* aliquem in Heraclidis e genere Eurysthenidarum memorari. Haec eadem *Ἀστεροδία*, stellarum declarans circuitum, affinis est deabus, quas *astrorum cultus* sacravit. Quarum nomina, uti assolent, ad suum sermonem redigunt Graeci homines: Sic, ut hoc utar, Syrorum religio *Ἀστροάρχην* aliquam agnoscit **), a Lunâ non multum diversam. Atque ipsam Lunam

*) Vid. annot. ad Hecat. Miles. fragmm. p. 60 ibiq. Schol. Apoll. IV, 57.

**) Vid. Herodian. Hist. V, 6 p. 188 ed. Irmisch.

'Αστράρχην nuncupat Orphici Hymn. VIII [IX], vs. 10. Magi autem Persici consimile nomen servavit Diogenes Laërtius. Dicitur *'Αστράμψυχος* vel forte *'Αστράψυχος* *). Inde transiit ad Graecum hominem, qui praeter oneirocritica etiam *θεωρίαν τῶν ἀστέρων* conscripserat."

„His positis neminem ego ambigere arbitror, quo pertineat vis ac potestas nominis *'Αστρόβακος*, sive *'Αστράβακος* pronuntiare malis. Res atque argumentum istiusmodi heroum fabulae ab orientalibus oris est advecta: nomina ad Graecanicum sermonem efficta immutataque. Inest enim his in fabulis omnibus lunaris aliqua ratio, vel verius lunaticus furor. Ac nomina eloquuntur, quod mens vel potius amentia clausum recondit. Daemoniacarum superstitionum ubivis luculenta vestigia. Neque enim heroica magis sunt haec singula, quam daemoniaca, cum gentiliciis popularibusque sacris confusa. Ac daemonibus interpositum ipsum *Astrabacum* videbimus infra."

„Hactenus de *astrologiae* significatione adiunctâ nomini Astrabaci. Neque vero *bestiarum* significatio omittenda est. Flagitat adversariorum calumnia, quae Demarati patrem *ὀνοφορβὸν* effinxerat. Flagitat *'Αλώπεκος*, quem fratrem sociumque Astrabaco adiungit Pausanias h. e. *asinario vulpinum*. Quâ in re non multis verbis exponam, quod alibi feci: Graecarum fabularum indolem ita ferre, ut, quae ab orientalibus hominibus uno simplicique symbolo iuncta commonstrentur, ea illae disiungant et in genealogiae formam redigant. Et vero haec Laconica expedita redduntur, per tesseras Aegyptias. Etenim Aegyptii exosi erant asinum, utpote animal Typhonis. Typhonium autem animal dicebant asinum non minus propter inertiam ac petulantiam, quam propter rufum colorem. Rubent enim ut plurimum in oriente aselli. Plutarch. De Isid. p. 363 p. 488. Wyttenb. *Αἰγύπτιοι δὲ πυῤῥόχρουν γεγονέναι τὸν Τυφῶνα νομίζοντες—ἀπολαύειν τε καὶ τὸν ὄνον ὥσπερ εἴρηται τῆς ὁμοιότητος, διὰ τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ὕβριν οὐχ ἧττον ἢ διὰ τὴν χρόαν, οἴονται.* Sed de asino contemto ab Aegyptiis alia etiam infra apponemus. Nunc hoc unum teneamus, ut cogitemus *vulpinum heroëm asinario* additum. Proinde cum in Herodoteâ narratione *despicientiae* et *contemptus* vestigia latitent, quo

---

*) Diogen. L. Prooem. §. 2 ibique interpr. Cf. Heumann. et Harles. ad Fabric. B. Gr. Vol. V p. 265 seq.

asinarii infames dicuntur: Pausaniae doctrina hunc nobis usum praestat, ut Alopecus heros *rufi asini* significationem conservare videatur."

„Sed quid? quaerat quispiam. Contemtus asinarius et tamen heroïbus interpositus atque adeo Heraclidarum quasi imaginibus illatus? — Uterque porro, cum is, qui ab asinis nomen habet, tum qui a vulpe, sacrorum etiam minister inventorque? Audio. Igitur altius inquirendum et considerandum nobis est, quomodo haec tam absurda digeri possint et concoqui quodammodo. Qua in re ante omnia illud cavendum, ne ad nostri ingenii morumque nostrorum indolem referamus priscas religiones religionumque tesseras ac fabulas. Et nonne in vernaculis etiam chronicis nomina, ab animalibus desumta, imposita reperiuntur viris principibus ac honoratis inprimis?"

Quae iam a *Cr.* instituitur disputatio, longior quam quae integra huc apponatur, ab Aegyptiis orditur asinum, Typhoniam bestiam, contemnentibus, mulcantibus et tamen rei sacrae eundem adhibentibus, nimirum Isiacae, eo scil. sensu, ut tanquam turpis bestia opponeretur nobilioribus ac specie suâ moribusque Typhonem quodammodo referret cum contra *canis*, bos, aliae bestiae in historia Osiridis sacrâ summo honore impertirentur. Unde antiquitus, pergit *Cr.*, asinarii et ipsi in contemtus societatem venerunt. Cui generi hominum quodammodo accenseri possunt etiam isti *agyrtae*, [qui diis deabusque stipem corrogabant et asello vehebantur (vid. Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 10). Verum prisco aevo haud dubie honestum fuit hoc sacrorum curandorum officium, si quidem ipse ille Abaris in agyrtarum numero censendus, teste Iamblicho De vit. Pyth. cp. 19 p. 76. Atque ipsum Herodotum nostrum testem adhibere possumus veteris honestiorisque moris et quidem in ipsius Dianae religionibus; IV, 35 [ubi vid. nott.]. Quae cum ita sint, non mirandum, *priscis temporibus eiusmodi sacrificulos atque agyrtas, heroum quoque honoribus ornatos heroicisque gentibus interpositos esse.* Neque iam obscurum est, cur sacrorum inventor idemque sacrificulus Astrabacus potuerit Heraclidis accenseri atque sacello coronisque mactari Lacedaemone: et idem tamen iocorum cavillationisque argumentum exhibere. Nam Demaratus et qui ab asinario nomine dicteria in eum eliciebant adversarii, Persicorum aetate bellorum vixerunt; quo tempore licentia optimatum Laconicorum neque usque quaque religionibus pepercit. Sed tamen etiam tum patriis religionibus publice pri-

vatimque suus constabat honor, sua sanctitas. Arguit vel Astrabaci heroum publice privatimque residuum Lacedaemone (vid. Herod. e Pausan. l. l.)." —

Comparat dein *Cr.* Hygini narrationem Poet. astron. cp. 23 p. 473 seq. van Staver., quae quam maxime huc referri possit, ita ut *Baccho prisco adeoque Sileno simillimus evadat idem ille Astrabacus;* cum utrobique magicarum rerum daemoniacarumque manifesta vestigia. Nec Astrabacus minus *asello* iunctus *insaniaeque* implicitus, quam Bacchus. Neutri item deest significatio *astrorum.* Cogitandus autem h. l. est Bacchus-Silenus priscarum religionum Pelasgicarum, quae apud Dodonaeos inprimis invaluerunt. Quod vero apud Hyginum l. l. Bacchus asino illi, quo fuerat vectus, vocem humanam dedisse dicitur, Balaami asinae loquentis idem meminit e sacris Hebraeorum scriptis, aliaque disputat ad asini vim et potestatem in veterum religionibus cognoscendam et perspiciendam aptissima. Nos huc ea tantum adscribamus, quae dissertationis finem constituunt [p. 270]: „Iam illud unumquemque advertat *ab Hebraeis* non minus quam a *Graecis* in imagine *asini* et *asinarii genii* haec duo includi: primum *agreste vitae genus solitariumque ac silvestre;* deinde *lasciviam* atque *rerum venerearum cupiditatem.* Quarum rerum nihil abest ab *Astrabaci* sive herois sive genii fabula. Aggregatur a Clemente hic ipse *τοῖς μιαροῖς* i. e. scelestis ac saevis daemonibus. Et reapse adportat saevas religiones crudeliaque sacra, ducta ab extremis oris et quae silvestrium hominum ac pastorum sensa ac mores luculenter arguant. Sed etiam hoc altero more asinariam naturam declarat ille Laconum genius, quod venereis rebus indulgere et cum muliere concumbere dicitur."

„Haec omnia ubi in unum collegeris, dispicias necesse est *priscarum religionum* indolem scilicet earum, quae, ut fit in pastoritio vitae genere, et *ritibus horrent, ac quasi sarmentis silvescunt et vagis sedibus feruntur, et promiscuo lateque in vulgus grassante vaticinio conturbantur.*"

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Ad V, 1 p. 1. De *Paeonibus* conf. infra ad V, 12 et add. C. O. Müller.: Ueber die Makedon. pag. 36 seq. 38. Cousinéry (Voyag. en Maced. I p. 177) Paeones Strymonis ripas utrinque tenuisse ponit inde a Pangaeo monte usque ad Strymonis fontes. Qui cap. 13 memorantur Paeones, eos Homerum Il. II, 848 intelligere Bothe vult ad h. l. Hos autem *Paeones Paeanis* clamorem ad suum quoque nomen retulisse ad seqq. adnotat Schoell. in vers. vernacul. Herodoti.

Ad V, 1 p. 3. Ad hosce *Perinthios* in hàc pugna caesos multos, Prokesch. in Annall. Viennenss. Vol. LXIII Anz. Bl. p. 40 referri posse putat plures tumulos adhuc in ea terrâ conspicuos.

Ad V, 4 p. 6. 7. Quae Herodotus hic scribit de *Trausis* recens natos lugentibus, de feminis in mariti tumulo mactatis (cap. 5), ea ad opiniones Graecis quidem alienas sed per orientem sparsas referri vult C. O. Müller. l. l. p. 58. 59, ubi idem polygamiam illic obtinentem, uxores emtas hereditateve traditas, natos in servitutem venditos, ad indolem barbaram Macedonibus prorsus incognitam refert. Quod ad illum morem, quo in lucem editos lugent mortuosque celebrant, parum recte sic statuit Choiseul. Gouffier (Voyage etc. T. II p. 101), Herodotum ea, quae pauci quidam, de sua libertate desperantes, cum duram subierint servitutem, fecisse viderentur, ad omnes referre totiusque gentis indicare consuetudinem. — In ipso Herodoti textu Bekkerus pro *ἀνηγεόμενοι* de suo dedit *ἀπηγεόμενοι.*

Ad V, 6 pag. 9. Locus in Cousinéryi itinerario legitur Tom. I pag. 93 — 97.

Ad V, 8 pag. 13. Verba *τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομαχίης* ita intelligi vult Negris in editione, quae prodiit Edinb. 1833 duobus Voluminibus, Scholiis Graecis instructa: *τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται τῇ μουνομαχίῃ κατὰ λόγον αὐτῆς.*

Ad V, 9 pag. 13. Pro *ἄπειρος* Bekker. coniecit *ἄπορος*. Mihi h. l. *ἄπειρος* est: *infinita, haud terminata regio.* Itaque nihil requiro.

Ad V, 11 pag. 17. Iis, quae de *Myrcino* diximus, add. Cousinéry l. l. Tom. II p. 3, qui *Myrcinum* urbem sitam fuisse contendit non longe ab recentioris aetatis oppido *Zighma* (quod ipsum exiguo spatio distat ab urbe *Sirios* s. *Serres*, ut nunc vocant), et quidem ad colles quosdam, ubi adhuc aedium aut moenium reliquiae inveniuntur.

Ad V, 12 pag. 18. Ad ea, quae verbis *ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα* adscripsimus, addi volumus, quae in eandem rem observavit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 189 et A. G. Winckelmann. ad Platon. Euthydem. p. 5.

Ad V, 12 pag. 19. Ad verbum *ἄρδειν* illustrandum conf. quoque Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Pers. 811. — In seq. cap. 13, ubi

dedimus οὔ κη πρόσω Bekkerus retinuit οὐκὶ πρόσω. Ad vocem ὀποδαπὸς vide, quae similia affert Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 351.

Ad V, 15 pag. 22. Statuit Cousinéry l. l. I p. 175 *Siropaeones* agrestes hic confundi cum *Siropaeonibus*, urbis Sirios incolis. Tu vid. etiam, quae ad Herod. VIII, 115 adnotabimus.

Ad V, 16 pag. 23. Quod ad *Agrianes*, probabile videtur Cousinéryo l. l. I p. 210, hos *Agrianes*, qui circa Pangaeum montem habitarint, coloniam esse, quae ex altioris Thraciae montibus (nam ibi quoque Agrianes) huc descenderit, quemadmodum *Doberes* quoque teste Thucydide.

Ad V, 16 pag. 23. Quod *Brasiadem* lacum haud alium atque *Bolben* videri diximus, idem placuisse vidi Schoellio in not. ad h. l. Parum recte, si vera tradit Cousinéry l. l. pag. 55. 113. 178 seq. Quo auctore *Bolbe* palus mari proxima nunc vocatur *Becchic*, unde multum diversus *Prasias* lacus, qui nunc appellatur *Doiran*, qui in confiniis veteris Macedoniae septentrionem versus ad montem Orbelum quaeri debet, ubi urbs *Doiran* eiusdem nominis; vid. ibid. p. 93. 114 seq.

Ad V, 16 pag. 25. De *piscibus*, qui iumentis ac bobus sint pabulo, plura recentioris aetatis exempla ex Angliae, Norvegiae Indiaeque oris attulisse fertur Roulin (Revue des deux Mondes. Vid. Ausland. 1833 nr. 152). Itaque immerito de Herodoteâ narratione dubitat Cousinéry l. l. I p. 180. 181, concedens quidem lacum piscibus abundare, sed iumentis pabulum praebere potuisse negans. Idem in notâ asserit in Philippinis insulis lacum inveniri tanta piscium copiâ refertum, ut corbis, quam immittas, statim piscibus repleatur.

Ad V, 17 p. 27. De *Dysoro* monte tractat Cousinéry. l. l. I p. 55. 56, ubi *Disoron* (quod a δίς et ὄρος descendat) scribi vult, cum mons sit duplicis cacuminis, qualem speciem nunc praebeat mons *Corthiát*, quâ Chalcidica regio incipiat, navigantibus longe conspicuus. Quod num recte statuerit, aliis diiudicandum relinquo. Idem Cousinéry. l. l. pag. 106. 112. 115. 178 contendit legatos Persas, transgressos metalla ad Crestonicam sita terram, Dysoro monte ad laevam relicto, in planitiem descendisse haud ita longe ab urbe Thessalonica sive Salonichi, ut nunc vocatur, indeque traiecto Axio Edessam se contulisse itinere per planitiem facto.

Ad V, 23 p. 35. In verbis ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου κ. τ. λ. Steger. post vocem Μιλησίου excidisse coniicit Μύρκινον et post μισθὸν distinctionem inseri vult. Cui merito obloquitur censor Lipsiensis in Ephem. Lipsienss. suppl. 1833 p. 45.

Ad V, 23 pag. 35. Ad verba: ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ conf. Homer. Il. XVIII. 394 ibiq. Both.

Ad V. 23 pag. 36. Pro ἐγκτήσασθαι, quod nos dedimus, Negris denuo praefert olim vulgatum ἐγκτίσασθαι.

Ad V, 27 pag. 42. Locis, ubi vocula εὖ in periodi fine collocata invenitur, add. Herod. VIII, 111. Sophocl. Oedip. Colon. 642.

Ad V, 29 pag. 44. Verba ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ Negris ita interpretatur: ἐν τῇ ἀναστάτῳ ταύτῃ χώρᾳ· εἰς αὐτὸν τὸν ἐκ στάσεων ἀναποδογυρισμένον καὶ ἀφανισμένον τόπον.

Ad V, 30 pag. 47. Ad vocem ἀσπίδα (*gravis armaturae milites*) vid. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Pers. 320.

Ad V. 34 pag. 53. Bekkerus dedit καὶ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο· Negris, qui

minus recte dedit ἐς τὸ τεῖχος ἐσάξαντο, hoc ipsum ita explicat: εἰς τὸ τεῖχος ἤγαγον, ἔμβασαν εἰς τὸ φρούριον.

Ibid. in alter. colum. lin. 7 ab inf. pro *uncisque* legendum *uncis*.

Ad V, 36 pag. 56. Ad locutionem γνώμην ἐκφέρεσθαι conf. Herod. VIII, 68. Quod sequitur λογοποιός haud aliud esse atque λογογράφος contendit Heinecke (Ueber Homer und Lycurg.) pag. 57.

Ad V, 38 fin. pag. 58. Ad verba τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους κ. τ. λ. conf. Hartung. Lehre v. d. griech. Partik. I p. 176, qui etiam ibi confert Herodot. I, 171. IX, 85.

Ad V, 39 pag. 60. Iis, quae de particulae ἀλλά usu diximus, adde Herod. IV, 120 et conf. Hartung. l. l. Tom. II p. 40, qui utrumque Herodoti locum excitat.

Ad V, 44 fin. pag. 69. Pro ταῦτα δὲ ὦν οὗτοι λέγουσι Bekkerus dedit ταῦτα δ' αὖ οὗτοι λέγουσι. Idem mox cap. 45 dedit Κρᾶθιν (pro Κράστιν) et paulo post ἐπ' ὃ (pro ἐπ' ᾧ) δὲ ἐστάλη. Sed merito idem retinuit πολλαπλήσια.

Ad V, 49 pag. 77. Pro Χοάσπην, quod nos dedimus, a Bekkero retentam esse video vulgatam lectionem Χοασπέα.

Ad V, 50 pag. 80. Ad usum particulae ὦν in verbis λέγει δ' ὦν conf. Hartung. l. l. Tom. I pag. 186. — In fine cap. et Bekkerus et Negris dederunt λόγον εὐεπέα; hic exponit ἀρέσκοντα. Sed V, 51 pro ἐς οὗ Bekkerus retinuit ἐς ὅ. Idem cap. 52 c. fin. post verba: σταθμοί εἰσι τέσσερες lacunae signa posuit.

Ad V, 53 pag. 86. De *Memnoniis* eorumque appellatione atque origine pluribus tractat Letronne: La statue de Memnon. (Paris 1833) pag. 71 coll. 61—64. 82. Cum enim τὰ Μεμνόνεια vox sit Aegyptiacae originis *locum cryptorum* sive *mortuorum* denotans, inde explicandum, qui factum sit, ut Graeci *Memnonem*, qui ad orientem sive Asiam pertineat, in Aegyptum ac Thebas transtulerint. Sed de his ipse viderit vir doctissimus atque acutissimus.

Ad V, 55 pag. 88. Locis, in quibus praeteritum et praesens tempus se invicem excipiunt, adde sis Herodot. VII, 115 init. ἀνά τε ἔδραμε — καὶ πέμπει. Heindorf. ad Platon. Phaed. p. 123 seq. Ast. ad Platon. Phaed. p. 335.

Ad V, 56 pag. 89. Ad genitivi usum in verbis ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων similia quaedam excitat Held. ad Plutarch. Aemil. Paul. 19 p. 221.

Ad V, 56 pag. 90. Verbum ἀπειπάμενος cum alii, ut notat Negris ad h. l., exponant ἀποτρέψας καθαρμοῖς τὸ ἀποβησόμενον τοῦ ὀνείρου, ipse ita interpretatur: μὴ φροντίζων τι πλέον περὶ τοῦ ἐνυπνίου, χαίρειν εἰπὼν τῇ ὄψει, ἀφίνων τὸ ὄνειρον. Deinde citat Herod. I, 59. VI, 14. VIII, 7. Neque vero est quod a recepta huius participii interpretatione recedamus. Ad ipsam sententiam conf. etiam Aeschyl. Perss. 221 seqq.

Ad V, 59 pag 97 lin. 2. Pro ἐπὶ τρίποσί τισι Bekker. ex Dobraei emendatione dedit ἐπὶ τρίποσι τρισί et paulo post p. 98 lin. 3 idem dedit ἀνέθηκε ἐὼν (pro νέων).

Ibid. column. altera lin. 21 ab inf. pro *obsecutus* scribend. *secutus*.

Ad V, 60 pag. 99. Ad voces ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ conf. similes locutiones I, 62. 47. 174. Attulit Schaefer. ad Plutarch. Themistocl. 25, ubi pro ἀνεφώνησε μέτρῳ Reiskius scribi iusserat ἀνεφώνησε ἐν μέτρῳ, quod merito reiecit Sintenis, afferens Diogen. Laert. I, XV, 63.

Ad V, 61 init. pag. 100. Quod Schweigh. coniecit *αὐτὸς* (pro *αὐτὸν*), id nunc in textum recepit Bekkerus. — De *Cerere Archaea* disseruit quoque Welcker. (ad Schwenckii librum: Andeutungen etc. p. 293); ubi *Terram* ponit non esse diversam a Pelasgorum et Cabirorum Cerere.

Ad V, 63 pag. 103. Ea, quae de *Paeonidarum* demo ad vicum *Menidi*, ut nunc vocant, sito dixi, probavit quoque Ross, vir doctus, qui nuper ipse haec loca accuratissime perlustravit. A vico Menidi si unam horam alteriusque quadrantem adscenderis, ad montis radicem, ubi prope iugis, ad aquae fontem diruta aedes Sancti Nicolai iacet, *Lipsydrium* vetus situm fuisse ille statuit loco bene electo, quippe unde tota pateat regio undeque simul in vicina loca bene excurrere possis. Vid. Blätter. f. liter. Unterhaltung 1833 nr. 231 p. 955.

Ad V, 63 pag. 105 lin. 2. Ad *προφέρειν* Bekkerus in nota: „nonne *προφαίνειν*." Mihi hoc vehementer displicet, qui malim a vulgata stare. — In proxime seqq. vocem *Ἀστήρ* hinc excitat Lehrs De Aristarchi studiis p. 302 de accentu agens, quem in nominibus propriis mutari volunt, et similia haud pauca afferens nomina.

Ad V, 63 pag 106 lin. 2 pro *προσχὼν* Bekker. dedit et h. l. et VI, 33 *προσσχών*.

Ad V, 63 pag. 108 fin. Add. Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. I p. 7.

Ad V, 65 pag. 112 lin. 1. Ad vocem *ἐπήλυδες* conf. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Sept. c. Theb. 34.

Ad V, 67 pag. 116. Ad ea, quae de *rhapsodis* disputavimus, pertinent quae nuper scripsit Kreuser in libro, qui inscribitur: Homerische Rhapsoden (Cöln 1833) pag. 119 seq. 296 (ibi citat: Fortia d'Urban. Homère et ses écrits pag. 80. 82). Ubi observat, primam hoc loco fieri rhapsodorum mentionem, quos ita ex Atticorum usu, qui scilicet soli rhapsodorum nomen et invenerint et propagarint, Herodotus vocarit.

Ad V, 67 pag. 117. Voces *τὰ πολλὰ πάντα* (*ὑμνέαται*) Negris interpretatur: *κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος*, ut I, 203. — De *Adrasto* ibid. add. Welcker. ad calcem libri Schwenckii Andeutungg. etc. pag. 303.

Ad V, 67 pag 118 lin. 2. 3. Pro *ἐκβάλοι* Dobraeus mavult *ἐκβάλλῃ*. Mihi haud opus videtur. Vid. citatt.

Ad V, 69 pag. 125. Herodoti verba: *δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς* Negris ita iungi vult: *ἐς τὰς δέκα δὲ φυλὰς κατένεμε καὶ τοὺς δήμους*. — In verbis paulo antecedentibus Bekkerus in ipso textu retinuit *τότε πάντα*, sed in nota haec adiecit: „*πάντων* alii; an *πάντως*?" Mihi displicet.

Ad V, 69 pag. 125 in alterà column. lin. 11 ab inf. post *φυλοβασιλέων* inserendum *fecerit mentionem*.

Ad V, 71 pag. 127. 128. Verbum *ἐκόμησε* Negris interpretatur *ἐμεγαλοφρόνησεν· ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του· ἐφαντάσθη*. Idem *τοὺς Πρυτάνεις τῶν Ναυκράρων* non alios fuisse putat atque *τοὺς διοικοῦντας ἄρχοντας*. Tu vid. nott. nostra.

Ad V, 71 pag. 130. Ad vocem *ὑπέγγυος* (*sponsione adductus*) cf. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choephor. vs. 35.

Ad V, 72 pag. 130. Locis, ubi pro *ἕσσον* restitui *ἧσσον*, add. VIII, 73. 113. IX, 111. Iis vero locis, ubi sine ulla varietate brevis vocalis vocem incipit, add. VIII, 130. IX, 122.

Ad V, 72 pag. 131 inf. Ad vocem *ἄδυτον* quae adscripsi, iis add. Rose Inscriptt. Grr. p. 155.

Ad V, 73 pag. 133 init. Male retinuit Bekkerus *πρὸς Λακεδαιμονίους*,

ubi nos cum Schweigh. et Gaisf. praepositionem merito sustulimus. Item retinuit illam Negris, subintelligens τὰ πράγματα aut simile quid et ipsum locum ita interpretans: διότι ἐστοχάζοντο ὅτι ἦν αὐτοῖς πόλεμος, ὅτι εἶχον πόλεμον μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Κλεομένεα. Ipsum verbum ἐκπεπολεμῶσθαι hinc sumsit Graecus Laelii Ciceroniani interpres cap. XXI §. 77, ubi noster locus non fugit interpretem Hess. p. 135, qui conferri iubet Bremi ad Demosthen. Olynth. II pag. 169 ed. Goth.

Ad V, 74 pag. 134. Ad locutionem ἀπὸ συνθήματος conf. similia quae affert Held. ad Plutarch. Aemil. Paul. 19 pag. 218.

Ad V, 77 pag. 142 column. alt. lin. 16. Add. Voemelii Programm. Francofurt. 1833.: „Quo anno Thurii conditi sint.“ pag. 9, ubi, quum anno 437 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXV, 4 propylaea Athenis aedificari coepta sint, bene hinc colligit, Herodotum post hoc tempus Athenas certe visitasse videri.

Ad V, 82 pag. 148. Participium προοφειλομένη Negris exponit προχρεωστουμένη, de locutione ipsa citans Euripid. Iphigen. in Taur. 523. Aristoph. Av. 3 (ubi malo sensu) Thucydid. 1,32. Euripid. Heracl. 241 (ubi bono sensu).

Ad V, 82 pag. 150 col. alt. lin. 18 ab inf. pro *videtur* scribend. *videri*.

Ad V, 83 pag. 154 lin. 3 Bekker. retinuit ἐκόμισαν. Male, si quid video.

Ad V, 86 pag. 158 lin. 2 ab inf. Bekkerus retinuit περιβαλομένους et cap. 87 p. 161 lin. 1 μετέβαλον pro μετέβαλλον. Sed recte paulo antea dedit ζημιώσωσι, ut V, 82 ποιέωνται.

Ad V, 89 pag. 165 lin. 6. 7. Stegerus dedit e Sancrofti codice καταστρέψασθαι, qui antea intactum reliquerat χωρήσειν, ubi idem liber habet χωρῆσαι, quod tenuit Schaefer. Mihi secus videtur. Tu vid. censorem Lipsiensem in Ephem. Lipss. suppll. 1833 p. 43. — G. Hermanni observatio, quam in notâ laudavimus, legitur in Vigeri libello pag. 774 ed. quart.

Ad V, 91 pag. 168 lin. 5 Bekker. dedit: ἐς τὸ (pro ὃ) καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. Ibid. locutionem δόξαν φύσας, de qua diximus pag. 170, Negris explicat τυχὼν δόξης, εὑρὼν, ἀποκτήσας δόξαν. De quâ eâdem dixit A. G. Winckelmann. ad Platonis Euthydem. p. 124 sic Latine reddens verba δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται: *magnos sumens spiritus crescit.*

Ad V, 92 §. 4 fin. pag. 181 lin. 2. Pro ἐγίνετο, quod nos dedimus, Bekker. retinuit ἐγένετο. Idem §. 5 in oraculi versu altero retinuit κλεινοῖο pro κλειτοῖο. Ad formam nominis patronymici Ἠετίδης decurtatam Tu confer. Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. pag. 9. In tertio versu quod Coraës coniecit: παίδων γε μὴν οὖν ἔτι παῖδες (pro παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες), id nunc amplectitur Negris. — In proxime seqq. verbis ad voces πολλῷ δ' ἔτι πλείστους Bekkerus haec adscripsit: „immo πλείους vel πλεῦνας.“ Mihi non iusta mutandi causa apparet.

Ad V, 92 §. 6 pag. 185. Verbum διαπλέξαντος, de quo in nota diximus, Negris exponit τελειώσαντος.

Ad V, 92 §. 7 pag. 187. Ad Herodoteum τοὺς ὑπειρόχους Sintenis apte confert quod apud Plutarchum Vit. Themistocl. 22 fin. exstat, οἱ ὑπερέχοντες. — Quod paulo post sequitur ἀπέλιπε, id *omittendi, praetermittendi* (*relinquendi*) notione dictum aliis locis similibus illustrat Strange in Iahn. et Seebod. Annall. Philoll. et Paedagg. Suppl. II, 2 p. 243.

Ad V, 92 §. 7 pag. 191. Pro οὐκ ὦν ἢν μὴ παύσησθε Negris dedit οὔκων παύσεσθε et mox πειρήσεσθε, quod idem fecit Bekker Gaisfordium secutus.

Ad V, 94 pag. 192. *Anthemuntis* urbis, de qua in nott. dixi, ruinas quasdam nunc sibi detexisse videtur Cousinéry. (Voyage en Maced. I p. 141) ad viam magnam sitas, quae ab urbe Thessalonicensi (Salonichi) hodieque ducit Sirin (Serres) nec multum ab ipsa Thessalonica remotas. Prope quas multos regum Macedoniae itemque posterae aetatis numos ad decimum atque undecimum usque saeculum pertinentes inveniri idem asserit.

Ad V, 94 pag. 194 col. prim. lin. 5 ab inf. pro V, 64 legendum V, 65 p. 110. De ipso Sigeo et vetere et recentiore vid. quoque Choiseul-Gouffier. Voyage etc. II p. 438 seq.

Ad V, 97 pag. 197 lin. 4. Bekkerus, quod miror, retinuit ἐξελαθεὶς pro ἐξελασθείς.

Ad V, 98 pag. 199. Iis, quae de particulis οὐδ' ὦν οὐδὲ diximus, add. Wentzel. De praepositt. tmesi apud Herod. pag. 30; et ad particulas οὐ μὴν οὐδὲ conf. etiam Herodot. III, 2.

Ad V, 99 pag. 201 lin. 6. Bekkerus pro συνδιήνεικαν retinuit olim vulgatum συνδιένεικαν. Sed V, 100 in fine rectius idem ἐῤῥύετο.

Ad V, 101 pag. 204. Bekker. dedit οὐκ ἔχοντες (pro ἔχοντος) ἐξήλυσιν, quod merito reiicit Negris. In fine cap. idem Bekkerus pro τὸν Τμῶλον habet τὸ Τμῶλον.

Ad V, 102 pag. 205. Iis, quae de Graecorum templis a Persâ combustis diximus, add. ipsum Herodotum VIII, 109.

Ad V, 105 pag. 209 lin. 18. Ad participia ποιησάμενον et εὖ εἰδότα nullâ particulâ sibi iuncta conf. Bornemann. ad Xenophont. Memorabb. II, 2 §. 5. — Paulo post lin. 22 pro βάλλοντα, quod nos dedimus, Bekkerus vulgatam retinuit βαλόντα.

Ad V, 111 pag. 216 lin. 7. 8. Ad verba ἤν τε γὰρ κατέλῃς — τὸ μὴ γένοιτο conf. Blomfield. ad Aeschyl. S. c. Th. 5.

Ad V, 112 pag. 217. Bekker. retinuit συνῆλθον pro συνῆλθε et ὁ ὀπάων pro ὁ Κάρ. Iis, quae de verbo ἀπαράσσειν dixi, add. nott. ad Herod. VIII, 90.

Ad V, 113 pag. 218. Pro ἐποίεε Bekker. retinuit ἐποίεον. De *Solone* quae ibi disseruimus, cum iis conferri velim iudicium Heineckii (Ueber Homer. und Lycurg. p. 28), qui ex hoc Herodoti loco, ubi Solonis carminibus Philocyprus praedicatus esse narratur, colligi posse putat, Solonis carmina aliam atque Homeri habuisse indolem, quâ scilicet ad poesin veterem orphicam mysticamque illam Theologiam magis spectarint. De quo tamen ipse viderit vir acutissimus.

Ad V, 118 pag. 223. Pro Πιξωδάρου Bekker. retinuit Πιξοδάρου.

Ad V, 119 pag. 224 lin. ult. text. Graec. ὁκότερα ἢ παραδόντες — ἢ ἐκλιπόντες. Haec verba excitat de usu abundanti particulae ἢ tractans Hartung. Lehre v. d. Griech. Partik. II p. 59.

Ad V, 122 pag. 228. Iis, quae de *Gergithis* dixi, add. Bothe ad Homer. Iliad. II, 820.

Ad V, 124 pag. 228. Locutionem ψυχὴν οὐκ ἄκρος Negris Neograecorum idiomate usus sic interpretatur: δὲν εἶχεν ἱκανὴν σταθερότητα, ἱκανὴν καρτερίαν· ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν κοινὴν ἡμῶν ἔκφρασιν, δὲν εἶχε παντελῶς καρδίαν. — In fine cap. pro ἄγοι Dobraeus mavult ἄγῃ. Non obsecutus est Bekkerus. Iure.

Ad V, 126 pag. 230 lin. 2. Ad hunc *Pythagoram* pertinet numus Darius

in ipsa Ionia cusus cum ipso nomine Pythagorae, ducis scilicet Ionum contra Persas foederatorum. Vid. Annall. Viennens. Tom. LXII pag. 64. — Iis, quae in nota de *Amphipoli* diximus, nunc potissimum addi volumus Cousinéry. Voyage en Maced. I pag. 122; qui ipse ruinas huius urbis perlustravit, non longe remotas a vico *Ieni-Kieui* accurateque singula descripsit.

Ad VI, 11 pag. 239. Ad locutionem ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς conf. etiam Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choephor. 870 et Bothe ad Homeri Il. X, 173.

Ad VI, 12 pag. 240. Verba ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας κ.τ.λ. eum in modum exponit Negris: ἐβγάζων καθ' ἡμέραν τὰ καράβια τὸ ἓν κατόπι τοῦ ἄλλου. — δηλ. ἐπορεύοντο παριστάνοντα στενώτατον μέτωπον καὶ ἄπειρον βάθος. Ad vocem διέκπλοον haec idem adscripsit: διέκπλους ἐστὶ τὸ ἐμβαλεῖν καὶ πάλιν ὑποστρέψαι καὶ αὖθις ἐμβαλεῖν.

Ad VI, 12 pag. 242 lin. 12 pro ὅ τι ὦν Bekkerus coniunctim scripsit ὁτιῶν, quod eo magis miror, quum VI, 3 idem recte dederit κατ' ὅ τι.

Ad VI, 13 pag. 243 lin. 14 pro τὸν Δαρεῖον Negris praetulit τὸ Δαρείον.

Ad VI, 18 pag. 247. Ad dictionem κατ' ἄκρης plura suppeditabit quoque Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Choephor. 679.

Ad VI, 21 pag. 250. Amicitia, quae inter Sybarin et Miletum exstitit, ex Ionica utriusque civitatis origine videtu repetenda, eamque mercaturâ quoque postea auctam fuisse bene credam viro doctissimo R. Lorentz., qui nuper De Tarentinorr. civitate (Numburg. 1833 p. 16) exposuit, si quidem Sybaritae Mileto petebant vestes e lana subtilissima confectas multumque inde per antiquitatem et celebratas et diffamatas, de quibus vid. nott. ad Plutarchi Alcibiad. p. 194 seqq.

Ad VI, 27 pag. 259. Iis, quae ad verba ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε adscripsi, add. Aeschyl. Pers. 862 (927 Blomf.): Ἀσία δὲ χθὼν — αἰνῶς ἐπὶ γόνυ κέκλιται, ubi et Abresch. et Blomfield. (quem vid. in Glossar.) hunc Herodoti locum attulerunt. Et conferunt quoque Homer. Il. II, 414: πρίν με κατὰ πρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον.

Ad VI, 30 pag. 261 lin. 5. Negris ad διαφυγὼν e prioribus intelligit τὴν αἰτίην, ut sit: ἀπολυθεὶς τοῦ ἐγκλήματος, μὴ τιμωρηθείς.

Ad VI, 32 pag. 263. Quem in notâ lin. ult. citavi Schaeferum Appar. crit. in Demosthen. II p. 564, is hoc loco tuetur lectionem ἀντὶ τοῦ εἶναι, ubi nos articulum τοῦ, quem scripti libri ignorant, iure omisisse nobis videmur.

Ad VI, 33 pag. 264 columm. alter. lin. 5. Pro *Selivria* scribend. *Selivri*. Hanc vero urbem in laetissima regione sitam pulcrum praebere adspectum scribit, qui ipse haec loca invisit, Prokesch in Annall. Viennens Vol. LXIII Anz. Bl. p. 41.

Ad VI, 36 pag. 270. Muri illius per Chersonesum ducti nulla adhuc inveniri vestigia idem scribit Prokesch. l. l. p. 30. 31, ubi etiam locum, quem olim *Cardia* urbs occupavit, e soli naturâ cognosci posse putat ad meridiem scopulorum, qui in maris sinu exstant.

Ad VI, 37 pag. 271. Locutionem ἐν γνώμῃ γεγονὼς Negris interpretatur κατὰ γνώμην, κατὰ ἀρέσκειαν, κατὰ θυμὸν scil. ἠγαπᾶτο ἀπὸ

αὐτὸν, τῷ ἤρεσκε. — Idem Negris verbum *ἐπιτιμέων* cap 39 idem valere vult atque simplex *τιμῶν.*

Ad VI, 44 pag. 283. Urbis *Acanthi* paucas quasdam adhuc superesse ruinas, quibus nomen *Iliérisos*, scribit Cousinéry. Voyage en Maced. II p. 150.

Ad VI, 46 pag. 285 lin. 1. *πρῶτα μὲν* respondet, ut annotat Negris, verbis: *μετὰ δὲ τοῦτο* cap. 48.

Ad VI, 50 pag. 289 lin. 12. Editum et hoc loco et VI, 73 *Κρῖος*. Sed VIII, 92 vulgo *Κριός*. Tu vid. ibi nott. — Quod paulo antecedit lin. 2 *ἐπὶ σφίσι ἔχοντας*, Negris explicuit *ἐπέχοντας αὐτοῖς δηλ. τείνοντες κατ' αὐτῶν, αὐτοὺς ἔχοντας πρὸ ὀφθαλμῶν*, consilio scil. laedendi.

Ad VI, 52 p. 290 lin. ult. Graeci text. *ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ κ. τ. λ.* Hoc Laconum testimonium poetis de origine sua nihil tribuentium eo magis teneri vult Heinecke Homer. u. Lykurg. pag. 19, quod Graecarum civitatum conditores et legislatores veteribus poetis eorumque carminibus plurimum pro more tribuerint.

Ad VI, 57 pag. 300 lin. 1. *διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι.* De usu particulae *ἢ* abundantis ferme egit Hartung. Lehre v. d. Griech. Partik. II p. 70. — Iis, quae ibid. pag. 301 adnotavimus de *προεδρίᾳ*, add. Petersen Phaedri Epicur. fragm. (Hamburg. 1833) p. 32, qui hancce *προεδρίαν* non ad theatrum tantum, verum ad quodcunque spectaculum publicum pertinuisse observat citans Herodotea I, 54. VII, 88. IX, 54 alia.

Ad VI, 57 pag. 303 lin. 2. *ἢν μή περ.* Vid. Hartung. l. l. Tom. I pag. 343.

Ad VI, 61 pag. 309. Locutionem *ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος* ita interpretatur Negris: *δίκην αὐτῷ ἐπάγων.*

Ad VI, 62 pag. 311 lin. 12. Ad voculam *ἄρα* vid. nott. ad VIII, 8.

Ad VI, 63 pag. 314. Iis, quae de *Demarati* nomine disseruimus, add. Heinecke (Homer. u. Lykurg. p. 6 seqq.), ubi et alia ex Herodoto affert nomina propria, quibus alicuius rei operisve natura ac vis declaratur, v. c. *Democedes* (III, 137), *Oiolycus* et *Battus* (IV, 149. 155), *Demonax* (IV, 161), *Leon* (VII, 179), *Dieneces* (VII, 226), et vero potissimum hoc utroque Spartanorum regum nomine *Leotychide* et *Demarato* declarari vult plebis gratiam atque invidiam sibi oppositam.

Ad VI, 65 pag. 315 lin. 4. Pro *Ἄγιος* Negris in textum recepit *Ἡγησίλεω.* — Ibid. lin. 9 ad vocem *Πέρκαλον* ob accentus rationem conf. Lehrs De Aristarchi studiis pag. 274, qui idem pag. 280 ob similem causam excitat *Μενίου* nomen cap. 71 pag. 328 lin. 2 et pag. 291 nomen *Ὀνομαστὸς* VI, 127 p. 405 lin. 10 quum alias inveniatur *Ὀνόμαστος.*

Ad VI, 68 pag. 320 lin. 2. Verbum *καταπτόμενος* Negris interpretatur *μάρτυρας ποιούμενος τούς τε ἄλλους θεούς.*

Ad VI, 74 pag. 331 lin. 1. 2. Bothe ad Homeri Iliad. IX, 504 hunc locum excitans iungit *πρόθυμος ἦν ἀγινέων*, ita ut participium pro infinitivo positum accipiatur. — Iis, quae in nota dixi de *iuramento Stygio*, add. Homer. Odyss. V, 184 ibiq. plura disserentem Nitzsch. pag. 30.

Ad VI, 76 pag. 336 lin. 2. *Tirynthis* urbis nihil adhuc superesse scribunt, nisi murorum, quos Cyclopeos vulgo vocant, fundamenta quae-

dam. Vid. Michaud Correspondance d'Orient. T. I pag. 95 seqq.

Ad VI, 82 pag. 340 col. alt. lin. 5 ab inf. De hac particulae ἂν omissione accurate egit Stallbaum. ad Platon. Phaedon. p. 40 seq., ubi recte observat, non apud poetas tantum sed etiam apud solutae orationis scriptores omitti posse ἂν: quo de usu et h. l. et IV, 196. I, 19 (ubi πρὶν ἢ sequente coniunctivo sine ἂν) excitat.

Ad VI, 85 pag. 345 lin. 7. πανώλεθρον· κακόν. Ad locutionem conf. Aeschyl. S. c. Theb. 71 ibique Blomfield. in Glossar.

Ad VI, 86 pag. 347 lin. 1. Participium ἱκνευμένῳ Negris recte exponit προσήκοντι, πρέποντι, ὡρισμένῳ.

Ad VI, 86 §. 1 pag. 348 lin. 1. ὃς δ' ἂν ἔχων κ. τ. λ. Hunc locum, quod sane mireris, affert, neglecta vocula ἂν, Hartung. Lehre v. d. Gr. Partik. II p. 298. At equidem non intelligo, quo nomine hic particula ἂν omitti possit.

Ad VI, 88 pag. 352 lin. 8. Quod post ἑωυτοῦ Larcherus inseri vult verbum ἐπράξατο, id merito improbat Negris, sensum loci hunc esse ratus: δυσαρεστημένος ἀπὸ τοὺς Αἰγινήτας διότι προλαβόντως τὸν εἶχον ὑπερορίσαι τῆς νήσου.

Ad VI, 89 pag. 353 col. alt. lin. 7 pro: *pro pressi* legendum *pro g ressi.*

Ad VI, 89 pag. 354. Ad verba: διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι haec annotat Negris: πωλήσαντες πέντε δραχμῶν ἢ ἴσως ναυλώσαντες, δανείσαντες αὐτὰς διὰ πέντε δραχμάς.

Ad VI, 91 pag. 355 lin. 11. ἐπισπαστὴρ auctore Negris idem valet atque ῥόπτρον.

Ad VI, 94 pag. 358 lin. 3. Vocem Δᾶτιν Pott. Etymolog. Forsch. pag. XXXVII refert ad Sanscritanum *dalta* i. e. *datus*: ex quo scil. nomine plura nomina formari soleant.

Ad VI, 96 pag. 359 lin. 9. ἐπεῖχον Negris interpretatur εἶχον σκοπόν· εἶχον εἰς τὸν νοῦν των· διευθύνοντο.

Ad VI, 97 pag. 360 lin. 12. Quam nos Gaisfordium secuti dedimus lectionem ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω, eam reponi quoque voluerat Osann. in Auctar. Gr. Lexic. pag. 66 de confusione voculae ἔτι cum ἐπὶ, aliis vocibus, plura afferens.

Ad VI, 98 pag. 362 lin. 2. καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα. Vim illam, quae in duplicata particula καὶ inest, hoc in loco et I, 61 observat Hartung. Lehre v. d. Griech. Partik. I pag. 144. — Ibid. in Ἀρταξέρξου nomen multis nuper inquisivit Pott. l. l. pag. LXII seqq. LXIX seqq. coll. pag. LXV, ubi *Xerxis* vocem indicare contendit *regem* eandemque vocem auctam sonare *Artaxerxem.*

Ad VI, 100 pag. 367 lin. 4. 5. ἐὼν-τὰ πρῶτα. Conf. etiam ad locutionem Herodot. IX, 78. In proxime antecedentibus ad verba τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης conf. etiam nott. ad VIII, 13.

Ad VI, 101 p. 368 lin 5. εἴ κως δὲ κ. τ. λ. De usu particulae εἰ confer. Hartung. l. l. Tom. II p. 206, ubi praeter hunc locum excitat Herodotea I, 53. II, 52. — Ad structuram verbi μέλει in proxime seqq. faciunt quae collegit Strange in Seebod. et Iahn. Annal. Suppl. II, 3 p. 400.

Ad VI, 102 pag. 369 lin. 2. 3. Verba κατέργοντές τε πολλὸν Negris exponit πάνυ τοὺς Ἀθηναίους ἐγκείμενοι, στενοχωροῦντες, κλείοντές τους. — Iis, quae pag. 370 de *campis Marathoniis* adnotavimus, add. Dodwell. class. Reise durch Griechenl. II, 1. cap. 20 pag. 258 seqq. ed. vernacul. Cognovi quoque Leake, Anglum doctum, qui ipse has regiones invisit, in scriptione de

52 *

demis Atticis unum caput impendisse campis Marathoniis locoque pugnae accuratius describendo. Sed ipsum librum inspicere haud licuit.

Ad VI, 106 pag. 376 lin. 2 verba *μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου* sic vernacule expressit Hartung. l. l. Tom. II pag. 173: *indem der Mond nicht nicht-voll seyn darf, wenn sie ausziehen;* itemque G. Hermann. in Schulzeit. 1833 nr. 99 pag. 789, citans quoque Herod. II, 110: *„sie würden nicht am neunten ausziehen, damit sie nicht bey nicht vollem Monde auszögen.“*

Ad VI, 108 pag. 380 lin. 1 *οὐκ ἠπίστησαν* Negris interpretatur *οὐκ ἠπείθησαν*, citans Sophocl. Antig. 225. 387.

Ad VI, 109 pag. 383 lin. 15. Ad verba *καὶ ἐκ σέο ἄρτηται* conf. Homer. Odyss. VI, 197, ubi hunc Herodoti locum bene affert Nitzsch. Paulo ante ad locutionem (p. 382 lin. 4) *ἐν σοὶ — ἐστι*, *penes te est*, multa attulit Blomfield. ad Aeschyl. Pers. 177.

Ad VI, 109 pag. 384 lin. 1. 2. Negris edidit *ἢν δὲ τά* (pro *τὴν*) *τῶν ἀποσπευδόντων κ. τ. λ.* et pro *ἕλῃ*, ubi Reiskius coniecit *ἔχῃ*, mavult *ἔῃς*.

Ad VI, 112 pag. 387 lin. 2 ad verba: *πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο κ. τ. λ.* cf. Blomfield. ad Aeschyl. Pers. 27, qui idem in Glossar. ad Choephor. 980 ad sequens *τέως δὲ* conferendus.

Ad VI, 113 pag. 387 lin. 9 dictionem *ἐς τὴν μεσόγαιαν* Ross. ad VI, 102 laudatus accipit: *landeinwärts*, i. e. *den westlichen Thalarm hinauf.*

Ad VI, 114 pag. 388 lin. 1 ad *ἀπὸ δ' ἔθανε* conf. Herod. VIII, 89. Ad verba *τῶν ἀφλάστων νηὸς* haec adscripsit Negris: *ἄφλαστον ἐκαλεῖτο τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς πρύμνης· ἀπὸ τοῦ μὴ ῥαδίως φλᾶσθαι τουτέστι θλᾶσθαι· κατὰ τὸν Εὐστάθιον.* Idem initio seq. cap. *ἐξανακρουσάμενοι* idem esse ait atque *τὴν πρύμναν κρουσάμενοι.* Sed quae cap. 114 de *Cynaegiro* tradit Herodotus, ex iis ipsis historiam, quam inde retulit Iustinus II, 9, confictam esse arbitratur Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 728 Addend.

Ad VI, 121 pag. 396 lin. 5. 6. Ad particulas *τε γὰρ* ita iunctis faciunt, quae disputavit Hartung. Lehre von den Griechisch. Partik. I pag 115.

Ad VI, 122 p. 396. 397. Hoc caput, quod Herodoti num sit, dubitare quosdam dixi in not. genuinum habent et Negris et Schoell. in vers. vernacula. Sed Bekkerus totum caput e textu ipso eiectum in nota exhibuit his verbis modo praemissis: „Post *ἐμηχανᾶτο* plerique addunt.“ Ibid. pag. 397 lin. 6 pro *ἐγίνετο*, quod dedi, Bekker. retinuit *ἐγένετο*.

Ad VI, 124 pag. 398 lin. ult. Graec. text. *ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς.* De usu particulae *γὰρ* confer. Hartung. l. l. Tom. I p. 472, ubi quoque excitat Herod. IX, 46. 50.

Ad VI, 127 p. 403 lin. 1. Ad voces *εἷς ἀνὴρ*, ubi superlativus praegreditur conf. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Pers. 333. Ibid. de urbe *Siri* conf. etiam Herodot. VIII, 62, ubi Negris nescio unde affert, hanc urbem nunc vocari *Senno.*

Ad VI, 128 pag. 406 lin. 11. Vocem *ὀργῆς* Negris interpretatur *τὴν κλίσιν, τὴν φύσιν, τὸ ἦθος, τὸν χαρακτῆρά των.* Qui idem cap. 129 init. *τῆς κατακλίσιος τοῦ γάμου* accipit *τῆς τελειώ-*

σεως τοῦ γάμου, τῶν νυμφίων συγκατακλινομένων. Itaque et ipse Corais emendationem minus habet necessariam. Ibid. verba *κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους* sic exponit: *ὃς ἐκράτει τῶν ἄλλων· ὅστις ὑπερεῖχε πολὺ τῶν ἄλλων. ὅστις εἵλκεν εἰς ἑαυτὸν τὰ ὄμματα ὅλων τῶν παρόντων.* Locutionem: *ἀπορχήσαο — τὸν γάμον* eum in modum interpretatur: *ὁ χορός σου σὲ ἀφαιρεῖ τὸν γάμον· ἀπέβαλες διὰ τοῦ χοροῦ τὸν γάμον.*

Ad VI, 131 pag. 412. Iis, quae de Periclis stirpe citavimus, add. Wiggers Quaest. de Cornel. Nepot. Alcibiad. (Lips. 1833) p. 46 seqq. Coniicit autem hoc ex Herodoti loco Iaeger. Disputt. Herodd. pag. 24 cum Pericle patrem historiae versatum esse, quandoquidem Pericl's origo non sine quadam vi sive affectu peculiari, ex quo admiratio magni viri eluceat, hoc loco enarretur.

Ad VI, 135 pag. 416 prima column. lin. 5 pro *Bekker.* legend. *Dobraeus.*

Ad VI, 137 pag. 418 lin. 6: *ταύτην ὡς ἰδεῖν — τὴν πρότερον εἶναι κ. τ. λ.* Ad structuram loci et infinitivorum rationem cf. C. Eichhoff. Versuch z. wissenschaftlichen Begründ. d. Griech. Syntax. p. 47. — Ibid. lin. 15 voces *τε καὶ τοὺς παῖδας* uncis inclusit Negris, Gaisfordium, ut ait, secutus. At Gaisfordius, quem nos secuti sumus, nihil tale fecit.

Ad VII, 1 lin. 3. *κεχαραγμένον.* Add. Plutarch. Vit. Aemil. Paul. 23, ubi item legitur *κεχαραγμένος*, quod exponunt *exasperatus*, *efferatus*. Conf. ibi Held. pag. 234.

Ad VII, 10 §. 2 pag. 448 lin. 12. *καὶ δὴ καὶ συνήνεικε.* Vim particularum *καὶ δὴ καὶ* sic expressit Hartung. Lehre v. d. griech. Partik. I p. 266 (ubi citat Herod. VII, 186): *wohlan, es kann sich auch zutragen* etc.

Ad VII, 10 §. 8 pag. 457 lin. 6. *διαφορεύμενον.* Add. Aristoph. Eqq. 294 et conf. Held. ad Plutarch. Timoleont. XIII p. 309.

Ad VII, 16 §. 1 pag. 464 lin. 10. Verba *τὰ σὲ καὶ ἀμφότερα κ. τ. λ.* sic explicat Negris: *σὲ ἥκοντα καὶ περὶ ἀμφότερα ταῦτα, τουτέστιν ὑπερβάλλοντα, ὑπερέχοντα καὶ κατ' ἀμφότερα ταῦτα*, ut VI, 86. Idem Negris p. 468 lin. 3 pro: *καὶ οὐκ οἷά τε αὐτὸ παρατρέψαι* mavult legi *καὶ οὐκ οἷά σε αὐτοῦ παρατρέψαι.*

Ad VII, 17 pag. 468 lin. 12 *ὑπερστάν.* Vid. Homer. Il. II, 20. X, 496. Odyss. IV, 103 (ibique Nitzsch.) VI, 21. XX, 32. Attulit haec Bothe ad Iliadis l. l.

Ad VII, 22 pag. 478 lin. 2 numos *Toronaicos* quosdam, qui in rarioribus certe censentur, commemorat Cousinéry. Voyage etc. II pag. 113.

Ad VII, 23 pag. 479 lin. 11. *ὄρυσσον κ. τ. λ.* Haec verba vernacule sic reddidit Schoell.: „— gruben sie den obern Einstich des Grabens doppelt so breit, als der Graben selbst werden sollte und liessen mit dem Fortschritt der Arbeit immer mehr eingehen. Wie es nun zum Grund kam, stand auch ihre Arbeit den übrigen gleich.

Ad VII. 24 pag. 481 lin. 3. Ad participium *ἐλαστρευμένας* conf. Homer.

Il. XVIII, 543, ubi *ἐλάστρεον* exponunt *ἤλαυνον*. — Iis, quae ad cap. 25 p. 482 de *Eione* diximus, add. Cousinéry. Voyage en Maced. I p. 119. *Strymonem* adhuc a Bulgaris dici *Struma* idem observat p. 209. 211. Quo igitur probatur, quod infra ad Herod. VII, 113 p. 603 diximus.

Ad VII, 28 pag. 486 lin. 1. Argenti talenta duo millia, ad nostros nummos relata efficiunt summam 2,750,000 thalerr. (si quidem 1375 thalerr. talentum constituunt). Quibus si addas staterum quadringentas myriades sive (nam singuli stateres conveniunt quatuor thalerr. et quatuordecim gross.) 18,301,250 thalerr., fortunarum illius summa existet 21,051,250. Accedunt cap. 29 septem mille stateres sive 32,083 thalerr. 8 gross. Tota igitur summa erit 21,083, 333.

Ad VII, 30 fin. pag. 488 lin. 7 *Κύδραρα*. Hanc urbem postea Laodiceae nomine valde inclaruisse scribit ad h. l. Schoell., quum Phrygiae Pacatianae fuerit caput, a Turcis occupatam anno 1255 p. Chr. n. et a Mongolis vastatam duce Timure, anno 1402. Nunc iacet diruta nomenque tulit *Eski-Hissar* i. e. *antiquae arcis*. Idem Schoell. urbem *Callatebum*, cuius in proximo cap. fit mentio, ad Cogamum fluvium sitam fuisse scribit, medio aevo valde insignem, cum primaria fere fuerit arx Lydiae et quasi clavis totius terrae, a Baiazethe capta anno 1391 hodieque cognita sub nomine *Alla-Schehr* (id quod *dei urbem* declarat).

Ad VII, 31 pag. 489 lin. 5. *πλατάνιστον*. Est *platanus orientalis* Linn., cuius etiam Homerus meminit Il. II, 310, ubi conf. Bothe.

Ad VII, 35 pag. 495 lin. 1. Vim particulae *ἤδη* intendentis et amplianتis hinc notavit Hartung. Lehre v. d. griech. Part. I p. 242. 3, citans quoque Herod. II, 15.

Ad VII, 36 pag. 498 lin. 1. verba: *ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων* Negris ita interpretatur: *εἰς τρόπον ὅπου ὁ ῥοῦς νὰ κρατῇ τὸν τόνον τῶν σχοινιῶν*. — In fine cap. pag. 502 lin. 2 *κατανάξαντες* idem Negris habet *καταπατήσαντες*.

Ad VII, 39 pag. 505 lin. 9. *αὐτῇ γυναικί*. Conf. Nitzsch. ad Odyss. VIII, 186 pag. 191.

Ad VII, 41 pag. 511 lin. 3. Ad vocem *μῆλα* Negris ex antecedentibus assumi vult *χρύσεα*. Quod ad rem attinet, in ruderibus Persepolitanis viri hastis armati, quae in globum pomi formam praebentem desinunt, cum conspiciantur, hinc melophororum nomen repeti vult I. de Hammer. in Annall. Viennens. LXIII p. 6, in eo tamen lapsus, quod apud Herodotum hoc ipsum nomen inveniri ait. Etenim rem memorat historiae pater, nomen ipsum tacet. — Ibid. lin. 5 pro *διελέλειπτο* Negris edidit *διέλειπέ τε* et voculam sequentem *καὶ* uncis inclusit, nisi mutanda sit in *κῃ*. Mihi vocula *καὶ* intensivam vim hic assumere videtur, *vel, adeo*.

Ad VII, 43 init. pag. 512. De *Scamandro* fluvio conf. Bothe ad Homeri Il. XIV, 434, ubi e Lechevalieri libro (Voyage de la Troad. II p. 193 ed. tert.) affert, Scamandrum hodie vix appellari posse fluvium, quem duodecim pedes fere latum tresque altum invenerit Lechevalier. — Idem Both. ad Il. II, 819 consul. ad *Δάρδανον* p. 514 lin. 5.

Ad VII, 49 §. 2 pag. 521 lin. 7. Verbis *αἰεὶ κλεπτόμενος* haec ad-

scripsit Negris: *ἀπατώμενος ἀπὸ τὸ δέλεαρ τοῦ ὅτι δὲν εὑρίσκεις ἐναντίους καὶ λανθάνων σεαυτὸν ὅτι προχωρεῖς.*

Ad VII, 57 pag. 533. Ad locutionem *περὶ ψυχῆς τρέχειν* conf. etiam Homer. Il. XXII, 160: *περὶ ψυχῆς θέον*, ubi quaedam affert Bothe.

Ad VII, 58 pag. 535 lin. 4. *Agoram* ad orientalem sinus finem laeta in regione, quâ Melas in mare influit, sitam fuisse coniicit Prokesch. Annall. Vienn. LXIII. Anz. Bl. p. 31.

Ad VII, 61 pag. 541. Quod post *ποικίλους* addi volunt *καὶ θώρηκας*, id reiicit Negris tanquam supervacuum, sed comma post *ποικίλους* inseri solitum, sustulit. Schoell., qui vernacule haec verba sic reddidit: „*auf dem Leib bunte Aermelröcke anzusehen wie eine Schuppenhaut von Stahl, der Fischhaut ähnlich,*" optime hic intelligi posse putat vestimentum coloribus inductum squamas glaucas imitantibus. — Quae mox memorantur *ἀναξυρίδες*, eas hodie vocari *Tschakschir* scribit Hammer. Annall. Vienn. LXIII p. 15, et quae Herodoto sint *ἐγχειρίδια*, apud Homerum Il. III, 271 *μαχαίρας* vocari volunt.

Ad VII, 62 pag. 544. De *Ariorum* nomine pluribus disserit Pott. Etymoll. Forschungg. pag. LXX seqq. Add. de *Ariis* disputantem Halling. in Annall. Vienn. LXIII p. 182 seqq., quo auctore *Aria* propria veterum in terra, quae nunc vocatur *Kaschmyr*, quaerenda est. De voce *Erman* sive *Irman* (quâ utrâque voce vetus Germanorum nomen contineri volunt) vid. quoque Hammer. Annall. Vienn. XLIX Anzeig. Bl. pag. 22, qui idem p. 15 de *Artaeis* (Herod. VII, 61 p. 543) conferri debet, quorum scil. nomen a Persica voce *Ard* descendat.

Ad VII, 64 pag. 548. *Amyrgios* pro *Tataris* sive *Turcis* quoque habet Halling. in Annall. Vienn. LXIII p. 131. Quos *Sacas* Herodotus memoret, eos ad montem *Belurtag* habitasse, ex ipsis Herodoti verbis elucere idem contendit.

Ad VII, 72 pag. 557 lin. 9. 10. *οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται.* Vocibus *Καππαδοκίας* et *Καππαδοκῶν*, quas Persicas esse ex h. l. appareat, suspicatur Pott. Etymoll. Forsch. p. XXXVII, subesse vocem Zendicam *dakhyu*, quae *terram* s. *provinciam* denotet.

Ad VII, 76 pag. 561 lin. 2. 3. In monumentis Persepolitanis observat Hammer. Ann. Vienn. LXIII p. 16 conspici virum, qui galeam cornibus instructam ferat, ut sane pro huiusmodi Thrace, qualem h. l. indicet Herodotus, haberi possit.

Ad VII, 77 pag. 562 lin. 3. *Milyas* plane ita, ut Herodotus refert, armatos repraesentari in monumentis Persepolitanis scribit Hammer l. l. p. 15.

Ad VII, 85 pag. 567 lin. 5. 6. Voces *ἐν ἕρκεσι ἐμπαλασσόμενοι* Negris interpretatur *βρόχοις ἐμπλεκόμενοι.*

Ad VII, 86 pag. 568 lin. 1. Ad hosce Indos referri vult Hammer. l. l. p. 10 legatos illos, qui in monumentorum Persepolitanorum quinta serie conspiciantur aurum in lancibus positum offerentes asinumque ferum eximiae pulcritudinis secum ducentes.

Ad VII, 88 pag. 569 lin. 8. Pro *Τίθαιος* reponi vult Lehrs (De Aristarchi stud. pag. 308) *Τιθαῖος*, ut *Βαγαῖος*, *Μαζαῖος*, *Σαγγαῖος*, alia.

Ad VII, 95 pag. 574. Tales *Cilices*, quales enarrat Herodotus, in ruderibus Persepolitanis conspici Hammerus contendit l. l. p. 16.

Ad VII, 95 pag. 577 lin. 7. Ad locutionem *κατὰ χώρην μένειν* conf. etiam Held ad Plutarch. Aemil. Paul. XVI p. 200.

Ad VII, 100 pag. 583. Iis, quae in nota de *Sidoniis* inter Phoenices praestantibus re navali dixi, iis add. Hitzig. in Commentt. ad Iesaiam p. 277, ubi hanc Sidonis praestantiam, si cum Tyrionem rebus comparemus, e Tyri obsidione repeti vult, quippe quâ Tyriorum vires valde et in longum tempus sint deminutae indeque factum, ut commercium, quo maximo olim floruerint reique navalis peritia ad Sidonios transierit.

Ad VII, 104 pag. 592 lin. 1. *σιγᾶν ἐθέλω.* Hoc pro *σιγήσω* poni annotat Negris ad h. l. multa exempla afferens, quibus, opinor, id demonstretur, iam apud veteres Graecos hunc dicendi modum, quo uno in rebus futuris indicandis nostrae aetatis Graeci utuntur, invaluisse. Nam nemo nescit, hodieque a Graecis futurum tempus ita formari, ut assumant verbum *θέλειν.* Quos autem ille affert locos, hi fere sunt: Euripid. El. 502. Ion. 849. 1521. Herc. fur. 205. 1401. Hippolyt. 870. Cycl. 275. 426. Suppl. 945. Iphigen. Aul. 1537. Heraclid. 1018. Hel. 550. Med. 668. Alc. 292. Electr. 330. Sophocl. Oed. Col. 557. Aristoph. Plut. 612. Ran. 1465. Vesp. 535. 550. 735. Lysistr. 135. 593. 1218. Xenoph. De eq. 3. Oec. 10. Herod. I, 109.

Ad VII, 109 pag. 596 lin. 8. *τὸ ῥέεθρον.* Idem Negris observat differre hanc a voce *ῥεύματος*, Ammonium secutus. Nam illa exprimi locum, per quem et super quem aqua delabatur, hâc vero ipsam aquam. De *Lisso* fluvio conf. Cousinéry. Voyage en Maced. II p. 73 (ubi male exstat Lyssus). Ipse enim fluvium traiecit urbem Galepsum sive Cavala egressus. De *Abdera* idem consul. p. 76, ubi ruinas urbis quasdam reperiri scribit in oppidulo, cui nunc nomen *Gumergino.*

Ad VII, 111 pag. 601. Vocem *προφητεύοντες* Negris explicat *οἱ ἐξηγηταὶ τῶν χρησμῶν τῶν ἐκ τοῦ μαντείου τῶν Σατρέων. Προφήτης ἐστὶν ὁ ἐξηγῶν καὶ κοινοποιῶν τοὺς χρησμούς.* De *Satris* conf. Cousinéry. Voyage etc. II p. 97. Septentrionalem enim Pangaei montis partem tenuisse putat, ita ut Datum quoque ad eorum ditionem pertinuisse probabile sit. Bacchum a Satris cultum e Thaso repetit, conferens Herodoti locos II, 82. 83, ipsamque denique Satrarum gentem non aliam esse vult atque eam, quae hodieque per Thraciae atque Macedoniae montes vagans reperiatur nec ipsis Turcis, quorum tamen religionem assumserit, obediens eodemque fere modo libero ac rudi vivens, choros agens, alia id genus; unde etiam descendere perhibeatur ab antiquis Thraciae incolis. A Turcis vocari addit Cousinéry. l. l. *Gurendégis.*

Ad VII, 112 pag. 602 lin. 4. *Phagris* auctore Cousinéry l. l. II p. 66 eo loco quaeri debet, quo nunc *Pravista* urbs.

Ad VII, 113 pag. 603 lin. 5. *Angitae* fluvii, qui in Strymonem se infundit, fontes prope vicum *Prosotchéni*, qui tribus horis alteriusque dimidio distat ab oppido Drama, prosilientes indicavit cursumque persecutus est Cousinéry. l. l. II p. 50. A Bulgaris vocari *Anghista* testatur. Caeterum idem vir doctus l. l. p. 27 seq. in omnem Herodoti narrationem inquirens, ea, quae historiae

pater scribat, sic revera fuisse vel potius fieri potuisse negat; qui enim Pierum castella praeterierit Persarum rex ad Pangaei meridiem (ita scil. ut hunc montem a dextra habuerit), eum simul per Paeonum, qui ad septentrionalem Pangaeum habitent, terram ire potuisse negat. Itaque rectà statuit regem tetendisse per Pierum terram usque ad Eionem Strymoniam, ad quam usque et Pangaeus et Pierica regio pertinuerit; idque cum illorum locorum natura optime consentire adiicit. At quid impedit, quo minus, qui primum castella Pierum montemque praeterierit, tum vero montis brachium ad mare usque diductum sit transgressus, Paeones quoque trans Pangaeum septentrionem versus habitantes praeteriisse putandus sit occasum versus inde iter faciens ad Strymonem? Utut est, sine accurata totius regionis cognitione haec bene constitui non posse quivis intelligit.

Ad VII, 114 pag. 604 lin. 1. Cum iis, quae de *Ἐννέα Ὁδοῖσι* dixi, cf. Cousinéry. l. l. I cap. 4 p. 122 seq. De *Bisaltia*, quae cap. 115 memoratur, vid. ibid. II pag. 52 seq.

Ad VII, 121 pag. 612 lin. 2. Quae h. l. Herodotus de Xerxis exercitu in tres partes diviso diversasque vias sequente scribat, quum talia sint, ut ad id tempus usque, quo exercitum ita ille diviserit, totum exercitum indivisum iter fecisse putemus, vera videri ei, qui locorum difficultatem commeatusque inopiam cognorit, negat Cousinéry. l. l. II p. 33. Quem si audiamus, Xerxes per Sapaeorum fauces in planitiem Philippensem ingressus, copias suas in duas divisit partes, quarum una magnâ viâ ad Strymonem pervenit, altera Angitam fluvium secuta ad septentrionem Pangaei Amphipolin versus iter fecit indeque per Crestoniam ad planitiem magnam Axii perrexit. Et eam viam indicari vult Herodoti verbis VII, 113. Tertiam exercitus partem a prima seiunctam inde ab eo loco, quo Bolbe lacus mari misceatur, per regiones copiosas victumque sufficientem praebentes iter fecisse contendit, ita ut a dextra i. e. a septentrione Bisaltiam habuerit, a laeva, i. e. a meridie montes Chalcidicae peninsulae. At tale quid nisi statuatur, Herodoti in errorem lapsi aut falso edocti (nisi ipsa verba, qualia nunc exstant, corrupta malis habere aut lacunosa) narrationem fabulis arbitratur accenseri posse, quum minime Athonis isthmus innumerabiles Persarum copias capere potuerit, nisi in sylvis peninsulae Chalcidicae illas se abdidisse existimes, in quibus tamen et ipsis maxima victus inopia. Equidem, quod paulo antea posui, hic quoque repeti velim: haec non nisi ab eo recte iudicari posse, qui ipse has regiones inviserit accurateque perlustraverit.

Ad VII, 122 pag. 614 lin. 3. In veteris *Galepsi* locum nunc urbem *Cavala* cessisse, quae paucas tantum antiquitatis reliquias contineat, arbitratur Cousinéry. l. l. II p. 69 coll. 61 seq. Qui idem l. l. II p. 161 de *Olyntho* pluribus exponit. Quam urbem celeberrimam eo loco exstructam fuisse perhibet, quem nunc vocitent *Aio-Mamma* laetis fertilibusque campis abundantem. — In not. p. 614 col secund. lin. 13 pro au*ctá* legend. *aucta.*

Ad VII, 123 pag. 615. 616. *Neapolin* (*Νέην πόλιν*, ut vocat Herodotus) eo loco fuisse, quo nunc oppidum *Eski-Cavala*, nullis quamvis insignitum antiquitatis reliquiis, statuit Cousinéry. l. l. II p. 119. Ad *Mendam* urbem idem ruinas, quas ad Sciones urbem refert Danvillius, aptius referri posse putat ibid. p. 110.

Ad VII, 123 pag. 617 lin. 4. Pro *Κροσσαίη* Negris amplectitur Pauwii et Larcheri emendationem *Κρουσαίη*. — Quod ad Axium attinet fluvium, de quo dixi p. 618, aliosque fluvios hic ab Herodoto memoratos, observat Cousinéry. l. l. I p, 58. 61 seq. omne Macedoniae litus tale esse, ut mari olim magnam continentis terrae partem tectam sed fluviorum ibi in mare exeuntium alluvionibus sensim sensimque porrectam et dilatatam fuisse coniicias; unde etiam illorum fluviorum, v. c. Axii, Haliacmonis, Lydiae, cursus valde temporum decursu mutatos fuisse perquam credibile. *Lydiam*, de quo Noster VII, 127, Cousinéry. asserit (p. 62) nunc vocari *Cara-Azmac* i. e. *nigrum* et *profundum* ob aquas turbidas alveumque profundum, cursuque valde mutato ad mare delabi non aliter atque *Haliacmonem*, de quo plura idem Cousinéry. p. 66, qui pag. 60 *Echedori* quoque meminit, ut quem non longe ab urbe Thessalonica, ubi in mare exit, ipse transgressus sit exiguum et turbidum, ut sane a Xerxis copiis exhaustum fuisse quod Herodotus tradit VII, 127, id a vero non prorsus alienum videri debebit.

Ad VII, 125 pag. 620 col. secund. lin. 15 adde: Hinc etiam ad Homeri Odyss. VI, 102 seqq., ubi cervi tantum et apri commemorantur, interpretes veteres Homeri cognitionem laudant, ut qui leones, quos Peloponnesus haud alat, minime memoraverit. Sunt nimirum, qui olim quoque per hanc Graeciae partem *leones* fuisse existiment eoque referant, quae de *Nemeaeo leone* traduntur.

Ad VII, 129 pag. 627 col. sec. lin. 1. Distinctionem minorem ante *Pindus* muta in maiorem.

Ad VII, 131 pag. 633 lin. 7. De *Pieria* conf. etiam Nitzsch. ad Homeri Odyss. V, 50 p. 12.

Ad VII, 139 pag. 645 seq. Ponit Schoell. (in vernacula Herodoti versione) Herodotum sic scribere ante Olymp. LXXX non potuisse valdeque hinc fieri verisimile, talia, nisi omnis haec operis pars medio bello Peloponnesiaco scripta sit, postmodo per belli istius decursum a patre historiae operi suo inserta fuisse.

Ad VII, 140 pag. 650 lin. 6. Retinuit Negris *ἐπικίδνατε* hoc modo interpretans: *περιχύσατε τὴν ψυχήν σας με δεινά· τουτέστι λάβετε καρδίαν ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ ὑποφέρητε τὰς τόσας σας δυστυχίας*. Schoell. vernacule sic reddens: *und bereitet die Seele dem Unheil*, in nota ait, oraculi verba obscuriora significare quoque posse: *ergiesset euer Gemüth auf Uebel* i. e. *macht euer Gemüth fähig zur Ertragung oder zum Widerstand gegen Uebel*, aut etiam: *füllet euer Gemüth mit Uebeln*, i. e. *gebt euch dem Elend und der Trauer hin.* Mihi, ut ingenue confiteor, Langii interpretatio melius oraculi sensum exprimere videtur.

Ad VII, 141 pag. 652 lin. 14. *ἀδάμαντι πελάσσας* auctore Negris idem est atque: *θέλω σοι εἰπεῖν αὐτὸν τὸν λόγον σταθερὸν καὶ ἀμετάβλητον*. Idem Negris cap. 143 p, 655 lin. 9. probat Schweighaeuseri interpretationem verborum *ἐόν κως*, quae minime mutanda sint.

Ad VII, 145 pag. 660 lin. 1. Negris retinuit *ἐγκεχρημένοι* idque derivat a verbo *ἐγχράομαι*, interpretans: *πόλεμοι ἦσαν ἐν χρήσει, συνημμένοι, ἀναμμένοι, μὲ προθυμίαν γινόμενοι*. Idem in fine cap. tuetur vulgatam lectionem *οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν κ. τ. λ.*

quippe quae idem valeat, ac si scriptum esset: οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν πρηγμάτων ἐόντων, τῶν οὐ τὰ Γέλωνος πρήγματα πολλῷ μέζω ἦν. Mihi, ut dicam, quod sentio, valde arridet G. Hermanni ratio, quâ καὶ inseratur ante οὐδαμῶν, ut sensus hic fere inde enascatur: οὐδαμὰ Ἑλληνικὰ ἦν ὡς οὐ πολλῷ μείζονα. Melius utique sic et facilius procedere videtur oratio.

Ad VII, 148 pag. 665 lin. 2. προβόλαιον ait Negris ad h. l. idem esse atque πρόβολον VII, 76, sive, ut apud alios invenitur scriptores, προβόλιον; unde verba εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων cum Coraë sic interpretatur: ἔσω εἰς θέσιν νὰ κτυπήσῃς τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ ἀπομακρύνῃς τὰ κτυπήματά του sive etiam ἔσω εἰς φυλακὴν, κρατῶν τὸ σῶμά σου καὶ τὸ ἀκόντιον εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἦσαι ἐν σκέπῃ τῶν πληγῶν τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ δυνηθῇς νὰ τῷ ἐπιφέρῃς ἐν καιρῷ δέοντι.

Ad VII, 158 pag. 684 lin. 2. Verba λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ita interpretatur Negris: ὑπερηφάνους διεξιόντες λόγους, τοιούτους δηλαδὴ, οἵους προφέρει ὅστις στοχάζεται ὅτι οἱ ἄλλοι τῷ ὀφείλουσι τὸ πᾶν, χωρὶς αὐτὸς νὰ χρεωστῇ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ μηδέν· αὐτὸ σημαίνει λόγος πλεονέκτης, τουτέστι πλέον ἔχων.

Ad VII, 165 pag. 696 lin. 1. Hunc *Hannonem*, Hamilcaris patrem, de quo Herodotus, Peripli, qui sub Hannonis nomine vulgo fertur, auctorem habet Kluge ad Hannonis Peripl. (Vratislav, 1828) p. 3. Dubitat tamen Schirlitz. in Iahn. et Seebod. Annall. philoll. et paedagg. 1833 Vol. IX, 2 pag. 142 seq. — Ibid. colum. pr. lin. 12 ab inf. dele parentheseos signum vel potius transfer ad lin. 17 ab inf. post vocem seqq.

Ad VII, 168 fin. pag. 701 lin. 4. Ad verbum διεκρούσαντο haec adscripsit Negris: διαναβαλλόμενοι, ὑπερτιθέμενοι, ἀπέῤῥιψαν, ἀπεμάκρυναν, ἀπέφυγον τὸ νὰ δώσωσι τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ζητουμένην αὐτοῖς βοήθειαν.

Ad VII, 170 pag. 706. Quid effecerit foedus Tarentinorum cum Rheginis se videre negat Lorentz. De civit. Tarent. p. 50, nisi Micythi cum rege Tarentinorum fuerit amicitia. Idem de foedere laudat Aelian. V. H. V, 20 et ibidem p. 51 coll. 36 affert testimonia de Tarentinorum exercitibus numerosissimis.

Ad VII, 175 pag. 713 lin. 3. Pro τε Hartung. Lehre v. d. Griech. Partik. I p. 113 reponi mavult γε Doederleinii sententiâ, qui ante ἀγχοτέρῃ supplet στεινοτέρῃ, reiectâ. — Paulo ante cap. 173 vocem Εὐαίνετος accentus causâ hinc excitat Lehrs De Aristarchi stud. p. 291 inter alia plura huiuscemodi nomina. Atque eandem ob causam affert p. 301 Φόρμος ex Herodot. VII, 182, Κορυδαλλός VII, 214 et pag. 288 Ἀλφειός VII, 227.

Ad VII, 185 pag. 730 lin. 6. 7. Apud Plutarchum Vit. Aemil. Paul. 18 eodem modo iungi Thraces et Paeones observat Held. ad h. l. pag. 214. De *Aenianibus* et *Perrhaebis* conf. Bothe ad Iliad. II, 749.

Ad VII, 194 p. 742 lin. 7. De nomine *Sandocis* conf. etiam Pott. Etym. Forsch. p. LIV, qui et alia comparat nomina et ex Herodoto I, 71 Σάνδανις. Idem Pott. p. XLIII inquirit etiam in nomen Φραταγούνης apud Herod. VII, 224, in quo forsitan (ut in similibus nominibus Ῥοδογούνη apud Ctesiam Perss. 20 et Ἀλογούνη ibid. 44) lateat nomen *gûneh* i. e. *color* et *fradata* i. e. *datus*.

Ad VII, 197 pag. 744. De *Iove Laphystio* conf. etiam Heinecke (Homer. u. Lykurg. (p. 126. 127) qui idem p. 118 de *Cerere Amphictyonia* conferend. — De Athamante p. 745 conf. Nitzsch. ad Homeri Odyss. V, 336 p. 53.

Ad VII, 205 pag. 755. *τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους* Negris accipit *τριηκοσίους τῶν κατεστεώτων τῶν ἐν ἡλικίᾳ* scil. *ἐκλέξας τριηκοσίους ἀπὸ τοὺς φθάσαντας εἰς ἀνδρικὴν ἡλικείαν καὶ οἵτινες εἶχον τέκνα.* Idem cap. 218 verbum *ἐπιστάμενοι* interpretatur *στοχαζόμενοι, πεπεισμένοι,* ut III, 66. 140. VIII, 5. 10. 25. 88. 97. 132. — cap. 220 idem legi vult *χρᾷ, λέγοντα τάδε* aut etiam *ἔχοντα ὧδε*, quamquam prius praefert.

Ad VII, 223 pag. 778 locutionem *παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες* ita interpretatur Negris: *ἀφειδῶς χρώμενοι τοῖς σώμασι ἐν ἄτῃ ὄντες, ἀφραίνοντες· ὅ ἐστι βλαπτόμενοι καὶ ἀφροντιστοῦντες ἑαυτῶν, ὄντες ἀπηλπισμένοι καὶ ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ των,* ut Il. XX, 332, ubi vid. Bothe.

University of Toronto Library

DO NOT REMOVE THE CARD FROM THIS POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

Author HERODOTUS 8281

LGr
H562C

Herodotus 8281
Musae; ed. by Creuzer, with notes, etc.
by Bähr. Vol.3.